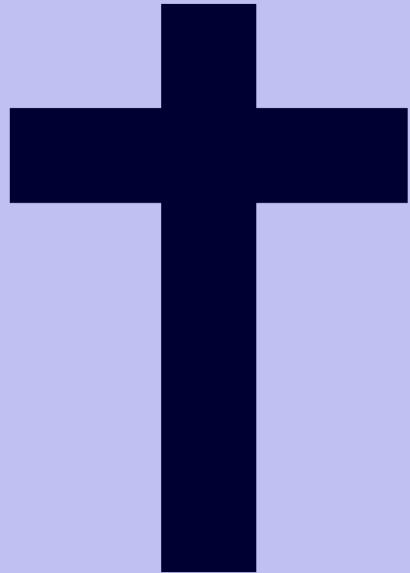

El Nuevo Testamento de nuestro Señor Jesucristo

en el idioma piapoco

New Testament in Piapoco

**El Nuevo Testamento de nuestro Señor Jesucristo en el idioma
piapoco
New Testament in Piapoco**

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Piapoco

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Piapoco

pio

Colombia

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

 You must give Attribution to the work.

 You do not sell this work for a profit.

 You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Piapoco

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

 You include the above copyright and source information.

 You do not sell this work for a profit.

 You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022
15b1335d-e064-57a2-9f7f-a5383125b741

Contents

SAN MATEO	1
SAN MARCOS	86
SAN LUCAS	137
SAN JUAN	223
LOS HECHOS	285
ROMANOS	359
1 CORINTIOS	397
2 CORINTIOS	435
GÁLATAS	459
EFESIOS	474
FILIPENSES	487
COLOSENSES	496
1 TESALONICENSES	505
2 TESALONICENSES	512
1 TIMOTEO	517
2 TIMOTEO	527
TITO	535
FILEMÓN	540
HEBREOS	542
SANTIAGO	573
1 SAN PEDRO	583
2 SAN PEDRO	594
1 SAN JUAN	601
2 SAN JUAN	609
3 SAN JUAN	610
SAN JUDAS	612
EL APOCALIPSIS	615

SAN MATEO

Los antepasados de Jesucristo

¹ Yái cuyàluta icàlidaca Jesucristo yàawirináimi íipidená. Yái Jesucristoca yácata nataquérináimi, yái rey David, Abraham nacái.

² Abraham ìiri íipidenátē Isaac. Isaac ìiri íipidenátē Jacob. Jacob ìiri íipidenátē Judá. Judá, nía nacái yéenánáí once namanùbaca, níacata israelitanáí yàawirináimi.

³ Judá yéenibe asìanáí náipidenátē Fares, Zara nacái. Náatúa uípidenátē Tamar. Fares ìiri íipidenátē Esrom. Esrom ìiri íipidenátē Aram.

⁴ Aram ìiri íipidenátē Aminadab. Aminadab ìiri íipidenátē Naasón. Naasón ìiri íipidenátē Salmón.

⁵ Salmón ìiri íipidenátē Booz. Booz yáatúa uípidenátē Rahab. Booz ìiri íipidenátē Obed. Obed yáatúa uípidenátē Rut. Obed ìiri íipidenátē Isaí.

⁶ Isaí ìiri íipidenátē rey David. Rey David ìiri íipidenátē Salomón. Salomón yáatúa, úacata Urías yàcacawéetúami quéechatécawa.

⁷ Salomón ìiri íipidenátē Roboam. Roboam ìiri íipidenátē Abías. Abías ìiri íipidenátē Asa.

⁸ Asa ìiri íipidenátē Josafat. Josafat ìiri íipidenátē Joram. Joram ìiri íipidenátē Uzías.

⁹ Uzías ìiri íipidenátē Jotam. Jotam ìiri íipidenátē Acaz. Acaz ìiri íipidenátē Ezequías.

¹⁰ Ezequías ìiri íipidenátē Manasés. Manasés ìiri íipidenátē Amón. Amón ìiri íipidenátē Josías.

¹¹ Abéeri néená Josías yéenibeca asìanáí íipidenátē Jeconías, yátē camuí Babilonia yàasu cáli néeséyéi náibàacaalíté israelitanáí natécaténá nía presoíri iyú Babilonia néré.

¹² Néeseté idècunitàacá israelitanáí iyaca presoíri iyú Babilonia yàasu cáli íinata, Jeconías idèniacaté ìiriwa íipidenéeri Salatiel. Salatiel ìiri íipidenátē Zorobabel.

¹³ Zorobabel ìiri íipidenátē Abiud. Abiud ìiri íipidenátē Eliaquim. Eliaquim ìiri íipidenátē Azor.

¹⁴ Azor ìiri íipidenátē Sadoc. Sadoc ìiri íipidenátē Aquim. Aquim ìiri íipidenátē Eliud.

¹⁵ Eliud ìiri íipidenátē Eleazar. Eleazar ìiri íipidenátē Matán. Matán ìiri íipidenátē Jacob.

¹⁶ Jacob ìiri íipidenátē José. Yái José yeedácaté iríwa María, úái Jesús yáatúaca. Wáimaca Jesús ìwali Mesíascani, íimáanáca wacuèrinásàiri Dios ibànuèricaté walí, wía israelitaca, icùacaténá wía.

¹⁷ Iná waputàaca catorce namanùbaca Abraham itaquénánámi iyéeyéicaté Abraham yàasu èeri idénáami, idènièyéicaté nacái yéenibewa àta rey David imusúacatalétaté iicá èeri. Néese rey David idénáami, nàyacaté catorce namanùbaca David itaquénánámi iyéeyéicaté David yàasu èeri idénáami, idènièyéicaté nacái yéenibewa àta Babilonia yàasu cáli néeséyéi natécaté israelitanáí presoíri iyú Babilonia néré. Néeseté idécanáamíté israelitanáí nàyaca presoíri iyú Babilonia yàasu cáli íinata, néese Mesías yàawirináimi catorce namanùbaca nàyacaté, nadènìacaté nacái néenibewa àta Mesías imusúacatalétaté iicá èeri, yái wacuèrinásàiri íipidenéerica Jesucristo.

Nacimiento de Jesucristo

18 Siùcade nucàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali yái imusúanácaté iicá èeri: Yáatúa María idècunitàacá ucùaca ucásàanápinátewa José yáapicha, càmíchúaca iimá yáapicha. Quéwa, udéerìcuca sùmài, Espíritu Santo íwitáise iyú.

19 Néese José, cayábéerica íwitáise, càmitaté iwàwa ibáiniadaca úa áibanái yàacuéssemi. Iná iináidacawa imàacáanápiná íchawa úa ibàacanéeri iyú càmicáiná iiri yái udéerìcuírica. Càmitaté José iwàwa icháawàaca uináwaná ìwali ùyacàle mìnánai irí ipíchanáté nanúaca úa.

20 Yá José iináidacatéwa imàacáanápiná íchawa úa, quéwa abéeri ángel Dios néeséeri yàanàaca José yàatalé. Yá ángel imàacaca yáawawa José iicácani yáamacani irícuíse. Yá ángel íimaca José irí: “José, rey David itaquérinámi, picá cáalu peedáca María plàcacawéetúapináca úara, udéerìcucáiná sùmài Espíritu Santo íwitáise iyú.

21 Sùmàiquéera yái imusuéripináçawa María íicha. Pimàni íipidená Jesús. Iipidenápiná cài yácainá iwènúadapiná yàasu wenàiwicanái íwitáisewa nabáyawaná íchawa, ipíchaná Dios yùuwichàidaca nía nabáyawaná ìwalísewa”, íimaca yái ángelca.

22 Càité ángel icàlidaca José iríni macáita ichàbáanápinátewa càide iyúwaté profeta icàlidáanáté Dios itàacái wenàiwicanái irí.

23 Bàaluitéçainá Dios yàasu profeta íimacaté nalí Dios inùmalícuíse: “Abéechúa mònacàu càmíchúacawaca iimá asìali yáapicha, udéerìcupináçawa. Imusúapináçawa uícha abéeri sùmài, namànúiripiná íipidená Emanuel”, íimacaté yái profetaca. (Yái íipidená Emanuel íimáanáca: “Dioscata wáapicha”).

24 Néeseté José icawàacawa, yá imànicaté càide iyúwa Dios yàasu ángel ichùulìanáni. Yáté èerica yeedácaté úái Maríaca yàacawéetúapináçawa.

25 Càmíritàacá quéwa José iimá úapicha àta uìri imusúacatalétaté iicá èeri yái idàbáanéerica uìrica. Yá José imànicaté íipidená Jesús.

2

La visita de los sabios de Oriente

1 Jesús imusúacaté iicá èeri Belén ìyacàlená irícu, Judea yàasu cáli ínata, rey Herodes icùacaalíté yái cálica. Néenialíté abénaméeyéi asìanái cáalíacáiyéi nàanàaca Jerusalén ìyacàlená irículé. Déecuíséeyéi nàanàaca, Oriente yàasu cáli néeséeyéi, yéewáidéeyéicawa nacái dùlupùta ìwali.

2 Nasutáca néemìawa Jerusalén ìyacàlená mìnánai:

—¿Alénásica judío icuèrinápiná siùquéerica tàacáwa imusúaca iicá èeri? Wáalíacawa idéca asáicani waicácaináté áiba dùlupùtaca íimáanáca idéca imusúaca iicá èeri, yái picuèrinápinácuéca, píacué judíoca. Iná wadéca wàanàaca wàacaténá icàaluíniná —náimaca.

3 Yá rey Herodes yéemìaca cáalíacáiyéi iináwaná, íná máiní cáaluca iináidacawa, càmicáiná iwàwa áiba yeedáca íicha yái cálica. Jerusalén ìyacàlená mìnánai nacái cáaluca nía canánama, càmicáiná nawàwa Herodes yàasu úwinái namànica úwi náipunita ìwalíise yái nacuèrinápináca wàlisàica.

4 Néese rey Herodes ìwacáidaca sacerdote íiwacanánai, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu. Herodes imáidaca nía isutácaténá yéemìawa nía alénápinácaalíté Mesías imusúa iicá èeri, yái judío icuèrinápiná Dios ibànuèrica nalí.

5 Yá náimaca Herodes irí:

—Belén ìyacàlená néenipináca imusúa iicá èeri, Judea yàasu cáli ínata, yácaináté Dios yàasu profeta itànàaca càiri tàacáisi Dios inùmalícuíse bàaluité. Dios íimacaté:

6 ‘Pía, Belén ìyacàlenáca, Judea yàasu cáli ínatéeri ìyaca, caináwanáca pía áiba yàcalé íicha canánama ìyéeyéica Judea yàasu cáli ínata, yácainá Nacuèriná

imusúapinácawa Belén ìyacàlená irìcu icuèripiná nùasu wenàiwica, níái Israel itaquénánámica', caité itànàaca tàacáisi yái profetaca Dios inùmalícuíse –náimaca.

⁷ Néese Herodes imáidaca cáalíacaiyéi ibàacanéeri iyú áibanái íicha. Imáida isutáca yéemìawa nía yáalíacaténáwa cayába càinácaalíté èeri idàbacaté naicáca úái dùlupùtaca uchanàacawa.

⁸ Néese Herodes idécanáami yéemìacani, yá íimaca nalí:

–Pìacuéwa picutáca cayábani, yáara sùmàica; néese pidécanáamicué pìanàacani, yá picàlidacué nulí iináwaná, yéewanápìná nùacawa néré nubàlùacawa nùuluì ipùata iyúwa irí nùacaténá nacái icàaluíniná –meedáta cài íimaca nalí, ichìwáidacáita nía meedá Herodesca. Yá ibànùaca nía Belén ìyacàlená nérépiná.

⁹ Idécanáami néemìaca Herodes itàacái, yá nàacawa íicha níái cáalíacaiyéica. Yá néese, dùlupùta yàacawa napíchalépináta, úái dùlupùta naiquéechúacaté nàyacaalíté nàasu kali néesewa. Yá uchanàacawa yàcalé iwicáu yái sùmài iyacatáica.

¹⁰ Néese naicácainá dùlupùta, yá casíímáica nía manuísíwata.

¹¹ Yá nawàlùacatéwa capìi irìculé. Naicáca sùmài néré yáatúa María yáapichawa. Yá nabàlùacawa irí nàuluì ipùata iyúwa nàacaténá sùmài icàaluíniná. Néese nàacùaca nàasuwa nàacaténá irí oro, incienso nacái, mirra nacái, níái cawèniyéi pumènica isàni.

¹² Néese Dios yàalàaca nía náamacani irìcuísewa ipíchaná nèepùacawa Herodes yàatanabàa. Inátè nèepùacawa áiba àyapu irìcubàata Herodes íicha nàasu kali nérépináwa.

La huida a Egipto

¹³ Néese idécanáamité nàacawa níái cáalíacaiyéica, yá Dios ibànùaca ángel yàanápinátewa José yàatalé. Yái ángel imàacaca yáawawa José iicácani yáamacani irìcuíse. Yá ángel íimaca irí: “Pimichàawa, pichùnìa pìasuwa pìanáwa, pitéca yái sùmàica yáatúa yáapichawa, piacàatétawa Egipto yàasu kali nérépiná. Pìya néréwa àta numáidacataléta píawa, Herodescainá icutápiná inúawa yái sùmàica”, íimaca yái ángelca.

¹⁴ Néese, José imichàacawa tayıyápi, itécani yái sùmàica, yáatúa yáapichawa. Yá yàacàatécatawa náapicha Egipto yàasu kali nérépiná.

¹⁵ Nàyaté néré àta Herodes yéetácatelatéwa. Inátè macáita ichàbacawa càide iyúwaté Dios yàasu profeta icàlidáanáté tàacáisi Dios inùmalícuíse: “Numáidaca Nuìriwa yàacaténáwa Egipto yàasu kali íicha”, íimacaté yái Diosca.

Herodes manda matar a los niños

¹⁶ Néeseté Herodes yáalíacawa naináwaná iwali níái cáalíacaiyéica càmitaté neebáida itàacái, yá calúaca báawanamaní yái Herodesca. Iná Herodes ibànùaca yàasu úwináiwa nanúacaténá macái sùmanái asianái Belén ìyacàlená irìcuíyéica, áiba yàcalé nacái iyéeyéica mawiénibàa Belén irí. Nanúacaté macái sùmanái asianái idèniyéica àta pucháiba camuí, níacaináté cáalíacaiyéica nacàlidacaté Herodes iríni nadàbacaté naicáca dùlupùta pucháiba camuí ipíchawáiseté nàanàaca Jerusalén ìyacàlená néré.

¹⁷ Càité ichàbacawa càide iyúwaté profeta Jeremías itànàanáté tàacáisi Dios inùmalícuíse. Jeremías íimacaté:

¹⁸ “Náicháanípiná cachàini manuísíwata níái Ramá ìyacàlená mìnanáica, Raquel itaquénánámica. Náicháanípináca, máiní achúmaca nawàwa néenibe íinináwa. Canácata yáaliméeripiná isímáidaca níawa, néenibemi yéetácináwa náicha”, íimacaté yái profetaca Jeremías.

19 Néese idécanáamíté Herodes yéetácawa, Dios ibànùaca ángel yàacaténáwa José yàatalé Egipto yàasu cáli néré. Yá ángel imàacaca yáawawa José iicácani yáamacani irícuíse. Yá ángel límaca José irí:

20 “Pimichàawa, pité yái sùmàica yáatúa yáapichawa, pèepùawa Israel itaquénainámi yàasu cáli nérépiná. Nadéca néetácawa níara iwàwéyéicaté inúacani”, límaca yái ángelca.

21 Yá néeseca José imichàacatéwa, itécani yái sùmàica yáatúa yáapichawa Israel yàasu cáli nérépiná.

22 Quéwa, José yéemìaca Arquelao iináwaná ìwali icùaca judiónái yàasu cáli yáanirimi Herodes yáamirìcubàamiwa, íná cáaluca José yàacawa néré. Yá nàacawa Galilea yàasu cáli néré ángel icàlidacainá José iríni yáamacani irícuíse nàanápináwa Galilea yàasu cáli néré.

23 Nàanàacaté Galilea yàasu cáli néré, yá nàacawa nàyaténá Nazaret iyacàlená irícu. Nàyaté néré càide iyúwaté profetanái límáanáté Jesús ìwali. Profeta límacaté náimáanápináté Jesús ìwali Nazaret iyacàlená néeséericani.

3

Juan el Bautista en el desierto

1 Néeseté madécaná camuí idénáami, néenialíté Juan el Bautista idàbaca icàlidaca Dios itàacái alé manacúali yùucubàa càinawàiri iyéerica Judea yàasu cáli íinata.

2 Manùbéyéi wenàiwica nàacatéwa Juan yàatalé, néemìacaténá itàacái. Yá límaca nalí: “¡Piwènúadacué píwitáisewa Dios irípiná, mesúnamáicaináta Dios icùapiná macáita!” límaca yái Juanca.

3 Yái Juan el Bautista, yácata yái asìalica profeta Isaías itànèericaté tàacáisi iináwaná ìwali Dios inùmalìcuíse. Isaías itànàacaté yái tàacáisisca:

“Abéeri asìali icàlidapiná nalíwani cachàiníri iyú manacúali yùucubàa càinawàiri. Càipiná límaca nalí: ‘Càide iyúwa wenàiwicanái ichùnìacaalí àyapu Náiwacali irípináwa, càitacué nacái iwàwacutácué pichùnìaca píwitáisewa Wacuèriná Dios irípiná, pitàidacaténácué cayábéeri iyúni. Pichùnìacué píwitáisewa yéewacaténá idàbaca yéewáidacuéca piyaca machacàníri iyú càide iyúwa iwàwáaná’, càipiná límaca”, càité itànàaca tàacáisi yái profeta Isaíasca.

4 Yái Juan idènìacaté ibàlewa wáluma cáucuíri camello ichùna iwálumalená. Idacùacaté nacái ìwalìbabàawa pírái límamimi. Iyáa nacái iyáacaléwa wirìichu nacáiyéi, mába ituní nacái Juan yàanèerica manacúali yùucubàa càinawàiri.

5 Néese manùbéyéi Jerusalén iyacàlená mìnánái, madécaná nacái Judea yàasu cáli néeseyéi, Jordán inanába yàasu cáli néeseyéi nacái nàacatéwa Juan el Bautista yàatalé néemìacaténá itàacái.

6 Néese nacàlidaca náichawa yái báawéerica namànírica, yá Juan ibautizáca nía Jordán inanába yáculé.

7 Quéwa Juan iicáca manùbéyéi fariseo, saduceo nacái manùba nàanàaca yàatalé ibautizácaténá nía, yá Juan yáalíacawa càmitaté nawènúada náwitáisewa báawéeri íicha báisíri iyú, íná Juan yàalàaca nía cachàiníri iyú. Iima nalí: “¡Piácué, càiyéide iyúwa àapi iculále! Manuíri yùuwichàacáisi yàanàapiná mesúnamáita, yùuwichàidacaténá wenàiwicanái. Piyúunáidacuéca píalimáaná pichúuliacawa íicha, yái yùuwichàacáisisca, pibautizácaalícaitawa, éwitacué càmicáaníta piwènúada píwitáisewa báisíri iyú pibáywana íichacuéwa. ¡Càmitacué nucàlida pirí càiri chìwái!

8 Iwàwacutácué piyaca machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, yéewanápiná macái wenàiwica naicáca amaléeri iyú piwènúadacuéca pílitáisewa básíiri iyú Dios irípiná.

9 Picácué píima piríwa: ‘Canácatáita Dios yùuwichàida wíawa, ¡Abraham itaquénainámicáiná wíá!’ picácué càí píima. Péemìacué cayábani, éwita Dios imáalàida macáitacué pía pibáyawana ìwalísewatá, càicáanita Dios yálimá iwènúadaca níái íbaca Abraham itaquénainámipiná iyútá Dios yàasu wenàiwicapiná níá píamirìcubàamicuéwa.

10 Mání mawiénica yái yùuwichàacáisi Dios imàaquéeripináca yàanàaca báawéeyéi ìwali, càide iyúwa mawiénicaalí wenàiwica iwichùaca àicu ìwali chipàali iyú, càita nacái mawiénica yái Dios yàasu yùuwichàacáisica. Péemìacué comparación: Càide iyúwa wàucacaalí macái àicu canéeyéi irí iyacaná cayába weemácaténá níá quichái irícu, càita nacái Dios yùuwichàidapiná wenàiwica quichái irícu cawinácaalí wenàiwica càmíiyéica imàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná.

11 Básíta nubautizácué pía úni yáaculé, píasáidacaténácué pidéca piwènúadaca pílitáisewa Dios irípiná, quéwa mesúnamáita áiba yàanàaca núamirìcubàawa. Yátacué ibànùapiná Espíritu Santo abénaméeyéicué péená irí ibautizácaténá náwitáise Espíritu Santo ichàini iyú cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái, yái yàanèeripináca. Aibanáicué péená quéwa càmíiyéica yeebáida itàacái, ibautizápináca níawa quichái iyúwa, nàuwichàacaténáwa càiripináta. Mání cachàiníri íwitáise nuícha. Nuíwacalicani, yái yàanèeripináca; nuicáca núawawa iyúwa yàasu wenàiwica càmíiri cachàini náicha canánama, máinícáiná cayábéerica nuíchani.

12 Péemìacué comparación: Càide iyúwa wenàiwica natécaalí nàasu palawa nacáapi irícuwa masacàacaténá namànica nàasu trigo ituínáwa, náaláidacaténá nacái trigo iwíralèmi, càita nacái yái yàanèeripináca núamirìcubàa yàanàaca iwàlisàidacaténá yàasu wenàiwica íwitáisewa, iseríacaténá nacái níá náicha áibanái càmíiyéica yàasu. Càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí ibànakale trigo ituínáwa manuíri capíi irículé ituínási yàaluca, càita nacái yái yàanèeripináca ìwacáidapiná yàataléwa yàasu wenàiwicanáiwa. Càide iyúwa wenàiwica yeemácaalí ituínási iwíralèmi manuíri quichái irícu, càita nacái yái yàanèeripináca yùuwichàidapiná macáita càmíiyéica yàasu wenàiwica quichái irícu, càmírica ichacàwa càiripinéerita ìyaca”, íimaca yái Juanca.

Jesús es bautizado

13 Néseté Jesús yàacatéwa Galilea yàasu cáli íicha yàanàacaténá Juan yàatalé Jordán inanába néré, yéewacaténá Juan ibautizácani, yái Jesúscia.

14 Néese quéechatécáwa càmita Juan iwàwa ibautizáca Jesús, báicáiná iicáca yáawawa Jesús iwéré. Yá Juan íimaca Jesús irí:

—Nuwàwacutáca pibànùaca nulí Espíritu Santo ibautizácaténá nuíwitáise. Càmita cayába nubautizá pía úni yáaculé meedá, máinícáiná cachàinica nuícha pía —íimaca yái Juanca, yáalíacainátewa canáca Jesús ibáywawaná.

15 Quéwa Jesús íimaca irí:

—Siùcade iwàwacutáca pibautizáca núa, cayábacáiná wamànica macáita càide iyúwa Dios ichùulìaná, yéewanápiná macáita náalíacawa nuebáidaca Dios itàacái —íimaca yái Jesúscia.

Inátè Juan ibautizácani.

16 Néseté idécanáami Jesús ibautizácawa, yá imichàacawa úni yáacuíse. Yáta capíraléeri cáli yàacùacawa, yá Jesús iicáca Espíritu Santo iricùacawa ìwali Dios yàatanáise càide iyúwa unùcu iricùanáwa.

17 Néese néemìaca Dios itàacáí chènuníise. Dios íimaca: “Yácata Nuìri nuwàwéeri cáininéerica nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicácani”, íimaca yái Diosca.

4

Jesús es puesto a prueba

1 Néeseté Espíritu Santo itéca Jesús manacúali yùuculé càinawàiri yéewacaténá Satanás yáalimáidaca Jesús imànínápiná ibáyawanáwa, quéwa Jesús càmita yeebá Satanás irí.

2 Jesús iyacaté néré cuarenta èeri, catá nacái. Canácata Jesús iyéeri iyácaléwa. Yá máapicani.

3 Néese Satanás yàacawa Jesús yàatalé yáalimáidacaténá Jesús imànínápiná ibáyawanáwa. Yá íimaca Jesús irí:

—Dios Iiricainá pía, yá pichùulà níai íbaca nawènúanápináwa pan iyú piyácaténáni —íimaca yái Satanásca.

4 Quéwa Jesús íimaca irí:

—Càmírita. Dios itàacáí profeta itànericaté íimaca walí: ‘Picácué wáináidawa yàacàsi ìwali Dios íicha. Néese iwàwacutácué weebáidaca macáita iyúwa Dios imáaná yéewanápiná wàyaca machacàníri iyú’, íimaca yái Dios itàacáica —íimaca yái Jesúscia, càmicainátē iwàwa imànicia wawàsi meedá irípináwa Dios íiwitáise iyú.

5 Néese Satanás itéca Jesús Jerusalén iyacàlená néré, yái yàcalé cáininéerica Dios iicáca. Yá Satanás imichàidaca Jesús templo ipùata ínatalé chènuníri náicha canánama.

6 Néese Satanás yáalimáidaca Jesús imànínápiná ibáyawanáwa. Satanás íimaca Jesús irí:

—Dios Iiricainá pía, pipisiawa templo íicha cálí ínatalépiná, yácainá Dios yàasu profeta itànàacaté Dios itàacáí piináwaná ìwali. Profeta íimacaté:

‘Dios ichùulìapináca yàasu ángelnáwa nacùanápiná pía. Namichàidapiná nacái píawa nacáapi iyúwa ipíchaná pinúa píawawa íba iwéré’, càité profeta itànàaca Dios itàacáí piináwaná ìwali —íimaca yái Satanásca.

7 Néese Jesús íimaca Satanás irí:

—¡Càmíri! Dios itàacáí profeta itànericaté íimaca nacái walí: ‘Picá píalimáida piicáwa Picuériná Dioswa asáisí icùacaalí pía’, càité profeta itànàaca Dios itàacáí —íimaca yái Jesúscia.

8 Néese àniwa Satanás itéca Jesús chènuníri duli ínatalé. Yá Satanás yáasáidaca Jesús iicá macái cálí èeri irícuýéi, nachàini yáapicha nacái, nàasu cawèníri nacái.

9 Néese Satanás íimaca Jesús irí:

—Nùapináca piríwa macáitani pibàlùacaalíwa nulí piìluì ipùata iyúwa piacaténá nucàaluíniná —íimaca yái Satanásca.

10 Jesús íimaca irí:

—¡Càmíri! Piawa nuícha, Satanás. Càmita nùa picàaluíniná, yácainá Dios itàacáí profeta itànericaté íimaca walí: ‘Iwàwacutá piaca Picuériná Dios icàaluínináwa. Iwàwacutá nacái piaca abéerita Dios iyéininá’, càité itànàaca yái profetaca —íimaca yái Jesúscia.

11 Inátē Satanás yàacawa Jesús íicha, yá abénaméeyéi ángelnáí yàanàaca néré nayúudàcaténá Jesús.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

12 Jesús yéemìacaté áibanái náucacaté Juan el Bautista presoíyéi ibànalìculé, ína Jesús yèepùacawa Galilea yàasu cálí nérépiná.

13 Quéwa càmita iyamáawa Nazaret ìyacàlená irìcu, néese yàacatéwa ìyacaténá Capernaum ìyacàlená irìcu, ìyéerica Galilea icalìsaniná idùlepiré, Zabulón itaquénainámi yàasu cáli íinata, Neftalí itaquénainámi yàasu cáli nacái.

14 Jesú imànicaté cài yéewacaténá macáita ichàbacawa càiide iyúwa profeta Isaías itànanànaté tàacáisi Jesú iináwaná ìwali. Isaías íimacaté Dios inùmalícuíse:

15 “Píacué israelita ìyéeyéica Zabulón itaquénainámi yàasu cáli íinata, Neftalí itaquénainámi yáapicha, yái cáli ìyéerica abéemàalé Jordán inanába íicha, Galilea icalìsaniná idùlepiré, alé càmíiyéi israelita ìyacataléca, Galilea yàasu cáli.

16 Píacué catéeyéica íwitáise, càmíiyéica yáalía Dios ìwali, áiba yàanàapinácué platalé amalácaténácué imànica píwitáise. Yéewáidapinácué púa, piyacaténácué Dios icamaláná irìcu, píacué canéeyéica icáuca càmíri imáalàawa, ìyéeyéica siùcade iyúwa yéetáními”, íimacaté yái Isaíasca.

17 Néseté Jesú idàbaca yéewáidaca nía. Iimaca nalí: “Piwènúadacué píwitáisewa Dios irípiná, mesúnamáicaináta Dios icùapiná macáita”, íimaca yái Jesúscia.

Jesús llama a cuatro pescadores

18 Néseté Jesú yèepunícawa Galilea icalìsaniná icàinalená íinatabàa. Yá iicáca pucháiba asianái. Ibèeri íipidená Simón, áibaalí íipidená Pedro nacái. Iméeréeri íipidená Andrés. Cubái inuérinánáica nía needácaténá nalíwa nàasu platawa. Náucaca nàacawa nàasu tarayawa nèepunícawa calísáacubàa.

19 Jesú íimaca nalí:
—Aquilécué síisaara, píacuéra núapicha iyúwa nuéwáidacalénai. Pidécuéra píibaidaca píibàacaténácué cubái, quéwa siùcásede nùacuéra pirí wàlisài píibaidacalépiná píwacáidáanápinácué nulí wenàiwica yéewacaténá nuéwáidacaléca nía —íimaca yái Jesúscia.

20 Yáta namàacaca náichawa nàasu tarayawa. Yá nàacawa Jesú yáapicha.
21 Néese nàacawa àniwa calísia idùlepiré, yá Jesú iicáca áibanái asianái pucháiba: Ibèeri íipidená Santiago, iméeréeri íipidená Juan. Zebedeo yéenibeca nía. Nachùnìaca nàyaca nàasu chinchorrowa barca irícu náaniri yáapichawa. Yá Jesú imáidaca nía, nàanápináwa yáapicha, iyúwa yéewáidacalénai.

22 Yá caquialéta namàacaca barca, náaniri nacáwi, yá nàacawa Jesú yáapicha.

Jesús enseña a mucha gente

23 Jesú ipáchicaca yèepunícawa macái Galilea yàasu cáli íinatabàa. Macái yàcalé irìcu nacái yéewáida yèepunícawa judiónái yéewáidacàalu irícu. Yá icàlidaca nalí yái tàacáisi cayábéerica náilacaténáwa càinácalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Yúucaca náicha nacái macái uláicái íwitáaná.

24 Macái Siria yàasu cáli néeséeyéi néemíaca Jesú iináwaná, yá natéca néenánáwi Jesú yàatalé, macái yùuwichèeyéicawa uláicái iyú, cáiwíiri iyú nacái. Natéca nacái wenàiwica demonio idacuèyéica íwitáise, naté nacái áibanái idèniyéica tèwacáimi nacái, máapinéeyéi nacái. Yá Jesú ichùnìaca nía macáita.

25 Manùbéeyéi wenàiwica nàacawa Jesú yáapicha: Galilea yàasu cáli néeséeyéi, áibanái nacái yàanèeyéica diez namanùbaca yàcalé néese Decápolis yàasu cáli íinatéeyéica ìyaca, áibanái nacái Jerusalén ìyacàlená mìnánái, Judea yàasu cáli néeséeyéi nacái, áibanái nacái ìyéeyéica abéemàalé Jordán inanába íicha.

1 Néeseté Jesú斯 iicáca manùbéeyéi wenàiwica ìwacáidáyaquéeyéiwa yàatalé néemìacaténá itàacái, yá yàacawa dúli íinatalé, yá yáawinacawa néré. Yéewáidacalénái nàacawa yàatalé.

2 Yá idàbaca yéewáidaca nía. Iimaca nalí:

La verdadera dicha del hombre

3 “Cawinácalí wenàiwica càmíiyéica cachàini iicáca yáawawa, yáaliyéiwa nacáwa nawàwacutáaná Dios iyúudàaca nía, casíimáica nía Dios icùacáiná nía.

4 “Cawinácalí wenàiwica achúmeyéica iwàwa ibáyawaná ìwaliwa siùcade, èeri mìnánai ibáyawaná ìwali nacái, casíimáipináca nía yácainá Dios isímáidapiná nía.

5 “Cawinácalí wenàiwica càmíiyéica cáimacái iicáca yáawawa, itàaníyéi nacái casalíníiri tàacáisi iyú éeréeri iyú nacái, casíimáipináca nía, yácainá Dios imàacapiná nacùaca yáapicha èeri irícuíri macáita.

6 “Cawinácalí wenàiwica máiníyéica iwàwa imànica abéerita cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná, casíimáica nía, yácainá Dios imànipiná nalí macáita yái cayábéerica nawàwéerica imànica nalí.

7 “Cawinácalí wenàiwica iiquéeyéica áibanái ipualé, casíimáica nía, yácainá Dios iicápiná napualé nacái.

8 “Cawinácalí wenàiwica masaquèeyéica íwitáise, casíimáica nía, níacainá iicápiná Dios natuí iyúwa.

9 “Cawinácalí wenàiwica iwènúadéeyéica áibanái íwitáise nalíwáaca nàyaténa matuíbanáiri iyú náapichawáaca, casíimáica nía, Dios yéenibecainá nía.

10 “Cawinácalí wenàiwica yùuwichèeyéicawa Dios irípiná neebáidacainá itàacái, casíimáica nía yácainá Dios imàacapiná nacùaca yáapicha macáita.

11 “Píacué nuéwáidacalénáica, áibanái icuísacaalícué pía peebáidacainácué nutàacái, yá namànicaalícué pirí báawéeri nùwalíse, yá nacháawàacaalícué piináwaná ìwali macái íwitáaná nachìwa báawéeri iyúwa, peebáidacainácué nutàacái, néese casíimáipinácué píawa.

12 Casíimáicué piwàwa, piyanídacué nacáiwa manuísíwata, yácainá Dios imàacapinácué pirí cawèníiri manuísíwata pìanàapinácaalícué chènuniré. Casíimáicué piwàwa, nàawirináimicainá namànicaté báawéeri Dios yàasú wenàiwica profetanái irí, níái pipíchaléeyéimicuéca íbaidéeyéicaté Dios irípiná càide iyúwacué piyáaná”, iimaca yái Jesúscá.

Saly luz del mundo

13 Jesú斯 iimaca yéewáidacalénái iríwa: “Péemìacué comparación: Càicuéca píade iyúwa iwíduma chái èeri irícu. Yái iwíduma puìwaca imànica yàacàsi, yéewanápiná caséeca wenàiwica nayáacani. Néese càmicalí quirínama puìwa iwídumaca, yá càmita idé puìwaca àniwani, yái iwídumaca. Yá canápinéerica meedáni. Wáucacani bàacháwalé, néese wenàiwica nàipìnáaníca ínatabàami. Càitacué nacái iwàwacutá piyaca machacàníiri iyú, pimànicué cayábéeri nacái, yéewanápiná wenàiwica nawàwa neebáidaca yái báisiiri tàacáisica.

14 “Péemìacué áiba comparación: Càicuéca píade iyúwa camalási chái èeri irícu. Càide iyúwa camalási icànacaalí catéeri irículé, càita nacáicué iwàwacutá picàlidaca yái báislíri tàacáisica èeri mìnánai irí amalácaténá náiwitáise, níái catéeyéica íwitáise, càmíiyéica yáalía Dios ìwali. Iwàwacutácué piyaca càide iyúwa manuíri yàcalé iyéerica dúli ipùatalícu. Càide iyúwa macáita nálimácaalí naicáca manuíri yàcalé, càita nacái iwàwacutácué pimàcacaca áibanái iicáca piyaca machacàníiri iyú càide iyúwa Dios itàacái iimáaná.

15 Péemìacué áiba comparación: Watùcuniacaalí lámpara, càmita wabàani yàalusí irículé. Néese wamàacaca icànaca chènunibà, yá icànaca nàwali macáita iyéeyéica capìi irícu.

16 Càita nacái iwàwacutácué pimàacaca picamalá icànaca áibanái íiwitalícu: piyuacué machacàníri iyú macái wenàiwica iicápiná, náalíacaténáwa ìwali yái cayábéerica pimànliricuéca, yéewanápiná nacái nàaca icàaluíniná, Píaniri Diosca chènuníiséerica”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre la ley

17 Jesús íimaca: “Picácué pínáidawa nùanàaca numáalàidacaténá tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse, nía nacái profetanái icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalícuíse. Picácué cài pínáidacawa nùwali. Càmita nùanàa numáalàidacaténá yái tàacáisisca. Néese nudéca nùanàaca numànicaténá càiide iyúwa ímáanáca yái tàacáisisca icàlidéerica nuináwaná ìwali.

18 Péemìacué cayábani: Máiní cachàiníricani yái Dios itàacái bàaluisàimica profeta Moisés, áibanái profeta nacái natànèericaté Dios inùmalícuíse. Macáita ichàbapinácawa càiide iyúwaté Dios itàacái ímáaná. Aiba èeriwa Dios imáalàidapiná capìraléeri cálí, yá nacái èeriquéi. Quéwa canácatáita yúucawa yái itàacái bàaluisàimica, ibatàa abéeri letra achúméeríina piná, canácatáita imáalàawa. Macáita ichàbapináwa càiwade iyúwaté Dios itàacái ímáaná.

19 Máinícainá cachàinírica macái tàacáisi natànèericaté Dios inùmalícuíse, íná iwàwacutá wenàiwica neebáidaca macáitani. Canácatá canéeri iwèni tàacáisi. Aibacaalí càmíiri yeebáida abéeri tàacáisi natànèericaté, càmicaalí nacái yéewáida áibanái neebáidáanápiná yái tàacáisisca, yá canáca yéewanáwa iwàlùacawa Dios iyacàle irìculé icùacatalé macáita chènuniré. Quéwa cawinácalí yeebáidéerica yái tàacáisi Moisés, profetanái nacái natànèericaté Dios inùmalícuíse, yá yéewáidacaalí wenàiwica neebáidáanápináni, yásí máiníripiná cámietacanéeri yái wenàiwicaca Dios iyacàle irìcu icùacataléca macáita chènuniré.

20 Níara yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, nía nacái fariseoca nacàlidaca naináwaná ìwaliwa namàníinása macáita machacàníri iyú càiide iyúwa Dios ichùullaná namànica. Básita namànica madécaná. Quéwa nùumacué pirí: Iwàwacutácué pimànica càiide iyúwa Dios iwàwáaná máiní cachàiníwanáí náicha níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, náicha nacái fariseonáica. Càmicaalícué pimàni máiní cachàiníwanáí náicha, yá càmitacué yéewa Dios yéenibeca pía, Dios icùacaténácué pía”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el enojo

21 Jesús íimaca: “Pídécuéca péemìaca néewáidaca pía càiide iyúwaté profeta Moisés ímáanáté Dios inùmalícuíse. Iimacaté piawirináimi irí: ‘Picá pinúa wenàiwica. Pinúacaalí wenàiwica, yá iwàwacutá péetácawa pibáyawaná ìwalísewa’, íimacaté yái Moisésca.

22 Siùcade nùumacué pirí àniwa áibacaalí calúa iicáca áiba wenàiwica, yásí yéetápínacawa ibáyawaná ìwalísewa. Aibacaalí itàaní báawéeri iyú áiba wenàiwica irí, yásí Dios yùuwichàida báawanamani, càiide iyúwa Junta Suprema israelita íiwacanánai nàuwichàidáaná cabáyawanéeri wenàiwica. Aibacaalí icuísá íchawa áiba wenàiwica báawéeri iyú, yásí Dios yùuwichàidacani infierno irìcu, yái quichái càmírica ichacàwa càiripinéerita iyaca.

23-24 “Piwàwacaalí pité ofrenda altar néré piacaténá Dios icàaluíniná, yá cayábéeriquéi pimànlínáca cài. Quéwa ipíchawáise piaca Dios icàaluíniná, pínáidawa cayába asáisí cawàwanáta pimànicailté báawéeri áiba wenàiwica irí. Pimànicailté báawéeri áiba irí, yá piacàatétawa yàatalé ipíchawáise piaca Dios icàaluíniná. Yá pisutá wenàiwica lícha wawàsi imàacáanápiná iwàwawa lícha yái báawéerica pimànliricaté irí. Néese píalimá piaca Dios icàaluíniná matuíbanári iyú. Càmicaalí cài pimàni, yá caná iwèni Dios iicáca yái piánáca icàaluíniná.

25 “Pisutá píawawa Dios íicha caquialéta imàacáanápiná iwàwawa pibáyawaná íicha, ipíchaná yùuwichàidaca pía. Càmicaalí cài pimàni, yásí Dios iyaca pirí cài ide iyúwa piùwide. Péemìa comparación: Piùwide itécalí pía icháawàcaténá piináwaná ìwali nacuérinánái irí, yá iwàwacutá pitàaníca yáapicha éeréta àyapulìcubàa. Pisutá íicha wawàsi caquialéta imàacáanápiná iwàwawa pibáyawaná íicha ipíchaná itéca pía juez yàatalé; càmicaalí pisutá íicha cài, yásí juez imàacaca úwinái náibàaca pía, yá úwinái náucapiná píawa presoíyéi ibànalículé, nacapèedáidacaténá píawa.

26 Péemìa cayábani: Canácatáita namusúawa nàuwichàacái íichawa presoíyéi ibàna irìcuíse àta napáyaidacataléta náichawa namawènìacálewa macáita, àta abéeri centavo piná yáí centavo namáalàidáaná canánama. Càita nacái càmita píalimá pimusúacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha càiripináta”, íimaca yáí Jesúsca.

Jesús enseña sobre el adulterio

27 Jesús íimaca: “Pidécuéca péemìaca tàacáisi nacàlidéericaté: ‘Picá piimá áiba wenàiwica yáapicha càmíchúaca píinusíwa, càmírica nacái pinìrisíwa’, càité náimaca.

28 Siùcade quéwa núnumacué pirí áibacaalí iicáida inanái irí, yá capicùlecaalíni iwàwacainá iimáca úapicha, yá idéca imànica ibáyawanáwa úapicha iwàwalicuísewa, íná cabáyawanáca Dios iicácani.

29 “Iná piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa pituí yéewápuwáiséechúa iyúwa, piicáanápiná wawàsi càmírica Dios iwàwa piicáca, néese piúca píichawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, cài ide iyúwa wenàiwica imusúadacaalí íichawa ituíwa, ipíchaná imànica ibáyawanáwa ituí iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píichawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidènìaca picáucawa càmíri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno irìculé, yáí manuíri quicháica.

30 Càita nacái piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa picáapi yéewápuwáiséechúa iyúwa, néese piúca píichawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, cài ide iyúwa wenàiwica iwichùacaalí íichawa icáapiwa ipíchaná imànica ibáyawanáwa icáapi iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píichawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidènìaca picáucawa càmíri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno irìculé, yáí manuíri quicháica càmírica ichacàwa càiripinérita iyaca”, íimaca yáí Jesúsca.

Jesús enseña sobre el divorcio

31 Jesús íimaca: “Pidécuéca péemìaca tàacáisi nacàlidéericaté íiméerica: ‘Aibacaalí iwàwa imàacaca íichawa ínuwa, iwàwacutá yàaca ulí cuyàluta icàlidéerica áibanái irí imàacacaté uèpunícawa íicha’, càité náimaca.

32 Quéwa siùcade núnumacué pirí càmicaalí uimá áiba asìali yáapicha càmírica unìrisíwa, càmita yéewa unìri imàacaca íichawa úa. Quéwa yúucacaalí meedá úa, yá imàacaca umànica ubáyawanáwa idàbáanéeri unìri iríwa, uedácaalí ulíwa áiba asìali unìripinácawa àniwa. Aiba asìali yeedácaalí íinupináwa abéechúa náuquéechúami, yá imànica ibáyawaná nacáwi, iimácainá áiba asìali ínu yáapicha”, íimaca yáí Jesúsca.

Jesús enseña sobre los juramentos

33 Jesús íimaca: “Pidécuéca nacái péemìaca tàacáisi nacàlidéericaté piawirináimi irí íiméerica: ‘Pimàni macáita machacàníri iyú cài ide iyúwa picàlidáaná báisí báisisíwata Dios yáaliéricawa pimàniinápinása’, càité náimaca.

34 Quéwa núnumacué pirí, picácué píima: ‘Báisí báisisíwata Dios yáaliéricawa’. Picácué nacái cài píimaca capíraléeri cálí íipidená ìwali, Dios iyacainá chènuniré.

35 Picácué nacái cài píimaca cáli íipidená ìwali, Dios ìyacáiná chái èeri irìcu nacái. Picácué nacái cài píimaca Jerusalén ìyacàlená íipidená ìwali, yácainá Wacuériná Dios cachàinliri yàasu yàcalécani.

36 Picácué nacái cài píimaca píiwita ìwaliwa yácainá abéerita Dios yáaliméeri imàacaca píiwita ibainá iwènúacawa cúuliiri iyú, cabalèeri iyú áiba.

37 Píimacaalícué ‘báisita’, néese iwàwacutácué báisica pitàacáica. Píimacaalícué ‘càmita’, néese iwàwacutácué báisica pitàacáica. Báawéeriquéi píimáanácuéca ‘Báisí báisisíwata Dios yáaliéricawa’”, íimaca yái Jesúscia.

Jesús enseña sobre la venganza

38 Jesúscia: “Pidécuéca péemìaca tàacáisi nacàlidéericaté píawirináimi irí, ímíerica: ‘Cawinácaalí imusúadéerica áiba wenàiwica ituí, iwàwacutácué pimusúadaca ituí, yái imàníirica báawéeri áiba irí, càita nacái cawinácaalí imalèeri áiba iyéi, iwàwacutácué pimalàaca iyéi nacái, yái imàníirica báawéeri áiba irí’, càité náimaca.

39 Quéwa siùcade núumacué pirí: Picácué pipélia lípunita cawinácaalícué imàníirica pirí báawéeri. Aiba inúacaalí pinàni ìwali, yá pimàaca inúaca pinàni ìwali abéemàawáise àniwa.

40 Aibacaalí iwàwa icháawàaca piináwaná ìwali pimawènìlacáinása íicha camisa, yá pimàaca iríni, yái camisaca. Yá pimàaca irí nacái pìasu ruanawa.

41 Uwinái nachùlìacaalí pítéca nàasus abéeri kilómetro idècuni, yá píté nàasu pucháiba kilómetro idècuni, nawàwacaalí cài pimànica.

42 Cawinácaalí isutéerica píicha wawàsi, pimàaca iríni. Picá piwènúawa íicha cawinácaalí isutéerica píanápiná ichàba wawàsi. Pìa ichàbani”, íimaca yái Jesúscia.

El amor a los enemigos

43 Jesúscia: “Pidécuéca péemìaca tàacáisi áibanái icàlidéericaté píawirináimi irí, ímíerica: ‘Cáininá piicáca píacawéeyéináwa. Báawa nacái piicáca piùwidéenáwa’, càité náimaca.

44 Quéwa núumacué pirí: Cáininácué nacái piicáca piùwidéenáwa. Pisutácué nalí Dios imànínápiná nalí cayábéeri, cawinácaalícué ibànuèyéica píwali chàwicùli. Pimànicué cayábéeri nalí cawinácaalícué báawéeyéica iicáca pía. Pisutácué nalí Dios mamáalàacata cawinácaalícué icháawèyéica piináwaná ìwali báawanama nachìwa iyúwa, cawinácaalícué nacái imàníiyéica pirí báawéeri nùwalíse, peebáidacáinácué nutàacái.

45 Càipiná pimàcacué náalíacawa Wáaniri Dios chènuníiséeri yéenibecuéca pía. Iwàwacutácué pimànica càide iyúwa Dios imàníná: Dios imàacaca èeri icànaca báawéeyéi ìwali, cayábéeyéi ìwali nacái. Imàaca nacái unía yúuwàacawa nabànancale ìwali, níái imàníiyéica cayábéeri, nía nacái imàníiyéica ibáyawanáwa.

46 Cáininácaalícué piicáca níawamita wenàiwica cáininéeyéicuéca iicáca pía, néese Dios càmita imàacacué pirí cawènìiri chènuniré, níacainá macái èeri mìnánai namànica cài. Nía nacái báawéeyéica íwitáise yeedéeyéica plata yéenánái íchawa Roma ìyacàlená yàasu gobierno irípiná, cáinináca naicáca cawinácaalí wenàiwica cáininéeyéica iicáca nía. Iná càmitacué máiní cayábéeyéi náicha pía.

47 Pitàidacaalícué nacái cayábéeri iyú níawamita péenánáwa, néese càmitacué pimàni píyaca cayábéeri wawàsica áibanái íicha, níacainá macái èeri mìnánai namàni cài. Nía nacái càmíiyéica judío, càmíiyéica yáalía Dios ìwali, nía nacái namànica cài. Iná càmitacué máiní cayábéeyéi náicha pía.

48 Básícaalícué Dios yéenibeca pía, néese iwàwacutácué cayábéeyéi píiwitáise náicha canánama èeri mìnánai. Iwàwacutácué píyaca càide iyúwa Wáaniri Dios

chènuniíséeri ìyáaná, imànírica cayábéeri nalí canánama, níái cáininéyéica iicáca Dios, nía nacái càmíiyéica cáininá iicáca Dios”, íimaca yái Jesúsca.

6

Jesús enseña sobre las buenas obras

¹ Néeseté Jesús íimaca nalí àniwa, níái yéewáidacaléca: “Picácué píibaida Dios irípiná wenàiwica iicápiná meedá náináidacaténacué pìwali cayábanaméyéicuáce píwitáise. Pimànicaalícué cài, néese Wáaniri Dios chènuniíséeri càmita yàapiná pirícué pìasu cawèníri chènuniré, canásíwa.

² “Iná piyúudàacué catúulécanéyéi, quéwa picácué picàlida áibanái irí ìwali yái pimànína. Aibanái pucháibéeyéi íwitáise nacàlidaca naináwanáwa manùbéeyéi wenàiwica yàacuéssemi, náimaca nadécasa nayúudàaca catúulécanéyéi. Aibanái nacái nabàlùacawa bàacháwalé, yá nàaca plata catúulécanéyéi irí macái wenàiwica iicápiná, yéewacaténá wenàiwicanái icàlidaca naináwaná cayábéeri iyú. Péemìacué cayábani, cawinácaalí imàníiyéica cài, èeri mìnánái nacàlidapiná naináwaná ìwali cayábéeri tàacáisi iyú, quéwa Dios càmita imàacapiná nalí báisíri cawènírica ìyéerica chènuniré.

³ Néese píacué nuéwáidacaléca, piyúudàacué catúulécanéyéi, quéwa picácué picàlida áibanái iríni, ibatàa irípiná yái pìacawéerináca cayábéeri náicha canánama, picácué picàlida iríni.

⁴ Piyúudàacué catúulécanéyéi ibàacanéeri iyú. Yásí Wáaniri Dios, yái iiquéerica càinácaalícué pimànína ibàacanéeri iyú, imàacapinácué pirí pìasu cawèníri pìanàacaalípiná chènuniré”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña a orar

⁵ Jesús íimaca: “Pisutácué píawawa Dios íicha, quéwa picácué pimàni càide iyúwa pucháibéeyéi íwitáise imànína. Nawàwa wenàiwicanái iicáca nía meedá idècunitàacá nasutáca Dios íicha. Iná máiní nawàwa nabàlùacawa manùbéeyéi yàacuéssemi judiónái yéewáidacàalu irícu, bàacháwalé nacái wenàiwicanái yàacuéssemi nasutácaténáwa Dios íicha wenàiwicanái iicápiná meedá. Péemìacué cayába, cawinácaalí imàníiyéica cài, èeri mìnánái nacàlidapiná naináwaná ìwali cayábéeri tàacáisi iyú quéwa Dios càmita imàacapiná nalí báisíri cawènírica ìyéerica chènuniré.

⁶ Néese pisutá píawawa Dios íicha, quéwa piwàlùawa picapèe imàdáaná irículéwa, yá pibàlia inùma, néese pisutá píawawa Wáaniri Dios íicha ìyéerica píapicha néré. Néese Wáaniri Dios yái iiquéerica macáita pimànírica ibàacanéeri iyú, yàapiná pirí pìasu cawèníri chènuniré.

⁷ “Pisutá Dios íicha, quéwa picá píima canéeri iwèni tàacáisi madécaná yàawiría càide iyúwa càmíiyéi judío imànína càmíiyéica yáalía Dios ìwali, nía nacái iyúunáidéyéica Dios yéemìaca nalí nasutácainá íicha déecuíri iyú.

⁸ Picácué píñáidawa cài, Dios yáalíacaináwa pìwalicué càinácaalí pimàapuèrica ipíchawáise pisutácuéca íichani.

⁹ Iwàwacutácué pisutáca Dios cài:
‘Pía, Wáaniri Dios chènuniíséeri, pimàaca macái wenàiwica yàaca picàaluíniná.

¹⁰ Pimàaca péenáwaná yàanàaca caquialéta yái èerica pidàbacatáipináta picùaca macáita. Pimàaca èeri mìnánái namànica càide iyúwa piwàwáaná chái èeri irícu càide iyúwa neebáidáaná pitàacái, níara ìyéeyéica chènuniré.

¹¹ Pìa wayáapiná wamáapuèrica siùcade.

¹² Pimàaca piwàwawa wabáywawaná íicha, yái báawéerica wamànírica càide iyúwa wamàacáaná wawàwawa nabáywawaná íicha cawinácaalí imàníiyéica walí báawéeri.

13 Picá pimàaca áibanái yáalimáidaca wía ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, néese piwasàa wía báawéeri Satanás íicha. Píacainá icuèripináca macáita, pía cachàinírica íwitáise náicha canánama, icànérerica mèlumèluíri iyú càiripináta. Básita, amén’, cài pisutácué piwawa Dios íicha.

14 “Pimàacacaalícué piwawa nabáyawaná íicha cawinácaalícué imàníiyéica pirí báawéeri, néese Wáaniri Dios chènuníiséeri imàacapinácué iwàwawa pibáyawaná íichawa.

15 Quéwa, càmicaalícué pimàaca piwawa áibanái ibáyawaná íicha, néese càmitacué nacái Wáaniri Dios imàacapiná iwàwawa pibáyawaná íicha”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el ayuno

16 Jesús íimaca: “Pimàacacaalícué píchawa piyácaléwa pisutácaténácué piwawa Dios íicha manuísíwata, picácué cámiétaquéeri iyú pimànica piwawa wenàiwica iicápiná meedá càide iyúwa pucháibéeyéi íwitáise imàníná. Nawàwa áibanái wenàiwica naicáca nía cámiétaquéeri iyú, ína cámiétaquéeri iyú namànica níawawa wenàiwica iicápiná meedá yéewacaténá macáita náalíacawa namàacaca náichawa nayácaléwa nasutácaténá níawawa Dios íicha. Péemìacué cayábani, cawinácaalí imàníiyéica cài, èeri mìnánai nacàlidapiná naináwaná ìwali cayábéeri tàacáisi iyú quéwa Dios càmita imàacapiná nalí báisíri cawènírica iyéerica chènuniré.

17 Quéwa pía pimàacacaalí píchawa piyácaléwa pisutácaténá piwawa Dios íicha manuísíwata, yá pipìa cayába píiwita ibáináwa aceite iyú, píiba nacái pinàniwa.

18 Càita pimàni, ipíchaná áibanái náalíacawa pimàacaca píchawa piyácaléwa pisutácaténá piwawa Dios íicha. Abéerita Wáaniri Dios, yái iyéerica píapicha, yáalíacawa pimàacaca píchawa piyácaléwa, ína Dios yàapiná pirí pìasu cawèníri chènuniré”, íimaca yái Jesúsca.

Riquezas en el cielo

19 Jesús íimaca: “Picácué pìwacáida piríwa manùba cawèníri wawàsi chái èeri irícu. Cuwée iyáaca meedá cawèníri bálesi. Aiba wawàsi nacái namáalàacáitacué píchawa. Cayeedéeyéi nacái nawàlùacawa needácaténácué píchani.

20 Cayába cachàini pirícuéni pimàníncuéca càide iyúwa Dios iwàwáaná pidènìacaténácué pìasu báisíri cawèníriwa iyéerica chènuniré, aléera càmicatalé cuwée iyáacué píchani, càmicatalé nacái cawèníri imáalàawa, càmita nacái cayeedéeri iwàlùawa néré.

21 Pimàacacaalícué piwawa pìasu ìwaliwa chái èeri irícuírica, yásí píñáidapinácuéecawa ìwali mamáalàacata. Quéwa piicácaalícué iyúwa cawèníri yái cayábéeri wawàsica Dios yèeripinácuéca piríwa chènuniré áiba èeriwa, yásí píñáidapinácuéecawa ìwali mamáalàacata. Iná pimànicué càide iyúwa Dios iwàwáaná peedácaténácué piríwani yái cawènírica iyéerica chènuniré. Càita píñáidapinácuéecawa ìwali mamáalàacata”, íimaca yái Jesúsca.

La lámpara del cuerpo

22 Jesús íimaca: “Pituí iyaca pirí càide iyúwa lámpara pituícainá imàacaca piicáca. Cayábacaalí pituí, yásí catáca piicáidaca. Néese yái píñáidéericawa piwàwalícuísewa iyaca càide iyúwa catuíri íwitáise. Iná picùa cayába piwawa masaquèeri iyú, picá cáininá piicáca áiba wawàsi Dios íicha, ipíchaná catáca píiwitáise. Néese báawacaalí píiwitáise, yái píñáidéericawa piwàwalícuísewa, yásí

23 Quéwa báawacaalí pituí, yásí catáca piicáidaca. Néese yái píñáidéericawa piwàwalícuísewa iyaca càide iyúwa catuíri íwitáise. Iná picùa cayába piwawa masaquèeri iyú, picá cáininá piicáca áiba wawàsi Dios íicha, ipíchaná catáca píiwitáise. Néese báawacaalí píiwitáise, yái píñáidéericawa piwàwalícuísewa, yásí

¡máiní catáca píiwitáise báawanama! Càmita píalíapiná cayábéeri ìwali báawéeri íichaná”, íimaca yái Jesúsca.

Dios y el dinero

²⁴ Jesús íimaca: “Péemìacué comparación: Canácata wenàiwica yáaliméeri imànica machacàníiri iyú càide iyúwa íiwacanánái pucháiba ichùulìaná imànica, báawacáiná iicáca abéeri íiwacaliwa, cáinináta quéwa iicáca íiwacaliwa áiba. Càmicaalí nacái, néese yàapiná íiwacali áiba icàaluínináwa, quéwa caná iwèni meedá iicápiná íiwacali áibawa. Càita nacái càmitacué pidé píibaidaca cayába Píiwacali Dios irípináwa càide iyúwa iwàwáaná cáininácalícué piicáca plata”, íimaca yái Jesúsca.

Dios cuida de sus hijos

²⁵ Jesús íimaca: “Péemìacué cayábani: Picácué achúma píináidáanícawa piwàwawa cainácalícué iyú yéewanápiná peedáca piyáacaléwa, piyacaténácué, cainácalícué iyú yéewanápiná nacái peedáca pibàlepináwa, piwalicaténácué pibàlewa. Máníiri cawènica wacáuca yàacàsi íicha. Wainá nacái máiníri cawènica bálesi íicha. Dios idéca yàaca wacáuca, wainá nacái cawèníiri, íná wáalíacawa yàanápiná walí yái càmírica máiní cawènica chái èeri irìcu, yái yàacàsica, yái bálesica nacái.

²⁶ Piicáidacué nacái nalí, níái màsibèe yáaléeyéicawa chènunibàa. Càmita nabàna nabànanacalewa. Càmita nacái needá nabànanacalewa. Canáca nacái nacapèe nadènìacatalépiná nabànanacale ìyacanáwa. Quéwa Wáaniri Dios chènuníiséeri yàaca nayáacalépiná. Néeni, ¡máinícuéca cawèníiyéica pía náicha níái màsibèeca! Iná iwàwacutácué píalíacawa Dios icùanácué pía nacái.

²⁷ Néese, éwitacué píináidáanícaalíwa piwàwawa báawanama, càicáaníta càmitacué píalimá cáala pimànicuéca picáucawa pidènièrica piyacaténácué mamáalàacata chái èeri irìcu, ibatàa abéeri horapiná càmitacué píalimá cài. Càmicáinácué píalimá pimànicà cairi achúmáeri wawàsi, ínacué canéeri iwèni meedá píináidáaníncawa piwàwawa báawanama yàacàsi ìwali, bálesi nacái.

²⁸ “¿Cánácué píináidawa piwàwawa mamáalàacata ìwali cainácalícué iyú yéewanápiná peedáca pibàlepináwa? Piicáidacué cainácalí iyú íiwinási nadàwinàacawa manacúalibàa: càmita náibaida, càmita nacái needá sáawáli namàniíripiná nabàlewa.

²⁹ Quéwa núnumacué pirí nadènìaca náwináwa cayábéeri iicácanáwa rey Salomón ibàle íicha, éwitaté máinícaaníta càasuca Salomón.

³⁰ Dios idéca imàacaca masicái ibàlepiná cayábéeri iicácanáwa, éwita masicái nàyacáaníta maléená èeri meedá manacúalibàa, néese tawicha, yá wenàiwica neemácani quichái iyú. Dios imànica cayábéeri irí yái masicái waiquéerica iyúwa canéeri iwèni, íná iwàwacutácué píalíacawa Dios icùanácué píawa nacái. ¿Cánácué càmita manuí píináidacawa piwàwawa Dios ìwali icùanápinácué pía?

³¹ Iná picácué píináidawa piwàwawa mamáalàacata. Picácué cài pisutá péemìawa píawáaca: ‘¿Cawiná wayáa? ¿Cawiná wabàle wàwaliíripiná?’ picácué píima.

³² Macái èeri mìnanáí càmíiyéica yáalía Dios ìwali, achúmaca náináidáanícawa nawàwawa nàwali macáita yái wawàsica. Quéwa pidènìacué Wáaniri Dios chènuníiséeri yáaliéricawa cairínácalícué wawàsi pimáapuèrica.

³³ Iná píalimáidacué pimànicà cài ide iyúwacué Dios ichùulìaná pimànicà macái pichàini iyúwa, yásí Dios imàacacué pirí macáita yái pimáapuèrica.

³⁴ Siùca èeri, picácué achúma píináidáaníwa piwàwawa mamáalàacata pipíchaléwa, tawichacáiná pidènìacué áiba èeri píináidáanápináwa tawichéeri wawàsi ìwali. Macái èeri idènìaca yàasu wawàsi càulenéeriwa”, íimaca yái Jesúsca.

7

No juzgar a otros

¹ Néseté Jesús íimaca yéewáidacalénai iríwa: “Picácué máiní picháawàa áibanái iináwaná ìwali mamáalàacata ipíchanácué Dios yùuwichàidaca pía.

² Piwàwacaalícué piuwichàidaca áibanái caquialéta manuísíwata, yásí Dios yùuwichàidacué píawa manuísíwata. Néese piicácaalícué áibanái ipualé, yásí Dios iicácué pipualé nacái.

³ Pía idènièrica ibáyawaná manuíriwa, picá píináidawa máiní cayábaca pía áiba wenàiwica íicha idènièrica ibáyawanáwa achúméeri meedá. Péemìacué comparación: Pibáyawaná manuíri, càicanide iyúwa manuíri àicu idéca nacáicalí yúuwàacawa pitui irìculé. Néese áiba achúmérwanái ibáyawaná, càicanide iyúwa imuluísi achúméeri yúuwàacaalíwa ituí irìculé.

⁴ Càmicainá píalíwa cabáyawanáca pía manuísíwata, íná canáca yéewaná báawaca piicáca píchawa áiba wenàiwica idènièrica ibáyawanáwa achúméeri meedá. Péemìacué comparación: Manuíri àicu yúuwàacaalíwa pitui irìculétá, yá càmita pidé piicáca cayába pimusúadacaténá imuluísi áiba wenàiwica ituí irìcuisetá. Càita nacái cabáyawanácalí pía, picá píima áiba wenàiwica irí: ‘Nuénásàiri, pimàaca nucàlidaca pirí pibáyawaná ìwali, nuyúudàacaténá pimàacaca píchawani’, picá cài píimaca irí.

⁵ Píacainá pucháibaca píiwitáise píyaca. ¡Pídéca piimáichaca meedá pibáyawanáwa! Iwàwacutá pimàacaca píchawa quéechacáwa yái pibáyawanáwa manuírica. Yásí pidéca píalàaca áiba wenàiwica imàacáanápiná íichawa ibáyawaná achúmérwi”, íimaca yái Jesúscia.

⁶ “Picácué picàlida mamáalàacata Dios itàacái mabáyawanéeri áibanái irí áuli nacáiyéi íwitáise máiníiyéica báawaca iicáca Dios. Péemìacué comparación: Wàacaalí cayábéeri wawàsi áulinái irí, yásí nawènúa naamíaca wíá, namàdáida nacái wainá. Wáucacaalí nacái perla cawèníiri íba marranonái irí, yásí nabawàida meedáni nàabàli yáapiréwa. Càita nacái, picácué picàlida mamáalàacata mabáyawanéeri Dios itàacái áuli nacáiyéi íwitáise irí, marrano nacáiyéi íwitáise nacái, níara wenàiwica máiníiyéica báawaca iicáca Dios, casaquèeyéica íwitáise nacái, ipíchanácué máiní calúaca níá píapicha, néese namànicuéca pirí báawéeri”, íimaca yái Jesúscia.

Pedir, buscar y llamar a la puerta

⁷ Jesús íimaca: “Pisutácué piawawa mamáalàacata Dios íicha, yásí imànicuéca piríwani. Péemìacué comparación: Picutácué mamáalàacatani, yásí píanàacuécani. Pimáidacué mamáalàacata capíi inùma néeni, yásí yàacùacuéca piríwani.

⁸ Yácainá cawinácalí isutéerica mamáalàacata, yeedápináca iríwani. Cawinácalí icutéerica mamáalàacatani, yàanàapinácani. Cawinácalí imáidéerica mamáalàacata capíi inùma néeni, nàacùaca irí capíi inùma. Càita nacái cawinácalí wenàiwica isutéerica mamáalàacata Dios íicha, Dios imànipiná iríwa càide iyúwa isutáaná.

⁹ “Péemìacué comparación: Pidèniacaalícué píriwa, càmitacué píà irí íba isutácalí pícha pan iyáapináwa.

¹⁰ Càmitacué píà iyáapiná àapi isutácalí pícha cubái.

¹¹ Ewitacué báawéeyéicáaníta íwitáiseca píà, càicáaníta cáininácuéca píicáca péenibewa, píalimácué nacái píaca nalí cayábéeri wawàsi. Néeni, ¿càmitasícué píalíwa cayábéeri íwitáise yái Wáaniri Dios chènuníiséerica? ¡Iná iwàwacutácué píalíacawa Dios imàníinápinácué pirí cayábéeri, pisutácaalícué íicha mamáalàacata!

12 “Iná pimànicué áibanái irí cayábéeri càide iyúwa piwàwáaná namànica pirícué cayábéeri. Pimànicaalícué cài, yásí pimànipinácué machacàníiri iyú càide iyúwaté profeta Moisés ichùullaná piawirináimi Dios inùmalícuíse, càide iyúwaté nacái profetanái natànàaná tàacáisi Dios inùmalícuíse”, íimaca yái Jesúscia.

La puerta angosta

13 Néseté Jesús íimaca nalí: “Píalimáidacué macái pichàini iyúwa peebáidacaténá nulí yéewacaténá nùasu wenàiwicacuéca pía. Càulenáca wenàiwica neebáidaca nutàacái, nawàlùacaténáwa Dios iyacàle irìculé, càide iyúwa càulenácalí nawàlùacawá máucuíri capìi inùma irìcubàa. Yácainá èeri mìnánai íwitáise báawéeri iyaca càide iyúwa cáucuíri capìi inùma, cáucuíri àyapu nacái, màulenácatlé manùbéeyéi wenàiwica nàacawa irìcubàa. Quéwa èeri mìnánai íwitáise báawéeri itéca wenàiwica yéetácáisi irìculé, aléera infierno irìculé. Màulenáca nàyaca càide iyúwa èeri mìnánai íwitáise iyáaná chái èeri irìcu, iná yéewa manùbéeyéi nàyaca èeri mìnánai íwitáise iwalí càide iyúwa manùbéeyéi nawàlùacalíwa cáucuíri capìi inùma irìcubàa, cáucuíri àyapu nacái.

14 Quéwa càica nùade iyúwa capìi inùma máucuíri. Nutàacái nacái càicanide iyúwa máucuíri àyapu, máinícaína càulenáca neebáidaca nulí, càulenáca nacái nàyaca càide iyúwa nùumáaná nawàlùacaténáwa Dios iyacàle irìculé. Iná càmita máiní madécaná yàawa néré”, íimaca yái Jesúscia.

El árbol se conoce por su fruto

15 Néseté Jesús íimaca nalí àniwa: “Picáué píichawa áibanái cachìwéeyéica. Náimaca nàwaliwa nacàlidacasa tàacáisi Dios inùmalícuíse. Càica níade iyúwa caluéyéi cuwèesi lobo iwalíyéica oveja ímamimi nachìwáidacaténá ovejanái nanúacaténá níai ovejaca. Níai cachìwéeyéica natàaníca càide iyúwacué pitàaníná nawàlùacaténácuéwa pèewiré, nawàwacáiná naméeràidacuéca pía Dios íicha, namáalàidacaténácué pía.

16 Píalimápinácué píalíacawa cachìwéeyéica níia piicácalícué càinácalí namànica. Péemìacué comparación: Wáalíacawa macái àicu iwalí waicácalí iyacaná, cayábéericalí, càmicaalí nacái, néese báawéericani. Càmita weedá cayábéeri uva iyacaná áwa yúuba íicha. Càmita nacái weedá cayábéeri higuera iyacaná tuíri íicha.

17 Macái cayábéeri àicu idènìaca iyacanáwa cayábéeriwa, yá nacái macái báawéeri àicu idènìaca iyacanáwa báawéerita nacái.

18 Canáca cayábéeri àicu yáaliméeri idènìaca iyacanáwa báawéeri. Canáca nacái báawéeri àicu yáaliméeri idènìaca iyacanáwa cayábéeri. Càita nacái píalimácué píalíacawa báawaca náitáise, níara cachìwéeyéica, piicácainácué càinácalí namànica.

19 Càide iyúwa wàucacaalí macái àicu canéeyéica irí iyacaná cayába, weemácaténá níia quichái irìcu, càita nacái Dios yùuwichàidapiná níia quichái irìcu cawinácalí wenàiwica càmíiyéica imàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná.

20 Càitacué píalimápiná píalíacawa báawaca náitáise, níara cachìwéeyéica, piicácainácué càinácalí namànica”, íimaca yái Jesúscia.

No todos entrarán en el reino de Dios

21 Jesús íimaca: “Madécaná wenàiwica náimaca nulí: ‘Wáiwacali’, quéwa càmita macáita nawàlùapináwa Dios iyacàle irìculé Dios icùacatalé macáita chènuníre. Cawinácalí wenàiwica imàníiyéica càide iyúwa Núaniri Dios chènuníiséeri iwàwáaná níawamita yáalimápiná iwalíacawa néré.

22 Imáalàacaalípináwa yái èeriquéi, yá madécaná náimapiná nulí: ‘Wáiwacali, wacàlidacaté nalí pitàacái. Wáucacaté demonio wenàiwica íicha píipidená iwalí.

Wamànicaté nacái pípidená ìwali madécaná wawàsi càmíiri wenàiwica idé imànica', càipiná náimaca nulí.

²³ Quéwa núumapiná nalí: 'Càmita núalíacué nuicáca pía. Pìacuéwa nuícha, píacué imàníyéica ibáyawanáwa', càipiná núumaca nalí", íimaca yái Jesúscia.

Las dos bases

²⁴ Jesúscia: "Péemìacué comparación: Cawinácaalí wenàiwica yéemièrica nutàacái, imànicaalí nacái càide iyúwa núumáaná, yái wenàiwica iyaca càide iyúwa caalíacáiri asiali imàníirica icapèewa. Quéechacáwa lícaca depuíwalé. Yá asiali yàanàaca manuíri íba iyéerica depuíwalé cáli irìcu ibàlùadacaténá icapèewa ínata. Yá imànica icapèewa íba ínata.

²⁵ Néese unía yúuwàacawa àta inanába yéesacatalétawa. Yá yéesacái yàacawa cachàiníri iyú capìi ìwali, yá cachàiníri cáuli ipùaca ìwali yái capìica. Càmíiri quéwa yúuwàawa yái capìica ibàlùacáináwa íba ínata. Càide iyúwa capìi ibàlùacaalíwa mamáalàacata, càita nacái cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái nadèniapiná nacáucawa càmíiri imáalàawa.

²⁶ Néese cawinácaalí yéemièrica nutàacái, quéwa càmita imàni càide iyúwa núumáaná, yá càicanide iyúwa máiwitáiséeri wenàiwica imàníirica icapèewa càina ínata meedá.

²⁷ Yá unía yúuwàacawa. Néese inanába yéesacawa, yá yéesacái yàacawa cachàiníri iyú capìi ìwali, yá cachàiníri cáuli ipùaca ìwali yái capìica. Néese yúuwàacawa yái capìica, yá imáalàacawa macáita. Càide iyúwa capìi imáalàacaalíwa, càita nacái cawinácaalí wenàiwica càmíiyéica yeebáida nutàacái, canáca nacáuca càmíiri imáalàawa", íimaca yái Jesúscia.

²⁸ Idécanáamité Jesúscia imáalàidaca icàlidaca nalíni, yá macáita wenàiwica iyéeyéica néeni náináidacawa néemìaca itàacái manuísíwata yéewáidacáiná nía caalíacáiri iyú.

²⁹ Jesúscia yéewáidacáiná nía càide iyúwa wenàiwica idènièrica Dios íwitáise icàlidacaténá tàacáisi Dios inùmalícuíse. Càmita yéewáida nía càide iyúwa níewáidáaná, níara yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu Dios itàacái ìwali, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté.

8

Jesúscia sana a un leproso

¹ Jesúscia iricùacatéwa díli ínatáise, yá madécaná wenàiwica yàacawa yáapicha.

² Néese abéeri asiali cacháunéeri ímami lepra iyú yàacawa Jesúscia yàatalé. Yá ibàlùacawa yùuluì ipùata iyúwa Jesúscia irí yàacaténá Jesúscia icàaluíniná, yéewacaténá catúulécanáca Jesúscia iicácani. Yá íimaca Jesúscia irí:

—Nuíwacali, núalíacawa píalimá pichùnìaca núa, piwàwacaalí quéwa pichùnìaca núa —íimaca.

³ Néese Jesúscia imàacaca icáapiwa cacháunéeri ìwali. Jesúscia íimaca irí:

—Nuwàwaca nuchùnìaca pía. ¡Cayábaca píawa! —íimaca yái Jesúscia. Yáta icháuná lepra yáawacawa ícha.

⁴ Jesúscia íimaca irí:

—Péemìa cayába. Picá picàlida áibanái iríni, nuchùnìaná pía. Néese píawa caquialéta sacerdote yàatalé píasáidacaténá iicá píimamiwa, yáalíacaténáwa cayábaca pía picháuná líchawa. Pité nacái ofrenda profeta Moisés ichùulièricaté wenàiwica namàacáanápiná Dios irí nachùnìacaalíwa lepra ícha, yéewacaténá macái wenàiwica yáalíacawa cayábaca pía —íimaca yái Jesúscia.

Jesúscia sana al criado de un capitán romano

5 Néseté Jesús iwàlùacawa Capernaum iyacàlená irìculé, yá abéeri romanonái yàasu úwi íiwacaliná yàacawa Jesús yàatalé isutácaténá Jesús íicha wawàsi imànínápiná irí cayábéeri.

6 Yá íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, nùasu wenàiwica irìawa nucapèe irìcu. Càmíiri yéewa imichàanícawa. Yùuwichàacawa manuísíwata cáiwíri iyú —íimaca.

7 Jesús íimaca irí:

—Uwé, wàawa. Nuchùnìacaténáni —íimaca yái Jesúscia.

8 Quéwa úwi íiwacaliná íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, canáca yéewanáwa nuedáca nùataléwa pía, máinícáiná cayábéerica núicha pía, íná báica nuicáca nùawawa piwéré. Pichùulìacáita ichùnianápináwa pitàacái iyúwa, yáara nùasu wenàiwicaca, yásí ichùnìacawa.

9 Núalíacawa píalimá pichùnìacani pitàacái iyúwa, níacainá nuíwacanánái nachùulìa nacái núa. Núa nacái nuchùulìa nùasu úwináíwa. Nuchùulìacaalí abéeri yéepùacawa, yáta yéepùacawa. Numáidacaalí abéeri, yáta yàanàaca. Nuchùulìacaalí àniwa nùasu wenàiwicawa imànínápiná áiba wawàsi, yáta imànicaní. Iná yéewa núalíacawa píalimá pichùnìaca nùasu wenàiwicaca nacái pitàacái iyúwa —íimaca.

10 Idécanáami Jesús yéemìacani, yá cayábaca íináidacawa yéemìaca úwi íiwacaliná itàacái. Néese Jesús iwènúacawa, yá íimaca nalí, níái wenàiwicaca yèeyéicawa yáamíwáise:

—Péemìacué cayábani, canácata nùanèeri càirica yeebáidéeri nulí manuísíwata, ibatàa Israel itaquénainámi yéenápináta, càmitàacá nùanàapiná áiba cálí néese. Nàwacáidáyacacawa nawàlùacaténáwa Dios iyacàle irìculé icùacataléca macáita chènuniré. Néré nàyapináca piawirináimicué yáapichawa, níái Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái.

11 Núumacué nacái pirí, manùbaca áibanái wenàiwica íwitáaná nàanàapiná áiba cálí néese. Nàwacáidáyacacawa nawàlùacaténáwa Dios iyacàle irìculé icùacataléca macáita chènuniré. Néré nàyapináca piawirináimicué yáapichawa, níái Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái.

12 Píatacué quéwa, Dios imáidéeyéicaté quéechatécáwa, càmitacué piyapiná Dios yáapicha chènuniré, éwitacué Abraham itaquénainámicáanítacué pía, càmicáinácué peebáida nulí. Dios yúucacué íchawa píawa catáctalé. Néré pícháanípinácuéca, piámipinácuéca piyéiwa piúwichàacái iyúwa —íimaca yái Jesúscia.

13 Néese Jesús íimaca úwi íiwacaliná irí:

—Pèepùa picapèe néréwa, yácainá idéca ichùnìacawa pìasu wenàiwicaca iyúwa peebáidáaná nulí —íimaca yái Jesúscia. Yáta idéca cayábacani, yái úwi íiwacaliná yàasu wenàiwicaca.

Jesús sana a la suegra de Pedro

14 Néseté Jesús yàacawa Pedro icapèe irìculé. Iicáca néré Pedro iyéeru iculuéchúawa mecumí iyú, irièchúawa yàalubái íinatawa.

15 Iná Jesús imàacacaca icáapiwa ucáapi ìwali, yáta mecumí ichàbacawa uícha. Yá umichàacawa, udàbaca ùaca nayáapiná.

Jesús sana a muchos enfermos

16 Néseté catácaalí yàacawa, yáta yàcalé mìnánái natéca néenánáíwa Jesús yàatalé, manùbeyéyi wenàiwica demonio idacuèyéica íwitáise. Jesús ichùulìacáita demonionái abéeri palabra iyú nàanápináwa wenàiwica íicha. Càita Jesús yúucaca demonio wenàiwica íicha. Ichùnìaca nacái macáita níái cáuláiquéeyéica.

17 Iná Jesús imànica càide iyúwaté profeta Isaías icàlidáanáté tàacáisi Dios inùmalícuíse. Isaías íimacaté Dios yàasu wenàiwica ìwali: “Ichùnìaca wía, wía machawàaquéeyéica, yeedáca wáicha uláicái”, íimacaté yái profeta Isaíasca.

Los que querían seguir a Jesús

18 Néeseté Jesús iicáca manùbéeyéi wenàiwica ìwacáidáyaquéyéicawa itéese, íná ichùullaca yéewáidacalénáwa itéenápináni Galilea icalisaniná abéemàalé barca irìcu.

19 Ipíchawáiseté nawàlùacawa barca irìculé, abéeri yéewáidéeri wenàiwica templo irìcu yàacawa Jesús yàatalé. Yá íimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wía, nuwàwa nùacawa píapicha àta alénácaalí pìawa yéewacaténá péewáidacaléca núa —íimaca yái wenàiwicaca.

20 Néese Jesús íimaca irí:

—Pínáidawa cayába quéechacáwa asáisí píalimácaalí nuéwáidacaléca pía, càulenácainá wenàiwica nàyaca càide iyúwa nùyáaná. Péemìa comparación: Yàlidunái idènìaca ibànawa, cuipìranái nacái nadènìaca namùlubèwa, nùacata quéwa, yái asìali Dios néeséerica, càmita nudènìa nuimácatáipináwa —íimaca yái Jesúsca.

21 Néese áiba néená, níái Jesús yéewáidacaléca, íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, pimàaca nùyaca nuénánai yáapichawa àta nùaniri yéetácatlépinátawa, néese idécanáami nubàllacani, yásí nùacawa píapicha iyúwa péewáidacalé —íimaca irí.

22 Néese Jesús íimaca irí:

—Pìawa nùapicha iyúwa nuéwáidacalé. Pimàaca nabàllaca níawáacata, caw-inácaalí iyéeyéica matuíbanáita Dios íicha càide iyúwa yéetáními —íimaca yái Jesúsca.

Jesús calma el viento y las olas

23 Néeseté Jesús iwàlùacawa barca irìculé yéewáidacalénái yáapichawa. Yá nadàbaca nàacawa abéemàalé Galilea icalisaniná íicha.

24 Jesús iimáca íchawa barca irìcu. Yáta manuíri cáuli idàbaca ipùaca calìsa ìwali. Máníiri cachàinica yái cáulica. Màladàca nacái yúuwàacawa barca irìculé, yá úni ipuníadaca yàacawa barca. Quéwa Jesús iimáca mamáalàacata.

25 Iná yéewáidacalénái nacawàidacani, yái Jesúsca, yá náimaca irí:

—¡Wáiwacali, piyúudàa wía! ¡Wasawíaca wàacawa! —náimaca Jesús irí.

26 Néese Jesús íimaca nalí:

—¿Cánácué mání cáaluca pía? ¿Cánácué càmita manuí píináidacawa piwàwawa nùwali? —íimaca nalí. Idécanáami icàlidaca nalíni, yá ibàlùacawa, ichùullaca cáuli, màladàca nacái wiúnápináni. Yá wiúca macáita màladàca.

27 Néese níái yéewáidacaléca náináidacawa manuísíwata naicáidaca irí. Yá nasutáca néemìawa níawáaca. Náimaca:

—¿Cawinásica yái asìalica ichùullièreica cáuli, màladàca nacái, yásí neebáidaca càide iyúwa ichùullaná nía? —náimaca nalíwáaca.

Los endemoniados de Gadara

28 Néeseté Jesús yàanàaca abéemàalé Galilea icalisaniná íicha, Gadara yàasu calí néré, yéewáidacalénái yáapichawa. Idécanáami yàanàaca néré, yá pucháiba asianái demonio idacuèyéi íwitáise nàacawa yéetáními icàliculèená néese. Máníiyéi calúaca nía iyúwa caluéyéi cuwèesi, càmita nabatàa áiba wenàiwica ichàbacawa néenibàa àyapulìcubàa. Yá nàacawa Jesús yàatalé.

29 Yá demonionái nadàbaca néemíancawa asianái isàna iyú:

—¡Picá pisàiwica walí wawàsi, Jesús, yái Dios Iirica! ¿Pianàasica piuwichàidacaténá wía ipíchawáise wéenáwaná yàanàaca? —náimaca.

30 Mawiénita nalí manùbéeyéi marranonái yèepuníwa. Nayáaca nèepunícawa nayácaléwa néenibàa.

31 Néese demonionái nasutáca Jesús íicha wawàsi. Náimaca:

—Piúcacaalí wía asìanáí íicha, yá pimàaca wàacawa marranonái idèerìculé — náimaca.

³² Jesú斯 íimaca nalí:

—Piacuéra —íimaca yái Jesúscia. Yá demonionái yàacawa asìanáí íicha, yá nawàlùacawa marranonái idèerìculé. Yáta macáita marranonái nadàbaca napìacawa iyúwa máwitáiséeyéi demonio íiwitáise iyú. Napìacawa nacaláacawa quíratàli íinatáise. Yá nacaláacawa calísia yáaculé, nàisicùmacawa macáita, níai píráica càmíiyéica Dios imàaca wadènìaca, wía judíoca, casacàcacainá walí marrano iiná.

³³ Néese níai icuèyéicaté marranonáimi napìacawa yàcalé nérépiná. Nàanàacaté néré, yá nadàbaca nacàlidaca yàcalé mìnanáí iríni, macáita yái nàyáanáca, níai asìanáí demonio idacuèyéicaté íiwitáise.

³⁴ Iná macáita yàcalé mìnanáí namusúacawa yàcalé íicha, yá nàacawa Jesú斯 yàatalé. Naicácani, yá nasutáca Jesú斯 íicha wawàsi manuísíwata yèepùanápináwa nàasu cálí íicha.

9

Jesú斯 sana a un paralítico

¹ Néseté, Jesú斯 iwàlùacawa barca irìculé yéewáidacalénáí yáapichawa, yá nachàbacawa abéemàalé Galilea icalìsaniná íicha. Yá nàanàaca Capernaum ìyacàlená néré, yái Jesú斯 ìyacàleca.

² Yá abénaméeyéi wenàiwica natéca cáuláiquéeri asìali Jesú斯 yàatalé, abéeri máapinéeri iiná macáita, càmíirica yáalimá imichàanícawa, irièricawa yàalubái íinatawa, iiméerica íinata. Néese Jesú斯 yáalíacainá náiwitáise manuíca náináidacawa nawàwawa Jesú斯 ìwali ichùnìlanápináni, iná Jesú斯 íimaca cáuláiquéeri irí:

—Pía, nùacawéerináca, picá achúma piwàwa. Nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná íicha cayábacaténá píapicha Dios —íimaca yái Jesúscia.

³ Abénaméeyéi yéewáidéeyéi wenàiwica templo irìcu nàyaca néré. Néemìaca Jesú斯 itàaníca cáuláiquéeri irí, iná nadàbaca náináidacawa Jesú斯 ìwali cài: “Yái asìali Jesú斯 itàaníca báawéeri iyú Dios ìwali, yácainá abéerita Dios yáaliméeri imàacaca iwàwawa wenàiwicanáí ibáyawaná íicha cayábacaténá náapicha Dios”, náimaca náináidacawa nalíwa nawàwalícuísewa.

⁴ Quéwa Jesú斯 yáalíacawa náináidáanáncawa. Iná isutáca yéemìawa nía:

—¿Cánácué yéewa pílnáidacawa cài mání báawéeri iyú?

⁵ Mání màulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná íicha cayábacaténá píapicha Dios’, càmicainá áibanáí yáalimá iicáca asáisí báisícaalí cayábaca yáapicha Dios. Quéwa mání càulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Pimichàawa, pílipìna’, áibanáí wenàiwica nálimácainá naicáca asáisí wadécaalí wachùnìacani watàacái iyúwa, yái máapinéerica.

⁶ Iná núa, asìali Dios néeséerica, nuchùnìapiná yái máapinéerica píalíacaténácuéwa Dios idéca ichùulìaca núa numàacáanápiná nuwàwawa wenàiwicanáí ibáyawaná íicha chái èeri irìcu cayábacaténá náapicha Dios —íimaca yái Jesúscia. Néeseca Jesú斯 íimaca máapinéeri irí:

—Pimichàawa, peedá píalubáiwa, pèepùawa picapée néréwa —íimaca yái Jesúscia.

⁷ Néese yái máapinéeri imichàacawa, yá yàacawa icapée néréwa.

⁸ Níai wenàiwica iyéeyéica néré, naicáca iyúwa iyáaná, yá cálaluca nía. Nàaca Dios icàaluíniná imàacacainá ichàiniwa abéeri wenàiwica irí ichùnìacaténá cáuláiquéeyéi.

Jesú斯 llama a Mateo

⁹ Jesú斯 yàacatéwa capì íicha, yá iicáca núa, núa Mateoca, yáawinéericawa aléera nuedácatelécaté plata nuénánái judío íichawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. Néese Jesús íimaca nulí:

—Aquilé, piawa nùapicha, iyúwa nuéwáidacalé —íimaca nulí yái Jesúsca. Yá numichàa nùacawa Jesús yáapicha.

¹⁰ Néese Jesús idècunitàacá iyáaca iyácaléwa nucapèe irícu, yá madécaná wenàiwica nàanàaca néré, áibanái yeedéeyéica plata néenánái judío íichawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná, áibanái cabáyawanéeyéi nacái. Yá náawinacawa Jesús yáapicha, wáapicha nacái, wía Jesús yéewáidacaléca, nayácaténá nayácaléwa wáapicha.

¹¹ Néese fariseonái naicáca nía, íná náimaca walí, wía Jesús yéewáidacaléca:

—Yái yéewáidéericuéca pía, ¿cáná iyáa iyácaléwa náapicha níái yeedéeyéica wáicha plata romanonái yàasu gobierno irípiná, nía nacái cabáyawanéeyéica wenàiwicaca? —náimaca.

¹² Quéwa Jesús yéemiacani, yá íimaca fariseonái irí:

—Péemìacué comparación: Máuláicacaalí wenàiwica, yá càmita nawàwacutá abéeri ichùnièripiná nía. Quéwa áibanái idènièyéica uláicái nawàwacutácani, yái ichùnièripináca nía. Càita nacái wenàiwica ínáidéeyéica mabáyawanáca, càmita nacutá abéeri ichùnièripiná náititáise nabáyawaná íichawa. Quéwa áibanái wenàiwica yáaliéyéwa cabáyawanáca, níata icutáca abéeri iwènúadéeripiná náititáise báawéeri íicha.

¹³ Càmitacué péewáidawa cayába Dios itàacái ìwali. Piacué péewáidacawa càinácaalí íimáaná yái tàacáisi profeta itànèericaté Dios inùmalícuíse. Dios íimacaté: ‘Ewitacué pinúacáaníta madécaná pipírawa iyúwa sacrificio pliácaténácué nucàluíniná, càicáaníta caná iwèni meedá nuicáca culto pimàníricuéca càmicaalícawa piicáca áibanái wenàiwica ipualé, piyúudàacaténácué nía’, íimaca yái Diosca. Iná cayábaca nàwacáidáyacacawa nùatalé níái cabáyawanéeyéica, nuicácaténá napualé. Càmicáiná nùanàa numáidacaténá wenàiwica ínáidéeyéica mabáyawanáca, néese nudéca nùanàaca numáidacaténá wenàiwica yáaliéyéwa cabáyawanáca nawènúadáanápiná náititáisewa nabáyawaná íichawa —íimaca yái Jesúsca.

La cuestión del ayuno

¹⁴ Néeseté Juan el Bautista yéewáidacalénái nàanàaca Jesús yàatalé. Yá nasutáca néemìawa Jesús. Náimaca irí:

—Wamàacaca wáichawa wayácaléwa manùba yàawiría, fariseonái nacái, wasutácaténá wíawawa Dios íicha manuísíwata. ¿Cáná càmita namàaca náichawa nayácaléwa, níái péewáidacaléca, nasutácaténá níawawa Dios íicha? —náimaca.

¹⁵ Néese Jesús íimaca nalí:

—Péemìacué comparación: Asìali icásàacaalíwa, yá imáidaca yàacawéeyéináwa aslanái naicácaténá icásàacawa casímáiri iyú. Idècunitàacá iyaca náapicha, càmita yéewa achúmaca nawàwa. Iná càmita namàaca náichawa nayácaléwa. Quéwa áiba èeriwa, áibanái itéca náichawani. Néese namàacapiná náichawa nayácaléwa, níái yàacawéeyéinámica achúmacainá nawàwa néenialípiná. Càita nacái nuéwáidacalénáica, càmita yéewa achúmaca nawàwa idècunitàacá nùyaca náapicha. Iná càmita namàaca náichawa nayácaléwa, nùyacáiná náapicha.

¹⁶ “Péemìacué áiba comparación: Càmita wadé wachanàidaca éwisàimi wabàlewa wàlisài wáluma yéemami iyú. Wamànicaalí cài, yásí wàlisài wáluma yéemami imàcacacawa, yá icacanáidaca éwisàimi bàlesi, yá quéwanáta manuíca icháuná.

¹⁷ Càita nacái càmita wadé wàucùaca wàlisài uva ituní éwisàimi íimamisi irículé. Wamànicaalí cài, yásí uva ituní idàbaca isáacawa dàchidàchiwaca

inàniacubàa, néese éwisàimi íimamisi icacanácawa, càmicáiná yáalimá imu-lacàacawa yàacawa. Yá yúucacawa wáicha macáita uva ituníca, íimamisi nacái. Iná wàucùaca wàlisài uva ituní wàlisài íimamisi irìculé. Yásí wacùaca nía cayába, yái uva ituníca, íimamisi nacái. Càita nacái nuéwáidacalénái yeebáidéeyéica nutàacái wàlisài, càmita nàya càide iyúwa fariseonái yàasu bàaluisàimi tàacáisi ímáaná”, íimaca yái Jesúscia.

La hija de Jairo. La mujer que tocó la capa de Jesús

18 Idècunitàacá Jesús itàaníca nalí, yá abéeri judío íiwacaliná yàanàacaté Jesús yàatalé, yá ibàlùacawa yùuluì ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíniná. Néese judío íimaca Jesús irí:

—Nuídu idéca yéetáacawa siùcasíwatàacáwa. Quéwa piacaalíwa ùatalé pimàcacaténá picáapiwa ùwali, yásí cárca úa àniwa —íimaca.

19 Jesús yàacawa yáapicha, wía nacái yéewáidacalénái wàacatéwa Jesús yáapicha.

20 Abéechúa inanái ùacawa manùbeyéi wenàiwica yèewi. Cáuláicacaté úa doce camuí, uíraná yàacawa uícha mamáalàacata. Uái inanáica ùacawa Jesús yáamiwáise mawiénita irí, manùbeyéi wenàiwica yèewi. Yá udunùaca ibàle ipùata ìwali.

21 Umànica cài uínáidacáináwa ùacawa: “Nudunùacaalí ìwali, éwita ibàle iwalicáaníta meedáni, yásí báisíta cayábaca núatá”, cài úumaca uínáidacawa ulíwa uwàwalicuísewa.

22 Quéwa Jesús iwènúia iicáidaca ulí, yá íimaca ulí:

—Picá achúma piwàwa. Pidéca pichùnìacawa pimàcacacáiná piwàwawa nùwali —íimaca yái Jesúscia. Yáta cayábaca úa uláicái íicha.

23 Néeseté Jesús yàanàaca judío íiwacaliná icapèe néré, yá iicáca áibanái ipùliyéi íwa. Nàwacáidáyacacatéwa nabàlìacaténá yéetéechúamiwa. Aibanái nacái náicháaníca uíwitáisemi, néemianíca nacáwa cachàiníri iyú càide iyúwa judío íwitáise iyáaná.

24 Jesús yáalíacawa icáucàidáanápinátē úai yéetéechúamicawa, íná íimaca nalí:

—Pimusúacuéra macáita, úacáiná sùmàuca càmíchúata yéetáwa, uimácáicata ùyaca —íimaca yái Jesúscia, yáalíacáináwa icáucàidáanápinátē úa. Néese níái wenàiwicaca naicáaníca Jesús iquíniná, náalíacáináwa báisíri iyúcani uétácatéwa.

25 Quéwa Jesús imusúadaca nía canánama capìi íicha. Néese iwàlùacawa sùmàumi irìlacakalécawa. Yá íibàaca ucáapi ìwali úai yéetéechúamicawa, yá umichàacawa, cárca úa àniwa.

26 Néesetéca macáita wenàiwica iyéeyéica mawiénita irí yái yàcaléca néemiacaté uináwaná ìwali Jesús imichàidáanátē úa yéetácaisi íicha.

Jesús sana a dos ciegos

27 Jesús imusúacatéwa nacapèe íicha, yá pucháiba matuýéi nàacawa yáamíise. Yá náimaca irí cachàiníri iyú:

—¡Pía rey David itaquérinámica, Dios ibànuèrica walí wacuèrinápiná, wía judíoca, piicá wapualé! —náimaca irí.

28 Jesús iwàlùacawa capìi irìculé, néese níái matuýéica nàacawa yàatalé. Yá Jesús isutáca yéemìawa níá:

—¿Peebáidasicué núalimá catuíca numànicuéra pía? —íimaca yái Jesúscia. Náimaca irí:

—Báisíta, Wáiwacali, weebáida cài —náimaca.

29 Néese Jesús imàacaca icáapiwa natuí ìwali. Yá íimaca nalí:

—Pichùnìacuéra càide iyúwa peebáidáanácué —íimaca yái Jesúscia.

30 Yásí cayábaca natuí. Yá Jesús yàalàaca nía cachàiníri iyú. Iimaca nalí:

—Picácué pimàaca áibanái náalíacawa cawinácaalícué ichùnlaca pituí —íimaca yái Jesúsca.

³¹ Quéwa namusúacanacáitawa capì íicha, yáta nacàlidaca Jesús iináwaná ichùnlaca nía nalí níái nayaquewéeyéicawa.

Jesús sana a un mudo

³² Néseté idècunitàacá matuýéimi namusúaca nàacawa capì íicha, yá áibanái natéca matàacáiri asìali Jesús yàatalé. Demonio idacùaca matàacáiri íwitáise, iná càmita yáalimá itàaníca.

³³ Yá Jesús yúucaca demonio asìali iwàwalicuise. Néese matàacáiri idàbaca itàaníca. Yá áibanái wenàiwica iyéeyéica néeni naináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí. Yá náimaca nalíwáaca:

—¡Canácaté waiquéericáwa càri wawàsi chái wàasu cálí Israel néenibàa! —náimaca.

³⁴ Quéwa abénaméeyéi fariseo náimaca Jesús ìwali:

—Demonio íwacalináquéi idacùaca íwitáise yái asìalica Jesús. Iná yéewa yúucaca demonio wenàiwica íicha demonio íwacaliná íwitáise iyú —náimaca Jesús ìwali.

Jesús tiene compasión de la gente

³⁵ Jesús yàacaté ipáchiaca macái manuíri yàcalé irìculé, púubéeri yàcalé irìculé nacái. Yá yéewáidaca wenàiwicanái macái judiónái imanùbaca yéewáidacàalu irìcu. Yá icàlidaca nalí càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Ichùnìa nacái cáuláiquéeyéi wenàiwica, caiwíri íicha nacái, macái íwitáaná.

³⁶ Catúulécanáca Jesús iicáca nía máinícainá achúmaca nawàwa nàuwichàacainátewa madécaná yàawiríia. Càica níade iyúwa ovejanái canéeyéica icuériná, iméerèeyéicawa meedá, canácaináté abéeri yéewáidéeripiná nía Dios ìwali, níái wenàiwicaca.

³⁷ Iná Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca:

—Báisita, madécaná wenàiwica nawàwa neebáidaca nutàacái. Péemìacué comparación: Càica níade iyúwa bàncalé ituíná quírerei yéenáwaná yàanàacaalí wenàiwica needácatáipiná nabàncalewa. Quéwa másibáanatacué pía, icàlidéeyéipiná nalí nutàacái.

³⁸ Iná pisutácué Dios íicha, yái càride iyúwa bàncalé íwacali, ibànùanápiná yàasu wenàiwicawa íbaidéeyéipiná irí, nacàlidacaténá wenàiwicanái irí nuináwaná ìwali, yéewacaténá neebáidaca nulí. Yásí wàwacáidaca nía Dios yàasu wenàiwicanáipiná càide iyúwa wenàiwica needácaalí nabàncale iyacanáwa —íimaca yái Jesúsca.

10

Jesús escoge a los doce apóstoles

¹ Néseté Jesús imáidaca yàataléwa wía, wía docéeyéica imanùbaca yéewáidacaléca. Yá imàacaca walí íwitáisewa wáucacaténá demonio wenàiwicanái íicha, wáucacaténá náicha nacái macái uláicái íwitáaná, caiwíri nacái.

² Wía docéeyéica imanùbaca apóstolca íipidenéeyéica cài: quéecha Simón, íipidenéeri nacái Pedro; yá nacái iméeréeri íipidenéeri Andrés; nía nacái Zebedeo yéenibeca, ibéeri íipidenéeri Santiago, yá nacái iméeréeri íipidenéeri Juan;

³ yá nacái Felipe; Bartolomé nacái; Tomás nacái; núa nacái Mateo, núa yáyeedéericate plata nuénánái judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná; yá nacái Santiago, yá Alfeo ìirica; Tadeo nacái;

⁴ yá nacái Simón, íipidenéeri nacái celote; yá nacái Judas Iscariote, yá itéeripinácaté Jesús yùuwidenái náibàacaténáni, nanúawani.

Jesús envía a los discípulos a anunciar el reino de Dios

⁵ Jesùs ibàñùacaté wía doce wamanùbaca wacàlidacaténá itàacái. Cài yàalàaca wía: “Picácué pìawa càmíiyéi judío yàasu cálí ínatalé, picácué nacái piwàlùawa yàcalé irìculé iyéeyéica Samaria yàasu cálí ínata.

⁶ Pìacué nàatalé níawamita Israel itaquénainámica iyéeyéica càide iyúwa ovejanái iméerèeyéwa, canéeyéica icuériná, nawènúadacáiná náwitáisewa Nacuériná Dios íchawa, canáca nacái abéeri yéewáidéripiná nía Dios ìwali.

⁷ Pìacué picàlidaca nalíni Dios icùanápiná macáita mesúnamáita.

⁸ Pichùnìacué cáuláiquéeyéi wenàiwica, pimichàidacué nacái yéetéeyéimiwa yéetácáisi íicha, pichùnìacué nacái cacháunéeyéi íimami lepra iyú, piúcacué demonio wenàiwica íicha. Nudéca numàcacuéca pirí nuítáisewa mawèníri iyú, íná picácué picobra nía cawinácalí wenàiwica pichùniyéica.

⁹ “Picácué pité iwèni pìasu bolsa irìcuwa, orocáaníta, plata nacái, cobre nacái.

¹⁰ Picácué pité saco, pucháiba bálesi nacái; picácué peedá piríwa wàlisài costiza nacáiri, àicu nacái. Cawinácalí wenàiwica piyúudéeyéipinácuéca iwàwacutá nàaca piyáapinácuéwa.

¹¹ “Pìacuéwa yàcalé irìculé, picutácué abéeri cámietacanéeri iwàwérica yéemìaca picàlidáanácué nalí nutàacái. Yá piyamáacuéwa icapèe irìcu àta pèepùacatalétacuéwa yàcalé irìcuíse.

¹² Piwàlùacuéwa icapèe irìculé, yá pitàidacué wenàiwicanái iyéeyéica néré, pisutácué nalí Dios imànínápiná nalí cayábéeri.

¹³ Cayábacaalí náwitáise níái capìi irìcuíyéica, yásí Dios imànica nalí cayábéeri càide iyúwacué pisutáaná íicha. Quéwa, càmicaalí cayába náwitáise, néese Dios càmita imànipiná nalí cayábéeri.

¹⁴ Quéwa, càmicaalícué nawàwa needáca nàataléwa pía, càmita nacái nawàwa néemìaca picàlidáanácué nalí nutàacái, néese pimusúacuéwa capìi irìcuíse, yàcalé irìcuíse nacái, yá pichùpìacué cálí ichùmalé pìabàli íchawa naicápiná, càide iyúwa wáitáise iyáaná, wía judíoca, píasáidacaténácué nalí Dios yùuwichàidáanápiná nía.

¹⁵ Péemìacué cayábani, èeri imáalàacaalípináwa, Dios yùuwichàidapiná báawéeyéica wenàiwica, yásí yùuwichàidapiná níawa càmíiyéicué yeedáca yàataléwa pía máiní yáwanáí Sodoma iyacàlená mìnánáimi íicha, Gomorra iyacàlená mìnánáimi nacái”, íimaca walí yáí Jesúscia.

Persecuciones

¹⁶ Néeseté Jesùs íimaca walí, wía yéewáidacaléca: “¡Péemìacué cayába! Nubàñùacué pía nèewiré níara èeri mìnánáica cuwèesi lobo nacáiyéi íwitáise, báawéeyéica iicáca Dios, báawéeyéi nacái iicáca Dios yàasu wenàiwica. Pìyapinácuéca nèewibàà càide iyúwa oveja càmíiyéi yáalimá ipéliaca caluéyéi cuwèesi lobo íipunita iwàwéeyéica iyáaca oveja. Iná iwàwacutácué càalíacáica piwitáise, piicácué píichawa piuwidenáicawa, càide iyúwa càalíacáiri àapi iicáaná íchawa yùuwidenáwa ipíchaná áibanái ichìwáidacuéca pía. Quéwa iwàwacutácué mabáyananáca pía, càmitacué nacái pímàni áibanái irí báawéeri. Pìyacué càide iyúwa unùcu càmíichúa imàni áibanái irí báawéeri.

¹⁷ Picácué píichawa áibanáicáiná náibàapinácuéca píawa nacháawàacaténácué piináwaná ìwali yàcalé íiwacanánái irí, nacapèedáidacaténácué nacái píawa judíonái yéewáidacàalu irìcu.

¹⁸ Yá natépinácuéca píawa nacháawàacaténácué piináwaná ìwali nacuérinánái iríwa, náiwacanánái irí nacáíwa, níái icuèyéica cálí, peebáidacáinácué nutàacái. Càita píalimápinácué picàlidaca nalí nuináwaná ìwali, níái èeri mìnánáica, níá nacái càmíiyéica judío.

19 Náibàapinácué natéwa pía nacháawàacaténácué piináwaná ìwali nacuèrinánái iríwa, quéwa picácué achúma píináidacawa piwàwawa ìwali yái tàacáisi iwàwacutéericuéca picàlidaca nalí, càinácalí iyú nacái yéewanápiná picàlidaca piináwaná ìwaliwa. Néesecué péeñáwaná yàanàacaalíwa picàlidáanápiná piináwaná ìwaliwa, yásí Dios imàcacué píalíacawa càinácalí iyú iwàwacutáaná picàlidaca nalíni.

20 Càmicáinácué pía yái cài icàlidéeripinácani, néese Espíritu Santo Wáaniri Dios ibànuèrica imàacapinácué pitàaníca Dios inùmalícuise.

21 “Néenialípiná wenàiwicanái nacháawàapiná néenánáisíwawa áibanái irí néetáanápináwa neebáidacainá nutàacái. Aibanái nasèenái nacái nacháawàapiná néenibewa néetáanápináwa neebáidacainá nutàacái. Aibanái néenibe nacái nawènúadapiná náiwitáisewa nasèenái íchawa, yá nanúaca nasèenáiwawa.

22 Macái èeri mìnanái báawapinácué naicáca píawa peebáidacainá nutàacái, quéwa cawinácalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata àta néetácatelétawa, Dios iwasàapiná níawa yàasu yùuwichàacáisi íchawa.

23 Namànicaalícué pirí báawéeri abéeri yàcalé irìcu, néese pipìacuéwa áiba yàcalé irìculé. Péemìacué cayába, núa asìali Dios néeséerica nùanàapiná ipíchawáise pimáalàidacué picàlidaca nuináwaná ìwali macái yàcalé irìcu iyéeyéica Israel yàasu cáli íinata.

24 Péemìacué comparación: Abéeri yéewáidacalé càmita yéewa cachàinica íicha yái yéewáidéericaní, càmita yéewa nacái áiba íibaidéeri cachàinica íiwacali íchawa. Càitacué nacái càmita yéewa cachàinica pía nuícha. Wenàiwica náináidacawa pìwalicué càide iyúwa náináidáanáwa nùwali.

25 Píacué nuéwáidacaléca, iwàwacutácué piwàwaca pìyaca càide iyúwa nùyáaná, yái yéewáidéerico pía, càide iyúwa yàasu wenàiwica iwàwáaná iyaca càide iyúwa íiwacali iyáaná. Aibanái càmíyéi yeebáida nutàacái náimaca nùwali Beelzebúcas núa, yái demonio íiwacalináca. Iná nùalàacuéca pía náicha, náimáanápinácué pìwali càiri báawéeri tàacáisi nacái, pìyacainácué càide iyúwa nucapèe irìcuíyéica, nuénánáisíwa”, íimaca walí yái Jesúscá.

A quién se debe tener miedo

26 Jesúscá caté walí: “Iná picácué cáalu pía èeri mìnanái íicha, càmicáiná nálimá nabàaca nabáyawanáwa càiripináta. Aiba èeriwa macáita náalíacawa ìwali.

27 Càita nacái, picácué pibàaca náicha nutàacái. Yái nucàlidéerico píacué pirí ibàacanéeri iyú, iwàwacutácué picàlidaca nalíni amalánama. Yái nucàlidéerico píacué pirí ìwali méetàculé áibanái íicha, pìwala picàlidaca cachàiníri iyúni àta macái néemìacatalétani.

28 Picácué cáalu pía èeri mìnanái íicha yáaliméeyéica inúacuéca pía quéwa càmitacué nálimá nanúacuéca piwàwa cáuri. Néese, iwàwacutácué cáaluca pía Dios íicha, yái yáaliméerica yeedácuéca picácué, yúucacaténácué pía nacái infierno irìculé, yái quichái càmírica ichacàwa càiripinéerita iyaca.

29 Péemìacué comparación: Aibanái nawéndaca pucháiba màsibèe píubéeyéi abéeri moneda ìwaliná càmicáiná cawèni màsibèe píubéeyéica. Quéwa éwita càmíyéicáaníta cawèni nía, càicáaníta Wáaniri Dios yáalíacawa nàwali, icùa nacái nía. Càmita yéewa abéeri màsibèe achúméri yéetáacawa càmicaalíca Dios imàacaca yéetáacawa.

30 Càita nacái Dios icùacuéca pía. Yáalíacuéca macáita pìwali, àta càisimalénácaalícué píwita ibáiná, yáalíacuéca macáita Dioscáiná idéca iputàaca nía abéerinamata; càita Dios yáalíacawa pìwalicué.

³¹ Iná picácué cáalu pía wenàiwicanái íicha, cawènicáiná Dios iicácuéca pía náicha níái mäsibëe púubéeyéica manùbéeyéica”, íimaca walí yái Jesúscia.

Los que reconocen a Jesucristo delante de los hombres

³² Jesús íimacaté walí, wía yéewáidacaléca: “Cawinácalí wenàiwica icàlidéerica iináwanáwa yeebáidaca nutàacái wenàiwicanái yàacuésemi, yásí núa nacái nucàlidapiná iináwaná ìwali nùasu wenàiwicacani Núaniri Dios chènuníiséeri iríwa.

³³ Quéwa cawinácalí càmírita icàlida iináwanáwa yeebáidaca nutàacái wenàiwicanái yàacuésemi, yásí núa nacái nucàlidapiná iináwaná ìwali, càmita nùasu wenàiwicacani Núaniri Dios chènuníiséeri iríwa”, íimaca walí yái Jesúscia.

Jesús, causa de división

³⁴ Jesús íimacaté walí nacái: “Picácué pínáidawa wenàiwicanái nàyapiná matuíbanáita náapichawáaca nudécáaníta nùanàaca. ¡Càmírita! Néese, càmitapiná abédanama náiwitáise nùwali.

³⁵ Nudéca nùanàaca, íná asìanái nàuwideca namànipináca nániria, inanái nacái nàuwideca namànipiná náatúawa, nayéeru nacáiwa.

³⁶ Càita macáita nàuwideca namànipiná néenánáisíwawa, níacainá abénaméeyéi neebáidapiná nulí, quéwa áibanái càmita neebáida nulí.

³⁷ Cawinácalí caininéerica iicáca nuícha yáaniri, yáatúa nacáiwa nuícha, càmita yéewa nùasu wenàiwicacani. Aibacaalí nacái caininéerica iicáca nuícha ìriwa, iídú nacáiwa nuícha, càmita yéewa nùasu wenàiwicacani.

³⁸ Iwàwacutá nùasu wenàiwica matuíbanáiri iyú imàaca áibanái nàuwichàidacani nùwalíise, naicáaní nacái iquíniná, éwita nanúacaalíni cruz ìwali yeebáidacainá nutàacái. Iwàwacutá nacái imànica macáita càide iyúwa nuchùulìaná. Cawinácalí càmírica imàni cài, càmita yéewa nùasu wenàiwicacani.

³⁹ Aibacaalí càmírica iwàwa yeebáida nutàacái ipíchaná yùuwichàacawa nulípiná, canáca irí icáuca càmíri imáalàawa. Quéwa cawinácalí yeebáidéerica mamáalàacata nutàacái, éwita nanúacaalíni, yácata idènièripiná icáucawa càmíri imáalàawa”, íimaca walí yái Jesúscia.

Premios

⁴⁰ Néseté Jesús íimaca walí àniwa: “Cawinácalí yeebáidéerica pitàacái, yeebáidapiná nacái nutàacái. Néese nacái, cawinácalí yeebáidéerica nutàacái, yeebáidapiná nacái itàacái, yái Dios ibànuèrica núa aléi.

⁴¹ Aibacaalí wenàiwicanái yeebáida Dios yàasu profeta itàacái, namànicaalí nacái profeta irí cayábéeri profeta icàlidacainá nalí Dios itàacái, yásí Dios yàapiná nalí cawèníri càiride iyúwa Dios yàaná cawèníri yàasu profeta iríwa. Aibanái wenàiwica neebáidacalaí itàacái cayábéeri íwitáise, namànicaalí nacái irí cayábéeri cayabacainá íwitáise, yásí Dios yàapiná nalí cawèníri càiride iyúwa Dios yàaná cawèníri cayábéeri íwitáise irí.

⁴² Cawinácalí imànírica cayábéeri nuéwáidacalénai càmíyéi cachàini irí, nùasunáicainá nía, Dios yàapiná irí cawèníri iyúudàacainá níái yeebáidéeyéica nutàacái. Ewita yáalimácáaníta yàaca nàiraca meedá casalíníri úni, càicáaníta Dios yàapiná irí cawèníri iyúudàacainá nùasunái”, íimaca walí yái Jesúscia.

11

Los enviados de Juan el Bautista

¹ Néseté Jesús idécanáamíté yàalàaca wía docéeyéi yéewáidacaléca, yá yàacawa yéewáidacaténá wenàiwicanái áibanái ìyacàle irícu, yáara cálida, icàlidaca nacái nalí yái cayábéeri tàacáisica.

2 Néenialíté Juan el Bautista, iyéerica presoíyéi ibànalícu, yéemìaca ìwali yái Cristo imànírica. Néese Juan ibànùaca yéewáidacalénáwa abénaméeyéi nàacaténáwa Jesús yàatalé.

3 Juan iwàwacaté nasutáca néemìawa Jesús asáisí báisícalí Dios néeséericani, yái wenàiwica Dios ibànuèripinácaté judío icuèrinápiná, néese càmicaalí yánii, yá iwàwacutá nacùaca áibata yàanàaca.

4 Néese Jesús íimaca nalí: “Pèepùacuéwa Juan yàatalé. Picàlidacué Juan iríni pidéenácuéca piicáca numànica, pidéenácuéca nacái péemìaca nucàlidaca wenàiwicanái irí.

5 Picàlidacué Juan iríni matuýéimi idéca iicáidaca, éeruýéimi yàabàli nacái nadéca nàipìnáaníca, cacháunéeyéimi íimami lepra iyú nacái, idéca cayábaca nía uláicái íicha, màuwlíyéimi nacái nadéca néemìaca, yéetéeyéimiwa nacái nadéca namichàacawa yéetácaisi íicha, catúulécanéeyéi nacái nadéca néemìaca nuwàwaca nuwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Picàlidacué Juan iríni yáalícaténáwa idéca nùanàaca, núa Dios néeséerica.

6 ¡Casíímáica cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacáí mamáalàacata!” íimaca yái Jesúsca.

7 Néese idécanáamíté Juan yéewáidacalénái yèepùacawa Jesús íicha, yá Jesús idàbaca icàlidaca Juan el Bautista iináwaná ìwali. Jesús íimaca wenàiwicanái irí: “Bàaluité piacatécué piicáca wenàiwica yèepuníricawa chuirí calí íinata, yáara Juanca. Càmíritaté machawàaca íwitáise yái asìali piiquéericatecúé, càide iyúwa masicái cáuli yáawiadáidéerica meedá.

8 ¿Cainásicué piicátē néré? Càmíritaté asìali cawèníiri ibàle yái piiquéericatecúé. Píalíacuécawa cawinácaalí cawènìiyéica ibàle iyéeyéica nacái càasúri iyú, nàyaca cayábéeri capílì irícu càide iyúwa reynái iyáaná, icuèyéica manùbéeyéi wenàiwica.

9 Néese piacuécawa bàaluité manacúali yùuculé cainawàiri piicácaténáte profeta icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalícuíse. Báisíta profetacani, yái Juanca, quéwa máiníri cachàinica áibanái profeta íicha canánama.

10 Yái Juanca, yácata yáara nacàlidéericate ìwali tàacáisi Dios inùmalícuíse. Dios yàasu profeta itànàacaté tàacáisi Dios íméericate Iiri iríwa. Dios íimacaté: ‘Nuchùuliapiná pipíchalé nùasu wenàiwicawa icàlidéerica nutàacáwa. Yá yàapináca cawinácaalí yàalàacaténá wenàiwica nachùnìanápiná náiwitáisewa yéewanápiná natàidaca pía cayába pìanàacaalíwa nàatalé’, íimacaté yái Diosca.

11 Péemìacué cayába, canácata áiba wenàiwica cachàiníiri Juan íicha nèewíise macái èeri mìnánái. Quéwa cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacáí siùcásede, yéewanápiná Dios icùaca nía, máiní cachàinipináca nía Juan íicha, éwita càmicáaníta máiní cachàinica nía Dios iyacàle irícu Dios icùacataléca macáita chènuniré.

12 “Bàaluité Juan el Bautista idàbacaalíté icàlidaca Dios itàacáí àta siùca nacáide, èeri mìnánái namànica báawéeri Dios yàasu wenàiwicanái irí, yá náalimáidaca namáalàidaca cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios itàacáí, iwàwéeyéica Dios icùaca nía.

13 Macái tàacáisi profetanái icàlidéericate Dios inùmalícuíse, áiba tàacáisi nacái Dios ichùulièricaté profeta Moisés itànàanápiná, macáita yái tàacáisisca icàlidacaté walíni cainácaalí iyú Dios icùanápinátē yàasu wenàiwicawa. Càité nacàlidaca Dios itàacáí àta Juan el Bautista yàanàacatalétaté.

14 Cawàwanátacué píalimá peebáidaca yái tàacáisisca: Juan el Bautista, yácata profeta Elías nacáiri, yái iwàwacutéericate yàanàaca ipíchawáise israelita icuèrinápiná yàanàaca.

15 Càuwíiyéicaalícué pía, péemìacué nutàacáí.

16 “Nucàlidacué pirí càiná píwitáise, píacué wenàiwicaca ìyéeyéica siùca. Péemìacué comparació: Càicuéra píade iyúwa súmanái yáawinéeyéicawa àyapulìcubàa bamuchúamibàa yàcalé. Néese namáidaca nanacaiyéi iríwa:

17 ‘Wadéca wapùlìacuéra pirí íwa, quéwa càmitacué pilabàa; néese wadéca wacántàacuéra pirí canción càide iyúwa nacántàaná yéetéeyéimiwa ìwali, quéwa càmitacué pícháaní’, cài náimaca.

18 Càita nacái pidécuéra pimànica. Juan el Bautista yàanàacaté, yá imàacaca íichawa iyácaléwa isutácaténá yáawawa Dios lícha manuísíwata, càmita nacái ìira uva ituní. Quéwa pímacatécué Juan ìwali demoniosa ìyaca iwàwalícu.

19 Siùcade nudéca nùanàaca, núa asìali Dios néesérica. Nuyáaca nuyáacaléwa, nuìra nacái uva ituní. Néese pímacuéra nùwali camùnìricasa núa, cáanáirisa iyáaca iyácaléwa núa, casíímáicasa nacái nucàmaca, nùacawéeridáanása nacái cabáyawanéeyéi wenàiwica, nía nacái yeedéeyéica plata néenánái judío íichawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. Càita pímacuéra nùwali càmicáinácué piwàwa peebáidaca nutàacái. Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica Juan yàasu tàacáisi, nutàacái nacái, náasáidaca Dios idéca imàacaca cálíacáica nía báisíri iyú”, íimaca yái Jesúsca.

Los pueblos desobedientes

20 Néese Jesús yàalàaca nía cachàiníri iyú níái yàcalé mìnánáica aléera Jesús imànicatalécaté batéwa macáita yái càmíirica wenàiwica idé imànica. Yàalàaca nía cachàiníri iyú càmicáinátē nawènúada náwitáisewa Dios irípiná. Yá Jesús íimaca nàwali:

21 “¡Máinícué piùwichàapinácwala, píacué israelitaca ìyéeyéica Corazín iyacàlená irícu, Betsaida iyacàlená irícu nacái! Ewitacuéra piicácáanítia numànica pèewibàa madécaná yái càmíirica wenàiwica idé imànica, càicáanítacué càmita piwènúada píwitáisewa pibáyawaná íichawa. Piyúunáidacuéra máiníiyéica cayábaca pía náicha níara càmíiyéica israelitami ìyéeyéicaté Tiro iyacàlená irícu, Sidón iyacàlená irícu nacái, iyéeyéica méetàuculé Israel yàasu cálí lícha. Quéwa càmitaté máiní báawaca nía píchacué. Càmitaté naicá áiba imànica nèewibàa càide iyúwa numàníná pèewibàa. Quéwa naicácaalíté càiritá, yá nawènúadacaté náwitáisewatá caquialéta Dios irípinátá, càmicáinátē máiní báawéeyéica nía iyúwacué pía, yá nacái nàwalicaté nabàlesíamiwa báawéeri iicácanáwatá, napusúa nacái nàwalisewa catáli náasáidacaténátē achúmaca nawàwa nabáyawaná ìwaliwatá.

22 Quéwa núumacuéra pirí, áiba èeriwa Dios yùuwichàidapiná báawéeyéi wenàiwica, yásí piùwichàapinácuécwala máiní cachàiníwanái náicha, níara càmíiyéica israelita ìyéeyéicaté Tiro iyacàlená irícu, Sidón iyacàlená irícu nacái, máinícaínácué báawéeyéica náicha pía.

23 Píacuéra nacái Capernaum iyacàlená mìnánáica, piyúunáidacuéra máinípiná cámíétacanáca pía, càide iyúwa Dios iyáaná chènuniré. ¡Cámíirita! ¡Néese Dios yúucapinácué píawa irículé yáara utàwi máiníiri depuíwaca, máinícatalé depuíwaca náicha canánama! Ewitacuéra piicácáanítia numànica pèewibàa madécaná yái càmíirica wenàiwica idé imànica, càicáanítacué càmita piwènúada píwitáisewa pibáyawaná íichacuéwa. Piyúunáidacuéra máiníiyéica cayábaca pía náicha níara càmíiyéica israelita ìyéeyéicaté Sodoma iyacàlená irícu. Quéwa càmitaté máiní báawa nía píchacué. Càmitaté naicá áiba imànica nèewibàa càide iyúwa numàníná pèewibàacué. Quéwa naicácaalíté càiritá, yá nawènúadacaté náwitáisewatá caquialéta Dios irípinátá, càmitaté nacái Dios imáalàidaca níatá, yá nacái nàyacàlemi Sodoma iyacaté mamáalàacatátá àta siùca nacáide, càmicáinátē máiní báawéeyéi nía iyúwacué pía.

²⁴ Iná núumacué pirí, áiba èeriwa Dios yùuwichàidapiná báawéeyéi wenàiwica, yásí piùwichàapinácuécawa máiní cachàiníwanái náicha níara càmíiyéica israelita iyéeyéicaté Sodoma iyacàlená yàasu cáli íinata, máinícainácué báawéeyéica náicha pía”, íimaca yái Jesúsca.

Vengan a mí y descansen

²⁵ Néenialíté Jesús íimaca Yáaniri Dios iríwa: “Pía, Núaniri Dios, nùaca pirí cayábéeri, pía Nacuèrinásairica macáita níái iyéeyéica chènuniré, chái èeri irícuíyéica nacái. Nùaca pirí cayábéeri pimàcacacáiná nalí píwitáisewa, níái yeebáidéeyéica pitàacáí càide iyúwa súmanái púubéeyéi neebáidáaná, yéewanápiná áiba èeri mìnánai iyúunáidéeyéi cáalíacáica càmita náalimá náalíacawa píwitáise ìwali.

²⁶ Básita, Núaniri, pidéca pimànica càide iyúwaté piwàwáaná pimànica”, íimaca yái Jesúsca.

²⁷ Néese Jesús íimaca wenàiwicanái irí: “Núaniri Dios idéca imàacaca núalíacawa macáita. Abérera Núaniri yáaliéri báisíri iyú nùwali, yái Iirica. Abérera núa, yái Iirica, yáaliéri báisíri iyú Núaniri ìwali, abérera nacái cawinácaalí wenàiwicanái numàaquéeyéica yáalíaca Núaniri ìwali, càide iyúwa nuwàwáaná, yái Iirica.

²⁸ Aquialécué nùatalé, peebáidacué nutàacáí, píacué macáita chamàléeyéica. Pidécuéca píbaidaca cachàiníri iyú pimànicaténácué macáita càide iyúwa áibanái ichùullianácué pimànica càulenéeri wawàsi Dios irípiná. Píacué nacái achúméeyéica ínáidacawa iwàwawa ibáywawaná ìwaliwa, aquialécué nùatalé, yá numàacacué piyamáidaca píawawa càulenéeri wawàsi íicha, numàacacué nacái nuwàwawa pibáywawaná íicha.

²⁹ Peebáidacué nutàacáí, pimànicué nacái càide iyúwa nuchùullianácué pía. Pimàacacué nuéwáidaca pía, piyacaténácué càide iyúwa nùyáaná, núa càmírica caluéri íwitáise, núa càmírica cáimacáí iicá yáawawa. Nùacawéeridapinácué pía, wáibaida nacái wáapichawáaca. Càitacué píalimápiná piyamáidacawa pibáywawaná íchawa, íicha nacái yái càulenéeri wawàsi áibanái ichùulièricuéca pimànica Dios irípiná.

³⁰ Càmita máiní càulenácué píicha peebáidáanápinácué nutàacáí, pimànínápinácué nacái càide iyúwa nuchùullianácué pía, nùacawéeridacáinácué pía, numàacapinácué nacái casíímáica pía”, íimaca yái Jesúsca.

12

Los discípulos arrancan espigas en el día de reposo

¹ Néenialíté áiba sábado judónái iyamáidacatáicawa Jesús yèepunícawa àyapulìcubàa bàncalé yèewibàa, wáapicha wía yéewáidacaléca. Yá máapica wía, íná weedáca achúmáanata trigo ituíná bàncalé íicha wayáapináwa, judío íwitáise imàacacáiná wenàiwica needáca nayáapináwani achúmáanata iyacaná áibanái ibàncalé yéená, máapicalí nía.

² Fariseonái naicácaté weedáca bàncalé iyacaná, yá naicáca yái wamànírica iyúwa íbaidacalési ínáté náimaca Jesús irí:

—Piicácá yái namàníináca. Péewáidacalénái náibaidaca siùca sábado wayamáidacatáicawa. Dios càmita imàaca wáibaidaca siùca èeri —náimaca irí.

³ Néese Jesús íimaca náli:

—Pidécuéca piimáichaca tàacáisi piléericuéca Dios itàacáí irícuíse wàawirimí rey David ìwali, bàaluité máapicalíténi, áibanái nacái yáapichéeyéi asìanáica.

⁴ David iwàlùacatéwa Dios yàasu manuíri capìima íimamisíiri irículé, yái israelitanái isutácatáipiná Dios íicha. Yá iyáaca pan namàníricaté Dios irí ofrenda piná sacerdotenái iyáapiná. Ewita Dios imàacacáaníta níawamita

sacerdotená iyáaca yái panca, càicáaníta càmitaté yùuwichàida David, nía nacái aslanái yèepuníyéicatéwa yáapicha, máapicainátē nía, ínátē catúulécanáca Dios iicáca nía.

⁵ Pidécuéca piimáichaca nacái áiba tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse. Moisés íimacaté sacerdotená càmita namàni nabáyawanáwa éwita náibaidacánita templo irìcu sábado wayamáidacatáicawa. Máiní iwàwacutáca náibaidaca Dios irípiná templo irìcu namànicaténá macáita càide iyúwa Dios iwàwáaná. Cachàinica templo sábado íicha iwàwacutácainá wenàiwica nàaca Dios icàaluíniná èeri imanùbaca, sábado nacái.

⁶ Quéwa núumacué pirí, núa iyéerica chái pèewi, cachàiníirica núa templo íicha.

⁷ Càmitacué péemìa càinácaalí íimáaná áiba tàacáisi profeta Oseas itànèericaté Dios inùmalícuíse. Dios íimacaté: ‘Ewitacué pinúacáaníta madécaná pipìrawa iyúwa sacrificio piacaténacué nucàaluíniná, càicáaníta caná iwèni meedá nuicáca yái culto pimànlíricuécasa nulí càmicaalícawá piicáca áibanái ipualé, piyúudàacaténá nía’, íimaca yái Diosca. Básícalícué péemìacaté càinácaalí íimáaná yái tàacáisicatá, yá càmitacué picháawàa naináwaná ìwali báawéeri iyútá, níai nuéwáidacaléca càmíiyéica imàni ibáywawanáwa.

⁸ Iná Dios idéca ichùlìaca núa, asìali Dios néeséerica, numàacáanápiná nùasu wenàiwica namànica càide iyúwa nuwàwáaná, èeri imanùbaca, yái sábado nacái wayamáidacatáicawa, wía judíoca —íimaca yái Jesúsca.

El hombre de la mano tullida

⁹ Néeseté Jesús yàacawa, yá iwàlùacawa judióná yéewáidacàalu irìculé, iyéerica néré.

¹⁰ Iyacaté néeni abéeri asìali icáapi ituwièricawa íicha. Abénaméeyéi fariseo naicáidaca Jesús irí naicácaténá asáisí imànicaalípinátē áiba wawàsi náaliméerica nacháawàaca iináwaná ìwali ìwalíise, fariseonái náimacainátē íibaidacalésicani yái Jesús ichùnlàanáca wenàiwicanái. Iná nasutáca néemìawani, náalimáidacaténá naicawani. Yá náimaca Jesús irí:

—Wawàwa wáalíacawa càinácaalí pínáidacawa. ¿Dios imàacasica wachùnìaca cauláiquéeyéi wenàiwica sábado irìcu wayamáidacatáicawa? —náimaca náalimáidaca naicáwa Jesús.

¹¹ Néese Jesús íimaca nalí:

—Péemìacué comparación: Pidènìacaalícué pipìrawa oveja, néese yúuwàacaalíwa utàwi nacáichúa irìculé namusúadacatáise úni, ¿càmitasicué pimusúadacani caquialéta, éwita sábado irìcucáaníta, yái èeri wayamáidacatáicawa?

¹² Néeni, máiníiri cawènica wenàiwica oveja íicha. Iná ¿cánácué càmita píalíwa Dios imàacaca wamànica cayábéeri áibanái irí siùca sábado irìcu? —íimaca yái Jesúsca.

¹³ Néese Jesús íimaca irí yái asìali icáapi ituwièricawa íicha:

—Piducúa picáapiwa —íimaca yái Jesúsca. Yá asìali iducúaca icáapiwa, yáta cayábaca icáapi càide iyúwa abéemàa icáapi.

¹⁴ Quéwa fariseonái namusúacanacáitawa judióná yéewáidacàalu íicha, yá nadàbacaté náináidacawa càinápinácaalíté iyú náalimáaná nanúaca Jesús.

Una profecía acerca de Jesús

¹⁵ Néeseté Jesús yálíacawa náiwitáise nawàwáanátē nanúacani, yá Jesús yàacawa náicha, manùba quéwa wenàiwica yàacawa yáamiwáise. Jesús ichùnìaca macáita cäuláiquéeyéi wenàiwica yàanèeyéicaté yàatalé.

¹⁶ Yá yàalàaca nía cachàiníiri iyú ipíchaná nacàlidaca iináwaná ìwali manùbéeyéi wenàiwica irí ichùnlàanátē nía.

- 17** Càité Jesús imànica càide iyúwaté profeta Isaías icàlidáanátē tàacáisi Jesús iináwaná ìwali Dios inùmalícuíse. Dios íimacaté:
- 18** “Yácata nùasu wenàiwica íibaidéerica nulípiná, nuedéerica íibaidáanápiná nulí. Yácata cáininéerica nuicáca, yácata casíímáirica nuicáca. Yá numàacapiná irí Espíritu Santo icùacaténá íwitáise. Yá icàlidapiná nutàacái càmíiyéi israelita irí, náalícaténáwa nuwàwaca nàyaca machacàníiri iyú.
- 19** Càmita itàanípiná ùuléeri tàacáisi iyú, càmita nacái yéemianícawa. Canáca nacái yéemiéri itàacái imáidáidáaná cachàiníiri iyú calle irìcubàa ba-muchúami yàcalé.
- 20** Imànipiná cayábéeri machawàaqueyéi irí, iicápiná nacái napualé, cawinácalí iwàwéeyéica yéetácawa, àta imawènìadacataléta macáita báawéeri.
- 21** Càmíiyéi israelita yeebáidapiná itàacái, yàasu wenàiwica nacái nía”, íimaca yái Diosca.

Acusan a Jesús de recibir su poder del demonio

- 22** Néeseté natéca matuíri asìali Jesús yàatalé, abéeri matuíri, matàacáiri, demonio idacùacáiná íwitáise. Yá Jesús yúucaca demonio asìali íicha, ína catuíca àniwani, itàaní nacái àniwa.
- 23** Néese macáita wenàiwica náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí. Yá nasutáca néemìawa níawáaca: “¿Yátasica rey David itaquérinámi, Dios ibànuèrica wacuèrinápiná, wía judíoca?” náimaca nalíwáaca.
- 24** Néese fariseonái néemìacáináni, yá náimaca nalí: “Yái asìali Jesúscia idènìaca Beelzebú íwitáise, yái demonio íwacalináca. Iná yéewa Jesús yúucaca demonio wenàiwica íicha Beelzebú íwitáise iyú”, náimaca Jesús ìwali.
- 25** Jesús yáalíacawa náináidáanáwa. Iná íimaca fariseonái irí: “Péemìacué comparación: Wenàiwicanái ipéliacaalí íipunitawáaca, yásí nàasu cálí imáalàacawa. Càita nacái yàcalé mìnánái, áibanái néenánái nacái napéliacaalí náipunitawáaca, néese càmita nálimá nàyaca náapichawáaca.
- 26** Càita nacái, canácatáita Satanás yúuca yàasu demonionáiwa wenàiwica íicha. Satanás yúucacaalí demonio wenàiwica íichatá, yá ipéliaca meedá yáawatá. Yásí imáalàacawa nacái yái ichàinicatá, yái Satanásca. Iná ¿cánacué càmita píalíawa càmita núuca demonio wenàiwica íicha Satanás íwitáise iyú?
- 27** Pidécuéca píimaca núucacasa demonio wenàiwica íicha Beelzebú íwitáise iyú. Picháawàacaalícué nuináwaná ìwali cài mamáalàacata, yásí iwàwacutácué picàlidaca nulíni cawinácalí ichàini iyú péewáidacalénáicué náucaca demonio wenàiwicanái íicha. Píalíacuéwa càmita náuca demonio Beelzebú íwitáise iyú. Iná níata péewáidacalécuéca náasáidaca càmitacué picàlida nuináwaná ìwali báisíri iyú.
- 28** Núucaca demonio wenàiwica íicha Espíritu Santo íwitáise iyú, ína nudéca núasáidacuéca pirí Dios icùaca abéechúanaméeyéi wenàiwica pèewibàa.
- 29** “Núucaca demonio wenàiwica íicha nuíwitáise iyúwa, cachàinicáiná núa Satanás íicha. Péemìacué áiba comparación: Càide iyúwa cayéedéeri iyáaná, càmita cayéedéeri yálimá iwàlùacawa irìculé áiba cachàiníiri asìali icapéeca iyéedùacaténá íicha yàasu, càmicaalíca cayéedéeri idacùa íichawa yái cachàiníiri asìalica quéechacáwa. Iwàwacutá cayéedéeri imànica cài, yéewacaténá iyéedùaca cachàiníiri asìali yàasu. Càita nacái núalimá nudacùaca nuíchawa Satanás nuwasàacaténá íicha wenàiwica. Pidécuéca pitàaníca báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali.

30 “Píacué càmíiyéica abédanamata íwitáise núapicha, piùwidécuéca pimànica núa; càmitacué piyúudàa nùwacáidaca wenàiwica Dios irípiná, néese piyúudàacuéca Satanás iméeràidacaténá wenàiwica Dios íicha meedá.

31 “Iná péemìacué cayába. Dios imàacapiná iwàwawa íchéi macái íiwitáaná báawéerica wenàiwica imànírica, itàanírica nacái Dios ìwali báawéeri iyú, nawènúadacaalí náwitáisewa nabáyawaná íchawa. Quéwa wenàiwica itàanícaalí báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali, yá canácatáita Dios imàaca iwàwawa ibáyawaná íicha.

32 Aibacaalí itàaní báawéeri iyú nùwali, núa asìali Dios néeséerica, néese iwènúadacaalí íiwitáisewa Dios irípiná àniwa, yásí Dios imàacaca iwàwawa ibáyawaná íicha. Quéwa itàanícaalí báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali, néese càmita quirínama Dios imàaca iwàwawa ibáyawaná íicha chái èeri irìcu, càmita nacái wàlisàipiná èeri irìcu”, íimaca yái Jesúscia.

El árbol se conoce por su fruto

33 Jesúscia límacaté fariseonái irí: “Péemìacué comparación: Cayábéeri àicu yàaca walí cayábéeri yàacàsi. Báawéeri àicu idènlaca ìyacanáwa báawéeri. Càita wáalíacawa macái àicu ìwali. Càita nacái píalimácué píalíacawa nùwali piicácainá càinácaalí numànica.

34 ¡Píacué càiyéide iyúwa àapi iculále! Càide iyúwa àapi imusúadáaná iculálewa inùma irìcuísewa, càita nacái càmitacué píalimá pitàaníca cayábéeri wawàsi ìwali báawacáinácué píiwitáise. Iná yái báawéeri tàacáisi pitàaníricuéca, pidécuéca pimusúadacani piwàwalícuísewa, yácainácué piwàwa idéca ipuníacawa báawéeri tàacáisi iyú.

35 Cayábacaalí wenàiwica íiwitáise, yásí itàaníca nacái cayábéeri wawàsi ìwali, yácainá íiwitáise cayábéeri iyaca iwàwalícu. Càita nacái báawacaalí wenàiwica íiwitáise, yásí itàaníca báawéeri wawàsi ìwali, yácainá íiwitáise báawéeri iyaca iwàwalícu.

36 Núumacué pirí, Dios yùuwichàidapiná báawéeyéi wenàiwica èeri imáalàacaalípináwa, yá yùuwichàidapiná nía ìwalíse macái tàacáisi canéerica iwèni náiméericate.

37 Càide iyúwa pitàaníiná, yásí Dios iicáanáca pía, yácainá pitàacái yáasáidaca càinácaalí píiwitáise. Pitàanícaalí cayábéeri wawàsi ìwali, yásí cayábaca Dios iicáca pía iyúwa mabáyawanéeri, cayábacainá píiwitáise, yá càmita Dios yùuwichàidapiná pía. Quéwa pitàanícaalí báawéeri wawàsi ìwali, yá báawaca Dios iicáca pía, cabáyawanéeri, báawacainá píiwitáise, yá Dios yùuwichàidapiná pía”, íimaca yái Jesúscia.

La gente mala pide una señal milagrosa

38 Néseté abénaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu náimaca Jesúscia irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, wawàwa waicáca pimànica wawàsi càmírica wenàiwica idé imànica —náimaca.

39 Jesúscia náimaca:

—Píacué báawéeyéica íiwitáise, píacué nacái iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios íicha, pidécuéca pisutáca nuícha numànínápiná piicá yái càmírica wenàiwica idé imànica, quéwa càmita numànicué pirí càiri wawàsi. Numàacacáita piicáca numànínápiná càide iyúwaté profeta Jonás iyáanáté.

40 Càide iyúwaté Jonás iyamáanátewa manuíri cubái idèerìcu másiba èeri, càita nacái núa asìali Dios néeséerica nùyapiná cáli irìcu másiba èeri.

41 Níara càmíyéica israelita iyéeyéicaté Nínive ìyacàlená irìcu namichàapináacawa yéetácáisi íicha èeri imáalàacaalípináwa Dios yùuwichàidacaalípiná báawéeyéi wenàiwica. Nabàlùapináwa Dios íipunita yéewacaténá Dios icàlidaca naináwaná ìwali, càinácaalí báawéeri namàníiricaté. Píacué israelita iyéeyéica siùcade pimichàapinácué nacáwa. Yásí Nínive ìyacàlená mìnánáimi nacháawàacuéca piináwaná ìwali, bàaluitécainá Nínive

mìnanái nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná néemìacáinátē profeta Jonás icàlidaca nalí tàacáisi Dios inùmalícuíse. Néese, éwita nùyacáanítá pèewibàa siùcade, núa cachàinírica íwitáise profeta Jonás ichàini íicha, càicáanítá càmitacué peebáida nulí. Iná cabáyawanácuéca Dios iicáca pía.

42 Ua nacái Sur yàasu cáli íiwacalumi càmíchúa israelita umichàapinácawa yéetácáisi íicha ucháawàacaténacué piináwaná ìwali, píacué israelitaca èeri imáalàacaalípináwa Dios yùuwichàidacaalípiná báawéeyéimi. Bàaluitécáiná ùanàaca máiní déecuíse chái wàasu cáli íinalépiná uémìacaténátē rey Salomón itàacáíi máiní cálíacáica, úalíacáinátewa Dios imàacacaté Salomón icàlidaca tàacáisi cálíacáiri iyú. Quéwa éwita nùyacáanítacué pèewibàa, núa cachàinírica íwitáise rey Salomón ichàini íicha, càicáanítá càmitacué peebáida nulí. Iná cabáyawanácuéca Dios iicáca pía —íimaca yái Jesúscia.

El espíritu impuro que regresa

43 Jesúscia nalí: “Demonio yàacaalíwa wenàiwica íicha, yásí demonio iméeràacawa chuìri cáli íinata, yá icutáca iyamáacatáipináwa. Càmicaalí demonio yàanàa iyamáacatáipináwa, yásí íimaca íináidacawa iríwa:

44 ‘Nuèpùacawa àniwa nuçapée néréwa yáara wenàiwica nudécatáiseca nùacawa íicha’, íimaca iríwa. Néese demonio yèepùacawa àniwa, yásí demonio yàanàaca wenàiwica caiwitáiséeri càide iyúwa cayábéeri capìi máséeri natunuérica, nachùniérica nacái cayába.

45 Néese demonio yàaca lìwacáidaca yáapichawa siete namanùbaca demonio máiníyéi báawaca íicha. Yá macáita nawàlùacawa wenàiwica iwàwalículé, nadacùacaténá íwitáise. Yásí namànica irí báawéeri máiní íicha yái báawéerica idàbáanéeri demonio imàníricté irí quéechacáwa. Càita nacái píacué wenàiwicaca báawéeyéica piùwicheapinácuécawa máiní cachàiníri íicha yái quéechéericate piùwicheàanácuécawa”, íimaca yái Jesúscia.

La madre y los hermanos de Jesúscia

46 Idècunitàacá Jesúscia icàlidaca wenàiwicanái iríni, néese yáatúa yàanàaca néré, Jesúscia yéenánái yáapicha nacái, nawàwacáinátē natàaniáca Jesúscia yáapicha. Quéwa nabàlùacawa bàachawáise capìi íicha.

47 Iná áiba íimaca Jesúscia irí:

—Píatúa, péenánái nacái nabàlùacawa bàachawáise. Nawàwa natàaníca píapicha —íimaca.

48 Quéwa Jesúscia irí yái asìali icàlidéerica irí naináwaná:
—Péemìa yái nùumáanáca nùatúa ìwaliwa, nuénánái ìwali nacáiwa —íimaca yái Jesúscia.

49 Néese Jesúscia iicáidaca walí wíia yéewáidacaléca lìyéeyéica yáapicha, yá imichàidaca icáapiwa wapualé. Yá íimaca:

—Níai wenàiwicaca nuicáca nía iyúwa nùatúanáwa, nuénánái nacáiwa.
50 Yácainá cawinácaalí wenàiwica imànírica càide iyúwa Núaniri Dios chènuníiséeri iwàwáaná, yácatá nuiquéerica càide iyúwa nuénásàiriwa, nuénásàatúa nacáiwa, nùatúa nacáiwa —íimaca yái Jesúscia.

13

La parábola del sembrador

1 Néeseté yáta èericaté Jesúscia imusúacawa capìi íicha yàacaténáwa Galilea icalìsaniná néré. Yá yáawinacawa càina íinata.

2 Yá máiní manùbaca wenàiwicanái nàwacáidáyacacawa yàatalé, íná Jesúscia iwàlùacawa barca irìculé, yá yáawinacawa barca irìcu. Níai manùbéeyéi wenàiwicaca nayamáacawa càina íinata.

3 Néese Jesús yéewáidaca nía manùba comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Abéeri asiali ibàna yàacawa ituínási. Yá yàacawa càide iyúwa náiwitáise nabànáaná ituínási, yá yàaca icasáaca yàacawa bàncalé.

4 Yàaca icasáaca yàacawa, yá abénaméeyéi ituínási yúuwàacawa àyapulìcubàa, yá màsibèe yàanàaca néré, yá nayáaca íimi.

5 Aiba ituínási yéená yúuwàacawa càli íinata íba yèewiré, canácatáica cayába càli ibaníiri. Yá bàncalé íimi ibacáacawa ráunamáita, càmicáiná ibaní néeni càli.

6 Néese èeri imusúacawa, yá icànaca cachàini, yeemáca yái bàncalé, yá chuìcani canácainá ipìchu cayába cáláeri, íná yéetáacawa.

7 Aiba ituínási yéená yúuwàacawa tuíri yèewiré. Yá idàwinàacawa tuíri yáapicha, quéwa tuíri idàwinàacawa dàalawaca bàncalé yèewibàa, càmita ibatàa bàncalé idàwinàacawa cayába.

8 Quéwa áiba ituínási yéená yúuwàacawa cayábéeri càli íinata. Idàwinàacanáamiwa, yá idènìaca lyacanáwa manùba. Abénaméeyéi yéetaná nadènìaca natuínáwa cien namanùbaca, áibanái yéetaná nadènìaca natuínáwa sesenta namanùbaca, áibanái nacái nadènìaca treinta namanùbaca ituíná.

9 Càuwlíyéicalícué pía, péemìacué nutàacái”, íimaca yái Jesúscia.

El porqué de las paráboles

10 Néeseté wía Jesús yéewáidacaléca wàacawa Jesús yàatalé, yá wasutáca wéemìawani cáná yéewa icàlidaca wenàiwicaná iríni comparación iyú.

11 Jesús íimaca walí: “Dios imàcacué píalíacawa càinácalí iyú icùaca yàasu wenàiwicawa. Càmita imàaca áibanái yáalíacawa, níái manùbéeyéi càmíiyéica yeebáida itàacái.

12 Wenàiwica íináidacaalíwa cayába nutàacái ìwali, yá nacái yéemìacaalí càinácalí íimáaná, yásí Dios imàcacaca yáalíacawa mamáalàacata. Quéwa áibacaalí wenàiwica càmita íináidawa cayába nutàacái ìwali, yásí iimáicha nacái yái achúmérerica yáaliéricatéwa ìwali.

13 Iná nuéwáidacáita nía comparación iyú, níacáiná éwita naicácáaníta numànica yái càmírica wenàiwica idé imànica, càicáaníta càmita nawàwa náalíacawa nùwali, cawinácalí núa. Ewita néemìacáaníta nutàacái nàuwi iyúwa, càicáaníta càmita nawàwa néemìaca càinácalí íimáaná yái nutàacáica.

14 Iná nàyaca càide iyúwaté profeta Isaías icàlidáaná tàacáisi Dios inùmalícuíse. Dios íimacaté israelitaná irí:

‘Ewitacué péemìacáaníta mamáalàacata piùwi iyúwa, càicáanítacué canácatáita píalíapinácuéwa càinácalí íimáaná. Ewitacué piicácáaníta madécaná wawàsi pituí iyúwa, càicáanítacué canácatáita píalíapináwa càinácalí íimáaná yái piiquéericuéca’, íimaca yái Diosca.

15 Néeseté Dios íimaca israelitaná ìwali:

‘Níái wenàiwicaca, Israel itaqénáinámi, cadapùleca náiwitáise, cadapùleca neebáca nutàacái. Måuwica nía, càmíiyéi iwàwa yéemìaca nutàacái. Nadéca naimáidaca natuíwa, càmíiyéi iwàwa yáalíacawa càinácalí íimáaná yái nutàacáica, ipíchaná nawènúadaca náiwitáisewa báawéeri íicha nuwasàacaténá nía nùasú yùuwichàacáisi íichawa’, íimaca yái Diosca.

16 “Quéwa píacué nuéwáidacaléca, Dios imànicuéca pirí cayábéeri manuísíwata píalíacáinácué piicáca yái piiquéericuéca pituí iyúwa, pidécué nacái péemìaca càinácalí íimáaná yái tàacáisi péemìèricuéca piùwi iyúwa.

17 Péemìacué cayába, madécaná profetaná, áibanái nacái cayábéeyéi íiwitáise nawàwacaté naicáca núa, yái piiquéericuéca, quéwa càmitaté naicá núa.

Nawàwacaté nacái néemìaca yái nutàacái péemièricuéca, quéwa càmitaté néemìani”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús explica la parábola del sembrador

¹⁸ Jesú斯 íimaca walí: “Péemìacué yái ímáanáca, yái comparación ibànéeri ìwali.

¹⁹ Cawinácaalí wenàiwica yéemièyéica càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa, quéwa càmita neebáidani, càica níade iyúwa bànacalé yúuwèericawa àyapulìcubàa. Yá Satanás yàanàaca, yá imàacaca naimáichaca Dios itàacái.

²⁰ Yái ituínási yúuwèericawa cálí íinata íba yèewiré ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemìacaalí Dios itàacái, yá neebáidacani casíímáiri iyú.

²¹ Néeseta quéwa, càmicáiná neebáida Dios itàacái báisíiri iyú, macái nachàini iyúwa, càide iyúwa canácaalí bànacalé ipìchu cayába, íná neebáida itàacái maléená èeri, càide iyúwa bànacalé yéetácaalíwa ráunamáita. Iná nadàbacaalí nàuwichàacawa Dios irípiná, neebáidacainá itàacái, Satanás nacái yáalimáidacaalí nía namàniinápiná nabáyananáwa, yásí nayamáidaca neebáidaca Dios itàacái.

²² Yái bànacaléca yúuwèericawa tuíri yèewiré ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemìacaalí Dios itàacái, náináidacawa nacái ìwali, quéwa báawaca náináidacawa nawàwawa báawanama abéerita nàasu ìwaliwa, chái èeri irìcuírica. Cáininá nacái naicáca nàasu cawèníiriwa, nawàwacainá càasuka nía. Macáita yái chái èeri irìcuírica ichìwáidaca nía, càmita ibatàa namànica càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càide iyúwa bànacalé idàwinàacaalíwa báawata, quéwa canácatáita cayàcanáni, càita nacái níái wenàiwicaca. Neebáca Dios itàacái báawatata, càmírita quéwa nawàwalícuísewa, íná càmita máiní namàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná.

²³ Quéwa yái bànacaléca yúuwèericawa cayábacatái cálí ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemìacaalí Dios itàacái, yá neebáidacani tài íméeri iyú. Yá namànica cayábéeri càide iyúwa bànacalé idènìacaalí mamáalàacata iyacanáwa cayábéeri. Abénaméeyéi namànica cayábéeri manuísíwata càide iyúwa bànacalé idènìacaalí cien namanùbaca iyacanáwa, macái yéetaná imanùbaca. Aibanái namànica cayábéeri càide iyúwa bànacalé idènìacaalí sesenta namanùbaca iyacanáwa, macái yéetaná imanùbaca. Aibanái namànica cayábéeri càide iyúwa bànacalé idènìacaalí treinta namanùbaca iyacanáwa, macái yéetaná imanùbaca”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la mala hierba entre el trigo

²⁴ Néeseté Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú. Iimaca nalí: “Péemìacué càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Iyaca càide iyúwa asìali ibànacaalí yèepunícawa ibànacalewa. Ibànaca cayábanaméerita trigo ituíná.

²⁵ Néese táiyápi, yái bànacalé íiwacali yùuwide yàanàaca trigo ibànacalená yùuculé, yá ibànaca manùba báawéeri masicái íimi trigo nacáiri iicácanáwa, cayábéeri trigosíwa ínatabàa. Yá yèepùacawa íicha, yái yùuwideca.

²⁶ Iná yéewa macáita nadàwinàacawa, néese nadènìacaalí nàyacanáwa, átata báawanaméeri masicái yáasáidaca iyacanáwa báawéeri meedá.

²⁷ Néese bànacalé íiwacali yàasu wenàiwica naicáca báawéeri masicái, yá nàcacawa náiwacali yàataléwa nacàlidacaténá iríni yàasu bànacalé iináwaná ìwali. Náimaca irí: ‘Wáiwacali, pibànacaté cayábanaméerita ituínási. ¿Síisáaná yàanàa yái báawéeri bànacaléca imusuéricawa yèewibàa?’ náimaca.

²⁸ Yá náiwacali íimaca nalí: ‘Nùuwidequéera cài ibànaca néenibàa báawanaméeri ituínási trigosíwa yèewibàa’, íimaca nalí. Néese yàasu wenàiwicanáí íimaca irí: ‘¿Piwàwasica wàaca wacacàaca íicha yái báawérica?’ náimaca irí.

29-30 Quéwa náiwacali íimaca nalí: ‘Càmírita. Picácué picacàa yái báawanaméerica, ipíchanácué picacàaca yáapichata yái cayábéeri trigoca. Tàacá idàwinàacawa abédanamata trigo yáapicha àta weedáctalépináta yái bànacaléca trigoca. Néese yàasu èeri tàacáwa, nuchùulìapiná nùasu wenàiwicawa yeedéeyéi bànacalé ìyacaná needáanápiná yái báawéerica bànacaléca quéechacáwa, nadacùadáanápiná ibàpi iyúnama nía, yéewanápiná weemáca nía. Néese nuchùulìapináca needáanápiná yái cayábéeri trigoca nùasu manuíri capìi irìculé, trigo ituíná yàalu’, íimaca yái bànacalé íiwacalica”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la semilla de mostaza

31 Néeseté Jesús yéewáidaca wenàiwicanái áiba comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Péemìacué càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa: Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa, càicanide iyúwa mostaza íimi, asìali ibànéerica ibànacale yéewiwa.

32 Ewita achúmérerinacáaníta yái mostaza íimica, càicáaníta idécanáami idàwinàacawa, yá manuícani macái bànacalé íicha, yá idàwinàacawa manuícani iyúwa àicusíwa. Iná yéewa màsibèe nàanàaca namànica namùlubèwa mostaza yéetaná yàana íinata”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la levadura

33 Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicanáwa càicanide iyúwa levadura iyáaná. Inanái yéewíladaca levadura másibàawirícatái harina yéewi, àta macáita íbesi inísàacawa”, íimaca yái Jesúsca.

El uso que Jesús hacia de las paráboles

34 Jesús yéewáidaca wenàiwicanái macái wawàsi ìwali comparación iyú. Yéewáidaca níái manùbéeyéi wenàiwicaca comparación yáawami iyúta.

35 Jesús yéewáidaca nía cài imànicaténá càide iyúwaté Dios yàasu profeta icàlidáanátè tàacáisi Jesús inùmalícuíse. Yáté Jesús íimaca:

“Nucàlidapiná nalíwani comparación iyúwa; nucàlidapiná nalí manùba wawàsi ìwali, càmíiyécáwa wenàiwica yéemìa iináwaná ìwali, Dios idàbacatáiseté èeriquéi àta siùca nacáide”,
íimaca.

Jesús explica la parábola de la mala hierba entre el trigo

36 Néeseté Jesús isutáca náicha wawàsi nèepùanápináwa nacapèe néréwa, níái manùbéeyéi wenàiwicaca. Yá Jesús iwàlùacawa capìi irìculé wáapicha, wíá yéewáidacaléca. Néese wàacawa Jesús yàatalé. Wasutáca wéemìawani càinácaalí íimáaná yái tàacáisi icàlidéerica walí báawéeri masicái ìwali.

37 Yá Jesús íimaca walí: “Núa, asìali Dios néeséerica, núacata yái ibànéerica cayábéeri ituínási.

38 Yái bànacalé yàalupináca íimáanáca càicanide iyúwa chái èeriquéi. Yái cayábéeri ituínásica íimáanáca càicanide iyúwa Dios yàasu wenàiwica, yeebáidéeyéica itàacái. Yái báawéeri masicáica íimáanáca càicanide iyúwa báawéeri Satanás yàasu wenàiwica.

39 Yái nùuwíde ibànéerica báawéeri masicái, yácata Satanás. Yáta nacái èerica needácatáipináca bànacalé ìyacaná, yácata èeripiná imálàacatáipinácwá yái èeriquéi. Níái yeedéeyéica bànacalé ìyacaná, níacata Dios yàasu ángelnái.

40 Càide iyúwa needácaalí báawéeri masicái, neemáanápiná nía quichái irìcu, càipiná nacái ìyaca imálàacalípináwa yái èeriquéi.

41 Núa, asìali Dios néeséerica, nuchùulìapiná nùasu ángelnáwa nàwacáidáanápiná nùasu wenàiwicanái nèewíise macáita ichìwáidéeyéica

wenàiwica namànínápiná nabáyawanáwa, nía nacái imàníiyéica ibáyawanáwa mamáalàacata.

⁴² Néese nùasu ángelnáíwa yúucapiná báawéeyéi wenàiwica manuíri quichái irìculéwa. Néré wenàiwica náicháanípiná, yá naamíapiná nayéiwa nàuwichàacái iyúwa.

⁴³ Cawinácaalí imàníiyéica cayábéeri càide iyúwa Dios ichùulìaná, nacànapináwa mèlumèluíri iyú càide iyúwa èeri icamaláná Wáaniri Dios iyacàle irìcuwa. Càuwiyyéicalícué pía, péemìacué cayába nutàacái”, íimaca walí yái Jesúscua.

La parábola del tesoro escondido

⁴⁴ Jesús yéewáidacaté wía àniwa comparación iyú. Yá íimaca walí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa cawèníiri wawàsi, áibanái wenàiwica ibèericaté cáli irìculé. Néese asìali yàanàacani, yá ibàllaca àniwani. Néese, casíimáiri iyú, yàaca iwéndaca macáita yàasumiwa, yá iwènìaca iríwa yái cáli bànacalé yàalupináca”, íimaca yái Jesúscua.

La parábola de la perla de mucho valor

⁴⁵ Jesús yéewáidaca wía àniwa comparación iyú. Yá íimaca walí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa cacharrerosàiri, icutéerica yàacawa perla púubéeyéi íba cayábanaméeyéi cawènìiyéi.

⁴⁶ Néese asìali yàanàaca perla máiní yáwanáichúa cawènica, yá yàaca iwéndaca macáita yàasumiwa, néese iwènìaca iríwa úái perla cawènìchúa yáwanáica”, íimaca yái Jesúscua.

La parábola de la red

⁴⁷ Néeseté Jesús yéewáidaca wía àniwa comparación iyú. Iimaca walí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa chinchorro náibèeri iyú cubái. Yá asìanáí yúucaca chinchorro manuíri úni yáaculé. Yá náibàaca macái cubái fíwitáaná.

⁴⁸ Idécanáami ipuníacawa yái chinchorroca, yá asìanáí iwatàidacani úni yáacuísé càina ínatalépiná. Yá náawinacawa nacutáca nèewíise níái cayábanaméeyéi cubáica. Needáca cayábanaméeyéi cubái nàalu irìculéwa. Quéwa náucaca náichawa méetàaculé níái báawanaméeyéica cubáica.

⁴⁹ Càita nacái èeri imálàacaalípináwa, yásí ángelnáí namusúacawa chènuníise naseríacaténá báawanaméeyéi wenàiwica cayábéeyéi wenàiwica íicha.

⁵⁰ Yá náucapiná báawéeyéi wenàiwica manuíri quichái irìculé. Néré wenàiwica náicháanípináca, naamíapiná nacái nayéiwa nàuwichàacái iyúwa”, íimaca yái Jesúscua.

Tesoros nuevos y viejos

⁵¹ Néeseté Jesús isutáca yéemìawa wía:

—¿Péemìasicué càinácaalí ímáaná yái tàacáisi nucàlidéericuéca pirí? —íimaca walí yái Jesúscua. Néese wáimaca irí:

—Báisíta, Wáiwacali, wáalíacawa càinácaalí ímáaná —wáimaca irí.

⁵² Néese Jesús íimaca walí:

—Péemìacué comparación: Abéeri yéewáidéeri wenàiwica templo irìcu, idécanáami yéewáidacawa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa, càide iyúwa nucàlidáaná, yásí yáalimá yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái báaluisàimi iyú, wàlisài iyú nacái, càide iyúwa capìi íiwacali imusúadacaalí yàasu cawènìiriwa icuèrica icapée irìcuwa, yái cawènìiri báaluisàimica, yá nacái cawènìiri wàlisàica —íimaca yái Jesúscua.

Jesús en Nazaret

⁵³ Néeseté Jesús idécanáamíté icàlidaca níái comparaciónca, yá yàacawa.

54 Yá yàanàaca yàasu cáli néréwa, Nazaret iyacàlenáca. Néese idàbaca yéewáidaca wenàiwicanái judiónái yéewáidacàalu irìcu, iyéerica Nazaret iyacàlená irìcu. Níái wenàiwicaca náináidacawa manuísíwata néemìaca icàlidáaná nalíni. Yá náimaca nalíwáaca:

—Canáca yéewaná yéewáidaca wía. Càmita báisí imàni yái càmírica wenàiwica idé imànica.

55 Yácata lirimi meedá yámide yàalubáisi imànírinámica. María lirica meedáni. Nabèerica meedáni, níái Santiago, José nacái, Simón nacái, Judas nacái.

56 Yéenánái inanái nàyaca wèewibàa meedá. Icàlidacáita áibanái yàasu tàacáisi meedá, càmicáiná yáalíawa cayába —náimaca.

57 Inátè càmita nawàwa neebáidaca Jesús itàacái. Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Batéwa macái wenàiwica naicáca profeta cáimiétaquéeri iyú icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalícuíse. Níawamita yàasu cáli néeseyéi, yéenánái nacái, icapèe irìcuíyéi nacái, níawamita càmita nawàwa neebáidaca itàacái. Càita nacái nùasu cáli néeseyéi, nuénánái nacái, nucapèe irìcuíyéi nacái, càmita nawàwa neebáidaca nutàacái —íimaca yái Jesúscia.

58 Càmitaté Jesús imàni néré madécaná yái càmírica wenàiwica idé imànica, càmicáinátē neebáida itàacái.

14

La muerte de Juan el Bautista

1 Néenalíté rey Herodes, yái romanosàiri icuèricaté Galilea yàasu cáli, yéemìaca wenàiwicanái icàlidaca Jesús iináwaná ìwali.

2 Yá Herodes íimaca yáapichéeyéi iríwa: “Yácata Juan el Bautistami, Juancáiná idéca imichàacawa yéetácaisi lícha. Iná yéewa yáalimá imànica yái càmírica wenàiwica idé imànica”, íimaca yái rey Herodesca, iyúunáidacáiná Juan el Bautistamicaní, yái Jesúscia.

3 Càica Herodes íimaca ichùulìacáinátē yàasu úwináíwa náibàanápinátē Juan nadacùacaténáni cadena iyú, yá natéca náucacani presoíyéi ibànalículé. Herodes imànicaté cài isíimáidacaténá yàacawéetúawa Herodías, caluéchúa iicáca Juan. Uái Herodíasca, úacata Herodes yéenásàiri Felipe yàacawéetúawa quéechatécáwa, quéwa Herodes imelùdacaté úa yéenásàiri líchawa.

4 Inátè Juan yàalàaca rey Herodes. Juan íimacaté: “Báawéeriquéi peedáanáca pénásàiri yàacawéetúawa”, íimaca yái Juanca.

5 Yá rey Herodes iwàwacaté inúaca Juan isíimáidacaténá yàacawéetúawa Herodías, quéwa cáaluca Herodes iicáca wenàiwicanái iiquéeyéicaté Juan iyúwa profeta itàanírica Dios inùmalícuíse.

6 Quéwa áiba èerité rey Herodes imànica manuíri fiesta iwàwalicaténá yàasu èeriwa asáicatáicaténi. Yá Herodías íidu iwàlùacawa asìanái iyáacàalu irìculé. Yá ulabàaca báawéeri iyú abéechúata asìanái yàacuéssemi naicácaténá úa, níái asìanái rey Herodes imáidéeyéica fiesta néré. Herodes iicácainá ulabàaca, yá usíimáidaca Herodes iwàwa manuísíwata.

7 Iná Herodes íimaca ulí báisí báisísíwata Dio yáaliéricawa Herodes yàanápinátē ulí cùinácaalí wawàsi usutéerica lícha.

8 Néese ùacawa utàaníca úatúa Herodías yáapichawa quéechacáwa. Néese úái mánacàuca uèpùacawa rey Herodes yàatalé. Yá úumaca irí:

—Pìa nulí Juan el Bautista íwita quirápieli irìcu —úumaca, úacáiná úatúa Herodías uwàwacaté uicáca Juan íwita utuí iyúwa úalíacaténáwa báisíri iyúcaní idéca yéetáca, yái Juanca.

9 Yá achúmaca rey Herodes iwàwa, quéwa iwàwacutácaté imànica càide iyúwa ímáanátē mánacàu irí, níacáiná yáapichéeyéi néemìacaté ímáaná ulí báisí

báisisíwataса Dios yáaliéricawa. Yá Herodes ichùulìaca úwinái nanúanápinátē Juan nàacaténátē ulí íiwitami.

¹⁰ Herodes ichùulìacaté abéeri úwi yàaca iwichùaca Juan íicha íiwita presoíyéi ibànalícu. Càité Juan yéetácawa.

¹¹ Yá natéca Juan íiwitami quirápieli irìcu. Yá nàaca ulíni úái mònacàuca. Néese utécani úatúa yàataléwa.

¹² Néese Juan yéewáidacalénáimi yàanàaca presoíyéi ibàna néré natécaténá Juan ichéecami. Yá nabàllacani. Néeseté nàaca nacàlidaca Jesús iríni.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

¹³ Idécanáamíté Jesús yéemìaca Herodes iyúunáidaca Juan el Bautistamicani, yáí Jesúsca, yá Jesús yàacawa barca irìcu abéemàalé Galilea icalìsaniná íicha. Wía yéewáidacaléca wàacawa nacái yáapicha áibalé canácatlé wenàiwica. Quéwa madécaná wenàiwica yáalíacawa Jesús iináwaná ìwali yàanáwa néré, íná nàacawa calí iinatabàa nérépiná manùba yàcalé íicha.

¹⁴ Néese Jesús imichàacawa barca íicha, yá iicáca madécaná wenàiwica néré. Catúulécanáca iicáca nía, yá ichùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica natéeyéica yàatalé.

¹⁵ Catáca yàacawa wàwali íná wía yéewáidacaléca wáimaca Jesús irí:

—Catáca yàacawa wàwali chái canácatáica yàcalé. Iná pichùulìa nèepùanápináwa nawènìacaténá nayáapináwa yàcalé irìcu —wáimaca irí.

¹⁶ Jesús límaca walí:

—Càmita iwàwacutá nèepùacawa. Píatatué yàa nayáapiná —límaca walí.

¹⁷ Néese wáimaca irí:

—Canáca walí nayáapiná. Wadènìaca cinco namanùbaca pan, pucháiba cubái imìdecaná meedá —wáimaca irí.

¹⁸ Jesús límaca walí:

—Pitécué nulí nía —límaca walí.

¹⁹ Yá néese Jesús ichùulìaca náawinacawa masicái íinata macáita níái wenàiwicaca manùbéeyéi. Néese yeedáca cinco namanùbaca pan icáapi irìculéwa, pucháiba cubái imìdecaná nacái. Néese iicáida chènuniré, yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yáí yàacàsica. Néese isubèriadacani, yàaca walíni wía yéewáidacaléca, yáí yàacàsica. Néese wawacùaca nalíni, níái wenàiwicaca.

²⁰ Néese macáita nayáaca cadénamani. Yá weedáca doce mapíiri imanùbaca yàacàsi yéenáimi imàaqueericawa.

²¹ Níái iyéeyéicaté yáí yàacàsica, cinco mil namanùbaca asìanái. Càmita waputàa inanái, sùmanái nacái iyéeyéicaté iyáacaléwa náapicha.

Jesús camina sobre el agua

²² Néeseté Jesús ichùulìaca wawàlùanápináwa barca irìculé wía yéewáidacaléca, wachàbacaténáwa ipíchalépiná abéemàalé Galilea icalìsaniná íicha. Iwàwacaté wàacawa ipíchalépiná idècunitàacá imàacaca wenàiwicanáí yèepùanápináwa íicha.

²³ Néese idécanáamíté ibànùaca íichawa nía, yá yàacawa díli íinatalé abéerita isutácaténá yáawawa Dios íicha. Catácanáami ìwali, yá iyamáacawa abéerita néré.

²⁴ Quéwa wía yéewáidacaléca wàyaca barca irìcu déeculé calí íicha. Màladàca yàacawa wàasu barca iwéré cachàini, cáulicainá ipùa wáipunita.

²⁵ Néese táiyápíwanái, amalácaalí yàacawa wawicáu, Jesús yàacawa mawiénita walí, yèepuníriwa úni inànlacubàa.

²⁶ Néese wía yéewáidacaléca waicáca yàacawa úni inànlacubàa, yá cáaluca wía báawanama, càmicainátē wáalía waicácani, yá wéemíánícawa wacalùniwa:

—¡Iwàwanásimica! —wáimaca.

²⁷ Yáta Jesús itàaníca walí. Iimaca walí:

—¡Cayábacani, núaquéi, picácué cáalu pía! —íimaca yái Jesúsca.

²⁸ Néese Pedro íimaca irí:

—Nuíwacali, báisícalí píacani, yá pimáida núa nùacaténáwa piatalé úni inànìacubàa —íimaca yái Pedroca.

²⁹ Néese Jesús íimaca irí:

—Aquialé —íimaca yái Jesúsca. Néese Pedro imusúacawa barca irìcuíse, yá idàbaca yàacawa yèepunícawa úni inànìacubàa Jesús yàatalépiná.

³⁰ Quéwa ipíchawáiseté Pedro yàanàaca Jesús yàatalé, yá iicáca cachàiníri cáuli ipùaca ìwali, íná cáaluca Pedro íináidacawa iwàwawa. Cáalucanacáitani, yá idàbaca isawíacawa. Iná yéemianícawa icalùniwa Jesús irí:

—¡Nuíwacali, piyúudàa núa! —íimaca yái Pedroca.

³¹ Yáta Jesús iducúa icáapiwa Pedro irí, yá íibàaca Pedro icáapi ìwali, imichàidacani úniácuíse. Yá íimaca Pedro irí:

—¿Cáná càmita pílbàa piwàwawa nuwéré tài íiméeri iyú? Pidàbacanacáitaté pínáidacawa piwàwawa càmínápinátē nuyúudàa pía, yáta pidàbacaté pi-sawíacawa —íimaca yái Jesúsca.

³² Nawàlùacanacáitawa barca irìculé, yáta wiúca cáuli canánama, Jesúscainá iwàlùacatéwà wàatalé barca irìculé.

³³ Néese wía iyéeyéica barca irícu, wabàlùacawa wàuluì ipùata iyúwa Jesús irí, wàacaténá icàaluíniná. Wáimaca irí:

—¡Básíta Dios Iirica pía! —wáimaca irí.

Jesús sana a los enfermos en Genesaret

³⁴ Wachàbacatéwa abéemàalé Galilea icalìsaniná íicha, yá wàanàaca Genesaret yàasu cáli néré.

³⁵ Genesaret yàasu cáli néeséeyéi náalía naicáca Jesús, íná nàaca nacàlidaca iináwaná ìwali macái néenánái iríwa iyéeyéica macái yàcalé irícu Genesaret yàasu cáli. Yá natéca macái cáuláiquéeyéi wenàiwica Jesús yàatalé.

³⁶ Yá nasutáca íicha wawàsi imàacáanápiná nadunùacáita ibàle ipùata ìwali nachùnìacaténáwa. Yá macáita idunuèyéica ibàle ìwali, yá cayábaca nía uláicáí íicha.

15

Lo que hace impuro al hombre

¹ Abénaméeyéi yéewáidéeyéi wenàiwica templo irícu nàanàacaté Jerusalén iyacàlená néese. Nàwacáidáyacacawa fariseonái yáapicha. Néese macáita nàacawa Jesús yàatalé, yá nasutáca néemìawani. Náimaca Jesús irí:

² —¿Cáná péewáidacalénai càmita namàni càide iyúwa wàawirináimi judío yéewáidáaná? Càmita namàni culto nacáiri náibacaténá nacáapiwa éeréeri iyú càide iyúwa wàawirináimi líwitáise íimáaná ipíchawáise nayáaca nayácaléwa íná casacàaca Dios iicáca níái péewáidacaléca —náimaca.

³ Néese Jesús íimaca náli:

—Básíta càmita namàni yáara canéeri iwèni wawàsi càide iyúwaté piawirináimicué yéewáidáaná, càmírica Dios ichùullaca wamànica. Quéwa pimànicuéca áiba wawàsi báawéeri cachàiníwanái: Pidécuéca pimàacaca pi-chawa Dios itàacái pimànicaténácué meedá iyúwa piwitáise íimáaná.

⁴ Bàaluitécainá Dios íimaca: ‘Pìa píaniri íimiétacanáwa, píatúa nacáiwa’, càí íimaca yái Diosca. Yá nacái íimacaté: ‘Aibacaalí itàaníca báawéeri iyú yáaniri ìwaliwa, càmicaalí nacái, yáatúa ìwaliwata, yásí iwàwacutácué pinúacani’, càí íimaca yái Diosca.

⁵ Quéwa píacué fariseoca péewáidacuéca wenàiwica cayábacasa càí náimaca nánaniri iríwa, náatúa irí nacáiwa: ‘Càmita núalimá nuyúudàaca pía; nudéca

nucùaca Dios irípináni, yái nuèripinámica pirí, íná canáca nulí cayába nuyúudèeripiná iyú pía', cài náimaca nasèenáí iríwa.

⁶ Càita péewáidacuéca wenàiwica càmitasa iwàwacutá nayúudàaca nániriwa, náatúa nacáwa idécanáami cài náimaca nasèenáí iríwa. Iná píacué fariseoca píasáidacuéca piúcaca píchawa Dios itàacái pimànicaténácué iyúwa píwitáise íimáaná meedá.

⁷ ¡Píacué pucháibéeyéica íwitáise meedá! Profeta Isaías icàlidacatécué pìwali machacàníri iyú Dios inùmalícuíse. Dios íimacaté:

⁸ 'Níai israelitaca náimacáita meedá nàacasa nucàaluíniná, quéwa càmita cáininá naicáca núa nawàwalícuísewa.

⁹ Caná iwèni nuicáca nàasu culto namàníricasa nulí. Càmita néewáida wenàiwicanái nutàacái iyú, néese néewáidacáita nía náwitáise iyúwa', cài íimaca yái Diosca —íimaca yái Jesúscia.

¹⁰ Néese Jesús imáidaca yàataléwa áibanái wenàiwicanái ìyéeyéica néeni. Yá íimaca nalí:

—Péemìacué nutàacái, píacué macáita. Píalimáidacué píalíacawa péemìaca càinácalí íimáaná yái númeripinácuéca pirí:

¹¹ Càinácalí yàacàsi iwàluèricawa wenàiwica inùmalículé, càmita yéewa casacàaca imànica wenàiwica íwitáise Dios íicha. Quéwa tàacáisi báawéeri imusuéricawa nanùmalícuíse, yácata casaquèeri imànica náwitáise Dios íicha —íimaca yái Jesúscia.

¹² Néese wía Jesús yéewáidacaléca wàacawa yàatalé. Yá wáimaca irí.

—¿Càmitasica píalíawa máiní báawaca fariseonái néemìaca yái píimáanáca? —wáimaca.

¹³ Quéwa Jesús íimaca walí:

—Péemìacué comparación: Càide iyúwa bàncalé íwacali iwatàacaalí báawéeri yéetaná imusuéricawa ibàncale yéewi, càita nacái Núaniri Dios chènuníséeri yúucapiná íichawa cawinácalí càmíiyéica itàaní Dios inùmalícuíse báisíri iyú, càmicainá Dios ibàñua nía. Dios imáalàidapiná nacái nàasu tàacáisi cachìwéeri.

¹⁴ Picácué píináidawa piwàwawa fariseonái itàacái ìwali. Níacata matuýéi íwitáise meedá, càmíiyéi yáalíawa báisíri tàacáisi, íná càmita náalimá néewáidaca wenàiwica machacàníri iyú Dios ìwali. Néewáidacáita áibanái càmíiyéi yáalíawa, íná càica níade iyúwa matuíri itéerica áiba matuíri. Néese pucháibanaama náuwàacawa utàwi irìculé. Càita nacái níara fariseoca naméeràidaca áibanái càmíiyéi yáalíawa —íimaca walí yái Jesúscia.

¹⁵ Néese Pedro íimaca Jesús irí:

—Picàlida walí càinácalí íimáaná yái tàacásica picàlidéerica yàacàsi ìwali —íimaca yái Pedroca.

¹⁶ Yá Jesús íimaca walí:

—¿Néeni, càmitasicué nacái píalíawa péemìaca càinácalí íimáaná?

¹⁷ ¿Càmitasicué píalíawa macáita yàacàsi iwàluèricawa wenàiwica inùma irìculé yàanàaca idèerículé, néese imusuacawa íicha?

¹⁸ Quéwa tàacáisi báawéeri imusuéricawa wenàiwica inùma irìcuíse, imusuacawa iwàwa irìcuíse. Yácata casaquèerica imànica wenàiwica íwitáise Dios íicha.

¹⁹ Yácainá macáita báawéeri íwitáisesi imusuacawa wenàiwica iwàwa irìcuíse. Càita báawéeri íwitáisesi: Nanúaca wenàiwica; naimáca áiba yáapicha càmichúaca náinusíwa, càmírica nanirisíwa nacái; naimáca áibanái yáapicha ipíchawáise needáca nalíwa nía; namànica nainá iyúwa càide iyúwa càmíná Dios ibatàa wenàiwica imànica; nayéedùaca áibanái yàasu; nachìwáidaca wenàiwica, nacàlida nacái nachìwawa; natàaníca báawéeri iyú áibanái ìwali.

²⁰ Yáí báawéeri wawàsica wenàiwicanái imànírica, yácata casaquèerica imànica wenàiwica íwitáise Dios íicha; néese, càmicalí wamàni culto

nacáiri wáibáaná wacáapiwa éeréeri iyú caide iyúwa fariseo íwitáise íimáaná ipíchawáise wayáaca wayácaléwa, càmita casacàa imànica wáiwitáise Dios íicha –íimaca yái Jesúscra.

Una extranjera que creyó en Jesús

21 Yá Jesúscra yàacatéwa náicha yàacaténáwa Tiro ìyacàlená yàasu cáli néré, Sidón ìyacàlená nacái.

22 Néese inanái yàanàaca néré, cananeasàatúa, càmíchúa israelita, ìyéechúa néré. Uacawa Jesúscra yàatalé. Yá umáidaca, úumaca Jesúscra irí:

—¡Nuíwacali, rey David itaquérinámi, Dios ibànuèrica israelita icuèrinápiná, piicá nupualé! ¡Uacáiná nuíduca ùuwichàacawa demonio ìyacáiná uwàwalícu! —úumaca.

23 Jesúscra quéwa masànata uíchani. Néese wíia, Jesúscra yéewáidacaléca wàacawa yàatalé. Yá wáimaca irí:

—Pichùulìa úa wáicha meedá, uémianícainá ùacawa wáamiwáise —wáimaca.

24 Jesúscra íimaca:

—Dios idéca ibànùaca núa nuyúudàacaténá níawamita Israel itaquénainámi iwènúadéeyéica íwitáisewa Dios íicha caide iyúwa ovejanái naméeràacaalíwa náucacawa canácalí nacuèriná. Nudéca nùanàaca numáidacaténá nía, nawènúadacaténá náiwitáisewa Dios irípiná —íimaca yái Jesúscra.

25 Quéwa úai inanáica ùacawa Jesúscra yàatalé. Yá ubàlùacawa ùuluì ipùata iyúwa Jesúscra irí ùacaténá icàaluíniná, yá úumaca irí:

—¡Nuíwacali, piyúudàa núa! —úumaca.

26 Jesúscra íimaca ulí:

—Péemìa comparación: Càmita wáuca sùmanái iyáacalé áulinái iyáapiná; càita nacái iwàwacutá nuyúudàaca quéechacáwa nuénánáicawa, níái israelitaca. Càmita cayába nuyúudàaca píacué càmíiyéica israelita —íimaca ulí, yáalimáidacaténá iicáwa úa, asáisí uebáidacalí Dios imàníinápiná ulí cayábéeri éwita càmicáaníta israelita úa.

27 Néese úumaca irí:

—Básíta, Nuíwacali, quéwa caide iyúwa áulinái iyáacalí yàacàsi yéenáimi yúuwèericawa náiwacali yàasu mesa yáapiré, càita nacái nuwàwa Dios imànica nulí cayábéeri éwita càmicáaníta israelita núa —úumaca.

28 Néese Jesúscra íimaca ulí:

—¡Pía inanái, pidéca peebáidaca nulí manuísíwata! Yá nudéca numànica caide iyúwa pisutáaná nuícha —íimaca yái Jesúscra. Yáta cayábaca úai inanái íeduca, demoniocáiná yàacatéwa uícha.

Jesús sana a muchos enfermos

29 Néeseté Jesúscra yàacawa náicha, yá yàanàaca Galilea icalìsaniná icàinalená néré. Néesecáwa yàacawa dúli ínatalé, yá yáawinacawa néré.

30 Manùba wenàiwica yàanàaca yàatalé, natéca náapichawa wenàiwica éeruýéi yàabàli, matuýéi nacái, cacháunéeyéi nacái, matàacáiyéi nacái, áibanái cáuláiqueyéi nacái manùbéeyéi. Yá natéca nía, namàacaca nía cáli íinata Jesúscra íipunita. Yá Jesúscra ichùnlàca nía macáita.

31 Iná níái manùbéeyéi wenàiwicaca náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesúscra irí, imànicaináté cayábéeri wawàsi íwitáise iyúwa. Néemìaca matàacáiyéimi itàaníca cayába. Naicáca nacái cacháunéeyéimi iiná cayábaca nía; níái éeruýéimi yàabàli nacái nàipìnáaníca cayába; nía nacái matuýéimica naicáidaca cayába. Yá nadàbaca nàaca Dios irí cayábéeri, yái Dios Israel itaquénainámi yèerica icàaluíniná.

Jesús da de comer a cuatro mil hombres

32 Néeseté Jesúscra imáidaca yàataléwa wíia yéewáidacaléca. Yá íimaca walí:

—Catúulécanáca nuicáca níái wenàiwicaca. Nadéca nàyaca núapicha másiba èeri, idéca nacái imáalàacawa náicha nayácalé. Càmita nuwàwa nubànùaca nía máapliyéica nacapée néréwa, ipíchaná nawàwachàbacawa àyapullcubàa namáapicawa —íimaca yái Jesúscia.

³³ Néese Wáimaca irí:

—Quéwa, càmita wáalimá weedáca yàacàsi cayába nayáapináwa, níái manùbéeyéica chái, canácatáica yàcalé —wáimaca.

³⁴ Néese Jesús isutáca yéemìawa wíá:

—¿Càisimalénácué pan ìya pirí? —íimaca walí. Néese wáimaca irí:

—Siete namanùbaca pan, másibáanata cubái imìdecaná púubéeyéi nacái —wáimaca.

³⁵ Néese Jesús ichùulìaca náawinacawa cáli íinata níái wenàiwicaca.

³⁶ Néese yeedáca siete namanùbaca pan icáapi irìculéwa, cubái nacái. Yàaca Dios irí cayábéeri yàacàsi ìwali. Néese isubèriadacani, yàaca walíni, wíá yéewáidacaléca. Néese wawacùaca wenàiwicanái iríni.

³⁷ Néese macáita nayáaca cadénamani, yá weedáca siete mapíiri imanùbaca yàacàsi yéenáimi imàaqueericawa.

³⁸ Níái iyéeyéicaté yái yàacàsica, cuatro mil namanùbaca asìanáica. Càmita waputàa inanái, súmanái nacái iyéeyéicaté iyácaléwa asìanái yáapicha.

³⁹ Néeseté Jesús imàacaca wenàiwicanái nèepùacawa íicha. Yá iwàlùacawa wáapicha barca irìculé. Néese wàacawa Magadán yàasu cáliré, iyéerica abéemàalé Galilea icalìsaniná íicha.

16

Los fariseos y los saduceos piden una señal milagrosa

¹ Néeseté abénaméeyéi fariseo nàacawa Jesús yàatalé saduceonái yáapicha. Yá nadàbaca natàaníca Jesús yáapicha, càmíyéi yeebáida Dios néeséericani yái Jesúscia. Yá nawàwacaté náalimáidaca naicawani imànicaténá áiba wawàsi náaliméerica nacháawàaca iináwaná ìwali ìwalíise. Yá nasutáca íicha imàníinápiná naicá áiba wawàsi ichàini iyúwa, áiba wawàsi càmírica wenàiwica idé imànica, yásáidacaténá báisíiri iyúcani Dios néeséericatani.

² Quéwa Jesús íimaca nali: “Péemìacué comparación: Táicacaalícué pìwali chái Israel yàasu cáli íinata, yá pímacuéca: ‘Táwicha cayába èeri waicácainá quíréeri acalèe siùca èeri’, càicué píimaca.

³ Néese áibaalícué amalácaalí piwicáu, yá pímacuéca: ‘Siùcata báawéeri èeri waicácainá quíréeri acalèe chái Israel yàasu cáli íinata’, càicué píimaca. ¡Píacué pucháibéeyéica íwitáise!, píalíacuécawa càinácaalí íimáaná yái capíraléeri cáli iicácanáwa. Iná iwàwacutácué píalíaca nacáwa càinácaalí íimáaná yái numàníináca siùcade pèewibàa, quéwa picàlidacáitacué pichìwawa càmitasa píalíacuéra cawinácaalí núa.

⁴ Píacué báawéeyéica íwitáise, píacué nacái iwènúadéeyéica íwitáisewa Dios íicha, pidécuéca pisutáca nuícha numàníinápiná piicá yái càmírica wenàiwica idé imànica, quéwa càmita numànicué pirí càiri wawàsi. Numàacapinácué piicá abéerita numàníiná càide iyúwaté profeta Jonás iyáanáté”, íimaca yái Jesúscia. Néese Jesús yéepùacawa náicha.

La levadura de los fariseos

⁵ Néeseté wíá Jesús yéewáidacaléca, watéca wàacawa Jesús Galilea icalìsaniná abéemàalé, quéwa waimáichacaté watéca pan wayáapináwa.

⁶ Yá Jesús íimaca walí:

—Péemìacué cayába comparación: Piicácué píchawa fariseonái yàasu levadura, saduceonái yàasu levadura nacái —íimaca yái Jesúscia.

7 Néese wía yéewáidacaléca càmita wéemìa càinácalí íimáaná yái comparación Jesús icàlidéerica walí íná wáimaca walíwáaca:

—¡Idéca cài íimaca walí càmicainá waté pan wayáapináwa! —wáimaca.

8 Jesús yáalíacawa wáináidáanáwa, íná íimaca walí:

—¿Cánacué píima canácaso pirí pan? Càmita nutàaní pan ìwali. ¡Cánacué càmita píibaa piwàwawa nuwéré!

9 ¿Cánacué càmita peebáida nulí núalimáca nùacuéra piyáapiná càinácalícué pímáapuèrica? Iwàwacutácué piwàwalica càinácalité iyáaná nuwacùacaalité wenàiwicanái irí pan nayáapiná. Idécanáamíté nuwacùaca nalí cinco namanùbaca pan nayáapiná níái cinco mil namanùbaca asianáica, yácué pìwacáidacaté madécaná mapíiri yàacàsi yéenáimi imàaquéericawa.

10 Néese àniwa idécanáamíté nuwacùaca nalí siete namanùbaca pan nayáapiná níái báinúaca mil namanùbaca asianáica, yá pìwacáidacatécué madécaná mapíiri yàacàsi yéenáimi imàaquéericawa. Iná ¿cánacué càmitàacáwa píalíawa núalimáca nùaca piyáapiná?

11 ¿Cánacué càmita píalíawa càmita nutàaní pan ìwali? Péemìacué comparación: Piicácué pílichawa fariseonái yàasu levadura, saduceonái yàasu levadura nacái, ipíchanácué báawaca namànica píwitáise nacái —íimaca yái Jesúscia.

12 Inátē átata wáalíacawa Jesús càmita yàalàa wía pan yàasu levadura iíchaná. Néese yàalàaca wía iíchaná yái fariseonái yàasu tàacáisi cachìwéerica, saduceonái yéewáidáaná nacái. Yái tàacáisi néewáidéerica iyú wenàiwica, càicanide iyúwa levadura. Càide iyúwa levadura imànlíná ibàacanéeri iyú, imàacaca macáita íbesi inísàacawa, càita nacái fariseonái, saduceonái nacái néewáidaca wenàiwica nachìwa iyúwa, quéwa ibàacanéeri iyúta. Wenàiwicanái càmita náalíawa cachìwéerica nàasu tàacáisi. Càita fariseonái iméeràidaca madécaná wenàiwica Dios iícha namànicaténá nabáywawanáwa.

Pedro declara que Jesús es el Mesías

13 Jesús idécanáamíté yàanàaca Cesarea de Filipo ìyacàlená itéese, yá isutáca yéemìawa wía, wía yéewáidacaléca. Yá íimaca walí:

—¿Cainá náimaca nùwali níara áibanái wenàiwicaca? ¿Cawinása núa, núa asìali Dios néeséerica? —íimaca yái Jesúscia.

14 Yá wáimaca irí:

—Abénaméeyéí íimaca pìwali Juan el Bautistamicasa pía, náimacáiná Juan idécsa icáucàacawa. Aibanái íimaca profeta Elíascasa pía, yèepuèricasa yàanàaca àniwa, yái profeta Dios íméericate ìwali ibànùanápìnátē àniwani. Aibanái íimaca profeta Jeremíascasa pía, imichèericasawa yéetácáisi íicha, càmicaalí nacái, náimaca áiba profetaca pía nacái, itàanlíricate Dios inùmalícuíse bàaluité —wáimaca.

15 Néese Jesús íimaca walí:

—Néenicué pía, ¿cainacué nacái píimaca nùwali? ¿Cawiná núa? —íimaca yái Jesúscia.

16 Néese Simón Pedro íimaca irí:

—Mesíasca pía, yái cáuri Dios iirica, yái icuèripináca wía, Dios ibànuèrica walí, wía israelitaca —íimaca yái Pedroca.

17 Néese Jesús íimaca Pedro irí:

—Dios idéca imànica pirí cayábéeri, Simón, Jonás iirica. Canácata wenàiwica yáaliméeri imàacaca píalíacawa nùwali cawinácalí núa. Abéerita Núaniri Dios chènuníiséeri idé imàacaca píalíacawa nùwali.

18 Siùcade núumaca pirí Pedrocata píipidenáca íimáanáca “achúmáeri íba”. Quéwa péemìa comparación: Yái tàacáisi siùquéerica tàacáwa píimaca nùwali iyaca càide iyúwa cachàiníri íba manuíri nabàlùadéeripiná íinata manuíri capìi. Cawinácalí yeebáidéeyéica nutàacái nàyapiná càide iyúwa manuíri

capìi ibàlùacaalíwa, abédanamapináta náiwitáise neebáidaca iyúwa pílmáaná nùwali Mesíasca núa, yái Dios Iirica. Péemìa comparaciòn: Càide iyúwa canáaná yáaliméeri imáalàidaca manuíri capìi ibàluèricawa cachàiníri íba línata, càita nacái canácata yáaliméeri imawènìadaca càiripináta nùasu wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái, éwita yéetácáisi piná, canácata yáaliméeri imáalàidaca nía, canásíwata.

¹⁹ Numàacapiná picàlidaca nutàacái wenàiwicanái irí, nawènúadacaténá náiwitáisewa Dios irípiná, yéewanápiná nawàlùacawa Dios ìyacàle irìculé Dios icùacataléca macáita chènuniré. Pìalàapiná nùasu wenàiwicanái namànínápiná chái èeri irìcu càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái ìyéerica chènuniré —íimaca yái Jesúscia.

²⁰ Néese Jesús yàalàaca wía, wía yéewáidacaléca ipíchaná wacàlidaca áibanái irí Mesíascani, yái wacuèrinápináca Dios ibànuèrica walí, wía israelitaca.

Jesús anuncia su muerte

²¹ Néenialíté Jesús idàbaca icàlidaca walíni, wía yéewáidacaléca, iwàwacutáanáté yàacawa Jerusalén ìyacàlená nér. Jesúsa íimaca israelita icuèrinánái, sacerdote íiwacanánái nacái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu nàuwichàidáanápinátē manuísíwatani, yá nanúanápináteni yái Jesúscia. Quéwa Jesús íimaca imichàanápinátēwa yéetácáisi íicha másiba èeri irìcu.

²² Néese Pedro itéca Jesús méetàucuta wáicha, yá idàbaca yàalàaca Jesús cachàiníri iyú ipíchaná icàlidaca càiri. Yá Pedro íimaca irí:

—¡Nuíwacali, Dios càmita iwàwa picàlidaca càiri wawàsi! ¡Canácatáita yéewa piùwichàacawa cài! —íimaca yái Pedroca.

²³ Quéwa Jesús iwènúacawa Pedro íicha. Yá íimaca Pedro irí:

—¡Pìawa nuícha, pía nùuwíde Satanás nacáiri íwitáise, píalimáidacáiná núa, numànínápiná nubáyawanáwa! Càmita píináidawa iyúwa Dios iwàwáaná. Píináida meedáwa càide iyúwa èeri mìnanái íwitáise ìyáaná —íimaca yái Jesúscia.

²⁴ Néesecáwa Jesús íimaca walí macáita, wía yéewáidacaléca:

—Abéericalí péenácué iwàwa yàacawa núapicha iyúwa nuéwáidacalé, néese càmita yéewa pimànica yái piwàwérica pimànica. Iwàwacutá nacái pimànica mamáalàacata càide iyúwa nuchùulìaná pía. Iwàwacutá matuíbanáiri iyú pimàaca áibanái yùuwichàidaca pía, éwita naicáanícalí nacái piquíniná, éwita nanúacaalí píawa cruz iwalí peebáidacáiná nutàacái.

²⁵ Níacáiná cawinácaalí càmíiyéica iwàwa yeebáidaca nutàacái ipíchaná nàuwichàacawa nulípiná, canáca nalí nacáuca càmíiri imáalàawa. Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata, éwita áibanái inúacaalí nía, nadènìapiná nacáucawa càmíiri imáalàawa.

²⁶ Ewita wenàiwica yeedácaalí iríwa macáita chái èeri yàasu cawènírica, quéwa yúuca iichawa icáucawa càmíiri imáalàawa càmicáiná yeebáida nutàacái, yá canéerica iwèni meedá iríni, macáita yái cawènírica yeedéerimica iríwa. Canácainá áiba wawàsi wenàiwica yáaliméeri yàaca yeedácaténá iríwa icáucawa càmíiri imáalàawa, idécanáami yúucaca iichawani.

²⁷ Núacáiná, asiali Dios néeséerica, nùanàapiná àniwa Núaniri Dios íwitáise yáapichawa mèlumèluíri iyú, Dios yàasu ángelnái yáapicha nacáwa. Yá nùapiná macái èeri mìnanái iwèni iwalíse yái namànírica.

²⁸ Péemìacué cayábani, abénaméeyéicué péená ìyéeyéica chái siùcade, càmita néetápináwa ipíchawáise numàacaca núawawa naicáca núa càide iyúwa abéeri nacuèrinásàiri, núa asiali Dios néeséerica —íimaca yái Jesúscia.

17

La transfiguración de Jesús

1 Néeseté seis èeri natàanícadénáami cài, yá Jesús itéca yáapichawa Pedro, Santiago nacái, Juan nacái yái Santiago iméeréerica. Yá Jesús yàacawa wáicha dúli chènuníiri íinatalépiná, itéca másiba wéená.

2 Néré naicáca Jesús iwènúacawa áibawaca naicápiná. Yá mèlumèluwaca inàni icànaca càide iyúwa èeri icànáaná, ibale nacái iwènúacawa cabalèewaca càide iyúwa camalási.

3 Yáta níái másiba wéenáca iyéeyéica néré naicáca profeta Moisés, profeta Elías nacái natàaníca Jesús yáapicha.

4 Néese Pedro íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, jcayábéeriquéi wàyáanáca chái! Piwàwacaalí, yásí numànica másiba capìi yáana wawàwalínápinácué pía, abéeri pirípiná, áiba nacái Moisés irípiná, áiba nacái Elías irípiná —íimaca yái Pedroca.

5 Néese idècunitàacá Pedro itàaníca, yá mèlumèluíri acalèe ibàlìaca níia catámèeri iyú. Yá néemìaca Dios itàacái acalèe yèewiise. Cài íimaca: “Yácata Nuìri nuwàwéeri cáininéerica nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicácani. Péemìlacué itàacái”, íimaca yái Diosca.

6 Néemìacanacáitani níái yéewáidacaléca másiba, yá náuwàa nalìacawa nanùmáawawa cálí iwéré Jesús íipunita nàacaténá icàaluíniná. Yá cáaluca níia báawanama.

7 Néese Jesús yàacawa nàatalé. Yá imàacaca icáapiwa nàwali. Iimaca nalí:

—Pimichàacuéwa; picácué cáalu pía —íimaca nalí.

8 Naicáidaca néré, yá canácata naiquéeri áibanáica, abéerita Jesús naicá.

9 Néese idècunitàacá nalicùacawa dúli ínatáise, Jesús yàalàaca níia. Iimaca nalí:

—Picácué picàlida áibanái iríni yái péemièricuéca, piiquéericuéca nacái, yái yéenáwanási nacáirica àta numichàacatalépinátawa yéetácáisi íicha, núa asìali Dios néeséerica —íimaca yái Jesúsca.

10 Néese Jesús yéewáidacalénáí másiba nasutáca néemìawani. Náimaca irí:

—Níara yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu náimaca iwàwacutáanása profeta Elías yèepùa yàanàaca quéechacáwa aléi èeri irículé àniwa ipíchawáise israelita icuérinápiná yàanàaca, yái wacuérináca Dios ibànuèripináca walí. ¿Cáná yéewa cài náimaca, níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu? —náimaca.

11 Néese Jesús icàlidaca nalí Juan el Bautistami iináwaná ìwali:

—Báisíta, iwàwacutácaté profeta Elías nacáiri yàanàaca quéechatécáwa. Yá iwènúadaca wenàiwicanáí íiwítáise Dios irípiná àniwa, yéewanápiná néemìaca itàacái yái israelita icuérinápináca Dios ibànuèrica nalí.

12 Quéwa núumacué pirí abéeri profeta Elías nacárimi idéca yàanàaca, yái Juan el Bautistamica, quéwa càmitaté náalía ìwali Elías nacáiricaténi. Yáté namànica irí báawéeri càide iyúwaté nawàwáaná. Càita nacái núa, asìali Dios néeséerica, nùuwichàapináacawa namànicaalípiná nulí báawéeri —íimaca yái Jesúsca.

13 Néese Jesús yéewáidacalénáí náalíacatéwa Jesús icàlidaca iyaca nalí Juan el Bautistami iináwaná ìwali.

Jesús sana a un muchacho que tenía un demonio

14 Nàanàacaté wenàiwicanáí yàatalé, yá abéeri asìali yàacawa Jesús yàatalé. Yá ibàlùacawa yùuluì ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíniná. Yá íimaca Jesús irí:

15 —Nuíwacali, piicácáwa nuìri ipualé, demoniocáiná idacùaca íiwítáise cachàiníiri iyú, yá yùuwichàacawa báawanama, yái nuìrica. Madécaná yàawiría yúuwàacawa quichái irículé, úni yáaculé nacái.

16 Nudéca nutécani péewáidacalénái yàatalé nachùnìacaténáni, quéwa càmita nadé náucaca íicha demonio —íimaca.

17 Néese Jesús íimaca nalí:

—¡Píacué càmíiyéica yeebáida Dios ìwali, báawéeyéi nacái íiwitáise meedá! ¿Càinácué èeri iwàwacutá nùyacuéra píapicha quirítá? ¿Càinácué èeri iwàwacutá numànicuéra pirí quirítá? Pìanàidacué cháni, yáí ùucullirica —íimaca yáí Jesúscia.

18 Néese Jesús yàalàaca demonio cachàiníiri iyú. Yá yúucaca demonio ùucullirica íicha. Yáta cayábaca yáí ùucullirica.

19 Néesetécawa wía Jesús yéewáidacaléca watàaníca Jesús yáapicha méetàucuta wenàiwicanái íicha. Yá wasutáca wéemìawani:

—¿Cánacáwa càmita wadé wáucaca demonio? —wáimaca.

20 Néese Jesús íimaca walí:

—Càmicáinácué peebáida Dios macái pichàini iyúwa. Péemìacué cayába, peebáidacaalícué Dios, éwita achúmacáaníta càide iyúwa achúmérína mostaza íimi, yásí píalimácué pichùulíaca dúli isirùacawa méetàuculéta cài: ‘Pimichàawa, pía pibálùacawa áibacatale’, yásí dúli yàacawa. Básícaalícué peebáidaca Dios, yásí píalimácué pimànica macáita.

21 Quéwa máinícué càulenáca piúcaca yáí demonio íwitáanáca. Iwàwacutácué pisutá Dios quéechacáwa, pimàcacué píchawa nacái piyácaléwa, pidéenápinácué piúcacani wenàiwica íicha —íimaca yáí Jesúscia.

Jesús anuncia por segunda vez su muerte

22 Néeseté idècunitàacá Jesús yèepunícawa wáapicha, wía yéewáidacaléca Galilea yàasu cáli íinatabàa, yá icàlidaca walí yáí tàacáisica. Iimaca walí:

—Aiba wenàiwica presopináca namànica núa namàacacaténá áibanái asìanái inúaca núa, núa asìali Dios néeséerica.

23 Yá nanúapináca núa. Quéwa másiba èeri irìcu yásí nucáucàacawa àniwa —íimaca yáí Jesúscia. Néese wéemìacanáami yáí tàacáisica, yá achúmaca wawàwa manuísíwata.

El pago del impuesto para el templo

24 Néeseté Jesús, wía nacái yéewáidacaléca wàanàaca Capernaum iyacàlená nér. Nàyaca nér abénaméeyéi iwacáidéeyéica plata camuí imanùbaca nachùnìacaténá judiónái yàasu templo. Yá nàacawa natàaníca Pedro yáapicha. Yá nasutáca néemìawani:

—Yáara yéewáidéerica pía, ¿càmitasica ipáyaida íichawa camuí imanùbaca nachùnìacaténá templo? —náimaca.

25 —Básíta, ipáyaidéeri —íimaca yáí Pedroca. Néese Pedro iwàlùacanacáitawa capìi irìculé, yáta Jesús cài íimaca irí quéechacáwa:

—Simón, ¿càinásica pínáidacawa? ¿Cawiná íicha needá plata níara icuèyéica cáli chái èeri irìcu? ¿Needásica plata néenibe íichawa, áibanái íichatasica? —íimaca yáí Jesúscia.

26 Pedro íimaca irí:

—Aibanái íicha —íimaca. Néese Jesús íimaca irí:

—Iná néenibe càmita iwàwacutá napáyaidaca náichawa. Càita nacái càmita iwàwacutá nupáyaidaca nachùnìacaténá Núaniri Dios icapèewa, yáí temploca, Iiricáiná núa.

27 Quéwa càmita wawàwa báawaca wamànica nawàwa. Pìawa Galilea icalìsaniná nér. Piúca nér puìwi. Peedá yáí idàbáanéerica pibaláca cubáica. Yásí pìanàaca moneda cubái inùmalícu, abéechúa moneda cawènìchúa pipáyaidacaténá nalí nulípináni, pirípiná nacáwa. Pidécanáami pìanàaca yáí plataca, yá pitéca nàataléni pipáyaidacaténá nía —íimaca yáí Jesúscia.

18

¿Quién es el más importante?

¹ Néenialíté, wía Jesús yéewáidacaléca, wàacawa Jesús yàatalé. Yá wasutáca wéemìawani:

—¿Cawinásica wéená máiní cachàinipiná náicha canánama icùacaténá macáita èeri mìnánai píapicha? —wáimaca.

² Néese Jesús imáidaca yàataléwa abéeri sùmài ibàlùacaténáwa wèewi.

³ Yá Jesús íimaca walí:

—Càmitacué píináidawa machacàníri iyú. Péemìacué cayába, càmicaalícué piwènúada píwitáisewa àniwa píináidacaténáwa càide iyúwa sùmài íináidáanáwa, càmíri cáimacái iicáca yáawawa, néese canácatáita yéewa Dios yéenibecuéca pía, Dios icùacaténácué pía.

⁴ Cawinácalí wenàiwica iwènúadéerica íwitáisewa íináidacaténáwa càide iyúwa yái sùmài yáana íináidáanáwa, càmíri cáimacái iicáca yáawawa, yácata máiníripiná cachàini náicha canánama áiba èeriwa Dios iyacàle irìcu Dios icùacataléca macáita chènuniré.

⁵ Pimànicaalícué cayábéeri nuípidená ìwali sùmài irí, càiride iyúwa yái sùmàica peebáidacáiná nutàacái, yásí nuicáca yái cayábéerica pimànírica sùmài irí càide iyúwa pidéca nacáicalí pimànica nulí cayábéeri —íimaca yái Jesúscia.

El peligro de caer en pecado

⁶ Jesús íimaca: “Aibacaalí iméeràidaca nùasu wenàiwica namànicaténá nabáyawanáwa, níái púubéeyéica yeebáidéeyéica nutàacái, yásí Dios yùuwichàidapiná manuísíwatani. Cayába cachàini irítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeràidaca sùmanái. Albanái idacùacaalí manuíri íba icanápi ìwalíse, náucacaténáni manuíri úni yáaculé isawíacaténáwa, yásí ìsicùmacawa. Quéwa iyacaalí mamáalàacata chái èeri irìcu, néese iméeràidacaalí sùmanái namànicaténá nabáyawanáwa, yá máiní cachàiníwanái yùuwichàapinácawa áibanái íicha infierno irìcu. Iná cayába cachàini irítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeràidaca púubéeyéi.

⁷ ¡Máiní nàuwichàapinácawa níái èeri mìnánáica, nàyacáiná madécaná wawàsi chái èeri irìcu imàaquéerica wenàiwica íináidacawa namàníinápiná nabáyawanáwa! Macái èeri imanùbaca iyaca càiri wawàsi, quéwa ¡máiní Dios yùuwichàidapiná cawinácaalí wenàiwica yáalimáidéerica áibanái namàníinápiná nabáyawanáwa!

⁸ “Iná piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa picáapi iyúwa, piabàli iyú nacáwa píanápináwa aléera càmicatalé Dios iwàwa piacawa, yá piúca píichawa píwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica iwichùacaalí icáapiwa, yàabàli nacáwa, ipíchaná imànica ibáyawanáwa icáapi iyúwa, yàabàli iyú nacáwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píichawa píwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidènìaca picáucawa càmíri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno irìculé, yái manuíri quicháica, càmírica ichacàwa, càripinéerita iyaca.

⁹ Piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa pituí iyúwa, piicáanápiná wawàsi càmírica Dios iwàwa piicáca, yá piúca píichawa píwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica imusúadacaalí ituíwa, ipíchaná imànica ibáyawanáwa ituí iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píichawa píwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidènìaca picáucawa càmíri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno irìculé, yái manuíri quicháica”, íimaca walí yái Jesúscia.

La parábola de la oveja perdida

10 Jesú斯 íimaca walí: “Picácué piicá níái sùmanáica càiyéide iyúwa canéeyéi iwèni meedá, picácué nacái pimàni nalí báawéeri. Núumacué pirí Dios yùuwichàidapiná cawinácaalí cài imàníirica, níacáiná Dios yàasu ángelnái icuèyéica níái sùmanáica nálimá nàacawa Núaniri Dios chènuníséeri yàatalé chàcatánápinácaalí nawàwa naicácani, natàanícaténá Dios yáapicha.

11 Iwàwacutácué cawènica piicáca sùmanái, núaçainá, asìali Dios néeséerica, nudéca nùanàaca aléi èeri irìculé nuwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, níái iméerèeyéicawa Dios íicha.

12 “¿Càinácué pínáidacawa ìwali yái comparaciónca? Asìali idènìacaalí cien namanùbaca ipíra ovejanáiwa, yá abéeri oveja iméeràacaalíwa íiwacali íichawa, yásí náiwacali imàacaca ipíranáiwa noventa y nueve namanùbaca dúli inàliméeri yèewiré, yásí yàaca icutáca yái yùuquéericawa íicha.

13 Yàanàacaalíni, yásí iyanídacawa ipíra ìwaliwa manuísíwata íicha yái iyanídáanácawa noventa y nueve namanùbaca ìwali, níái càmíiyéica iméeràawa íicha.

14 Càitacué nacái Píaniri Dios chènuníséeri cainináca iicáca níái púubéeyéica. Càmita iwàwa áiba yúucacawa íicha, ibatà abéeripináta”, íimaca yái Jesúscia.

Cómo se debe perdonar al hermano

15 Jesú斯 íimaca walí àniwa: “Aibacaalí imàni pirí báawéeri, pìa pitàaníca yáapicha abérera. Picàlida iríni machacàníri iyú, yái imàníirica pirí báawéeri. Yeebácalí pitàacái, yásí abédanamata íiwitáise píapicha àniwa.

16 Quéwa yái imàníirica pirí báawéeri, càmicaalí yeebá pirí, yá pimáida áiba wenàiwica, cawàwanáta pucháiba wenàiwica nacái, nàacaténáwa píapicha yàatalé náalíacaténáwa ibáyawaná ìwali.

17 Néese càmicaalí nacái yeebá nalí, yái imàníirica pirí báawéeri, néese picàlida iináwaná nalí níái ìwacáidáyaquéeyéicawa yéemièyéica Dios itàacái. Néese càmicaalí yeebá mamálàacata, yá iwàwacutá piicácani càiride iyúwa wenàiwica càmíiri yeebáida Dios itàacái, càita nacái càiride iyúwa wenàiwica yeedéeri plata yéenánai judío íichawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. Iná iwàwacutá càmita pìwacáidáyacacawa yáapicha.

18 “Péemìacué cayábani, càmácalí wawàsi càmíricuéca pimàaca namànica chái èeri irìcu, yáta nacái Dios chènuníséeri càmíiri imàaca namànica. Càinácalí wawàsi nacái pimàaqueeriuéca namànica chái èeri irìcu, yáta nacái Dios chènuníséeri imàaqueerica namànica.

19 “Núumacué pirí pucháibacaalícué pía chái èeri irìcu abédanamacaalícué píiwitáise píapichawáaca pisutáanápinácué Dios íicha iyúudàanápiná pìalàaca píenásàiriwa, yásí Núaniri Dios chènuníséeri imànicué pirí càide iyúwa pisutáanácué Dios íicha.

20 Ata alénácalí nàyaca pucháiba yeebáidéeyéica nutàacái, ìwacáidáyaquéeyéicawa nuípidená ìwali, áibaalí nacái másiba nàwacáidáyacacawa nuípidená ìwali, yásí nùyaca néré náapicha, ína Núaniri Dios yéemìacué pisutáaná íicha”, íimaca yái Jesúscia.

21 Néese Pedro isutáca yéemìawa Jesúscia:

—Nuíwacali, ¿càisimaléná yàawiría iwàwacutá numàacaca nuwàwawa ibáyawaná íicha càinácalí báawéeri áiba wenàiwica imàníirica nulí? ¿Numàacasica nuwàwawa ibáyawaná íicha siete yàawiríasica? —íimaca yái Pedroca.

22 Jesú斯 íimaca irí:

—Càmita núuma pirí pimàacáanápiná piwàwawa ibáyawaná íicha siete yàawiría. Néese núuma pirí, pimàaca piwàwawa ibáyawaná íicha siete yàawiría setenta imanùbaca íimáanáca cuatrocientos noventa imanùbaca yàawiría

iwàwacutá pimàacaca piwàwawa íicha càinácaalí báawéerica imànírica pirí –íimaca yái Jesúscia.

La parábola del funcionario que no quiso perdonar

²³ Jesúscia walí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa abéeri nacuèrinásàiri imàníná. Yái nacuèriná iwàwacaté yàasu wenàiwicanái ipáyaidaca íichawa imawènlacálecawa.

²⁴ Néese idàbáanéeri asìali needéerica nacuèriná yàataléwa, imawènìaca icuèriná íichawa manùba millones.

²⁵ Néese cànicainá yáalimá ipáyaidaca íichawani, íná nacuèriná ichùuliaca nawéndaca asìali áibanái irí, yàacawéetúa yáapichawa nacái, yéenibe yáapichawa nacái, macáita yàasumi nacái yéewanápiná nacuèriná yeedáca iríwa àniwa achúmáanata yéená yái platami yàasu wenàiwica imawènièrica íicha.

²⁶ Néese yái íibaidéerica yéemìacaalíni, yá ibàlùacawa yùuluì iyúwa yàacaténá icuèriná icàaluínináwa, yéewanápiná icuèriná iicáca ipualé. Yá isutáca icuèriná íichawa manuísíwata cài: ‘Nuíwacali, picùacáwa quirítá matuíbanáitìacáwa, nupáyaidapiná tìacáwa nuíchawa macáita’, íimaca.

²⁷ Néese catúulécanáca icuèriná iicácani. Yá iwasàacani, imàaca nacái iwàwawa asìali imawènìacále íicha, yéewanápiná càmita quirínama iwàwacutá ipáyaidaca íichawani. Néese icuèriná imàacaca asìali yàacawa matuíbanáita.

²⁸ “Yái íibaidéerica idécanáami yàacawa icuèriná íichawa, yá yàanàaca inacáiriwa íibaidéeri imawènièrica íicha achúmáanata plata. Néese idàbáanéeri asìali íibàaca inacáiriwa icanápi ìwalíise cachàiníri iyú, batéwa inúacani. Yá íimaca inacáiri iríwa: ‘Pía nulí nùasu plata yái pimawènièrica nuícha’, íimaca irí.

²⁹ Néese yái inacáiri ibàlùacawa yùuluì ipùata iyúwa yàacaténá icàaluíniná, yái idàbáanéeri asìalica, isutácaténá iicáanápiná ipualé. Yá íimaca: ‘Picùacáwa quirítá matuíbanáitìacáwa, nupáyaidapiná tìacáwa nuíchawa macáita’, íimaca irí.

³⁰ Quéwa yái idàbáanéeri íibaidéerica càmírita iwàwa cài, yá yúucaca inacáiriwa presoýéi ibànalìculé àta ipáyaidacataléta íichawa yái imawènìacálecawa.

³¹ Aíbanái íibaidéeyéi naicácaté càinácaalí iyáaná, yá mání achúmaca nawàwa ìwalíise. Yá nàaca nacàlidaca iináwaná ìwali nacuèriná iríwa.

³² Iná nacuèriná imáidacani yàataléwani yái idàbáanéerica yàasu wenàiwicaca. Yá nacuèriná íimaca irí: ‘Pía nùasu wenàiwica báawéeri ìwitáise meedá. Numàacacaté nuwàwawa íicha macáita yái pimawènìacálemica, pisutácaináté nuícha manuísíwata.

³³ Nuicácaté pipualé, íná iwàwacutáca piicáca áibanái ipualé nacái, càide iyúwa nùyáaná’, íimaca yái nacuèrináca.

³⁴ Yá mání calúaca yái nacuèrináca, yá yúucaca asìali presoýéi ibànalìculé nàuwichàidacaténáni mamáalàacata ipáyaidacaténá íichawa càiripináta yái imawènìacálemica”, íimaca yái Jesúscia.

³⁵ Néese Jesúscia:

—Càita nacái Núaniri Dios chènuníséeri yùuwichàidapinácué pía canánama càmicaalícué pimàaca piwàwawa nabáyawaná íicha báisíri iyú, càinácaalí báawéerica áibanái imàníricuéca pirí —íimaca walí yái Jesúscia.

19

Jesús enseña sobre el divorcio

¹ Idécanáamíté Jesúscia icàlidaca nalíni, yá yàacawa Galilea yàasu cáli íicha wáapicha, wía yéewáidacaléca. Yá wàanàaca Judea yàasu cáli íinatalé, yái cáli iyéerica oriente iwéré èeri imusúacatáisewa, abéemàalé Jordán inanába íicha.

² Yá madécaná wenàiwica yàacawa yáamíise, nàwacáidáyacacawa yàatalé. Yá ichùnìaca cáuláiquéyéi wenàiwica néré.

3 Néese abénaméeyéi fariseo nàacawa Jesús yàatalé náalimáidacaténá naicawani itàaníinápiná báawéeri iyú yéewanápiná nacháawàaca iinawaná lwalí itàacái lwalíse. Yá nasutáca néemìawani:

—¿Pimàacasica asìali imàacaca íichawa ínuwa àta càinácalí wawàsi lwalíse iwàwéerica imàacaca úa meedá? —náimaca náalimáidaca naicáwa Jesús.

4 Néese Jesús íimaca nalí:

—Pidécuéca piléeca Dios itàacái profeta itànèericaté, quéwa càmitacué piwàwa peebáidacani. Profeta itànàacaté tàacáisi ímérera Dios idàbacaté wenàiwicanáí quéechatécawa. Dios ‘idàbacaté idàbáanéeri asìali, idàbáanéechúa inanái nacái’, cài itànàaca yái profetaca.

5 Dios íimaca nacái: ‘Iná asìali yàacawa yáaniri íichawa, yáatúa íicha nacáwa iyacaténá abédanamata íinu yáapichawa, yásí nuicáca níái pucháibaca iyúwa abéeri wenàiwica’, íimacaté yái Diosca.

6 Iná idécanáami asìali iimáca úapicha, yá càmita quirínama Dios iicáca nía iyúwa pucháiba wenàiwica, néese Dios iicáca nía iyúwa abéeri wenàiwica. Iná càmita cayába wenàiwica nèepùadaca náichawáaca nía, níái Dios imàaquéeyéica iyaca cài ide iyúwa abéeri wenàiwica —íimaca yái Jesúscia.

7 Néese nasutáca néemìawa Jesús àniwa:

—Quéwa, Dios imàacaca asìali yúucaca íichawa ínuwa, yácainá profeta Moisés ichùulìacaté asìali yàanápiná cuyàluta íinu iríwa, abéeri cuyàluta icàlidéerica áibanái irí idéca yúucaca úa, náalíacaténáwa manìrica úa. Yá idécanáami yàaca ulíni, yá yáalimá ibànùaca íichawa úa —náimaca.

8 Jesús íimaca nalí:

—Yái profeta Moisés càmitaté ichùulìa náucáanápiná náichawa náinuwa, néese báaluité imàacacué pibànùaca píchawa pínuwa mánícalí báawaca piicáca úa, ipíchanácué pimànica ulí báawéeri cachàiníwanáí mamáalàacata mánícainácué báawaca píwitáise píacué israelitaca. Quéwa quéechatécawa Dios idàbacaalíté wenàiwica, càmitaté ibatàa namàacaca náichawa náinuwa, ína báawacuéca Dios iicáca yái piúcáanácuéca pínuwa siùcade.

9 Siùcade núumacué pirí, asìali imàacacaalí íichawa ínuwa càmíichúacáwa iimá áiba asìali yáapicha càmíirica unìrisíwa, yá yeedácalí áiba íinupináwa, imànica ibáyawanáwa idàbáanéechúa íinu iríwa. Aiba nacái yeedácalí íinupináwa abéechúa náuquéechúami, imànica ibáyawaná nacáwa, iimácainá úapicha, úái áiba asìali íinuca —íimaca yái Jesúscia.

10 Néese wía Jesús yéewáidacaléca wáimaca irí:

—Càmicaalí Dios ibatàa asìali yúucaca íichawa ínuwa, yá mání càulenáca náichani. Cayába cachàini nalítáni càmicaalí needá náinupináwa —wáimaca.

11 Jesús íimaca walí:

—Báisíta, quéwa càmita macái wenàiwica nálimá nàyaca abéerita, níawamita Dios imàaquéeyéica iyaca cài casíimáiri iyú.

12 Abénaméeyéi càmita nálimá naduìca, namusúacaináwa cài, ína càmita needá nalíwa. Aibanái nacái càmita nálimá naduìca, áibanáicainá náiríadacaté nía báawéeri iyú. Aibanái nacái nadéca náináidacawa nàyáanápiná càiripináta cài ide iyúwa wenàiwica càmíiyéi yáalimá iduìca yéewacaténá nàyaca matuìbanáiri iyú èeri íicha, náibaidáanápiná abéerita Dios irípiná. Cawinácalí yáaliméeyéica iyaca cài abéerita casíimáiri iyú íibaidacaténá càiripináta Dios irípiná, yá cayábéeriquéi iyáanáca cài —íimaca yái Jesúscia.

Jesús bendice a los niños

13 Néeseté áibanái natéca néenibewa Jesús yàatalé imàacacaténá icáapiwa nàwali, isutácaténá nalí Dios imànínápiná nalí cayábéeri. Quéwa wía Jesús

yéewáidacaléca, wadàbaca wacuísaca níái itéeyéica yéenibewa, wáimaca sùmanái nasàiwicasa Jesús irí wawàsi.

14 Néese Jesús íimaca walí:

—Pimàcacué sùmanái yàacawa nùatalé. Picácué pimáisanìa nàanàaca, Dios icùacainá wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái càide iyúwa sùmanái yeebáidáaná nánaniri itàacáiwa —íimaca yái Jesúsca.

15 Yá Jesús imàacaca icáapiwa nàwali, isutáca nalí Dios. Néesecáwa yàacawa áibalé wáapicha wía yéewáidacaléca.

Un joven rico habla con Jesús

16 Néeseté abéeri ùuculliri yàacawa Jesús yàatalé, yá isutáca yéemìawa Jesús:

—Pía, cayábéeri yéewáidéerica wía, ¿càirínásica cayábéeri iwàwacutá numànica nùyacaténá càripináta Dios yáapicha chènuniré? —íimaca.

17 Jesús íimaca irí:

—Iwàwacutá píináidacawa cayába ìwali yái píimáanáca, càinácalí íimáaná yái tåacáisi ímérifica cayábéericasa nú, canácainá áiba wenàiwica cayábéeri, abéericata Dios cayábéeri —íimaca irí yái Jesúsca, iwàwacainátē asìali yeebáidaca ìwali, Dioscani yái Jesúsca. Néese Jesús íimaca irí àniwa:

—Piwàwacaalí piyaca càripináta Dios yáapicha, yá iwàwacutá piyaca càide iyúwa profeta Moisés ichùulìaná wàawirináimi bàaluité Dios inùmalicuise —íimaca yái Jesúsca.

18 Néese yái ùuculliri íimaca Jesús irí:

—Moisés ichùulìacaté namànica madécaná wawàsi. ¿Càiríná wawàsi pitàaní ìwali? —íimaca yái ùucullirica. Néese Jesús íimaca irí:

—Dios itàacái íimaca: ‘Picá pinúa wenàiwica, picá piimá áiba inanái yáapicha càmíchúaca píinusíwa, áiba asìali yáapicha nacái càmírifica pinìrisíwa, picá piyéedùa, picá picàlida pichìwawa, picá nacái pichìwáida áibanái.

19 Néese pìa píaniri íimiétacanáwa, píatúa nacáifa, cáininá piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa, pimànicaténá nalí cayábéeri’, cài íimaca Dios —íimaca yái Jesúsca.

20 Néese ùuculliri íimaca:

—Nudéca numànica macáita càiri wawàsi càide iyúwa Dios ichùulìaná wía. ¿Càinásica áiba iwàwacutá numànica quirítá? —íimaca.

21 Néese Jesús íimaca irí:

—Piwàwacaalí piyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná, pìa piwénda macáita pìasuwa, pìacaténá iwènináami catúulécanéeyéi irí. Càita pidènìlapiná pìasu cawèníriwa chènuniré. Néese pèepùawa pìacaténáwa nùapicha iyúwa nuéwáidacalé —íimaca yái Jesúsca.

22 Yái ùuculliri idécanáami yéemìacani, yá achúmaca iwàwa, càasucaináni, yá yàacawa Jesús íicha, càmicainátē iwàwa yàaca macáita yàasuwa áibanái irí.

23 Néese Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca:

—Péemìacué cayábani, máiní càulenáca càasuíri yeebáidaca Dios itàacái, Dios icùacaténáni.

24 Núumacué pirí àniwa, càide iyúwa camello càmíiná yáalimá iwàlùacawa siduwíapi ituí yáapuí irìcubàa, càita nacái máiní càulenáca càasuíri yeebáidaca Dios itàacái, Dios icùacaténáni, máinícainá cáinináca càasuíri iicáca yàasuwa Dios íicha —íimaca yái Jesúsca.

25 Wía yéewáidacaléca idécanáami wéemìacani, yá wáináidacawa manuísíwata wéemìacani, càmicainá wáalíawa càinácalí íimáaná. Yá wasutáca wéemìawani:

—Néeni, ¿cawinápinásica yáalimá iwasàaca yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha? —wáimaca.

26 Néese Jesús iicáidaca walí, yá íimaca walí:

—Càmita yéewa wenàiwicanái nawasàaca níawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha nachàini iyúwa meedá, quéwa Dios yáaliméeri iwasàaca nía —íimaca yái Jesúscra.

27 Néese Pedro íimaca irí:

—Wadéca wamàacaca macáita wàasuwa, yá wadéca wàacawa píapicha yéewacaténá péewáidacaléca wía. Néeni, ¿càinásica wadènìapiná chènuniré? —íimaca.

28 Néese Jesús íimaca walí:

—Péemìacué cayábani, áiba èeriwa Dios iwàlisàidapiná macáita. Néese núa, asìali Dios néeséerica, núawinapináwa nùasu yàalubáisi mèlumèluíri íinatawa, nucùacaténá macáita. Píacué nacái nuéwáidacaléca, píawinapinácuécawa doce namanùbaca yàalubáisi íinata picùacaténácué doce namanùbaca Israel itaquénainámi yàawiría.

29 Numáidacué abénaméeyéi péená nàanápináwa nacapèe íichawa nacàlidacaténá áibanái irí nutàacái. Aibanái péenácué nacái nàapináwa néenánáí íichawa, càmicaalí nacái néenánáí inanái íichawa, càmicaalí nacái náaniri íichawa, càmicaalí nacái náatúa íichawa, càmicaalí nacái néenibe béeyéi íichawa, càmicaalí nacái nabàncale yàaluná íichawa nacàlidacaténá nutàacái. Quéwa Dios yàapinácué pirí cien imanùbaca yàawiríapiná cayábéeri wawàsi. Pidènìapinácué nacái picàucawa càmíiri imáalàawa.

30 Quéwa manùbéeyéi wenàiwica áibanái iiquéeyéica iyúwa máiníiyéica cachàinicá siùcade, càmita máiní cachàini níawa áiba èeriwa. Manùbéeyéi nacái wenàiwica áibanái iiquéeyéica iyúwa càmíiyéica máiní cachàini siùcade, áiba èeriwa yásí máiní cachàiníwanái cachàinicá níawa áibanái íicha —íimaca yái Jesúscra.

20

La parábola de los trabajadores

1 Néeseté Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca: “Dios imànipiná nalí cayábéeri, cawinácalí íibaidéeyéica irípiná. Péemìacué yái tàacáisi comparaciónca: Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa bàncalé íiwacali imànníná. Yái íiwacalica yàacawa mapisáisíwata icutácaténá wenàiwica íibaidéeyéipiná yàasu uva ibàncalená yèewiré.

2 Néese idécanáami itàaníca abénaméeyéi wenàiwica yáapicha ipáyaidacaténá nía abé èeri iwènicatái, yá ibànuaca nía náibaidáanápiná yàasu uva ibàncalená yèewiré.

3 Néese a las nueveta mapisáita, yàacawa àniwa, yá iicáca áibanái ibàluèyéicawa bàachawáise nacùaca nàyaca néré íibaidacalési.

4 Yá íimaca nalí: ‘Píacué píibaidaca nacái nùasu uva ibàncalená yèewiré, yásí nupáyaidacué pía cayába càide iyúwa píibaidáaná’, íimaca nalí. Iná nàacawa náibaidaca irí.

5 Néese machacànicaalí èeri, yá bàncalé íiwacali yàacawa àniwa. Yá itàaníca áibanái yáapicha íibaidéeyéipiná irí. Yá nàacawa náibaidaca irí bàncalé yèewiré. Yá néese a las tresta táicalé, yá itàaníca áibanái yáapicha àniwa náibaidacaténá irí bàncalé yèewiré nacái. Yá nàacawa néré.

6 Néese a las cincota táicalé àniwa, yá yèepùa iicáca áibanái icutéeyéica íibaidacalési. Yá íimaca nalí: ‘¿Cánácué pibàlùawa èeríapinama chái canéeyéi meedá íibaidéeri?’ íimaca nalí.

7 Náimaca irí: ‘Wàya chái canácainá imáidéeri wía wáibaidacaténá’, náimaca irí. Néese íimaca nalí: ‘Píacué nacáwa píibaidaca nulí nubàncale yèewiré’, íimaca nalí. Yá nàaca náibaidaca.

8 “Catácalí nàwali, yái bàncalé íiwacali íimaca yàasu wenàiwica iríwa ipáyaidéerica wenàiwica: ‘Pímáida níara íibaidéeyéica, pipáyaidáaná níawa. Pipáyaida quéecha níái yàanèeyéica náamiwáise macáita, néese pipáyaida níái yàanèeyéicaté napíchalécáwa, àta níara idàbáanéeyéicaté yàanàaca’, íimaca yái íiwacalica.

9 Néese nàanàaca néré níái idàbéeyéicaté íibaidaca a las cincota táicalé, yá ipáyaidaca nía abé èeri iwènicatái.

10 Néese napáyaida nàacawa macáita àta nàanàacataléta néré níái idàbéeyéicaté íibaidaca mapisáisíwata, yá nayúunáidaca ipáyaidapináca nía manuí yáwanáita. Càita quéwa ipáyaidaca nía macáita abé èeri iwènicatáita.

11 Needácanáami yái plataca, yá nadàba natàaníca báawéeri iyú bàncalé íiwacali ìwali.

12 Náimaca irí: ‘Níacata yàanèeyéicaté a las cinco táicalé, nadéca náibaidaca abéeri hora meedá. Yá pipáyaidaca nía abédanamata wáapicha, wía yùuwichèeyéicawa íibaidaca ùuléeri yáapiré èeríapinama’, náimaca irí.

13 Yá bàncalé íiwacali itàaníca àniwa yáapicha abéeri néená íibaidéeyéicaté èeríapinama. Yá íimaca irí: ‘Pía, nùacawéerináca, càmita numàni píri báawéeri. Mapisáita bàwina nutàanícaté píapicha, yá abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca nupáyaidacaténá pía abé èeri iwènicatái.

14 Peedá pìasu platawa pìacaténáwa matuíbanáita. Nuwàwa nùaca irí yái yàanèericaté a las cincota táicalé càitade iyúwa nupáyaidáaná pía.

15 Núalimá numànica nùasu yáapichawa càide iyúwa nuwàwáaná. Picá báawa piicáca núa ìwalíse yái numàníináca cayábéeri áibanái irí mawèníri iyú’, íimaca yái bàncalé íiwacalica.

16 “Càita nacái, píacué idàbéeyéicaté íibaidaca nulí quéechatécáwa, áibanái nacái íibaidéeyéipiná nulí píamiwáise, numànipiná canánama irí cayábéeri càide iyúwa nuwàwáaná numànica nalí cayábéeri”, íimaca yái Jesúscia.

Jesús anuncia por tercera vez su muerte

17 Jesúscia idéca idàbaca yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná. Iná itéca wía yéewáidacalécawa doce wamanùbaca méetàucuta áibanái íicha. Yá íimaca walí:

18 —Càide iyúwacué piicáaná, wàacawa wàyaca Jerusalén iyacàlená nérépiná. Aibanái presopináca namànica núa, núa asìali Dios néeséerica, natécaténá núa sacerdote íiwacanánai yàatalé, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu. Yá nachùullaca áibanái nanúanápiná núa.

19 Yá natépiná núa presoíri iyú càmíyéi judío yàatalé naicáanícaténá nuquíniná, yá nacapèedáidapiná núa, yá natàtìapiná núa cruz ìwali nuétacaténáwa. Quéwa másiba èeri irìcu, yá numichàapináicawa yéetácáisi íicha —íimaca walí yái Jesúscia.

Lo que pidió la madre de Santiago y Juan

20 Néseté Zebedeo yéenibe yáatúa ùacawa Jesúscia yàatalé uénibe yáapichawa níái Santiago, Juan nacái. Yá ubàlùacawa ùuluì ipùata iyúwa Jesúscia irí usutácaténá íicha wawàsi imàníinápiná ulí cayábéeri.

21 Yá Jesúscia íimaca ulí:

—¿Càinásica piwàwa numànica píri? —íimaca yái Jesúscia. Néese úumaca irí:

—Pímàaca nuénibe pucháiba náawinacawa píapicha nacùacaténá píapicha macái wenàiwica áiba èeriwa picùacaalípiná macáita píiwitáise cachàiníri iyúwa. Pímàaca náawinacawa píapicha, abéeri yáawinacaténáwa péewápuwáise, abéeri nacái yáawinacawa apáulìcuíse píri nacùacaténá píapicha macái èeri mìnánái —úumaca.

22 Quéwa Jesúscia íimaca nalí níái Santiago, Juan nacái:

—Càmitacué píalíawa càinácalí iwàwacutáanápiná pimànica Dios imàacacaténácué pirí yái pisutéericuéra nuícha, picùanápinácué núapicha macái wenàiwica. ¿Píalimásicué piùwichàacawa càide iyúwa nùuwichàanápináwa yéewacaténácué cachàiníiyéica pía càide iyúwacué pisutáaná nuícha? —íimaca yái Jesúscia. Néese náimaca Jesúscia irí:

—Báisíta, Wáiwacali, wáaliméeri wamànica —náimaca.

²³ Néese Jesúscia náimaca:

—Báisítacué piùwichàapinácwawa càide iyúwa nùuwichàanápináwa, quéwa Dios càmita ibatàa numàacapinácué píawinacawa núapicha abéericué péená yáawinacaténáwa nuéwápuwáise, áibacué péená nacái yáawinacawa apáulícuíse nulí, picùacaténácué núapicha macái wenàiwicata, yácaináta Núaniri Dios imàacapiná náimaca, cawinácalí wenàiwicanái Dios íináidéeyéicatéwa náawináanápináwa núapicha wacùacaténá macái wenàiwica —íimaca yái Jesúscia.

²⁴ Wía, Jesúscia yéewáidacaléca diez wamanùbaca, wéemìacaté yái nasutáanáca Jesúscia íicha wawàsi, yá calúaca wía náapicha, níái pucháiba Zebedeo yéenibeca.

²⁵ Quéwa Jesúscia imáidaca yàataléwa wía. Yá íimaca walí:

—Píalíacuéra càiinácalí iyú càmíiyéi judío imànica icuèyéica yàasu cálí néeséeyéwa; casímáica nacùaca wenàiwica cachàiníri iyú. Píalíacuéra nacái casímáica náiwacanánái nachùulíaca macái wenàiwica.

²⁶ Quéwa iwàwacutácué càmita piya càide iyúwa nàyáaná. Néese cawinácalícué péená iwàwéerica Dios iicácani càiride iyúwa cachàinírica íwitáise, iwàwacutá iyúudàacuéra pía macáita.

²⁷ Cawinácalícué péená iwàwéerica Dios iicácani càiride iyúwa cachàinírica áibanái íicha, iwàwacutá íibaidacuéra pirí macáita càide iyúwa yàasu wenàiwica íibaidáaná íiwacali íríwa.

²⁸ Iwàwacutácué cài pimànica, núa asìali Dios néeséerica, éwitacué Píwacalícaanáta núa, càcicáanáta càmita nùanàa náibaidacaténá nulí meedá. Néese nudéca nùanàaca nuibaidacaténá áibanái wenàiwica írípiná, numàacacaténá nacái nucáucawa nuwasàacaténá manùba wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yái yàanèeripináca nàwali nabáywawaná ìwalísewa —íimaca yái Jesúscia.

Jesúscia a dos ciegos

²⁹ Néeseté wamusúacawa Jericó ìyacàlená íicha, yá manùbéeyéi wenàiwica nàacawa Jesúscia yáamíise.

³⁰ Yá pucháiba matuýéi nàyaca néeni, yáawinéeyéicawa àyapu idùlepi isutéeyéica plata náicha níái wenàiwicaca ichàbéeyéicawa néenibàa. Matuýéi isutáca náicha plata yéewanápiná nawènìaca nayáapináwa. Náalíacaináwa Jesúscia iináwaná ichàbáanáwa chábài, yá namáidaca Jesúscia irí:

—¡Wáiwacali, rey David itaquérinámi, Dios ibànuèricaté walí wacuèrinápiná, piicá wapualé! —náimaca.

³¹ Manùbéeyéi wenàiwica nacuísaca níái matuýéica masànáanápiná núa, quéwa namáida quéwanáta mamáalàacata cachàiníri iyú. Náimaca:

—¡Wáiwacali, rey David itaquérinámi, Dios ibànuèricaté walí wacuèrinápiná, piicá wapualé! —náimaca.

³² Iná Jesúscia iyamáaca ibàlùacawa, yá imáidaca níái matuýéica. Néese isutáca yéemìawa núa:

—¿Càinásicué piwàwa numànica pirí? —íimaca yái Jesúscia.

³³ Náimaca irí:

—Wáiwacali, wawàwa pimàaca catuúca wía —náimaca.

³⁴ Catúulécanáca Jesúscia iicáca núa, yá imàacacaca icáapiwa natuí ìwali. Yáta matuýéimi iicáidaca àniwa, yá nàacawa Jesúscia yáapicha.

21

Jesús entra en Jerusalén

¹ Wàanàacaté mawiénita Jerusalén iyacàlená irí; quéechatécáwa wàanàaca Betfagé iyacàlená néré, iyéerica dúli iwali íipidenéechúa Olivos, yái olivo inàlimanáca. Yá Jesús ibànùaca ipíchalépináwa pucháiba wéená wía yéewáidacaléca.

² Ipíchawáise Jesús ibànùaca nía, yá íimaca nalí:

—Pìacuéra irìculé yái yàcaléca iyéerica wapíchalé. Nérécué pìanàapináca burro nadacuèchúa néré, ibàluèchúawa uìri yáapichawa. Piwasàacué úa, pitécué nulí níawa.

³ Aibacaalícué isutá yéemìawa píawa càinácaalícué pimàni, picàlidacué iríwani nuwàwacutáca níái burroca, núa Píiwacalícuéca, nubànùanápiná nacái wenàiwica natécaténá irí nía àniwa caquialéta —íimaca yái Jesúscia.

⁴ Càité Jesús imànica càide iyúwaté Dios yàasu profeta itànanànaté tàacáisi Dios inùmalícuíse, Dios íimacaté:

⁵ “Picàlidacué nalíni níái iyéeyéica Jerusalén iyacàlená irícu, áibaalí íipidenácatlé Sión: ‘Piicácué, Picuériná yàanàaca piatalécué, càmíiri cámamacái iicáca yáawawa, cámietacanéeri, matuíbanáiri iyú nacái, yáawinéeriwa burro wàlisài ínata, uìrica abéechúa pírái itéechúa yàasusi’, càicué píimaca nalíwa”, íimacaté yái Diosca.

⁶ Níái pucháiba yéewáidacaléca nàacawa, yá namànicaté càide iyúwa Jesús íimáanaté nalí.

⁷ Natéca úái burroca, uìri nacái. Yá walàdaca wàasu ruana nacáiriwa nawaalíricubàa, yéewanápiná Jesús yàalubáicani. Yá Jesús imichàa yáawinacawa burro ínata.

⁸ Manùbéeyéi wenàiwica iyaca néré wáapicha. Abénaméeyéi natéca nàasu ruana nacáiriwa náuquéeri nàwalíisewa, yá naliadaca nía àyapulícubàa Jesús ipíchalé, burro iipìnacaténá íinatabàa càide iyúwaté judío íiwitáise nàaná nacuériná icàaluínináwa. Aibanái nacái nawichùaca wisíri nacáiri ibáná, yá naliadaca nía àyapulícubàa Jesús ipíchalé, násáidacaténá casímáica naicácani.

⁹ Níái yéeyéicawa Jesús ipíchalé, níái nacái yéeyéicawa yáamiwáise namáidáidaca casímáicainá nía. Náimaca:

—¡Wàacuéra irí cayábéeri, yái rey David itaquérinámica, Dios ibànùerica walí wacuérinápiná! ¡Cayábéeriquéi Wacuérináca, Dios ibànùerica walí, icùacaténá wía! ¡Wàaca pirí cayábéeri, píá Dios chènuníséerica! —náimaca.

¹⁰ Jesús iwàlùacawa Jerusalén iyacàlená irìculé, yá macáita wenàiwica namusúacawa nacapèe íichawa naicácaténáni. Manùbéeyéi nasutáca néemìawa wenàiwica yéeyéicawa Jesús yáapicha. Yá náimaca:

—¿Cawinásica yái wenàiwicaca? —náimaca.

¹¹ Néese níái wenàiwicaca yéeyéicawa Jesús yáapicha náimaca nalí:

—Yácata profeta Jesús, yái Nazaret iyacàlená néeséerica, yàanèerica Galilea yàasu cáli néese, itàanírica Dios inùmalícuíse —náimaca.

Jesús purifica el templo

¹² Néseté Jesús iwàlùacawa templo ibàacháwalená irìculé. Yá imusúadaca wenàiwicanáí templo ibàacháwalená irìcuíse, macáita iwéndéeyéicaté yàasusi, áibanái nacái iwéniyéica yàasusi templo ibàacháwalená irícu. Itamàaca yúucawa náicha nàasu mesa canánama, níái icambiéyéica plata wenàiwica íicha needácaténá nalíwa plata. Jesús itamàaca yúucawa náicha nàalubáica níái iwéndéeyéica unùcu sacrificio pinéerica.

¹³ Yá Jesús íimaca nalí:

—Pidécuéca péemìaca tàacáisi profeta itànèericaté Dios inùmalìcuíse. Dios íimacaté yàasu templo ìwaliwa: ‘Yái nucapèeca nasutácàalupináca nuícha’, íimacaté yái Diosca. Quéwa, pidécuéca piwènúadacani cayeedéeyéi icapèe iyú, yái temploca, piyéedùacainácué plata wenàiwica íicha pichìwa iyúwa —íimaca yái Jesúsc.

¹⁴ Néese abénaméeyéi matuýéi, áibanái nacái éeruýéi yàabàli nàacawa Jesúsc yàatalé templo irìcu. Yá ichùniaca nía.

¹⁵ Quéwa sacerdote íwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu báawaca naicáca Jesúsc imàníináca yái càmírica wenàiwica idé imànicá, cayábacainá wenàiwicanái iicáca náicha Jesúsc. Néemìaca nacái sùmanái isàna imáidéeyéica casíimáiri iyú templo irìcu; sùmanái íimaca Jesúsc ìwali: “¡Wàacué irí cayábéeri, yái rey David itaquérinámica, Dios ibànuèrica walí Wacuèrinápiná!” náimaca níái sùmanáica. Iná calúaca sacerdote íwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, yácaíná yái tàacáisi sùmanái icàlidéerica íimáanáca Mesíascani yái Jesúsc, judío icuérinápiná Dios ibànuèrica nalí.

¹⁶ Néese sacerdotenái íimaca Jesúsc irí:

—Picá pimàaca nacàlidaca pìwali yái tàacáisisca. Pichùulìa masànanáanápiná nía, ipíchaná áibanái nayúunáidaca Mesíasca pía —náimaca. Yá Jesúsc íimaca náli:

—Casíimáica nuémìaca yái náimáanáca. Pidécuéca piléeca tàacáisi Dios yàasu profeta itànèericaté nuináwaná ìwali, íméerica sùmanái nacàlidáanápináté nuináwaná cayábéeri iyú. Profeta íimacaté:

‘Pía Wacuèriná Dios, pidéca pimàacaca púubanaméeyéi sùmanái, quiraslinái nacái nàaca pirí cayábéeri’,
cài íimacaté nùwali yái profetaca. ¿Cánácué càmita péemìa càinácalí íimáaná yái Dios itàacái pileericuéca? —íimaca yái Jesúsc.

¹⁷ Néseté Jesúsc yàacawa náicha. Yá imusúacawa wáapicha Jerusalén ìyacàlená íicha, wía yéewáidacaléca. Néese macáita wàacawa Betania ìyacàlená néré, yá waimáca néré.

Jesúsc maldice la higuera sin fruto

¹⁸ Néseté mapisaináami àniwa Jesúsc, wía nacái yéewáidacaléca, idècunitàacá wàacawa Jerusalén ìyacàlená nérépiná àniwa, yá māapicani, yái Jesúsc.

¹⁹ Néese iicáca higuera yéetaná ibàluèricawa àyapu idùlepi. Yá Jesúsc yàacawa higuera yéetaná yàatalé icutácaténá ìyacaná. Quéwa canáca ìyacaná, iicá ibáiná meedá. Néese Jesúsc íimaca àicu irí:

—¡Càmita quirínama càyacanáca píawa! —íimaca yái Jesúsc, yásáidacaténá walí Dios yùuwichàidáanápináté israelitanái. Yáta ichuidacawa macáita yái higuera yéetanámica, yá yéetácawa.

²⁰ Néese wía, Jesúsc yéewáidacalénái waicácaináni, yá wáináidacawa manuísíwata waicáidaca higuera yéetanámi irí. Yá wasutáca wéemìawa Jesúsc:

—¿Càiná yéewaná ichuìdacawa abéerìcuíseta, chuìcani yái higueraca yéetanámica? —wáimaca.

²¹ Néese Jesúsc íimaca walí:

—Iwàwacutácué peebáidaca tài íiméeri iyú Dios imàníinápinácué pirí càinácalícué cayábéeri pisutéerica íicha imàníinápinácué pirí. Péemìacué cayába, píbàacaalícué piwàwawa Dios iwéré tài íiméeri iyú, yásí píalimácué pimànicá càide iyúwa núumáaná higuera yéetanámi irí. Píalimápinácué nacái pimànicá cachàiníwanái. Píimacaalícué yái díli irí: ‘Pimichàawa, picaláawa manuíri úni yáaculé’, càicaalícué píima, yásí yàacawa càide iyúwacué píimáaná irí, básícaalícué peebáidaca Dios imàníinápinácué piríni.

22 Núnumacué pirí nacái, macáita càinácaalí cayábéeri pisutéericuéca Dios íicha imàníinápinácué pirí, yá peebáidacaalícué tài íiméeri iyú Dios imàníinápinácué piríni, yásí Dios imànicuéca piríwani —íimaca yái Jesúsca.

La autoridad de Jesús

23 Néseté Jesús iwàluacawa templo irìculé. Yá idàbaca yéewáidaca wenàiwica néré. Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica nàacawa Jesús yàatalé. Yá nasutáca néemìawani:

—¿Cawiná ibànùa pía pimusúadáanápiná wenàiwica templo ibàacháwalená irìcuíse níái iwéndéeyéica yàasusi? ¿Cawiná ichùulìa pía pimusúadáanápiná nía? —náimaca Jesús irí.

24-25 Néese Jesús íimaca nalí:

—Núa nacái nuwàwa nusutácuéca nuémìawa pía: ¿Cawiná ichùuliàté Juan ibautizáanápiná wenàiwica, Diossica? ¿Wenàiwicanáisica? Píimacué nulí càiríinácaalí náicha ichùulièricaté Juan ibautizáanápiná wenàiwica. Picàlidacué nulíni. Picàlidacaalícué nulíni, yásí nucàlidacué nacái piríwani cawinácaalí ichùulìaca núa numusúadáanápiná wenàiwica templo ibàacháwalená irìcuíse níái iwéndéeyéica yàasusi —íimaca yái Jesúsca. Néese nadàbaca natàaníca nalíwáaca. Náimaca: “Wáimacaalí irí Dios ichùulièriquéera Juan, yásí isutáca yéemìawa wíatá: ‘Néeni, ¿cánacué càmitaté peebáidani?’ càipiná íimaca walí.

26 Càmita nacái wawàwa wáimaca irí wenàiwica ichùulièriquéera Juan, cálucáiná wía wenàiwicanái íicha, macáita wenàiwica neebáidacáiná Juan itàanícaté Dios inùmalícuíse”, cài náimaca nalíwáaca.

27 Iná náimaca Jesús irí:

—Càmita wáalíawa —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Càita nacái càmitacué nucàlida piríni cawinácaalí ichùulìaca núa numusúadáanápiná wenàiwica templo ibàacháwalená irìcuíse, níái iwéndéeyéica yàasusi —íimaca yái Jesúsca.

La parábola de los dos hijos

28 Jesús isutáca yéemìawa judío íiwacanánái, sacerdote íiwacanánái nacái:

—¿Càinácué pínáidacawa ìwali yái comparaciónca? Péemìacuéni. Abéeri asiali idènìacaté yéenibewa pucháiba asianái. Yá íimaca abéeri néená irí, yái idàbáanéerica: ‘Nuìri, siùcade pìa píbaidaca nùasu uva ibàncalená yèewiré’, íimaca yái náanirica.

29 Néese ìiri íimaca yáaniri iríwa: ‘Càmita nuwàwa nuíbaidaca’, íimaca. Néeseta quéwa iwènúadaca íiwitáisewa, yá yàaca íibaídaca néré.

30 Néese náaniri yàacawa imáidacaténá ìiri áibawa. Yá ichùulìaca íibaídaca uva ibàncalená yèewiré. Néese ìiri íimaca yáaniri iríwa: ‘Iyá, pápa. Yáca nùacawéera’, íimaca. Quéwa càmita yàawa néré —íimaca yái Jesúsca.

31 Néese Jesús isutáca yéemìawa judío íiwacanánái, nía nacái sacerdote íiwacanánáica. Yá íimaca nalí:

—¿Càiriiná náicha níái asiali yéenibe pucháiba imànica càide iyúwa yáaniri iwàwáaná? —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca irí:

—Yái idàbáanéerica —náimaca. Néese, Jesús yèepùa íimaca nalí:

—Péemìacué cayába yái nutàacáica. Básita áibanái yeedéeyéicaté plata yéenánái íichawa romanonái yàasu gobierno irípiná, nía nacái inanái iiméeyéicaté asianái yáapicha plata ìwalinápiná, nadéca nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná, yá idéca Dios yàasu wenàiwicaca nía, Dios icùacaténá nía. Quéwa, píatacué càmita Dios yàasunáica.

32 Yácainá Juan el Bautistami yàanàacaté yéewáidacaténácué pía piyáanápinácué càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càmitacué quéwa peebáida iríni. Néese áibanái yeedéeyéicaté plata yéenánái íichawa romanonái yàasu governo

irípiná, nía nacái inanái iiméyéicaté asìanái yáapicha plata ìwalinápiná, níata yeebáidacaté Juan el Bautista itàacáimi. Yátē nawènúadaca náwitáisewa nabáyawaná líchawa. Quéwa píacué, éwita pilcácáanítacué neebáidaca, néese càmitacué quéwa piwènúada píwitáisewa Dios irípiná peebáidacaténá càide iyúwaté Juan el Bautistami icàlidáaná Dios itàacái —íimaca yái Jesúscia.

La parábola de los labradores malvados

33 Néeseté Jesús yéewáidaca wenàiwica comparación iyú. Iimaca nalí: “Péemìacué comparación: Abéeri asiáli idènìacaté ibànakale yàalunáwa uva yàalupiná. Yá ibànakaca uva. Néese imànica iwáiná ibànakale itéesebàawa. Ichùnìaca nacái utàwi nacáichúa uva iyacaná yàalupiná, napisùacatalépiná uva ituní. Néese imànica chènuníiri capìi naicáidacatáisepiná macáita uva ibànakalená yàalu. Yá imàcacaca áibanái icuèyéipiná irí yái yàasu uva ibànakalená yàalunáca, quéwa iwàwacutácaté nabànùaca irí yàasu uva iyacaná yéenápiná, yàasu èerita needácatáipináté iyacaná. Idécanáamití imànica náapicha càiri wawàsi, yá néese yàacawa náicha áibalépiná.

34 Uva yàasu èeri yàanàacaté needácaténá iyacaná, yá bànakalé íwacali ibànùaca yàasu wenàiwicanáwa néré nacutácaténá icuèyéi íicha bànakalé íwacali yàasu uva iyacaná yéenápiná.

35 Quéwa níái icuèyéica bànakalé náibàaca nía; nacapèedáidaca abénaméyéi, nanúaca áibanái, néese nanúaca abénaméyéi wenàiwica íba iyú.

36 Yá bànakalé íwacali ibànùaca nàatalé àniwa yàasu wenàiwicanáwa áibanái, manùba yáwanáai idàbáanéeri yàawiría íicha. Quéwa càita nacái níái icuèyéica bànakalé namànica nalí báawéeri mamáalàacata.

37 “Néese bànakalé íwacali ibànùaca nàatalé lìriwa, ínáidacáináwa iríwa yái bànakalé íwacalica: ‘Básíta nàaca nuìri íimiétacanáwa’, íimaca ínáidacawa iríwa.

38 Quéwa níái icuèyéica bànakalé naicáca lìri yàacawa napualé, yá náimaca nalíwáaca: ‘Yáara bànakalé íwacalica yéetácalípináwa, yá yàaca bànakalé lìri iríwa. Ara, wàacuéwa wanúanáni. Yásí wíacata bànakalé íwacanánai’, náimaca.

39 Càita náibàacani, yá nawatàidacani bànakalé yèewíise, yá nanúacani.

40 “Siùcade pímacué nulí: Yái uva ibànakalená íwacalica, yàanàacaalípiná nàatalé, ¿càinásica imànipiná nalí, níái icuèyéicaté bànakalé?” íimaca yái Jesúscia.

41 Néese níái wenàiwica iyéeyéica templo irìcu náimaca Jesús irí:

—Inúapiná níái báawéeyéica, càmita nacái catúulécaná iicáca nía. Néese imàacapiná áibanái cayábéeyéi íwitáise icuèyéipiná irí yái uva ibànakalenáca, ibànuèyéipiná irí yàasu uva iyacaná yéenápiná needácalí bànakalé iyacaná — náimaca.

42 Néese Jesús íimaca nalí:

—Básíta. Pidécuéca piléeca nacái comparación Dios yàasu profeta itànericaté Dios inùmalícuíse. ¿Cánácué càmita peebáida itàacái? Itànàacaté tàacáisi ímérera Dios ibànùanápináté nacuèrinápiná, níái israelitaca, quéwa báawáanápináté naicácani. Càité profeta íimaca:

‘Níái imàníiyéica íba icapèená, nadéca náucaca abéeri íba méetàuculé náichawa, caná iwènicainá naicácani. Quéwa Wacuèriná Dios idéca imàacaca máiníiri iwàwacutácawa capìi irípináni yái íba náuquéericaté. Càita Dios idéca imànica, iná wàaca Dios irí cayábéeri’,

càité profeta íimaca nùwali, núa càiride iyúwa íba, núa israelita icuèrinápináca.

43 Iná núumacué pirí, càicuéca píade iyúwa báawéeyéi icuèyéica bànakalé. Càmitacué picùa cayába israelitanáai càide iyúwa Dios iwàwáaná, càmitacué nacái péewáida nía, iná càmita namàni cayábéeri. Siùcáisede Dios càmita quirínama ibatàacué picùaca yàasu wenàiwica, níái israelitaca. Yá Dios

imàacapiná áibanái íibaidaca irípiná, yéewáidéeyéipiná nía cayába, namànicaténá cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná.

44 Iyaca nacái áiba comparación íba ìwali: Cawinácaalí wenàiwica yúuwéeyéicawa iwéré yái íbaca, yásí wenàiwica isubèriacawa. Néese íba yúuwàacaalíwa áibanái íinatabàa, yásí náalacawa ichùmalési iyú —íimaca yái Jesúsca, náalícaténáwa Dios yùuwichàidáanápiná manuísíwata cawinácaalí càmíyéica yeebáida Jesús itàacáci.

45 Níái sacerdote íwacanánáica, fariseonái nacái, idécanáami néemìaca comparación Jesús icàlidéerica, yá náalíacawa icàlidacaténi nàwali yái tàacáisica.

46 Inátē nawàwaca náibàacani náucacaténáni presoíyéi ibànalículé. Quéwa cálaluca nía manùbéeyéi wenàiwicanáí íicha, níacainá manùbéeyéi wenàiwica neebáidaca Jesús itàaníca Dios inùmalícuise. Iná càmita nadé náibàaca Jesús.

22

La parábola de la fiesta de bodas

1 Néeseté Jesús idàbaca yéewáidaca nía àniwa comparación iyú. Yá íimaca nalí:

2 “Péemìacué comparación: Yái Dios icùanáca wenàiwica càicanide iyúwa abéeri nacuèriná imànliná iwàwérica imànica manuíri fiesta ìiri irípináwa, yàasu casamientopináwa, ìiri yeedácainá iríwa yàacawéetúapináwa.

3 Yá nacuèriná ibànùaca yàasu wenàiwicanáwa nàaca namáidacaténá wenàiwica nacuèriná icàlidéeyéicaté iríni quéecha. Quéwa càmita nawàwa nàwacáidáyacacawa néré.

4 Néese nacuèriná ibànùaca yàasu wenàiwicanáwa áibanái. Ipíchawáise nàacawa, yá íimaca nalí: ‘Pìacué picàlidaca nalíni, níara numáidéeyéica, nudéca nuchùnlaca yái nayáapináca. Nùasu wenàiwica nadéca nanúaca nupíra pacá walibèeyéi, áiba nacái nupíra walibèeyéi. Macáicata idécawa canánama yái nayáapináca. Pisutácué nàanápináwa aléi fiesta casamiento nérépiná’, íimaca yái nacuèrináca.

5 Néese nacuèriná yàasu wenàiwica namáidaca nía àniwa quéwa caná iwèni wenàiwicanáí iicáca nacuèriná itàacáiwa. Abéeri néená yàaca iicáca ibànacalewa. Aiba yàacawa yàcalé néré iwéndacaténá yàasuwa.

6 Yá áibanái náibàaca nacuèriná yàasu wenàiwicawa. Yá nacuísaca nía, namànica nalí báawéeri, àta nanúacataléta nía nacái.

7 Yá néese máiní calúacani yái nacuèrináca. Yá ibànùaca néré yàasu úwináwa, yá úwinái nanúaca níai inuéyéicaté meedá nacuèriná yàasu wenàiwicawa, yá úwinái yeemáca nàyacálemi.

8 Néese àniwa nacuèriná íimaca yàasu wenàiwicanáí iríwa: ‘Macáicata idéca ichùnlàcanáca canánama fiesta casamientopiná quéwa níara numáidéeyéicaté quéechatécáwa, canáca yéewaná nàanàaca, càmicaináté neebá numáidáaná nía.

9 Iná pìacué picutáca mamáalàacata wenàiwicanáí bamuchúamibàa yàcalé, àyapulícubàa nacái pimáidacaténácué nía macáita pìanèeyéica’, íimaca yái nacuèrináca.

10 Néese níai yàasu wenàiwicanáí nàacawa bamuchúamibàa yàcalé àyapulícubàa, yá nàwacáidaca macáita wenàiwica nàanèeyéica néenibàa, cayábanaméeyéi, báawanaméeyéita nacái. Iná yéewa idéca capìi ipuníacawa madécaná wenàiwica iyú, yái manuíri capìi imàdáaná casamiento yàaluca.

11 “Néeseta quéwa yái nacuèriná iwàlùacawa néré itàidacaténá wenàiwicanáí yàanèeyéica néré nayáacaténá nayácaléwa, yá iicáca abéeri asìali nèewi ibàlesíami yáapichawa meedá. Càmitaté ìwali ibàlewa wàlisàiwa, yái bàlesi cayábéerica nacuèriná iwacuèricaté macái wenàiwica irí, fiesta casamiento ibàlenápiná.

12 Yá nacuèriná íimaca irí: ‘¿Néeni? ¿Cánásica yéewaná piwàlùacawa aléi, éwita càmicáaníta pìwali pibàlewa fiesta casamiento ibàlenápìná, yái bàlesica nuèrica nalí?’ íimaca yái nacuèrináca. Yá masànanacani icalùniwa nacuèriná íicha, yái asìalica.

13 Néese nacuèriná íimaca yàasu wenàiwicanái iríwa, níái iwacuèyéica yàacàsi wenàiwicanái irí: ‘Caquialéta, pidacùacué yái asìalica icáapi nacái, yàabàli nacái. Yá piúcacué wáichani aléera catéeri irìculé. Wenàiwicanái náicháanípiná manuísíwata néré, yá naamíapiná nayéwa nàuwichàacái iyúwa’, íimaca yái nacuèrináca.

14 Dios imáidacáiná manùbéeyéi wenàiwica, quéwa càmita yeedá macáita yàasu wenàiwicatináwa nía”, íimaca yái Jesúscia.

El asunto de los impuestos

15 Néesetécáwa, abénaméeyéi fariseo nàwacáidáyacacawa natàaníca náapichawáaca, yá abédanamata namànica náiwitáisewa náalimáidáanápìná naicáwa Jesúscia icàlidacaténá áiba wawàsi báawéeri yéewanápìná nacháawàaca iináwaná ìwali romanonái yàasu gobiernonái irí.

16 Iná nabànùaca abénaméeyéi néenáwa Jesúscia yàatalé náapicha nacái áibanái cayábéeyéi iicáca rey Herodes íwitáise. Yá náimaca Jesúscia irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, wáalíacawa pitàaníca báisíri iyú, péewáidaca nacái wenàiwica báisíri iyú nàyatéená machacàníri iyú càide iyúwa Dios ichùulìaná nàyaca. Wáalíacawa nacái piicáca macái wenàiwica abédanamata, iná càmita pibatàa áiba wenàiwica caináwanéeyéi iwènúadaca píwitáise cayábéeri íicha.

17 Iná picàlida walíni càinácalí píináidacawa: ¿Cayábasica wapáyaidacaalí wáichawa plata iyú níara emperador romanosàiri yàasu gobiernonái icuèyéica wàasu cáli? —náimaca.

18 Quéwa Jesúscia yáalíaca náiwitáise báawéeri nawàwáaná nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalíisewa. Yá íimaca nalí:

—Píacué pucháibéeyéica íwitáise, ¿cánacué píalimáida piicáwa núa picháawàacaténá nuináwaná ìwali nutàacái ìwalíise?

19 Néeni, píasáidacué nuicá moneda càichúaca nachùulìacuéca pipáyaidaca iyú níá —íimaca yái Jesúscia. Yá natéca irí denario, yái cawèníri monedaca abé èeri iwènicatáica.

20 Néese Jesúscia isutáca yéemìawa nía:

—¿Cawiná yéenáwaná ichanàawa moneda ìwali? ¿Cawiná nacái íipidená ichanàawa ìwali? —íimaca yái Jesúscia.

21 Yá náimaca irí:

—Emperador íipidenáquéi ichanàawa ìwali, yéenáwaná nacái ichanàawa ìwali, yáara romano íwacaliná, icuèrica macái èeri mìnanái —náimaca. Iná Jesúscia íimaca nalí:

—Pipáyaidacué píichawa emperador plata iyú càide iyúwa ichùulìanácué pipáyaidacani. Pimànicué nacái càide iyúwa Dios iwàwáanácué pimànicia —íimaca yái Jesúscia.

22 Yá náináidacawa manuísíwata néemìaca Jesúscia íimáaná, càmicáiná náalimá nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalíisewa. Néese namàacacani, yá nàacawa íicha.

La pregunta sobre la resurrección

23 Néese yáté èerica àniwa abénaméeyéi saduceo nàacawa Jesúscia yàatalé. Níái saduceo náimaca yéetéeyéimiwa càmitasa nacáucàawa áibaalípiná. Saduceonái iwàwaca wenàiwicanái iicáaníca Jesúscia iquíniná, iná nasutáca néemìawa Jesúscia, náalimáidacaténá naicáwani. Yá nacàlidaca irí tàacáisi. Náimaca irí:

24 —Pía, yéewáidéerica wenàiwica, profeta Moisés itànàacaté tàacáisi íiméerica Dios ichùulìanácué wía judíoca wamàníinápiná cài: Asìali yéetácaalíwa méenibeta, yásí iwàwacutá yéenásàiri yeedáca iríwa yéenásàiri línumiwa yàacawéetúapináwa yéewacaténá idènìaca úapicha yéenibewa naiquéeyéipiná iyúwa yéetéerimiwa yéenibemi, yéewanápiná nàyaca wenàiwica icuèyéipiná yéetéerimiwa yàasu cálí.

25 Uwé, áibaalíté nàyaca wèewi siete namanùbaca yéenánái. Nabèeri yeedáca abéechúa ínupináwa, quéwa yéetáca uícha méenibeta. Méenibecáináni, íná iméeréeri yeedáca úái ibèeri ínumicawa.

26 Càita nacái iméeréerimi yéetáca uícha méenibeta. Néese iméeréeri yeedáca úa, càita nacái yéetáca uícha méenibeta. Càité níái sietéeyéicaté imanùbaca needáca úa. Yá néetáca uícha macáita méenibeta.

27 Néese Úanama yéetáca uícha náami nacái.

28 Uwé, báisiaalí yéetéeyéimiwa idé icáucàacawa áibaalípinátá, càide iyúwa áibanái ínáidáanáwa, néese ¿càinápinásica uníri náicha níara sietéeyéimica? Càmita náalimápiná náalíacawatá macáicáináta náinuca úa —náimaca, naicáaníca Jesús iquíniná.

29 Néese Jesús íimaca nalí:

—Pidécuéca piméeràacawa báisíri tàacáisi íicha càmicáinácué píalíawa càinácaalí ímáaná Dios itàacái profetanái itànèericaté Dios inùmalícuíse. Càmitacué nacái píalíawa Dios íiwitáise cachàiniíri ìwali imichàidáanápiná wenàiwica yéetáca uícha.

30 Aiba èeriwa yéetéeyéimiwa nacáucàapináca, quéwa càmita nacásàapináwa, níái aslanáica, inanái nacái, nàyapinácaíná càide iyúwa chènuníiséeyéi ángel iyáaná càmíiyéica icásàawa.

31 Aiba wawàsi nacái, piyúunáidacuéca càmita Dios icáucàidapiná wenàiwica áiba èeriwa, quéwa pidécuéca piléeca cuyàluta profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse, íná ¿cánácué càmita péemìa càinácaalí ímáaná?

32 Dios íimacaté: ‘Núacata yái Dios icuèrica Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái’, càité íimaca yái Diosca. ¡Dios càmita icùa yéetéeyéimiwa ichéeca meedá! ¡Néese Dios icùaca cáuyéi wenàiwica! Iná iwàwacutácué píalíacawa cárca níá Dios yáapicha siùcade, níái Abraham, Isaac, Jacob nacái, éwita néetácaanítatéwa madécaná camuí ipíchawáiseté Moisés iyaca. Iná yéewa wáalíacawa Dios icáucàidáanápiná yéetéeyéimiwa áiba èeriwa —íimaca yái Jesúsca.

33 Néese wenàiwicanámi nadécanáami néemìacani, yá náináidacawa manuísíwata néemìaca Jesús yéewáidáaná níá.

El mandamiento más importante

34 Néeseté fariseonámi idécanáami néemìaca Jesús iináwaná imawènìadacaté saduceonámi yàasu tàacáisi, yá fariseonámi nàwacáidáyacacawa.

35 Néese abéeri fariseo yéewáidéeri wenàiwica templo irícu, ínáidacawa yáalimáidáanápiná iicáwa Jesús icàlidáanápiná áiba wawàsi báawéeri nacháawàacaténá iináwaná ìwali ìwalíise. Yá íimaca Jesús irí:

36 —Pía yéewáidéerica wenàiwica, nàyaca madécaná wawàsi Dios ichùulièrica wamàníinápináca. ¿Càiríiná wawàsi máiníiri cachàinica náicha canánama wamàníinápiná? —íimaca.

37-38 Néese Jesús íimaca irí:

—Yái Dios ichùulìanáca máiníiriça cachàinica náicha canánama wamàníinápiná cài íimaca: ‘Cáininá picáca Picuèriná Dios macái piwàwalícuísewa, macái picáuca iyú nacáiwa, macái píiwitáise iyú nacáiwa’, cài íimaca.

39 Iyaca walí áiba inacáiri nacái, yái pucháibáanáca. Yá íimaca: ‘Cáininá piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa’, cài íimaca yái Diosca.

40 Canáca áiba tàacáisi cachàiníri náicha níái pucháiba ichùulìacanásica. Macáita tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse, profetanái nacái icàlidéericaté Dios inùmalícuíse, macáita yái tàacáisica yéewáidaca wía cáinináanápiná waicáca Dios, áibanái wenàiwica nacái —íimaca yái Jesúscia.

¿De quién desciende el Mesías?

41 Néese idècunitàacá fariseonái iyaca Jesús íipunita, yái Jesús isutáca yéemìawa níá.

42 Iimaca nalí:

—¿Càinácué píináidacawa Mesías ìwali, yái picuèrinápinácuéca Dios ibànuèripinácuéca pirí, píacué israelitaca? ¿Cawíná itaquérinámimi? —íimaca yái Jesúscia. Néese náimaca Jesús irí:

—Rey David itaquérinámici, yái Mesíasca —náimaca.

43 Néese Jesús íimaca nalí:

—Báisíta rey David itaquérinámici yái Mesíasca. Quéwa rey David caté íimaca áiba wawàsi nacái Mesías ìwali, yái israelita icuèrinápináca. David icàlidacaté Espíritu Santo inùmalícuíseni, yái David íimacaté Mesías ìwali ‘Nuíwacali’. Càité David íimaca:

44 ‘Nucuèriná Dios íimacaté Nuíwacali irí: Píawinawa nuéwápuwáise picùacaténá núapicha macáita, idècunitàacá numawènìladaca píicha macái piùwidénáwa, íimaca yái Diosca’,

càité íimaca yái Davidca.

45 Yái rey Davidca íimacaté Mesías ìwali ‘Nuíwacali’, iná éwita rey David itaquérinámicáanítani, yái Mesíasca, càicáaníta iwàwacutá náimaca ìwali rey David Liwacali nacáicani —íimaca yái Jesúscia, icàlidaca nalí ìwaliwa, yái Mesíasca.

46 Canácata néená yáaliéri áiba tàacáisi náaliméerica namawènìladaca iyú Jesús, ibatàa abéeri tàacáisi piná, càmita náalíawa, canásíwata. Iná cáaluca nasutáca néemìawa Jesús àniwa, ipíchaná báica níá nacái wenàiwicanái yàacuésemi.

23

Jesús acusa a los fariseos y a los maestros de la ley

1 Néeseté Jesús icàlidaca walíni, wía yéewáidacaléca, áibanái nacái wenàiwicanái iyéeyéica néeni.

2 Yá íimaca walí: “Níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, níá nacái fariseoca nacàlidacuéca pirí tàacáisi profeta Moisés itànèericaté bàaluité Dios inùmalícuíse. Néewáidacuéca píá píalífacaténácuéwa càinácalí íimáaná yái Dios itàacáica.

3 Iná néewáidacaalícué píá Dios itàacái iyú, néese peebáidacué yái nacàlidáanáca, pimànicué nacái macáita càide iyúwa nacàlidáaná Dios itàacái irícuíse. Quéwacué picá pimàni càide iyúwa namànífná, nacàlidacainácué pirí cayábéeri wawàsi, quéwa namànicá áiba wawàsi méetàuculéeri, báawéeri meedá.

4 Nadènìaca nàasu tàacáisi nacáiwa, méetàuculéeri Dios itàacái íicha. Iná nachùulìaca wenàiwicanái namànicá wawàsi máiníiri càulenáca náicha, náimacainá Dios iwàwacasa wenàiwicanái imànicani. Quéwa càmita wenàiwica yáalimá ìidenìacani, néese níái yéewáidéeyéica wenàiwica càmita nawàwa nayúudàaca níá, càmita nacái namàni càide iyúwa nachùulìaná áibanái imànicá.

5 Macáita yái namànírica, yá namànicani wenàiwicanái iicápiná meedá, yéewacaténá wenàiwica nàaca náimiétacaná meedá. Nawàwacué piyúunáidaca cáinináca naicáca Dios itàacái níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu.

Iná nadacùaca nàwaliwa Dios itàacái yéená napùdàlìcuwa, nàanàa ìwali nacáiwà, càide iyúwa Dios ichùullaná wamànica, wíà israelitaca, quéwa nadacùacani cáucuíri iwaalíbapi iyú yéewacaténácué piicácani ráunamáita, iná piyúunáidacuéca cáinináca naicáca Dios itàacái, níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu. Cáalaca namànica nàasu chílanásiwa nasucuéri nabàle ipùata ìwaliwa yéewacaténácué piyúunáidaca nàaca Dios icàaluíniná macái nawàwalícuísewa.

⁶ Nawàwa náawinacawa cayábéeri yàalubáisi íinata cáimiétacanéeyéi yáawinacatáicawa macái wenàiwicanái yàacuéssemi nayáacaalí nayáacaléwa náapicha, namànicaalí culto nacái judiónai yéewáidacàalu irìcu, yéewacaténá áibanái naicáca nía iyúwa máiníiyéica cachàinica.

⁷ Nawàwa macái wenàiwica natàidaca nía cáimiétaquéeri iyú bamuchúamibàa yàcalé manùbéeyéi naicácaténá nía. Máiní fariseonái iwàwacué pitàidaca nía cài: Píamisícawa yéewáidéerica wíà”, íimaca yái Jesúscá.

⁸ Néese Jesúscá íimaca walí, wíà yéewáidacaléca: “Quéwa píacué nuéwáidacaléca, picácué piwàwa áibanái íimáaná pirí ‘pía, yéewáidéerica wíà’, nuwàwacáinácué macáita piicáyacacawa càide iyúwa abémisana. Núacata yái abéericata yéewáidéericuéca pía.

⁹ Picácué píima áiba irí ‘Pía, Wáaniri, icuèrica wíà’ chái èeri irìcu pidèniacáinácué abéerita Píaniriwa Dios iyéerica chènuniré.

¹⁰ Picácué piwàwa áibanái íimaca pirí ‘pía, Wáiwacali, yéewáidéerica wíà’, abéericaináta núa Cristo Píiwacalícué.

¹¹ Cawinácaalícué péená iwàwéerica Dios iicácani iyúwa cachàinírica áibanái íicha, iwàwacutácué íibaidaca pirí macáita càide iyúwa yàasu wenàiwica íibaidáaná íiwacali iríwa.

¹² Níacainá macáita cachàiníiyéica iicáca yáawawa, níacata Dios imàaquéeyéipiná báica nía, càmíiyéica nacái cachàini. Néese cawinácaalí càmíiyéica cachàini iicáca yáawawa, níacata Dios imàaquéeyéipiná cachàinica nía”, íimaca walí yái Jesúscá.

¹³ Néese Jesúscá yàalàaca fariseonái cachàiníiri iyú, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu. Iimaca nalí: “¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, Dios yùuwichàidapinácué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise meedá! Péemìacué comparación: Càicuéca píade iyúwa wenàiwica ibàliyéica capìi inùma, néese càmita nawàlùawa capìi irìculé, càmita nacái namàaca áibanái iwàlùacawa. Càitacué pía, éwitacué píalíacáanítawa càinácaalí Dios itàacái íimáaná, càicáaníta càmitacué piwènúada píwitáisewa peebáidáanápináni, càmita nacái pimàaca áibanái yeebáidacani, ipíchaná Dios yàasu wenàiwicaca nía.

¹⁴ ¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, Dios yùuwichàidapinácué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise!, piyéedùacáinácué náicha nacapèemi, nàasumi nacái, níái catúulécanéeyéi inanáica inírimi yéetéeyéimicawa íicha. Néese, pisutácuéca Dios déecuíri iyú, yéewacaténá áibanái iyúunáidacuéca cayábaca píwitáise. Dios yùuwichàidapinácué píawa cachàiníiri iyú náicha áibanái cabáyawanéeyéica.

¹⁵ “¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, Dios yùuwichàidapinácué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise!, piacáinácuéwa áiba cálí néré manuíri úni abéemàalé piwènúadacaténácué abéeri wenàiwica íiwitáise yeebáidacaténá càide iyúwa péewáidáaná nía. Néese pidécanáamicué piwènúadaca íiwitáise píasu tàacáisi iyúwa, yásí péewáidacuéca imànica ibáyawanáwa pucháiba yàawiriéricatái yáwanái íicha yái báawéerica pimàníricuéca, píacué yèeyéipináwa infierno irìculé, yái quichái càmírica ichacàwa càiripinéerita iyaca.

16 “¡Dios yùuwichàidapinácué píawa! Càicuéca píade iyúwa matuýéi itéeyéica áiba wenàiwica, píimacáinácué píwaliwa píalimáanása péewáidaca wenàiwica Dios ìwali, quéwa càmitacué báisí píalíacawa Dios ìwali. ¡Cáanáica péewáidacuéca wenàiwica chìwái iyú nachìwáidacaténá áibanái! Píacué fariseoca, pidécuéca cài píimaca nalí: ‘Píimacaalí báisí báisisíwatasa templo íipidená ìwali pimàníinápiná áiba wawàsi, néese càmicaalí piwàwa pimànicani machacàníiri iyú càiide iyúwaté píimáaná, néese càmita iwàwacutá pimànicani, càmicáiná máiní cachàinírica yái templo íipidenáca; quéwa picàlidacaalíni templo yàasu oro íipidená ìwali, yásí iwàwacutá pimànicina macáita càiide iyúwaté píimáaná, ipíchaná Dios yùuwichàidaca pía, máinícáiná cachàinírica oro templo íicha’, cài péewáidacuéca wenàiwica pichìwa iyúwa nachìwáidáanápiná áibanái.

17 ¡Píacué fariseoca, càmíiyéica yáalíawa, matuýéi nacái íiwitáise! ¿Càmitasicué píalíawa cachàinica templo oro íicha? Bàaluitécáiná Dios ichùullaca wàawirináimi namàníinápinátē irípiná yái temploca, íná yéewa cachàinica templo imànicina oro. Iná iwàwacutácué pimànicina macáita càiide iyúwaté píimáaná, ipíchanácué Dios yùuwichàidaca pía.

18 Càita nacái, píacué fariseoca, pidécuéca cài píimaca altar ìwali: ‘Píimacaalí báisí báisisíwatasa altar íipidená ìwali pimàníinápiná áiba wawàsi, néese càmicaalí piwàwa pimànicani machacàníiri iyú càiide iyúwaté píimáaná, néese càmita iwàwacutá cài pimànicani, càmicáiná máiní cachàinírica altar íipidená; quéwa picàlidacaalíni ofrenda íipidená ìwali, yái pírái nanuérírica iyúwa sacrificio nàacaténá Dios icàaluíniná, yásí iwàwacutá pimànicina macáita càiide iyúwaté píimáaná, ipíchaná Dios yùuwichàidaca pía, máinícáiná cachàinica ofrenda altar íicha’, cài péewáidacuéca wenàiwica pichìwa iyúwa nachìwáidáanápiná áibanái, píacué fariseoca.

19 ¡Píacué fariseo matuýéica íiwitáise! ¿Càmitasicué píalíawa cachàinica altar ofrenda íicha? Bàaluitécáiná Dios ichùullaca wàawirináimi namàníinápinátē irípiná yái altarca, íná yéewa cachàinica altar imànicina ofrenda. Iná iwàwacutácué pimànicina macáita càiide iyúwaté píimáaná, ipíchanácué Dios yùuwichàidaca pía.

20 Píacué fariseoca. Càmitacué péewáida wenàiwica báisíiri tàacáisi iyú. Núnumacué pirí cawinácalí íiméerica ‘báisí báisisíwata altar íipidená ìwali’, yá idéca nacái cài íimaca náipidená ìwali cawinácalí ofrenda iyéerica altar ínata. Iná iwàwacutá yái wenàiwicaca imànicina macáita càiide iyúwa íimáanátē áibanái irí.

21 Yá nacái cawinácalí íiméerica ‘báisí báisisíwata templo íipidená ìwali’, yá idéca nacái cài íimaca Dios íipidená ìwali, Dios imàcacacáiná íiwitáise iyamáanápináwa templo irícu. Iná iwàwacutá yái wenàiwicaca imànicina macáita càiide iyúwa íimáanátē áibanái irí.

22 Yá nacái cawinácalí íiméerica ‘báisí báisisíwata capíraléeri cálí íipidená ìwali’, yá idéca nacái cài íimaca Dios yàalubái íipidená ìwali iyéerica chènuniré, idéca nacái cài íimaca Dios íipidená ìwali, Dios iyacáiná chènuniré. Iná iwàwacutá yái wenàiwicaca imànicina macáita càiide iyúwa íimáanátē áibanái irí. Canáta yéewaná ichìwáidaca áibanái càiide iyúwacué péewáidáaná níá pichìwa iyúwa, píacué fariseoca.

23 “¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, Dios yùuwichàidapinácué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise! Pimàacacuéca bàncalé ofrenda iyú Dios irí, abéerinama néená níái diéyéica imanùbaca pibàncaleca púubéeyéica, níái menta, anís nacái, comino nacái, càiide iyúwaté Dios ichùullánácué pimàacaca irí bàncalé ofrenda iyú sacerdotenái iyáapiná. Quéwa, càmitacué picùa wenàiwicanái machacàníiri iyú, càmitacué nacái pi-

icá áibanái ipualé, càmitacué nacái pìaca Dios icàaluíniná. Iwàwacutácué cài pimànica, quéwa picácué piyamáida pimàaca pìasu cawèníiriwa ofrenda iyú Dios irípiná.

24 ¡Càicuéca píade iyúwa matuýéi itéeyéica áiba wenàiwica, píacué fariseoca, píimacáinácué pìwaliwa píalimáanása péewáidaca wenàiwica Dios ìwali, quéwa càmitacué báisí píalíacawa Dios ìwali! Péemìacué comparación: Càicuéca píade iyúwa wenàiwica ichàbáidéerica lìrapináwa úni wáluma yèewibàa imàacacaténáwa néeni awàsa, ipíchaná lìracá iríwa casaquèeri única, néese ráunamáita meedá iwetúaca manuíri camello casaquèeri. Càitacué pía, pimànicáinácué cáalíacáiri iyú púubéeri wawàsica iyúwa pìawirináimi íwitáise ímáaná, quéwa matuíbanáiri iyú meedá piimáichacuéca Dios itàacáí máinírica iwàwacutáca weebáidaca.

25 “¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, Dios yùuwichàidapinácué píawa, píacué pucháibéeyéica íwitáise! Pimànicuéra madécaná wawàsi cáalíacáiri iyú càiide iyúwaté pìawirináimi yéewáidáaná, yá macái wenàiwica nayúunáidaca masacàacuéca píitáise. Péemìacué comparación: Càicuéca píade iyúwa bacàa, quirápieli nacái wáibéeyéica ínatabàawa. Quéwa mánícué báawaca píitáise piwàwalícu càiide iyúwa bacàa ipuniéchúacawa casaquèeri iyú, peedácainácué piríwa manùba wawàsi piyéede iyúwa, iyú nacái yái báawéerica pimàníricuéra.

26 ¡Píacué fariseo matuýéica íwitáise! Iwàwacutácué masacàaca pimànica píitáise, piwàwalícué sewa quéechacáwa. Masacàacaalícué pimànica píitáise, yásí masacàaca Dios iicápiná macáita yái pimàníricuéra.

27 “¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, Dios yùuwichàidapinácué píawa, píacué pucháibéeyéica íwitáise! Péemìacué comparación: Càicuéca píade iyúwa càliculími nabàdéerica ínatabàa cayábawa cabalèeri iyú. Cayábéeyéi iicácanáwa ínatabàawa càliculímicá, quéwa ipuníacawa yéetáními yáapi iyú, macái íwitáaná casaquèeri iyú nacái.

28 Càitacué pía nacái píacué fariseoca: Macái wenàiwica nayúunáida cayábacuéra píitáise, quéwa mánícué píitáise pucháibéeri idéca ipuníadacuéra piwàwa báawéeri iyú.

29 “¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, Dios yùuwichàidapinácué píawa, píacué pucháibéeyéica íwitáise! Pidécuéra pimànica cayábanaméeyéi capìi profetanáimi yàasu càliculími iwicáulé piwàwalicáinásacué níáí Dios yàasu profetamica, icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalícuíse. Pidécuéra pichùnìaca cayábéeri iyú nacái nàasu càliculímicá áibanái cayábéeyéimica íwitáise.

30 Néese pidécuéra cài píimaca: ‘Wàyacaalíté bàaluité wàawirináimi yàasu èerimité, yá càmitaté wayúudàa nanúaca Dios yàasu profetanáimicatá’, càicué pidéca píimaca.

31 Iná pidécuéra picàlidaca piináwanáwa píalíacawa pìawirináimicuéra nía, níara inuéyéicaté Dios yàasu profetanáimica.

32 ¡Siùca nacáide mesúnamáita pimáalàidapinácué pimànica yái báawéerica pìawirináimi idàbéericaná imànica!

33 “¡Píacué àapi nacáiyéica íwitáise! ¡Píacué caculáléeyéica íwitáise! ¡Càmitacué píalimá pichúuliacawa lícha yái yùuwichàacáisi lìyéerica infierno irìcu!

34 Iná nubànùapinácué píataléwa nùasu wenàiwicawa icàlidéeyéipiná tàacáisi nunùmalícuíse, nùasunái profetanái, nùasunái cáalíacáiyéi nacái, nùasunái yéewáidéeyéi wenàiwica nacái. Quéwa, núalíacawa pinúapinácuéra abénaméeyéi néená, pitàtìapinácué abénaméeyéi néená cruz ìwali, picapèedáidapinácué

abénaméyéi nacái judíonái yéewáidacàalu irìcu, pipìadáidapinácué nía yàcalé íicha áiba yàcalé nérépiná.

³⁵ Iná Dios yùuwichàidapinácué píawa, píacué israelitaca, nàwalíise macáita cayábéyéimica íwitáise pìawirináimicué inuéyéicaté, nanúacatalétaté nacái Dios yàasu profeta Zacarías, yái Berequías lìrimicaté, pìawirináimicué inuéricaté templo ibàacháwalená irìcubàa, bamuchúamibàa náicha altar, templo nacái.

³⁶ Péemìacué cayábani, Dios yùuwichàidapinácué píawa, píacué israelitaca iyéeyéica siùcade ìwalíise macáita yái báawéerica pimàníiricuéca nalí, niái nùasu wenàiwicaca”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús llora por Jerusalén

³⁷ Néese Jesús íimaca: “¡Píacué Jerusalén ìyacàlená mìnanáica, píacué inuéyéica Dios yàasu profetanái, pinúacuéca áibanái nacái íba iyú, niái wenàiwica Dios ibànuèyéica icàlidaca pirícué tàacáisi inùmalícuíse! ¡Manùba yàawiría nuwàwacaté nùwacáidacuéca nucùaca pía càide iyúwa cawámai ùwacáidacaalí ucùaca uénibewa ubáiná yáapiréwa! Quéwa càmitacué piwàwa nucùaca pía.

³⁸ Iná péemìacué cayába, máséeyéipiná picapèemicuéca, idécanáami piùwidénai imànicuéca ùwicái pípunita.

³⁹ Yá nùumacué nacái pirí, siùcásede càmitacué piicá núa quirínama àta pímacatalépinátacué nùwali: ‘¡Cayábéericaní yái yàanèerica Wacuèriná Dios íipidená ìwali, Dios ibànuèrica walí’ càipinácué píimaca nùwali”, íimaca yái Jesúsca.

24

Jesús anuncia que el templo será destruido

¹ Néseté Jesús yàacawa templo íicha. Idècunitàacá yàacawa, wía yéewáidacaléca wàacawa yáapicha mawiénita irí. Yá wadàbaca watàaníca irí templo ìwali, nàwali nacái cayábanaméyéi capìlica iyéeyéica templo itéese.

² Quéwa Jesús íimaca walí:

—Péemìacué cayába yái nùuméyéicuéca pirí ìwali, niái capìlica. Báisíta áiba èeriwa canácata capìlì yàasu íba yáawinéeripinácwawa áiba íba ínata. Macáita niái temploca itéeseyéica namáalàapináta nacáiwa —íimaca yái Jesúsca.

Señales antes del fin

³ Néese Jesús yàacawa dúli néré íipidenéechúa Olivos, yái olivo inàlimanáca. Yá Jesús yáawinacawa néré. Néese wía yéewáidacaléca wàacawa yàatalé watàanícaténá yáapicha méetàucuta áibanái íicha. Yá wáimaca irí:

—Wawàwaca picàlidaca walí chàcatánácalí ichàbapináwa yái picàlidéerica walí templo ìwali. ¿Càinásica iyú wadépiná wáalíacawa mawiénica péenáwaná pianàanápiná àniwa, èeri nacái imáalàanápinácwawa? —wáimaca.

⁴ Néese Jesús íimaca walí: “Piicácué píchawa cayába ipíchaná áibanái ichìwáidacuéca pía ipíchawáise èeri imáalàapinácwawa.

⁵ Manùbacainá wenàiwica nàanàapiná icàlidéeyéipiná ichìwawa. Náimapiná nùacasa niata. Yá nacàlidapiná nachìwawa. Càipiná náimaca: ‘Núacata yái Mesíasca íipidenéerica Jesucristo, israelita icuèrinápináca’, càipiná náimaca namànica nachìwawa. Yá nachìwáidapiná manùba wenàiwica.

⁶ Nacàlidapinácué pirí madécaná ùwicái iináwaná ìwali, áibanái imànlínása úwi mawiénita, déecubàata nacái. Quéwacué, picácué cáalu píawa iwàwacutácainá cài namànica, quéwa càmitàacá imáalàapináwa yái èeriquéi.

⁷ Manùbacainá áiba cáli néeséyéi ipéliapiná áiba cáli néeséyéi íipunitawa, áibanái gobierno namànipináca ùwicái áibanái gobierno íipunitawa. Yá

manùbéeyéi wenàiwica néetápinácawa máapicái iyú, cáli nacái icusúapinácawa madécaná cálifa.

⁸ Quéwa macáita yái yùuwichàacáisica, yátanica idàbáanéerica yùuwichàacáisica meedá, càide iyúwa inanái idàbacalí ùuwichàacawa ùasu èeri umusúadacaténá iicá èeri.

⁹ “Néese náibàapinácué píawa nacháawàacaténácué piináwaná ìwali náiwacanánái iríwa peebáidacáinácué nutàacái. Yá namànipinácué pirí báawéeri, yá nanúapinácué píawa. Macái èeri mìnanái báawacuéca naicápiná píawa peebáidacáinácué nutàacái.

¹⁰ Néenialípiná manùbéeyéi wenàiwica nawènúadapiná nuícha náiwitáisewa namànicaténá nabáyawanáwa. Yá báawapiná naicáyacacawa, nacháawàayacacawa.

¹¹ Madécaná iwicùlidéeyéi cachìwéeyéi yàanàapináca icàlidéeyéi ichìwawa. Náimapiná natàanínásá nacái Dios inùmalícuíse, yásí nachìwáidapiná madécaná wenàiwica.

¹² Néenialípiná iyaca madécaná báawéeriwa, íná batéwa macáita càmitapiná cáininá naicáyacacawa.

¹³ Quéwa cawinácalí yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata àta néetácatelétawa, nuwasàapiná níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

¹⁴ Yá nàapinácawa macái cáli íinalté nacàlidacaténá yái tàacáisi cayábéerica ímérerica Dios icùaca yàasu wenàiwicawa yéewacaténá macái èeri mìnanái néemìacaní; néese èeri imáalàapinácawa macáita.

¹⁵ “Bàaluité profeta Daniel itànàacaté tàacáisi Dios inùmalícuíse icàlidéerica walí áiba báawéeri casaquèeri wawàsi iináwaná ìwali abéeri wenàiwica imàníripináca templo irícu, aléde càmicataléca Dios ibatàa wenàiwica imànica càiri wawàsi, casacàacaténá imànica templo Dios íicha. Piicácalípinácué yái báawéerica iyéeripináca templo irícu—píacué iléeyéica yái tàacáisica, péemìacué cayábani—íná piicácalípinácué yái wenàiwica iyaca néré, yásí iwàwacutácué pipìacawa Jerusalén iyacàlená íicha.

¹⁶ Yásí cawinácalí iyéeyéica chái Judea yàasu cáli íinata, iwàwacutá napìacawa dúli inàliméeri nérépiná.

¹⁷ Cawinácalí wenàiwica iyamáidéeyéicawa iyaca icapèe ipùata sàabadéeri ínatawa néenialípiná, iwàwacutá càmita nèepùa nawàlùacawa nacapèe irículéwa needácaténá nàasuwa ipíchawáise napìacawa Jerusalén iyacàlená íicha.

¹⁸ Cawinácalí iyéeyéica manacúaliré, iwàwacutá càmita nèepùawa nacapèe néréwa, ibatàa needáanápiná nabàlewata, iwàwacutá càmita nèepùawa ipíchawáise napìacawa Jerusalén iyacàlená íicha.

¹⁹ ¡Nàuwichàapináwa manuísíwata cawinácalí inanái idéerícuíyéica, níá nacái inanáica yèeyéica quìrasli lira linisi, càmicainá nálimá napìacawa ráunamáita, naicápiná nacái néenibewa nàuwichàacawa!

²⁰ Pisutácué Dios íicha ipíchanácué iwàwacutá pipìacawa unìabépi, mánicainácué càulenáca pìacawa, càmita nacái sábado irícu judiónái iyamáidacatáicawa, ipíchaná nabàlìacuéca píicha yàcalé iwáiná inùma pimusúacatáisepináwa yàcalé íicha.

²¹ Néenialípiná wenàiwica yùuwichàapinácawa báawanama. Canácaté áiba yùuwichàacáisi báawéeríwanáí íicha, Dios idàbacatáiseté yái èeriquéi, àta siùca nacáide. Càmíripináta nacái áiba yùuwichàacáisi báawéeri íicha càripinátawa chái èeri irícu.

²² Càmicaalí Dios imàaca maléenéeripináni yái yùuwichàacáisicatá, yásí macái èeri mìnanái yéetápinácatá. Quéwa Dios idéca imàacaca maléenéeripinácani cáinináciná iicáca yàasu wenàiwicawa, níái wenàiwicaca Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa.

23 “Néese néenialípiná áibanái íimapiná piríwa: ‘Aquilaícué piicáca, chácata iyaca yái Mesíasca’, càipiná náimaca; áibanái nacái náimapinácué piríwa: ‘Piicácué Mesías iyaca néré, yái judío icuérináca’, càipiná náimaca. Quéwa, picácué peebáida nalíwani.

24 Manùbacáiná cachìwéeyéi yàanàapiná, icàlidéeyéipiná ichìwawa Mesíascasa nía, judío icuérinápinás; áibanái iwicùlidéeyéi nacái nàanàaca icàlidéeyéipiná ichìwawa. Náimapiná natàaníinása Dios inùmalícuíse. Yá namànipiná yái càmírica wenàiwica idé imànica. Càita náasáidapiná nachàiniwa nachìwáidacaténá èeri mìnánai. Náalimáidapiná nachìwáidaca nacái Dios yàasu wenàiwica, níái Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa. Càmicaalí Dios yàasunái iicá íchawa cayábani, yásí cachìwéeyéi náalimá nachìwáidaca nía nacái.

25 Nudéca nùalàacuéra pía náicha, ipíchawáise ichàbapinácawa.

26 Iná náimacaalícué pirí: ‘Aquilaícué piicáca Cristo iyaca manacúali yùucubàà càinawàiri’, picácué pìawa néré. Náimacaalícué nacái pirí: ‘Piicácué chácataníira Cristo iyaca capìi imàdáaná irìcu, ibàacawa’, picácué peebáidani.

27 Núacáiná nùacaalípináwa néese àniwa, yásí macái èeri mìnánai naicáca nucànakawa amaláwaca, càide iyúwa énu icànnáaná macáita capìraléeri cáli ìwali chènuniré èeri imusúacatáisewa àta èeri iwàlùacataléwa. Càicata nacái nùapináncawa néese àniwa nuénáiwana yàanàacatáiwa, núa asiali Dios néeséerica. Càmita nùawa ibàacanéeri iyúwa.

28 Màulenéeri iyú piicápinácué chábàanácalí nùacawa càide iyúwacué píalíanáwa alénácalí yéetéerimiwa irìawa piicácainácué manùbéeyéi wáchuli nàwacáidáyacacawa”, íimaca yái Jesúscia.

El regreso del Hijo del hombre

29 Jesúscia walí: “Néenialípiná ichàbacanacáitawa yái yùuwichàacáisica, yá catápináca èeri icamaláná, yá nacái quéeri càmitapiná amalá icànaca. Dùlupùta nacái nacaláapináwa chènuníise. Yásí cachàiníiyéi wawàsi iyéeyéica chènuniré nacusúacawa macáiwa.

30 Néese macái èeri mìnánai iicápiná abéeri wawàsi chènuníise imàaquéeripináca náalíacawa nùanàanápiná, núa asiali Dios néeséerica. Yá náicháanípiná nacalùniwa níái macáita èeri mìnánáica. Néese naicápiná núa, núa asiali Dios néeséerica, nùanàapiná acalèe yèewíise cachàiníiri nuíwitáise iyúwa, mèlumèluíri iyú nucùacaténá macáita.

31 Yá nubànùapiná nùasu ángelnáiwa napùlìacaténá trompeta cachàiníiri iyú nàwacáidacaténá macáita wenàiwica nuedéeyéica nùasunáipináwa. Càipiná nùwacáidaca nulíwa nía àta alénácalí nàyaca macáita cáli imanuíca chái èeri irìcu, èeri imusúacatáisewa àta èeri iwàlùacatalécawa.

32 “Péemìacué cayába comparación higuera yéetaná ìwali: Càisinàacaalí higuera yàana, yá imusúadacaalí ibáináwa, yá píalíacuécawa mawiénica camuí.

33 Càita nacái piicáacaalípinácué ichàbacawa macáita yái nucàlidéericuéca pirí ìwali, yásí píalíacuécawa mawiénica núa, nùanápináwa néese àniwa, núa asiali Dios néeséerica, càide iyúwa wenàiwica ibàlùacaalíwa capìi inùma irìcu, iwàlùanápináwa capìi irìculé.

34 Péemìacué cayábani, macáita yái siùquéerica tàacáwa nucàlidacuéra pirí ìwali, macáita ichàbáanápináacawa ipíchawáise néetácawa macáita wenàiwica iyéeyéipináca néenialíwa.

35 Yái capìraléeri cáli, èeriquéi nacái namáalàapináacawa áibaalípiná, néese nutàacái càmita imáalàapináwa. Macáita ichàbapináacawa càiwade iyúwa nucàlidáaná piríni.

36 “Quéwa canácata yáaliériwa chácatánápínácaalí yái èerica, chènuníiséyéi ángel nacái càmita náalíawa, núa nacái Dios lirica, càmita núalíawa chácatánápínácaalí èeri, hora nacái. Abéericata Núaniri Dios yáaliériwa.

37 “Mawiénicalípiná nuénáwaná nùanàacatáipináta àniwa, núa asìali Dios néeséerica, yásí wenàiwicanái nàyapináca càide iyúwaté èeri mìnánai lìyáanátē Noé yàasu èerité.

38 Bàaluité èeri ipíchawáiseté úni yéesacawa macáita cáliquéi, macái èeri mìnánai nàyacaté matuíbanáita Dios íicha; nayáacaté nayáacaléwa, nàiracaté nacái nàiracaléwa. Needácaté nacái náinupináwa. Càité namànica àta Noénái iwàlùacatalétatéwa arca irículé.

39 Càmitaté èeri mìnánai yeebáida mawiénicaní yái yùuwichàacáisica. Néeseté yáta manuíri yéesacái yàanàaca, yá macáita néetácawa càmíyéicaté iwàlùawa arca irículé Noénái yáapicha. Càita nacái yùuwichàacáisi yàanàapináwa ráunamáita èeri mìnánai lìwali áiba èeriwa nùanàacatáipináta àniwa, núa asìali Dios néeséerica.

40 Néenialípiná pucháiba asianái yèepuníiyéipináca manacúalibàa. Angelnái itépiná abéeri asìali, abéeripiná nacái imàacawa néenita.

41 Yá pucháiba inanái namulúapináca nàyaca ituínási. Angelnái itépiná abéechúa, abéechúapiná nacái imàacawa néenita.

42 “Picùacáitacué nùanàaca, càmicánácué píalíawa nuénáwaná nùanàacatáipiná, núa Píiwacalícuéa, chácatánápínácaalí nùanàaca àniwa.

43 Péemìacué cayába comparación: Capì íiwacali yálíacaalíwa càinácaalípiná hora irícu cayéedéeri yàanàa táiyápitá, yá càmita capì íiwacali iimácatá, càmita nacái ibatàa nawàlùacawa icapèe irículé nayéedùacaténá yàasutá. Càmita quéwa capì íiwacali yálíawa càinácaalípiná hora irícu cayéedéeri yàanàa.

44 Càicata nacáicué pía. Pichùnìacué píwitáisewa picùacaténácué nùacawa néese, núa asìali Dios néeséerica, nùacáináwa néese àniwa càmicatáipinátaucué picùa nùanàa”, íimaca walí yái Jesúscia.

El criado fiely el criado infiel

45 Néese Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca: “Péemìacué comparación: Iwàwacutácué piyaca càide iyúwa capì íiwacali yàasu wenàiwica. Cáibaidacáiricani, yái yàasu wenàiwicaca, yeebáidéerica nacái íiwacali itàacáiwia machacàníiri iyú. Iná yái capì íiwacalica, ipíchawáise yàacawa icapèe íchawa, yá ichùulìaca yàasu wenàiwicawa icùanápiná yàasu wenàiwica áibanái, yàacaténá nacái nayáapiná èeri imanùbaca.

46 Néesecáwa capì íiwacali yèepùacaalípináwa néese àniwa, yá casíimáica yàasu wenàiwica imànicaalícwáa càide iyúwa íiwacali íimáanátē irí.

47 Péemìacué cayábani, capì íiwacali imàacapiná yàasu wenàiwicawa icùaca macáita yàasu, yácainá yàasu wenàiwica íibaidacaté cayába íiwacali irípináwa, idècunitàacá canáca yái íiwacalica.

48-50 Quéwa capì íiwacali yàasu wenàiwica báawacaalí íiwitáise, yá iyúunáidacaalí íiwacali idècunìacawa càiripináta, yá nacái idàbacaalí icapèedáidaca inacáiyéiwa íibaidéeyéi, yá iyamáidaca íibaidaca iyáacaténá manuí iyácaléwa, liraca nacái, icàmáanápiná nacái icàméeyéi yáapicha, yáta íiwacali yèepùapináca yàanàaca yáta èerica yàasu wenàiwica càmicatáita icùa yàanàaca, abéeri hora nacái càmíiri yáalíawa lìwali íiwacali yàanàanápiná.

51 Yásí capì íiwacali idalúaca yèewi pucháibawaca, yái yàasu wenàiwica báawéerica. Yá yùuwichàacawa càide iyúwa pucháibéeyéi íiwitáise nàuwichàanáwa infierno irícu. Yásí náicháanípiná báawanama, naamíapináca nayéiwa nàuwichàacái iyúwa”, íimaca yái Jesúscia.

25

La parábola de las diez muchachas

1 Néeseté Jesús yéewáidaca wía comparación iyú, yá íimaca walí: “Néenálipiná, ipíchawáise Dios icùaca macáita wenàiwicanái, yá abénaméeyéi nacùapiná nùacawa néese, quéwa áibanái càmita nacùa nùacawa néese. Càica níade iyúwa diez namanùbaca mènanacanái. Péemìacué comparación: Mènanacanái needáca nàasu lámparawa nàacaténáwa fiesta casamiento néré. Yá nabàlùacawa báachawáise capìi lícha, nacùaca abéeri asìali yàanàaca idécanáami yeedáca iríwa yàacawéetúawa, yéewanápiná nawàlùacawa náapicha fiesta irìkulé.

2 Cinco namanùbaca mènanacanái máiwitáiséeyéi. Aibanái cinco namanùbaca caalíacáiyéi nacái.

3 Níai máiwitáiséeyéica meedá natéca nàasu lámparawa, quéwa càmita naté lámpara ituní napuníadáanápiná àniwa nàasu lámparawa.

4 Níai caalíacáiyéica natéca ituní yàalupiná nàasu lámpara yáapichawa.

5 Néese idècunìacatéwa yái asìali yeedéericaté yàacawéetúawa, íná iwàwacutá mènanacanái icùaca nía máadáiní. Yá cadapùleca macáita mènanacanáica. Néese naimáca náichawa.

6 Néeseta quéwa catá bamuchúami yáta mènanacanái yéemìaca áibanái imáidaca nalí cachàiniiri iyú. Yá náimaca mènanacanái irí: ‘Aca níara, pìacué píipunitáidaca nía’, náimaca.

7 Yá nacawàacawa macáita níai mènanacanáica. Yá nachùnìaca nàasu lámparawa.

8 Níai máiwitáiséeyéica meedá náimaca caalíacáiyéi irí: ‘Piùcùacué walí achúmáana ituní, wàasu lámparacáiná ichacàca yàacawa’, náimaca.

9 Quéwa caalíacáiyéi íima náli: ‘Càmírita, canácainá walí cayába wàasupiná, píripinácué nacái. Pìacué picutáca piríwa aléera nawéndacataléca’, náimaca náli.

10 Néese idècunitàacá máiwitáiséeyéi nàacawa nawènìacaténá nalíwa lámpara ituní, yá asìali yàanàaca yái yeedéericaté yàacawéetúawa. Néese níai caalíacáiyéica mènanacanáica ichùniyéicaté yàasuwa, nawàlùacawa náapicha fiesta casamiento néré. Yá nabàlìaca capìi inùma.

11 Néese níai máiwitáiséeyéica nàanàaca néré. Yá namáidaca capìi inùma néeni. Náimaca: ‘Wáiwacali, pìacùa walíni yái capìi inùmaca’, náimaca irí.

12 Néese quéwa íimaca náli: ‘Péemìacué cayábani, càmitacué nüalía nuicáca pía’, íimaca náli”, íimaca yái Jesúscia.

13 Néese Jesús íimaca walí iyéeyéica yáapicha: “Càita nacái iwàwacutácué pícuaca nùanàaca néese àniwa. Pícuaca cayába nùanàaca néese àniwa, núa, asìali Dios néeséerica, càmicainácué píalíawa chàcatáinápinácalí èeri nùawa, càinácaalípiná hora irícu nacái, càmitacué píalíawa”, íimaca yái Jesúscia.

La parábola del dinero

14 Néeseté Jesús yéewáidaca wía áiba comparación iyú. Yá íimaca walí: “Néenálipiná ipíchawáise Dios icùaca macáita, càicanide iyúwa càasuíri asìali idènièrica yàasu wenàiwicanáwa. Péemìacué comparación: Ipíchawáise càasuíri asìali yàacawa áiba cáli nérépiná, yá imáidaca yàasu wenàiwicanáwa. Yá yàaca nachàba yàasu platawa nacùanápiná iríni.

15 Yá náiwacali yàaca abéeri ichàba cinco mil namanùbaca moneda mánífiyei cawènica. Yàaca nacái áiba ichàba pucháiba mil namanùbaca. Yàaca nacái áiba ichàba abéeri mil namanùbaca. Yái náiwacali yàaca nachàba càide iyúwa náalimáaná náibaidaca, namànicaténá nàasu wawàsiwa náiwacali yàasu plata iyúwa. Yá yàacawa náicha áiba cáli néré.

16 Yái asìali idènièrica cinco mil namanùbaca, yàacawa caquialéta imànicaténá yàasu wawàsiwa íiwacali yàasu plata iyúwa. Yá yeedáca áiba cinco mil namanùbaca moneda íiwacali irípináwa ipualé yái plata íiwacali yèericaté ichàba.

17 Càita nacái imànica yái áiba asìalica idènièrica pucháiba mil namanùbaca imàníripiná iyú yàasu wawàsiwa. Yá yeedáca áiba pucháiba mil àniwa íiwacali irípináwa.

18 Quéwa yái asìali idènièrica abéeri mil meedá yàacawa, yá íicaca cáli yèewiré, yá ibàliaca plata cáli irìculé. Càita ibàacaca íiwacali yàasu platawa.

19 “Madécaná èeri idénáami, yá yéepùacawa néese àniwa yái náiwacalica. Néese imáidaca yàataléwa yàasu wenàiwicanáwa, níái yeedéeyécaté íicha plata, yáalícaténáwa náicha càsimalénácalí needá náiwacali irípináwa.

20 Quéechacáwa yái asìali yàanàaca íiwacali yàataléwa, yái idènièricaté cinco mil namanùbaca moneda, yá yàaca diez mil namanùbaca moneda íiwacali iríwa. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, piacaté nuchàba cinco mil namanùbaca. Siùcade pidèniaca áiba cinco mil namanùbaca àniwa nuedéerica pirípiná’, íimaca irí.

21 Néese íiwacali íimaca irí: ‘Cayábéericani. Pidéca píibaidaca nulí cayába, machacàníri iyú càide iyúwa nuwàwáaná. Pidéca píibaidaca nulí machacàníri iyú achúméríina iyú, íná numàaca picùaca madécaná àniwa. Yá peedá piríwa nùasu casímácaténá pía núapicha’, íiwacali íimaca irí.

22 Néese àniwa, yái asìali yàanàaca nacái íiwacali yàataléwa, yái náiwacali yèericaté ichàba pucháiba mil namanùbaca moneda, yá yéepùadaca báinúaca mil namanùbaca íiwacali iríwa. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, piacaté nuchàba pucháiba mil namanùbaca. Nudéca nuedáca pirípiná pucháiba mil namanùbaca àniwa’, íimaca irí.

23 Néese íiwacali íimaca irí: ‘Cayábéericani. Pidéca píibaidaca nulí cayába, machacàníri iyú càide iyúwa nuwàwáaná. Pidéca píibaidaca nulí machacàníri iyú achúméríina iyú, íná numàacaca picùaca madécaná àniwa. Yá peedá piríwa nùasu casímácaténá pía núapicha’, íiwacali íimaca irí.

24-25 “Néese nacái yái asìali yàanàaca íiwacali yàataléwa, yái náiwacali yèericaté ichàba abéeri mil namanùbaca moneda. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, núalíacawa pìwali caluérica píwitáise, peedácainá piríwa yàacàsi càmicataléca pibàna, pìwacáida nacái piríwa càmicataléca píibaida. Iná cáaluca núa, yá nùaca nubàliaca pìasu plata cáli irìculé. Siùcade nuèpùada pirí àniwa pìasu plataca’, íimaca.

26-27 Néese íiwacali íimaca irí: ‘Báawéeri píwitáise, càmita píibaída nulí cayába, ínuca pía nacái. Pínáidacaalíwa nùwali nuedáaná yàacàsi càmicataléca nubàna, nùwacáidáaná nacái nulíwa càmicataléca nuíbaida, néese ¿cánáté càmita pimàaca nùasu plata caja néré, yéewanápiná inísàacawa nulípiná achúmáana quirítatá àniwa?’ íiwacali íimaca irí.

28 Néese náiwacali íimaca yàasu wenàiwicanái iríwa: ‘Peedácué íicha níái abéeri mil namanùbaca monedaca. Placué iríni yái idènièrica diez mil namanùbaca’, íimaca yái náiwacalica.

29 ‘Níacáiná macáita íibaidéeyéica cayába nulípiná, yá numàacáanápiná nacùaca madécaná mamáalàacata. Quéwa cawinácaalí càmíiyéica íibaída cayába, càmita numàaca náibaidaca nulípiná quirínama.

30 Pìacué piúcaca yái wenàiwica canéerica iwèni méetàuculé máiníri catacatalé. Wenàiwicanái náicháanípiná manuísíwata, yá naamíapiná nayéiwa nàuwichàacái iyúwa”, íimaca yái Jesúscia.

El juicio de las naciones

31 Néseté Jesús íimaca walí àniwa: “Núa asìali Dios néeséerica, nùanàapiná cachàiníri iyú, nucamalá irìcuwa, cámiétaquéeri iyú nacái, cachàiníri nuíwitáise nacái nucùacaténá macáita èeri mìnánái. Yá nùanàapiná macái ángelnái yáapichawa. Yá nùawinacawa nùasu yàalubáisi mèlumèluíri íinatawa nucùacaténá macáita.

32 Nàwacáidapiná nùatalé macái èeri mìnánái. Yá nùwacáidapiná náichawáaca nía pucháiba yàalusipiná càide iyúwa pírái icuèriná ìwacáidacaalí ipìra ovejanáiwa cabranái lícha.

33 Yá nùwacáidapiná nulípináwa nùasunái ovejaca nuéwápuwáise mawiénita nulí, quéwa nùwacáidaca cabranái nuíchawa apáuwáisepiná needá.

34 Néese núa, yái icuèrica macáita, núumapiná nalí iyéeyéica núapicha nuéwápuwáise. Yá núumapiná nalí: ‘Aquilécué núapicha, píacué Núaniri Dios yàasunáica, Dios imàaqueyéica casímáica. Peedácué piríwa yái cayábéeri yàcaléca wamàníiricatécué pirípiná wadàbacaalíté èeriquéi, yái yàcalé picùacatalépinácuéca macáita wenàiwica.

35 Bàaluitécainá, máapicaalíté núa, piacatécué nuyáapiná. Macàlacaalíté nuwàwa, piacatécué nuìrapiná úni. Nùacaalítéwa déecuise nùasu cáli íichawa, peedácatécué piataléwa núa.

36 Canácaalíté nubàle, piatécué nubàlepiná. Cáuláicacaalíté núa, picùacatécué núa. Náucacaalíté núa presoíyéi ibànalìculé, piánàacatécué pisíimáidaca núa’, càipiná núumaca nalí.

37 Néese níai cayábanaméeyéica íwitáise náimapiná nulí: ‘Wáiwacali, ¿càicaalínátē waicá máapica pía, yátē wàaca piyáapiná? ¿Càicaalínátē waicá macàlaca piwàwa, yátē wàaca píracá úni?

38 ¿Càicaalínátē waicá piacawa déecuise piásu cáli íichawa, yátē weedáca wàataléwa pía? ¿Càicaalínátē waicá canáca pibàle, yátē wàaca pibàlepiná?

39 ¿Càicaalínátē nacái waicá cáuláicaca pía, yátē wacùaca pía? ¿Càicaalínátē nacái piyaca presoíyéi ibànalìcu, yátē wàaca wasíimáidaca pía?” càipiná náimaca nulí.

40 Néese núa, yái icuèrica macáita, núumapiná nalí: ‘Péemìacué cayába. Pimànicainatécué cayábéeri nuénánái irí, éwita nalípiná níai càmíiyéica cachàini náicha canánama, ínátē nuicáca yái pimàníricuéca nalí càide iyúwacué pidéca nacáicaalí pimànicá nulíni’, càipiná núumaca nalí.

41 “Néese núumapiná nalí níai iyéeyéica apáuwáise nuícha: ‘Piàcuéwa nuícha, píacué báawéeyéica Dios iicáca íwitáise. Piàcuéwa quichái irìculé càmíirica ichacàwa càiripinéerita iyaca Dios imànírica nalípiná, yái Satanásca, níia nacái Satanás yàasu ángelnáica.

42 Bàaluitécainá máapicaalíté núa, càmitatécué pìa nuyáapiná. Macàlacaalíté nuwàwa, càmitatécué pìa nuìra úni.

43 Nùacaalíté déecuise nùasu cáli íichawa, càmitatécué peedá piataléwa núa. Canácaalíté nubàle, càmitatécué pìa nubàlepiná. Cáuláicacaalíté núa, càmitatécué picùa núa. Náucacaalíté núa presoíyéi ibànalìculé, càmitatécué pìa pisíimáidaca núa’, càipiná núumaca nalí.

44 Néese náimapiná nulí: ‘Wáiwacali, ¿càicaalínátē waicá máapicaté pía, macàlacaalíté piwàwa nacái, cáuláicacaalíté pía nacái? ¿Càicaalínátē waicá piacawa déecuise piásu cáli íichawa? ¿Càicaalínátē waicá piyaca presoíyéi ibànalìcu nacái? ¿Càicaalínátē waicá canáca pibàle? ¿Càicaalínátē càmita wayúudàa pía?’ càipiná náimaca nulí.

45 Néese núumapiná nalí: ‘Péemìacué cayába, càmicainaté pimàni cayábéeri nuénánái irí, éwita nalípiná níai càmíiyéica cachàini náicha canánama, ínátē nuicáca yái càmíinácuéca pimànicá nalí cayábéeri càide iyúwacué càmicaalí nacái pimàni nulítáni’, càipiná núumaca nalí.

46 Néese níai báawéeyéica íwitáise nàapináacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi irìculé, yái yùuwichàacáisi càmíirica imáalàawa. Níata quéwa cayábanaméeyéica íwitáise nawàlùapináacawa yàcalé irìculé nadènìacataléca nacáucawa càmíri imáalàawa”, íimaca yái Jesúsca.

26

Conspiración para arrestar a Jesús

1 Idécanáamíté Jesús icàlidaca walíni, wía yéewáidacaléca, yá íimaca walí:

2 —Píalíacuécawa iyaca wapíchalé pucháiba èeri ipíchawáise namànica Pascua yàasuná culto. Yánica abénaméyéi wenàiwica presopináca namànica núawa namàacacaténá áibanái natàtìaca núua cruz ìwali, núua asìali Dios néeséerica — íimaca yái Jesúscia.

3 Néenialíté sacerdote íiwacanánái nàwacáidáyacacawa judío íiwacanánái yáapicha Caifás icapèe manuíri irìculé, yái sacerdote íiwacaliná íipidenéericaté Caifás.

4 Yá náináidacawa, natàaníca nacái, namànica wawàsi náapichawáaca náibàanápináté Jesús ibàacanéeri iyú nanúacaténáni.

5 Quéwa macáita náimaca nalíwáaca:

—Iwàwacutá càmita wáibàani Pascua yàasuná culto yaalí, ipíchaná calúaca wáapicha níai manùbéyéi wenàiwicaca, ipíchaná namànica ùwicái yàcalé irìcu —náimaca.

Una mujer derrama perfume sobre Jesús

6 Néeseté Jesús iyaca Betania iyacàlená irìcu, Simón icapèe irìcu, yái Simón ichùnièricatéwa chàunási lepra íicha.

7 Néese abéechúa inanái ùacawa Jesús yàatalé. Udènìaca achúméechúa catùa cawèníri íba alabastro icatùalená, ipuniéchúawa séenási pumèníri iyú, máiníri cawènica. Idècunitàacá Jesús iyáaca iyácaléwa, yá ùucùaca yái séenási pumènírica Jesús íwita ìwali.

8 Néese wía, Jesús yéewáidacaléca, waicácainá yái umànírica, yá calúaca wía. Yá wadàbaca wáimaca:

—Máiní báawéeriquéi úucáanáca meedá canéeri iwèni iyú yái pumènírica isàni cawènírimica.

9 ¿Cánáté càmita uwéndani, manùba platapinácainátani, uyúudàanápiná catúulécanéyéi wenàiwicatá? —wáimaca.

10 Jesús yéemìaca yái wáimáanáca, yá íimaca walí:

—Picácué pisàiwica ulí wawàsi. Yái umànírica nulí máiníri cayábacani.

11 Catúulécanéyéi wenàiwica nàyapinácué píapicha mamáalàacata càiripináta íná yéewacué píalimá piyúudàaca níia piwàwacatáicacué piyúudàaca níia. Núa quéwa càmírita iyapiná píapichacué càiripináta chái èeri irìcu.

12 Udéca ùucùaca perfume nùwali, nusànipiná nabàlìacaténá nuinámi, càide iyúwa judío íwitáise iyáaná.

13 Péemìacué cayábani, àta alénácaalí wenàiwica nacàlidaca nutàacái chái èeri irìcu íiméerica nuwàwaca nuwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yá nacàlidapiná uináwaná ìwali úái inanáica, umànicainá nulí cayábéeri, yá nawàwalipiná úa —íimaca yái Jesúscia.

Judas traiciona a Jesús

14 Néeseté abéeri wéená wía Jesús yéewáidacaléca docenácaté wamanùbaca, íipidenéericá Judas Iscariote, yàaca itàaníca sacerdote íiwacanánái yáapicha.

15 Judas íimaca nalí:

—¿Càinácué imanùbaca pìa nulí nutécaalícué píá Jesús yàatalé píbàacaténácuéni? —íimaca yái Judas Iscarioteca. Néese nacàlidaca iríni nàanápináté irí treinta namanùbaca moneda, níai plata cawèníiyéica, báinúaca quéeri iwènicatái.

16 Néese Judas idàbaca icutáca wawàsi càinácatáinápiná yáalimá itéca níia Jesús yàatalé náibàacaténáni.

La Cena del Señor

¹⁷ Idàbáanéeri èeri yàanàacaté judiónái yàasu culto Pascua yaalí, nayáacatáica pan càmfiri idènìa levadura. Yáté èerica, wía Jesús yéewáidacaléca wasutáca wéemìawa Jesús. Yá wáimaca irí:

—¿Alénásica piwàwa wàacawa wachùnìacaténá piyáapiná nacáwiwa yàacàsi Pascua pinéerica piyáacaténá wáapichani? —wáimaca.

¹⁸ Yá íimaca walí:

—Placuéra Jerusalén iyacàlená irìculé, abéeri asìali icapèe néré, càide iyúwacué nùumáanáté pirí. Píimacué irí: ‘Yáara Yéewáidéerica wía íima pirí: Mawiénica nùasu èeri nuétáanápináwa. Yá nùacawa picapèe néré nuyáacaténá yàacàsi Pascua pinéerica nuéwáidacalénai yáapichawa, cài íimaca pirí’, càicué píimaca iríwa —íimaca yái Jesúscra.

¹⁹ Néese abénaméeyéi wéená wía yéewáidacaléca nàacawa néré, yá namànica càide iyúwa Jesús ichùułlanáté nía. Yá nachùnìaca yàacàsi Pascua pinéerica.

²⁰ Néese catáca wàwali, yá Jesús iyaca mesa iwéré wáapicha wía yéewáidacaléca doce wamanùbaca.

²¹ Idècunitàacá wayáaca wayáacaléwa, yá íimaca walí:

—Péemìacué cayábani, abéeri péenácué itépiná nùuwidenái náibàacaténá núa —íimaca yái Jesúscra.

²² Yá idàbaca achúmaca wawàwa manuísíwata, yá wadàbaca wasutáca wéemìawani abéerinamata:

—Nuíwacali, ¿núasica? —wáimaca.

²³ Jesús íimaca walí:

—Yái yáapúadéerica nùapicha pan quirápieli irìculé, yácata itéeripináca nùuwidenái náibàacaténá núa.

²⁴ Iwàwacutá nuétácawa càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi nuináwaná ìwali Dios inùmalícuíse, núa asìali Dios néeséerica; quéwa, jmáiníripiná yùuwichàacawa yái asìalica itéeripináca nùuwidenái náibàacaténá núa! Cayábatésica irítáni càmicaalíté imusúa iicá èeritá —íimaca yái Jesúscra.

²⁵ Néese Judas yái ínáidéericatewa itéenápiná Jesús yùuwidenái náibàacaténáni, yá isutáca yéemìawa Jesús:

—Nuíwacali, ¿núasica? —íimaca yái Judasca. Néese Jesús íimaca irí:

—Báisíta, píacatani —íimaca yái Jesúscra.

²⁶ Néese idècunitàacá wayáaca wayáacaléwa, Jesús yeedáca pan icáapi irìculéwa, yá yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái panca. Néese isubèriadacani, iwacùaca walíni. Iimaca walí:

—Peedácué piyáawani, yácata nuiná yái —íimaca walí.

²⁷ Néese yeedáca copa icáapi irìculéwa, abéechúa copa idènièchúa irìcuwa uva ituní. Yá yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái uva ituníca. Néese ichàbáidaca walíni, yá íimaca walí:

—Macáitacué pìiracuéni.

²⁸ Yácainá yái uva ituníca, yácata nuíraná imusuéripináca nuíchawa cruz ìwali manùbéeyéi wenàiwica irípináwa, imàaqueérica nacái báisíricani yái wàlisài wawàsi Dios imànírira wenàiwicanái yáapicha iwasàanápiná níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Nuétacawa yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná íicha.

²⁹ Quéwa nùumacué pirí càmita nuèpùa nuìrapináca quirínamani yái uva ituníca àta áiba èeripiná nuìracataléta wàlisài uva ituní píapichacué yàcalé irìcu Núaniri Dios icùacataléca macáita chènuniré —íimaca walí yái Jesúscra.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

³⁰ Néese idécanáamité wacántàaca másibáwanáita salmos, yá wàacawa dúli néré íipidenéechúa Olivos, yái olivo inàlimanáca.

31 Jesús íimaca walí:

—Macáitacué piwènúadapiná nuícha píwitáisewa yáta catáquéi, néese pimàacapinácué núa abérera, càide iyúwaté Dios yàasu profeta itànàaná tàacáisi Dios íméericaté nùwali. Dios íimacaté: ‘Nunúapiná yái icuèrica nupìra ovejanáiwa, néese nupìra ovejanái napìapinácawa nacàlìacawa’, íimacaté yái Diosca.

32 Quéwa nudécanáami numichàacawa yéetácáisi íicha, yá nùapinácuécawa pipíchalé Galilea yàasu cáli néré, yásí nuípunitáidacuéca pía néréwa —íimaca yái Jesúscia.

33 Néese Pedro íimaca irí:

—Ewita macáita áibanái iwènúadacaalí pícha íiwitáisewa, càicáaníta càmita cài numànica —íimaca yái Pedroca.

34 Jesús íimaca irí:

—Péemìa cayába, yáta catáquéi, ipíchawáise cawámai itàaca, yá pimànipiná pichìwawa másiba yàawiría càmínáca píalíawa nùwali, ipíchaná nanúaca pía nùapicha —íimaca yái Jesúscia.

35 Quéwa Pedro íimaca:

—Ewita iwàwacutácaalí nacái nuétácawa píapichawa, càicáaníta càmitanica nucàlida nuchìwawa càmínáca núalíawa píwali —íimaca yái Pedroca. Yá macáita wía Jesús yéewáidacaléca cài wáimaca nacái Jesús irí.

Jesús ora en Getsemaní

36 Néese Jesús yàanàaca wáapicha wía yéewáidacaléca bàncalé inàlimaná néré íipidenácatlé Getsemaní. Yá íimaca walí:

—Píawinacuéwa chái idècunitàacá nùaca néré nusutáca nùawawa Dios íicha —íimaca yái Jesúscia.

37 Yá Jesús itéca yáapichawa Pedro, nía nacái Zebedeo yéenibeca pucháiba íipidenéeyéica Santiago, Juan nacái. Yá Jesús yùuwichàacawa manuísíwata achúmacáiná iwàwa, cálucáiná íináidacawa, yái Jesúscia.

38 Néese íimaca náli:

—Máiní achúmaca nuwàwa nuínáidacawa nuwàwalícuísewa càide iyúwa wenàiwica iwàwéeri yéetácawa aquialéta. Chàtacué píara. Picácué piimá piyaca. Nuwàwacué píacawéeridaca núa —íimaca yái Jesúscia.

39 Néese Jesús yàacawa napíchalé achúmáanata. Yá Jesús yúuwàa irìacawa inùmáawawa cáli iwéré. Yá íimaca Dios irí: “Núaniri, cayábacaalí piwasàanáca núa íicha yái manuíri nùuwichàanápìnácwá, yá piwasàaca núa. Quéwa càmicaalí cayába piwasàaná núa, yá picá pimàni càide iyúwa nuwàwáaná, néese pimàni càide iyúwa piwàwáanáwa”, íimaca isutáca yáawawa Dios íicha yái Jesúscia.

40 Néesecáwa Jesús yèepùacawa àniwa yéewáidacalénai yàataléwa. Yá yàanàaca nía iiméeyéicáita. Yá Jesús íimaca Pedro irí:

—¿Cánacué càmita yéewa picawàacawa ibatàa abéeri horapiná píacawéeridacaténácué núa?

41 Picácué piimá piyaca. Pisutácué píawawa Dios íicha ipíchaná Satanás yáalimáidacuéca pía pimànípìnácué píbáyanáwa. Piwàwacuéca pimànica càide iyúwa nuwàwáaná, quéwa machawàacáicatacué piiná meedá —íimaca yái Jesúscia.

42 Néese àniwa Jesús yàacawa náicha pucháibáaná yàawiríapiná. Yá isutáca yáawawa Dios íicha. Iimaca: “Núaniri, càmicaalí cayába piwasàaná núa íicha yái yùuwichàacáisica, yásí pimàni nulí càide iyúwa piwàwáaná”, íimaca yái Jesúscia.

43 Néese Jesús yèepùa yéewáidacalénai yàataléwa àniwa, yá iicáca nía iiméeyéica àniwa máinícáiná cadapùleca nía báawanama.

44 Yásí Jesú斯 imàacaca nía càita, yá yàacawa náicha àniwa isutácaténá yáawawa Dios íicha másiba yàawiríánápiná àniwa càide iyúwa idéenáté isutácawaca.

45 Néese yéepùacawa yéewáidacalénái yàataléwa àniwa. Yá Jesú斯 isutáca yéemìawa nía:

—¿Cánácué piimá piyaca mamáalàacata? ¿Cánácué piyamáidacáitacuéwa? Idéca nùasu èeri yàanàaca, núa asìali Dios néeséerica, presocatáipiná namànica núa namàacacaténá cabáyawanéeyéi inúaca núa.

46 Pimichàacuéwa wàanácuéwa. Aca néese yái asìalica itéerica nùuwidenái náibàacaténá núa —íimaca yái Jesúscia.

Arrestan a Jesú斯

47 Idècunitàacá Jesú斯 itàaníca, yá Judas yàanàaca, yái abéeri yéewáidacaléca, docenámica wía. Yàanàaca madécaná wenàiwica yáapicha cacáapisèeyéi. Naté espada machete nacáiri, àicu nacái áiba. Sacerdote íiwacanánái, judío íiwacanánái nacái nabànùacaté wenàiwica Judas yáapicha íbèeyéipináca Jesú斯.

48 Judas, yái itéeripinácaté Jesú斯 yùuwidenái náibàacaténáténi, icàlidacaté nalí quéecha càinápinácaalí iyú yáasáida Jesú斯. Càité Judas íimaca nalí quéechatécawa: “Yái asìali nutàidéeripináca nusùsuèripináca nacái inàni ìwali, yácata Jesú斯. Yá pílbàacuéni”, càité íimaca nalí yái Judasca.

49 Iná Judas yàacawa Jesú斯 yàatalé. Yá Judas íimaca Jesú斯 irí:

—¡Catámiquéera, Nuíwacali! —íimaca yái Judasca. Néese Judas isùsùaca Jesú斯 inàni ìwali càide iyúwa wáiwitáise iyáaná watàidáaná wenàiwica cáininéerica waicáca, wía judíoca.

50 Jesú斯 íimaca irí:

—Pía nùacawéerináca, pimàni caquialéta yái piwàwéerica pìanàaca pimànicá —íimaca yái Jesúscia. Néese níái yéeyéicawa Judas yáapicha nàacawa Jesú斯 yàatalé, yá náibàacani. Yá nacùacani presoíri iyú.

51 Néese abéeri wéená wía Jesú斯 yáapichéeyéica iwatàaca yàasu espadawa machete nacáiri. Yá yáalimáidaca ipéliacatató, yá inúacatatáni espada iyú abéeri sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwica. Quéwa isasàacáita yùuwi abéemàa.

52 Néese Jesú斯 íimaca yéewáidacalé iríwa:

—Píyàà pìasu espadawa yàalu irìculéwa. Càmita cayába cài pimàníináca, níacáiná macáita wenàiwica ipéliéyéica espada machete nacáiri iyú néetápiná nacáiwa espada iyúwa.

53 ¿Càmita píalíawa nuwàwacaalí nusutáca Núaniri Dios íichawa iyúudàanápiná nútatá, yásí ibànùaca nulí sesenta mil ichàbaníseta ángelnáicatá iyúudèeyéipiná nútatá?

54 Quéwa nupéliacaalí, nusutácalí nacái Dios íicha yàasu ángelnáí, yá càmita núalimá nùuwichàacawa càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi nuináwaná ìwali bàaluité Dios inùmalícuíse —íimaca yái Jesúscia.

55 Néese Jesú斯 isutáca yéemìawa níái wenàiwicaca:

—¿Cánácué pìanàa nùatalé cacáapisàiwaca espada, àicu nacái pílbàacaténá núa presoíri iyúpiná càide iyúwa piicáaná cayéedéerimi? Càmitacué iwàwacutá cài pimànicá càmicáinácué nupéliapiná píipunita. Macái èeri imanùbaca nudéca nùyaca templo irìcu, nuéwáidacaalíté wenàiwica, yáté càmitacué pílbàa núa néeni.

56 Quéwa píalimácué pílbàaca núa siùcade yéewanápiná macáita ichàbacawa càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi nuináwaná ìwali bàaluité Dios inùmalícuíse —íimaca yái Jesúscia. Néese macáita wía Jesú斯 yéewáidacaléca wamàacaca Jesú斯 abéerita. Yá wapiacawa náicha.

57 Níái íibèeyéicaté Jesúś natécani Caifás icapée néré, yái sacerdote íiwacalináca. Nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, judío íiwacanánai nacái nàwacáidáyacacatéwa Caifás icapée irìculé.

58 Pedro yàacawa náamiwáise déecuíseta. Yá iwàlùacawa bàacháwa irìculé yái sacerdote íiwacaliná icapée ibàacháwalenáca. Yá yáawinacawa úwinái yèewi, níái icuèyéica templo. Pedro iyamáacawa néré iicácaténá càinácaalí ichàbacawa yái Jesúś.

59 Sacerdote íiwacanánai, nía nacái Junta Supremanái israelita íiwacanánáica nacutáca cachìwéeri wawàsi Jesúś ìwali, namàacáanápiná úwinái nanúaca Jesúś.

60 Quéwa canáta nàanèeri ìwali wawàsi nanúanápiná Jesúś éwita madécaná nacàlidacáaníta nachìwawa nacháawàacaténá Jesúś iináwaná ìwali. Atata nàanàaca pucháiba wenàiwica icàlidéeyéipinátē ichìwawa.

61 Náimaca:

—Yái asìali íimacaté: ‘Núalimá numáalàidaca Dios yàasu templo, yásí nubàlùadapináni àniwa másiba èeri irìcu’, cài íimaca —náimaca.

62 Néese yái sacerdote íiwacaliná imichàa ibàlùacawa. Yá íimaca Jesúś irí:

—¿Cáná càmita pitàaní? ¿Càiná píimaca ìwali yái nacàlidéerica piwali nacháawàanáca piináwaná ìwali? —íimaca.

63 Quéwa, éwita càmicáaníta cabáywawanáca yái Jesúscia, càicáaníta masànata náichani mamáalàacata, canáca icàlidáaná iináwanáwa nalí. Néese sacerdote íiwacaliná íimaca irí àniwa:

—Nuchùulìa pía cáuri Dios íipidená ìwali picàlidáanápiná walí báisíiri iyúni. Picàlida walíni, ¿piatasica yái Mesíasca, judío icuèrinápináca, yái Dios Iirica? —íimaca.

64 Jesúś íimaca irí:

—Yáca núa yái càide iyúwa píimáaná. Núumacué nacái pirí áibaalípiná piicápinácuéca núa, núa asìali Dios néeséerica. Piicápinácuéca núa yáawinéericawa Dios yéewápuwáise, yái Dios cachàiníirica náicha canánama nucùacaténá yáapicha macáita. Yá piicápinácuéca nacái nùanàaca àniwa acalèe yèewíise chènuniise —íimaca yái Jesúscia.

65 Néese yái sacerdote íiwacaliná icacanáidaca ibàlewa càide iyúwaté judío íiwitáise ìyáaná yáasáidacaténá báawaca yéemìaca yái Jesúś íimáanáca Dios ìwali. Yá sacerdote íiwacaliná íimaca nalí:

—¡Yái asìali itàaníca báawéeri iyú Dios ìwali! ¡Càmita iwàwacutá wéemìaca áibanái icàlidáaná iináwaná ìwali! Pidécuéca péemìaca itàaníca báawéeri iyú Dios ìwali, icàlidaca ìwaliwa Dios Iiricasani.

66 ¿Càinásicué wamànica irí? —íimaca. Néese náimaca:

—Cabáywawanácani. Iwàwacutá yéetáacawa —náimaca.

67 Néese abénaméyéi nàapìsáidaca Jesúś inàni. Nacapèedáidacani nacái. Aibanái nanúadáidaca nacái inàni ìwali.

68 Nabàlìa nacái ituí, yá náimaca irí:

—Píasa Mesíasca, yái wacuèrinása Dios ibànuèrisa walí, ipiwickùlida, picàlida walíni cawinácaalí níái inúadáidéeyéica pía! —náimaca naicáaníca iquíniná.

Pedro niega conocer a Jesúś

69 Pedro yáawinacawa ìyaca bàacháwáise, yá inanái íibaidéechúa néré ùacawa Pedro yàatalé. Yá úumaca irí:

—Píasa nacái yéepuníritéwa Jesúś yáapicha, yái Galilea néeséerica —úumaca.

70 Quéwa Pedro icàlidaca ichìwawa nèewi macáita níái wenàiwicaca. Yá íimaca:

—Càmita núalíawa ìwali yái pitàaníirica nulí ìwali —íimaca yái Pedroca, càalucáináni, ipíchaná nanúacani Jesúś yáapicha.

71 Néesecáwa Pedro yàacawa náicha iwáiná inùma néré, yái iwáiná bàacháwa itéeséerica. Yá áiba uicáca néréni, yá úumaca áibanái irí níái ìyéeyéica néré:

—Yái asìaliquéi yèepunítéwa Jesú斯 yáapicha, yái Nazaret néeséerica —úumaca nalí.

⁷² Yá Pedro icàlidaca ichìwawa àniwa báisí báisícata càmíinásá yáalía iicáca Jesú斯. Iimaca:

—¡Càmita núalía nuicácani yái asìalica! —íimaca yái Pedroca, ipíchaná náibàacani.

⁷³ Achúmáana tàacáwa àniwa, áibanái iyéeyéica néré nàacawa Pedro yàatalé. Yá náimaca irí:

—Báisíta píaca néená níái Jesú斯 yéewáidacaléca pitàanícáiná càide iyúwa Galilea yàasu cáli néeséeyéi —náimaca irí.

⁷⁴ Néese Pedro idàbaca icàlidaca ichìwawa báawéeri tàacáisi iyú báawanama báisí báisísíwata Dios yáaliériwa. Pedro íimaca:

—¡Càmita núalía nuicácani yái asìalica! —íimaca yái Pedroca, cálucáináni. Yáta cawámai itàaca.

⁷⁵ Yá Pedro iwàwalica tàacáisi Jesú斯 íimeericaté irí: ‘Ipíchawáise cawámai itàaca, yá pimànipiná pichìwawa másiba yàawiría càmíináca píalíawa nùwali’, càité íimaca yái Jesúscia. Yá Pedro yàacawa náicha. Yá íicháaníca cachàiníiri iyú.

27

Jesús es entregado a Pilato

¹ Amalácalité nawicáu, yá macáita sacerdote íiwacanánái abédanamata náiwitáise náapicha níái judío íiwacanánái béeyéica nanúanápiná Jesú斯.

² Yá nadacùaca náichawa Jesú斯. Néese natécani Pilato yàatalé, yái gobernador romanosàiri icuèricaté Judea yàasu cáli.

La muerte de Judas

³ Néeseté Judas, yái itéericaté nía Jesú斯 yàatalé náibàacaténáni, yá Judas iicáca natéca Jesú斯 nadacuèrimi, gobernador romanosàiri yàatalé nasutácaténá gobernador ichùullanápiná úwinái inúaca Jesú斯. Iná Judas, iicácainá nanúanápinátē Jesú斯, yá achúmaca Judas íináidacawa iwàwawa, báawaca iicáca yái imànínácaté. Yá Judas iwàlùacawa nàatalé níái sacerdote íiwacanánáica, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica. Yá Judas iwàwacaté yèepùadaca nalí yái plataca nèericaté irí itéenácaté nía Jesú斯 yàatalé náibàacaténáni, níái treinta namanùbaca moneda plata cawèniyéi báinúaca quéeri iwènicatáica.

⁴ Judas íimaca nalí:

—Nuèpùadacué pirí yái plataca ipíchaná cabáyawanáca núa ìwalíise. Nudéca numànica nubáyawanáwa nutéenácué pía yàatalé píibàacaténáni pinúanápinácuéni, yáara asìali mabáyawanéerica —íimaca yái Judasca. Quéwa náimaca Judas irí:

—¡Canápináta walíni cabáyawanáanáca pía! ¡Pìasu wawàsicatéera! —náimaca.

⁵ Iná Judas yúucaca íchawa níái monedaca templo irìculé. Néese yàacawa. Yá idacùaca icanápi ìwalíisewa yéenúlusi iyú idacuèricaté chènuniise. Yá ipisìacawa chènuniise, yéewacaténá yéenúlusi isidùa icanápi, yá yéetácawa.

⁶ Néese sacerdote íiwacanánái ìwacáidaca níái monedaca Judasmi yúuquéericaté íchawa templo irìculé. Yá náimaca:

—Idéca yeedáca iríwa yái plata imàcacaténá nanúaca asìali, iná casacàaca Dios iicáca yái plataca. Canátacué yéewaná wamàacaca Dios iríni ofrenda iyú —náimaca.

⁷ Iná náináidacawa nawènìanápiná cáli Judasmi yàasu plata iyú, abéeri cáli íipidenéeri Campo del Alfarero (íimáanáca “yàasu cáli, asìali imànírica mapuwáa”). Néese nadécanáami nawènìacani, yá namàacaca yái cáli nabàllacatalépiná yéetéeyéimiwa càmíiyéica judío.

8 Iná Jerusalén ìyacàlená mìnanái néemìacáinátē càinácaalíté namànica Judas yàasu platami iyú, yá nàaca íipidená yái cálida Campo de Sangre (íimáanáca “Irái yàalu”) Judasmi yeedácáinátē iríwa yái plataca imàcacaténátē nanúaca asìali. Mamáalàacata cài náimaca ìwali yái cálida, àta siùca nacáide.

9 Càité macáita ichàbacawa càiide iyúwaté profeta itànàanátē tàacáisi Dios inùmalícuise, abéeri néená niái profeta ìyéeyéicaté profeta Jeremías yéetácadénáamitéwa. Yái profeta íimacaté: “Needáca treinta namanùbaca moneda plata cawènìiyéi, yái asìali iwènináami càiide iyúwa israelita íiwacanánai ipáyaidáaná nawènìacaténá asìali nàasu wenàiwicapináacawa.

10 Yá nawènìaca cálida platami iyú, yàasu cálida yái asìali imànírica mapuwáa, càiide iyúwa Wacuèriná Dios ichùullaná núa”, cài íimacaté yái profetaca Dios inùmalícuise.

Jesús ante Pilato

11 Néeseté natéca Jesús gobernador romanosàiri yàatalé, yá gobernador isutáca yéemìawa Jesús. Gobernador íimaca Jesús irí:

—¿Píatasica judío icuèrinápiná? —íimaca. Néese Jesús íimaca:

—Báisíta, núacani, pidéca cài píimaca —íimaca yái Jesúsca.

12 Néese sacerdote íiwacanánica, nía nacái judío íiwacanánai béyéica idècunitàacá nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali mamáalàacata, yá masànakata náicha Jesús, éwita càmicáanítaté imàni ibáywawanáwa iyúwa nacháawàaná iináwaná ìwali.

13 Iná yái Pilato gobernadorca isutáca yéemìawa Jesús. Yá íimaca Jesús irí:

—¿Cáná càmita picàlida nulí piináwanáwa? Péemìa nacháawàaná piináwaná ìwali manùba wawàsi ìwalíise —íimaca yái Pilatoca.

14 Masànata quéwa yái Jesúsca, càmita icàlida iináwanáwa gobernador irí, ibatàa abéeri tàacáisi pináta. Iná yái Pilato gobernadorca íináidacawa manuísíwata iicáidaca Jesús irí.

Jesús es sentenciado a muerte

15 Camuí imanùbaca judónái imànicaalíté Pascua yàasuná culto, yáté gobernador romanosàiri iwasàaca abéeri presoíri judónái irípiná càiílinácaalí presoíri nawàwéeri.

16 Néenialíté ìyaca caináwanéeri presoíri íipidenéericaté Jesús Barrabás.

17 Néese idécanáami judónái nàwacáidáyacacawa Pilato yàatalé, yá Pilato isutáca yéemìawa nía:

—¿Càiílinácaalícué náicha piwàwa nuwasàaca pirí, Barrabástasica, càmicaalí nacái, Jesús áibatasica, yái náiméerica ìwali Mesíascani, yái nacuèrinásàirica Dios ibànuèrica nalí? —cài íimaca yái Pilatoca.

18 Pilato icàlidaca nalíni, yáalíacáinátēwa báawaca judío íiwacanánai iicáca Jesús, mánicáiná cayábaca macái wenàiwica naicáca Jesús, nía judío íiwacanánai náibàacaté Jesús nacháawàacaténá iináwaná ìwali gobernador irí.

19 Néese idècunitàacá Pilato yáawinacawa ìyaca néré yàasu manuíri yàalubáisi íinatawa, yá Pilato yàacawéetúa ibànuaca irí tàacáisi. Yá úumaca irí: “Piwasàa caquialéta yáara asìali mabáywawanéerica, núamacanicáiná táiyápi bàwina. Yá núamacani irícuíse mání cálida núa manuísíwata Jesús ìwalíise, ipíchaná pimànica irí báawéeri”, cài ubànuaca tàacáisi ùacawéeri Pilato iríwa.

20 Quéwa sacerdote íiwacanánai, nía nacái judío íiwacanánica nawènúadaca manùbéyéi wenàiwicanái íiwitáise nasutáanápiná Pilato íicha iwasàacaténá nalípiná Barrabás, ichùullaca nacái yàasu úwináwiwa nanúanápiná Jesús.

21 Néese gobernador Pilato isutáca yéemìawa nía àniwa:

—¿Càiríiná asìali pucháibéyéica íicha piwàwacué numàaca yèepunícawa pirícué? —íimaca. Néese náimaca:

—¡Piwasàa walí Barrabás! —náimaca.

22 Pilato isutáca yéemìawa nía:

—Néeni, nuwasàacaalícué pirí Barrabás, ¿càinásicué piwàwa numànica Jesúis irí, yái plímeericuéca ìwali, Mesíascani, yái picuèrinápináca? —íimaca. Néese macáita náimaca:

—¡Pitàtacuéni cruz ìwali! —náimaca.

23 Néese Pilato isutáca yéemìawa nía:

—¿Cáná? ¿Càinásica báawéeri idé imànica? —íimaca yái Pilatoca. Quéwa nèepùa néemianícawa:

—¡Pitàtacuéni cruz ìwali! —náimaca.

24 Atata Pilato yáalíacawa càmita yáalimá iwènúadaca náiwitáise, iicáca nacáimáiní calúaca nía cachàiníwanái mamáalàacata nawàwáanápinátē namànica úwicái gobierno íipunita yàcalé irìcu. Iná Pilato ichùulìaca yàasu wenàiwicawa itéenápiná irí úni. Yá Pilato íibaca icáapiwa manùbeyéi wenàiwica naicápiná yáasáidacaténá nalí yáawawa càide iyúwa canáca nacáiri ibáywawaná Jesúis ìwalíise, quéwa cabáywawanéeri mamáalàacatani yái Pilatoca. Yá Pilato íimaca nalí:

—Canáca nubáywawaná pinúanácué yái asìalica. Pìasu wawàsitacué pinúani —íimaca yái Pilatoca.

25 Macáita wenàiwicanái náimaca irí:

—¡Wía cabáywaneeyéica ìwalíise, wéenibe nacái! —náimaca.

26 Iná Pilato iwasàaca nalí Barrabás. Néese ichùulìaca yàasu úwináiwa nacapèedáidaca Jesúis mabàleta cachàiníiri cabèesi iyú. Nadécanáami nacapèedáidaca Jesúis báawanama àta íimami ichalàacatalétawa íicha, yá Pilato yèepùadacani úwinái irí natàtànápináni cruz ìwali.

27 Néese gobernador yàasu úwinái natéca Jesúis Pilato icapèe manuíri néré, báacháwa irìculé. Yá namáidaca macáita néenánáiwa úwináica nàwacáidáyacacaténáwa Jesúis itéese.

28 Needáca Jesúis ibàle. Yá náucaca ìwalíise cáláeeri ruana nacáiri quiréerí càiride iyúwa romano icuèriná ibàle, nacuèriná naicácaténásatáni, quéwa naicáanícaita meedá Jesúis iquíniná.

29 Néese namànica tuíri culèpi nacáiri icàyuwaniná càiride iyúwa romano icuèriná yàasu corona. Yá náiyàaca corona Jesúis íiwita ìwali. Namàacaca sitùa Jesúis icáapi yéewápuwáiséeri irìculé càide iyúwaté romano icuèriná idènìaná yàasu àicu oroíriwa. Néese nabàlùacawa nàuluì ipùata iyúwa Jesúis irí càide iyúwa nàaca nacáicalí icàaluíniná quéwa naicáanícaita meedá iquíniná. Càmita báisíri iyú nàa icàaluíniná. Yá náimaca irí:

—¡Casíimái piwàwa, pìyaca manùba èeri, píasa judío icuèrinásàirica! —náimaca, càide iyúwaté romano íiwitáise natàidáaná nacuèrináwa, naicáanícaténá meedá Jesúis iquíniná.

30 Nàapìsáidacani, yá needáca sitùa icáapi íicha, yá nanúadáidaca íiwita ìwali sitùa iyú.

31 Idécanáami cài naicáaníca Jesúis iquíniná, yá needáca íicha yái ruana nacáiri quiréerica. Néese náiyàaca ìwali ibàle, yá natéca natàtàacaténáni cruz ìwali.

Jesús es crucificado

32 Nàacanáamiwa capìi íicha, càmita yéewa Jesúis iwáacutaca yàasu cruz, canácainá quirínama íchàini, úwináicainá icapèedáidacani báawanama. Iná úwinái íibàaca asìali íipidenéerica Simón, Cirene iyacàlená néeséeri. Yá nachùulìaca Simón iwáacutaca cruz Jesúis irípiná.

33 Natéca Jesús méetàuculé Jerusalén iyacàlená íicha. Nàanàacaté Gólgota néré (íimáanáca “Iiwitasi yáapimi iyacatalé”).

34 Yá nawàwacaté nàaca Jesús ìira uva ituní ipuíri, nèewìadéerica dabé yèewi íipidenéeri hiel wéebacaténá Jesús iiná ipíchaná máiní yùuwichàacawa cruz ìwali. Quéwa, idécanáami yáalimáidaca achumáanata, yá càmíirita ìira náichani.

35 Idécanáami úwinái natàtìaca Jesús cruz ìwali, yá náibàaca ibàlemi, náucaca náichawa suerte naseríacaténá nalíwáaca Jesús ibàlemi.

36 Néese úwinái iyamáa yáawinacawa néré nacùacaténáni ipíchaná áibanái yàanàaca yàatalé.

37 Nachanàidaca tàacáisi cruz ìwali Jesús íiwita iwicáubàa. Yái tàacáisi icàlidacaté cáná yéewa nanúacani. Yá tàacáisi íimaca: “Yácata Jesús, yái judío icuérináca”, íimacaté yái tàacáisica.

38 Natàtìaca nacái pucháiba cayéedéeyéi cruz ìwali mawiénita Jesús irí. Abéeri cruz ibàlùacawa Jesús yéewápuwáise, áiba cruz nacái ibàlùacawa apáuwáise Jesús irí.

39 Niái ichàbéeyéicawa néenibà àyapulìcubàa natàaníca Jesús ìwali báawéeri iyú, nacusúadaca náiwitawa irí naicáanícaténá iquíniná.

40 Yá náimaca irí:

—¡Píata imáalàidéeripinásá templo, imichàidéeripinásá nacái àniwani másiba èeri irìcu, pichàiniada píawawa yéetácáisi íicha ipíchaná péetácawa! ¡Báisícalí Dios Iirica pía, yá piricùawa cruz íicha! —náimaca naicáaníca Jesús iquíniná.

41 Càita nacái naicáaníca Jesús iquíniná niái sacerdote íwacanánáica, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, nía nacái judío íwacanánáí béeyéica. Náimaca nalíwáaca:

42 —Ichùníacaté áibanái ipíchanáté néetácawa, quéwa càmita yáalimá ichàiniadaca yáawawa yéetácáisi íicha. Báisícalí Israel itaquénainámí icuérinácatáni, ¡yásí yáalimá iricùacawa cruz íichatá, weebáidacaténá itàacái!

43 Iimacaté manuícasa íináidacawa iwàwawa Dios ìwali, íibàacaténásá nacái iwàwawa Dios iwéré Dios icùanápinátensi báawéeri íicha. Quéwa báisícalí cáinináca Dios iicácatáni, ¡yá Dios ichàiniadacatáni yéetácáisi íicha ipíchaná yéetácawa! ¡Iná càmita yéewa Dios Iiricani càide iyúwaté icàlidáaná ichìwawa! —náimaca naicáaníca Jesús iquíniná.

44 Nía nacái cayéedéeyéica natàtèeyéica cruz ìwali mawiénita Jesús irí, natàaníca nacái ìwali báawéeri iyú.

Muerte de Jesús

45 Néeseté machacànicaalíté èeri, yá catáca macáita chái èeri irìcu másiba horapiná catáca, àta las tresta táicalé.

46 Yásí horaquéi a las tres Jesús imáidaca cachàiníri iyú itàacái iyúwa. Yá íimaca Dios irí: “Elí, Elí, ¿lema sabactani?”, íimaca yái Jesúsca. (Yái tàacáisi íimáanáca: “Nucuériná Dios, Nucuériná Dios, ¿cánásica pimàaca núua abéerita?” cài íimáanáca.)

47 Abénaméeyéi néená niái ibàluèyéicawa néré néemìacáináni, yá náimaca nalíwáaca:

—Yái asìali imáidaca iyaca profeta Elías —náimaca.

48 Yá abéeri náicha yàaca yeedáca esponja wáluma nacáiri íisapiadacaténáni uva ituní iyú càaméeri liracaná. Yá idacùaca esponja isàbéerica sitùa ipùatalìcu. Néese imichàidacani mawiénita Jesús inùma irí, yéewacaténá Jesús ibèrùacani.

49 Aibanáita quéwa yáapichéeyéi náimaca irí:

—Tàacáwa, wacùacuécani waicáwa Elías yàanàacaalí yeedácani cruz íicha —náimaca naicáaníca Jesús iquíniná.

50 Néese àniwa Jesú imáidaca cachàiníiri iyú, yá imàacaca icáucawa yàacawa iiná íichawa.

51 Jesú yéetácanacáitawa, yáta manuíri yáawàanáca templo irìcuírica ica-canácawa bamuchúamibà cáli iwérénama, pucháibawaca yèewi, yái yáawàanáca ibàlièrica mabáyawanéeri Dios iyacatáica wenàiwicanái ituí íicha. Yá icacanácawa chènuniise cáli iwérénama, yái yáawàanáca. Cáli icusúaca nacáwa. Yá íba manuínaméeyéi nacái nasubèriacawa cáli icusúacái iyú.

52 Yáta madécaná càliculi inùma nàacùacatéwa, yá nacáucàacawa madécaná yeebáidéeyéicaté Dios itàacái, níai yéetéeyéimicatéwa.

53 Néesetécáwa namusúacawa càliculi irìcuíse idécanáamíté Jesú imichàacawa yéetácáisi íicha. Yá nawàlùacatéwa Dios yàasu yàcalé irìculé, yái Jerusalén iyacàlenáca, yáté madécaná wenàiwica naicáca nía nérē.

54 Néese úwi íwacaliná, nía nacái yáapichéeyéica icuèyéicaté Jesú, naicácainá cáli icusúacawa, yái áiba wawàsi ichàbáaná nacáwa, yá cálaluca nía báawanama. Yá náimaca nalíwáaca:

—¡Báisícata yái asìalica Dios Iirica! —náimaca.

55 Nàyaca nacái nérē manùba inanái iicáidéeyéica iyaca Jesú irí déecuíseta quéwa. Níai inanáica nayúudàacaté Jesú yèepunícalítéwa Galilea yàasu cáli íicha Jerusalén iyacàlená nérépiná.

56 Uyaca nèewi María Magdalena. Aiba María nacái ìya nérē úái náatúaca, níai Santiago, José nacái. Aiba inanái nacái ìya nérē úái Zebedeo yéenibe yáatúaca.

Jesús es sepultado

57 Néeseté catáca yàacawa, yá abéeri càasuíri yàanàaca íipidenéerica José, Arimatea iyacàlená mìnali. Yái Joséca yeebáidacaté Jesú itàacái.

58 Yá José yàaca iicáca Pilato gobernador yàatalé. Yá isutáca Jesú iinámi Pilato íicha. Néese Pilato ichùuliaca namàacaca José itéca Jesú iinámi.

59 Inát José yàacawa cruz nérē, yeedáca Jesú iinámi, yá yéepùacani masaquèeri wáluma linoíri iyú, càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía judíoca.

60 Yái José idènìaca yàasu càliculi wàlisàiwa. Yá irìadaca Jesú iinámi càliculi irìculé. Yái càlicullica áibanái íiquéericate dúli ibàlì irìcu, yéewacaténá càlicullicaní, càide iyúwa capíli imàdáaná. José, áibanái nacái idécanáami nabàlìaca càliculi inùma manuíri íba iyú, yá nàacawa íicha.

61 Quéwa María Magdalena, áiba María nacái nayamáacawa nérē, náawinacáwacawa abéemàawáise càliculi íicha.

La guardia ante el sepulcro de Jesús

62 Néeseté mapisáita àniwa, yái sábado judónái iyamáidacatáicawa, sacerdote íwacanánái, fariseonái nacái nàacawa Pilato gobernador yàatalé, yái romanosàiri icuèricaté nàasu cáli.

63 Yá náimaca irí:

—Wáiwacali, pía icuèrica wía, wadéca wawàwalica yái íimáanácaté yáara cachìwéerica idècunitàacá cáucani. Iimacaté imichàanápinácatéwa yéetácáisi íicha másiba èeri irìcu.

64 Iná pichùuliá úwinái nacùaca cayábani yái càlicullica àta imáalàacatáitawéi másiba èeri ipíchaná yéewáidacalénái yàanàaca táiyápi yá nayeedùaca iinámi càliculi irìcuíse, ipíchaná nacái nacàlidaca nachìwawa wenàiwicanái irí idéenáca imichàacawa yéetácáisi íicha. Níacáná yéewáidacalénái nacàlidacaalí iináwaná idécsa imichàacawa yéetácáisi íicha, yásí máiní yáawanáica báawaca íchani yái quéechéeri chìwáica yái nacàlidáanácaté nachìwawa ìwali Mesíascasani, yái judío icuérinápináca —náimaca.

65 Néese Pilato íimaca nalí:

—Pidènìacuéca úwináí pichùuliéyéipiná icùaca càliculì. Piàcué pibàlìacani picùacué píalimáanáta cayábani, yái càliculìca, ipíchaná áibanái yàanàaca néré —íimaca yái Pilatoca.

⁶⁶ Néese nàacawa càliculì néré. Yá nachanàidaca sello íyanási nacáiri íba ìwali, yái manuíri íba nabàlièrica iyú càliculì inùma. Canáca yéewaná wenàiwica iwàlùacawa càliculì irìculé càmicaalícawa imàdáida sello quéechacáwa, yái sello íyanási nacáiri nachanàidéerica càliculì inùma ìwali. Yá namàacaca néré nacái úwináí icuèyéipináca càliculì ipíchaná áiba wenàiwica iwàlùacawa néré.

28

La resurrección de Jesús

¹ Néese sábado ichàbacatéwa judiónáí iyamáidacatáicawa. Yáté amaláca yàacawa domingo, yá María Magdalena, áiba María úapicha nacái nàaca naicáca càliculì nérépiná.

² Yáta cáli icusúacawa cachàiníri iyú, ángel Wáiwacali néeséeri yàanàacáiná chènuníise. Yàanàaca càliculì néré, yá yeedáca manuíri íba càliculì inùma íicha, yá yáawinacawa íba ífinata.

³ Yái ángel icànaca càide iyúwa énu icamaláná icànnáaná. Idènìaca nacái ibàlewa cabalèeri, mèlumèluíri càide iyúwa nieve.

⁴ Uwináí naicácani, yá natatácawa nacalùniwa, yá náuwàa naliacawa cáli íinalaté càide iyúwa yéetéeyéimiwa.

⁵ Néese ángel íimaca inanái irí:

—Picácué cáalu pía nuícha. Núalíacawa picutácuéca piàcawa Jesús iinámi, yái natàtèericaté cruz ìwali.

⁶ Canáca cháníi, idéca imichàacawa yéetácáisi íicha càide iyúwaté ímáaná. Aquialécué piàcuerwa piicáca aléi càliculì irìculé naliadacatáimicani.

⁷ Néese piàcàatétacuéwa picàlidaca yéewáidacalénai iríni. Càicué píimaca nali: “Wáiwacali idéca imichàacawa yéetácáisi íicha. Siùcade yàacawa pipíchalécué Galilea yàasu cáli néré. Nérépinácué piicáni”, càicué píimaca yéewáidacalénai iríwa. Yácatà tacáisi iwàwacutéericuéca nucàlidaca pirí —íimaca yái ángelca.

⁸ Néese níái inanáica napìacawa càliculì íicha, yá cáaluca níá quéwa casímáica nawàwa manuísíwata. Yá napìacawa nàacaténá nacàlidaca walíni, wíá Jesús yéewáidacaléca.

⁹ Yáta Jesús imàacaca yáawawa naicácani, yá itàidaca níá. Yá nàacawa Jesús yàatalé, náuwàa naliacawa nanùmáawawa cáli iwéré Jesús íipunita, náibàaca yàabàli ìwali nàacaténá icàaluíniná, càide iyúwa wáiwitáise ìyáaná, wíá judíoca.

¹⁰ Yá Jesús íimaca nali:

—Picácué cáalu pía. Piàcué picàlidaca nuénánai iríni nàacaténáwa Galilea yàasu cáli néré, yásí néréca naicápiná núawa —íimaca yái Jesúscia.

Lo que contaron los soldados

¹¹ Néeseté níái inanáica idècunitàacá nèepùaca nàacawa càliculì íicha, yá abénaméyéi néená níái úwináica icuèyéicaté càliculì nèepùacawa Jerusalén iyacàlená irìculé. Yá nacàlidaca sacerdote íiwacanánai iríni macáita yái ichàbáanácatéwa.

¹² Néese sacerdote íiwacanánai nàaca natàaníca judío íiwacanánai béyéi yáapicha. Yáté abédanamacata náiwitáise. Néese nàaca madécaná plata úwináí irí masànaçaténá níái úwináica.

¹³ Yáté náimaca úwináí irí:

—Picàlidacué áibanái iríni, tayıyápi bàwina idècunitàacá piimácuéca piyaca, yásasí níái Jesús yéewáidacalénaimica nàanàacaté needáca ichéecami, càicué píimaca wenàiwicanái iríwa.

14 Néese gobernador yéemìacaalícué piináwaná ìwali càmílinácué picùa cayába yái càliculìimica, yásí watàanícuéca yáapicha piwicáu ipíchanácué inúaca pía – náimaca nachùulìaca úwinái nacàlidáanápiná nachìwawa.

15 Néeseté úwinái needáca nalíwa yái plataca, yá nàacawa nacàlidaca nachìwawa càide iyúwa sacerdotenái ichùulianáté nía. Càita nacái madécaná judionái nacàlidaca càiri cachìwéeri tàacáisi Jesús ìwali àta siùca nacáide.

El encargo de Jesús a los discípulos

16 Inátè wíia Jesús yéewáidacaléca once wamanùbaca, wàacatéwa Galilea yàasu cáli néré, áiba dúli néré Jesús icàlidéericate walí ìwali, wàwacáidáyacacatáipinácawa.

17 Waicácaté Jesús, yá wàaca icàaluíniná, quéwa abénaméeyéi wéená càmitatécáwa neebáida báisíca Jesús yái naiquéerica.

18 Néese Jesús yàacawa wàatalé. Yá íimaca walí:
—Dios idéca imàacaca nulí íiwitaisewa nucùanápiná macáita ìyéerica chènuniré, chái èeri irìcu nacái.

19 Piacuéwa macái cáli íinalé, péewáidacué macái wenàiwicanái neebáidáanápiná nutàacái. Pibautizácué nacái cawinácaalí yeebáidéeyéica Wáaniri Dios, núa nacái yái Dios Iirica, Espíritu Santo nacái.

20 Péewáidacué wenàiwica namànicaténá macáita càide iyúwa nuchùulianácué pía. Núatacué nacái píapicha, nùacawéeridapinácué píawa càiripináta àta yái èeriquéi imáalàacatalépinátawa, nùanàapinácaalí àniwa –íimaca yái Jesúsca.

SAN MARCOS

Juan el Bautista en el desierto

¹ Yácata cayábéeri tàacáisi icàlidéerica walí Jesucristo ìwali, yái Dios Iirica. Yái tàacáisisca idàba cài:

² Profeta Isaías itànàacaté tàacáisi Dios íiméericaté Iiri iríwa. Dios íimacaté: “Péemla cayába, nubànùapiná pipíchalé nùasu wenàiwicawa icàlidéerica nutàacáwiwa. Yá yàapinácwawa pipíchaléwa yàalàacaténá wenàiwica nachùnìanápiná náiwitáisewa yéewanápiná natàidaca pía cayábéeri iyú plànàacaalípiná nàataléwa.

³ Icàlidapiná nalíwani cachàiníri iyú manacúali yùucubàa càinawàiri. Càipiná íimaca nalí: ‘Càide iyúwa wenàiwicaná ichùnlacaalí àyapu Náiwacali irípináwa, càitacué nacái iwàwacutácué pichùniaca píwitáisewa Wacuériná Dios irípiná, pitàidacaténácué cayábéeri iyúni. Pichùnlacué píwitáisewa yéewacaténá idàbaca yéewáidacuéca piyaca machacàníri iyú càide iyúwa iwàwáaná’, càipiná íimaca yái nùasu wenàiwicaca”, íimacaté yái Diosca.

⁴ Inátē macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta Isaías icàlidáanátē tàacáisi Dios inùmalícuíse. Juan el Bautista yàanàacaté manacúali yùuculé càinawàiri, yá ibautizáca yàacawa wenàiwicaná néenibàa. Yàalàaca nía nawènúadáanápiná náiwitáisewa Dios irípiná, nabautizáanápiná nacáwiwa, náasáidacaténá namàacacaté náichawa yái báawéerica namànírica, yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa nabáywawaná íicha.

⁵ Néese manùbéeyéi wenàiwica nàacatéwa Juan yàatalé néemìacaténá itàacái, madécaná Judea yàasu cáli néeséeyéi, Jerusalén iyacàlená mìnánai nacái. Néese nacàlidaca náichawa yái báawéerica namànírica, yá Juan ibautizáca nía Jordán inanába yáaculé.

⁶ Yái Juan idènìaca ibàlewa cácuíri wáluma camello ichùna iwálumalená. Idènìaca nacái ìwalìbabàawa pírái íimamimi. Iyáa nacái iyáacaléwa wirìichu nacáiyéi, mába ituní nacái Juan yàanèerica manacúali yùucubàa càinawàiri.

⁷ Càité Juan icàlidaca yèepunícawa nalíni: “Mesùnamáita áiba yàanàaca núamirícuàa, mánííri cachàinica íiwitáise nuícha. Nuíwacalicani, yái yàanèeripináca; nuicáca núawawa iyúwa yàasu wenàiwica càmíri cachàini náicha canánama máníicáiná cayábéerica nuíchani.

⁸ Nudéca nubautizácuéca pía úni yáaculé, yáta quéwa ibànuèripinácué pirí Espíritu Santo ibautizácaténácué píwitáise Espíritu Santo ichàini iyú”, íimaca nalí yái Juanca.

Jesús es bautizado

⁹ Néenialíté Jesús yàanàaca Nazaret iyacàlená néese, iyéerica Galilea yàasu cáli finata. Jesús yàanàaca Juan yàatalé. Néese Juan ibautizáca Jesús Jordán inanába yáaculé.

¹⁰ Idécanáami Jesús imichàacawa úni yáacuíse, yáta iicáca capíraléeri cáli yàacùacawa. Yá iicáca Espíritu Santo iricùacawa ìwali càride iyúwa unùcu iricùanáwa.

¹¹ Yá néemìaca Dios itàacái chènuníise. Dios íimaca Jesús irí: “Píacata Nuìri nuwàwéerica cáininéerica nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicáca pía”, íimaca yái Diosca.

Jesús es puesto a prueba

¹² Yáta Espíritu Santo itéca Jesús manacúali yùuculé càinawàiri.

13 Jesú斯 iyaca néré cuarenta èeri manacúali yùucubàa. Néréca Satanás yáalimáida Jesú斯 imàníinápiná ibáyawanáwa, quéwa càmita Jesú斯 yeebá. Yá Jesú斯 iyaca cuwèesinái yéewibàa. Angelnái nacái yàacawéeridaca néréni, nayúudàacani.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

14 Néese áibanái wenàiwica náucaca Juan el Bautista presoíyéi ibànalìculé. Néese Jesú斯 yàacawa Galilea yàasu cálí néré. Yá icàlidaca yèepunícawa yái tàacáisi cayábéerica Dios inùmalìcuíse.

15 Jesú斯 íimaca: “Idéca yàanàaca yéenáwaná Dios icùacaténá canánama mesúnamáita. Iná piwènúadacué píwitáisewa pibáyawaná íichawa, peebáidacué nacái yái tàacáisi cayábéerica”, íimaca yái Jesúscia.

Jesús llama a cuatro pescadores

16 Néese Jesú斯 yèepunícawa Galilea icalìsaniná icàinalená íinatabàa. Yá iicáca pucháiba asìanái. Ibèeri íipidená Simón, iméeréeri íipidená Andrés. Yúuquéeyéi yàasu tarayawa yèepunícawa calìsáacubàa, náibàacáiná cubái needácaténá nalíwa nàasu platawa.

17 Yá Jesú斯 íimaca náli:

—Aquilécué síisaara, piacuéwa núapicha yéewacaténá nuéwáidacalénáicuéca pía. Pidécuéca píbàaca cubái piwacáidacaténácué nía, quéwa siùcáisede nuéwáidapinácué píawa piwacáidáanápiná nulí wenàiwica yéewanápiná nuéwáidacaléca nía —íimaca yái Jesúscia.

18 Yáta namàacaca náichawa nàasu tarayawa. Yá nàacawa yáapicha.

19 Néese nèepunícawa nàacawa àniwa calìsa idùlepiré, yá Jesú斯 iicá nacái Zebedeo yéenibe pucháiba asìanái, íipidenéeyéi Santiago, Juan nacái, ichùnièyéi yàasu chinchorrowa, nàasu barca irícuwa.

20 Jesú斯 iicácanacáita nía, yá imáidaca nía. Yá caquialéta namàacaca náaniriwa barca irícu, yàasu wenàiwicanái yáapichawa íibaídéeyéica Zebedeo irí. Yá Santiago, Juan nacái nàacawa Jesú斯 yáapicha.

Un hombre que tenía un espíritu impuro

21 Yá nàanàaca Capernaum iyacàlená néré. Néese áiba sábado judiónái iyamáidacatáicawa, yá Jesú斯 iwàlùacawa judiónái yéewáidacàalu irículé, yá idàbaca yéewáidaca wenàiwica.

22 Yá náináidacawa néemìaca yéewáidáaná nía, yéewáidacáiná nía càide iyúwa wenàiwica idènièrica Dios íiwitáise icàlidacaténá tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Càmita yéewáida nía càide iyúwa judiónái yéewáidáaná wenàiwica, níai yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, Dios itàacái ìwali, profeta Moisés itànèericaté.

23 Néese iyaca nàasu néewáidacàalu irícu abéeri asìali idènièrica demonio iwàwalìcuwa, abéeri demonio casaquèeri íiwitáise. Yái demonio idacùaca asìali íiwitáise.

24 Yáta demonio idàbaca yéemianícawa asìali isàna iyú. Yá demonio íimaca Jesú斯 irí:

—¿Cáná pisàiwica walí wawàsi, pía Jesú斯 Nazaret iyacàlená néeséerica? ¿Pianàasica pimáalàidacaténá wía? Núalíacawa nuicáca pía, núalíacawa piwali, Dios néeséeri mabáyawanéerica pía —íimaca.

25 Quéwa Jesú斯 yàalàaca demonio cachàiníri iyú. Yá íimaca demonio irí:

—¡Masànata pía! ¡Pimusúawa íicha yái asìalica! —íimaca yái Jesúscia.

26 Néese demonio casaquèeri íiwitáise itatáidaca asìali cachàiníri iyú, yá demonio yàacawa asìali íicha, yá demonio íicháaníca yàacawa cachàiníri iyú.

27 Néese macáita ìyéeyéica néré nacalùadacawa manuísíwata, íná nasutáca néemìawa níawáaca, náimaca nalíwáaca:

—¿Càinásica yái wàlisài yéewáidáanáca? Yéewáidaca wenàiwica, ichùuliaca demonio nacái íwitáise cachàiníiri iyúwa. Ichùuliaca demonio casaquèeyéica íwitáise, yá namànica càide iyúwa ichùulìaná nía —náimaca nalíwáaca.

28 Néese ráunamáita macái Galilea yàasu cáli néeseyéi náalíacawa Jesús iináwaná ìwali.

Jesús sana a la suegra de Simón Pedro

29 Idécanáamíté namusúacawa judiónái yéewáidacàalu irìcuíse, Jesús yàacawa Santiago yáapicha, Juan nacái. Yá nawàlùacawa Simón icapèe irìculé, Andrés iyacatalé ibèeri Simón yáapichawa.

30 Néenialíté Simón iyéeru uculúacawa mecumí iyú. Jesús iwàlùacadénáamiwa nacapèe irìculé, yáta nacàlidaca irí uculúanáwa.

31 Néese Jesús yàacawa ùatalé, íibàaca ucáapi, imichàidaca úa, yáta mecumí ichàbacawa úicha. Néese ùaca nayápiná.

Jesús sana a muchos enfermos

32 Néeseté catáca yàacawa, èeri idénáami iwàlùacawa, yáté yàcalé mìnánái natéca macái néenánáwa cáuláiquéeyéi Jesús yàatalé, áibanái wenàiwica nacái demonio idacuèyéi íwitáise.

33 Yá macáita nàwacáidáyacacawa capìi inùma néeni Jesús ìyatái.

34 Jesús ichùnlàcaté madécaná cáuláiquéeyéi macái uláicái íwitáaná íicha. Jesús yúucaca madécaná demonio wenàiwicanái íicha, càmita quéwa ibatàa demonionái icàlidaca iináwaná ìwali, náalíacáiná naicácani, yái Jesúsca.

Jesús anuncia el mensaje en las sinagogas

35 Néese táiyápicáwa, cáala èeri ipíchawáise èeri imusúacawa, yá Jesús imichàacawa, yàacawa imusúacawa yàcalé irìcuíse yàacaténáwa canácatalé wenàiwica. Yá néré isutáca yáawawa Dios íicha.

36 Néese Simón yàacawa yàacawéeyéiná yáapichawa nacutáca Jesús.

37 Néese nàanàacani, yá náimaca Jesús irí:

—Macáita nacutáca nàyaca pía —náimaca.

38 Yá Jesús íimaca nalí:

—Wàacuéwa áibanái ìyacàle néré ìyéeyéica mawiénibàa nucàlidacaténá nalíni yái tàacáisi cayábéerica. Nudéca nùanàaca nucàlidacaténá nalíni —íimaca yái Jesúsca.

39 Iná Jesús yàacawa macái yàcalé ìyéeyéica Galilea yàasu cáli íinata. Icàlidaca nalíni nàasu néewáidacàalu imanùbaca irìcu. Yá yúucaca demonio wenàiwicanái íicha.

Jesús sana a un leproso

40 Néeseté áiba asìali, cacháunéeri íimami lepra iyú, yàacawa Jesús yàatalé. Yá ibàlùacawa yùuluù ipùata iyúwa Jesús irí, yàacaténá Jesús icàaluíniná, yéewacaténá catúulécanáca Jesús iicácani. Yá íimaca Jesús irí:

—Núalíacawa píalimá pichùnìaca núa, piwàwacaalí quéwa pichùnìaca núa —íimaca.

41 Yá catúulécanáca Jesús iicáca cáuláiquéeri, yá imàacaca icáapiwa ìwali, yá Jesús íimaca irí:

—Nuwàwaca nuchùnìaca pía. ¡Cayábaca píawa! —íimaca yái Jesúsca.

42 Yáta icháuná lepra ichàbacawa asìali íicha. Yáta cayábaquéi asìalica.

43 Quéwa Jesús ichùuliaca asìali yèepùanápìnáwa íicha caquialéta. Yá nacái yàalàaca asìali cachàiníiri iyú.

44 Jesús íimaca asìali irí:

—Péemìa cayába. Picá picàlida áibanái iríni nuchùnìaná pía. Néese, piawa caquialéta píasáida sacerdote iicá píimamiwa, yáalíacaténáwa cayábaca pía picháuná íchawa. Pimàaca nacái ofrenda Dios irí càide iyúwaté profeta Moisés ichùulìaná, cayábacáiná pía, yéewanápiná macái wenàiwica yáalíacawa pidéca pichùnìacawa —íimaca Jesús.

45 Quéwa yái asìalica idàbaca icàlidaca macái wenàiwica irí Jesús iináwaná ichùnìanáni. Iná càmita quirínama Jesús yéewa iwàlùacawa asáiwaca áiba yàcalé irìculé madécanácainá wenàiwica nawàwa naicácani. Iná yèepunícawa náicha manacúali yùucubàa càinawàiri canácatlé wenàiwicanái. Quéwa macái yàcalé mìnánái nàacawa yàatalé naicácaténáni.

2

Jesús sana a un paralítico

1 Néeseté cawàwanáta másiba èeri idénáami, yá Jesús yèepùa iwàlùacawa Capernaum ìyacàlená irìculé. Quéwa manùbéeyéi yáalíaca iináwaná ìyaca capìirìcu.

2 Yá madécaná wenàiwica ìwacáidáyacacawa yàatalé ína napuníadaca capìi, inùma nérénamata. Yá Jesús icàlidaca nalí Dios itàacái.

3 Néese báinúaca asianái yàanàaca itéeyéica asìali máapinéeri iiná macáita, càmírica yáalimá imichàanícawa, irìericawa yàalubái ínatawa, iiméeri irìcu.

4 Càmita nálimá nawàlùacawa Jesús nérépiná dàalacáiná máiní wenàiwicanái néré, ína náiríacawa escalera ìwalibàa capìi ínatalé, sàabadéeri, canéerica ipùata chènuniré. Néréca nawatàaca capìi ibáiná Jesús iwigáu. Yá nalicùadaca néenibàani, yéenúlusi ìwali, yái máapinéerica iiná yàalubái ínatawa.

5 Néese Jesús yáalíacawa náwitáise manuíca náináidacawa nawàwawa Jesús ìwali ichùnìanápináni, yá Jesús íimaca cáuláiquéeri irí:

—Pía, nùacawéerináca, nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná íicha cayábacaténá píapicha Dios —íimaca yái Jesúscua.

6-7 Yá abénaméeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu nàyaca néré, yáawinéeyéicawa. Yá náináidacawa: “¿Cáná itàaní cài yái asìali Jesúscua? Itàaníca ìyaca Dios ìwali báawéeri iyú, canácainá asìali yáaliméeri imàacaca iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná íicha cayábacaténá náapicha Dios. Abéericata Dios yáaliméeri imànica càiri wawàsi”, náimaca náináidacawa nalíwa nawàwalícuísewa.

8 Yáta Jesús yáalíacawa náináidáanáwa. Yá íimaca nalí:

—¿Cánácué yéewa píináidacawa cài?

9 Máiní màulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná íicha cayábacaténá píapicha Dios’, càmicáiná áibanái yáalimá iicáca asáisí báisícaalí cayábaca yáapicha Dios. Quéwa máiní cäulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Pimichàawa, plipìna’, áibanái wenàiwica nálimácainá naicáca asáisí wadécaalí wachùnìacani watàacái iyúwa, yái máapinéerica.

10 Iná núa, asìali Dios néeséerica, nuchùnìapiná yái máapinéerica, píalíacaténácuéwa Dios idéca ichùulìaca numàacáanápiná nuwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná íicha chái èeri irìcu, cayábacaténá náapicha Dios —íimaca yái Jesúscua. Néese íimaca máapinéeri irí:

11 —Pía asìalica, pimichàawa, peedá píalubáwiwa, pèepùawa picapèe néréwa —íimaca yái Jesúscua.

12 Néese yái cäuláiquéerica imichàacawa. Yá itéca yàalubáwiwa. Imusúacawa náicha idècunitàacá naicáidacá irí. Iná macáita náináidacawa naicáidacá manuísíwata Jesús irí. Nàaca nacái Dios irí cayábéeri. Yá náimaca nalíwáaca:

—¡Canácataté waiquéeri càiri wawàsica! —náimaca nalíwáaca.

Jesús llama a Levi

13 Néseté Jesú斯 yàacawa àniwa Galilea icalìsaniná idùlepiré. Yá wenàiwicanái nàacawa yàatalé. Néese yéewáidaca nía.

14 Néesecáwa idècunitàacá yéepunícawa àniwa, yá iicáca Leví, yá Alfeo ìirica. Yáí Leví yáawinéericawa aléera yeedácatelécaté plata yéenánai judío íichawa romanonái yàasu gobierno irípiná. Yá Jesú斯 íimaca irí:

—Aquialé. Pìawa núapicha, yéewacaténá nuéwáidacaléca pía —íimaca yáí Jesúscua. Yá Leví imichàa yàacawa Jesú斯 yáapicha.

15 Néese Jesú斯 iyáaca iyáacaléwa Leví icapée irícu. Nàyaca néré nacái mesa iwéré manùbeyéi wenàiwica yeedéeyéica plata néenánai judío íichawa romanonái yàasu gobierno irípiná, manùbeyéi nacái cabáyawanéeyéica wenàiwica. Macáita nayáaca nayáacaléwa Jesú斯 yáapicha, yéewáidacalénai yáapicha nacái, madécanácainá wenàiwica nèepunícawa Jesú斯 yáapicha.

16 Néese abénaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, naicáca Jesú斯 iyáaca iyáacaléwa náapicha níai macáita cabáyawanéeyéica wenàiwicaca. Néese náimaca Jesú斯 yéewáidacalénai irí:

—Yáí yéewáidéericuéca pía, ¿cáná iyáaca iyáacaléwa náapicha níai cabáyawanéeyéica wenàiwicaca, náapicha nacái níai yeedéeyéica wáicha plata romanonái yàasu gobierno irípiná? —náimaca.

17 Quéwa Jesú斯 yéemiacani, yá íimaca fariseonái irí:

—Péemìacué comparación: Máuláicacaalí wenàiwica, yá càmita nawàwacutá abéeri ichùnièripiná nía. Quéwa áibanái cáláiquéeyéi nawàwacutácani, yáí ichùnièripináca nía. Càita nacái wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, càmita nacutá abéeri ichùnièripiná náwitáise nabáyawaná íichawa. Quéwa áibanái wenàiwica yáaliéyécawa cabáyawanáca, níata icutáca abéeri iwènúadéeripiná náwitáise báawéeri íicha. Càita nacái núa, càmita nùanàa numáidacaténá wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, néese nudéca nùanàaca numáidacaténá wenàiwica yáaliéyécawa cabáyawanáca, nawènúadáanápina náwitáisewa nabáyawaná íichawa. Iná cayábaca nàwacáidáyacacawa nùatalé níai cabáyawanéeyéica nuwènúadacaténá náwitáise nabáyawaná íichawa —íimaca yáí Jesúscua.

La cuestión del ayuno

18 Aiba èeri càide iyúwaté náwitáise iyáaná, Juan el Bautista yéewáidacalénai, níai nacái fariseoca namàacacaté náichawa nayáacaléwa nasutácaténá níawawa Dios íicha manuísíwata. Néese wenàiwicanái nàacawa Jesú斯 yàatalé. Yá náimaca irí:

—Juan yéewáidacalénai namàacaca náichawa nayáacaléwa càide iyúwa náwitáise iyáaná nasutácaténá níawawa Dios íicha manuísíwata, càita nacái fariseonái namànica càita. Néeni, ¿cáná càmita péewáidacalénai namàaca náichawa nayáacaléwa nasutácaténá níawawa Dios íicha? —náimaca.

19 Jesú斯 íimaca nalí:

—Péemìacué comparación: Asìali icásàacaalíwa, yá imáidaca yàacawéeyéináwa asìanái naicácaténá icásàacawa casímáiri iyú. Idècunitàacá iyaca náapicha, yá casímáica nía, íná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa.

20 Quéwa áibaalípiná, áibanái itéca náichawani. Idécanáami natéca náichawani, yásí namàaca náichawa nayáacaléwa, achúmacáiná nawàwa. Càita nacái nuéwáidacalénáica, càmita yéewa achúmaca nawàwa idècunitàacá nùyaca náapicha. Iná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa, nùyacáiná náapicha.

21 “Péemìacué áiba comparación: Càmita wadé wachanàidaca éwisàimi wabàlewa wàlisài wáluma yéemami iyú. Wachanàidacaalí cài, yásí wàlisài wáluma yéemami imàcacacawa, yá icacanáidaca éwisàimi bàlesi, yá quéwanáta manuíca icháuná.

22 Péemìacué áiba comparación: Càmita wadé wàucùaca wàlisài uva ituní éwisàimi íimamisi irìculé. Wamànicaalí cài, néese uva ituní isáacawa dàchidàchiwaca inàniacubàa, yásí éwisàimi íimamisi icacanácawa, càmicainá yálimá imulacàacawa yàacawa. Yásí yúucacawa wáicha macáita uva ituníca, íimamisi nacái. Iná iwàwacutá wàucùaca wàlisài uva ituní wàlisài íimamisi irìculé. Càita nacái nuéwáidacalénai yeebáidéyéica nutàacái wàlisài, càmita nàya fariseonái yàasu bàluisàimi tàacáisi ìwali —íimaca yái Jesúscia.

Los discípulos arrancan espigas en el día de reposo

23 Aiba sábado judiónái iyamáidacatáicawa Jesúscia yèepunícawa àyapulìcubàa yéewáidacalénai yáapichawa bànacalé yèewibàa. Néese yéewáidacalénai nadàbaca needáca achúmáanata trigo ituíná nayápináwa, yácainá judío íiwitáise imàacaca wenàiwica needáca nayápinawani achúmáanata iyacaná áibanái ibànacale yéená, máapicalí nía.

24 Néese abénaméeyéi fariseo naicácani iyúwa íibaidacalési, yái Jesúscia yéewáidacalénai imànírica, iná fariseonái íimaca Jesúscia irí:

—Péemìa, ¿cáná péewáidacalénai íbaida siùca sábado wayamáidacatáicawa? Dios càmita imàaca wáibaidaca siùca èeri —náimaca.

25 Yá Jesúscia íimaca fariseonái irí:

—Pidécuéca piimáichaca tàacáisi pileericuéca Dios itàacái irìcuíse wàawirimi rey David ìwali. Bàluité David iwàwacutáca yàacàsi, máapicaináni, áibanái nacái aslanái iyéeyéica yáapicha.

26 Abiatar yàasu èerité, yái sacerdote íiwacalináca, néese David iwàlùacatéwa Dios yàasu manuíri caplima íimamisíri mabáyanéeri irìculé, israelitanái isutácatáipiná Dios íicha. Yá David iyáaca pan namàníricaté Dios irí ofrenda piná sacerdotenái iyápiná. Dios itàacái imàacacaté níawamita sacerdotenái iyáaca yái panca. Davidta quéwa iyáacani. Yàaca nacái yáapichéyéi iríwa nayácaténai nacái. Dios càmita yùuwichàida nía, máapicainá nía, iná catúulécanáca Dios iicáca nía —íimaca yái Jesúscia.

27 Jesúscia íimaca fariseonái irí nacái:

—Dios idéca imàacaca walí yái èeri sábado wayamáidacatáicawa iyúudàacaténai wenàiwicanái, catúulécanácainá Dios iicáca wenàiwica. Dios cámíritaté idàba wenàiwica sábado irípiná.

28 Iná Dios idéca ichùulìaca núa, asìali Dios néeséerica, numàacáanápíná nùasu wenàiwica namànica càide iyúwa nuwàwáaná èeri imanùbaca, yái èeri sábado nacái wayamáidacatáicawa, wíja judíoca —íimaca yái Jesúscia.

3

El hombre de la mano tullida

1 Néese àniwa Jesúscia iwàlùacawa judiónái yàasu yéewáidacàalu irìculé. Iyaca néeni abéeri asìali icáapi ituwièricawa íicha.

2 Abénaméeyéi fariseo naicáidaca Jesúscia irí naicácaténai asáisí Jesúscia ichùnìacaalípinaté asìali sábado irìcu nayamáidacatáicawa, yéewanápíná nacháwàaca Jesúscia iináwaná ìwali, ìwalíise yái imànínáca sábado irìcu Dios ichùulìacainaté judiónái iyamáidacawa macái sábado imanùbaca. Néese fariseonái náimacaté íibaidacalésicani yái Jesúscia ichùnìanáca wenàiwicanái.

3 Néese Jesúscia irí yái asìalica icáapi ituwièricawa íicha:

—Pimichàawa, pibàlùawa nàacuésemi —íimaca yái Jesúscia.

4 Idécanáami asìali ibàlùacawa, yá Jesúscia isutáca yéemìawa fariseonái:

—Siùcata nusutácué nuémìawa pía: ¿Càinásica Dios imàaca wamànica siùca èeri sábado wayamáidacatáicawa? ¿Imàacasica wamànica cayábéeri, càmicaalí

nacái báawéerisica? ¿Imàacasica wacáucàidaca wenàiwica, wamàacasica néetácawa? —íimaca yái Jesúsca. Quéwa masànata nía Jesús íicha.

⁵ Iná Jesús iicáidaca nalí, níái lyeeyéica itéesebàa. Mání maséeca íináidacawa iwàwawa, yái Jesúsca, báawacáiná iicáca náwitáise. Achúmaca iwàwa nacái càmicáiná fariseonái iwàwa yeebáidaca itàacái. Yá Jesús íimaca asìali irí:

—Piducúa picáapiwa —íimaca yái Jesúsca. Yá asìali iducúaca icáapiwa, yáta cayábaca icáapi.

⁶ Quéwa fariseonái namusúacanacáitawa judiónái yéewáidacàalu íicha, yá nàacawa caquialéta nàwacáidáyacacawa áibanái judío yáapicha, cayábéeyéi iicáca rey Herodes, yái romanosàiri icuèrica Galilea yàasu cáli. Yá natàaníca náapicha càinápinácaalí iyú nálimáaná nanúaca Jesús.

Mucha gente a la orilla del lago

⁷ Néeseté Jesús yàacawa náicha yéewáidacalénái yáapichawa Galilea icalìsaniná idùlepiré. Yá manùba wenàiwica Galilea yàasu cáli néeséeyéi nàacawa Jesús yáamiwáise.

⁸ Aibanái néemìacáiná iináwaná imàníná madécaná yái càmírica wenàiwica idé imànica, yá nàacawa Jesús yàatalé nacái naicácaténáni. Manùbéeyéi Judea yàasu cáli néeséeyéi yàacawa, Jerusalén ìyacàlená néeséeyéi nacái, Idumea yàasu cáli néeséeyéi nacái, áiba cáli néeséeyéi nacái ìyéerica abéemàise Jordán inanába íicha, Tiro ìyacàlená néeséeyéi nacái, Sidón ìyacàlená néeséeyéi nacái, nía nacái yàcalé ìyéeyéica natéesebàa.

⁹ Manùbacáiná wenàiwica néré, íná Jesús ichùulìaca yéewáidacalénáwa icùanápiná barca yàacaténáwa úni yáacubàa wenàiwicanáí íicha déecuísetatá calisa icàinalená íicha, ipíchaná wenàiwicanáí iwsíaca iwéré.

¹⁰ Iwàwacutá cài imànica ichùulìacáinát manùba wenàiwica, íná madécaná cáuláiquéeyéi nawesíaca Jesús iwéré, namàacacaténá nacáapiwa ìwali, yéewacaténá nachùnìacawa.

¹¹ Demonionái naicácaté Jesús, yá namàacaca wenàiwica demonio idacuèyéica íwitáise nabàlùacawa nàuluì ipùata iyúwa Jesús irí nàacaténá icàaluíniná. Yá demonionái náimaca cachàiníiri iyú Jesús irí:

—Píacata yái Dios Iirica! —náimaca irí.

¹² Quéwa Jesús yàalàaca demonionái cachàiníiri iyú, ipíchaná nacàlidaca cawinácaalíni.

Jesús escoge a los doce apóstoles

¹³ Néeseté Jesús yàacawa dúli ínatalé, yá imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáwa cayábéeyéi Jesús iicáca íwitáise. Néese nàanàaca yàatalé.

¹⁴ Néese Jesús yeedáca néená doce namanùbaca nàacaténáwa yáapicha, yéewacaténá nacái ibànùaca nía nacàlidáanápiná Dios itàacái. Yàaca náipidenápiná apóstolnái.

¹⁵ Imàaca nacái nalí líwitáisewá náucacaténá demonio wenàiwicanáí íicha,

¹⁶ Niá docéeyéica imanùbaca íipidenéeyéica cài: Simón, yái asìali Jesús yàaca íipidenápiná wàlisài, Pedro.

¹⁷ Nía nacái Zebedeo yéenibe pucháiba, ibèeri íipidená Santiago, iméeréeri nacái íipidená Juan. Jesús yàaca wàlisài náipidenápiná Boanerges (íimáanáca “Caluéyéi líwitáise càide iyúwa énu isàna”, cài íimáanáca).

¹⁸⁻¹⁹ Andrés nacái, Felipe nacái, Bartolomé nacái, yá nacái Mateo, Tomás nacái, Santiago nacái, yái Alfeo Iirica, Tadeo nacái, yá nacái Simón, áibaalí íipidenéeri nacái celote, yá nacái Judas Iscariote, yái itéeripinácaté Jesús yùuwidenáí náibàacaténáni, nanúawani.

Acusan a Jesús de recibir su poder del demonio

20 Néese Jesúis iwàlùacawa capìi irìculé yéewáidacalénái yáapichawa. Néese àniwa madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa néré, yá dàalaca wenàiwica capìi irìcu, íná càmita náalimá nayáaca nayácaléwa, yái Jesúis, nía nacái yéewáidacaléca.

21 Néese Jesúis yéenánái yéemìaca iináwaná ìwali, yá nàacawa Jesúis yàatalé needácaténá náichani, náimacáiná ìwali máiwitáisecasani, yái Jesúscia.

22 Nàyaca néré nacái abénaméeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, yàanèeyéicaté Jerusalén iyacàlená néese. Yá náimaca Jesúis ìwali: “Beelzebúca, yái demonio íiwacalináca, yáquéi idacùaca íwitáise yái asìalica Jesúis. Iná yéewa Jesúis yúucaca demonio wenàiwica íicha Beelzebú íwitáise iyú”, náimaca Jesúis ìwali.

23 Iná Jesúis imáidaca yàataléwa nía. Yá icàlidaca nalí comparación yéewáidacaténá nía. Iimaca nalí: “Satanás canácatáita iwàwa yúucaca yàasu demonionáwa wenàiwica íicha.

24 Càide iyúwa wenàiwicanái iyáaná, napéliacaalí náipunitawáaca, yásí nàasu cálí imáalàacawa.

25 Néese àniwa áibanái néenánái napéliacaalí náipunitawáaca, néese càmita náalimá nàyaca abéeri capìi irìcu.

26 Càita nacái, Satanás yàasu demonionái napéliacaalí náipunitawáacatá, néese càmita yáalimá cachàini quirínamatáni, yái Satanásca. Yá imáalàacawa ichàinicatá. Iná iwàwacutácué píalíacawa càmita núuca demonio wenàiwica íicha Satanás íwitáise iyú.

27 “Nudé quéwa núucaca demonio wenàiwica íicha nuívitáise iyúwa, cachàinicáiná núa Satanás íicha. Péemìacué comparación: Càide iyúwa cayeedéeri imàníná, càmita cayeedéeri yáalimá iwàlùacawa irìculé áiba cachàiníri asìali icapèeca iyeedùacaténá íicha yàasu, càmicaalícawa cayeedéeri idacùaca íchawa yái cachàiníri asìalica quéechacáwa. Iwàwacutá cayeedéeri cài imànica, yéewacaténá iyeedùaca cachàiníri asìali yàasu. Càita nacái náalimá nudacùaca nuíchawa Satanás nuwasàacaténá wenàiwica Satanás íicha. Pidécuéca pitàaníca báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali.

28 “Péemìacué cayába, Dios imàacapiná iwàwawa íichéi macái íwitáaná báawérica wenàiwica imànírica, itàanírica nacái Dios ìwali, nawènúadacaalí náitáisewa nabáywawaná íchawa.

29 Quéwa wenàiwica itàanícaalí báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali, yá canácatáita Dios imàaca iwàwawa ibáywawaná íicha, néese cabáywawanáca càiripinátani èeri càmíiri imáalàawa”, íimaca yái Jesúscia.

30 Càita Jesúis íimaca nalí níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, náimacáináté Jesúis ìwali demoniosa idacùaca íwitáise.

La madre y los hermanos de Jesúis

31 Néseté Jesúis yáatúa yàanàaca yàatalé, yéenánái nacái. Quéwa nabàlùacawa bàachawáise capìi íicha. Yá nachùuliaca áiba imáidacaténá Jesúis.

32 Néese áibanái yáawinéeyéiwa mawiénita Jesúis irí náimaca irí:

—Píatúa, péenánái nacái, péenánái inanái nacái nabàlùacawa bàachawáise. Nawàwacutáca píá —náimaca.

33 Néese Jesúis íimaca nalí iyéeyéica itéesebàa:

—Péemìacué yái núumáanáca nüatúa ìwaliwa, nuénánái ìwali nacáiwa —íimaca yái Jesúscia.

34 Néese Jesúis iicáidaca nalí níái yéewáidacaléca yáawinéeyéicawa itéese. Yá íimaca:

—Piicácué, níái wenàiwicaca nuicáca nía càiyéide iyúwa nüatúanáwa, nuénánái nacáiwa.

35 Cawinácaalí wenàiwica imàníirica càide iyúwa Dios iwàwáaná, yácata nuiquéeri càiride iyúwa nuénásàiriwa, nuénásàatúa nacáiwa, núatúa nacáiwa — íimaca yái Jesúscia.

4

La parábola del sembrador

1 Jesús idàbaca yéewáidaca wenàiwica àniwa Galilea icalìsaniná idùlepiré. Idècunitàacá yéewáidaca nía, yá manùbeyéi wenàiwica nàwacáidáyacacawa Jesús itéese. Iná Jesús iwàlùacawa barca irìculé iyéechúa calisa yáacu. Yá yáawinacawa yéewáidacaténá wenàiwica iyaméeyéicawa calisa icàinalená íinata.

2 Néese idàbaca yéewáidaca nía madécaná wawàsi ìwali. Icalidaca nalí comparación yéewáidacaténá nía. Íimaca nalí:

3 “Péemìacué comparación: Abéeri asìali ibànacaté yàacawa ituínási. Yá yàacawa càide iyúwa náwitáise nabànáaná ituínási, yàaca icasáaca yàacawa bàncalé.

4 Iná yàaca icasáaca yàacawani, yá abénaméeyéi ituínási yúuwàacawa àyapulìcubàa, yá màsibèenái yàanàaca néré, yá nayáaca bàncalé íimi.

5 Aiba ituínási yéená yúuwàacawa cáli íinata íba yèewiré, canácatáica cayába cáli ibaníiri. Yá bàncalé íimi ibacáacawa ráunamáita, càmicainá ibaní néeni cáli.

6 Néese quéwa èeri yàacánáwa chènuniré mamáalàacata, yá yeemáca púubeyéi bàncalé, néese chuìca nía, canácainá napìchu cayába cáláeri, iná néetácawa.

7 Aiba ituínási yéená yúuwàacawa tuíri yèewiré. Néese tuíri idàwinàacawa dàlawaca bàncalé yèewibàa, iná yái bàncaléca càmita idàwinàawa cayába, canáca nacái bàncalé iyacaná.

8 Aiba ituínási yéená yúuwàacawa cayábéeri cáli íinata. Yá idàwinàacawa cayába, idèniaca nacái iyacanáwa manùba. Abénaméeyéi yéetaná idèniaca iyacanáwa treinta namanùbaca. Abénaméeyéi yéetaná idèniaca iyacanáwa sesenta namanùbaca. Abénaméeyéi yéetaná idèniaca cien namanùbaca iyacaná”, íimaca yái Jesúscia.

9 Jesús íimaca nacái: “Càuwíiyéicalícué pía, péemìacué nutàacái”, íimaca yái Jesúscia.

El porqué de la parábolas

10 Nésetécáwa Jesús iyaca abéerita, yá níai yáapichéeyéica, nía nacái doce namanùbaca yéewáidacaléca nasutáca néemìawani càinácaalí íimáaná yái comparación.

11 Yá Jesús íimaca nalí: “Dios imàcacué píalíacawa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Càmita imàaca áibanái yáalíacawa. Néese áibanái càmíiyéica yeebáida Dios itàacái, nucàlidaca nalíni yáawami comparación iyú, ipíchaná náalíia néemìaca càinácaalí íimáaná.

12 Iná éwita naicácáaníta yái numàníirica, càicáaníta càmita náalíawa ìwali càinácaalí íimáaná. Ewita néemìacáaníta nutàacái, càicáaníta càmita náalíawa néemìaca càinácaalí íimáaná. Iná càmita nawènúada náwitáisewa Dios irípiná yéewanápiná Dios imàcacaca iwàwawa nabáywawaná iicha”, íimaca yái Jesúscia.

Jesús explica la parábola del sembrador

13 Jesús íimacaté nalí: “¿Cánásicué càmita píalíá péemìaca càinácaalí íimáaná yái comparación? Càmicaalícué píalíawa péemìacani, yásí càulenápinácuéa píchawa macáita comparación nucàlidéeripinácué piríwa.

14 Yá íimáanáquéera yái comparación: Yái yèerica icasáaca yàacawa ituínási íimáanáca càicanide iyúwa wenàiwica icàlidacaalí Dios itàacái áibanái irí.

15 Abénaméyéyi wenàiwica càica níade iyúwa ituínási yúuwèericawa àyapulìcubàa: Néemìaca Dios itàacái, quéwa idécanáami néemìacani, yá Satanás yàanàcacatécata imàacaca naimáichaca Dios itàacái ibànanacanéerimica nawàwalículé.

16 Aibanái wenàiwica, càica níade iyúwa ituínási yúuwèericawa íba yèewiré: Néemìaca Dios itàacái, yá neebáidaca casímáiri iyúni.

17 Néese quéwa, càmicáiná neebáida Dios itàacái tài úméri iyú, macái nachàini iyúwa, càide iyúwa canácalí bàncalé ipìchu cayába, íná neebáidaca Dios itàacái maléená èeri meedá, càide iyúwa bàncalé yéetácaalíwa ráunamáita. Iná idàbacaalí áibanái yùuwichàidaca nía Dios ìwalíise, neebáidacáiná itàacái, Satanás nacái yáalimáidacaalí nía namànínápiná nabáyananáwa, yásí naméyáacawa neebáidaca Dios itàacái.

18 Aibanái wenàiwica, càica níade iyúwa ituínási ibànanacanéerimica tuíri yèewiré; néemìaca Dios itàacái.

19 Quéwa báawaca naináidacawa nawàwawa báawanama abéerita nàasu cawèníri ìwaliwa, yái èeri irìcuírica wawàsi meedá. Cáinináca naicáca cawèníri, yái ichiwáidéerica wenàiwica. Nawàwa nacái needáca nalíwa macái cawèníri nàasupináwa. Iná naináidacaináwa ìwali macáita yái cawènírica, yá naimáichaca Dios itàacái. Càide iyúwa tuíri càmicaalí ibatàa bàncalé idènìaca iyacanáwa, càita nacái níáí wenàiwicaca. Naináidacawa nawàwawa báawanama nàasu cawèníri ìwaliwa, íná càmita namàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná.

20 Quéwa áibanái wenàiwica, càica níade iyúwa ituínási ibànanacanéerimica cayábéeri cálí irìculé. Néemìaca Dios itàacái, yá neebáidacani, yá namànicà cayábéeri manuísíwata càide iyúwa bàncalé idènìacaalí iyacanáwa manùba. Abénaméyéyi namànicà cayábéeri càide iyúwa bàncalé idènìacaalí iyacanáwa treinta namanùbaca macái yéetaná imanùbaca. Aibanái namànicà cayábéeri manuísíwata náicha càide iyúwa bàncalé idènìacaalí iyacanáwa sesenta namanùbaca macái yéetaná imanùbaca. Aibanái nacái namànicà cayábéeri náicha mamáalàacata càide iyúwa bàncalé idènìacaalí iyacanáwa cien namanùbaca macái yéetaná imanùbaca”, íimaca yái Jesúscia.

La parábola de la lámpara

21 Jesúscia náyé: “Péemìacué comparación: Càmita watùcunìa lámpara watécaténáni capìi irìculé wabàacaténáni yàalusí irìculé, càmita nacái wabàa lámpara wàasu cama yáapiréwa yái waiméerica finata. Càmita cài wamàni. Néese watéca lámpara capìi irìculé, yá wamàacaca chènunibàani, icànaténá capìi irìcuíyéyi ìwali.

22 Yái lámparaca ímáanáca càicanide iyúwacué pìyáaná, píacué nuéwáidacaléca. Dios iwàwacué péewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, yái tàacáisi ibànanacanéeri píaliéricuécawa ìwali, càide iyúwa lámpara icànacaalí wenàiwica ìwali, naicácaténá cayába. Dios iwàwa náalíacawa ìwali macáita yái tàacáisi càmíricáwa náalíawa ìwali.

23 Càuwíiyéicaalícué pía, yá péemìacué nutàacái”, íimaca yái Jesúscia.

24 Jesúscia náyé: “Pínáidacuéwa cayába ìwali yái nucàlidéericoéca pirí. Cayábacaalícué pínáidawà nutàacái ìwali, yásí Dios imàacacué píalíacawa cayába ìwali, yái núuméericuécà pirí. Yá imàacapinácué píalíacawa áiba wawàsi ìwali mamáalàacata.

25 Wenàiwicacáiná ínáidacaalíwa cayába nutàacái ìwali, yá nacái yáalíacaalí yéemìaca càinácaalí ímáaná, yásí Dios imàacaca yáalíacawa áiba wawàsi ìwali mamáalàacata. Quéwa áibacaalí wenàiwica càmita ínáidawà cayába nutàacái ìwali, yá iimáichapiná nacái càinácaalí achúméri wawàsi yáaliéricatéwa ìwali”, íimaca yái Jesúscia.

La parábola de la semilla que crece

26 Néseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú àniwa. Iimaca nalí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa càicanide iyúwa asìali ibànacaalí ituínási cáli yèewiré.

27 Idécanáami ibànaca ibànacalewa, yá yàacawa icapèe néréwa iimácaténá. Eeri imanùbaca icawàacawa. Catá imanùbaca iimáca. Canácata imàníri ituínási irí, quéwa yái ituínási ibacácawa, néese bànacalé idàwinàacawa cayába, éwita asìali càmicánita yáalíawa càinácalí iyú ibànacale idàwinàanáwa.

28 Càita cáli imànica yàasu wawàsitawa meedá: Quéechacáwa cáli imàacaca ituínási ibacácawa, néese cabainácani yái bànacaléca, néese capùutunácani, néese cayacanácani.

29 Néese quéwa míisicalíni, yá asìali yeedáca ìyacaná, yácainá ibànacale ìyacaná yàasu èeri idéca yàanàaca”, íimaca yái Jesúscia.

La parábola de la semilla de mostaza

30 Jesús íimacaté nalí nacái: “Siùcade nucàlidacué pirí càinácalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Nuéwáidacué pía comparación iyú.

31 Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa càicanide iyúwa mostaza íimi wenàiwica ibànéerica cáli yèewiré. Yái mostaza íimica máiní achúmérínacani.

32 Ewita achúmérínacanítani yái mostaza íimica, càicáanita idécanáami nabànacani, yásí idàwinàacawa manuíripiná náicha canánama bànacaléca. Idènìaca yàanawa manuínaméeyéi, yásí màsibèe nálimá namànica namùlubèwa catámàacatalé”, íimaca yái Jesúscia.

El uso que Jesús hacía de las parábolas

33 Càité Jesús yéewáidaca wenàiwica Dios ìwali manùba comparación iyú càide iyúwa yái tàacáisica. Yéewáidaca wenàiwica càide iyúwa nálimáaná néemìaca.

34 Jesús yéewáidaca wenàiwica comparación yáawami iyúta. Néeseta idècunitàacá ìyaca abéerita yéewáidacalénai yáapichawa, yá icàlidacá nalí macáita càinácalí náimáaná níái comparaciónca canánama.

Jesús calma el viento y las olas

35 Yáté èerica catácainá yàacawa, íná Jesús íimaca yéewáidacalénai iríwa:

—Wachàbacuéra abéemàalé Galilea icalìsaniná lícha —íimaca nalí.

36 Néese yéewáidacalénai nàacawa manùbéeyéi wenàiwica lícha. Nawàlùacawa barca irìculé, natéca Jesús yáawinacawa náapicha barca irìcu. Aibanái wenàiwica nàacawa náamiwáise barca irìcu, másibáwanáita quéwa barcaca. Néesecáwa Jesús iimáca líchawa.

37 Néese manuíri cáuli ipùaca nàwali. Máiníri cachàinica yái cáulica. Màladàca nacái yúuwàacawa barca irìculé, yá úni ipuniadaca yàacawa barca.

38 Jesús iimácáita quéwanáta. Abéeri iimamisi irìacawa barca yàapùa néese, Jesús irìeri yàacawa línata. Néese nacawàidacani, náimaca irí:

—¡Wáiwacali! ¿Cáná pimàaca wasawíacawa? —náimaca Jesús irí.

39 Yá Jesús imichàacawa, yàalàaca cáuli cachàiníri iyú, yá íimaca nacái màladàca irí:

—¡Wiú pía! —íimaca yái Jesúscia. Yáta wiúca yái cáulica, màladàca nacái.

40 Néese Jesús íimaca yéewáidacalénai iríwa:

—¿Cánacué máiní cáaluca pía? ¿Cánacué càmita manuí pínáidacawa piwàwawa nùwali? —íimaca yái Jesúscia.

41 Máiní cáaluca nía. Yá náimaca nalíwáaca:

—¿Cawinásica yái asìalica ichùulièrica cáuli, màladàca nacái, yásí neebáidacá càide iyúwa ichùulìaná nía? —náimaca nalíwáaca.

5

El endemoniado de Gerasa

- 1** Néeseté nàanàaca abéemàalé Galilea icalìsaniná íicha, Geresa yàasu cáli néré.
- 2** Néese idècunitàacá Jesús imichàacawa barca irìcuíse cáli iínatalépiná, yáta asìali yàanàaca Jesús yàatalé, abéeri asìali demonio idacuèri íwitáise. Yái asìali yàacawa yéetáními icàliculèená néese.
- 3** Yái asìali iyacaté yéetáními icàliculèená yèewi. Canácata yáaliméeri idacùacani, ibatàa cadena iyú piná, càmita nálimá.
- 4** Ewitaté yàcalé mìnánái nadacùacáanítani madécaná yàawiría, yàabàli, icáapi nacái cadena iyú, càicáaníta macái èerita imàdáidacaté íichawa cadena, yá nacái iwaaléminamata imànica cadena. Iná canácata yáaliméeri idacùacani, canásiwata.
- 5** Yái asìali yèepunícawa yéemianícawa táiyápinama, èeríapinama nacái yéetáními icàliculèená yèewiré, dúli yèewiré nacái. Yá inúadáidaca yáawawa iba iyú.
- 6** Quéwa iicácainá Jesús déecuíse, yá ipìacawa Jesús yàatalé. Ibàlùacawa yùuluì ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíniná.
- 7** Yá demonio yéemianícawa asìali isàna iyú. Iimaca Jesús irí:
- ¡Picá pisàiwica nulí wawàsi, Jesús Dios Iirica yái Dios chènuníiséeri náicha canánama. Nusutáca píicha wawàsi Dios íipidená ìwali picá piùwichàida núa! —íimaca yái demonioca.
- 8** Cài demonio iimaca, Jesús íimacáinátirí:
- Pía, demonio casaquèeri íwitáiseca, pìawa asìali íicha —íimaca yái Jesúsca.
- 9** Néese Jesús íimaca demonio irí:
- ¿Cawiná píipidená? —íimaca yái Jesúsca. Yá demonio iimaca Jesús irí:
- Nuípidená Legión, iimáanáca “Cawàwanáta cinco mil namanùbaca”, mánícainá madécanáca wíá —íimaca yái demonioca.
- 10** Néese demonionái isutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata ipíchaná ibànùaca níá méetàuculé íicha yái cálida.
- 11** Mawiénita nalí dúli ìwali madécaná marranonái yèepuníwa. Nayáaca nèepunícawa nayáacaléwa.
- 12** Iná demonionái nasutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata:
- Pichùulìacaténá wàanápináwa marranonái yàatalé, yá pimàaca wawàlùacawa marranonái idèerìculé —náimaca.
- 13** Càita Jesús imàacaca nàacawa. Yá demonionái yàacawa asìali íicha. Yá nawàlùacawa marranonái idèerìculé. Níái marranonái dos mil namanùbaca cawàwanáta. Napiacawa máiwitáisewaca demonio íwitáise iyú, àta nacaláacatalétawa quìratàli iínatáise calìsa yáaculé, yá nàisicùmacawa macáita, níái píráica càmíiyéica Dios imàaca judónái idènìaca, casacàacainá nalí marrano iiná.
- 14** Néese níái icuèyéicaté marranonáimi napìacawa, yá nàaca nacàlidaca marrano iináwanámi manuíri yàcalé irìcu, yàcalé púubéyéi irìcu nacái iyéeyéica mawiénibàa. Iná madécaná wenàiwica nàacawa néré naicácaténá càinácaalí iyáaná.
- 15** Néese nàanàaca Jesús yàatalé. Yá naicáca yái asìali madécanéeyéi demonio idacuèricaté íwitáise. Yáawinéericawa iyaca, ibàle yáapichawa mawiénita Jesús irí, caiwitáise nacáicani. Yá cálula níái wenàiwicaca.
- 16** Néese níái icuèyéicaté marranonáimi, iiquéyéicaté macáitani, nacàlidaca yàcalé mìnánái iríni, càinácaalíté iyú Jesús ichùnìacani, yái asìalica demonio idacuèricaté íwitáise. Nacàlidaca nalí nacái marranonáimi iináwaná ìwali.
- 17** Iná nadàbaca nasutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata yèepùanápináwa nàasu cáli íicha.

18 Yá Jesús yèepùacawa barca yàatalé, néese yái asìali demonionái idacuèricaté íiwitáise isutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata imàacáanápiná yàacawa yáapicha.

19 Quéwa Jesús càmita imàaca asìali yàacawa yáapicha. Néese Jesús íimaca asìali irí:

—Pèepùawa picapèe néréwa, péenánái yàataléwa. Picàlida nalíni macáita yái cayábéerica Wacuèriná Dios imànírica pirí, iicá nacái pipualé manuísíwata — íimaca yái Jesúscia.

20 Néese yái asìali yàaca icàlidacani diez namanùbaca yàcalé irícu iyéeyéica Decápolis yàasu cáli íinata. Icàlidaca Jesús imànicaté irí cayábéeri, yá macáita néemìacaalíténi, yá naináidacawa manuísíwata néemìacani.

La hija de Jairo. La mujer que tocó la capa de Jesúscia

21 Néeseté idécanáami Jesús ichàbacawa àniwa abéemàalé Galilea icalìsaniná íicha barca irícu yéewáidacalénái yáapichawa, yá manùba wenàiwica ìwacáidáyacacawa yàatalé. Yá Jesús iyamáacawa calìsa icàinalená íinata.

22 Néese áiba asìali yàanàaca, abéeri néená níái judiónái yéewáidacàalu íiwacanánái, íipidenéerica Jairo. Yá Jairo iicáca Jesús. Yá yúuwàa irìacawa inùmáawawa Jesús irí, yàacaténá Jesús icàaluíniná, yéewanápiná Jesús iicáca ipualé.

23 Yá isutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata. Jairo íimaca Jesús irí:

—Nuídu iculúacawa, uwàwa uétacawa nuícha. Iná nuwàwacutáca pía nucapèe néréwa, pimàaca picáapiwa ùwali, ipíchaná uétacawa —íimaca.

24 Néese Jesús yàacawa Jairo yáapicha yéewáidacalénái yáapichawa. Madécaná wenàiwicanái nacái nàacawa yáamiwáise. Máinícainá manùbaca wenàiwica, iná nacàbadàayacacawa nàacawa Jesús iwéré.

25 Abéechúa inanái ùacawa manùbéeyéi wenàiwica yèewi. Cáuláicacaté úa doce camuí, uíraná imusúacawa uícha mamáalàacata.

26 Uuwichàacatéwa báawanama idècunitàacá manùba cadèpiacáiyéi idèpiaca úa. Ewitaté úucacáaníta ùasu platawa macáita upáyaidacaténá cadèpiacáiyéi, càicáaníta càmita cayába úa, mamáalàacata quéwanáta cáuláicaca yáwanái úa.

27 Uémìacaté Jesús iináwaná ichùnìaná wenàiwica, iná ùaca nacáiwáise manùbéeyéi wenàiwica yáapicha. Yá ùacawa Jesús yáamiwáise mawiénita irí manùbéeyéi wenàiwica yèewi, yá udunùaca Jesús ibàle ìwali.

28 Umànicà cài uínáidacáináwa ùacawa: “Nudunùacaalí ìwali, éwita ibàle ìwalicáaníta meedáni, yásí báisíta cayábapináca núawa”, cài úumaca uínáidacawa ulíwa uwàwalìcuísewa.

29 Udécanacáita udunùaca ibàle ìwali, yáta uíraná iyamáacawa uícha, yá úalíacawa uwàwalìcuísewa udéca uchùnìacawa uláicái íicha.

30 Yáta Jesús yáalíacawa iwàwalìcuísewa ichùnìacaté áiba wenàiwica íiwitáise iyúwa. Iná iwènúacawa iicáidacaténá manùbéeyéi wenàiwica irí. Néese Jesús isutáca yéemìawa níá. Iimaca nalí:

—¿Cawiná idunùa nubàle ìwali? —íimaca yái Jesúscia.

31 Néese yéewáidacalénái íimaca irí:

—¿Càmita piicá níái madécanéeyéi wenàiwicaca nacàbadàayacacawa nàacawa piwéré? ¿Cánásica yéewa pisutá péemìawa cawinácaalí idunùa piwali? —náimaca Jesúscia irí.

32 Quéwa Jesús iicáida itéesewa mamáalàacata iicácaténá yái wenàiwica idunuèricaté ìwali.

33 Iná úái inanáica umusúacawa wenàiwicanái yèewíise. Yá ùanàaca itatéechúawa icalùniwa, úalíacawa uchùnìacatéwa. Yá ubàlùacawa ùuluì ipùata iyúwa Jesúscia irí ùacaténá icàaluíniná. Yá ucàlidaca irí macáita uináwanáwa báisíri iyú.

³⁴ Néese Jesús íimaca ulí:

—Pía, inanáica, pimàcacacáiná piwàwawa nùwali, íná yéewa pidéca pichùniacawa. Piawa matuibanáita. Pidéca pimusúacawa càiripináta íicha yái uláicáica —íimaca yái Jesúscua.

³⁵ Idècunitàacá Jesús icàlidaca ulíni, yá áibanái nàanàaca judiónái yéewáidacàalu íiwacali icapèe néese. Yá náimaca Jairo irí:

—Pídumica yéetáwa. Picá pisàiwica quirínama irí wawàsi, yái yéewáidéerica wenàiwica —náimaca.

³⁶ Jesús yéemìaca natàaníná, quéwa càmita itàaní náapicha. Jesús itàanícáita abéerita Jairo yáapicha, yái judiónái yéewáidacàalu íiwacalica. Jesús íimaca irí:

—Picá cáalu pía. Peebáidacáita nulí mamáalàacata —íimaca yái Jesúscua.

³⁷ Néese càmita Jesús imàaca áibanái nàacawa náapicha Jairo icapèe nérépiná. Imàaca nàacawa náapicha níawamicata Pedro, Santiago nacái, Santiago iméeréeri nacái, íipidenéeri Juan.

³⁸ Yá néese nàanàaca judiónái yéewáidacàalu íiwacali icapèe néré, yá Jesús iicáca manùbéeyéi wenàiwica cachàiníiyéi isàna, íicháaníiyéica báawanama, nacántàa canción cachàiníiri iyú yéetáními ìwali, càide iyúwa judío íwitáise iyáaná.

³⁹ Jesús yáalíacawa icáucàidáanápiná úa yéetéechúamicawa. Yá iwàlùacawa nacapèe iriculé, íimaca nalí:

—¿Cánácué pimàni pisànawa báawanama, pícháanícué nacái máiní? Uara sùmàuca càmíichúata yéetáwa, uimácáicata ùyaca —íimaca yái Jesúscua, yáalíacaináwa icáucàidáanápinátē úa.

⁴⁰ Néese naicáaníca Jesús iquíniná, náalíacaináwa báisíiri iyúcani uétacatéwa. Quéwa Jesús imusúadaca nía canánama capì íicha. Néese itéca yáapichawa yéetéechúami yáaniri, úatúami nacái, nía nacái yéewáidacaléca iyéeyéica yáapicha. Yá nawàlùacawa sùmàumi irìacatalécawa.

⁴¹ Néese íibàaca ucáapi ìwali, úai yéetéechúamicawa, yá íimaca ulí:

—Talita, cum (íimáanáca judiónái itàacái iyú: “Pía, mènacàuca, núuma pirí, pimichàawa”, cài íimáanáca) —íimaca yái Jesúscua.

⁴² Yáta úai sùmàuca, idèniéchúaca doce camuí, umichàacawa, yá uìpìna nacái. Yá náináidacawa manuísíwata naicáidaca ulí, níái wenàiwicaca iyéeyéica néré.

⁴³ Quéwa Jesús yáalàaca nía cachàiníiri iyú ipíchaná nacàlidaca áibanái iríni, icáucàidáanátē úa. Néese ichùulìaca nacái nàaca uyáapiná, úai sùmàuca.

6

Jesús en Nazaret

¹ Néeseté Jesús yáacawa Capernaum iyacàlená yàasu cálí íicha, yá yàanàaca yàasu cálí néréwa, Nazaret iyacàlenáca. Yéewáidacalénái nàaca nacáiwa yáapicha.

² Yá sábado irícu judiónái iyamáidacatíacawa, Jesús idàbaca yéewáidaca wenàiwica judónái yéewáidacàalu irícu. Manùbéeyéi wenàiwica yéemìacaináni, yá báawaca náináidacawa nawàwalícuísewa. Náimaca nalíwáaca:

—Canáca yéewaná yéewáidaca wíia. Icàlidacáita áibanái yàasu tàacáisi meedá, càmicainá yáalíawa cayába. Càmita báisí imàni yái càmírica wenàiwica idé imànica.

³ Yácatá lirimi meedá yámide yàalubáisi imànírinámica. María lirica meedáni. Nabèerica meedáni, níái Santiago, José nacái, Judas nacái, Simón nacái. Yéenánái inanái nacái nàyaca wèewibàa meedá —náimaca nalíwáaca. Iná càmita nawàwa neebáidaca Jesús itàacái.

⁴ Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Batéwa macái wenàiwica naicáca profeta cáimiétaquéeri iyú icàlidéerica tìacáisi Dios inùmalícuíse. Quéwa yàasu cálí néeseyéi, yéenánai nacái, icapèe irìcuíyéi nacái, níawamita càmita nawàwa neebáidaca itàacái. Càita nacái nùasu cálí néeseyéi, nuénánai nacái, nucapèe irìcuíyéi nacái, càmita nawàwa neebáidaca nutàacái —íimaca yái Jesúsca.

⁵ Càmita Jesús imàni néré yái càmírica wenàiwica idé imànica, càmicáiná neebáida itàacái. Quéwa imàacaca icáapiwa abénaméeyéi cáuláiquéeyéi ìwali, cawàwanáta másiba, yá ichùniaca nía.

⁶ Yá achúmaca íináidacawa iwàwawa manuísíwata càmicáiná neebáida itàacái.

Jesús envía a los discípulos a anunciar el reino de Dios

Néseté Jesús yéepúnica yéewáidaca wenàiwica áiba yàcalé irìcubàà iyéeyéica mawiénita Nazaret iyacàlená irí.

⁷ Jesús imáida yàataléwa níái doce namanùbaca yéewáidacalécawa. Néese idàbaca ibànùaca nía pucháibanamata nàacaténáwa yàcalé imanùbaca. Ichàiniadaca nía náucáanápiná demonio wenàiwicanái íicha.

⁸ Càmita imàaca natéca wawàsi nàasu àyapu imàluwenáwa. Imàacaca natéca abéerita nàasu àicuwa natéeripiná àyapulícuàà. Càmita imàaca natéca saco, yàacàsi nacái, plata nacái.

⁹ Imàacaca nàwalica nàasu costiza nacáiriwa nàabàli ìwaliwa, quéwa càmita imàaca nadèniaca pucháiba nabàlepináwa, abéerita meedá.

¹⁰ Yá Jesús íimaca nalí:

—Piwàlùacuéwa abéeri capìi irìculé, yá piimácué néréta àta pèepùacatalétacuéwa yàcalé irìcuíse.

¹¹ Aibalé càmicaalícué namàaca piwàlùacawa, càmicaalí nacái nawàwa néemìaca picàlidacuéca nalí nutàacái, yá iwàwacutácué piacawa náicha. Pichùplacué cálí ichùmalé piabàli íchawa naicápiná càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía israelitaca, píasáidacaténácué nalí Dios yùuwichàidáanápiná níawa —íimaca yéewáidacalénai iríwa, yái Jesúsca.

¹² Iná yéewáidacalénai nàacawa nàalàcaténá wenàiwica nawènúadáanápiná náiwitáisewa Dios irípiná.

¹³ Yá náucaca nacái madécaná demonio wenàiwicanái íicha. Nàucùaca olivo iséená manùbeyéi cáuláiquéeyéica ìwali, yá nachùniaca nía.

La muerte de Juan el Bautista

¹⁴ Néseté rey Herodes yéemìaca wenàiwica icàlidaca Jesús iináwaná ìwali, manùbacáiná wenàiwica nacàlidaca nàyaca ìwali, yái Jesús imànína, càinácaalí iyú yéewáidaca wenàiwica nacái. Yá Herodes íimaca Jesús ìwali:

—Juan el Bautistami idéca icáucàacawa, íná yéewa yáalimá imànica yái càmírica wenàiwica idé imànica —íimaca yái rey Herodesca, iyúunáidacáiná Juan el Bautistamicani yái Jesúsca.

¹⁵ Aibanái íimaca Jesús ìwali:

—Yácata profeta Elías yàanèerica àniwa —náimaca. Aibanái íima:

—Yácata áiba profeta càiride iyúwaté profetanáimi wapíchaléeyéimi —náimaca.

¹⁶ Quéwa rey Herodes yéemìacaalíté nacàlidaca Jesús iináwaná, yá Herodes íimaca:

—Yácata Juanmi, yái nuchùulièricaté nawichùaca íicha íiwita. Idéca icáucàacawa —íimaca yái rey Herodesca.

¹⁷ Càica Herodes íimaca ichùulìacainátē yàasu úwináwa náibàanápinátē Juan calúacáiná Herodes yàacawéetúa iicáca Juan, úái Herodes yàacawéetúa íipidenéechúaca Herodías. Yá úwinái nadacùacaté Juan cadena iyú presoíyéi ibànalícu. Uái Herodíasca, úacata Herodes yéenásàiri Felipe yàacawéetúa quéechatécáwa, quéwa Herodes imelùdacaté úa yéenásàiri íchawa.

¹⁸ Iná Juan íimacaté rey Herodes irí: “Báawéeriquéi peedáanáca péenásàiri yàacawéetúawa”, íimacaté yái Juanmica.

¹⁹⁻²⁰ Iná báawacaté Herodías uicáca Juan, yá uwàwacaté unúacani, quéwa càmita úalimá unúacani, cálucainá rey Herodes iicáca Juan, yáalíacaináwa cayábéericani, yái Juanca, mabáyanéeri nacái. Iná Herodes icùaca Juan ipíchaná Herodes yàacawéetúa Herodías inúacani. Ewita rey Herodes càmicáaníta yáalíawa càinácalí iwàwacutáaná imànica macái èerita idécanáamíté yéemìaca Juan icàlidaca irí Dios itàacái, càicáaníta casímáica rey Herodes yéemìaca Juan itàacái.

²¹ Quéwa áiba èerité Herodías úalimáca umànica Juan irí càide iyúwaté uwàwáaná. Rey Herodes imànica manuíri fiesta iwàwalicaténá yàasu èeriwa asáicatáicaténi. Yá imáidaca yáapichéeyéica iyúudèeyéica Herodes icùaca Galilea yàasu cáli, nía nacái yàasu úwi íiwacanánáica, nía nacái yàacawéeyéináca asianáica caináwanéeyéica Galilea yàasu cáli néeséeyéica, nayácaténi yáapichéeyéica, namànicaténá yáapicha nacái manuíri fiesta.

²² Yá Herodías uídu iwàlùacawa asianái iyáacàalu iriculé. Yá ulabàaca báawéeri iyú abéechuata asianái yàacuésemi naicácaténá úa. Naicácainá ulabàaca, íná usíimáidaca nawàwa macáita rey Herodes, nía nacái yáapichéeyéica iyéeyéica yáacaléwa yáapicha, namànicaténá yáapicha nacái manuíri fiesta.

—Pisutá nuícha càinácalí piwàwérica. Yásí nùaca piríwani —íimaca ulí.

²³ Yá Herodes íimaca ulí àniwa pucháiba yàawiríata báisí báisísíwatasa Dios yáaliéricawa Herodes yàanápinátē ulí càinácalí wawàsi uwàwérica íicha, éwitasa uwàwacaalíté íicha cáli yéema, yái Galilea yàasu cálida Herodes icuèrica, yásí yàanápinásá ulítáni báisíta, íimaca.

²⁴ Yá ùacawa náicha, úumaca úatúa iríwa:

—¿Càirlinásica wawàsi nusutá íicha? —úumaca úatúa iríwa. Yá Herodías úumaca ulí:

—Pisutá íicha Juan el Bautista íiwita —úumaca ulí úái Herodíasca, uwàwacainátē uicáca Juan íiwita utuí iyúwa úalíacaténáwa báisíri iyúcani Juan yéetácwawa.

²⁵ Néese úái mànacàuca uèpùa uwàlùacàatétawa àniwa rey Herodes yàatalé. Yá úumaca irí:

—Siùcata nuwàwa piaca nulí Juan el Bautista íiwita quirápieli irícu —úumaca irí.

²⁶ Néese, éwita achúmacáaníta manuísíwata rey Herodes iwàwa, yéemìacainá usutáaná íicha, càicáaníta càmita Herodes idé imáisanìaca uíchani, íimacainátē ulí nàacuésemi níái wenàiwicaca yàanápinásá ulí càinácalí wawàsi usutéerica íicha.

²⁷ Yá rey Herodes ichùuliaca úwisàiri iwichùanápiná Juan íicha íiwita, itécaténáni rey Herodes irí.

²⁸ Néese úwisàiri yàacawa presoíyéi ibàna néré. Yá iwichùaca Juan íicha íiwita. Càité Juan yéetácwawa. Yá úwisàiri itéca íiwitami quirápieli irícu. Yá yàaca íiwitami ulí úái mànacàuca. Néese úái mànacàuca utécani úatúa iríwa, uicácaténá báisíri iyúcani Juan yéetácatéwa.

²⁹ Néese Juan yéewáidacalénáimi yéemìaca iináwanámi, yá nàacawa presoíyéi ibàna néré needácaténá Juan ichéecami. Yá natéca nabàlìawani.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

³⁰ Néeseté apóstolnái yèepùa iwigáidáyacacawa Jesús yàatalé, idécanáami nacàlidaca Dios itàacái wenàiwicanáí irí. Néese nacàlidaca Jesús irí macáita namàníiricaté, néewáidéerica iyú wenàiwicanáí nacái.

³¹ Jesús íimaca nalí:

—Wàacuéwa wàanácuéwa walínáamitawa áibalé canácatalé wenàiwica, yéewanápiná wayamáidacawa achúmáanacáwa —íimaca nalí, madécanácainá wenàiwica yàanàaca yàacawa nàatalé, áibanái nacái yèepùacawa yàacawa náicha, íná càmita yéewa nayamáidacawa, ibatàa nayáanápiná nayácaléwa, càmita nálimá.

³² Iná Jesú斯 yàacawa barca irìcu yàasu apóstolnái yáapichawa abéemàalé Galilea icalìsaniná íicha, canácataléca wenàiwica.

³³ Quéwa madécaná wenàiwica iicáca nàanáwa, náalía nacái naicáca núa. Iná wenàiwicanái imusúacawa macái yàcalé íicha, yá napìacawa néré. Yá manùbéeyéi wenàiwica nàanàaca napíchalé néré.

³⁴ Néese Jesú斯 imichàacawa barca irìcuíse néré, yá iicáca madécaná wenàiwica. Canáca nalí abéeri yéewáidéeripiná nía Dios ìwali, íná catúlécanaáca Jesú斯 iicáca núa, càide iyúwa waicácaalí canéeyéi icuériná ovejaca. Yá idàbaca yéewáidaca nía madécaná wawàsi ìwali.

³⁵ Néese catáca yàacawa nàwali, yá yéewáidacalénái yàacawa Jesú斯 yàatalé, yá náimaca irí:

—Catáca yàacawa wàwali chái canácatáica yàcalé.

³⁶ Pichùulìa nèepùanápináwa nàacawa bànacalé yèewiré, yàcalé irìculé nacái iyéeyéica mawiénita nawènìacaténá nayáapináwa —náimaca.

³⁷ Quéwa Jesú斯 íimaca nalí:

—Píatacué yàa nayáapiná —íimaca nalí. Néese yéewáidacalénái íimaca irí: —¿Càmita píalíawa canáca walí doscientos namanùbaca denario ocho quéeri iwènicatái? Ewita wadènìacaalí yáara platatá, càicáaníta càmita wáalimá wawènìaca cayába pan wèeripináca nayáapinátá, níái manùbéeyéi wenàiwicaca —náimaca.

³⁸ Jesú斯 íimaca nalí:

—¿Càisimalénácué pan pidènìa? Picutácuécawani —íimaca nalí. Néese idécanáami náalíacawa, yá náimaca irí:

—Cinco namanùbaca pan, pucháiba cubái imìdecaná nacái —náimaca.

³⁹ Néese ichùulìaca núa manùbéeyéi wenàiwicaca náawináanápináwa nàwacacawa ipuléeri masicái íinata.

⁴⁰ Néese náawinacawa nàwacacawa manùbéeyéi yàalusipiná, cien namanùbaca abénaméeyéi, cincuenta namanùbaca áibanái nacái.

⁴¹ Néese Jesú斯 yeedáca cinco imanùbaca pan icáapi irìculéwa, pucháiba cubái imìdecaná nacái. Yá iicáida chènuniré, yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái yàacásica. Néese isubèriadacani, iwacùaca pan yéewáidacalénái iríwa nawacùacaténá wenàiwicanái iríni. Néese iwacùaca cubái imìdecaná nacái yéewáidacalénái iríwa macáita.

⁴² Yá macáita wenàiwicanái iyáaca cadénamani.

⁴³ Néese yéewáidacalénái needáca doce mapíiri imanùbaca pan yéenáimi, cubái nacái imàaquéericawa.

⁴⁴ Níái wenàiwica iyéeyéica pan, cinco mil namanùbaca asìanái. Càmita naputàa càisimalénácaalí inanái, sùmanái nacái.

Jesús camina sobre el agua

⁴⁵ Yáta Jesú斯 ichùulìaca yéewáidacalénáwa nawàlùanápináwa caquialéta barca irìculé nachàbacaténáwa ipíchalépiná abéemàalé Galilea icalìsaniná íicha nàanàacaténá Betsaida iyacàlená néré. Iwàwa nàacawa ipíchalé idècunitàacá imàacaca wenàiwicanái yèepùacawa íicha.

⁴⁶ Néeseté idécanáami ibànùaca wenàiwicanái yèepùanápináwa íicha canánama, yá Jesú斯 yàacawa díli íinalté isutácaténá yáawawa Dios íicha.

⁴⁷ Néese idécanáami catáca nawicáu, Jesú斯 yéewáidacalénái nàyaca barca irìcu bamuchúami calìsa. Yá Jesú斯 iyaca abéerita cáli íinatáisecáwa.

48 Néese iicáca máadáiní natenáca cachàiníri iyú cáulicáiná ipùaca náipunita, íná càmita náalimá nachàbacawa abéemàalé. Amalácalí yàacawa nawicáu, yá Jesúz yàacawa mawiénita nalí yèepuníiriwa úni inànìacubàa. Iwàwaca ichàbacawa náicha machacàníri iyú.

49 Quéwa naicáca lipìnáaníca úni inànìacubàa, yá nayúunáidaca wenàiwica iwàwanámicaní.

50 Yá néemianícawa macáicáiná naicácaní. Cáaluca nía báawanama, càmicáiná náalía naicácaní. Yáta quéwa Jesúz íimaca nalí:

—¡Matuíbanáicué pía, núaquéi, picácué cáalu pía! —íimaca yái Jesúscá.

51 Néese Jesúz iwàlùacawa nàatalé barca irìculé. Yáta wiúca cáuli, Jesúz iwàlùacáináwa nàatalé barca irìculé. Yá naináidacawa manuísíwata naicáidaca irí.

52 Càmitàacáwa nadé náalíacawa cayába Jesúz íwitáisse ìwali, éwitaté naicácaaníta imàníiná pan iyú yái càmiírica wenàiwica idé imànicá, càulenácainá náicha náalíanápináwa néemíaca càinácalí íimáaná.

Jesús sana a los enfermos de Genesaret

53 Nachàbacatéwa abéemàalé Galilea icalisaniná íicha, yá nàanàaca Genesaret yàasu cáli néré. Yá nadacùaca barca calisa idùlepiré.

54 Namichàacanacáitawa barca irìcuíse, yá wenàiwicanáí náalía naicáca Jesúz.

55 Yá wenàiwicanáí napìacawa macái yàcalé irìculé iyéeyéica néré nacàlidacaténá nalí Jesúz yàanàaca. Néese manùbéeyéi wenàiwica nadàbaca natéca cáuláiquéeyéi wenàiwica yàalubái íinatawa náalíacataléca Jesúz iyaca.

56 Néese àta alénácalí Jesúz yàawa achúméri yàcalé irìculé, manuíri yàcalé irìculé nacái, manacúaliré nacái, yá natéca nalladaca cáuláiquéeyéi wenàiwica àyapulìcubàa Jesúz ichàbacatabàapináwa. Yá cáuláiquéeyéi nasutáca Jesúz íicha imàacáanápiná nadunùaca ìwali, càmicaalí nacái, ibàle ipùata ìwalita. Yá macáita idunuèyéica Jesúz ìwali, yá cayábaca nía uláicái íicha.

7

Lo que hace impuro al hombre

1 Abénaméeyéi yéewáidéeyéi wenàiwica templo irìcu nàanàacaté Jerusalén iyacàlená néese. Nàwacáidáyacacawa abénaméeyéi fariseo yáapicha. Néese macáita nàacawa Jesúz yàatalé.

2 Naicácaté abénaméeyéi Jesúz yéewáidacaléca nayáaca nayáacaléwa càmíiyéicáwa íiba icáapiwa éeréeri iyú càide iyúwa fariseo íwitáise íimáaná. Càmita Jesúz yéewáidacalénai imàni culto nacáiri náibacaténá nacáapiwa éeréeri iyú ipíchawáise nayáaca nayáacaléwa càide iyúwa fariseonái imàníiná. Iná fariseonái itàaníca Jesúz yéewáidacalénai ìwali, náimaca casacàacasa Dios iicáca Jesúz yéewáidacalénai.

3 (Níái fariseoca, áibanái judío nacái macáita namànicá càide iyúwaté nàawirináimi imàníiná. Càmicaalícáwa náiba nacáapiwa éeréeri iyú nayáacalé ipíchawáise, càmitàacá nayáa nayáacaléwa, canásíwata. Càmita nayáa nayáacaléwa càmicaalícáwa namàni culto nacáiri náibacaténá nacáapiwa éeréeri iyú càide iyúwa fariseo íwitáise íimáaná.

4 Idécanáami nacái nawènìaca yàacàsi yàcalérìcu, yá nèepùacawa nacapèe néréwa namànicaténá culto nacáiri nàapìdáanápiná náichawa ipíchawáise nayáa nayáacaléwa. Neebáidaca nacái madécaná càide iyúwaté nàawirináimi yéewáidáaná, íná namànicá culto nacáiri náibacaténá éeréeri iyú macái íwitáaná bacàa, catùa nacái, mapuwáa nacái, nàasu cama nacái, naiméerica íinata.)

5 Iná fariseonái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu náimaca Jesúz irí:

—Níái péewáidacaléca, ¿cáná càmita namàni càide iyúwaté wàawirináimi yéewáidáaná? Càmita namàni culto nacáiri náibacaténá nacáapiwa éeréeri iyú càide iyúwa Wàawirináimi ichùullanáté wía wamànínápiná ipíchawáise wayáaca wayáacaléwa, íná casacàaca Dios iicáca níái péewáidacaléca —náimaca.

6 Jesús íimaca nalí:

—Profeta Isaías itànàacaté tàacáisi machacàníri iyú pìwalicué, píacué pucháibéyéica íiwitáise. Isaías itànàacaté tàacáisi piináwaná ìwalicué Dios inùmalícuíse. Dios íimacaté:

‘Níái israelitaca náimacáita meedá nàacasa nucàaluíniná, quéwa càmita cáininá naicáca núa báisíiri iyú nawàwalícuísewa.

7 Caná iwèni nuicáca nàasu culto namàníricasa nulí. Càmita néewáida wenàiwica nutàacái iyú, néese néewáidacáita wenàiwica náiwitáise iyúwa’, càica íimaca yái Diosca.

8 Pidécuéca meedá pimàacaca píichawa Dios itàacái, peebáidacaténácué wenàiwicanái yàasu tàacáisi meedá —íimaca yái Jesúscia.

9 Néese Jesús íimaca nalí àniwa:

—Pidécuéca pimànica máiní báawéeri wawàsi, pimàcacáinácué píichawa Dios itàacái, pimànicaténácué meedá iyúwa píiwitáise íimáaná.

10 Profeta Moisés íimacaté Dios inùmalícuíse: ‘Pìa píaniri íimiétacanáwa, píatúa nacáwa’, íimaca yái Diosca. Yáté íimaca nalí àniwa: ‘Aibacaalí itàaníca báawéeri iyú yáaniri ìwaliwa, càita nacái itàanícalí báawéeri iyú yáatúa ìwaliwa, yá iwàwacutácué pinúacani’, íimacaté yái Diosca.

11 Quéwa píacué fariseoca, pidécuéca péewáidaca wenàiwicanái cayábacasa cài náimaca náaniri iríwa, náatúa irí nacáwa: ‘Càmita núalimá nuyúudàaca pía. Nudéca nucùaca Dios irípiná yái plataca, yái nuèripinámica pirí, íná canáca nulí cayába nuyúudèeripiná iyú pía’, cài náimaca nasèenáí iríwa.

12 Càita pidécuéca péewáidaca wenàiwica càmitasa iwàwacutá nayúudàaca náaniriwa, náatúa nacáwa, náimacaalí cài nasèenáí iríwa.

13 Iná pidécuéca píasáidaca piúcaca píichawa Dios itàacái, peebáidacáinácué piawirináimi íiwitáisewa, yái péewáidéericuéca iyú wenàiwicanái Dios itàacái íicha. Pimànicuéca mamáalàacata madécaná cài yéi wawàsi —íimaca yái Jesúscia.

14 Néese Jesús imáidaca yàataléwa níái wenàiwicaca ibàluèyéicawa mawiénita irí. Yá íimaca nalí:

—Péemìacué nutàacái píacué macáita. Píalimáidacué píalíaca péemìaca càinácalí íimáaná yái tàacáisi nucàlidéeripinácuéca piríwa.

15-16 Macái yàacàsi iwàluèriwa wenàiwica idèerìculé, canáca yéewaná casacàaca imànica wenàiwica íiwitáise Dios íicha. Abéerita wenàiwica ibáyawaná, yá nacái itàacái báawéerica imusuéricawa iwàwalícuíse, yácata casaquèerica imànica wenàiwica íiwitáise Dios íicha —íimaca yái Jesúscia.

17 Néese Jesús yàacawa wenàiwicanáí íicha, yá iwàlùacawa capíi irìculé yéewáidacalénai yáapichawa. Néese yéewáidacalénai nasutáca néemìawani càinácalí íimáaná yái tàacáisica Jesús icàlidéericá yàacàsi ìwali.

18 Yá Jesús íimaca nalí:

—¿Néeni, càmitasicué nacái píalíaca péemìacaní yái nucàlidéerica? ¿Càmitacué píalíawa canácata yàacàsi yáaliméeri casacàaca imànica wenàiwica íiwitáise Dios íicha?

19 Yái yàacàsi càmita iwàlùawa wenàiwica iwàwa irìculé. Iwàlùacáitawa idèerìculé. Néese yàacawa íicha meedá —íimaca nalí yái Jesúscia. Càita Jesús yéewáidaca níá yàacàsi ìwali, Dios imàacaca wenàiwica iyáaca macái íiwitáaná yàacàsica, masacàacáiná macáita níá.

20 Néese Jesús íimaca nalí àniwa:

—Yái nabáyawaná namànírica, yá nacái tàacáisi báawéerica imusuéricawa wenàiwica iwàwa irícuíse, yácata casaquèerica imànica wenàiwicanái íwitáise Dios íicha.

²¹ Macáita íwitáisesi báawéeri imusúacawa wenàiwica iwàwa irícuíse. Càita báawéeri íwitáisesi: Namànica náalaníwa; namànica nainá iyúwa càide iyúwa càmíná Dios imàaca wenàiwica imànica; nayéedùaca áibanái yàasu; nanúaca wenàiwica;

²² naimáca áiba wenàiwica yáapicha càmíchúaca náinusíwa, càmírica nacái nanìrisíwa; máiní nawàwa needáca nalíwa manùba wawàsi; namànica áibanái irí báawéeri; nachìwáidaca áibanái wenàiwica; mabáiníri iyú namànica báawéeri nainá iyúwa málaléquéeri iyú áibanái wenàiwica yàacuésemi; báawaca naicáca áibanái wenàiwica ìwalíse yái cawènírica áibanái idènièrica; natàaníca báawéeri iyú áibanái ìwali; máiní cachàinicna naicáca níawawa; càmita náalía cayábéeri ìwali báawéeri íchaná.

²³ Macáita yái íwitáaná báawéerica imusúacawa wenàiwica iwàwa irícuíse. Yácata casaquèerica imànica wenàiwicanái íwitáise Dios íicha —íimaca yái Jesúsca.

Una extranjera que creyó en Jesús

²⁴ Néseté Jesús yàacawa Galilea yàasu cáli íicha yàanàacaténá Tiro ìyacàlená yàasu cáli néré. Yá iwàlùacawa capìi irículé. Idècunitàacá iyaca néré, càmita iwàwa yàcalé mìnánai náalíacawa alénácaalí iyaca. Càmita quéwa yáalimá ibàaca iináwanáwa.

²⁵ Ráunamáita abéechúa inanái uémìaca iináwaná ìwali iyaca capìi irícu. Udènìa uíduwa demonio idacuèchúa íwitáise. Uái inanáica ùacàatécatawa Jesús yàatalé. Yá ubàlùacawa ùuluì ipùata iyúwa Jesús íipunita, usutácaténá iicáanápiná upualé.

²⁶ Càmíchúata israelita úái inanáica. Néese Sirofenicia yàasu cáli néeséechúaca úa. Yá ùanàaca usutácaténá Jesús íicha wawàsi yúucáanápiná demonio uídu íicha.

²⁷ Quéwa Jesús íimaca ulí:

—Péemìa comparación: Càmita wáuca sùmanái iyáacalé áulinái iyáapiná, càita nacái iwàwacutá nuyúudàaca quéechacáwa nuénánáicawa, níái israelitaca. Càmita cayába nuyúudàaca píacué càmíyéica israelita —íima ulí, yáalimáidacaténá iicáwa úa, asásí uebáidacaalí Dios imànínápiná ulí cayábéeri éwita càmicáaníta israelita úa.

²⁸ Yá úumaca irí:

—Báisíta, Nuíwacali, quéwa càide iyúwa áulinái yáawinacaalíwa mesa yáapiíse, sùmanái yúucacaténá nayáapiná yàacàsi yéenáimi, càita nacái nuwàwaca Dios imànica nulí cayábéeri éwita càmicáaníta israelita núa —úumaca.

²⁹ Néese Jesús íimaca ulí:

—Pidéca píasáidaca nulíni pitàacái iyúwa peebáidaca nulí, íná càmita iwàwacutá pisutáca nuícha quirínama nuyúudàanápiná píawa. Yá numàaca pèepùacawa picapèe néréwa, demoniocainá idéca yàacawa píidu íicha —íimaca ulí yái Jesúsca.

³⁰ Néese uèpùacawa ucapèe néréwa, yá ùanàaca uíduwa irièchúawa matuíbanáita uimácateléca. Quéwa demonio yàacatéwa uícha.

Jesús sana a un sordomudo

³¹ Néseté Jesús yèepùa yàacawa Tiro ìyacàlená yàasu cáli íicha. Yá ichàbacawa Sidón ìyacàlená yèewibàa. Yá ichàbacá nacái diez namanùbaca yàcalé Decápolis yàasu cáli ínatéeyéica iyaca. Yá yàanàaca Galilea icalìsaniná néré.

³² Néese áibanái natéca asìali Jesús yàatalé, abéeri asìali màuwíiri, càmíri yáalimá itàaníca machacàníri iyú. Yá nasutáca Jesús íicha wawàsi imàacáanápiná icáapiwa màuwíiri ìwali ichùnìacaténáni.

³³ Jesú斯 itéca màuwíiri méetàucuta wenàiwicanái íicha, yá Jesú斯 iwàlùadaca báipunitácanama icáapi ipùatawa asìali yùuwíapuná irìculé pucháibanama. Néese Jesú斯 yàapìsaca icáapi ipùata ìwaliwa, yá idunùaca asìali inène ìwali icáapi ipùata iyúwa.

³⁴ Néese Jesú斯 iicáidaca chènuniré, yá yeedáca icalésawa. Yá íimaca asìali irí: “Efatal!” (íimáanáca hebreo itàacái iyú: “Yàacùacawéi piuwica!” íimáanáca.)

³⁵ Yá yáalimá yéemìaca cayába yáì asìalica, yá cayábaca nacái inène, yáalimá itàaníca machacàníri iyú.

³⁶ Néese Jesú斯 yàalàaca níái wenàiwicaca ipíchaná nacàlidaca áibanái irí iináwaná ichùnìanáni, quéwa éwita ichùulìcacáaníta nía manùba yàawiría, càicáaníta nacàlidaca iináwaná mamáalàacata.

³⁷ Macái wenàiwica yéemìeyéica Jesú斯 iináwaná ìwali náináidacawa manuísíwata néemìacani. Yá náimaca nalíwáaca: “Imànica macáita cayábéeri iyú. ¡Imàacaca màuwíiyéi yéemìaca! ¡Imàacaca nacái matàacáiyéi itàaníca!” náimaca Jesú斯 ìwali.

8

Jesú斯 da de comer a cuatro mil personas

¹ Aiba èerité madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa àniwa Jesú斯 yàatalé. Néese canáca nayéeripiná néeni. Yá Jesú斯 imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáwa. Yá íimaca nalí:

² —Catúulécanáca nuicáca níái wenàiwicaca. Nadéca nàyaca núapicha másiba èeri. Siùcade canáca nalí nayáapiná.

³ Nubànùacaalí nía máapíiyéica nacapèe nérépináwa, cawàwanáta nawàwachàbacawa àyapulìcubàa namáapicawa, abénaméeyéi nàanàacáiná déecuíse —íimaca yáì Jesúscua.

⁴ Néese yéewáidacalénái náimaca irí:
—Canácata yáaliméeri yàaca nayáapiná chái, canácatáica wenàiwicanái ibànakale —náimaca.

⁵ Jesú斯 isutáca yéemìawa yéewáidacalénáwa:
—¿Càisimalénácué pan ìya pirí? —íimaca yáì Jesúscua. Yá náimaca irí:
—Iyaca walí siete namanùbaca pan —náimaca.

⁶ Néese Jesú斯 ichùulìaca wenàiwicanái yáawinacawa cáli ínata. Yá yeedáca níái siete namanùbaca panca icáapi irìculéwa. Yá yàaca Dios irí cayábéeri ìwali, yáì yàacàsica. Yá isubèriadacani, yàaca yéewáidacalénái iríwani. Néese, yéewáidacalénái iwacùaca pan wenàiwicanái irí.

⁷ Iyaca nacái nalí cawàwanáta másiba cubái imìdecaná púubéeyéi. Jesú斯 yàaca Dios irí cayábéeri ìwali, yáì cubáica. Yá ichùulìaca nacái yéewáidacalénáwa iwacùanápináni wenàiwicanái irí. Yá nawacùaca nalíni.

⁸ Yá macáita nayáaca cadénamani, yáì yàacàsica. Néese Jesú斯 yéewáidacalénái needáca siete mapíiri namanùbaca yàacàsi yéenáimi imàaquéericawa.

⁹ Batéwa báinúaca mil namanùbaca asìanái iyáacaté yáì yàacàsica. Càmita naputàa inanánái, sùmanái nacái. Néese Jesú斯 imàacaca nèepùacawa íicha, níái manùbéeyéi wenàiwicaca.

¹⁰ Yá Jesú斯 iwàlùacàatétawa barca irìculé yéewáidacalénái yáapichawa. Néese nàacawa abéemàalé Galilea icalìsaniná íicha, yá nàanàaca Dalmanuta yàasu cáli néré.

Los fariseos piden una señal milagrosa

¹¹ Néeseté abénaméeyéi fariseo nàanàaca Jesú斯 yàatalé. Yá nadàbaca natàaníca cachàiníri iyú Jesú斯 yáapichawa. Nawàwa náalimáidacani imàníinápiná áiba wawàsi báawéeri. Yá nasutáca íicha imàníinápiná naicáca wawàsi

íwitáise iyúwa càmíirica wenàiwica idé imànica, yáasáidacaténá báisíta Dios néeséericaní.

12 Yá Jesús yeedáca icalésawa cachàiníri iyú mánicáiná báawaca íináidacawa iwàwawa. Yá íimaca nalí:

—¿Cánacué pisutá numànínápiná cài? Pidécuéca piicáca numànica manùba, quéwa càmitacué peebáida nutàacái. Péemìacué cayába, càmitacué núsáida piicáca cài wawàsi —íimaca yái Jesúscá.

13 Néese Jesús yéepùacawa náicha, yá iwàlùacawa àniwa barca irìculé yéewáidacalénái yáapichawa. Yá nàacawa àniwa abéemàalé Galilea icalisaniná íicha.

La levadura de los fariseos

14 Jesús yéewáidacalénái naimáichacaté natéca náapichawa nayáapináwa. Nadènìacáita abéeri pan meedá náapichawa barca irìcu.

15 Néese Jesús yáalàaca nía ipíchaná nàyaca cài idé iyúwa báawéeyéi íwitáise fariseo iyáaná, rey Herodes nacái. Iimaca nalí:

—Péemìacué cayába comparación: Piicácué píchawa fariseonái yàasu levadura, yá nacái rey Herodes yàasu levadura —íimaca yái Jesúscá.

16 Yá yéewáidacalénái càmita náalíawa Jesúscá yàalàaná nía fariseonái yàasu tàacáisi íicha, rey Herodes íwitáise íicha nacái. Iná yéewáidacalénái náimaca nalíwáaca:

—Idéca cài íimaca walí canácainá walí pan —náimaca.

17 Jesúscá yáalíacawa náináidáanáwa, íná íimaca nalí:

—¿Cánacué píima canácsa pirí pan? Càmita nutàaní pan ìwali. ¿Cánacué càmita peebáida nulí núalimáca nùacuéca piyáapiná càinácaalícué pímáapuèrica? ¿Néenikué, mánisica càulenáca píchani?

18 Pidènìatacué pituìwatatá. ¿Cánacué càmita píalía péemìaca ìwali yái pi-iquérica? Pidènìatacué nacái piùwiwatatá. ¿Cánacué càmita píalía péemìaca càinácaalí íimáaná yái núuméericuéca pirí? Básítá iwàwacutácué piwàwalica càinácaalíté iyáaná nuwacùacaalíté pan wenàiwicanái irí nayáapiná.

19 Idécanáamití nuwacùaca nalí cinco namanùbaca pan nayáapiná, níái cinco mil namanùbaca asìanáica, ¿càisimaléná mapíiri imanùbaca iyamáatéwa yéenáimi pìwacáidéericaní? —íimaca yái Jesúscá. Néese náimaca irí:

—Docea mapíiri imanùbaca iyamáatéwa —náimaca.

20 Néese íimaca nalí:

—Néeni, idécanáamití nuwacùaca nalí siete namanùbaca pan nayáapiná, níái cuatro mil namanùbaca asìanáica, ¿càisimaléná mapíiri imanùbaca iyamáawa yéenáimi pìwacáidéericaní? —íimaca yái Jesúscá. Yá náimaca irí:

—Sietecaté mapíiri imanùbaca yái imàaquéericawa —náimaca.

21 Néese Jesúscá íimaca nalí:

—¿Néeni, cánacué càmitàacáwa píalíawa núalimá nùaca piyáapiná? —íimaca yái Jesúscá.

Jesús sana a un ciego en Betsaida

22 Néeseté nàanàaca Betsaida iyacàlená néré. Yá Betsaida mìnánái natéca matuíri asìali Jesúscá yàatalé. Yá nasutáca Jesúscá íicha wawàsi manuísíwata ichùnìanápináni.

23 Néese Jesúscá itéca matuíri icáapi ìwali, yá imusúadacaní yàcalé irìcuíse. Jesúscá yàapìsáidaca icáapi irìculéwa, néese ipusúa yáawiruníwa matuíri ituí íimami ìwali. Yá Jesúscá imàacaca icáapiwa matuíri ìwali. Yá isutáca yéemìawa matuíri asáisí yáalimácaalí iicáidaca.

24 Néese yái matuírica idàbaca iicáidaca, yá íimaca Jesúscá irí:

—Nuiquéeyéitatá wenàiwica càide iyúwa waicácalí àicu, lìipìnáaníyéi quéwa —íimaca.

²⁵ Néese Jesús imàacaca icáapiwa àniwa matuíri ituí iwali. Asáita iicáca cayába yái asialica, idéca ichùnìacawa, íná idé iicáca macáita cayába ituí iyúwa.

²⁶ Néese Jesús ichùulìaca asìali yèepùanápináwa icapèe néréwa. Yá íimaca asìali irí:

—Picá piwàlùawa yàcalé irìculé —íimaca yái Jesúsca.

Pedro declara que Jesús es el Mesías

²⁷ Néeseté Jesús yàacawa Betsaida iyacàlená íicha yéewáidacalénai yáapichawa nachàbacaténá naicáca yàcalé iyéeyéica mawiénita Cesarea de Filipo iyacàlená irí. Ipíchawáise nàanàaca néré, idècunitàacá neepunícawa àyapulícubàa, yá Jesús isutáca yéemìawa yéewáidacalénáwa. Iimaca nalí:

—¿Càiná náimaca nùwali níara wenàiwicaca? ¿Cawinása núa? —íimaca yái Jesúsca.

²⁸ Yá náimaca irí:

—Abénaméeyéi íimaca pìwali Juan el Bautistamicasa pía, námacáiná Juanmi idécsa icáucàacawa. Aibanái íimaca profeta Elíascasa pía, yèepuèricasa yàanàaca àniwa, yái profeta Dios íméericaté iwali ibànùanápinátē àniwani. Aibanái àniwa náimaca pìwali áiba profetanái yéenácaso pía, níái icàlidéeyéicaté tàacáisis bàaluité Dios inùmalicuíse —náimaca.

²⁹ Néese Jesús íimaca nalí:

—Néenicué pía, ¿cawinácué nacái píimaca nùwali? ¿Cawiná núa? —íimaca yái Jesúsca. Néese Pedro íimaca irí:

—Mesíasca pía, yái Dios icàlidéericaté iwali wàawirináimi israelitanái irí, Dios ibànùanápinátē walí wacuèrinápiná —íimaca yái Pedroca.

³⁰ Quéwa Jesús yàalàaca nía ipíchaná nacàlidaca iináwaná áibanái irí, Mesíascani.

Jesús anuncia su muerte

³¹ Néeseté Jesús idàbaca yéewáidaca yéewáidacalénáwa náalícaténatéwa iwàwacutáanáté yùuwichàacawa manuísíwata, yái Jesúsca, yái asìali Dios néeséerica. Iwàwacutácaté nacái yùuwidenái iicácani iyúwa canéeri iwèni, càmita nacái neebáida itàacái, níái israelita icuèrinánáica, nía nacái sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu. Jesús icàlidaca yéewáidacalénai iríwani náalícaténatéwa iwàwacutáanápinátē yùuwidenái inúacaní, quéwa másiba èeri irícu, yá icáucàanápinátéwa.

³² Càita Jesús icàlidaca nalí amaléeri iyúni. Néese Pedro itéca Jesús méetàucuta náicha. Yá Pedro yàalàaca Jesús cachàiníiri iyú, ipíchaná icàlidaca càiri wawàsi.

³³ Quéwa Jesús iwènúa iicáidaca yéewáidacalénai áibanái iríwa. Yá Jesús yàalàaca Pedro cachàiníiri iyú. Jesús íimaca Pedro irí:

—¡Pìawa nuícha, pía nùuwíde Satanás nacáiri íiwitáise! Càmita píináidawa iyúwa Dios iwàwáaná. Píináida meedáwa càide iyúwa èeri mìnanái íiwitáise iyáaná —íimaca yái Jesúsca.

³⁴ Néese Jesús imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáwa, áibanái nacái wenàiwica yèepuníyéicawa náapicha. Yá íimaca nalí:

—Abéericalí péenácué iwàwa yàacawa nùapicha iyúwa nuéwáidacalé, yá càmita yéewa pimànica yái piwàwéerica pimànica. Iwàwacutá matuíbanáiri iyú pimàaca áibanái yùuwichàidaca pía, éwita naicáanícalí nacái piquíniná, éwita nanúacaalí píawa cruz iwali peebáidacáiná nutàacái. Iwàwacutá nacái pimànica mamáalàacata càide iyúwa nuchùulìaná pía.

35 Níacáiná cawinácaalí càmíiyéica iwàwa yeebáidaca nutàacái ipíchaná nàuwichàacawa nulípiná, canáca nalí nacáuca càmíiri imáalàawa. Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata, nacàlida nacái nutàacái áibanái irí, éwita áibanái inúacaalí nía, nadènìapiná nacáucawa càmíiri imáalàawa.

36 Ewita wenàiwica yeedácaalí iríwa macáita chái èeri yàasu cawènúirica, quéwa yúuca íichawa icáucawa càmíiri imáalàawa càmicáiná yeebáida nutàacái, yá canéerica iwèni meedá iríni, macáita yáí cawènúirica yeedéerimica iríwa.

37 Canácainá áiba wawàsi wenàiwica yáaliméeri yàaca yeedácaténá iríwa icáucawa càmíiri imáalàawa, idécanáami yúucaca íichawani.

38 Cawinácaalí wenàiwica báiyéica icàlidaca cayábéeri nùwali, nutàacái ìwali nacái èeri mìnánái irí, níái èeri mìnánái iwènúadéeyéica íwitáisewa Dios íicha, cabáyawanéeyéi nacái, néese càmita nùumapiná nàwaliwa nùasunáica nía, núa asiali Dios néeserica, nùanàapinácaalí Núaniri Dios íwitáise iyúwa icamaláná mèlumèluíri irìcu, mabáyawanéeyéi ángel yáapicha nacáwa, nucùacaténá macáita —íimaca yáí Jesúscua.

9

1 Jesús íimacaté nalí nacái:

—Péemìacué cayába, abénaméeyéicué péená iyéeyéica chái siùca, càmita néetápináwa ipíchawáise naicáca càinácaalípiná iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa íwitáise iyúwa —íimaca yáí Jesúscua.

La transfiguración de Jesús

2-3 Néesetécáwa seis èeri Jesús icàlidacadénáami nalíni, yá itéca yáapichawa Pedro, Santiago nacái, Juan nacái. Yá yàacawa náapicha dúli chènuníiri íinatalé. Yá néré naicáca Jesús iwènúacawa áibawaca naicápiná. Máníiri mèlumèluwaca ibàleca cabalèeri mání íicha chái èeriquéi caná idéeri íibaca cài.

4 Naicáca nacái pucháiba profetanái iyéeyéicaté bàaluité, yáí Elías, Moisés nacái, itàaníiyéica iyaca Jesús yáapicha.

5 Néese Pedro íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, jmání cayábéeriquéi wàyáanáca chái! Siùcade wamànica másiba capìi yáana wawàwalíinápinácué pía, abéeri piásupiná, áiba nacái Moisés irípiná, áiba nacái Elías irípiná —íimaca yáí Pedroca.

6 Càica Pedro íimaca mánícaíná cáaluca níái yéewáidacaléca másiba, íná Pedro càmita yáalíawa càinácaalí iwàwacutáaná íimaca Jesús irí.

7 Yáta acalèe iricùacawa, yá ibàliaca nía catámèeri iyú. Néese néemìaca Dios itàacái acalèe yèewíise. Iimaca nalí: “Yácata Nuìri nuwàwéeri cáininéerica nuicáca: Péemìacué itàacáí”, íimaca yáí Diosca.

8 Yáta naicáidaca natéesewa, níái yéewáidacaléca. Yá canácata naiquéeri áibanáica. Naicá abéerita Jesús ibàluèricawa néeni.

9 Néesetécáwa idècunitàacá nalicùacawa dúli ínatáise, Jesús yàalàaca nía ipíchaná nacàlidaca áibanái iríni, yáí naiquéericate dúli ínatalé, àta Jesús imichàacatalétawa yéetácáisi íicha, yáí asiali Dios néeserica.

10 Iná càmita nacàlida áibanái iríni, quéwa nasutáca néemìawa níawáaca ìwali càinácaalí íimáaná yáí tàacáisi ímérerica icáucàanápinásawa.

11 Néese nasutáca néemìawa Jesús:

—Níara yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu náimaca iwàwacutáanása profeta Elías yèepùa yàanàaca quéechacáwa aléi èeri irìculé àniwa ipíchawáise israelita icuèrinápiná yàanàaca, yáí wacuèrináca Dios ibànuèripináca walí. ¿Cáná yéewa cài náimaca, níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu? —náimaca.

12 Néese Jesús icàlidaca nalí Juan el Bautistami ìwali:

—Báisíta, iwàwacutáca profeta Elías nacáiri yàanàaca quéechacáwa. Yá iwènúadaca wenàiwicanái íwitáise Dios irípiná àniwa, yéewanápiná néemìaca itàacáí yáí israelita icuèrinápináca Dios ibànuèrica nalí. Aiba wawàsi nacáí israelita icuèrinápiná ìwali, iwàwacutácué pínáidacawa ìwali yáí tàacáisi profetanái itànèericaté nuináwaná ìwali, núa asiali Dios néeséerica. Natànàacaté tàacáisi nuináwaná ìwali píalíacaténácuéwa iwàwacutáanápiná nùuwichàacawa manuísíwata, israelitanái nacáí caná nuwèni naicáanápiná núa, báawapiná nacáí naicáca núa.

¹³ Quéwa núumacué pirí, abéeri profeta Elías nacárimi idéca yàanàaca, yáí Juan el Bautistamica. Yá namànicaté irí báawéeri iyúwaté nawàwáaná, càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi iináwaná ìwali càinácalíté iyáanápiná — íimaca yáí Jesúscia.

Jesús sana a un muchacho que tenía un espíritu impuro

¹⁴ Néseté Jesúscia, nía nacáí yáapichéeyéica, nèepùacawa Jesúscia yéewáidacalénai áibanái yàatalé. Yá naicáca manùba wenàiwica Jesúscia yéewáidacalénai itéese. Nàyaca nacáí néré abénaméeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu. Níái yéewáidéeyéica wenàiwica, nía nacáí Jesúscia yéewáidacaléca natàaníca nàyaca nalíwáaca ùuléeri wawàsi iyú.

¹⁵ Néese wenàiwicanái iicáca Jesúscia, yá macáita napiacawa íipunita natàidacaténáni, máiníyéi ínáidacawa iicáidaca Jesúscia irí.

¹⁶ Néese Jesúscia isutáca yéemìawa yéewáidacalénaiwa:

—¿Càinácué ìwali pitàaní piríwáaca chàinisíri iyú, píacué nacáí nía nacáide? —íimaca nalí.

¹⁷ Yá abéeri néená níái wenàiwica iyéeyéica néré íimaca Jesúscia irí:

—Nuíwacali, nudéca nutéca piatalé nuìriwa demonio idacuèri íwitáise. Yáí demonioca masànaca imànica nuìri.

¹⁸ Ata alénácalí nuìri iyaca, yá demonio yàaca irí tèwacáimi, yá yúucaca nuìri cachàiníri iyú cáli ínatalé, yá cacàlica inùmalícuíse yáí nuìrica, yá nacáí yaamíadaca iyéiwa, yá pumùluca iiná macáita. Nudéca nusutáca péewáidacalénai íicha wawàsi náucáanápiná demonio nuìri íicha, quéwa càmita náalimá náucaca íchani —íimaca yáí yáanirica.

¹⁹ Néese Jesúscia íimaca:

—¡Píacué càmíyéica yeebáida Dios! ¿Càinácué èeri iwàwacutá nùyacuéca piapicha quirítia? ¿Càinácué èeri iwàwacutá numànicuéca pirí quirítia? Pianàidacué nùataléni yáí ùuculílirica —íimaca yáí Jesúscia.

²⁰ Yá natéca ùuculíliri Jesúscia yàatalé. Quéwa demonio iicácanáami Jesúscia, yá demonio yàaca tèwacáimi ùuculíliri irí. Yá ùuculíliri yúuwàacawa cáli ínatalé. Yáitalianícawa, cacàlica inùmalícuíse.

²¹ Néese Jesúscia isutáca yéemìawa ùuculíliri yáaniria:

—¿Càisimaléná èeri idé idènìacani íisacadénáamini? —íimaca yáí Jesúscia. Néese yáaniria íimaca Jesúscia irí:

—Sùmàicaalítàacawani idàbaca íisacani bàaluité.

²² Manùba yàawiría nacáí demonio yúucacani quichái irículé, úni yáaculé nacáí inúacaténáni. Quéwa, pidécaalísica pichùnìacani, néese piicá watúulécaná, yá piyúudàaca Wíia —íimaca yáí yáanirica.

²³ Jesúscia íimaca irí:

—¡Picá càí píimaca ‘pidécaalísica’! Iwàwacutá manuícá píináidacawa piwàwawa nùwali. Aibacaalí yeebáida nulí, Dios imànipiná irí macái íiwitáaná cayábéerica —íimaca yáí Jesúscia.

²⁴ Yá ùuculíliri yáaniria íimaca cachàiníri iyú Jesúscia irí:

—Nuebáidacá pirí. ¡Piyúudàa nuebáidacaténá pirí cachàiníri iyú mamáalàacata! —íimaca yáí yáanirica.

25 Néese Jesús iicácainá madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa yàatalé caquialéta, íná yàalàaca demonio cachàiníri iyú. Jesús íimaca demonio irí:

—Pía demonio, matàacáirica màuwírica nacái imànica wenàiwica, piawa íicha yái ùuculírica. Picá pèepùa piwàlùacawa àniwa iwàwalículé —íimaca yái Jesúsca.

26 Yá demonio yéemíanícawa, yàaca tèwacáimi ùuculíri irí àniwa, yá imàacaca ùuculíri itatáacawa cachàiníri iyú àniwa. Néese yàacawa ùuculíri íicha, yá ùuculíri irìacáitawa cáli íinalté càide iyúwa yéetéerimiwa. Iná madécaná náimaca ùuculíri yéetácasawa.

27 Quéwa Jesús íibàaca icáapi ìwali imichàidacaténáni. Yá ibàlùacawa yái ùuculírica.

28 Néesetécáwa Jesús iwàlùacawa capì irìculé yéewáidacalénái yáapichawa méetàucuta áibanái íicha. Yá nasutáca néemìawa Jesús:

—¿Cánacáwa càmita wadé wáucaca demonio? —náimaca.

29 Yá Jesús íimaca nalí:

—Máinícué càulenáca piúcaca yái demonio íwitáanáca. Iwàwacutácué pisutáca piawawa Dios íicha quéechacáwa, pimàacacué píchawa nacái piyácaléwa, pidéenápinácué piúcacani wenàiwica íicha —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia por segunda vez su muerte

30 Néese Jesús yàacatéwa náicha yéewáidacalénái yáapichawa. Yá nèepunícawa Galilea yàasu cáli íinatabàa. Jesús càmita iwàwa áibanái yáalíacawa alénácaalíni.

31 Jesú yéewáidacáiná yàacawa yéewáidacaléwa. Yá icàlidaca nalíni:

—Abénaméeyéi wenàiwica presopináca namànica núawa namàacacaténá áibanái asìanái inúaca núua, núua asìali Dios néeséerica. Yá nanúapiná núawa. Quéwa másiba èeri irìcu, yásí nucáucàacawa àniwa —íimaca yái Jesúsca.

32 Quéwa níái yéewáidacaléca càmita náalía néemìaca càinácaalí íimáaná yái tàacáisi Jesús icàlidéerica nalí. Yá cáaluca nasutáca néemìawani ìwali.

¿Quién es el más importante?

33 Néeseté nàanàaca Capernaum ìyacàlená néré. Yá nawàlùacanáamiwa capì irìculé, yá Jesús isutáca yéemìawa níia:

—¿Càiná wawàsi ìwalicué pitàaní siùcatàacáwa idècunitàacá pèepunícawa àyapulícubàa? —íimaca nalí.

34 Masànata quéwa níia Jesús íicha báicainá níia náiwitáise báawéeri ìwalíisewa, natàanícaináté chánácaalí néená máiníri cachàinica áibanái íicha canánama.

35 Néese Jesús yáawinacawa, yá imàidaca yàataléwa yéewáidacalénáiwa. Yá íimaca nalí:

—Aibacaalí iwàwa Dios iicácani iyúwa cachàinírica áibanái íicha canánama, iwàwacutá yái wenàiwica iicáca yáawawa iyúwa càmíri cachàini náicha canánama. Iwàwacutá nacái iyúudàaca níia áibanái canánama —íimaca yái Jesúsca.

36 Néese Jesús yeedáca sùmài ibàlùadacaténáni nèewi. Yá Jesús yeedáca sùmài yàanalículéwa. Yá íimaca yéewáidacalénái iríwa:

37 —Cawinácaalí wenàiwica yeebáidéerica nutàacái, imànicaalí cayábéeri sùmài irí nuípidená ìwali, càiride iyúwa yái sùmàica, yásí nuicáca yái cayábéerica imànírica sùmài irí càide iyúwa idéca nacáicaalí imànica nulí cayábéeri. Càmita imàni abéerita nulí cayábéeri, néese imànica nacái irí cayábéeri yái Diosca ibànuèrica núua —íimaca yái Jesúsca.

El que no está contra nosotros, está a nuestro favor

38 Néeseté Juan íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, wadéca waicáca áiba yúuquéeri demonio wenàiwica íicha píipidená ìwali íimacáiná pimàacasaca cài imànica, quéwa càmita yèepuníwa

wáapicha, íná wadéca wàalàacani cachàiniíri iyú ipíchaná yúucaca demonio wenàiwica íicha —íimaca yái Juanca.

39 Néese Jesús íimaca nalí:

—Picácué píalàa wenàiwica càmínápiná namàni cayábéeri, canácainá yáaliméeri itaaníca báawéeri iyú nùwali idécanáami imànica nuípidená ìwali yái càmírica wenàiwica idé imànica, icàlidacaalí nacái iináwanáwa imànínasa cài nuíwitáise iyú.

40 Macáicainá càmíiyéita yùuwidéca imànica wía, nayúudàaca wía.

41 Péemìacué cayába, áibacaalícué iyúudàaca pía peebáidacáiná nutàacái, núa Cristoca, éwita yáalimácaalí yàaca píiraca úni yáawami, càicáaníta Dios imànipiná irí cayábéeriwa —íimaca yái Jesúsca.

El peligro de caer en pecado

42 Jesúus ímacaté: “Aibacaalí iméeràidaca nùasu wenàiwica namànicaténá nabáyawanáwa, níái púubéeyéica yeebáidéeyéica nutàacái, yásí Dios yùuwichàidapináca manuísíwatani. Cayába cachàini irítáni yéetácalíwatá ipíchawáise iméeràidaca sùmanái. Albanái idacùacaalí manuíri íba icanápi ìwalíse náucaténáni manuíri úni yáculé isawícaténáwa, yásí lìsicùmacawa. Quéwa iyacaalí mamáalàacata chái èeri irícu, néese iméeràidacaalí sùmanái namànicaténá nabáyawanáwa, yá máiní cachàiníwanái yùuwichàapináca quicháica. Iná cayába cachàini irítáni yéetácalíwatá ipíchawáise iméeràidaca púubéeyéi.

43 Iná piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa picáapi iyúwa, yá piúca píchawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càiide iyúwa wenàiwica iwichùacaalí icáapiwa ipíchaná imànica ibáyawanáwa icáapi iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píchawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidènìaca picáucawa càmíiri imáalàawa, ipíchaná nacái píacawa infierno irículé, yái manuíri quicháica càmírica ichacàwa càiripinéerita iyaca.

44 Infieiro irícu canácatáita cáwi yéetáwa néré, níái cáwi iyéeyéica nainá yáséerica, càmicatalé nacái quicháí ichacàwa càiripináta.

45 Piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa píabàli iyúwa, píanápináwa áibalé càmicataléca Dios iwàwa píacawa, yá piúca píchawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càiide iyúwa wenàiwica iwichùacaalí yàabàliwa ipíchaná imànica ibáyawanáwa yàabàli iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píchawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidènìaca picáucawa càmíiri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno irículé, yái manuíri quicháica càmírica ichacàwa càiripinéerita iyaca.

46 Infieiro irícu canácatáita cáwi yéetáwa néré, níái cáwi iyéeyéica nainá yáséerica, càmicatalé nacái quicháí ichacàwa càiripináta.

47 Piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa pituí iyúwa, piicáanápiná wawàsi càmírica Dios iwàwa piicáca, yá piúca píchawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càiide iyúwa wenàiwica imusúadacaalí ituíwa ipíchaná imànica ibáyawanáwa ituí iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píchawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidènìaca picáucawa càmíiri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno irículé, yái manuíri quicháica càmírica ichacàwa càiripinéerita iyaca.

48 Infieiro irícu canácatáita cáwi yéetáwa néré, níái cáwi iyéeyéica nainá yáséerica, càmicatalé nacái quicháí ichacàwa càiripináta.

49 “Dios icasáapiná quicháí nàwali macáita.

50 Péemìacué comparación: Cayábéeri iwíduma piyácalé yáapichacué, quéwa càmicaalí quirínama puìwa yái iwídumaca, yá càmitacué píalimá cayábéerica pimànica àniwani. Càita nacái iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa, càiide

iyúwa cayábéeri iwidùma puìwacaalí imànica walí wayácalé. Cáininácué piicáyacawa yéewanápinácué pìyaca matuìbanáiri iyú píapichawáaca”, íimaca yái Jesúscra.

10

Jesús enseña sobre el divorcio

¹ Néseté Jesús yàacawa Capernaum iyacàlená íicha yéewáidacalénai yáapichawa. Yá nàacawa Judea yàasu cáli néré, áiba cáli néré nacái iyéerica oriente iwéré èeri imusúacatáisewa, abéemàalé Jordán inanába íicha. Néré manùbéeyéi wenàiwica ìwacáidáyacacawa àniwa Jesús yàatalé, yá idàbaca yéewáidaca nía àniwa càide iyúwaté íwitáise iyáaná.

² Néese abénaméeyéi fariseo nàacawa Jesús yàatalé náalimáidacaténá naicawani, icàlidánanápína áiba wawàsi báawéeri, yéewacaténá nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalíisewa. Yá nasutáca néemìawani asáisí cayábacaalí asìali imàaca íichawa ínuwa.

³ Jesús íimaca nalí:

—Picàlidacué nulí càinácaalíté profeta Moisés ichùulìaca plawirináimi imàníinápína báaluité —íimaca yái Jesúscra.

⁴ Néese náimaca irí:

—Profeta Moisés imàcacaté asìali yúucaca íichawa ínuwa. Càité iwàwacutá namànica. Quéechacáwa asìali itànàaca cuyàluta irìcu cáná yéewaná iwàwa yúucaca íichawa úa. Néese yàaca ulí yái cuyàlутaca, yéewacaténá úasáidaca áibanáí iríni, náalícaténáwa manírica úa. Yá ichùulìaca ùanápína íicha —náimaca irí.

⁵ Néese Jesús íimaca nalí:

—Bàaluité profeta Moisés imàcacacué pimànica cài mánicáinácué báawaca píwitáise, píacué israelitaca, càmíyéica iwàwa imànica cayábéeri càide iyúwa Dios ichùulìanácué pía. Imàcacatécué pibànùaca píchawa pínuwa báawacaalícué piicáca úa, ipíchanácué piùwichàidaca úa cachàiníwanái mamáalàacata.

⁶ Quéwa bàaluité Dios càmitaté ibatàa wenàiwicanáí imànica cài. Iná báawaca Dios iicáca yái piúcáanácuéca pínuwa siùcade. Profeta Moisés itànàacaté càinácaalíté iyáaná bàaluité Dios idàbacaalíté wenàiwica. Moisés itànàacaté: ‘Dios idàbacaté idàbáanéeri asìali, idàbáanéechúa inanái nacái.

⁷ Iná siùcade, asìali iwàwacaalí icásàacawa, yásí yàacawa yáaniri íichawa, yáatúa íicha nacáíwa, lyacaténá abédanamata ínu yáapichawa.

⁸ Iná idécanáami asìali iimáca úapicha, càmita quirínama Dios iicáca nía iyúwa pucháiba wenàiwica, néese Dios iicáca nía iyúwa abéeri wenàiwica’, càité itànàaca yái profeta Moisésca. Iná càmita quirínama pucháibaca nía, néese abéericata nía.

⁹ Iná càmita cayába wenàiwica nèepùadaca náichawáaca nía, níái Dios imàaqueyéica lyaca càide iyúwa abéeri wenàiwica —íimaca nalí yái Jesúscra.

¹⁰ Néseté nàyaca capìi irìcu, yá Jesús yéewáidacalénai nasutáca néemìawani ìwali àniwa yái tàacáisica.

¹¹ Néese Jesús íimaca nalí:

—Asìali imàacacaalí íichawa ínuwa, yá yeedácaalí nacái iríwa ínupináwa áibata, yásí imànica ibáywawanáwa ulí, úái idàbáanéechúaca ínucawa, iimácainá áiba inanái yáapicha càmíchúaca ínusíwa.

¹² Càita nacái inanái umàacacaalí uíchawa unìriwa, yá uedácaalí unìripináwa áibata, yásí umànica nacái ubáywawanáwa irí yái idàbáanéeri unìricawa, uimácainá áiba asìali yáapicha càmírica unìrisíwa —íimaca yái Jesúscra.

Jesús bendice a los niños

13 Néese wenàiwica natéca néenibewa Jesús yàatalé imàacacaténá icáapiwa nàwali, isutáca nalí Dios íicha imàníinápiná nalí cayábéeri. Quéwa Jesús yéewáidacalénái nadàbaca nacuísaca wenàiwica itéeyéica sùmanái, yéewáidacalénái íimaca sùmanái nasàiwicasa Jesús irí wawàsi.

14 Jesús iicáca yái yéewáidacalénái imàníináca, íná báawaca iicáca náiwitáise. Yá íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Pimàacacué sùmanái yàacawa nùatalé. Picácué pimáisanìa nàanàaca, Dios icùacáiná wenàiwica neebáidacaalí itàacái càide iyúwa sùmanái yeebáidáaná nánirí itàacáiwa.

15 Péemìacué cayába, iwàwacutá wenàiwica neebáidaca Dios itàacái càide iyúwa púubéyéi sùmanái yeebáidáaná nánirí itàacáiwa. Càmicaalí cài wenàiwica neebáida, yá canácatáita Dios yéenibeca nía —íimaca yái Jesúsca.

16 Néese Jesús yeedáca níái sùmanáica yàanalículéwa. Imàacaca icáapiwa nàwali, yá isutáca nalí Dios íicha imàníinápiná nalí cayábéeri.

Un hombre rico habla con Jesús

17 Jesús idàbacaté yèepunícawa àniwa, yá abéeri asìali yàanàaca ipìacawa Jesús yàatalé. Yá ibàluacawa yùuluì ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíniná. Yá isutáca yéemìawa Jesús:

—Pía cayábéeri yéewáidéerica wía, ¿càinásica iwàwacutá numànica nùyaténa càiripináta Dios yáapicha chènuniré? —íimaca.

18 Jesús íimaca irí:

—Iwàwacutá píináidacawa cayába ìwali yái píimáanáca, càinácalí íimáaná yái tàacáisi ímérera cayábéericasa núa, canácainá áiba wenàiwica cayábéeri, abéericata Dios cayábéeri —íimaca irí yái Jesúsca, iwàwacáiná asìali yeebáidaca ìwali, Dioscani yái Jesúsca. Néese Jesús íimaca irí àniwa:

19 —Píalíacawa Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànericaté Dios inùmalìcuíse. Càité ichùulìaca nía: ‘Picá pinúa wenàiwica, picá piimá áiba inanái yáapicha càmíchúaca píinusíwa, áiba asìali yáapicha nacái càmírica pinìrisíwa, picá piyéedùa, picá picàlida pichìwawa, picá nacái pichìwáida áibanái, néese pìa píaniri íimiétacanáwa, píatúa nacáiwa’, cài itànàacaté yái Moisésca —íimaca yái Jesúsca.

20 Néese asìali íimaca Jesús irí:

—Pía yéewáidéerica wía, nudéca numànica macáita càide iyúwa Dios ichùulìaná wamànica sùmàicatáiseté núa àta siùca nacáide —íimaca.

21 Yá Jesús iicáidaca irí, cáinináca nacái Jesús iicácani, yá Jesús íimaca irí:

—Iyaca abéeri wawàsi iwàwacutéericáwaca pimànica: Pìa piwéndaca macáita pìasuwa. Néese pìa iwènìnáami catúulécanéyéi irí. Càita pidènìlapiná pìasu cawènìriwa chènuniré. Néese pèepùawa pìacaténáwa nùapicha iyúwa nuéwáidacalé —íimaca yái Jesúsca.

22 Yái asìalica, idécanáami yéemìacani, yá mání achúmaca iwàwa, íná yàacawa Jesús íicha, mánícainá càasucani, càmicainátē nacái iwàwa yàaca áibanái irí macáita yàasuwa.

23 Néese Jesús iicáidaca wenàiwica irí ibàluèyéicawa itéese, néese íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—¡Mání càulenáca càasuýéi yeebáidaca Dios itàacái, Dios yéenibecaténá nía! —íimaca yái Jesúsca.

24 Yá yéewáidacalénái mání náináidacawa néemìaca Jesús itàacái, càmicainátēcawa néemìa càiri tàacáisi, quéwa Jesús íimaca nalí àniwa:

—Píacué nuénánáica, ¡mání càulenáca neebáidaca Dios itàacái Dios yéenibecaténá nía, cawinácalí imàaquéyéica iwàwawa yàasu cawènìri ìwaliwa!

25 Càide iyúwa camello càmíná yáalimá iwàlùacawa siduwíapi ituí yáapuí irìcubàa, càita nacái máiní càulenáca càasuíri yeebáidaca Dios itàacái, Dios isùmàirecaténáni, máinícainá cainináca càasuíri iicáca yàasuwa Dios íicha –íimaca yái Jesúsc.

26 Idécanáami yéewáidacalénái yéemìacani, yá máiní cachàiníwanái náináidacawa Jesúsc itàacái ìwali, yá nasutáca néemìawa níawáaca. Yá náimaca nalíwáaca:

—Néeni, ¿cawinápiná yáalimá iwasàaca yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha? —náimaca nalíwáaca.

27 Néese Jesúsc iicáidaca nalí, yá íimaca nalí:

—Càmita yéewa wenàiwicanái nawasàaca níawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha nachàini iyúwa meedá, quéwa Dios yáaliméeri iwasàaca nía, Dios yáalimácainá imànica macáita —íimaca yái Jesúsc.

28 Néese Pedro íimaca irí:

—Wadéca wamàacaca macáita wàasuwa, yá wadéca wàacawa píapicha iyúwa píewáidacalénái —íimaca yái Pedroca.

29-30 Jesúsc íimaca nalí:

—Péemìacué cayába, píacué nuéwáidacaléca yeebáidéeyéica nutàacái. Numáidacué abénaméeyéi péená nàanápináwa nacapèe íichawa nacàlidacaténá yái cayábéeri tàacáisica èeri mìnánai irí. Aibañái péenácué nacái nàapináca níenánai íichawa, càmicaalí nacái náatúa íichawa, càmicaalí nacái níenibenái béeyéi íichawa, càmicaalí nacái náaniri íichawa, càmicaalí nacái nabànancale yàaluná íichawa, neebáidacainá nutàacái, nacàlidacaténá nacái yái tàacáisi cayábéerica. Quéwa Dios yàapinácué pirí chái èeri irícu cien imanùbaca yàawiríapiná àniwa picapéepinácué, manùbéeyéi nacái wenàiwica iyéeyéipinácué pirí càide iyúwa péenánai, píatúanái nacái, péenibe nacái, pidènìlapinácué nacái pibànancale yàaluná nacái. Ewita áibanái yùuwichàidacaalícué píawa chái èeri irícu, peebáidacainácué nutàacái, càicáaníta áiba èeriwa piyapinácué càiripináta èeri imáalàacanáamiwa.

31 Quéwa manùbéeyéi wenàiwica áibanái iiquéeyéica iyúwa máiníiyéica cachàinica siùcade, càmita máiní cachàini níawa áiba èeriwa. Manùbéeyéi wenàiwica nacái áibanái iiquéeyéica iyúwa càmíiyéica máiní cachàini siùcade, áiba èeriwa yásí máiní cachàiníwanái cachàinica níawa áibanái íicha —íimaca yái Jesúsc.

Jesúsc anuncia por tercera vez su muerte

32 Néeseté nadàbaca nàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná, yá Jesúsc yàacawa yéewáidacalénái ipíchaléwa. Jesúsc yéewáidacalénái icalùadacawa manuísíwata, yá nacái áibanái wenàiwica yéeyéicawa náamiwáise, cáaluca náináidacawa ìwali yái yùuwichàacáisica yàanèeripinácatéwa nàwali Jerusalén iyacàlená irícu. Néese Jesúsc iwènúacawa, imáidaca yàataléwa níái yéewáidacalécawa doce namanùbaca méetàucuta áibanái wenàiwica íicha. Yá idàbaca icàlidaca nalíni càinácalíté yùuwidéenái imànínápináté irí Jerusalén iyacàlená irícu. Yá íimaca nalí:

33 “Càide iyúwacué piicáaná, wàacawa wàyaca Jerusalén iyacàlená nérépiná. Aibañái presopináca namànica núawa natécaténá núua sacerdote iíwacanánái yàatalé, nàatalé nacái níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, núua asìali Dios néeséerica. Yá nachùullapiná càmíiyéi judío nanúanápiná núua.

34 Néese naicáanípiná nuquínináwa, yá nacái nàapìsáidapiná núawa, nacapèedáidapiná núua, yá nanúapináca núua. Quéwa másiba èeri irícu, yá numichàapináacawa yéetácáisi íicha”, íimaca yái Jesúsc.

Santiago y Juan piden un favor

35 Néseté Zebedeo yéenibe íipidenéeyéi Santiago, Juan nacái nàacawa Jesús yàatalé. Yá náimaca irí:

—Wáiwacali, wawàwaca pimànica walí cayábéeri càide iyúwa wasutáanápiná píchawa wawàsi siùcade —náimaca.

36 Néese Jesús isutáca yéemìawa nía:

—¿Càinásicué piwàwa numànicuéca pirí? —íimaca.

37 Náimaca irí:

—Wawàwaca pimàcacaca wáawinacawa píapicha wacùacaténá macái wenàiwica píapicha áiba èeriwa picùacaalípiná macáita píwitáise cachàiníri iyúwa. Wawàwaca wáawinacawa píapicha, abéeri yáawinacaténáwa péewápuwáise, abéeri nacái yáawinacawa apáulícuíse pirí wacùacaténá píapicha macái èeri mìnánai —náimaca.

38 Néese Jesús íimaca nalí:

—Càmitacué píalíawa càinácalí iwàwacutáanápiná pimànica Dios imàacacaténácué pirí yái pisutéericuéca nuícha, picùanápinácué núapicha macái wenàiwica. ¿Píalimásicué piùwichàacawa càide iyúwa nùuwichàanápináwa, iyúwa nacái nuétáanápináwa yéewacaténácué cachàiníiyéica pía càide iyúwacué pisutáaná nuícha? —íimaca yái Jesúsca.

39 Yá náimaca:

—Wáiwacali, wáaliméerica wamànica —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Báisítacué piùwichàapináacawa càide iyúwa nùuwichàanápináwa, píetápíncuéwa càide iyúwa nuétáanápináwa.

40 Quéwa Dios càmita ibatàa numàacapinácué píawinacawa núapicha abéericué píená yáawinacaténáwa nuéwápuwáise, áibacué píená nacái yáawinacawa apáulícuíse nulí, picùacaténápinácué núapicha macái wenàiwicata, yácaináta Dios imàacapiná nalíni, cawinácalí wenàiwicanái Dios línáidéeyéicatéwa náawináanápináwa núapicha wacùacaténá macái wenàiwica —íimaca yái Jesúsca.

41 Néese yéewáidacalénái áibanái diez namanùbacá, néemìacaalíté càinácalí nasutáaná Jesús íicha wawàsi, yá calúaca nía pucháiba asìanái yáapicha, níai Santiago, Juan nacái.

42 Quéwa Jesús imáidaca yàataléwa nía macáita. Yá íimaca nalí:

—Píalíacuécawa naináwaná ìwali, níai càmíiyéica judío icuèyéica yàasu cálí néeséeyéiwa, casímái nacùaca wenàiwica cachàiníri iyú. Píalíacué nacáiwa casímáica náiwacanánái nachùulìaca áibanái wenàiwica.

43 Quéwa iwàwacutácué càmita piyá càide iyúwa nàyáaná. Néese cawinácalí píenácué iwàwéerica Dios iicácani càiride iyúwa cachàinírica íwitáise, iwàwacutá iyúudàacuéca pía macáita.

44 Cawinácalí píenácué iwàwéerica Dios iicácani càiride iyúwa cachàinírica áibanái íicha, iwàwacutá íbaidacuéca pirí macáita càide iyúwa yàasu wenàiwica íbaidáaná íwacali iríwa.

45 Iwàwacutácué cài pimànica, núacainá, núa asìali Dios néeséerica, éwitacué Píwacalicáaníta núa, càicáaníta càmita nùanàa náibaidacaténá nulí meedá. Néese nudéca nùanàaca nuibaidacaténá áibanái wenàiwica irípiná, numàacacaténá nacái nucáucawa nuwasàacaténá manùba wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisí íicha yàanèeripináacawa nàwali nabáyawaná ìwalíisewa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana a Bartimeo el ciego

46 Nàanàacaté Jericó iyacàlená néré. Nésetécáwa Jesús yàacawa yàcalé irícuíse, yá yéewáidacalénái yàacawa yáamiwáise, manùbéeyéi wenàiwica nacái nàacawa náapicha. Matuíri asìali iyaca néeni, íipidenéeri Bartimeo, íimáanáca Timeo ìiri, yáawinéerica wàyapu idùlepi isutéerica plata wenàiwicanái íicha ichàbeyéicawa néenibàa, yéewanápiná iwènìaca iyáapináwa.

47 Bartimeo yéemìaca náimaca Jesús Nazaret ìyacàlená néeséerica yái cài ichàbacawa chábài, yá matuíri idàbaca imáidaca Jesús irí:

—¡Jesús, rey David itaquérinámi, Dios ibànuèrica walí wacuèrinápiná, piicá nupualé! —íimaca.

48 Madécaná wenàiwica icuísacani yái matuírica masànanáanápináni, quéwa imáidaca quéwanáta mamáalàacata cachàiníri iyú:

—¡Pía, rey David itaquérinámica, Dios ibànuèrica walí wacuèrinápiná, piicá nupualé! —íimaca.

49 Iná Jesús iyamáaca ibàlùacawa, yá íimaca wenàiwicanái irí:

—Pimáidacué nùataléni —íimaca yái Jesúscia. Iná namáidaca matuíri, yá náimaca irí:

—Picá achúma piwàwa, pimichàawa, pìanáwa yàatalé; imáidaca ìyaca pía —náimaca.

50 Yáta matuíri yúucaca íichawa yàasu ruana nacáiriwa yúuquéeri ìwalíisewa, yéewacaténá ipìacawa, yá ipisiaca ibàlùacawa, yàacawa Jesús yàatalé.

51 Jesús isutáca yéemìawani:

—¿Càinásica piwàwa numànica pirí? —íimaca yái Jesúscia. Yá matuíri íimaca:

—Nuíwacali, nuwàwaca pimàacaca catuíca núa —íimaca.

52 Jesús íimaca irí:

—Piawa matuíbanáita, Dios idéca ichùnìaca pía peebáidacáiná nuchùnìanápiná pía —íimaca yái Jesúscia. Yáta matuírimi iicáidaca àniwa, yá yàacawa Jesús yáapicha àyapulìcubàa.

11

Jesús entra en Jerusalén

1 Jesús yàanàacaté néré yéewáidacaléná yáapichawa mawiénita Jerusalén ìyacàlená irí. Nàyacaté bamuchúamibàa náicha pucháiba yàcalé íipidenéeyéica Betfagé, Betania nacái, ìyéeyéica mawiénita dúli irí íipidenéechúa Olivos, yái olivo inàlimanáca. Jesús ibànùaca ipíchaléwa pucháiba yéewáidacaléwa, idécanáami cài íimaca nalí:

2 —Piàcuéwa irìculé yái yàcaléca ìyéerica wapíchalé. Piwàlùacuéwa néré, yá pìanàapinácué burro nadacuèrica néré, canéeritàacáwa wenàiwica yèeriwa íinata. Piwasàacuéni, pitécué nulíwani.

3 Aibacaalícué isutá yéemìawa piawa cánácué yéewa piwasàacani, picàlidacué iríwani nuwàwacutácani, núa Píiwacalicuéca, nubànùanápiná nacái wenàiwica natécaténá burro nàatalé àniwa caquialéta —íimaca yái Jesúscia.

4 Néese níái yéewáidacaléca pucháiba nàacawa yàcalé irìculé, yá nàanàaca burro nadacuèrica ibàlùacawa bàacháwalé calle irìcubàa, mawiénita capìi inùma irí. Yá nawasàacani.

5 Abénaméeyéi wenàiwica ìyéeyéica néeni nasutáca néemìawa níá:

—¿Càinácué pimàni chái? ¿Cánácué piwasàa burro? —náimaca.

6 Yá yéewáidacaléná icàlidaca nalíni càiide iyúwa Jesús íimáanáté nalí, íná wenàiwica imàacaca natéca burro.

7 Nalìada nàasu ruana nacáiriwa burro iwaalírìcubàa, yéewanápiná Jesús yàalubáicani, yá natéca burro Jesús yàatalé. Néese Jesús imichàa yáawinacawa burro íinata.

8 Idècunitàacá Jesús yàacawa Jerusalén ìyacàlená nérépiná, yá manùbéeyéi wenàiwica nalìada nàasu ruana nacáiriwa Jesús ipíchalé àyapulìcubàa nàacaténá Jesús icàaluíniná. Aibanái nacái irìada wisìri nacáiri ibáiná àyapulìcubàa, yái báinási nawichuèrica manacúalibàa, burrocaténá ìipìna íinatabàa càiide iyúwaté náiwitáise nàanápiná nacuèriná icàaluínináwa.

9 Yá macáita wenàiwica yèeyéicawa Jesús ipíchalé, áibanái nacái yèeyéicawa yáamiwáise namáidaca casíimáiri iyú:

—¡Wàacué Dios irí cayábéeri! ¡Cayábéeriquéi Wacuérináca, yái wenàiwica Dios ibànuèrica walí, icùacaténá wía!

10 ¡Dios imànica irí cayábéeri yái yàanèrica icùacaténá wía càide iyúwaté wàawirimí rey David icùanáté wàasu cálí! ¡Wàacué irí cayábéeri, yái Dios chènuníiséerica! —náimaca namáidaca nàacawa casíimáica nía.

11 Jesúis iwàlùacawa Jerusalén ìyacàlená irìculé, yá yàacawa templo néré. Ilicáca macáita yái namànínáca templo irìcu. Néese yàacawa Betania ìyacàlená néré yéewáidacalénái yáapichawa doce namanùbaca, tágacáináté yàacawa.

Jesús maldice la higuera sin fruto

12 Néese mapisáita àniwa, Jesús yàacawa Betania ìyacàlená íicha yéewáidacalénái yáapichawa, yá máapicaní yái Jesúsca.

13 Yá iicáca déecuíse higuera yéetaná idènièrica ibáináwa. Yá Jesús yàacawa néré icutácaténá ìyacaalí higuera ìyacaná nacái. Quéwa canáca ìyacaná, idènìacáita ibáiná meedáwa, càmicáiná higuera yàasu èeri càyacanáanápinátani.

14 Néese Jesús íimaca àicu irí:

—¡Càmita quirínama càyacanáca píawa! —íimaca yái Jesúsca, yáasáidacaténá yéewáidacalénái iríwa Dios yùuwichàidáanápináté israelitanái. Yá yéewáidacalénái yéemìaca tàacáisi Jesús icàlidéerica àicu irí.

Jesús purifica el templo

15 Nàanàacaté Jerusalén ìyacàlená irìculé, yá Jesús iwàlùacawa templo ibàacháwalená irìculé. Yá idàbaca imusúadaca wenàiwica templo ibàacháwalená irìcuíse, macáita iwéndéeyéicaté yàasusi, áibanái nacái iwènièyéica yàasusi templo ibàacháwalená irìcu. Itamàaca yúucawa náicha nàasu mesa canánama, níái icambiéyéica plata wenàiwica íicha needácaténá nalíwa plata. Jesús itamàaca yúucawa náicha nàalubáica áibanái iwéndéeyéica unùcu sacrificio pinéerica.

16 Càmita nacái ibatàa wenàiwica yèepunídaca iwéndawa yàasusi templo ibàacháwalená irìcubàa.

17 Yá idàbaca yéewáidacalénái wenàiwica néré. Iimaca nalí:

—Píalíacuécawa tàacáisi iwali profeta itànèericaté Dios inùmalícuíse. Dios íimacaté yàasu templo iwaliwa: ‘Yái nucapèeca nasutáçàalupináca nuícha, macái èeri mìnánáica’, íimacaté yái Diosca. Quéwa, pidécuéca piwènúadaca cayeedéeyéi icapèe iyúni, yái temploca, piyéedùacáinácué plata wenàiwica íicha pichiwa iyúwa —íimaca yái Jesúsca.

18 Néese sacerdote íwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu néemìacáiná yái tàacáisi Jesús icàlidéerica nàwali, yá nawàwa nanúacani. Yáté nadàbaca náináidacawa càinápinácalí iyú náalimáaná nanúaca Jesús, càalucáiná naicácaní, máníncáiná cayába macái wenàiwica yéemìaca Jesús yéewáidáanáca nía líwitáise cachàiníri iyúwa.

19 Quéwa catácaináté yàacawa, íná Jesús imusúacawa yàcalé irìcuíse yéewáidacalénái yáapichawa.

La higuera sin fruto se seca

20 Néeseté amaláca nawicáu mapisáináami àniwa, yá nàaca nachàbacawa mawiénita higuera yéetanámi irí. Yá naicáca àicumica chuícaní báawanama macáita, ipìchumi nacái.

21 Yá Pedro iwàwalica tàacáisi Jesús icàlidéerica higuera yéetaná irí, yá Pedro íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, piicá higuera yéetanámi piùwicheidéerima. Idéca chuícaní —íimaca yái Pedroca.

22 Néese Jesús íimaca nalí:

—Iwàwacutácué peebáidaca Dios irí imànínápinácué pirí càinácaalícué cayábéeri pisutéericuéca íicha.

23 Péemìacué cayába, cawinácaalí cài íimaca yái dúli irí: ‘Pimichàawa, picaláawa manuíri úni yáaculé’, íimacaalí, yeebáidacaalí nacái manuísíwata macáita ichàbáanápináwa càide iyúwa isutáaná Dios íicha wawàsi, yásí Dios imànicá iríwani.

24 Iná núnumacué pirí càinácaalí cayábéeri wawàsi pisutéericuéca Dios íicha imànínápinácué pirí, yá peebáidacaalícué manuísíwata càide iyúwa Dios idéa nacáicaalí imànicuéca piríni, yásí Dios imànicuéca piríwani.

25 Pisutácaalícué plàcawa Dios íicha, yá áiba wenàiwica imànicaalíté pirí báawéeri, pimàacacué piwàwawa íicha yái báawéerica imàníricaté pirí, yéewanápinácué Píaniri Dios chènuníiséeri imàcacaca iwàwawa pibáywawaná íchacuéwa.

26 Quéwa, càmicaalícué pimàaca piwàwawa íicha yái báawéerica áibanái imàníricuéca pirí, càmitacué nacái Wáaniri Dios chènuníiséeri imàaca iwàwawa pibáywawaná íchawa —íimaca yái Jesúsca.

La autoridad de Jesús

27 Néeseté nèepùacawa Jerusalén iyacàlená néré. Yá idècunitàacá Jesús iipináaníca templo irícu, yá sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica nàacawa Jesús yàatalé, yá nasutáca néemìawa Jesús.

28 Yá náimaca irí:

—¿Cawiná ibànùa pía pimusúadáanápiná wenàiwica templo ibàacháwalená irícuíse, níai iwéndéeyéica yàasusi? ¿Cawiná ichùulìa pía pimusúadáanápiná nía? —náimaca.

29-30 Néese Jesús íimaca nalí:

—Núa nacái nuwàwa nusutácuéca nuémìawa pía: ¿Cawiná ichùuliàté Juan ibautizáanápinátē wenàiwica, Diossica? ¿Wenàiwicanáisica? Pímacué nulí càiríinácaalí náicha ichùulìacaté Juan ibautizáanápiná wenàiwica. Picàlidacué nulíni. Picàlidacaalícué nulíni, yásí nucàlidacué nacái piríwani cawinácaalí ichùuliaca núa numusúadáanápiná wenàiwica templo ibàacháwalená irícuíse, níai iwéndéeyéica yàasusi —íimaca yái Jesúsca.

31 Néese nadàbaca natàaníca nalíwáaca. Náimaca: “Wáimacaalí irí Dios ichùulièriquéera Juan, yásí isutáca yéemìawa wíatá: ‘Néeni, ¿cánácué càmita peebáidani?’ càipiná íimaca walí.

32 Càmita nacái wawàwa wáimaca irí wenàiwica ichùulièriquéera Juan”, cài náimaca nalíwáaca, cáalucáiná nía wenàiwicanái íicha, macáita wenàiwica neebáidacáiná Juan itàanícaté báisíiri iyú Dios inùmalícuíse.

33 Iná nacàlidaca Jesús iríni:

—Càmita wáalíawa —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Càita nacái càmitacué nucàlida piríni cawinácaalí ichùuliaca núa numusúadáanápiná wenàiwica templo ibàacháwalená irícuíse níai iwéndéeyéica yàasusi —íimaca yái Jesúsca.

12

La parábola de los labradores malvados

1 Néeseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Abéeri asìali idènìacaté ibànacale yàalunáwa uva ibànacalená yàalupiná. Yá ibànaca uva. Néese imànicá iwáiná ibànacale itéesebàawa. Yá íicaca íba irículé imànicaténá utàwi nacáichúa uva iyacaná yàalupiná, napisùacatalépiná uva ituní. Néese imànicaté chènuníiri capìi naicáidacatáisepiná macáita uva ibànacalená yàalu,

ipíchaná cayéedéeri iwàlùacawa néré. Yá imàacaca áibanái icuèyéipiná irí yàasu uva ibànacalená yàalunáca, quéwa iwàwacutá nabànùaca irí yàasu uva iyacaná yéenápiná yàasu èerita, needácatáipinátē iyacaná. Idécanáami imànica nàapicha càiri wawàsi, néese yàacawa náicha áibalépiná.

2 Néeseté uva yàasu èeri yàanàaca needácaténá uva iyacaná, yá bàncalé íiwacali ibànùaca yàasu wenàiwicawa néré. Ibànùaca néréri icutácaténá icuèyéi íicha bàncalé íiwacali yàasu uva iyacaná yéenápiná.

3 Quéwa níái icuèyéica bàncalé yàaluná náibàacani, nacapèedáidacani, yá nachùulìaca yàacawa náicha, càmita nabànùa yáapicha uva iyacanáca.

4 Yá bàncalé íiwacali ibànùaca nàatalé àniwa yàasu wenàiwicawa áibata. Yá náibàacani. Yá namànica icháuná íwita ìwali. Yá namànica irí báawéeri manuísíwata.

5 Yá bàncalé íiwacali ibànùaca yàasu wenàiwicawa áibata àniwa. Yá nanúacani. Néesecáwa íiwacali ibànùaca mamáalàacata yàasu wenàiwicawa áibanái àniwa manùbéeyéi. Yá níái icuèyéica uva ibànacalená nacapèedáidaca abénaméeyéi, nanúacaté nacái áibanái.

6 “Néeseté yái bàncalé íiwacalica idènìacaté iiriwa abéerita, yáta máiní cáininéerica yánirí iicáca. Atata bàncalé íiwacali ibànùaca nàatalé iiriwa, íimacáiná íináidacawa iríwa yái bàncalé íiwacalica: ‘Básíta nàapináca nuìri íimiétacanáwa’, íimaca íináidacawa iríwa.

7 Quéwa níái icuèyéica uva ibànacalená náimacaté nalíwáaca: ‘Yáara bàncalé íiwacalica yéetápinácaalíwa, yásí yàaca uva ibànacalená iiri iríwa. Ara, wàacuéwa wanúanáni. Yásí wíacata bàncalé íiwacanánái’, náimaca nalíwáaca.

8 Càita náibàacani, yá nanúacani. Yá náucacaté ichéecami uva ibànacalená yèewílise.

9 “Siùca nucàlidacué pirí càinácalí bàncalé íiwacali imànníapiná nalí, níái icuèyéicaté bàncalé. Yàanàpiná nàataléwa, yá inúapiná níawa. Néese imàacapiná áibanái icùaca irí uva ibànacalená.

10 “Pídécuéca piléeca áiba comparación Dios yàasu profeta itànericaté Dios inùmalícuíse. ¿Cánacué càmita peebáida itàacái? Itànàacaté Dios ibànùanápinátē israelita icuèrinápiná, quéwa íimaca báawáanápinátē naicácani. Càité profeta itànàaca:

‘Níái imàníiyéica íba icapèená, nadéca náucaca abéeri íba méetàuculé náichawa, caná iwènicáiná naicácani. Quéwa Wacuèriná Dios idéca imàacaca máiníiri iwàwacutácawa capíl irípiná yái íba náuquéericaté.

11 Dios imànicáiná cài, íná wàaca Dios irí cayábéeri’, càité profeta íimaca nùwali”, íimaca yái Jesúscia, icàlidaca nalí iináwanáwa, yái càiride iyúwa íba, israelita icuèrinápináca.

12 Néeseté abénaméeyéi néená níái judío íiwacanánáica nawàwa náibàaca Jesús náucacaténáni presoíyéi ibànalículé, náalíacáináwa icàlidacaté nàwali yái comparaciónca. Càmírita quéwa nadé náibàacani, cálucáiná naicáca níái manùbéeyéi wenàiwicaca cayábéeyéica iicáca Jesús. Iná nàacawa Jesús íicha.

El asunto de los impuestos

13 Néeseté judío íiwacanánái ibànùaca abénaméeyéi fariseo nàacaténáwa Jesús yàatalé, áibanái nacái cayábéeyéi iicáca rey Herodes íwitáise. Nawàwacaté nasutáca néemìawa Jesús càulenéeri wawàsi ìwali, náalimáidacaténá naicáwani icàlidáanápiná báawéeri iyúni yéewanápiná nacháawàaca iináwaná ìwali romanonái yàasu gobierno íiwacanánái irí.

14 Yá nàacawa Jesús yàatalé, yá náimaca irí cámíétaquéeri iyúta:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, wáalíacawa pitàaníca báisíri iyú, càmita nacái cálucáia pía wenàiwica íicha càmícaíná pimàaca áiba wenàiwica caináwanéeyéi iwènúadaca píwitáise cayábéeri íicha, néese péewáidaca wenàiwica báisíri iyú

nàyacaténá càide iyúwa Dios ichùulìaná nàyaca. Iná picàlida walíni báisíiri iyú ìwali yái wasutéeripináca wéemìawa píawa: ¿Cayábasica wapáyaida wáichawa nía plata iyú níara emperador romanosàiri yàasu gobierno íwacanánái icuèyéica wàasu cáli, càmicaalí nacái báawasicaní? ¿Iwàwacutásica wapáyaidaca wáichawa níara romanoca, càmitasica iwàwacutá wapáyaidaca wáichawa níá? —náimaca.

15 Quéwa Jesús yáalíacawa càmita báisí nawàwa náalíacawa, nawàwacáita nacháawàaca iináwaná ìwali meedá itàacái ìwalíise. Iná íimaca nalí:

—¿Cánácué píalimáida piicáwa núa picháawàacaténá nuináwaná ìwali ìwalíise yái núumérica? Néeni, pitécué nulí moneda nuicácaténáni —íimaca yái Jesúsca.

16 Yá natéca iríni. Néese Jesús íimaca nalí:

—¿Cawiná yéenáiwana ichanàawa, cawiná nacái íipidená ichanàawa moneda ìwali? —íimaca yái Jesúsca. Náimaca irí:

—Emperador íipidenáquéi ichanàawa, yéenáiwana nacái ichanàawa ìwali, yái romano íwacalináca, icuèrica macái èeri mìnánái —náimaca.

17 Iná Jesús íimaca nalí:

—Pipáyaidacué píchawa emperador plata iyú càide iyúwa ichùulìanácué pipáyaidaca. Pimànicué nacái càide iyúwa Dios iwàwáanácué pimànicá —íimaca yái Jesúsca. Yá máiní náináidacawa néemìaca manuísíwata Jesús íimáaná, càmicainá nálimá nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalíise.

La pregunta sobre la resurrección

18 Néeseté abénaméeyéi saduceo nàaca naicáca Jesús. Saduceonái náimaca yéetéeyéimiwa càmitasa nacáucàawa áibaalípiná. Saduceonái iwàwacaté wenàiwicanái iicáaníca Jesús iquíniná, ína nasutáca néemìawa Jesús, nálimáidacaténá naicawani. Yá nacàlidaca irí tàacáisi. Náimaca irí:

19 —Pía yéewáidéerica wenàiwica, profeta Moisés itànàacaté tàacáisi Dios inùmalícuíse ímérera judíoca iwàwacutáca cài wamànicá: Asìali yéetácalíwa méenibeta, yásí iwàwacutá yéenásàiri yeedáca iríwa yéenásàiri íinumiwa yàacawéetúapináwa yéewacaténá idènìaca úapicha yéenibewa naiquéyéipiná iyúwa yéetéerimiwa yéenibemi yéewanápiná nàyaca wenàiwica icuèyéipiná yéetéerimiwa yàasu cáli.

20 Uwé, áibaalíté nàyaca siete namanùbaca yéenánái. Yá nabèeri yeedáca íinupináwa. Yá yéetácawa uícha méenibeta.

21 Yá iméeréerimi yeedáca úa íinupináwa. Yá yéetácawa uícha méenibeta. Càita nacái iméeréerimi àniwa yeedáca iríwa úa, yá yéetácawa uícha méenibeta.

22 Càité níái sietéeyéica imanùbaca needáca úa quéwaté méenibecata néetácawa uícha macáita, Néese uétácawa átata náami.

23 Uwé, báisícalí yéetéeyéimiwa icáucàacawa áibaalípinátá càide iyúwa áibanái iináidáanáwa, néese ¿càinapinásica unìri náicha níái sietéeyéimica? Càmita nálimápiná nálimáacawa macáicaináta náinucaté úa —náimaca naicáaníca Jesús iquíniná.

24 Néese Jesús íimaca nalí:

—Pidécuéca piméeràacawa báisíiri tàacáisi íicha càmicainácué píalíawa càinácalí íimáaná Dios itàacái profetanái itànèericaté Dios inùmalícuíse. Càmitacué nacái píalíawa Dios íwitáise ìwali, yái yáaliméerica imichàidaca wenàiwica yéetácaisi íicha.

25 Aibaalípiná yéetéeyéimiwa nacáucàapináacawa, quéwa càmita nacásàapináwa, níái asìanáica, inanái nacái, nàyapinácainá càiwade iyúwa chènuníliséeyéi ángel lìyáaná càmíiyéica icásàawa.

26 Aiba wawàsi nacái, piyúunáidacuéca càmita Dios icáucàidapiná wenàiwica áibaalípiná, quéwa pidécuéca piléeca cuyàluta profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse, ína ¿cánácué càmita píalía péemìaca càinácalí íimáaná? Moisés ibàlùacatéwa Dios íipunita mawiénita maléenéeri àicu irí yeeméericawa quichái

iyú, yá Dios íimacaté Moisés irí: ‘Núacata yái Dios icuèrica Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái’, cài té íimaca yái Diosca.

²⁷ ¡Dios càmita icùa yéetéeyéimiwa ichéeca meedá! ¡Néese Dios icùaca cáuyéi wenàiwica! Iná iwàwacutácué píalíacawa cárca nía Dios yáapicha, níái Abraham, Isaac, Jacob nacái, éwita néetácáanítatéwa madécaná camuí ipíchawáiseté Moisés iyaca. Iná yéewa wáalíacawa Dios icáucàidáanápiná yéetéeyéimiwa áibaalípiná. Pidécuéca piméeràacawa máiní déeculé báisíri tàacáisi íicha —íimaca yái Jesúscia.

El mandamiento más importante

²⁸ Abéeri néená níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu yéemìacaté sadoeonái isutáaná yéemìawa Jesús, yá nacái yáalíacawa Jesús icálidacaté nalíni cayábéeri iyú. Néese yàacawa Jesús yàatalé, yá isutáca yéemìawa Jesús:

—Nàyaca madécaná wawàsi Dios ichùulièrica wamàníinápináca. ¿Càiriíná náicha máiníri cachàinicá náicha canánama wamàníinápiná? —íimaca.

²⁹ Néese Jesús íimaca irí:

—Yái Dios ichùullanáca máinírica cachàinicá náicha canánama wamàníinápiná cài íimaca: ‘Péemìacué, píacué israelitaca. Iyaca abéerita Wacuèrinásàiri, yái Wacuèriná Dios.

³⁰ Cáininá piicáca Picuèrináwa Dios macái piwàwalícuísewa, macái picáuca iyú nacáwa, macái píwitáise iyú nacáwa, macái pichàini iyú nacáwa’, cài íimaca yái Dios ichùullanáca máinírica cachàinicá náicha canánama wamàníinápináca.

³¹ Yá pucháibáaná tàacáisi Dios ichùullanáca máiníri cachàinicá náicha canánama wamàníinápiná cài íima: ‘Cáininá piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa’, cài íimaca yái Diosca. Canáca áiba tàacáisi cachàinicá náicha níái pucháiba tàacáisica —íimaca yái Jesúscia.

³² Néese yái yéewáidéerica wenàiwica templo irícu íimaca Jesús irí àniwa:

—Cayábéeri yái picàlidéerica walí, pía yéewáidéerica wía. Pidéca picàlidaca walí báisíri iyúni. Iyaca abéerita Dios. Canácata íicha áiba.

³³ Yá nacái cáininácalí waicáca Dios macái wawàwalícuísewa, macái wáiwitáise iyú nacáwa, macái wachàini iyú nacáwa, yá nacái cáininácalí waicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná waicáca wíawawa, yásí máiní cawènica Dios iicácani náicha macái pírái íwitáaná wanuéyéica Dios irí iyúwa sacrificio, macái ofrenda íwitáaná nacái wamàaquéerica Dios irí neemácaténá sacrificio altar íinata —íimaca yái yéewáidéerica wenàiwica templo irícu.

³⁴ Cayábaca Jesús yéemìaca icálidáanácani, yái yéewáidéerica wenàiwica icálidacaináténi cáalíacáiri iyú, ína Jesús íimaca irí:

—Yá batéwata pimàaca Dios icùaca pía —íimaca yái Jesúscia. Néese cálaluca macáita níái Jesús yùuwideca. Càmita nawàwa nasutáca néemìawa quirínamani, yái Jesúscia, nálimáidacaténá naicáwani, yéewanápiná nacháawàaca iináwaná iwali itàacáí ìwalísewa. Cálaluca nasutáca néemìawani, ipíchaná báica nía nacái wenàiwicanái yàacuésemi.

¿De quién desciende el Mesías?

³⁵ Idècunitàacá Jesús yéewáidaca wenàiwicanái templo irícu, yá íimaca nalí:

—Níara yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu càmita néewáida níá macái tàacáisi iyú Dios itàacáí icálidéerica Mesías iwali, yái Picuèrinápinácuéca Dios ibànuèripinácuéca pirí, píacué judíoca. Náimacáita rey David itaquérinámicaní. Quéwa rey David íimacaté áiba wawàsi nacái Mesías iwali.

³⁶ Espíritu Santo imàacacaté David itànàaca yái tàacáisica:

‘Nucuèriná Dios íimacaté Nuíwacali irí: Píawinawa nuéwápuwáise picùacaténá núapicha macáita, idècunitàacá numawènìadaca pícha macái piùwidenáwa, íimaca yái Diosca’,

càité íimaca yái Davidca.

³⁷ Yái rey David íimacaté Mesías ìwali ‘Nuíwacali’, íná éwita rey David itaquérinámicanítani, yái Mesíasca, càicáaníta iwàwacutá náimaca ìwali rey David Iiwacali nacáicani —íimaca yái Jesúsca, icàlidaca nalí iináwanáwa, yái Mesíasca.

Jesús acusa a los maestros de la ley

³⁸ Idècunitàacá Jesús yéewáidaca nía, yá íimacaté nalí: “Piicácué píchawa níai yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu. Picácué piyaca càide iyúwa nàyáaná. Casíímáica nèepunícawa nanáawani cáaléeri yáapichawa, náasáidacaténá nadéca néewáidacawa madécaná èeri, nayúunáidacáiná casíímáica Dios iicáca nía. Nawàwa wenàiwicanái itàidaca nía cáimiétaquéeri iyú bamuchúamibàa yàcalé manùbéeyéi wenàiwica naicácaténá nía.

³⁹ Mání nawàwa náawinacawa cayábéeri yàalubáisi íinata cáimiétacanéeyéi wenàiwica yáawinacatáicawa macái wenàiwica yàacuéssemi judiónái yéewáidacàalu irìcu. Nacutá nacái cayábanaméeyéi yàalubáisi cáimiétacanéeri yáawinacatáicawa macái wenàiwica yàacuéssemi nayácaténá nayácaléwa náapicha, yéewacaténá áibanái naicáca nía iyúwa máiníiyéica cachàinica.

⁴⁰ Níai yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu nayéedùaca nacái nacapèemi, nàasumi nacái, náicha níai catúulécanéeyéi inanái inìrimi yéetéeyéimicawa íicha. Néese nasutáca Dios íicha déecuíri iyú, yéewacaténá áibanái iyúunáidaca cayábaca náwitáise. Níacata Dios yùuwichàidéeyéipiná cachàiníri iyú náicha áibanái cabáywaneeyéica”, íimaca yái Jesúsca.

La ofrenda de la viuda pobre

⁴¹ Aiba èeritέ Jesús yáawinacawa templo irìcu, abéemàalé ofrenda yàalu íicha wenàiwica iwàlùadacataléca plata namàaquéerica Dios irí. Yá iicáca wenàiwicanái irìadaca yàasu platawa ofrenda yàalu irìculé namàacacaténáni Dios irí. Yá iicáca madécaná cásuýéi nalìadaca néré manùba plata.

⁴² Néese inanái yàanàaca néré, catúulécanéechúa, inìrimi yéetéechúamicawa íicha. Yá ulìadaca moneda ofrenda yàalu irìculé, pucháiba moneda cobréeyéi púubéeyéi, cámíiyéica máiní cawènica.

⁴³ Néese Jesús imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáwa. Yá íimaca nalí:

—Péemìacué cayába, úai manìríichúami catúulécanéechúaca udéca umàacaca ùasu ofrendawa Dios iiquéeri iyúwa manuíri iwèni náicha canánama yúuquéeyéica plata ofrenda yàalu irìculé.

⁴⁴ Macáita níai áibanái nàacaté ichàbéericawa meedá, másibáwanáita nàasu cawèníri íichawa, quéwa úai catúulécanéechúaca, udéca umàacaca ofrenda Dios irí macáita yái udènièrimica uwènianápináca uyáacaléwa —íimaca yái Jesúsca.

13

Jesús anuncia que el templo será destruido

¹ Jesús imusúacatéwa templo íicha, yá abéeri yéewáidacalé íimaca irí:

—Wáiwacali, ipiicácawa níai templo yàasu íba cayábanaméeyéica, nía nacái capìi manuínaméeyéica, cayábanaméeyéi iicácanáwa templo itéeséeyéica! — íimaca.

² Quéwa Jesús íimaca irí:

—Péemìa cayába yái núuméeyéica pirí ìwali, níai capìi manuínaméeyéica. Aibaalípiná canácata capìi yàasu íba yáawinéeripináicawa áiba íba ínata. Macáita níai capìi templo itéeséeyéica namáalàapináta nacáwa —íimaca yái Jesúsca.

Señales antes del fin

3 Néeseté Jesús yàacawa yéewáidacalénái yáapichawa dúli néré íipidenéechúa Olivos, íimáanáca olivo inàlimaná. Uái dúli iyéechúaca abéemàise templo íicha. Yá Jesús yáawinacawa. Néese Pedro, Santiago nacái, Juan nacái, Andrés nacái nàacawa yàatalé méetàucuta áibanái íicha.

4 Nasutáca néemìawa Jesús càicaalínápinácalí ichàbawa yái wawàsi Jesús icàlidéericaté nalí templo ìwali, càinácalí iyú nacái nadépinátē náalíacawa templo imáalàanápinácatéwa mesúnamáita.

5 Néese Jesús íimaca nalí: “Piicácué píichawa cayába ipíchaná áibanái ichìwáidacuéca píá ipíchawáise èeri imáalàapinácawa.

6 Manùbacáiná wenàiwica nàanàapiná icàlidéeyéipiná ichìwawa. Náimapiná núacasa níata. Yá nacàlidapiná nachìwawa. Càipiná náimaca: ‘Núacata yái Mesíasca, íipidenérica Jesucristo, israelita icuèrinápináca’, càipiná náimaca namànica nachìwawa. Yá nachìwáidapiná manùba wenàiwica.

7 “Picácué cáalu piwàwa péemìapinácalícué áibanái itàaníca ùwicái iináwaná ìwali, namàníinása ùwicái mawiénita, déecubàata nacái. Càita iwàwacutá namànica, quéwa càmitàacá imáalàapináwa yái èeriquéi.

8 Manùbacáiná áiba cáli néeseyéi ipéliapiná áiba cáli néeseyéi íipunitawa, áibanái gobierno namànipiná ùwicái áibanái gobierno íipunitawa. Yá canánama cáli icusúapinácawa. Yá nacái manùbéeyéi wenàiwica néetápináwa máapicái iyú. Quéwa macáita yái yùuwichàacáisica, yátanica idàbáanéeri yùuwichàacáisica meedá, càide iyúwa inanái idàbacaalí ùuwichàacawa ùasu èeri umusúadacaténá iicá èeri.

9 “Piicácué píichawa áibanáicainá judiónái náibàapinácué píawa nacháawàacaténácué piináwaná ìwali nàyacàle icuèrinánái iríwa. Aibanái icapèedáidapinácué píawa judónái yéewáidacàalu irìcu. Yá áibanái náibàapinácué píawa nacháawàacaténá piináwaná ìwali càmíiyéi judío icuèrinánái irí, reynái irí nacáwa peebáidacáinácué nutàacái. Càipiná Dios imàacacué namànica pirí, yéewanápiná picàlidaca nalí nutàacái.

10 Ipíchawáise imáalàapinácawa yái èeriquéi, yá iwàwacutápiná macái èeri mìnánai yéemìaca nutàacái cayábéeri.

11 Néenialípiná náibàapinácué píawa nacháawàacaténácué píá náiwacanánái iríwa, quéwa picácué achúma píináidacawa piwàwawa ìwali càinácalí iyú píalimá picàlidaca nalí nutàacái. Pibàlùapinácué náipunita, yá picàlidacué nalí càinácalí tàacáisi Dios ichùuliéripinácuéca picàlidaca nalí, càmicainácué picàlidapiná nalí pìasú tàacáisiwa meedá, néese picàlidapinácué nalí nutàacái Espíritu Santo imàaqueeripinácuéca píalíacawa.

12 Néenialípiná wenàiwicanái nacháawàapiná néenánáisíwawa áibanái irí, néenánái néetáanápináwa neebáidacáiná nutàacái. Aibanái nacái nasèenái nacháawàapiná néenibewa néetáanápináwa neebáidacáiná nutàacái. Aibanái néenibe nacái nawènúadapiná náiwitáisewa nasèenái íichawa, yá nanúaca nasèenáiwawa.

13 Macái èeri mìnánai báawacuéca naicápiná píawa peebáidacáiná nutàacái, quéwa cawinácalí yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata àta néetacatalétawa, níacata nuwasèeyéipiná Dios yàasu yùuwichàacáisi íichawa.

14 “Aibaalípiná piicápinácué wenàiwica imànica áiba báawéeri casaquèeri wawàsi templo irìcu, aléde càmicataléca Dios imàaca wenàiwica imànica càiri wawàsi, casacàacaténá imànica templo Dios íicha —píacué iléeyéica yái tàacáisica, péemìacué cayábani—íná piicápinácalícué yái wenàiwica iyaca néré, yásí macáita wenàiwica iyéeyéica chái Judea yàasu cáli iwàwacutá napìacawa dúli inàliméeri nérépiná.

15 Cawinácalí wenàiwica iyamáidéeyéicawa ìyaca icapèe ipùata sàabadéeri íinatawa néenialípiná, iwàwacutá càmita nèepùa nawàlùacawa nacapèe irìculéwa needácaténá nàasuwa ipíchawáise napìacawa Jerusalén ìyacàlená íicha.

16 Cawinácalí ìyéyéica manacúaliré, iwàwacutá càmita nèepùawa nacapèe néréwa, ibatàa needáanápiná nabàlewata, iwàwacutá càmita nèepùawa ipíchawáise napìacawa Jerusalén ìyacàlená íicha.

17 ¡Nàuwichàapinácawa manuísíwata cawinácalí inanái idéerìcuýéica, nía nacái inanáica yèeyéica quìrasìi ìira ìinisi!, càmicáiná náalimá napìacawa ràunamáita, naicápiná nacái néenibewa nàuwichàacawa.

18 Pisutácué Dios íicha ipíchanácué iwàwacutá pipìacawa unìabépi, máníncainácué càulenáca piacawa.

19 Néenialípiná wenàiwicanái yùuwichàapinácawa báawanama. Canácaté áiba yùuwichàacáisi báawéeríwanái íicha, Dios idàbacatáiseté yái èeriquéi, àta siùca nacáide. Càmíripináta nacái áiba yùuwichàacáisi báawéeríwanái íicha càiripináta chái èeri irìcu.

20 Càmicaalí Wacuèriná Dios imàaca maléenéeripinátáni yái yùuwichàacáisica, yásí macái èeri mìnánái yéetápinácatá. Quéwa Dios idéca imàacaca maléenéeripinácani caininácaíná iicáca yàasu wenàiwicawa, níái wenàiwica Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa.

21 “Néese néenialípiná áibanái íimapinácué piríwa: ‘Aquilécué, piicáca chácata ìyaca yái Mesíasca’, càipiná náimaca; áibanái nacái náimapinácué piríwa: ‘Piicácué Mesías ìyaca néré, yái judío icuèrináca’, càipiná náimaca. Quéwa picácué peebáida nalíwani.

22 Manùbacainá cachìwéeyéi yàanàapináca, icàlidéeyéipiná ichìwawa, náimapiná Mesíascasa nía, judío icuèrinápiná; áibanái iwicùlidéeyéi nacái nàanàapiná icàlidéeyéi ichìwawa. Náimapiná natàaníinása Dios inùmalìcuíse. Namànipiná yái càmírica wenàiwica idé imànica. Càipiná náasáidaca nachàiniwa nachìwáidacaténá èeri mìnánái. Náalimáidapiná nachìwáidaca Dios yàasu wenàiwica, Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa. Càmicaalí Dios yàasunái iicá íchawa cayábani, yásí cachìwéeyéi náalimá nachìwáidaca nía nacái.

23 Iná ipiicácué píchawa cayábani! Nudéca nucàlidacuéca piríni, macáita yái iwàwacutéericuéca píalíacawa ipíchanácué nachìwáidaca pía. Nudéca nùalàacuéca pía náicha, ipíchawáise ichàbapinácawa”, íimaca yái Jesúscia.

El regreso del Hijo del hombre

24 Jesús íimacaté nalí àniwa: “Néenialípiná idécanáami ichàbacawa yái yùuwichàacáisica, yá catápináca èeri, quéeri nacáiwa càmita amalá icànaca.

25 Dùlupùta nacái nacaláapináwa chènuníise. Yásí cachàiníiyéi wawàsi ìyéeyéica chènuniré nacusúacawa macáiwa.

26 Néese macái èeri mìnánái iicápiná núa, núa asìali Dios néeséerica, nùanàapiná acalée yèewíise cachàiníiri nuíwitáise iyúwa, nucamaláná mèluméluirí irìcuwa nucùacaténá macáita.

27 Nubànùapiná nùasu ángelnáiwa, yá nàwacáidapiná nulí nùasunái nuedéeyéica èeri mìnánái yèewíise àta alénácalí nàyaca macái cálí imanùbaca chái èeri irìcu.

28 “Péemìacué cayába comparación higuera yéetaná ìwali: Càisinàacaalí higuera yàana, yá imusúadacaalí ibáináwa, yá píalíacuécawa mawiénica camuí.

29 Càita nacái piicápinácaalícué ichàbacawa macáita yái nucàlidéericuéca pirí ìwali, yásí píalíacuécawa mawiénica núa, nùanápináwa néese àniwa, núa asìali Dios néeséerica, càide iyúwa wenàiwica ibàlùacaalíwa capìi inùma irìcu, iwàlùanápináwa capìi irìculé.

30 Péemìacué cayábani, macáita yái siùquéerica tàacáwa nucàlidacuéra pirí ìwali, macáita ichàbáanápincawa ipíchawáise néetácawa macáita wenàiwica lyéeyéipináca néenialíwa.

31 Yái capìraléeri cáli, èeriquéi nacái namáalàapináca cawa áiba èeriwa, néese nutàacái càmita imáalàapináwa. Macáita ichàbapináca cawa iyúwa nucàlidáanácué piríni.

32 “Quéwa canácata yáaliériwa chàcatáinápincalaí yái èerica, chènuníiséeyéi ángelnái nacái càmita náalíawa, núa nacái Dios Iirica, càmita núalíawa chàcatáinápincalaí yái èerica, hora nacái. Abéericata Núaniri Dios yáaliériwa.

33 “Iná picùacué pìyacani, yái èeripináca, pisutácué nacái Dios íicha, càmicainácué píalíawa chàcatáinápincalaí nuénáwaná yàanàaca.

34 Péemìacué comparación: Nuénáwanápincá lìyaca càide iyúwa asìali yàacaalíwa ipáchicaténá déeculé. Ipíchawáise imusúacawa icapèe íichawa, yá imáidaca yàasu wenàiwicanáwa. Yá ichùullaca nacùanápincalaí icapèe, yàasu nacái. Macái icàlida nalí náibaidéeripináca. Yá ichùullaca yàasu wenàiwicawa icuèripiná capìi inùma ipíchaná iimáca, ituýàanápincá mamáalàacata àta náiwacali yàanàacataléta àniwa.

35 Iná núumacué pirí, picùacué cayába nùanàaca àniwa, càmicainácué píalíawa nuénáwaná, núa lyéerica càide iyúwa capìi íiwacali, chàcatáinápincalaí nùanàaca àniwa, nùanàapinácaalí táicalé, càmicaalí nacái catá bamuchúami, càmicaalí nacái cawámai itàacaalí, càmicaalí nacái mapisáita.

36 Picùacué cayába nùanàaca ipíchanácué nuèpùapinácaalí nùanàaca àniwa, yáta nùanàacuéra pía meedá càmíiyéica íibaida nulí cayába, càide iyúwa wenàiwica iiméeyéica meedá.

37 Yái nùuméericuéra pirí, nùuma nacái macáita nùasu wenàiwica iríwa: Picùacué cayába nùanàaca àniwa”, íimaca yái Jesúsca.

14

Conspiración para arrestar a Jesús

1 Iwàwacutácaté pucháiba èeri ipíchawáise judiónái yàasu culto íipidenéeri Pascua, nayáacaalíté pan càmíiri idènìa levadura. Sacerdote íiwacanánái, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu nacutáca càinápincalaí iyú yéewanápincá náibàaca Jesús ibàacanéeri iyú nanúanápincáni.

2 Abénaméeyéi náimaca:

—Iwàwacutá càmita wáibàani Pascua yàasuná culto yaalí, ipíchaná calúaca wáapicha níái manùbeyéi wenàiwicaca, ipíchaná namànica ùwicái yàcalé irìcu —náimaca.

Una mujer derrama perfume sobre Jesús

3 Jesús yàacatéwa Betania iyacàlená néré, yá iwàlùacawa Simón icapèe irìculé, yái Simón ichùnièricatéwa chàunási lepra íicha. Néese idècunitàacá Jesús lìyaca mesa idaní iyáacaténá iyáacaléwa, yá abéechúa inanái yàanàaca itéechúaca catùa ucáapi irìcuwa, abéechúa catùa cawènìiri iba alabastro icatùalená, ipuniéchúawa séenási pumèníiri isàni iyú, íipidenéeri nardo, máníiri cawènica. Yá ubacáca catùa inùma, yá ùucùaca séenási Jesús lìwita ìwali, yái séenási pumèníirica isàni.

4 Néese abénaméeyéi néená níái lyéeyéica néeni, yá calúaca níá ìwalíise yái umànínáca. Náimaca nalíwáaca:

—Máiní báawéeriquéi úucáanáca meedá yái pumèníirica isàni cawènìirimica.

5 Yái pumèníirica isàni iwènìiri trescientos ichàbaníseta denario, cawènìiéi plata abéeri camuí iwènicatái. Iná ¿cánacáwa càmita uwéndani ùacaténá

iwènináami catúulécanéeyéí irí? —náimaca nalíwáaca. Yá nacuísaca náichawa úái inanáica.

⁶ Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Pimàacacué umànica càide iyúwa uwàwáaná. Picácué pisàiwica ulí wawàsi. Udéca umànica nulí cayábéeri.

⁷ Catúulécanéeyéí wenàiwica nàyacuéca pèewi càiripináta, ína yéewa píalimá piyúudàaca nía càinácalí èeri piwàwacatáicatacueré piyúudàaca nía. Núa quéwa càmírita lyapiná píapichacué càiripináta chái èeri irícu.

⁸ Uara inanáica udéca umànica nulí yái cayábéerica úaliméerica umànica. Udéca ùucùaca nùwali perfume nusànipiná ipíchawáise nuétácawa, yéewanápiná nabàlìaca núa, càide iyúwa judónái imàníná yéetéeyéimiwa irí.

⁹ Péemìacué cayába, àta alénácalí wenàiwica nacàlidaca nutàacái chái èeri irícu, yái tàacáisi ímérerica nuwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi iicha, yásí nacái nacàlidaca uináwaná ìwali càinácalí iyú úái inanáica umànínátē nulí cayábéeri. Càipiná nawàwalica úawa —íimaca yái Jesúscua.

Judas traiciona a Jesús

¹⁰ Néeseté Judas Iscariote, abéeri néená níái docéeyéica imanùbaca Jesús yéewáidacaléca, yàaca itàaníca sacerdote íiwacanánai yáapicha, itéenápiná nía Jesús yàatalé náibàacaténáni.

¹¹ Níái sacerdote íiwacanánáica néemìacaalíni, yá máiní casíímáica nawàwa. Yá nacàlidaca Judas irí nàanápinátē irí plata itéenápináca nía Jesús yàatalé náibàacaténáni. Néese Judas idàbaca icutáca wawàsi càicaalínacatáipináta yáalimá itéca nía Jesús yàatalé náibàacaténáni.

La Cena del Señor

¹² Idàbáanéeri èeri yàanàacaté judónái yàasu culto yaalí íipidenéerica Pascua nayáacaalíté pan càmíri idènìa levadura. Yáté èerica nanúacaté oveja wàlisài iyúwa sacrificio càide iyúwaté náiwitáise iyáaná nayáacaténá oveja iiná Pascua yàasuná culto yaalí. Yáté èerica Jesús yéewáidacalénai isutáca yéemìawani. Náimaca irí:

—¿Alénásica piwàwa wàacawa wachùnìacaténá piyáapiná nacáiva yàacàsi Pascua pinéerica piyáacaténáni wáapicha? —náimaca irí.

¹³ Iná Jesús imáidaca yàataléwa pucháiba yéewáidacaléwa ibànùacaténá nía. Yá íimaca nalí:

—Placuéwa Jerusalén iyacàlená irículé. Abéeri asìali íipunitáidapinácué píawa, itéerica úni catùalícu. Placuéwa yáamíwáise,

¹⁴ àta iwàlùacatalétawa capìirìculé, néese píimacué capìi íiwacali irí: ‘Yáara Yéewáidéerica wía iwàwaca isutáca yéemìawa píá alénácalí capìi imàdáaná iya iyáacatáipiná iyáacaléwa Pascua pinéerica yéewáidacalénai yáapichawa’, píimacué irí.

¹⁵ Néese yáasáidapinácué piríwani, capìi imàdáaná manuíri iyéerica chènunibàa càli inàni iicha, nachùnièrica cayába. Pichùnìacué walíni néré wayáapiná Pascua piná —íimaca yái Jesúscua.

¹⁶ Néese nàacawa Jesús iicha níái yéewáidacaléca, yá nawàlùacawa Jerusalén iyacàlená irículé. Yá nàanàaca macáita càide iyúwa Jesús íimánátē nalí. Néese nachùnìaca yàacàsi Pascua pinéerica.

¹⁷ Néeseté catáca yàacawa, yá Jesús yàanàaca néré doce namanùbaca yéewáidacalé yáapichawa.

¹⁸ Néese idècunitàacá nayáaca nayáacaléwa mesa iwéré, Jesús íimaca nalí:

—Péemìacué cayába, abéeri péenácué, iyéerica iyáacaléwa nùapicha siùcade, itépiná nùuwidenái náibàacaténá núa —íimaca nalí.

19 Yá idàbaca achúmaca nawàwa, íná nadàbaca nasutáca néemìawani abéerinamata. Náimaca Jesús irí:

—¿Núasica? —náimaca.

20 Jesús íimaca nalí:

—Abéeri péenácué docenácué pimanùbaca pía, yái yáapúadéerica pan núapicha quirápieli irìculé, yácata itéeripináca nùuwidenái náibàacaténá núa.

21 Básita núa, asìali Dios néeséerica, nuétapinácawa càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi nùwali Dios inùmalícuíse; quéwa jmáiníripiná yùuwichàacawa yái asìalica itéeripináca nùuwidenái náibàacaténá núa! Cayába cachàinitésica irítáni càmicaalíté imusúa iicáca èeritá —íimaca yái Jesúscia.

22 Néese idècunitàacá nayáaca nayáacaléwa, Jesús yeedáca pan icáapi irìculéwa, yá yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái panca. Néese isubèriadacani, iwacùaca nalíni. Iimaca nalí:

—Peedácué piyáawani, yácata nuiná yái —íimaca nalí.

23 Néese yeedáca copa icáapi irìculéwa, abéechúa copa idènièchúa irìcuwa uva ituní. Yá yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái uva ituníca. Néese ichàbáida nalíni, yá macáita nàiracani.

24 Jesús íimaca nalí:

—Yái uva ituníca, yácata nuíraná imusuéripinácawa nuíchawa cruz ìwali manùbéeyéi wenàiwica irípináwa, imàaquéeri nacái báisíircani yái wàlisài wawàsi Dios imànírica wenàiwicanái yáapicha iwasàacaténá níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

25 Péemìacué cayába, càmita nuèpùa nuìrapináca quirínamani yái uva ituníca àta áiba èeripiná nuìracataléta wàlisài uva ituní yàcalé irìcu Dios icùacataléca macáita chènuniré —íimaca yái Jesúscia.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

26 Néeseté idécanáami nacántàaca salmos, yá nàacatéwa dúli nérépiná íipidenéechúa Olivos, íimáanáca olivo inàlimaná.

27 Jesús íimaca nalí:

—Macáitacué piwènúadapiná nuícha píwitáisewa, yá pimàacapinácué núa abéerita, càide iyúwaté Dios yàasu profeta itànàaná tàacáisi Dios icàlidéericté nùwali. Dios íimacaté: ‘Nunúapiná yái icuèrica nupìra ovejanáiwa, néese nupìra ovejanái napiapiná nacàlìllacawa’, íimacaté yái Diosca.

28 Quéwa idécanáami numichàacawa yéetácaísi íicha, yásí nùacuéwa pipíchalé Galilea yàasu cáli néré, yá nuípunitáidapinácué pía néréwa —íimaca yái Jesúscia.

29 Néese Pedro íimaca irí:

—Ewita macáita áibanái iwènúadacaalí pícha íwitáisewa, càicáaníta càmita numànipiná cài —íimaca yái Pedroca.

30 Jesús íimaca irí:

—Péemìa cayába, yáta catáquéi, ipíchawáise cawámai itàaca pucháibáaná yàawiríapiná, yá pimànipiná pichìwawa másiba yàawirí, pímapiná càmitasa píalía nùwali, ipíchaná nanúaca pía núapicha —íimaca yái Jesúscia.

31 Quéwa Pedro íimaca irí cachàiníri iyú mamáalàacata:

—Ewita iwàwacutácaalí nacái nuétacawa píapichawa, càicáaníta càmita nucàlida nuchìwawa càmínása núalía pìwali —íimaca yái Pedroca. Yá macáita níái áibanái cài náimaca nacái Jesús irí.

Jesús ora en Getsemaní

32 Néeseté nàanàaca bànacalé inàlima néré íipidenácatléca Getsemaní. Yá Jesús íimaca yéewáidacalénai iríwa:

—Píawinacuéwa chái idècunitàacá nùaca néré nusutáca núawawa Dios íicha —íimaca yái Jesúscia.

33 Yá itéca yáapichawa Pedro, Santiago nacái, Juan nacái. Yá Jesú idàbacá icalùadacawa báawanama, máiní achúmaca iwàwa íináidacawa icalùniwa.

34 Yá íimaca nalí:

—Máiní achúmaca nuwàwa nuínáidacawa nuwàwalìcuísewa càide iyúwa wenàiwica iwàwéeri yéetácawa aquialéta. Chátacué píara. Picácué piimá pìyaca —íimaca nalí.

35 Néese Jesú isirùacawa napíchalé achúmáanata. Jesú yúuwàa irìacawa inùmáawawa cáli iwéré. Yá isutáca Dios íicha wawàsi asáisí cayábacaalí iwasàanápiná Jesú yùuwichàacáisi íicha, yáí yùuwichàacáisica yàanèeripinácatéwa ìwali mesúnamáitáte.

36 Càité Jesú isutáca yáawawa Dios íicha: “Núaniri, píacata yáaliméerica imànica macái wawàsi. Iná piwasàaca núa íicha yáí nùuwichàanápináacawa yàanèeripináacawa nùwali siùcade; quéwa, càmicaalí cayábani yáí piwasàanáca núa, yá picá pimàni càide iyúwa nuwàwáaná, néese pimàni càide iyúwa piwàwáaná”, íimaca isutáca Dios íicha yáí Jesúscia.

37 Néese yèepùacawa yéewáidacalénai yàataléwa. Yá yàanàaca nía iiméeyéicáita. Néese íimaca Pedro irí:

—Simón, ¿cáná piimá? ¿Cáná càmita yéewa picawàacawa ibatàa abéeri horapiná?

38 Picácué piimá pìyaca, pisutácué nacái píawawa Dios íicha yéewacaténácué pimawènìadaca píichawa báawéeri, Satanáscainá yáalimáidapinácué pía pimànínápiná pibáywawanáwa. Piwàwacuéca pimànicàide iyúwa nuwàwáaná, quéwa machawàacáicatacué piiná meedá —íimaca yáí Jesúscia.

39 Néese Jesú yèepùa yàacawa náicha àniwa. Yá yèepùa isutáca Dios íicha càide iyúwa idéenáté isutácawaca.

40 Néese yèepùacawa yéewáidacalénai yàataléwa àniwa, yásí yàanàaca nía iiméeyéicáita àniwa, máinícainá cadapùleca nía báawanama. Idécanáami icawàidaca nía, yá báica naicáca níawawa iwéré.

41 Yá Jesú yèepùa iwènúacawa náicha àniwa, yá isutáca yáawawa Dios íicha àniwa. Néese yèepùa yàacawa nàatalé àniwa másiba yàawiríánápiná. Yá Jesú íimaca nalí:

—¿Cánácué piimá pìyaca? ¿Cánácué piyamáidacáitacuéwa meedá nacái? Pidécuéca piimáca, iná pimichàacuéwa, nuénáiwancáiná idéca yàanàaca presocatáipináca namànicàna núa namàacacaténá cabáywawanéeyéi wenàiwica inúaca núa, núa asìali Dios néeséerica.

42 Pimichàacuéwa, wàanácuéwa; áca néese yáí asìalica itéerica nùuwidenái náibàacaténá núa —íimaca yáí Jesúscia.

Arrestan a Jesú

43 Idècunitàacá Jesú itàaníca, yáté Judas yàanàaca, yáí abéeri yéewáidacaléca, docenámica nía. Yàanàaca madécaná wenàiwica yáapicha cacáapisèeyéi. Natéca espada machete nacáiri, wacàba nacái áiba. Sacerdote íiwacanánai, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, judío íiwacanánai nacái nabàñùacaté wenàiwica Judas yáapicha íibèeyéipináca Jesúscia.

44 Judasca, yáí itéeripinácaté Jesú yùuwidenái náibàacaténáténi, icàlidacaté nalíni quéechacáwa càinápinácalí iyú yáasáida Jesúscia. Càité Judas íimaca nalí quéechatéécawa: “Yáí asìali nutàidéeripináca, nusùsuèripináca nacái inàni ìwali, yácata Jesúscia. Iná píibàacuéni, pitécué placawa cachàiníri iyúni”, càité íimaca nalí yáí Judasca.

45 Ináté Judas yàacawa Jesú yàatalé. Yá íimaca Jesú irí:

—¡Nuíwacali! —íimaca yáí Judasca. Néese Judas isùsùaca Jesú inàni ìwali càide iyúwa judío íwitáise iyáaná natàidáaná wenàiwica cáiminéerica naicáca.

46 Néese níái manùbéeyéi wenàiwicaca náibàaca Jesúscia, nacùacani presoíri iyú.

47 Quéwa abéerita néená niái yéewáidacaléca ìyéeyéica néré Jesús yáapicha iwatàaca yàasu espada machete nacáiriwa. Yá yáalimáidaca ipéliacatata, yá inúacatata abéeri asìali ìwali espada iyú, quéwa isasàacáita meedá yùuwí abéemàa, yái sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwicaca.

48 Néese Jesús isutáca yéemìawa niái wenàiwicaca:

—¿Cánacué pìanàa nùatalé cacáapisàiwaca espada machete nacáiri, wacàba nacái píibàacaténacué núa presoíri iyúpiná càiide iyúwa piicáaná cayéedéerimi? Càmitacué iwàwacutá cài pimànica, càmicáinacué nupéliapiná píipunita.

49 Macái èeri imanùbaca, nùyacatécué pèewi idècunitàacá nuéwáidaca wenàiwica templo irìcu, yá càmitatécué píbàa núa néenibàa. Quéwa píalimácué píibàaca núa siùcade yéewanápiná macáita ichàbacawa càiide iyúwaté profetanái itànàaná tåacáisi nuináwaná ìwali Dios inùmalícuíse —íimaca yái Jesúscia.

50 Néese macáita Jesús yéewáidacalénai namàacaca Jesús abéerita néré. Yá napìacawa.

51 Núa Marcos quéwa, ùuculliricaté núa, nùacatéwa Jesús yáamiwáise. Nudènìacaté nùwaliwa manuíri wáluma meedá, nùuquéericaté nùwalíisewa. Néese niái wenàiwica náibàaca núa.

52 Quéwa numusúacàatécatawa nùasu wálumami íichawa, yá nupìacawa náicha mabàleta meedá.

Jesús ante la Junta Suprema

53 Néeseté natéca Jesús sacerdote íiwacaliná icapèe néré. Néese nàwacáidáyacacawa macáita sacerdote íiwacanánai, judío íiwacanánai nacái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu.

54 Yá Pedro yàacawa Jesús yáamiwáise déecuíseta. Yá iwàlùacawa bàacháwa irìculé, yái sacerdote íiwacaliná icapèe ibàacháwalenáca. Yá Pedro yáawinacawa úwinái yèewi, niái icuèyéica templo. Pedro yáawinacawa mawiénita quichái irí yàanabàcaténá néeni.

55 Néese sacerdote íiwacanánai, nía nacái macáita Junta Supremaná israelita íiwacanánai nacutáca wawàsi Jesús ìwali namàacáanápiná úwinái inúacani. Quéwa càmitaté náalimá nàanàaca báisíiri wawàsi ìwali.

56 Yácainá éwita manùbéeyéi wenàiwica nacàlidacáaníta nachìwawa Jesús ìwali, càicáaníta càmita abédanama natàaníca.

57 Aibanái nabàlùacawa nacàlidacaténá nachìwawa. Yá náimaca:

58 —Wadéca wéemìaca cài íimaca: ‘Numáalàidapiná yái temploca asìanái imànnírica, néese másiba èeri irìcu, yá numichàidapiná áiba templo càmírità asìanái imàni’, cài íimaca —náimaca nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali.

59 Quéwa éwita nacàlidacáaníta càiiri chìwái, càicáaníta càmita abédanama natàaníca àniwa.

60 Néese sacerdote íiwacaliná imichàacawa ibàlùacawa nàacuéssemi. Yá isutáca yéemìawa Jesús:

—¿Cáná càmita picàlida piináwanáwa? ¿Càiná píimaca ìwali yái nacàlidéerica pìwali nacháawàanáca piináwaná ìwali? —íimaca Jesús irí.

61 Quéwa, éwita càmicáaníta cabáyawanáca yái Jesúscia, càicáaníta masànata náicha mamáalàacataní, canáca icàlidáaná iináwanáwa nalí. Néese sacerdote íiwacaliná isutáca yéemìawa àniwani. Yá íimaca Jesús irí:

—¿Píatasica yái Mesíasca, yái judío icuèrinápináca, yái cayábéeri Dios Iirica? —íimaca,

62 Jesúscia íimaca irí:

—Báisíta, yáca núa yái. Yá áibaalípiná piicápinacué nùawa, asìali Dios néeséerica. Piicápinacué nùawinacawa nùyaca Dios yéewápuwáise, yái Dios cachàinírica náicha canánama nucùacaténá yáapicha macáita. Yá piicápinacué nacái nùanàaca àniwa acalèe yèewíise chènuníise —íimaca yái Jesúscia.

63 Néese sacerdote íiwacaliná icacanáidaca ibàlewa càide iyúwaté judío íwitáise ìyáaná yásáidacaténá báawaca yéemìaca yái tàacáisi Jesú斯 íiméerica Dios ìwali. Yá sacerdote íiwacaliná íimaca nalí:

—¡Càmita iwàwacutá wéemìaca áibanái icàlidáaná iináwaná ìwali!

64 Pidécuéca péemìaca itàaníca báawéeri iyú Dios ìwali, icàlidaca ìwaliwa Dios Iiricasani. ¿Càinásicué wamànica irí? —íimaca. Yá abédanamata náiwitáise macáita cabáyawanáca naicácani, iwàwacutáanása nacái yéetácawa, náimaca.

65 Néese abénaméeyéi néená nadàbaca nàapìsáidaca Jesú斯 inàni, nabàlìa nacái ituí, yá nacapèedáidacaní, náimaca irí:

—¡Piwigùlida, picàlida walíni cawinácalí yái inúadáida pía! —náimaca irí, naicáaníca iquíniná. Yá nacái úwináí icuèyéica templo nanúadáidaca Jesú斯 inàni ìwali.

Pedro niega conocer a Jesú斯

66 Pedro ìyaté capìi yàapumàalìcubàa, bàachawáise. Néese inanái yàanàaca néré, sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwicaca.

—Uicáca Pedro yàanabàca quichái, yá uicáidaca irí. Néese úumaca irí:

—Pía nacái yèepuníritéwa Jesú斯 yáapicha, yái Nazaret ìyacàlená néeséerica —úumaca.

68 Pedro quéwa imànica ichìwawa, íimaca càmitasa yáalía Jesú斯 ìwali. Yá íimaca ulí:

—Càmírita núalía ìwali. Càmita nacái núalía càinácalí ìwali pitàaníca pìyaca —íimaca icàlidaca ichìwawa yái Pedroca, cáalucáináni. Yá Pedro yàacawa náicha iwáiná inùma néré, yái iwáiná bàachawáwa itéeséerica. Néese cawámai itàaca.

69 Néese úai íibaidéechúaca uicáca Pedro àniwa. Yá udàbaca ucàlidaca Pedro iináwaná ìwali wenàiwicanáí irí iyéeyéica néeni. Yá úumaca nalí:

—Yá asìaliquéi abéeri néená níái Jesú斯 yáapichéeyéica —úumaca.

70 Quéwa Pedro icàlidaca ichìwawa àniwa càmíinása yáalía Jesú斯 ìwali ipíchaná náibàacaní nacái, yái Pedroca. Néese achúma yáwanáitàacáwa àniwa áibanái iyéeyéica néeni náimaca Pedro irí àniwa:

—Báisíta píaca abéeri néená níái Jesú斯 yáapichéeyéica, Galilea yàasu cálí néeséericainá nacái pía —náimaca.

71 Néese Pedro idàbaca icàlidaca ichìwawa cachàiníri tàacáisi iyú, báawéeri nacái báawanama báisí báisísíwata Dios yáaliéricawa. Yá íimaca nalí:

—¡Càmita núalía ìwalíira asìali pitàaníricuéca ìwali! —íimaca icàlidaca ichìwawa yái Pedroca, ipíchaná náibàacaní, cáalucáináni, yái Pedroca.

72 Yáta cawámai itàaca àniwa pucháibáaná yàawiríapiná. Néese Pedro iwàwalica tàacáisi Jesú斯 íiméericate irí: ‘Ipíchawáise cawámai itàaca pucháibáaná yàawiríapiná, yá pimànipiná pichìwawa másiba yàawiría, pímapiná càmitasa píalía nùwali’, càité idéca íimaca yái Jesúscia. Yá Pedro íicháaníca cachàiníri iyú.

15

Jesú斯 ante Pilato

1 Néeseté amalácalí nawicáu, yá nàwacáidáyacacawa, níái sacerdote íiwacanánáica, judío íiwacanánáí nacái, níá nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, níá macáita Junta Supremanáí, israelita íiwacanánáica, náináidacaténáwa càinácalí namànínápináté Jesú斯 irí. Yá nadacùaca náichawa Jesú斯. Yá natécani presoíri iyú Pilato gobernador yàatalé, yái romanosàiri icuèricaté Judea yàasu cálí, yéewacaténá Pilato yéemìaca Jesú斯 iináwaná ìwali, ichùulìanápiná úwináí inúaca Jesú斯.

—Néese Pilato isutáca yéemìawa Jesú斯:

—¿Báisíscia judío icuèrinásàirica pía? —íimaca. Néese Jesú斯 íimaca irí:

—Báisíta, núacaní. Pidéca cài píimaca —íimaca yái Jesúscia.

³ Néese sacerdote íwacanánái nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali. Náimaca Jesús imànicasa madécaná wawàsi báawéeri.

⁴ Iná Pilato isutáca yéemìawa Jesús àniwa. Yá íimaca Jesús irí:

—¿Cáná càmita picàlida nulí piináwanáwa càinácalí pidéená pimànica? Péemìa nacháawàaná piináwaná ìwali manùba wawàsi ìwali —íimaca yái Pilatoca.

⁵ Canácata quéwa Jesús ímáaná irí, íná Pilato íináidacawa manuísíwata iicáidaca Jesús irí, càmita Pilato yáalíawa íináidéeripináwa Jesús ìwali.

Jesús es sentenciado a muerte

⁶ Camuí imanùbaca judónái imànicaalíté Pascua yàasuná culto, yá Pilato gobernador romanosàiri iwasàaca abéeri presoíri judónái irípiná, càiríinácalí presoíri nawàwéerica.

⁷ Néenialíté iyaca asìali íipidenéerica Barrabás presoíyéi ibànalìcu, náapicha áibanái wenàiwica inuéyécaté wenàiwica ùwicái irìcuná, namànicaalíté ùwicái romanonái yàasu gobierno íipunita.

⁸ Iná áibanái wenàiwica yàanàaca, yá nadàbaca nasutáca Pilato íicha wawàsi iwasàanápiná nalí abéeri presoíri càide iyúwaté íwitáise ìyáaná.

⁹ Yá Pilato íimaca nalí:

—¿Piwàwasicué nuwasàaca pirí Jesús, yái judío icuèrináca? —íimaca yái Pilatoca Jesús ìwali.

¹⁰ Càica Pilato isutáca yéemìawa nía, Pilato yáalíacainátewa báawaca sacerdote íwacanánái iicáca Jesús, máinícainá cayábaca macái wenàiwica naicáca náicha Jesús, íná sacerdote íwacanánái náibàacaté Jesús nacháawàacaténá iináwaná ìwali Pilato irí.

¹¹ Quéwa sacerdote íwacanánái nawènúadaca wenàiwicanái íwitáise Jesús íicha nasutácaténá Pilato íicha wawàsi iwasàanápiná nalí Barrabás.

¹² Pilato isutáca yéemìawa nía:

—Néeni, nuwasàacaalícué pirí Barrabás, ¿càinásicué piwàwa numànica Jesús irí, yái píiméericuéca ìwali judío icuèrinásàirica? —íimaca yái Pilatoca.

¹³ Yá náimaca Pilato irí néemianícawa:

—¡Pitâtàacuéni cruz ìwali! —náimaca madécaná yàawiría.

¹⁴ Pilato íimaca nalí:

—¿Cáná? ¿Càinásica báawéeri imàni? —íimaca yái Pilatoca. Quéwanáta néemianícawa àniwa:

—¡Pitâtàacuéni cruz ìwali! —náimaca.

¹⁵ Iná Pilato iwàwacainá cayábaca nía yáapicha, níái judíoca, íná iwasàaca nalí Barrabás. Yá ichùulìaca yàasu úwináwa icapèedáidáanápiná Jesús mabàleta cachàiníri cabèesi iyú. Idécanáami nacapèedáidaca Jesús báawanama àta íimami ichalàacatalétawa íicha, yá Pilato yèepùadacani úwinái irí natàtàacaténáni cruz ìwali.

¹⁶ Néese úwinái natéca Jesús bàachawáise capìi íicha, yái Pilato icapèe manuírica. Yá namáidaca macáita néenánáwa úwinái nàwacáidáyacacaténáwa Jesús itéese.

¹⁷ Néese náucaca ruana Jesús ìwalíise, abéeri ruana nacáiri cáaléeri, quíréeri càiride iyúwa romano icuèriná ibàle. Néese namànica tuíri culèpi nacáiri icàyuwaniná càiride iyúwa romano icuèriná yàasu corona. Yá náiyàaca corona Jesús íiwita ìwali, nacuèrinásàiri naicácaténásatáni, quéwa naicáanícaita meedá Jesús iquíniná.

¹⁸ Yá nadàbaca néemianícawa irí. Náimaca:

—¡Casímai piwàwa, pìyaca manùba èeri, píasa judío icuèrinásàirica! —náimaca, càide iyúwaté romano íwitáise natàidáaná nacuèrináwa, naicáanícaténá meedá Jesús iquíniná.

19 Néese nanúadáidaca Jesús íiwita ìwali àicu iyú. Yá nàapìsáidacani. Néese nabàlùacawa nàuluì iyúwa Jesús irí caide iyúwa nàacaalí icàaluíninátá, quéwa naicáanícáita Jesús iquíniná meedá. Càmita báisíiri iyú nàa icàaluíniná.

20 Idécanáami cài naicáaníca Jesús iquíniná, yá nawatàaca íicha ruana nacáiri cáaléeri quíréerica. Néese nàwalica Jesús ìwali ibàle àniwa. Yá natécani yàcalé íicha, natàtacaténáni cruz ìwali.

Jesús es crucificado

21 Néeseté abéeri asiali Cirene ìyacàlená néeséeri yàanàaca manacúali néese, íipidenéerica Simón, yái náanirica níái Alejandro, Rufo nacái. Yàacawa àyapulìcubàa yái Simónca, néese úwinái ibàacani, nachùulìaca iwáacutaca cruz Jesús irípiná, càmicáináté Jesús yáalimá iwáacutacani, canácainá quirínama ichàini, úwináicainá nacapèedáidacaté báawanamani.

22 Natéca Jesús Gólgota néré méetàculé Jerusalén ìyacàlená íicha. (Yái íipidená Gólgota íimáanáca: "Iwitasi yáapimi ìyacatalé".)

23 Yá nawàwa nàaca Jesús ìira uva ituní ipuíri, nèewìadéerica dabé yèewi íipidenéeri mirra wéebacaténá Jesús iiná ipíchaná máiní yùuwichàacawa cruz ìwali. Quéwa càmírita ìira náichani.

24 Néese natàtacatacua Jesús cruz ìwali. Yá úwinái ibàlùadaca cruz utàwi irìculé. Yá úwinái náucaca náichawa suerte náalíacaténá chánacalí néená yeedápiná iríwa Jesús ibàle yéenámica, càiyéinácalí néená úwinái namanùbaca nawàwacani, yái ibàlemica.

25 Mapisái yáwanái tàacáwa a las nueveta mapisáita, yáté natàtacatacua Jesús cruz ìwali.

26 Nachanàidacaté tàacáisi Jesús yàasu cruz ìwali icàlidéerica cáná yéewa nanúacani. Yá tàacáisi íimaca: "Judío icuériná", íimaca yái tàacáisisica.

27 Natàtacatacua nacái pucháiba cayéedéeyéi mawiénita Jesús irí. Abéeri cruz ibàlùacawa Jesús yéewápuwáise, áiba cruz nacái ibàlùacawa apáulìcuíse Jesús irí.

28 Caité macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta itànàanáté tàacáisi Dios inùmalìcuíse Jesús yéetáanápinátewa. Caité profeta itànàacaté: "Yá nàuwichàidapinácani báawéeyéi yáapicha", íimacaté yái profetaca.

29-30 Aibanái wenàiwica ichàbéeyéicawa néenibàa àyapulìcubàa natàaníca Jesús ìwali báawéeri iyú, nacusúadaca náiwitawa irí naicáanícaténá iquíniná. Yá náimaca irí:

—¿Néeni?, píata imáalàidéeripinásá templo, pimichàidéeripinásá nacái àniwani másiba èeri irícu, ¿cáná càmita pichàiniada píawawa yéetácáisi íicha ipíchaná péetácawa, yá piricùawa cruz íicha? —náimaca, naicáaníca Jesús iquíniná.

31 Caitá nacái naicáaníca iquíniná níái sacerdote íiwacanánáica, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu. Náimaca nalíwáaca:

—Ichùniacaté áibanái ipíchanáté néetácawa, quéwa càmírita yáalimá ichàiniadaca yáawawa yéetácáisi íicha ipíchaná yéetácawa —náimaca naicáaníca Jesús iquíniná.

32 Náimaca nacái Jesús irí:

—¡Piricùawa cruz íicha, píasa Mesíasca, yái Israel itaquénainámi icuérinácaso, yéewacaténá waicáca, yásí weebáidaca pitàacái! —náimaca naicáaníca iquíniná. Nía nacái pucháiba asianái natàtèeyéica cruz ìwali mawiénita Jesús irí, natàaníca ìwali báawéeri iyú.

Muerte de Jesús

33 Machacànicáalíté èeri, yáté catáca macáita chái èeri irícu másiba hora, catáca èeri àta las tresta táicalé.

34 Yá horaquéi a las tresta, táicaca yàacawa, yá Jesús imáidaca cachàiníri iyú itàacái iyúwa. Yá íimaca Dios irí: "Eloi, Eloi, ¿lema sabactani?" íimaca yái Jesúsca.

(Yái tàacáisi íimáanáca: “Nucuèriná Dios, Nucuèriná Dios, ¿cánásica pimàaca núa abéerita?” cài íimáanáca.)

³⁵ Abénaméeyéi ibàluèyéiwa néré néemìaca isàna. Yá náimaca nalíwáaca, naicáaníca Jesús iquíniná:

—Péemìacué, imáidaca iyaca profeta Elías —náimaca naicáaníca iquíniná.

³⁶ Iná abéerita néená ipìaca íisapiadaca esponja wáluma nacáiri uva ituní iyú càaméeri liracaná. Yá idacùaca esponja sitùa ipùatalícu, yái wáluma nacáiri isàbéerica. Néese imichàidacani mawiénita Jesús inùma irí, yéewacaténá Jesús ibèrùacaní. Néese yái asìalica íimaca yáapichéeyéi iríwa:

—Wacùacué waicáwa Elíasmi yàanàacaalí yeedácaténáni cruz íicha —íimaca, iicáaníca Jesús iquíniná.

³⁷ Quéwa Jesús imáidaca cachàiníri iyú, yá imàacaca icáucawa yàacawa iiná íichawa. Càité yéetácawa.

³⁸ Yáta manuíri yáawàanáca templo irìcuírica icacanácawa bamuchúamibàa cáli iwérénama pucháibawaca yèewi, yái yáawàanáca ibàlièrica mabáyawanéeri Dios iyacatáica wenàiwicanái ituí íicha. Yáta icacanácawa chènunlise cáli iwérénama, yái yáawàanámica.

³⁹ Néese úwi íiwacaliná romanosàiri ibàluèricawa Jesús yàasu cruz íipunita iicácainátē cainácaalí iyú Jesús yéetáanátēwa, ínátē íimaca:

—Báisíricata Dios Iiricaténi yái asìalica —íimaca yái úwi íiwacalináca.

⁴⁰ Nàya nacái néré abénaméeyéi inanái, iicáidéeyéica iyaca Jesús irí déecuísita quéwa. Nàyaca nèewi níái íipidenéeyéica María Magdalena, áiba María nacái, úái náatúaca ùuculìiri Santiago, José nacái. Aiba inanái nacái ubàlùacawa néeni, íipidenéechúaca Salomé.

⁴¹ Níái inanáica, Jesús yéewáidacaléca nacái nía, nayúudàacaté Jesús yèepunícalítéwa Galilea yàasu cáli íinata. Nàyaca náapicha néré nacái manùba inanái yàanèeyéicaté Jesús yáapicha Jerusalén iyacàlená néré.

Jesús es sepultado

⁴² Catáca yàacawa yátē èerica iwàwacutácaalíté namáalàidaca náibaidaca ipíchawáise judiónái yàasu sábado idàbaca, nayamáidacatáicawa. Yátē iwàwacutá nabàlìaca yéetéeyéimiwa sábado ipíchawáise.

⁴³ Aiba asìali yàanàaca íipidenéerica José, Arimatea iyacàlená mìnali. Yái Joséca, abéeri néená nacáicani, níái Junta Supremaca, israelita íiwacanánáica. Mání cáimiétaquéeri iyú wenàiwica iicáca yái Joséca, iwàwéerica nacái Dios icùaca macáita. Yá José yàacawa macàaluínináta Pilato yàatalé. Yá isutáca Pilato íicha Jesús iinámi.

⁴⁴ Yá Pilato yéemìacainá Jesús yéetácatéwa, íná Pilato imáidaca úwi íiwacaliná isutácaténá yéemìawani, asáisí báisícaalíté Jesús yéetáwa.

⁴⁵ Yá úwi íiwacaliná icàlidaca iríni báisícani Jesús yéetácatéwa, ínátē Pilato imàacaca José yeedáca Jesús iinámi cruz íicha.

⁴⁶ Néese José iwènìaca manuíri wáluma lino yáawamírica. Yá yeedáca Jesús iinámi cruz íicha. Yá yéepùacani wáluma linoíri iyú, càide iyúwaté judío íiwitáise iyáaná. Néese irìadaca Jesús iinámi càliculì irìculé. Yái càliculìca áibanáí íicacaténi dúli ibéeri ibàlìai irìcu, yéewacaténá càliculìcani càide iyúwa capì imàdáaná. Yá José ibàlìaca càliculì inùma manuíri íba iyú.

⁴⁷ María Magdalena, áiba María nacái, úái José yáatúaca, naicácaté alénácaalí nalìada Jesús iinámi.

1 Néeseté sábado idénáami, judiónái iyamáidacatáicawa, catáca yàacawa yátē sábadoca, yá María Magdalena, áiba María nacái, úái Santiago yáatúaca, áiba inanái nacái íipidenéechúaca Salomé, nawènlaca puméniiri isàni nacàlìacaténáni Jesús iinámi ìwalíise, càide iyúwaté judío íwitáise iyáaná.

2 Yá domingo mapisáisíwa tàacáwa, níái inanáica nàacawa càliculì nérépiná mapisáisíwata idécanáamíté èeri imusúacawa.

3 Yá náimaca nalíwáaca idècunitàacá nàacawa àyapulìcubàa:

—¿Cawinásica iyúudàapiná wía weedácaténá manuíri íba càliculì inùma íicha?
—náimaca nalíwáaca.

4 Quéwa nàanàaca néré, yá naicáca manuíri íba càmíiri ibàlùawa inùma irìcu. Naináidacawa manuísíwata naicáidaca íba irí máníncáiná manuíricani yái íbaca.

5 Yá nawàlùacawa naicáwa càliculì irìculé. Naicáca néré ùuculìri yáawinéericawa néewápuwáise cabalèeri ináawani cáaléeri. Yá cáaluca naicácani, níái inanáica.

6 Quéwa íimaca nalí:

—Picácué cáalu pía nuícha. Núalíacawa picutácuéca piacawa Jesús, Nazaret iyacàlená néeséericate, yái natàtèericate cruz ìwali. Yáta idéca icáucàacawa. Canáca cháníi. Piicácuéca chái nalìadacatáimicani.

7 Piacué picàlidaca yéewáidacalénáí iríni, Pedro irí nacái. Càicué píimaca nalí: ‘Jesús yàapinácuéwa pipíchalé Galilea yàasu cáli néré. Yá piicápinácué néréni càide iyúwaté icàlidáanácué piríni’, càicué píimaca nalí —íimaca yái ángelca.

8 Néese níái inanáica namusúacawa napìacawa càlicullì íicha, cáalucáiná níia. Yá quéechacáwa càmita nacàlida áibanái iríni, cáalucáinátē níia.

Jesús se aparece a María Magdalena

9 Jesús imichàacatéwa yéetácáisi íicha domingo irìcu amalácaalíté yàacawa. Yátē èerica, quéechacáwa imàacaca yáawawa María Magdalena iicácani, úái inanái Jesús yúuquéechúacaté íicha siete namanùbaca demonio idacuèyéicaté uíwitáise.

10 Néese uicácanáamíté Jesús, yá ùacawa ucàlidaca nalíni níái yèepuníiyéicatéwa Jesús yáapicha, achúméeyéica iwàwa, ícháaníiyéica iyaca nacái.

11 Néemìaca ucàlidáaná cárca Jesús, uicácani nacái quéwa càmita neebáida utàacái.

Jesús se aparece a dos de sus discípulos

12 Néeseté àniwa Jesús imàacaca yáawawa áiba iicácanásita pucháiba yéewáidacalénáí iicácani, pucháiba wenàiwica yèepuníiyéicatéwa iyaca àyapulìcubàa Jerusalén iyacàlená íicha, manacúalibàa.

13 Nadécadénáami naicácani, yá nèepùacawa Jerusalén iyacàlená irìculé, nacàlidaca Jesús yéewáidacalénáí iríni. Càmita quéwa Jesús yéewáidacalénáí yeebáida nàasu tàacáisi.

El encargo de Jesús a los apóstoles

14 Néeseté àniwa Jesús imàacaca yáawawa naicácani, níái once namanùbaca yéewáidacaléca idècunitàacá nayáaca nayácaléwa. Yàalàaca níia cachàiníri iyú càmicáinátē neebáidacáwa icáucàacatéwa, càmicáinátē nacái nawàwa néewáidacawa, càmicáinátē nacái neebáida néenánái itàacáiwa, níái iiquéeyéicaté Jesús idécanáamíté icáucàacawa.

15 Néese Jesús íimaca nalí: “Pìacuéwa macái cáli íinalté. Picàlidacué tàacáisi macái wenàiwica irí, yái tàacáisi íiméerica nuwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

16 Cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái, ibautizéeyéica nacáiwa, níacata nuwasèeyéipináca Dios yàasu yùuwichàacáisi líchawa. Aibanái càmíiyéica iwàwa yeebáidaca nutàacái, Dios yùuwichàidapiná níawa nabáyawaná ìwalíisewa.

17 Níai yeebáidéeyéica nutàacái namànipiná yái càmíirica wenàiwica idé imànica, náasáidacaténá báisíiricaní, yái tàacáisica nacàlidéerica nalí nùwali. Càipiná namànica nuíwitáise iyúwa nasutácainá níawawa nuícha: Náucapiná demonio wenàiwica líchawa nuípidená ìwali; natàanípiná áiba tàacáisi iyú, càmíiyéicáwa náalíawa ìwali.

18 Yá namàacacaalí nacáapiwa àapi ìwali, nàuwidenái nàacaalí nàiraca iculále, càmita néetáwa iyú. Namàacapiná nacái nacáapiwa cáuláiquéeyéi ìwali na-sutácaténá nalí Dios lícha, yá nachùnìlapiná cáuláiquéeyéi, nuípidená ìwali”, íimaca yái Jesúscia.

Jesús sube al cielo

19 Néseté Wáiwacali Jesús idécanáamíté icàlidaca nalí yái tàacáisica, yá Dios itécani náicha chènuniré. Yá Jesús yáawinacawa Dios yéewápuwáise icùacaténá yáapicha macáita.

20 Nésetécáwa Jesús yéewáidacalénái nàacatéwa Jerusalén ìyacàlená lícha, nacàlidacaténáté Jesús itàacái macái cáli íinata. Yá Wáiwacali iyúudàaca níia, imàacaca namànica yái càmíirica wenàiwica idé imànica, náasáidacaténáté áibanái irí báisíiricaní yái Dios itàacáica.

SAN LUCAS

Prólogo

¹ Manùbéyéi wenàiwica nadéca natànàaca tàacáisi nacàlidacaténá càinácalité Jesucristo iyáaná wèewi yèepunícaalitéwa chái èeri irìcu.

² Jesúz yáapichéeyéi naicácaté natuí iyúwani macáita yái Jesucristo imànírica. Néese Dios ichùullacaté nía nacàlidáanápiná áibanái iríni yái báisíri tàacásica Jesucristo ìwali iyúwaté naicáaná macáita. Néeseté néewáidaca wía. Iná madécaná wenàiwica nadéca natànàaca tàacáisi càide iyúwaté Jesúz yáapichéeyéi yéewáidáanáté nía.

³ Núa, Lucas, nubànùa pirí cuyàluta, Teófilo, nùacawéeriná máiní cáimiétacanéeri. Nudéca nuéwáidacawa Jesucristo iináwaná ìwali macáita cayábéeri iyú. Yá nuínáidacawa cawàwanáta cayábaca nutànàacaalí pirí tàacáisi Jesucristo iináwaná ìwali machàcaníri iyú.

⁴ Iná nutànàaca pirí yái cuyàlutaca yéewanápiná píalíacawa cayába yái báisíri tàacásica Jesucristo ìwali càide iyúwaté áibanái yéewáidáaná pía.

Un ángel anuncia el nacimiento de Juan el Bautista

⁵ Bàaluité rey Herodes icùacaalité Judea yàasu cáli, néenialí iyacaté sacerdote íipidenéeri Zácarías, abéeri Abías itaquénainámi yéená, Aarón itaquérinámi nacái. Sacerdotenáica níái Abías itaquénainámica íibaidéeyéicaté Dios irípiná templo irìcu. Zácarías yàacawéetúa uípidená Elisabet, abéechúa Aarón itaquétúanámica nacái úa.

⁶ Zácarías, Elisabet nacái nàyaté machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, namàni nacái macáita càide iyúwaté Dios ichùullianá israelitanái imànica, iná canácata yáaliméeri icháawàaca naináwaná ìwali.

⁷ Quéwa méenibeca nía càmicáiná yéewa quéenibeca Elisabet. Máiní nacái béeyéica nía.

⁸ Yái sacerdote Zácaríasca íibaidacaté Dios irípiná imanùbaca yáapichawa templo irìcu. Aiba èerité iwàwacutá namànica culto Dios irípiná templo irìcu nàacaténá Dios icàaluíniná.

⁹ Càide iyúwaté sacerdote íiwitáise iyáaná, náucaca náichawa suerte náalíacaténátewa chánácalí néená iwàluèripináwa templo irìculé. Yá needáca Zácarías iwàlùanápináwa yeemácaténá pumèníri isàni Dios yàasu templo irìcu.

¹⁰ Iná Zácarías iwàlùacawa templo irìculé. Idècunitàacá yeemáca pumèníri isàni, manùba wenàiwica nasutáca Dios íicha templo ibàacháwalená irìcu.

¹¹ Néese abéeri ángel Dios ibànuèri chènuníse imàcacaca yáawawa Zácarías iicácani. Yái ángel ibàlùacawa altar yéewápuwáise, yái altar neemácatáica íinata pumèníri isàni.

¹² Iicácainá ángel, yái Zácarías ínáidacawa iicáidaca irí manuísíwata, máiní cáalu nacácani, yái Zácaríasca.

¹³ Quéwa ángel íimaca irí:

—Picá cáalu pía nuícha, Zácarías, Dioscáná idéca yéemíaca pisutáaná íicha. Piacawéetúa Elisabet quéenibéechúapiná piríwa abéeri sùmàiwa; pimàni íipidená Juan.

¹⁴⁻¹⁵ Imusúacaalípiná iicá èeriwa, yái máiní casíímáica piwàwa, cayábasíwata piicácani. Casíímáipiná nacái nawàwa áibanáica madécaná, máinícaíná cachàinírica píri íiwitáise Dios ìwali. Càmíiripináta ìira ipuíri, uva ituní nacái, canásíwata. Espíritu Santo icùapiná íiwitáise càiripináta, icùapiná íiwitáise nacái ipíchawáise imusúaca iicá èeri.

16 Néese iwènúadapiná náiwitáise àniwa Nacuèriná Dios irípináwa, níai manùbéeyéi Israel itaquénainámica, neebáidacaténá àniwa Nacuèriná Dios itàacáiwá.

17 Yái plírica Juanca icàlidapiná nalíwa Wáiwacali iináwaná ìwali ipíchawáise Wáiwacali yàanàaca. Mání cachàiniíri íwitáise yái plírica, càide iyúwaté profeta Elías bàaluité. Iwènúadapiná nasèenáí íwitáise caininácaténá naicáca néenibewa. Iwènúadapiná nacái náiwitáise, níai càmíyéica yeebáida Dios itàacái, náalícaténáwa càinácaalí iwàwacutáaná namànica nàyaté caténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càita plíri iwènúadapiná wenàiwicanáí íwitáise yéewacaténá neebáidaca Wáiwacali itàacái yàanàacaalípiná nàatalé —íimaca yái ángelca.

18 Néese Zacarías isutáca yéemìawa ángel:

—¿Càinásica yéewaná núalíacawa asáisí báisícaalí yái tàacáisi picàlidéerica nulí? Mánícata bérera núa, càita nacái nùacawéetúa bérera nacái úa —íimaca yái Zacaríasca.

19 Yá ángel íimaca irí:

—Núacata Gabriel, nuíbáida nacái Dios irípiná. Dios idéca ibàñuaca núa nutàanícaténá píapicha nucàlidacaténá pirí yái tàacáisi cayábéerica.

20 Quéwa siùcade càmita yéewa pitàaníca àta plíri imusúacatalétawa, yásí yéewa pitàaníca àniwa, càmicáiná peebáida yái núumáanáca pirí. Néese, yái núumáanáca plíri ìwali piiquéeripináca yéenáwaná yàanàacaalíwa —íimaca yái ángelca. Néese ángel yàacawa Zacarías sícha.

21 Idècunitàacá Zacarías itàaníca ángel yáapicha, áibanái wenàiwica báachawáiséeyéica nacùaca Zacarías imusúacawa. Náináidacawa manuísíwata cáná yéewa càmita imusúacaté tawo templo irícuíse.

22 Atata Zacarías imusúacawa, yátē càmita yéewa itàaníca náapicha, íná náalíacawa iicácaté yéenáwanási nacáiri Dios néeséeri templo irícu, itàanícaíná náapicha icáapi iyúwa, càmicáiná yéewa itàaníca. Yá matàacáica mamáalàacatani.

23 Idécanáamíté imáalàidaca imànicá libaidacaléwa Dios irípiná templo irícu, yá Zacarías yéepùacawa icapée néréwa.

24 Néesecáwa yàacawéetúa Elisabet udéerícuca sùmài. Yá cinco quéeri càmíchúata imusúawa icapée irícuísewa. Uumaca uínáidacawa ulíwa:

25 “Dios idéca iicáca nupualé yéewanápiná càmita quirínama wenàiwicanáí iicáaníca nuquíniná méenibéenáca núa”, úumaca.

Un ángel anuncia el nacimiento de Jesús

26 Elisabet udènìacaté seis quéeri udéerícuuná, yátē Dios ibàñuaca ángel ípidenéeri Gabriel yàanápináwa Nazaret iyacàlená néré, iyéerica Galilea yàasu calí íinata.

27 Dios ibàñuacaté Gabriel icàlidacaténá tàacáisi abéechúa mànacàu irí, ípidenéechúa María, càmíchúacáwa iimá asiali yáapicha, quéwa imàníchúacaté matrimonio ùyacàle mìnánai yàacuéssemi. Uacawéeripiná ípidená José, abéeri rey David itaquérinámi.

28 Yái ángel yàanàaca María yàatalé, yá íimaca ulí:

—Péemìa cayába, Dios imànipiná pirí cayábéeri manuí. Dios iyaca píapicha. Dios iyúudàapiná píawa manuísíwata áibanái inanái íicha canánama —íimaca yái ángelca.

29 María iicácaalí ángel, yá ucalùadacawa manuísíwata uémìaca ímáaná ulí. Yá uínáidacawa càinácaalísica ímáaná yái tàacáisi ángel itàidéerica iyú úa.

30 Néese ángel íimaca ulí àniwa:

—María, picá cáalu píá nuícha, cayábacáiná Dios iicáca píiwitáise.

31 Iná péemìa cayábani, mesúnamáita pidéerícuca. Pidènìapiná plíriwa. Pimàni ípidená Jesús.

³² Nacuèrinápinácani, cachàiníri íiwitáise, icùapiná níawa. Náimapiná ìwali Dios chènuníséeri Iiricani. Wacuèriná Dios imàacapiná plìri icùaca Israel itaquénainámi càide iyúwaté yàawirimí rey David icùanáté níá.

³³ Icùapiná níá càiripináta, níái Israel itaquénainámica. Càmíripináta iyamáida icùaca níá —íimaca yái ángelca.

³⁴ María íimaca ángel irí:

—¿Càinásica yéewaná quéenibeca núa càmíchúacáwa ìya asìali yáapicha? —úumaca úái Maríaca.

³⁵ Yá ángel íimaca ulí:

—Espíritu Santo yàanàapiná piataléwa. Dios chènuníséeri íiwitáise iyamáapinácawa piwicáulé iyúwa acalèe. Iná yéewa yái sùmài pimusúadéeripináca iicá èeri íipidená Mabáyawanéeri. Iipidená nacái Dios Iiri.

³⁶ Ua nacái péenásàatúaná íipidenéechúaca Elisabet udènìapiná uìriwa, éwita mánícaaníta béreruca úa. Uái nacàlidéechúacaté ìwali càmíchúasa yálimá quéenibeca, úata udéca udéerícuca sùmài seis quéeri siùcade udécadénáami udéerícuca.

³⁷ Dios yálimácáiná imànica macáita, íná canácata máníri càulenáca Dios íicha —íimaca yái ángelca.

³⁸ Iná María íimaca:

—Núacata yái Wacuèriná Dios yàasu wenàiwicaca. Yá numàacaca Dios imànica nulí càide iyúwa pímáaná nulí —úumaca úái Maríaca. Néese, ángel yèepùacawa uícha.

María visita a Isabel

³⁹ Néenialíté María ùacàatécatawa áiba yàcalé néré iyéerica Judea yàasu cálidúlinaméeri íinata. Zacarías, Elisabet nacái nàyaté néré.

⁴⁰ Yá María uwàlùacawa nacapèe irìculé, níái Zacaríasnáica. Yá utàidaca Elisabet.

⁴¹ Elisabet uémìacanacáita María itàidaca úa, yá mùlimùlicani yái sùmài achúméríinaca Elisabet idéerícurica. Yá Espíritu Santo icùaca Elisabet íiwitáise.

⁴² Néese Elisabet úumaca cachàiníri iyú María irí Espíritu Santo inùmalìcuise: —¡Dios idéca imànica pirí cayábéeri áibanái inanái íicha canánama! ¡Idéca nacái imànica cayábéeri plìri irí!

⁴³ Càmita núalíawa cáná yéewa Dios imànica nulí yái cayábéerica imàacáaná Nuíwacali yáatúa ùanàaca nùatalé upáchiaca núa.

⁴⁴ Nuémìacanacáita pitàidaca núa, yáta nuìri imùlimùliacawa nudèerícu casíimáicaináni.

⁴⁵ ¡Dios imàacaca casíimáica piwàwa peebáidacaináté imàníinápiná pirí cayábéeri càide iyúwa ímáaná pirí! —úumaca úái Elisabetca.

⁴⁶ Néese María íimaca:

“Nucàlidaca manuísíwata Wacuèriná Dios iináwaná ìwali, mání cayábéericani;

⁴⁷ Casíimáica nuwàwa Dios yáapicha, yái iwasèerica núa yàasu yùuwichàacáisi íichawa.

⁴⁸ Casíimáica nuwàwa Dios yáapicha, Dioscáná idéca iicáca nupualé, núa yàasu wenàiwica càmíchúa mání cachàini. Yá siùcáisede macái wenàiwica nacàlidapiná nuináwaná ìwali Dios idéca imàacaca casíimáica núa.

⁴⁹ Casíimáica núa, yácainá yái Dios Cachàinírica náicha canánama idéca iyúudàaca núa manuísíwata. ¡Yácata yái Mabáyawanéerica, yái Diosca!

⁵⁰ Dios iicáca napualé càiripináta cawinácaalí wenàiwica yèeyéica icàaluíniná.

⁵¹ Dios imànipiná madécaná ichàini manuíri iyúwa. Imawènìadapiná wenàiwica cachàiníyéica iicáca yáawawa.

- 52 Níái icuèyéica èeri mìnánái, Dios yúucapiná níawa nàalubái ínatáisewa, yá càmita ibatàa nacùaca wenàiwicanái quirínama. Yá Dios imichàidapiná áibanái càmíiyéi máiní cachàini icuèyéipináca wenàiwica náamirìcubàami.
- 53 Dios yàapiná madécaná cayábanaméeri wawàsi máapíyéi wenàiwica irí. Ichùuliàpiná càasuýéi wenàiwica nèepùanápináwa íicha. Yásí nèepùacawa íicha canéeyéi irí wawàsi icáapi irícuwa.
- 54 Dios iyúudàapináca wíawa, wía yàasu wenàiwicaca, Israel itaquénainámica. Càmíripináta iimáicha iicáca wapualé icùacaalípiná wía.
- 55 Dios icàlidacaté càiri tàacáisi wàawirináimi irí, yá imànipiná càiripináta càide iyúwaté íimáaná nalí, yái Abrahamca, wía nacái itaquénainámica”, úumaca úái Maríaca.
- 56 Maríia iyamáacawa Elisabet yáapicha másiba quéeri, néese másiba quéeri idénáami, yá Maríia uèpùacawa ucapée néréwa.

Nacimiento de Juan el Bautista

- 57 Néeseté yàanàaca Elisabet yéenáwaná umusúadáanápiná iicá èeri, yá umusúadaca uìriwa.
- 58 Néese uyaquewéeyéi, uénánái nacái néemìaca uináwaná ìwali Dios iicácaté upualé manuísíwata. Iná nàaca napáchiaca úa, nàacawéeridacaténá úa casíimáiri iyú.
- 59 Néeseté yái sùmàica idènìacanáamíté ocho èeri, yá natécani namànicaténáté irí circuncisión. Yá néese nawàwa namànica íipidená Zacarías càide iyúwa yáaniri íipidená.

60 Quéwa yáatúa íimaca nalí:

—Càmírita, néese íipidenápiná Juan —úumaca nalí.

61 Yá náimaca ulí:

—¿Cáná? Canámita péenánái càiri íipidená —náimaca.

62 Néese natàaníca nacáapi iyúwa sùmài yáaniri irí nasutácaténá néemìawani càinácalí iwàwáaná yàaca íipidená.

63 Yá yáaniri isutáca náicha achúméri tablero itànàacatáipiná sùmài íipidená. Yá itànàacani: “Iipidenápiná Juan”, íimaca itànàaca. Yá macáita náináidacawa naicáidaca manuísíwata Zacarías irí.

64 Yáta yéewa itàaníca yái Zacaríasca. Yá idàbaca yàaca Dios irí cayábéeri.

65 Néese cáaluca náináidacawa macáita níái nayaquewéeyéica. Yá macáitwenàiwica ìyéeyéicaté Judea yàasu cálí dúlinaméeri íinata nacàlidaca nalíwáaca càinácalité Zacaríasnái ichàbáanáwa.

66 Yá macáita yéemièyéica naináwaná ìwali náináidacawa nawàwalícuísewa manuísíwata, náimaca nalíwa: “¿Càinásica imànipiná bérericáalíni, yái sùmàica?” cài náináidacawa. Básicáináta mamáalàacata Dios iyúudàacani manuísíwata íwitáise cachàiníiri iyúwa.

El canto de Zacarías

- 67 Néeseté Espíritu Santo icùaca Zacarías íwitáise, yái sùmài yáanirica. Yá Zacarías icàlidaca tàacáisi Dios inùmalícuíse. Yá íimaca:
- 68 “¡Wàacué irí cayábéeri, yái Wacuèriná Dios, yái icuèrica wía, wía Israél itaquénainámica, yàanàapinácainá wàatalé iwasàacaténá wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, wía yàasu wenàiwicaca!
- 69 Dios ibànùapiná walí abéeri cachàiníiri íwitáise iwasèeripiná wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Yái yàanèeripináca wàatalé, yácatá rey David itaquérinámica, yái David Dios yàasu wenàiwicaca báaluité.
- 70 Dios idéca imànica walí càide iyúwaté yàasu profetanái icàlidáaná tàacáisi Dios inùmalícuíse.
- 71 Nacàlidacaté Dios iwasàanápináté wía wàuwidenáí íichawa, náicha nacái macáita wenàiwica báawéeyéica iicáca wía.

- ⁷² Profetanái icàlidacaté nacái Dios iicáanápinátē wàawirináimi itúulécaná, yá nacái càmita iimáicha wawàsi mabáyawanéerica imàníricaté wàawirináimi yáapicha.
- ⁷³ Yácata tàacáisi Dios icàlidéericaté máiní cámiétacanéeri iyú wàawirimí Abraham irí:
- ⁷⁴ Iwasàapiná wíawa wàuwidenáí íchawa wáibaidacaténá irípiná macàaluínináta,
- ⁷⁵ wàyacaténá nacái Dios iicápiná machacàníri iyú, mabáyawanéeri iyú nacái macái èeri idècunitàacá wàyaca chái èeri irícu.
- ⁷⁶ Néese pía, nuìrica, bérericaalípiná pía, yásí Dios chènuníséeri, cachàiníri náicha canánama, íimapiná piwali yàasu profetaca pía, picàlidacáiná wenàiwicanáí irí Wáiwacali iináwaná ìwali ipíchawáise yàanàaca, pimichàidacaténá irípiná wenàiwicanáí íwitáise, nacùanápiná Wáiwacali yàanàaca nàatalé, neebáidáanápiná Wáiwacali itàacái.
- ⁷⁷ Péewáidapiná Wáiwacali yàasu wenàiwica náalíacaténáwa Dios imàacáanápiná iwàwawa nabáyawaná ícha, iwasàanápiná nía nacái yàasu yùuwichàacáisi íchawa.
- ⁷⁸ Yácainá Wacuèriná Dios iicáca wapualé manuísíwata, yá nacái ibàñùapiná walíni chènuníise yái ichàiniadéeripináca wawàwa càide iyúwa èeri ica-maláná isíimáidacaalí wawàwa èeri imusúacanáamiwa amalácaténá wawicáu àniwa.
- ⁷⁹ Yácata yàanèeripiná amalácaténá imànica wáiwitáise wía catéeyéica íwitáise, cálaluýéica iicáca yéetácáisi. Yàanàaca yéewáidacaténá wía wàyacaténá machacàníri iyú yéewanápiná matuíbanáica wía”, iimaca yái Zacaríasca.
- ⁸⁰ Néese yái sùmàica idàwinàacawa, cachàinica nacái íwitáise Dios ìwali. Néese bérericanáami yái Juanca, yáté iyaca manacúali yùucubàa càináwàiri canácatlé wenàiwica, àta Dios ichùulìacataléta icàlidaca tàacáisi Dios inùmalìcuíse israelitanái irí.

2

Nacimiento de Jesús

¹⁻² Néenialíté, Cirenio icùacaalíté Siria yàasu cáli, néese emperador Agusto idàbacaté ichùulìaca natànàaca náipidenáwa, macái èeri mìnánai imanùbaca, yéewacaténá romanonáí iputàaca nía.

³ Iwàwacutá macáita nèepùacawa nàawirináimi iyacàle néréwa àniwa natànàacaténá náipidenáwa néenibàata.

⁴ Ináté José yàaca nacáiva Nazaret iyacàlená ícha, Galilea yàasu cáli néese, yàacaténáwa Judea yàasu cáli néré, Belén iyacàlená irículé, rey David imusúacatáicaté iicá èeri. Rey David itaquérinámica yái Joséca, Ínáté yèepùacawa néré àniwa.

⁵ Yá yàacawa Belén iyacàlená néré yái Joséca itànàacaténá íipidenáwa María yáapicha úái yàacawéetúapináca. Idéerìcuíchúacáwa úái Maríaca.

⁶ Néese idècunitàacá nàyaca Belén iyacàlená néré, yáté yàanàaca María yéenáwaná umusúadáanápiná iicá èeri.

⁷ Canáca nalí naimácatáipiná, manùbacáiná wenàiwica yàanàacaté Belén iyacàlená irículé. Atata nàanàaca pírái yàalu, naimácatáipiná. Yá umusúadaca iicá èeri yái idàbáanéerica uìrica. Yá uépùacani wáluma iyú. Néese ulìadaca uìriwa pírái iyáacàalu irículé, canácainá áiba naimácatáipiná.

Los ángeles y los pastores

⁸ Mawiénita Belén iyacàlená irí nàyacaté abénaméeyéi asìanái icuèyéicaté ipìranáwi oveja. Nàyaca manacúalibàa táiyápinama, nacùacaténá napìranái ovejawa.

9 Yáta Dios yàasu ángel imàacaca yáawawa naicácani. Yá Dios icamaláná icànaca natéese, yá máiní cáaluca nía.

10 Quéwa ángel íimaca nalí:

—Picácué cáalu pía nuícha, nutécáinácué pirí cayábéeri tàacáisi, isímáidéeripiná manuísíwata macái wenàiwica:

11 Siùca èeri idéca imusúaca iicá èeri, yái iwasèeripinácuéca píawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Belén iyacàlená irìcu rey David imusúacatácaté iicá èeri, idéca asáica yái Wáiwacalica, yái Mesíasca, judío icuèrinápináca.

12 Pianèeripinácué néepuéri wáluma iyú, irìacawa pírái iyáacàalu irìcu, píalíacaténácuéwa càirínácaalíni yáara quìrasìica —íimaca nalí yái ángelca.

13 Yáta madécaná ángelnái namàacaca níawawa chènuníise asìanái iicácaténá nía ángel yáapicha, yèeyéica Dios irí cayábéeri. Náimaca:

14 “¡Píacué Dios chènuníiséeri irí cayábéeri! ¡Máiní matuíbanáiri iyú nàyaca cawinácaalí èeri mìnánai casíimáiyéica Dios iicáca íwitáise!” náimaca ángelnáica.

15 Idécanáamíté ángelnái nèepùacawa náicha chènuniré, néese níái icuèyéica ovejanái náimaca nalíwáaca:

—Wàacuéwa Belén iyacàlená néré waicácaténá càinácaalí iyáaná, Wacuèriná Dios icàlidéerica walí iináwaná ìwali —náimaca nalíwáaca níái icuèyéica ovejanái.

16 Yáté nàacàatécatawa néré. Yá nàanàaca María, José nacái, quìrasìi nacái irièriwa pírái iyáacàalu irìcu.

17 Néese naicácaináni, íná nacàlidaca áibanái iríni yái tàacáisi ángel icàlidéericate nalí quìrasìi ìwali.

18 Yá macáita wenàiwica yéemièyéica quìrasìi iináwaná, náináidacawa manuísíwata càinácaalí ímáaná yái tàacáisi nacàlidéerica quìrasìi ìwali, níái icuèyéica ovejanái.

19 Maríata quéwa, canácatáita uimáicha quirínama càinácaalíté náimáaná uìri ìwali, uínáidacawa mamáalàacata nàasu tàacáisi ìwali.

20 Néese níái icuèyéica ovejanái nèepùacawa náicha napìraná yàatalépináwa. Casíimáiri iyú nacàlidaca Dios iináwaná ìwali cayábéericani, nàaca nacái Dios irí cayábéeri ìwali macáita yái naiquéerica, néemìaca nacái, macáicaináta ichàbacatéwa càide iyúwaté ángel ímáaná nalí.

El niño Jesús es presentado en el templo

21 Ocho èeri imusúacadénáamiwa yái sùmàica, yáté namànica irí circuncisión. Yá nàaca íipidená Jesús, càide iyúwaté ángel icàlidáanáté María irí íipidenápiná, ipíchawáiseté udéerícuca sùmài.

22 Néese cuarenta èeri imusúacadénáamiwa, yáté iwàwacutá namànica càide iyúwaté profeta Moisés ichùulìanáté israelitanái imànica Dios inùmalícuíse, masacàacaténá Dios iicáca nía àniwa, nasutáanápiná Dios íicha àniwa templo irìcu. Iná natéca sùmài Jerusalén iyacàlená néré, yáasáidacaténáni Dios irí.

23 Càité namànica yácainá profeta Moisés itànàacaté càiri tàacáisi Dios inùmalícuíse: “Asìalicalí idàbáanéerica uìrica, yásí Dios yàasu wenàiwicatinácani yái sùmàica”, cài itànàacaté profeta Moisés.

24 Ináté nàacawa namànicaténá sacrificio Dios irípiná, nanúanápiná pucháiba unùcu, càide iyúwaté Dios ichùulìaná judiónái imànica catúulécanácaalí nía. Iwàwacutá nàaca pucháiba unùcu púubéyéi, càmicaalí nacái, nàaca pucháiba unùcu manuínaméeyéi yéenibe. Ináté José, María nacái namàacaca pucháiba unùcu Dios irípiná ofrenda iyú catúulécanácaalí nía.

25 Néenialíté iyaca asìali Jerusalén iyacàlená mìnali íipidenéeri Simeón. Yái asìali máiníri cayábaca íwitáise, iyéerica machacàníri iyú, yèeri nacái Dios

icàaluíniná, icùa nacái Dios iwasàaca Israel itaquénainámi nàuwichàacái íchawa. Espíritu Santo nacái yàacawéeridaca Simeón.

²⁶ Espíritu Santo imàcacaté Simeón yálíacawa càmílinápinátē yéetáwa àta idécataléta iicáca Mesías, yái asiali Dios ibànuèripinácaté israelita icuèrinápináca.

²⁷ Néese Espíritu Santo ichùulìaca Simeón yàanápináwa templo néré. Yáté Simeón iyaca templo irìcu nàanàacaalíté néré níái sùmài isèenáica, yái sùmàica íipidenéerica Jesús. Natécaté Jesús templo néré namànicaténá càide iyúwaté profeta Moisés itànàaná Dios itàacái israelitanái imànínápiná néenibe asianái iríwa.

²⁸ Simeón yeedáca Jesús yàanalìculéwa, yá Simeón yàaca Dios irí cayábéeri. Néese Simeón íimaca:

²⁹ “Pía, Nucuèriná Dios, siùca pidéca pimànica càide iyúwa pílmáanátē nulí; yásí cayábaca pimàcacá nuétacawa matuíbanáiri iyú, núa piásu wenàiwicaca.

³⁰ Nudéca nuicácani nutuí iyúwa, yái iwasèeripináca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha,

³¹ càide iyúwa pichùulìaná imànica macái èeri mìnánái yàacuéssemi.

³² Amaláca imànipiná náwitáise, níara càmíiyéica israelitaca, náalíacaténáwa càinácalí iwàwacutáaná namànica nàyatécaténá càide iyúwa piwàwáaná. Cáimiétacanápiná nacái imànica wíawa, wía piásu wenàiwicaca, Israel itaquénainámica”,

íimaca yái Simeónca.

³³ Néese José, úa nacái Jesús yáatúaca náináidacawa néemìaca manuísíwata yái tàacáisisca Simeón icàlidéerica sùmài ìwali.

³⁴⁻³⁵ Néese Simeón isutáca nalí Dios íicha imànínápiná nalí cayábéeri. Yá íimaca María irí àniwa úái Jesús yáatúaca:

—Péemìa cayábani Dios idéca ibàñuaca yái sùmàica yéewanápiná Israel itaquénainámi néemìacani. Quéwa néemìacaalípináni, yá manùbéeyéi nacaláapinácwaa Dios íicha càmicáiná neebáida itàacái, yái sùmàica. Quéwa áibanái manùbéeyéi nawènúadapiná náwitáisewa Dios irípiná, neebáidacáiná itàacái, yái piirica. Dios idéca ibàñuacani yáasáidacaténá nalí càinácalí Dios iwàwáaná nàyaca íná manùbéeyéi wenàiwica nàuwideca namànipinácani. Càita yáasáidapiná càinácalí ìwali manùbéeyéi wenàiwica náináidacawa nawàwalícuísewa. Quéwa pía, piicápiná iyúwa macáita ichàbáanáwa, yásí achúmaca piwàwa manuísíwata càide iyúwa espada machete nacáiri idéca nacáicalí isutàaca pía —íimaca yái Simeónca.

³⁶ Uyaca nacái inanái templo irìcu icàlidéechúa tàacáisisca Dios inùmalìcuíse íipidenéechúa Ana. Uanirimi íipidenáte Fanuel, abéeri Aser itaquérinámi. Máiní béreruca úái Anaca. Ucásàacatéwa mánacàucaalíté úa. Yáté ùyaca siete camuí ùacawéerimi yáapichawa.

³⁷ Néeseté yéetáca uícha ùacawéerimica, yáté ùyaca templo irìcu ochenta y cuatro camuí idécanáamíté ùacawéerimi yéetáca uícha. Càmita umusúawa templo íicha, uíbaida quéwanáta èeríapinama, táiyápinama nacái Dios irípiná. Umàacaca uíchawa uyáacaléwa, usutá nacái úawawa Dios íicha, ùacaténá icàaluíniná.

³⁸ Yáté Ana yàanàaca néré. Uicácanacáita yái sùmài Jesúscua, yá udàbaca ùaca Dios irí cayábéeri ìwali. Yá ucàlidaca áibanái irí Jesús iináwaná ìwali, caw-inácalí wenàiwica icuèyéicaté Dios iwasàanápiná Jerusalén iyacàlená mìnánái nàuwichàacái íchawa.

39 Néese isèenáí namáalàidacaté namànica macáita càide iyúwaté Dios ichùulìaná israelitanái imànica, yá nèepùacawa Galilea yàasu cáli néré, nàyacàle nérépináwa, íipidenácatelé Nazaret.

40 Néese yái sùmài idàwinàacawa cachàiníiripiná, cáalíacáiri yáwanáí nacái. Dios nacái imànica irí cayábéeri.

El niño Jesús en el templo

41 Càide iyúwaté Jesús isèenáí íiwitáise ìyáaná, nàacawa napáchiaca camuí imanùbaca Jerusalén ìyacàlená néré naicácaténá néré náapicha judiónáí yàasu culto íipidenéeri Pascua.

42 Jesús idènlacáinátē doce camuí, yá nàacawa macáita Jerusalén ìyacàlená néré càide iyúwaté náiwitáise ìyáaná Pascua yàasuná culto iwalí.

43 Néese Pascua yàasuná culto idénáami nèepùacawa nàyacàle nérépináwa. Yái sùmài Jesús iyamáacawa Jerusalén ìyacàlená irìcuta. Isèenáí quéwa càmita náalíawa iyamáanátewa náicha.

44 Nayúunáidaca Jesús yàacawa imanùbaca yáapichawa, íná nàacawa èeríapinama. Néese nacutáca Jesús namanùbacanái yèewibàawa, néenánái yèewibàa nacáwa.

45 Néese, càmicáinátē nàanàa Jesús, yá nèepùaca nàacaténá nacutácani Jerusalén ìyacàlená néré.

46 Néese másiba èeri irìcu, yá nàanàaca Jesús átata templo irìcu. Yái Jesús yáawinéeriwa nèewi níái yéewáidéeyéicaté wenàiwica Dios itàacái iyú templo irìcu. Yéemìaca ìyaca néewáidáaná wenàiwica. Isutáca yéemìawa nía nacái.

47 Néese macáita yéemièyéica Jesús íimáaná, yá náináidacawa néemìacani manuísíwata, máinícáiná cáalíacáicani, yáalíacáiná nacái icàlidaca nalíni cáalíacáiri iyú, nasutácalí néemìawani Dios itàacái iwalí.

48 Néese, isèenáí nàanàacani, yá náináidacawa manuísíwata naicáidaca irí. Yá María íimaca Jesús irí:

—Nuìri, ¿cáná pidé cài pimànica walí? Píaniri, núa nacái wadéca wacutáca pía máadainí, máiní nacái achúmaca wawàwawa wáináidacawa piwali —úumaca.

49 Jesús íimaca nalí:

—¿Cánásicué picutá núa áibalé? ¿Càmitasicué píalíawa iwàwacutáaná nuíbaidaca Núaniri irípináwa icapèe irìcu? —íimaca yái Jesúsca.

50 Càmita quéwa náalía néemìaca càinácalí íimáaná yái tàacáisi Jesús icàlidéerica nalí.

51 Néese, Jesús yèepùacawa náapicha Nazaret ìyacàlená néré. Yá imànica macáita càide iyúwa nachùulìanáni. Quéwa yáatúa íináidacawa mamáalàacata uwàwallìcuísewa iwalí, yái wawàsica.

52 Jesús idàwinàacawa yàacawa, cáalíacáica yáwanáí nacáicani. Casíimái nacái Dios iicáca íiwitáise. Yá macáita wenàiwica cayábaca naicáca Jesús.

3

Juan el Bautista en el desierto

1 Idécanáamíté emperador Tiberio icùaca macái cáli catorce camuí, néese yàasu quincéená camuí irìcu, yá gobernador Poncio Pilato icùaca ìyaca Judea yàasu cáli. Herodes icùaca ìyaca Galilea yàasu cáli. Herodes yéenásàiri íipidenéeri Felipe icùaca ìyaca Iturea yàasu cáli, Traconite yàasu cáli nacái. Gobernador Lisanias icùaca ìyaca Abilinia yàasu cáli.

2 Sacerdote Anás, sacerdote Caifás nacái, níacata sacerdote íiwacanánáica. Néenálíté Dios ichùulìaca Juan el Bautista icàlidáanápiná itàacái wenàiwicanái irí. Iyacaté manacúali yùucubàa càinawàiri yái Juanca, Zacarías lirimica.

3 Inátè Juan yèepunícawa yàacawa mawiénibàà Jordán inanába irí. Yá icàlidaca wenàiwicanái irí iwàwacutáaná nawènúadaca náwitáisewa Dios irípiná, namàacáanápiná náichawa yái báawéerica namànírica, nabautizáca nacáiwá neebáidacaténá Dios itàacái, yéewanápiná Dios imàcacaca iwàwawa nabáyawaná íicha, yái báawéerica namàníricaté.

4 Bàaluité profeta Isaías itànàacaté tàacáisi Dios inùmalìcuíse Juan el Bautista ìwali, Càité Isaías itànàaca:

“Abéeri asiali icàlidapiná nalíwani cachàiníiri iyú manacúali yùucubàà caináwáiri. Càipiná íimaca nalí: ‘Càide iyúwa wenàiwicanái ichùnìacaalí àyapu Náiwacali irípináwa, càita nacái iwàwacutácué pichùnìaca plíwitáisewa Wacuériná Dios irípiná pitàidacaténácué cayábéeri iyúni. Pichùnìacué plíwitáisewa yéewacaténá yéewáidacuéca piyaca machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná.

5 Pichùnìacué plíwitáisewa Wacuériná Dios irípiná càide iyúwa wenàiwica nachùnìacaalí àyapu Náiwacali irípináwa yéewacaténá yàanàaca nàatalé. Napuníadaca macái manuínaméeyéi utàwi cálí iyú. Náicaca macái dúli, sàabadacaténá nía. Machacànica namànica macái éeruíri àyapu. Cayábaca namànica báawéeri àyapu.

6 Yá macái èeri mìnánái naicápiná yái wenàiwica Dios ibànuèrica aléi èeri irìculé iwasàacaténá èeri mìnánái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha’, càipiná íimaca”, íimacaté yái profeta Isaíasca.

7 Manùbéeyéi wenàiwica namusúacawa nàyacàle imanùbaca néesewa, yá nasutáca Juan íicha ibautizáanápiná nía. Quéwa Juan yáalíacawa abénaméeyéi càmita nawènúada náwitáisewa nabáyawaná íicha báisíiri iyú, inátè Juan yáalàaca nía cachàiníiri iyú. Iimaca nalí: “¡Píacué, càiyéide iyúwa àapi iculále! Manuíri yùuwichàacáisi yàanàaca mesúnamáita yùuwichàidacaténá wenàiwicanái. Piyúunáidacuéca píalimáaná pichúuliacawa íicha, yái yùuwichàacáisica, pibautizácaalícaitawa, éwitacué càmicáaníta piwènúada plíwitáisewa báisíiri iyú pibáyawaná íchacuéwa. ¡Càmita nucàlidacué pirí càri chìwái!

8 Iwàwacutácué piyaca machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, yéewanápiná macái wenàiwica naicáca amaléeri iyú piwènúadacuéca plíwitáisewa báisíiri iyú Dios irípiná. Picácué càí píima piríwáaca: ‘Canácatáita Dios yùuwichàida wíawa, ¡Abraham itaquénainámicáiná wíá!’ picácué píima. Péemìacué cayába, éwita Dios imáalàida macáitacué píá pibáyawaná ìwalíisewatá, càicáaníta Dios yálimá iwènúadaca níái íbaca Abraham itaquénainámipiná iyútá, Dios yàasu wenàiwic平ná nía píamirùcubàacué.

9 Mání mawiénica yái yùuwichàacáisica Dios imàquéeripiná yàanàaca báawéeyéi ìwali, càide iyúwa mawiénicalí wenàiwica iwichùaca àicu ìwali chipàali iyú, càita nacái mawiénica yái Dios yàasu yùuwichàacáisica. Péemìacué comparación: Càide iyúwa wàucacaalí macái àicu canéeri ìyacaná cayába weemácaténá nía quichái irícu, càita nacái Dios yùuwichàidapiná wenàiwica quichái irícu, cawinácaalí wenàiwica càmíiyéica imàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná”, íimaca yái Juanca.

10 Inátè manùbéeyéi wenàiwica yàanèeyéicaté Juan el Bautista yàatalé, nasutáca néemìawa Juan. Náimaca irí:

—¿Cainásica iwàwacutá wamànica? —náimaca irí.

11 Juan íimaca nalí:

—Pidènìacaalícué pucháiba bàlesi, piacué abéeri bàlesi áiba wenàiwica irí canéerica ibàle. Pidènìacaalícué yàacàsi, piacué nayáapiná, canéeyéica irí yàacàsi —íimaca yái Juanca.

12 Nàyaca néeni abénaméeyéi yeedéeyéica plata néenánái judío íichawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. Nàacatéwa néré nabautizácaténáwa. Nasutáca néemìawa Juan:

—Pía yéewáidéerica wía, ¿càinásica iwàwacutá wamànica? —náimaca.

13 Juan íimaca nalí:

—Picácué picobra nía ichàbanamawa. Peedácué náicha càitade iyúwa romanonái ichùullaná peedáca —íimaca yái Juanca.

14 Abénaméeyéi úwinái nacái nasutáca néemìawa Juan:

—Wía nacái, ¿càinásica iwàwacutá wamànica? —náimaca. Juan íimaca nalí:

—Picácué pibáulia pinúaca wenàiwica piyéedùacaténá nàasu. Picácué picháawàa nainawaná ìwali pichiwa iyúwa, peedácaténá piríwa nàasu. Casíimáicué nacái piicáca piwèniwa romanonái yàasu gobierno yèericuéca pirí —íimaca yái Juanca.

15 Níai wenàiwicaca naináidacawa cawàwanáta Dios imànínápinátē naicá áiba wawàsi máiníri cachàinica. Naináida nacáwa nawàwalícuéwa Juan ìwali cawàwanáta Mesíascani, yái judío icuèrinápináca, Dios ibànuèrica nalí.

16 Quéwa Juan íimaca macái wenàiwicanái irí: “Báisita nubautizácuéca pía úni yáaculé. Quéwa mesúnamáita áiba yàanàaca. Yáta ibànùapiná Espíritu Santo abénaméeyéi péenácué irí ibautizácaténá náwitáise Espíritu Santo ichàini iyú, cawinácalí wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái, yái yàanèeripináca. Quéwa áibanái péenácué càmíiyéica yeebáida itàacái, ibautizápiná níawa quichái iyú nàuwichàacaténáwa càiripináta. Máiní cachàinírica íwitáise nuícha. Nuíwacalicaní, yái yàanèeripináca; nuicáca núawawa càride iyúwa yàasu wenàiwica càmíirica cachàini náicha canánama, máinícainá cayábéerica nuíchani.

17 Càide iyúwa wenàiwicanái itécalí yàasu palawa nacáapi irícuwa, masacàacaténá namànica nàasu trigo ituínáwa, náaláidacaténá nacái trigo iwíralèmi, càita nacái yái yàanèeripináca núamirícupiná yàanàaca iwàlisàidacaténá yàasu wenàiwica íwitáisewa, iseríacaténá nacái nía náicha áibanái càmíiyéica yàasu. Càide iyúwa wenàiwica yeedácalí ibànakale trigo ituínáwa manuíri capíi irículé, ituínási yàaluca, càita nacái yái yàanèeripináca iwacáidapiná yàataléwa yàasu wenàiwicanáwa. Càide iyúwa wenàiwica yeemácalí ituíná iwíralèmi manuíri quichái irícu, càita nacái yái yàanèeripináca yùuwichàidapiná nía quichái irícu, càmíiyéica yàasu wenàiwica; yùuwichàidapiná nía quichái irícu càmíirica ichacàwa càiripinéerita iyaca”, íimaca yái Juanca.

18 Càité Juan icàlidaca nalíni. Yàalàaca nía déecuíri iyú icàlidacaténá wenàiwicanái irí cayábéeri tàacáisi Dios ichùulièrica icàlidaca nalí.

19 Juan yàalàaca gobernador rey Herodes nacái cachàiníri iyú, Herodes imelùdacainátē yéenásàiri Felipe ínuwa, íipidenéechúa Herodías, Herodes imànicainátē nacái manùba báawéeri.

20 Herodes quéwa imànica áiba wawàsi máiníri báawaca náicha canánama: Herodes yúucaca Juan presoíyéi ibànalículé.

Jesús es bautizado

21 Quéwa ipíchawáiseté Herodes yúucaca Juan presoíyéi ibànalículé, Juan ibautizácaté manùbeyéyi wenàiwica. Juan ibautizá nacái Jesús. Yái Jesúsca, idècunitàacá isutáca yáawawa Dios íicha, yáta capíraléeri cálí yàacùacawa.

22 Yá Espíritu Santo iricùacawa Jesús ìwali càride iyúwa waicáaná unùcu iricùanáwa. Néese néemìaca Dios itàacái chènuníise. Dios íimaca Jesús irí:

—Píacata Nuìri nuwàwéeri caininéeri nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicáca pía —íimaca yái Diosca.

Los antepasados de Jesucristo

²³ Jesús idènìacaté cawàwanáta treinta camuí idàbacaalíté yéewáidaca wenàiwicanái. Abénaméeyéi wenàiwica nayúunáidaca José iirimicaténi, yái Jesúsca. José yàacawéetúa yáaniri íipidenátē Elí.

²⁴ Elí yáaniri íipidenátē Matat. Matat yáaniri íipidenátē Leví. Leví yáaniri íipidenátē Melqui. Melqui yáaniri íipidenátē Jana. Jana yáaniri íipidenátē José.

²⁵ José yáaniri íipidenátē Matatías. Matatías yáaniri íipidenátē Amós. Amós yáaniri íipidenátē Nahúm. Nahúm yáaniri íipidenátē Esli. Esli yáaniri íipidenátē Nagai.

²⁶ Nagai yáaniri íipidenátē Maat. Maat yáaniri íipidenátē Matatías. Matatías yáaniri íipidenátē Semei. Semei yáaniri íipidenátē Josec. Josec yáaniri íipidenátē Judá.

²⁷ Judá yáaniri íipidenátē Joanán. Joanán yáaniri íipidenátē Resa. Resa yáaniri íipidenátē Zorobabel. Zorobabel yáaniri íipidenátē Salatiel. Salatiel yáaniri íipidenátē Neri.

²⁸ Neri yáaniri íipidenátē Melqui. Melqui yáaniri íipidenátē Adi. Adi yáaniri íipidenátē Cosam. Cosam yáaniri íipidenátē Elmadam. Elmadam yáaniri íipidenátē Er.

²⁹ Er yáaniri íipidenátē Josué. Josué yáaniri íipidenátē Eliezer. Eliezer yáaniri íipidenátē Jorim. Jorim yáaniri íipidenátē Matat.

³⁰ Matat yáaniri íipidenátē Leví. Leví yáaniri íipidenátē Simeón. Simeón yáaniri íipidenátē Judá. Judá yáaniri íipidenátē José. José yáaniri íipidenátē Jonam. Jonam yáaniri íipidenátē Eliaquim.

³¹ Eliaquim yáaniri íipidenátē Melea. Melea yáaniri íipidenátē Mena. Mena yáaniri íipidenátē Matata. Matata yáaniri íipidenátē Natán.

³² Natán yáaniri íipidenátē rey David. Rey David yáaniri íipidenátē Isaí. Isaí yáaniri íipidenátē Obed. Obed yáaniri íipidenátē Booz. Booz yáaniri íipidenátē Sala. Sala yáaniri íipidenátē Naasón.

³³ Naasón yáaniri íipidenátē Aminadab. Aminadab yáaniri íipidenátē Admin. Admin yáaniri íipidenátē Arni. Arni yáaniri íipidenátē Esrom. Esrom yáaniri íipidenátē Fares. Fares yáaniri íipidenátē Judá.

³⁴ Judá yáaniri íipidenátē Jacob. Jacob yáaniri íipidenátē Isaac. Isaac yáaniri íipidenátē Abraham. Abraham yáaniri íipidenátē Taré. Taré yáaniri íipidenátē Nacor.

³⁵ Nacor yáaniri íipidenátē Serug. Serug yáaniri íipidenátē Ragau. Ragau yáaniri íipidenátē Peleg. Peleg yáaniri íipidenátē Heber. Heber yáaniri íipidenátē Sala.

³⁶ Sala yáaniri íipidenátē Cainán. Cainán yáaniri íipidenátē Arfaxad. Arfaxad yáaniri íipidenátē Sem. Sem yáaniri íipidenátē Noé. Noé yáaniri íipidenátē Lamec.

³⁷ Lamec yáaniri íipidenátē Matusalén. Matusalén yáaniri íipidenátē Enoc. Enoc yáaniri íipidenátē Jared. Jared yáaniri íipidenátē Mahalaleel. Mahalaleel yáaniri íipidenátē Cainán.

³⁸ Cainán yáaniri íipidenátē Enós. Enós yáaniri íipidenátē Set. Set yáaniri íipidenátē Adán, yái asìali Dios idàbérericaté.

4

Jesús es puesto a prueba

¹ Néseté Espíritu Santo icùaca Jesús íiwitáise. Jesús yèepùacawa Jordán inanába íicha, yá Espíritu Santo itéca Jesús manacúali yùuculé càináwàiri.

2 Jesú斯 ìyacaté néré cuarenta èeri. Satanás yáalimáidaca Jesú斯 imànínápiná ibáyawanáwa quéwa càmita Jesú斯 imàni cài. Canácata Jesú斯 iyéeri iyáacaléwa cuarenta èeri, yáté máapicani.

3 Néese, Satanás íimaca Jesú斯 irí:

—Dios Iiricáiná pía, piwènúada yái íbaca pan iyú piyáacaténáni —íimaca yái Satanásca.

4 Jesú斯 íimaca irí:

—Càmírita. Dios itàacái profeta itànèericaté íimaca walí: ‘Picácué wáináidawa yáacàsi ìwali Dios íicha. Néese iwàwacutá weebáidaca macáita iyúwa Dios íimáaná yéewanápiná wàyaca machacàníri iyú’, íimaca yái Dios itàacáica —íimaca yái Jesúscia, càmicáiná iwàwa imànica wawàsi meedá irípináwa Dios íiwitáise iyú.

5 Néese, Satanás itéca Jesú斯 chènuníri dúli ínatalé. Yá Satanás yáasáidaca Jesú斯 iicá aquialénamata macái cáli èeri irícuírica.

6 Yá Satanás íimaca Jesú斯 irí:

—Nùapiná piríwa macáita iyéerica chái èeri irícu cawènírica, yá picùapiná macái cáliwa; núacata yèeri canánama nuwàwéeyéi iríwa núacáináta icuèrica macáitani.

7 Iná pibàlùacaalíwa nulí piùlu ipùata iyúwa piacaténá nucàaluíniná, yásí piàsupiná macáitani —íimaca yái Satanásca.

8 Jesú斯 íimaca irí:

—Núa, càmírita yàa picàaluíniná, yácáiná Dios itàacái profeta itànèericaté íimaca: ‘Iwàwacutá piaca Picuèriná Dios icàaluínináwa. Iwàwacutá nacái piaca abéerita Dios iyéininá’, càité itànàaca yái profetaca —íimaca yái Jesúscia.

9 Néese Satanás itéca Jesú斯 Jerusalén ìyacàlená néré. Yá Satanás imichàidaca Jesú斯 templo ipùata ínatalé chènuníri náicha canánama. Néese Satanás íimaca Jesú斯 irí:

—Dios Iiricáiná pía, pipisiawa templo íicha cáli ínatalépiná.

10 Yácáiná Dios itàacái profeta itànèericaté cài íimaca piwali:
‘Dios ichùulìapiná yàasu ángelnáwa nacùanápiná pía.

11 Namichàidapiná nacái piawa nacáapi iyúwa ipíchaná pinúaca piawawa íba iwéré’, càité profeta itànàaca Dios itàacái piináwaná ìwali —íimaca yái Satanásca.

12 Quéwa Jesú斯 íimaca Satanás irí:

—¡Càmíri! Dios itàacái profeta itànèericaté cài íimaca walí: ‘Picá píalimáida piicáwa Picuèriná Dios asáisí icùacaalípiná pía’, càité profeta itànàaca Dios itàacái —íimaca yái Jesúscia.

13 Inátè idécanáami Satanás yáalimáidaca Jesú斯 imànínápiná macái íiwitáaná báawéeri, yáté Satanás yàacawa Jesú斯 íicha àta áiba èeripináta àniwa.

Jesú斯 comienza su trabajo en Galilea

14 Néeseté Jesú斯 yéepùacawa Galilea yàasu cáli néré. Espíritu Santo icùaca Jesú斯 íiwitáise. Néese macáita Galilea yàasu cáli néeséeyéi néemìaca Jesú斯 iináwaná ìwali.

15 Jesú斯 yéepunícatéwa yéewáidaca wenàiwica judiónái yéewáidacàalu irìcubàa yàcalé imanùbaca. Macáita wenàiwica nacàlidaca Jesú斯 iináwaná ìwali cayábéerica íiwitáise.

Jesú斯 en Nazaret

16 Jesú斯 yàacatéwa Nazaret ìyacàlená néré, yái yàcalé isèenái idàwinàacatáicaténi. Yá sábado irícu judiónái iyamáidacatáicawa, Jesú斯 iwàlùacawa judiónái yéewáidacàalu irìculé càide iyúwaté íiwitáise ìyáaná. Néese ibàlùacawa wenàiwicanái yàacuéssemi iléecaténá nalí Dios itàacái.

17 Nàaca irí cuyàluta yéewacaténá iléeca nalíni, yái cuyàluta idènièricaté itànàawa profeta Isaías yàasu tàacáisi itànèericaté Dios inùmalìcuíse. Jesús yàacùaca cuyàluta iwawanèericawa, yá yàanàaca tàacáisi Jesús ímáanápìnácaté ìwaliwa, yái Dios yàasu wenàiwicaca. Càita íimaca ìwaliwa:

18 “Espíritu Santo, Dios ibànuèrica nulí, yàacawéeridaca núa siùca, ichùulìlacáiná nucàlidáanápìná cayábéeri tàacáisi catúulécanéeyéi irí. Idéca ibànuaca núa nucàlidacaténá wenàiwicanái iríni Dios iwàwaca iwasàaca nía nabáyawaná íichawa. Ibànuaca núa catuicaténá numànica matuýéi, nuwasàacaténá wenàiwica nàuwichàacáí íichawa nacái,

19 nucàlidacaténá nacái nalíni Dios iwàwaca iyúudàaca nía siùcade”, càté profeta Isaías itànàaca tàacáisi Jesús ìwali.

20 Néese idécanáamíté Jesús iléeca nalíni, yá iwawanàacani yái cuyàlutaca, yá yèepùadaca cuyàluta asìali irí icuèrica cuyàluta. Néese Jesús yáawinacawa nèewi yéewáidacaténá nía. Macáita iyéeyéica néré naicáidaca irí mamáalàacata.

21 Néese Jesús íimaca nalí:

—Siùca idéca yàanàaca pèewiré yái wenàiwicaca Dios itàacáí icàlidéericaté iináwaná ìwali profeta Isaías yàasu cuyàluta irícu —íimaca yái Jesúsca, icàlidaca iináwaná ìwaliwa.

22 Macáita níái wenàiwicaca natàaníca cayábéeri iyú ìwali. Náináidacawa manuísíwata néemìaca icàlidaca nalíni máiní cáalícacáiri iyú. Náimaca nalíwáaca:

—¿Cánásica yéewaná cài icàlidacani? José iirimi meedá yái —náimaca.

23 Ináté Jesús íimaca nalí:

—Báisíta piwàwacué picàlidaca nulí yái tàacáisica: ‘Báisícalí píalimá pichùnlaca cáuláquéeyéi, néese pichùnìa píawawa waicápiná, yásí weebáidaca pitàacáí’, cài piwàwacué píimaca nulí, piwàwacainácué piicáca numànica yái càmírica wenàiwica idé imànica. Piwàwacué nacái píimaca nulí: ‘Báisícalí pimànicaté yái càmírica wenàiwica idé imànica Capernaum iyacàlená néenibàa càide iyúwa wéemìaná nacàlidaca piináwaná ìwali, néese pimàni nacái càiri wawàsi chái, pìasu cáli íinatawa, yásí weebáidaca pitàacáí’, cài piwàwacué píimaca nulí, càmicainácué piwàwa peebáidaca nutàacáí báisíiri iyú —íimaca nalí yái Jesúsca.

24 Néese Jesús íimaca nalí àniwa:

—Báisíta, núalíacawa càmínápinácué peebáida nutàacáí, càmicainá wenàiwica nawàwa néemìaca profeta itàacáí nàasu cáli néeséricaalíni.

25-26 Quéwa, péemìacué cayába, Dios imànipiná cayábéeri áibanáí wenàiwica irí báawéeyéicuéca piicáca, níara càmíiyéica judío, neebáidapinácainá nutàacáí, càide iyúwaté Dios imàníiná nalí cayábéeri bàaluité profeta Elías yàasu èerité. Càmitaté unía yúuwàawa másiba camuí y mediopináté, iyacaté nacái manúri máapicáí chái Israel yàasu cáli imanuíca. Ewitaté nàyacáaníta manùbéeyéi inanái inìrimi yéetéeyéimicawa íicha chái Israel yàasu cáli íinata, càicáaníta Dios càmitaté ibànu profeta Elías iyúudàacaténá nía. Néese, Dios ibànuacaté Elías iyúudàacaténá abéechúa inanái inìrimi yéetéechúamiwa íicha, càmíchúa israelita, Sarepta iyacàlená mìnalu, iyéechúacaté mawiénita Sidón iyacàlená irí, méetàuculé Israel yàasu cáli íicha.

27 Càita nacái profeta Eliseo yàasu èerité nàyacaté nacái manùbéeyéi cacháunéeyéi íimami lepra iyú chái Israel yàasu cáli íinata, quéwa Dios càmitaté ichùnìa nía, ibatàa abéeri pináta, càmitaté ichùnìa nía. Néese ichùnìacaté áiba càmíiri israelita, íipidenéeri Naamán, Siria yàasu cáli néeséeri. Càita nacái Dios imànipiná cayábéeri nalíwa áibanáí wenàiwica báawéeyéicuéca piicáca, càmíiyéica judío, neebáidapinácainá nutàacáí —íimaca yái Jesúsca.

28 Níái israelitaca, néemìaca Jesús íimáaná càmíiyéi israelita ìwali, yá calúaca nía báawanama canánama, níái iyéeyéica judiónái yéewáidacàalu irìcu, báawacáinátē naicáca càmíiyéi israelita.

29 Yá namichàacawa náibàaca Jesús, natécani cachàiníri iyú yàcalé íicha. Nawatàidaca Jesús quìratàli ipùata nérépiná, yái quìratàli nàyacàle iyéerica íinata, nawàwacáiná náucaca Jesús chènuníri quiratàli íinatáise, yéetácaténáwa.

30 Quéwa Jesús iwatàa yáawawa náicha, yá ichàbacawa nèewibàa, yá yàacawa náicha.

Un hombre que tenía un espíritu impuro

31 Néeseté, Jesús yàacawa Capernaum ìyacàlená néré iyéerica Galilea yàasu cálí íinata. Aiba sábado judónái iyamáidacatáicawa, yá Jesús yéewáidaca wenàiwicanái judónái yéewáidacàalu irìcu.

32 Yá náináidacawa manuísíwata néemìaca yéewáidáaná nía, yéewáidacáiná nía iyúwa abéeri cachàiníri íwitáise, Dios ibànuèrica yéewáidacaténá wenàiwicanái.

33 Iyacaté áiba asìali néewáidacàalu irìcu. Yái asìali demonio idacuèrica íwitáise. Yá demonio yéemianícawa asìali isàna iyú. Yá íimaca cachàiníri iyú Jesús irí:

34 —¡Pèepùa píchawa! ¡Picá pisàiwica walí wawàsi, pía Jesúsca, Nazaret ìyacàlená néeséeri! ¿Planàasica pimáalàidacaténá wía? Núalía nuicáca pía, núalíacawa pìwali, Dios néeséeri mabáyawanéerica pía —íimaca.

35 Quéwa Jesús yàalàaca demonio cachàiníri iyú. Yá Jesús íimaca demonio irí:

—¡Masànata pía! ¡Pimusúawa íicha yái asìalica! —íimaca yái Jesúsca. Yá demonio yúucaca asìali cálí ínatalé macái wenàiwicanái yàacuéssemi, néeze yàacawa asìali íicha. Canáta demonio imàníná asìali irí.

36 Macáita wenàiwica iyéeyéica néeni, náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí. Yá náimaca nalíwáaca:

—¿Càinásica yái yéewáidáanáca? ¡Yái asìali Jesús yàalàaca demonionái cachàiníri iyú íwitáise cachàiníri iyúwa, yá ichùulìacaalí nía nàanápináwa wenàiwica íicha, yáta nàacawa! —náimaca nalíwáaca.

37 Yá macáita Galilea yàasu cálí néeséeyéi nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali.

Jesús sana a la suegra de Simón Pedro

38 Néeseté Jesús imusúacawa néewáidacàalu irìcuíse, yá yàaca iwàlùacawa Simón icapèe irìculé. Yá Simón iyéeru iculuéchúawa caiwíiri mecumí iyú. Yá nasutáca ulí Jesús íicha ichùnlàanápiná úa.

39 Néeze Jesús yàacawa ùatalé, yá yáawiaca iicáidaca ulí. Jesús yàalàaca mecumí cachàiníri iyú. Yá mecumí ichàbacawa uícha. Yáta umichàacawa, yá udàbaca umànica nayáapiná.

Jesús sana a muchos enfermos

40 Néeze idècunitàacá èeri iwàlùacawa, yá macáita idènièyéica cáuláiquéeyéi néenánáiwa natéca nía Jesús yàatalé. Natéca néenánáiwa idènièyéica macái uláicái íwitáaná. Jesús imàacaca icáapiwa nàwali macáita, yá ichùniaca nía.

41 Demonionái nàacawa nacái manùbéeyéi cáuláiquéeyéi íicha. Yá demonionái náimaca néemianícawa cachàini:

—¡Píacata yái Dios Iirica! —náimaca. Quéwa Jesús yàalàaca nía cachàiníri iyú, níái demonioca, càmita ibatàa natàaníca, náalíacáináwa ìwali Mesíascani, yái judío icuèrinápiná Dios ibànuèrica náli.

Jesús anuncia el mensaje en las sinagogas

42 Amalácaalíté nawicáu àniwa, Jesús imusúacatéwa yàcalé irìcuíse, yá yàacawa canácatalé wenàiwica. Néeze madécaná wenàiwica icutácani. Yá nàanàaca yàatalé. Càmita nawàwa namàacaca yàacawa náicha.

43 Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Iwàwacutá nucàlidaca nalí cayábéeri tàacáisi áibanái iyacàle néenibàa nacái, yái tàacáisi ííméerica càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáwa, Dioscainá ibànùaca núa numànicaténá cài —íimaca yái Jesúscá.

44 Càité Jesús yàaca icàlidaca yái tàacáisica judiónái yéewáidacàalu irìcubàa, iyéeyéica Judea yàasu cálí iínata.

5

La pesca milagrosa

1 Aiba èerité Jesús ibàlùacawa Genesaret icalìsaniná yàasu càina ínatalé, áibaalí íipidenéeri Galilea icalìsaniná. Madécaná wenàiwica nàyaca néré nawàwacainá néemìaca Jesús icàlidaca nalí Dios itàacái. Mání manùbaca wenàiwica, yá nacàbadàayacacawa Jesús iwéré.

2 Néese Jesús iicáca pucháiba barca mawiénita iríwa càina ínatalé. Canáca wenàiwica barca irìcu namusúacainátewa barca irìcuíse níái asìanáí íibèeyéica cubái, náibacaténá nàasu chinchorrowa.

3 Jesús iwàlùacawa barca irìculé, Simón yàasu barcaca. Néese isutáca Simón íicha wawàsi iwasianápiná barca àanama íicha. Néese Jesús yáawinacawa barca irìcu, yá yéewáidaca wenàiwica barca irìcuíse.

4 Néese idécanáamitέ yéewáidaca nía, yá Jesús íimaca Simón irí:

—Piwésia barca depuíwacatalé calisa. Piúcacué pìasu chinchorrowa píibàcaténá cubái —íimaca yái Jesúscá.

5 Néese Simón íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, wadéca wacamáaca táiyápinama, canácata weedéeri, quéwa píalàacainá núa, íná nuchùulìaca náucaca chinchorro àniwa —íimaca yái Simónca.

6 Néese idécanáami namànica càide iyúwa Jesús íimáaná nalí, yá náibàaca madécaná cubái. Nàasu chinchorro icacanáacawa yàacawa.

7 Iná náucaca nacáapiwa namáidacaténá nàacawéeyéináwa iyéeyéica áiba barca irìcu nàacaténá nayúudàaca nía. Néese nàanàaca Simónnái yàatalé, yá napuníadaca pucháibanama nàasu barcawa cubái iyú àta nawàwacataléta napulùnacawa cubái iyú, níái barcaca.

8 Quéwa Simón Pedro iicácainá madécaná cubái, yá cálaluca íináidacawa ibáyawaná iwalíisewa, yá ibàlùacawa yùuluì iyúwa yàacaténá Jesús icàaluíniná. Yá íimaca Jesús irí:

—¡Wàwacutá pìacawa nuícha, Nuíwacali, cabáyawanácainá núa! —íimaca yái Simón Pedroca.

9 Càica Simón íimaca Jesús irí cálucainá Simón ibáyawaná iwalíisewa, yáalíacaináwa Jesús idènìaca Dios íwitáise. Cálaluca nacái níái Simón Pedro yáapichéeyéica, naicacainá madécaná cubái needéeyéica.

10 Cálaluca nacái Simón imanùbacanáica nabáyawaná iwalíisewa níái íipidenéeyéica Santiago, Juan nacái, níái Zebedeo yéenibeca, náalíacaináwa Jesús idènìaca Dios íwitáise. Quéwa Jesús íimaca Simón irí:

—Picá cálalu pía nuícha. Pidéca peedáca cubái. Siùcáisede quéwa pìwacáidapiná nulíwa wenàiwicanáí yéewacaténá nuéwáidacaléca nía —íimaca yái Jesúscá.

11 Iná natéca nàasu barcawa cálí iwéré. Yá namàacaca macáita nàasuwa, yá nàacawa Jesús yáapicha, yéewacaténá yéewáidacaléca nía.

Jesús sana a un leproso

12 Aiba èerité, Jesús iyacaté áiba yàcalé irìcu, néese asìali yàanàaca néré cacháunéeri íimami lepra iyú. Iicáca Jesús, yá yúuwàa irìacawa inùmáawawa

Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíniná, yéewacaténá catúulécanáca Jesús iicácani. Yá isutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata:

—Nuíwacali, núalíacawa píalimá pichùniaca núa, piwàwacaalí quéwa pichùniaca núa —íimaca yái asìllica.

¹³ Néese Jesús imàacaca icáapiwa ìwali. Yá Jesús íimaca irí:

—Nuwàwaca nuchùniaca pía. ¡Cayábaca píawa! —íimaca yái Jesúscia. Yáta icháuná lepra yáawacawa íicha.

¹⁴ Néese Jesús ichùuliacani. Iimaca irí:

—Picá picàlida áibanái iríni nuchùnìaná pía. Néese píawa caquialéta sacerdote yàatalé píasáidacaténá iicá píimamiwa, yáalíacaténáwa cayábaca pía picháuná íchawa. Pité nacái ofrenda profeta Moisés ichùulièricaté wenàiwica namàacáanápiná Dios irí ofrenda iyú nachùnìacaalíwa lepra íicha, yéewacaténá macái wenàiwica yáalíacawa cayábaca pía —íimaca yái Jesúscia.

¹⁵ Quéwa éwita Jesús ichùuliacánítani cài, càicáaníta manùbéeyéi wenàiwica nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali mamálaàacata macái wenàiwica irí. Yá madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa néemìacaténá Jesús itàacái, ichùnìacaténá nía nacái.

¹⁶ Quéwa áibaalíté Jesús yàacawa méetàuculé wenàiwicanái íicha isutácaténá yáawawa Dios íicha.

Jesús sana a un paralítico

¹⁷ Aiba èerité Jesús yéewáidaca wenàiwicanái. Abénaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu nàanàacaté néré, madécaná yàcalé mìnánái nacái iyéeyéicaté Galilea yàasu cáli finata, Judea yàasu cáli finata nacái. Aibanái nàanàaca Jerusalén iyacàlená néese nacái. Náawinacatéwa néré Jesús yéewáidacatalé wenàiwicanái. Yá Jesús ichùnìaca cáuláiqueyéi wenàiwica Dios iwitáise cachàiníiri iyú.

¹⁸ Néese áibanái asìanái nàanàaca néré itéeyéica máapinéeri asìali irièricawa yàalubái finatawa iiméerica finata. Nawàwa natéca asìali capì irículé, nalladacaténáni Jesús íipunita, Jesús ichùnìacaténáni.

¹⁹ Càmita quéwa nálimá nawàlùacawa Jesús yàatalépiná dàalacainá máiní wenàiwicanái néré. Iná náiríacawa escalera ìwalibàa capì finatalé, saabadéeri, canéeri ipùata chènuniré. Néese nawatàaca capì ibáiná Jesús iwicáu. Yá nalicùadaca cáuláiqueerí asìali yàalubái finatawa yéenúlusi ìwali Jesús yàatalé, nàacuéssemi macáita wenàiwica iyéeyéica néeni.

²⁰ Jesús yáalíacawa náwitáise manuíca náináidacawa nawàwawa Jesús ìwali ichùnìanápináni, yá Jesús íimaca cáuláiqueerí irí:

—Pía, nùacawéerináca, nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná íicha cayábacaténá píapicha Dios —íimaca yái Jesúscia.

²¹ Néese níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, nía nacái fariseonái nadàbaca náináidacawa. Náimaca náináidacawa nalíwa nawàwalícuísewa: “¿Cáná yéewa itàaní cài yái asìali Jesúscia? Itàaníca iyaca Dios ìwali báawéeri iyú, canácaináta asìali yáaliméeri imàacaca iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná íicha cayábacaténá náapicha Dios. Abéerita Dios yáaliméeri imànica cài”, cài náimaca náináidacawa nalíwa.

²² Quéwa Jesús yáalíacawa náináidáanáacawa. Yá isutáca yéemìawa nía:

—¿Cánacué píináidawa cài?

²³ Mání màulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná íicha cayábacaténá píapicha Dios’, càmicainá áibanái yáalimá iicáca asásí báisícaalí cayábaca yáapicha Dios. Quéwa mání càulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Pimichàawa, píipìna’, áibanái wenàiwica nálimácainá naicáca asásí wadécaalí wachùnìacani watàacái iyúwa, yái máapinéerica.

24 Iná núa, asìali Dios néeséerica, nuchùnìapiná yái máapinéerica píalíacaténácuéwa Dios idéca ichùulìaca núa numàacáanápiná nuwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná íicha chái èeri irìcu cayábacaténá náapicha Dios – íimaca nalí yái Jesúsca. Néeseca Jesús íimaca máapinéeri irí:

—Pía, nùacawéerináca, númera pirí, pimichàawa, peedá pìalubáifa, pèepùawa picapèe néréwa –íimaca yái Jesúsca.

25 Yáta yái asìalica imichàacawa nàacuéssemi, yá yeedáca yàalubáifa irièricatéwa íinata, néese yàacawa icapèe nérépináwa, casímáiri iyú, yàaca Dios irí cayábéeri idècunitàacá yèepunícawa.

26 Macáita iyéeyéica néré náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí, nàaca nacái Dios irí cayábéeri. Cáaluca nacái náináidacawa, yá náimaca:

—Siùca èeri wadéca waicáca cayábéeri wawàsi Dios imànírica càmíiricáwaca waicá quéechacáwa –náimaca.

Jesús llama a Levi

27 Nésetécáwa Jesús imusúacawa capì irìcuíse. Yá iicáca asìali íipidenéeri Leví, yeedéericaté plata yéenánái judío íichawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. Yái Leví yáawinéericawa aléera yeedácatelécaté plata wenàiwica íicha. Néese Jesús íimaca irí:

—Aquilalé, pìawa nùapicha yéewacaténá nuéwáidacaléca pía –íimaca yái Jesúsca.

28 Yái Leví imàacaca yàasuwa macáita, yá imichàacawa, yàacawa Jesús yáapicha.

29 Néese Leví ichùulìaca yàasu wenàiwicanáiwa nachanàacaténá manùba yàacàsi icapèe irìcu. Imáidaca yàataléwa Jesús iyáacaténá iyáacaléwa Leví yáapicha, Leví iwàwacáiná yàaca Jesús íimiétacaná. Leví imáida nacái manùbeyéyi yeedéeyéyi plata yéenánái judío íichawa Roma iyacàlená yàasu governo irípiná. Aibanái nacái nayáaca nayácaléwa náapicha néré.

30 Néese abénaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéi wenàiwica templo irìcu natàaníca báawéeri iyú Jesús yéewáidacalénai ìwali. Yá náimaca Jesús yéewáidacalénai irí:

—¿Cánácué piyáa piyácaléwa náapicha, níái cabáyawanéeyéica, náapicha nacái níái yeedéeyéica wáicha plata romanonái yàasu governo irípiná? –náimaca.

31 Quéwa Jesús íimaca fariseonái irí:

—Péemìacué comparación: Máuláicacaalí wenàiwica, yá càmita nawàwacutá abéeri ichùnièripiná níá. Quéwa áibanái idènièyeica ulácái nawàwacutáca abéeri ichùnièripiná níá.

32 Càita nacái wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, càmita nacutá abéeri ichùnièripiná náwitáise nabáyawaná íichawa. Quéwa áibanái wenàiwica yáaliéyéwa cabáyawanáca, níata icutáca abéeri iwènúadéeripiná náwitáise báawéeri íicha. Càita nacái núa, càmita nùanàa numáidacaténá wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, néese nudéca nùanàaca numáidacaténá wenàiwica yáaliéyéicawa cabáyawanáca, nawènúadáanápiná náwitáisewa nabáyawaná íichawa. Iná yéewa cayábaca nàwacáidáyacacawa nùatalé níái cabáyawanéeyéica nuwènúadacaténá náwitáise nabáyawaná íichawa –íimaca yái Jesúsca.

La cuestión del ayuno

33 Néese fariseonái nasutáca néemìawa Jesús. Yá náimaca irí:

—Juan el Bautista yéewáidacalénai, níá nacái wéewáidacaléca, wía fariseoca, namàacaca náichawa nayácaléwa manùba yàawiría nasutácaténá Dios íicha manuísíwata. ¿Cáná càmita péewáidacalénai namàni cài? Nayáaca nayácaléwa mamáalàacata –náimaca.

34 Jesús íimaca nalí:

—Péemìacué comparación: Asìali icásàacaalíwa, yá imáidaca yàacawéeyéináwa asìanái naicácaténá icásàacawa casíimáiri iyú. Càmita nawàwa namàacaca náichawa nayáacaléwa idècunitàacá iyaca náapicha, yái nàacawéeriná imànlírica matrimonio, casíimáicainá nawàwa.

³⁵ Quéwa áiba èeriwa, áibanái itépiná náichawani. Néenialípiná namàaca náichawa nayáacaléwa, achúmacáiná nawàwa. Càita nacái nuéwáidacalénái, càmita yéewa achúmaca nawàwa idècunitàacá nùyaca náapicha. Iná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa —íimaca yái Jesúscia.

³⁶ Jesúscia icàlidaca nalí nacái áiba comparación yéewáidacaténá nía:

—Càmita wadalúa wáluma yéemami wàlisài bàlesi íicha wachanàidacaténá iyú éwisàimi bàlesita. Wamànicaalí cài, yásí báawaca wamànica wàlisài bàlesimi. Yá nacái wàlisài yéemami càmita abédanama éwisàimi bàlesi yáapichani.

³⁷ Péemìacué áiba comparación: Càmita wàucùa wàlisài uva ituní éwisàimi íimamisi irìculé yácainá wàlisài uva ituní idàbaca isáacawa dàchidàchiwaca inànìacubàa, yásí éwisàimi íimamisi icacanáacawa, càmicainá yáalimá imu-lacàacawa yàacawa. Wamànicaalí cài, yá yúucacawa wáicha macáita uva ituníca, íimamisi nacái.

³⁸ Iná iwàwacutá wàucùaca wàlisài uva ituní wàlisài íimamisi irìculé. Càita nacái niái nuéwáidacaléca yeebáidéeyéica nutàacái wàlisài, càmita nàya píasu bàluisàimi tàacáisi ìwali, píacué fariseoca.

³⁹ Aiba wawàsi nacái, péemìacué comparación: Idécanáami wenàiwica ìiraca éwisàimi uva ituní ipuíri, yá càmita iwàwa ìiraca wàlisài uva ituní càmírica ipuí ímacainá: ‘Cayábéeri yáwanái yái ipuírica’, cài íimaca. Càita nacái píacué: Piyacainácué éwisàimi tàacáisi ìwali, iná piyúunáidacuéca cayábéericani wàlisài tàacáisi íicha. Iná càmitacué piwàwa peebáidaca yái nutàacái wàlisàica —íimaca yái Jesúscia.

6

Los discípulos arrancan espigas en el día de reposo

¹ Néeseté áiba sábado judiónái nayamáidacatáicawa, Jesúscia yèepunícwawa àyapulìcubàa yéewáidacalénái yáapichawa bànacalé yéewibàa. Yá yéewáidacalénái needáca achúmanamata trigo ituíná nayéeripiná. Yá naquiría trigo ituíná nacáapi irìcuwa needácaténá íicha íimi nayáacaténáni, yácainá judío íwitáise imàacaca wenàiwica needáca nayáapináwani achúmanamata iyacaná áibanái ibànakale yéená máapicalí nía.

² Abénaméeyéi fariseo iicáca Jesúscia yéewáidacalénái imàníiná, yá fariseonái iicácani iyúwa íbaidacalési. Iná fariseonái íimaca Jesúscia yéewáidacalénái irí:

—¿Cánácué píubaida siùca sábado wayamáidacatáicawa? Dios càmita imàaca wáibaidaca siùca èeri —náimaca.

³ Néese Jesúscia íimaca nalí:

—Pidécuéca piimáichaca tàacáisi piléericuéca Dios itàacái irìcuíse wàawirimí rey David ìwali, bàluité máapicalíténi, áibanái nacái yáapichéeyéi asìanáica.

⁴ David iwàlùacatéwa Dios yàasu íimamisíri capìima mabáyawanéeri irìculé, yáisraelitanái isutácatáipiná Dios íicha. Yá David yeedácaté pan namàníricaté Dios irí ofrenda piná sacerdotenái iyáapináwa. David iyáaca pan, néese yàaca yáapichéeyéi iyáapináwa nacái, éwita Dios imàacacáaníta níawamita sacer-dotenái iyáaca yái panca. Dios càmitaté yùuwichàida Davidnái, máapicainá nía, inátē catúulécanáca Dios iicáca nía —íimaca yái Jesúscia.

⁵ Néese Jesúscia íimaca fariseonái irí àniwa:

—Dios idéca ichùulìaca núa, núa asìali Dios néeséerica, numàacáanápiná nùasu wenàiwica namànica càide iyúwa nuwàwáaná èeri imanùbaca, siùca èeri sábado nacái wayamáidacatáicawa, wíá judíoca —íimaca yái Jesúscia.

El hombre de la mano tullida

⁶ Aiba sábado judiónái iyamáidacatáicawa, Jesús iwàlùacatéwa néewáidacàalu irìculé, yá idàbaca yéewáidaca nía néré. Iyaca néeni abéeri asìali icáapi yéewápuwáiséeri ituwièricawa íicha.

⁷ Nàyaca nacái néeni abénaméeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, áibanái nacái fariseonái. Naicáidaca Jesús irí mamáalàacata naicácaténá asáisí ichùnìacaalípiná asìali, sábado irìcu, nayamáidacatáicawa, yéewanápiná nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali, fariseonáicainá náimacaté íibaidacalésicani yái Jesús ichùnlànáca wenàiwicanái.

⁸ Quéwa Jesús yáalíacawa náináidáanáwa. Yá Jesús íimaca asìali irí icáapi ituwièricawa íicha:

—Pimichàawa, pibàlùawa nàacuésemi —íimaca yái Jesúsca. Yá asìali imichàa ibàlùacawa.

⁹ Néese Jesús íimaca fariseonái irí:

—Siùcata nusutácué nuémìawa pía: ¿Càinásica Dios ibatàa wamànica siùca èeri sábado wayamáidacatáicawa? ¿Imàacasica wamànica cayábéeri, càmicaalí nacái, báawéerisica? ¿Imàacasica wacáucàidaca wenàiwica, càmicaalí wéetáidasica wenàiwica? —íimaca yái Jesúsca.

¹⁰ Néese iicáidaca nalí macáita iyéeyéica itéese. Yá néeseca iwènúacawa asìali irí àniwa, yái báawéerica icáapi. Yá Jesús íimaca irí:

—Piducúa picáapiwa —íimaca yái Jesúsca. Yá asìali imànica iyúwa Jesús íimáaná irí. Yáta cayábaca icáapi.

¹¹ Quéwa fariseonái mání calúaca nía. Nadàbaca nasutáca néemìawa níawáaca càinácalí nálimáanápinátē namànica Jesús irí.

Jesús escoge a los doce apóstoles

¹² Néenialíté Jesús yàacawa dúli íinatalé. Iyamáacawa néenibàa isutácaténá Dios íicha táiyápinama abéeri catá.

¹³ Amalácanáami yàacawa, yá imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáiwa canánama. Yeedáca nèewíise doce namanùbaca Jesús yèeyéica íipidenápiná apóstolnái.

¹⁴ Níai docéeyéica náipidená cài: Simón, yá asìali Jesús yèerica íipidenápiná nacái Pedro; yá nacái Andrés, yá Simón iméeréerica; Santiago nacái; Juan nacái; Felipe nacái; Bartolomé nacái.

¹⁵ Yá nacái Mateo; Tomás nacái; Santiago nacái, yá Alfeo ìirimica; yá nacái Simón, áibaalí íipidenéeri celote;

¹⁶ Yá nacái Judas, yá Santiago yéenásàirica; yá nacái Judas Iscariote, yá itéeripinácaté Jesús yùuwidenái náibàacaténátensi, nanúawani.

Jesús enseña a mucha gente

¹⁷ Néeseté Jesús iricùacawa dúli íinatáise yéewáidacalénái yáapichawa. Yá iyamáaca ibàlùacawa néeni manacúalibàa. Idéca nàwacáidáyacacawa néré madécaná Jesús yéewáidacaléca áibanái, madécaná nacái wenàiwica yàanèeyéica macái Judea yàasu cáli néese, Jerusalén ìyacàlená néeséeyéi nacái, Tiro ìyacàlená néeséeyéi nacái, Sidón ìyacàlená néeséeyéi nacái, níai yàcalé iyéeyéica manuíri úni idùlepi. Níai manùbéeyéi wenàiwicaca nàanàacaté néré néemìacaténá Jesús itàacái, yúucacaténá náicha nacái uláicái. Yáté ichùnìaca nía.

¹⁸ Aibanái nacái yùuwichèeyéicawa demonio idacùacáiná náiwitáise, Jesús ichùnìaca nía nacái.

¹⁹ Iná macáita wenàiwica nawàwaca namàacaca nacáapiwa Jesús ìwali ichùnìacáiná nía canánama íiwitáise iyúwa, níai cáuláiquéeyéica.

La felicidad y la infelicidad

²⁰ Néese Jesús iicáidaca yéewáidacalénái iríwa. Yá íimaca nalí:

“Casíimáipinácuéca piwàwa, píacué catúulécanéeyéica, pimàcacacáinácué Dios icùaca pía siùcásede.

21 “Casíimáipinácuéca nacái píawa, píacué máapíiyéica siùca, Dioscainá yàapinácué piyáapiná cadénama.

“Casíimáipinácuéca nacái píawa, píacué achúméeyéica iwàwa siùca, Dioscainá imàacapinácué casíimáica píawa.

22 “Casíimáipinácuéca nacái píawa, báawacaalícué wenàiwica iicáca pía, náucacaalícué nacái pía náichawa, nacuísacaalícué pía nacái, natàanícalícué báawéeri iyú piwali, peebáidacáinácué nutàacái, núa asìali Dios néeséerica.

23 Casíimáicué piwàwa manuísíwata, piyanídacuéwa casíimáiri iyú namànicalícué pirí cài, yácainá Dios imàacapinácué pirí manuísíwéeri cawèníri pílanàacaalípinácué chènuniré, báaluitécainá níái wenàiwica yàawirináimica namànicaté báawéeri nacái profetanái irí, níái Dios yàasu wenàiwica profetanái íibaídéeyéicaté Dios irípiná càide iyúwacué piyáaná”, íimaca yái Jesúscia yéewáidacalénai iríwa.

24 Néese Jesúscia yéewáidacalénai irí: “Quéwa, jmáinícué piùwichàapinácwawa, píacué càasuíyéica! Yácainá Dios yùuwichàaidapinácué píawa, néese càmitacué quirínama casíimái piwàwa píasu cawènírimi ìwaliwa, yái pidènièricuéca siùca.

25 “jmáinícué piùwichàapinácwawa, píacué iyéeyéica iyáacaléwa cadénama, mesúnamáicaináta piùwichàapinácué máapicái!

“jmáinícué piùwichàapinácwawa píacué iicáaníyéica siùca. Aiba èeriwa pícháanípinácuéca achúmacainá piwàwa!

26 “jmáinícué piùwichàapinácwawa pitàanícinácué méetàuculéeri tàacáisi ìwali, càmíri Dios itàacái, íná yéewa macái èeri mìnánai càmíiyéica iwàwa Dios natàanícuéca piwali cayábéeri iyú. Càité nacái píawirináimicué itàanícaté cayábéeri iyú áibanái cachìwéeyéi iwicùlidéeyéi ìwali itàaníiyéicasa Dios inùmalícuíse, quéwa nachiwáidacaté wenàiwica meedá!”, íimaca yái Jesúscia.

El amor a los enemigos

27 Néese Jesúscia yéewáidacalénai iríwa: “Quéwa núumacué nacái pirí píacué yéemièyéica nulí: Iwàwacutácué cáinináca piicáca piùwidénáwa. Pimàni nacái nalí cayábéeri cawinácaalícué báawéeyéica iicáca pía.

28 Pisutácué nalí Dios íicha imànínápiná nalí cayábéeri, cawinácaalícué ibànuèyéica píwali chàwicùli. Pisutácué nalí Dios íicha cawinácaalícué icuíséeyéica pía.

29 Aiba inúacaalí pinàni ìwali, pimàaca inúaca pinàni ìwali abéemàawáise àniwa. Aiba yeedácaalí pícha píasu ruana nacáiri, pimàaca yeedáca picamisani nacái.

30 Aiba isutácaalí pícha wawàsi, pimàaca iríni; imelùdacaalí pícha píasu, picá pisutá yèepùadáanápiná piríni.

31 Pimànicué áibanái irí cayábéeri, càide iyúwacué piwàwáaná namànica pirí cayábéeri.

32 “Cáininácaalícué piicáca níawamita cáininéeyéicuéca iicáca pía, càmitacué pimàni piyaca cayábéeri wawàsica áibanái íicha, macái èeri mìnánai namànicainá cài, níá nacái báawéeyéica íiwitáise namànica cài. Iná càmitacué máiní cayábéeyéi náicha pía.

33 Càita nacái pimànicaaalícué cayábéeri nalí níawamita imàníiyéicuéca pirí cayábéeri, càmitacué pimàni piyaca cayábéeri wawàsica áibanái íicha, macái èeri mìnánai namànicainá cài, níá nacái báawéeyéica íiwitáise namàni cài. Iná càmitacué máiní cayábéeyéi náicha pía.

34 Píacaalícué nacái áibanái ichàba píasuwa níawamita píináidéeyéicuéca nèepùadáanápiná pirí cawèníri àniwa, càmitacué pimàni piyaca cayábéeri

wawàsica áibanáí íicha macái èeri mìnánái namànicáiná cài, nía nacái báawéyéica íwitáise nàaca áibanáí báawéyéi ichàba wawàsi needácaténá náicha cawèníiri àniwa. Iná càmitacué máiní cayábéyéi náicha pía.

35 Iwàwacutácué cáinináca piicáca piùwidénáwa, pimànicué nacái nalí cayábéeri, piacué nacái nachàba pìasuwa, éwita càmicaalí nèepùada pirícuéni. Yásí Dios imàacapinácué pirí cawèníiri manuísíwata chènuniré, yá nacái Wáaniri Dios yéenibepinácuéca píawa, yái Wáaniri Dios chènuniiséríca, imànírica cayábéeri èeri mìnánái irí, éwita càmicaaníta nàaca irí cayábéeri, níái báawéyéica íwitáise.

36 Iwàwacutácué catúulécanáca piicáca áibanáí wenàiwica càide iyúwacué Wáaniri Dios catúulécanáaná iicáca pía”, íimaca yái Jesúscia.

No juzgar a otros

37 Jesúscia yéewáidacalénáí iríwa: “Picácué máiní picháawàaca áibanáí iináwaná ìwali mamáalàacata, néese Dios càmitacué yùuwichàida píawa. Picácué píináidawa piùwichàidáanápiná áibanáí imàníiyéica pirí báawéeri, néese Dios càmitacué yùuwichàida píawa. Pimàcacué piwàwawa nabáyawaná íicha, yásí Dios imàacacué iwàwawa pibáyawaná íicha.

38 Piacué áibanáí irí càinácalí wawàsi namáapuèrica píicha, yásí Dios yàacuéca piríwa càinácalí wawàsi pimáapuèrica. Péemiacué comparación: Càide iyúwa wenàiwica cayábéeri íwitáise ipuníadacaalícué cayába pìasu saco ituínási iyú, icusúa nacáicani, icàbadàa nacái néréni yéewanápína ipuníadaca saco àta ituínási itúadacatalétawa saco inùma irícuíse, càita nacái Dios imànicuéca piríwa cayábéeri manuísíwata. Pimànicaalícué áibanáí irí cayábéeri manuísíwata, yásí Dios imànicuéca piríwa cayábéeri àniwa manuísíwata. Quéwa pimànicaalícué áibanáí irí cayábéeri achúméeri meedá, néese Dios imànicuéca nacái pirí cayábéeri achúmáana meedá”, íimaca yái Jesúscia.

39 Jesúscia yéewáidaca nía áiba comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Matuíri wenàiwica càmita idé itéca áiba matuíri àyapulícubàa, ipíchaná pucháibana náuwàacawa utàwi irículé. Càita nacái càmitacué yéewa matuíyéica píiwitáise, iwàwacutáciná péewáidaca wenàiwica matuíyéi íwitáise náalíacaténá càinácalí iyú nálimá nàyaca machacàníri iyú.

40 Cawinácalícué wenàiwica péewáidéeyéica, càmitacué yéewa cálíacáica píicha nía, néese idécanáamicué péewáidaca nía, yásí náalíacawa abéerita yái píaliéricuécawa. Iná iwàwacutácué máiní cálíacáica pía yéewacaténá piyúudàaca nía cayába.

41 “Pía, idènièrica ibáyawaná manuíriwa, picá píináidawa máiní cayábaca pía áiba wenàiwica íicha idènièrica ibáyawanáwa achúméeri meedá. Péemiacué comparación: Pibáyawaná manuíri càicanide iyúwa manuíri àicu idéca nacáicalí yúuwàacawa pituí irículé. Néese áiba achúméeríwanáí ibáyawaná càicanide iyúwa achúméeri imuluísi yúuwàacaalíwa ituí irículé.

42 Mánícaalícué cabáyawanáca pía manuísíwata, íná canáca yéewaná báawaca piicáca píichawa áiba wenàiwica idènièrica ibáyawanáwa achúméeri meedá. Péemiacué comparación: Manuíri àicu yúuwàacaalíwa pituí irículétá, yá càmita pidé piicáca cayába pimusúadacaténá imuluísi áiba wenàiwica ituí irícuísetá. Càita nacái cabáyawanácalí pía, picá cài píima áiba wenàiwica irí: ‘Nuénásàiri, pimàaca nucàlidaca pirí pibáyawaná ìwali, nuyúudàacaténá pimàcacaca píichawani’, picá cài píimaca irí; pucháibaca píiwitáise piyaca. ¡Pídéca piimáichaca meedá pibáyawanáwa! Iwàwacutá pimàcacaca píichawa quéechacáwa yái báawéeri manuírica pimànírica. Yásí pidéca píalàaca áiba wenàiwica imàacáanápiná íichawa achúméeri báawéeri imànírica”, íimaca yái Jesúscia.

El árbol se conoce por su fruto

⁴³ Jesú斯 yéewáidaca nía comparación iyú. Iimaca nalí: “Canáca cayábéeri àicu yáaliméeri idènìaca iyacanáwa báawéeri. Canáca nacái báawéeri àicu yáaliméeri idènìaca iyacanáwa cayábéeri.

⁴⁴ Càita wáalíacawa macái àicu ìwali, waicácalí iyacaná, cayábéericalíni, càmicaalí nacái, yá báawéericani. Càmita weedá cayábéeri higuera iyacaná turí íicha. Càmita nacái weedá cayábéeri uva iyacaná áwa yúuba íicha.

⁴⁵ Càita nacái wáalimá wáalíacawa wenàiwicanái íwitáise ìwali nacái; Cayábacaalí wenàiwica íwitáise, yásí itàaníca cayábéeri tàacáisi iyú, yácainá íwitáise cayábéeri iyaca iwàwalícu. Càita nacái báawacaalí wenàiwica íwitáise, yásí itàaníca báawéeri tàacáisi iyú, yácainá íwitáise báawéeri iyaca iwàwalícu. Wáalimá wáalíacawa wenàiwicanái íwitáise ìwali wéemìacaalí càinácaalí wawàsi natàaníca ìwali yácainá nawàwa idéca ipuníacawa iyú, yái cayábéerica, càmicaalí nacái, yá báawérica meedáni. Iná iwàwacutácué cayábéeri píiitáise piwàwalícuísewa, yéewanápinácué péewáidaca wenàiwicanái báisíiri tàacáisi iyú”, iimaca yái Jesúscia.

Las dos bases

⁴⁶ Jesú斯 iimaca: “Canéeri iwèni meedá píimáanácuéca nùwali ‘Wáiwacali’, càmicaalícáwa pimànicué càide iyúwa nùumáaná píri.

⁴⁷ Siùcade nucàlidacué píri comparación píalícaténáwa càinácaalí wenàiwica iyaca yeebáidéerica nulí, yéemièrica nacái nutàacái, imàníirica nacái càide iyúwa nuchùullanáni.

⁴⁸ Yái wenàiwicaca càicanide iyúwa asìali imàníirica capìi. Quéechacáwa iicaca depuíwalé. Yá asìali yàanàaca manuíri íba iyéerica depuíwalé cáli irícu, ibàlùadacaténá icapèewa ínata. Idécanáami imànica icapèewa íba ínata, yá inanába yéesacawa. Yái yéesacái yàacawa cachàiníri iyú asìali icapèe ìwali. Càmita idé quéwa yéesacái icusúadaca capìi, asìali imànícaináté dàalawaca icapèewa. Càide iyúwa capìi ibàlùacaalíwa mamáalàacata, càita nacái cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái nadènìapiná nacáucawa càmíri imáalàawa.

⁴⁹ Aiba wenàiwica quéwa yéemìacaalí nutàacái, néese càmita imàni càide iyúwa nùumáaná irí. Yái wenàiwicaca càicanide iyúwa wenàiwica imàníirica icapèewa cáli ínata, canéeri irí íba ibàlùeripináwa ínata, yái caplica. Inanába yéesacawa, yá yéesacái yàacawa cachàiníri iyú capìi ìwali. Yá caquialéta capìi yúuwàacawa, imáalàacawa macáita. Càide iyúwa capìi imáalàanáwa, càita nacái cawinácaalí wenàiwica càmíiyéica yeebáida nutàacái, canáca nacáuca càmíri imáalàawa”, iimaca yái Jesúscia.

7

Jesús sana al criado de un oficial romano

¹ Idécanáamíté Jesú斯 icàlidaca wenàiwicanái iríni, yáté yàacawa Capernaum iyacàlená néré.

² Iyaca néré abéeri romanonái yàasu úwi íwacaliná, idènièrica yàasu wenàiwicawa cáininéerica iicáca. Cáuláicaca úwi íwacaliná yàasu wenàiwica, iwàwéeri yéetácawa íwacali íchawa.

³ Néese úwi íwacaliná yéemìaca Jesú斯 iináwaná ìwali ichùnìaná wenàiwica, yá ibànùaca abénaméeyéi judío íwacanánai nasutácaténá Jesú斯 íicha wawàsi manuísíwata yàanàanápiná ichùnìaca yàasu wenàiwica.

⁴⁻⁵ Néese judío íwacanánai nàacawa Jesú斯 yàatalé. Yá nasutáca íicha wawàsi manuísíwata, náimaca Jesú斯 irí:

—Cayábaca piyúudàacani, yáara úwi íwacalináca, cáininácainá iicáca wía judíoca. Ipáyaidacáináténi namànicaténá walí wàasu wéewáidacàalu —náimaca.

6 Néese Jesús yàacawa náapicha, quéwa mawiénicaalíté Jesús iyaca úwi íiwacaliná icapèe irí, yá úwi íiwacaliná ibànùaca yàacawéeyéináwa náimacaténá Jesús irí: “Núiwacali, càmita nuwàwa nusàiwicaca pirí wawàsi, canácainá yéewaná nuedáca pía nùataléwa máinícainá cayábéerica nuícha pía, íná báica nuicáca núawawa piwéré.

7 Báica nuicáca núawawa piwéré, íná càmitaté nùa nucutáca pía, máinícainá cayábéerica nuícha pía. Pichùulìacáita ichùnìanápináwa yái nùasu wenàiwicaca, yásí ichùnìacawa.

8 Núalíacawa píalimá pichùnìacani pitàacái iyúwa, níacainá nuíwacanánái nachùulìa nacái núa. Núa naçái nuchùulìa nùasu úwináwa. Nuchùulìacaalí abéeri yéepùacawa, yáta yéepùacawa. Numáidacaalí abéeri, yáta yàanàaca. Nuchùulìacaalí àniwa nùasu wenàiwicawa imànínápiná áiba wawàsi, yáta imànicaní. Iná yéewa núalíacawa píalimá pichùnìacani nacái pitàacái iyúwa yái nùasu wenàiwicaca”, íimaca yái úwi íiwacalináca.

9 Yá cayábaca Jesús ínáidacawa yéemìaca úwi íiwacaliná itàacái. Néese Jesús iwènúacawa, yá íimaca nalí, níáí manùbéeyéi wenàiwicaca yéeyéicawa yáamíise.

—Péemìacué cayába, canácata nùanèeri càirica yeebáidéeri nulí manuísíwata, ibatàa Israel itaquénainámi yéenápináta, càmitàacá nùanàa càiri —íimaca yái Jesúsca.

10 Néese níáí wenàiwicaca úwi íiwacaliná ibànuèyéicaté nèepùacawa úwi íiwacaliná icapèe néré, yá nàanàaca yàasu wenàiwica idéená cayábacani.

Jesús resucita al hijo de una viuda

11 Néeseté àniwa, Jesús yàacawa Naín iyacàlená nérépiná. Yàacawa yéewáidacalénái yáapichawa, madécaná nacái áibanái wenàiwica yáapicha.

12 Jesús iyacaalíté mawiénita yàcalé irí, yá iicáca manùba wenàiwica namusúacawa íipunita yàcalé irìcuíse. Nawáacutáida nàacawa yéetéerimiwa. Nàacawa nabàlìacaténáni. Yácata abéerita uìrica úái yáatúaca inìrimi yéetéechúamicawa íicha. Madécaná wenàiwica namusúacawa yàcalé irìcuíse nacái nàacawéridacaténá úa.

13 Yá Wáiwacali iicáca uícháaníca, yá catúulécanáca iicáca úa. Yá íimaca ulí:

—Picá píicháaní —íimaca ulí yái Jesúsca.

14 Néese Jesús yàacawa nàatalé, níáí itéeyéica yéetéerimiwa. Yá Jesús imàacaca icáapiwa yàalubái ìwali, chéecáisi irìeriwa íinata. Yá wenàiwicanái nayamáa nabàlùacawa. Yá néese Jesús íimaca yéetéerimi iríwa:

—Pía ùuculìirica, númera pirí: ¡Pimichàawa! —íimaca yái Jesúsca.

15 Néese yái ùuculìirica imichàa yáawinacawa, cárca àniwani. Yá idàbaca itàaníca àniwa. Néese Jesús itéca ùuculìiri yáatúa yàataléwa yéepùadacaténá ulí àniwani.

16 Macáita naicáca cáucani, yá cálaluca níá, náalíacaináwa Jesús idènìaca Dios íwitáise cachàiníiri. Yá nàaca Dios irí cayábéeri. Náimaca nalíwáaca:

—Idéca yàanàaca wàatalé cachàiníiri profeta icàlidéerica Dios itàacái — náimaca Jesús ìwali. Yá náimaca nacái:

—Dios idéca yàanàaca yàacawéridacaténá wía —náimaca.

17 Néese macáita iyéeyéica Judea yàasu cálí íinata, níá nacái iyéeyéica áiba yàcalé irìcu mawiéníiyéica néemìaca Jesús iináwaná ìwali, icáucàidacaté yéetéerimiwa.

Los enviados de Juan el Bautista

18 Juan el Bautista iyacaté mamáalàacata presoíyéi ibànalícu. Néese yéewáidacalénái nacàlidaca irí macáita yái Jesús imànírica. Yáté Juan imáidaca pucháiba yéewáidacaléwa.

19 Juan ibànuaca nía Jesús yàatalépiná nasutácaténá néemìawa Jesús asáisí báisícaalí Dios néeséericani, yái wenàiwica Dios ibànuèripinácaté judío icuérinápiná, néese càmicaalí yáníi, yá iwàwacutá nacùaca áiba yàanàaca.

20 Níái Juan ibànuèyéica nàacatéwa Jesús yàatalé. Yá náimaca irí:

—Juan el Bautista ibànuaca wía wasutácaténá wéemìawa pía, asáisí Dios néeséericaalí pía, yái iWàwacutéericaté yàanàapináca, quéwa càmicaalí píani, ¿iWàwacutásica wacùaca áiba yàanàaca? —náimaca.

21 Idécanáamíté Jesús yéemìaca natàacái, yáta èerica Jesús ichùnìaca madécaná cáuláiqueyéi nàuwichàacáí íichawa, idècunitàacá Juan yéewáidacalénai iyaca néré. Jesús yúucaca demonio abénaméeyéi wenàiwica íicha. Imàaca nacái manùbéeyéi matuýéi iicáidaca nacái.

22 Néese Jesús íimaca nalí níái Juan ibànuèyéica:

—Pèepùacué picàlidaca Juan iríni pidéenácuéca piicáca, péemìaca nacái. Picàlidacué iríni matuýéimi idéca iicáidaca, éeruýéimi yàabàli nacái nadéca nàipìnánica, cacháunéeyéimi íimami lepra iyú nacái, idéca cayábaca nía uláicáí íicha, màuwíiyéimi nacái nadéca néemìaca, yéetéeyéimiwa nacái nadéca namichàacawa yéetácáisi íicha, catúulécanéeyéi nacái nadéca néemìaca nuwàwaca nuwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Picàlidacué Juan iríni yáalícaténáwa idéca nùanàaca, núa Dios néeséerica.

23 ¡Casiimáica cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nulí mamáalàacata! —íimaca yái Jesúsca.

24 Néese idécanáamíté Juan yéewáidacalénai yèepùacawa Jesús íicha, yá Jesús idàbaca icàlidaca Juan el Bautista iináwaná ìwali. Jesús íimaca: “Bàaluité piacatécué piicáca wenàiwica iyéericate manacúali yùucubàa càinawàiri, yáara Juanca. Càmíritaté machawàaca íwitáise yái asìali piiquéericatecué, càide iyúwa masicái cáuli yáawiadáidéerica meedá.

25 ¿Càinásicué piicá néré bàaluité? Càmíritaté asìali cawèníiri ibàle yái piiquéericatecué. Píalíacuéwa cawinácaalí cawèníiyéica ibàle, iyéeyéica nacái càasuíri iyú, nàyaca cayábéeri capìi irìcu càide iyúwa reynái iyáaná, icuèyéica manùbéeyéi wenàiwica.

26 Bàaluité piacuécawa manacúali yùuculé càinawàiri piicácaténaté profeta icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalícuíse. Báisíta profetacani, yái Juanca, quéwa máiníiri cachàinica áibanái profeta íicha canánama.

27 Yái Juanca, yácata yáara nacàlidéericate ìwali tàacáisi Dios inùmalícuíse. Profeta itànàacaté tàacáisi Dios íiméericate Iiri iríwa. Dios íimacaté:

‘Nuchùlìlapiná pipíchalé nùasu wenàiwicawa icàlidéerica nutàacáiwa. Yá yàapinácawa pipíchalé yàalàacaténá wenàiwica nachùnìanápiná náiwitáisewa yéewanápiná natàidaca pía cayába pìanàacaalíwa nàatalé’, íimacaté yái Diosca.

28 Péemìacué cayába, canácata áiba wenàiwica cachàiníiri Juan íicha nèewíise macái wenàiwica imusuéyéicawa inanáí íicha. Quéwa cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacáí siùcáisede, yéewanápiná Dios icùaca nía, máiní cachàinipináca nía Juan íicha, éwita càmicáaníta máiní cachàinica nía Dios iyacàle irìcu Dios icùacataléca macáita chènuniré.

29 “Manùbéeyéi wenàiwica yéemiéyéicaté Juan itàacáí, abénaméeyéi nacái yeedéeyéica plata néenánai judío íichawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná, nawènúadacaté náiwitáisewa nabáyawana íichawa, yá namàacaca Juan ibautizáca nía. Càité náasáidaca náalíacawa Dios icùaca wenàiwica machacaníri iyú.

30 Quéwa fariseonái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, càmitaté namàaca Juan ibautizáca nía, càmicaináté nawènúada náiwitáisewa

Dios irípiná. Càité caná iwèni meedá naicáca yái cayábéerica Dios iwàwéericaté imànica nalí.

31 “Nucàlidacué pirí càiná píwitáise, píacué wenàiwicaca iyéeyéica siùca.

32 Péemìacué comparación: Càicuéca píade iyúwa súmanái yáawinéeyéicawa àyapulìcubàa bamuchúamibàa yàcalé. Néese namáidaca nanacáiyéi iríwa, ‘Wadéca wapùllacuéca pirí íwa, quéwa càmitacué pilabàa; néese wadéca wacántàaca pirícué canción càide iyúwa nacántàaná yéetéeyéimiwa ìwali, quéwa càmitacué píicháaní’, cài náimaca.

33 Càita nacái pimànicuéca. Juan el Bautista yàanàacaté, yá imàcacaté íichawa iyáacaléwa isutácaténá Dios íicha manuísíwata, càmita nacái ìira uva ituní. Quéra píimacuéca Juan ìwali demoniosa iyaca iwàwalìcué.

34 Siùca nudéca nùanàaca, núa asìali Dios néeséerica. Nuyáaca nuyáacaléwa, nùira nacái uva ituní. Néese píimacuéca nùwali camùníricasa núa, cáanáirisa iyáaca iyáacaléwa núa, casímáicasa nacái nucàmaca, nùacawéeridáanása nacái cabáyawanéeyéi wenàiwica, nía nacái yeedéeyéica plata néenánai judío íichawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. Càita píimacuéca nùwali càmicáinácué piwàwa peebáidaca nutàacái.

35 Quéra cawinácalí yeebáidéeyéica Juan yàasu tàacáisi nutàacái nacái, násáidaca Dios imàcacaca cálacáica nía báisíri iyú”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús en casa de Simón el fariseo

36 Abéeri fariseo íipidenéeri Simón imáidaca yàataléwa Jesús iyáanápiná iyáacaléwa yáapicha, íná Jesús yàacawa fariseo icapée irìculé, yá yáawinacawa iyáacaténá iyáacaléwa.

37 Néese inanái ùanàaca néré, iyéechúa yàcalé irìcu, iimeechúacaté nacái asianái yáapicha plata ìwalinápiná. Uémìacaté Jesús iináwaná ìwali iwàlùanáwa fariseo icapée irìculé iyáacaténá iyáacaléwa. Iná ùanàaca néré utéca catùa ucáapi irìcuwa, abéechúa catùa cawèníchúa alabastro icatùalená, ipuniéchúawa perfume pumèníri isàni iyú.

38 Uícháaníca ùacawa ubáyawaná ìwaliwa, yá ùacawa Jesús yàatalé. Uawinacawa mawiénita yàabàli irí. Néese udàbaca uíbaca Jesús yàabàli utuífáa iyúwa. Néese uchuídaca yàabàli uíwita ibáiná iyúwa, usùsùaca nacái Jesús yàabàli càide iyúwaté judío iwitáise nàanáté náiwacali icàaluínináwa. Néese ùucùaca perfume pumènírica isàni yàabàli ìwali.

39 Néese yái fariseo imáidéerica yàataléwa Jesús, iicácainá inanái imànírica Jesús irí, íná fariseo íimaca íináidacawa iríwa iwàwalìcuísewa: “Báisícalí profetasíwa yái asìalitá, yá yáalíacawa càinácalí uíwitáisetá úái imàaquéechúaca icáapiwa ìwali, úái imànlíchúaca ibáyawanáwa”, íimaca íináidacawa iríwa yái fariseo Simónca. Quéra Jesús yáalíacawa Simón íináidáanáwa iwàwalìcuísewa.

40 Iná Jesús íimaca fariseo irí:

—Simón, nuwàwaca nucàlidaca pirí wawàsi —íimaca yái Jesúsca. Néese fariseo íimaca:

—Picàlida nulíni, pía yéewáidéerica wenàiwica —íimaca yái fariseoca.

41-42 Néese Jesús íimaca fariseo irí:

—Péemìa comparación. Iyacaté asìali yèerica plata áibanái ichàba maléená èeripiná. Néesetécáwa iwàwacutá nèepùadaca irí àniwani. Nàyacaté pucháiba asianái imawèniyéica íicha plata. Abéeri imawènlaca íicha quinientos namanùbaca denario. Aiba imawènlaca íicha cincuenta namanùbaca denario. Càmicáiná nálimá napáyaidaca náichawa yái namawèniacálecawa, íná catúulécanáca iicáca nía, yá imàcacaca iwàwawa namawèniacále íicha, yéewacaténá càmita iwàwacutá napáyaidaca náichawani. Picàlida nulíni, Simón,

¿cawiná náicha cáininéeripiná yáwanái iicáca asìali yèerica wenàiwica ichàba plata? —íimaca yái Jesúsca.

43 Néese Simón íimaca Jesús irí:

—Cawàwanáta yáara asìali imawènièricaté íicha manùba plata íicha áiba asìali imawènièricaté. Yácata cáininéerica yáwanái iicácani, cawàwanáta —íimaca yái Simónca. Néese Jesús íimaca irí:

—Pídéca picàlidaca cayábani —íimaca yái Jesúsca.

44 Néese Jesús iwènúacawa, iicáca upualé, úái inanáica, yá íimaca Simón irí:

—¿Piicásica úái inanáica? Nudéca nùanàaca pìatalé picapée irìculé, quéwa càmita pité nulí úni nuíbacaténá nùabàliwa, néese úái inanáica udéca uíbaca nùabàli utuýáa iyúwa, yá uchuìdacani uíwita ibáiná iyúwa.

45 Càmita pisùsùa nunàni ìwali pitàidacaténá cayába núa càide iyúwa wáiwitáise ìyáaná, wía judíoca; quéwa úái inanáica, nudécanáami nuwàlùacawa capìi irìculé, càmita uyamáida usùsùaca nùabàli ùacaténá nucàaluíniná, càide iyúwa judío íwitáise ìyáaná.

46 Càmita piucùa mawèníiri olivo iséená nuíwita ìwali píasáidacaténá casímáica piicáca núa càide iyúwa judío íwitáise ìyáaná; quéwa úái inanáica udéca ùucùaca cawèníiri perfume pumèníiri isàni nùabàli ìwali.

47 Iná númera pirí nudéca numàacaca nuwàwawa ubáywawaná íicha, yái ubáywawanáca manuírica, máinícainá cáinináca uicáca núa; quéwa pía iyúunáidéerica càmita máiní cabáywawanáca càmita máiní cáinináca piicáca núa —íimaca yái Jesúsca.

48 Néese Jesús íimaca ulí úái inanáica:

—Nudéca numàacaca nuwàwawa pibáywawaná íicha cayábacaténá píapicha Dios —íimaca yái Jesúsca.

49 Néese áibanái wenàiwica fariseo imáidéeyéica néré, nadàbaca náimaca nalíwáaca:

—Càmírita Dios yái, iná canéerica iwèni meedá imàacáaná casa iwàwawa ubáywawaná íicha —náimaca náináidacawa nalíwa.

50 Quéwa Jesús íimaca ulí, úái inanáica:

—Nudéca nuwasàaca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, peebáidacáiná nulí. Pìawa matuíbanáita —íimaca yái Jesúsca.

8

Mujeres que ayudaban a Jesús

1 Néeseté Jesús yàaca ipáchiaca yèepunícawa yàcalé manùbéeri irìculé, manuíri yàcalé, púubéeri nacái. Yá icàlidaca nalí Dios itàacái cayábéeri náalíacaténátewa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Níái doce namanùbaca apóstolca nàacawa Jesús yáapicha.

2 Abénaméeyéi inanái nàacawa náapicha nacái, Jesús yúuquéeyéica íicha demonio, uláicái nacái. Abéechúa néená íipidenéechúa María Magdalena, úái Jesús yúuquéechúacaté íicha siete namanùbaca demonio.

3 Uacawa náapicha nacái Cuza yàacawéetúa íipidenéechúa Juana. Uacawéeri Cuza ichùulìaca rey Herodes yàasu wenàiwica íibaidéeyéica Herodes icapèerìcu; áiba inanái íipidenéechúa Susana ùacawéeridaca nía nacái; áibanái nacái manùbéeyéi inanái nàacawa náapicha nayúudàacaténá nía nàasu iyúwa.

La parábola del sembrador

4 Néeseté manùbéeyéi wenàiwica nàwacáidáyacacawa naicácaténá Jesús. Namusúacawa mamáalàacata manùba yàcalé néese, yá nàanàaca Jesús yàatalé. Yá Jesús icàlidaca nalí comparación yéewáidacaténá nía. Yá íimaca nalí:

5 “Péemìacué comparación: Abéeri asìali ibàna yàacawa ituínási. Yá yàacawa càide iyúwa náiwitáise nabànáaná ituínási, yàaca icasáaca yàacawa bùnacalé. Abénaméeyéí ituínási yúuwàacawa àyapulìcubàa, néese áibanái wenàiwica nabawàidaca ituínási. Néese mìasibèenái yàanàaca néré, yá nayáaca íimi.

6 Aiba ituínási yéená yúuwàacawa cáli íinata íba yèewiré. Néese ituínási ibacácaalíwa, yá yéetácawa chülcáiná cáli.

7 Aiba ituínási yéená yúuwàacawa tuíri yèewiré. Yá idàwinàacawa tuíri yáapicha. Quéwa tuíri idàwinàacawa dàalawaca bùnacalé yèewibàa, càmita ibatàa bùnacalé idàwinàacawa cayába.

8 Aiba ituínási yéená yúuwàacawa cayábéeri cáli íinata. Idàwinàacanáamiwa, yá idèniaca lìyacanáwa manùba. Madécaná yéetaná nadènìaca natuínáwa cien namanùbaca”, càité Jesú斯 yéewáidaca nía. Néese Jesú斯 íimaca nalí cachainíiri iyú: “¡Càuwíiyéicalícué pía, péemìacué nutàacá!” íimaca yáí Jesúscia.

El porqué de las paráboles

9 Néese Jesú斯 yéewáidacalénái nasutáca néemìawani càinácaalí íimáaná yáí comparaciónca.

10 Yá Jesú斯 íimaca nalí: “Dios imàcacué píalíacawa càinácaalí iyú icùaca yàasu wenàiwicawa. Càmita imàaca áibanái yáalíacawa. Nucàlida quéwa áibanái iríni comparación iyú, yéewanápiná càmita náalimá náalía néemìacani càinácaalí íimáaná. Ewita naicácaaníta yáí numàníirica, càicáaníta càmita náalía lìwali càinácaalí íimáaná. Ewita néemìacáaníta nutàacái, càicáaníta càmita náalíawa néemìaca càinácaalí íimáaná”, íimaca yáí Jesúscia.

Jesús explica la parábola del sembrador

11-12 Jesú斯 íimaca nalí: “Yácata íimáanáca yáí comparaciónca. Yáí ituínásica íimáanáca càicanide iyúwa Dios itàacái. Yá ituínásica yúuwèericawa àyapulìcubàa íimáanáca càicanide iyúwa wenàiwica yéemìacalí Dios itàacái, quéwa Satanás yàanàaca imàacaca naimáichaca Dios itàacái ipíchaná neebáidacani, ipíchaná nacái namusúacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi lìcha.

13 Yáí ituínásica yúuwèericawa íba yèewiré íimáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemìacalí Dios itàacái, yá neebáidaca casíimáiri iyúni, quéwa neebáidaca maléená èeri meedáni. Càide iyúwa ituínási ibacácaalíwa, yá idàwinàacawa maléená èeri, néese yéetácawa canácáiná ipìchu cayába càaléeri, càita nacái abénaméeyéí wenàiwica yéemiéyéica Dios itàacái. Neebáidaca Dios itàacái maléená èeri. Néese nadàbacaalí nàuwichàacawa Dios irípiná, neebáidacáná itàacái, càmicaalí nacái, Satanás yáalimáidacaalí nía namànínápiná nabáyawanáwa, yásí nacaláacawa Dios itàacái lìcha, yá nawènúadaca náiwitáisewa Dios lìcha.

14 Yáí ituínásica yúuwèericawa tuíri yèewiré, yácata íimáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemìacalí Dios itàacái, náináidacawa nacái lìwali, quéwa càmita máiní namàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càide iyúwa càmicaalí bùnacalé idàwinàawa cayába dàalacáiná tuíri lìyaca itéesebàa, càita nacái abénaméeyéí wenàiwica. Náináidacawa nawàwawa nàasu lìwaliwa, yáí èeri irícuírica. Náináidacawa nacái plata lìwali meedá càasucaténá nía. Náináidacawa nacái nàwali macái wawàsi isíimáidéeripináca níawa chái èeri irícu. Càide iyúwa bùnacalé idàwinàacaalíwa báawata, quéwa canácatáita càyacanáni, càita nacái abénaméeyéí wenàiwica. Neebáca Dios itàacái báawatata, càmírità quéwa nawàwalícuísewa, íná càmita máiní namàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná.

15 Néese yáí ituínásica yúuwèericawa cayábéeri cáli íinata íimáanáca càicanide iyúwa wenàiwica cayábéeri lìwitáise néemìacalí Dios itàacái, yá neebáidaca

Dios itàacái tài íiméeri iyú náwitáise cayábéeri yáapichawa machìwéeri nacái. Néese namànica cayábéeri manuísíwata càide iyúwa bàncalé idènìacaalí mamáalàacata cayábéeri lyacanáwa manùba”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la lámpara

¹⁶ Néese Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú: “Càmita watùcunìa lámpara wabàacaténáni yàalusi irìculé, càmita nacái wabàa lámpara wàasu cama yáapiréwa, yái waiméerica íinata. Néese wamàacaca lámpara icànaca chènunibàa yéewacaténá icànaca wenàiwica ìwali iwàluèyécawa capìi irìculé.

¹⁷ Yái lámpara ímáanáca càicanide iyúwacué piyáaná, píacué nuéwáidacaléca. Dios iwàwacué péewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, yái tàacáisi ibàacanéeri píaliéricuécawa ìwali, càide iyúwa lámpara icànacaalí wenàiwica ìwali, naicácaténá cayába. Dios iwàwaca náalíacawa ìwali macáita yái tàacáisi càmiiricáwaca náalíawa ìwali.

¹⁸ “Iná péemìacué cayába nutàacái. Pínáidacuéwa cayába ìwali yái péemiéricuéca nucàlidaca pirí. Pínáidacaalícuéwa cayábéeri iyú nutàacái ìwali, yásí Dios imàcacué píalíacawa mamáalàacata. Quéwa càmicaalícué píináidawa cayába nutàacái ìwali, yásí piimáichacuéca nacái àta càinácaalí wawàsi piyúnaidéericuéca píalíacawa ìwali”, íimaca yái Jesúsca.

La madre y los hermanos de Jesús

¹⁹ Néeseté Jesús yáatúa yàanàaca yàatalé, Jesús yéenánái yáapicha. Càmita quéwa nálimá nawàlùacawa capìi irìculé manùbacáiná wenàiwica néré.

²⁰ Aiba wenàiwica icàlidaca Jesús iríni. Yá íimaca Jesús irí:
—Píatúaca úara ibàlùawa bàachawáise péenánái yáapicha. Nawàwa naicáca pía —íimaca.

²¹ Quéwa Jesús íimaca:
—Cawinácaalí wenàiwica yéemiéyéica Dios itàacái, imàniyéica nacái càide iyúwa Dios ímáaná, nuicáca nía càide iyúwa nùatúanáwa, nuénánái nacáwa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús calma el viento y las olas

²² Aiba èerité Jesús iwàlùacawa barca irìculé yéewáidacalénái yáapichawa. Yá íimaca nalí:

—Wachàbacuéwa abéemàalé Galilea icalìsaniná íicha —íimaca. Iná nàacawa.
²³ Idècunitàacá nachàbacawa callisa ìwaliabàa, yá Jesús iimáca íichawa. Yáta manuíri cáuli idàbaca ipùaca nàwali. Yá màladàca idàbaca ipuníadaca barca úni iyú, yá nasawíaca nàacawa.

²⁴ Iná nacawàidaca Jesús, yá náimaca irí:
—¡Wáiwacali! ¡Wasawíaca wàacawa! —náimaca Jesús irí. Néese Jesús imichàaca ibàlùacawa, yá ichùulìaca cáuli, màladàca nacái wiúnápináni. Yá wiúca macáita màladàca.

²⁵ Néesecáwa Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:
—¿Cánácué càmita manuí píináidacawa piwàwawa nùwali? —íimaca. Quéwa cáaluca nía, náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí nacái. Yá nasutáca néemìawa níawáaca:
—¿Cawinásica yái asìalica, ichùulièrica cáuli, màladàca nacái, yásí neebáidaca càide iyúwa ichùulìaná nía? —náimaca nalíwáaca.

El endemoniado de Gerasa

²⁶ Atata nàanàacaté abéemàalé Galilea icalìsaniná íicha, aléera Gerasa yàasu cáli néré, lyéerica abéemàise Galilea yàasu cáli íicha.

²⁷ Jesús iricùacawa barca irìcuíse cáli íinatalé, yá asìali imusúacawa yàcalé íicha, demonio idacuèrica íiwitáise, yá yàacawa Jesús yàatalé. Madécaná camuí

yèepunícawa mabàleta yái asìalica. Càmita ìya capìirìcu. Néese ìyaca yéetáními icàliculeená yèewibàa.

28 Néese asìali iicáca Jesús, yá ibàlùacawa yùuluù ipùata iyúwa Jesús irí, yá demonio yéemianícawa asìali isàna iyú:

—¡Picá pisàiwica nulí wawàsi, pía Jesús, yái Dios chènuníséeri Iirica! Nusutáca píicha wawàsi, picá piuwichàida núua —íimaca.

29 Isutáca Jesús íicha cài, yácainá Jesús ichùulìaca ìyaca demonio yàanápináwa asìali íicha. Demonio idacùacaté asìali íwitáise manùba yàawiría. Yá éwita áibanái idacùacánita asìali cadena iyú, icáapi, yàabàli nacái ipíchaná imusúacawa, càicáaníta imàdáidacaté íichawani yái cadenaca. Yá demonio ipiadáidaca asìali manacúali yùuculépiná càinawàiri canáctalé wenàiwica.

30 Néese, Jesús isutáca yéemìawa demonio:

—¿Cainá píipidená? —íimaca yái Jesúscia. Néese demonio íimaca:

—Nuípidená Legión, íimáanáca “cawàwanáta cinco mil namanùbaca” —íimaca yái demonioca. Càité íimaca madécanácainá demonio nawàlùacatéwa iwàwalículé, yái asìalica.

31 Néese, demonionái isutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata ipíchaná ichùulìaca nàacawa depuíwéeri utàwi irìculé nàuwichàacatalépinácawa.

32 Mawiénita nalí manùbéeyéi marranonái yèepuníwa. Nayáaca nèepunícawa nayácaléwa díli ìwali. Iná demonionái isutáca Jesús íicha wawàsi imàacáanápiná nawàlùacawa marranonái idèerìculé. Yá Jesús imàacaca nàacawa.

33 Iná demonionái yàacawa asìali íicha. Yá nawàlùacawa marranonái idèerìculé. Néese macáita marranonái napìacawa iyúwa máiwitáiséeyéi demonio íwitáise iyú, nacaláacawa quìratàli íinatáise calisa yáaculé. Yá macáita nàisicùmacawa, níái píráica càmíiyéica Dios imàaca judiónái idènìaca, casacàacáiná nalí marrano iiná.

34 Néese níái icuèyéicaté marranonáimi naicácalíté marranonái yéetáanáwa, yá napìacawa, nacàlidaca nalíni yàcalé irìcu, nalí nacái áibanái wenàiwica iyéeyéica yàcalé itéese.

35 Néese wenàiwicanái namusúacawa yàcalé íicha naicácaténá nàyáaná. Yá nàacawa Jesús yàatalé. Naicáca asìali demonio yèericatéwa íicha. Yáawinéeriwa Jesús yàabàli néenibàa, cabàleta, caiwitáisewaca. Yá cáaluca níái yàcalé mìnánáica.

36 Néese níái icuèyéicaté marranonáimi iiquéeyéicaté macáitani, nacàlidaca yàcalé mìnánái irí Jesús ichùnìacaté asìali demonionái iyéericaté iwàwalícu.

37 Néese macáita Gerasa yàasu cáli néeséeyéi nasutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata yèepùanápináwa náicha, máinícainá cáaluca naicácani. Iná Jesús iwàlùacawa barca irìculé, yèepùacaténáwa náicha, yéewáidacalénái yáapichawa.

38 Yái asìali demonio yèericatéwa íicha isutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata imàacáanápiná yàacawa yáapicha. Quéwa Jesús ichùulìacani iyamáanápináwa. Yá Jesús íimaca irí:

39 —Pèepùawa picapèe néréwa, picàlida péenánái iríwa ìwali yái cayábéerica Dios imàníirica pirí —íimaca yái Jesúscia. Néese, yái asìali yàaca icàlidaca macáita iyacàle mìnánái iríwani, Jesús imànínáté irí cayábéeri manuísíwata.

La hija de Jairo. La mujer que tocó la capa de Jesús

40 Néese Jesús idécanáamíté ichàbacawa àniwa abéemàalé Galilea icalìsaniná íicha barca irìcu, yá madécaná wenàiwica itàidacani casíimáiri iyú, nacùacáináté Jesús yàanàaca néré.

41 Néese áiba asìali yàanàaca Jesús yàatalé, iipidenéeri Jairo. Judiónái yéewáidacàalu íiwacalicani, yái Jairoca. Yá yúuwàà irìacawa inùmáawawa Jesús

irí yàacaténá Jesús icàaluíniná, yéewanápiná Jesús iicáca ipualé. Yá isutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata yàanápináwa icapèe néré.

42 Jairo idèniacáiná abéechúata íduwa, idènièchúa doce camuí, iculuéchúawa, iwàwéechúa yéetácawa Jairo íicha. Yá Jesús yàacawa Jaironái yáapicha madécaná wenàiwica yèewi. Mánícainá manùbaca wenàiwica, íná nacàbadàayacacawa nàacawa Jesús iwéré.

43 Abéechúa inanái ùacawa manùbeyéi wenàiwica yèewi. Cáuláicaca úa doce camuí, uíraná yàacawa uícha mamáalàacata. Uucacaté macáita ùasu platawa upáyaidacaténá cadèpiacáiyéi quéwa canácata yáaliméerité ichùnìaca úa.

44 Uái inanáica ùacawa Jesús yáamíise mawiénita irí. Yá udunùaca ibàle ipùata ìwali. Yáta uíraná iyamáacawa uícha.

45 Néese Jesús isutáca yéemìawa níái wenàiwicaca:

—¿Cawiná idunùa nùwali? —íimaca nalí. Yá macáita náimaca càmitasa nadunùa ìwali. Iná Pedronái íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, dàalaca wenàiwica yèeyéicawa wáapicha, nawesíaca nàacawa pía macái piwalíseta. ¿Cáná pisutáca péemìawa cài? —íimaca yái Pedroca.

46 Quéwanáta Jesús íimaca mamáalàacata:

—Aibanáica níara idunùa nùwali. Núalíacawa nuchùnìaná wenàiwica nuíwitáise iyúwa cawinácaalí idunuèrica nùwali —íimaca yái Jesúsca.

47 Néese úai inanáica uémìacani, yá úalíacawa càmita udé ubàacawa uináwanáwa Jesús íicha. Néese ùanàaca itatéechúawa icalùniwa, yá ubàlùacawa ùuluì ipùata iyúwa Jesús irí ùacaténá icàaluíniná. Yá ucàlidacani nàacuéssemi macái níái iyéeyéica néeni cáná yéewa udunùaca Jesús ìwali. Yá ucàlidaca nacái uchùnìanáwa udécanacáita udunùaca ibàle ìwali.

48 Néese Jesús íimaca ulí:

—Pía inanáica, pidéca pichùnìacawa pimàcacacáiná piwàwawa nùwali. Piawa matuíbanáita —íimaca yái Jesúsca.

49 Idècunitàacáwa Jesús icàlidaca inanái iríni, yá áiba wenàiwica yàanàaca nàatalé, itéerica tàacáisi Jairo irí, yái judiónái yéewáidacàalu íwacalica. Yá asìali íimaca Jairo irí:

—Píidumica yéetáwa. Picá pisàiwica quirínama irí wawàsi, yái yéewáidéerica wenàiwica —íimaca.

50 Quéwa, Jesús yéemìacani, yá íimaca Jairo irí:

—Picá cáalu pía. Peebáidacáita nulí mamáalàacata, yásí cayábaca pídu àniwa —íimaca yái Jesúsca.

51 Néese nàanàacaté Jairo icapèe néré, yá canácata Jesús imàaquéeri iwàlùacawa yáapicha. Níawamicata iwàlùacawa Jesús yáapicha, yái Pedro, Santiago nacái, Juan nacái, úanirimí nacái, úatuámi nacái, úai sùmàu yéetéechúamicawa.

52 Nàyaca capìi irìcu madécaná wenàiwica íicháaníyéica báawanama yéetéechúamiwa íwitáise, càide iyúwa judío íwitáise ìyáaná. Quéwa Jesús yáalíacawa icáucàidáanápináté úa, iná Jesús íimaca nalí:

—Càmita iwàwacutácué pícháaníca. Uái mánacàuca, càmíichúata yéetáwa. Uimácáita ùyaca —íimaca yái Jesúsca.

53 Néese naicáaníca Jesús iquíniná, náalíacáináwa báisícata uétácatéwa.

54 Néese Jesús íibàaca ucáapi ìwali úai yéetéechúamicawa. Yá íimaca ulí:

—Pía, mánacàuca, pimichàawa! —íimaca ulí.

55 Yáta uwàwa cáuri yéepùacawa uiná irìculé àniwa. Yáta upisiaca ubàlùacawa. Néese Jesús ichùullaca nàaca uyáapiná.

56 Néese usèenáí náináidacawa naicáidaca ulí manuísíwata naicácainá cáuca úa, quéwa casíímáica nawàwa manuísíwata. Jesústa quéwa yàalàaca nía ipíchaná nacàlidaca áibanái irí icáucàidacaté úa.

9

Jesús envía a los discípulos a anunciar el reino de Dios

¹ Néseté Jesús imáidaca yàataléwa níái doce namanùbaca yéewáidacalécawa. Yá imàaca nalí ichàiniwa náucacaténá macái demonio íwitáaná wenàiwicanái íicha, náucacaténá nacái náicha macái uláicái.

² Jesús ibànùaca nía nacàlidacaténá wenàiwicanái irí càinácalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa, nachùnìacaténá nacái cáuláiquéeyéi.

³ Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Picácué peedá piríwa wàlisài àicu, saco nacái, yàacàsi nacái, iwèni nacái. Picácué pité pucháiba bàlesi.

⁴ Placuéra yàcalé irìculé, néese càirínácaalícué capì piwàlùawa irìculé, piimácué néenibàata, àta pèepùacatalétacuéra yàcalé irìcuíse.

⁵ Aibalé càmicaalícué nabatàa piwàlùacawa yàcalé irìculé, néese piacuéra íicha. Pichùpiacuér cálí ichùmalé pìabàli íchawa naicápiná càide iyúwa judío íwitáise iyáaná, píasáidacaténácué nalí Dios yùuwichàidáanápiná nía —íimaca yái Jesúsca.

⁶ Néese nàacawa Jesús íicha. Yá nàacawa macái yàcalé. Nacàlidaca nàacawa yái tàacáisica ímérera Jesúis iwàwaca iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Nachùnìaca nàacawa cáuláiquéeyéi wenàiwica nacái.

Incertidumbre de Herodes

⁷ Néseté rey Herodes yéemìaca abénaméeyéi wenàiwica icàlidaca Jesús iináwaná ìwali, macáita nacái Jesúis imànírica. Iná càmita Herodes yáalíawa ínáidéeripináwa, máiní càulenáca íchaní; abénaméeyéi wenàiwica náimacáiná Jesús ìwali Juan el Bautistamícani, náináidacawa Juanmi icáucàacatéwa.

⁸ Aibanái nacái náimaca Jesúis ìwali profeta Elíascani, yèepuèricasa yàanàaca àniwa; áibanái nacái náimaca Jesúis ìwali bàaluisàimi profetanáimi yéenácani, imichèericasawa yéetácáisi íicha.

⁹ Quéwa Herodes íimaca:

—Nuchùulìacaté nùasu úwináiwa nawichùanápiná Juan íicha íwita yéetácaténátéwa. ¿Cawinásica yáara asìalica nuémìeràca nacàlidaca ìwali madécaná? —íimaca yái Herodesca. Ináté Herodes iwàwa iicáca Jesús.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

¹⁰ Néseté apóstolnái nèepùacawa Jesúis yàatalé àniwa, yá nacàlidaca Jesúis irí ìwali yái namàníricaté. Néese Jesúis itéca nía méetàuculé áibanái wenàiwica íicha, Betsaida ìyacàlená néré.

¹¹ Quéwa madécaná wenàiwica yáalíacawa Jesúis yàanàaná néré, yá nàacawa yàatalé. Jesúis itáidaca nía cayába. Icàlidaca nalí càinácalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáwa. Ichùnìa nacái cáuláiquéeyéi wenàiwica.

¹² Néese taicaca yàacawa, íná yéewáidacalénái doce namanùbaca nàacawa Jesúis yàatalé, yá náimaca irí:

—Pichùulìa wenàiwicanái nèepùanápináwa nacutácaténá naimácatáipiná, nayácatáipiná nacái yàcalé irìculé, bàncalé ìyacatalé nacái iyéeyéica mawiénita. Wàyacáiná chái canácatái wenàiwicanái iyáapiná —náimaca.

¹³ Quéwa Jesúis íimaca nalí:

—Píatacué yàa nayáapiná —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca irí:

—Canáca walí nayáapiná. Wadènìa cinco namanùbaca pan meedá, pucháiba cubái imìdecaná nacái. ¡Càmita wáalimá wàaca wawènìaca nayáapiná, níái madécanéeyéi wenàiwicaca! —náimaca.

¹⁴ Nàyacáiná néeni cawàwanáta cinco mil namanùbaca asìanái. Càmita naputàa inanái, sùmanái nacái. Quéwa Jesúis íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Pichùulìacué náawinacawa cincuentanama nàwacaca náawinacawa —íimaca yái Jesúscas.

15 Néese nachùuliaca cài nía, yá macáita náawinacawa.

16 Néese Jesúscas yeedáca cinco namanùbaca pan icáapi iriculéwa, pucháiba cubái imidecaná nacái. Yá iicáidaca chènuniré, yàaca Dios irí cayábéeri yàacàsi ìwali. Néese isubèriadaca nía, yàaca yéewáidacalénai iríwani, yéewacaténá nawacùaca yàacàsi wenàiwicanái irí.

17 Néese macáita nayáaca cadénamani. Yá needáca doce namanùbaca mapíiri yàacàsi yéenáimi imàaquéericawa.

Pedro declara que Jesúscas es el Mesías

18 Aiba èerité Jesúscas isutáca yáawawa Dios íicha méetàuculé wenàiwicanái íicha. Yéewáidacalénai nàyaca yáapicha. Yá isutáca yéemìawa nía:

—¿Cainá náimaca nùwali níara áibanái wenàiwicaca? ¿Cawinás núa? —íimaca yái Jesúscas.

19 Néese yéewáidacalénai íimaca irí:

—Abénaméeyéí íimaca pìwali Juan el Bautistamicasa pía, náimacáiná Juanmi idécsa icáucàacawa. Aibánái íimaca profeta Elíascasa pía, yèepuèricasa yàanàaca àniwa, yái profeta Dios íimeéreritaté ìwali ibànùanápinaté àniwani. Aibánái íimaca nacái pìwali bàaluisàimi profetanái yéenácaso pía, imichèericasawa yéetácáisi íicha, níái profetami itàaníiyéeritaté Dios inùmalícuíse —náimaca.

20 Néese Jesúscas isutáca yéemìawa nía:

—Néenicué pía, ¿cainácué nacái pímaca nùwali? ¿Cawinás núa? —íimaca yái Jesúscas. Yá Pedro íimaca irí:

—Píacata yái Mesíasca, yái wacuèrinápiná Dios icàlidéeritaté iináwaná ìwali Wàawirináimi israelitanái irí, ibànùanápinaté walí wacuèrinápiná —íimaca yái Pedroca.

21 Quéwa Jesúscas yàalàaca nía cachàiníiri iyú ipíchaná nacàlidaca iináwaná áibanái irí, Mesíascani.

Jesúscas anuncia su muerte

22 Néese Jesúscas íimaca nalí:

—Iwàwacutá nùuwichàacawa manuísíwata, núa asiali Dios néeséerica. Yá wenàiwica íiwacanánai, sacerdote íiwacanánai nacái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, náucapiná náichawa núa iyúwa canéeri iwèni. Yá nanúapiná núawa, quéwa másiba èeri irícu nucáucàapináwa —íimaca yái Jesúscas.

23 Néese Jesúscas íimaca nalí macáita wenàiwica iyéeyéica néré:

—Abéericalí péenácué iwàwa yàacawa nùapicha iyúwa nuéwáidacalé, càmita yéewa pimànica abéerita yái piwàwéerica pimànica. Macái èeri imanùbaca iwàwacutá matuíbanáiri iyú pimàaca áibanái yùuwichàidaca pía, éwita naicáanícalí nacái piquíniná, éwita nanúacaalí píawa cruz ìwali peebáidacáiná nutàacái. Iwàwacutá nacái pimànica mamáalàacata càide iyúwa nuchùulianá pía.

24 Níacáiná cawinácalí càmíiyéica iwàwa yeebáidaca nutàacái ipíchaná nàuwichàacawa nulípiná, canáca nalí nacáuca càmíiri imáalàawa. Néese cawinácalí yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata éwita áibanái inúacaalí nía, nadènìapiná nacáucawa càmíiri imáalàawa.

25 Ewita wenàiwica yeedácalí iríwa macáita chái èeri yàasu cawènìirica, quéwa yúuca íichawa icáucawa càmíiri imáalàawa càmicáiná yeebáida nutàacái, yá canéerica iwèni meedá iríni macáita yái cawènìirica yeedéerimica iríwa.

26 Aibacaalí wenàiwica báica icàlidaca cayábéeri nùwali áibanái irí, nutàacái ìwali nacái, càmita nùumapiná ìwali nùasu wenàiwicacani, núa asiali Dios néeséerica, nùanàacaalípiná áiba èeriwa cachàiníiri iyú nacamalá irícu, yái

Núaniri Dios, nía nacái mabáyawanéeyéi ángel, nucùacaténá macáita èeri mìnánái.

²⁷ Péemìacué cayába, abénaméeyéi péenácué iyéeyéica chái siùca èeri, càmita néetápínawa ipíchawáise naicáca càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa –íimaca yái Jesúsca.

La transfiguración de Jesús

²⁸ Néeseté abéeri semana natàanícadénáami cài, yáté Jesús yàacawa dúli ínatalé isutácaténá yáawawa Dios íicha. Másiba asianái nàacawéeridaca Jesús, yái Pedro, Santiago nacái, Juan nacái.

²⁹ Idècunitàacá Jesús isutáca Dios íicha, yá mèlumèluwaca inàni icànaca áibata iicácanáwa. Ibàle nacái cabalèeri icànaca, icànéeri mèlumèluwaca.

³⁰ Yá pucháiba asianái namàacaca níawawa apóstolnái iicácaténá nía. Pucháiba nabàlùa natàaníca Jesús yáapicha, níacata profeta Moisés, profeta Elías nacái.

³¹ Níai pucháiba asianáica cacamatánáca nía chènuníiséeri camalási iyú. Natàaníca nalíwáaca Jesús yáapicha càinácaalí iyú Jesús yùuwichàanápinátewa, yéetáanápinátē nacáiwa Jerusalén iyacàlená néeni.

³² Ewita cadapùlecáaníta Pedro, nía nacái yàacawéeyéináca, càmitàacá máiní naimásíwaca, yá naicáca Jesús icamatáná chènuníiséerica. Naicá nacái níai pucháiba asianáica ibàluèyéicawa yáapicha.

³³ Néese idécanáamíté nàacawa Jesús íicha níai pucháiba asianáica, yá Pedro íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, ¡cayábéeriquéi wàyáanáca chái! Siùcata wamànica másiba capì yáana wawàwalínápinácué pía, abéeri pìasupiná, áiba nacái Moisés irípiná, áiba nacái Elías irípiná –íimaca yái Pedroca. Quéwa Pedro càmita ínáidawa cayába ipíchawáise itàaníca.

³⁴ Yá idècunitàacá Pedro itàaníca, yáta acalèe yàanàaca nàatalé. Yá acalèe ibàlìaca nía. Cáaluca nía manuísíwata acalèe yèewi, níai Pedronáica.

³⁵ Néese néemìaca Dios itàacái acalèe yèewíise, yá íimaca nali: “Yácata Nuìri nuwàwéeri cáininéerica nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicácani. Péemìacué itàacái”, íimaca yái Diosca.

³⁶ Idécanáamí néemìaca yái tàacáisica, yá naicáca Jesús ibàluèricawa néenibàa abéerita. Néese masànacata níai Pedronáica. Néenialíté càmíiyéi icàlida áibanái iríni, yá naiquéericate.

Jesús sana a un muchacho que tenía un espíritu impuro

³⁷ Néeseté mapisáináami àniwa idécanáamí nalicùacawa dúli ínataíse, yá madécaná wenàiwica yàacawa náipunitáidacaténá Jesús.

³⁸ Yá áiba asiali iyaca manùbéeyéi wenàiwica yèewi. Iimaca cachàiníri iyú Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wía, pimàni nulí cayábéeri, pìa piicá nuìri, yácaináta abéerita nuìrcani.

³⁹ Demonio idacùaca nuìri íiwitáise, yàaca irí tèwacáimi, yá imàaca yéemíanícawa, yá itatáidacani àta cacàlicataléta inùmalícuíse. Imàaca nacái nuìri inúadáidaca yáawawa cachàiníri iyú, càmíiri iwàwa iwàaca nuìri.

⁴⁰ Nudéca nusutáca péewáidacalénáí íicha wawàsi náucáanápiná demonio nuìri íicha, quéwa càmita náalimá nachùnìacani –íimaca.

⁴¹ Yá Jesús íimaca:

—¡Píacué càmíiyéica yeebáida Dios ìwali, báawéeyéi nacái íiwitáise meedá! ¿Càinácué èeri iwàwacutá nùyacuéca píapicha quiríta? ¿Càinácué èeri iwàwacutá numànicuéca pirí quiríta? –íimaca yái Jesúsca. Yá Jesús íimaca asiali irí:

—Pianàida cháni, yáí píirica –íimaca yái Jesúsca.

42 Yái ùuculíiri yàacawa Jesús yàatalé, yá demonio yúucaca ùuculíiri cáli íinatalé itatáidacani. Quéwa Jesús yàalàaca demonio cachàiníri iyú, ichùulàaca demonio yàacawa ùuculíiri íicha. Càita Jesús ichùnìaca yái ùuculirica, yèepùadacani yáaniri iríwa nacái.

43 Yá macáita ìyéeyéica néeni náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí idènìacainá Dios íiwitáise manuíri.

Jesús anuncia por segunda vez su muerte

Macáita ìyéeyéica néré náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí mamáalàacata, natàaníca nàyaca náapichawáaca ìwali yái Jesús imànírica, quéwa Jesús itàanícaté yéewáidacalénai yáapichawa méetaucuta wenàiwicanái íicha. Iimaca náli:

44 —Péemìacué cayábani, picácué piimáichani: Abénaméeyéi wenàiwica presopináca namànica núawa namàcacaténá áibanái asìanái inúaca núa, núa asìali Dios néeséerica —íimaca yái Jesúscia.

45 Càmita quéwa náalía néemìaca càinácalí íimáaná yái tàacáisica Jesús icàlidéerica náli càmicáiná Dios imàaca náalíaca néemìaca càinácalí íimáaná. Yá cáaluca nasutáca Jesús íicha wawàsi icàlidáanápiná nalíni càinácalí íimáaná.

¿Quién es el más importante?

46 Néenialíté Jesús yéewáidacalénai nadàbaca natàaníca náapichawáaca ùuléeri wawàsi iyú, chánácalí néená máiníri cachàini áibanái íicha canánama.

47 Quéwa Jesús yáalíacawa náináidáanáwa. Yá yeedáca sùmài, yá ibàlùadaca sùmài mawiénita iríwa.

48 Yá Jesús íimaca náli:

—Pimànicalí cayábéeri nuípidená ìwali sùmài irí, càiride iyúwa yái sùmàica peebáidacáiná nutàacáí, yásí nuicáca yái cayábéerica pimànírica sùmài irí càide iyúwa pidéca nacáicaalí pimànica nulí cayábéeri. Càmita pimàni abéerita nulí cayábéeri, néese pimànica nacái irí cayábéeri yái Diosca ibànuèrica núa. Yái péená piiquéericuéca càiride iyúwa càmíri cachàini náicha canánama càide iyúwa yái sùmàica, yácata Dios iiquéerica càiride iyúwa máiníri cachàinica náicha canánama níái péenáca. Iná yéewa yái cayábéerica pimàníricuéca sùmài irí càmíri cachàini náicha canánama, yá nuicápiná càinide iyúwa pidéca nacáicaalí pimànica nulíni, yái cayábéerica —íimaca yái Jesúscia.

El que no está contra nosotros, está a nuestro favor

49 Néese Juan íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, wadéca waicáca áiba asìali yúuquéeri demonio wenàiwica íicha pípidená ìwali íimacáiná pimàacasa cài imànica, quéwa càmita yèepuníwa wáapicha, íná wadéca wàalàacani cachàiníri iyú ipíchaná yúucaca demonio wenàiwica íicha —íimaca yái Juanca.

50 Néese Jesús íimaca náli:

—Picácué pichùulà càmíinápiná imàni cayábéeri, macáicáiná càmíiyéica yùuwíde imànica wía, nayúudàaca wía —íimaca yái Jesúscia.

Jesús reprende a Santiago y a Juan

51 Mawiénicaté Jesús yéenáwaná yàanàaca imichàacatáipinátewa chènuniré, ínáté Jesús íináidacawa iwàwalícuísewa yàanápináwa Jerusalén ìyacàlená nérépiná.

52 Yá ibànùaca ipíchaléwa tàacáisi asìanái yáapicha. Yá nawàlùacawa yàcalé irìculé Samaria yàasu cáli íinata nacutácaténá irí naimácatáipiná.

53 Quéwa, báawaca samaritanonái iicáca judiónái íná níái samaritanoca càmita nabatàa Jesús iwàlùacawa nàyacàle irìculé náalíacaináwa Jesús yàanápinátewa Jerusalén ìyacàlená nérépiná.

54 Néese Jesús yéewáidacalénái Santiago, Juan nacái néemìacani, yá náimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, ¿piwàwasica wachùullaca quichái yúuwàanápináwa chènuníise nàwali imáalàidacaténá nía càide iyúwaté profeta Elías imáidáanáté quichái yúuwàanápináwa chènuníise imáalàidacaténáté báawéeyéi wenàiwica? — náimaca.

55 Quéwa Jesús iwènúa iicáidaca nalí, yá yàalàaca nía cachàiníri iyú. Yá íimaca nalí:

—Càmitacué píináidawa càide iyúwa Dios iwàwáaná.

56 Càmita nuwàwa nùuwichàidaca nía, núa asìali Dios néeséerica, càmicáiná nùanàa numáalàidacaténá wenàiwicanái, néese nùanàaca nuwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha —íimaca yái Jesúsca. Néese nàacawa áiba yàcalé irìculé.

Los que querían seguir a Jesús

57 Idècunitàacá nèepunícawa àyapulìcubàa, áiba asìali íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, nuwàwa nùacawa píapicha àta alénácaalí píawa yéewacaténá péewáidacaléca núa —íimaca.

58 Jesús íimaca irí:

—Píináidawa cayába quéechacáwa asáisí píalimácaalí nuéwáidacaléca pía, càulenácainá wenàiwica nàyaca càide iyúwa nùyáaná. Péemìa comparación: Yàlidunái idènìaca ibànawa, cuipìranái nacái nadènìaca namùlubèwa, nùacata quéwa, yái asìali Dios néeséerica, càmita nudènìa nuimácatáipináwa —íimaca yái Jesúsca.

59 Néese Jesús íimaca áiba irí:

—Píawa nùapicha, iyúwa nuéwáidacalé —íimaca yái Jesúsca. Quéwa yái asìali íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, pimàaca nùyaca nuénánái yáapichawa àta nùaniri yéetácatlépinátawa, néese idécanáami nubàllacani, yásí nùacawa píapicha iyúwa péewáidacalé —íimaca irí.

60 Néese Jesús íimaca irí:

—Pimàaca nabàllaca níawáacata, cawinácaalí iyéeyéica matuíbanáita Dios íicha. Píata quéwa, píà picàlidaca Dios itàacái wenàiwicanái irí náalíacaténáwa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa —íimaca yái Jesúsca.

61 Néese áiba íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, nuwàwa nùacawa píapicha iyúwa péewáidacalé. Quéwa pimàni nulí cayábéeri, pimàacaca nuèpùacawa quéechacáwa nucapèe néréwa, nucàlidacaténá nùanáwa nuénánái iríwa. Yásí nùacawa néese nùacaténáwa píapicha —íimaca irí.

62 Néese Jesús íimaca irí:

—Péemìa comparación: Aibacaalí idàbaca ibànidaca ibànakale yàalunápináwa, néese íináidacaalíwa imànínápiná áiba wawàsi, yá iwènúacawa ibaidacalé íchawa, yásí canéerica iwèni meedáni yái wenàiwicaca, càmita íibaída machacàníri iyú. Càita nacái cawinácaalí wenàiwica iwènuéyéicawa nuícha idécanáami nadàbaca náibaidaca nulípiná, canáca yéewanáwa Dios yéenibeca nía, Dios icùacaténá nía —íimaca yái Jesúsca.

10

Jesús envía a los setenta y dos

1 Néeseté Wáiwacali yeedáca yéewáidacalénáiwa áibanái setenta y dos namanùbaca. Yá ibànùaca nía ipíchaléwa pucháibanamata. Yá ibànùaca nía nàacaténáwa macái yàcalé irìculé, wenàiwicanái iyacatái nacái, níái yàcaléca iwàwacutácatléca Jesús ipáchiaca.

2 Yá íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Báisíta, madécaná wenàiwica nawàwa neebáidaca nutàacái. Péemìacué comparación. Càica níade iyúwa bàncalé ituíná yàasu èeri yàanàacaalí wenàiwica needácatáipiná nabàncale ìyacanáwa, quéwa másibáanatacué pía, icàlidéeyéipiná nalí nutàacái. Iná pisutácué Dios íicha, yái càiride iyúwa bàncalé íiwacali, ibànùanápiná yàasu wenàiwicawa íibaideeyéipiná irí, nacàlidacaténá nalí nuináwaná ìwali, yéewacaténá neebáidaca nutàacái, yásí wàwacáidaca nía Dios yàasunáipiná, càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí bàncalé ìyacaná quiracaalíni.

3 Piacuéwa. Péemìacué cayába áiba comparación: Nubànùacué pía èeri mìnanái yèewiré cuwèesi lobo nacáiyéi íiwitáise, báawéeyéica iicáca Dios. Càicuéca píade nèewi iyúwa ovejanái yéenibe, càmíiyéica yáalimá ipéliaca caluéyéi cuwèesi lobo íipunita iwàwéeyéica iyáaca oveja yéenibe.

4 Picácué pité saco, moneda yàalu nacái, áiba pìasu costizapiná nacáifa. Piàcatéacuéwa, picácué piyamáa pibàlùacawa déecuíri iyú àyapulìcubàa pitàanícaténá áibanái yáapicha.

5 Piwàlùacuéwa nacapée irìculé, yá pitàidacué nía quéechacáwa. Càicué píimaca nalíwa: ‘¡Nusutáca Dios íicha imàníinápinácué pirí cayábéeri, píacué iyéeyéica capìi irícu!’ càicué pitàidaca níawa.

6 Cayábacaalí náiwitáise níái capìi irìcuíyéica, yásí Dios imànicá nalíwa cayábéeri càide iyúwacué pisutáaná íicha. Quéwa, càmicaalí cayába náiwitáise, néese Dios càmita imànipiná nalí cayábéeri.

7 Piimácué nacapée irícu. Piyáacué nacái piyácaléwa náapicha àta càiríinácaalí yàacàsi nadènièrica nawacùacaténácué pìasu, yácainá cawinácaalí wenàiwica íibaideerica, iwàwacutá namàacaca yeedáca iríwa íibaidecalé iwèniwa. Picácué pichàbawa áibanái icapée irìculé, picutácaténácué cayábéeri yáwanái yàacàsi, piyacatáipiná nacái.

8 Piàcuéwa áiba yàcalé irìculé, needácatalécué nàataléwa pía, yá piyáacué piyácaléwa náapicha àta càiríinácaalícué yàacàsi nèerica piyáapiná.

9 Pichùniacué nacái cáláiquéeyéi wenàiwica iyéeyéica néenibàa. Càicué píimaca nalíwa: ‘Dios icùaca wenàiwica iyéeyéica mawiénita pirícué’, càicué píimaca nalíwa.

10 Quéwa, pìanàacaalícué áiba yàcalé irìculé, néese càmita nawàwa néemìaca pitàacái, pimusúacuéwa capìi irícuíse calle irìculé.

11 Yá píimacué nalí: ‘¡Càmita wawàwa wàyaca píapichacué, ipíchaná Dios yàasu yùuwichàacáisi yàanàaca wàwali nacái! ¡Iná wàacuécawa píicha, wachùplaca cálí ichùmalé wàabàli íichawa, yái piyacàle yàasu calle ichùmaléca, càide iyúwacué wáiwitáise iyáaná, wía judíoca, wáasáidacaténácué pirí Dios yùuwichàidáanápinácué píawa! Quéwa péemìacué cayába quirítá, Dios icùaca wenàiwica iyéeyéica mawiénita pirícué’, càicué píimaca nalíwa.

12 Núumacué pirí, èeri imáalàacaalípináwa, Dios yùuwichàidapiná báawéeyéi wenàiwica, yásí yùuwichàidapiná níawa càmíiyéicué yeedáca yàataléwa pía máiní yáwanái Sodoma iyacàlená mìnanáimi íicha”, íimaca yái Jesúscua.

Los pueblos desobedientes

13 Jesúscua: “¡Máinícué piùwichàapináca, piacué israelitaca iyéeyéica Corazín iyacàlená irícu, Betsaida iyacàlená irícu nacái! Ewitacué piicácáaníta numànicá pèewibàa madécaná yái càmíirica wenàiwica idé imànicá, càicáanítacué càmita piwènúada píwitáisewa pibáyawaná íichacuéwa. Piyúunáidacuéca máiníiyéica cayábaca pía náicha níara càmíiyéica israelitami iyéeyéicaté Tiro iyacàlená irícu, Sidón iyacàlená irícu nacái, iyéeyéica méetàuculé Israel yàasu cálí íicha. Quéwa càmitaté máiní báawaca nía píchacué. Càmitaté naicá áiba imànicá nèewibàa càide iyúwa numàníiná pèewibàa. Quéwa

naicácalíté càiritá, yá nawènúadacaté náiwitáisewatá caquialéta Dios irípinátá, càmicaináté máiní báawéeyéica nía iyúwacué pía, càita nacái nàwalica nabàlesíamiwa báawéeri iicácanáwatá, náawinaca nacáiwá catáli yèewirétá násáidacaténáté achúmaca nawàwa nabáyawaná ìwaliwatá.

14 Quéwa áiba èeriwa Dios yùuwichàidapiná báawéeyéi wenàiwica, yásí piùwichàapinácuéwa máiní cachàiníwanái náicha níara càmíiyéica israelita iyéeyéicaté Tiro iyacàlená irìcu, Sidón iyacàlená irìcu nacái, máinícaínácué báawéeyéica náicha pía.

15 Píacué nacái Capernaum iyacàlená mìnánáica, piyúunáidacuéra máinípiná cáimiétacanáca pía, càide iyúwa Dios iyáaná chènuniré. ¡Càmírita! ¡Néese Dios yúucapinácué píawa irìculé yáara utàwi máiníri depuíwaca, máinícatalé depuíwaca náicha canánama!” cài yàalàaca nía cachàiníri iyú yái Jesúscá, càmicaináté neebáida itàacái.

16 Néese Jesúscá yéewáidacalénái iríwa: “Cawinácalí yeebéeyéicuéra pitàacái, nuicápiná níawa càide iyúwa nadéca nacácalí neebáidaca nutàacái. Quéwa cawinácalí iiquéeyéicuéra pía iyúwa canéeri iwèni, nuicápiná níawa càide iyúwa nadéca nacácalí naicáca núa càiride iyúwa canéeri iwèni nacái. Cawinácalí iiquéeyéica núa càiride iyúwa canéeri iwèni, Dios iicápiná níawa càide iyúwa nadéca nacácalí caná iwèni naicáca Dios, yái Dios ibànuérira núa”, íimaca yái Jesúscá. Néese níái setenta y dos namanùbaca nàaca nacàlidaca Jesúscá iináwaná ìwali wenàiwicanái irí.

Regreso de los setenta y dos

17 Néeseté idécanáami nacàlidaca wenàiwicanái iríni, yáté Jesúscá yéewáidacalénái setenta y dos namanùbaca nèepùacawa Jesúscá yàatalé, casímáica nawàwa manuísíwata. Yá náimaca irí:

—¡Wáiwacali, Dios idéca iyúudàaca wíá manuísíwata, imàacacaté nacái demonio yàacawa wenàiwicanái íicha, wachùulìacáináté demonio píipidená ìwali nàanápináwa wenàiwica íicha! —náimaca.

18 Jesúscá náimaca nalí:

—Núalíacatéwa pimawènìadáanápinácué Satanás, piúcacaténácué yàasu demonionái wenàiwica íicha, báaluitécainá nuicáca Satanás icaláacawa chènuníise càide iyúwa énu icamaláná icaláanáwa Dios yúucacáináté Satanás chènuníise.

19 Nudéca nuchàiniadacuéra pía, píalimáanápinácué píipìnaca àapi íinatabàa, chália íinatabàa nacái, canátacué picháuná. Nudéca nuchàiniadacuéra pía pimawènìadáanápiná macáita wàuwidesàiri Satanás ichàini macháunéeri iyú.

20 Quéwa, picácué piyanídawa ìwali yái píalimáanáca piúcaca demonio wenàiwica íicha. Néese, piyanídacuéra Dios itànàacáináté píipidená yàasu cuyàluta irìcuwa yái cuyàluta iyéerica chènuniré —íimaca yái Jesúscá.

Jesús se alegra

21 Yáté Espíritu Santo imàacaca casímáica Jesúscá iwàwa manuísíwata. Jesúscá íimaca Dios irí: “Pía, Núaniri Dios, nùaca pirí cayábéeri, pía Nacuérinásàirica macáita iyéeyéica chènuniré, chái èeri irìcuíyéica nacái. Nùaca pirí cayábéeri pimàacacáiná nalí píiwitáisewa, níái yeebáidéeyéica pitàacái càide iyúwa púubéeyéi sùmanái neebáidáaná, yéewanápiná áibanái èeri mìnánáí iyúunáidéeyéi cálíacáica, càmita náalimá náalíacawa píiwitáise ìwali. Básita, Núaniri, pidéca pimànica càide iyúwaté piwàwáaná pimànica”, íimaca yái Jesúscá.

22 Néese Jesúscá íimaca wenàiwicanái irí: “Núaniri Dios idéca imàacaca núalíacawa macáita. Abéerita Núaniri yáaliéri báisíri iyú nùwali, yái Iirica. Abéerita núa, yái Iirica, yáaliéri báisíri iyú Núaniri ìwali, níawamita nacái

cawinácaalí wenàiwicanái numàaquéeyéica yáalíaca Núaniri ìwali, càide iyúwa nuwàwáaná, yái Iirica”, íimaca yái Jesúsca.

23 Néesecáwa Jesús iwènúacawa, icàlidaca yéewáidacalénai iríwani, méetàucuta áibanái íicha. Jesús íimaca nalí: “Dios idéca imànicuéca pirí cayábéeri manuísíwata, imàcacacáinácué piicáca yái numànírica.

24 Péemiacué cayába, bàaluité madécaná profetanái, madécaná nacái nacuérinánai nawàwacaté naicáca yái piiquéericuéca, quéwa càmitaté naicáni. Nawàwacaté néemìaca yái péemièricuéca, quéwa càmitaté néemìani”, íimaca yái Jesúsca.

Parábola del buen samaritano

25 Néese ìyacaté abéeri yéewáidéeri wenàiwica templo irícu. Yá yàacawa Jesús yàatalé itàanícaténá yáapicha, yáalimáidacaténá iicáwa Jesús. Yá íimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, ¿càinásica iwàwacutá numànica nùyacaténá cairipináta Dios yáapicha chènuniré? —íimaca.

26 Néese Jesús íimaca irí:

—Pidéca piléeca Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse. Picàlidaca nulí càinácaalí íimaca yáara —íimaca yái Jesúsca.

27 Yái yéewáidéerica wenàiwica templo irícu íimaca:

—Yái tàacáisi Moisés itànèericaté, cài íimaca: “Iwàwacutá cáinináca piicáca Picuériná Dios macái piwàwalícuísewa, macái picáuca iyú nacáiwa, macái pichàini iyú nacáiwa, macáita píwitáise iyú nacáiwa. Iwàwacutá nacái cáinináca piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa”, íimaca yái tàacáisi Moisés itànèericaté —íimaca yái yéewáidéerica wenàiwica.

28 Néese Jesús íimaca irí:

—Pidéca picàlidaca cayábani. Pimànicaalí mamálàacata càide iyúwa yái tàacáisica íimáaná, yá pidènìapiná picáucawa càmíri imáalàawa —íimaca yái Jesúsca.

29 Néese quéwa yái yéewáidéerica wenàiwica templo irícu iwàwacaté cayábaca áibanái iicácani, níái áibanái wenàiwicaca ìyéeyéica néeni. Iná isutáca yéemìawa Jesús:

—¿Néeni, cawinásica níara áibanái wenàiwicaca iwàwacutéeyéicasa cáinináca nuicáca? —íimaca.

30 Iná Jesús icàlidaca iríni comparación iyú. Jesús íimaca irí: “Abéeri asìali judío yàacatéwa àyapulícuàà Jerusalén ìyacàlená íicha yàanàacaténá Jericó ìyacàlená néréwa. Néese quéwa abénaméeyéi cayéedéeyéi náibàacani. Yá namelùdaca íicha yàasu macáita, ibàle nacái macáita. Yá nacapèedáidacani báawanama. Yá nàacawa íicha, namàacaca batéwéeri yéetácawa, yái judíoca.

31 Néesecáwa àniwa áiba judíosàiri sacerdote yàanàaca irícu yái àyapuca àniwa. Quéwa idécanacáita iicáca inacáiriwa judíoca, yái asìalica máinírica, yá sacerdote ichàbaca yàacawa íicha déecubàata abéemàabàà àyapu íicha.

32 Càita nacái áiba judíosàiri levita íibaidéerica templo irícu yàanàaca néré, yá iicácani, yái inacáiricawa judíoca máinírica, néese levita ichàbaca yàacawa abéemàabàà àyapu íicha.

33 Néese áiba asìali Samaria yàasu cáli néeséeri, abéeri néená níái wenàiwicaca judíonái iiquéeyéi iyúwa báawéeyéi, yácata càmíri judío yàacawa nacái irícuàà yái àyapuca. Yái asìalica samaritanosàiri iicáca judío máinírica, yá catúlécanaáca iicácani.

34 Yá yàacawa máiníri yàatalé. Yá idèpiaca íicha icháuná olivo iséená iyú, uva ituní iyú nacái, dabé nacáirica. Yá ibàlìaca icháuná wáluma iyú. Néese samaritanosàiri imichàidacani ipìra íinataléwa. Yá itécani áiba capìi néré, naimácatáipiná. Yá icùacani táiyápinama.

35 Néese mapisáináami àniwa, yái Samaria yàasu cáli néeséerica ipáyaidaca capì íwacali pucháiba moneda dracma iyú, cawènìiyéi yáawami plata quírameníri, pucháiba èeri iwènicatáica. Yá samaritanosàiri límaca capì íwacali irí: ‘Picùa cayába yái máinírica. Piúcacaalí plata mamáalàacata lícha yái nuèrica pirí picùanápinátani, yásí nupáyaidaca pía àniwa yái piúquéerica nùanàacatáipináta àniwa’, límaca yái Samaria yàasu cáli néeséerica”, límaca yái Jesúsca.

36 Néese Jesús límaca irí yái yéewáidéerica wenàiwica:

—Máisiba asìanái iicáca yái máinírica asìalica àyapulícubàa. ¿Chánácaalí néená cáinináca iicáca áiba wenàiwica, yái asìali cayéedéeyéi imànírica irí báawéeri? —límaca yái Jesúsca.

37 Néese yái yéewáidéerica wenàiwica límaca Jesús irí:

—Yáara asìalica iiquéericaté ipualé —límaca. Néese Jesús límaca irí:

—Pìawa, pimàni mamáalàacata càita, áibanái irí nacái càmíyéica péenánai — límaca yái Jesúsca.

Jesús en casa de Marta y María

38 Néseté Jesús yèepùa yèepunícwawa àniwa yéewáidacalénai yáapichawa. Yá nàanàaca áiba yàcalé irìculé. Inanái ùyatcaté néré íipidenéechúa Marta. Uedáca nía ucapée irìculéwa, ùacaténá nayáapiná uénánai yáapichawa.

39 Marta idènìaca yùuchawa íipidenéechúa María. Uái Maríaca úawinacawa mawiénita Jesús yàabàli irí uémìacaténá yéewáidáaná yéewáidacalénaiwa.

40 Martata quéwa máiní càulenáca úa, uíbaidacáiná nayáacalé. Máadáiní uíbaidaca nayáapiná. Néese ùacawa Jesús yàatalé. Yá úumaca irí:

—Nuíwacali, ¿cáná pibatàa nùucha umàaca nuíbaidaca nulínáamitawa macáita wayáapiná? Pichùullìa uyúudàanápiná núa —úumaca úái Martaca.

41 Quéwa Jesús límaca ulí:

—Marta, péemìa cayába, ¿cáná máiní maséeca píináidacawa piwàwawa, achúma nacái piwàwa manùba wawàsi ìwalíise?

42 Iyaca abéerita wawàsi iwàwacutéeriwa wenàiwicanái irí, yái nutàacáica. Piùcha María udéca uínáidacawa uémìanápiná yái nutàacáica, cayábéeri áiba wawàsi lícha canánama. Canácata yáaliméeri yeedáca uíchani —límaca yái Jesúsca.

11

Jesús y la oración

1 Aiba èerité Jesús iyaca áibalé, yá isutáca yáawawa Dios lícha. Idécanáami isutáca Dios lícha, néese abéeri yéewáidacalé límaca irí:

—Wáiwacali, péewáida wía wasutáanápiná Dios lícha càide iyúwaté Juan el Bautista yéewáidáanáté yéewáidacalénaiwa nasutáanápináté Dios.

2 Jesús límaca nalí:

—Pisutácué Dios lícha, yá càicué píimaca pisutácwawa:

‘Pía, Wáaniri Dios chènuníséeri, pimàaca macái wenàiwica yàaca picàaluíniná.

Pimàaca péenáiwáná yàanàaca caquialéta yái èerica pidàbacatáipináta picùaca macáita. Pimàaca èeri mìnánái namànica càide iyúwa piwàwáaná chái èeri irìcu càide iyúwa neebáidáaná pitàacái, níara iyéeyéica chènuniré.

3 Pìa wayáapiná wamáapuèrica èeri imanùbaca.

4 Pimàaca piwàwawa wabáyawaná lícha, wíacáiná nacái wamàacaca wawàwawa nabáyawaná lícha cawinácaalí imàníiyéica walí báawéeri. Picá pimàaca áibanái yáalimáidacawa wía ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, néese piwasà wía báawéeri Satanás lícha’,

càicué píimaca Dios iríwa”, íimaca yái Jesúsca.

5-6 Jesús íima nacái yéewáidacalénai iríwa:

—Péemìacué comparación: Aiba asìali idènìaca yàacawéerináwa, yá yàanàaca icapèe néré catá bamuchúami. Yá isutáca íicha mamáalàacata: ‘Pía nùacawéeriná, pìa nuchàba másiba pan yácainá áiba nùacawéeriná idéca yàanàaca nucapèe néré, idéca yàacawa díecuise. Canáca nulí nuèripiná iyáapiná’, íimaca irí.

7 Néese yái iyéerica capìi irìcu càmita íima irí: ‘Picá pisàiwica nulí wawàsi. Nudéca nubàliaca capìi inùma. Nuénibe nadéca nacuacawa, waimácaténá íná càmita núalimá numichàacawa nùacaténá pirí quirínamatani’, càmita cài íima irí.

8 Néese núumacué pirí, éwita càmicáaníta imichàawa yàacaténá iríni yàacawéerinácáanítani, càicáaníta yàaca irí macáita yái imápuèrica, isutácáiná íicha mamáalàacata cachàiníri iyú.

9 Càita nacái núumacué pirí: Pisutácué mamáalàacata Dios íicha, yásí imànicuéca piríwani. Càide iyúwa comparación íimáaná, picutácué mamáalàacatani, yásí pìanàacuécani. Pimáidacué mamáalàacata capìi inùma néeni, yásí yàacuacuéra piríwani.

10 Yácainá cawinácalí isutéerica mamáalàacata, yeedápináca iríwani. Cawinácalí icutéerica mamáalàacatani, yàanàapinácani. Cawinácalí imáidéerica mamáalàacata capìi inùma néeni, nàacùaca iríni. Càita nacái cawinácalí isutéerica mamáalàacata Dios íicha, Dios imànica iríwa càide iyúwa isutáaná.

11 “Péemìacué comparación: Pidènìacaalícué píiriwa, càmitacué pìa irí lba isutácalí píicha pan iyáapináwa. Càmitacué pìa iyáapiná àapi isutácalí píicha cubái.

12 Càmitacué pìa iyáapiná chália isutácalí píicha cawámai yéewé.

13 Ewitacué báawéeyéicáaníta íiwitáiseca pía, càicáaníta cáininácuéra piicáca péenibewa, píalimácué nacái pílaca nalí cayábéeri wawàsi. Néeni, ¿càmitasicué píalíawa cayábáaná íiwitáise yái Wáaniri Dios chènuníiséerica? ¡Iná iwàwacutácué píalíacawa Dios ibànùanápiná nalí Espíritu Santo, cawinácalí isutéeyéica Dios íichani! —íimaca yái Jesúsca.

Acusan a Jesús de recibir su poder del demonio

14 Aiba èerité Jesús yúucaca demonio asìali íicha. Yái demonio matàacáica imànicaté asìali. Néese demonio yàacadénáamiwa asìali íicha, yáta asìali yáalimá itàaníca àniwa. Níái wenàiwica iyéeyéica néeni náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí iwalíise yái imàníináca.

15 Quéwa abénaméeyéi náimaca: “Yái asìali Jesúsca idènìaca Beelzebú íiwitáise, yái demonio íwacalináca. Iná yéewa Jesús yúucaca demonio wenàiwica íicha Beelzebú íiwitáise iyú”, náimaca Jesús iwalí.

16 Albanái nawàwa nálimáidaca naicáwa Jesús asáisí idènìacaalí Dios íiwitáise, iná nasutáca íicha imàníinápiná yái càmlírica wenàiwica idé imànica.

17 Yá Jesús yáalíacawa náináidáanáwa nawàwáaná nálimáidaca naicawani. Yá íimaca nalí:

“Péemìacué comparación: Wenàiwicanái ipéliacaalí íipunitawáaca, yásí nàasu cálí imáalàacawa. Néese àniwa áibanái néenánái napéliacaalí náipunitawáaca, càmita nálimá nàyaca abéeri capìi irìcu.

18 Càita nacái Satanás yàasu demonionái napéliacaalí náipunitawáacatá, néese càmita yáalimá cachàini Satanás quirínamatá. Càicuéra núumaca pirí píimacáinácué nùwali nùucáanásá demonio wenàiwica íicha Beelzebú íiwitáise iyú, yái demonio íwacalináca.

19 Quéwa picháawàacaalícué nuináwaná iwalí mamáalàacata nùucáanásá demonio wenàiwica íicha Beelzebú íiwitáise iyú, néese iwàwacutácué

picàlidaca nulí cawinácaalí ichàini iyú péewáidacalénáicué yúucaca demonio wenàiwica íicha. Píalácawa càmita náuca demonio Beelzebú íwitáise iyú. Iná péewáidacalénái nadéca náasáidaca càmitacué picàlida nuináwaná ìwali báisíri iyú.

20 Nudéca núucaca demonio wenàiwica íicha Dios íwitáise iyú. Iná nudéca núsásaidacuéca pirí Dios icùaná abéechúanaméeyéi wenàiwica pèewibàa.

21-22 “Núucaca demonio wenàiwica íicha nuívitáise iyúwa, cachàinicáiná núa Satanás íicha. Péemìacué comparación: Cachàinicáalí asìali, idènìacaalí cayába icáapisàiwa, yásí icùaca icapèewa cachàiníiri iyú, yàasu nacáwa iyéerica icapèe irìcu, ipíchaná cayéedéeri yàanàaca imelùdacaténá íichani. Quéwa cawàwanáta áiba asìali yàanàaca cachàinírica capìi íiwacali íicha, néese imawènìadaca íichawa capìi íiwacali, yásí imelùdaca íicha icáapisàimi, yàasumi nacái yàacaténá yáapichéeyéi iríwani. Càita nacái Satanás idacùaca wenàiwica íwitáise, cachàiníiri iyú ipíchaná namusúacawa íicha. Quéwa núata iwasàaca wenàiwica Satanás íicha cachàinicáiná núa Satanás íicha.

23 “Piacué càmíiyéica abédanama íwitáise núapicha, piùwidécuéca pimànica núa; càmitacué piyúudàa nùwacáidaca wenàiwica Dios irípiná, néese piyúudàacuéca Satanás iméeràidacaténá wenàiwica Dios íicha meedá”, íimaca yái Jesúscia.

El espíritu impuro que regresa

24 Jesúscia nalí: “Demonio yàacaalíwa wenàiwica íicha, yásí demonio iméeràacawa chuiòri cálí íinata, yá icutáca iyamáacatáipináwa. Càmicaalí demonio yàanàa iyamáacatáipináwa, néese íimaca íináidacawa iríwa: ‘Nuèpùacawa àniwa nucapèe néréwa yáara wenàiwicaca nùacatáisecatéwa íicha’, íimaca iríwa yái demonioca.

25 Néese demonio yèepùacawa àniwa, yásí demonio yàanàaca wenàiwica caiwitáiséeri càide iyúwa cayábéeri capìi natunuérica, nachùnièrica nacái cayába.

26 Néese demonio yàaca ìwacáidaca yáapichawa siete namanùbaca demonio máiníiyéi báawaca íicha. Néese macáita nawàlùacawa wenàiwica iwàwalìculé nadacùacaténá íwitáise. Yásí namànica wenàiwica irí báawéeri máiní íicha yái idàbáanéerica demonio imàníiricaté irí quéechacáwa”, íimaca yái Jesúscia.

La felicidad verdadera

27 Idècunitàacá Jesúscia icàlidaca nalíni, yá abéechúa inanáí úumaca cachàiníiri iyú:

—¡Casíimáica pìwali úara inanáica imàaquéechúacaté pimusúaca piicá èeri, úara idàwinèechúacaté pía! —úumaca.

28 Quéwa Jesúscia ulí:

—¡Báisíta, quéwa cachàini yáwanáí casíimáica uícha nía, cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái, namànica nacái càide iyúwa íimáaná! —íimaca yái Jesúscia.

La gente mala pide una señal milagrosa

29 Néseté manùba wenàiwica nàwacáidáyacacawa mamáalàacata Jesúscia itéese. Yá Jesúscia idàbaca icàlidaca nalíni: “Báawaca náitáise níái wenàiwicaca iyéeyéica siùcade; nasutáca nuícha numàníinápiná naicá yái càmírica wenàiwica idé imànica. Càmita quéwa numàníinápiná nalí càiri wawàsi. Numàacacáita naicáca numàníinápiná càide iyúwaté profeta Jonás iyáaná.

30 Càide iyúwaté Nínive iyacàlená mìnánáimi náalíanáwa Dios ibàñùacaté nàatalé profeta Jonás, càita nacái numàacapiná wenàiwica náalíacawa nùwali,

núa asìali Dios néeséerica, numànipinácainá càide iyúwaté profeta Jonás ìyáanátē.

³¹ Aiba èeriwa, Dios yùuwichàidapiná báawéeyéi wenàiwica, yásí níái wenàiwicaca iyéeyéica siùcade nabàlùapináwa Dios íipunita yéewacaténá Dios icàlidaca naináwaná ìwali, càinácalí báawéeri namàníiricaté. Néese Sur yàasu cáli icuèchúami càmíchúua israelita umichàapinácawa ucháawàacaténá naináwaná ìwali níái israelitaca iyéeyéica siùca. Bàaluitécainá ùanàaca máiní déecuise wàasu cáli ínatalépiná uémìacaténátē rey Salomón itàacái máiní cáalíacáica, úalíacainátēwa Dios imàacacaté Salomón icàlidaca tàacáisi cáalíacáiri iyú. Quéwa éwita nùyacáaníta nèewibàa, níái israelitaca, núa cachàinírica íiwitáise rey Salomón ichàini íicha, càicáaníta càmita neebáida nutàacái. Iná cabáyawanáca Dios iicáca nía.

³² Nía nacái càmíiyéica israelita iyéeyéicaté Nínive iyacàlená irìcu namichàapinácawa èeri imáalàacaalíwa Dios yùuwichàidapinácalí báawéeyéi wenàiwica. Néese níái israelitaca iyéeyéica siùca nabàlùapináwa Dios íipunita yéewacaténá Dios icàlidaca naináwaná ìwali, càinácalí báawéeri namàníiricaté. Yásí Nínive iyacàlená mìnánáimi nacháawàapiná israelitanái iináwaná ìwali, bàaluitécainá Nínive iyacàlená mìnánáimi nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná néemìacainátē profeta Jonás icàlidaca nalíni Dios inùmalícuise. Néese, éwita nùyacáaníta nèewibàa siùcade, níái israelitaca, núa cachàinírica íiwitáise profeta Jonás ichàini íicha, càicáaníta càmita neebáida nutàacái. Iná máiní cabáyawanáca Dios iicáca nía”, íimaca yái Jesúscia.

La lámpara del cuerpo

³³ Jesúscia náli: “Péemìacué comparación: Watùcunìacaalí lámpara, càmita wabàani catácatelé, càmita nacái yàalusi irìculé. Néese wamàacaca lámpara icànaca chènunibàa amalácaténá wenàiwicanái irí iwàluèyéicawa néré.

³⁴ Pitui nacái iyaca pirí càide iyúwa lámpara pituícainá imàacaca piicáca. Cayábacaalí pitui, yásí amalánamacá piicáca. Quéwa, báawacaalí pitui, néese catáca piicáidaca.

³⁵ Néese, yái píináidéericawa piwàwalícuísewa iyaca càide iyúwa catuíri íiwitáise. Iná picùa cayába piwàwawa, masaguèeri iyú, picá caininá piicáca áiba wawàsi Dios íicha, ipíchaná catáca píiwitáise.

³⁶ Amalácaalí píiwitáise, canásíwacaalí catá píiwitáise, yásí píalíaca piicáca cayábéeri báawéeri íchaná, càide iyúwa lámpara icànacaalí píwali”, íimaca yái Jesúscia.

Jesús acusa a los fariseos y a los maestros de la ley

³⁷ Idécanáamíté Jesúscia icàlidacani wenàiwicanái irí, yá abéeri fariseo imáidaca Jesúscia iyáacaténá iyácaléwa. Inátē Jesúscia iwàluacawa fariseo icapèe irìculé, yá yáawinacawa mesa iwéré.

³⁸ Yái fariseo íináidacawa manuísíwata iicáidaca Jesúscia irí iicacainá Jesúscia càmita imàni culto nacáiri íibacaténá icáapiwa éeréeri iyú, iyúwa fariseonái íiwitáise iyáaná ipíchawáise iyáaca iyácaléwa.

³⁹ Quéwa Wáiwacali íimaca irí:

—Píacué fariseoca, pimànicuéca madécaná wawàsi éeréeri iyú càide iyúwaté píawirináimi yéewáidáanácué pía, yá macái wenàiwica nayúunáidaca masacàacuéca píiwitáise. Péemìacué comparación: Càicuéca píade iyúwa bacàa, quirápieli nacái wáibéeyéica íinatabàa. Quéwa máiní báawaca píiwitáise piwàwalícuísewa càide iyúwa bacàa ipuniéchúacawa casaquèeri iyú, peedacainácué piríwa manùba wawàsi piyéede iyúwa, iyú nacái yái báawéerica pimàníricuéca.

40 ¡Píacué càmíiyéica yáalíawa! ¿Càmitacué píalíawa Dios yáalimá iicáca piwàwalìculéwa càide iyúwa iicáaná nacái macái wawàsi wenàiwica yáaliméerica iicáca ituí iyúwa?

41 Quéwa, iwàwacutácué masacàaca pimànica píwitáisewa piwàwalìcuísewa quéechacáwa yéewanápinácué píaca catúulécanéyéi irí cayábéeri ofrenda Dios irípiná. Masacàacaalícué pimànica píwitáisewa, yásí masacàaca Dios iicácué macáita yái pimànlíricuéca.

42 “¡Dios yùuwichàidapinácué píawa, píacué fariseoca! Pimàcacuéca bàncalé ofrenda iyú Dios irí abéerinama néená níái diéyéica imanùbaca pibàncaleca púubéeyéica, níái menta ibáiná, ruda ibáiná nacái, macái bàncalé íiwitáaná nacái, càide iyúwaté Dios ichùulìlanácué pimàcacaca irí nía ofrenda iyú sacerdotenái iyáapiná. Quéwa, càmitacué picùa wenàiwicaná machacàníri iyú, càmitacué nacái cáininá piicáca Dios. Máinícué iwàwacutá cài pimànica, quéwa picácué piyamáida pimàaca píasu cawèníiriwa Dios irípiná ofrenda iyú.

43 “¡Dios yùuwichàidapinácué píawa, píacué fariseoca!, iwàwéeyéica máiní yáawinacawa macái wenàiwica yàacuéssemi chènunibéeri yàalubáisi íinata néewáidacàalu irícu pimànicaténácué culto, yéewacaténácué naicáca pía iyúwa máiníiyéica cachàinica. Casíímáicuéca piwàwa nacái natàidacáinácué pía máiní cáimiétaquéeri iyú bamuchúamibàa yàcalé áibanái wenàiwica naicácaténácué natàidaca pía.

44 “¡Dios yùuwichàidapinácué píawa! Péemìacué comparación: Càicuéca píade iyúwa càlicullí càmíiyéi wenàiwica yáalíawa alénácalí càlicullí iyaca, néese wenàiwica nàipìnaca càlicullí íinatabàa, quéwa càmita náalíawa nàipìnaca casaquèeri íinatabàa. Càita nacái áibanái néemìaca péewáidáanácué nía quéwa càmita náalíawa casacàacuéca píiwitáise”, íimaca yái Jesúsca.

45 Iná abéeri yéewáidéeri wenàiwica templo irícu íimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, picàlidacáiná càiri tàacáisi fariseonái irí, iná pitàaníca piyaca wàwali nacái báawéeri iyú, wía yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu —íimaca.

46 Quéwa Jesús íimaca:

—¡Dios yùuwichàidapinácué pía nacái, píacué yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu! Péemìacué comparación: Càicuéca píade iyúwa náiwacanánai ichùuliéyéica wenàiwica iwáacutáidaca máiní imíeri wawàsi, néese càmita nayúudàa iwáacutáidacani, ibatàa nacáapi ipùata achúméríina iyúpináta, càmita nayúudàa iwáacutáidacani. Càita nacái pichùulìacuéca wenàiwica namàníinápiná madécaná càulenéeri wawàsi píimacáinácué Dios iwàwacasa cài namànica, néese càmitacué pimàni càide iyúwa pichùulìaná áibanái imànica.

47 “¡Dios yùuwichàidapinácué píawa!, píacué imàníiyéica cayábanaméyéi iicácanáwa capìi profetanáimi yàasu càlicullími iwicáubàa, piwàwacáinásacué piwàwalica nía, Dios yàasu wenàiwica profetanáimica piawirináimi inuéyéicaté.

48 Iná píasáidacuéca abédanama píiwitáise piawirináimi yáapichawa, cayábaca piicácuéca yái namàníiricaté; nanúacáináté profetanái, néese cayábacuéca pimànica profetanáimi yàasu càlicullími.

49 “Iná Dios íimaca cáalícacáiri iyú: ‘Nubànùapiná profetanái, apóstolnái nacái nacàlidacaténá nutàacái israelitanái irí. Néese israelitanái namànipiná báawéeri abénaméyéi irí, nanúapiná nacái áibanái néená’, càité íimaca yái Diosca.

50 Yácainá Dios yùuwichàidapinácué píawa, píacué israelitaca iyéeyéica siùca ìwalíise yái piawirináimicué inúanácaté Dios yàasu wenàiwica profetanái, Dios idàbacatáisecaté èeriquéi àta siùca nacáide.

51 Yáara idàbáanéerica nanúacaté íipidenéericaté Abel. Néese nanúacaté áibanái manùbéeyéi. Yáara nanuéricaté namáalàidáaná canánama íipidenáté Zacarías, yái profeta nanuéricaté templo ibàacháwalená irìcu, bamuchúamibàa náicha altar, templo nacái. Iná núumacué pirí, Dios yùuwichàidapinácué píawa, píacué israelitaca iyéeyéica siùca ìwalíise yái pìawirináimicué inúanácaté profetanái, icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalicuise.

52 “¡Dios yùuwichàidapinácué píawa, píacué yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu! Péemiacué comparación: Càicuéca píade iyúwa wenàiwica iyéeduéyéica capìi yàasu llave, néese càmita nawàlùawa capìi irìculé, càmita nacái nabatàa áibanái iwàlùacawa. Càita nacái píacué: Ewitacué píalíacáanítawa càinácaalí Dios itàacái íimáaná, càicáaníta càmitacué piwènúada píiwitáisewa peebáidacaténáni, càmita nacái pibatàa áibanái yeebáidacani”, íimaca yái Jesúscia.

53 Idécanáami cài Jesús íimaca nalí, yá calúaca nía báawanama, níai yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, nía nacái fariseoca. Néese nadàbaca nasutáca néemìawa Jesús manùba wawàsi ìwali nasàiwicacaténá irí wawàsi.

54 Náalimáidaca naicáwani ímáanápína áiba wawàsi báawéeri yéewanápína nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalíisewa.

12

Jesús enseña contra la hipocresía

1 Néenialíté madécaná mil namanùbaca wenàiwica nàwacáidáyacacawa Jesús yàatalé naicácaténáni. Máiínícainá dàalaca néré wenàiwica, íná nabawàidáyacacawa. Yá Jesús idàbaca icàlidaca quéechacáwa yéewáidacalénáí iríwani. Yá íimaca nalí: “Picácué píchawa fariseonái yàasu levadura. Yái levadura ímáanáca càicanide iyúwa náiwitáise pucháibéeri, ipíchanácué nacái pucháibacuéca píiwitáise.

2 Càmitacué pílimá pibàaca pibáyawanáwa càiripináta. Aibaalípiná macáita náalíacawa ìwali.

3 Iná macáita wawàsi pitàaníricuéca ìwali catéeri irìcu, áibaalípiná macáita néemìapináca amalánama ìwali. Macáita wawàsi pitàaníricuéca ìwali ibàacanéeri iyú áibanái íicha, picapée imàdáaná irìcuwa, yásí áiba èeriwa náiríacawa capíi ipùatalículé, yá nacàlidapinácani cachàiníiri iyú macái yàcalé mìnánáí irí”, íimaca yái Jesúscia.

A quién se debe tener miedo

4 Jesús íimaca yéewáidacalénáí iríwa: “Píacué nùacawéeyéiná, núumacuéca pirí, càmita iwàwacutá cáalucuéca pía náicha èeri mìnánáí yáaliméeyéica inúacuéca pía, quéwa idécanáamicué nanúaca pía, néese càmita quirínama náalimá namànica pirí báawéeri.

5 Quéwa nucàlidacuéca pirí ìwali cawinácaalí iwàwacutá cáalucuéca pía íicha: Iwàwacutácué cáaluca pía Dios íicha, yái yáaliméerica yeedácuéca picáuca, yúucacaténácué pía infierno irìculé. Báisíta, iwàwacutácué cáaluca pía íicha manuísíwata, ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa, piacaténácué nacái icàaluíniná.

6 “Péemiacué comparación: Nawénda cinco namanùbaca prúubéeyéi màsibèe pucháiba moneda ìwalinápiná càmicáiná máiní cawènica màsibèe. Quéwa Dios càmita iimáicha nía ibatàa abéeripiná, càmita Dios iimáichani, yái màsibèeca.

7 Càita nacái Dios icùacuéca pía. Dios yáalíacuécawa macáita pìwali, àta càisimalénácaalícué píiwita ibáiná, yáalía nacáiwa Dioscáná idéca iputàaca nía abénamata. Iná picácué cáalu píináidacawa piwàwawa, Dioscáná iicácuéca pía iyúwa cawèníiri yáwanái náicha macái púubéeyéi màsibèe manùbéeyéi”, íimaca nalí yái Jesúscia.

Los que reconocen a Jesucristo delante de los hombres

⁸ Jesú斯 íimaca nalí: “Núumacué pirí, cawinácaalí wenàiwica icàlidéerica iináwanáwa yeebáidaca nutàacái wenàiwicanái yàacuésemi, yásí núa nacái, asiali Dios néeséerica, nucàlidapiná iináwaná ìwali nùasu wenàiwicacani Dios yàasu ángelnái yàacuésemi.

⁹ Albacaalí quéwa càmita icàlida iináwanáwa yeebáidaca nutàacái wenàiwicanái yàacuésemi, néese nucàlidapiná iináwaná ìwali, càmita nùasu wenàiwicani Dios yàasu ángelnái yàacuésemi.

¹⁰ “Aibacaalí itàaní báawéeri iyú nùwali, núa asiali Dios néeséerica, néese iwènúadacaalí íwitáisewa báawéeri íicha, yásí Dios imàacapiná iwàwawa ibáyawaná íicha. Quéwa áibacaalí itàaní báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali, néese càmita Dios imàaca iwàwawa ibáyawaná íicha.

¹¹ “Náibàapinácué píawa nacháawàacaténácué piináwaná ìwali judiónái yéewáidacàalu irícu, jueznái yàatalé nacái, yàcalé íiwacanánái yàatalé nacái, quéwa picácué achúma píináidawa piwàwawa ìwali càinácaalí iyú yéewanápiná picàlidaca piináwaná ìwaliwa, ìwali nacái yái tàacáisi iwàwacutéericuéca picàlidaca nalí.

¹² Iwàwacutácaalípiná picàlidaca piináwanáwa, yásí Espíritu Santo yéewáidacué píawa, càinácaalícué iwàwacutáanápiná picàlidaca nalíni”, íimaca yái Jesúscia.

El peligro de las riquezas

¹³ Néeseté áiba asiali ibàluèricawa wenàiwicanái yèewi íimaca Jesú斯 irí:

—Pía, yéewáidéerica wía, pichùulìa nuénásàiri yàaca nulí nùasupiná wáaniri yàasumi yéená —íimaca.

¹⁴ Jesú斯 íimaca irí:

—Pía, nùacawéerináca, càmita nùanàa càide iyúwa juez imànína nuémìacaténá wenàiwicanái nacháawàaca áibanái iináwaná ìwali, càmita nacái nùanàa nuseríacaténá nániri yàasumi yèewi —íimaca yái Jesúscia.

¹⁵ Néese Jesú斯 íimaca nacái:

—Piicácué píchawa cayába. Picácué piwàwa peedáca piríwa mamáalàacata cawèníri wawàsi. Wáalimáca wàyaca casímáiri iyú éwita canácaalí walí manùba cawèníri. Ewita wenàiwica idènìacaalí yàasuwa madécaná cawèníri, càicáaníta càmita yáalimá yáalíacawa asáisí iyacaalípiná madécaná camuí —íimaca yái Jesúscia.

¹⁶ Néese Jesú斯 yéewáidaca nía. Yá íimaca nalí: “Péemìacué comparación: Iyacaté càasuíri asiali, idènìericate madécaná ibànakalewa. Néese áiba camuíté càasuíri yeedáca manùba iyacanási ibànakale íchawa.

¹⁷ Néese càasuíri iináidacawa, yá íimaca iríwa: ‘¿Càinásica iwàwacutá numànica? Canáca nulí cayába capíi imanùbaca nùwacáidacatalépiná yàacàsi yái nuedéerica nubànakale íchawa’, íimaca iríwa.

¹⁸⁻¹⁹ Néese íimaca iríwa àniwa: ‘Siùca núalíacawa càinácaalí numàníinápiná. Nucàlìliapiná nucapèewa nuchùniacaténá àniwa manuínaméyéi iyú nabàlùacawa yéewanápiná nucùaca nalícu macáita yái nubànakaleca nuedéerica, macáita nùasu nacáifa. Néesecáwa, yásí nùumaca nulíwa: Pía, nùacawéerináca, siùcade pidènìaca manùba cawèníri picuèrica pirípináwa piyacaténá iyú madécaná camuípiná. Iná piyamáida piwawa, piyáa piyáacaléwa, piira nacái, casímái nacái piwàwa’, íimaca iríwa yái càasuírica.

²⁰ Quéwa Dios íimaca irí: ‘Pía asiali máiwitáiséerica. Yáta catáquéi péetáwa. Néese macáita yái piwacáidéerica pirípináwa, áibanái needápiná nalíwani macáita, áibanái wenàiwica càmíiyéica píalía ìwali’, íimaca yái Diosca.

21 Càita ìyaca cawinácaalí wenàiwica ìwacáidéericáita iríwa meedá cawèníri yàasupináwa, càmíiri quéwa imàni caide iyúwa Dios iwàwáaná”, íimaca yái Jesúscra.

Dios cuida de sus hijos

22 Néeseté Jesús íimaca yéewáidacalénai iríwa: “Péemìacué cayába: Picácué achúma pínáidáaníca cawinácaalícué iyú yéewanápiná peedáca piyácaléwa, piyacaténácué, càinácaalícué iyú yéewanápiná nacái peedáca pibàlepináwa, piwalicaténácué pibàlewa.

23 Máníiri cawènica wacáuca yàacàsi íicha. Wainá nacái máníiri cawènica bàlesi íicha. Dios idéca yàaca wacáuca chái èeri irícu, wainá nacái cawèníri íná yéewa wáalíacawa yàanápiná walí wawàsi càmírica mání cawènica, yái yàacàsica, yái bálesica nacái.

24 Piicáidacué nalí níái cuipíracá. Càmita nabàna nabànacalewa. Càmita nacái needá nabànacalewa. Canáca nacái nacapèe nadènìacatalépiná nabànacale iyacanáwa. Quéwa Diosta yàaca nayápiná. Néeni, jmánícuéca cainináca Dios iicáca pía náicha níái màsibèeca! Iná iwàwacutácué píalíacawa Dios icùanácué pía nacái.

25 Néese, éwitacué pínáidáanícaalíwa piwàwawa báawanama, càicáaníta càmitacué píalimá cáala pimànicuéca picáucawa, ibatàa abéeri hora piná, càmitacué píalimá cài.

26 Càmicáinácué píalimá pimànicá càiiri achúméri wawàsi, íná canéeri iwèni meedá pínáidacalícuéwa piwàwawa báawanama yàacàsi ìwali, bálesi nacái.

27 “Piicáidacué càinácaalí íwinási nadàwinàacawa: Càmita náibaida. Càmita nacái needá sáawáli namàníripiná nabàlewa. Quéwa núumacué pirí nadènìaca náwináwa cayábéeri iicácanáwa rey Salomón ibàle íicha, éwitaté mánícáaníta càasuca Salomónca.

28 Dios idéca imàacaca masicái ibàlepiná cayábéeri iicácanáwa, éwita masicái nàyacáaníta maléená èeri meedá manacúalibàa, néese tawicha, yá wenàiwica neemácani quichái iyú. Dios imànicá cayábéeri masicái irí waiquéerica càiride iyúwa canéeri iwèni, íná iwàwacutácué píalíacawa Dios yàanápinácué pibàlepiná nacái. ¿Cánácué càmita manuí pínáidacawa piwàwawa Dios ìwali icùanápinácué pía?

29 Picácué pínáidáaníwa mamáalàacata càinácaalícué iyú yéewanápiná peedáca piyácaléwa. Picácué mání achúmaca pínáidacawa piwàwawa ìwali mamáalàacata.

30 Níacainá macái èeri mìnánái càmíiyéica Dios yéenibeca náináidáaníca cawinácaalíwa, yái wawàsica. Quéwa ìyacué pirí Wáaniri Dios yáaliéricawa càirílinácaalí wawàsi pimáapuèricuéca.

31 Píalimáidacué pimànicá càiide iyúwacué Dios ichùulianá pimànicá, macái pichàini iyúwa, yásí Dios yàacué pirí nacái macáita càinácaalícué pimáapuèrica”, íimaca yái Jesúscra.

Riqueza en el cielo

32 Jesús íimaca yéewáidacalénai iríwa: “Picácué cáalu pía, píacué nùasu ovejanáica; másibáwanáitacué pía, quéwa Wáaniri Dios idéca yeedácuéca pía imàacáanápinácué yàasunáica pía, icùacaténácué pía.

33 Piwéndacué piásuwa. Píacué iwènináami catúulécanéeyéi irí. Yásí pidènìapinácué cawènisíwéeri càmírica imáalàawa Dios yèeripinácué pirí chènuniré, aléera càmicataléca éwisàimpinácué píchani, càmicatalé cayéedéeri yáalimá iwàlùacawa, càmita nacái cuwée imáalàidacuéca píchani.

34 Yásí piásuwa cawènírisíwa ìyapiná chènuniré, íná piwàwapinácué piyaca chènuniré”, íimaca yái Jesúscra.

Hay que estar preparados

35 Néseté Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Pichùnìacué píwitáisewa picùacaténácué nùacawa néese. Péemìacué comparación: Piyacué càide iyúwa wenàiwica idécanáami ìwalica ibàlewa, ipucúadaca nacái yàasu lámparawa.

36 Picùacué nùacawa néese càide iyúwa áibanái íbaidéeyéica nacùacaalí náiwacaliwa yéepùacawa casamiento néese, áibanái imànicatalé fiesta nacásàcadénáamiwa. Nacùaca náiwacaliwa yàacawa néese àta yàanàacataléta casamiento néese, yéewanápiná nàacùaca irí capìi inùma ráunamáita yàanàacaalípiná imáidaca.

37 Yái náiwacali yàanàacaalípiná, yá yàanàacaalí nía càmíiyéica iimá, yásí casíimáica yàasu wenàiwicanái. Péemìacué cayába, yái náiwacali ichùnìapináca yàasuwa iwacùacaténá nalí nayápiná.

38 Casíimáica níawa, náiwacali yàanàacaalí nía càmíiyéi iimá, éwita yàanàacaalí néré catá bamuchúami, càmicaalí nacái, cacámalaléwa nacái.

39 Péemìacué comparación: Capìi íiwacali yáalíacaalítéwa càinácaalípiná hora irícu cayéedéeri yàanàacatá, néese càmita ibatàa nàacùaca capiinùma nayéeduánápiná íicha yàasutá. Càmita quéwa capìi íiwacali yáalíawa càinácaalípiná hora irícu cayéedéeri yàanàa.

40 Càita nacáicué pía. Pichùnìacué píwitáisewa picùacaténácué nùacawa néese, núa asìali Dios néeséerica, nùacáináwa néese càmicatáipinátacué picùa nùanàa”, íimaca yái Jesúscia.

El criado fiel y el criado infiel

41 Néseté Pedro isutáca yéemìawa Jesús:

—Wáiwacali, ¿picàlidasicá yái comparaciónca péewáidacaténá wíawamita wía péewáidacaléca, càmicaalí nacái, péewáidasica canánama wenàiwica? —íimaca yái Pedroca.

42 Néese Wáiwacali íimaca: “Péemìacué comparación: Iwàwacutácué piyaca càide iyúwa capìi íiwacali yàasu wenàiwica. Cáibaidacáiricani, yái yàasu wenàiwicaca, yeebáidéeri nacái íiwacali itàacáiwa machacàníri iyú. Iná yái capìi íiwacalica, ipíchawáise yàacawa icapèe íichawa, yá ichùulìaca yàasu wenàiwicawa icùanápiná yàasu wenàiwica áibanái, yàacaténá nacái nayápiná èeri imanùbaca.

43 Néesecáwa íiwacali yàanàacaalípiná àniwa, yá casíimáica yàasu wenàiwica imànicaalícáwa iyaca càide iyúwa íiwacali íimáanáté irí.

44 Péemìacué cayába, yái íiwacali imàacapiná yàasu wenàiwicawa icùaca macáita yàasu, yácainá yàasu wenàiwica íbaidaca cayába íiwacali iríwa, idècunitàacá canáca yái íiwacalica.

45-46 Quéwa yái íiwacali yàasu wenàiwicaca iyúunáidacalí íiwacali idècunìacawa mamáalàacata, yá nacái idàbacaalí icapèedáidaca inacáiyéwa íbaidéeyéica, yá iyamáidaca íibaídaca iyácaténá manuí iyácaléwa, lìraca nacái, icàmáanápiná nacái, yáta íiwacali yàanàapináca yáta èerica yàasu wenàiwica càmicatáita icùa yàanàaca, áiba hora nacái càmíiri yáalíawa íwacali yàanàanápiná. Yásí íiwacali idalúaca yèewi pucháibawaca, yái yàasu wenàiwica báawéerica, càide iyúwa yùuwichàidáaná wenàiwica càmíiyéica yeebáida itàacái.

47 “Cawinácaalí yàasu wenàiwicanái yáaliéyéicawa càinácaalí náiwacali iwàwáaná namànica, quéwa càmíiyéica icùa íiwacali yàanàaca, càmíiyéica yeebáida nacái íiwacali itàacáiwa, yá náiwacali icapèedáidapiná níawa manùba yàawiría cachàiníri cabèesi iyú.

48 Néseta quéwa cawinácaalí yàasu wenàiwica càmírica yáalíawa cayába càinácaalí íiwacali iwàwáaná yàasu wenàiwica imànica, néese imànicaalí ibáyawanáwa, yásí íiwacali icapèedáidaca báawatatàani. Cawinácaalí yáaliéyéicawa cayába, iwàwacutá namànica mání machacàníri iyú.

Cawinácalí yàasu wenàiwica íwacali imàaquéyéica icùaca manùba, iwàwacutá nacùaca nía máiní cayábéeri iyú náicha áibanái càmíiyéica icùa manùba”, íimaca yái Jesúscia.

Jesús es causa de división

49 Néseté Jesús íimaca yéewáidacalénai iríwa: “Nudéca nùanàaca aléi èeri irìculé, íná càulenéeri wawàsi yàanàapináca macái èeri mìnánai ìwali càide iyúwa quichái yeemácalí wenàiwica; yá jmáiní nuwàwa quichái idàbaca ipucúacawa ráunamáita!

50 ¡Wàwacutápiná nùuwichàacawa cáiwíri yùuwichàacáisi iyú, yá máiní báawaca nuínáidacawa nuwàwawa siùcade àta numáalàidacatalépináta nùuwichàacawa!

51 Picácué píináidawa wenàiwicanái nàyapiná matuíbanáita náapichawáaca nùanàacáaníta aléi èeri irìculé. ¡Càmírita! Néese, càmita abédanama náwitáise nùwali.

52 Siùcáisede nàyacaalí cinco namanùbaca néenánai, yásí másiba càmita abédanama náwitáise pucháiba yáapicha, càita nacái, càmita abédanama pucháiba íwitáise másiba yáapicha.

53 Asiali yùuwideca imànipináca liriwa. Iiri nacái yùuwideca imànipiná yáaniriwa. Inanái ùuwideca umànipináca uíduwa. Uídu nacái ùuwideca umànipiná úatúawa. Ua nacái ucuíruca ùuwideca umànipiná uinìruwa. Uinìru nacái ùuwideca umànipiná ucuíruwa, níacáiná abénaméeyéi néená neebáidapiná nutàacái, quéwa áibanái càmita neebáidapiná nutàacái”, íimaca yái Jesúscia.

Las señales de los tiempos

54 Yá Jesús íimaca wenàiwicanái irí: “Péemìacué comparación: Chái Israel yàasu cáli ínata, piicácalícué manùba acalèe namichàacawa èeri iwàlùacatáisewa, yásí píimacuéca piríwáaca: ‘Aca uníara wàatalé’. Yásí yúuwàacawa.

55 Néese cáuli ipùacaalí sur néese, yásí píimacuéca ùuleca cáminá walíwa. Yásí ùulecani.

56 ¡Píacué pucháibéeyéica íwitáise! Píalíacuécawa càinácalí ímáaná yái acalèe iicácanáwa, chái cáli nacái. Iná píalíacuéca nacáiwa càinácalí ímáaná yái Dios imànírica siùca, quéwa picàlidacáitacué pichìwawa càmitasacué píalíawa cawinácalí núa”, íimaca yái Jesúscia.

Procura ponerte en paz con tu enemigo

57 Jesús íimaca nalí: “¿Cánácué càmita píináidawa machacàníri iyú pimàníinápinácué cayábéeri?

58 Pisutá Dios íicha caquialéta imàacáanápiná iwàwawa pibáyawaná íicha, ipíchaná yùuwichàidaca pía. Càmicaalí cài pimàni, yásí Dios iyaca pirí càiride iyúwa piùwide. Péemìa comparación: Piùwide itécalí pía icháawàacaténá piináwaná ìwali nacuérinánai irí, yá iwàwacutá pitàaníca yáapicha éeréta àyapulìcubàa. Pisutá íicha wawàsi caquialéta imàacáanápiná iwàwawa pibáyawaná íicha ipíchaná itéca pía juez yàatalé; càmicaalí pisutá íicha cài, yásí juez imàacaca úwinái náibàaca pía, yá úwinái náucapiná píawa presoíyéi ibànalìculé, nacapèedáidacaténá píawa.

59 Péemìa cayába. Canácatáita namusúawa nàuwichàacái íichawa presoíyéi ibàna irìcuíse àta napáyaidacataléta náichawa namawènìacálewa macáita, àta abéeri centavo piná, yái centavo namáalàidáaná canánama. Càita nacái càmita píalimá pimusúacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha càiripináta”, íimaca yái Jesúscia.

13

Importancia de la conversión

1 Néenialíté abénaméeyéí wenàiwica nàacawa Jesús yàatalé, yá nacàlidaca Jesús iríni, Pilato gobernador imàcacaté yàasu úwináwa inúaca wenàiwica Galilea yàasu cáli néeséeyéí. Yáté Galilea néeséeyéí íiranámi yèewìacawa napìra íiranámi yèewiwa, níái píráimica nanuýéicaté sacrificio piná nàacaténá Dios icàaluíniná. Uwinái inúacáiná nía mawiénita irí yáni nanúacatái napìrawa, iná yéewa náiranámi yèewìacawa napìra íiranámi yèewiwa.

2 Néese Jesús íimaca nalí: “Níara Galilea yàasu cáli néeséeyéica néetácatéwa máiní báawéeri iyú. Iná cawàwanátacué piyúunáidaca cabáyawanácaté nía náicha canánama iyéeyéica nàasu cáli íinata.

3 Núumacué pirí, càmitaté cabáyawaná nía áibanái íicha. Néese càmicaalícué piwènúada píwitáisewa Dios irípiná, yásí péetápinácué nacáwa méetàuculé Dios íicha.

4 Péemìacatécué nacái naináwaná ìwali áibanái dieciocho namanùbaca yéetéeyéicatéwa Siloé néré chènuníri capíi yúuwàacainátewa náinatabà. Picácué píináidawa cabáyawanéeyéica nía náicha macáita Jerusalén iyacàlená mìnánáica.

5 Núumacué pirí, càmitaté cabáyawaná nía áibanái íicha. Néese càmicaalícué piwènúada píwitáisewa Dios irípiná, yásí macáita péetápinácué nacáwa méetàuculé Dios íicha”, íimaca yáí Jesúscia.

La parábola de la higuera sin fruto

6 Néeseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú àniwa, náalíacaténáwa mesúnamáita Dios yùuwichàidáanápináté israelitanái. Yá íimaca nalí: “Aiba asiali idèniacaté higuera yéetaná yàasu uva ibànacalená yèewiréwa. Yàaca iicácaténá idènièricaalí iyacanáwa yáí àicuca, quéwa canáca yàanèeri iyacanáca.

7 Iná bànacalé íiwacali íimaca yàasu wenàiwica iríwa icuèrica uva ibànacalená: ‘Piicá yáí àicuca. Nudéca nucutáca iyacaná másibá camuí imanùbaca. Yá canáca iyacaná. Iná piùcani. Canápináta meedá wamàaca ibàlùacawa chái màyacanéeri’, íimaca.

8 Quéwa yáí icuèrica bànacalé íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, pimàaca ibàlùacawa chái quirítàacáwa abéeri camuípiná. Yá nubàsabàsáidaca itéesebàa cáli, nùwacáidapiná nacái pírái iyami cayábacaténá irí cáli.

9 Yá cawàwanáta càyacanácani. Néese quéwa màyacanácalí mamáalàacatani, yásí piùcacani’, íimaca íiwacali iríwa”, íimaca yáí Jesúscia.

Jesús sana en el día de reposo a una mujer jorobada

10 Aiba sábado judónái iyamáidacatáicawa, Jesús yéewáidacaté nía néewáidacàalu irícu.

11 Uyaca néeni cáuláiquéechúa inanái. Demonio yùuwichàidacaté úa dieciocho camuí. Càmita demonio ibatàa ubàlùacawa machacànita, canásíwa, cawaalíca úa mamáalàacata.

12 Néese Jesús iicáca úa, yá imáidaca yàataléwa úa. Iimaca ulí:

—Pía inanái, nuwasàaca pía uláicái íicha —íimaca yáí Jesúscia.

13 Néese Jesús imàcacaca icáapiwa ùwali úái inanáica. Yáta cayábaca úa. Yá úalimáca ubàlùacawa machacànita. Yá udàbaca ùaca Dios irí cayábéeri.

14 Quéwa yáí néewáidacàalu íiwacali iicáca Jesús ichùnìaná úa càide iyúwa íibaidacalési, iná calúacani Jesús yáapicha Jesús ichùnìacainá úa sábado irícu nayamáidacatáicawa. Yá néewáidacàalu íiwacali íimaca wenàiwicanáí irí:

—Iyaca walí seis èerita wáibaidacatáipiná. Iwàwacutácué pìanàaca quéechacáwatá ichùnìacaténácué píatá, càmita siùca èeri sábado wayamáidacatáicawa —íimaca.

15 Néese Jesús íimaca nalí:

—Píacué pucháibéyéica íwitáise, péemìacué comparación: Macáitacué piwasàaca pipìranáwa pacá itéeyéica yàasusi, burro nacái pitécaténácué nàiraca úni siùca èeri wayamáidacatáicawa.

16 Néeni, ¿cánácué càmita pibatàa uèpunícawa cayába siùca èeri wayamáidacatáicawa úai Abraham itaquétúanámica, úai inanái Satanás idacuèchúa uláicái iyú dieciocho camuí? —íimaca yái Jesúsca.

17 Idécanáami Jesús icàlidaca nalíni, yá báica yùuwidenái wenàiwicanái yàacuéssemi. Quéwa macáita wenàiwica casímáica nawàwa naicácánáté yái Jesús imànírica íwitáise cachainíri iyúwa, yái càmírica áibanái wenàiwica idé imànica.

La parábola de la semilla de mostaza

18 Jesús íimaca nalí nacái: “Siùcade nucàlidacué pirí càinácalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Nuéwáidacué pía comparación iyú.

19 Yái Dios icùaná yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa achúmérina mostaza íimi, asìali ibànéerica ibànakale yèewiwa. Mání achúmérinaca yái íimica, quéwa idàwinàacawa manuíripiná mamáalàacata càiride iyúwa àicusíwa. Máníri manuicani, íná yéewa mäsibèe nàanàaca namànica namùlubèwa mostaza yéetaná yàana íinata”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la levadura

20 Jesús íimaca nalí nacái: “Siùcade nuéwáidacué pía comparación iyú píalícaténácuéwa càinácalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa.

21 Càicanide iyúwa levadura iyáaná. Inanái yèewiadaca levadura másibàawirícatái harina yèewi, yéewanápiná macáita íbesi inísàacawa”, íimaca yái Jesúsca.

La puerta angosta

22 Néeseté idècunitàacáwa Jesús yèepunícawa Jerusalén ìyacàlená nérépiná, yá ichàbacawa áibanái iyacàle irìcubàa imanùbaca, manuínaméeri, púubéeri nacái yàcaléca. Yá yéewáidaca wenàiwicanái néenibàa nacái.

23 Aiba wenàiwica isutáca yéemìawa Jesús:

—Wáiwacali, ¿máisibáwanáitasica wenàiwica níara Dios iwasèeyéipináca yàasu yùuwichàacáisi íichawa? —íimaca.

24 Jesús íimaca irí:

—Píalimáidacué macái pichàini iyúwa peebáidacaténá nutàacái. Mání càulenáca wenàiwica neebáidaca nutàacái, nawàlùacaténáwa Dios iyacàle irìculé, càide iyúwacué càulenáaná wawàlùacawa mácuíri capìi inùma irìcubàa. Núumacué pirí madécaná wenàiwica nawàwadiná nawàlùacawa Dios iyacàle irìculé iyéerica chènuniré Dios icùacataléca macáita, quéwa càmita nálimápiná, càmicáináté neebáida nutàacái báisíri iyú.

25 Numànipiná càide iyúwa capìi íwacali imàníiná. Nudécanáami nubàlìaca capìi inùma chènuniré, yásí píacué iyéeyéica méetàuculé capìi íicha, planàapinácuéca inùma néré, yá pimáidapinácuéca nulíwa: ‘Wáiwacali, pìacùa walíni’, càipinácué píimaca nulí. Quéwa núumacuéca piríwa: ‘Càmitacué núalía nuicáca pía síisáanéeyéicalícué pía’, cài núumacuéca pirí.

26 Néese píimapinácuéca nulí: ‘Wayáacaté wayáacaléwa píapicha. Péewáidacaté wía wàyacàle yàasu calle irìcubàawa’, càipinácué píimaca nulí.

27 Quéwa núumapinácué pirí àniwa: ‘Nudéca núumacuéca pirí, càmitacué núalía nuicáca pía síisáanéeyéicalícué pía. Pìacuéwa nuícha macáita píacué imàníyéica ibáywawanáwa’, càipinácué núumaca pirí.

²⁸ Yá píicháanípinácuéca néenibàawa, piamíadapinácuéca piyéiwa piùwichàacái iyúwa, piicácainácué piawirináimi Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái, macái profetanái nacái nàyaca Dios ìyacàle irìcu, icùacataléca macáita chènuniré, píacué quéwa piúcapinácuécawa méetàculé.

²⁹ Madécanácainá wenàiwica nàanàapiná néréwa, macái cáli néeséeyéica, norte néeséeyéi, sur néeséeyéi nacái, este néeséeyéi nacái, oeste néeséeyéi nacái, nayáacaténá nayáacaléwa Dios ìyacàle irìcu Dios icùacataléca macáita chènuniré.

³⁰ Néese abénaméeyéi càmíiyéica máiní cachàini siùcade chái èeri irìcu áiba èeriwa máiní cachàinicá níata áibanái íicha. Aibanái nacái cachàiníiyéica siùcade, áiba èeriwa càmita máiníiyéi cachàinicá níata èeri imáalàacaalípináwa —íimaca yái Jesúscia.

Jesús llora por Jerusalén

³¹ Yáté èerica abénaméeyéi fariseonái nàanàaca Jesús yàatalé. Yá náimaca Jesús irí:

—Ara, piacàatétawa, rey Herodes iwàwacáiná inúaca pía —náimaca.

³² Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Placuéwa rey Herodes yàatalé, yáara cachìwéerica. Píimacué irí cài: ‘Péemìa cayába, maléená èeri quirítàacáwa núuca demonio wenàiwicanái íicha, nuchùnìa nacái cáuláiquéeyéi. Néese mesúnamáita numáalàidaca numànica nuíbaidacaléwa’, cài píimacué iríwa.

³³ Quéwa iwàwacutá nuèpunícawa maléená èeri quirítàacáwa àta nùanàacataléta Jerusalén ìyacàlená irìculé, níacainá israelitanái nanúacaté batéwa macáita Dios yàasu profetanái Jerusalén ìyacàlená irìcu. Iná iwàwacutá núa nacái nuétacawa néenibàa.

³⁴ “¡Píacué Jerusalén ìyacàlená mìnanáica, píacué inuéyéica Dios yàasu profetanái, inuéyéica nacái wenàiwica íba iyú, níai wenàiwica Dios ibànuèyéica icàlidacaténácué pirí tàacáisi inùmalicuíse! ¡Manùba yàawiría nuwàwacaté nùwacáidacuéca nucùaca pía càide iyúwa cawámai ùwacáidacaalí uénibewa ubáiná yáapísewa! Quéwa càmitacué piwàwa nucùaca pía.

³⁵ Iná péemìacué cayába, máséeyéipiná picapèemicuéca idécanáami piùwidénaí imànicuéca píipunita ùwicái; nùumacué nacái pirí, càmitacué piicá núa quirínama àta píimacatalépinátcué nùwali: ‘¡Cayábéericani yái yàanéerica Wacuèriná Dios íipidená ìwali, Dios ibànuèrica walí!’ càipinácué píimaca nùwali —íimaca yái Jesúscia.

14

Jesús sana a un enfermo de hidropesía

¹ Aiba sábado judiónái iyamáidacatáicawa, Jesús yàacawa iyáacaténá iyácaléwa abéeri fariseo íwacaliná icapèe irìcu. Nàyaca néenibàa áibanái fariseo nacái iicáidéeyéica ìyaca Jesús irí, naicácaténá asáisí imànicaalí áiba wawàsi nacháawèeripiná iináwaná ìwali ìwalíse.

² Iyaca abéeri cáuláiquéeri nacái Jesús íipunita. Yái cáuláiquéerica yéenéeriwa macáita ìwalísewa.

³ Néese Jesús isutáca yéemìawa níai yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, nía nacái fariseonái. Yá íimaca nalí:

—¿Càinácué píináidacawa? ¿Dios imàacasica wachùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica siùca èeri sábado wayamáidacatáicawa? —íimaca yái Jesúscia.

⁴ Quéwa masànata íicha nía meedá. Néese Jesús imàacaca icáapiwa ìwali yái cáuláiquéerica, yá ichùnìacaní. Yá Jesús imàacaca asìali yèepùacawa náicha matuíbanáiri iyú.

5 Néese Jesús íimaca fariseonái irí:

—Nucàlidacué pirí comparación: Abéericalícué pìri, càmicaalí nacái, pipìra pacá, yúuwàacaalíwa utàwí nacáichúa irìculé namusúadacatáise úni, ¿càmitasicué pimusúada caquialétani, éwita sábadocáaníta, yái èeri wayamáidacatáicawa? Iná ¿cánácué càmita píalíwa Dios imàacaca wachùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica macái èeri imanùbaca, sábado nacái? —íimaca yái Jesúsc.

6 Néese báica nía, càmita nálimá nacàlidaca iríni, Jesús imawènìadacáinátē nía.

Los invitados a la fiesta de bodas

7 Níai asianái fariseo imáidéeyéicaté néré nacutáca náawinacatáipináwa cáimiétacanéeyéi yàasu yàalubáisi íinata, cáimacáicainá naicáca níawawa, nawàwacainá nacái áibanái naicáca nía cámiétaquéeri iyú. Jesús iicácainá namàníiná, íná yàalàaca nía comparación iyú. Iimaca nalí:

—Aiba imáidacaalí pía fiesta casamiento nérépiná, picá píawinawa cáimiétacanéeyéi yàasu yàalubáisi íinata yácainá cawàwanáta áiba wenàiwica yàanàaca, capii íiwacali imáidéerica néré, cachàiníirica píicha.

9 Néese capii íiwacali, yái imáidéericuéca pía pucháiba, yàanàapiná píatalé, yá íimapináca piríwa: ‘Pimàaca áiba yáawinacawa píatalé’, càipiná íimaca pirí. Néese báica pía meedá naicácainá piwàwacutáaná piaca píawinacawa yàalubáisi íinata namáalàidáaná canánama, càmíiyéi cámiétacaná yáawinacatáiwa, déeculé capii íiwacali íicha.

10 Iwàwacutá cài pimànica: Namáidacaalí pía, yá píawinawa yàalubáisi íinata namáalàidáaná canánama, càmíiyéi cámiétacaná yáawinacatáiwa, yéewanápina capii íiwacali yàanàaca néré, yásí íimaca pirí: ‘Nùacawéeriná, pichàbawa ábacatalé cámiétacanéeyéi yáawinacatáicawa’, càipiná íimaca pirí. Càita áibanái yáawinéeyéicawa píapicha mesa iwére naicápiná capii íiwacali iicáca pía cámiétaquéeri iyú.

11 Cawinácalí wenàiwica cáimacáiyéica iicáca yáawawa, Dios imàacapiná báica nía, càmíiyéi nacái cachàini. Néese cawinácalí wenàiwica càmíiyéica cáimacái iicáca yáawawa, Dios imàacapiná cámiétacanáca nía, cachàini nacái —íimaca yái Jesúsc.

12 Néese Jesús íimaca capii íiwacali irí imáidéericate Jesús néré:

—Pimáidacaalí áibanái nayáacaténá nayácaléwa píapicha, picá pimáida placawéeyéináwa, nía nacái péenánáiwa, nía nacái píawiría yéenáca, nía nacái càasuýéica iyéeyéica mawiénita pirí; níacainá áibaalípiná náalíacawa iwàwacutáaná namáidaca nàataléwa pía nacái piyácaténá piyáacaléwa náapicha. Càita napáyaidaca pía yàacàsi ìwaliná piéricaté nalí. Quéwa càmita cayába cài pimànica.

13 Néese pichùnìacaalí manùba yàacàsi áibanái iyáapiná, yá pimáida catúlécanéeyéi wenàiwica, báawéeyéi iiná nacái, éeruýéi yàabàli nacái, matuýéi nacái.

14 Yásí casíimáipináca piwàwa càmicainá nálimá napáyaidaca pía àniwa. Yásí Dios imàaca piríwa cayábasíwéeri cawènìiri chènuníisérera áiba èeriwa namichàacaalípináwa yéetácáisi íicha macáita wenàiwicanáimi cayábéeyéica íwitáise —íimaca yái Jesúsc.

La parábola de la gran cena

15 Néeseté idécanáami Jesús icàlidaca nalíni, yá áiba yáawinéerica náenibàa iyáacaténá iyáacaléwa náapicha íimaca Jesús irí:

—¡Casíimáipinácani cawinácalí wenàiwica iyéeripináca iyáacaléwa manùbéeyéi yáapicha Dios iyacàle irìcu Dios icùacataléca macáita chènuniré! —íimaca.

16 Néese Jesús íimaca irí:

—Péemìa comparación: Càasuíri asìali ichùnìacaté madécaná yàacàsi icapèe irìcuwa iwacùacaténá manùbéeyéi wenàiwica yèewi nayáapináni. Yá imáidaca néré manùba wenàiwica.

17 Néese yéenáwaná yàanàaca nayánapiná nayáacaléwa, yá ibànùaca yàasu wenàiwicawa icàlidacaténá nalíni níái wenàiwicaca càasuíri asìali imáidéeyéicaté. Yá íimaca nalí: ‘Aquialécué macái, nudéca nuchùnìaca macáita’, íimaca nalí.

18 Néeseta quéwa macáita nacàlidaca càmitasa náalimá nàacawa néré. Yái idàbáanéerica íimaca: ‘Nudéca nuwènìaca cáli bàncalé yàalupiná. Iwàwacutá nùacawa néré nuicácaténá néréni. Pimàni nulí cayábéeri picàlidaca píiwacali iríwani càmita núalimá nùacawa icapèe néré’, íimaca irí.

19 Aiba íimaca irí nacái: ‘Nudéca nuwènìaca diez namanùbaca pacá íibaidéeyéipiná. Iwàwacutá nùacawa néré núalimáidacaténá nía asásí náibaidacaalí cayába. Pimàni nulí cayábéeri, picàlidaca píiwacali iríwani càmita núalimá nùacawa icapèe néré’, íimaca irí.

20 Aiba íimaca irí àniwa: ‘Nudéca nuedáca nùacawéetúapináwa, íná càmita núalimá nùacawa néré’, íimaca irí.

21 Néese yái yàasu wenàiwicaca yèepùacawa íiwacali yàataléwa. Yá icàlidaca irí naináwaná. Néese calúaca yái íiwacalica. Yá íimaca yàasu wenàiwica iríwa: ‘Pìacàatétawa yàcalé néré. Picutáca wenàiwica carretera manuínaméeyéi irìcubàa, àyapu púubanaméeyéi irìcubàa nacái. Pimáida catúlécaneeyéi yàanàacaténá nucapèe néré, nía nacái éeruýéi yàabàli, nía nacái yàana ituwiéyéicawa íicha, nía nacái macàwéeyéica’, íimaca yái íiwacalica.

22 Néese yàasu wenàiwica imáidaca nía. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, nudéca numànica càide iyúwa píimáaná nulí, quéwa càmitàacá ipuníawa yái picapèeca’, íimaca irí.

23 Néese íiwacali íimaca irí: ‘Pìawa macái àyapu imanùbaca chuitaliré yàcalé íicha, ànalìmalé nacái àta alénácaalí nàyaca wenàiwica. Pité néese wenàiwica nawàlùanápináwa, yéewanápiná ipuníacawa yái nucapèeca’, íimaca yái íiwacalica.

24 Niacáiná idàbáanéeyéica wenàiwicaca numáidéeyéicaté quéechá, nùumacuéca pirí, canácata néená iyáapiná iyáacaléwa nuchùnièrica nucapèe irìcuwa”, íimaca yái Jesúscá.

Lo que cuesta seguir a Cristo

25 Madécaná wenàiwica yèepunícatéwa Jesús yáapicha, yéewáidacalécaténá nía. Yá Jesús iwènúa iicáidaca nalí. Iimaca nalí:

26 “Piwàwacaalícué nuéwáidacaléca píá, néese iwàwacutácué cáinináca piicáca núa íicha yái cáinináanáca piicáca píanicuéwa, píatúa nacáiwa, pìacawéetúa nacáiwa, péenibe nacáiwa, péenánái nacáiwa, íichacué nacái yái cáinináanáca piicáca picáucawa. Càmicaalícué cáininá piicáca núa íicha yái cáinináanáca piicáca nía, néese càmitacué yéewa nuéwáidacalécuéca píá.

27 Piwàwacaalícué pìacawa nùapicha iyúwa nuéwáidacalé, iwàwacutácué matuíbanári iyú pimàacaca áibanái yùuwichàidaca píá, éwita naicáanícaalícué piquíniná, éwita nanúacaalícué píawa peebáidacáiná nutàacái, càide iyúwa iwàwacutácaalí nawáacutáidaca nàasú cruzwa cawinácaalí yéetéeyéipinácwawa cruz iwali. Iwàwacutácué nacái pimànica mamáalàacata càide iyúwa nuchùnìanácué píá. Càmicaalícué cài pimànica, néese càmitacué píalimá nuéwáidacalécuéca píá. Iná iwàwacutácué píináidacawa cayába quéechacáwa asásí píalimácaalícué nuéwáidacaléca píá.

28 Péemìacué comparación: Abéericalí péenácué iwàwa imànica chènuníri capíi, quéechacáwa yáawinacawa iputàaca cayába capíi iwènipiná yáalíacaténáwa asásí idènìacaalí iwènipiná imáalàidacaténá imànica capíi.

29 Néese, càmicaalí cài imàni, néese idécanáami dàalaca imànica cálí ibàlùadacaténá capìi íba ínata, càmita yáalimá imáalàidaca imànica capìi. Yásí macáita wenàiwica iiquéeyéica capìi yéenámi, nadàbapiná naicáaníca asìali iquíniná.

30 Yá náimapináca ìwali: ‘Yái asìali idàbacaté imànica chènuníri capìi, néese càmita yáalimá imáalàidaca imànicaní’, càipiná náimaca, naicáaníca iquíniná.

31 Péemìacué áiba comparación: Aiba nacuèrinásàiri iwàwacutácaalí imànica ùwicái áiba cálí íipunita, quéechacáwa yáawinacawa ínáidacaténáwa cayába asáisí yàasu úwiná diez mil namanùbaca nálimácaalí namawènìadaca náichawa áiba cálí icuèriná yàasu úwiná veinte mil namanùbaca.

32 Néese càmicaalí yáalimá imawènìadaca íchawa nía, yásí ibànùaca yàasu wenàiwicanáwa áiba cálí icuèriná yàatalé, ipíchawáise yàanàaca mawiénita, nasutácaténá néemìawani càisimalénácaalí iyú iwàwacutá ipáyaidaca íchawani, yéewanápiná imàacaca nàyaca matuíbanáita.

33 Càita nacái iwàwacutácué pínáidacawa cálíacáiri iyú asáisí pílimácaalícué pimànica càide iyúwa nuchùulianá pía, yácainá, càmicaalícué pimàaca piwàwawa íicha macáita píasumica, néesecué canáca yéewanáwa nuéwáidacaléca pía”, íimaca nalí yái Jesúscia.

Cuando la sal deja de estar salada

34 Jesús íimaca nalí: “Péemìacué comparación: Nuéwáidacalénai nàyaca machacàníri iyú, namàni nacái cayábéeri. Càica níade iyúwa cayábéeri iwíduma, puìwéerica imànica yàacàsi yéewanápiná caséeca wenàiwica nayáacani. Néese càmicaalí quirínama puìwa iwídumaca, yá càmita yáalimá puìwaca àniwani.

35 Canéeri iwèni meedáni yái iwídumaca. Càmita cayába cálí iríni. Càmita cayába irí nacái yánii nàwacáidacataléca pírái iyami. Wáuca meedáni, yái iwídumamica. Càita nacái iwàwacutácué píyaca machacàníri iyú, pimànicué cayábéeri nacái, píacué nuéwáidacaléca, yéewanápiná wenàiwica nawàwa neebáidaca yái báisíri tàacáisica. Càuwíiyéicaalícué pía, péemìacué nutàacái”, íimaca yái Jesúscia.

15

La parábola del pastor que encuentra su oveja

1 Néenalíté madécaná yeedéeyéicaté plata néenánai judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná, áibanái nacái báawéeyéi íwitáise, nàacawa Jesús yàatalé, néemìacaténá itàacái.

2 Néese abénaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, natàaníca báawéeri iyú Jesús ìwali. Náimaca Jesús ìwali:

—Yái asìalica itàidaca cayába báawéeyéi íwitáise, yá iyáaca iyáacaléwa náapicha —náimaca.

3 Iná Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Yá íimaca nalí:

4 “Péemìacué comparación: Abéeri péenácué idèniacaalí cien namanùbaca ipíra ovejanáwa, yá abéeri oveja iméeràacaalíwa, yásí náiwacali imàacaca ipíranáwa noventa y nueve namanùbaca manacúalibàa yàacaténá icutáca oveja yúuquéericawa íicha àta yàanàacatalétani.

5 Néese yàanàacaalíni, yásí casíímáiri iyú imichàidaca oveja iwáacutaléwa.

6 Néese yàanàaca icapèe néréwa, yá ìwacáidaca yàacawéeyéináwa, áibanái nacái iyaquewéeyéicawa. Yá íimaca nalí: ‘Casíímáicué piwàwa núapicha, nudéca nùanàaca yái nupíra ovejawa yúuquéericatéwa nuícha’, càipiná íimaca yái oveja íwacalináca”, íimaca yái Jesúscia.

7 Néese Jesús íimaca nalí: “Péemìacué cayába. Càita nacái abéeri wenàiwica iwènùadacaalí íwitáisewa báawéeri íicha, yásí ángelnái iyéeyéica

chènuniré nayanídacawa abéeri wenàiwica ìwali manuísíwata íicha yái nayanídáanácawa noventa y nueve namanùbaca ìwali íináidéeyéicawa mabáywawanáca, íináidéeyéica nacáwa càmita iwàwacutá nawènúadaca náwitáisewa báawéeri íicha càide iyúwacué píináidáanáwa piwaliwa. Iná yéewa cayábacata nàwacáidáyacacawa nùatalé níái yáaliéyéicawa cabáywawanáca nawènúadacaténá náwitáisewa nabáywawaná íichawa”, íimaca yái Jesúscua.

La parábola de la mujer que encuentra su moneda

⁸ Néeseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Inanái idènìacaalí diez namanùbaca moneda máiníyéi cawènica yáawamíyéi plata quírameníri, néese abéechúa monedacaalí yúucawa uícha, yásí upucúadaca lámpara ucutácaténá moneda yúuquéechúacawa uícha. Yá utunúaca ucapèe iricubàawa éeréeri iyú àta ùanàacataléta moneda cawèníchúaca.

⁹ Néese ùanàacanáami úa, yá ùwacáidaca uyaquewéeyéwa inanái, áibanái nacái ùacawéeyéináca inanáica. Yá úumaca nalí: ‘Casíimáicué piwàwa núapicha, nudéca nùanàaca cawèníchúua moneda yúuquéechúacatéwa nuícha’, úumaca nalí.

¹⁰ Núumacué pirí, càita nacái casíimáica Dios yàasu ángelnái abéeri wenàiwica ìwali, cawinácalí báawéericaté iwitáise iwènúadéerica iwitáisewa báawéeri íicha Dios irípiná”, íimaca yái Jesúscua.

La parábola del padre que perdona a su hijo

¹¹ Néeseté Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Càasuíri asìali idènìacaté yéenibewa pucháiba asìanái.

¹² Néese iméeréeri íimaca yáaniri iríwa: ‘Pápa, pìa nùasu yéená yái pìasucawa pièripináca nulí péetácalípináwa’, íimaca yáaniri iríwa. Yá néese náaniri iwacùaca macáita yàasu yèewiwa nalí.

¹³ Néesecáwa cawàwanáta másiba èeri idénáami, iméeréeri iwéndaca íichawa yáaniri yàasuwa, yá itéca iwènináami, néese yàacawa déeculé áiba cáli néré. Yá yúucaca macáita yàasu platawa iyacaténá máiní máwitáiséeri iyú.

¹⁴ Néese idécanáami yúucaca macáita, yá idàbaca canáca nayáacalé cachàiníri iyú néenibàa. Yá iméeréeri idàbaca máapicani.

¹⁵ Yá icutáca íbaidacalépináwa áiba asìali yáapicha yái cáli néeséeri. Yái asìali ichùulìaca iméeréeri yàacawa yàasu manacúaliré yàacaténá ipìra marranonái iyáapiná.

¹⁶ Máiní iméeréeri iwàwaca iyáaca marranonái iyáacalé yéenáca anáica, quéwa càmita wenàiwica ibatàa iyáaca nía, ibatàa abéeri pináta, càmita nàa iyáapiná.

¹⁷ Atata ùuculìiri idàbaca íináidacawa cáalíacáiri iyú àniwa. Yá íimaca iríwa: ‘Núaniri idènìaca yàasu wenàiwicawa manùbeyéi. Nadènìa nayáacaléwa cayábata, imàacaca nacáwa nalí manuí. Quéwa, núa chái nuétacawa máapicai iyú.

¹⁸⁻¹⁹ Siùcade nuèpùacawa núaniri icapèe néréwa àniwa. Yá núumapiná iríwa: Pápa, nudéca numànica Dios irí báawéeri, pirí nacái. Siùcade càmita quirínama cayábaca nuítáise, íná canáca yéewaná quirínama núumáanápiná pirí núanirica píata. Pimàaca nùyaca càide iyúwa pìasu wenàiwica, yásí nuibaidaca pirí, càipiná núumaca núaniri iríwa’, íimaca íináidacawa iríwa yái iméerérica.

²⁰ Iná yàacawa, yèepùacawa yáaniri icapèe néréwa.

“Quéwa déecuísecaalí tàacawani, yá yáaniri iicácani. Yá catúulécanáca iicáca ìriwa. Yá yáaniri ipìacawa íipunitáidaca ìriwa. Yá yàanalícua ìriwa itàidaca cayábani. Isùsùaca ìri inàni ìwaliwa càide iyúwa náwitáise natàidáaná wenàiwica cáininéerica naicáca.

²¹ Néese yái ìiri iméeréeri íimaca yáaniri iríwa: ‘Pápa, nudéca numànica Dios irí báawéeri, pirí nacái. Siùcade càmita quirínama cayába nuíwitáise, íná canáca yéewaná quirínama núnumáanápiná pirí núanirica píata’, íimaca.

²² Yáanirita quéwa íimaca yàasu wenàiwicaná iríwa: ‘Caquialétacué, peedácué ibàlepiná cayábanaméeri áiba bàlesi íicha. Piwalicué ìwalini. Piwalicué anillo icáapi iiduná ìwali. Piwalicué nacái izapatonipiná yàabàli ìwali.

²³ Peedácué nacái pacá íidu walibèechúaca. Pinúacué wayáapináni. Siùcade wamànicué fiesta.

²⁴ Yácainá nuìrica, nuyúunáidéericaté yéetácatéwa nuícha, siùca quéwade idéca yèepùacawa nùatalé àniwa. Yúucacatéwa nuícha, quéwa siùca nudéca nùanàaca àniwani’, íimaca nalí yái yáanirica. Néese nadàbaca namànica fiesta.

²⁵ ‘Idècunitàcacá namànica fiesta, yá ìiri béeri íbaidaca yèepunícawa yáaniri yàasu manacuali néenibàawa. Yá yèepùaca yàacawa capìi nérépiná, yásí yéemìaca namànica música, abénaméeyéi nacái nalabàaca casímáiri iyú.

²⁶ Yái ìiri bérera imáidaca yàataléwa abéeri íbaidéeri. Yá isutáca yéemìawa càinácaalí namàníná capìi irìcu.

²⁷ Yá íbaidéeri íimaca irí: ‘Idéca yèepùacawa néese àniwa piméeréerica, íná píaniri idéca ichùullaca nanúanápiná wayáapiná pacá íidu walibèechúa yáwaná, yácainá piméeréeri idéca yàanàaca cayábata’, íimaca irí.

²⁸ Néese calúacani, yái ìiri bérera. Càmita iwàwa iwàlùacawa capìi irìculé, íná iwàwacutá yáaniri imusúacawa isutácaténá íicha iwàlùanápináwa néré náapicha.

²⁹ Quéwa ìiri bérera càmita yeebá, yá íimaca yáaniri iríwa: ‘Nudéca nuíbaidaca pirí madécaná camuí. Nudéca numànica mamáalàacata càide iyúwa pichùullaná numànica. Canácatáita pìa nulí ibatàa abéeri cabra achúmérínapináta, numànicaténá fiesta nùacawéeyéiná yáapichawa.

³⁰ Siùca idéca yàanàaca yái pìrica, yúuquéericaté macáita pìasu platami máaléquéeri iyú nalípiná inanáica iiméeyéica asìanái yáapicha plata ìwalinápiná, yá pidéca pinúaca irí iyáapiná pacá íidu walibèechúa’, íimaca yái ìiri bérera.

³¹ ‘Néese yáaniri íimaca irí: ‘Nuìri. Pidéca piyamáacawa nùapicha càiripináta. Pìasucata macáita yái nudènièrica.

³² Siùcade quéwa mání cayábaca wamànína ca fiesta, casímáica nacái wíá. Piméeréericainá idéca yàanàaca, yái iyéericaté càide iyúwa yéetéerimiwa, quéwa idéca yèepùacawa wàatalé càide iyúwa idéca nacáicaalí yèepùacawa cárca àniwani; yúucacatéwa nuícha, yá wadéca wàanàaca àniwani’, íimaca yái yáanirica. Càita nacái Dios itàidaca cayába cawinácaalí wenàiwica iwènúadéerica íwitáisewa ibáywawaná íichawa”, íimaca yái Jesúscia.

16

La parábola del mayordomo que abusó de la confianza

¹ Néeseté Jesúscia yéewáidaca yéewáidacalénáwa comparación iyú. Iimaca nalí: “Iyacaté abéeri náiwacali càasúri. Idènìaca yàasu wenàiwicawa icuèrica càasúri yàasu cawènári. Yá áibanái nàanàaca nacháawàaca yàasu wenàiwica iináwaná ìwali yái wenàiwicaca icuèrica íiwacali yàasuwa. Náimaca yúucáanása meedá íiwacali yàasu plataba máiwitáiséri iyú.

² Néese íiwacali imáidaca yàataléwani. Yá íiwacali íimaca irí: ‘Nudéca nuémìaca piináwaná piúcaca nùasu plata. Siùcade pichùnìa nùasuwa picàlidacaténá nulí macáita píibaidacalé ìwaliwa càmicainá nubatàa picùaca nùasu quirínama’, íimaca yái íiwacalica.

³ Néese yái asìali yàacawa íiwacali íichawa. Yá íimaca iríwa: ‘¿Càinásica numàni siùcade nuiwacali iwàwacainá yúucaca núa? Canáca nuchàini nubànacaténá

nubànacalewa. Báica nacái nusutáca plata áibanái íicha nuwènièripiná iyú nuyáapináwa.

⁴ Uwé, siúca núalíacawa càinácalí numànínápiná àniwa yéewanápiná áibanái yeedáca yàataléwa núa, idécanáami nuíwacali yúucaca núa', íimaca iríwa.

⁵ Néese yái asiali imáidaca wenàiwica imawènièyéica íiwacali íicha plata nàanàanápiná abéerinamata namanùbaca iyúwa. Yá íimaca idàbáanéeri irí: ‘¿Càisimaléná pimawènià nuíwacali íicha?’ íimaca.

⁶ Néese idàbáanéeri wenàiwica íimaca: ‘Numawènià píiwacali íicha cien namanùbaca yàalu olivo iséená’, íimaca. Néese íiwacali yàasu wenàiwica íimaca irí: ‘Cháta iyaca pimawèniacáleca cuyàluta ibáiná irícu. Piúca meedáni. Ara, píawinacàatétawa pitànàa àniwa áiba cuyàluta ibáiná irícu cincuenta namanùbaca pimawèniánápiná nuíwacali íicha meedá. Yásí iwàwacutá pèepùadaca irí cincuenta namanùbaca meedá’, íimaca irí.

⁷ Néese yái íiwacali yàasu wenàiwicaca íimaca áiba irí: ‘¿Néeni pía? ¿Càisimaléná pimawènià?’ íimaca irí. Yái áiba asiali íimaca irí: ‘Cien namanùbaca yàalu trigo ituíná’, íimaca irí. Néese íiwacali yàasu wenàiwica íimaca irí: ‘Cháta iyaca pimawèniacáleca cuyàluta ibáiná irícu. Piúca meedáni. Pitànàa áiba cuyàluta ibáiná irícu àniwa ochenta namanùbaca pimawèniánápiná íicha meedá. Yásí iwàwacutá pèepùadaca irí ochenta namanùbaca meedá’, íimaca irí. Càita imànica náapicha macáita wenàiwica imawènièyéica íiwacali íicha yàasusi.

⁸ Néese yái íiwacali yáalíacawa bàsabàsaca yàasu wenàiwica íiwita, yái báawéerica íiwitáise icuèricaté íiwacali yàasuwa, iwenúadacáiná namawèniacále. Nudéca nucàlidacuéca pirí yái comparaciónca píalíacaténáwa máiníyéi càalíacáica èeri mìnánáica càmíiyéica yeebáida Dios itàacái namànicalí wawàsi nanacáiyéi yáapichawa, càalíacáica nía píchacué, píacué yeebáidéeyéica Dios itàacái.

⁹ “Iná nùalàacuéca pía pimànínápinácué cayábéeri áibanái irí pìasu plata iyúwa, yéewanápinácué cáinináca naicáca píawa. Néesecáwa, plata imáalàacaalípináwa píchacué, yásí needácué nàataléwa pía aléera chènuniré nàyatatalé càmíirica imáalàawa.

¹⁰ “Aiba wenàiwica icùacaalí achúméeri wawàsi machacàníri iyú, yá icùapináca cayába nacái manùba wawàsi. Quéwa imànicalí ibáyawanáwa idèniacaalí achúmanamata, yá imànipináca ibáyawanáwa nacái idèniacaalí manùba.

¹¹ Iná càmicaalícué pimàni cayábéeri pìasu plata iyúwa chái báawéeri èeri irícu, néese càmitacué namàacapiná picùaca báisíiri cawéñírica iyéerica chènuniré.

¹² Néese àniwa càmicaalícué picùa áibanái yàasu machacàníri iyú, néese càmita nàacué pirí pìasusíwapináwa.

¹³ “Péemìlacué comparación: Canácata yàasu wenàiwica yáaliméeri imànica machacàníri iyú càide iyúwa íiwacanánai pucháiba ichùullaná imànica, báawacáiná iicáca abéeri íiwacaliwa, cáinináta quéwa iicáca íiwacaliwa áiba. Càmicaalí nacái, néese yàapiná íiwacali áiba icàaluínináwa, quéwa caná iwèni meedá iicápiná íiwacali áibawa. Càita nacái càmitacué pidé píibaidaca cayába Píiwacali Dios irípináwa càide iyúwa iwàwáaná cáininácaalícué piicáca plata”, íimaca yái Jesúscia.

¹⁴ Néese abénaméeyéi fariseo cáininéeyéica iicáca plata, néemìlacáiná macáita Jesús íimáaná plata ìwali, iná naicáaníca Jesús iquíniná.

¹⁵ Quéwa Jesús íimaca nalí: “Pidécuéca picàlidaca piináwaná ìwaliwa wenàiwicanáí irí cayábáanása píiwitáise. Neebáidacué nacái pichìwa. Quéwa Dios yáalíacuécawa píiwitáise ìwali, càinácalí iyáaná. Casímáica èeri mìnánai iicácuéca píiwitáise báawéeri, quéwa Dios iicácuéca píiwitáise iyúwa yáaséerimi isàni meedá”, íimaca yái Jesúscia.

La ley y el reino de Dios

¹⁶ Jesú斯 íimaca: “Bàaluité iwàwacutá wenàiwica neebáidaca iyúwa profeta Moisés itànàanátè tåacáisi Dios inùmalícuíse, iyúwa nacái profetanái itànàanátè Dios itàacái. Càité iyaca àta Juan el Bautista yàanàacatalétaté. Néese Juan, núa nacái wadéca wacàlidaca wenàiwicanái iríni yáí cayábéeri tåacáisica náalíacaténawa cainácalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Siùca madécaná wenàiwica nawàwa nàuwichàidaca Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica yáí tåacáisica.

¹⁷ “Quéwa máiníiri cayábacani yáí Dios itàacái bàaluisàimica profeta Moisés, áibanái profeta nacái natànèericaté Dios inùmalícuíse. Macáita ichàbapinácawa càiwade iyúwaté Dios itàacái íimáaná. Aibaalípiná Dios imáalàidapiná capìraléeri cálí, yá nacái èeriquéi. Néese càmíiripináta itàacái bàaluisàimi imáalàapináwa, ibatàa abéeri letra achúméeriina pináta, canácatáita imáalàawa. Macáita ichàbapinácawa càiwade iyúwaté Dios itàacái íimáaná”, íimaca yáí Jesúscia.

Jesús enseña sobre el divorcio

¹⁸ Jesú斯 íimaca: “Asìali imàacacaalí íichawa íinuwa, néese yeedácaalí iríwa áiba, imànicia ibáyawanáwa, iimácainá áiba inanái yáapicha càmíchúaca íinusíwa. Aiba asìali yeedácaalí íinupináwa abéechúa namàaquéechúami, imànicia ibáyawaná nacáwi, iimácainá úapicha, úara áiba asìali íinuca”, íimaca yáí Jesúscia.

El rico y Lázaro

¹⁹ Néseté Jesú斯 yéewáidaca nía àniwa. Yá íimaca nalí: “Iyacaté càasuíri asìali. Cayábanaméeri ibàle iicácanáwa cawèníri nacái. Macái èeri imanùbaca imànicia fiesta máiníiri cawènica.

²⁰ Iyacaté nacái catúulécanéeri asìali cacháunéeri ìwalíise íipidenéeri Lázaro. Yáí Lázaro yáawinacawa càasuíri icapèe inùmalícu.

²¹ Yáí catúulécanéerica iwàwacaté iyáaca àta cainácalí yàacàsi ituériwa càasuíri yàasu mesa ínatáise. Aulinái nacái nàanàaca Lázaro yàatalé nabèrùacaténá icháuná ituí yáí catúulécanéerica.

²² Aiba èerité, catúulécanéeri yéetácwawa. Yá ángelnái itécani iyacaténá paraíso irìcu, aléera Abraham yàatalé Dios yáapicha. Yá nacái càasuíri yéetácwawa. Yá nabàllacani, yáí càasuírimica.

²³ “Yáí càasuírimica yùuwichàacawa mamáalàacata néenibàa báawéeyéimi nàacatalépinácawa néetácalíwa, íipidenácatel infierno. Càasuírimi iicáidaca déeculé, yá iicáca Abraham, Lázaro nacái, iyéeyéica Dios yáapicha paraíso irìcu.

²⁴ Iná yáí càasuírimica imáidaca cachàiníri iyú Abraham irí. Yá íimaca Abraham irí: ‘¡Nùawiri, Abraham, piicá nupualé! Pibànùa sísa Lázaro nùatalé idupíadacaténá úni nunène ìwali icáapi iyúwa, nùuwichàacáináwa báawanama chái quichái irìcu’, íimaca.

²⁵ Quéwa Abraham íimaca irí: ‘Pía nutaquérinámica, iwàwacutá piwàwalica pìyáanátè máiní cayábéeri iyú idècunitàacá cárca pía, quéwa yáí Lázaro cayába chái, píata quéwa yùuwichèeriwa iyaca néenibàa.

²⁶ Càmita núalimá nubànùaca píatalé Lázaro, iyacáiná manuíri yàawa nacáiri depuíwéeri béecaná chái bamuchúamicué wáicha, pía, wía nacái. Iná canáta yéewaná náalimá nachàbacawa aléera. Píacué nacái sísaara, càmitacué píalimá placiwa sísa nacáira’, íimaca yáí Abrahamca.

²⁷⁻²⁸ “Néese càasuírimi íimaca àniwa: ‘Uwé, néese pímani nulí cayábéeri, pía nùawiri Abraham, pímaní Lázaro imichàacawa yéetácaísi íicha, yá pibànùa Lázaro núaniri icapèe nérépiná. Nàyaca néeni cinco namanùbaca nuénánai. Pichùulìa Lázaro yàalàanápiná nuénánai ipíchaná nàacawa aléi yùuwichàacáisi irìculé’, íimaca yáí càasuírimica.

29 Quéwa Abraham íimaca irí: ‘Péenánái nadènìaca Dios itàacáí profeta Moisés itànèericaté bàaluité, profetanái itànèericaté nacái Dios inùmalìcuíse. Iwàwacutá péenánái yeebáidaca natàacáí’, íimaca yái Abrahamca.

30 Néese yái càasúrimica íimaca: ‘Báisita, quéwa iwàwacutácawa nalí áiba wawàsi quirítia. Lázaro imichàacaalíwa yéetácáisi íicha imàcacaténá yáawawa naicácani, yásí nawènúadaca náiwitáisewa báawéeri íicha’, íimaca yái càasúrimica.

31 Quéwa Abraham íimaca irí: ‘Càmicaalí neebáida Dios itàacáí càide iyúwa Moisés, profetanái nacái natànanáté, néese càmita nacái neebáidapiná Dios itàacáí, éwita yéetéerimiwa imichàacaalíwa yéetácáisi íicha yàalàacaténá nía’, íimaca yái Abrahamca”, íimaca yái Jesúscia.

17

El peligro de caer en pecado

1 Néseté Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Macái èeri imanùbaca iyaca madécaná wawàsi imàaquéerica wenàiwica nawàwaca namànicá nabáyawanáwa. Quéwa, jmáiní Dios yùuwichàidapiná cawinácaalí wenàiwica yéewáidéerica áibanái namànicaténá nabáyawanáwa!

2 Aibacaalí wenàiwica iméeràidaca áibanái namànicaténá nabáyawanáwa, yásí Dios yùuwichàidapiná manuísíwatani. Cayába cachàini irítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeràidaca wenàiwica. Aibanái idacùacaalí manuíri íba icanápi ìwalíise, náucacaténáni manuíri úni yáaculé isawícaténáwa, yásí lisiçùmacawa. Quéwa iyacaalí mamáalàacata chái èeri irícu, néese iméeràidacaalí sùmanái namànicaténá nabáyawanáwa, yá máiní cachàiníwanáí yùuwichàapináca alíwa áibanái íicha infierno irícu. Iná cayába cachàini irítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeràidaca púubéeyéi.

3 ¡Piicácué píichawa cayába piméeràidacáichacué púubéeyéi Dios íicha namànicaténá nabáyawanáwa!

“Aibacaalí imàni pirí báawéeri, pitàaní yáapicha ìwali. Néese iwènúadacaalí iwitáisewa báawéeri íicha, pimàaca piwàwawa íicha yái báawéerica imàníirica pirí.

4 Ewita imànicaaalí pirí báawéeri siete imanùbaca yàawiría abé èeri irícu, yá yàanàacaalí piatalé siete imanùbaca yàawiría nacái, yá íimacaalí pirí: ‘Càmita quirínama numàni pirí báawéeri àniwa’, càicaalí íima pirí, iwàwacutá pimàacaca piwàwawa íicha yái báawéerica imàníirica pirí”, íimaca yái Jesúscia.

El poder de la fe

5 Néese apóstolnái nasutáca Wáiwacali íicha wawàsi. Náimaca irí:

—Piyúudàa wíá manuícaténá wáináidacawa wawàwawa pìwali cachàiníri iyú mamáalàacata —náimaca.

6 Néese Wáiwacali íimaca nalí:

—Càmitàacawacué manuí píináidacawa piwàwawa nùwali, ibatàa achúméríina iyúpináta. Manuícalícué píináidacawa nùwali achúméríina iyútá, càide iyúwa mostaza íimíinaca achúméríina iyáaná, yásí yéewanápinácué càí píimaca irí yái manuíri morera yéetanácatá: ‘Piwatàa píawawa cáli íicha, néese pibàna píawawa manuíri úni yáaculé’, yásí àicu imànicá càide iyúwacué píimáaná irítá —íimaca yái Jesúscia.

El deber del que sirve

7 Néseté Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú, yá íimaca nalí: “Abéeri náiwacali idènìacaalí yàasu wenàiwicawa ichùnièrica bàncalé yáapíise, cawàwanáta nacái icùaca íiwacali ipírawa, néese idécanáami íibaidaca, yá yèepùacawa bàncalé néese, yá iwàlùacawa íiwacali icapèe irículéwa. Néese,

íwacali càmita íima yàasu wenàiwica iríwa: ‘Caquialéta, píawinawa, piyáa piyáacaléwa’, càmita cài íima.

⁸ Néese íwacali límapiná irí meedá: ‘Pichùnìa nuyáapiná. Pìwali cayába pibàlewa pitécaténá nulí nuyáapiná, idècunitàacá nuyáaca nuyáacaléwa. Néesecáwa idécanáami nuyáaca nuyáacaléwa, yásí numàaca piyáaca piyáacaléwa’, càiipiná líimaca yái íwacalica yàasu wenàiwica iríwa.

⁹ Càmita nacái íwacali yàaca cayábéeri tàacáisi yàasu wenàiwica iríwa idécanáami imànica càiide iyúwa íwacali ichùulìanáni, yàasu wenàiwicacáiná meedáni, íná iwàwacutá íibaídaca íwacali iríwa càiide iyúwa ichùulìaná imànica.

¹⁰ Càita nacái idécanáamicué pimànica macáita càiide iyúwa Dios ichùulìanácué pía, picácué cáimacái piicáca píawawa ìwalíise, néese pílmacué Dios irí: ‘Wíacata píasu wenàiwicanái canéeyéica iwèni meedá. Wadéca wamànica càiide iyúwa iwàwacutáaná wamànica, càiide iyúwa pichùulìaná wamànica’, càiucué píima Dios iríwa”, líimaca yái Jesúscia.

Jesús sana a diez leprosos

¹¹ Néeseté Jesús idècunitàacá yàacawa Jerusalén ìyacàlená nérépiná, yá yèepunícawa bamuchúamibàa náicha Samaria yàasu cálí, Galilea yàasu cálí nacái.

¹² Jesús yàanàacaté mawiénita áiba yàcalé irí, yá diez namanùbaca asìanái cacháunéeyéí límami lepra iyú nàanàaca Jesús íipunita. Déecuíseta quéwa nabàlùacawa Jesús lícha, càmicáiná judíonái ibatàa nàanàaca mawiénita áibanái irí.

¹³ Yá namáidaca cachàiníri iyú Jesús irí:

—Píá Jesús, Wáiwacali, catúulécaná piicáca wía! —náimaca Jesús irí.

¹⁴ Jesús iicáca nía, yá líimaca nalí:

—Píacué pimàcacaca sacerdotenái iicáca píimami náalíacaténáwa pidécuéca pichùnìacawa —líimaca nalí. Yá idècunitàacá nàacawa, yá ichàbacawa náicha yá uláicáica.

¹⁵ Yá abéeri néená níái cacháunéeyéimica iicácainá masacàaca límami lepra lícha, íná yèepùacawa Jesús yàatalé. Idècunitàacá yèepùacawa, yàaca cayábéeri Dios irí cachàiníri iyú.

¹⁶ Yàanàaca Jesús yàatalé, yá ibàlùacawa yùuluì ipùata iyúwa Jesús irí. Yáawiada inàniwa cálíaculé yàacaténá Jesús icàaluíniná, yàacaténá nacái irí cayábéeri. Yái asìali Samaria yàasu cálí néeséerica, càmírica judío.

¹⁷ Yá néeseca Jesús líimaca yéewáidacalénai iríwa:

—Nudéca nuchùnìacáwa diez namanùbaca cacháunéeyéi. Níara nueve namanùbacaca càmita nèepùawa, éwita israelitacáaníta nía, nàacaténá cayábéeri Dios irí.

¹⁸ Abéerita yái càmírica judío yèepùacawa nùatalé yàacaténá cayábéeri Dios irí —líimaca yái Jesúscia.

¹⁹ Néese Jesús líimaca Samaria yàasu cálí néeséeri irí:

—Pimichàawa. Piawa. Uláicái idéca ichàbacawa píicha, peebáidacáiná nulí —líimaca yái Jesúscia.

Cómo llegará el reino de Dios

²⁰ Fariseonái nasutáca néemìawa Jesús càicaalínápíncalaí Dios icùa macáita wenàiwicanái. Néese Jesús líimaca nalí:

—Càmitacué píalimá piicáca càinácaalí iyú Dios icùaca wenàiwicanái.

²¹ Càmita náimapiná: ‘Piicácué, Dios icùaca wenàiwica chái cálí’; càmita nacái náimapiná: ‘Aiba cálí íinata nacái Dios icùaca wenàiwica’, càmita náimapiná càmicáiná náalimá naicáca natuí iyúwani càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu

wenàiwicanáiwa, icùacáiná náiwitáise, icùa nacái abéechúanaméeyéí wenàiwica pèewibàa —íimaca yái Jesúsca.

22 Néese Jesús icàlidacaté yéewáidacalénáí iríwani:

—Máadánícuéca piwàwa piicáca núa áiba èeriwa, éwitasica píalimácalí piicáca núa abé èeri piná meedátá, piwàwapinácuéca piicáca núa, núa asiali Dios néeséerica. Mánícué piwàwapiná piicáca nùanàaca nucùacaténá macáita, quéwacué càmitàacá piicápiná núa.

23 Albanái nacàlidapiná nachìwawa, náimapiná nudécasa nùanàaca. Náimapináca: ‘Mesías idéca yàanàaca chái’; áibanái náimapinácué pirí: ‘Mesías idéca yàanàaca néré’. Quéwa picácué piawa néré, picácué nacái piawa náapicha.

24 Péemiacué, nùacaalípináwa néeese àniwa, yásí macái èeri mìnánái naicápiná nucànacawa amalawaca, càide iyúwa énu icànanámacáita capìraléeri cáli ìwali chènuniré èeri imusúacatásewa àta èeri iwàlùacataléwa. Càipiná nacái nùacawa néeese àniwa nuénáwaná yàanàacatáiwa, núa asiali Dios néeséerica. Càmita nùawa ibàacanéeri iyúwa.

25 Quéwa iwàwacutá nùuwichàacawa manuísíwata quéechacáwa, yá iwàwacutá èeri mìnánái iyéeyéica siùca báawaca naicáca núa càiride iyúwa canéeri iwèni meedá.

26 Mawiénicaalípiná nuénáwaná nùanàacatáipiná àniwa, núa asiali Dios néeséerica, yásí wenàiwicanáí nàyapiná càide iyúwaté èeri mìnánái iyáaná Noé yàasu èerité.

27 Matuíbanáicaté nàyaca Dios íicha bàaluité. Nayáacaté nayáacaléwa, néeese nàiraca nacái, needácaté náinupináwa, àta Noénái iwàlùacatalétawa arca irìculé. Yáté manuíri yéesacái yàanàaca, yá néetácatéwa macáita wenàiwica càmíiyéicaté iwàlùawa Noénái yáapicha arca irìculé.

28 Càité nacái Lot yáapichéeyéimi Sodoma iyacàlená mìnánái nàyacaté matuíbanáita Dios íicha. Nayáacaté nayáacaléwa, nàiraca nacái nàiracaléwa. Nawènìa nacái nàasupináwa. Nabànacaté nabànacalewa, nawénda nacái nàasuwa. Namànicaté nacái nacapéewa.

29 Quéwa idécanáamíté Lotnái namusúacawa Sodoma iyacàlená íicha, yáté quichái yèewièricawa azufre yèewi yúuwàacatéwa chènuníise Sodoma mìnánái ìwali. Yáté néetáca nacái.

30 Càita nacái yùuwichàacáisi yàanàapináwa ráunamáita èeri mìnánái ìwali áibaalípiná numàacacaalípiná nùawawa naicáca núa, núa asiali Dios néeséerica.

31 “Néenialípiná áibacaalí iyamáidapináwa iyaca icapée ipùata sàabadéeri ínatabàawa, idènìacaalí nacái yàasuwa capìi irìcu, iwàwacutá càmita yèepùa iwàlùacawa icapée irìculéwa yeedácaténá yàasuwa ipíchawáise ipìacawa Jerusalén iyacàlená íicha. Aibacaalí nacái yèepunípináwa manacúalibàa, iwàwacutá càmita yèepùawa icapée néréwa ipíchawáise ipìacawa Jerusalén iyacàlená íicha.

32 Piwàwalicué càinácaalíté Lot ínumi yéetáca, cáininéechúacaté iicáca yàasumiwa èeri irìcuírica, úái yéetéechúamicatéwa càmicaináté upìacawa yàcalé íicha càide iyúwaté Dios yàalàaná úa.

33 Cawinácaalí càmíirica yeebáida nutàacái iwàwacáiná icùaca icáucawa chái èeri irìcu, yúucapiná icáucawa càmíiri imáalàawa, quéwa cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái mamáalàacata éwita áibanái inúacaalíni, idènìlapiná icáucawa càmíiri imáalàawa.

34 “Néese nùumacué pirí nùanàacaalí táiyápi, yá pucháiba wenàiwica naimápiná nàyaca cama irìcu. Angelnái itépiná abéeri wenàiwica, áibapiná nacái imàacawa néenita.

35 Yá pucháiba inanái namulúapináca nàyaca ituínási. Angelnái itépiná abéechúa inanái, abéechúapiná nacái imàacawa néenita.

36 Pucháiba asianái yéepuníiyéipinácawa manacúalibàa. Angelnái itépiná abéeri asiali, abéeripiná nacái imàacawa néenita —íimaca yái Jesúsca.

37 Néese yéewáidacalénái nasutáca néemìawa Jesús:

—Wáiwacali, ¿chábàanásica nàanàa needácaténá nía? —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Màulenéeri iyú piicápinácué chábàanácaalí nàacawa càide iyúwacué píalíanáwa chábàanácaalí yéetéerimiwa irìawa piicácaalí manùbéeyéi wáchuli nàwacáidáyacacawa —íimaca yái Jesúsca.

18

La parábola de la viuda y el juez

1 Néeseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú náalícaténáwa iwàwacutáaná nasutáca Dios íicha mamáalàacata, yàalàacaténá nía nacái ipíchaná naméyáacawa nasutáca Dios íicha.

2 Yá Jesús íimaca nalí: “Iyacaté juez áiba yàcalé irìcu. Càmita yàa Dios icàaluíniná. Càmita nacái yàa wenàiwica íimiétacaná.

3 Uyacaté nacái yàcalé irìcu abéechúa inanái inírimi yéetéechúamicatéwa íicha. Aiba wenàiwica iwàwacaté yeedáca uícha ùacawéeri yàasumi. Iná usutáca juez íicha wawàsi manùba yàawiría iyúudàanápiná úa. Yá úumaca juez irí: ‘Piyúudàa núa. Pichùulìa nàuwichàidáanápiná nuícha nùuwideca yeedéerica nuícha nùacawéeri yàasumi’, úumaca juez irí.

4-5 Manùba èeri càmita juez yeebá usutáaná íicha. Néese maséeca iwàwa idècuni yéemìaca usàna. Yá íimaca iríwa: ‘Ewita càmicáaníta nùa Dios icàaluíniná, éwita nacái càmicáaníta nùa wenàiwicanái íimiétacaná, càicáaníta siùcade nuyúudàaca úara inanáica, nùuwichàidaca uícha ùuwide, máníicáiná usàiwicaca nulí wawàsi, ipíchaná ùanàaca mamáalàacata, yá usàiwica nulí wawàsita àta nuétacatalétawa’, càica íimaca iríwa yái juez báawéerica íwitáise”, íimaca nalí yái Jesúsca.

6 Yá Wáiwacali íimaca nalí àniwa: “Pidécuéca péemìaca itàacái yái juez báawéerica íwitáiseca. Ewita báawéericáaníta íwitáiseni, càicáaníta átata iyúudàaca manìrlíchúami.

7 Néeni, ¿càmitasikué píalíawa cayábéeri Dios íwitáise? Iná iwàwacutácué píalíacawa Dios iyúudàapiná cawinácaalí wenàiwica Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa, cawinácaalí isutéeyéica yáawawa íicha manuísíwata mamáalàacata èeríapinama, táiyápinama nacái. Yá Dios imawènìadapiná náicha nacái nàuwidenái. Càmita Dios idècunìapináwa déecuíri iyú iyúudàanápiná nía.

8 Núumacué pirí, Dios iyúudàapiná níawa caquialéta, imawènìadapiná náicha nàuwidenái. Núa asiali Dios néeséerica, nùanàapiná àniwa aléi èeri irìculé, quéwa càmita nùanàapiná manùbéeyéi yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola del fariseo y el cobrador de impuestos

9 Néeseté Jesús yéewáidaca abénaméeyéi wenàiwica comparación iyú, níara cachàiníiyéica iicáca yáawawa nayúunáidacáiná mabáyanéeyéica nía, íná báawaca naicáca náichawa áibanái wenàiwica. Jesús íimaca nalí:

10 “Pucháiba asianái nàacaténá templo irìculé nasutácaténá níawawa Dios íicha. Abéeri fariseo, áiba asiali nacái yeedéeri plata yéenánái judío íichawa Roma iyacàlená yàasú gobierno irípiná.

11-12 Yái fariseo ibàlùacawa abéerita méetàucuta áibanái íicha, isutáca yáawawa Dios íicha. Cài íimaca: ‘Pía Dios, nùaca pirí cayábéeri nùacáiná càmírica iyúwa áibanái wenàiwica canánama. Núa nacái càmita nuyéedùa. Càmita báawa nuívitáise nacái. Càmita nuimá áiba inanái yáapicha càmíchúaca nuínusíwa.

Càmita numàni nubáyawanáwa càide iyúwa imàníiná yái asìali yeedéerica wáicha plata romanonái yàasu gobierno irípiná. Núa nacái numàaca nuíchawa nuyácaléwa pucháiba èeri semana ìwali nusutácaténá Dios íicha. Macái néená níái diéyéica wawàsi nuedéerica nulíwa, numàaca abéeri néená Dios irípiná ofrenda iyú', cài íimaca ìwaliwa yái fariseoca.

13 Néeseta quéwa yái asialica yeedéerica plata yéenánai judío íichawa romanonái yàasu gobierno irípiná, yáta ibàlùacawa déecuíseta fariseo íicha. Máiñicainá báica iicáca yáawawa Dios iwéré ibáyawaná ìwalísewa, íná càmita iicáida chènuniré. Néese, ibàbàida yùucutawa mamáalàacata icáapi iyúwa máinícainá achúmaca iwàwa ibáyawaná ìwaliwa. Yá íimaca mamáalàacata Dios irí: 'Pía Dios, piicá nupualé, cabáyawanéerica núaquéi', cài íimaca isutáca Dios íicha", íimaca yái Jesúscia.

14 Néese Jesús íimaca nalí àniwa: "Núumacué pirí, Dios imàcacaté iwàwawa ibáyawaná íicha, yái asiali yeedéerica plata yéenánai íichawa romanonái yàasu gobierno irípiná, néese asiali yèepùacawa matuíbanáita icapèe néréwa. Quéwa yái fariseoca, càmita Dios imàaca iwàwawa ibáyawaná íicha, níacainá cawinácaalí wenàiwica icàlidéeyéica iináwaná ìwaliwa máinínasa cayábaca nía áibanái íicha, Dios imàacapiná báica nía. Cawinácaalí quéwa icàlidéeyéica íichawa ibáyawanáwa, Dios imànipiná irí cayábéeriwa", íimaca yái Jesúscia.

Jesús bendice a los niños

15 Néeseté àniwa áibanái natéca néenibewa púubéeyéi Jesús yàatalé yéewacaténá Jesús imàacaca icáapiwa nàwali, isutácaténá nalí Dios íicha imàníinápiná nalí cayábéeri. Quéwa, Jesús yéewáidacalénai naicáca nía, yá nadàbaca nacuísaca náichawa wenàiwica itéeyéica yéenibewa Jesús yàatalé, yéewáidacalénai náimaca sùmanái nasàiwicasa Jesús irí wawàsi.

16 Quéwa Jesús imáidaca sùmanái nàanápináwa yàatalé. Yá íimaca yéewáidacalénai iríwa:

—Pimàacacué sùmanái yàacawa nùatalé, picácué pimáisanìa nàanàaca, Dioscainá icùaca wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái càide iyúwa sùmanái yeebáidáaná náaniri itàacáwa.

17 Péemìacué cayába, iwàwacutá wenàiwica neebáidaca Dios itàacái càide iyúwa púubéeyéi sùmanái yeebáidáaná náaniri itàacáwa. Càmicalí wenàiwica neebáida cài, néese canácatáita Dios yéenibeca nía —íimaca yái Jesúscia.

Un hombre rico habla con Jesús

18 Néeseté abéeri judío íiwacaliná isutáca yéemìawa Jesús. Yá íimaca Jesús irí: —Pía cayábéeri yéewáidéerica wía, ¿càinásica iwàwacutá numànicá nùyacaténá càiripináta Dios yáapicha chènuniré? —íimaca.

19 Jesús íimaca irí:

—Iwàwacutá píñaidacawa cayába ìwali yái píñamanáca, càinácaalí íimáaná yái tìacáisica íiméerica cayábéericasa núa, canácainá áiba wenàiwica cayábéeri, abéericata Dios cayábéeri —íimaca yái Jesúscia, iwàwacáiná asìali yeebáidaca Dioscani yái Jesúscia.

20 Néese Jesús íimaca irí àniwa:

—Píalíacawa Dios itàacái ichùllaná wía: 'Picá piimá áiba inanái yáapicha càmíchúaca píñusíwa, áiba asìali yáapicha nacái càmírica pinìrisíwa; picá pinúa wenàiwica; picá piyéedùa; picá nacái pichìwáida áibanái; pìa náimiétacaná píñiri, píatúa nacái' —íimaca yái Jesúscia.

21 Néese asiali íimaca irí:

—Nudéca numànicá macáita càide iyúwa Dios íimáaná sùmàicatáiseté núa àta siùca nacáide —íimaca.

22 Jesús yéemìacani, yá íimaca irí:

—Iyaca abéeri wawàsi iwàwacutéeri pimànica quirítá: Pìa piwéndaca macáita pìasuwa, pìa nacái iwènináami catúulécanéeyéi irí. Càipiná pidènìaca pìasu cawènìriwa chènuniré. Néese pèepùawa placaténáwa núapicha nuéwáidacalécaténá pía —íimaca yái Jesúscia.

23 Yái asìali quéwa, yéemìacanáami, yá mání achúmaca iwàwa máinícáiná càasucani, càmicáiná nacái iwàwa yàaca áibanái irí macáita yàasuwa.

24 Jesú yáalíacáináwa achúmaca iwàwa yái asìalica, íná Jesú íimaca yáapichéeyéi iríwa:

—¡Mání càulenápináca càasuýéi yeebáidaca Dios itàacái, Dios yéenibecaténá ní!

25 Càide iyúwa camello càmíná yéewa iwàlùacawa siduwíapi ituí yáapuí irìcubàa, càita nacái càulenáca càasuíri wenàiwica yeebáidaca Dios itàacái Dios icùacaténáni —íimaca yái Jesúscia.

26 Níái yéemièyéica Jesú ímáaná, náimaca Jesú irí:

—Néeni, ¿cawinápiná yáalimá iwasàaca yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha? —náimaca.

27 Jesú íimaca nalí:

—Canáca yéewaná wenàiwicanái nawasàaca níawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha nachàini iyúwa needá, quéwa Dios yáaliméeri iwasàaca ní, Dios yáalimácáiná imànica macáita —íimaca yái Jesúscia.

28 Néese Pedro íimaca Jesú irí:

—Wáiwacali, wadéca wamàacaca wàasuwa macáita wàacaténáwa píapicha yéewacaténá péewáidacaléca wíia —íimaca.

29 Yá Jesú íimaca nalí:

—Péemìacué cayába, píacué nuéwáidacaléca yeebáidéeyéica nutàacái. Numáidacué abénaméeyéi péená nàanápináwa nacapèe íichawa namànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. Aibanái péenácué nacái nàapináwa maléená èeri nàacawéeri íichawa, càmicaalí nacái néenánái íicha nacáiwa, càmicaalí nacái naséenái íicha nacáiwa, càmicaalí nacái néenibenáí béeyéi íicha nacáiwa, namànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná.

30 Yásí Dios yàapinácué pirí madécaná wenàiwica piiquéeyéipiná càiyéide iyúwa péenánáiwa chái èeri irìcu. Néese, èeri imáalàacaalípináwa, yásí Dios yàacué picáuca càmíiri imáalàawa chènuniré —íimaca yái Jesúscia.

Jesús anuncia por tercera vez su muerte

31 Yáté Jesú imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáiwa doce namanùbaca méetàucuta áibanái íicha. Yá íimaca nalí:

—Siùcade wàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná. Namànipiná nulí macáita càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi nuináwaná ìwali, núa asìali Dios néeséerica.

32 Yá presopináca namànica núa namàcacaténá càmíiyéi judío inúaca núa, yá naicáanípiná nuquíniná, yá natàanípiná báawéeri iyú nùwali, yá nàaplsáidaca núa.

33 Nanúadáidapiná nacái núa, yásí nanúaca núa. Quéwa másiba èeri irìcu nucáucàapináwa —íimaca yái Jesúscia.

34 Quéwa, Jesú yéewáidacalénái càmita náalía néemìaca càinácalí íimáaná yái tàacáisica, càmita nacái nálimá náalíacawa ìwali.

Jesús sana a un ciego de Jericó

35 Néeseté, Jesú iyaca mawiénita Jericó iyacàlená irí, yá matuíri asìali iyaca néeni, yáawinéericawa àyapu idùlepi isutéerica plata wenàiwicanái íicha ichàbéeyéicawa néenibàa. Isutáca náicha plata yéewanápiná iwènìaca iyáapináwa.

³⁶ Yái matuírica yéemìaca manùbéeyéi isàna nachàbáanáwa, yá isutáca yéemìawa nía, cawinácaalí yàawa náapicha néeni.

³⁷ Nacàlidaca iríni Jesús Nazaret iyacàlená néeséericani yái cài ichàbacawa chábài.

³⁸ Iná yái matuírica imáidaca:

—¡Jesús, rey David itaquérinámi, Dios ibànuèrica walí wacuèrinápiná, piicá nupualé! —íimaca.

³⁹ Néese áibanái yèeyéicawa Jesús ipíchalé nacuísaca náichawani, yái matuírica, masànanápináni. Imáidaca quéwanáta mamáalàcata cachàiníri iyú:

—¡Pía, rey David itaquérinámica, Wacuèrinápiná, piicá nupualé! —íimaca.

⁴⁰ Néese Jesús iyamáaca ibàlùacawa. Yá Jesús ichùuliaca natéenápiná matuíri Jesús yàatalé. Néese matuíri yàacawa néré, yá Jesús íimaca irí:

⁴¹ —¿Càinásica piwàwa numànica pirí? —íimaca yái Jesúsca. Néese matuíri íimaca:

—Nuíwacali, pimàaca catuíca núa —íimaca.

⁴² Jesús íimaca irí:

—Catuíca píawa, peebáidacáiná nuchùnìanápiná pía. Iná yéewa cayábaca píawa —íimaca yái Jesúsca.

⁴³ Yáta matuírimi iicáidaca àniwa. Yá yàacawa Jesús yáapicha. Yàaca nacái Dios irí cayábéeri. Néese áibanái iiquéeyéicani, nàaca nacái Dios irí cayábéeri.

19

Jesús y Zaqueo

¹ Néeseté, Jesús iwàlùacawa Jericó iyacàlená irìculé. Ichàbacáitawa néenibàa.

² Abéeri asìali càasuíri iyaca néeni, abéeri Jericó mìnnali, íipidenéeri Zaqueo. Yái Zaqueo, náiwacalicani, níái yeedéeyéica plata yéenánái judío íichawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná.

³ Yái Zaqueo iwàwa iicáca Jesústàatá, yáalícaténá iicáca Jesús. Quéwa, càmita yáalimá iicácani, manùbacáiná wenàiwica Jesús itéesebàa. Maléenéeri nacái yái Zaqueo, íná càmita yáalimá iicáca Jesús.

⁴ Iná yái Zaqueo ipìacawa Jesús ipíchalépiná. Yá íiríacawa sicómoro yéetaná yàana ìwalibàa yéewanápiná idéca iicáca Jesús. Yái àicu ibàluèricawa àyapu idùlepita, Jesús ichàbacatabàapináncawa.

⁵ Quéwa, Jesús ichàbaca yàacawa sicómoro yéetaná yáwibabàa, yá iicáidaca chènuniré. Iicáca Zaqueo yáawinéeriwa àicu yàanalìcu. Néese Jesús íimaca Zaqueo irí:

—Zaqueo, piricùawa caquialéta, siùcacáináta iwàwacutá nuyamáacawa pi-capèe néré —íimaca yái Jesúsca.

⁶ Yá Zaqueo iricùacàatétawa néese. Yá casíimáiri iyú yeedáca Jesús yàataléwa.

⁷ Néese áibanái, naicácainá Jesús iwàlùacawa néré, yá natàaníca báawéeri iyú Jesús ìwali. Yá náimaca nalíwáaca Jesús iwàlùacasawa icapèerìculé asìaliquéi báawérica, cáanáiricasa ibáywawaná, yái Zaqueo.

⁸ Néesecáwa Zaqueo imichàa ibàlùacawa nàacuéssemi. Yá Zaqueo íimaca Jesús irí:

—Péemìacáwa, Nuíwacali, macáita yái nudènièrica, nùapináca yéema catúulécanéeyéi iríwa. Níara wenàiwica nucobréeyéica ichàbanamawa nuchiwa iyúwa, nuèpùadapiná nalíwani báinúaca yàawiriéricatái yáwanái íicha yái platami nuedéericaté náicha ichàbanamawa —íimaca.

⁹ Yá Jesús íimaca irí:

—Siùca èeri Dios idéca iwasàaca pía yàasu yùuwichàacáisi íichawa —íimaca yái Jesúsca. Néese, Jesús iwènúacawa íimaca áibanái irí:

—Yácainá asìalica, Abraham itaquérinámiquéi nacái, évitaté iméeràcacánítawa Dios íicha.

¹⁰ Núacainá, núa asìali Dios néeséerica, nudéca nùanàaca nucutácaténá níái cabáyawanéeyéica, nuwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha —íimaca yái Jesúscá.

La parábola del dinero

¹¹ Néeseté idécanáami wenàiwicanái yéemìaca Jesús íimáaná, yá Jesúscá yéewáidaca nía comparación iyú. Icàlidaca nalíni yái comparaciónca Jesús íyacaináté mawiénita Jerusalén iyacálená irí ínáté nayúunáidaca Jesús icuèyéipináté israelitanái caquialétatá.

¹² Yá íimaca nalí: “Péemìacué comparación: Iyacaté abéeri náiwacali, yèeripinácatéwa áiba cáli néré déeculé, yéewanápíná icuèriná imàacaca náiwacali icùaca yàasu cáli néeséeyéiwa, yásí yèepùanápínátewa néese icùacaténá nía.

¹³ Ipíchawáise náiwacali yàacawa, yá imáidaca yàataléwa diez namanùbaca yàasu wenàiwicawa. Yá yàaca nachàba manùba plata nálimáwanama. Yá íimaca nalí: ‘Piacué pimànicaténá pìasu wawàsiwa iyú yái plataca àta nùanàacataléta àniwa’, íimaca nalí. Néese yàacawa náicha.

¹⁴ Aibanáita quéwa náiwacali yàasu cáli néeséeyéi máiní báawaca naicácani. Yá nabànùaca áibanái wenàiwica náiwacali yáamiwa néré nacàlidacaténá nacuèriná iríwani. Náimaca: ‘Càmita wawàwa wacuèrinápíná yái asìalica’, náimaca.

¹⁵ “Quéwa, idéca nacuèriná imàacaca náiwacali icùaca yàasu cáli néeséeyéiwa, yá náiwacali yàanàaca néese àniwa. Yá imáidaca yàataléwa yàasu wenàiwicanáwa, níái yeedéeyéicaté íicha plata, yáalíacaténáwa náicha càisimalénácaalí needá náiwacali irípináwa.

¹⁶ Yái yàasu wenàiwicaca idàbáanéerica yàanàaca íiwacali yàataléwa. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, nudéca numànica nùasu wawàsiwa iyú yái pìasu plataca. Nuedácaté pirípiná diez namanùbaca yàawiría ipualé yái plata pièricaté nuchàba’, íimaca.

¹⁷ Néese náiwacali íimaca irí: ‘Cayábacáani. Cayábéeri nùasu wenàiwicaca pía. Pimànicainá machacàníri iyú achúméríina iyú càide iyúwa nuwàwáaná, íná yéewa siùcade numàaca picùaca diez namanùbaca yàcalé mìnánái’, íimaca yái náiwacalica.

¹⁸ Néese yàasu wenàiwica áiba yàanàaca yàatalé. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, nudéca numànica nùasu wawàsiwa iyú yái pìasu plataca. Nuedácaté pirípiná cinco namanùbaca yàawiría ipualé yái plata pièricaté nuchàba’, íimaca.

¹⁹ Néese náiwacali íimaca irí nacái: ‘Numàaca picùaca cinco namanùbaca yàcalé mìnánái’, íimaca yái náiwacalica.

²⁰⁻²¹ “Néeseta quéwa náiwacali yàasu wenàiwica áiba yàanàaca yàatalé. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, yáca pìasu platéi. Nuépùacaténi wáluma iyú nucáapica cayábaní, cáalucainá nuicáca pía, máinícaíná caluéri píwitáise, peedáca yái càmíricaté píbaida piríwa. Peedáca piríwa nacái áibanái ibànancale, càmíricaté pibàna piríwa’, íimaca.

²²⁻²³ Iná náiwacali íimaca irí: ‘Pía, nùasu wenàiwica báawéerica íiwitáise, pitàacái iyúwa nucháawàaca piináwaná ìwali nùuwichàidacaténá píawa. Píalíacaalítéwa caluérira nuíwitáise, píalíacaalíté nacáiwa nuedáaná nulíwa yái càmíricaté nuíbaida nulíwa, nuedáaná nacái áibanái íicha nabànancale càmíricaté nubànancaleta, néese, ¿cáná càmita pimàaca nùasu plata caja néré inísàcaténátewa nulípiná quirítatá àta nùanàacatalétaté àniwa?’ íimaca yái náiwacalica.

²⁴ Néese náiwacali íimaca áibanái irí iyéeyéica néeni: ‘Peedácué íicha yái plataca. Pìacué iríni yái asìalica idènièrica diez namanùbaca yàawiría ipualé yái plataca’, íimaca nalí yái náiwacalica.

25 Yá náimaca náiwacali iríwa: ‘Wáiwacali, ¿cánásica cài pimàni? Yái asìali idéca idènìaca diez namanùbaca yàawiría ipualé yái plataca’, náimaca.

26-27 Néese náiwacali íimaca nalí: ‘Péemìacué cayába. Cawinácalí íibaidéeyéica nulí cayába, numàacáanápiná náibaidaca nulí mamáalàacata. Quéwa cawinácalí càmíiyéica íibaida cayába, nuedápiná náicha náibaidacalémica. Níata quéwa, nùuwidenáica càmíiyéicaté iwàwa núa nacuérinápináwa, piacué píbàaca nía. Peedácué nía nùatalé cháta, yá pinúacué nía’, íimaca nalí yái nacuérináca”, íimaca yái Jesúscia.

Jesús entra en Jerusalén

28 Idécanáamíté cài Jesús íimaca nalí, yá yàacawa Jerusalén ìyacàlená nérépiná, yéewáidacalénai yáapichawa.

29 Yá batéwata nàanàaca ìyatcatái pucháiba yàcaléca. Abéeri yàcalé íipidenéeri Betfagé, áiba nacái íipidená Betania. Iyaca nacái néeni abéechúa dúli íipidenéechúa Olivos, yái olivo inàlimanáca. Yá Jesús ibànùaca ipíchaléwa pucháiba yéewáidacaléwa idécanáami cài íimaca nalí:

30 —Piacuéwa irìculé yái yàcaléca ìyéerica wapíchalé. Piwàlùacuéwa néré, yá pìanàapinácué burro nadacuérira néeni, canéeritacáwa wenàiwica yèeriwa iinata. Piwasàacuéni, pitécué nulíwani.

31 Aibacaalícué isutá yéemìawa píawa cánácué yéewa piwasàacani, néese picàlidacué iríwani nuwàwacutácani, núa Píwacalícuéca —íimaca nalí yái Jesúscia.

32 Néese níai pucháiba yéewáidacaléca nàacawa íicha. Yá nàanàaca macáita càide iyúwa Jesús íimáanáté nalí.

33 Idàbaca nawasàaca burro, yá burro íiwacanánai isutáca yéemìawa nía:
—¿Cánácué piwasàa wapíra? —náimaca.

34 Náimaca nalí:

—Wáiwacalica iwàwacutáni —náimaca.

35 Néese yéewáidacalénai irìadaca yàasu ruana nacáiriwa burro iwaalíricubàa, yéewanápiná Jesús yàalubáicani, yá natéca burro Jesús yàatalé. Néese Jesús imichàa yáawinacawa burro iinata.

36 Idècunitàacá Jesús yàacawa burro iinata Jerusalén ìyacàlená nérépiná, manùbéeyéi naliada nàasu ruana nacáiriwa Jesús ipíchalé àyapulírcubàa burrocatedré liipina íinatabàa càide iyúwaté náiwitáise nàanápiná nacuérinásairi icàaluínináwa.

37 Yàacawa Jerusalén ìyacàlená nérépiná Olivos yàasu dúli yàasu irìculé, yá canánama nía Jesús yéewáidacaléca, níai nacái yèepuníyéicawa yáapichá, macáita nadàbaca namáidaca casímáiri iyú. Nàaca nacái Dios irí cayábéeri naicácaináté Jesús imànica madécaná íiwitáise iyúwa yái càmíirica wenàiwica idé imànica.

38 Nacàlidaca nèepunícawa:

—¡Cayábéeriquéi Wacuérináca, Dios ibànùerica walí icùacaténácué wíá!
¡Píacué canánama ìyéeyéica chènuniré, casímáicué piwàwa! ¡Wàaca pirí cayábéeri, píá Dios chènuníiséerica! —náimaca.

39 Néese abénaméeyéi fariseo yèepuníyéicawa náapicha wenàiwicanái yèewi náimaca Jesús irí:

—Píá, yéewáidéerica wenàiwica, píalàa nía cachàiníri iyú níai péewáidacalécawa, masànanápiná nía, nacàlidacáiná piináwaná ìwali Dios inacáiricasa píá —náimaca.

40 Yá Jesús íimaca nalí:

—Péemìacué cayába, masànacaalí níai nuéwáidacalécatá, yáta níai íbaca nacàlidaca nuináwaná ìwali Diosca nútá —íimaca nalí yái Jesúscia.

41 Néese Jesús iyamáa ibàlùacawa mawiénita Jerusalén iyacàlená irí, yá iicáca Jerusalén, néese líchánica manuísíwata ìwali yái yàcaléca, catúulécanácainá iicáca yàcalé mìnánái, yácainá Jesús yáalíacatéwa manuíri yùuwichàacáisi yàanàanápínátē nàwali.

42 Yá íimaca: “¡Máiní nuwàwa píalíacuécawa siùca èeri càinácaalícué iwàwacutáaná pimànica cayábacaténacué píapicha Dios! Cayábacaalícué píapicha Diostá, néese càmitacué yàanàa píwali yàasu yùuwichàacáisítá. Quéwa càmitacué píalíawa càinácaalí iwàwacutáaná pimànica.

43 Yàanàapinácué pírí báawéeri èeri. Piùwidenáicué namànipinácué iwáiná piyacàle itéeesebàa macáita, ipíchanácué pimusúacawa yàcalé lícha. Macáitacué náawapinácuéca píawa. Yá namànipiná ùwicái pípunitacué pitéeesebàa macáita.

44 Yásí namálàidacué piyacàle macái, nanúapiná macáita wenàiwica iyéeyéica yàcalé irìcu. Nacàlìapinácué picapèe. Càmita namàacapiná capìi yàasu íba yáawinacawa áiba íba ínata, yá nacàlìacuéca macáita yái piyacàlecuécawa. Piicácainácué càiride iyúwa canéeri iwèni pírí yái nuénáwanáca siùca èeri Dios ibànùacatáita núa píatalécué, nuwasàacaténacué pía yàasu yùuwichàacáisi lícha”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús purifica el templo

45 Néeseté Jesús iwàlùacawa templo ibàacháwalená irìculé. Yá idàbaca imusúadaca macáita wenàiwica iwéndéeyéicaté yàasusi templo ibàacháwalená irìcu.

46 Yá íimaca nalí:

—Pídécuéca péemìaca tàacáisi profeta itànèericaté Dios inùmalícuíse; Dios íimacaté yàasu templo ìwaliwa: ‘Yái nucapèeca nasutácàalupináca nuícha’, íimacaté yái Diosca. Quéwa, pídécuéca piwènuadacani cayeedéeyéi icapée iyú, yái temploca, piyéedùacáinácué plata wenàiwica lícha pichìwa iyúwa —íimaca yái Jesúsca.

47 Néese èeri imanùbaca Jesús yéewáidaca wenàiwicanáí templo irìcu. Sacerdote íwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, judío íwacanánái nacái, náináidacawa nàyaca càinápinácaalí iyú náalimá nanúaca Jesús.

48 Càmitàacá quéwa náalimá náibàacani, níacainá canánama wenàiwica cayábaca néemìaca Jesús itàacái.

20

La autoridad de Jesús

1 Aiba èerité Jesús iyaca templo irìcu. Yá yéewáidaca iyaca wenàiwicanáí, icàlidaca nalí nacái Dios itàacái cayábéerica, yái tàacáisi límérera Jesús iwàwa iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi lícha. Yá sacerdote íwacanánái, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, nía nacái judío íwacanánái béeyéica nàacawa Jesús yàatalé.

2 Yá náimaca irí:

—¿Cawiná ibànùa pía pimusúadáanápíná nía templo ibàacháwalená irìcuíse, níai iwéndéeyéica yàasusi? ¿Cawiná ichùulìa pía pimusúadáanápíná nía? — náimaca.

3 Néese Jesús íimaca nalí:

—Nuwàwa nusutácuéca nuémìawa pía nacái. Picàlidacué nulíni:

4 ¿Cawiná ichùuliaté Juan ibautizáanápínátē wenàiwica; Diossica, wenàiwicanáisica? Píimacué nulí càiríinácaalí náicha ichùulìaca Juan ibautizáanápínátē wenàiwica —íimaca yái Jesúsca.

5 Nadàbaca natàaníca nalíwáaca. Yá náimaca nalíwáaca: “¿Càinásica wáimaca? Wáimacaalí irí, ‘Dioscaté ichùulìacani’, yásí isutáca yéemìawa wía, ‘Cánacué càmita peebáidani?’ càipiná íimaca walí.

6 Néese wáimacaalí irí, ‘Wenàiwicacaté ichùulìaca meedáni’, yásí wenàiwica macáita nanúaca wía íba iyú, níacainá macáita neebáidaca tài íméeri iyú Juan itàanícaté Dios inùmalìcuíse”, cài natàaníca nalíwáaca.

7 Néese nacàlidaca Jesús iríni càmitasa náalíawa cawinácaalí ichùulìaté Juan ibautizáanápinátē wenàiwica.

8 Néese Jesús íimaca nalí:

—Càita nacái càmita nucàlidacué piríwani cawinácaalí ichùulìaca núa nūmusúadáanápiná nía templo ibàacháwalená irícuíse, níai iwéndéeyéica yàasusi —íimaca yái Jesúsca.

La parábola de los labradores malvados

9 Néeseté Jesús idàbaca yéewáidaca wenàiwicanái comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Abéeri asiali ibànacaté uva ibànacalená. Yá imàacaca áibanái icuèyéipiná irí yàasu uva ibànacalená, quéwa iwàwacutá nabànùaca irí yàasu uva iyacaná yéenápiná, yàasu èeripiná needácatáita iyacaná. Idécanáamitê imànica náapicha càiri wawàsi, yá yàacawa náicha áibalé madécaná èeri.

10 Uva yàasu èeri yàanàacaté needácaténá iyacaná, yá bàncalé íiwacali ibànùaca yàasu wenàiwicawa néré icutácaténá náiwacali yàasu uva iyacaná yéenápináwa icuèyéi íicha. Quéwa níai icuèyéica bàncalé nacapèedáidacani, yái náiwacali yàasu wenàiwicaca. Yá nachùulìaca yàacawa náicha, càmita nabànùa yáapicha uva iyacanáca.

11 Néese bàncalé íiwacali ibànùaca nàatalé yàasu wenàiwicawa áibata. Quéwa àniwa natàaníca irí báawéeri iyú, nacapèedáidacani. Yá nachùulìaca yàacawa náicha, càmita nabànùa yáapicha uva iyacanáca.

12 Néese bàncalé íiwacali yèepùa ibànùaca áibata àniwa. Yá àniwa níai icuèyéica uva ibànacalená cacháunáca namànicani. Yá náucacani méetàuculé bàncalé yàaluná íicha.

13 “Néese yái uva ibànacalená íiwacali íimaca íináidacawa iríwa: ‘¿Càinásica numàni? Siùcade nubànùa nuìriwa, yái cáininéerica nuicáca. Cawàwanáta nàaca íimiétacaná’, íimaca íináidacawa iríwa.

14 Quéwa níai icuèyéica uva ibànacalená naicácani, yá náimaca nalíwáaca: ‘Yácata yái yeedéeripiná iríwa uva ibànacalená yáaniri yéetácalípináwa. Ara, wàacuéwa wanúanáni weedácaténá walíwa yàasu bàncalé’, náimaca nalíwáaca.

15 Iná náibàacani, yá nawatàida náucacani méetàucuta bàncalé yàaluná íicha. Yá nanúacani”, íimaca nalí yái Jesúsca.

Néese Jesús íimaca nalí níai wenàiwicaca: “¿Càinásicué pínáidacawa? ¿Càinásica uva ibànacalená íiwacali imànipiná nalí níai icuèyéicaté irípiná bàncalé?

16 Siùcade nucàlidacué piríni: Yàanàapiná nàatalé, yá inúapiná níawa. Yásí imàaca áibanái icùaca irípiná yàasu uva ibànacalená —íimaca yái Jesúsca. Néese wenàiwicanái idécanáami néemìacani, yá náimaca Jesús irí:

—¡Càmírita, canácatáita Dios imànipiná walí cà! —náimaca.

17 Quéwa Jesús iicáidaca nalí, yá íimaca:

—Néeni, càmicaalícué piwàwa Dios yùuwichàidacuéra pía, néese iwàwacutácué pínáidacawa cayába càinácaalí íimáaná yái tàacáisi profeta itànericaté Dios inùmalìcuíse. Icàlidacaté Dios ibànùanápinátē israelitanái irí nacuèrinápiná, quéwa báawáanápinátē naicácani. Càité íimaca:

‘Níái imàníiyéica íba icapèená, nadéca náucaca abéeri íba méetàuculé náichawa, caná iwènicainá naicácani. Quéwa siùcade máiníiri iwàwacutácawa capì irípiná yái íba náuquéericate’,

cài itànàacaté profetaca”, íimaca nalí yái Jesúsca, yéewacaténá náalíacawa yái íba ímáanáca càicanide iyúwa Jesús, yái nacuèrinápiná Dios ibànuèrica judónái irí.

18 Néese Jesús íimaca nalí àniwa:

—Péemìacué áiba comparación íba ìwali: Cawinácaalí wenàiwica yúuwèeyéicawa iwéré yái íbaca, yásí wenàiwica isubèriacawa. Néese íba yúuwàacaalíwa áibanái íinatabàa, yásí náalacawa ichùmalési iyú —íimaca yái Jesúsca, náalíacaténáwa Dios yùuwichàidáanápinátē manuísíwata cawinácaalí càmíiyéica yeebáida Jesús itàacáai.

19 Néese sacerdote íwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, nawàwaca náibàaca Jesús yáté èerica náucacaténáni presoíyéi ibànalículé, náalíacaináwa icàlidacaté nàwali yái comparaciónca. Càmíiri nadé náibàaca quéwani cáalucáiná naicáca wenàiwicanái, manùbacáiná níái yéemièyéica Jesús itàacái casíimáiri iyú.

El asunto de los impuestos

20 Néeseté sacerdote íwacanánái nachùulìaca áibanái asìanái nàacawa Jesús yàatalé, natàanícaténá cáimiétaquéeri iyú Jesús yáapicha, iyúwa cayábéeyéi íwitáise iwàwéeyéica yéemìadaca Dios itàacáai. Quéwa cachìwéeyéica nía meedá, nàacawa néré náalimáidacaténá Jesús itàaníinápiná báawéeri iyú romanonái yàasu gobierno ìwali yéewanápináta meedá náibàacani nacháawàacaténá iináwaná ìwali gobernador romanosàiri irí.

21 Iná nasutáca néemìawa Jesús. Yá náimaca irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, wáalíacawa pitàaníca báisíiri iyú, péewáidaca wenàiwica nacái báisíiri tàacáisi iyú càiripináta. Wáalíaca nacáwa piicáca macái wenàiwica abédanamata, péewáida nacái wenàiwica nàyatécaténá càide iyúwa Dios ichùulìaná nàyaca.

22 Siùcade picàlida walíni: ¿Cayábasica wapáyaidacaalí wáichawa plata iyú níara emperador romanosàiri yàasu gobernónái icuèyéica wàasu cáli? —náimaca.

23 Quéwa Jesús yáalíaca náwitáise báawéeri nawàwáaná nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalíse. Yá íimaca nalí:

24 —Píasáidacué nuicá abéechúa moneda. ¿Cawiná yéenáwaná ichanàawa moneda ìwali? ¿Cawiná nacái íipidená ichanàawa ìwali? —íimaca yái Jesúsca. Yá náimaca Jesús irí:

—Emperador íipidenáquéi ichanàawa ìwali, yéenáwaná nacái ichanàawa ìwali, yáara romano íwacaliná, icuèrica macái èeri mìnánái —náimaca.

25 Yá Jesús íimaca nalí:

—Pipáyaidacué píichawa emperador plata iyú càide iyúwa ichùulìanácué pipáyaidacani. Pimànicué nacái càide iyúwa Dios iwàwáanácué pimànicá —íimaca yái Jesúsca.

26 Iná canácatá báawéeri tàacáisi Jesús íiméerica wenàiwicanái yàacuéssemi yéewanápiná nacháawàaca iináwaná ìwali. Néese náináidacawa néemìaca manuísíwata Jesús íimáaná, yá masànanacáicata nía íicha.

La pregunta sobre la resurrección

27 Néeseté abénaméeyéi saduceo nàaca naicáca Jesús. Saduceonái náimaca càmitasa yéetéeyéimiwa nacáucàawa áibaalípiná. Saduceonái iwàwaca wenàiwicanái iicáaníca Jesús iquíniná, iná nasutáca néemìawa Jesús, náalimáidacaténá naicawani. Yá nacàlidaca irí tàacáisi. Náimaca irí:

28 —Pía, yéewáidéerica wenàiwica, profeta Moisés itànàacaté tàacáisi íméerica Dios ichùulìanácué wía judíoca wamànínápiná cài: Asìali yéetácaalíwa

méenibeta, néese iwàwacutá yéenásàiri yeedáca iríwa yéenásàiri ínumiwa yàacawéetúapináwa yéewacaténá idèniaca úapicha yéenibewa naiquéeyéipiná càiyéide iyúwa yéetéerimiwa yéenibemi, yéewanápiná nàyaca wenàiwica icuèyéipiná yéetéerimiwa yàasu cáli.

²⁹ Uwé, áibaalíté nàyaca siete namanùbaca yéenánái. Nabèeri yeedáca abéechúa ínupináwa, quéwa yéetácawa uícha méenibeta.

³⁰ Inátē iméeréerimi yeedáca ibèeri ínumicawa. Néese yéetácawa uícha méenibeta.

³¹ Néese iméeréerimi àniwa yeedáca úa, càita nacái yéetácawa uícha méenibeta. Càité níái sietéeyéicaté imanùbaca needáca úa. Yá néetácawa uícha macáita méenibeta.

³² Néese Úanama yéetáwa náami nacái.

³³ Uwé, báisícalí yéetéeyéimiwa icáucàacawa áibaalípinátá càide iyúwa áibanái ínáidáanáwa, ¿càinápinásica uníri náicha níara sietéeyéimica? Càmita nálimápiná náalíacawatá, macáicáináta náinuca úa —náimaca, naicáaníca Jesús iquíniná.

³⁴ Néese Jesús íimaca nalí:

—Chái èeri irícu, asìanái, inanái nacái nacásàacawa.

³⁵ Quéwa cawinácaalí wenàiwicanái Dios imàaquéeyéipináca icáucàacawa áiba èeriwa nàacaténáwa chènuniré, asìanái, inanái nacái, càmita nacásàapináwa.

³⁶ Càmita nacásàapináwa càmicáiná nálimá néetácawa quirínama, nàyapinácainá càide iyúwa ángelnái iyáaná. Níacainá Dios yéenibepináca nía, Dios imichàidacainá nía yéetácáisi íicha.

³⁷ Profeta Moisés nacái yáasáidacaté walí yéetéeyéimiwa nacáucàanápináacawa áiba èeriwa. Moisés itàñàacaté tàacáisi wáalíacaténáwa maléenéeri àicu ìwali yeeméericatéwa iyaca quichái iyú, Dios iyacainátē néré, yátē Moisés yéemíaca tàacáisi ímérera: Yái Wacuèriná Dios, yácata Nacuèrináca, níái wàawirináimica Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái.

³⁸ ¡Dios càmita icùa yéetéeyéimi ichéeca meedá! ¡Néese Dios icùaca cáuyéi wenàiwica! Iná iwàwacutácué píalíacawa cárca níá Dios yáapicha siùca, níara Abraham, Isaac, Jacob nacái, éwita néetácáanítatéwa madécaná camuí ipíchawáiseté Moisés iyaca, cáucainá macáita wenàiwica Dios icuèyéica. Iná yéewa wáalíacawa Dios icáucàidáanápiná yéetéeyéimiwa áiba èeriwa —íimaca yái Jesúscia.

³⁹ Néese áibanái yéewáidéeyéi wenàiwica templo irícu náimaca Jesús irí:

—Pidéca picàlidaca cayábani, pía yéewáidéerica wenàiwica —náimaca.

⁴⁰ Yá cálaluca níái Jesús yùuwidenáica. Càmita nawàwa nasutáca néemìawani quirínama, ipíchaná báica níá wenàiwicanái yàacuésemi.

¿De quién desciende el Mesías?

⁴¹ Jesús íimaca nalí:

—Càmitacué píalíawa cayába Mesías ìwali, yái picuèrinápinácuéca Dios ibànuèripinácuéca pirí, píacué judíoca. Píimacáitacué rey David itaquérinámica meedáni. Quéwa rey David íimacaté nacái áiba wawàsi Mesías ìwali.

⁴² David itàñàacaté tàacáisi Dios inùmalícuíse, yái tàacáisi waléerica cuyàluta Salmos irícuíse. Càité David íimaca:

‘Nucuèriná Dios íimacaté Nuíwacali irí: Píawinawa nuéwápuwáise picùacaténá núapicha macáita,

⁴³ idècunitàacá numawènìadaca píicha macái piùwidéniwa, íimaca yái Diosca’, càité íimaca yái Davidca.

⁴⁴ Yái rey Davidca íimacaté Mesías ìwali ‘Nuíwacali’, iná éwita rey David itaquérinámicaanítani, yái Mesíasca, càicáaníta iwàwacutá náimaca ìwali rey

David Iiwacali nacáicani —íimaca nalí yái Jesúsca, icàlidaca nalí ìwaliwa, yái Mesíasca.

Jesús acusa a los maestros de la ley

⁴⁵ Macái wenàiwicanái iyéeyéica néeni néemìaca nàyaca Jesús itàacái, yá Jesús íimaca yéewáidacalénai iríwa:

⁴⁶ “Piicácué píichawa níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu. Picácué piyaca càide iyúwa nàyáaná. Casíímáica nèepunícawa nanáawani cáaléeri yáapichawa, náasáidacaténá nadéca néewáidacawa madécaná èeri, nayúunáidacáiná nasímáidaca Dios. Nawàwa wenàiwicanái itàidaca nía cáimiétaquéeri iyú bamuchúamibàa yàcalé manùbéeyéi wenàiwica naicácaténá nía. Máiní nawàwa náawinacawa yàalubáisi íinata náawinacatáicawa níara cáimiétacanéeyéica wenàiwicaca judiónái yéewáidacàalu irícu. Nacutá nacái yàalubáisi cayábanaméeyéi macái wenàiwica yàacuéssemi nayáacaténá nayácaléwa náapicha, yéewacaténá áibanái naicáca nía càiyéide iyúwa máiníiyéica cachàinica.

⁴⁷ Nayéedùa nacái náicha nacapèemi, nàasumi nacái níái catúulécanéeyéi inanáica maníriyéimica. Néese nasutáca Dios déecuíri iyú, yéewacaténá áibanái iyúunáidaca cayábaca náiwitáise. Níacata Dios yùuwichàidéeyéipiná cachàiníri iyú yáwanái náicha áibanái cabáyawanéeyéica”, íimaca nalí yái Jesúsca.

21

La ofrenda de la viuda pobre

¹ Jesús iyacaté templo irícu, yá iicáidaca wenàiwica irí irìadéeyéica yàasu platawa ofrenda yàalu irículé namàacacaténá Dios iríni. Yá iicáca càasuýéi naliadaca plata.

² Néese Jesús iicáca inanái yàanàaca néré, máiní catúulécanéechúa, inírimi yéetéechúamicatéwa íicha. Yá ulìadaca ùasu ofrendawa ofrenda yàalu irículé, pucháiba moneda cobréeyéi píubéeyéi, càmíiyéica máiní cawènica.

³ Néese Jesús íimaca yéewáidacalénai iríwa:
—Péemiacué cayába, úái catúulécanéechúa manírichúamica udéca umàacaca plata Dios irípiná ofrenda iyú Dios iiquéeri càiride iyúwa manuíri iwèni náicha canánama, níái yúuquéeyéica plata ofrenda yàalu irículé.

⁴ Macáita níái áibanái nàaca ichàbéericawa meedá, másibáwanáita nàasu cawèníri íichawa; úata quéwa éwita catúulécanácarita úa, càicáanáta ùaca macáita yái udèniérimica uwènìlanápina uyácaléwa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia que el templo será destruido

⁵ Aibanái natàanáica nàacawa templo ìwali cayábéeri iicácanáwani, yàasu cawènìiyéi íba ìwali nacái, áiba cawèníri wawàsi nacái wenàiwica imàaquéerica Dios irípiná ofrenda iyú. Néese Jesús íimaca nalí:

⁶ —Aibaalípiná imáalàacawa macáitacué piiquéerica yái temploca. Yásí canácata capìi yàasu íba yáawinéeripinácawa áiba íba íinata. Namáalàidapiná macáita —íimaca yái Jesúsca.

Señales antes del fin del mundo

⁷ Néese nasutáca néemìawa Jesús. Yá náimaca irí:

—Wáiwacali, ¿cháaalínásica ichàbapináwa yái picàlidéerica walí templo ìwali? ¿Càinásica iyú wadépiná wáalíacawa mawiénica yéenáiwana, yái templo imáalàacatáipinácawa? —náimaca.

⁸ Néese Jesús íimaca nalí: “Piicácué píichawa cayába ipíchaná áibanái ichìwáidacuéca pía ipíchawáise èeri imáalàacawa. Manùbacáiná wenàiwica nàanàapiná icàlidéeyéi ichìwawa. Náimapiná núacasa níata. Yá nacàlidapiná

nachìwawa. Càipiná náimaca: ‘Núacata yái Mesíasca, íipidenéeri Jesucristo, israelita icuèrinápináca’, càipiná náimaca namànica nachìwawa. Aibanái nacái náimapiná: ‘Idéca Jesucristo yàanàaca icùacaténá macáita’, càipiná náimaca. Quéwa picácué peebáida nalíwani.

⁹ Nacàlidapinácué pirí ùwicái iináwaná ìwali, náimapiná nacái namàniinásá ùwicái nacuèrinánái íipunitawa, quéwa picácué cáalu píawa. Càita iwàwacutápiná namànica quéechacáwa, quéwa càmitàacá imáalàapináwa yái èeriquéi”, íimaca yái Jesúsca.

¹⁰ Néese Jesús íimaca nalí àniwa: “Aiba cáli néeséeyéi napéliapiná áiba cáli néeséeyéi íipunitawa. Aibanái gobierno namànipiná ùwicái áibanái governo íipunitawa.

¹¹ Yá cáli icusúapináwa cachàiníri iyú madécaná yàcalé. Manùbéeyéi wenàiwica néetápináwa máapicái iyú, uláicái iyú nacái, madécaná cáli néeséeyéi. Capíraléeri cáli irìcuwa naicáwa wawàsi icalùadéeripiná naicáca, áiba wawàsi nacái manuínaméeyéi yáasáidéeyéipináca èeri mìnánai irí mawiénica yái èeriquéi imáalàanápináca.

¹² “Quéwa ipíchawáise naicáca càiri wawàsi, yá áibanái náibàapinácué píawa, namànipinácué pirí báawéeri peebáidacáinácué nutàacái. Nawatàidapinácué píawa judiónái yéewáidacàalu néréwa nacháawàacaténácué piináwaná ìwali. Yá náucapinácué píawa presoíyéi ibànalìculé. Natépinácué píawa nacháawàacaténácué piináwaná ìwali nacuèrinánái iríwa, náiwacanánái irí nacáiwa peebáidacáinácué nulí.

¹³ Càita Dios imàacapinácué picàlidaca nalí nuináwaná ìwali, peebáidacuéra nutàacái.

¹⁴ Ipíchawáise náibàacuéra píawa, picácué péewáidawa càinácaalípinácué picàlidáaná nalí piináwanáwa.

¹⁵ Néenialícainá numàacapinácué pitàaníca máiní cáalíacáiri iyú, yéewanápiná càmitacué piùwidéenái nadé namawènìadacuéra píasu tàacáisi.

¹⁶ Quéwa, pisènáicué, péenánáisíwacué nacái, píawiría yéenánái nacái, piacawéeyéiná nacái, nacháawàapinácué piináwaná ìwali nacuèrinánái iríwa. Nanúapinácué abénaméeyéi péenáwa.

¹⁷ Yásí macái èeri mìnánai báawacuéra naicáca píawa peebáidacáinácué nutàacái.

¹⁸ Quéwa càmitacué yúucapináwa nuícha abéeri péená, ibatàa achúméríina pináta, càmita yúucapináwa nuícha.

¹⁹ ¡Peebáidacuéra mamáalàacata tài íiméeri iyú, pídenìacué piùwichàanáwa nacái matuíbanári iyú, yéewacaténácué peedáca piríwa picáucawa càmíri imáalàawa!

²⁰ “Piicácaalípinácué úwinári ibàlùacawa Jerusalén iyacàlená itéese, yásí píalíacuécawa mesúnamáita namáalàidáanápiná yái Jerusaléncá.

²¹ Iná iwàwacutápiná cawinácaalí wenàiwica iyéeyéica chái Judea yàasu cáli íinata napìacawa dúli inàliméeri nérépiná. Cawinácaalí iyéeyéica Jerusalén iyacàlená irìcu iwàwacutápiná napìacawa yàcalé irìcuíse. Cawinácaalí nacái iyéeyéica manacúalibàa, iwàwacutápiná càmita nèepùawa Jerusalén iyacàlená irìculé.

²² Néenialícainá Dios yàasu manuíri yùuwichàacáisi yàanàapiná israelitanái ìwali. Macáita ichàbapináca càiide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi Dios inùmalicuíse.

²³ ¡Néenialípiná inanái nàuwichàapináwa manuísíwata, cawinácaalí idéerìcuýéica, nía nacái inanáica yèeyéica quìrasì lìraca lìnisil!, càmicáiná náalimá napìacawa ráunamáita, naicápiná nacái néenibewa nàuwichàacawa. Yá nàuwichàapináca báawanama níái Israel yàasu cáli néeséeyéica, yácáiná Dios yàasu yùuwichàacáisi yàanàapiná nàwali.

24 Abénaméyéi néetápináwa espada machete nacáiri iyú. Uwinái íibàapiná áibanái, yá natépiná níawa macái cáli imanùbaca íinalépiná. Néese càmiyéi judío namáalàidapiná Jerusalén lyacàlená, yá nacùapinácani àta imáalàacatalépinátawa nàasu èeri Dios imàaquéeripiná nalí nacùanápináni, ipíchawáise yèepùadacani judónái irí àniwa, yáí Jerusalénca”, íimaca yáí Jesúsca.

El regreso del Hijo del hombre

25 Jesú íimaca nalí: “Néese wenàiwica naicápiná wawàsi capìraléeri cáli irìcuwa, manuínaméyéi wawàsi nacalùadéeripiná naicáca, èeri ituíricu, quéeri nacáwa, dùlupùta nacáwa náalíacaténáwa mawiénica yáí èeriquéi imáalàanápináca. Chái èeri irìcu nacái, èeri mìnánai máiní cálaluca náináidapináwa, càmita náalíwa càinácaalí iwàwacutáanápiná namànica, manuíri únicáiná imànipiná isànawa cachàini, manuínaméyéi màladàca nacái ipìlapináca cachàiníri iyú.

26 Néenialípiná achúma wenàiwica néetápináwa nacalùuniwa, cálucáiná náináidapináca idécunitàacá nacùaca yàanàaca yáí manuíri yùuwichàacáisi yàanèeripináca èeri mìnánai ìwali. Níacáiná cachàiníyéi wawàsi iyéeyéica chènuniré, nacusúacawa macáwa.

27 Néese macái èeri mìnánai iicápiná núa, núa asìali Dios néeséerica, nùanàapiná acalée yèewíse cachàiníri nuítáise iyúwa, nucamaláná mèlumèluíri irìcuwa nucùacaténá macáita.

28 Idàbacalípiná ichàbacawa macáita yáí wawàsica, yásí pichàiniadacué piwàwawa, pimichàidacué píwitáisewa nuípunita, piicáidacué chènuniré, caquialécaináta nùanàapináca nuwasàacuéca pía”, íimaca yáí Jesúsca.

29 Néese Jesú icàlidaca nalí comparación yéewáidacaténá nía. Yá íimaca nalí: “Piicácué higuera yéetaná, áibanái àicu íwitáaná nacái iyéeyéica chái Israel yàasu cáli íinata.

30 Piicácaalícué àicu imusúadaca ibáináwa, yásí píalíacuécawa mawiénica camuí.

31 Càita nacáicué piicácaalípiná ichàbacawa yáí nucàlidéericuéca pirí ìwali, yásí píalíacuécawa mawiénica Dios yàasu èeri icùacaténá macáita.

32 “Péemìacué cayába, macáita yáí siùquéerica tàacáwa nucàlidacuéca pirí ìwali, macáita ichàbáanápináwa ipíchawáise néetácawa macáita wenàiwica iyéeyéica néenialíwa.

33 Yáí capìraléeri cáli, èeriquéi nacái namáalàapináwa áibaalípiná, néese nutàacái càmita imáalàapináwa. Macáita ichàbapináca càiide iyúwa nucàlidáanácué piríni.

34 “Piicácué píchawa cayába ipíchaná piwènúadacuéca nuícha píwitáisewa pimànínápinácué pibáyawanáwa, picàmáanápiná nacái, píñáidáanápiná nacáwa mamáalàacata èeri irìcuíri wawàsi ìwali. Picácué cài pimànicá, néese picùacué nùanàaca àniwa.

35 Yácainá yùuwichàacáisi yàanàapiná ráunamáita macái èeri mìnánai ìwali càiide iyúwa trampa íbàaná cuwèesi isicúasíwata.

36 Pichùnìacué cayába píwitáisewa. Pisutácué Dios íicha mamáalàacata cachàinicaténácué píwitáise pídenìlanápinácué macáita yáí ichàbáanápináca, yéewacaténácué pílanàaca pibàlùacawa nuípunita, núa asìali Dios néeséerica”, íimaca yáí Jesúsca.

37 Néenialíté Jesú yéewáidaca wenàiwica èeríapinama templo irìcu. Néese catá imanùbaca yàaca iyamáacawa dúli néré íipidenácatlé Olivos, yáí olivo inàlimanáca.

38 Yá èeri imanùbaca macáita wenàiwica nàanàaca templo irìculé mapisáisíwata néemìacaténá Jesú itàacái.

22

Conspiración para arrestar a Jesús

1 Mawiénicaté judónái yàasu culto íipidenéeri Pascua nayáacaalíté pan càmíiri idènìa levadura.

2 Sacerdote íwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu na-cutáca càinápinácaalí iyú yéewanápiná nanúaca Jesús, ibàacanéeri iyúta quéwa caalucáiná nía wenàiwicanái íicha.

3 Néese Satanás iwàlùacawa Judas iwàwalículé, ichùuliaca Judas imànicaténá càide iyúwa Satanás iwàwáaná, yái íipidenéerica Judas Iscariote, abéeri Jesús yéewáidacaléca docenácaté nía.

4 Néese Judas yàacawa itàaníca sacerdote íwacanánái yáapicha, náapicha nacái úwi íwacanánái templo néeniyéica. Yá Judas itàaníca náapicha Jesús ìwali yéewanápiná itéca nía Jesús yàatalé náibàacaténáni.

5 Yá casíimáica nawàwa, náimaca irí nàanápinátē irí plata itéenápiná nía Jesús yàatalé náibàacaténáni.

6 Cayábaca Judas yéemìaca náimáaná irí. Yá Judas idàbaca icutáca wawàsi càinácaalícatáipináta yálimá itéca nía Jesús yàatalé náibàacaténáni, càmicataléta máiní manùba wenàiwica ìyaca Jesús yáapicha.

La Cena del Señor

7 Néeseté yéenáwaná yàanàaca judónái imànicatáica yàasu cultowa íipidenéeri Pascua, nayáacatáita pan càmíiri idènìa levadura. Yáté èerica iwàwacutá nanúaca oveja wàlisài nayáacaténá oveja iiná Pascua yàasuná culto yaalí. Càita judónái iwàwalica càinácaalíté iyú Dios iwasàaca nàawirináimi Egípto yàasu cálí íicha.

8 Néese, Jesús ichùuliaca Pedro, Juan nacái, yá íimaca nalí:
—Placué pichùnìa walípiná yàacàsi Pascua pinéerica wayáacaténáni —íimaca yái Jesúscia.

9 Yá nasutáca néemìawani:
—¿Alénásica piwàwa wachùnìacani? —náimaca.

10 Jesús íimaca nalí:
—Piwàlùacuéwa Jerusalén ìyacàlená irìculé, yá pìanàapinácuéca asìali iwáacutéeri úni catúalícu. Piacuéwa asìali yáamíise aléera iwàlùacatalécwawa.

11 Pímacué capii íwacali irí: ‘Yáara Yéewáidéerica wía iwàwaca isutáca yéemìawa píá, alénácaalí capii imàdáaná ìya iyáacatáipiná iyácaléwa Pascua pinéerica yéewáidacalénái yáapichawa’, pímacué irí.

12 Néese yáasáidapinácué piríwani, manuíri capii imàdáaná ìyéerica chènunibàa cálí inàni íicha, nachùnièrica cayába. Pichùnìacué walí wayáapiná néeni Pascua piná —íimaca yái Jesúscia.

13 Iná nàacawa, yá nàanàaca macáita càide iyúwa Jesús íimáanátē nalí. Néese nachùnìacué yàacàsi Pascua pinéerica.

14 Néesecáwa catácanáami nàwali, iwàwacutácaalíté nayáaca, yá Jesús yàanàaca yáawinacawa mesa iwéré apóstolnái yáapicha.

15 Néese, Jesús íimaca nalí:
—¡Máadáiní nuwàwacatécué tuyáaca píapicha yái yàacàsi Pascua pinéerica ipíchawáise nuétácawa!

16 Càmicáiná tuyáapiná quirínamani àta ichàbacatalétawa macáita càide iyúwa Pascua íimáaná, yásí tuyáapiná àniwani píapichacué, Dios ìyacàle irìcu Dios icùacataléca macáita chènuniré —íimaca yái Jesúscia.

17 Néese Jesús yeedáca abéechúa copa icáapi irìculéwa, idènièchúa irìcuwa uva ituní. Idécanáami yàaca Dios irí cayábéeri, yá íimaca nalí:

—Peedácuéni, plíracuéni, piwacùacué píwaliwáacawani;

18 càmicáiná nuìrapiná quirínamani yái uva ituníca àta Dios idàbacatalépináta icùaca macáita —íimaca yái Jesúscia.

19 Néese Jesúscia yeedáca pan icáapi irìculéwa. Idécanáami yàaca Dios irí cayábéeri, yá isubèriadacani, yá iwacùaca nalíni. Néese íimaca nalí:

—Yácata nuiná yái, yéetéeripinácuécawa pílichawalíná ipíchaná Dios yùuwichàidacuéca pía pibáyawaná ìwalísewa. Piyáacué yái panca piwàwalicaténacué nuétáanacuéwa pílichawalíná —íimaca yái Jesúscia.

20 Néesecáwa idécanáami nayáaca yái yàacàsi Pascuaca, Jesúscia yeedáca copa icáapi irìculéwa, abéechúa copa idènièchúa irìcuwa uva ituní. Yá íimaca nalí:

—Yái uva ituníca, yácata nuíraná imusuéripináécawa nuíchawa cruz ìwali pirípinácuéwa, ipíchanácué Dios yùuwichàidacuéca pía pibáyawaná ìwalísewa. Yái uva ituníca yáasáidacuéca pirí báisíricani yái wàlisài wawàsi Dios imànírica wenàiwicanái yáapicha nuwasàanapiná níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, nuíranacainá imusúapináécawa nuíchawa nalípináwa.

21 Quéwa, siùcata yái asìalica itéeripináca nùuwidenái náibàacaténá núa, yácata yái yáawinéericawacawa iyáaca iyáacaléwa nùapicha.

22 Núacainá, núa asìali Dios néeséerica, nuétapináécawa càide iyúwaté profetanái itànananá tàacáisi nuináwaná ìwali. ¡Quéwa máiní yùuwichàapináécawa yái asìalica itéeripináca nùuwidenái náibàacaténá núa! —íimaca yái Jesúscia.

23 Néese Jesúscia yéewáidacalénái nadàbaca nasutáca néemìawa níawáaca chánácaalísica néená yái cài itéeripinácaté Jesúscia yùuwidenái náibàacaténáni, càmicáinátécawa náalfawa cainácaalí Judas imànínapináté.

Quién es el más importante

24 Néese níai yéewáidacaléca natàaníca nalíwáaca ùuléeri wawàsi iyú chánácaalí néená wenàiwicanái iiquéeripináté càiride iyúwa máiníiri cachàini áibanái íicha canánama.

25 Quéwa Jesúscia íimaca nalí: “Chái èeri irìcu, càmíiyéi judío icuèrinánái nacùaca nàasu cáli néeséeyéwa cachàiníiri iyú, nachùullà nacáí nàasu wenàiwicawa nacàlidáanapiná nàwali: ‘Cayábéeriquéi wacuèrinásàirica, imànírica walí cayábéeri’, cài nachùullàca nàasu wenàiwicawa nacàlidáanapiná.

26 Quéwa, iwàwacutácué càmita piyáca càide iyúwa nàyáaná. Cawinácaalícué péená iwàwéerica Dios iicácani càiride iyúwa cachàiníiri náicha canánama, néese iwàwacutá iicáca yáawawa càiride iyúwa máiníiri càmita cachàini náicha canánama, iyúwa piméeréericué, íibaídáanapiná áibanái irí canánama. Cawinácaalícué péená nacáí iwàwéerica Dios imàacaca ichùullàca áibanái wenàiwica, iwàwacutá íibaídacuéca pirí canánama càide iyúwacué pìasu wenàiwica imàníniná.

27 Chái èeri irìcu níara máiníiyéica cachàini áibanái íicha náawinacawa mesa iwéré nayáacaténá nayáacaléwa, néese áibanái càmíiyéi cachàini náibaidaca nalí, natéca nalí nayáapináwa. Quéwa càmitacué nuwàwa pimànica càide iyúwa èeri mìnánái icuèrinánái imàníniná. Nudéca núasáidacuéca pirí cainácaalí iwàwacutáanacué piyaca. Núa, Píiwacalícuéca, nudéca nùyaca pèewibàa càide iyúwa càmíiri cachàini, iyúwa wenàiwica íibaídéerica áibanái irí canánama.

28 “Pídécuéca piyaca nùapicha mamáalàacata, plidenìlacuéca nacáí nùapicha nùuwichàacái.

29 Iná numàacapinácué picùaca nùapicha wenàiwicanái càide iyúwa Núaniri Dios imàacáanáté nucùanapiná wenàiwicanái.

30 Yá piyáapinácuéca piyáacaléwa nùapicha Dios iyacàle irìcu nucùacatalépináca macáita. Néenialípiná piawinacuécwá pìasu yàalubáisi íinatawa picùacaténacué doce namanùbaca Israel itaquénainámi yàawiríaca”, íimaca yái Jesúscia.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

31 Néese àniwa Jesús íimaca Pedro irí:

—Simón, péemìa cayábani. Satanás idéca isutáca Dios íicha wawàsi imàacáanápiná Satanás yáalimáidacuéra iicáwa pía cachàiniiri iyú.

32 Quéwa, nudéca nusutáca pirí Dios íicha, imàacáanápiná peebáidaca nulí mamáalàacata. Néese idécanáami piwènúadaca píiwitáisewa nulípiná àniwa, yá pichàiniada nawàwa, níái péenánáicawa neebáidacaténá nulí tài íiméeri iyú —íimaca yái Jesúsca.

33 Néese Simón íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, abédanama nuíwitáise píapicha nùanápiná presoíyéi ibànalìculé píapicha, éwita iwàwacutácalí nuétácawa nacái píapichawa —íimaca yái Simón Pedroca.

34 Jesús íimaca Pedro irí:

—Pedro, péemìa cayába, ipíchawáise cawámai itàaca yáta catáquéi, yá pimànipiná pichìwawa másiba yàawiría, píimapiná càmitasa píalía nùwali ipíchaná nanúaca pía nùapicha —íimaca yái Jesúsca.

Se acerca la hora de la prueba

35 Néese Jesús isutáca yéemìa níá:

—Bàaluité nubànùacué pía picàlidacaténá nalí nutàacái, yáté càmitacué nubatàa pitéca saco, plata yàalu nacái, áiba costiza nacáiripiná nacái. Néeni, ¿iwàwacutérisícuéra pirí quirítani néenialíté? —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca irí:

—Càmíri —náimaca irí.

36 Néese Jesús íimaca nalí àniwa:

—Quéwa, siùca péemìacué comparación: Siùcade cawinácalí idènièrica saco, iwàwacutá itéca yáapichawani, itéca nacái plata yàalu. Cawinácalí canéerica irí espada machete nacáiri, iwàwacutá iwéndaca yàasu ruana nacáiriwa yúuquéeri ìwalísewa, iwèniacaténá iríwa espada.

37 Nudéca nucàlidacuéra pirí yái comparaciónca píalíacaténácuéra càulenápináca píicha yái ichàbáanápináicawa mesúnamáita iwàwacutácaíná namànica nulí macáita iyúwaté profetanái itànanànaté tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Abéeri profeta íimacaté nùwali: ‘Yá nàuwichàidapinácani báawéyéi yáapicha’, càité itànanàaca tàacáisi nuináwaná ìwali. Macáita tàacáisi natànèericaté nùwali Dios inùmalìcuíse, iwàwacutá ichàbacawa càitade iyúwaté natànàaná —íimaca yái Jesúsca.

38 Néese náimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, iyaca walí pucháiba espada machete nacáiri —náimaca. Yá Jesús íimaca nalí:

—Yácata, wadéca watàaníca —íimaca yái Jesúsca, càmicánaté náalía néemìaca càinácaalíté íimáaná yái comparación Jesús icàlidéerica nalí.

Jesús ora en Getsemaní

39 Néesetécáwa Jesús imusúacawa Jerusalén iyacàlená irìcuíse. Càide iyúwaté iyitáise iyáaná néenialíté, yàacawa táiyápi dúli néré, íipidenéechúa Olivos, yái olivo inàlimanáca. Yéewáidacalénái nàacawa yáamiwáise.

40 Jesús yàanàaca néré, yá íimaca nalí:

—Pisutácué píawawa Dios íicha, càmílinápiná imàaca Satanás yáalimáidacuéra pía ipíchanácué pimànicia pibáyawawanáwa —íimaca yái Jesúsca.

41 Néese Jesús yàacawa náicha càita meedá idècuni iyúwa asìali yúucacatalé íba. Yá ibàlùacawa yùuluì ipùata iyúwa néeni isutácaténá Dios íicha.

42 Yá Jesús íimaca Dios irí: “Núaniri, piwàwacalaí, yá piwasàaca núa íicha yái nùuwichàanápináicawa. Quéwa, càmicaalí piwàwa piwasàaca núa, yá picá pimàni

càide iyúwa nuwàwáaná, néese pimàni càide iyúwa piwàwáanáwa”, íimaca yái Jesúsca.

43 Yáta abéeri ángel chènuníiséeri imàacaca yáawawa Jesús iicácani. Yá ángel ichàiniadaca Jesús iwàwa.

44 Mání Jesús yùuwichàacawa manuísíwata idècunitàacá isutáca Dios íicha manuísíwata. Yá isìabèdeca imusúacawa íicha iyúwa irái idupíacaalíwa cálí iwére.

45 Idécanáami Jesús isutáca Dios íicha, yá imichàa ibàlùacawa, yàacawa yéewáidacalénai yàataléwa. Yá yàanàaca nía iiméeyícáita máinícáiná achúmaca nawàwa, ínátē naimáca nàyaca.

46 Néese Jesús íimaca nalí:

—¿Cánácué piimá piyaca? Pimichàacuéra pidapùle íichawa. Pisutácué píawawa Dios íicha, cámíinápiná imàaca Satanás yáalimáidaca pía ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa —íimaca yái Jesúsca.

Arrestan a Jesús

47 Idècunitàacá Jesús itàaníca nalí, yá madécaná wenàiwica yàanàaca nàatalé. Judas yàacawa náiwitápu, yái abéeri yéewáidacaléca, docenámica nía. Néese Judas yàacawa Jesús yàatalé isùsùacaténá Jesús inàni iwali càide iyúwaté náiwitáise iyáaná natàidáanáté wenàiwica cáininérica naicáca. Càica Judas imànica yáasáidacaténá nalí cawinácaalíni, yái Jesúsca.

48 Néese Jesús íimaca irí:

—Judas, ¿cáná picháawàa núa nùuwidenáí iríwa iyú yái pisùsùanáca nunàni iwali, càide iyúwa cáinináca nacáicalí piicá núa, núa asìali Dios néeséerica? —íimaca yái Jesúsca.

49 Níai yéewáidacaléca iyéeyéica Jesús yáapicha naicácainá cùinácaalí Judas imànínápináté, ínátē náimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, ¿piwàwasica wanúaca nía espada iyú? —náimaca.

50 Néese abéeri néená níai yéewáidacaléca iwatàaca yàasu espada machete nacáiriwa. Yá yáalimáidaca ipéliacatató, yá inúacatàatáni espada iyú sacerdote íwacaliná yàasu wenàiwica. Quéwa isasàacáita asìali yùuwi yéewápuwáiséechúa.

51 Quéwa Jesús íimaca yéewáidacalénai iríwa:

—Pimàacacuérni, picácué pipélia —íimaca yái Jesúsca. Yá Jesús imàacaca icáapiwa yùuwi iwali yái asìalica, yá ichùnlàcani.

52 Néese Jesús isutáca yéemìawa sacerdote íwacanánai, nía nacái úwinái icuèyéica templo, nía nacái judío íwacanánai bëeyéica yàanèeyéicaté náibàacaténáni. Jesús íimaca nalí:

—¿Cánácué píanàa nùatalé cacáapisàiwaca, espada, wacàba nacái, càide iyúwa piicáaná cayéedéerimi? Càmitacué iwàwacutá cài pimànica cùmicainácué nupéliapiná píipunita.

53 Macái èeri imanùbaca nùyatécué píapicha templo irícu, quéwa cùmitatécué píbàa núa, ibatàa pidunùanápinácué nùwalita, cùmitacué píbàa núa. Quéwa, siùcude Dios imàacacué píbàaca núa, yácatá nacái Satanás yàasu èeri ichùnlàcatáicuéca píiwitáise catéeri —íimaca yái Jesúsca.

Pedro niega conocer a Jesús

54 Néese náibàaca Jesús. Yá natéca Jesús sacerdote íwacaliná icapèe néré. Pedro yàacawa náamiwáise déecuíseta.

55 Ipíchawáiseté nàanàaca néré áibanái napucúadacaté quichái bamuchúami bàacháwalícu. Níai úwinái náawinaca nàanabàca quichái. Néese Pedro yàanàaca néré yáawinaca nacáiwa yàanabàca náapicha.

56 Néese inanái íibaídéechúa néeni uicáca Pedro yáawinacawa iyaca yàanabàca quichái, yá uicáidaca irí. Néese úumaca nalí:

—Yá asìaliquéi Jesús yáapichéeri —úumaca nalí.

⁵⁷ Quéwa, Pedro icàlidaca ichìwawa, íimaca càmitasa yáalía Jesús ìwali. Yá Pedro íimaca ulí:

—Pía, inanái, càmita núalía ìwali —íimaca yáí Pedroca, cáalucáináni.

⁵⁸ Néese áiba iicácanci, yá íimaca Pedro irí:

—Pía nacái néená, níara yáapichéeyéica —íimaca. Quéwa Pedro íimaca irí:

—Càmírita, asìali, càmírica néená núaquéi —íimaca yáí Pedroca, ipíchaná náibàacanci.

⁵⁹ Néese batéwa abéeri hora idénáami àniwa áiba íimaca nalí àniwa cachàiníri iyú:

—Báisíta, yáapichéerimicani yáí asìalica, yácainá Galilea yàasu cáli néeséeri nacáicani —íimaca nalí Pedro ìwali.

⁶⁰ Quéwa Pedro íimaca irí:

—Pía, asìali, càmita núalíawa càinácalí íimáanáca yáí píiméerica —íimaca yáí Pedroca. Idècunitàacá Pedro itàaníca nalí, yáta cawámai itàaca.

⁶¹ Néese Jesús iwènúa iicáidaca Pedro irí, yáta Pedro iwàwalica tàacáisi Jesús icàlidéericaté irí: “Ipíchawáise cawámai itàaca yáta catáquéi, yá pimànipiná pichìwawa másibàawiría, pímapiná càmitasa píalía nùwali”, càité Jesús íimaca Pedro irí.

⁶² Yá Pedro imusúacawa náicha, yá íicháaníca cachàiníri iyú.

Se burlan de Jesús

⁶³ Néese níái úwica icuèyéica Jesús, naicáaníca iquíniná, nanúadáidaca nacái Jesús.

⁶⁴ Nabàlìaca Jesús ituí, yá nanúadáidaca inàni ìwali. Néese náimaca Jesús irí:

—Piwigùlida, picàlida walíni, ¿cawinásica níara inúadáidéeyéica pía? —náimaca, naicáaníca iquíniná.

⁶⁵ Yá natàaníca ìwali madécaná báawéeri iyú, mamáalàacata naicáaníca Jesús iquíniná, nabáiniadacaténáni.

Jesús ante la Junta Suprema

⁶⁶ Néeseté amaláca yàacawa nawicáu, yá úwinái natéca Jesús Junta Suprema yàatalé ìwacáidáyaqueyéicawa, judío íiwacanánai, sacerdote íiwacanánai nacái, níá nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu. Yá nasutáca néemìawa Jesús:

⁶⁷ —Picàlida walíni, ¿píatasica yáí Mesíasca, judío icuèrináca Dios ibànuèripinácaté walí? —náimaca. Néese Jesús íimaca:

—Nucàlidacaalícué pirí núacatáni, néese càmitacué peebáida nulítáni.

⁶⁸ Nusutácaalícué nuémìawa píatá, càmitacué picàlida nulítáni.

⁶⁹ Mesúnamáita quéwa núa, asìali Dios néeséerica, núawinapináwa yéewápuwáise yáí Dios cachàinírica náicha canánama, nucùacaténá macáita Dios yáapicha chènuniré —íimaca yáí Jesúsca.

⁷⁰ Yá macáita nasutáca néemìawani:

—Néeni, ¿Dios Iirisica pía? —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Yáca núa yáí càide iyúwacué píimáaná —íimaca yáí Jesúsca.

⁷¹ Yá náimaca nalíwáaca:

—¡Canácata iwàwacutáaná wéemìaca áiba icháawèeri iináwaná ìwali quirínama! ¡Wadéca wéemìaca itàacái báawéeri, icàlidaca ìwaliwa Dios Iiricasani! —náimaca nalíwáaca.

Jesús ante Pilato

¹ Néese macáita namichàacawa natéca Jesús Pilato gobernador yàatalé, yáí romanosàiri icuèricaté Judea yàasu cáli.

2 Néese nadàbaca nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali Pilato irí, yá náimaca Pilato irí:

—Wadéca wàanàaca yái asìalica báawéerica imànica wàasu cáli néeséeyéi íwitáise namàníinápiná ùwicái gobierno íipunita. Iimaca càmitasa cayába wapáyaidaca wáichawa emperador plata iyú, yái romano icuèrinásàirica. Iiméerica ìwaliwa nacái Mesíascani, yái judío icuèrinácaso —náimaca.

3 Néese Pilato íimaca Jesús irí:

—¿Píatasica judío icuèrinásàirica? —íimaca. Néese Jesús íimaca irí:

—Báisita, núacani, càide iyúwa píimáaná —íimaca yái Jesúsca.

4 Néese Pilato íimaca sacerdote íiwacanánai irí, áibanái nacái iyéeyéica néeni:

—Càmita nuicá ìwali ibáyawaná, yái asìalica —íimaca yái Pilatoca.

5 Náimaca quéwa cachàiníri iyú mamáalàacata:

—Báawaca imànica macái wenàiwica íwitáise náináidáanápiná namànicia ùwicái gobierno íipunita. Idéca yéewáidaca macáita Judea yàasu cáli néeséeyéi. Idàbacaté yéewáidaca wenàiwica Galilea yàasu cáli néré. Siùcade iwàwa yéewáidaca wenàiwica chái Jerusalén iyacàlená irícu —náimaca.

Jesús ante Herodes

6 Néese Pilato yéemìaca nalíni, ína isutáca yéemìawa nía asáisí Galilea yàasu cáli néeséericalíni, yái Jesúsca.

7 Néese idécanáami Pilato yáalíacawa Galilea néeséericani, yá Pilato ichùulliaca natéca Jesús rey Herodes yàatalépiná, Herodes icùacainátē Galilea yàasu cáli. Néenialíté Herodes iyaca Jerusalén iyacàlená irícu iicácaténá náapicha Pascua yàasuná culto. Iná natéca Jesús Herodes yàatalé.

8 Néese Herodes iicácainá Jesús, yá casíimáica Herodes iwàwa, madécaná èericainátē Herodes iwàwaca iicáca Jesús. Herodes yéemìacainátē Jesús iináwaná ìwali, ínátē iwàwa iicáca Jesús imànica áiba wawàsi íwitáise iyúwa, càmírica wenàiwica idé imànica.

9 Néese Herodes isutáca yéemìawa Jesús madécaná yàawiría. Quéwa Jesús càmírita itàaní.

10 Néese sacerdote íiwacanánai, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu iyéeyéica néeni, nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali mamáalàacata cachàiníri iyú.

11 Néese Herodes, nía nacái yàasu úwinái yáapichéeyéica namànicia Jesús irí báawéeri nabáiniadacaténáni, natàaníca nacái ìwali báawéeri iyú. Néese náucaca cayábéeri bàlesi Jesús ìwalíise, cawèníiri nacái càide iyúwa romano icuèriná ibàle, nacuèrinásàiri naicácaténásatáni, yái Jesúsca. Càité úwinái imànica naicáanícaténá Jesús iquíniná. Néese Herodes ichùullaca natéca Jesús àniwa Pilato yàatalépiná.

12 Quéechatécáwa Pilato, Herodes nacái nàuwideca namàníiyéicacawa. Yáté èerica Pilato, Herodes imànica yàacawéeriná iyúwani.

Jesús es sentenciado a muerte

13 Néeseté Pilato ìwacáidaca sacerdote íiwacanánai, judío íiwacanánai nacái, madécanáca áibanái wenàiwica náapicha néeni.

14 Yá Pilato íimaca nalí:

—Pidécuéca pitéca nùatalé yái asìalica. Pidécuéca picàlidaca nulí iináwaná. Pidécuéca picháawàaca iináwaná ìwali pímacainácué yéewáidacasa wenàiwica namàníinápiná ùwicái governo íipunita. Quéwa, nudécatá nusutáca nuémìawani piacuésemicué, yá canácatá nuiquéeri ìwali ibáyawanáca càide iyúwacué picháawàaná iináwaná ìwali.

15 Herodes nacái canácata iiquéeri ìwali ibáyawaná, íná Herodes idéca ibàñuacani néese àniwa wàataléta. Pidécuéca piicáca canácata ìwali ibáyawaná wanúanápinátáni.

16 Iná siùcata nuchùulìaca nacapèedáidáanápináni. Idécanáami nacapèedáidacani, yásí numàaca yèepunícawa —íimaca yái Pilatoca.

17 Càide iyúwaté náiwitáise Pascua yàasuná culto imanùbacata, iwàwacutá Pilato iwasáaca nalí abéeri presoíri yèepunícaténawa casíimáicaténá judónái. Ináté Pilato iwàwaca imàacaca Jesús yàacawa.

18 Quéwa, macáita néemianícawa macáita namanùbacaya iyúwa:

—¡Pinúacuéni! Pimàcacué Barrabás yèepunícawa —náimaca.

19 Iyacáináté presoíri íipidenéerité Barrabás imàníricaté ùwicái yàcalé irìcu gobierno íipunita, íná náibàacaténi, inúacáináté nacái wenàiwica.

20 Néese Pilato itàaníca judónái yáapicha àniwa iwàwacáiná imàacaca Jesús yèepunícawa.

21 Néemianícawa quéwanáta máiní cachàiníri nasàna iyúwa. Càica náimaca:

—¡Pinúacuéni! ¡Pitátàacuéni cruz ìwali! —náimaca.

22 Néese Pilato itàaníca náapicha másiba yàawiríánápiná itàaníca náapicha. Iimaca nalí:

—Néeni, ¿càinásica ibáyawanácué pirí? Canácata nuiquéeri ibáyawanáca numàacáanápiná nanúacatáni. Siùcata nuchùulìa nacapèedáidacani. Idécanáami nacapèedáidacani, yásí numàaca yèepunícawa —íimaca yái Pilatoca.

23 Néemianícawa àniwa lúasi iyú, nasutáca Pilato íicha ichùullanápiná úwinái inúanápiná Jesús. Máinícaíná néemianícawa mamáalàacata, íná Pilato imàacaca nalíni átata, càide iyúwa nasutáaná íichani.

24 Càité Pilato iwènúadaca íiwitáisewa imàacáanápiná nanúaca Jesús càide iyúwa nasutáaná íichani.

25 Iná Pilato imàacaca Barrabás yèepunícawa, yái presoíri nasutéerica Pilato íicha, iyéerícaté presoíyéi ibànalícu imànícaináté ùwicái yàcalé irìcu, inúacáináté nacái wenàiwica. Quéwa, Pilato yèepùadaca nalí Jesús namànicaténá irí càide iyúwa nawàwáaná.

Jesús es crucificado

26 Néese, idècunitàacá úwinái itéca Jesús nanúacaténáni, yá náibàaca asìali Cirene iyacàlená néeséerica, íipidenéerica Simón, yèeriwa manacúali néese. Nachùulìaca Simón iwáacutaca Jesús yàasu cruz yàacaténawa Jesús yáamiváise, canácainá quirínama Jesús icháini, úwinái icapèedáidacaináté báawanamani.

27 Madécaná wenàiwica, inanái nacái manùbéeyéi, nàacawa Jesús yáamiváise. Níái inanái náicháaníca manuísíwata Jesús ìwali, máinícaíná achúmaca nawàwa.

28 Néese, Jesús iwènúa iicáidaca nalí, níái inanáica. Yá íimaca nalí:

—Píacué inanái Jerusalén iyacàlená mìnánái. Picácué pícháaní nùwali. Néese pícháanícué píwaliwata, péenibe ìwali nacáiwa.

29 Aibaalipiná piùwichàacuéwa báawanama. Yá píimapinácué piríwáaca: ‘Casíimáica cawinácaalí inanái càmíiyéica yáalimá quénibeca. Casíimáica nacái cawinácaalí càmíiyéicaté idéerícuca. Casíimáica nacái cawinácaalí càmíiyéicaté yàaca quìrasìì ìira ìinisi’, càipiná pímacuéca piríwáaca, níacainá inanái quénibéeyéica náicháanípináca néenibemi ìwaliwi.

30 Néese áibanái péenácué náimapiná manuínaméyéi dúli irí: ‘¡Picaláawa wáinatabà, yéewacaténá wéetácawa ráunamáita!', càipiná náimaca. Néese àniwa náimaca áiba dúli irí: ‘¡Pibàllacué wíal' càipiná náimaca.

31 Nanúaca núa mabáyawanéerica siùca èeri càmicatái namàni úwi. ¡Cáanáica nàuwichàidapinácué píawa namànicaalípiná ùwicái pípunitacué! —íimaca yái Jesúsca.

32 Níái úwinái natéca pucháiba cabáyawanéeyéi nanúacaténá nía Jesús yáapicha.

33 Néese nàanàaca aléera íipidenácataléca La Calavera, íimáanáca “Iiwitasi yáapimi iyacatalé”. Yá natàtacaca Jesús cruz ìwali. Natàtacaca nacái pucháiba báawéeyéi íiwitáise. Néese úwinái nabàlùadaca másiba cruz nàasu utàwi irìculéwa. Abéeri cruz ibàlùacawa Jesús yéewápuwáise. Aiba cruz nacái ibàlùacawa apáulícuíse Jesús irí.

34 Idècunitàacá úwinái natàtacaca Jesús, yá Jesús íimaca Dios irí:

—Núaniri, pimàaca piwàwawa nabáyawaná íicha càmicáiná nálíawa caw-inácaalí núa yái nanuérica —íimaca yái Jesúsca.

Néese úwinái náucaca náichawa suerte naseríacaténá nalíwáaca Jesús ibàlemi.

35 Madécaná wenàiwica nabàlùa naicáidaca Jesús irí. Níata nacái judío íiwacanáná iicáaníca Jesús iquíniná. Yá náimaca nalíwáaca:

—Ichàiniadacaté áibanái yéetácáisi íicha ipíchanáté néetácawa. Báisícalí Mesíascani, yái wacuèrinápináca Dios ibànuèrica walí, néese ¿cáná càmita ichàiniada yáawawa ipíchaná yéetácawa? —náimaca nalíwáaca, naicáaníca Jesús iquíniná.

36 Nía nacái úwináica naicáaní nacái iquíniná, nabàniadacaténáni. Nàa nabàlùacawa mawiénita irí, namichàidaca mawèníiri uva ituní càaméeri iiracaná mawiénita inùma irí náimacáiná nàacasa icàaluíniná iyúwa nacuèriná nacáricasani. Càita namànica naicáanícaténá Jesús iquíniná meedá, báaluitécainá romanonái yàaca icuèrináwa iirapiná uva ituní.

37 Náimaca Jesús irí:

—¡Báisícalí judío icuèrináca pía, yá pichàiniada píawawa yéetácáisi íicha ipíchaná péetácawa! —náimaca Jesús irí, naicáaníca iquíniná.

38 Nachanàidaca tàacáisi Jesús íwita iwicáubàa. Másiba tàacáisi íiwitáaná ichanàawa néeni, griego itàacái iyú, latín itàacái iyú nacái, hebreo itàacái iyú nacái. Yái tàacáisi íimáanáca: “Yái ibàluèricawa chái, yácata judío icuèrináca”, íimáanáca yái tàacáisica.

39 Néese abéeri báawéeri íiwitáise natàtèerica nacái yàasu cruz ìwaliwa, mawiénita Jesús yàasu cruz irí, itàaníca báawéeri iyú Jesús irí. Iimaca Jesús irí:

—Báisícalí Mesíasca pía, yái judío icuèrinápináca, néese pichàiniada píawawa yéetácáisi íicha. Pichàiniada nacái wíá yéetácáisi íicha ipíchaná wéetácawa —íimaca.

40 Néese áiba báawéeri íiwitáise natàtèerica nacái yàalàaca yáapichéeriwa cachàiníri iyú. Iimaca:

—¿Cáná càmita cáalu piicá Dios?, pía nàuwichàidéerica càide iyúwa nàuwichàidáaná yái asìalica.

41 Wàuwichàacawa wàyaca wabáyawaná ichùulìacawa wamànicáinátē wabáyawanáwa. Quéwa, yái asìaliquéi, mabáyawanéerita —íimaca.

42 Néese isutáca Jesús íicha wawàsi:

—Jesús, piwàwali núa nùyacaténá píapicha pidàbacaalípiná picùaca canánama wenàiwica —íimaca.

43 Néese Jesús íimaca irí:

—Péemìa cayába, siùca èeri píyapináca nùapicha paraíso irìcuwa —íimaca yái Jesúsca.

Muerte de Jesús

44 Néese machacànicaalíté èerica, yá catáca báawanama èeri icamaláná macái chái èeri irìcu. Másiba horaca catáca, àta las tresta táicalé.

45 Yái èeri icamalánáca càmita icàna. Yá nacái manuíri yáawàanáca templo irìcuírica icacanáacawa bamuchúamibàa cálí iwérénama pucháibawaca yèewi, yái

yáawàanáca ibàlièrica mabáyawanéeri Dios ìyacatáica wenàiwica ituí íicha. Yá icacanácawa chènuníise cáli iwérénama yái manuíri yáawàanáca.

46 Néese Jesús íimaca cachàiníiri iyú Dios irí:

—¡Núaniri, nubànùa nucáucawa pirí aléera picáapi irìculé! —íimaca yái Jesúscia. Idécanáami cài íimaca, yá imàacaca icáucawa yàacawa, yá yéetácawa.

47 Yái úwi íiwacalináca romanosàiri iicácainátē càinácaalí ichàbáanáwa, yá yàaca Dios irí cayábéeri. Néese íimaca:

—Báisícata mabáyawanérica yái asìalimica —íimaca.

48 Macáita wenàiwica ìyéeyéica néeni idécanáami naicáca yéetácawa, yá nèepùacawa néese, máiní achúmaca nawàwa, cáaluca nía nacái.

49 Macáita quéwa níái yáaliyéyea Jesúscia, nía nacái inanáica yèeyéicatéwa yáapicha Galilea yàasu cáli néese, nabàlùaca naicáidaca irí déecuíseta naicácaténá càinácaalí ichàbáanápinátewa.

Jesús es sepultado

50-51 Iyacaté áiba asiali cayábéeri íwitáise, yeebáidéerica Dios itàacái, íipidenéeri José, Arimatea ìyacàlená mìnali, yái yàcalé ìyéerica Judea yàasu cáli ínata. Yái José abéeri néenáca, níái judío íiwacanánica, Junta Supremanáica. José iwàwacaté Dios icùaca macáita. Inátē càmita yéewa abédanama José íwitáise judío íiwacanánai yáapicha iwàwéeyéicaté inúaca Jesús.

52 Iná José yàacawa Pilato gobernador yàatalé. Isutáca Pilato íicha wawàsi yàanápiná irí Jesús iinámi. Yá Pilato imàacaca José iríni.

53 Néese José yàacawa cruz yàatalé. Yá iricùadaca Jesús iinámi cruz ìwalíise, yá yéepùacani linoíri wáluma iyú, càide iyúwa judío íwitáise ìyáaná. Néese iwàlùadaca Jesús iinámi càliculí irìculé. Yái càliculí áibanái náicacaténai dúli ibàlùairícu yéewanápiná càliculícani, iyúwa capìi imàdáaná. Yái càliculí wàlisàicatàacáwa, canácatái nabàlièricáwa.

54 Yátē èerica viernesca nachùniacatáipiná yàacàsi sábado piná, ipíchawáise sábado judiónai iyamáidacatáicawa. Catácalícubàa yàacawa, yá idàba sábado nayamáidacatáipináwa. Inátē iwàwacutá nawàlùadaca Jesús iinámi caquialéta càliculí irìculé.

55 Abénaméyéi inanái yèeyéicatéwa Jesús yáapicha Galilea yàasu cáli néese, nàaca naicáca càliculí, yá naicáca càinácaalí iyú nawàlùadaca Jesús iinámi càliculí irìculé.

56 Néese nèepùacawa nacapèe néréwa, yá nachùniaca pumèníiri isàni, pomada nacáiri nacái napusúadacaténáni Jesús iinámi ìwali, càide iyúwa judiónai imàníiná yéetéerimiwa irí. Néese nayamáidacawa sábado irícu càide iyúwaté Dios ichùulànaná judónai.

24

La resurrección de Jesús

1 Néeseté, domingo irícu, níái inanáica nàacatéwa càliculí nérépiná mapisáisíwata. Natéca pumèníiri isàni nachùnièricaté. Aibanái inanái nacái nàacawa náapicha.

2 Nàanàaca càliculí néré, yá naicáca íba ibàluèricawa méetàucuta càliculí inùma íicha, nabàlìanáca càliculí inùma.

3 Yá nawàlùacawa néré, yá canáta naiquéeri néeni Wáiwacali Jesús iinámica.

4 Cáaluca nía, càmita náalíawa càinácaalí fímáaná. Yáta naicáca pucháiba asianái mèlumèluíyéi ibàle ibàluèyéicawa mawiénita nalí.

5 Máiní cáaluca níái inanáica, yá naicáidaca cáliaculé. Quéwa níái asianáica náimaca nalí:

—¿Cánacué picutá yáara cáuri wenàiwicaca chái yéetáními yèewiré?

6 Canáca cháníi. Idéca icáucàacawa. Piwàwalicué yái tàacáisi icàlidéericatécué pirí idècunitàacá ìyaca Galilea yàasu cálí néese.

7 Iimacatécué pirí iwàwacutáanápинатé presoca namànicani namàcacaténáté cabáyawanéeyéi wenàiwica natàtacani cruz ìwali yéetácaténátewa, yái asiali Dios néeséerica. Iimacatécué pirí nacái icáucàanápинатéwa másiba èeri irìcu – náimaca.

8 Yá inanái nawàwalica yái tàacáisica Jesús icàlidéericaté nalí.

9 Néese nèepùacawa càliculì íicha. Nacàlidaca nalíni níái oncéeyéica imanùbaca apóstolca, áibanái irí nacái náapichéeyéica.

10 Níái inanái icàlidéeyéica tàacáisi Jesús yéewáidacalénái irí náipidená María Magdalena, Juana nacái, Santiago yáatúa nacái, íipidenéechúa María, áibanái inanái náapichéeyéi nacái.

11 Quéwa, apóstolnái càmita neebáida nalíni, nayúunáidacáita canéeri iwèni tàacáisica meedáni.

12 Quéwa Pedro ipìacawa càliculì néré. Néese yáawiaca iicáidaca càliculì imàdáaná irìculé, yá iicáca níawamita ibàlemi nèepùanáté Jesús iinámi. Néese Pedro yèepùacawa icapèe néréwa. Iináidacawa iwàwalìcuísewa càinácaalísica ichàbáanátewa.

En el camino a Emaús

13 Yáté èericaté pucháiba Jesús yéewáidacalénái nèepùacawa nàyacàle nérépináwa, íipidenácatlé Emaús. Once namanùbaca kilómetro idècuni ìyaca Jerusalén ìyacàlená íicha.

14 Natàaní nàacawa nalíwáaca ìwali yái Jesús yéetáanácawa.

15 Idècunitàacá natàaníca nàacawa nalíwáaca Jesús iináwaná ìwali, yá Jesús yàacawa mawiénita nalí àyapulìcubàa. Yá yàacawa náapicha.

16 Ewita naicácáanítani, càicáaníta càmita náalía Jesús.

17 Néese Jesús isutáca yéemìawa níá:

—¿Càiná ìwalicué pitàaní piacawa àyapulìcubàa? —íimaca yái Jesús.

18 Yá nayamáa nabàlùacawa, achúmaca nawàwa. Abéeri néená íipidenéeri Cleofas íimaca Jesús irí:

—Macáita Jerusalén ìyacàlená mìnánai náalíacawa ìwali yái namàníricaté Jerusalén ìyacàlená irìcu áténama, siùca nacáide. ¿Abéeritasica pía càmírita yáalíawa nèewíise macáita ìyéeyéica Jerusalén ìyacàlená néeni? —íimaca.

19 Jesús isutáca yéemìawa níá:

—¿Càináté ìyaca néeni? —íimaca yái Jesús. Yá náimaca Jesús irí:

—Wadéca watàaníca walíwáaca Jesús iináwaná ìwali yái Nazaret ìyacàlená néréerica, abéeri profeta icàlidéerica Dios itàacái càimiétacawaca macái wenàiwica irí, imànlírica nacái nalí yái càmírica wenàiwica idé imànica.

20 Watàaníca nacái sacerdote íiwacanánái ìwali, judío íiwacanánái ìwali nacái, yái presonáca namànicani namàcacaténá romanonái inúacani, yéewanápiná nanúacaní cruz ìwali.

21 Quéwa, wíacaté nacái watuýàacaté Jesús iwasàanápináté wía, wía Israel itaquénainámica, wàuwidenái íichawa. Siùca èeri idéca idènìaca másiba èeri nanúacadénámíni.

22 Quéwa abénaméeyéi inanái ìyéeyéica wèewi siùca èeri nacalùadaca wía bàwinacáiná mapisáisíwata nàaca naicácaténá càliculì néré.

23 Canáta quéwa nàanèeri Jesús iinámica néeni. Yá nèepùacawa nacapèe néréwa. Néese nacàlidacaté walíni naicácaso ángelnái yéenáwanási nacáiri irìcuíse. Angelnái náimaca inanái irí cáucasa Jesús.

24 Néese áibanái asianái wáapichéeyéi nàacawa càliculì néré, yá nàanàaca néeni càide iyúwa inanái icàlidáanáté walíni, càmíritàacá quéwa naicá Jesús – náimaca Jesús irí.

25 Néese Jesús íimaca nalí:

—¡Càmíiyéicué yáalíawa pía, máinícué càulenáca píichani, peebáidáanápinácué macáita tàacáisi profetanái icàlidéericaté Dios inùmalícuíse!

26 Nacàlidacatécué piríni machacàníiri iyú iwàwacutáanápináté Mesías yùuwichàacawa ipíchawáiseté wenàiwica nàaca icàaluíniná, yái judío icuérinápináca —íimaca yái Jesúsca.

27 Néese Jesús idàbaca icàlidaca nalíni macáita iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi Dios inùmalícuíse. Quéechacáwa icàlidaca nalí tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Jesús ìwali, áibanái profeta nacái icàlidéeyéicaté tàacáisi Jesús ìwali Dios inùmalícuíse. Yéewáidaca nía náalíacaténá néemìaca càinácaalí íimáaná macáita tàacáisi profetanái itànèericaté Mesías ìwali, yái judío icuérinápináca.

28 Néeseté nàanàaca nàyacàle néréwa. Quéwa Jesús iwàwacaté yàacawa áibaléta.

29 Yá nasutáca íicha wawàsi iyamáanápináwa náapicha nacapèe irìculé. Yá náimaca irí:

—Piyamáawa wáapicha mánícainá catáca yàacawa —náimaca. Yá Jesús iwàlùacawa nacapèe irìculé náapicha iyamáacaténáwa.

30 Néese náawinacawa mesa iwéré nayáacaténá nayáacaléwa, yá Jesús yeedáca pan icáapi irìculéwa, yá yàaca Dios irí cayábéeri, néese isubèriadacani, yá iwacùaca nalíni, yái panca.

31 Yáta náalíaca naicácani, yá náalíacawa Jesúscani. Yáta ichalíacawa natuí íicha.

32 Yá náimaca nalíwáaca:

—Báisícta Jesúscani. Yácata Jesús yái cài icàlidéerica walíni càinácaalí íimáaná Dios itàacái àyapulícuòba, ína yéewa wawàwa yáalanícatéwa ìyaca —náimaca nalíwáaca.

33 Yá càmita nayamáawa nacapèe irìcuwa, néese nèepùacàatécatawa Jerusalén ìyacàlená néré àniwa. Nàacawa once namanùbaca apóstolnái yàatalé ìwacáidáyaqueyéicawa, áibanái yáapicha.

34 Néese apóstolnái náimaca nalí, níái pucháiba yàanèeyéica nàatalé:

—Báisíta, Wáiwacali idéca icáucàacawa. Simón Pedro idéca iicácani —náimaca nalí.

35 Néese níái pucháiba Emaús ìyacàlená néeséeyéica nacàlidaca nalí càinácaalíté ichàbáanáwa àyapulícuòba. Nacàlidaca nacái nalíni náalíacatéwa Jesúscani isubèriadacaalíté pan.

Jesús se aparece a los discípulos

36 Idècunitàacá natàaníca, yáta Jesús yàanàaca ìyaca nèewi. Yá íimaca nalí:

—¿Néenicué? Matuíbanáicué pía —íimaca yái Jesúsca.

37 Cáaluca nía manuísíwata nayúunáidacáiná iwàwanásicani yái cài naicáca.

38 Yá Jesús íimaca nalí:

—¿Cánácué cáalu pía? ¿Cánácué càmita peebáida núacani?

39 Piicácué yái nucáapica, nùabàli nacái, útuwi yáami, núacata yái. Pimàacacué picáapiwa nùwali piicáwa. Canáca wenàiwica icáucami iiná, yáapi nacái, quéwa núa, cáapica núa, caináca nacái núa, ínácué yéewa píalimá píalíacawa cárca núa —íimaca yái Jesúsca.

40 Idécanáami icàlidaca nalíni, yá yáasáidaca naicá icáapiwa, yàabàli nacáiwa, útuwi yáami.

41 Càmitàacá neebáida Jesúscani mánícainá nayanídacawa casímáicáiná nía. Néese Jesús íimaca nalí:

—¿Pidènìasicué yàacàsi? —íimaca yái Jesúsca.

42 Yá nàaca irí cubái imìdecaná yéená, mába ituní nacái nàaca irí.

43 Yá yeedáca yàacàsica, yá naicáca iyáacani.

44 Néese Jesús íimaca nalí:

—Idècunitàacá nùyaca píapichacué, nucàlidacatécué pirí macáitani càinácaalíté nuchàbáanápinátewa. Iwàwacutátē numànica càitade iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi nuináwaná ìwali. Profeta Moisés itànàacaté tàacáisi nùwali càide iyúwa Dios ichùulianátē itànàaca. Profetanái nacái, áibanái nacái itànèeyéicaté Salmos nacàlidacaté tàacáisi nuináwaná ìwali. Yá macáita idéca ichàbacawa càide iyúwaté natànàaná —íimaca yái Jesúscua.

⁴⁵ Néese Jesús imàacaca náalíacawa cayába càinácaalí ímáaná yái Dios itàcacáica.

⁴⁶ Yá íimaca nalí àniwa:
—Natànàacaté tàacáisi íiméerica iwàwacutáanápinátē nuétacawa, núa Mesíasca, judío icuérinápináca. Quéwa, náimacaté numichàanápinátewa yéetácáisi íicha másiba èeri irìcu. Bàaluité profetanái itànàacaté nacái tàacáisi íiméerica iwàwacutáanápinácué picàlidaca nuináwaná ìwali canánama èeri mìnánai irí.

⁴⁷ Quéechacáwa iwàwacutácué picàlidaca nalíni chái Jerusalén ìyacàlená irìcu. Picàlidacué nacái macáita wenàiwicanái iríni neebáidacaténá nutàacái, namàacacaténá náichawa nacái yái báawéerica namànírica yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná íicha.

⁴⁸ Píacué nuéwáidacaléca, pidécuéca piicáca macáita yái numànírica.

⁴⁹ Aibaalípiná nubànùacuéca Espíritu Santo piwàwa irìculé càide iyúwa Núaniri Dios ímáanátécué pirí, pimànicaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná. Piyamáacuéwa chàta Jerusalén ìyacàlená irìcu. Picácué pimusúawa íicha àta Espíritu Santo yàanàacatalépináta iwàlùacawa piwàwalìculécué, yèeripinácué pichàini chènuníiséerica —íimaca yái Jesúscua.

Jesús sube al cielo

⁵⁰ Néesetécáwa Jesús itéca nía méetàuculé Jerusalén ìyacàlená íicha. Yá nàanàaca Betania ìyacàlená néré. Yá imichàidaca icáapiwa napualé. Yá isutáca nalí Dios íicha imàníinápiná nalí cayábéeri.

⁵¹ Idècunitàacá isutáca nalí Dios íicha, yá yàacawa náicha, imichàacawa náicha chènuniré.

⁵² Nàaca icàaluíniná, néese nèepùacawa Jerusalén ìyacàlená irìculé casíimáiri iyú.

⁵³ Yá nàyaca èeri imanùbaca templo irìcu, yèeyéica Dios irí cayábéeri.

SAN JUAN

La Palabra de Dios hecha hombre

¹ Jesucristo iyacaté bàaluité ipíchawáise idàbacawa yái èeriquéi. Yái Jesucristoca, yácata Tàacáisi imàaquéerica wáalíacawa Dios ìwali. Iyacaté abédanaméeri íwitáise Dios yáapicha, yái Dios yáapichéerica Jesucristo. Yácata Wacuèriná Dioscani, yái Jesucristoca, bàaluité èeri, siùca nacáide.

² Yái Jesucristoca, yátē iyaca Dios yáapicha èeri ipíchawáise.

³ Dios imàacacaté Jesucristo idàbaca macái wawàsi. Canácata wawàsi iyéerica càmírité Jesucristo idàba, canásíwa. Yácata imàníricaté macáita.

⁴ Yái Jesucristoca, yácata yèerica nacáuca, macáita yái iyéerica. Yái Jesucristo yèerica macái wawàsi icáuca, yácata nacái imàaquéerica wenàiwica náalíacawa càinácalí iwàwacutáaná namànica nàyaténi machacàníiri iyú báisíri tàacáisi ìwali càide iyúwa camalási imàacacaalí waicáca amaláwaca.

⁵ Yái Jesucristoca imàacaca wáalíacawa iyaca càide iyúwa camalási icànéeri catéeri irìculé. Yàanàacaté aleí èeri irìculé amalácaténá imànica wenàiwicanái íwitáise yéewanápiná càmita quirínama namàni càide iyúwa catéeri íwitáise Satanás ichùllaná nía. Satanás càmitaté idé imawènìadaca íchawa Jesucristo.

⁶ Néeseté idècunitàacá Jesucristo iyaca chái èeri irìcu, néenialíté iyaca asíali Dios ibànuèericaté íipidenéeri Juan el Bautista.

⁷ Dios ibànuacaté Juan icàlidacaténá tàacáisi Dios inùmalícuíse, icàlidacaténá nacái wenàiwicanái irí Jesucristo yàanàacaté, yái amaléerica imànica wenàiwicanái íwitáise náalíacaténáwa càinácalí iyú náalimá nàyaca machacàníiri iyú. Dios ibànuacaté Juan, yéewacaténá wenàiwicanái neebáidaca Jesucristo itàacái idécanáamiténéemíaca Juan icàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali.

⁸ Yái Juanca càmitaté amalá imànica wenàiwica íwitáise. Quéwa Dios ibànuacaté Juan icàlidacaténá Jesucristo iináwaná ìwali, yái imàaquéerica wenàiwica náalíacawa càinácalí iyú náalimá nàyaca machacàníiri iyú.

⁹ Yái Jesucristoca, yácata abérera amaléerica imànica macái wenàiwica íwitáise yeebáidéeyéica itàacái náalíacaténáwa càinácalí iwàwacutáaná namànica nàyaténi machacàníiri iyú; yácata yàanèericaté aleí èeri irìculé.

¹⁰ Yái báisíri Tàacáisica íipidenéerica Jesucristo yèepunícatéwa chái èeri irìcu. Ewita Dios imàacacáanítaté Jesucristo idàbaca canánama chái èeri irìcuírica, càicáaníta èeri mìnánai càmitaté náalíawa cawinácalí, càmita nacái cayába naicácani.

¹¹ Jesucristo yàanàacaté aleí èeri irìculé idàbéericaté irípináwa, néese níái wenàiwica Jesucristo imàníiyéicaté càmitaté natàida cayábani.

¹² Quéwa cawinácalí wenàiwica iwàwéeyéica Jesucristo, yeebáidéeyéi nacái itàacái, yái Jesucristo imàacaca Dios yéenibeca nía.

¹³ Dios yéenibeca nía, quéwa càmita càide iyúwa wenàiwica imàníiná yéenibewa, càmita nacái iyúwa wenàiwica iwàwáaná imànica iiná iyúwa. Dios càmíiri imàni càide iyúwa wenàiwica imàníiná. Dios yeedácáita nía yéenibepináwa iyúwata iwàwáaná imànica.

¹⁴ Yái báisíri Tàacáisica íipidenéerica Jesucristo, yàanàacaté aleí èeri irìculé, yái yèepunícatéwa iyúwa asíali. Yái yèepunícatéwa wáapicha achúma èeríinata, idèniéri abérera cayábéeri íwitáisewa, icàlidéeri nacái abérera yái báisíri tàacáisica. Wadéca waicáca máiníiri cachàinica íwitáise, icànéeri icamaláná chènuniíséeri iyúwa, yácaináta abérera Dios Iirica, yái Jesucristoca.

15 Juan el Bautista icàlidacaté cachàiníri iyúni Jesucristo iináwaná ìwali. Juan íimaca: “Yácata nucàlidéericatécue pirí ìwali núumacaalíté áiba máiníri cachàinica nuícha yàanàanápинáté núamirlcubàa. Cachàinírica nuíchani, iyacaináté bàaluitésíwa nupíchawáise, ipíchawáiseté numusúaca nuicá èeri”, íimaca yái Juanca.

16 Máiní cayábéeri íwitáise, yái Jesucristoca, yá imànica walí madécaná cayábéeri quéwanáta mamáalàacata, macáita wía yeebáidéeyéica itàacái.

17 Dios imàcacaté profeta Moisés yéewáidaca wàawirináimi israelitanái namànicaténáté càide iyúwa Dios ichùullaná nía quéwa Jesucristo idéca yásáidaca walí cáinináca Dios iicáca wenàiwica. Jesucristo yéewáida wía nacái macái Dios itàacái báisíiri iyú.

18 Canácatàacá áiba Jesucristo íicha iiquéeri Dios, quéwa Jesucristo, yái Dios Iiri abérera, yácata Wacuèriná Dioscani, yái Jesucristoca, cáininéerica Dios iicáca; yái Jesucristo yácata abérera imàaquéerica wáalíaca Wániri Dios ìwaliwa, càinácalí Dios íwitáise iyaca.

Juan el Bautista da testimonio de Jesucristo

19 Bàaluité Juan el Bautista icàlidacaté Dios itàacái wenàiwicanái irí. Néese judío íwacanánai iyéeyéica Jerusalén iyacàlená irìcu nabànùaca wenàiwica Juan yàatalé, abénaméeyéi sacerdote, levita nacái íbaidéeyéica templo irìcu. Nabànùaca nía nasutácaténá néemìawa Juan cawinácaalíni.

20 Yá Juan icàlidaca nalí iináwanáwa machacànita báisíiri iyú. Iimaca nalí:
—Càmita Mesías núaquéi, yái wacuèrinápináca Dios ibànuèripiná walí, wía israelitaca —íimaca yái Juanca.

21 Néese nasutáca néemìawa àniwani:
—Néeni, ¿cawiná pía? ¿Profeta Elíassica pía yàanèerica àniwa càide iyúwaté áiba profeta ímáaná? —náimaca. Néese Juan íimaca nalí:

—Càmita núa yái —íimaca yái Juanca. Néese náima irí mamáalàacata:
—Néese, ¿píasica profeta Dios ibànuèripináca walí càide iyúwaté profetanái ímáaná wàawirináimi irí? —náimaca. Néese Juan íimaca:

—Càmíri —íimaca yái Juanca.
22 Néese náimaca irí:
—Néeni, ¿cawiná pía? Iwàwacutá wáalíacawa machacàníri iyú wacàlidacaténá nalíni, níái ibànuèyéica wía. ¿Càiná pímaca píwaliwa? —náimaca irí.

23 Néese Juan íimaca nalí:
—Núaca yái asiali icàlidéerica nalí cachàiníri iyúni, manacúali yùucubàa càinawàiri, càide iyúwaté profeta Isaías itànaná tàacáisi Dios inùmalícuíse. Yá núumaca nalí: ‘Càide iyúwa wenàiwicanái ichùnìacaalí machacàníri àyapu Náiwacali irípináwa, càitacué nacái iwàwacutácué pichùnìaca píwitáisewa Wacuèriná Dios irípiná, pitàidacaténácué cayábéeri iyúni’, cài núumaca nalí —íimaca yái Juanca.

24 Níái wenàiwica yèeyéicatéwa Juan yàatalé, fariseonái ibànuàcaté nía.
25 Yá nasutáca néemìawa Juan:

—Néeni, càmicaalí Mesías pía, yái wacuèrinápiná Dios ibànuèripináca walí, wía israelitaca, càmicaalí nacái profeta Elías pía, yàanèerica àniwa, càmicaalí nacái profeta pía Dios ibànuèripinácaté walí càide iyúwaté profeta Moisés ímáaná wàawirináimi irí, néese, ¿cáná pibautizá wenàiwica? —náimaca.

26 Juan íimaca nalí:
—Nubautizá wenàiwica úni yáaculé, quéwa iyaca pèewi áiba càmíricuéca píalía ìwali.

27 Yàanàaca núamirìcubàawa. Mání cachàiníri íiwitáise nuícha. Nuíwacalicaní, yái yàanèeripináca; nuicáca núawawa càiride iyúwa yàasu wenàiwica càmíri cachàini náicha canánama, máníncáiná cayábéerica nuíchani –íimaca yái Juanca.

28 Càité Juan icàlidaca nalíni aléera íipidenácatelé Betania, iyéerica abéemàalé Jordán inanába íicha, Juan ibautizácatelé wenàiwica.

Jesús, el Cordero de Dios

29 Néeseté mapisáináami àniwa Juan iicáca Jesús yàacawa ipualé. Juan íimaca Jesús ìwali: “¡Piicácué Dios yàasu Cordero, yéetéeripináwa càide iyúwa nanúacaalí oveja wàlisài iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalíisewa. Yácata yùuwichèeripinácawa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú èeri mìnánái ibáyawaná ìwalíse!

30 Nudéca nucàlidacuéca pirí iináwaná ìwali núumacaalítécué pirí: ‘Aiba yàanàapinácawa núamirìcubàawa, yácata cachàiníri nuícha, iyacainátē báaluité nupíchawáise ipíchawáiseté numusúaca nuicá èeri’, càité núumacué pirí.

31 Núa nacái càmitaté núa nacái càirínaalíni, yái Dios ibànuèripinácaté walí, quéwa nudéca nùanàaca nubautizácaténá wenàiwica úni yáaculé yéewanápiná Israel itaquénainámi náalía naicácani”, íimaca yái Juanca.

32 Néese Juan el Bautista íimaca àniwa: “Nudéca nuicáca Espíritu Santo iricùacawa chènuníise càiride iyúwa unùcu iicácanáwa, yá Espíritu Santo iyamáacawa ìwali.

33 Néese càmitàacáwa núa nacái mamáalàacata cawinácaalíni, quéwa Dios, yái ibànuèrica núa nubautizáanápiná wenàiwica úni yáaculé íimaca nulí: ‘Piicápiná Espíritu Santo iricùacawa iyamáacawa abéeri asiali ìwali, yásí píalíacawa yácata yái ibànuèripináca Espíritu Santo wenàiwicanáí irí, yái Espíritu yàacawéeridéeripináca níawa, ibautizácaténá náiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú’, cài íimaca nulí yái Diosca.

34 Nudéca nuicáca càide iyúwa Dios íimáanátē nulí ìwali, íná nucàlidacué piríni, Dios Iiricani”, íimaca yái Juanca.

Los primeros discípulos de Jesús

35 Néeseté mapisáináami àniwa, Juan el Bautista iyaca néeni àniwa pucháiba yéewáidacalé yáapichawa.

36 Juan iicáca Jesús yèepunícawa néenibàa, yá Juan íimaca yéewáidacalénáí iríwa:

—¡Piicácué Dios yàasu Cordero yéetéeripináwa càide iyúwa nanúacaalí oveja wàlisài iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalíisewa! —íimaca yái Juanca.

37 Néese níái pucháiba Juan yéewáidacaléca idécanáami néemìaca Juan íimáaná nalí, yá nàacawa Jesús yáamíisewa.

38 Néese Jesús iwènúa iicáidaca nalí, nàacawa yáamíisewa, yá íimaca nalí:

—¿Càinásicué piwàwa? —íimaca nalí. Néese náimaca irí:

—Pía yéewáidéerica wía, ¿alénásica picapèe? —náimaca irí.

39 Néese Jesús íimaca nalí:

—Wàacué waicáca —íimaca nalí. Iná nàacawa yáapicha, yá naicáca alénácaalí yá. Yá nayamáacawa yáapicha yáté èerica déecucáiná èeri a las cuatrota táica nàanàacaalíté néré.

40 Abéeri néená íipidená Andrés, níái pucháiba yéemièyéica Juan el Bautista íimáaná néese nàacawa Jesús yáamíisewa. Yái Andrésca, yácata Simón Pedro iméeréerica.

41 Néese Andrés yàacawa caquialéta icutáca ibèeriwa Simón. Yá Andrés íimaca Simón irí:

—Wadéca wàanàaca yái Mesíasca (íimáanáca “Cristo” griego itàacái iyú), yái wacuèrinápiná Dios ibànuèrica walí, wía israelitaca —íimaca yái Andrésca.

42 Néese Andrés itéca Simón Jesús yàatalé. Yá Jesús iicáidaca Simón irí, yá íimaca irí:

—Píacata Simón, Juan ìiri. Quéwa siùcade numàaca píipidená Cefas (íimáanáca Pedro griego itàacái iyú) —íimaca yái Jesúsca.

Jesús llama a Felipe y a Natanael

43 Néseté mapisáináami àniwa Jesús iwàwa yàacawa Galilea yàasu cáli néré, yá Jesús yàanàaca Felipe. Yá íimaca Felipe irí:

—Aquialé, piawa núapicha, yéewacaténá nuéwáidacaléca pía —íimaca yái Jesúsca.

44 Yái Felipe Betsaida ìyacàlená néeséeri alé nacáide Andrés, Pedronái ìyacataléca.

45 Néese Felipe yàaca icutáca Natanael, yá Felipe íimaca Natanael irí:

—Wadéca wàanàaca yái asìali profeta Moisés itànèericaté iináwaná ìwali. Yácata Jesús, yái Nazaret ìyacàlená néeséerica náiméerica ìwali José ìirimica —íimaca.

46 Néese Natanael íimaca:

—Canáca cayábéeri wenàiwica Nazaret ìyacàlená irìcu —íimaca yái Natanaelca. Quéwa Felipe íimaca irí:

—Aquialé, piaca piicácani —íimaca.

47 Néese Jesús iicáca Natanael yàacawa ipualé, yá Jesús íimaca Natanael ìwali:

—Aca néese israelitasíwa, ìyéerica machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, canácatáita ichìwáida áibanái —íimaca yái Jesúsca.

48 Néese Natanael íimaca Jesús irí:

—¿Càinásica pidéená píalía nùwali? —íimaca. Néese Jesús íimaca irí:

—Nuicácaté pía ipíchawáise Felipe imáidaca pía piyacaalíté higuera yéetaná yáamibàa —íimaca yái Jesúsca.

49 Néese Natanael íimaca irí:

—Nuíwacali, ¡Dios lirica pía! ¡Píacata yái icuèripináca wía, wía Israel itaquénainámica! —íimaca.

50 Jesús íimaca irí:

—¿Peebáidasica nutàacái núumacáinácáita pirí nuicácaté pía higuera yéetaná yáamibàa? Mesúnamáita piicápiná áiba wawàsi cachàiníwanái —íimaca yái Jesúsca.

51 Jesús íimaca nacái:

—Péemìacué cayába, áibaalípiná piicápiná capíraléeri cáli yàacùacawa, yásí Dios yàasu ángelnái namichàacawa nuícha, nalicùacawa àniwa nùwali, núa asìali Dios néeséerica —íimaca yái Jesúsca.

2

Una boda en Caná de Galilea

1 Nésetécáwa másibáaná èeri irìcu, abéeri asìali icásàacawa áiba yàcalé irìcu íipidenácaté Caná, Galilea yàasu cáli íinata. Yá namànica irí fiesta. Jesús yáatúa ìyaca fiesta néré.

2 Néese Jesús ìyaca nacái néeni wáapicha, wía yéewáidacaléca, namáidacáiná wía wàacaténá waicáca náapicha fiesta.

3 Néese uva ituní imáalàacawa náicha, yá Jesús yáatúa úumaca irí:

—Idéca imáalàacawa náicha uva ituníca —úumaca.

4 Quéwa Jesús íimaca ulí:

—Núatúa, ¿cánásica cài píimaca nulí? Càmitàacá nuénaiwaná yàanàa —íimaca yái Jesúsca.

5 Quéwa Jesús yáatúa íimaca nalí níái iwacuèyéica nalí yàacàsi:

—Pimànicué macáita iyúwata ichùulìlanácué pía —úumaca.

6 Nàyacaté néré seis namanùbaca catùa manuínaméeyéí íba icatùalená, nàucùacaténá nalìculé úni, càide iyúwa judío íwitáise ìyáaná, iwàwacutácainá judiónái imànica culto nacáiri náibacaténá nàasuwa, nacáapi nacáiwá ipíchawáise nayáaca nayáacaléwa masacàcaténá Dios iicáca nía. Abénaméeyéí catùa manuínaméeyéí náalimá napuníacawa cincuenta litro imanùbaca úni iyú, áibanái setenta litro imanùbaca iyú náalimá nacái napuníacawa.

7 Néese Jesús íimaca nalí níái íibaidéeyéica néré:

—Pipuníadacué níái catùa úni iyú —íimaca yái Jesúscia. Yá napuníadaca nía macáita, àta catùa inùma nérénama.

8 Néese Jesús íimaca nali:

—Siùca peedácué achúmanamata catùa irìcuíse, yá pitécuéni fiesta íwacali irí, yáalimáidacaténáni —íimaca yái Jesúscia. Yá namànica iyúwata Jesús íimáaná.

9 Yá fiesta íwacali yáalimáidaca úni iwènuéricatéwa uva ituní iyú, quéwa càmita yáalíawa síisáanácalíté needá yái uva ituníca. Níawamita íibaidéeyéica néré náalíacawa ìwali napuníadacáinátē catùa yáawami úni iyú. Néese fiesta íwacali imáidaca yàataléwa yái asìali wàlisàiri cáinuca imàníricaté matrimonio.

10 Yá fiesta íwacali íimaca irí:

—Aibanái namànicaalí fiesta, yá nàaca nàirapiná quéechacáwa cayábéeri yáwanái uva ituní, néese idécanáami nàiraca madécaná, yá yàaca nàirapiná áiba báawatéerita. Quéwa pidéca pidènìaca yái cayábéeri yáwanái àta siùca nacáide —íimaca.

11 Yái cayábéeri wawàsi Jesús imànírica nalí Caná iyacàlená néré Galilea yàasu cáli íinata, yácata idàbáanéeri cayábéeri imànírica càmírica wenàiwica idé imànica. Càita yáasáidaca nalí íwitáise chènuníséeriwa. Inátē wía yéewáidacaléca weebáidaca itàcacái cachàiníwanái.

12 Néesecáwa Jesús yàacawa Capernaum iyacàlená néré. Jesús yáatúa ùacawa yáapicha, yéenánái nacái, wía nacái yéewáidacaléca wàacawa yáapicha. Yá wàyaca néeni másiba èeritasica.

Jesús purifica el templo

13 Néenalíté mawiénica judiónái yàasu culto íipidenéeri Pascua wawàwalicaténá càinácalíté iyú Dios iwasàaca wàawirináimi Egipto yàasu cáli íicha. Wàacawa Jesús yáapicha Jerusalén iyacàlená néré.

14 Néese Jesús iwàlùacawa templo ibàacháwalená irìculé, yá iicáca wenàiwicanái iwéndéeyéica pacá, oveja nacái, unùcu nacái. Nawéndaca pírái wenàiwica irí iwàwéeyéica imànica sacrificio Dios irí nabáyawaná ìwalíisewa, ofrenda piná nacái. Nàyaca nacái áibanái icambiéyéica plata wenàiwica íicha. Yáwinéeyéicawa yàasu mesa iwéréwa nacambiácaténá náicha plata.

15 Néese Jesús ìwacáidaca íyanási, yá imànica cabèesi nacáiri, yá icalùadaca namusúawa macáita wenàiwica templo ibàacháwalená irìcuíse, nàasu pírái yáapichawa, ovejanái, pacá nacái. Néese níái icambiéyéica plata wenàiwica íicha needácaténá nalíwa plata, yá Jesús yúucaca nàasu moneda canánama cáli íinalaté, yá nacái itamàaca yúucawa náicha nàasu mesa canánama.

16 Néese Jesús yàalàaca nía cachàiníiri iyú níái iwéndéeyéica unùcu:

—¡Pitécué yái yàasusi templo íicha! ¡Picácué pimàni Núaniri Dios icapèe iyúwa nawéndacàalu! —íimaca yái Jesúscia.

17 Néese wía yéewáidacaléca wawàwalicaté tàacáisi rey David itànèericaté Dios liri inùmalícuíse cuyàluta Salmos irìcu. Iimacaté: “Máiní báawa nuicáca yái namàníináca báawéeri wawàsi piásu templo irìcu, pía Nucuèriná Dios; namànipiná nulí báawéeri máinícáiná cáinináca nuicáca picapèe”, íimacaté yái Dios lirica.

18 Néese abénaméeyéí judío íwacanánái ibàluèyéicawa néeni náimaca Jesús irí:

—¡Canáca yéewaná pimusúadaca nía templo ibàacháwalená íicha! Báisícalí Mesíasca pía, yái wacuérinápináca Dios ibànuèrica walí, wía israelitaca, néese pimàni waicá áiba wawàsi càmírica wenàiwica idé imànica píasáidacaténá pidènìaca Dios íwitáise —náimaca.

19 Jesús íimaca nalí:

—Ewitanica pimáalàidacáanítacué yái temploca, càicáaníta numichàidapiná ibàlùawa àniwani másiba èeri irícuwa —íimaca yái Jesúscia.

20 Néese níái judío íiwacanánái náimaca irí:

—Nadéca náibaidaca cuarenta y seis camuí namànicaténá yái temploca. Càmita pidé pimichàidaca ibàlùawa àniwani másiba èeri irícu —náimaca irí.

21 Quéwa Jesús itàanícaté iyaca ìwaliwata iyúwa templo.

22 Iná idécanáamíté Jesús imichàacawa yéetácáisi íicha, néese wía yéewáidacaléca wawàwalicaté yái tàacáisi Jesús icàlidéericaté nalí, ínaté weebáidaca manuísíwata Dios itàacái profetanái itànèericaté Jesús ìwali. Weebáidacaté nacái Jesús itàacái.

Jesús conoce a todos

23 Idécunitàacá Jesús iyaca Jerusalén iyacàlená néeni iicácaténá náapicha judiónai yàasu culto Pascua, yátē madécaná neebáidaca Mesíascani, yái Jesúscia, israelita icuérinápiná Dios ibànuèrica nalí, naicácaináté Jesús imànica yái càmírica wenàiwica idé imànica.

24 Quéwa Jesús yáalíacawa càmita neebáida itàacái báisiiri iyú yáalíacainá macáita náitáise.

25 Càmitaté iwàwacutá áibanái icàlidaca Jesús irí nàwali níái wenàiwicaca, yácainá Jesús yáalíacawa macáita wenàiwica íwitáise.

3

Jesús y Nicodemo

1 Iyacaté fariseo íipidenéeri Nicodemo, abéeri judío íiwacanánái yéená máiníiri cámietacanáca.

2 Yái Nicodemo yàacawa ipáchicaca Jesús yàatalé táiyápi itàanícaténá yáapicha. Nicodemo yàacawa néré táiyápica ipíchaná yàacawéyéiná fariseo náalíacawa ìwali ipáchianá Jesús. Yá Nicodemo íimaca Jesús irí:

—Pía yéewáidérica wía, wáalíacawa piwali Dios idéca ibànùaca pía péewáidáanápiná wía. Cài wáalíacawa càmicainá yáalimá áiba imànica yái càmírica wenàiwica idé imànica, càide iyúwa pimànína, càmicaalí Dios yàacawérida níá —íimaca yái Nicodemoca.

3 Néese Jesús íimaca irí:

—Péemìa cayábani, càmicaalí Dios imàaca wenàiwica imusúaca iicá èeri àniwa wàlisài iyú, néese càmita yéewa yáalíacawa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa —íimaca yái Jesúscia.

4 Néese Nicodemo isutáca yéemìawa Jesús:

—¿Càinásica béeri asiali yáalimá imusúacawa wàlisài iyú àniwa? ¿Yáalimásica iwàlùacawa yáatúa idèrìculéwa imusúacaténá iicá èeri wàlisài iyú àniwa? —íimaca yái Nicodemoca.

5 Jesús íimaca irí:

—Péemìa cayábani, macái wenàiwica namusúaca naicá èeri idàbáanéeri yàawiría úni nacáiri yèewi. Néeseta quéwa iwàwacutá Espíritu Santo imàacaca wàlisài náitáise, nadènìacaténá nacáucawa chènuníiséeri Espíritu Santo yèerica nalí. Càita yéewa Dios yàasunáica nía, Dios icùanápiná nía.

6 Cawinácaalí wenàiwica imusuéricawa inanái íicha, idènìaca iináwa chái èeri irìcuírica, quéwa cawinácaalí wenàiwica Espíritu Santo imàaquéerica wàlisài íwitáise, idènìaca Espíritu Santo.

7 Píalimáida péemìaca càinácaalí íimáaná yái tàacáisi núuméerica pirí: 'Iwàwacutá Dios imàcacaca wenàiwica imusúaca iicá èeri àniwa wàlisài iyú', cài núumaca pirí.

8 Péemìa comparación: Cáuli ipùaca àta alénácaalí Dios imàcacaca cáuli yàacawa. Yá péemìaca cáuli isàna quéwa càmita píalíawa sísisáanácaalí yàawa yái cáulica. Càmita nacái píalía ìwali alénácaalí yàawa. Càita nacái càmita píalimá píalíacawa càinácaalí iyú Espíritu Santo wàlisài imànica wenàiwica íwitáise, nadènìacaténá nacáucawa chènuníiséeri Espíritu Santo yèerica nalí —íimaca yái Jesúsca.

9 Néese Nicodemo isutáca yéemìawa Jesús àniwa:

—Néeni, ¿càinásica yéewaná càicani? —íimaca.

10 Jesús íimaca irí:

—Píacata caináwanéeri yéewáidéerica Israel itaquénainámi, ¿cáná càmita píalíawa ìwali yái núumáanáca?

11 Péemìa cayábani, watàaníca ìwali yái wáaliérica ìwali, wacàlidacué nacái piríni, yái waiquéerica, quéwa càmitacué peebáida watàacái.

12 Càmicaalícué peebáida nucàlidacaalícué pirí ìwali yái Dios imànírica chái èeri irìcu, néese, ¿càinásicué píalimá peebáidaca nucàlidacaalícué pirí ìwali yái Dios imànírica chènuniré?

13 "Canáca áiba nuícha chái èeri irìcu lìyéericaté chènuniré icàlidacaténá càinácaalí lìyáaná néré, abérerita núa yái iricuèricatéwa chènuníise, núa asìali Dios néeséerica, núa chènuníiséerica.

14 Péemìacáwa comparación: Bàaluité madécaná wàawirináimi iwàwacaté yéetácawa àapi iyú àapinái yaamíacáináté nía manacúali yùucubàa càinàwàiri. Néese profeta Moisés imànicaté àapi yéenáwaná bronce imànicaná. Néeseté Moisés imichàidaca àapi yéenáwaná àicu cáaléeri ìwali yéewanápináté macáita wenàiwica naicáidaca irí, níái àapi yaamiéyéicaté. Naicáidacaalíté yéenáwanási irí, yáté cárca nía iculále íicha. Càita nacái iwàwacutá wenàiwicanái imichàidaca núa chènuniré cruz ìwali, núa asìali Dios néeséerica, yéewanápiná macái wenàiwica naicáidaca nulí.

15 Càita Dios imàacapiná namànica nulí yéewanápiná macáita cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái càmita náucawa Dios íicha càiripináta, néese nadènìaca nacáucawa càmíiri imáalàawa Dios yáapicha —íimaca yái Jesúsca.

El amor de Dios para el mundo

16 "Máiní cainináca Dios iicáca macái èeri mìnánái íná cài imànica nalí: ibàñuaca nalí Iiriwa abérerita yéewanápiná macáita cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios Iiri itàacái càmita náucawa Dios íicha càiripináta, néese nadènìaca nacáucawa càmíiri imáalàawa Dios yáapicha.

17 Càmicáináté Dios ibàñuà Iiriwa aléi èeri irìculé yùuwichàidacaténá èeri mìnánái nabáyawaná ìwalíise. Néese Dios ibàñuacaté Iiriwa iwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

18 "Càmita Dios yùuwichàidapiná càiripináta cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios Iiri itàacái. Quéwa Dios idéca íináidacawa yùuwichàidáanápiná càiripináta cawinácaalí càmíiyéica yeebáida Dios Iiri itàacái, yái Dios Iiri abérerita, càmicáiná neebáidani.

19 Dios idéca íináidacawa yùuwichàidáanápiná nía, cawinácaalí càmíiyéica yeebáida Dios Iiri itàacái. Péemìa comparación: Yái Dios Iiri lìyaca càide iyúwa camalási chái èeri irìcu, imàaquéeri waicáca cayába yácainá Dios Iiri yáasáidaca

wenàiwicanáí irí cabáywawanáca nía. Quéwa níái èeri mìnánáica càmíiyéica yeebáida Dios Iiri itàacái casíimáica namànica nabáywawanáwa catácainá náitáise, íná càmita cayába naicá Dios Iiri yásaidéerica cabáywawanáca nía.

20 Péemìa comparación: Cawinácaalí wenàiwica imàníyéica ibáywawanáwa càmita nàawa camalási yàatalé ipíchaná áibanái naicáca yái báawéerica namàníirica, càita nacái cawinácaalí càmíiyéica yeebáida Dios Iiri itàacái báawaca naicáca Dios Iiri manuísíwata, náuca nacái náichawani, ipíchaná yásaidaca áibanái iicá nabáywawaná.

21 Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica báisíri tàacáisi càmita cài namàni. Néese, namàcacaca áibanái iicáca macáita namàníirica yéewacaténá áibanái náalíacawa namànica càide iyúwa Dios iwàwáaná”, íimaca yái Jesúsca.

Juan el Bautista vuelve a hablar de Jesús

22 Néseté Jesús yàacawa wáapicha, wía yéewáidacaléca Judea yàasu cáli ínatalé. Yá wàyaca néeni másibáwanáí èeri. Yá Jesús imàacaca wabautizáca wenàiwicanáí, náasáidacaténá nawènúadacaté náitáisewa Dios irípiná.

23 Juan el Bautista ibautizácaté yàacawa wenàiwica nacái Enón ìyacàlená néré mawiénita Salim ìyacàlená irí ìyacáiná néeni manùba úni. Inátē wenàiwica yàanàaca néré. Yá Juan ibautizáca nía.

24 Càité imànicá ipíchawáiseté romanonáí icuèyéicaté wàasu cáli náucaca Juan el Bautista presoíyéi ibànalìculé.

25 Néese abénaméeyéi néená Juan yéewáidacalénáí, abéeri judío nacái nadàbaca natàanica nalíwáaca ùuleeri wawàsi iyú, iwali càirilinácaalí ibautizá cayábáwanáí, Juan el Bautistasica, càmicaalí nacái Jesús yéewáidacalénáisica.

26 Iná Juan yéewáidacalénáí yàacawa Juan yàatalé. Yá náimaca irí:

—Pía yéewáidéerica wía, yáara asìali iyéericate piapicha abéemàalé Jordán inanába lícha, yái picàlidéericate walí iwali, siùca macáita nàacawa yàatalé nabautizácaténáwa, yá nàacawa yáapicha, yéewáidacalécaténá nía —náimaca.

27 Néese Juan íimaca nalí:

—Dios imàacaca walí íbaidacalési iyúwata iwàwáaná imàacaca wáibaidacalépiná, íná yéewa wáalíacawa Dios idéca imàacaca cachàinírica nuíchani, yái Jesúsca.

28 Bàaluité péemìacuéca nucàlidáanáté nalí machacàníri iyúni càmíirita Mesías núa, yái wacuèrinápináca Dios ibànuèrica walí, wía israelitaca. Néese, núumacatécué pirí nútata yái wenàiwica Dios ibànuèrica Mesías ipíchalé.

29 Péemìacué comparación: Asìali yeedácaalí yàacawéetúapináwa, yá natéca úa ùacawéeri yàataléwa, yá casíimáica iwàwa, itàaníca casíimáiri iyú náapicha. Néese yái asìali yàacawéeriná ibàluèricawa néeni, máiní casíimáica yéemìaca yàacawéeriná itàacáiwa. Yá casíimáica ínáidacawa yàacawéeriná iwaliwa mènacàu yàanàacáiná ùyacaténá ùacawéeri yáapichawa. Càita nacái núa. Casíimáica nuínáidacawa wenàiwica nàacáináwa Jesús yàatalé, yàasunáicaténá nía.

30 Iwàwacutá macáita nuéwáidacalé manùbéeyéi nàacawa nuícha nàacaténá Jesús icàaluíniná cachàinicáiná nuícha càiripinátani —íimaca yái Juanca.

El que viene de arriba

31 Juan el Bautista íimaté nacái: “Yái Dios Iiri yàanèerica chènuníise, yácata cachàiníri náicha canánama. Quéwa núa, imusuéricaté iicá èeri càide iyúwa macái wenàiwica iyáaná, nùyaca chái èeri irícu càide iyúwa asìali iyáaná meedá, nucàlida nacái iwali yái wawàsi Dios imàaquéerica núalíacawa iwali chái èeri irícu. Quéwa yái Dios Iiri yàanèerica chènuníise, yácata cachàiníri náicha canánama.

32 Icàlida nacái ìwali yáí iiquéerica chènuniré, yá nacái yéemièrica quéwa máisibáwanáita nía cài yeebáidéeyéica itàacái.

33 Quéwa cawinácalí yeebáidéerica Dios Iiri itàacái, yáí wenàiwicaca yásasáidaca yeebáidaca Dios itàaníca básíiri iyú.

34 Yái Jesús Dios ibànuèrica itàaníca Dios inùmalìcuíse, Dioscainá idéca yàaca irí Espíritu Santo manuísíwata, càmita Dios imáisanà Espíritu Santo Jesús íicha.

35 Cáinináca Wáaniri Dios iicáca Iiriwa, idéca nacái Dios imàacaca Iiri icùanápína macáita.

36 Cawinácalí yeebáidéerica Dios Iiri itàacái, idènìaca icáucawa càmíri imáalàawa Dios yáapicha, quéwa cawinácalí càmírica iwàwa yeebáidaca Dios Iiri itàacái, canáca icáuca càmíri imáalàawa, néese yùuwichàapinácawa manuísíwata Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú”, íimaca yái Juanca.

4

Jesús y la mujer de Samaria

1-2 Néseté fariseonái náalíacawa Jesús idènìaca yéewáidacalénáwa manùbéyéi Juan el Bautista íicha: Náalíacaté nacáiwa Jesús imàacaca wabautizáca manùbéyéi wenàiwica Juan el Bautista íicha. Jesús càmitaté ibautizá wenàiwica, néese imàacaca wabautizáca nía.

3 Jesús yáalíacawa fariseonái fináidacawa caluéri iyú ìwali, iná Jesús yàacawa Judea yàasu cáli íicha. Yá yéepùacawa yàacawa Galilea yàasu cáli nérépiná.

4 Jesús iwàwacutácaté ichàbacawa Samaria yàasu cáli íinatalé.

5 Iná yàanàaca wáapicha, wía yéewáidacaléca, Sicar iyacàlená néré Samaria yàasu cáli íinata. Yái yàcaléca iyaca mawiénita Jacob yàasu cáli irí, yái cálica Jacob yèericaté iiri iríwa íipidenéericaté José.

6 Iyaca néeni utàwi nacáiri nàisèeri irícuíse úni íipidenéeri Jacob yàasumi. Jesús yàanàaca néré chamàléeri yàacawa àyapu iyú, yá yáawinacawa mawiénita utàwi nacáiri irí, yái nàisèerica irícuíse úni. Wàanàacaté néré batéwacaalíté machacànica èeri.

7-8 Néese wàacawa yàcalé irículé, wía Jesús yéewáidacaléca, wawènìacaténá wayáapináwa. Néese inanái Samaria yàasu cáli néeséechúa ùanàaca uìsàacaténá úni. Yá Jesús íimaca ulí:

—Pìa nuìra úni —íimaca ulí.

9 Quéwa càmita cayába judiónái, samaritanonái nacái naicáyacacawa. Càmita nacái nàira náapichawáaca bacàa irícuíse úni. Iná úái Samaria yàasu cáli néeséechúaca úumaca Jesús irí:

—Píacata judíosàiri, ¿cáná pisutá nuícha úni, núa Samaria yàasu cáli néeséechúaca? —úumaca.

10 Néese Jesús íimaca ulí:

—Càmita píalíawa ìwali yáí cayábéerica Dios iwàwéerica imànica pirí. Càmita nacái píalíawa cawinácalí núa, núa isutéerica píicha úni. Píalíacaalí cawinácalí nútá, yásí pisutáca nuícha únitá, yá nùaca pirí cáuri únitá —íimaca yái Jesúsca.

11 Néese úumaca irí:

—Néeni, canáca pirí úni yàalu peedácaténá úni, máiní depuíwalécani yái única. ¿Síisáaná peedápiná cáuri úni?

12 Wàawirimí Jacob imàacacaté walí yáí utàwica wàisèeripiná irícuíse úni. Yeedácatácaté lìrapináwa úni. Càita nacái Jacob yéenibe, ipìranái nacái nàiracaté úni chái. ¿Píasica cachàiníiri wàawirimí Jacob íicha? —úumaca.

13 Néese Jesús íimaca ulí:

—Cawinácalí wenàiwica lìréeyéica yáí única iyéerica chái, mamáalàacata nèepùaca macàlaca nawàwa àniwa.

14 Quéwa cawinácaalí ìiréerica úni nuèrica irí càmita quirínama yèepùa macàlaca iwàwa àniwa. Néese úni nuèrica irí, imichàapinácawa mamáalàacata iwàwalícu yàacaténá irí icáuca càmíiri imáalàawa —íimaca yái Jesúscsa.

15 Uái inanáica úumaca Jesúscsa irí:

—Uwé, pìa nulí única yéewanápiná càmita nuèpùawa macàlaca nuwàwa àniwa, càmita nacái iwàwacutá nuèpùaca nuìsàaca úni àniwa —úumaca.

16 Jesúscsa íimaca ulí:

—Pìa pimáidaca piacawéeriwa. Pité néesení —íimaca yái Jesúscsa.

17 Néese úumaca irí:

—Canácata nunìri —úumaca. Néese Jesúscsa íimaca ulí:

—Pidéca picàlidaca nulí báisíiri iyúni canáca pinìri.

18 Pidéca pidènìaca cinco namanùbaca pinìrináwa, yá pidéca piúcaca píchawa macáita nía. Asìali piyéerica yáapicha càmírita pinìri. Iná pidéca picàlidaca nulí báisíiri iyúni —íimaca yái Jesúscsa.

19 Néese úái inanáica idécanáami uémìacani, yá úumaca irí:

—Siùca nuínáidacawa cawàwanáta profetaca pía, icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalícuíse.

20 Wàawirináimi samaritano nàacaté Dios icàaluíniná chái manuíri díli ínata, quéwa píacué judíoca, pímacuéca iwàwacutáanása macái wenàiwica nàaca Dios icàaluíniná Jerusalén iyacàlená néenibàata —úumaca.

21 Néese Jesúscsa íimaca ulí:

—Péemìa nulí cayába, peebáida nutàacá. Mesúnamáitacué pìapiná Wáaniri Dios icàaluíniná, quéwa càmitacué iwàwacutápiná pìanàaca aléi díli ínatalé, càmitacué nacái iwàwacutá piacawa Jerusalén iyacàlená irìculé.

22 Píacué samaritanoca càmitacué píalía Dios ìwali pièricuéca icàaluíniná. Quéwa wía judíoca wáalíaca Dios ìwali yái wèerica icàaluíniná, yácainá judíosàiricani yái iwasèeripináca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

23 Quéwa mání mesúnamáita, siùca èeri nacái, cawinácaalí báisíiyéica iwàwa yàaca Wáaniri Dios icàaluíniná nàapiná icàaluíniná báisíiri iyú manuísíwata macái nawàwalícuísewa càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, yácainá Wáaniri Dios iwàwa cài wenàiwica yàaca icàaluíniná.

24 Canáca Dios iiná càide iyúwa wenàiwica iiná èeri irìcuírica íná càmita idé wenàiwica iicáca Dios. Càita nacái càmita wáalimá waicáca watuí iyúwa càinácaalí iyú wenàiwica yàaca Dios icàaluíniná, nàacainá icàaluíniná nawàwalícuísewa. Iwàwacutá wenàiwica nàaca Dios icàaluíniná báisíiri iyú macái nawàwalícuísewa, càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná —íimaca yái Jesúscsa.

25 Néese úái inanáica úumaca:

—Núalíacawa Mesías yàanàanápiná (íimáanáca “Cristo” griego itàacái iyú), yái wacuérinápináca Dios ibànuèripiná walí. Mesías yàanàacaalípiná, yásí icàlidaca walíwa macáita, wáalíacaténá wéemìaca cayába —úumaca.

26 Jesúscsa íimaca ulí:

—Núacata yái, itàaníirica píapicha —íimaca yái Jesúscsa.

27 Idécanacáita cài Jesúscsa, wíacata Jesúscsa yéewáidacaléca wàanàaca néré, yá wáináidacawa waicáidaca Jesúscsa irí itàanícainá inanái yáapicha. Quéwa cáaluca wasutáca wéemìlawani íná canáca wéená isutéeri yéemìawa Jesúscsa cáná yéewaná itàaní úapicha.

28 Néese úái inanáica umàacaca ùasu úni yàaluwa, yá uèpùacàatécatawa yàcalé irìculé. Yá úumaca wenàiwicanái irí:

29 —Aquilécué, piicá abéeri asìaliquéi icàlidéerica nulí macáita nudéená numànica. ¿Píináidasicué cawàwanáta Mesíascani, yái wacuérinápiná Dios ibànuèrica walí? —úumaca.

³⁰ Néese namusúacawa yàcalé irìcuíse, yá nàacawa Jesús yàatalépiná.

³¹ Quéwa ipíchawáiseté yàcalé mìnánái nàanàaca Jesús yàatalé, yá wía, yéewáidacaléca wasutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata. Yá wáimaca irí:

—Wáiwacali, piyáa piyáacaléwa —wáimaca.

³² Quéwa Jesús íimaca walí:

—Nudènìa nuyáapináwa áibata càmíricuéca píalíawa ìwali —íimaca yái Jesúscá.

³³ Néese wía yéewáidacaléca wáimaca walíwáaca:

—¿Cawàwanáta áibanái idéca yàaca iyáapiná? —wáimaca.

³⁴ Quéwa Jesús íimaca walí:

—Casíimáipináca núa idécanáami numànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái ibànuèrica núa, idécanáami numáalàidaca numànica yái íibaídacalésica Dios ichùulièricaté numànica, càide iyúwacué casíimáiná pía pidécanáamicué piyáaca piyáacaléwa.

³⁵ Péemìacué comparación: Picácué píima piríwáaca: ‘Iwàwacutéeri báinúaca quéeri àta needáctataléta bàncalé iyacaná’, picácué píima. Núumacué pirí, piicácué macáita niái wenàiwicaca yàanèeyéica wàatalépiná. Càica níade iyúwa bàncalé iyacaná quíréeri, mesúnamáicáiná neebáidapiná nutàacái, yásí wàwacáidaca nía nulípiná nùasunáicaténá nía, càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí bàncalé iyacaná.

³⁶ Cawinácaalí ìwacáidéerica nulí wenàiwica nùasunáipiná, càipiná nùaca iwèniwa: Numàacaca casíimáicani iicácainá wenàiwica neebáidaca nutàacái. Cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái needápiná nalíwa nacáucawa càmíri imáalàawa. Péemìacué comparación: Bàncalé íiwacali ichùulìaca yàasu wenàiwicanáwa náibaidáanápiná bàncalé yùucubàa. Abéeri wenàiwica ibàncalaí ituíná, yásí casíimáipinácani áiba íibaídéerí yáapicha yeedéeripiná iyacanási quíracaalíni. Càita nacái cawinácaalí icàlidéerica nutàacái idàbáanéeri yàawiría wenàiwicanáí irí, yá nacái áiba wenàiwica iwènúadéerica nulípiná náitáise, yá casíimáica nawàwa abédanamata, niái pucháibaca íibaídéeyéica nulí.

³⁷ Básíta iyaca càide iyúwa comparación íimáaná watàacái iyú: ‘Abéeri náiwacali yàasu wenàiwica ibàna ituíná, néese náiwacali yàasu wenàiwicanáí áibanái needáca bàncalé iyacaná quíracaalíni’, íimaca yái comparaciónca.

³⁸ Càita nacái nudéca nubàñacuéca pía piwènúadáanápiná nulí wenàiwica íwitáise nùasunáicaténá nía, càide iyúwa náiwacali yàasu wenàiwicanáí yeedácaalí bàncalé iyacaná aléera náiwacali yàasu wenàiwica áibanái ibàncatalécaté. Càide iyúwa comparación íimáaná: Náiwacali yàasu wenàiwica idéca ibàncala ituínási, néese náiwacali yàasu wenàiwicanáí áibanái needápiná bàncalé iyacaná quíracaalíni. Càita nacái píacué: Uái inanáica udéca ucàlidaca yàcalé mìnánái irí nuináwaná ìwali, càide iyúwa udéca nacáicaalí ubàncala ituínási, néesecué piwènúadapiná nulíwa náitáise, niái yàcalé mìnánáica. Yásí piwacáidacué nulí níawa nùasunáipiná càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí bàncalé iyacaná quíracaalíni —íimaca yái Jesúscá.

³⁹ Uái inanáica ucàlidacaté Jesús iináwaná ìwali nalí niái iyéeyéica yàcalé irìcu iyéerica Samaria yàasu cáli íinata. Uumaca nalí: “Idéca icàlidaca nulí macáita nudéená numànica”, úumaca. Iná yéewa madécaná wenàiwica neebáidaca Jesús itàacái Mesíascani, yái nacuérinápiná Dios ibànuèripinácaté nalí.

⁴⁰ Inátí niái samaritanoca idécanáami nàanàaca Jesús yàatalé, yá nasutáca íicha wawàsi iyamáanápináwa náapicha. Jesús iyacaté náapicha pucháiba èeri.

⁴¹ Yá madécaná áibanái yeebáidaca Jesús itàacái néemìacáiná icàlidáaná nalíni.

⁴² Yá náimaca ulí úái inanáica:

—Siùca weebáidaca Jesús itàacái càmírita abé pitàacái ìwalíise, néese wadéca wéemìaca itàacái. Yá wáalíacawa báisíiri iyú Jesús ìwali Mesíascani, yái

wacuèrinápiná Dios ibànuèrica walí, yái iwasèeripináca èeri mìnánáí Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha —náimaca.

Jesús sana al hijo de un oficial del rey

43 Néeseté idécanáami Jesús iyaca náapicha pucháiba èeri, yá yàacawa Samaria yàasu cáli íicha, yá idàbaca yàacawa àniwa Galilea yàasu cáli nérépiná.

44 Jesús íimacáiná: Profeta yàasu cáli néeséeyéi càmita neebáida profeta itàacái, yái itàanírica Dios inùmalícuíse, càmita nacái naicácani cámíétaquéeri iyú.

45 Jesús yàanàacaté Galilea yàasu cáli néré, yá níái iyéeyéica néeni natàidaca Jesús cayábéeri iyú nàyacáinátē Jerusalén iyacàlená néeni naicácaténá Pascua yàasuná culto, íná yéewa naicácaté macáita yái Jesús imàníricaté néenibàa, yái cámírica áiba wenàiwica idé imànica.

46 Néese Jesús yàanàaca áiba yàcalé néré íipidenácatlé Caná, Galilea yàasu cáli íinalté imàcacataléca úni iwènúacawa uva ituní iyú. Aiba yàcalé íipidenácatlé Capernaum iyaca mawiénita Caná iyacàlená irí. Iyaté Capernaum iyacàlená mìnali, gobierno yàasu wenàiwica máiníri cachainica íibaídérica rey irí, yái reyca icuèricaté nàasu cáli. Yá cáuláicaca gobierno yàasu wenàiwica irí.

47 Yái gobierno yàasu wenàiwica yéemìacanacáita Jesús iináwaná ìwali yàanàanátē Galilea yàasu cáli néré Judea yàasu cáli íicha, yá yàaca iicáca Jesús. Isutáca Jesús íicha wawàsi yàanápináwa icapèe néré ichùniacaténá irí iwàwéeri yéetácawa.

48 Néese Jesús íimaca irí:

—Iwàwacutácué peebáidaca nutàacáí éwita cámícaráanítá piicá numànica yái cámírica wenàiwica idé imànica. Quéwa, cámítacué piwàwa peebáidaca nulí àta piicácalítacué numànica áiba wawàsi imàaquéericuéca pínáidacawa piicáidaca nulí —íimaca yái Jesúscia.

49 Quéwa gobierno yàasu wenàiwica íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, placàatétawa nucapèe néré ipíchaná nuiri yéetácawa —íimaca.

50 Néese Jesús íimaca irí:

—Pèepùawa picapèe néréwa. Cáuca píirica. Idéca mecumí ichàbacawa íicha —íimaca yái Jesúscia. Yá asiali yeebáidaca Jesús itàacái, íná yèepùacawa icapèe nérépináwa.

51 Néese mawiénicalíténi icapèe iríwa, yá yàasu wenàiwicanáí namusúacawa icapèe irícuíse náipunitáidacani. Yá náimaca irí:

—¡Cayábaca píirica! ¡Cáucáani! —náimaca.

52 Néese isutáca yéemìawa níá càinácalíté hora irícu idé mecumí ichàbacawa íicha. Yá náimaca irí:

—Táquicha a la unata táicalé mecumí ichàbacawa íicha —náimaca.

53 Néese yáaniri yáalíacawa hora ìwali, yáta horaca Jesús íimacatáicata irí: “Cáuca píirica. Idéca mecumí ichàbacawa íicha”, càité íimaca yái Jesúscia. Yá yeebáidaca Jesús itàacái, macái yéenánai yáapichawa.

54 Yácatá pucháibáaná wawàsi Jesús imànírica, yái cámírica wenàiwica idé imànica idécanáamíté yèepùacawa Judea yàasu cáli íicha Galilea yàasu cáli néré.

5

Jesús sana al paralítico de Betzata

1 Néeseté àniwa judiónáí namànica áiba culto Jerusalén iyacàlená irícu, íná Jesús yàacawa néré àniwa.

2 Jerusalén iyacàlená néeni iyacaté abéeri úni yàalu manuíri náiquéericaté cáli yèewiré mawiénita Jerusalén iwáiná inùma irí, abéeri inùma íipidenéeri

Ovejanái yàasu. Yái úni yàalu manuírica íipidenéeri Betzata hebreo itàacái iyú idènièri itéesewa cinco namanùbaca caplìma nacáiyéi manuínaméeyéi.

³ Madécaná cáuláiquéeyéi wenàiwica nàyaca macái caplìma irìcu mawiénita úni yàalu manuíri irí. Nàyaca néeni matuíyéi, éeruíyéi yàabàli nacái, máapinéeyéi nacái. Yá nalìacawa cálí íinata natuíyàacaténá úni icusúanícawa.

⁴ Yácainá áibaalíté ángel iricùacawa chènuníse yèewìadacaténá úni. Néese cawinácaalí idàbáanéeri cáuláiquéeri iricùacawa úni yáaculé, yásí cayábacani, yá uláicái ichàbacawa íicha càinácaalí uláicái wenàiwica idènièrica.

⁵ Néese iyaca cáuláiquéeri asiali cáuláiquéeyéi yèewi. Cáuláicacaténi treinta y ocho camuí.

⁶ Néeseté Jesús yàanàaca néré, yá iicáca yái cáuláiquéeri irièricawa néenibàa. Jesús yáalíacánátewa iináwaná ìwali yái cáuláiquéerica yùuwichàacatéwa madécaná camuí, íná Jesús íimaca irí:

—¿Piwàwasica cayábaca pía àniwa? —íimaca yái Jesúscia.

⁷ Yái cáuláiquéerica íimaca irí:

—Néeni, canáca nulí áibanáí itéenápiná núa úni yáaculé icusúacaalíwa yái única. Macái yàawiríata nuwàwacaalí nulicùacawa néré, yá áiba iricùacawa nupíchalé —íimaca.

⁸ Néese Jesús íimaca irí:

—Pimichàawa. Pichùnìa pìalubáiwa, pìanáwa —íimaca yái Jesúscia.

⁹ Yáta cayábaca yái asìalica. Néese yeedáca yàalubáiwa, yá idàbaca yèepunícawa. Quéwa Jesús ichùniacani sábado irìcu judionái iyamáidacatáicawa.

¹⁰ Iná abénaméeyéi judío íiwacanánai náimaca irí yái cáuláiquéerimica:

—Siùca sábado wayamáidacatáicawa, íná càmita wàawirináimi íwitáise imàaca pèepunídaca pìalubáiwa —náimaca.

¹¹ Néese yái asìali íimaca nalí:

—Yáara ichùnièrica núa íimaca nulí: ‘Pichùnìa pìalubáiwa, pìanáwa’, íimaca nulí —íimaca yái cáuláiquéerimica.

¹² Néese nasutáca néemìawani:

—¿Cawiná ichùulìa pichùnìaca pìalubáiwa, pìanápináwa? ¿Cawiná cài íimaca pirí? —náimaca.

¹³ Quéwa yái asìali càmita yáalíawa cawinácaalíni yái ichùnièricaténi madécanácainá wenàiwica iyaca néeni, Jesús nacái yàacatéwa íicha.

¹⁴ Néesecáwa Jesús yàanàaca yái asìalica templo irìcu. Yá Jesús íimaca irí:

—Péemìa cayába. Idéca cayábaca pía uláicái íicha. Picá pimàni pibáyawanáwa quirínama ipíchaná áiba yùuwichàacáisi báawéeríwanáí yàanàaca pìwali —íimaca yái Jesúscia.

¹⁵ Néese yái asìali yàacawa icàlidaca judío íiwacanánai irí Jesús iináwaná ìwali ichùniacaténi.

¹⁶ Iná niái judío íiwacanánáica nàuwídeca namànica Jesús, nasàiwicaca irí wawàsi nacái mamáalàacata ichùniacánátewa wenàiwica sábado irìcu judionái iyamáidacatáicawa.

¹⁷ Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Núaniri Dios íibaídaca mamáalàacata, càita nacái nuíbaídaca —íimaca yái Jesúscia.

¹⁸ Iná niái judío íiwacanánáica mání cachàiníwanáí nawàwaca nanúacani. Yá báawaca naicácani ichùniacáná wenàiwica sábado irìcu judionái iyamáidacatáicawa. Icàlidaca nacái iináwaná ìwaliwa càide iyúwa abéeri Dios inacáiri, íimacáiná Dios ìwali yáaniricani.

19 Néeseté Jesú斯 íimaca judío íwacanánái irí: “Péemìacué cayábani, núaquéi Dios Iiri càmita yéewa numàni wawàsi nulínáamitawa. Numànica abéerita yái nuiquéerica Núaniri Dios imànica. Macáita yái Núaniri Dios imànífica, càita nacái numànica, núa Dios Iirica.

20 Cáininácainá Núaniri Dios iicáca núa, íná yásáidaca nulí macáita yái imànífica. Yásáidapiná nacái nuicá wawàsi cachàiníwanái, imàaquéeripinácué pínáidacawa piicáidaca nulí.

21 Càide iyúwa Núaniri Dios imichàidáaná wenàiwica yéetácáisi íicha yàacaténá nacáuca àniwa, càita nacái numànica, núa Dios Iirica: Nùaca nacáuca caw-inácaalí nuwàwéeyéica idènìaca icáucawa.

22 Canácatáita Núaniri icàlida wenàiwica iináwaná ìwali yùuwichàidáanápiná nía nabáyawaná ìwalíseda, Dioscainá idéca imàcacaca nucàlidáanápiná naináwaná ìwali macáita wenàiwica báawéeyéica, nùuwichàidáanápiná nía nabáyawaná ìwalíseda, núa Dios Iirica.

23 Idé cài Núaniri Dios imànica yéewacaténá macái wenàiwica nàaca nucàaluíniná, núa Dios Iirica, càide iyúwa nàaná Núaniri Dios icàaluíniná. Cawinácaalí wenàiwica càmírica yàa nucàaluíniná, càmita nacái nàaca Núaniri Dios icàaluíniná, yái ibànuèrica núa.

24 “Péemìacué cayábani, cawinácaalí yéemièrica nutàacái cayábéeri iyú, yeebáida nacái Dios itàacái, yái ibànuèrica núa, yái wenàiwicaca idènìaca siùcásede icáucawa càmíri imáalàawa, yá iyapiná càiripináta Dios yáapicha. Iná càmita iwàwacutápiná nuémìaca áibanái icháawàanáca iináwaná ìwali càinácaalíté imàni ibáyawanáwa, iyacainá càide iyúwa wenàiwica imichèericawa yéetácáisi íicha, idènìacainá siùcásede icáucawa càmíri imáalàawa.

25 Péemìacué cayábani, máiní mesúnamáita wenàiwicanái canéeyéi icáuca càmíri imáalàawa néemìanápiná nutàacái. Yá néemìaca nàyaca nutàacái siùca, núa Dios Iirica. Cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái, nadènìapiná nacáucawa càmíri imáalàawa Dios yáapichawa.

26 Càide iyúwa Núaniri Dios idènìaná ichàiniwa yàacaténá nacáuca càmíri imáalàawa, càita nacái idéca imàcacaca nudènìaca nuchàiniwa, núa Iirica, nùacaténá nacáuca càmíri imáalàawa.

27 Núaniri Dios idéca ichùulìaca nucàlidaca èeri mìnánai iináwaná nùuwichàidáanápiná nía nabáyawaná ìwalíseda, núa Dios Iirica, wenàiwicacainá nacái núa, núa asìali Dios néeséerica.

28 Picácué pínáidawa máiní càulenéericaní yái tàacáisi nucàlidéericuéca pirí, yácainá áiba èeriwa macáita yéetéeyéimiwa néemìapiná nutàacái, núa Dios Iirica, numáidacaalípiná níawa.

29 Néemìacaalípiná numáidáaná nía, yásí namichàacawa càliculí irìcuíse. Cawinácaalí imàníiyéicaté cayábéeri, namichàapináacawa nàyacaténá càiripináta Dios yáapicha, quéwa cawinácaalí imàníiyéicaté ibáyawanáwa, namichàapináacawa nàuwichàacaténáwa càiripináta”, íimaca yái Jesúscá.

Pruebas de la autoridad de Jesú斯

30 Jesú斯 íimacaté judío íwacanánái irí: “Càmita yéewa numànica wawàsi nulínáamitawa. Nucàlidapiná wenàiwicanái iináwaná ìwali nùuwichàidáanápiná nía nabáyawaná ìwalíseda càide iyúwa Núaniri Dios ichùulìaná. Nucàlidapiná nacái naináwaná ìwali machacàníri iyú nùuwichàidáanápiná níawa, càmicainá numàni càide iyúwa nuwàwáaná. Néese numànica càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná yái ibànuèrica núa aléi èeri irìculé.

31 Nucàlidacaalí nuináwaná ìwaliwa máiníná cachàinica nútatá, yásí yéewaná piyúunáidacuéca canéerica iwèni meedátáni, yái nutàacáica.

32 Quéwa iyacaté áiba icàlidéericaté nuináwaná ìwali cawinácaalí núa, yácata Juan el Bautistami. Yá núalíacawa icàlidacaté nùwali báisíiri iyú.

33 Pibànùacatécué wenàiwica nasutácaténáté néemìawa Juan el Bautista càinácaalíté íimaca nùwali. Yáté icàlidaca nuináwaná ìwali báisíiri iyú.

34 Quéwa càmíiri mání iwàwacutéeriwa nulí wenàiwicanái itàacái. Nucàlidacáitacué pirí ìwali yái tàacáisi Juan icàlidéericaté nùwali yéewanápinácué peebáidaca nutàacáí nuwasàacaténácué pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

35 Péemìacué comparación: Juan iyacaté cайдe iyúwa lámpara ipucuéricawa, icànéeri wenàiwicanái ìwali. Càita Juan yéewáidacatécué pía amalácaténácué píwitáise piyáanápinácué machacàníri iyú. Yáté achúma èerita casíimáicatécué piwàwa péemìaca Juan itàacái.

36 Quéwa iyaca áiba wawàsi cawèníri Juan itàacáí íicha. Yái numànírica càmírica áiba wenàiwica idé imànica, cайдe iyúwa Núaniri Dios ichùulianá numànica, yácata yáasáidaca báisíiri iyúcani Dios idéca ibànùaca núa.

37 Núaniri Dios, yái ibànuèrica núa, yácata nacái imàaquéericaté profetanái itànàaca tàacáisi nuináwaná ìwali bàaluité Dios imàcacacaináté natànàaca itàacái, éwitacué càmicáaníta píalimá péemìaca Núaniri Dios itàaníca, càmitacué nacái píalimá piicácani.

38 Quéwa càmitacué piwàwa peebáidaca Dios itàacáí Dios ibànuèricatécué pirí, càmicainácué piwàwa peebáidaca nutàacáí, núa asìali Dios ibànuèrica.

39 Pidécuéca péewáidacawa cayábéeri iyú Dios itàacáí ìwali profetanái itànèericaté Dios inùmalícuíse piyúunáidacainácué piyapináca Càiripináta ìwalíse yái péewáidáanácuécawa meedá Dios itàacáí ìwali, quéwa Dios itàacáí icàlidaca nuináwaná ìwali.

40 Quéwa éwita Dios itàacáí icàlidacáaníta nùwali, càicáanítacué càmita piwàwa peebáidaca nulí pidènìacaténácué picáucawa càmíiri imáalàawa Dios yáapicha.

41 “Càmita nucutá mamáalàacata wenàiwicanái naicáanápiná núa càiride iyúwa máníírica cachàinicá chái èeri irícu.

42 Núalíacuéca nuicá píwitáise. Yá núalíacawa càmitacué cáininá piicáca Dios.

43 Núaniri Dios idéca ibànùacuéca nùa píatalé, quéwa càmitacué pitàida núa cayába, càmitacué nacái peebáida nutàacáí. Quéwa áibacaalí píenácué yàanàa icàlidéeri yàasu tàacáisiwa meedá, yásí peebáidacuéca itàacáí nutàacáí íicha.

44 Càmitacué píalimá peebáidaca nutàacáí, piwàwacainácué meedá pimànica iyúwa pinacaiyéi iwàwáaná cayábacaténácué naicáca pía. Càmitacué piwàwa pimànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái abéerita Diosca, yéewacaténácué casímáica iicáca pía.

45 Picácué píináidawa nucháawàanápinácué piináwaná ìwali Núaniri Dios iríwa. Càmita iwàwacutá nucháawàacuéca piináwaná ìwali, iyacainá áiba icháawèericuéca piináwaná ìwali, yái profeta Moisés itànèericaté tàacáisi pibáyananá ìwalicué, éwitacué piyúunáidacainíta Moisés yàasu tàacáisi iwasàanápinácué pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

46 Profeta Moisés itànàacaté tàacáisi nuináwaná ìwali Dios inùmalícuíse, Quéwa càmitacué peebáida Moisés yàasu tàacáisi báisíiri iyú. Básícaalícué peebáidaca Moisés yàasu tàacáisisá, yái peebáidacuéca nutàacáí nacáitá Moisescainá itànàacaté nuináwaná ìwali.

47 Quéwa càmitacué peebáida tàacáisi profeta Moisés itànèericaté nuináwaná ìwali, íná càmita nacáicué peebáidapiná yái tàacáisi nucàlidéeripinácuéca pirí”, íimaca yái Jesúscá.

1 Nésetécawa, Jesús yàacawa abéemàalé Galilea icalìsaniná íicha, áibaalí íipidenéeri Tiberias. Wía yéewáidacaléca wàacawa yáapicha.

2 Manùbéeyéi wenàiwica nàacawa Jesús yáamiwáise àta alénácalí yàawa, naicácainátē imànica madécaná yái càmírica wenàiwica idé imànica ichùniacaténá cáuláiquéeyéi.

3 Néese Jesús yàacawa dúli ínatalé, yá yáawinacawa wáapicha wía yéewáidacaléca.

4 Mawiénicaté Pascua yàasu èeri judiónái imànicatáicaté yàasu cultowa máiníiri iwàwacutácawa nalí íipidenéeri Pascua.

5 Néese Jesús iicáidaca nalí níái manùbéeyéi wenàiwicaca yèeyéicawa yàatalépiná. Iná Jesús íimaca Felipe irí:

—¿Alénásica yéewa wawèniaca nayáapiná níái manùbéeyéi wenàiwicaca? —íimaca yái Jesúscia.

6 Jesús isutáca yéemìawani yáalimáidacaténá iicáwa Felipe, yáalíacaténáwa càinácalí Felipe íináidáanáwa, Jesúscainá yáalíacatéwa càinácalí imàníinápinátē wàacaténá wenàiwica iyáapiná.

7 Néese Felipe íimaca:

—Càmita wáalimá wàaca nayáapiná. Ewita wadènìacaalí doscientos denario imanùbacatá, yái doscientos èeri iwènicatái, càicáaníta caná yéewanáwa wawèniaca pan cayába yáaliméeripiná wàaca nayáatá, ibatàa púubanamáanápinátá —íimaca.

8 Néese abéeri wéená, wía yéewáidacaléca, íipidenéeri Andrés, yái Simón Pedro iméeréerica, íimaca Jesús irí:

9 —Iyaca chái abéeri sùmài idènièri cinco namanùbaca cebadéeri panca, pucháiba cubái imìdecaná nacái, quéwa càmita náalimá níái manùbéeyéi wenàiwicaca —íimaca yái Andréscia.

10 Néese Jesús íimaca walí:

—Pichùulìacué náawinacawa canánama —íimaca yái Jesúscia. Iyatái madécaná masicái, yá náawinacawa. Nayaca cawàwanáta cinco mil namanùbaca asianái. Càmita waputàa càisimalénácalí inanái, súmanái nacái.

11 Néese Jesús yeedáca níái panca icáapi irìculéwa, yá yàaca Dios irí cayábéeri. Néese isubèriadaca nía, yàaca walíni, wía yéewáidacaléca, yéewacaténá wawacùaca wenàiwicanáí iríni, níái yáawinéeyéicawa néeni. Càita nacái Jesús imànica cubái imìdecaná yáapicha, yá wawacùaca nalíni, càinácalíté imanuíca nawàwa nayáaca.

12 Idécanáami nayáaca cadénama, yá Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca:

—Placué peedá yéenáimi imàaquéericawa, ipíchaná yúucacawa —íimaca yái Jesúscia.

13 Iná wàaca weedáca pan yéenáimi imàaquéericawa, yá wapuníadaca doce namanùbaca mapíiri pan yéenáimi iyú, yái imàaquéericawa cinco namanùbaca cebadéeri pan íicha.

14 Níái wenàiwicaca naicácainá Jesús imànica yái càmírica áiba wenàiwica idé imànica, iná náimaca nalíwáaca:

—Báisita yácata yái profeta icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalicuíse, yái wacuérinápiná càide iyúwaté profeta Moisés itànàanátē tàacáisi ìwali yàanèeripinácaté aléi èeri irìculé —náimaca.

15 Quéwa Jesús yáalíacawa nawàwáaná náibàacani cachàiníri iyú namàacacaténá Jesús iyúwa nàasu rey icùanápiná nía, iná Jesús yàacawa náicha díli ínatalé ìyacaténá abéerita.

Jesús camina sobre el agua

16 Táicacaalíté yàacawa, néese wía yéewáidacaléca walicùa wàacawa Galilea icalìsaniná néré.

17 Néese wawàlùacawa barca irìculé, yá wadàbaca wachàbaca wàacawa abéemàalé calìsa íicha wàanàacaténá Capernaum iyacàlená nérépiná. Idé catáca wàwali quéwa Jesús càmíritàacá yàanàa wàatalé.

18 Néese manuíri màladàca imichàacawa cáulicainá ipùa wía cachàini.

19 Néese máadáiní watenácaté cawàwanáta cinco kilómetro, seis kilómetro idècuni cawàwanáta, yá waicáca Jesús yéepuníriwa úni inàniacubàa, mawiénita yàacawa wàasubarca irí. Yá cáaluca wía báawanama, càmicainá wáalía waicácani.

20 Quéwa Jesús íimaca walí:

—¡Núaqueí, picácué cáalu pí! —íimaca walí.

21 Néese casíímáiri iyú weedáca Jesús barca irìculé, yáta barca yàanàaca wawàwacataléca wàacawa.

La gente busca a Jesús

22 Mapisáita àniwa níái manùbéeyéí wenàiwicaca wamàaquéeyéicaté abéemàalé Galilea icalìsaniná íicha nawàwacaté nacutáca Jesús. Náalíacawa càmitaté Jesús yàawa wáapicha, wía yéewáidacaléca tácalémi watécaalíté yái abéeri barcaca iyéericaté néeni.

23 Quéwa abénaméeyéí wenàiwica Tiberias iyacàlená néeséeyéí nàanàaca barca irìcu mawiénita cáli irí yái cálida wenàiwica iyácatáicaté pan idécanáamité Wáiwacali yàaca Dios irí cayábéeri.

24 Néese wenàiwicanái càmicainátē nàanàa Jesús, càmicainá nacái nàanàa wía, wía Jesús yéewáidacaléca, ínátē nawàlùacawa madécaná barca irìculé nachàbacaténá calìsa nàanàanápiná Capernaum iyacàlená néré nacutácaténáni, yái Jesúscia. Yá nachàbaca calìsa.

Jesús, el pan de la vida

25 Idécanáamité nàanàaca abéemàalé calìsa íicha, yá nàanàaca Jesús. Náimaca irí:

—Pí, yéewáidéerica wía, ¿càicaalínátē píanàa aléi? —náimaca.

26 Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Péemìacué cayába, càmitàacáwa píalía péemìaca càinácalí ímáaná yái numàníríca càmíírita áiba wenàiwica idé imànica. Píalíacáitacuéwa piyáacaté piyácaléwa cadénama meedá, íná picutácuéca núa yàacàsi ìwalinápiná meedá.

27 Picácué mání cáinináca piicáca piyácaléwa chái èeri irìcu imáalàapinacaináwa meedá caquialéta yái yàacàsica. Néese, iwàwacutácué cawèníríca piicáca yái yàacàsica yéerica picáuca càmííri imáalàawa, yái Dios yúuleca nuèripinácuéca pirí, núa asìali Dios néesérica. Yácainá Núaniri Dios idéca imàacaca nudènìaca nuchàiniwa nùacaténácué picáuca càmííri imáalàawa —íimaca yái Jesúscia.

28 Néese náimaca Jesús irí:

—¿Càinásica iwàwacutá wamànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná?
—náimaca.

29 Jesús íimaca nalí:

—Dios iwàwacué peebáidaca nutàacái, núa wenàiwica Dios ibànuèrica —íimaca yái Jesúscia.

30 Néese nasutáca néemìawani:

—¿Càiríná wawàsi áiba wenàiwica càmííri idé imànica pimàníripiná waicá yéewanápiná weebáidaca pitàacái? ¿Càinásica píalimá pimànicá?

31 Wàawirináimi nayáacaté pan nacáiri èeri imanùbaca íipidenéericate maná nèepunícaalítéwa manacúali yùucubàa càinawàiri, càide iyúwaté profeta itànanána Dios itàacái Salmos irìcu: ‘Imàacacaté pan nacáiri yúuwàacawa

chènuniise èeri imanùbaca nayáapiná', cài profeta itànàacaté Moisés iináwaná ìwali —náimaca.

³² Jesús íimaca nalí:

—Péemìacué cayába, Moisés càmitaté yàa nayáapiná pan chènuníiséeri. Yácata Núaniri Dios yèericaté nalíni, èeri imanùbaca, quéwa siùcáisede yàacué pirí yái báisíri yàacàsi chènuníisérica.

³³ Núacata yái Dios yúule cáurica Dios yèericuéca pirí, núa iricuèricawa chènuniise, yá nùaca nacáuca càmíiri imáalàawa níai èeri mìnánáica —íimaca yái Jesúsca.

³⁴ Néese nasutácani:

—Uwé, pìa wayáa yái yàacàsica mamáalàacata —náimaca.

³⁵ Jesús íimaca nalí:

—Núacata yái yàacàsica yèerica wenàiwicanái icáuca càmíiri imáalàawa. Ewita piyáacánítacué piyácaléwa èeri irìcuíri yàacàsi, càicáaníta máapitacué pía àniwa, macàlacué nacái piwàwa àniwa. Quéwacué peebáidacaalí nulí, pimànicaalícué nacái càide iyúwa nuwàwáaná, yásí matuíbanáicuéca piwàwa Dios yáapicha càiripináta, càide iyúwa casíimáiná wenàiwica càmíiyéica máapi, càmíiyéi nacái macàla iwàwa.

³⁶ Quéwa nudéca nucàlidacuéca piríni, éwitacué piicácaaníta yái numàníirica, càicáanítacué càmita peebáida nutàacái mamáalàacata.

³⁷ Cawinácaalí Núaniri Dios imàaquéeyéica nùasunáipiná, níata yeebáidapiná nutàacái. Néese macáita yeebáidéeyéica nutàacái, canácatáita núuca nuíchawa níia.

³⁸ Càmita nùanàa chènuníise numànicaténá meedá iyúwa nuwàwáaná. Néese nudéca nùanàaca numànicaténá càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná, yái ibànuèrica núa.

³⁹ Núaniri Dios yái ibànuèrica núa càmita iwàwa yúucacawa nuícha abéeri nùasu wenàiwicanái yéená, Dios imàaquéeyéica yeebáidaca nutàacái. Néese Dios iwàwa numichàidaca níia yéetácáisi íicha èeri imáalàacaalípináwa.

⁴⁰ Yácainá Núaniri Dios iwàwa nadènìaca nacáucawa càmíiri imáalàawa Dios yáapicha macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Dios lirica núa, yeebáidéeyéi nacái nutàacái. Néese numichàidapiná níawa yéetácáisi íicha èeri imáalàacaalípináwa —íimaca yái Jesúsca.

⁴¹ Néese níai judío íiwacanánáica nadàbaca natàaníca báawéeri iyú Jesús ìwali íimacáinát: “Núacata yái Dios yúuleca chènuníiséeri Dios yèericuéca pirí, nùacaténácué picáuca càmíiri imáalàawa”, íimaca.

⁴² Yá náimaca nalíwáaca:

—¡Yácata Jesús meedá, yái José lirimica! Wáalíaca waicáca isèenáí, yáanirimi, yáatúa nacái. ¡lchìwaca meedá yái icàlidacáiná iricùacasawa chènuníise! —náimaca.

⁴³ Néese Jesús íimaca nalí:

—Picácué cài pitàaní piríwáaca.

⁴⁴ Abéerita Núaniri Dios imàaquéeri wenàiwica neebáidaca nutàacái, yéewanápiná nùasu wenàiwicaca níia. Yá numichàidapiná níawa yéetácáisi íicha èeri imáalàacaalípináwa.

⁴⁵ Profeta Isaías itànàacaté tàacáisi Dios inùmalícuíse. Càité íimaca: ‘Dios yéewáidapiná macái wenàiwica’, cài itànàaca. Iná yéewa macáita yéemièyéica Núaniri Dios itàacái, yéewáidéeyéi nacáiwa ìwali, neebáidapiná nutàacáiwa.

⁴⁶ “Canácatàacá áiba nuícha iiquéeri Núaniri Dios. Abéerita núa, yái Dios ibànuèrica chènuníise, nudéca nuicácani.

⁴⁷ Péemìacué cayába, cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái idènìaca siùcáisede icáucawa càmíiri imáalàawa.

⁴⁸ Núacata yái yàacàsica yèerica wenàiwica icáuca càmíiri imáalàawa.

49 Piawirináimicué nayáacaté nayáacaléwa èeri imanùbaca, yái pan nacáirica íipidenéericaté maná Dios ibànuèricaté nalí chènuníise idècunitàacá nèepunícawa manacúali yùucubàa càinawàri. Nayáacaté maná èeri imanùbaca, quéwa bëeyéicalíté nía, yátē néetácawa càide iyúwa macái èeri mìnánai yéetáanáwa.

50 Quéwa nucàlidacué pirí nùwaliwa, núacata yái yàacàsica iricuèricawa chènuníise: Cawinácaalí wenàiwica iyéerica yái yàacàsica, iyapiná càiripináta Dios yáapicha.

51 Núacata yái yàacàsi cárurica iricuèricawa chènuníise: Cawinácaalí iyéerica yái yàacàsi cárurica, idènìapiná icáucawa càmíiri imáalàawa Dios yáapicha. Yái yàacàsi nuèripináca nalí, yácata nuiná yái. Yá numàacapiná nuináwa nuétácaténáwa yéewanápiná èeri mìnánai nadènìaca nacáucawa càmíiri imáalàawa Dios yáapicha –íimaca yái Jesúscia yéewáidacaténá nía imàacáanápinátē icáucawa.

52 Néese níái judío íiwacanánáica nadàbaca natàaníca nalíwáaca chàinisíri iyú. Yá néemianícawa, náimaca nalíwáaca:

—¡Canáca yéewaná yàaca wayáa iináwa yái asìalica! —náimaca.

53 Jesúscia náimaca nalí:

—Péemìacué cayábani, càmicaalícué piyáa nuiná, núa asìali Dios néeséerica, càmicaalícué nacái pìra nuíraná, càmitacué pidènìapiná picáucawa càmíiri imáalàawa.

54 Cawinácaalí iyéerica nuiná, liréeri nacái nuíraná, idènìaca siùcásede icáucawa càmíiri imáalàawa; néese numichàidapinácani yéetácáisi íicha èeri imáalàacaalípináwa.

55 Cayábéeri yàacàsi yái nuináca. Cayábéeri nacái nuíraná wenàiwica lirapiná.

56 Cawinácaalí iyéerica nuiná, liréeri nacái nuíraná, iyaca abédanamata nùapicha, núa nacái nùyaca abédanamata yáapicha.

57 Núaniri Dios yái ibànuèrica núa iyaca càiripináta. Núa nacái nùyaca càiripináta Núaniricainá yàaca nucáuca. Càita nacái cawinácaalí iyéerica nuiná, yá nùaca nacái icáuca càmíiri imáalàawa.

58 Nucàlidacué pirí nùwaliwa yái yàacàsica iricuèricawa chènuníise. Yái yàacàsica càmíiricata càide iyúwa maná yái pan nacáirica piawirináimi iyéericatécué, quéwaté bëeyéicalí nía, yá néetácatewa càmicáiná yéewa maná yàaca nacáuca càmíiri imáalàawa. Quéwa cawinácaalí iyéerica yái yàacàsica nuèripináca irí, idènìapiná icáucawa càmíiri imáalàawa –cài Jesúscia icàlidaca nalí comparación, yéewáidacaténá nía iwàwacutáanápinátē imàacaca icáucawa yéewacaténá yàasu wenàiwica nadènìaca nacáucawa càmíiri imáalàawa.

59 Càité Jesúscia yéewáidaca judónái nàwacáidáyacacaalítéwa néewáidacàalu irìcuwa Capernaum iyacálená néeni.

Palabras de vida eterna

60 Néeseté manùbëeyéi néená níái yèepuníiyéicatéwa Jesúscia yáapicha quéechatécáwa, idécanáamiténéemiacá Jesúscia itàacái yéewáidéerica iyú nía, yá náimaca nalíwáaca:

—Máiní càulenáca weebáidaca yái tàacáisi icàlidéerica walí. ¡Càmita wawàwa weebáidaca itàacái! —náimaca.

61 Quéwa Jesúscia yáalíacawa natàaníca báawéeri iyú itàacái lìwali. Yá lìmaca nalí:

—¿Cánacué báawa péemìacaní, yái nucàlidéerico pirí?

62 Néese, ¿càinásicué pínáidacawa piicácaalícué núa, asìali Dios néeséerica, numichàacawa chènuniré àniwa, aléera nùyacataléca bàaluité?

63 Abéerita Espíritu Santo yèeri wenàiwica icáuca càmíiri imáalàawa. Canácaalí Espíritu Santotá, yásí canéerica iwèni meedá yái nuinácatá. Yái comparación nucàlidéerico pirí yàacàsi lìwali lìmáanáca Espíritu Santo yàacuéca picáuca

càmíri imáalàawa peebáidacaalícué nutàacái báisíri iyú. Càmita íimáaná iwàwacutácué piyáaca nuinásíwa.

⁶⁴ Quéwa nàyaca abénaméeyéi pèewi càmíiyéipiná idènìa icáucawa càmíri imáalàawa càmicainá neebáida nutàacái —íimaca yái Jesúsca. Cài Jesús íimaca yácainá idàbacatáiseté imáidaca yéewáidacalénáwa quéechatécáwa, yátē yáalíacawa cawinácaalí nía càmíiyéipinácaté yeebáida itàacái, yáalía nacáiwà chánácaalí wéená itéeripinácaté Jesús yùuwidenái náibàacaténáni.

⁶⁵ Néese Jesús íimaca nalí nacái:

—Iná nudéca nucàlidacuéra piríni canácata yáliméeri nùasu wenàiwic平iná càmicaalcáwa Núaniri Dios imàaca yeebáidaca nutàacái —íimaca yái Jesúsca.

⁶⁶ Néese madécaná néená níái yèepuníyéicatéwa quéechatécáwa Jesús yáapicha nèepùacawa íicha. Càmita quirínama nàacawa yáapicha.

⁶⁷ Néese Jesús isutáca yéemìawa wía, wía yéewáidacaléca, doce wamanùbaca. Yá íimaca walí:

—¿Néenicué nacái pía yèeyéipináta nacáiwà? —íimaca yái Jesúsca.

⁶⁸ Quéwa Simón Pedro íimaca irí:

—Wáiwacali, canácata áiba yéewáidéeri wía. Abéerita pía icàlidéeri walí càinácaalí iwàwacutáaná wamànicà wadènlàcaténá wacáucawa càmíri imáalàawa.

⁶⁹ Weebáidaca pitàacái. Wáalíaca nacái mabáyawanéeri Mesíasca pía, yái wacuérináca, yái cáuri Dios Iirica —íimaca yái Pedroca.

⁷⁰ Jesús íimaca walí:

—Nudéca nuedácuéra pía, píacuéra docéeyéica imanùbaca. Quéwa abéeri pénacuéra Satanás yàasu —íimaca yái Jesúsca.

⁷¹ Càité Jesús icàlidaca Judas ìwali, yái Simón Iscariote ìirimí. Ewita abéeri wéenacáanítani, wía yéewáidacaléca doce wamanùbaca, càicáanítà Judas itéenápinácaté Jesús yùuwidenái náibàacaténáni.

7

Los hermanos de Jesús no creían en él

¹ Néese Jesús yèepunícatéwa Galilea yàasu cáli íinatabàa. Càmitaté iwàwa iyaca Judea yàasu cáli íinata, níacainá judío íwacanánai nawàwacaté nanúacani.

² Quéwa mawiénicaté judiónái yàasu culto abéeri semanéerica íipidenéeri Enramadas, nàyacaténaté capílima irícu.

³ Iná Jesús yéenánái náimaca irí:

—Picá piyamáawa chái, néese píawa Judea yàasu cáli néré yéewacaténá pìasu wenàiwica iyéeyéica néeni naicáca yái pimànírícasa càmírica áiba wenàiwica idé imànica.

⁴ Aiba iwàwacaalí manùba wenàiwica náalína naicácani, néese càmita imàni wawàsi ibàacanéeri iyú. Básícaalí píalimá pimànicà yái càmírica wenàiwica idé imànica, yá iwàwacutá pimànicani manùba wenàiwica yàacuéssemi —náimaca.

⁵ Càica Jesús yéenánái icàlidaca iríni, càmicainá nacái neebáida irí.

⁶ Néese Jesús íimaca nalí:

—Càmitàacá nuénáwaná yàanàa, quéwacuéra píalimá pílibaidaca pìasu wawàsiwa macái èeri imanùbaca.

⁷ Aibanái èeri mìnánái càmíiyéica yeebáida nutàacái càmitacuéra yéewa báawaca naicáca pía, quéwa báawaca naicáca núa numàacacainá náalíacawa nabáyawaná ìwaliwa.

⁸ Placuéra culto néré, núa quéwa càmitàacá nùawa siùca, càmicainátàacá nuénáwaná yàanàa cayába —íimaca yái Jesúsca.

⁹ Néese idécanáami cài icàlidaca nalíni, yá Jesús iyamáacawa náicha Galilea yàasu cáli néré.

Jesús en la fiesta de las Enramadas

10 Néeseté idécanáami Jesús yéenánái yàacawa, yá Jesús yàacawa nacái Jerusalén iyacàlená nérépiná. Càmita quéwa yàawa manùba wenàiwica yáapicha; yàacawa batéwa ibàacanéeri iyú.

11 Néese judío íiwacanánai nacutácani culto yaalí, Jerusalén iyacàlená irìcu. Yá nasutáidaca néemìawa wenàiwicanái:

—¿Alénásica yáara asìalica? —náimaca.

12 Nía nacái wenàiwicaca natàaníca ibàacanéeri iyú nalíwáaca Jesús ìwali: “Cayábéeri íwitáise”, náimaca. Quéwa áibanái náimaca: “Càmírita cayába, ichiwáidacáiná wenàiwica meedá”, náimaca.

13 Quéwa macáita natàaníca Jesús ìwali ibàacanéeri iyú cáalucáiná naicáca judío íiwacanánai, níái báawéyéica iicáca Jesús.

14 Idècunitàacá namànica culto semana ìwaliabàacatái, yáté Jesús iwàlùacawa templo irìculé. Yá idàbaca yéewáidaca wenàiwica néré.

15 Níái judío íiwacanánica náináidacawa manuísíwata néemìaca Jesús yéewáidáaná. Yá náimaca ìwali:

—¡Canéeri iwèni meedá yàasu tàacáisi càmicáinátē yéewáidawa wàasu escuela irìcu! —náimaca nawènúadacaténá wenàiwica íwitáise Jesús íicha.

16 Néese Jesús íimaca nalí:

—Yáí nuéwáidéericuéca pía ìwali càmírita nùasu tàacáisi. Nucàlidacué pirí yàasu tàacáisi yáí Núaniri Dios, yáí ibànuèrica núa.

17 Aibacaalí iwàwa imànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, yásí yáalíacawa nuéwáidaca nía Dios yàasu tàacáisi iyú; náalía nacáwa càmita nuéwáida nía nùasu tàacáisi iyúwa meedá.

18 Cawinácalí itàaníirica íwitáise iyúwa meedá iwàwa wenàiwicanái yàaca íimiétacaná, quéwa núa iwàwéeri wenàiwicanái yàaca Núaniri Dios íimiétacaná, yáí ibànuèrica núa. Iná nutàaníca báisíri iyú, núacáináta yáí báisírica, càmita nacái nuchìwa.

19 “Profeta Moisés icàlidacaté piawirináimicué iríni càinácalí Dios iwàwáanacué pimànica. Quéwa canácatacué pèewi áiba imànirica càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¿Cánacué piwàwa pinúaca núa? —íimaca yáí Jesúscia.

20 Néese níái wenàiwicanáica náimaca irí:

—¡Demonio iyaca piwàwalícu idacuèri píwitáise, íná máwitáiseca pía meedá! ¡Canácatá iwàwéeri inúaca pía! —náimaca.

21 Néese Jesús íimaca nalí:

—Macáitacué pínáidacawa manuísíwata piicáidaca yáí numàníricaté áiba sábado bàaluité piyamáidacatáicuécawa, nuchùnìacaalíté cáuláiquéeri asìali, íná báawacuéca piicáca núa numànicáiná yáí wawàsi pímeericuéca ìwali càmíricasa Dios imàaca wamànica sábado irìcu judionái iyamáidacatáicawa.

22 Quéwa Dios imàacaca wáibaidaca sábado irìcu iwàwacutácalí wamànica áiba cayábéeri wawàsi Dios ichùulièrica wamànica. Càita iyaca circuncisiónca. Profeta Moisés yéewáidacaté nía circuncisión ìwali, càide iyúwaté wàawirináimi imànínátē circuncisión néenibe asìanái iríwa madécaná camuí Moisés ipíchawáise. Yáí Moisés yéewáidacaté nía iwàwacutáanacué pimànica circuncisión sùmài irí abéeri semana idénáami imusúaca iicá èeri éwita iyacáaníta sábado piyamáidacatáicuécawa. Iná pimànicuéca circuncisión péenibe asìanái iríwa càinácalí èeri iwàwacutácatáicué pimànicani, yéewacaténácué pimànica machacàníri iyú càide iyúwa Dios ichùullaná.

23 Càita pimànicuéca càide iyúwa profeta Moisés ichùullaná wàawirináimi Dios inùmalícuíse, yá pimànicuéca circuncisión péenibe asìanái iríwa éwitacué iwàwacutáaníta pimànicani sábado irìcu wayamáidacatáicawa, idènìacaalí abéeri semana yáí sùmàica. Néese, ¿cánacué báawa piwàwa núapicha

ìwalíise yái nuchùnìanáca macái iiná yáara asìalica cáuláiquéerimica sábado piyamáidacatáicuécawa?

²⁴ Picácué picháawà wenàiwica iináwaná ìwali ipíchawáisecué píalía nàwali cayába càinácaalí namàníná. Iwàwacutácué píináidacawa cáalíacáiri iyú ipíchawáise picàlidacuéca naináwaná ìwali. Néese, pitàanícué báisíiri iyú —íimaca yái Jesúscua.

Jesús habla de su origen

²⁵ Idécanáamité néemìaca Jesús ímáaná, néese abénaméeyéi iyéeyéica Jerusalén ìyacàlená néeni nadàbaca náimaca nalíwáaca:

—¡Yácate Jesús, yái asìali judío íiwacanánai nacutéerica nanúacaténáni!

²⁶ Piicácué yái, itàaníca iyúwa iwàwáaná itàaníca macái wenàiwica yàacuésemi, quéwa wáiwacanánai càmita nàalàa cachàiníiri iyúni. Cawàwanáta wáiwacanánai naináidacawa ìwali Mesíascani, wacuèrinápiná wía judíoca, Dios ibànuèrica walí.

²⁷ Quéwa càmita yéewa Mesíascani, wáalíacaináwa ácatáséericaalí yái asìalica, quéwa Mesías yàanàacaalípiná, yá canáca yáaliéripiná ìwali sísáanéericaalíni —náimaca.

²⁸ Idècunitàacá Jesús yéewáidaca wenàiwica templo irìcu, yá yéemìaca yái náiméerica ìwali. Néese Jesús íimaca cachàiníiri iyú:

—Piyúunáidacuéca píalíacawa nùwali. Piyúunáidacué nacái píalíacawa sísáanéericaalí núa. Quéwa càmita nùanàa numànicaténá càide iyúwa nuwàwáaná, néese nudéca nùanàaca Dios ibànuacainá núa, yái Dios báisíirica, càmíricué píalía ìwali.

²⁹ Núalíaca Dios ìwali nùanàacainá yàatanáise. Ibànùa nacái núa néese —íimaca yái Jesúscua.

³⁰ Néese judío íiwacanánai nawàwa náucaca Jesús presoíyéi ibànalìculé, quéwa càmitaté náibàani càmicainátàacá Jesús yéenáwaná yàanàa nanúacatáipinácaténi.

³¹ Quéwa madécaná wenàiwica neebáidaca Mesíascani, yái judío icuèrinápináca Dios ibànuèrica nalí. Yá náimaca nalíwáaca:

—Iwàwacutá Mesíascani yái asìalica imànicainá macái íiwitáaná yái càmírica áiba wenàiwica idé imànica càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi Mesías ìwali Dios inùmalìcuíse, yái Mesías yàanèeripinácaté icùacaténá wía, wía israelitaca —náimaca.

Los fariseos intentan arrestar a Jesús

³² Néseté abénaméeyéi fariseo néemìaca wenàiwicanái itàaníca ibàacanéeri iyú nalíwáaca Jesús ìwali. Iná fariseonái, sacerdote íiwacanánai yáapicha nabànùaca nàasu úwináiwa icuèyéica templo náibàacaténá Jesús náucáanápináni presoíyéi ibànalìculé.

³³ Iná Jesús íimaca:

—Nùyacué pèewi achúma èerita. Néese nuèpùacawa Dios yàataléwa yái ibànuèricaté núa.

³⁴ Néese picutápinácué nùawa, quéwacué càmita pidé pìanàaca nùawa càmicainácué yéewa pìanàaca néré nùyacatalépináca —íimaca yái Jesúscua.

³⁵ Néese judiónái náimaca nasutáca néemìawa níawáaca:

—¿Alénásica yàawa yái asìalica càmicatalépinácaso wadé wàanàacani? Cawàwanáta yàacawa wéenánai yàatalé iyéeyéica càmíiyéi judío yèewiré yéewáidacaténá càmíiyéi judío. Quéwa canápináta meedá yàacawa, càmicainá neebáida itàacái.

36 ¿Càinásica íimáaná? ‘Picutápinácué núawa quéwacué càmita pidé pìanàaca núawa càmicainácué yéewa pìanàaca néré nùyacatalépináca’, cài íimaca –náimaca, naicáaníca Jesús iquíniná.

Ríos de agua viva

37 Aiba èerité namáalàidáanápiná namànica culto, máiníiri iwàwacutácawa nalí yái èerica. Yá Jesús ibàlùacawa nàacuéssemi, yá íimaca cachàiníri iyú, icàlidaca nalí comparación:

—Piwàwacaalícué picáucawa càmíiri imáalàawa càide iyúwa macàléeyéi iwàwa nawàwacaalí úni, néese peebáidacué nutàacái. Yásí nùacué picáuca càmíiri imáalàawa, càide iyúwa wàacaalí nàiraca úni, cawinácaalí macàléeyéica iwàwa.

38 Càide iyúwa Dios itàacái íimáaná profeta itànèericaté Dios inùmalícuíse, cawinácaalí wenàiwica yeebáidéerica nutàacái, idèniapiná cáuri úni iwàwalícuwa, yái úni cáurica yèerica icáuca càmíiri imáalàawa càide iyúwa cayábéeri Únibàa depuíwéeri canácatáita chuìnì –íimaca yái Jesúscia.

39 Jesús icàlidaca nalí yái comparaciónca yéewáidacaténá nía Espíritu Santo ìwali, yái icuèripinácaté náwitáise cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yái úni cáurica íimáanáca càicanide iyúwa Espíritu Santo. Quéwa néenialíté càmitàacá Espíritu Santo yàanàaca aléi èeri irìculé càmicainátécá Jesús yéetáwa, càmicaalítécá nacái imichàawa chènuniré iyacaténá cámiétacanéeri iyú Dios yáapicha. Ináté càmitàacá yéewa Espíritu Santo yàanàaca aléi èeri irìculé.

División entre la gente

40 Néseté abénaméeyéi néená níái wenàiwicaca idécanáami néemìaca Jesús itàacái, yá náimaca:

—Báisícata profetacani yái Jesúscia, càide iyúwa profeta Moisés itànàanáté tàacáisi profeta ìwali yàanèeripinácaté yéewáidacaténá wía –náimaca.

41 Aibanái íimaca:

—Mesíascani, yái wacuèrinápiná Dios ibànuèrica walí, wía judíoca –náimaca. Quéwa áibanái íima:

—Càmita yéewa wacuèrinápiná Mesías yàanàaca Galilea yàasu cáli néese.

42 Iwàwacutá rey David itaquérinámican yái Mesíascia, càide iyúwaté Dios itàacái íimáaná profetanái itànèericaté. Iwàwacutá nacái imusúaca iicá èeri Belén iyacàlená irìcu, yái yàcaléca David imusúacatalécaté iicá èeri. Quéwa yái asialica Jesús, Nazaret iyacàlená néeséri meedá. Iná càmita yéewa Mesíascani –náimaca, càmicaináté néemìa Jesús iináwaná ìwali imusúacaté iicá èeri Belén iyacàlená irìcu, rey David itaquérinámican yái Jesúscia.

43 Càita náinádacawa Jesús ìwali, íná càmita abédanama náwitáise náapichawáaca níái wenàiwicaca.

44 Aibanái nawàwa náibàacani quéwa càmitaté náibàani.

Las autoridades no creían en Jesús

45 Néseté úwinái icuèyéica templo nèepùacawa fariseonái yàatalé, sacerdote íwacanánai nacái. Yá náimaca úwinái irí:

—¿Cánácué càmita pité néesení? —náimaca.

46 Néese úwinái íimaca nalí:

—¡Canátàacá áiba wenàiwica itàanírica àta siùca nacáide càide iyúwa itàaníiná yáara asialica! —náimaca.

47 Néese fariseonái náimaca nalí:

—¿Pimàacasicué ichìwáidaca pía nacái càide iyúwa ichìwáidáaná áibanái?

48 Canácata wéená wía náiwacanánica, wía nacái fariseoca, canácata wéená yeebáidéeri itàacái.

49 Quéwa áibanái wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái, canéeyéica iwèni meedá nía, càmíiyéi yáalíawa Dios itàacái ìwali, Dios yúuquéeyéipiná íichawa meedá – náimaca.

50 Néese Nicodemo yái fariseo ipáchiéricaté Jesús yàatalé áiba catá iyaca néeni fariseonái yèewi, judío íiwacanánái nacái. Yá Nicodemo íimaca nalí:

51 –Dios itàacái càmita ibatàa wanúaca wenàiwica àta wéemìacataléta icàlidaca iináwanáwa, wáalíacaténáwa ìwali yái imàníináca –íimaca yái Nicodemoca.

52 Néese náimaca Nicodemo irí:

–¿Píatasica Galilea yàasu cáli néeséeri nacái? Pitàaníca máiwitáiséeri iyú meedá càide iyúwa canéeyéi iwèni Galilea yàasu cáli néeséeyéica. Pía péewáidacawa Dios itàacái ìwali profetanái itànèericaté, yásí píalíacawa canáca profeta imusuéricatéwa Galilea yàasu cáli néese –náimaca haimáichacáináté abénaméeyéi profeta nàanàacaté Galilea yàasu cáli néese.

53 Néese nèepùacawa macáita nacapèe néréwa.

8

La mujer adúltera

1 Quéwa Jesús yàacatéwa dúli néré íipidenéechúa Olivos, íimáanáca olivo inàlimaná.

2 Néese mapisáita àniwa amalácalí yàacawa nawicáu, yá Jesús yèepùacawa templo néré. Manùbéeyéi wenàiwica nàacawa yàatalé, yá Jesús yáawinacawa yéewáidacaténá nía.

3 Néese abénaméeyéi yéewáidéeyéi wenàiwica templo irìcu, fariseonái nacái natéca inanái Jesús yàatalé, abéechúa inanái caníríchúa. Nàanàacaté úa idècunitàacá uimáca áiba asiali yáapicha càmírica unìrisíwa. Yá nabàlùadaca úa nàacuéssemi níái iyéeyéica néeni.

4 Yá náimaca Jesús irí:

–Pía yéewáidéerica wenàiwica, wadéca wàanàaca úái inanáica idècunitàacá uimáca áiba asiali yáapicha càmírica unìrisíwa.

5 Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse íimaca iwàwacutáanápiná wanúaca úa íba iyú cawinácalí inanái iiméechúaca áiba asiali yáapicha càmírica unìrisíwa. Néeni pía, ¿càinásica píimaca ùwali úai inanáica? –náimaca.

6 Nasutáca néemìawa Jesús yéewanápiná náalimáidaca naicáwa Jesús nacháawàacaténá iináwaná ìwali itàacái ìwalíisewa. Néese Jesús yáawiacawa itànàaca cáli ìwali icáapi ipùata iyúwa.

7 Quéwa nasutáca néemìawa Jesús mamáalàacata. Néese Jesús ibàlùacawa machacànita àniwa, yá íimaca nalí:

–Néeni, cawinácalícué péenáquéi mabáyawanéeri, yásí iwàwacutá idàbaca inúaca úa íba iyú –íimaca yái Jesúsca.

8 Néese Jesús yáawiacawa itànàaca cáli ìwali àniwa icáapi ipùata iyúwa.

9 Quéwa idécanáami néemìacani, yá nadàbaca nawàwalica macái báawéeri namànírica, Dios imàcacacáiná nawàwalica nabáyawanáwa. Yá nàacawa náicha abéerinamata namanùbaca iyúwa. Níái béeyéica náicha canánama, yá idàbaca nàacawa náicha quéechacáwa, néese ùuculìiyéi nàacawa náicha. Idécanáamíté fariseonái macáita nèepùacawa náicha, yá Jesús ibàlùacawa machacànita àniwa. Yá iicáca úai inanáica ibàluéchúacawa abéechúata.

10 Néese Jesús isutáca yéemìawa úa:

–¿Néeni níái icháawèeyéica piináwaná ìwali? ¿Canátasica iwàwéeri inúaca pía pibáyawaná ìwalíisewa? –íimaca yái Jesúsca.

11 Néese úumaca Jesús irí:

—Nuíwacali, canácata iwàwéeri yùuwichàidaca núa —úumaca. Néese Jesús íimaca ulí:

—Uwé, núa nacái càmita nùuwichàida pía. Siùcade piawa, picá pimàni pibáyawanáwa àniwa —íimaca yái Jesúscia.

Jesús, la luz del mundo

12 Néeseté wenàiwicanái ìwacáidáyacacawa Jesús yàatalé àniwa, yá íimaca nalí:

—Péemìacué comparación: Càica núade iyúwa camalási chái èeri irìcu nuéwáidacáiná èeri mìnánai náalíacaténá Dios ìwali. Cawinácalí yeebáidéeyéica nutàacáí càmita nèepuníwa catéeri náwitáise yáapichawa iyúwa wenàiwica càmíyéica yáalía Dios ìwali, íná càmita namàni mamáalàacata nabáyawanáwa. Néese, amaláca numànica náwitáise, náalíacaténá Dios ìwali, nùacáiná nacáuca càmíri imáalàawa —íimaca yái Jesúscia.

13 Néese fariseonái náimaca Jesús irí:

—Canéeri iwèni meedá pitàacái picàlidacáiná piináwaná ìwaliwata, íná caná yéewaná wenàiwica yáalíacawa asásí báisícalíni —náimaca.

14 Jesús íimaca nalí:

—Cawènírriqueí yái nucàlidéerica éwita nucàlidacáaníta nuináwaná ìwaliwani, núalíacáináwa sísáanácalí nùanàa, núalía nacáiwa alénácalípiná nùawa. Quéwa càmitacué píalíawa sísáanácalí nùanàaca, alénácalí nacái nùapináwa.

15 Pidécuéca píimaca áibanái ìwali iwàwacutáanása Dios yùuwichàidaca nía nabáyawaná ìwalísewa. Quéwa pínáidacuéca meedáwa èeri mìnánai íwitáise iyú. Néese càmita cài nuínáidaçawa. Càmita nacái nuémìa naináwaná ìwali chái èeri irìcu nùuwichàidacaténá nía.

16 Quéwa núumacaalí siùca nàwalitá iwàwacutáaná nùuwichàidaca níatá, yásí nùuwichàidaca nía machacàníri iyútá, càmicáiná nuínáidawa nulínáamitawa nùuwichàidáanápiná níatá, néese nuínáidacawa abédanamata Núaniri Dios yáapichawa càide iyúwa iwàwáaná.

17 Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté bàaluité íimaca: Abédanamacaalí pucháiba wenàiwica íwitáise náapichawáaca nacàlidáanápiná áibanái iináwaná ìwali, yásí cawènica natàacái.

18 Uwé, nàyaca pucháiba icàlidéeyéica nuináwaná ìwali cawinácalí núa: Núacata icàlidéerica nuináwaná ìwaliwa, yácata nacái Núaniri Dios, yái ibànuèrica núa, icàlida nacái nuináwaná ìwali cawinácalí núa. Yá abédanamacata wáiwitáise wáapichawáaca, íná yéewa cawènírica watàacái pucháibacáiná wía —íimaca yái Jesúscia.

19 Néese náimaca Jesús irí:

—Wadéca wéemìaca piináwaná ìwali càmita píalíawa cawinácalíté píanirimica —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Núalíacawa càmitacué píalíawa cawinácalí núa, càiná nacái nuíwitáise. Núalíacawa nacái càmitacué píalíwa Núaniri Dios ìwali. Píalíacaalícuéwa cawinácalí núatá, yá píalíacuécawa nacái Núaniri Dios ìwalitá —íimaca yái Jesúscia.

20 Càité Jesús íimaca idècunitàacá yéewáidaca wenàiwicanái templo irìcu, mawiénita ofrenda yàalu irí náucacataléca nàasu plataba namàaquéericaté Dios irípiná ofrenda iyú. Quéwa càmitaté náibàani càmicáinátécawa Jesús yéenáiwana yàanàa nanúacatáipináteni.

“A donde yo voy, ustedes no pueden ir”

21 Néeseté Jesús íimaca nalí àniwa, níái judío íiwacanánáica:

—Yá nùacawa mesúnamáita, néese picutáipinácué nùawa, nuwasàacaténácué pía yùuwichàacáisi íicha, quéwa càmitacué pidé píanàaca núa, íná péetáipinácuécawa méetàuculé Dios íicha pibáyawaná yáapichacuéwa. Nùacawa aléera canácatlépina yéewanácué piwàlùacawa —íimaca yái Jesúscia.

22 Néese judío íwacanánái náimaca nalíwáaca:

—Cawàwanáta inúapináca yáawawa íná cài íimaca yàanápináwa alénácalí caná yéewaná wawàlùacawa —náimaca naicáaníca Jesús iquéiná.

23 Néese Jesús íimaca nalí:

—Eeri mìnanáicuéca pía, quéwa núaquéi chènuníséeri. Pìyacuéca chái èeri irìcu quéwa càmita èeri mìnali núa.

24 Iná nudéca númeracuéca pirí péetáanápinácawa méetàuculé Dios íicha pibáyawaná yáapichawa. Càmicaalícué peebáida iyúwa númeráncué pirí cawinácalí núa, yásí péetácuécawa pibáyawaná yáapichawa —íimaca yái Jesúsca.

25 Néese náimaca Jesús irí:

—¿Cawiná pía? —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Nudàbacaalíté nuéwáidaca wenàiwica, nucàlidacatécué piríni mamáalàacata nuináwanáwa cawinácalí núa. Siùcade canápináta meedá nutàanícuéca piapicha càmicáinácué piwàwa peebáidaca nutàacái.

26 Iyaca madécaná wawàsi nucàlidacaténácué pirí péemìacaténácué pibáyawaná ìwaliwa. Quéwa yái ibànuèrica núa itàaníca báisíiri iyú, yá nacái tàacáisi nucàlidéerica èeri mìnanái irí yácata tàacáisi nuémièrica icàlidaca, yái ibànuèrica núa —íimaca yái Jesúsca.

27 Quéwa níái judío íwacanánáica càmita náalíawa Jesús icàlidaca ìyaca Yáaniri Dios ìwaliwa.

28 Iná Jesús íimaca nalí:

—Pimichàidacaalípinácué núa cruz ìwali pinúacaténácué núa, núa asìali Dios néeséerica, yásí píalíacuécawa nùwali núacata yái càide iyúwacué númerána pirí. Píalíapinácué nacáiwa càmita numàni wawàsi nulínáamitawa, néese, nucàlidaca càide iyúwa Núaniri Dios yéewáidáaná núa.

29 Yái Núaniri Dios ibànuèrica núa ìyaca núapicha. Càmita Núaniri imàaca núa abéerita numànicáiná mamáalàacata càide iyúwa iwàwáaná —íimaca yái Jesúsca.

30 Jesús idécanáami cài íimaca, yá madécaná wenàiwica neebáidaca itàacái.

Los hijos de Dios y los esclavos del pecado

31 Néeseté Jesús íimaca nalí abénaméeyéi judío icàlidéeyéica neebáidáanásá itàacái:

—Peebáidacaalícué mamáalàacata nutàacái pimànicaténácué càide iyúwa nuchùulìanácué pía, yásí nuéwáidacalécuéca pía báisíiri iyú.

32 Yásí píalíacuécawa ìwali yái nutàacái báisíirica. Yá nutàacái báisíirica iwasàapinácué píawa —íimaca yái Jesúsca.

33 Náimaca irí:

—Wíaqueí Abraham itaquénáinámi, canácatáita áibanái yàasu wenàiwica wíá. ¡Canáca yéewaná píimaca walí piwasàanápinása wíawa! —náimaca.

34 Jesús íimaca nalí:

—Péemìacué cayába, cawinácalí imàniyéica ibáyawanáwa mamáalàacata, namànica meedá càide iyúwa nabáyawaná ichùulìaná nía, càide iyúwa áibanái wenàiwica íibaídáaná mawènìri iyú náiwacali iríwa, yàasu wenàiwicacáiná nía.

35 Náiwacali càmita íima yàasu wenàiwica ìwaliwa: ‘Nuénásàiriquéi’, càmita íima. Néese íimaca yéenibe ìwaliwa: ‘Nuìrica yái’, cài íimaca.

36 Iná núa Dios lirica, nuwasàacaalícué pía pibáyawaná íichawa, yásí càmitacué iwàwacutá pimànica càide iyúwa pibáyawaná ichùulìanácué pía, Dios yéenibecáinácué pía báisíta.

37 Núalíacawa Abraham itaquénáinámicuéca pía, quéwa piwàwacué pinúaca núa càmicáinácué peebáida nutàacái.

38 Nucàlidacué pirí ìwali yái báisíiri tàacáisica Núaniri Dios yáasáidéerica nulí. Quéwa núalíacawa pimànicuéra càide iyúwa píaniri íimáanácué pirí —íimaca yái Jesúscra.

39 Náimaca Jesús irí:

—Abrahamquéi wàawirimica, canáca áiba wáaniri —náimaca. Quéwa Jesús íimaca nali:

—Báisíaalícué Abraham itaquénánámica pía piwàwalícuísewatá, yá pimànicuéra càide iyúwaté Abraham imàníinátá.

40 Quéwa éwita nucàlidacáanítacué pirí báisíiri iyúni càide iyúwa Dios yéewáidáaná núa, càicáaníta piwàwacué pinúaca núa meedá. ¡Càmitaté Abraham iwàwa inúaca wenàiwica Dios ibànuéyéicaté Abraham yàatalé!

41 Pimànicuéra meedá càide iyúwa píaniri imàníiná —íimaca yái Jesúscra. Néese náimaca Jesús irí:

—Càmíiyéica wáatúa yéenibe úalani irícuíse wíaquei. Wadènìa abérera Wáaniriwa wéerica icàaluíniná, yái Diosca. Càmita wáuca wáichawani wàacaténá ídolo cuwáináí yéenáwaná icàaluíniná —náimaca.

42 Néese Jesús íimaca nali:

—Báisíaalícué Diosquéi píaniricatá, yásí cáininácuéra piicáca nusatá, Dios néeséericainá núa, iyéerica chái. Càmita nùanàa nùasu wawàsi ìwaliwa meedá, néese Dioscata yái ibànuérica núa numànicaténá càide iyúwa iwàwáaná.

43 ¿Cánácué càmita píalimá píalíaca péemìaca yái nucàlidéericuéra pirí? Núalíacawa càmitacué meedá piwàwa peebáidaca nutàacái, ína càmitacué píalimá píalíaca péemìaca cainácalí íimáaná.

44 Píaniricué yácata Satanásca. Píacué nacái yàasu wenàiwicaca. Piwàwacué nacái pimànica càide iyúwa iwàwáaná. Satanás idéca iwàwaca inúaca wenàiwica mamáalàacata èeri idàbacatáisewa àta siùca nacáide. Càmita íináidawa báisíiri tàacáisi ìwali, báawacainá Satanás iicácani. Itàaníca yáawamita chìwái mamáalàacata càide iyúwa íwitáise iyáaná, cachìwéericainá meedáni. Yácata chìwái yáanirica, yái Satanásca, imàcacacainá wenàiwica itàaníca chìwái.

45 Quéwa nucàlidacainácué pirí báisíiri tàacáisi, ína càmitacué peebáida nutàacái.

46 Macáitacué píalíacawa nùwali mabáyawanéerica núa. Nucàlidacué pirí báisíiri iyúni, ína ¿cánácué càmita peebáida nutàacái?

47 Dios yéenibe neebáidaca itàacái quéwa càmitacué Dios yéenibe pía, ína càmitacué piwàwa peebáidaca itàacái —íimaca yái Jesúscra.

Cristo existe desde antes de Abraham

48 Néese judío íwacanánái náimaca Jesús irí:

—Báisíta wacàlidacaté píwali machacàníiri iyúni wáimacaalíté píwali samaritanosàirica pía, càmíri judío ìiri meedá. Iyaca nacái demonio piwàwalícu idacuèrica píiwitáise, ína máiwitáiseca pía meedá —náimaca.

49 Jesús íimaca nali:

—Canáca demonio nuwàwalícu. Yái numàníirica numànicani núsáidacaténá cayábéerica Núaniri Dios yéewanápiná wenàiwicanái yàaca icàaluíniná. Quéwa càmitacué piicá núa cámíetáquéeri iyú.

50 Càmita nucutá wenàiwica nacàlidacaténá cayábéeri nùwali, quéwa Núaniri Dios iwàwaca wenàiwicanái yàaca nulí cayábéeri, yá Dios yáasáidapiná cawinácalí cabáyawanéeyéi.

51 Péemìacué cayábani, cawinácalí wenàiwica imàníirica càide iyúwa nutàacái íimáaná, idèniaca siùcásede icáucawa càmíri imáalàawa —íimaca yái Jesúscra.

52 Néese judío íwacanánái íimaca irí:

—Siùca wáalíacawa báisíiri iyú demonio iyaca piwàwalícu. Néetácatéwa macáita profetaca icàlidéyéicaté tàacáisi Dios inùmalícuíse bàaluité, Abraham

nacái yéetácatéwa. Néese, ¿cáná cài píimaca: ‘Cawinácaalí imànírica càide iyúwa nutàacái íimáaná, idènìaca siùcásede icáucawa càmíiri imáalàawa’, cáná cài píimaca?

⁵³ ¡Pía càmíiri cachàini íicha yái wàawirimi Abrahamca! Abraham yéetácatéwa, nía nacái profetaca néetácatéwa nacái. Càmita yéewa cachàiníri náicha pía. ¡Càmita máiní cachàinírica pía càide iyúwa piyúunáidáaná! — náimaca.

⁵⁴ Jesús íimaca nalí:

—Nucàlidacaalí nuináwaná ìwaliwa cayábéerica núatá, yásí canéerica iwèni meedátáni, yái nutàacáica. Quéwa Núaniri Dios icàlidaca nùwali cayábéerica núua, yácata Dios picàlidéericué ìwali Picuèrinásacué Dioscani.

⁵⁵ Quéwa càmitacué píalía Dios ìwali càinácaalí íiwitáise ìyaca. Núacata yái yáaliérica Dios ìwali. Núumacaalí càmitasa núalía Dios ìwalitá, yásí nucàlidaca nuchìwawatá càide iyúwacué pía. Quéwa núalíaca Dios ìwali báisíri iyú, nuebáida nacái càide iyúwa íimáaná.

⁵⁶ Piawirimicué Abraham casíímáica iwàwa bàaluité Dios imàcacáináté Abraham yáalíacawa nuénáwanapiná ìwali, nùanàacatáipinátē aléi èeri iriculé. Yáté Abraham yáalíacawa nùanàanapinátē, ína yéewa casíímáicaté Abraham iwàwa manuísíwata —íimaca yái Jesúscia.

⁵⁷ Néese judío íiwacanánai náimaca Jesús irí:

—Càmitàacá pidènìa cincuenta camuí. Càmita yéewa pidé piicáca wàawirimi Abraham, Abrahamcainá ìyacaté néese siùca dos mil camuí —náimaca.

⁵⁸ Jesús íimaca nalí:

—Péemìacué cayábani, núacata yái ìyéericate càiripináta ipíchawáiseté Abraham imusúaca iicá èeri, núacainá yái Diosca —íimaca yái Jesúscia icàlidacaténá iináwanáwa Dioscani, yái càmíiri imáalàawa.

⁵⁹ Néese náibàaca íba nanúacaténá Jesús íba iyú quéwa Jesús ibàacawa náicha. Yá imusúacawa templo iricuise. Yá yàacawa manùbeyéi wenàiwica yèewibàa; caité Jesús ichàbacawa náicha.

9

Jesús da la vista a un hombre que nació ciego

¹ Néeseté Jesús idècunitàacá yéepunícawa áibalépiná wáapicha wía yéewáidacaléca, yá iicáca matuíri asìali. Quéwa yáta asáináni matuírita.

² Néese wasutáca wéemìawa Jesús, wía yéewáidacaléca. Wáimaca irí:

—Wáiwacali, ¿cánásica imusúawa matuíri iyú yái asìalica? ¿Isèenáí ibáywawaná ìwalísesica cài matuíca yái asìalica, càmicaalí nacái, ibáywawaná ìwalísetasicawa? —wáimaca.

³ Néese Jesús íimaca walí:

—Càmita ibáywawaná ìwalísewéera, càmita nacái isèenáí ibáywawaná ìwalísewéera. Yái asìalica imusúacawa matuíri iyú yéewanapiná macái wenàiwica yáalíacawa Dios ichùnìacani, naicácaténá Dios cámíetaquéeri iyú.

⁴ Péemìacué comparación: Iwàwacutá wenàiwica náibaidaca èeríapi idècunitàacá amaláca nawicáu. Catácaalí nàwali, yá càmita náalimá náibaidaca. Càita nacái iwàwacutácué wamànica cayábéeri siùca èeri càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái ibànuèrica núua. Nuénáwaná yàanàaca mesúnamáita nuétacatáipináwa, néese càmita yéewa nuíbaidaca.

⁵ Idècunitàacá nùyaca chái èeri iricu, yá càica núade iyúwa camalási icànéeri wenàiwica ìwali, amalácainá numànica náwitáise náalíacaténá Dios ìwali —íimaca yái Jesúscia.

⁶ Néese Jesús idécanáami cài íimaca, néese yàapìsáidaca cáli yèewiré. Yá yèewìadaca cáli isàbecaténáni. Néese ipusúaca cáli matuíri ituí ímami ìwali.

7 Néese Jesús íimaca irí:

—Pìa píibaca pituíwa úni yáaculé namusúadacatáiseca úni íipidenéeri Siloé náiquéericate cálí yéewiré —íimaca yái Jesúsca. (Yái íipidenéerica Siloé ímáanáca: “Ibànuèri”.) Néese matuíri yàaca íibaca yáawawa néré. Néese idécanáami yèepùacawa icapèe néréwa, yá catuicani.

8 Néese áibanái wenàiwica matuírimi imanùbacanái naicácani. Aibanái nacái náalíaca naicácani naicácainátē isutáca plata wenàiwica lícha iwènìacaténaté iyápináwa. Néese níái yáaliéyéica iicácani nasutáca néemìawa níawáaca:

—¿Càmitasica yái asialica matuíri yáawinéericatewa àyapu idùlepi isutácaténá plata wenàiwica lícha yéewanápiná iwènìaca iyápináwa? —náimaca.

9 Abénaméeyéi íima:

—Yácata yái —náimaca. Aibanái náima:

—Càmíiri, áibacata yái, quéwa càiride iyúwa iicácanáwa —náimaca. Quéwa yái asìali íimaca:

—Núacata yái matuírimica —íimaca.

10 Néese náimaca irí:

—¿Néeni? ¿Cáná yéewa catuícica pía? —náimaca.

11 Yá íimaca nalí:

—Yáara asìali íipidenéerica Jesús yèewìadaca cálí yáawiruní yèewiwa. Yá ipusúaca cálí nutuí íimami ìwali, yá íimaca nulí: ‘Pìawa úni yáalu néré namusúadacatáiseca úni íipidenéeri Siloé, yái manuíri yàaluca náiquéericate cálí yéewiré. Píiba pituíwa úni iyú’, íimaca nulí. Yá nùacawa néré. Yá idécanáami nuíbaca nutuíwa, yá nuicáidaca —íimaca yái asìalica.

12 Néese nasutáca néemìawani:

—¿Alénásica yáara asìalica? —náimaca. Yá íimaca nalí:

—Càmita núalíawa —íimaca.

Los fariseos interrogan al ciego que fue sanado

13-14 Sábado yátè èerica, judónái iyamáidacatáicawa Jesús yèewìadacaalíté cálí catuicaténá imànica matuíri. Iná abénaméeyéi wenàiwica natéca matuírimi fariseonái yàatalé.

15 Néese fariseonái nasutáca néemìawa matuírimi cáná yéewaná iicáidaca. Yá íimaca nalí:

—Idéca ipusúaca cálí nutuí íimami ìwali. Néese nuíbaca nutuíwa, yá nuicáidaca —íimaca.

16 Néese abénaméeyéi fariseo náimaca irí:

—Yáara asìali imànírica cài càmita yéewa Dios néeséericani, íibaidacáiná sábado wayamáidacatáicawa, wía judíoca —náimaca. Quéwa áibanái fariseo náimaca:

—Cabáyawanácaalítáni, néese càmita yéewa imàníquéi càmírica wenàiwica idé imànicatá —náimaca. Iná càmita abédanama náwitáise Jesús ìwali, níái fariseooca.

17 Yá nasutáca néemìawa matuírimi àniwa. Yá náimaca irí:

—¿Néeni pía? ¿Cáná píimaca ìwali yáara asìali catuícica imànica pía? —náimaca irí. Néese íimaca nalí:

—Núumacué pirí profetacani, icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalìcuíse —íimaca.

18 Quéwa judío íiwacanánai càmita neebáida matuínáani, néese catuicani íná namàacaca matuírimi yàacawa náicha, néese namáidaca matuírimi isèenái.

19 Nasutáca néemìawa matuírimi isèenái:

—¿Plirisica yáara asìalica? ¿Idésica imusúacawa matuíwaca? Néeni, ¿cáná yéewa catuí siùcanide? —náimaca.

20 Néese isèenái náimaca nalí:

—Wáalíacawa wàiriquéera. Wáalíaca nacáiwa imusúacatéwa matuíwaca.

21 Quéwa càmita wáalíawa càinácaalí iyú yéewaná catuícica siùcanide. Càmita nacái wáalíawa cawinácaalí ichùnìa ituí. Pisutácué péemìawani. Béericáináni íná yáalimá icàlidacuéca piríni —náimaca.

22 Càité isèenáí náimaca, cálucáná naicáca judío íiwacanánái. Níái judío íiwacanánáica abédanamata náwitáise náucacaténá wenàiwica judónái yéewáidacàalu íicha, cawinácalí icàlidéerica Jesúls ìwali Meslascani yái judío icuérinápináca Dios ibànuèrica.

23 Iná matuírimi isèenáí náimaca: “Pisutácué péemìlawani bérericaináni”, cài náimaca.

24 Néese judónái namáidaca matuírimi àniwa. Náimaca irí:

—Picàlida walí báisíiri iyúni Dios iicápiná. Wáalíacawa cabáyawanéerica yáara asìalica Jesúls —náimaca.

25 Néese íimaca nalí:

—Càmita núalíawa ìwali cabáyawanéericasicani mabáyawanéericalíni. Abéerita núalíawa báisíiri iyú matuíricaté núa quéwa siùcade catuícá núa —íimaca.

26 Néese náimaca irí àniwa:

—¿Cainá imàni pirí? ¿Cainá imàni ichùnìacaténá pituí? —náimaca.

27 Yá íimaca nalí:

—Nudéca nucàlidacuéra piríni, néese càmitacué peebáida. ¿Cánácué piwàwa nucàlidaca pirícué iináwaná ìwali àniwa? Cawàwanáta piwàwacué pìacawa yáapicha nacái yéewáidacalénáipiná —íimaca iicáaníca naquíniná.

28 Néese nacuísaca náichawa matuírimi báawéeri iyú, yá náimaca irí:

—¡Píacata yáara asìali yéewáidacaléca meedá! Wía quéwa, profeta Moisés yéewáidacaléca wía.

29 Wáalíacawa Dios itàaníca Moisés yáapicha bàaluité, quéwa càmita wáalíawa sísáanéericalí yáara Jesúscia, cawinácalí íiwitáise iyú nacái imàni wawàsi, iná càmita yéewa idé yàanàaca Dios néese —náimaca.

30 Néese yái matuírimi íimaca nalí, iicáaníca naquíniná:

—¡Yé, canácatàacá nuémièri càri wawàsi àta siùca nacáide! Píatatué icàlidéeyéica iináwanáwa píalánásacué Dios ìwali, siùca píimacuéra càmitasacué píalíawa sísáanéericalí Jesúls, cawinácalí íiwitáise iyú nacái imàni wawàsi, quéwa idéca ichùnìaca nutuí, nuicáidacaténá àniwa. ¿Cánácué càmita píalíawa? ¿Dàalasicué píiwita?

31 Wáalíacawa cayábéeri iyú Dios càmita yéemìa cabáyawanéeyéi isutáaná íicha. Yeebáida abéta nasutáaná íicha cawinácalí yèeyéica icàaluíniná, imàni yéi nacái càide iyúwa Dios iwàwáaná.

32 Canácatàacá wéemièri àta siùca nacáide áiba wenàiwica iináwaná ìwali chái èeri irícu yáaliméeri ichùnìaca wenàiwica imusuérericawa matuíri iyú.

33 Càmicaalí yàanàa Dios yàatanáisetá, néese càmita idé imànicà càri wawàsitá —íimaca.

34 Néese judío íiwacanánái nacuísaca náichawa matuírimi báawéeri iyú àniwa, yá náimaca irí:

—Píá cáanáiri ibáyawaná, imusuériva cabáyawanéeri, canáca yéewaná péewáidaca wía, wía yáaliyéyica madécaná píicha —náimaca. Yá náucacani néewáidacàalu íichawa.

Ciegos espirituales

35 Néeseté Jesúls yáalíacawa matuírimi iináwaná ìwali, judío íiwacanánái náucacani néewáidacàalu íichawa. Iná Jesúls yàanàaca yái matuírimica, yá íimaca irí:

—¿Néeni, peebáidasica Dios Iiri itàacá, yái asìali Dios néeséerica? —íimaca ìwaliwa yái Jesúscia.

36 Yá asìali íimaca Jesúls irí:

—Nuíwacali, picàlida nulí cawinácalíni yáara asìalica Dios néeséerica, nuebáidacaténá itàacá —íimaca.

37 Jesúls íimaca irí:

—Pidéca piicácani. Núaca yái Dios néeséerica, yái itàanírica píapicha —íimaca yái Jesúsca.

³⁸ Néese asiali ibàlùacawa yùulu ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíniná. Yá íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, nuebáidaca pitàacái —íimaca.

³⁹ Néese Jesús íimaca:

—Nudéca nùanàaca aléi èeri irìculé núsáidacaténá cawinácalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái, cawinácalí nacái càmíiyéica yeebáida. Nùanàaca catuícaténá numànica náwitáise cawinácalí yáaliyéica cabáyananáca. Néese cawinácalí iyúunáidéeyéica catuíca íwitáise, càica níade iyúwa matuýéi càmíiyéi yáalimá iicáidaca nayúunáidacainá mabáyananáca nía —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁰ Néese abénaméeyéi fariseo ibàluèyéicawa mawiénita Jesús irí néemìacani, íná náimaca Jesús irí:

—Wíata quéwa càmíiyéi matuí íwitáise, wíá yéewáidéeyéica wenàiwica Dios ìwali —náimaca.

⁴¹ Néese Jesús íimaca nalí:

—Básícalícué càmita píalíawa pibáyananáwa ìwalitá, yásí càmita máiní cabáyananácuéca píatá, quéwa éwitacué píalíacáanítawa pibáyananá ìwaliwa, càicáaníta càmitacué peebáida nutàacái, íná cabáyananácuéca píá —íimaca yái Jesúsca.

10

El pastory sus ovejas

¹ Néeseté Jesús íimaca: “Péemìacué cayába comparación. Aibanái iwàwacaalí iwàlùacawa oveja icorralni irìculé càmíirica nàasu, càmita nawàlùawa corral inùma irìcubàa, néese náiríacawa meedá iwainá ìwali. Yá wáimaca nàwali cayéedéeyéica nía.

² Quéwa áiba iwàluèriwa inùma irìcubàa, yá wáimaca ìwali pastor, yái icuèrica ipíra ovejanáiwa.

³ Aiba wenàiwica icuèrica corral inùma, yàacùaca inùma yéewacaténá oveja icuèriná iwàlùacawa. Yàasu ovejanái yéemìaca nacuèriná itàacáiwa. Yá imáidaca yàasu ovejanáiwa náipidená ìwali. Yá yeedáca nía corral irìcuíse.

⁴ Idécanáami yeedáca macáita yàasu ovejanáiwa corral irìcuíse, néese yàacawa napíchalé. Yàasu ovejanái nàacawa yáamíise náalíacáiná néemìaca isàna.

⁵ Càmita nàawa yáamíise yái càmíirica náalía néemìaca itàacái. Napianícawa meedá íicha càmicáiná náalía néemìaca itàacái cawinácalí càmíirica náalía naicá”, íimaca yái Jesúsca.

⁶ Càité Jesús yéewáidaca nía comparación iyú quéwa càmita náalía néemìaca càinácalí ímáaná.

Jesús, el buen pastor

⁷ Néeseté Jesús íimaca nalí àniwa: “Péemìacué cayába nucàlida piríni càinácalí ímáaná yái comparaciónca: Càica nùade iyúwa corral inùma ovejanái iyacatáica. Níái ovejaca ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái nùasunáipiná.

⁸ Macái cachìwéeyéi yàanèeyéicaté nupíchatécawa icàlidéeyéicaté ichìwawa Dios ibànùacasa nía, càica níade iyúwa cayéedéeyéi meedá, quéwa nùasu wenàiwica càmitaté néemìa nalí, càide iyúwa ovejanái càmicaalí neebáida itàacái càmíirica nacuèriná.

⁹ Càica nùade iyúwa corral inùma. Cawinácalí yeebáidéeyéica nutàacái nuwasàapiná níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Yásí nucùapiná nùasu wenàiwicawa, yá nàyapiná matuíbanáita càide iyúwa ovejanái imusúacaalíwa

èeríapi, yá nàanàaca nayáapináwa cayábéeri, néese nèepùa nawàlùacawa táiyápi nayamáidacaténáwa.

10 “Aibanái cachìwéeyéica càica níade iyúwa cayéedéeyéi, yàanèeyéica iyéedùaca, nanúacaténá nacái, namálàidacaténá nacái ovejanái. Càita nacái cachìwéeyéi nawàwaca namànica báawéeri áibanái irí. Quéwa nudéca nùanàaca nùacaténá èeri mìnánái icáuca càmiiri imáalàawa yéewanápiná nàyaca casíimáiri iyú.

11 Càica núade iyúwa cayábéeri pastor icuèrica yàasu ovejanáwa, nucùacáiná nùasu wenàiwicawa yeebáidéeyéica nutàacái. Yá nacái numàacapiná nucáucawa nùasu wenàiwicanái íichawalínáwa.

12 Quéwa áiba íbaidéeri icuèrica áibanái irí napìra ovejanái yeedácaténá iríwa plata meedá, càmita icùa oveja cayába. Néese iicácalí caluéri cuwèesi lobo yàanàaca, yá imàacaca ovejanái, yá ipìacawa náicha icalùniwa càmicáiná oveja icuèrináni, càmita nacái náiwacalini. Néese caluéri cuwèesi lobo íbàaca abéeri oveja, yá áibanái oveja napìa nacàlìacawa.

13 Yái asiali ipìacawa náicha íibaidacáiná meedá plata ìwalinápiná. Càmita nacái cáininá iicáca ovejanái. Càita nacái nàyaca abénaméeyéi icàlidéeyéica iináwanáwa nawàwáanása nacùaca nùasu wenàiwica. Càmita namàaca nacáucawa nùasu wenàiwicanái íichawalíná.

14-15 “Núacata yái cayábéeri pastor icuèrica cayába yàasu wenàiwicanáwa. Càide iyúwa Núaniri Dios yáalíaná iicáca núa, càide iyúwa nacái núalíaná nuicáca Núaniri Dioswá, càita nacái núalía nuicáca nùasu wenàiwicanáwa, náalía nacái naicáca núa. Yá numàacapiná nucáucawa nùasu wenàiwicanái íichawalínáwa.

16 Nudènìa nacái nùasu wenàiwica áibanái càmíiyéica israelita, iwàwacutéeyéica nacái nuedáca. Yá neebáidapiná nutàacáíwa, yásí nùwacáidaca níawa abédanamacaténá macáita náwitáise náapichawáaca níái nùasu wenàiwicaca yéewanápiná abéerita núa icuèripiná nía.

17 “Cáinináca Núaniri Dios iicáca núa numàacapinácainá nucáucawa nùasunái íichawalínáwa, yéewanápiná nuedáca nulíwa nucáucawa àniwa, nucáucàacaténáwa.

18 Canácata yáaliméeri inúaca núa àta numàacacaalíta nanúaca núa. Quéwa numàacapiná nanúaca núa. Dios idéca ichùulìaca numàacáanápiná nucáucawa. Nudènìa nacái nuchàiniwa nuedáanápiná nulíwa nucáucawa àniwa, nucáucàacaténáwa Núaniri Dioscainá idéca ichùulìaca numànlínápiná cài”, íimaca yái Jesúscia.

19 Néese judiónái idécanáami néemìaca yàasu tàacáisi, yáté càmita abédanamata náwitáise náapichawáaca.

20 Madécaná náimaca:

—¡Picácué péemìa irí! Demonio idacùaca íwitáise íná máiwitáisecani — náimaca.

21 Quéwa abénaméeyéi íimaca:

—Demonio idacùacaalí íwitáisetá, néese càmita yéewa itàaní cálíacáiri iyútá, càmita nacái yáalimá ichùnìa matuýéitá —náimaca.

Los judíos rechazan a Jesús

22 Néeseté àniwa unìlabépi, Jerusalén ìyacàlená mìnánái namànicaté culto nawàwalicaténá áiba èerimité masacàacatái namànicaté templo Dios irípiná.

23 Yá Jesúz iyaca templo irìcu, lìpìnaca abéeri imàdáaná irìcubàa íipidenácatelé Pórtico de Salomón.

24 Néese judío íiwacanánái nàwacáidáyacacawa, nabàlùacawa Jesús itéesebàa. Yá náimaca irí:

—Picá máiní pidècunìacawa picàlidáanápiná walí báisíiri iyúni cawinácalí pía. Básícalí Mesíasca pía, yái wacuérinápiná Dios ibànuéríca walí, néese picàlida walí amaléeri iyúni —náimaca irí.

²⁵ Jesú斯 íimaca nalí:

—Nudéca nucàlidacuéra piríni quéwa càmitacué peebáida nutàacáí. Yái numànírica Núaniri Dios íwitáise iyúwa, yáasáidaca amaléeri iyúni cawinácalí núa.

²⁶ Quéwa càmitacué peebáida nutàacáí càmicáinácué nùasu wenàiwica pía.

²⁷ Nùasu wenàiwicanái nálía néemìaca nutàacáí càide iyúwa ovejanái náalíaná néemìaca nacuériná itàacáíwa. Núalía nacái nuicáca nía, yá namànicàide iyúwa nuchùulìaná nía.

²⁸ Yá nùaca nacáuca càmíiri imáalàawa, íná càmita namáalàapináwa. Canácata áiba yáaliméeri yeedáca nía nucáapi irícuíse.

²⁹ Cachàniíri náicha canánama yái Núaniri Dios, yái yèerica nulí nùasu wenàiwicanái. Yá canácata yáaliméeri yeedáca nía Núaniri icáapi irícuíse.

³⁰ Càide iyúwa Núaniri Dios iyáaná, càita nacái nùyaca —íimaca yái Jesúscia.

³¹ Néese judío íwacanánai náibàaca íba àniwa nanúacaténá Jesú斯 íba iyú.

³² Quéwa Jesú斯 íimaca nalí:

—Nudéca numànicà madécaná wawàsi cayábéeri piacuésemicué Núaniri Dios ichàini iyúwa. ¿Càiríinácué ìwalíise piwàwa pinúaca núa íba iyú ìwalíise yái numàníináca? —íimaca yái Jesúscia.

³³ Judío íwacanánai íimaca irí:

—Càmita wanúa pía ìwalíise yái pimàníináca cayábéeri, néese wawàwa wanúaca pía pitàanícainá báawéeri iyú Dios ìwali. Eeri mìnalicainá meedá pía quéwa picàlidaca piináwaná ìwaliwa Dioscasa pía —náimaca.

³⁴ Néese Jesú斯 íimaca nalí:

—Pidécuéra picàlidaca piináwanáwa piléecasa Dios itàacáí. Uwé, yái cuyàluta profetanái itànèericaté Dios inùmalìcuíse íimaca: ‘Núumacatécué pirí càicuéra píade iyúwa Dios iyáaná’, càité íimaca yái Diosca israelitanái irí, yàacaalíté nalí itàacáíwa.

³⁵ Wáalíacawa canácata yáaliméeri imáalàidaca Dios itàacáí, néese báisícatani càiripináta. Yáté Dios íimaca càica níade iyúwa Dios iyáaná, níái wenàiwicaca Dios yèeyéicaté irí itàacáíwa nacàlidacaténá áibanái iríni.

³⁶ Càita nacái núa. Dios idéca imàcacaca nuíbaidaca irípiná, yá ibànuaca núa aléi èeri irículé nuyúudàacaténá èeri mìnanái. Iná, ¿cánácué yéewa càí píimaca nùwali nutàanínasa Dios ìwali báawéeri iyú núumacainá Dios lirica núa?

³⁷ Càmicaalí numàni càide iyúwa Núaniri Dios imàníinátá, néese càmitacué iwàwacutá peebáidaca nutàacáitá.

³⁸ Quéwa numànicainá càide iyúwa Núaniri Dios imàníiná, íná iwàwacutácué peebáidaca nutàacáí ìwalíise yái numàníináca éwitacué càmicáaníta peebáida yái tàacáisi nucàlidéerica. Néese peebáidacaalícué nutàacáí ìwalíise yái numàníináca, yásí píalíacuécawa amaléeri iyú càica nùade iyúwa Núaniri Dios iyáaná, Núaniri Dios nacái càicanide iyúwa núa —íimaca yái Jesúscia.

³⁹ Néese Jesú斯 idécanáami icàlidaca nalíni, yá nawàwa náibàacani àniwa, quéwa càmita nadé náibàacani Jesú斯 yàacáináwa náicha.

⁴⁰ Néese Jesú斯 yèepùacawa abéemàalé Jordán inanába íicha. Yá iyamáacawa néré Juan el Bautista ibautizácatelécaté wenàiwica.

⁴¹ Madécaná wenàiwica yàacawa néré néemìacaténá Jesú斯 itàacáí. Yá náimaca nalíwáaca:

—Ewitaté càmicáaníta Juan imànicà yái càmírica wenàiwica idé imànicà, càicáaníta báisíricata macáita tàacáisi Juan icàlidéericaté ìwali yái asìalica —náimaca Jesú斯 ìwali.

⁴² Yá madécaná wenàiwica neebáidaca Jesús itàacái idècunitàacá yéewáidaca nía néenibàa.

11

Muerte de Lázaro

¹ Néese iyacaté áiba asìali iculuériwa íipidenéeri Lázaro, abéeri Betania iyacàlená mìnali. Nàyaca néeni nacái Lázaro yéenánai inanái pucháiba. Uucha íipidenéechúa María, ubèeru íipidenéechúa nacái Marta.

² Uái Maríaca, úacata Lázaro yéenásàatúa, yùucuèchúapinácaté pumèníri isàni Wáiwacali yàabàli ìwali. Yá uchuìdaca yàabàli uíwita ibáiná iyúwa.

³ Níai Lázaro yéenánai pucháibaca nabànùaca tàacáisi Jesús irí iyéerica abéemàalé Jordán inanába íicha. Náimaca:

—Wáiwacali, piacawéeriná iculúacawa —náimaca irí.

⁴ Idécanáami Jesús yéemìacani, yá íimaca walí, wía yéewáidacaléca:

—Yáara mecumí càmita inúapináni. Néese mecumí yáasáidapiná wenàiwicanái iicá Dios íwitáise cachàiniíri, nàacaténá Dios icàaluíniná; yáasáidapiná nacái wenàiwicanái iicá nuítáise cachàiniíri, núa Dios Iirica —íimaca yái Jesúscia.

⁵⁻⁶ Ewita Jesús caininéeyéicáaníta iicáca Martanái, Lázaro nacái, càicáaníta idécanáami yéemìaca iináwaná iculúacawa yái Lázaroca, yá Jesús iyamáacawa néeni pucháiba èeri, abéemàalé Jordán inanába íicha.

⁷ Yá néese íimaca walí wía yéewáidacaléca:

—Wàacuéwa Judea yàasu cáli néré àniwa —íimaca walí.

⁸ Néese Wáimaca irí:

—Wáiwacali, táquicha tàacáwa judío íiwacanánai iyéeyéica néeni nawàwacaté nanúaca pía íba iyú. ¿Cáná piwàwa piacawa néré àniwa? —wáimaca irí.

⁹ Néese Jesús íimaca walí:

—Péemiacué comparación: Iyaca doce imanùbaca hora camalási èeri imanùbaca; wenàiwica yèepunícalíwa èeríapi, yá càmita yúuwàawa amalácainá iicáca chái èeri irícu.

¹⁰ Quéwa yèepunícalíwa táiyápi, yásí yúuwàacawa càmicainá asái iicáidaca —íimaca walí yái Jesús wáalícaténáwa judío íiwacanánai càmitaté nálimápiná nanúacaní àta Dios imàcacatalépináta nanúacaní.

¹¹ Néese Jesús íimaca walí àniwa:

—Yái wàacawéerináca Lázaroca iimáca iyaca, quéwa nùacawa néré nucawàidacaténáni —íimaca walí yái Jesúscia, yáalíacaináwa yéetácatéwa yái Lázaroca.

¹² Néese wía yéewáidacaléca wáimaca Jesús irí, wayúunáidacainá Lázaro iimácáita meedá:

—Wáiwacali, iimácaalí iyaca, yásí mecumí ichàbacawa íicha —wáimaca irí.

¹³ Quéwa Jesús iwàwaca wáalíaca wéemìaca Lázaro yéetácatéwa, néese wayúunáidaca Jesús itàaníca iimácái ìwali meedá.

¹⁴ Yá Jesús íimaca walí amaléeri iyú:

—Lázaro idéca yéetáacawa.

¹⁵ Casíimáica nuwàwa, canácainá néeni núa nuchùnlacaténáni idècunitàacá cáucani, cayábacainá cachàini pirícuéni, yéewanápinácué peebáidaca nulí manuísíwata. Quéwa, wàacué waicácani —íimaca yái Jesúscia.

¹⁶ Iná Tomás, áibaalí náiméerica ìwali Gemelo, íimaca walí wía Jesús yéewáidacaléca áibanái:

—Wàacué nacái wéetáacawa yáapicha yái Wáiwacalicawa —íimaca yái Tomásca.

Jesús, la resurrección y la vida

¹⁷ Néeseté wàacacawa Jesús yáapicha Betania iyacàlená néré. Yá wàanàacaté néré, wéemìaca Lázaromi iináwaná irìacawa báinúaca èeri càliculí irícu.

18 Yái Betania ìyacàlená ìyaca mawiénita Jerusalén ìyacàlená íicha, másiba kilómetro idècuni ìyaca íichawáaca.

19 Madécaná judíonái nàanàacaté nàacawéeridacaténá María, Marta nacái yéetácainátewa náicha néenásàirimica.

20 Yá nacàlidaca Marta irí Jesús yàanàaca. Yá Marta imusúacawa capìirìcuíse ùaca uípunitáidaca Jesús. María uyamáacawa capìi irìcuta.

21 Yá Marta íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, piyacaalíté wáapichatá, yá càmita yéetáwatéi nuénásàirimica.

22 Quéwa núalíacawa Dios imànínápiná pirí siùcade macáita iyúwata pisutáanáca íichawa, éwita nuénásàiri idéca yéetácawa —úumaca.

23 Jesús íimaca ulí:

—Péenásàiri yèepùapiná cárca —íimaca yái Jesúsca.

24 Marta íimaca:

—Báisíta, núalíacawa yèepùanápiná cárca àniwani namichàacaalípináwa macái yéetéeyéimicawa èeri imáalàacaalíwa canánama —úumaca.

25 Jesús íimaca:

—Núacata yái imichàidéeripináca yéetéeyéimiwa. Núacata yái yèeripináca nacáucawa èeri imáalàapinácaalíwa. Cawinácalí yeebáidéerica núa, éwita yéetácaalíwa, càicáaníta yèepùapináta cárca àniwa èeri imáalàapinácaalíwa.

26 Néenialípiná macáita cáuyéicáwaca yeebáidéeyéica núa, èeri imáalàacatáipináwa, canácatáita néetápináwa. ¿Marta, peebáidasica nutàacái? —íimaca yái Jesúsca.

27 Yá úumaca:

—Báisíta, Nuíwacali, nuebáidaca pitàacái. Núalíacawa Mesíasca pía, judío icuérinápináca, yái Dios Iirica, wacuèricaté Dios ibànuèripináca walí aléi èeri irìculé —úumaca.

Jesús llora junto al sepulcro de Lázaro

28 Néese utàanícadénáami Jesús yáapicha, yá Marta yàacawa umáidaca uénásàatúa Maríawa. Yá úumaca ulí ibáacanéeri iyú:

—Wáiwacali ìyaca aléde, iwàwacutáca pía —úumaca ulí.

29 Néese María uémìacaalíni, yá ùacawa uípunitáidacaní, yái Jesúsca.

30 Quéwa Jesús càmita iwàlùawa yàcalé irìculé, ìyacáwaca alé Marta íipunitáidacatáicani.

31 Néese níái judío úapichéeyéica ìyéeyéica capìi irìcu, naicácanacáita umusúacawa capìi irìcuíse, yá nàaca nacáíwa úamiwáise nayúunáidacáiná ùacawa càliculí nérépiná uícháanícaténá néenibàa.

32 Néese María ùanàaca Jesús yàatalé, yá ubàlùacawa ùuluì ipùata iyúwa irí. Yá María íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, piyacaalíté wáapichatá, yá càmita yéetáwatéi nuénásàirimica —úumaca irí.

33 Jesús iicácainá uícháaníca úái Maríaca, níá nacái judío úapichéeyéica, yá achúmaca íináidacawa iwàwawa manuísíwata, yái Jesúsca.

34 Yá íimaca nalí:

—¿Aléná nabàlìani? —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca irí:

—Wáiwacali, aquialé, pìa piicáca néréni —náimaca irí.

35 Néese Jesús ituýáa imusúaca nacáíwa.

36 Iná judíonái náimaca nalíwáaca:

—Piicácué, cáininácaté iicáca yáara yéetéerimicawa —náimaca.

37 Quéwa áibanái judíonái yéená náimaca:

—Yái ichùnièricaté matuíri, ¿cáná càmita ichùnìa Lázaromi ipíchanáté yéetácawa? —náimaca nalíwáaca.

Resurrección de Lázaro

³⁸ Néese, máiní báawaca Jesús yéemìaca natàacái. Yá máiní báawaca iwàwa. Yá yàacawa càliculì yàatalé, yái utàwi nabàlièrica inùma manuíri íba iyú. Yái càliculì náicacaté dúli ibàlì irìcu, yéewanápiná càliculìcani, càide iyúwa capì imàdáaná.

³⁹ Néese Jesús íimaca nalí:

—Peedácué íba càliculì inùma íicha —íimaca yái Jesúscia. Uái Martaca, yéetéeriwa yéenásàatúamica, úumaca Jesús irí:

—Wáiwacali, yáaséeriquéera, idènìacáiná báinúaca èeri yéetácadénáamiwa —úumaca.

⁴⁰ Jesús yàalàaca úa:

—Núumacaté pirí, peebáidacaalí núa, yásí piicáca Dios íwitáise cachàiníri —íimaca yái Jesúscia.

⁴¹ Néese needáca manuíri íba càliculì inùma íicha. Jesús iicáidaca chènuniré, íimaca Dios irí:

—Núaniri, nùaca pirí cayábéeri peebácainá nulí iyúwa nusutáaná píicha.

⁴² Núalíacawa báisíiri iyú peebáca càiripináta nulí iyúwata nusutáaná píicha. Quéwa cài núumaca pirí yéewacaténá níái wenàiwicaca neebáidaca pidéca pibànùaca núa —íimaca yái Jesúscia.

⁴³ Néese Jesús idécanáami cài íimaca Dios irí, yá iicáidaca càliculì irìculé. Yá íimaca cachàiníri iyú:

—¡Lázaro, pimusúawa síisaara! —íimaca yái Jesúscia.

⁴⁴ Yá yéetéerimiwa imusúacawa nadacuèri macáita ìwalíse wáluma iyú, yàabàli, icáapi nacái, néepuèri nacái inàni wáluma iyú, càide iyúwa judionái yéepùaná yéetéerimiwa. Yá Jesús íimaca nalí:

—Piwasàacué íichani. Pimàacacué yèepunícawa —íimaca yái Jesúscia. Yá nawasàaca íicha yái néepùanácani.

Conspiración para arrestar a Jesús

⁴⁵ Idécanáamité naicáca Jesús imichàidaca Lázaro yéetácáisi íicha, yá madécaná judío neebáidaca Jesús itàacái, níái judío yàacawéeridéeyéicaté María, naicáca nacái yái Jesús imànírica.

⁴⁶ Quéwa abénaméeyéi nàacawa fariseonái yàatalé, yá nacàlidaca fariseonái irí ìwali yái Jesús imànírica.

⁴⁷ Iná fariseonái, sacerdote íiwacanánái nacái nàwacáidáyacacawa Junta Suprema yáapicha, níái israelita íiwacanánáica béyéica. Yá náimaca nalíwáaca:

—¿Càinásica yéewa wamànica? Yáara asìalica imàníca ìyaca madécaná wawàsi cachàiníri càmííri áiba wenàiwica idé imàníca.

⁴⁸ Wamàacacaalí imàníca cài mamáalàacata, yásí macáita wàasu cáli néeséeyéi neebáidapiná Mesíascani, yái wacuèrinápináca wía judíoca. Néese namànipiná ùwicái wacuèrinánái romanonái íipunitawa, íná romanonái nàanàapiná wáipunita, yásí namáalàidaca wàasu templo, wàasu cáli néeséeyéi nacái —náimaca.

⁴⁹ Quéwa abéeri néená íipidenéeri Caifás, yácata sacerdote íiwacaliná yátē camuíca, íimaca nalí:

—Píacué càmíiyéita yáalíawa, dàaléeyéicuéra íiwita pía meedá.

⁵⁰ Càmitacué nacái píalíawa cayábáanápiná cachàini pirícuéni wanúacaalí abéeri asìali ipíchaná macái wàasu cáli néeséeyéi imàalàacawa —íimaca yái Caifásca.

⁵¹ Quéwa yái Caifásca càmita icàlida càiri tàacáisi íwitáise iyúwata, néeese iyacainátē sacerdote íiwacaliná yátē camuíca, ínátē Dios imàacaca Caifás icàlidaca tàacáisi Dios inùmalìcuíse ímérifica Jesús yéetáanápinátewa judionái íichawalíná.

52 Càmita yéetáanápinátewa abéta judónái íichawalíná, néese macái èeri mìnánái íichawalíná yéewanápiná nàyaca Dios yéenibe macái cáli íinatabàa.

53 Iná yáté èerica judío íiwacanánái náináidacawa nanúanápináté Jesús.

54 Iná Jesús càmita yèepuníwa judónái yèewibàa, néese yàacawa Judea yàasu cáli íicha wáapicha wía yéewáidacaléca. Yáté wàacawa Efraín ìyacàlená néré iyéerica mawiénita manacúali yùucu càinawàiri, canacatalé máiní wenàiwica. Jesús iyamáacawa néeni wáapicha wía yéewáidacaléca.

55 Mawiénicaté judónái yàasu culto Pascua, íná madécaná yàcalé mìnánái nàacawa Jerusalén ìyacàlená néré namànicaténá quéechacáwa áiba culto nacáiri masacàanápiná Dios iicáca nía, ipíchawáiseté namànica Pascua yàasuná culto.

56 Yá macái wenàiwica nacutáca Jesús Jerusalén ìyacàlená irìcubàa. Nabàlùacawa templo irìcu, yá nasutáca néemìawáaca. Yá náimaca:

—¿Cainá píináidacawa? ¿Yàanàasica aléi iicácaténá culto, càmitasica yàanàa? —náimaca.

57 Fariseonái, sacerdote íiwacanánái nacái nachùulìacaté macái wenàiwica nacàlidáanápiná nalíni náalíacaalí alénáacaalí ìya Jesús, náibàacaténáni.

12

Una mujer derrama perfume sobre Jesús

1 Seis èeri ipíchawáiseté judónái yàasu culto Pascua, Jesús yàacatéwa Betania ìyacàlená néré, yái yàcaléca ìyacatáiquéi Lázaro, yái asìali Jesús imichàidéericaté yéetácáisi íicha. Wía Jesús yéewáidacaléca wàacawa yáapicha.

2 Aibanái imànica yàacàsi Jesús iyáacalépiná. Uái Martaca uwacùaca nalí nayáapiná. Lázaro abéeri néená níái yáawinéeyéicawa iyáaca iyáacaléwa Jesús yáapicha mesa iwéré.

3 Néese María itéca catùa idènièchúa trescientos gramos, batéwa medio litro yái séenásica pumèníirica isàni yáawamíiri íipidenéeri nardo, quéwa máiníri cawènica. Yá ùucùaca pumèníiri isàni Jesús yàabàli ìwali. Néese uchuìdaca yàabàli àniwa uíwita ibáiná iyúwa. Yá macáita wenàiwica capìi irìcuíyéi namìaca isàni pumèniwaca.

4 Néese Simón ìirimí íipidenéeri Judas Iscariote, abéeri Jesús yéewáidacalé yéená itéeripinácaté Jesús yùuwidenái, náibàacaténáni, íimaca Jesús irí:

5 —¿Cáná pimàaca úucaca plata meedá máiwitáiséeri iyú? ¿Cánaté càmita pichùulìa uwéndacani yái séenási pumèníirimica trescientos denario ìwalinápiná, yái abéeri camuí iwènícatacá, yéewanápiná wayúudàaca catúulécanéeyéi? —íimaca yái Judas Iscarioteca.

6 Yái Judas quéwa càmita catúulécaná iicáca wenàiwica. Cayéedéericáita meedáni, iwàwéeri iyéeduaca plata wàasu plata yàalu irìcuíse, Judascáiná icùacaté wàasu plata, wía Jesús yéewáidacaléca, yáté áibaalí iyéeduaca yàacawa wàasu plata púurbanamataté.

7 Néese Jesús íimaca Judas irí:

—Pimàaca umànica iyúwa uwàwáaná. Picá pisàiwica ulí wawàsi. Udènìacaté yái pumèníirica isàni ùucùacaténá nùwalini núsànipiná nabàlìacaténá nuinámi càide iyúwa judío íwitáise ìyáaná.

8 Catúulécanéeyéi wenàiwica nàyacuéca píapicha mamáalàacata càiripináta íná yéewacué píalimá piyúudàaca nía piwàwacatáicatacúe piyúudàaca nía. Núa quéwa càmírita ìyapiná píapichacué càiripináta chái èeri irìcu —íimaca yái Jesúsca.

Conspiración contra Lázaro

9 Madécaná judío yáalíacatéwa Jesús ìyaca Betania ìyacàlená irìcu. Nàacawa néré naicácaténá Jesús, yá nawàwacaté naicáca Lázaro nacái, yái asìali Jesús imichàidéericaté yéetácáisi íicha.

10 Iná sacerdote íiwacanánái náináidacawa nanúanápiná Lázaro nacái.

11 Madécanácainá judío nayamáidacaté neebáidaca sacerdote íiwacanánái itàacái, neebáidáanápiná Jesús itàacái. Càité neebáidaca Jesús itàacái naicácainá cárca Lázaro.

Jesús entra en Jerusalén

12 Madécaná wenàiwica nàanàacaté Jerusalén ìyacàlená néré naicácaténá Pascua yàasuná culto. Néese mapisáita àniwa néemìaca tàacáisi Jesús iináwaná ìwali yàanàanápináté Jerusalén ìyacàlená néré.

13 Iná nawichùaca wisíri nacáiri ibáiná, yá natéca báinási nacáapi irìcuwa násáidacaténá casíimáica nía Jesús ìwali. Yá namusúacawa Jerusalén ìyacàlená irìcuíse náipunitáidáanápiná Jesús natàidacaténáni. Yá namáidaca nàacawa casíimáiri iyú:

—¡Wàacué Dios irí cayábéeri! ¡Cayábéeriquéi Wacuèrináca, yáí wenàiwica Dios ibànuèrica walí, icùacaténá wía! ¡Cayábéeriquéi Wacuèrináca, wía Israel itaquénáinámica! —náimaca.

14 Jesús yàanàaca burro, yá yáawinacawa burro íinata, iwàlùacaténáwa Jerusalén ìyacàlená irìculé, càide iyúwaté profeta itànàanáté tàacáisi Dios inùmalícuíse. Dios íimacaté:

15 “Picácué cáalu pía, píacué ìyéeyéica Jerusalén ìyacàlená irìcu, áibaalí íipidenacatalé Sión. Piicácué, Picuèriná yàanàaca piatalécue, cáimiétacanéeri, matuíbanáiri iyú nacái, yáawinéericawa burro wàlisài íinata”, íimacaté yáí Diosca.

16 Quéechatécáwa, wía Jesús yéewáidacaléca càmitaté wáalía wéemìaca càinácaalíté íimáaná yáí wenàiwicanái imàníirica Jesús irí. Quéwa néesecáwa idécanáamití Jesús imichàacawa chènuniré ìyacaténá cáimiétacanéeri iyú Dios yáapicha, átata wawàwalica profetanái itànàacaté tàacáisi Jesús ìwali Dios inùmalícuíse càinácaalíté wenàiwica namànipináca Jesús irí.

17 Néese níái wenàiwica iyéeyéicaté Jesús yáapicha imáidacaalíté Lázaro càliculí irìcuíse, imichàidacaténáni yéetácáisi íicha, yá nacàlidaca áibanái irí Jesús iináwaná, yáí naicáanácaté Jesús icáucàidaca Lázaro.

18 Iná manùbéeyéi wenàiwica nàaca náipunitáidaca Jesús néemìacáináté iináwaná Jesús imàníiná yáí càmíirica áiba wenàiwica idé imànicá.

19 Quéwa fariseonái náimaca nalíwáaca:

—¿Cánácué pidècunìawa mamáalàacata? Iwàwacutá wamáalàidacani caquialéta. Piicácué, ¡macái èeri mìnánái yàacawa yáapicha! —náimaca.

Unos griegos buscan a Jesús

20 Manùbéeyéi wenàiwica yàanàacaté nàacaténá Dios icàaluíniná Pascua yàasuná culto yaalí Jerusalén ìyacàlená irìcu. Nàyaca nèewi abénaméeyéi Grecia yàasu cáli néeseyéi, càmíiyéi judío.

21 Yá nàacawa natàaníca Felipe yáapicha yáí Betsaida ìyacàlená mìnalica Galilea yàasu cáli íinatéerica ìyaca. Yá nasutáca Felipe íicha wawàsi manuísíwata. Náimaca irí:

—Néeni, pimàni walí cayábéeri, pité wía Jesús yàatalé watàanícaténá yáapicha —náimaca.

22 Yá Felipe yàacawa icàlidaca naináwaná Andrés irí. Néese Felipe, Andrés nacái nàaca nacàlidaca Jesús iríni.

23 Néese Jesús íimaca nalí:

—Nuénáwaná idéca yàanàaca nuétáanápináwa yéewacaténá Dios imàacaca cáimiétacanéerica núa chènuniré, núa asìalica Dios néeséerica.

²⁴ Péemìacué comparación. Càica núade iyúwa trigo ituíná íimi. Càmicaalí ituíná yúuwàawa cáli yèewiré lyacaténá iyúwa yéetéerimiwa, néese lyaca abéerita càiripináta. Quéwa iwàlùacaalíwa cáli yèewiré iyúwa yéetéerimiwa, yásí idàwinàacawa needácaténá manùba lyacaná quíracaalíni. Càita nacái núa, iwàwacutá nuétacawa yéewacaténá madécaná wenàiwica nadènìaca nacáucawa càmíri imáalàawa.

²⁵ Cawinácaalí càmírica iwàwa yeebáidaca nutàacái cáininácainá iicáca icáucawa chái èeri irìcu, imáalàidaca íichawa icáucawa. Quéwa cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái éwita nanúacaalíni cruz iwali càmicáiná cáinina iicáca nuícha icáucawa, idènìapiná icáucawa càmíri imáalàawa Dios yáapicha càiripináta.

²⁶ Aibacaalí iwàwa íibaidaca nulípiná iwàwacutá yeebáidaca nutàacái imànicaténá càide iyúwa nuwàwáaná. Cawinácaalí íibaidéerica nulípiná lyapiná nùyacatalé chènuniré. Cawinácaalí íibaidéerica nulípiná, Núaniri Dios imàacapiná cáimiétacanéericani, yái wenàiwica íibaidéerica nulípiná —íimaca yái Jesúscia.

Jesús anuncia su muerte

²⁷ Néeseté Jesús íimaca: “¡Siùca máiní cáaluca nuínáidacawa nuwàwawa! ¿Cainásica nùumapiná Núaniri Dios iríwa? ¿Núumasica irí: ‘Núaniri, piwasàa núa íicha yái yùuwichàacáisica’, nùumasica irí? ¡Càmírita! Nudéca nùanàaca nùuwichàacaténáwa”, íimaca yái Jesúscia.

²⁸ Néese Jesús íimaca Dios irí: “Núaniri, pimàaca wenàiwica náalíacawa máiníri cachàinica pía”, íimaca yái Jesúscia. Néese níái wenàiwica ibàluèyéicawa néenibàa néemìaca tàacáisi chènuniise. Yá tàacáisi íimaca: “Nudéca numàacaca wenàiwica náalíacawa cachàinica núa, yá cài numàacapiná náalíacawa àniwa”, íimaca yái tàacáisica.

²⁹ Néese áibanái wenàiwica ibàluèyéicawa néenibàa idécanáami néemìaca tàacáisi, yá náimaca néemìacasa énu nacáiri isàna, càide iyúwa tiríricaalí èeri isàna. Abénaméeyéi quéwa náimaca:

—Angel itàaníca yáapicha —náimaca.

³⁰ Néese Jesús íimaca nalí:

—Dios idéca itàaníca nulí, éwita núalíacáaníta yeebáca nulí càide iyúwa nusutáaná íicha, quéwa itàaníca nulí píalíacaténácuéwa Dios yeebáca nulí càide iyúwa nusutáaná íicha.

³¹ Mesúnamáita Dios yùuwichàidapiná macái èeri mìnánái càmíiyéi yeebáida nutàacái, yásí Dios yúucapiná méetàculé báawéeri Satanás, yái ichùulièrica èeri mìnánái íiwitáise siùcade.

³² Yá namichàidacalaípiná núawa cruz iwali chènunibàa, yásí wenàiwica macái cáli néeseyéi neebáidapiná nutàacái —íimaca yái Jesúscia.

³³ Càité Jesús icàlidaca walíni wáalíacaténáwa yéetáanápinátewa cruz iwali.

³⁴ Níái wenàiwicaca náimaca Jesús irí:

—Wadéca waléeca Dios itàacái profetanái itànèericaté Mesías iwali Mesías iyáanápiná càiripináta, yái wacuérinápináca Dios ibànuèrica walí wía judíoca. Quéwa pidéca picàlidaca piwaliwa, yái asìali Dios néeséericasa, iwàwacutáanápinás náuacáa pía cruz iwali. ¿Cawinásica yáara asìali Dios néeséericá? —náimaca.

³⁵ Néese Jesús íimaca nalí:

—Achúma èeritacué nuéwáidaca pía amalácaténácué píwitáise. Peebáidacué nutàacái siùcata. Picácué pichàbáida péenáíwanáwa, ipíchanácué piúcacawa méetàculé Dios íicha càiripináta. Cawinácaalí càmíiyéica yeebáida nutàacái, catáca náiwitáise, càmita náalíawa náuacáanápináca càiripináta. Càica níade iyúwa wenàiwica yèepuníriwa catéeri irìcu, càmíri yáalíawa alénácaalí yàawa.

³⁶ Núata càiride iyúwa camalási íná peebáidacué nutàacái idècunitàacá nùyaca píapicha, amalácaténacué píwitáise, pèepuníñapiná Dios yáapicha —íimaca yái Jesúscua. Jesús idécanáami icàlidaca nalíni, yá yàacawa náicha. Iyamáacawa náicha ibàacanéeri iyú.

Por qué los judíos no creían en Jesús

³⁷ Ewita Jesús imànicáanítaté madécaná yái càmírica wenàiwica idé imànica judiónái yàacuéssemi, càicáaníta manùbéeyéi càmita neebáida itàacái.

³⁸ Inátē macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta Isaías itànanànaté tàacáisi Dios inùmalícuíse. Isaías íimacaté:

“Pía, Wacuériná Dios, canácata yeebáidéeri walí wàasu tàacáisi wacàlidéerica nalí pinùmalícuíse. Canácata yáaliériwa píwitáise ìwali, càmicainá neebáida pitàacá”,

íimaca yái Isaíasca.

³⁹ Isaías icàlidacaté cáná yéewa càmita náalimá neebáidaca. Isaías íimacaté:

⁴⁰ “Dios imàcacaté matuíca náwitáise, càmíiyéi nacái yáalíawa. Iná càmita náalimá náalíaca néemíaca itàacái càinácalí íimáaná, càmita nacái neebáida báisiíri iyú; càmita náalimá nawènúadaca náwitáisewa Dios irípiná, íná càmita Dios iwàlisàida nawàwa”,

íimacaté yái Isaíasca.

⁴¹ Càité Isaías icàlidacaté nalíni, iicácainátē yéenáwanási nacáiri íimáanáca Jesús iyánápinátē cáimiétacanéeri iyú Dios yáapicha chènuniré. Yátē Isaías icàlidaca tàacáisi Jesús ìwali.

⁴² Quéwa madécaná judío neebáidaca Jesús itàacái. Abénaméeyéi judío íwacanánai neebáida nacái quéwa ibàacanéeri iyúta, cálucainá naicáca nanacáiyéiwa fariseo ipíchaná náucaca nía judiónái yéewáidacàalu lícha.

⁴³ Náimaca nawàwáanása cayábaca Dios iicáca náwitáise, quéwa máiní cachàiníwanái nawàwaca cayábaca nanacáiyéi iicáca nía, íná nabàaca naináwanáwa neebáidáaná Jesús itàacái, ipíchaná nanacáiyéi báawaca naicáca nía Jesús ìwalíise.

Las palabras de Jesús juzgarán a la gente

⁴⁴ Jesús íimacaté cachàinííri iyú: “Cawinácalí yeebáidéerica nutàacái, càmita yeebáida abéerita nutàacái, néese yeebáida nacái Núaniri Dios itàacái yái ibànuèrica núa aléi.

⁴⁵ Cawinácalí yáaliérica nùwali càinácalí nuívitáise iyaca, yáalíaca ìwali nacái yái Núaniri Diosca, yái ibànuèrica núa aléi.

⁴⁶ Càica nùade iyúwa camalási. Nudéca nùanàaca aléi èeri irìculé yéewanápiná amaláca náwitáise cawinácalí yeebáidéeyéica nutàacái, yéewacaténá càmita nàya càide iyúwa wenàiwica càmíiyéi yáalía Dios ìwali.

⁴⁷ Aibacaalí yéemìa nutàacái quéwa càmíiri yeebáida, càmitàacá nùuwichàida siùcanide, càmicainá nùanàa aléi èeri irìculé nùuwichàidacaténá wenàiwica, néese nudéca nùanàaca nuwasàacaténá wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi lícha.

⁴⁸ Aibacaalí báawa iicáca núa, càmíiri nacái yeebáida nutàacái, iyaca áiba wawàsi yáasáidéeripiná cabáyawanácani: Yái tàacáisi nucàlidéerica, yácata yáasáidéeripiná cabáyawanácani, èeri imáalàacaalípináwa.

⁴⁹ Càmicainá nutàaní nùasu wawàsiwa. Núaniri Dios yái ibànuèrica núa aléi, yácata ichùulièrica núa nucàlidáanápiná tàacáisi inùmalícuíse, nuéwáidáanápiná nacái wenàiwica.

⁵⁰ Yá nùalíacawa nadènianápiná nacáucawa càmíiri imáalàawa macáita wenàiwica yeebáidéeyéica iyúwa Núaniri Dios ichùulianá. Iná yái nucàlidéerica pirí, yá nucàlidacuéca piríni càide iyúwa Núaniri Dios ichùulianá núa”, íimaca yái Jesúscua.

13

Jesús lava los pies de sus discípulos

1 Iwàwacutácaté abé èeri ipíchawáise judiónái imànicaté nàasu cultowa íipidenéeri Pascua. Jesús yáalíacawa yéenáwaná yàanàacaté yàanápináwa èeri íicha yèepùacaténáwa Yániri Dios yàataléwa. Cáininácaté Jesús iicáca wía, mamáalàacata manuísíwata, wía yàasu wenàiwica iyéeyéica chái èeri irìcu, càita nacái cáininácaté iicáca wía àta yéetácatelétawa.

2-4 Satanás imàcacaté Judas íináidacawa itéenápiná Jesús yùuwidenái náibàacaténáni. Yái Judas, Simón Iscariote liricaní.

Jesús nacái yáalíacatéwa yàanàacaté Dios yàatanáise, yáalíacaté nacáiwá yèepùanápinátewa Dios yàatalé àniwa. Jesús nacái yáalíacatéwa Dios imàcacaté Jesús icùaca macáita Dios íwitáise iyú. Néese idècunitàacá Jesús iyáaca iyáacaléwa wáapicha, wía yéewáidacaléca, yá yàacawa mesa íicha, imàcacaca íchawa yàasu ruana nacáiriwa yúuquéeri ìwalíisewa. Yá idacùaca wáluma ìwallabàawa.

5 Néese Jesús yùucùaca úni ponchera irìculé. Yá imànica walí cayábéeri, idàbaca íibaca wàabàli, wía yéewáidacaléca, yá ichuìdaca wàabàli wáluma iyú, yái wáluma idacuèrica ìwallabàawa càide iyúwa wáitáise iyáaná wía judíoca, càmicainátē wamàni walíwáaca yái cayábéerica.

6 Yàanàaca Simón Pedro yàatalé íibacaténá Pedro yàabàli, quéwa Pedro íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, jàmita cayába píiba nùabàli, càmicainá nùasu wenàiwica pía! —íimaca yái Pedroca.

7 Jesús íimaca irí:

—Siùca jàmita píalía péemìaca càinácalí íimáaná yái numànírica pirícué quéwa áibaalípiná yásí píalía péemìacani —íimaca yái Jesúscia.

8 Quéwa Pedro íimaca irí:

—Jàmita nubatàa píibaca nùabàli! —íimaca yái Pedroca. Jesús íimaca irí:

—Càmicaalí nuíba píabàli, néese jàmita nùasu wenàiwica pía —íimaca yái Jesúscia.

9 Néese Simón Pedro íimaca irí:

—Iyá, Nuíwacali, píapídáida núa, píiba nùabàli, nucáapi nacái, nuíwita nacái macáita, numànicainá nubáywawanáwa nucáapi iyúwa, nuíwítáise iyú nacáiriwa —íimaca yái Pedroca.

10 Quéwa Jesús íimaca irí:

—Péemìa comparación: Aibacaalí yàapìdáaníca quéechatécáwa, yá masacàacani. Casacàaca meedá yàabàli, lipìncáiná àyapulícuà, ína íbacáita yàabàliwa. Càita nacái píacué. Nudéca nùapìdáidacuéca píiwitáise masacàacaténácué Dios iicáca pía, numàacacáinátē nuwàwawa píbáywawaná íchacué peebáidacáinácué nutàacái. Néese pímànicaalícué píbáywawanáwa áibaalí àniwa, iwàwacutácué picàlidaca píichawani nuíbacaténácué píicha yái báawéerica pímànírica áibaalípiná chái èeri irìcu, càide iyúwa wáibacaalí wenàiwica yàabàli. Quéwa abéeri péenácué casaquèeri meedá íiwitáise mamáalàacata —íimaca yái Jesúscia.

11 Jesús yáalíacatéwa chánácalí wéená itéeripinátē yùuwidenái náibàacaténáni, ínátē Jesús íimaca: “Abéeri péenácué casaquèeri meedá íiwitáise mamáalàacata”, càí íimaca yái Jesúscia.

12 Néese idécanáami Jesús íibaca wàabàli, yá yúucaca ìwalíisewa yàasu ruana nacáiriwa àniwa. Yá yáawinacawa mesa iwérè àniwa. Iimaca walí:

—Siùcade nucàlidacué piríni càinácalí íimáaná yái nuíbáanácuéca píabàli.

13 Pímacuéca nùwali yéewáidéeri wía, Wáiwacali nacái. Yá cayábéeriquéi pímacuéca cài nùwali, núacaináta càiri.

14 Núa, yái yéewáidéericuéca pía, Píiwacalícuéca nacái, nudéca nuibaidaca pirípinácué càiride iyúwacué píasu wenàiwica càmíiri cachàini náicha canánama íbaidéericué pirípiná, numànicaténácué pirí yái cayábéerica nuibáanácuéca piabàli. Nudéca nuibaidacuéca pirípiná càide iyúwa píasu wenàiwica càmíiri cachàini náicha canánama íbaidéericué pirí, éwitacué Píiwacalícaaníta núa, iná iwàwacutácué píbaidaca pirípinawáaca pímacaténácué piríwáaca cayábéeri.

15 Nudéca cài núsáidacuéca piríni pímacaténácué cayábéeri piríwáaca càide iyúwa numànínácué pirí.

16 Péemìacué comparación: Canáca yàasu wenàiwica cachàiníiri íiwacali íichawa. Iná picácué pínaidawa cachàiníiyéicuéca nuícha pía. Càide iyúwa nuibaidáanácuéca pirípiná, càita nacái iwàwacutácué píbaidaca pirípinawáaca.

17 Pílíacaalícué péemìaca càinácalí íimáaná yái núuméericuéca pirí, píbaidacaalícué nacái pirípinawáaca càide iyúwa nuchùulìanácué pía, yásí casímáicuéca piwàwawa.

18 “Càmita macáicué cài númeraca píwaliwa. Núalíacawa nàwali níái nuedéeyéica nùasunáipináwa. Quéwa iwàwacutá macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta itànanána tåacáisi nùuwíde ìwali Dios inùmalícuíse báaluité. David íimacaté: ‘Yái nùacawéeriná iyéericate iyácaléwa nùapicha, yácata idé yùuwídeca imànica núa, imànicaténá nulí báawéeri’, íimacaté yái Davidca.

19 Yá nucàlidacuéca piríni ipíchawáise nùuwíde imànica nulí báawéeri. Néese idécanáami cài imànica nulí, yásí peebáidacuéca nutàacái, Diosca núa, yái càmírica imáalaawá.

20 Péemìacué cayába, cawinácalí yeebáidéerica nùasu wenàiwica itàacái, yeebáida nacái nutàacái. Néese nacái, cawinácalí yeebáidéerica nutàacái, yeebáida nacái Dios itàacái yái Dios ibànuèrica núa aléi —íimaca walí yái Jesúscia.

Jesús anuncia que Judas lo traicionará

21 Idécanáamitέ Jesús icàlidaca walíni, néese máiní achúmaca iwàwa. Yá íimaca walí amaléeri iyú:

—Péemìacué cayába, abéeri péenácué itéeripiná nùuwidená náibàacaténá núa —íimaca yái Jesúscia.

22 Néese wía yéewáidacaléca waicáidáidaca walíwáaca. Càmita wáalíawa càiríinácalí yái cài Jesús íimaca ìwali.

23-24 Núa Juan, yái yéewáidacalé cáininéerica Jesús iicáca, nùawinacawa nùyaca mawiénita Jesús irí. Iná Simón Pedro yúucaca icáapiwa nulí nusutáanápiná nuémìawa Jesús càiríinácalí yái cài Jesús íimaca ìwali.

25 Iná nùawiacawa Jesús ipualé, nusutácaténá nuémìawani. Yá númeraca irí:

—Nuíwacali, ¿càiríiná yái cài píimaca ìwali? —númeraca irí.

26 Jesús íimaca nulí:

—Yácata yái nùapúadéerica irípiná pan quirápieli irículé —íimaca yái Jesúscia. Iná idécanáami yáapúadaca pan, yá yàaca Judas iríni, yái Simón Iscariote ìirica.

27 Néese Judas yeedácanacáita iríwa pan yéená isàbéeri, yá Satanás iwàlùacawa Judas iwàwalículé ichùulìacaténá Judas íwitáise. Néese Jesús íimaca Judas irí:

—Yáara wawàsi pímacuéca, pìa pímacuéca ràunamáitani —íimaca yái Jesúscia.

28 Yáté èerica canáta wéenáquéi yáaliériwa cáná yéewa Jesús icàlidaca Judas iríni.

29 Abénaméeyéi wéená nayúunáidaca Jesús ichùulìaca Judas iwènìanápinátē yàacàsi wamáapuèrica Pascua piná. Aibanái wéená nayúunáida nacái Judas yàacaténá plata catúulécanéeyéi irí. Judascáiná icuèrité wàasu plata.

30 Iná Judas idécanáami iyáaca iríwa pan yéená isàbérera, yá imusúacawa wáicha machacànta. Yá catáca ìwali.

El nuevo mandamiento

31 Inátē idécanáami Judas yèepùacawa wáicha, yá Jesús íimaca walí:
—Siùcáisede wenàiwica naicápiná núa cámiétaquéeri iyúwa, núa asìali Dios néeséerica. Núasáidapiná nalíwa nacái cachàinica Dios íiwitáise.

32 Càide iyúwa núasáidáanápiná nalíwa cachàinica Dios íiwitáise, càita nacái Dios yásáidapiná nalíwa cachàinica nacái nuíwitáise, núa asìali Dios néeséerica. Càicatanica Dios imànipiná mesúnamáisíwata.

33 Péemìacué nulí pía nuénánáica cáininéeyéica nuicáca, nùyacué píapicha achúma èerita. Yá picutápinácué núawa quéwa núumacué pirí càide iyúwa núumáanátē judío íwacanánai irí: Càmitacué yéewa píacawa núapicha siùca aléera nùacatalépinácawa.

34 Nuchùulìacué pía pimànínápiná áiba wawàsi wàlisàita: Cáininácué piicáyacacawa. Càide iyúwa cáinináanácué nuicáca pía, càita nacái iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa.

35 Cáininácalícué piicáyacacawa, yásí macái èeri mìnánái yáalíacuécawa pìwali nuéwáidacalécuéca pía —íimaca yái Jesúscia.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

36 Néese Simón Pedro isutáca yéemìawa Jesús:
—Nuíwacali, ¿alénápinásica píawa? —íimaca yái Pedroca. Yá Jesús íimaca irí:
—Aléera nùacatalépinácawa càmita yéewa píacawa núapicha siùca, quéwa áibaalípiná yásí píacawa núami néréwa —íimaca yái Jesúscia.

37 Yá Pedro íimaca irí:
—¡Càmírita, Nuíwacali! Núalimáca nùacawa píapicha siùcasíwata. Ewita iwàwacutáca nuétácawa píichawalíná, yá cayábaca nuétácawa —íimaca yái Pedroca.

38 Néese Jesús íimaca irí:
—¿Báisítasica pimàacaca nanúaca pía nuíchawalíná? Càmírita, máinícaíná càulenáca píichani. Péemìa cayába, ipíchawáise cawámai itàaca, yá pimànipiná pichìwawa másiba yàawiría, píimapiná càmitasa píalía nùwali ipíchaná nanúaca pía núapicha —íimaca yái Jesúscia.

14

Jesús, el camino al Padre

1 Néeseté Jesús íimaca walí wía yéewáidacaléca: “Picácué cáalu pía. Manuícué píináidaca piwàwawa Dios ìwali, nùwali nacái.

2 Núaniri Dios icapée iyéerica chènuniré idènìaca imàdáanáwa madécaná wenàiwica iyacatáipiná. Canácalí iyéeri nérétá, yá càmitacué nucàlida pirítáni. Yá nùacawéera nuchùniacaténácué píyacatáipiná.

3 Nudécanáamicué nùacawa píicha, yá nuchùniacuéca nacái píyacatáipiná, yásí nuèpùacawa néese àniwa, yá nutécué pía núapichawa, yéewacaténácué píyapináca núapicha aléera nùyacataléca.

4 Píalíacuécawa alénácalí nùawa. Píalíacué nacáiwa càinácalí iwàwacutáaná pimànicia píacaténácuéwa néré nacái”, íimaca yái Jesúscia.

5 Néese Tomás íimaca Jesús irí:
—Wáiwacali, càmita wáalíawa alénácalí píawa. Iná càmita yéewa wáalíacawa càinácalí iwàwacutáaná wamànica wàacaténáwa néré —íimaca.

6 Jesús íimaca irí:

—Iwàwacutácué peebáidaca nutàacái piacaténácuéwa Núaniri Dios yàatalé. Núalíacawa, nuémìaca nacái macáita báisíiri tàacáisi Dios ìwali. Núacata yái yèrica nacáuca càmíiri imáalàawa macáita wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái. Canácata yáaliméeri yàacawa Núaniri Dios yàatalé àta yeebáidacaalíta nutàacái.

7 Píalíacainácué nùwali, íná píalíapinácué nacáiwa Núaniri Dios ìwali, yá siùcáisede píalíacuécawa Dios ìwali. Piicácatécué Dios madécaná èeri, íná píalíacuéca ìwali —íimaca yái Jesúscua.

8 Néese Felipe íimaca irí:

—Wáiwacali, pimàaca waicáca Píaniri Dios, yásí casíimáica wawàwa. Yácata abéerita wawàsi iwàwacutáwa walí —íimaca.

9 Jesús íimaca irí:

—Felipe, nudéca nùyacuéca píapicha madécaná èeri. ¿Cáná càmitàacáwa píalíawa cawinácalí núa? Cawinácalí wenàiwica yáaliérica nùwali yáalía nacái Núaniri Dios ìwali. Iná iwàwacutá càmita pisutá nuícha numàacáanápinácué piicáca Núaniri Dios. Pidécuéca piicácani.

10 Iwàwacutá peebáidaca nùyaca càide iyúwa Núaniri Dios iyáaná, Núaniri Dios nacái iyaca càide iyúwa nùyáaná. Yái nucàlidéericuéca pirí càmita nutàaní nunùmalícuísewa. Néese nutàaníca Núaniri Dios inùmalícuísewa. Càmita nacái numàni nùasu wawàsiwa chái èeri iricu, néese Núaniri Dios iyaca nuwàwalícu, yácata imànírica iyúwa iwàwáaná imànica.

11 Peebáidacué nùyaca càide iyúwa Núaniri Dios iyáaná, Núaniri Dios nacái iyaca càide iyúwa nùyáaná. Càmicaalícué píalimá peebáidaca yái núuméerica pirícué nùyáaná iyúwa Núaniri Dios iyáaná, néese peebáidacué piicácaíná yái numànírica càmírita áiba wenàiwica idé imànica.

12 Péemìacué cayába, cawinácalí yeebáidéerica nutàacái, imànipiná càide iyúwa numànína. Imànipiná nacái cachàiníri íicha yái numànírica nùacáináwa Núaniri Dios yàataléwa.

13 Macáita cayábéeri wawàsi pisutéeripinácué Dios íicha nunùmalícuíse càide iyúwa nuwàwáaná nuchùulíacáinácué pisutánápiná Dios íichani, yá numànipinácuéca piríwani yéewacaténá núa yái Dios Iirica núsáidaca macái wenàiwica irí máiní cachàinica Núaniri Dios íwitáise.

14 Macáita cayábéeri wawàsi pisutéeripinácué nuícha càide iyúwa nuwàwáaná, yá numànipinácuéca piríwani —íimaca yái Jesúscua.

Jesús promete enviar el Espíritu Santo

15 Néeseté Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca. Yá íimaca walí: “Báisícaalícué cáinináca piicáca núa, yásí pimànicuéca càide iyúwa nuchùullaná pía.

16 Yá nusutápiná Núaniri Dios íichawa ibàñùanápinácué pirí áiba Yàacawéeridéeripinácué píawa, yái Espíritu Santo yéewáidéeripinácuéca pía báisíiri tàacáisi iyú Dios ìwali, yàalèeripinácué pía nacái. Yásí Espíritu Santo yàacawéeridacué píawa càiripináta. Canácatáitacué imàaca píawa.

17 Quéwa èeri mìnánai càmíiyéi yeebáida nutàacái, càmita náalimá needá nawàwalículéwani, yái Espíritu Santoca, càmicáiná náalimá naicácani, càmíiri nacái náalía ìwali, quéwa píalíacué ìwali iyacáinácué píapicha siùca. Yásí mesúnamáita iyamáacuéwa piwàwalícuwa càiripináta icùacaténácué píwitáise.

18 “Càmita numàacapinácué pía abéerita iyúwa canéeyéi isèená. Nuèpùa nùanàaca nùyacaténácué píapicha àniwa.

19 Achúma èeri áibanái èeri mìnánai càmíiyéica yeebáida nutàacái, càmitanica naicápiná nùawa quirínama, quéwacué piicácatá núa àniwa. Yásí cárca núa àniwa íná yéewa picáucàapinácuéca nacáwa.

20 Néenialípiná idécanáami Espíritu Santo yàanàaca, yásí píalíacuécawa nùyaca càide iyúwa Núaniri Dios iyáaná, píyacué abédanamata nacái núapicha, nùya nacái piwàwalículécué.

21 Cawinácalí yeebáidéerica iyúwa nuchùulìanáni, yá nacái imànírica càide iyúwa nùumáaná, yácata yáasáidéerica báisíri iyú cáinináca iicáca núa. Núaniri Dios nacái cáininéripiná iicáca cawinácalí wenàiwica cáininéerica iicáca núa. Yá nacái cáinináca nuicápinácani, yá nùanàapináca yàatalé numàacacaténá yáalíaca nùwali báisíri iyú”, íimaca walí yáí Jesúsca.

22 Néese Judas, (càmírita quéwa Iscariote), íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, ¿cánásica pimàacapiná píawawa waicácaténá pía, quéwa càmita pimàacapiná píawawa èeri mìnánai naicácaténá pía? —íimaca irí.

23 Néese Jesús íimaca irí:

—Càmicáiná cáininá naicáca núa. Cawinácalí cáininéerica iicáca núa, yeebáidaca nutàacái; Núaniri Dios nacái cáininéripiná nacái iicácani. Yá nacái Núaniri Dios, núa nacái wàanàapináca wàyacaténá yáapicha.

24 Quéwa, cawinácalí càmírica cáininá iicáca núa, càmita nacái yeebáida nutàacái. Yáí tìacáisi péemìericuéca nucàlidaca pirí, càmírita nutàacái, néese Núaniri Dios itàacáicani, yáí ibànuèrica núa.

25 “Nucàlidacuéca pirí macáita yáí tìacáisisca idècunitàacá nùyaca píapicha.

26 Quéwa nudécanáamicué nùacawa pícha, yá nusutápiná Núaniri Dios íichawa, yásí ibànuacué pirí yáí Yàacawéridéeripinácuéca píawa, yáí Espíritu Santoca, iyúudàanápinácué píawa nulípiná, yàalèeripinácué píawa nacái. Yá Espíritu Santo yéewáidapinácuéca píawa píalíacaténáwa macáita wawàsi ìwali. Yá imàacapinácuéca piwàwalica macáita yáí nucàlidéerikuéca pirí.

27 “Nùacaalípináwa, yá numàacacué matuíbanáica piwàwa càide iyúwa matuíbanáiná nuwàwa, càmita càide iyúwa áibanái èeri mìnánai iyáaná càmíiyéica yeebáida nutàacái. Picácué achúma píináidacawa piwàwawa, picácué nacái cáalu piwàwa.

28 Nucàlidacué pirí nùanápinácuéwa pícha, néese nuèpùapinácué nùyaca píapicha àniwa. Básicalícué cáinináca piicáca núa manuísíwatatá, yásí casíimáicuéca piwàwatá péemìlacáinácué nùanápináwa Núaniri Dios yàataléwa cachàinicáiná nuícha Núaniri Dios.

29 Nucàlidacuéca piríni ipíchawáise nùacawa yéewanápiná idécanáami nùacawa, yásí peebáidacuéca yáí nucàlidéerikuéca pirí.

30 “Siùca canáca nulí èeri nutàanípinácué déecuíri iyú píapicha, Satanáscainá yàanàaca mesúnamáisíwata, yáí ichùulièrica èeri mìnánai íwitáise càmíiyéica yeebáida nutàacái. Quéwa Satanás càmita yáalimá imawènìadaca íichawa núa.

31 Néese, éwita Satanás càmicáaníta yáalimá imawènìadaca núa, càicáaníta numàacapiná cài imànica, nùasáidacaténá macái èeri mìnánai irí cáinináca nuicáca Núaniri Dioswa, numàni nacái càide iyúwa ichùulìaná núa. Pimichàacuéwa. Wàanácuéwa —íimaca walí yáí Jesúsca.

15

La vid verdadera

1 Idècunitàacá wàacawa, Jesús íimacaté walí, wía yéewáidacaléca: “Péemìacué comparación: Càica nùade iyúwa abéyéeri uva yéetaná máiníri cawènica. Núaniri Dios iyaca càide iyúwa icuèrica abéyéeri uva yéetaná.

2 Cawinácalí yeebáidéeyéica nutàacái càica níade iyúwa abéya yàana. Macái wenàiwica càmíiyéica imàni càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná càica níade iyúwa abéya yàana màyananéeri. Néese Núaniri Dios yúucaca nía méetàuculé càide iyúwa wawichùacaalí yàana abéya íicha, macái yàana màyananéerica.

Néese cawinácaalí wenàiwica imàníiyéica càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná, càica níade iyúwa abéya yàana càyacanéeri. Niái yeebáidéeyéica nutàacái, Dios itéca náicha càinácaalí báawéeri iyaca nalí, namànicaténá cayábéeri cachàiníwanái, càide iyúwa wawichùacaalí cáaléeri yàana ipùata cayábéeri yàana íicha masacàacaténá yái yàanaca yéewanápiná idènlaca iyacanáwa cayábéeri manùbéeri nacái.

³ Siùcáisede masacàacuéra píiwitáise, Núaniri Dioscainá idéca imàacaca iwàwawa pibáyawaná íichacué, peebáidacáinácué nutàacái.

⁴ Picácué piwènúada píiwitáisewa nuícha yéewanápinácué nùyaca piwàwalícu mamáalàacata. Péemìacué comparación: Abéya yàana càmita yéewa càyacanáni méetàuculé abéya íicha. Càita nacái càmitacué píalimá pimànica cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná pínáidacaalícuéwa nuícha.

⁵ “Càica nùade iyúwa abéyéeri uva yéetaná. Píatacué càiyéide iyúwa abéya yàana. Cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái mamáalàacata, yá nùyaca iwàwalícu, yásí imànica madécaná cayábéeri. Càmicáinácué píalimá pimànica cayábéeri méetàuculé nuícha.

⁶ Cawinácaalí càmírica yeebáida nutàacái mamáalàacata, Núaniri Dios yúucapiná méetàuculéni, càide iyúwa wáucacaalí yàanami méetàuculé, macáita yàana màyanéeri àta mísicatalétani, néese wenàiwica yeedáca yàanami náucacaténá nía quichái irìculé neemácaténáni.

⁷ “Peebáidacaalícué nutàacái mamáalàacata, càmicaalícué nacái piimáicha tàacáisi nuéwáidéeri iyú pía, yá pisutácué nuícha numàníinápinácué pirí càinácaalí cayábéeri piwàwéericuéra, yá numànicuéra piríwani.

⁸ Pimànicaalícué madécaná cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná, yásí áibanái naicápiná Núaniri Dios cáimiétaquéeri iyú. Càita nacái píasáidapinácuéra nuéwáidacalécuéra pía.

⁹ Cáininácuéra nuicáca pía càide iyúwa cáinináaná Núaniri Dios iicáca núa, ína peebáidacuéra mamáalàacata nutàacái píasáidacaténácué cáinináca piicáca núa càide iyúwa cáinináanácué nuicáca pía.

¹⁰ Pimànicaalícué iyúwa nuchùulianá pía, yásí cáininácuéra nuicáca píawa càide iyúwa cáinináaná Núaniri iicáca núa numànicáiná iyúwa ichùulianá núa.

¹¹ “Càicuéra núumaca pirí casímáicaténácué piwàwa núapicha, yéewanápiná nacái casímáicuéra pía manuísíwata.

¹² Nuchùuliacuéra cài pimànica: Cáininácué piicáyacawa càide iyúwa cáinináanácué nuicáca pía.

¹³ Péemìacué comparación: Aibacaalí imàacaca icáucawa yàacawéeriná íichawalínáwa, yásí wáalíacawa báisíri iyú cáinináca iicáca yàacawéerináwa macái iwàwalícués. Càita nacái numàacapiná nucáucawa píichawalínácué cáininácaínácué nuicáca pía.

¹⁴ Néese, pimànicaalícué mamáalàacata iyúwa númeraná, cáininácaténácué piicáyacacawa, yásí nùacawéeyéinácuéra pía.

¹⁵ Càmitacué quirínama númera píwali nùasu wenàiwicacuéra pía, càmicáiná yàasu wenàiwica yáalíawa ìwali yái íiwacali imàníináca. Néese númeracué píwali nùacawéeyéinácuéra pía nucàlidacáinácué pirí macáita yái Núaniri Dios imáanáca nulí.

¹⁶ Càmitaté peedácué núa píwacalipináwa. Néese nuedácatécué pía nùasunáipináwa, yá nudéca nuchùuliacuéra pía pimàníinápiná cayábéeri, yéewacaténácué nacái yái cayábéerica pimàníricuéra iyamáacawa càiripináta. Yásí Núaniri Dios imànicuéra piríwa càinácaalí cayábéeri wawàsi pisutéeripinácuéra íicha nunùmalícuíse, pisutácaalícué càide iyúwa nuwàwáaná.

¹⁷ Iná nuchùuliacuéra cài pimànica: Cáininácué piicáyacacawa”, íimaca walí yái Jesúscia.

El mundo odia a Jesús y a los suyos

¹⁸ Jesús íimacaté walí: “Aibanái èeri mìnanái càmíiyéi yeebáida nutàacái báawapiná naicácuéca píawa, ína piwàwalicué báawáanátē naicáca núa quéechaté ipíchawáiseté báawaca naicácuéca pía.

¹⁹ Pìyacaalícué càide iyúwa èeri mìnanái lyáanátá, yá cáininácuéca èeri mìnanái iicáca píatá, càide iyúwa cáinináaná naicáyacacawa. Quéwa nudéca nuedácuéca pía èeri mìnanái yèewíse, peebáidacaténácué nutàacái, ína báawaca naicácuéca pía càmicáinácué pìya càide iyúwa nàyáaná.

²⁰ Piwàwalicué yái nùuméericatécué pirí: ‘Canáca yàasu wenàiwica cachàiníri íwacali íichawa’, càité nùumaca. Càita nacái càmita yéewacué cachàinica nuícha pía. Iwàwacutácué piuwichàacawa càide iyúwa nùuwichàanáwa. Abénaméeyéi nàuwideca namànica núa, ína nàuwidecuéca nacái namànica píawa. Quéwa áibanái yeebáidaca nutàacái, ína neebáidapiná nacái iyúwa péewáidáanácué nía.

²¹ Quéwa áibanái càmíiyéi yeebáida nutàacái namànipiná pirí báawéeriwa peebáidacáinácué nutàacái càmicáiná náalía Dios ìwali, yái ibànuèrica núa aléi.

²² “Càmicaalíté nùanàatá nucàlidacaténá wenàiwicanái irí nutàacáiwatá, yá càmita cabáyawaná nía nùwalísetá. Quéwa siùcásede canáca yéewaná náimaca càmílinápinásá cabáyawaná nía nùwalíse néemìacáinátē nùumaca nalí nudéca nùanàaca Dios yàatanáise.

²³ Máiñíiyéi cabáyawanáca níara wenàiwicaca càmíiyéica yeebáida nutàacái, yácainá cawinácaalí báawéerica iicáca núa, idéca báawaca iicáca núa báawacáinátē iicáca Núaniri Dios quéechatécéawa.

²⁴ Càmicaalíté numàni nàacuéssemi yái càmíirica áiba wenàiwica idé imànicatá, yá càmita cabáyawaná nía nùwalísetá. Quéwa éwita naicácaanítá cài numànica, càicáanítá báawaca naicáca núa, báawa nacái naicáca Núaniri Dios.

²⁵ Quéwa iwàwacutá macáita ichàbacawa càide iyúwaté rey David icàlidáaná tàacáisi nunùmalícuíse báaluíté. David íimacaté: ‘Máiñí báawacaté naicáca núa éwita canácaanítá ìwalíse báawáanápiná naicáca núa’, cài íimacaté nunùmalícuíse yái Davidca.

²⁶ “Quéwa nudécanáami nuèpùacawa Núaniri Dios yàataléwa, yásí nubànùacué piríwa Espíritu Santo, yái Espíritu Dios yàatanáisérira, itàanírica báisíri iyú, yái Yàacawéeridéericuéca pía. Espíritu Santo yàanàapiná, yásí yéewáidacuéca píawa nùwali yéewanápinácué picàlidaca nuináwaná ìwali.

²⁷ Pidécuéca pìyaca nùapicha mamáalàacata nudàbacatáiseté nuéwáidaca wenàiwica àta siùca nacáide, ína picàlidapinácué nuináwaná ìwali èeri mìnanái iríwa”, íimaca walí yái Jesúscua.

16

¹ Jesús íimaca walí àniwa: “Nudéca nucàlidacuéca piríni ipíchaná piwènúadacuéca píiwitáisewa nuícha isicúata, nadàbacaalípiná nàuwideca namànicuéca pía.

² Yásí náucacué píawa judiónái yéewáidacàalu íicha, càmitacué quirínama nabatàa piwàlùacawa néré àniwa. Aibaalípiná nayúunáida nacái náibaidaca nàyaca Dios irípiná nanúacaalícué píawa.

³ Yá namànipinácué pirí báawéeri càmicáiná náalía Núaniri Dios ìwali, nùwali nacái.

⁴ Nucàlidacuéca piríni siùcata yéewanápinácué nadàbacaalípiná namànicuéca pirí báawéeri, yásí piwàwalicuéca nudéca nucàlidacuéca piríni”, íimaca yái Jesúscua.

Jesús íimacaté walí àniwa: “Idàbacaalíté nuéwáidaca wenàiwica, càmitaté nucàlidacué piríni piùwichàanápíncuéwa nulípiná, nùyacáinátécué píapicha.

⁵ Quéwa siùcáade yá nùacawa nùyacaténá yáapicha yái Dios ibànuèricaté núa aléi. ¿Cánacué càmita pisutá péemìawa núa siùcade ìwali yái nùanápíncawa Núaniri Dios yàataléwa? Iwàwacutácué casíímáica piwàwa nùapicha.

⁶ Quéwa, mání achúmacuéca piwàwa siùca nucàlidacáinácua piríni.

⁷ Quéwa, péemìacué cayába. Cayába cachàiníwanái pirícuéni nuèpùanápíncawa Núaniri Dios yàataléwa. Càmicaalí nuèpùawa Núaniri Dios yàataléwa, néese càmita yàanàa yái Yàacawéeridéripinácuéca pía, yái Espíritu Santoca. Quéwa nùacaalípináwa, yá nubànùacuéca piríwani.

⁸ Espíritu Santo yàanàapiná, yásí imàacaca èeri mìnánái náalíacawa cabáyawanáca nía. Imàacapiná náalíacawa nacái nudéca nùyaca machacàníri iyú Dios iicá. Espíritu Santo imàacapiná náalíacawa nacái càinácalí iwàwacutáanápíncawa namànica nàyacaténá machacàníri iyú. Espíritu Santo imàacapiná nacái náalíacawa Dios yùuwichàidáanápíncawa cabáyawanéeyéi wenàiwica.

⁹ Espíritu Santo imàacapiná náalíacawa cabáyawanáca nía càmicáiná neebáida nutàacái.

¹⁰ Yá Espíritu Santo imàacapiná èeri mìnánái náalíacawa nudéca nùyaca machacàníri iyú Dios iicá ìná yéewa nùacawa Núaniri Dios yàataléwa. Espíritu Santo imàacapiná nacái náalíacawa càinácalí iwàwacutáaná namànica nàyacaténá machacàníri iyú Dios iicá, càmicáinácué piicá núa chái èeri irícu.

¹¹ Espíritu Santo imàacapiná èeri mìnánái náalíacawa nacái Dios yùuwichàidáanápíncawa càiripináta. Càipiná náalíacawa Dioscáná idéca ìnáidacawa yùuwichàidáanápíncawa Satanás càiripináta, yái ichùulièrica èeri mìnánái íwitáise.

¹² “Iyaca madécaná nucàlidéripinácué pirí, quéwacué siùca càmita píalimá píalíaca péemìaca macáita, càinácalí íimáaná.

¹³ Quéwa Espíritu Santo yàanàapiná, yái itàanírica báisíiri iyú, yásí yéewáidacuéca píawa macái báisíiri tàacáisi ìwali, càmicáiná icàlidapiná yàasú wawàsiwa, néese icàlidapiná macáita càinácalí tàacáisi Dios icàlidéeri irí. Néese Espíritu Santo imàacapinácué píalíacawa càinácalí ichàbáanáwa áiba èeriwa.

¹⁴ Espíritu Santo imàacapiná wenàiwica náalíacawa cachàinica nuíwitáise, icàlidacáinácué pirí nutàacái péemìacaténácué càinácalí íimáaná.

¹⁵ Macáita yái Núaniri Dios idènièrica nudèniata nacái yáapichani, ìná nùumacué pirí Espíritu Santo icàlidapinácué piríwa nutàacái, imàacacué nacái píalíaca péemìacani, càinácalí íimáaná.

¹⁶ “Achúmáanatàacá càmitacué piicápiná núa, néese mesúnamáita piicápinácué núa àniwa nùacáinácá Núaniri Dios yàataléwa”, íimaca walí yái Jesúsca.

La tristeza se cambiará en alegría

¹⁷ Néseté abénaméeyéi wéenánái wíia yéewáidacaléca, náimaca nalíwáaca:

—¿Càinásica íimáaná yái tàacáisisca? Idéca íimaca walí achúmáanatàacá càmílinápinása waicáni, néese mesúnamáitasa yèepùa waicápináca àniwani, yàacáinásacáwa Yáaniri Dios yàataléwa.

¹⁸ ¿Càinásica íimáaná yái tàacáisisca ‘achúmáanatàacá’? Càmita wáalíawa càinácalí ìwali itàaní —náimaca.

¹⁹ Néese Jesús yáalíacawa wawàwaca wasutáca wéemìawa ìwalini. Yá íimaca walí:

—Nudéca nùumacuéca pirí achúmáanatàacá càmitacué piicápiná nùawa, néesecué mesúnamáita piicápinácué núa àniwa. ¿Pisutásicué péemìawa píawáaca ìwali yái tàacáisisca?

20 Péemìacué cayábani. Achúmáanatàacá píicháanípinácuéca, yá achúmapinácuéca piwàwa nanúacaalí núawa, quéwa áibanái èeri mìnánai càmíiyéi yeebáida nutàacái, casíimáipináca nawàwa. Quéwa éwita achúmacáanítacué piwàwa maléená èeri nuétacái ìwalíise, càicáaníta mesúnamáita casíimáicuéca piwàwa nuétacái ìwaliwa.

21 Péemìacué comparación: Achúmaca inanái iwàwa ùasu èericaalí yàanàaca umusúadáanápiná iicá èeri. Yá achúmaca uwàwa ùuwichàacáináwa caiwíri iyú, quéwa idécanáami asáica uìri, yásí uimáichaca yái caiwírica, máníncáiná casíimáica uwàwa umusúadacáiná iicá èeri.

22 Càita nacái siùcade achúmacuéca piwàwa. Quéwa nuèpùapinácawa nuicácuéca pía àniwa, yásí mánícué casíimáica piwàwa, yá canácata yáliméeripiná achúmaca imànicuéca piwàwa àniwa.

23 “Néenialípiná càmitacué iwàwacutá pisutáca péemìawa núa, yácainá Espíritu Santo yéewáidapinácué píawa. Péemìacué cayába, Núaniri Dios imànipinácué piríwa cainácaalí cayábéeri wawàsi pisutéericuéca imàníinápinápirí, pisutácalícué Dios íicha nunùmalícuíse càide iyúwa nuwàwáaná.

24 Càmitàacá pisutácué Núaniri Dios íicha nunùmalícuíse imàníinápinácuépirí cayábéeri càide iyúwa nuwàwáaná. Pisutácué Dios íicha nunùmalícuíse imàníinápinápirí cayábéeri, yásí imànicuéca piríwani càide iyúwa nuwàwáaná, yéewacaténácué casíimáica piwàwa manuísíwata —íimaca walí yái Jesúscas.

Jesucristo, vencedor del mundo

25 Jesúscas íimacaté walí àniwa: “Nudéca nuéwáidacuéca pía càulenéeri comparación iyú. Quéwa áibaalípináwa càmitacué nutàaní pirí comparación iyú. Néese nutàanípinácué pirí amaléeri iyú Núaniri Dios ìwaliwa, píalíacaténácué péemìaca ráunamáitani, cainácaalí íimáaná.

26 Néenialípiná pisutápinácué Dios íicha nunùmalícuíse imàníinápinácuépirí cayábéeri càide iyúwa nuwàwáaná, yá càmita iwàwacutá nusutáca Dios íicha manuísíwata pirípinácué.

27 Caininácainá Dios iicácuéca pía, íná càmita iwàwacutá nusutáca Dios íicha manuísíwata pirípinácué. Caininácuéca Dios iicáca pía Caininácainácué piicáca núa, peebáidacuéca nacái nùanàacaté Dios yàatanáise.

28 Nudéca nùacawa Núaniri Dios yàatanáisewa nùanàacaténá aléi èeri irìculé. Siùcaade nuèpùacawa èeri íicha nùacaténáwa àniwa Núaniri Dios yàataléwa”, íimaca walí yái Jesúscas.

29 Néese wíia, Jesúscas yéewáidacaléca wáimaca irí:

—Siùca pitàaníca piyaca amaléeri iyú, càmita picàlida piyaca càulenéeri comparación.

30 Siùca wáalíacawa píalíacawa macáita wawàsi. Càmita iwàwacutá wasutáca wéemìawa pía píalíacainátawa cainácaalí wáináidáanáwa wawàwalícuísewa píalíacaináwa wáiwitáise ìwali. Iná weebáidaca píanàacaté Dios yàatanáise —wáimaca irí.

31 Néese Jesúscas íimaca nalí:

—Piyúunáidacuéca peebáidaca nutàacái tài íiméeri iyú macái piwàwalícuísewa, quéwa càmitàacáwa cachàinicué píiwitáise nùwali.

32 Mesúnamáisíwatacué pipìacuécawa picàlìacawa nuícha, yá pimàacapinácuéca núa abéeritawa. Quéwa càmita mání abéerisíwa núa, Núaniricainá lyaca nùapicha.

33 Nucàlidacuéca pirí macáita yái tàacáisica yéewacaténácué matuíbanáica pía peebáidacainácué nutàacái. Chái èeri irìcu piùwihchàapinácawa, quéwa pichàiniadacué piwàwawa. Nudéca numawènìadaca Satanás íiwitáise cachàiníiri, yái ichùulièrica èeri mìnánai íiwitáise namànínápiná nabáywawanáwa,

íná yéewacué píalimápiná pimawènìadaca píchawa Satanás nacái —íimaca walí yái Jesúsca.

17

Jesús ora por sus discípulos

¹ Néeseté idécanáami Jesús icàlidaca walíni, yá iicáidaca chènuniré, yá íimaca Dios irí: “Núaniri, idéca nuénáwaná yàanàaca. Pimàaca èeri mìnánái náalíacawa cachàinica nuíwitáise, núa Pìlrica, yéewanápiná numàaca nacái náalíacawa cachàinica píiwitáise.

² Pidéca pimàacaca nulí píiwitáisewa nucùanápiná èeri mìnánái canánama, nùacaténá nacáuca càmíiri imáalàawa, níái pièyéica nulí nùasunáipiná, núa Pìlrica.

³ Nadènìapiná nacáucawa càmíiri imáalàawa níái yáaliéyéica wàwali, pía abérera Dios báisírica, núa nacái Jesucristo yái pibànuèrica aléi èeri irìculé.

⁴ “Nudéca nùasáidaca nalí cachàinica píiwitáise chái èeri irìcu, íná nudéca numáalàidaca numànicia macáita càide iyúwaté pichùullaná numànicia.

⁵ Iná Núaniri siùcade pimàaca cáimiétacanéerica núa píapicha chènuniré càide iyúwaté nùyáaná píapicha bàaluitésíwa èeri ipíchawáise.

⁶ “Pidéca peedáca níái wenàiwicaca èeri mìnánái yèewíise piacaténá nulí nía nùasunáipiná. Yá nudéca numàacaca náalíaca piwali iyúwa piyáaná. Quéechatécáwa pìasunáica nía, yá pidéca pìaca nulí nía nùasunáipiná, nadéca nacái namànicia càide iyúwa pichùullaná nía.

⁷ Siùca náalíacawa macáita yái numànírica, yá nacái tàacáisi nuéwáidéerica iyú nía, nudéca numànicani pichàini iyú, yái pichàini pimàaquéerica nulí.

⁸ Nudéca nucàlidaca nalíni yái tàacáisica pièricaté nulí, yá neebáidaca nulíni. Náalíacawa báisíri iyúcani nùanàacaté pìatanáise. Neebáida nacái pibànùanátē núa.

⁹ “Nusutáca nalí pícha manuísíwata. Càmita nusutá pícha áibanái èeri mìnánái irípiná càmíiyéi yeebáida nutàacái. Néese nusutáca pícha nalí níái pièyéica nulí pìasunáicainá nía.

¹⁰ Macáita níái nùasunáica níacata pìasunái nacái. Macáita níái pìasunáica níacata nùasunái nacái. Nàyacáiná machacàníri iyú, íná náasáidaca cachàinica nuíwitáise.

¹¹ “Siùcáade càmita nuyamáawa chái èeri irìcu, quéwa nayamáapináacawa chái èeri irìcu, idècunitàacá nùyaca píapicha. Pía, Núaniri mabáyawanéerica, picùa nía pirípináwa pichàini iyúwa neebáidáanápiná mamáalàacata pitàacái, níái pièyéica nulí nùasunáipiná, yéewacaténá abédanamacá náipichawáaca càide iyúwa abédanamáaná nuíwitáise píapicha.

¹² Idècunitàacá nùyaca náapicha chái èeri irìcu, yá nucùacaté nía pirípiná pichàini iyú, níái pièyéica nulí nùasunáipiná. Canácata néená yúuquéeriwa nuícha, abérera meedá yáara yúuquéericatewa quéechatécáwa. Iná yéewa macáita ichàbapináacawa iyúwa profetanái itànanàanátē tàacáisi ìwali pinùmalícuíse bàaluité.

¹³ “Siùcáade nùacawa piatalé, Núaniri. Quéwa idècunitàacá nùyaca chái èeri irìcu, yá nusutáca pícha nalí casíimáicaténá nawàwa manuísíwata càide iyúwa casíimáiná nuwàwa.

¹⁴ Nudéca nucàlidaca nalí pitàacái quéwa báawaca èeri mìnánái iicáca nía càmicáiná nàya càide iyúwa èeri mìnánái iyáaná, càide iyúwa núa nacái càmíiná nùya càide iyúwa èeri mìnánái iyáaná.

¹⁵ Càmita nusutá pícha pitéenápiná nía èeri lícha, néese nusutáca pícha picùanápiná nía Satanás lícha yái báawéerica.

16 Càide iyúwa càmíiná nùya èeri mìnánái íiwitáise ìwali, càita nacái níái yeebáidéeyéica nutàacái càmíiyéita nacái ìya èeri mìnánái íiwitáise ìwali.

17 Masacàaca pimànica náiwitáise pitàacái báisíiri iyúwa náibaidacaténá pirí càide iyúwa piwàwáaná. Básíiri tåacáisica yái pitàacáica.

18 Càide iyúwa pibànùanáté núa èeri mìnánái yèewiré, càita nacái nubànùaca níái nùasunáicawa èeri mìnánái yèewiré càmíiyéica yeebáida nutàacái.

19 Yá siùcáade numàacapináca nucáucawa náichawalíná numànicaténá càide iyúwa piwàwáaná yéewanápiná masacàaca pimànica náiwitáise pitàacái báisíiri iyúwa náibaidacaténá pirípiná càide iyúwa piwàwáaná.

20 “Càmita nusutáca píicha abéta nalí níái yeebáidéeyéica nutàacái, néese nusutáca píicha nacái áibanái irípiná yeebáidéeyéipiná nutàacái áibaalípiná néemìacaalípiná nuéwáidacalénai icàlidaca nalíni.

21 Núaniri, nusutáca píicha pimàcacáanápiná abédanamaca náiwitáise náapichawáaca macáita manuísíwata, càide iyúwa abédanamáaná wáiwitáise wáapichawáaca. Càide iyúwa píyáaná nùapicha, nùyáaná nacái píapicha, càita nacái pimàcacaca abédanamaca náiwitáise náapichawáaca nàyatcaténá abédanamata wáapicha, yéewanápiná áibanái èeri mìnánái neebáidaca pidéca pibànùaca núa aléi.

22 Pidéca pimàcacaca nùasáidaca nalí chái èeri irícu cachàinica píiwitáise. Núa nacái, nudéca numàcacaca náasáidaca áibanái irí cachàinica píiwitáise yéewanápiná abédanamaca náiwitáise náapichawáaca càide iyúwa abédanamáaná wáiwitáise wáapichawáaca.

23 Nùyaca nawàwalícu, pía nacái ìyaca nuwàwalícu abédanamacaténá náiwitáise náapichawáaca manuísíwata, yéewanápiná èeri mìnánái càmíiyéi yeebáida nutàacái náalíacawa pidéca pibànùaca núa, yéewanápiná nacái náalíacawa cáinináca piicáca níái nùasunáica càide iyúwa cáinináaná piicáca núa.

24 “Núaniri, pidéca píaca nulí nía nùasunáipiná. Nuwàwaca nàyaca nùapicha aléera nùyacatalépiná naicácaténá pimàcacáaná macáita naicáca núa cáimiétaquéeri iyú nùyacaalípiná píapicha chènuniré, cáininácaináté piicáca núa báaluitésíwa èeri ipíchawáise.

25 Pía, Núaniri mabáyawanéeri, áibanái èeri mìnánái càmíiyéi yeebáida nutàacái càmita náalía píwali, quéwa núalíaca píwali. Níái nacái nùasunáica náalíacawa pibànùacaté núa aléi.

26 Nudéca numàcacaca náalíacawa píiwitáise ìwali. Yá numàacapiná mamáalàacata náalíaca píwali càiripináta yéewanápiná cáinináca naicáyacacawa càide iyúwa cáinináaná piicáca núa, yéewanápiná nacái nùyaca nawàwalícu”, íimaca yái Jesúscia isutáca walípiná Yáaniri Dios íichawa.

18

Arrestan a Jesús

1 Jesús idécanáami isutáca walípiná Dios íicha, yá yàacawa wáapicha wía yéewáidacaléca, wàacaténáwa abéemàalé únibàa íicha, íipidenéeri Cedrón. Iyaca néeni bànacalé inàlimaná. Yá Jesús iwlàlùacawa néré wáapicha wía yéewáidacaléca.

2 Judas, yái yèericatéwa wáicha itécaténá Jesús yùuwidenái náibàacaténáni, yáalíacawa ìwali yái bànacaléca, Jesús ìyacáináté néeni wáapicha madécaná yàawiría, wía yéewáidacaléca.

3 Iná Judas yàanàaca bànacalé inàlimaná néré, itéeri yáapichawa madécaná romanonái yàasu úwinái, áibanái nacái judónái yàasu úwinái icuèyéica templo. Sacerdote íiwacanánai, fariseonái nacái nabànùacaté nàasu úwináiwa Judas

yáapicha. Nadènìaca nacáapisàiwa. Naté nacái nàasu bérerasiwa, lámpara nacái nacamalápínáwa, catácainá nàwali.

⁴ Quéwa Jesús yáalíacawa càinácaalí namànínápinátē irí, íná imusúacawa náipunita, yá isutáca yéemìawa nía:

—¿Cawinácué picutá? —íimaca yái Jesúsca.

⁵ Náimaca irí:

—Jesús Nazaret iyacàlená néeséerica wacutá —náimaca irí. Néese Jesús íimaca nalí:

—Núaquéi —íimaca yái Jesúsca. Judas, yái itéerica Jesús yùuwidenái náibàacaténáni, ibàlùacawa néeni úwináyáapicha.

⁶ Idétē Jesús íimaca: “Núaquéi”, yáta cáaluca nía Jesús íicha, yá néerúacawa íicha, yá náuwàacawa cálí iinatalé nacalùniwa.

⁷ Néese Jesús isutáca yéemìawa nía àniwa:

—¿Cawinácué picutá? —íimaca. Néese náimaca àniwa:

—Jesús Nazaret iyacàlená néeséerica wacutá —náimaca irí.

⁸ Iná Jesús íimaca nalí àniwa:

—Nudéca nucàlidacuéra piríni nuináwanáwa núaquéi. Picutácainácué núa, néesee pimàacacué nèepùacawa níái nùapichéeyéica —íimaca yái Jesúsca.

⁹ Yá macáita ichàbacawa càide iyúwaté Jesús íimáanátē: “Núaniri, níái piyéyéica nulí nùasunáipiná canácata néená yúuquéeriwa nuícha”, càité íimaca yái Jesúsca, iwàwacainátē icùaca wíia yùuwichàacáisi íicha, wíia yéewáidacaléca.

¹⁰ Néese Simón Pedro, idènièrica espada machete nacáiri, yá iwatacaca espada yàalu irìcuísewa, yáalimáidaca ipéliacatata quéwa isasàacáita meedá asìali yùuwi yéewápuwáiséechúa yái íipidenéerica Malco, sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwicaca.

¹¹ Quéwa Jesús íimaca Pedro irí:

—Píyàa píasu espadawa yàalu irìculéwa. Iwàwacutá nùuwichàacawa manuísíwata càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná —íimaca yái Jesúsca.

Jesús ante Anás

¹² Néeseté níái úwináyáapichawa, nía nacái judiónáyàasu úwináyicuèyéica templo náibàaca Jesús. Yá nadacùaca náichawa icáapi.

¹³ Néese quéechacáwa natéca Jesús Anás icapée néré. Caifás icuíricani yái Anásca. Néenialíté sacerdote íiwacalinácani yái Caifásca.

¹⁴ Yái Caifás, yácata icàlidéericate judío íiwacanánáyírí cayábáanápinátē cachàiníwanáyáalí náliní abéeri asìali yéetácaalípinátēwa macái wenàiwicaca íichawalíná, ipíchaná romanonáyáalí inúaca macáita judiónáyáalí.

Pedro niega conocer a Jesús

¹⁵ Néese Simón Pedro, núa Juan nacái, wàacawa Jesús yáamiwáise déecuta. Wàanàaca sacerdote íiwacaliná icapée néré, yá namàacaca nuwàlùacawa Jesús yáamiwáise capìi ibàacháwalená irìculé, yácainá sacerdote íiwacaliná yáalí iicáca núa.

¹⁶ Pedro ibàlùacawa bàacháwáiséeri inúma íicha. Iná nùacawa bàacháwa íicha nutécaténá Pedro nùapichawa bàacháwa irìculé. Yá nusutáca wawàsi inanáyáalí íicha icuèchúaca capìi inúma bàacháwáise umàacáanápiná Pedro ibàlùacawa. Yá umàacaca iwàlùacawa.

¹⁷ Néese usutáca uémìawa Pedro:

—¿Píasica nacái abéeri néená níái Jesús yéewáidacaléca? —úumaca Pedro irí.

Néese Pedro íimaca ulí:

—Càmita núa —íimaca yái Pedroca, ipíchaná náibàacani.

¹⁸ Néese casalínicaté nàwali níái sacerdote yàasu wenàiwicaca iyéeyéica néeni, úwináyáapichawa, nacái icuèyéica templo, níái napucúadacaté quichái, yá nàanabàaca. Pedro yàanabàaca nacái náapicha quichái.

El sumo sacerdote interroga a Jesús

¹⁹ Idècunitàacá Pedro iyaca bàachawáise manuíri capì íicha, yá capì irìcu sacerdote íiwacaliná idàbacaté isutáca yéemìawa Jesús wàwali macáita wía yéewáidacaléca. Isutáca yéemìawa Jesús nacái càinácalí ìwali yéewáida wenàiwica.

²⁰ Jesús íimaca irí:

—Càmita nuéwáida nía ibàacanéeri iyú. Nudéca nucàlidaca tàacáisi macái wenàiwica yàacuésemi. Nudéca nuéwáidaca wenàiwica mamáalàacata judiónai yéewáidacàalu irìcu, templo irìcu nacái, aléde nàwacáidáyacacatalécawa macái judíoca.

²¹ ¿Cáná pisutá péemìawa núa? Pìa pisutáca péemìawa áibanáí yéemièyéicaté nutàacái càinácalíté ìwali nuéwáidaca nía. Náalíacawa ìwali yáí nucàlidéerica nalí —íimaca yáí Jesúsca.

²² Idécanáami Jesús cài íimaca nalí, néese abéeri néená níái úwi icuèyéica templo inúaca Jesús inàni ìwali. Yá íimaca Jesús irí:

—Picá cài pitàaníca sacerdote íiwacaliná irí —íimaca.

²³ Jesús íimaca irí:

—Nutàanícalí báawéeri iyú, picàlida nulíni càinácalí báawéeri nutàaní. Quéwa càmicaalí nutàaní báawéeri iyú, néese canácata yéewaná picapèedáidaca núa —íimaca yáí Jesúsca.

²⁴ Néese Anás ichùulìaca úwináí natéca Jesús nadacuèrimi Caifás yàatalé yáí áiba sacerdote íiwacaliná.

Pedro niega otra vez a Jesús

²⁵ Idècunitàacá Pedro ibàlùaníca yàanabàca iyaca, yá áibanáí iyéeyéica néeni nasutáca néemìlawani:

—¿Càmitasica pía nacái abéeri néená níái Jesús yéewáidacaléca? —náimaca. Quéwa Pedro imànica ichìwawa àniwa. Yá íimaca nalí:

—Càmírita núa —íimaca yáí Pedroca, cáalucáináni, ipíchaná náibàacaní.

²⁶ Néese sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwica, abéeri yéenásàiriná yáí asìali Pedro isasèericaté yùuwí, yácata isutáca yéemìawa Pedro nacái. Yá íimaca Pedro irí:

—¿Càmitasica pía yáí nuiquéericaté Jesús yáapicha bànacalé inàlimaná néeni? —íimaca.

²⁷ Yá Pedro imànica ichìwawa àniwa, íimaca càmitasa yáalía Jesús ìwali, yáta cawámai itàaca.

Jesús ante Pilato

²⁸ Néseté natéca Jesús Caifás icapèe íicha gobernador romanosàiri icapèe nérépiná. Amaláca yàacawa nawicáu, íná càmita nawàlùawa gobernador càmíri judío icapèe irìculé, náimacáiná càmitasa nawàwa casacàaca nía Dios íicha ìwalíise yáí nawàlùanáçawa càmíri judío icapèe irìculé. Càide iyúwaté profeta Moisés ichùulìaná nía, casacàacaalí Dios iicáca nía yátè èerica, yá càmita náalimá nayáaca nayácaléwa Pascua yàasuná culto yaalí.

²⁹ Iná gobernador Pilato imusúacawa icapèe íichawa itàanícaténá náapicha. Yá íimaca nalí:

—¿Càinácué ibáywawaná pirí yáí asìalica? —íimaca.

³⁰ Néese náimaca irí:

—Càmicaalí imàni ibáywawanáwatá, néese càmita waté piatalétáni —náimaca.

³¹ Pilato íimaca nalí àniwa:

—Pitécuéni piùwichàidacuéni càide iyúwa piawirináimi íiwitáise íimáaná —íimaca yáí Pilatoca. Níái judíoca náimaca Pilato irí àniwa:

—Píacué romanonáí icuèyéica wàasu cáli càmitacué pibatàa wanúaca wenàiwica cruz ìwali, wía judíoca —náimaca irí.

³² Càité namànica càide iyúwaté Jesús icàlidáanátē ìwaliwa nanúanápinátēni cruz ìwali, níái càmíiyéica judío.

³³ Pilato yèepùa iwàlùacawa icapèe manuíri irìculéwa. Yá imáidaca yàataléwa Jesús. Pilato íimaca Jesús irí:

—¿Píatasica judío icuèrinápiná? —íimaca.

³⁴ Jesús íimaca irí:

—¿Pisutásica péemìawa núa pínáidacáináwa pisutáanápiná péemìa núa, càmicaalí nacái, pisutásica péemìawa núa áibanái icàlidacáiná piríni? —íimaca yái Jesúsca.

³⁵ Pilato íimaca irí àniwa:

—¡Núa càmíirita judío! Péenánai judiónai, nía nacái sacerdote íwacanánai nadéca natéca pía nùatalé nacháawàacaténá piináwaná ìwali. ¿Càiná báawéeriquéi pimànica? —íimaca.

³⁶ Néese Jesús íimaca irí:

—Càmita nucùa wenàiwica càide iyúwa èeri mìnánai icùaná yàasu wenàiwicawa chái èeri irìcu. Nucùacaalí cài nùasu wenàiwicawatá, yá nudènìaca nùasu úwináiwatá imàníiyéipiná úwi ipíchaná nùuwidenái íibàaca núa presoíri iyú natécaténá núa judío íwacanánai yàatalétá. Quéwa càmita nucùa nùasunáwa èeri mìnánai íwitáise ìwali —íimaca yái Jesúsca.

³⁷ Néese Pilato isutáca yéemìawa Jesús àniwa:

—¿Néeni, píatasica abéeri nacuèriná? —íimaca. Néese Jesús íimaca.

—Báisíta, núaquéi càide iyúwa pímáaná. Nacuèrináca núa. Numusúacaté nuicá èeri nucàlidacaténá nalí báisíiri tàacáisi. Cawinácaalí wenàiwica iwàwéeyéica yáalíacawa báisíiri tàacáisi ìwali, néemìaca cayába nucàlidáanáca nalíni —íimaca yái Jesúsca.

³⁸ Néese Pilato íimaca Jesús irí:

—Canácata yáaliméeri yáalíacawa càiríinácaalíni, yái píiméerica ìwali báisíricasa tàacáisica —íimaca yái Pilatoca.

Jesús es sentenciado a muerte

Néese Pilato idécanáamitέ cài isutáca yéemìawa Jesús, yá Pilato imusúacawa icapèe íichawa àniwa itàanícaténá judiónai yáapicha. Iimaca nalí:

—Càmita nuicá ìwali ibáyawana yái asìalica.

³⁹ Quéwa, càide iyúwacué píiwitáise ìyáaná, nuwasàapinácué piríwa abéeri presoíri Pascua yàasuná culto yaalíwa. ¿Piwàwasicué numàacaca yèepunícawa pirí Jesús, yái judío icuèrináca? —íimaca yái Pilatoca.

⁴⁰ Néese macáita néemianícawa:

—¡Càmíirita! ¡Piwasàa walí Barrabás! —náimaca néemianícawa. Yái Barrabásca abéeri presoíri imàníricaté ùwicái romanonái yàasu gobierno íipunita.

19

¹ Néeseté Pilato ichùulìaca yàasu úwináiwa nacapèedáidaca Jesús mabàleta cachàiníiri cabèesi iyú. Yá nacapèedáidaca Jesús báawanama àta íimami ichalàacatalétawa íicha.

² Néese úwinái namànica tuíri culèpi nacáiri icàyuwaniná càiride iyúwa romano icuèriná yàasu corona. Yá náiyàaca corona Jesús íiwita ìwali nacuèrinásàiri naicácaténásatáni, naicáanícaténá meedá Jesús iquíniná. Néese náucaca ruana nacáiri Jesús ìwalíise, abéeri ruana nacáiri cáaléeri quíréeri nacái càiride iyúwa romano icuèriná ibàle, nacuèrinásàiri naicácaténásatáni.

³ Néese nàacawa yàatalé abéerinamata namanùbaca iyúwa, càide iyúwa nàaca nacáicaalí icàaluíniná, quéwa naicáanícáita iquíniná meedá, càmita báisíiri iyú nàa icàaluíniná. Yá náimaca irí:

—¡Casíimái piwàwa, pìyaca manùba èeri, píasa judío icuèrinásàirica! —náimaca, càide iyúwaté romano íwitáise natàidáaná nacuèrináwa, naicáanícaténá meedá Jesús iquíniná. Yá nanúadáidaca Jesús inàni ìwali.

⁴ Néese Pilato imusúacawa àniwa itàanícaténá judiónái irí. Yá íimaca nalí:

—Piicácué yái, nudéca nutécuéca piataléni, yéewacaténácué píalíacawa càmita nuicá ìwali ibáyawaná, canásíwa —íimaca.

⁵ Néese namusúadaca Jesús capìl irìcuíse idènièri tuíri culèpi nacáiri icàyuwaniná íwita ìwaliwa, idènièri ìwalíisewa bàlesi quiréeri nacái. Yá Pilato íimaca nalí:

—¡Piicácuéni, yácata yái asìalica! —íimaca.

⁶ Néese sacerdote íwacanánai, nía nacái judónái yàasu úwi icuèyéica templo, naicácanacáita Jesús, yá nadàbaca néemianícawa. Náimaca:

—¡Pinúacuén! ¡Pitàtacuén! cruz ìwali! —náimaca. Néese Pilato íimaca nalí:

—Píatacué ité itàtawani cruz ìwali, càmicainá nuicá ìwali ibáyawaná, canásíwa —íimaca.

⁷ Níái judíoca náimaca:

—Wadènìaca wàawirináimi yàasu tàacáisiwa ímérera íwàwacutáaná yéetácawa icàlidacainá iináwanáwa Dios Iiricasani —náimaca.

⁸ Néese idécanáami Pilato yéemìaca natàacái, yá cálaluca manuísíwatani.

⁹ Yéepùa iwàlùacawa icapèe manuíri irìculéwa àniwa, yá Pilato isutáca yéemìawa Jesús:

—¿Síséeríiná pía? —íimaca. Quéwa Jesús càmírita itàaní.

¹⁰ Néese Pilato íimaca irí:

—¿Cáná càmita pitàaní nulí? Píalíacawa núalimá nuchùulìaca natàtacá pía cruz ìwali, íná iwàwacutá picàlidaca nulí piináwanáwa numàacáanápiná pèepunícawa càmicaalí piwàwa péetácawa —íimaca.

¹¹ Néese Jesús íimaca irí:

—Càmicaalí Dios ibatàa pimànica càide iyúwa iwàwáanátá, yá canácata píaliméeri pimànica nulítá, íná yáara wenàiwica ibànuèricaté núa presoíri iyú piatalé, mání yáwanáibáyawaná píicha —íimaca yái Jesúsca.

¹² Yáta Pilato icutáca càinápinácalí iyú yáalimá imàacaca Jesús yèepunícawa, quéwa judío íwacanánai néemianícawa:

—¡Pimàacacaalí yèepunícawa yái asìalica, néese càmita quirínama cayába píapicha emperador romanosàirica, yái píiwacalísíwa icuèrica macái cálí imanùbacá! ¡Cawinácalí wenàiwica iwàwéerica icùaca wenàiwica iyúwa nacuèriná, yùuwideca imànica píiwacali emperador! —náimaca.

¹³ Néese, idécanáami Pilato yéemìaca natàacái, yá ichùulìaca úwinái natéenápiná Jesús capìl irìcuíse. Yá Pilato yáawinacawa yàasu yàalubáisi ínatawa yéemìacataléca wenàiwica iináwaná, íipidenacatalé Gabata hebreo itàacái iyú, áibaalí íipidenacatalé íba sàabandanaméeyéi.

¹⁴ Yáté èerica Pascua yàasuná culto ipichawáiséeri, yáté judónái nachùnìaca yàacàsi nayácaténá nayácaléwa Pascua yaalí, càmicainá yéewaná náibaidaca Pascua yàasuná culto yaalí. Néese mawiénicaalíté machacànica èeri, yá Pilato íimaca judónái irí:

—¡Piicácué yái picuèrináca! —íimaca.

¹⁵ Quéwa néemianícawa:

—¡Pinúacuén! ¡Pinúacuén! ¡Pitàtacuén! cruz ìwali! —náimaca. Pilato íimaca nalí:

—Càmita cayába nutàtacué picuèriná cruz ìwali —íimaca. Quéwa sacerdote íwacanánai náimaca:

—¡Canáca áiba wacuèriná emperador romanosàiri íicha! —náimaca.

¹⁶ Ináté Pilato yèepùadaca nalí Jesús natàtacaténáni cruz ìwali. Yá natécani.

Jesús es crucificado

17 Néeseté natéca Jesús yàcalé íicha. Jesús itéca yàacawa yàasu cruzwa. Néese nàanàaca néré íipidenácaté La Calavera íimáanáca “Iwitasí yáapimi iyacatalé” (áibaalí íipidenácaté Gólgota hebreo itàacái iyú).

18 Néese natàtàacani cruz ìwali. Yá natàtàaca nacái áibanái cruz ìwali. Nabàlùadaca abéeri cruz Jesús inanàcubàa, abéeri cruz nacái abéemàawáise. Yá nabàlùadaca Jesús yàasu cruz bamuchúamibàa nalí.

19 Pilato gobernador ichùulìacaté nachanàaidaca tàacáisi Jesús yàasu cruz ìwali. Yá tàacáisi íimaca: “Jesús, Nazaret iyacàlená néeeséri, yáí judío icuèrináca.”

20 Yá madécaná judío iléeca tàacáisi úwináicainá natàtàacaté Jesús cruz ìwali mawiénita Jerusalén iyacàlená irí. Yá nálimá naléeca tàacáisi natànàacainátē másiba tàacáisi iyúni: hebreo itàacái iyú, latín itàacái iyú nacái, griego itàacái iyú nacái.

21 Ináté judiónái yàasu sacerdote íiwacanánái nàacawa Pilato yàatalé. Yá náimaca irí:

—Báawéeriquéi meedá yáí tàacáisica pichùulièrica natànàaca íméerica ‘Judío icuèriná’, ína pichùulìa natànàaca áibata àniwa. Pichùulìa cài natànàanápiná: ‘Yái íméerica ìwaliwa judío icuèrinácasani’, cài pichùulìaca natànàanápináni — náimaca.

22 Quéwa Pilato íimaca nalí:

—Numàacaca càitanide iyúwa natànàanácani —íimaca.

23 Néese idécanáami úwinái natàtàaca Jesús cruz ìwali, yá nàwacáidaca ibàlemi, naseríaca báinúacanama nàwaliwáacani, yá macái úwisàiri imanùbaca yeedáca iríwa abéeri yéená. Néese úwinái yeedáca ináawanimi cáaléeri càmíri isucúacaná, yáí wáluma ináawaniná iyàacanéeri chènuníise àta cáliaculénama.

24 Iná úwinái náimaca nalíwáaca:

—Picácué wacacanáidani, waseríanápiná wàwaliwáacani. Cayába wáucaca wáichawa suerte ìwalinápiná wáalíacaténáwa càinácaalí wéená yeedéeripiná wáichani —náimaca. Càita namànica càide iyúwaté profeta itànàanátē tàacáisi Jesús inùmalicuíse bàaluité. Càité íimaca “Naseríaca nàwaliwáaca nubàlemi, yá náucaca náichawa suerte nunáawanimi ìwalinápiná nacái, càinácaalí néená yeedéeripiná iríwani”, cài profeta itànàacaté tàacáisi Jesús inùmalicuíse. Càité namànica níái úwináica.

25 Jesús yáatúa ibàlùacawa mawiénita Jesús yàasu cruz irí, uénásàatúa nacái. Uyaca náapicha nacái María, úái Cleofas yàacawéetúaca. María Magdalena iyaca náapicha nacái.

26 Jesús iicáca yáatúa ibàluèchúacawa núapicha mawiénita cruz irí, núa yéewáidacaléca cáininéerica Jesús iicáca, yá Jesús íimaca yáatúa iríwa:

—Yái nuéwáidacaléca, piicá càinide iyúwa pìiriwa —íimaca yáí Jesúsca.

27 Néese Jesús íimaca nulí, núa Juanca:

—Picùa úa càide iyúwa píatúawa —íimaca yáí Jesúsca. Yá nucùacaté úa nuénánái yáapichawa nucapèerìcuwa idécanáamíté Jesús yéetácawa.

Muerte de Jesús

28 Néeseté Jesús yáalíacawa imáalàidacaté imànica macáita càide iyúwaté Dios ichùulìaná imànica, ína Jesús íimaca:

—Macàlaca nuwàwa —íimaca nalí imànicaténá càide iyúwaté áiba profeta itànàanátē Dios itàacái bàaluité.

29 Uyaca néeni catùa ipuniéchúawa uva ituní iyú càaméeri lìracaná. Yá náisapiaca esponja wáluma nacáiri uva ituní iyú. Yá nadacùaca wáluma nacáiri isàbéeri hisopo yéetaná yàana ipùatalìcu, yáí hisopo sitùa nacáirica. Néese namichàidacani mawiénita Jesús inùma irí, yéewacaténá ibèrùacani.

30 Yá Jesú ibèrùaca achúmanamata ísapiacaténá inùmawa iyú yái uva ituníca càaméeri iìracaná, yéewacaténá itàaníca cachàiníri iyú. Néese Jesú íimaca:

—Nudéca numáalaídaca numànica macáita càide iyúwaté Dios ichùullaná numànica —íimaca yái Jesúscia. Néese icùadaca íiwitawa, yá imàacaca icáucawa yàacawa iiná líchawa.

Un soldado abre con su lanza el costado de Jesú

31 Yáté èerica viernes ipíchawáiseté judónái iyamáidacawa Pascua yàasuná culto yaalí. Iná judónái càmitaté nawàwa yéetéeyéimiwa ichéecami ichanàacawa cruz ìwali nàasu sábado irícu nayamáidacatáicawa. Yáté èerica nayamáidacatáicawa máinírica iwàwacutácawa nalí namànicaténá nàasu cultowa íipidenéeri Pascua. Iná nasutáca Pilato íicha wawàsi ichùullanápiná úwinái inúaca imalàawa nacàwa yáapi, níái ichanèeyécawa cruz ìwali néetácaténáwa ráunamáita, yéewacaténá áibanái nalicùadaca nachéecami cruz íicha.

32 Iná úwinái yàaca inúaca imalàawa icàwa yáapi yái idàbáanéerica nàanàaca. Namalàata nacái icàwa yáapi yái áiba natàtèerica mawiénita Jesú irí.

33 Quéwa nàacawa Jesú yàatalé, yá naicáca yéetácatéwa, iná càmita nanúa namalàawa icàwa yáapi.

34 Quéwa abéeri úwi isutàaca Jesú ibàlìai irícu ùlibàna iyú. Yáta íiranámi imusúacawa icháuná irícuíse úni nacáiri yèewi.

35 Nudéca nucàlidacani iyúwaté nuicáanáténi, núa Juanca, nuicácaináté Jesú yéetácatéwa ipíchawáiseté úwi isutàaca ibàlìai irícu ùlibàna iyú. Iná yéewa nucàlidacuéca pirí báisíri iyúni. Núalíacawa nucàlidacuéca pirí báisíri iyúni, peebáidacaténácué nacái Jesú itàacái.

36 Namànicaté macáita Jesú irí càide iyúwaté profetanái itànanàaná tàacáisi báaluité Dios inùmalícuíse Mesías ìwali, yái judío icuérinápiná Dios ibànuèripinácaté nalí. Profeta itànanàacaté tàacáisi Dios inùmalícuíse. Dios íimacaté: “Picácué pimalàa yáapi, yái oveja wàlisàica pinuérícuéca Pascua yàasuná culto piná”, íimacaté yái Diosca.

37 Aiba profeta nacái itànanàacaté tàacáisi Dios inùmalícuíse Mesías ìwali. Profeta íimacaté: “Naicáidapiná irí, yái asìali nasutèerícaté”, càité itànanàaca yái profetamica.

Jesús es sepultado

38 Néesetécáwa José, abéeri Arimatea iyacàlená mìnali, yàacawa Pilato gobernador yàatalé, yá isutáca Pilato íicha Jesú iinámi. Yái Joséca yeebáidacaté Jesú itàacái quéwa ibàacanéeri iyúta quéechacáwa cálucaináté José judío íiwacanánai íicha. Yá Pilato imàacaca José yeedáca Jesú iinámi, iná José yàaca yeedáca Jesú iinámi cruz íicha.

39 Nicodemo nacái, yái yèericatéwa áiba catá itàanícaténá Jesú yáapicha, yàanàaca néré itéeri nacái treinta kilo pumèníri isàni, yèewìadéerícaté pucháiba pumèníiyéi isàni íiwitáaná iyú, íipidenéeyéi mirra, áloe nacái áiba.

40 Càité Nicodemo yeedáca Jesú iinámi José yáapicha. Yá néepùacani cáléceni wáluma iyú násapièricaté pumèníri isàni iyú, Nicodemo itéerica. Namànicaté càide iyúwa judónái imàníiná yéetéeyéimiwa irí ipíchawáise nabàliaca nía.

41 Iyacaté bàncalé inàlimaná mawiénita irí yái nanúacatáica Jesú. Bàncalé inàlimaná yèewi iyaca wàlisài càliculi canácawa nabàlièri yéetéerimiwa néré. Yái càliculiça áibanái íicacaté díli ibàlìai irícu yéewanápiná càliculicani, capì imàdáaná nacáiri.

42 Naliadaca Jesú iinámi càliculi irículé mawiénicainá cruz iríni yái càliculíca, catácainá nacái yàacawa yáté èerica viernesca, ipíchawáise sábado judónái iyamáidacatáicawa.

20

La resurrección de Jesús

1 Mapisáisíwata domingo irìcu, María Magdalena ùacatéwa càliculì néré catácatái tàacáwa. Yá uicáca manuíri íba ibàluèricawa méetàucuta càliculì inùma íicha, yái íba nabàlianáca càliculì inùma. Yái càliculìca áibanái íicacaté dúli ibàlì irìcu yéewanápìná càliculìcani, capìi imàdáaná nacáiri.

2 Néeseté upìacawa wàatalé, yái Simón Pedro, núa Juan nacái yái yéewáidacalé cáininéerica Jesús iicáca. Yá úumaca walí:

—¡Nadéca needáca Wáiwacali iinámi càliculì irìcuíse, yá càmita wáalíawa alénácaalí náucani! —úumaca.

3 Néese Pedro, núa nacái Juan, wàaca waicácaténá càliculì nérépiná.

4 Wía asianái wapiacawa pucháibanamata. Nupiacawa cachàini Pedro íicha. Yá idàba nùanàaca càliculì néré.

5 Yá núawia nuicáidaca càliculì irìculé, yái càliculì náiquéericaté dúli ibàlì irìcu iyúwa capìi imàdáaná. Nuicáca ibàlemi, yái néepùanácaté Jesús iinámi. Càmita quéwa nuwàlùawa càliculì irìculé.

6 Néese, Simón Pedro yàanàa núamiwáise, yá iwàlùacawa càliculì imàdáaná irìculé. Pedro nacái iicáca yái ibàlemica.

7 Iicáca nacái wáluma néepùericaté iyú Jesús íiwitami. Méetàucuta irìawa áiba wáluma íicha ituwièriwa cayába.

8 Néese núa Juan, yái idàbáanéerica yàanàaca càliculì néré, nuwàlùacawa nacái nuicácaténá néré. Nuicáca iyúwa iyáaná, yá nuebáidaca Jesús imichàacatéwa yéetácáisi íicha.

9 Càmicainátē wáalía wéemìaca cayába quéechatécáwa càinácaalíté Dios itàacái íimáaná íméericaté ìwali iwàwacutáanápinátē Jesús imichàacawa yéetácáisi íicha.

10 Néese, wía pucháiba yéewáidacaléca wèepùacatéwa wacapèe néréwa.

Jesús se aparece a María Magdalena

11 Quéwa María Magdalena uyamáacatéwa mawiénita càliculì irí. Idècunitàacá uícháaníca, yá úawia uicáidaca càliculì imàdáaná irìculé.

12 Yá uicáca pucháiba ángel cabalèenaméeyéi ibàle yáawinéeyéicawa Jesús iinámi irìacatáicawa. Abéeri yáawinéeriwa Jesús íiwitami néeni. Aiba nacái yáawinéeriwa yàabàlimi néeni.

13 Níái ángelca náimaca ulí:

—Néeni, ¿cáná pícháaní? Càmita iwàwacutá pícháaníca —náimaca. Yá úumaca nalí:

—Nadéca natéca Nuíwacali iinámi, yá càmita núalíawa alénácaalí náucani —úumaca úái María Magdalenaca.

14 Udécanacáita cài úumaca, néese uwènúaca uicáidaca uémaléwa báawata, yá abéeri wenàiwica ibàlùacawa néeni. Càmita quéwa úalíawa Jesúscani.

15 Néese Jesús íimaca ulí:

—¿Néeni? ¿Cáná pícháaní? Càmita iwàwacutá pícháaníca. ¿Cawiná picutá? —íimaca yái Jesúscia. Uyúunáidéeri meedá icùaca bàncalé inàlimaná càliculì iyacatáica. Iná úumaca irí:

—Píatasica idéca itécani, néese pimàni nulí cayábéeri, picàlida nulíni alénácaalí pirìadani, nutécaténáni —úumaca irí. Yá uwènúacawa íicha àniwa.

16 Néese Jesús íimaca ulí:

—¡María! —íimaca ulí. Yá uèpùa uwènúaca uicáidaca irí àniwa, yá úumaca irí hebreo itàacái iyú:

—¡Raboni! —úumaca irí (íimáanáca “Nuíwacali”). Yá úuwàa ullìacawa unùmáawawa Jesús irí, uíbàaca yàabàli ìwali ùacaténá icàaluíniná, càide iyúwaté judío íiwitáise iyáaná.

17 Quéwa Jesús íimaca ulí:

—¡Picá píibàa nùwali!, iwàwacutácainá numichàacawa Núaniri Dios yàataléwa. Pìawa picàlidacaténá nuénánái iríni, níara nuéwáidacaléca, siùcasíwata nu-michàapináacawa Núaniri Dios yàataléwa, Píaniri Dios yàatalécue nacái —íimaca yái Jesúscua.

18 Iná María Magdalena ùacawa ucàlidaca walíni, wía Jesús yéewáidacaléca. Yá úumaca walí:

—¡Wáiwacaliquéi nudéca nuicáca siùcasíwatàacáwa! —úumaca walí. Ucàlidaca nacái walí yái íimáanáca ulí.

Jesús se aparece a los discípulos

19 Néseté idécanáami catáca walí yái domingomica, wía Jesús yéewáidacaléca wàwacáidáyacacawa capìi irícu. Yá wabàlìacaté macái capìi inùma llave iyú caalucáiná wía ipíchaná judío íiwacanánái nanúaca wía nacái. Yáta Jesús iyaca wèewi. Yá íimaca walí:

—¿Néenicué? Matuíbanáicué pía —íimaca yái Jesúscua.

20 Idécanáami cài íimaca walí, yá yáasáidaca waicá icáapiwa, útuwi yáami, ibàlairícu nacáwa ùlibàna yáami. Yá casímáica wawàwa waicácainá báisícata Wáiwacalicaní.

21 Néese Jesús íimaca walí àniwa:

—Matuíbanáicué pía. Càide iyúwa Núaniri Dios ibànùanáté núa, càita nacái nubànùapinácué píawa pimànicaténácué càide iyúwa nuchùulìaná —íimaca walí yái Jesúscua.

22 Néese Jesús ipùa icalésawa wapualé yáasáidacaténá wadènìanápiná wacáucawa wàlisàiwa. Yá íimaca walí:

—Peedácué nuícha Espíritu Santo, icuèripinácué píwitáise.

23 Aibanái iwènúadacaalí íwitáisewa Dios irípiná, yá numàacaca pirícué nuívitáisewa picàlidáanápinácué nalí Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná íicha. Quéwa cawináacaalí càmíiyéica iwènúada íwitáisewa Dios irípiná, yá numàacaca pirícué nuívitáisewa picàlidáanápinácué nalí Dios càmita imàaca iwàwawa nabáyawaná íicha —íimaca walí yái Jesúscua.

Tomás ve al Señor resucitado

24 Tomás áibaalí íipidenéeri Gemelo, abéeri wéená wía Jesús yéewáidacaléca doce wamanùbaca, càmitaté iya wáapicha Jesús yàanàacaalíté wèewiré.

25 Néese wía Jesús yéewáidacaléca áibanái wáimaca Tomás irí:

—Wadéca waicáca Wáiwacaliwa —wáimaca. Quéwa Tomás íimaca walí:

—Càmicaalícáwa nuicá icáapi icháuná útuwi yáamica, yá nacái càmicaalícá numàaca nucáapi ipùatawa néeni útuwi yáami irícu, yá nacái càmicaalícá numàaca nucáapiwa ibàlìai icháunálìcu ùlibàna yáami, yá càmitàacá núalimá nuebáidaca cáucani —íimaca.

26 Néseté abéeri semana idénáami, wía Jesús yéewáidacaléca wàwacáidáyacacawa àniwa capìi irícu. Tomás iyacaté néeni wáapicha. Néese éwita wabàlìacáanitaté capìi inùma llave iyú, macái capìi inùma, càicáaníta Jesús yàanàaca néré, ibàlùacawa wèewi. Yá itàidaca wía. Iimaca walí:

—¿Néenicué? Matuíbanáicué pía —íimaca yái Jesúscua.

27 Néese Jesús íimaca Tomás irí:

—Pimàaca picáapi ipùatawa nucáapi icháuná irícu útuwi yáamica, yá pi-cáida nucáapi irí. Pimàaca picáapiwa nubàlìai icháuná irícu, ùlibàna yáamica. Picá píináidawa mamáalàacata càide iyúwa wenàiwica càmíri yeebáida, néese ¡peebáida nudéca numichàacawa yéetácáisi íicha! —íimaca yái Jesúscua.

28 Néese Tomás íimaca Jesús irí:

—¡Nuíwacali, píacata Nucuèriná Dios! —íimaca yái Tomásca.

29 Jesú斯 íimaca irí:

—Tomás, siùca peebáidaca átata piicácáiná núa. Casíímáipináca áibanái yeebáidéeyéipiná nutàacái éwita càmíiyéicáaníta iicá núa —íimaca yái Jesúscá.

El porqué de este libro

30 Wía Jesú斯 yéewáidacaléca waicácaté Jesú斯 imànica madécaná wawàsi íiwitáise cachàiníri iyúwa. Quéwa càmita nutànàa macáita chái cuyàluta irìcu.

31 Nudéca nutànàaca yái tåacáisica peebáidacaténácué Jesú斯 itàacái Mesíascani, yái judío icuèrinápináca Dios ibànuèricaté walí, Dios Iiricani, yéewanápinácué pidèniaca picáucawa càmíiri imáalàawa chènuniré, píacué yeebáidéeyéica Jesú斯 itàacái.

21

Jesú斯 se aparece a siete de sus discípulos

1 Néesetécáwa àniwa Jesú斯 imàacaca yáawawa waicácani, wía yéewáidacaléca Galilea icalìsaniná néeni, áibaalí íipidenéeri Tiberias icalìsaniná. Càité imànica:

2 Siete wamanùbaca wía iyéeyéicaté néeni: Simón Pedro; Tomás nacái, áibaalí íipidenéeri Gemelo; Natanael nacái, Caná iyacàlená mìnali, Galilea yàasu cáli íinatéeri yàcaléca; wía nacái Zebedeo yéenibe pucháibaca; áibanái nacái Jesú斯 yéewáidacalé pucháiba.

3 Yá Simón Pedro íimaca walí:

—Nùacá nuibàaca cubái —íimaca yái Pedroca. Néese wáimaca irí:

—Uwé. Wàata nacáwa píapicha —wáimaca. Yá wàaca wawàlùacawa barca irìculé. Yá māadáiní wacamáaca wèepunícawa táiyápinama. Quéwa canácata wacamérica.

4 Néeseté amalácaalí yàacawa, yá Jesú斯 imàacaca yáawawa waicácani càina íinata idècunitàacá wàyaca úni yáacubàa barca irìcu. Quéwa wía yéewáidacaléca càmitaté wáalía waicácani.

5 Néese Jesú斯 imáidaca walí calìsa icàinalená íinatáise. Iimaca walí:

—¡Néenicué, nùacawéeyéiná! ¿Canátacué picaméeri? —íimaca imáidaca walí.

Néese wáimaca irí:

—Canáca wacaméeri —wáimaca irí.

6 Néese Jesú斯 íimaca walí:

—Piúcacué pìasu chinchorrowa yéewápuwáise barca íicha, yásí píbàacuéca nía —íimaca. Néese wamànica càide iyúwa ichùulìaná wía, quéwa càmita wáalimá weedáca wàasu chinchorrowa úni yáacuísse manùbacáiná níái cubáica iyéeyéica irìcu.

7 Néeseté núa Juan, yái yéewáidacalé cáininéerica Jesú斯 iicáca, núumaca Pedro irí:

—¡Yácatá báisí Wáiwacali! —núumaca. Simón Pedro yéemìacanacáita Wáiwacalicani, yá ìwalica ibàlewa iwatàacáináté íichawani idècunitàacá íibaidaca. Yá Simón Pedro ipisiacawa úni yáaculé, yá imàlacawa càina íinatalépiná yàanàacaténá Jesú斯 yàatalé ráunamáita wapíchalépiná.

8 Wía yéewáidacaléca áibanái wàanàaca càina néré barca irìcu. Yá wawatàidaca chinchorro ipuniériwa cubái iyú barca yáamíisewa. Càmita māiní déeculé wía càina íicha, cawàwanáta wàyaca cien metro idècuni càina íicha weedácaalíté níái cubáica.

9 Wamusúacanáamiwa barca irìcuísse, yá waicáca abéeri cubái irìadéeri quichái imení íinata pan yáapicha.

10 Jesú斯 íimaca walí:

—Peedácué néená níái cubáica píbèeyéica —íimaca yái Jesúscá.

11 Yá Simón Pedro iwàlùacawa barca irìculé, yá iwatàidaca chinchorro càina íinatalé, yái chinchorro ipuniéricawa manuínaméeyéi cubái iyú. Yá waputàaca

nía, ciento cincuenta y tres namanùbaca manuínaméyéi cubáica. Ewita manùbacáaníta nía, càicáaníta càmita namàdá chinchorro.

¹² Néese Jesús íimaca walí:

—Aquilé, plàcué piyáaca piyáacaléwa —íimaca yái Jesúsca. Yá canácata wéená wía yéewáidacaléca isutéeri yéemìawa cawinácaalíni wáalíacáináwa Wáiwacalicaní.

¹³ Néese Jesús yàacawa quichái néré, yá yeedáca pan icáapi irìculéwa, yá iwacùaca walíni, wía yéewáidacaléca, yá iwacùaca nacái walí yái cubáica.

¹⁴ Yácatá másibáaná yàawiría Jesús imàacaca yáawawa waicácani wía yéewáidacaléca, idécanáamité imichàacawa yéetácáisi lícha.

Jesús habla con Simón Pedro

¹⁵ Néeseté wadécanáami wayáaca wayáacaléwa, yá Jesús íimaca Simón Pedro irí:

—Simón, Jonás liri, ¿cáininásica piicáca núa náicha? —íimaca yái Jesúsca. Pedro íimaca irí:

—Báisíta, Nuíwacali, píalíacawa cayábaca nuicáca pía —íimaca yái Pedroca. Néese Jesús íimaca irí àniwa:

—Péewáida nùasu wenàiwica siùquéeyéica tàacáwa idàba yeebáidaca nutàacái. Picùa nía càide iyúwa oveja icuériná icùacaalí oveja cáininéeri iyú, níai oveja púbanaméyéi yáanaca —íimaca yái Jesúsca.

¹⁶ Néese Jesús isutáca yéemìawa Pedro àniwa. Jesús íimaca irí:

—Simón, Jonás liri, ¿cáininásica piicáca núa? —íimaca yái Jesúsca. Pedro íimaca irí:

—Báisíta, Nuíwacali, píalíacawa cayábaca nuicáca pía —íimaca yái Pedroca. Néese Jesús íimaca irí:

—Picùa nùasu wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái. Picùa nía càide iyúwa oveja icuériná icùacaalí oveja cayábéeri iyú —íimaca yái Jesúsca.

¹⁷ Néese Jesús isutáca yéemìawa àniwani másiba yàawirianápiná. Jesús íimaca Pedro irí:

—Simón, Jonás liri, ¿cayábasica piicáca núa? —íimaca yái Jesúsca. Yá achúmaca Pedro iwàwa, Jesús isutácainá yéemìawani másiba yàawiría cáinináaná iicácani. Yá Pedro íimaca irí:

—Nuíwacali, píalíacawa macáita ìwali. Píalíacawa cayábaca nuicáca pía —íimaca yái Pedroca. Néese Jesús íimaca irí:

—Péewáida nùasu wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái. Péewáida nía nutàacái iyú càide iyúwa oveja icuériná icutácalí ipíra iyáapináwa.

¹⁸ Péemia cayába. Bàaluité ùuculliricalíté pía, yátē píwalica pibàlewa, yá piacatéwa àta alénácaalíté piwàwa piacawa, quéwa béricalípiná pía, yásí piducúaca planawa, yá áibanái nadacùapiná piwallabàa, yá natépiná piawa càmicatalé piwàwa piacawa —íimaca yái Jesúsca.

¹⁹ Jesús icàlidaca Pedro iríni wéemìacaténá Pedro yéetáanápinátewa cruz ìwali, yáasáidacaténá èeri mìnanái irí cachàinicá Dios íiwitáise Pedro yéetácalípinátewa Jesús ìwali yeebáidacainá Jesús itàacái. Néese Jesús íimaca Pedro irí:

—¡Piawa nùamiwáise! —íimaca yái Jesúsca.

El discípulo a quien Jesús quería mucho

²⁰ Néeseté Pedro iwènúacawa iicáidaca íinaléwa, yá iicáca nùacawa náamísewa, núa Juanca. Núacata yái yéewáidacalé cáininéerica Jesús iicáca. Núacata yái yáawinéericatewa mawiénita Jesús irí wayáacalíté wayáacaléwa Pascua yaalí Jesús yáapicha; núacata yái isutéericate yéemìawa Jesús: “Nuíwacali, ¿cawiná yái itéeripináca piuwidenái náibàacaténá pía?” núumacaté Jesús irí.

²¹ Néese Pedro iicáca núa, yá isutáca yéemìawa Jesús:

—Nuíwacali, ¿néeni yái asìalica? ¿Càinácaalí iyáanápiná? —íimaca yái Pedroca.

²² Jesús íimaca Pedro irí:

—Nuwàwacaalí iyaca àta nùanàacatalépináta àniwa, càmita iwàwacutá píalíacawa nuíwitáise. Iwàwacutá peeþáidaca nutàacái mamáalàacata —íimaca yái Jesúscra.

²³ Iná áibanái yeeþáidéeyéica Jesús itàacái nayúunáidaca càmínápiná nuétáwa. Quéwa Jesús càmita cài íima. Néese íimacaté: “Nuwàwacaalí iyaca àta nùanàacatalépináta àniwa, càmita iwàwacutá píalíacawa nuíwitáise”, càité íimaca yái Jesúscra.

²⁴ Núacata yái Juanca, Jesús yéewáidacalécaté, yái icàlidéerica Jesús iináwaná ìwali. Nudéca nutànàacuéca piríni. Macáita wáalíacawa nudéca nucàlidaca básíiri iyúni.

²⁵ Jesús imànicaté manùba càmíiri nutànàa ìwali. Natànàacaalí macáita yái Jesús imàníricatá, yá cuyàluta napuníadaca macái chái èeritá.

LOS HECHOS

La promesa del Espíritu Santo

1 Nubànùa pirí cuyàluta, Teófilo, nùacawéeriná máiníri cáimiétacanáca. Bàaluité nutànàaca pirí yáara idàbáanéeritaté cuyàlутaca nucàlidacaténá pirí macáita Jesús imànnínaté, yéewáidáanátē nacái quéechatécáwa.

2 Nucàlidacaté piríni nùasu idàbáanéerité cuyàluta irìcu càinácaalíté Jesús imànicia yéepunícaalítéwa chái èeri irìcu àta imichàacatalétatéwa chènuniré. Ipíchawáiseté yàacawa èeri íicha, yá imáidaca yàataléwa yàasu apóstolnáwa, íibaidéeyéipinaté irí yáamirìcubàa. Néese Espíritu Santo íiwitáise iyú, Jesús yàalàaca nía náalíacaténáwa càinácaalípinaté iwàwacutáaná namànica.

3 Jesús yéetácadénáamitewa, néese imichàacatéwa yéetácáisi íicha. Yá imàacaca yáawawa apóstolná iicácani. Cuarenta èeri imàacacaté yàacawa yáawawa naicácani náalíacaténatéwa báisíri iyú cáucani. Yéewáidaca nía nacái neebáidáanápiná Dios itàacáí namànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná.

4 Idècunitàacá iyaca yàasu apóstolná yáapichawa, yáté Jesús yàalàaca nía ipíchanaté namusúacawa Jerusalén iyacàlená íicha. Iimacaté nalí:

—Picùacué Espíritu Santo yàanàaca, yái Núaniri Dios íiméeritaté ìwali ibànùanápinácué piríwani, càitade iyúwa nùumáanácuéca pirí.

5 Básita Juan el Bautista ibautizácaté wenàiwicanáí úni yáaculé. Quéwa mesúnamáita Dios ibànùacué piríwa Espíritu Santo, yái yàacawéeridéeripinácuéca píawa, ibautizácaténácué píwitáise Espíritu Santo ichàini iyú —íimaca yái Jesúsca.

Jesús asciende al cielo

6 Néseté idècunitàacá nàwacáidáyacacawa Jesús yáapicha, yá apóstolnáí náimaca nasutáca néemlawani:

—Wáiwacali, ¿siùcatasica piwasàa wía romanonáí íicha, wía judíoca, yéewacaténá píata icùaca wàasu cálí néeséeyéi? —náimaca.

7 Néese Jesús íimaca nalí:

—Càmitacué iwàwacutá píalíacawa càiná èeri irìcuaalí Núaniri Dios imànipinácué pirí wawàsi. Abéerita Núaniri Dios yáaliéricawa. Càmita icàlida áibanáí iríni càiná èeri irìcuaalípináni. Càmitacué iwàwacutá píalíacawa.

8 Quéwa Espíritu Santo iwàlùapinácué piwàwalículéwa, yái yéeripinácuéca pichàiniwa chènuníisericawa, yéewanápinácué píà picàlidaca nuináwaná ìwali, ipíchanácué cáaluca piicáca wenàiwicanáí. Càitacué nacái picàlidapiná nuináwaná ìwali Jerusalén iyacàlená irìcu, Judea yàasu cálí néenibàa nacáíwa, Samaria yàasu cálí néenibàa nacái, nía nacái yàcalé déecubàanaméeyéica, chái èeri irìcu —íimaca nalí yái Jesúsca.

9 Idécanáamit é cài íimaca, idècunitàacá naicáidaca irí, yá imichàacatéwa náicha chènuniré. Yá iwàlùacawa acalée yéewiré, càmita quirínama nadé naicácani. Yá

10 Idècunitàacá Jesús imichàacawa, yá naicáidaca yáamíisewa chènuniré. Yá pucháiba aslanáí cabalèenaméeyéi ibàle namàacacaté níawawa apóstolná iicáca nía.

11 Yá náimaca apóstolnáí irí:

—Píacué Galilea yàasu cálí néeséeyéica, ¿cánácué pibàlùa piicáidaca chènuniré? Yái Jesús siùquéerica tàacawa imichàacawa chènuniré pèewíisecué, yàanàapiná àniwa acalée yèewíise càide iyúwa pidéenácué piicácawa imichàacawa —náimaca níái ángelca.

Se escoge a Matías para reemplazar a Judas

12 Néeseté apóstolnái yèepùacawa dúli íinatáise, íipidenéechúa Olivos, olivo inàlimanáca. Yá nàacawa Jerusalén ìyacàlená néré. Uái dúli yáawinéechúacawa mawiénita Jerusalén ìyacàlená íicha, batéwa abéeri kilómetro idècuni, càiride iyúwaté judónái íwitáise imàacáaná nèepuníacawa sábado irìcu nayamáidacatáicawa.

13 Nàanàacaté yàcalé néré, yá macáita nayamáacawa abéeri capìi imàdáaná irìcu ìyéerica chènunibàa cáli inàni íicha. Once namanùbaca níái asìanáica iwàluèyéicawa néré: Pedro, Juan nacái, Santiago nacái, Andrés nacái, Felipe nacái, Tomás nacái, Bartolomé nacái, Mateo nacái, Santiago nacái yá Alfeo lirica, Simón nacái, áibaalí íipidenéeri Celote, Judas nacái, yá Santiago yéenásairica.

14 Abédanamata náiwitáise náapichawáaca canánama nàwacáidáyacacawa nasutácaténá níawawa Dios íicha mamáalàacata, náapicha nacái abénaméeyéi inanáica, María nacái, Jesús yáatúaca, Jesús yéenánái nacái.

15 Néenialíté Pedro imichàa ibàlùacawa nàacuésemi, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, ciento veinte namanùbaca ìwacáidáyaqueyéicawa néré. Yá íimaca nalí:

16 “Píacué nuénánáica, idéca ichàbacawa macáita càide iyúwa rey David itànàanáté Dios itàacái, Espíritu Santo inùmalícuíse. Bàaluitécainá David itànàaca tàacáisi Judas Iscariotemi iináwaná ìwali, yá yéericatewa náiwitápu níái úwinái íibèeyéicaté Jesús presocaténáté namànicani.

17 Yèepunícainátéwa wáapicha, yá Judasmica. Iibaidacaté nacái Dios irí wáapicha”, íimaca yá Pedroca.

18 Sacerdote íwacanánai iwènìacaté abéeri cáli Judas yàasu plata iyú yá nèericaté irí platamica imàníricaté ìwalíse ibáywawanáwa. Imulacàacatéwa yá Judas ichéecamica, yá yúuwàacawa isubèriacawa ìwàlabàawa balánamái, iyapicúami imusúacawa íicha canánama.

19 Néese, Jerusalén ìyacàlená mìnánai yéemìacaalíté Judasmi ìyáaná, yá nàaca íipidená yá cálida Acéldama, íimáanáca natàacái iyú: “Irái yàalu”.

20 Pedro itànáica nalí àniwa níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Pedro íimaca nalí: “Càité rey David itànàacaté tàacáisi Judas Iscariotemi ìwali cuyàluta Salmos irìcu. David íimacaté:

‘Máisapináca icapèemica, canácata ìyéeripiná icapèemi irìcu’,
càité David itànàaca. Itànàacaté àniwa:

‘Aiba wenàiwica àniwa íibaidapiná yáamirìcubàami’,
càité David itànàaca Salmos irìcu”, íimaca yá Pedroca.

21 Pedro idécanáamíté icàlidaca nalíni Judasmi iináwaná ìwali, yá íimaca nalí àniwa: “Iyéeyéica wèewi níái asìanáica yèepuníyéicatéwa wáapicha èeri imanùbaca idècunitàacá Wáiwacali Jesús ìyaca Wáapicha.

22 Yèepuníyéicawa wáapicha Juan ibautizácatáiseté Jesús àta Wáiwacali imichàacatalétatéwa wáicha chènuniré. Càide iyúwaté rey David itànàanáté tàacáisi ímérera: ‘Aiba wenàiwica àniwa íibaidapiná yáamirìcubàami’, càita nacái iwàwacutá abéeri íibaidaca Dios irípiná wáapicha Judas yáamirìcubàami icàlidacaténá Jesús iináwaná ìwali idéca imichàacawa yéetácáisi íicha”, íimaca yá Pedroca.

23 Iná macáita Jesús yéewáidacaléca manùbéeyéi needáca nèewísewa pucháiba asìanáai. Abéeri íipidená José, áibaalí íipidená Barsabás, áibaalí íipidená nacái Justo, másibaca íipidená. Yá nacái yàacawéerináca íipidená Matías.

24-25 Yá macáita nasutáca níawawa Dios íicha macáita namanùbaca iyúwa. Náimaca: “Wáiwacali, píacata yá yáaliérica macái wenàiwica íiwitáise. Píasáida walí càirínácalí néená níái pucháiba asìanáica piwàwéeri íibaidaca pirí iyúwa apóstol Judas yáamirìcubàami, yá Judas íibaidacalémica Judas yúuquéericate

íichawa ibáyawaná ìwalíisewa, yàacaténátewa yùuwichàacatalépinácawa, yái infier-noca", náimaca nasutáca Dios.

²⁶ Néese, iyúwaté judío íiwitáise iyáaná, náucaca náichawa suerte púubanaméeyéi íba, náalícaténátewa càiríinácalí néená Dios yeedéericaté íibaideripináté Dios irí náapicha níái apóstolca. Yá needáca náicha Matías, íibaideripiná Dios irí náapicha. Yácata doce apóstol yéenáca, yái Matiasca.

2

La venida del Espíritu Santo

¹ Néenialité judiónái namànicaté nàasu cultowa íipidenéerica Pentecostés, yá macáita yeebáidéeyéica Jesú斯 itàacái nàwacáidáyacacawa abéeri capìi irìcu.

² Yátaté néemìaca manuíri sànsi chènuníiséeri càide iyúwa wéemìaná cachàiníri cáuli isàna. Macáita yáawinéeyéicawa capìi irìcu néemìaca yái sànasica.

³ Yá naicáca quichái nacáiri ipérùa manùba càide iyúwa waicáaná quichái. Yá quichái ipérùa iseríacawa náiwita ìwali nálimáwanama, macáita níái wenàiwicaca.

⁴ Yá Espíritu Santo iwàlùacawa nawàwalìculé canánama, icùacaténá náiwitáise. Yá nadàbaca nacàlidaca tàacáisi Dios inùmalìcuíse áiba cáli néeséeyéi itàacái iyú, yái tàacásica càmíiritécáwa nadé nálíaca natàaníca iyú, càide iyúwa Espíritu Santo imàacáaná nacàlidacani.

⁵ Néenialité áibanái judío iyaca néeni Jerusalén iyacàlená irìcu, yàanèeyéicaté macái cáli néeese. Níái judíoca neebáidacaté Dios itàacái cálacáiri iyú.

⁶ Judiónái yéemìacanacáita yái sànsi chènuníiséerica, yá manùba nàwacáidáyacacawa capìi néré. Néemìaca apóstolnái, áibanái nacáí náapichéeyéica, nacàlidaca nalíni natàacái imanùbaca iyú. Macái wenàiwica yéemìaca itàacáiwa. Náináidacawa manuísíwata néemìaca natàacáiwa, níái manùbéeyéica judíoca yàanèeyéicaté capìi néré.

⁷ Yá judónái nasutáca néemìawa níawáaca:

—¿Càinásica yéewaná natàaníca watàacái imanùbaca iyú? Ewita Galilea yàasu cáli néeséeyéicáaníta níá canánama, càicáaníta natàaníca watàacái imanùbaca iyú.

⁸ ¿Càinásica yéewaná nálimá nacàlidacani watàacái iyú?

⁹ Manùba cáli néeséeyéi wíá: Partia yàasu cáli, Media yàasu cáli nacái, Elam yàasu cáli nacái, Mesopotamia yàasu cáli nacái, Judea yàasu cáli nacái, Capadocia yàasu cáli nacái, Ponto yàasu cáli nacái, Asia yàasu cáli nacái,

¹⁰ Frigia yàasu cáli nacái, Panfilia yàasu cáli nacái, Egipto yàasu cáli nacái, Libia yàasu cáli néeséeyéi nacái, iyéeyéica mawiénita Cirene yàasu cáli irí, Roma iyacàlená mìnanái nacái ipáchiéyéica iyaca chái,

¹¹ áibanái nacái judíosíwanái, áibanái nacái càmíiyéica judío iwènúadéeyéicaté íiwitáisewa neebáidacaténá Dios itàacái iyúwa judíosíwanái, Creta yàasu cáli néeséeyéi nacái, Arabia yàasu cáli néeséeyéi nacái. Manùba cáli néeséeyéica wíá, quéwa macáita wáalimáwanama wéemìaca natàaníca watàacái iyú nacàlidaca ìwali yái Dios imàníináca cayábéeri íiwitáise cachàiníri iyúwa —náimaca nalíwáaca.

¹² Níái manùbéeyéi wenàiwicaca, càmitaté náliáwa càinácalí iyú yéewaná apóstolnái cài natàaníca madécaná tàacáisi iyú yéewanápiná manùbéeyéi cáli néeséeyéi yéemìaca itàacáiwa. Nasutáca néemìawa níawáaca:

—¿Càinásica yéewaná cài natàaníca? —náimaca nalíwáaca.

¹³ Abénaméeyéi quéwa naicáanícáita apóstolnái iquíniná meedá. Iná náimaca:

—¡Càmeyéica níá meedá! —náimaca naicáaníca.

Discurso de Pedro

¹⁴ Néseté Pedronái, níái docéeyéica imanùbaca apóstolca, namusúacawa manùbéeyéi yèewíise, níái ciento veinte namanùbaca yeebáidéeyéica Jesú itàacái nacàlidacaténá manùbéeyéi wenàiwica iríni. Yá Pedro icàlidaca nalíni cachàiniíri tàacáisi iyú. Iimaca nalí: “Píacué, nuénánai judíoca, macáitacué pía nacái Jerusalén ìyacàlená mìnanáica, péemìacué cayábani yái nucàlidéeripinácuéca piríwa.

¹⁵ Piyúunáidacuéca nacàmaca níái wenàiwicaca. ¡Càmírita! Canácata icàméeri mapisái yáawanáitìaacáwa a las nueveta.

¹⁶ Néese Dios idéca ibànùaca Espíritu Santo càide iyúwa profeta Joel icàlidáanáténi bàaluité, itànàanáté tàacáisi Dios inùmalìcuíse nacái. Dios íimacaté:

¹⁷ ‘Mawiénicaalí yái èeri imáalàacatáipináwa, yá nubànùapiná Espíritu Santo wenàiwicanái irí canánama, yàacawéridacaténá ní; íná yéewanápinácué péenibe nacàlidaca tàacáisi nunùmalìcuíse; nubànùapiná tàacáisi úuculíiyéi irí yéenáwanási nacáiri iyú, béyéi irí nacái náamacani irìcuísewa.

¹⁸ Néenialípiná nubànùa Espíritu Santo nùasu wenàiwicanái iwàwalìculéwa, yàacawéridacaténá ní, asìanái, inanái, yéewanápiná nacàlidaca tàacáisi nunùmalìcuíse.

¹⁹ Capìraléeri cáli irìcuwa núasáidapiná naicá wawàsi nacalùadéeripiná naicáca, ínata nacái cáliquéi—irái, quichái, acalèe nacáiri íisaca nacái.

²⁰ Yái èeri icamaláná catéeripináwa, quéeri nacáiwá naiquéechúapiná quírawaca càide iyúwa waicáaná irái, ipíchawáise nùasu èeri máiní cayábéeri yàanàaca, caiyéininéeri nacái.

²¹ Quéwa macáita cawinácaalí wenàiwica isutéeyéica yáawawa nuícha nuicáanápiná napualé, nuwasàapiná níawa nùasu yùuwichàacáisi íchawa’, íimacaté yái Diosca, càité profeta Joel itànàacaté tàacáisi Dios inùmalìcuíse.

²² “Iná péemìacué cayábani yái nucàlidéeripinácuéca piríwa, píacué israelitaca: Píalíacuécawa machacàníri iyú càinácaalíté iyáaná pèewibàa, yái Jesúscua, Nazaret ìyacàlená néeséerica. Dios idéca yáasáidacuéca piríni, píalíacaténáwa Jesú iwali, abéeri Dios néeséericani, yái Jesúscua. Dios imàacacaté Jesú imànica máiníri cayábanaméeri wawàsi, càmírica wenàiwica idé imànica, yáasáidacaténácué pirí Dios ibànùacani.

²³ Ewitacué píalíacáanítatéwa iwali Dios néeséericani, càicáanítacué píbàacaténi, pinúacaténáni. Quéwa bàaluitésíwa Dios íináidacatéwa imàacáanápiná áiba wenàiwica iyúudàacuéca píbàaca Jesú presoíri iyú, yéewanápinácué pimàacaca báawanaméeyéi asìanái itàtìacani cruz iwali.

²⁴ Quéwa Dios iwasàacaté Jesú yéetácáisi íicha, yáté imichàidaca Jesú yéetácáisi íicha càmicáiná yéetácáisi yáalimá imawènìadacani.

²⁵ Yáté rey David icàlidacaté tàacáisi Jesú iwali Dios inùmalìcuíse. Jesú íimacaté Dios irí:

‘Nucuériná Dios, núalíacawa píyáanápiná núapicha càiripináta, píacawéridaca nacái núa. Iná canácata yáaliméeri imàacaca nucaláacawa píicha, pía Nucuériná Diosca.

²⁶ Iná yéewa casíimáica nuwàwa, yásí nucántàa nacái casíimáiri iyú. Yá máiní manuíca nuínáidapináacawa nuwàwawa píwali,

²⁷ càmicáiná pimàacapiná núa càliculi irìcu. Càmita nacái pimàacapiná ibadácawa yái nuináca, núa plàsu wenàiwicaca mabáyawanéerica.

²⁸ Pidéca pimàacaca cáuca núa, yá nuyanídapináacawa nùyacaalípináta píapicha’, íimacaté yái Jesúscua, càité David itànàaca Jesú itàacái.

29 “Píacué nuénánáica, macáitacué wáalíacawa wàawirimi rey David yéetácatéwa, yátē nabàlìacani. Siùcade macáita wía judíoca wáalíacawa alénácalí David yàasu càliculimi iyaca chái wèewibàa.

30 Profetacaté yái rey Davidmica, yá yáalíacatéwa nacái Dios imànicaté wawàsi David yáapicha cámietacanéeri iyú imàacáanápinátē rey David itaquérinámi icùaca israelitanái David yáamirícubàami.

31 David icàlidacaté yái tàacáisi Dios inùmalícuise, càide iyúwa David idéca nacáicaalí iicáca macáita yái ichàbáanápinacawa. Iná yéewa rey David icàlidacaté tàacáisi ímérera Mesías icáucàanápinátēwa, yái israelita icuérinápináca. David íimacaté nacái Mesías càmínápinátē iyamáawa càliculì irìcu, càmínápinátē nacái iinámi ibadáwa.

32 Yái Jesúscia, Dios idéca icáucàidacani, yá nacái macái wía, wadéca waicáca cáucani.

33 Dios idéca imichàidaca Jesús chènuniré, imàaca nacái yáawinacawa yéewápuwáise Dios irí, icùacaténá macáita Dios yáapicha chènuniré. Yá càide iyúwaté Jesús icàlidáaná walíni, Wáaniri Dios idéca imàacaca Jesús ibànùaca walí Espíritu Santo. Siùca èeri pidécuéca péemìaca, piicáca nacái càinácalí iyú Espíritu Santo icùaca wenàiwicanái íwitáise.

34 Wáalíacawa Mesíascani yái Jesúscia, Dios ibànueripinácaté icùacaténá wía, yácainá rey David càmitaté imichàawa chènuniré icáuca yáapichawa, quéwa David icàlidacaté tàacáisi Mesías ìwali Dios inùmalícuise. David íimacaté: ‘Wacuériná Dios íimacaté Nuuwacali irí: Píawinawa núapicha nuéwápuwáise picùacaténá núapicha macáita,

35 idècunitàacá numawènìadaca píicha macái piùwidénáwa, íimaca yái Diosca’, càité David íimaca.

36 “Píacué macái Israel itaquénáninámica, iwàwacutácué píalíacawa báisíricani: Yái Jesúscia, pinuéricatécué cruz ìwali, yácata Dios imàaqueerica Wáiwacalipiná, Mesías nacái, yái wacuérinápináca, wía judíoca”, íimaca yái Pedroca.

37 Néese niái wenàiwica ìwacáidáyaquéeyéicawa néré, néemìacainá Pedro yàasu tàacáisi, íná máiní achúmaca nawàwa nabáyawaná ìwaliwa. Yá nasutáca néemìawa Pedro, apóstolnái nacái. Yá náimaca nalí:

—Píacué wéenánáica, ¿càinásica iwàwacutá wamànica? —náimaca.

38 Néese Pedro íimaca nalí:

—Piwènùadacué píiwitáisewa Dios irípiná. Pibautizácué nacáiwa Jesucristo íipidená ìwali píasáidacaténácué peebáidaca itàacái. Yásí Dios imàacacué iwàwawa pibáyawaná íicha. Ibànùapinácué pirí Espíritu Santo icùacaténácué píiwitáise.

39 Yái Espíritu Santoca, Dios iwàwéericuéca yàaca pirí, péenibe irí nacái, nalí nacái macáita iyéeyéica déeculé, yácainá Dios ibànùapiná Espíritu Santo nalí canánama, cawinácalí Wacuériná Dios iwàwéeyéica imáidaca yàasunáipináwa —íimaca yái Pedroca.

40 Càita Pedro icàlidaca nalíni déecuíri iyú, yàalàa nacái nía. Iimaca nalí:

—Piwènùadacué píiwitáisewa ipíchaná Dios yùuwichàidacuéca pía náapicha niái cabáyawanéeyéi wenàiwicaca —íimaca yái Pedroca.

41 Inátē niái yeebáidéeyéicaté Pedro yàasu tàacáisi, nabautizáacawa. Tres mil namanùbaca niái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái yátē èerica.

42 Nàwacáidáyacacawa náapicha áibanái yeebáidéeyéica néemìacaténá apóstolnái yéewáidáaná nía. Yá macáita neebáidaca cachàiniwaca. Abédanamata nacái náiwitáise, nàaca nacái nalíwáaca nàasuwa. Nàwacáidáyacacawa nasutácaténá níawawa Dios íicha, nawacùacaténá nàwaliwáaca pan, yái Santa Cenaca, nawàwalicaténá Jesús yéetácatéwa náichawalíná.

43 Néseté apóstolnái ichùnìaca yàacawa manùbéeyéi cáuláiquéyéi Dios íwitáise iyú. Dios imàaca nacái namànica manùba cachàiníri iyú càmíri wenàiwica idé imànica. Iná Jerusalén iyacàlená mìnánái cálaluca nawàwa naináidacawacawa canánama.

44 Macáita níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, abédanamata náwitáise, nàaca nacái nalíwáaca nàasuwá.

45 Yá nawéndaca nàasuwá cùinácalí nadènièrica nawacùacaténá iwènináami catúlécaneeyéi irí yeebáidéeyéica Jesús.

46 Eeri imanùbaca nàwacáidáyacacawa templo irìculé nàacaténá Dios irí cayábéeri. Nàwacáidáyaca nacáiwa nacapèe irìculéwa nawacùacaténá nàwaliwáaca pan, yái Santa Cenaca nawàwalicaténá Jesús yéetácatéwa náichawalíná. Yá nayáaca nayácaléwa náapichawáaca casímáiri iyú nawàwalicuíséwa.

47 Jerusalén iyacàlená mìnánái cùimétaquéeri iyú naicáca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Eeri imanùbaca Wáiwacali iwasàaca áibanái wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha néenánácaténá nía, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

3

Un cojo es sanado

1 Aiba èerité Pedro, Juan nacái nàacawa templo néré a las trescatáica táicalé càiide iyúwa judío íwitáise iyáaná nasutáca níawawa Dios íicha èeri imanùbaca.

2 Macái èeri imanùbaca iyacaté néré abéeri asìali éeruíri yàabàli, quéwa yáta imusúanátawa. Eeri imanùbaca áibanái itécani templo inùma nérépiná, yái templo inùma íipidenácatáica Hermosa. Néré isutáca plata wenàwicanáí íicha, níái iwàluéyéicawa templo irìculé. Isutáca náicha plata iwènìacaténá iyáapináwa.

3 Iicáca Pedro, Juan nacái iwàluéyéwa templo irìculépiná, yá isutáca náicha plata.

4 Idècunitàacá isutáca náicha plata, yá naicáidaca irí. Pedro íimaca irí:
—Piicáida walí —íimaca yái Pedroca.

5 Yái asìali éeruíri yàabàli iicáidaca nalí machacànita, iyúunáidacáiná nàapináca irí plata.

6 Quéwa Pedro íimaca irí:

—Canáca nulí plata, orocáaníta canácata nulíni. Numànica piríwa yái núaliméerica numànica. Núumaca pirí Jesucristo Nazaret iyacàlená néeséeri inùmalicuísé, yái ichàiniadéerica núa, nuchùnlacaténá pía, pimichàawa pìlpìná —íimaca yái Pedroca.

7 Yá Pedro íibàaca asìali icáapi yéewápuwáiséeri, yá Pedro imichàidaca ibàlùawa yái asìalica. Idècunitàacá imichàacawa yái asìalica, yáta cachàinica yàabàli.

8 Yá ipisìa ibàlùacawa. Yá idàbaca ìipìnaca. Iwàlùacawa Pedronáí yáapicha templo irìculé, ipisìaníca nacái yàacawa, yàaca Dios irí cayábéeri néeninamata.

9 Macáita wenàiwica iyéeyéica templo irìcu naicáca ìipìnánica. Néemìa nacái itàacái yàaca Dios irí cayábéeri.

10 Naináidacawa manuísíwata naicáidaca irí, cálalu nacái naináidacawa nawàwawa ìwali, yái asìali ichàbáanáacawa, náalíacáinátewa Dios íwitáise iyaca néré, náalíacáiná naicácani yái asìalica, náalíacáiná nacáiwa ìwali yáawináanírimicawa isutáca náicha plata templo inùma néré íipidenácatáica Hermosa.

Discurso de Pedro en el Pórtico de Salomón

11 Yái asìali éeruíricaté yàabàlimi, ichùnièricatéwa, càmita iwa wa nàacawa íicha yái Pedroca, Juan nacái. Nabàlùacawa abéeri imàdáaná néeni templo

irìcuíri. Yái imàdáanáca íipidenácaté Pórtico de Salomón. Madécaná wenàiwica náináidacawa manuísíwata néemìaca Pedronái iináwaná, íná napìacawa néré naicácaténá nía.

¹² Néese Pedro iicácainá nàwacáidáyacacawa, yá íimaca nalí: “¿Cánásicué máiní pínáidacawa manuísíwata piicáidaca walí, píacué israelitaca? Picácué pínáidawa wadéca wachùniaca yái asìalica wáiwitáise iyúwa meedáta. ¡Càmírita! Càmita nacái wadé wamàacaca ìipìnaca ìwalíse yái wamànínáca culto Dios irí.

¹³ Achúmatàacáwa nucàlidacué piríwani càinácalí yéewaná ìipìnaca. Péemìacué cayába quéechacáwa: Wacuèriná Dios, yái Dios wàawirináimi Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái nèericaté icàaluíniná, yácatá imàaqueérica Jesús iyaca cámiétacanéeri iyú náicha canánama, íibaideérica Dios irípiná. Yái Jesúsca presocatécué pimànicani, pimàacacaténáté càmíiyéi judío inúacani, níái icuèyéica wàasu cálí. Néeseté gobernador Pilato iwàwacaalíté iwasàaca Jesús, yá pitàanícatécué báawéeri iyú Jesús ìwali, íná càmitatécué pimàaca Pilato iwasàacani.

¹⁴ Càmitacué pisutá Pilato iwasàanápinátensi, yái Jesús mabáyawanéerica imàníirica càide iyúwa Dios ichùulìaná. Néeseté pisutácuéca Pilato íicha iwasàanápinátécué pirí abéeri inuéricaté wenàiwica.

¹⁵ Càita pinúacatécué yái yèerica wacáuca càmíiri imáalàawa. Quéwa Dios imichàidacaténi yéetácáisi íicha. Wía nacái, wadéca waicáca cáucani, yái Jesúsca.

¹⁶ Siùcade yái asìali piiquéericuéca chái, píaliéricué nacái piicáca, idéca ichùnìacawa cachàinicaténáni Jesús íipidená ìwali, ìipìnacaténá, yeebáidacáiná Jesús itàacáí. Dios idéca imàacaca wachùnìacani cayába, càide iyúwa piicáanácué macáitani, weebáidacáiná Jesús itàacáí.

¹⁷ “Píacué nuénánáica, núalíacuécawa pìwali, píiwacanánái nacái pinúacatécué Jesús, càmitacué báisíiri iyú píalíacawa cawinácalí yái pinuéricatécuéca.

¹⁸ Quéwa Dios imàacacatécué pimànica càide iyúwaté yàasu profetanái canánama nacàlidaca tàacáisi Dios inùmalícuíse ìwali yái yàasu Mesíasca. Náimacaté iwàwacutáanápináté Mesías yéetácawa, yái wacuèrinápináca Dios ibànuèrica walí, wía israelitaca.

¹⁹ Iná, piwènúacuéwa Dios irí àniwa, piwènúadacué nacái píiwitáisewa Dios irípiná yéewacaténácué imàacaca iwàwawa pibáywana íicha. Piwènúadacaalícué píiwitáisewa pibáywana íichawa caquialéta, yá cawàwanáta Wacuèriná Dios imàacapinácué pìyaca matuíbanáiri iyú.

²⁰ Piwènúadacué píiwitáisewa Dios irípiná yéewanápinácué Dios ibànuaca piatalé Jesús, yái Mesíasca. Bàaluité Dios íináidacawa imàacáanápinácué picuèrinápinácani, píacué israelitaca.

²¹ Quéwa iwàwacutá Jesucristo iyamáacawa chènuniré àta Dios ichùnìacataléta macái wawàsi càide iyúwaté profetanái íimáaná Dios inùmalícuíse, níái Dios yàasu profetaca íibaideyéicaté Dios irípiná bàaluité eeri.

²² Càité profeta Moisés íimaca wàawirináimi irí: ‘Aibaalípiná Wacuèriná Dios ibànuapinácué pirí profeta péenátacuéwa, nuíwitáise nacáirica. Peebáidacué macáita càide iyúwa ichùulìaná pimànica.

²³ Macái cawinácalí càmíiyéica yeebáida iyúwa yái profetaca ichùulìanápiná, Dios yùuwichàidapiná níawa càripináta’, íimacaté yái Moisésca.

²⁴ “Yá macáita profetanái, yái Samuel, níá nacái profetanái Samuel yáamíisàna nacàlidacaté Mesías yéenáiwana ìwalipináté.

²⁵ Profetanái nacàlidacaté tàacáisi Dios inùmalícuíse íiméericaté Dios ibànuanápinácué piatalé picuèrinápiná. Siùca idéca ibànuacuéca piataléni càide iyúwaté íimáaná. Dios imànicaté wawàsi cámiétacanéeri iyú wàawirináimi

yáapicha imàníinápíncué pirí cayábéeri, píacué nataquénánamicá. Siùcade idéca imànicuéca pirí cayábéeri càide iyúwaté íimáaná. Yácainá Dios íimacaté wàawirimí Abraham irí: ‘Pitaquénánámí ìwalíse numànipiná cayábéeriwa macái èeri mìnánái irí’, càité íimaca yái Diosca.

26 Idécanáamíté Dios imichàidaca Iiriwa yéetácáisi úicha, yá ibàñuaca wía wacàlidacaténácué pirí iináwaná ìwali quéechatécáwa, imànicaténácué pirí cayábéeri, píacué israelitaca, yéewanápiná macáitacué piwènúadaca píwitáisewa pibáyawaná íichawa”, íimaca yái Pedroca.

4

Pedro y Juan ante las autoridades

1 Idècunitàacá Pedro, Juan nacái nacàlidaca yái tàacáisi wenàiwicanái irí, yá sacerdotenái nàanàaca nér, yá nacái úwi íiwacaliná, níái úwi icuèyéica templo, abénaméyéi saduceo nàanàaca náapicha nacái.

2 Calúaca nía yácainá Pedro, Juan nacái néewáidaca wenàiwicanái tàacáisi iyú ímérera Dios idéca yásáidaca báisíri iyú icáucàidáanápiná yéetéeyéimiwa, Dios icáucàidacáinát Jesús.

3 Yá úwinái náibàaca nía, presoca namànica Pedro, Juan nacái. Namàacaca nía presoíyéi ibànalícu, máinícainá catáca yàacawa, ína namàacaca nía nér tayıyápinama.

4 Quéwa manùbéeyéi néená yéemiyéicaté Pedro icàlidáaná nalíni, neebáidaca Jesús itàacái. Macáita níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái batéwa cinco mil namànùbaca níawami asìanáita. Càmita naputàa càsimalénácalí inanái, súmanái nacái yeebáidéeyéica Jesús.

5 Néese mapisáinámí àniwa, judío íiwacanánái sacerdotenái, judío icuèrinánái béeyéi nacái, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu nàwacáidáyacacawa Jerusalén iyacàlená nér.

6 Iyacaté nér náiwacanánái yéewi Anás, yái sacerdote íiwacalináca. Nàyaca nér áibanái sacerdote nacái: Caifás, Juan nacái, Alejandro nacái, áibanái nacái sacerdote íiwacanánái yéenánáisíwa macáita.

7 Néese nachùulìaca natéca nàatalé Pedro, Juan nacái. Yá namàacaca Pedronái nabàlùacawa nàacuéssemi. Yá nasutáca néemìawa Pedronái. Náimaca Pedronái irí:

—¿Cawiná íiwitáise iyú pidécué cài pimànica? ¿Cawinácué ichùulìa pimànica cairi wawàsi? —náimaca.

8 Néese Espíritu Santo icùaca Pedro íiwitáise. Yá icàlidaca nalíni:

—Píacué nuénánái judío íiwacanánáica, wacuèrinánái béeyéica nacái:

9 Pidécuéca pisutáca péemìawa wía ìwali yái wamàníináca cayábéeri cáuláiquéeri irí, píalíacaténácuéwa càinácalí yéewaná asìali ichùnìacawa.

10 Uwé, wacàlidacué piríni yéewanápiná macáita Israel itaquénánámí náalíacawa. Yái asìalica iyéerica chái macáita wenàiwicanái yàacuéssemi, idéca ichùnìacawa Jesucristo Nazaret iyacàlená néeséeri íipidená ìwali, Jesús ichùulìacáiná wachùnìacani, yái Mesíasca Dios ibànuèrica walí wacuèrinápináca, wía judíoca. Pinúacatécué Jesús cruz ìwali, quéwa Dios icáucàidacaténi.

11 Píacué nuénánáica israelita íiwacanánáica, báawacatécué piicáca Jesús, piyúunáidacáinácué canáca iwèni, quéwa Dios idéca imàacaca máiní cachàiníri náicha canánama, yái Jesúsca. Péemìacué comparación: Càicuéca píade iyúwa wenàiwica imàníiyéica íba icapéená. Nayúunáidaca báawaca abéeri íba, ína náucaca náichawani. Néese yái íbaca máiní iwàwacutáacawa capíi irípiná áiba íba íicha canánama. Càita nacái Dios idéca imàacaca máiníri cámietacanáca náicha canánama yái Jesúsca, éwitacué piyúunáidacáaníta canáca iwèni.

12 Canácata áiba Jesús íicha yáaliméeri iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, canácainá áiba Jesús íicha chái èeri irìcu Dios imàaquéeri iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha —íimaca yái Pedroca.

13 Idécanáami náiwacanánái yéemìaca Pedro, Juan nacái nacàlidáaná macàaluíninátani Jesús iináwaná ìwali, yá náiwacanánái náináidacawa manuísíwata néemìaca Pedronái itàaníca cálacáiri iyú, níacainá náiwacanánái náalíacawa càmitaté Pedronái yéewáidawa judónái yàasu escuela irìcu, íbaidéeyéica needá nía nacái. Yá nawàwalica Pedronái nèepunícatéwa Jesús yáapicha.

14 Yái éeruíricaté yàabàlimi nacái ichùnièricatéwa ibàlùacawa néré náapicha, íná judío iuwacanánái càmitaté nálimá natàaníca báawéeri iyú Pedronái ìwali.

15 Néeseté níái iuwacáidáyaquéeyéicawa nachùullaca úwinái namusúadaca Pedronái méetàucuta náicha achúmáanata. Yá namusúadaca Pedronái. Néese sacerdotenái natàaníca náapichawáaca Pedronái ìwali.

16 Yá náimaca nalíwáaca:

—¿Càinápinásica wamàni nalí, níara asianáica? Macáita Jerusalén iyacàlená mìnanái náalíacawa nadéca namànica yái càmírica wenàiwica idé imànica. Iná càmita yéewa wáimaca càmitasa namàni càiri wawàsi.

17 Quéwa iwàwacutácué wàalàaca nía cachàiníri iyú ipíchaná nacàlidaca siùcásede Jesúsmi iináwaná ìwali, ipíchaná macái wenàiwica nacàlidaca nalíwáaca mamáalàacata asìali iináwaná ìwali, yái éeruíricaté yàabàlimi nachùnièrica —náimaca.

18 Néese namáidaca Pedronái àniwa. Yá nàalàaca nía ipíchaná nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali, ipíchaná nacái néewáidaca wenàiwica Jesús ìwali.

19 Quéwa Pedro, Juan nacái náimaca nalí:

—Wadéca wáináidacawa wamàníinápiná càide iyúwa Dios ichùullaná wía. Néese píalíacuécawa càmita wadé weebáidacuéca pitàacái Dios itàacái íicha.

20 Càmita yéewa masànaca wía. Iwàwacutá wacàlidaca ìwali yái waiquéerica, wéemièri nacái —náimaca níái Pedronáica.

21 Néese náiwacanánái nàalàaca nía cachàiníri iyú, nabáuliaca nàuwichàidáanápiná Pedronái càmicaalí namàni càide iyúwa nachùullaná nía. Néese namàacaca Pedronái namusúacawa náicha. Càmita nálimá nàuwichàidaca Pedronái yácainá macái wenàiwica yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái asìali ichùnianáncawa.

22 Yái asìali ichùnièricatéwa Dios iwitáise iyú idènìacaté cuarenta camuí ichàbaníise.

Los creyentes piden confianza y valor

23 Néeseté Pedro, Juan nacái idécanáamiténàacawa náicha, yá nàacawa nàwacáidáyacacawa nàacawéeyéiná yáapichawa. Pedronái icàlidaca nalí macáita yái sacerdote iuwacanánái íimáanácaté, nía nacái judío icuèrinánái béeyéica.

24 Néemìacanáami, yá macáita nasutáca níawawa Dios íicha abédanamata macáita namanùbaca iyúwa. Náimaca: “Wacuèriná Dios, cachàiníri náicha canánama, píacata yái imàníricaté capíraléeri cálí, chá nacái èeriquéi, manuíri úni nacái, canánama wawàsi nacái iyéerica.

25 Pía Wacuèriná Diosca, bàaluité Espíritu Santo icùaca piásu wenàiwica rey David iwitáise, yáara wàawirimica, yéewacaténaté icàlidaca tàacáisi pinùmalìcuíse. David íimacaté:

‘Canápináta needá càmíiyéi israelita namànica ùwicái Dios íipunita. Canápináta needá israelitanái náináidacawa namànínápiná ùwicái, càmicainá nálimá namawènìadaca náichawa Dios.

26 Aibanái èeri mìnanái icuèrinánái, náiwacanánái nacái nàwacáidáyacacawa namànicaténá ùwicái Wacuèriná Dios íipunita, íipunita nacái yái Dios yàasu Mesíasca, Dios ibànuèripináca icùacaténá israelitanái’, càité íimaca yái Davidca.

27 “Básita macáita idéca ichàbacawa càide iyúwaté profeta rey David itànàanáté tàacáisi Dios inùmalícuíse: rey Herodes, gobernador Poncio Pilato nacái nàwacáidáyacacawa chái Jerusalén iyacàlená irìcu náapicha níai càmíyéica israelita, israelitanái nacái, nanúacaténá Pìri Jesús, piásu wenàiwica mabáyawanéerica, yái Mesíasca pibànuèricaté icùacaténá israelitanái.

28 Càité namànica macáita càide iyúwaté pínáidáanáwa iwàwacutáanápinátē ichàbacawa.

29 Siùcade pía Wacuèriná Diosca, péemìa natàacái yái nabáulianáca nàuwichàidáanápiná wía. Pichàniada wía, wía piásu wenàiwicaca wacàlidacaténá pitàacái mamáalàacata, macàaluíninátani nacái yái Jesús iináwanáca.

30 Pimàaca wachùnìaca cáláiquéeyéi pichàini iyúwa. Pimàaca nacái wamànica yái càmírica wenàiwica idé imànica Jesús íipidená ìwali weebáidacáiná yái Pìri Jesús mabáyawanéerica, íibaideerica nacái pirípiná”, cài nasutáca níawawa Dios íicha.

31 Néseté idécanáami nasutáca níawawa Dios íicha, yá icusúacawa yái capìica nàwacáidacàaluca, yá Espíritu Santo icùaca náwitáise macáita. Yá cachàinica nawàwa, nacàlidaca Dios itàacái macàaluínináta.

Todas las cosas eran de todos

32 Abédanamata náwitáise náapichawáaca níai manùba wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Canácata néená imáisanièri yàasuwa áibanái íicha, áibanái imáapùacaalíté wawàsi.

33 Apóstolnái nacái namànicaté madécaná Dios ichàini iyú, mamáalàacata nacàlidaca nacái Wáiwacali Jesús iináwaná ìwali icáucàacatéwa. Yá Dios imànica cayábéeri nalí macáita manuísíwata.

34-35 Canácata nèewi áiba imáapuèri wawàsi, níacainá cawinácaalí idèniyéicaté bàncalé yàaluná, capìi nacái, nawéndaca nía, yá natéca iwènináami apóstolnái yàatalé. Yá apóstolnái nawacùaca iwènináami catúulécanéeyéi irí, àta càisimalénácaalí namáapuèrica.

36 Càité iyaca nèewi abéeri levita íipidenéerica José, íibaideerica Dios yàasu templo irìcu, abéeri Chipre yàasu iwàwata néeséeri. Apóstolnái nàacaté nacái íipidená Bernabé. (Yái íipidená Bernabé íimáanáca: “Yái asìali ichàiniadéerica wawàwa” íimáanáca).

37 Yái Bernabé idèniacaté bàncalé yàaluná, yá iwéndacani. Yá itéca iwènináami apóstolnái yàatalé nayúudàacaténá catúulécanéeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

5

El pecado de Ananías y Safira

1 Quéwa, iyacaté áiba asìali íipidenéericaté Ananías, yàacawéetúa nacái íipidenéechúa Safira. Naináidacawa nawéndáanápiná bàncalé yàaluná, yá nawéndacani.

2 Yái asìali yeedáca iríwa iwènináami yéená, yá itéca nacái yéená apóstolnái yàatalé, yá imàcacaca nalíni nawacùacaténáni catúulécanéeyéi irí, icàlidaca nacái nalíni idécsa imàcacaca macáita iwènináami. Yàacawéetúa nacái úalíacawa ìwali ùacawéeri yeedáanáca iríwa yéená.

3 Néese Pedro íimaca irí:

—Ananías, ¿cáná pimàaca Satanás ichùulìaca píwitáise pimànicaténá pichìwawa Espíritu Santo irí? Pidéca picàlidaca walí piináwanáwa pitécasa wàatalé macáita iwènináami, quéwa pidéca peedáca piríwa iwènináami yéená yái piwéndéerica pìasu cálomicawa.

⁴ Yáara bùnacalé yàalunámica pìasusíwataté, càmitaté iwàwacutá piwéndacani, càmicaalí cài piwàwa. Néese pidécanáamit é piwéndacani, yátē pìasusíwata yái iwènináamica. Càmitaté iwàwacutá pimàaca macáitani ofrenda iyú càmicaalí cài piwàwatá. ¿Cáná yéewa píináidacawa pimànica yái báawéerica? Càmitaté pimàni pichìwawa abéta wenàiwicanáí irítá, néese pidéca pimànica pichìwawa Dios irí nacái —íimaca yái Pedroca.

⁵ Yéemìacanacáitani, yáta Ananías yéetáacawa ibàlùacawa, yá ichéecami yúuwàacawa. Macáita yéemièyéica iináwaná yéetáanáwa, yá cáaluca nía macáita manuísíwata.

⁶ Néese abénaméeyéi ùuculìiyéi yàanàaca, yá néepùaca ichéecami wáluma iyú. Yá natéca nabàlìawani.

⁷ Máiisiba hora idénáami, yá Ananías yàacawéetúami ùanàaca uwàlùacawa néré nàwacáidacàalu irìculé. Càmíichúaca yáalíawa yái ichàbáanácawa.

⁸ Néese Pedro isutáca yéemìawa úa:

—Picàlida nulíni, ¿piwéndacaalítécué yáara bùnacalé yàaluná, peedátésicué yái iwènináamica picàlidéerimicué walíni? —íimaca yái Pedroca. Yá úumaca irí:

—Báisíta, wadéca wamàacaca ofrenda iyú macáita yái iwènináamica weedéerica —úumaca.

⁹ Néese Pedro íimaca ulí:

—¿Cánácué yéewa abédanamata píwitáise píapichawáaca píalimáidáanápinácué piicáwa Espíritu Santo, yái Wáiwacali ibànuèrica walí? Aca néese níara siùquéeyéica tàacáwa yàaca ibàlìaca pìacawéerimi. Siùca nacáide natépiná nabàlìawa pía —íimaca yái Pedroca.

¹⁰ Yáta uétáacawa ubàlùacawa, yá uchéecami yúuwàacawa Pedro yàabàli idaní. Nawàlùacawa néré níái ùuculìiyéica, yá náanàaca uchéecami. Yá natéca nabàlìawa úa ùacawéerimi idaníbàawa.

¹¹ Néese macáita yeebáidéeyéica Jesús itàacái, macáita nacái áibanái yéemièyéica yái ichàbáanácawa, yá cáaluca nía manuísíwata.

Muchos milagros y señales

¹² Apóstolnái namànicaté nàacawa madécaná cayábéeri wawàsi wenàiwicanáí irí, Dios íwitáise iyú. Nàwacáidáyacacawa abéeri imàdáaná irìculé templo irìcuírica. Yái imàdáanáca íipidenácaté Pórtico de Salomón.

¹³ Abénaméeyéi cáaluca nèepunícawa apóstolnái yáapicha. Aíbanái wenàiwica cayábaca naicáca apóstolnái cáimiétaquéeri iyú.

¹⁴ Manùbéeyéi wenàiwica neebáidacaté Wáiwacali itàacái, asìanái, inanái nacái manùbéeyéi.

¹⁵ Iná nèepunída nàacawa cáuláiquéeyéi wenàiwica àyapulìcubàa. Néese náawináidaca cáuláiquéeyéi yàalubáisi ínata, nalìadaca nacái nía cusíduma nacáiri ínata. Nacùaca Pedro ichàbacawa néenibàa, imàacacaténá icáapiwa nàwali, càmicaalí nacái Pedro itáaná ichàbawa nàwalíse, yéewacaténáté uláicái ichàbacawa náicha.

¹⁶ Manùbéeyéi wenàiwica nàanàaca iyéeyéica mawiénita Jerusalén iyacàlená irí, natéca nacái néenánáiwa cáuláiquéeyéi, nía nacái wenàiwica demonio yùuwichàidéeyéica. Yá macáita cáuláiquéeyéi nachùnìacawa.

Pedro y Juan perseguidos

17 Néseté sacerdote íiwacaliná, nía nacái saduceo yéenáca iyéeyéica yáapicha, calúaca naicáca apóstolnái, cayábacáiná wenàiwica naicáca apóstolnái sacerdotenái lícha.

18 Yá sacerdotenái náibàaca apóstolnái, yá náucaca nía presoíyéi ibànalìculé.

19 Táiyápita quéwa Wáiwacali yàasu ángel yàanàaca yàacùaca presoíyéi ibàna inùma. Yá imusúadaca nía néese. Yá ángel líimaca nalí:

20 "Piacuéwa templo irìculé. Picàlidacué wenàiwicanái iríni yái tàacáisica ímérera Wáiwacali iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi lícha", líimaca nalí yái ángelca.

21 Idécanáami néemìacani, yá nawàlùacawa templo irìculé mapisáita. Yá nadàbaca néewáidaca wenàiwicanái iyéeyéica néeni. Idècunitàacá nàyaca néré, néese sacerdote íiwacaliná, nía nacái yáapichéeyéica nàanàaca templo néré, áiba imàdáaná irìculé quéwa. Yá nàwacáidaca Junta Suprema, níai israelita íwacanánáica macáita. Yá nachùullaca úwinái yàaca yeedáca apóstolnái presoíyéi ibàna irìcuíse, natécaténá nía sacerdotenái yàatalépiná.

22 Uwináita quéwa nàanàaca presoíyéi ibàna néré, yá canáca néeni níai apóstolca. Yá úwinái yèepùa icàlidaca náiwacanánáí iríwani.

23 Uwinái líimaca nalí:

—Wàanàaca presoíyéi ibàna ibàlièricawa cayába yái inùmaca. Níai úwi nacùaca cayábani, yái inùmaca. Quéwa, wàacùaca waicáwa presoíyéi ibàna inùmaca, yá canáca iyéeri irìcu —náimaca níai úwica.

24 Idécanáami néemìacani, néese sacerdote íiwacaliná, úwi íiwacaliná nacái, níai úwi icuèyéica templo, nía nacái sacerdote íwacanánáica, càmita nálimá náalíacawa ìwali càinácaalí límáaná, yá nasutáca néemìawa níawáaca càinácaalísica apóstolnái iyáaná.

25 Néese áiba asìali yàanàaca. Yá líimaca nalí:

—Níara asìanáica pibàlièyéicatécué presoíyéi ibànalìcu, nabàlùacawa áiba imàdáaná irìcu, chái templo irìcuírica. Néewáidaca nàyaca wenàiwica templo irìcu —líimaca.

26 Néese úwi íiwacaliná yàacawa úwinái yáapicha. Yá yeedáca níai apóstolca. Càmita quéwa inúadáida nía, cálucainá úwinái iicáca wenàiwica, ipíchaná wenàiwica nanúaca úwinái íba iyú.

27 Natéca apóstolnái Junta Suprema yàatalé. Néese sacerdote íiwacaliná líimaca apóstolnái irí:

28 —Wadéca wachùullacuéca pía machacànta cachàiníri iyú càmínápiná quirínama péewáidaca wenàiwicanái ìwali yáara asìalimica Jesúsca. Quéwa pidécuéca péewáidaca Jerusalén iyacàlená mìnánái canánama. Piwàwacué nacái picháawàaca waináwaná ìwali cabáywawaná casa wía ìwalíise yái yéetáanácawa, yáara asìalimica —líimaca nalí.

29 Quéwa Pedro, apóstolnái yáapichéeyéi nacái náimaca sacerdotenái irí:

—Iwàwacutá weebáidaca Dios itàacái, éwita wenàiwicanái ichùullàcacaníta càmiínápiná cài wamàni.

30 Wàawirináimi yàacaté Dios icàaluíniná, yái Dios imichàidéericate Jesús yéetáacáisi lícha, yái Jesús pinuéricatécué cruz ìwali.

31 Quéwa Dios idéca imàacaca Jesús wacuérinápiná, yéewanápiná Jesús icùaca wenàiwicanái canánama. Dios imàacaca Jesús Wáiwacalipiná, wía Israel itaquénáinámica. Dios nacái imàacaca Jesús iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi lícha, yéewanápiná wawènúadaca wáiwitáisewa wabáywawaná líchawa, Dios imàacacaténá iwàwawa wabáywawaná lícha.

32 Wáalíacawa báisíricani yái tàacáisica, wacàlida nacái wenàiwicanái iríni, waicacáináni watuí iyúwa, yái Jesús, imichèericatewa yéetáacáisi lícha. Wacàlida ìwali yái waiquéerica. Espíritu Santo nacái iicácaté macáita yái

ichàbáanácatéwa, íná yéewa wacàlidacani Espíritu Santo inùmalìcuíse, yái Espíritu Santoca Dios ibànuèrica walí canánama, wía yeebáidéeyéica Jesús itàacái —íimaca nalí yái Pedroca.

33 Néese, idécanáami judío íiwacanánai néemìacani, yái Pedro itàacáica, yá calúaca nía. Nawàwa nñanúaca Pedronái.

34 Iyacaté quéwa judío íiwacanánai yèewi áiba asìali fariseonái yéená, íipidenéericaté Gamaliel. Yéewáidéeri wenàiwicanái Dios itàacái iyú, profeta Moisés itànèericaté. Cámiétacanéeri yái Gamalielca. Yá imichàa ibàlùacawa. Yá ichùulìaca úwinái namusúadaca náichawa níái apóstolca achúmánata. Yá úwinái imusúadaca apóstolnái.

35 Néese, Gamaliel íimaca judío íiwacanánai irí:

—Píacué nuénánáica Israel itaquénánamicá. Péemìacué cayába. Cayábacué, píináidacuéwa cayába ìwali quéechacáwa, yái píináidéericuéca pimànlínápiná nalí, níara asìanáica.

36 Piwàwalicué yáara asìalimica Teudas. Yàacatéwa icàlidaca ìwaliwa máiniírisa cachainicani, íná áibanái asìanáica cuatrocientos namanùbaca nèepunícawa yáapicha. Quéwa, áibanái nanúacani, yái Teudasmica, yá macáita yáapichéeyéimi naseríacawa. Yáté imáalàacawéi wawàsica.

37 Néese àniwa, néenialíté watànàacaalíté wáipidenáwa gobierno irí, naputàacaténá wía, iyacaté néeni Judasmi, Galilea yàasu cáli néeséeri. Abénaméeyéi nàacatéwa yáapicha. Néese áibanái inúacani. Yá macáita naseríacawa níái yáapichéeyéimica.

38 Iná nùalàacuéca pía, pimàacacué matuíbanáica níara asìanáica apóstolca. Picácué pisàiwica nalí wawàsi. Wenàiwica íiwitáise iyúcaalí meedáni, yái tàacáisi néewáidéerica iyú wenàiwicanái, yásínicia imáalàacawa.

39 Quéwa Dios íiwitáisecaalíni, yá càmitacué píalimá pimàalàidacani. Iná cayábacué nuénánáica, ipíchanácué pimànicá ùwicái Dios íipunita —íimaca nalí yái Gamalielca. Néese judío íiwacanánai neebáca iyúwa Gamaliel yàalàaná níá.

40 Yá namáidaca apóstolnái nàatalépináwa àniwa. Yá needáca apóstolnái ibàle, nanúadáidaca níá àicu iyú, treinta y nueve yàawiría nacapèedáidaca níá àicu iyú. Yá nachùuliaca apóstolnái càmíinápiná quirínama nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali. Néese namàacaca namusúacawa.

41 Níái apóstolca nèepùacawa judío íiwacanánai íicha. Casíimáica nawàwa, nàaca nacái Dios irí cayábéeri, Dios iicácainátē níá cámiétaquéeri iyú, imàacáanápinátē nàuwichàacawa Jesús irípiná, neebáidacáiná itàacái.

42 Apóstolnái càmitaté nayamáida néewáidaca wenàiwica, nacàlidaca nacái Jesús iináwaná ìwali, yái Mesíasca Dios ibànuèricaté icùacaténá israelitanái. Néewáidacaté wenàiwica èeri imanùbaca templo irícu, wenàiwicanái icapèe irícu nacái.

6

Se nombra a siete diáconos

1 Néenialíté manùbáwanái nàacawa mamáalàacata níái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái. Madécaná judónái itàaníiyéica griego itàacái iyú nàanàacaté áiba cáli néese naicácaténátē judónái yàasu culto Jerusalén iyacàlená néré. Nadécanáami neebáidaca Jesús ìwali, yá nayamáacawa néré. Nàyaca nèewi abénaméeyéi inanái inìrimi yéetéeyéimicawa íicha, íná canáca nalí nayáapiná. Apóstolnái iwacùacaté nayáapiná èeri imanùbaca níái imáapuèyéica yàacàsi, quéwa nawàwacutácaté quirítá yàacàsi níái itàaníiyéica griego itàacái iyú. Iná níái itàaníiyéica griego itàacái iyú natàaníca áibanái judónái ìwali báawéeri iyú, itàaníiyéica hebreo itàacái iyú.

2 Néese niái doce namanùbaca apóstol nàwacáidaca macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá apóstolnái íimaca nalí:

—Càmita cayába wayamáida wacàlidaca Dios itàacái wenàiwicanái irí wawacùacaténá yàacàsi catúulécanéeyéi irí.

3 Iná píacué wéenánáica, picutácué siete namanùbaca asìanái pèewiwa. Iwàwacutá cayába náwitáise, càmíyéi áibanái icháawàa ibáyawaná ìwali. Iwàwacutá nacái cáalíacáica nía, iwàwacutá nacái Espíritu Santo icùaca náwitáise. Yásí wachùulìa nawacùanápiná yàacàsi catúulécanéeyéi irí.

4 Néese wía apóstolca wasutápiná wíawawa Dios íicha mamáalàacata, wéewáidaca nacái wenàiwica Dios itàacái iyú, Jesús iináwaná ìwali —náimaca niái apóstolca.

5 Yá abédanamata náwitáise canánama ìwali yái apóstolnái icàlidéerica nalí ìwali. Yá needáca Esteban, abéeri yeebáidéerica Jesús itàacái manuísíwata, Espíritu Santo icuéri nacái Esteban íwitáise. Needáca nacái Felipe, Prócoro nacái, Nicanor nacái, Timón nacái, Parmenas nacái, Nicolás nacái, yái Antioquia ìyacàlená mìnálíca, abéeri càmíiri israelita quéwa iwènúadéericate íwitáisewa Dios irípiná yeebáidacaténá càide iyúwa judiónái yeebáidáaná.

6 Néese natéca niái siete namanùbaca asìanái apóstolnái yàatalé. Yá apóstolnái isutáca nalí Dios, namàacaca nacáapiwa sietéeyéi ìwali náasáidacaténá macái wenàiwica irí náibaidáanápináté Dios irí, niái sietéeyéica imanùbaca diáconoca.

7 Néeseté macáita yeebáidéeyéica Jesús itàacái nacàlidaca Dios itàacái Jesús iináwaná ìwali manùbeyéi wenàiwica irí cachàiníwaná mamáalàacata. Yá máiní manùbaca nía mamáalàacata Jerusalén ìyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Manùbeyéi nacái sacerdotenái judiónái neebáidaca Jesús itàacái.

Arrestan a Esteban

8 Abéeri diácono, íipidenéericaté Esteban, itàaníri cayába Dios íwitáise iyú, ichùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica. Imàni nacái yái càmíirica wenàiwica idé imànica, Dios íwitáise iyú.

9 Nayacaté Jerusalén ìyacàlená irícu abénaméeyéi Esclavos Libertados nàasu yéewáidacàalu néená, Cirene yàasu cáli néeséeyéi, Alejandría ìyacàlená néeséeyéi nacái, Cilicia yàasu cáli néeséeyéi nacái, Asia yàasu cáli néeséeyéi nacái. Macáita natàaníca Esteban yáapicha, chàinisíri iyú wenàiwicanái yàacuéssemi. Nasutáca néemìawa Esteban, nálimáidacaténá naicawani, nawàwacáináté náasáidaca càmitasa báisíritáni, yái Esteban itàacáica.

10 Quéwa, canácata yéewaná namawèniadaca Esteban yàasu tàacáisi, itàanícainá cáalíacáiri iyú, Espíritu Santo íwitáise iyú.

11 Néeseté nàaca áibanái irí plata nacàlidáanápiná nachìwawa néemìacasa Esteban itàaníca báawéeri iyú profeta Moisés ìwali, Dios ìwali nacái.

12 Càité báawaca namànica Jerusalén ìyacàlená mìnánái íwitáise, nía nacái Jerusalén íiwacanánai, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica profeta Moisés yàasu tàacáisi iyú. Yá napìacatéwa Esteban yàatalé, náibàacani, yá natécani nacháawàacaténá iináwaná ìwali, Junta Suprema yàacuéssemi, niái judío íwacanánai bëeyéica.

13 Needáca áibanái àniwa natàanícaténá nachìwawa Esteban ìwali. Yá náimaca Esteban ìwali:

—Yái asìalica itàaníca mamáalàacata báawéeri iyú wàasu templo ìwali, yái wàasu templo mabáyawanéerica. Itàaníca báawéeri iyú Dios itàacái ìwali, profeta Moisés itànèericaté.

14 Wadéca wéemìaca icàlidáaná Jesús Nazaret ìyacàlená néeséerimi imáalàidapinásá wàasu templo, iwènúadapinásá nacái wáiwitáise profeta Moisés itàacái íicha —náimaca namànica nachìwawa.

15 Néese macáita náiwacanánáica, nía nacái yáawinéeyéicawa néré naicáidaca Esteban irí. Yá naicáca Esteban inàni icànaca càiride iyúwa ángel inàni icànáaná.

7

Defensa de Esteban

1 Néeseté, sacerdote íiwacaliná isutáca yéemìawa Esteban asáisí báisícalíni, yái náimáanáca nacháawàanáca Esteban iináwaná ìwali.

2 Néese Esteban íimaca nalí: “Píacué nuénánáica, wacuèrinánái béeyéi nacái, péemìacué nulí: Wacuèriná Dios icànéeri máiní mèlumèluíri iyú, yácata imàaquéericaté yáawawa wàawirimí Abraham iicácaní Abraham iyacaalíté Mesopotamia yàasu cáli íinata, ipíchawáiseté yàacawa iyacaténá Harán iyacàlená irícu.

3 Dios íimacaté Abraham irí: ‘Pimàaca pìasu cáliwa, péenánái nacáiwa. Pìawa áiba cáhiré núasáidéeripiná pirí’, íimacaté yái Diosca.

4 Néese Abraham yàacatéwa Caldea yàasu cáli íicha, yàacawa iyacaténá Harán iyacàlená irícu. Néese Abraham yáaniri yéetácadénáamiwa, yá Dios itéca Abraham ínatalépiná yái cáliquéi càicuéca pìyacuéca siùcade.

5 Quéwa Dios càmitaté imàaca Abraham idènìaca yái cálida, ibatàa ibàlùacatáipináwa yàabàli iyúwa, càmitaté Dios yàaca cáli Abraham irí. Dios íimacáita Abraham irí yàanápináté iríni, yéewanápiná Abraham itaquénainámi idènìaca yái cálida, Abraham yéetácadénáamitewa, éwitaté méenibecáanítàacáwa yái Abrahamca yáté èerimicaté.

6 Dios icàlidacaté Abraham iríni nacái itaquénainámi nàyáanápináté iyúwa canéeyéi yàasu cáli áiba cáli íinata. Dios íimacaté nàyáanápináté néré càulenawaca, áibanái yàasu wenàiwicapináté nía, yá nacái yáara cáli néeséeyéica nàuwichàidáanápináté Abraham itaquénainámi cuatrocientos camuípináté.

7 Quéwa Dios íimacaté Abraham irí: ‘Nùuwichàidapiná níara iyéeyéica áiba cáli íinata imàniyéipináca yàasu wenàiwicawa pitaquénainámi. Yá pitaquénainámi namusúapináwa íicha yáara cálida, yásí nàapiná nucàaluíniná chái Canaán yàasu cáli’, càité íimaca yái Diosca.

8 Dios imànicaalíté wawàsi Abraham yáapicha, yáté ichùullaca Abraham imàníinápiná circuncisión yéenibe aslanái iríwa nawàwalicaténá Dios yàasu wenàiwicaca nía, yéeyéica icàaluíniná. Iná idécanáamití Abraham liri Isaac imusúaca iicá èeri, yáté Abraham imànicala circuncisión Isaac irí Isaac idènìacaalíté ocho èeri. Càita nacái Isaac imànicaté circuncisión liri iríwa íipidenéericaté Jacob. Jacob imànicaté nacái circuncisión yéenibe aslanái iríwa doce namanùbaca. Néese Jacob yéenibe docéeyéica imanùbaca, níacata wàawirináimica, wía doce wamanùbaca Israel itaquénainámi yàawiríaca.

9 “Wàawirináimica níái Jacob yéenibecaté. Néeseté báawaca naicáca naméeréeriwa José, cayábacainá náichani. Yáté nawéndaca José áibanái irí natécaténáni Egipto yàasu cáli néré. Quéwa Dios yàacawéeridacaté José Egipto yàasu cáli néeni.

10 Yáté Dios iwasàaca José yùuwichàacáisi íicha. Dios imàacaca cálíacáicani, yái Joséca, íná faraón, yái icuèricaté Egipto yàasu cáli, cayábacaté iicáca José. Yáté faraón imàacaca José icùaca yáapicha Egipto yàasu cáli. Imàaca nacái José icùaca faraón icapèe manuíri.

11 “Néeseté máapicái iyacaté Egipto yàasu cáli imanuíca, chái wàasú cáli íinata nacái, íipidenácaté Canaán. Yá macái wenàiwicanái yùuwichàacatéwa báawanama máapicái iyú. Wàawirináimi nacái càmitaté nàanà nayáapináwa chái nàasu cáli íinatawa.

12 Quéwa Jacob yéemìacaté Egipto yàasu cáli iináwaná nàwacáidacaté trigo ituíná Egipto yàasu cáli néeni. Iná Jacob ibànùacaté néré yéenibewa, níai wàawirináimica. Néeseté nàacawa Egipto néré idàbáanáté nàacawa.

13 Néeseté nàacawa néré pucháibáanáté yàawiríapiná, yáté José icàlidaca iináwanáwa yéenánái iríwa néenásàiricani. Iná yéewa, yái faraón icuèricaté Egipto yàasu cáli, yáalíacawa nacái José ìwali, cainácaalí íwitáaná wenàiwicacani.

14 Néeseté José ibànùacaté tàacáisi yáaniri Jacob iríwa itéenápináté yáapichawa yéenánáwa macáita Egipto yàasu cáli nérépináté. Nàyacaté setenta y cinco namanùbaca asìanái Jacob yéenibeca, itaquénái nacái, manùbéeyéi inanái nacái.

15 Càité Jacob yàacawa ìyacaténá Egipto yàasu cáli íinata. Jacob yéetácawa néré mánícaalíté bérericani. Wàawirináimi nacái béeyéicalíté nía, yá néetáté nacáwa Egipto yàasu cáli íinata.

16 Néeseté Jacob yáapimi natécawa Siquem néréni nabàlìacaténáni càliculi irìcu, yái càliculi Abraham iwènièricaté Hamor yéenibe úicha níai Siquem mìnánáica.

17 “Mawiénicaalíté néenáwaná Dios imànicatáipináté càide iyúwaté íimáaná Abraham irí, yáté madécanáca nía, níai Israel itaquénánámica Egipto yàasu cáli néré.

18 Néeseté madécaná camuí idécanáamitέ José yéetácawa, yá áiba nacuèriná Egipto mìnali idàbaca icùaca Egipto yàasu cáli càmíiricaté yáalíawa José iináwanámi ìwali.

19 Néese nacuèriná ichìwáidacaté wàawirináimi. Yáté imànica nalí báawéeri. Ichùulìaca náuca néenibewa quirasìnái néetácaténátewa.

20 Yáté èerica Moisés imusúaca iicá èeri. Yá cayábéeri Dios iicáca yái quirasìica. Moisés isèenái icùacani másiba quéeri nacapèe irìcuwa.

21 Néese iwàwacutá namàacaca méetàuculétani. Quéwa faraón íidu yàanàaca yái sùmàica, yá uedácani uìripináwa, yá udàwinàacani càide iyúwa uìrisíwa.

22 Càité Moisés yéewáidacawa macái wawàsi ìwali Egipto yàasu cáli néeséeyéi yáalíanácawa. Yá Moisés itàaníca cálíacáiri iyú, cachàiníri nacái íwitáise.

23 “Néese idécanáamitέ idènìaca cuarenta camuí, yá Moisés iwàwacaté ipáchiaca yéenánái yàataléwa, níai israelitaca.

24 Néré iicáca Egipto yàasu cáli néeséeri icapèedáidéeri israelitasàiri. Yá Moisés yàacawa iyúudàacaténá catúulécanéeri israelita. Moisés inúaca Egipto yàasu cáli néeséerica.

25 Moisés iyúunáidacáiná yéenánái yáalíacawa Dios imàcacáanápináté Moisés iwasàaca nía nàuwidenáí íichawa, níai Egipto yàasu cáli néeséeyéica. Càmitaté quéwa cài náináidacawa, níai israelitaca.

26 Néese mapisáináami àniwa Moisés yàanàaca pucháiba israelitanáí ipéliayaquéeyéwa. Yá Moisés iwàwa namàacáyacacawa. Iná íimaca nalí: ‘Abémisanacuéca pía, ¿cánácué pimàni báawéeri piríwáaca?’ íimaca yái Moisésca.

27 Néese yái asìali imàníricté báawéeri yéenásàiri iríwa iwasíaca íichawa Moisés. Yá íimaca Moisés irí: ‘¡Pía càmíirita icùa wía! ¿Cáná yéewaná pìalàa wáichawáaca wía?

28 ¡Càmita píalimá pinúaca núa càide iyúwa pinúaná Egipto mìnali táquicha!’ íimaca.

29 Néese Moisés yéemìacaalíni, yá ipìacawa Egipto yàasu cáli úicha. Yá yàacawa Madián yàasu cáli néré. Moisés ìyacaté néré càide iyúwa canéeri yàasu cáli. Néeseté yeedáca yàacawéetúapináwa. Yá idènìaca yéenibewa pucháiba asìanái.

30 “Néese áiba cuarenta camuí idénáami, yáté Moisés ìyaca manacuáli yùucubàa caináwàiri mawiénita manuíri díli irí íipidenéeri Sinaí. Yá Moisés

iicáca Dios càiri iicácanáwade iyúwa ángel imàaquéerica yáawawa Moisés iicácani quichái yèewíise, maléenéeri àicu yèewíise, yeeméeriwa quichái iyú.

³¹ Yá Moisés icalùadacawa iicáca yái yéenáwanási nacáirica. Néese yàacawa mawiénita iicácaténá cayábani, yá yéemìaca Wacuèriná Dios itàacái. Dios íimacaté Moisés irí:

³² ‘Núacata yái Dios pìawiriná yèerica icàaluíniná. Núacata yái Dios icuèrica Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái’, íimacaté yái Diosca. Yá Moisés itatácawa icalùniwa. Yá cáaluca iicáidaca néré.

³³ Néese Wacuèriná Dios íimaca irí: ‘Piwatàa píchawa pizapatonawa pìacaténá nucàaluíniná, pibàlùacáináwa nuípunita, núa mabáyawanéerica.

³⁴ Básita nudéca nuicáca nàuwichàanáwa, níái wenàiwica cáininéeyéica nuicáca iyéeyéica Egipto yàasu cáli néré. Nudéca nuémìaca nasàna náicháaníca manuísíwata. Iná nudéca nulicùacawa nuwasàacaténá nía nàuwidenái íichawa. Iná aquialé, nubànùapiná pía Egipto yàasu cáli néré’, íimaca yái Diosca.

³⁵ ‘Ewitaté canácáaníta iwèni naicáca Moisés náimacaalíté irí: ‘¡Pía càmírita icùa wía, canáca yéewaná pìalàa wáichawáaca wíal!’ cài náimacaté, càicáaníta Dios ibànùacaté nalí Moisés nacuèrinápináca iwasèeripinácaté nía nàuwidenái íichawa. Yái Dios càiri iicácanáwade iyúwa ángel imàaquéerica yáawawa Moisés iicácani maléenéeri àicu yèewíise yeeméericawa quichái iyú, yácatá yái Diosca yàcacawéeridéericate Moisés iwasàacaténát, icùaca nacái níái israelitaca.

³⁶ Yáté Moisés yàacawa Egipto yàasu cáli néré. Néese Moisés iwasàacaté wàawirináimi Egipto yàasu cáli íicha. Moisés imànicaté madécaná Dios ichàini iyú càmíri idé áiba wenàiwica imànica, iwasàacaténát israelitaná. Càité Moisés imànicani Egipto yàasu cáli néeni, Mar Rojo yàasu manuíri úni néré nacái, manacúali yùucubàa càináwàiri nacái idècunitàacá nèepunícawa chuirí cáli íinatabàa cuarenta camuí.

³⁷ Yácatá Moisés icàlidéericate wàawirináimi irí nacái: ‘Aibaalípiná Wacuèriná Dios ibànùapinácué piríwa profeta péenátacuéwa, nuíwitáise nacáirica’, íimacaté yái Moisésca.

³⁸ Yácatá Moisés nacái iyéericaté Israel itaquénánámi yáapicha iwcáidáyaquéeyéicawa chuirí cáli néré néemìacaténá Dios itàaníca nalí. Moisés itàanícaté Dios yáapicha càiri iicácanáwade iyúwa ángel Sinaí yàasu manuíri dúli ipùataliculé, yá Moisés icàlidaca tàacáisi Dios inùmalicuíse wàawirináimi irí. Yácatá Moisés nacái yéemièricaté Dios itàacái icàlidéerica càinácaalí iyú Dios yàaca wenàiwica nacáuca càmíri imáalàawa, yéewacaténá Moisés icàlidaca walíni yái tàacáisica.

³⁹ ‘Wàawirináimi quéwa càmitaté nawàwa neebáidaca Moisés itàacái. Nawàwacaté náucaca náichawa meedáni, nawàwaté nacái nèepùacawa Egipto yàasu cáli néré.

⁴⁰ Ináté idècunitàacá Moisés iyaca Dios yáapicha Sinaí yàasu manuíri dúli ipùataliculé, yá wàawirináimi náimacaté Aarón irí, yái Moisés ibèerica: ‘Pimàni walí wàasu cuwáináipiná icuèyéipiná wía, càmicáiná wáalíawa càinácaalí iyáaná yáara Moisésca yeedéerimicaté wía Egipto yàasu cáli íicha’, náimaca.

⁴¹ Néseté namànica ídolo, pacá yéenibe yéenáwaná, nàasu cuwáisàripináwa. Yá nanúaca napirawa iyúwa sacrificio ídolo irí, nàacaténá cuwáisàiri icàaluíniná. Yá casímáiri iyú namànicaté manuíri fiesta ídolo irípiná, nàacaténá cayábéeri nàasu cuwáisàiri iríwa, yái ídolo namàníricaté nacáapi iyúwa.

⁴² Ináté Dios iwènúadaca íiwitáisewa náicha, yá imàcacaca nàaca dùlupùta icàaluíniná yéewacaténá nàuwichàacawa nabáyawaná ìwalíisewa. Càité Dios yàasu profeta itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicuíse. Dios íimacaté:

‘Píacué israelitaca, báaluité càmitacué pìa cayába nucàaluíniná sacrificio iyú, ofrenda iyú nacái, idècunitàacá pèepunícawa cuarenta camuí manacúali

yùucubàa càinawàiri:

43 ¡Càmírita! Núalíacatéwa piacuéca mamáalàacata cuwáisàiri Moloc icàaluíniná, yá nacái cuwáisàiri Refán yàasu dùlupùta nacái, níara cuwáináyéenáwaná pimàniyéicatécué picáapi iyúwa, pimànicaténácué nuícha culto nalípiná. Iná núucapinácué píawa piásu cáli íchawa, máiní déeculé Babilonia iyacàlená íicha', íimacaté yái Diosca.

44 "Manacúali yùucubàa càinawàiri, wàawirináimi nadènìacaté Dios yàasu manuíri capíima mabáyawanéeri íimamisíiri, yái nasutácatáipináca Dios íicha. Nacùacaté pucháiba íba sàabadéeyéi capíima irícu, níái íbaca Dios itànèeyéicaté iwali itàacáwi. Namànicaté Dios yàasu manuíri capíima íimamisíiri càide iyúwa Dios ichùullanáté Moisés. Yáté Moisés ichùullaca namànicani càide iyúwa iicáanáté yéenáwanási nacáiri irícuíse Dios imàquéericate Moisés iicáca Sinaí yàasu manuíri dúli ipùatalículé.

45 Néeseté wàawirináimi yeedáca Dios yàasu capíima nasèenáimi íchawa. Néese wàawirináimi yàanèeyéicaté Josué yáapicha, natéca Dios yàasu capíima aléi wàasu cáli ínatale idécanáamitè namawènìadaca áibanái wenàiwica wàasu cáli íicha. Níara áibanái wenàiwicanáí íwitáanáca, Dios yúucacaté níá wàasu cáli íicha yàacaténáté nàasu cáli wàawirináimi irí. Wàawirináimi nadènìacaté yái manuíri capíima íimamisíiri àta rey David yàasu èeripinaté.

46 Néeseté Dios imànica cayábéeri rey David irí, cayábacáiná iicáca David íwitáise, iná David iwàwacaté imànica wàlisài capíisíwa Dios iyacatáipiná, yái Dios Jacob itaquénainámi nèericate icàaluíniná, níái wàawirináimica.

47 Quéwa Dios imàcacaté rey David irí Salomón imànica Dios yàasu templo.

48 Quéwa Dios chènuníséeri càmita ìya templo irícu wenàiwicanáí imànírica icáapi iyúwa. Càité Dios yàasu profeta Isaías íimacaté Dios inùmalícuíse. Dios íimacaté:

49 'Núacata yái Dios iyéerica chènuniré, máiní nacái achúméeri nuícha èeriquéi.

Canácata wenàiwica yáaliméeri imànica nucapèe, nuyamáacatáipináwa,

50 núacainá máiní manuíri náicha macáita yái wawàsi nudàbéericate', íimacaté yái Diosca", íimaca nalí yái Estebanca.

51 Yá Esteban icàlidaca nalíni àniwa níái judío íiwacanánáica: "Píacué quéwa, mamáalàacatacué càmita piwàwa peebáidaca Dios itàacái. Càmitacué piwàwa péemìaca Dios itàacái. Pínáidacuécawa piwàwalícuísewa càide iyúwa wenàiwica càmíyéi yáalíawa Dios iwali. Piùwidecuéca pimànica Espíritu Santo càiripináta. Pínáidacuécawa càide iyúwa piawirináimi naináidáanáwa bàaluité.

52 Piawirináimicué namànicaté báawéeri macáita Dios yàasu profetanái irí, níái icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalícuíse. Piawirináimicué nanúacaté wenàiwica icàlidéeyéicaté tàacáisi ímérericaté Jesús yàanàanápináté yái mabáyawanéerica. Néese siùcade idéca yàanàaca yái mabáyawanéerica Jesucristo, quéwa picháawàacatécué Jesucristo, yáté pinúacuécani.

53 Péemìacatécué Dios itàacái ángelnáí icàlidéerica wàawirináimi irí, quéwa càmitacué peebáida yái tàacáisica", íimaca yái Estebanca.

Muerte de Esteban

54 Néeseté idécanáami judío íiwacanánáí yéemìaca Esteban icàlidáaná nalíni, yá máiní calúaca níá. Yá naamíaca nayéiwa nalúa iyúwa.

55 Quéwa Espíritu Santo icùaca Esteban íwitáise, yá Esteban iicáidaca chènuniré, yá iicáca Dios iyacàle irículé icànéerica Dios icamalá iyú. Esteban iicáca nacái Jesús ibàluèricawa Dios yéewápuwáise.

56 Yá Esteban íimaca:

—Piicácué nacái núapichani. Nuicá capìraléeri cáli yàacuèricawa. Nuicá nacái yái asìali Dios néeséerica ibàluèricawa Dios yéewápuwáise —íimaca yái Estebanca.

⁵⁷ Quéwa judío íiwacanánái nabàlìacáita meedá nàuwiwa nacáapi iyúwa Esteban itàacái íicha. Néemíanícawa quéwanáta cachàiníri iyú. Yá napìaca náibàaca Esteban.

⁵⁸ Yá namusúadacani yàcalé íicha. Néese níái icháawèeyéica Esteban iináwaná ìwali náucaca náichawa nàasu ruana nacáiriwa. Abéeri asìali íipidenéeri Saulo icùaca nalípiná nàasu ruana nacáiri. Yá nadàbaca nanúaca Esteban íba iyú.

⁵⁹ Idècunitàacá nanúaca Esteban íba iyú, Esteban isutáca yáawawa Jesús íicha mamáalàacata, íimaca Jesús irí: “Nuíwacali Jesús, peedácàatéta nucáuca”, íimaca yái Estebanca.

⁶⁰ Néese Esteban yúuwàa ibàlùacawa yùuluì ipùata iyúwa, yá íimaca cachàiníri iyú: “¡Nuíwacali, pimàaca piwàwawa nabáyawaná íicha yái nanúanáca núa!” íimaca yái Estebanca. Idécanáamíté cài íimaca, yá yéetácawa Estebanca.

8

Saulo persigue a la iglesia

¹ Yái Saulo abédanamata íwitáise náapicha, níái inuéyéicaté Esteban. Yáté èerica manùbéeyéi nàuwideca namànica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái Jerusalén ìyacàlená irìcu. Nadàbaca namànica ùwicái cachàiníri iyú yeebáidéeyéi íipunita. Iná macáita yeebáidéeyéica Jesús nèepùacawa Jerusalén ìyacàlená íicha Judea yàasu cáli nérépiná, Samaria yàasu cáli nérépiná nacái. Níawamita apóstolnái càmíiyéi yèepùawa Jerusalén íicha.

² Abénaméeyéi asìanái yeebáidéeyéi Dios itàacái cáalícáiri iyú natéca nabàlìawa Estebanmi. Yá náicháaníca íwitáise cachàiníri iyú.

³ Quéwa Saulo iwàwacaté imáalàidaca macáita yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá itéca úwinái, iwàlùacawa nacapèe irìculé macáita íibàacaténá asìanái, inanái nacái, yá úwinái iwatàidaca nía nacapèe irìcuísewa, yá Saulo ibànùaca nía presoíyéi ibànalìculépiná.

Anuncio del evangelio en Samaria

⁴ Quéwa áibanái iwàwacutéeyéicaté ipìacawa Jerusalén ìyacàlená íicha, nàacatéwa nacàlìiacawa madécaná yàcalé néré, yá àta alénácaalíté nàacawa nacàlidaca yái tàacáisi íiméerica Jesús iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

⁵ Aiba Felipe, abéeri néená níái imusuéyéicatéwa Jerusalén ìyacàlená íicha, yàacawa manuíri Samaria ìyacàlená néré. Yá idàbaca icàlidaca nalí Cristo iináwaná ìwali.

⁶ Madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa néré, yá néemìaca cayábéeri iyú yái tàacáisi Felipe icàlidéerica, naicàcainá Felipe imànicá madécaná Dios ichàini iyú yái càmírica wenàiwica idé imànicá.

⁷ Felipe yúucacaté demonio madécaná wenàiwica íicha. Yá demonionái yàacawa yéemianíiyéiwa wenàiwicanái íicha. Felipe ichùniaca nacái madécaná máapinéeyéi iiná, áibanái nacái éeruíyéi yàabàli.

⁸ Iná yéewa casílmáica nawàwa manuísíwata níái Samaria ìyacàlená mìnánáica.

⁹ Quéwa ìyacaté néeni abéeri asìali íipidenéerica Simón. Quéechatécáwa imànicaté imàliyéidewa yàcalé irìcu, yácaíná camàliquéericani, yái Simónca. Ichìwáidacaté Samaria ìyacàlená mìnánái, íimacáináté ìwaliwa máinírisa cachàinica íwitáise.

10 Quéechatécáwa macáita Samaria iyacàlená mìnanái, sùmanái, béyéi nacái macáita neebáidacaté Simón itàacái. Yá náimacaté ñalíwáaca: “Yácata náiméerica ìwali idènièricasa Dios íwitáise manuíri”, náimacaté Simón ìwali.

11 Quéechatécáwa néemìaca irí cayábéeri iyú yái Simónca, ichìwáidacainátē wenàiwica imàlica iyúwa madécaná camuí.

12 Quéwa neebáidacaté yái cayábéeri tàacáisi Felipe icàlidéerica nalí, íméricha Dios icùaca yàasu wenàiwicawa, yái tàacáisi Jesucristo ìwali nacái, ínátē nabautizácwawa, níái asìanáica, inanái nacái, yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái.

13 Yái Simónca nacái yeebáidacaté Jesús iináwaná ìwali, yá ibautizácwawa. Néese Simón yàacawa Felipe yáapicha, Simón iináidacaináwa manuísíwata iicáidaca Felipe irí Felipe imànicainá manuísíwata madécaná wawàsi càmíri wenàiwica idé imànica.

14 Néeseté apóstolnái iyéeyéica Jerusalén iyacàlená irìcu, néemìaca naináwaná Samaria iyacàlená mìnanáica neebáidacaté Dios itàacái Jesús ìwali, íná apóstolnái nabànùaca Pedro, Juan nacái nàacaténáwa Samaria iyacàlená néré.

15 Idécanáami nàanàaca Samaria iyacàlená néré, yá Pedronái nasutáca nalí Dios ibànùanápiná Espíritu Santo nawàwalículé.

16 Càité apóstolnái isutáca Dios íicha càmicainácawa Espíritu Santo yàanà Samaria iyacàlená mìnanái ìwali, ibatàa abéeri ìwalipiná, càmitàacáwa yàanà nàwali. Nabautizácáitawa Wáiwacali Jesús íipidená ìwali, násáidacaténá neebáidaca itàacái.

17 Néese Pedro, Juan nacái namàacaca nacáapiwa nàwali níái Samaria iyacàlená mìnanáica. Càité Espíritu Santo yàanàaca nàwali yàacawéeridacaténá nía.

18 Simón iicáca càinácalí iyú Espíritu Santo yàanàaca nàwali apóstolnái namàacacaalíté nacáapiwa nàwali, yá Simón iwàwacaté yàaca plata apóstolnái irí nawéndacaténá irí yái Espíritu Santo ichàinica.

19 Simón íimaca nalí:

—Piacué nacái nulí yái pichàinicawa yéewanápiná nacái numàacacaalí nucáapiwa cawinácalí ìwali, yásí yàanàaca nàwali yái Espíritu Santoca —íimaca yái Simónca.

20 Yá Pedro íimaca irí:

—¡Pía imáleeripinácawa yàasu plata yáapichawa!, càmicainá piwènúada píwitáisewa báawéeri íicha, piyúunáidacainá píalimápiná piwènlaca Espíritu Santo ichàini pìasu plata iyúwa, yái Espíritu Santo Dios yèerica wenàiwicanái irí mawèníri iyú.

21 Canáca yéewaná peedápiná piríwani, càmicainá cayába píwitáise Dios iicápiná.

22 Piúca píchawa yái píwitáisecawa báawéerica. Pisutá píawawa Dios íicha manuísíwata. Cawàwanáta imàaca iwàwawa pibáywana íicha, yái pínáidáanácawa báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali.

23 Núalíacaináwa ipisíirica piwàwa lúasi iyú càide iyúwa ipisíiri culáli, yá nacái píwitáise báawéeri idacùaca pía —íimaca yái Pedroca.

24 Yá Simón íimaca nalí:

—Pisutacué Dios íicha nulípiná ipíchaná imàacaca yàanàaca nùwali yái píméerica nulí ìwali —íimaca.

25 Néese níái apóstolca, nadécanáamíté nacàlidaca naináwanáwa neebáidaca Jesús itàacái, nadécanáami nacái néewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, yá nàacawa náicha. Nacàlidaca nacái yái cayábéeri tàacáisica Jesús ìwali áiba yàcalé irìcubàa Samaria yàasu cáli ínatéeyéica iyaca. Càité nèepùacawa Jerusalén iyacàlená néré àniwa.

Felipe y el funcionario etiope

26 Néeseté àniwa Wáiwacali yàasu ángel íimaca Felipe irí: “Pìawa sur iwéré àyapu íricubàa yèericawa Jerusalén ìyacàlená íicha Gaza ìyacàlenámi nérépiná”, íimaca yái ángelca. Yáara àyapu yèericawa manacúali yùculé càináwàiri, canáctalé wenàiwica.

27 Yá Felipe yàacawa. Néese Felipe yàanàaca asìali àyapulìcubàa, Etiopía yàasu cáli néséeri. Yácata nàasu wenàiwica cachàiníri, gobiernosàiri, íibaidéerica Etiopía yàasu cáli icuèrinásàatúa irí, icùaca ùasu cawèníri. Quéechatécáwa yàacawa Jerusalén ìyacàlená néré yàacaténá Dios icàaluíniná.

28 Néeseté yái asìali yèepùacawa yàacawa yàasu cáli nérépináwa àniwa. Yàacawa yàasu carro irìcuwa, caballonái iwatàidéerica yèepunícawa yáamiwáisewa. Yáawinéericawa iyaca yàasu carro irìcuwa iléeri néeni Dios itàacái profeta Isaías itànèericaté cuyàluta irìcu.

29 Yá Espíritu Santo íimaca Felipe irí àniwa: “Pìawa yàatalé yái carroca”, íimaca yái Espíritu Santoca.

30 Iná Felipe ipiacawa néré, yàanàaca carro yàatalé, yá Felipe yéemìaca etiopesàiri itàacái iléeca Dios itàacái profeta Isaías itànèericaté cuyàluta irìcu. Yá Felipe isutáca yéemìawani:

—¿Péemìasica càinácalí íimáaná yái piléerica? —íimaca yái Felipeca.

31 Yá etiopesàiri íimaca irí:

—Càmita yéewa nuémìaca càinácalí íimáaná canácainá yéewáidéeri núá —íimaca. Yá isutáca Felipe íicha wawàsi iwàlùanápiná yáawinacawa yáapicha carro irìculé Felipe yéewáidacaténáni.

32 Yái tàacáisi etiopesàiri iléericaté íimaca:

“Natéca nanúawani càide iyúwa nanúacaalí napìrawa ovejawa iyúwa sacrificio, càide iyúwa cordero ibàlùacaalíwa nàacuéssemi níái idaluéyéica ichùna. Quéwa càmita itàaní nalí báawéeri iyú, níái imàníiyéica irí báawéeri, càmita nacái icuísia íichawa níá.

33 Yá nawàwaca nabáiniadacani, naicáaníca iquíniná. Ewita càmicáanítaté imàni ibáyanáwa, càicáaníta nàuwichàidacani. Canácata itaquénainápiná nanúacaináni”, càité itànàaca yái profeta Isaíasca.

34 Néese yái gobierno icuèriná etiopesàiri íimaca Felipe irí:

—Pimàni nulí cayábéeri, picàlida nulíni cawinácaalí wenàiwica ìwali profeta icàlidaca yái tàacáisica. ¿Icàlidasa íwaliwata, áiba ìwalitasica nacái? —íimaca.

35 Néese Felipe icàlidaca irí yái cayábéeri tàacáisi Jesús ìwali. Quéechatécáwa Felipe icàlidaca iríni càinácalí íimáaná yái tàacáisi profeta Isaías itànèericaté. Isaías itànàacaté tàacáisi Dios inùmalícuíse íiméerica Jesús yàanàanápinátē yùuwichàacaténatéwa, yái tàacáisi etiopesàiri iléericaté.

36 Néese nachàbaca nàacawa úni néenibàa, yá gobierno icuèriná íimaca Felipe irí:

—Piicá úni; ¿cayábasica pibautizáca núá? —íimaca.

37 Néese Felipe íimaca irí:

—Uwé, peebáidacaalí Jesús itàacái macái piwàwalícuísewa —íimaca yái Felipeca. Néese asìali íimaca:

—Nuebáidaca Dios Iiricani yái Jesucristoca —íimaca.

38 Néese etiopesàiri ichùulìaca nayamáidaca carro, yá nalicùacawa úni yáaculé, yá Felipe ibautizácani.

39 Namichàacatéwa úni yáacuísé, yáta Espíritu Santo Wáiwacali ibànuérica, itéca Felipe. Gobierno icuèriná càmita quirínama iicáca Felipe. Néese etiopesàiri yèepùa yàacawa yàasu cáli nérépináwa àniwa casímáica iwàwa manuísíwata.

40 Yáta Felipe yàanàaca Azoto iyacàlená néré, yá icàlidaca nalíni yái tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná ìwali. Néese Felipe ipáchiaca yèepunícawa macái yàcalé irìcubàa iyéeyéica àyapu ìwalibàa, yá icàlidaca macái yàcalé irìcuni àta yàanàacatalétaté Cesarea iyacàlená néré.

9

Conversión de Saulo

1 Quéwa Saulo icutácaté mamáalàacata inúanápiná wenàiwicanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Iná Saulo yàacawa sacerdote íwacaliná yàatalé.

2 Saulo isutáca íicha ibànùanápiná tàacáisi Damasco iyacàlená néré, judónai yéewáidacàalu imanùbaca íwacanánai irí, namàacacaténá Saulo íbàaca yeebáidéeyéi, asianái, inanái nacái, iyéeyéica Damasco irìcu, itécaténá nía presoíri iyú Jerusalén iyacàlená néré.

3 Idécanáamíté Saulo yeedáca iríwa cuyàluta namanùbaca, yá yàacawa Damasco iyacàlená nérépiná. Iyacaalíté mawiénita Damasco irí àyapulìcubàa, yáta camalási chènuníséeri icànakaté Saulo itéese máiní mèlumèluíri iyú.

4 Yá Saulo yúuwàa irìcacawa cáli ínatalé, yéemìaca tàacáisi. Yái tàacáisi íimaca Saulo irí: “Saulo, ¿cáná piùwide pimànica núa?” íimaca yái tàacáisica.

5 Saulo isutáca yéemìlawani: “¿Cawiná pía, Nuíwacali?” íimaca yái Sauloca. Yái tàacáisi íimaca Saulo irí: “Núacata yái Jesús. Núacata yái piùwidéerica pimànica. Catúulécanáca pimànica píawawa báawanama, pipéliacainá nuípunita, càide iyúwa pacá ibawàacaalí cáiréeri ipùatalìcu”, íimaca yái Wáiwacalica.

6 Yá Saulo itatácawa icalùniwa. Néese íimaca: “Nuíwacali, ¿càinásica piwàwa numànica?” íimaca yái Sauloca. Néese Wáiwacali íimaca irí: “Pimichàawa pianáwa yàcalé irìculé. Nérénica nacàlidaca piríwani càinácaa íwàwacutá pimànica”, íimaca yái Wáiwacalica.

7 Aibanái Saulo yáapichéeyéica asianáica cáluka nía báawanama néemìacainá sànasi quéwa canéeyéita iiquéeri wenàiwicaca.

8 Néese Saulo imichàacawa cáli íicha. Yá yàacùaca ituíwa, quéwa càmita yéewa iicáidaca. Iná náibàacáita natéwa Saulo icáapi ìwali Damasco iyacàlená irìculépiná.

9 Saulo iyaca Damasco iyacàlená irìcu másiba èeri, càmita idé iicáidaca. Càmiírita iyáa iyáacaléwa, ibatàa únipiná ìira.

10 Iyaca néré Damasco iyacàlená mìnali íipidenéerica Ananías. Néese, Wáiwacali imàacaca yáawawa Ananías iicácani yéenáwanási nacáiri irìcuíse. Yá íimaca Ananías irí: “¡Ananías!” íimaca yái Jesúscia. Néese Ananías íimaca: “¿Càiná, Nuíwacali?” íimaca yái Ananíasca.

11 Yá Wáiwacali íimaca Ananías irí: “Pìawa irìcubàa yái àyapuca íipidenéerica Derecha. Piwàlùawa Judas icapéerìculé. Pisutá íichani, pitàanínápiná áiba asìali yáapicha, Tarso iyacàlená néeséeri, íipidenéeri Saulo. Siùca isutáca iyaca yáawawa Dios íicha.

12 Idéca iicáca áiba asìali yéenáwanási nacáiri irìcuíse íipidenéeri Ananías, iwàluèricawa imàacaca icáapiwa ìwali yéewanápiná idé iicáidaca àniwa”, íimaca yái Jesúscia.

13 Quéwa Ananías, idécanáami yéemìacani, yá íimaca: “Nuíwacali, madécaná nacàlidaca nulíni iináwaná ìwali, yáara asìalica. Nadéca nacàlidaca nulíni ìwali imànica báawéeri nalí níara yeebáidéeyéica pitàacái Jerusalén iyacàlená néeni.

14 Sacerdote íwacanánai nadéca nachùulìaca yàanàanápiná aléi itécaténá macáita wía presoíri iyú, wía isutéeyéica yáawawa píicha”, íimaca yái Ananíasca.

15 Quéwa Wáiwacali íimaca Ananías irí: “Pìawa matuíbanáiri iyú; nudéca nuedáca yái asìalica icàlidacaténá nuináwaná ìwali áibanái wenàiwica irí, nalí nacái áiba cáli néeseyéica, nacuérinánái irí nacái, israelitanái irí nacái.

16 Núasáidapiná iríwa nuítwáisewa cainácaalí iyú iwàwacutápiná yùuwichàacawa nulípiná, yeebáidacáiná nutàacái”, íimaca yái Jesúscia.

17 Néese Ananías yàacawa capii néré, Saulo iyacatalé iyaca. Yá iwàlùacawa néré imàacaca icáapiwa Saulo ìwali. Yá Ananías íimaca Saulo irí:

—Nuénásàiri Saulo, Wáiwacali Jesús imàaqueeritaté yáawawa piicácani àyapulìcubàa, yáquéi ibànùaca núa píatalé yéewanápiná pidé piicáidaca àniwa, yéewanápiná nacái Espíritu Santo icùaca píwitáise —íimaca yái Ananíasca.

18 Yáta cubái íimami nacáiri itúacawa Saulo ituírcuísé, yá idé iicáidaca àniwa. Yá imichàacawa ibautizácawa.

19 Néese Saulo iyáaca iyáacaléwa, cachàinica àniwani. Iyamáacawa néeni másibáwanáita èeri náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, iyéeyéica Damasco iyacàlená irícu.

Saulo predica en Damasco

20 Néeseté Saulo idàbaca yèepunícawa yéewáidaca wenàiwica judiónái yéewáidacàalu irícu. Icàlidaca nalíni Dios liriquéi Jesúscia.

21 Macáita yéemiéyéica Saulo icàlidáaná, náináidacawa manuísíwata néemìaca yàasu tàacáisi. Néese náimaca nalíwáaca:

—¿Cánásica yéewa imàni cài? Yái asìalica yùuwidecaté imànica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesúsmi iináwaná ìwali Jerusalén iyacàlená néeni. Yácata yái yàanèeritaté aleí nacái itécaténá nía presoíri iyú, yéewanápiná sacerdote íwacanánái yùuwichàidaca nía. ¿Cánásica iwàwa icàlidaca Jesúsmi iináwaná ìwali? —náimaca nalíwáaca.

22 Quéwa Saulo icàlidaca yàacawa cachàiníwaná. Yéewáidaca wenàiwica náalíacaténáwa Mesíasca yái Jesús, israelita icuérinápináca Dios ibànuéripinácaté nalí. Itàaníca cálíacáiri iyú yái Sauloca, iná judónái Damasco iyacàlená mìnánai càmitaté yéewa namawèniadaca Saulo yàasu tàacáisi. Yá càmíiyéi yáalíawa náiméeripiná irí. Iná masànanacáicata nía lícha meedá.

Saulo escapa de los judíos

23 Néesetécawa madécaná èeri idénáami, yá judío íiwacanánái natàaníca náapichawáaca ibàacanéeri iyúta quéwa, abédanamacaténá náitwáisewa nanúanápináté Saulo.

24 Quéwa Saulo yáalíacatéwa nawàwaca nanúacani. Nachùulìaca nàasu wenàiwicawa nacùanápiná yàcalé inùma imanùbaca, èeríapinama, tayıyápinama nacái nanúacaténá Saulo.

25 Iná níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nawàlùadaca Saulo manuichúa mapíiri irículé. Yá tayıyápi nalicùadaca Saulo mapíiri irícu yéenúlusi ìwali chènuniiséeri ventana irícupiná yàcalé iwáiná ínatáise, yàanàcaténá cáli iwéré méetàucuta yàcalé lícha. Càita idéca imusúacawa náicha yái Sauloca.

Saulo en Jerusalén

26 Néeseté Saulo, idécanáamité yàanàaca Jerusalén iyacàlená néré, yá iwàwacaté ìwacáidáyacacawa náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Quéwa macáita cálíacaní neebáida iwenúadacaté íwitáisewa báisíri iyú yeebáidáanáca Jesús itàacái.

27 Quéwa Bernabé itéca Saulo yáasáidacaténáni apóstolnái irí. Bernabé icàlidaca nalíni Saulo iicácaté Wáiwacali àyapulìcubàa, Wáiwacali itàanícaté nacái Saulo yáapicha, Saulo icàlidacaté nacái macàaluíninátani yái tàacáisica Jesús iináwaná ìwali Damasco iyacàlená irícu. Iná idécanáamité apóstolnái yéemìaca Bernabé icàlidaca nalí Saulo iináwaná, yáté needáca nàataléwa Saulo.

²⁸ Néese Saulo iyamáacawa náapicha Jerusalén ìyacàlená irìcu, yèepunícawa nacái náapicha. Icàlidaca cachàiníiri iyúni macàaluínináta Wáiwacali iináwaná ìwali.

²⁹ Itàaní nacái náapicha áibanái judío itàaníyéica griego itàacái iyú, càmíiyéica yeebáida Jesús ìwali. Saulo icàlidaca nalíni cachàiníiri iyú macàaluínináta. Quéwa nawàwacaté nanúaca Saulo.

³⁰ Néese níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, náalíacaináwa áibanái nawàwaca nanúaca néenásàiri Saulo, yá natéca Saulo Cesarea ìyacàlená néré. Yá nabànùacani Cesarea íicha yàacaténawa Tarso ìyacàlená nérépiná.

³¹ Inát yéewa níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái ìyéeyéica macái Judea yàasu cáli imanuíca, Galilea yàasu cáli néeséeyéi nacái, Samaria yàasu cáli néeséeyéi nacái, nàyaca matuíbanáiri iyú. Cachàiníwanái náwitáise Dios ìwali, neebáidaca itàacái tài ímáeri iyú, nadàwinàidaca náwitáisewa Dios íwitáise iyú. Nàaca Wáiwacali icàaluíniná. Espíritu Santo nacái iyúudàaca nía nawènúadáanápinátē áibanái íwitáise Wáiwacali irípiná, iná yéewa manùbáwanái nàacawa.

Curación de Eneas

³² Néenialíté Pedro yàaca ipáchiaca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá yàaca ipáchiaca áibanái ìyéeyéica Lida ìyacàlená irìcu.

³³ Pedro yàanàaca áiba asìali íipidenéeri Eneas. Irìaníricáitawa yàalubái íinatawa ocho camuí, máapinácaináni, yái Eneasca.

³⁴ Néese Pedro íimaca irí:

—Eneas, siùcade Jesucristo ichùnìaca píawa. Pimichàawa peedá pìalubáiwa —íimaca yái Pedroca. Yáta Eneas imichàacawa.

³⁵ Macáita Lida ìyacàlená mìnánái, Sarón ìyacàlená mìnánái nacái naicáca Eneas imichàacawa, yá nawènúadaca náwitáisewa Wáiwacali irípiná.

Resurrección de Dorcas

³⁶ Uyacaté inanái Jope ìyacàlená irìcu yeebáidéechúa Jesús itàacái, íipidenéechúa Tabita, (íimáanáca Dorcas griego itàacái iyú). Uái inanáica umànicaté cayábéeri mamáalàacata. Uyúudàaca nacái catúulécanéeyéi wenàiwica.

³⁷ Néeseté, idècunitàacá Pedro iyaca Lida ìyacàlená néeni, yá cáuláicaca Dorcas, yá uétacawa. Néese abénaméeyéi inanái nàapidáidaca uinámi, yá nàwalica ùwali ubàlemi, yá naliadaca úa capìi imàdáaná irìculé ìyéerica chènunibàa cáli inàni íicha.

³⁸ Yái Jope ìyacàlená iyaca mawiénita Lida ìyacàlená irí, Pedro iyacataléca. Níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái náalíacatéwa Pedro iyaca Lida ìyacàlená irìcu, yá nabànùaca pucháiba aslanái yèeyéipiná imáidaca Pedro. Náimaca irí: “Aquilé Jope ìyacàlená néré aquialésiwata”, náimaca.

³⁹ Yáté Pedro yàacawa náapicha. Idécanáamíté yàanàaca néré, yá natécani néré Dorcasmi irìacatalécawa. Madécaná inanái inírimi yéetéeyéimicatéwa íicha nàyaca néré, nabàlùacawa Pedro itéese, iicháaníyéi, násáidaca nacái Pedro iicá bálesi, ruana nacái umàníyéicaté nalí, úai Dorcasmica idècunitàacá cáuca úa.

⁴⁰ Néese Pedro ichùlìiacaté macáita namusúacawa capìi imàdáaná irìcuíse. Yá ibàlùacawa yùuluì ipùata iyúwa, yá isutáca Dios íicha. Néese iicáidaca yéetéechúamiwa irí. Yá íimaca ulí:

—¡Tabita, pimichàawa! —íimaca yái Pedroca. Yáta ùacùaca utuíwa. Uicáca Pedro, yá umichàaca úawinacawa.

⁴¹ Pedro íbàaca ucáapi ìwali, yá imichàidaca úa. Imáidaca níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, nía nacái manìrìiyéimica, yáasáidacaténá nalí úa, cáuca úa àniwa.

⁴² Macáita Jope ìyacàlená mìnánái néemìaca uináwaná, yá madécaná wenàiwica iwènúadaca íwitáisewa Wáiwacali irípiná.

43 Yá Pedro iyamáacawa Jope iyacàlená irìcu madécaná èeri. Pedro iyaca icapèe néeni áiba asìali íipidenéeri Simón ichùnièrica pírái íimamimi iwéndacaténá nía.

10

Pedro y Cornelio

1 Aiba asìali càmíiri judío íipidenéeri Cornelio iyacaté Cesarea iyacàlená irìcu. Yái Cornelio, náiwacalicaní níái romanonái yàasu úwinái yéenáca íipidenéeri el Italiano.

2 Yái Cornelio yàaca Dios icàaluíniná cáalíacáiri iyú, macáita yéenánái yáapichawa. Imàaca nacái manùba plata ofrenda iyú iyúudàacaténá judónái. Isutéeri yáawawa Dios íicha mamáalàacata.

3 Aiba èeri cawàwanáta a las trescatáita táica, Cornelio iicáca yéenáwanási nacáiri: Yá iicáca amaléeri iyú Dios yàasu ángel iwàlùacawa Cornelio yàatalé. Yá íimaca Cornelio irí: “¡Cornelio!” íimaca yái ángelca.

4 Yá Cornelio iicáidaca ángel irí manuísíwata icalùni iyúwa. Yá íimaca ángel irí: “¿Càinásica piwàwa numànica pirípiná?” íimaca yái Cornelio. Néese ángel íimaca irí: “Dios idéca yéemìaca yái pisutáanáca íicha, cayába nacái iicáca yái piyúudàanáca catúulécanéeyéi wenàiwica.

5 Siùcade pibànùa wenàiwica Jope iyacàlená néré namáidacaténá néese Simón áibaalí íipidenéeri Pedro.

6 Yái Pedroca iyaca áiba asìali icapèe irìcu íipidenéeri Simón ichùnièrica pírái íimamimi iwéndacaténá nía, idènièrica icapèewa manuíri úni idùlepi. Yái Pedroca icàlidapiná piríwani càinácaalí iwàwacutá pimànica”, íimaca yái ángelca.

7 Idécanáami yàacawa yái ángel itàanírica yáapicha, yá Cornelio imáidaca pucháiba yàasu wenàiwicawa. Imáidaca nacái abéeri úwi íibaidéeri Cornelio irí, yèerica Dios icàaluíniná manuísíwata, Cornelio yáaliérica cayábaca íwitáise imàníinápiná cayábéeri.

8 Cornelio icàlidaca nalíni macáita yái ángel icàlidéericaté irí. Yá Cornelio ibànùaca nía Jope iyacàlená nérépiná.

9 Néese mapisáináami àniwa, cawàwanáta machacànicaalíté èeri, yá nàyaca mawiénita Jope iyacàlená irí. Yáta hora nacái Pedro, iyéerica Simón icapèe irìcu, yàacawa capíi ipùata sàabadéeri íinalté, machacànicaalíté èeri. Pedro yàacawa néré isutácaténá yáawawa Dios íicha.

10 Mání máapicani íná iwàwa iyáaca iyáacaléwa. Quéwa idècunitàacá namànica iyáapiná, Pedro iicáca yéenáwanási nacáiri.

11 Yá iicáca capíraléeri cáli yàacùacawa, yá áiba wawàsi iricùacawa chènuníise cáli íinaltépiná, abéeri wawàsi càiri iyúwa manuíri sábana idacùacanéeri ipùata báinúacanama yéenúlusí iyú.

12 Chái sábana irìcu nàyaca néeni macái cuwèesináí íwitáaná, pírái nacái, àapinái nacái, cuipíranái nacái, macái íwitáaná iyéeyéica chái èeri irìcu.

13 Néese Pedro yéemìaca tàacáisi chènuníise. Yá tàacáisi íimaca: “Pimichàawa, Pedro. Pinúa piyáawa nía”, íimaca.

14 Néese Pedro íimaca: “Càmíiri, Nuíwacali. Canácatáita nuyáa níái casaquèeyéica waicáca, profeta Moisés ichùulìacaináté wía judíoca pinùmalìcuíse ipíchaná wayáaca nía”, íimaca yái Pedroca.

15 Néese tàacáisi íimaca irí àniwa: “Masacàacaalí Dios imànicá áiba wawàsi, picá píma ìwali casacàacani”, íimaca yái tàacáisisica.

16 Máihiba yàawiríaté Pedro iicáca sábana nacáiri iricùacawa, yéemìa nacái tàacáisisi. Néese sábana yèepùa imichàacawa chènuniré àniwa.

¹⁷ Pedro íináidacawa manuísíwata iwàwalícuísewa càinácalí íimáaná yái yéenáwanási nacáirica, máinícaíná càulenáca íichani. Idècunitàacá íináidacawa ìwali, yá Cornelio yàasu wenàiwicanái nàanàaca capìlì inùma néré. Nèepunícawa nasutáca néemìawa alénácalí Simón icapèe ìya.

¹⁸ Nàanàaca néré, yá namáidaca cachàini nasutácaténá néemìawa asáisí iyacaalí néeni áiba asìali íipidenéeri Simón, íipidenéeri nacái Pedro.

¹⁹ Idècunitàacá Pedro íináidacawa mamáalàacata ìwali yái yéenáwanási nacáirica, yá Espíritu Santo íimaca irí: “Piicá, másiba asìanáica níara icutá pía.

²⁰ Pimichàawa, piawa nàatalé pèepuníináwa náapicha. Picá achúma pínáidacawa piwàwawa, néese manuí pínáidaca piwàwawa; nudéca nubànùaca nía piatalé”, íimaca yái Espíritu Santoca. Iwàwacutácaté Espíritu Santo ichàiniadaca Pedro iwàwa bàaluitécainá profeta Moisés ichùulìacaté judónai càmínápiná nèepuníwa càmíiyéi judío yáapicha, ína Espíritu Santo ichàiniadaca Pedro iwàwa.

²¹ Néese Pedro yàacawa nàatalé, yá íimaca nalí:

—Núaquéi picutéericuéca. ¿Càinásicué piwàwa numànica pirípiná? —íimaca yái Pedroca.

²² Náimaca irí:

—Cornelio ibànùaca wía, abéeri úwi íiwacaliná, iyéerica machacàníri iyú Dios iicá, yèeri nacái Dios icàaluíniná. Macái judónai naicáca cámietaqueéri iyúni, yá nacái cáinináca naicácani. Dios yàasu ángel ichùulìacaté Cornelio ibànùanápiná wenàiwica namáidacaténá pía, yéewacaténá piacawa icapèe néré yéewanápiná Cornelio yéemìaca yái picàlidéeripináca irí —náimaca.

²³ Néese Pedro yeedáca yàataléwa nía. Yá nayamáacawa néeni Pedro yáapicha abéeri catá. Mapisáita àniwa yá Pedro yàacawa náapicha. Abénaméeyéi Jope iyacàlená mìnánai yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàacawa náapicha.

²⁴ Néese mapisáita àniwa nàanàaca Cesarea iyacàlená néré, chái Cornelio icùacatáica nàanàaca. Ipíchawáiseté nàanàaca, yáté Cornelio imáidaca néré yéenánáwi, yàcacawéeyéiná nacáwa cáininéeyéica Cornelio iicáca.

²⁵ Pedro yàanàaca icapèe néré, yá Cornelio imusúacawa íipunita yeedácaténá yàataléwani. Cornelio ibàlùacawa yùuluì ipùata iyúwa Pedro irí yàacaténá icàaluíniná.

²⁶ Quéwa Pedro imichàidacani. Yá íimaca irí:

—Pimichàa pibàlùacawa. Asìalicata nacái núaquéi càide iyúwa pía —íimaca yái Pedroca.

²⁷ Idècunitàacá Pedro itàaníca yáapicha, yá iwàlùacawa iicáca madécaná wenàiwica ìwacáidáyaquéeyéwa néré, càmíiyéi judío.

²⁸ Néese Pedro íimaca nalí:

—Píalíacuécawa judío íwitáisse càmita ibatàa wàwacáidáyacacawa piapichacué, piacué càmíiyéica judío, ibatàa wawàlùanápinátawa picapèe irìculé, càmitasa cayába cài wamàni. Quéwa Dios idéca yàalàaca núa càmínápiná quirínama casacàaca nuicáca áibanái, càmita nacái nuicá nía iyúwa canéeri iwèni Dios irípiná nía.

²⁹ Iná namáidacaalíté núa, yá nùanàaca néese aquialéta, càmita báawa nuínáidacawa nuwàwawa ìwali. Iná siùcade nuwàwa núalíacawa càiná ìwalicalícué pimáida núa —íimaca yái Pedroca.

³⁰ Yá Cornelio íimaca irí:

—Báinúaca èerica néese siùcáade, chàcatáicaté èeri càide iyúwa siùcade, nùyacaté chái nucapèe irìcuwa, imàaquéeri íichawa iyácaléwa, isutéeri yáawawa Dios íicha táicalénama. Yáté áiba asìali mèlumèluíri ibàle imàacaca yáawawa nuicácani.

³¹ Iimaca nulí: ‘Cornelio, Dios idéca yéemìaca yái pisutáanáca íicha. Cayábaca Dios iicáca yái piyúudàanáca catúulécanéeyéi wenàiwica.

³² Pibànùa wenàiwica Jope ìyacàlená néré namáidacaténá néese áiba asìali íipidenéeri Simón, íipidenéeri nacái Pedro. Yái Pedro ìyaca áiba Simón icapèe irícu, yáara ichùnièrica pírái úimamimi iwéndacaténá nía, idènièrica icapèewa manuíri úni idùlepi', cài úimaca nulí.

³³ Iná nubànùacaté nía ráunamáita nacutáca pía, yá pidéca pimànica nulí cayábéeri pílanàacainá. Siùcade macáita wàyaca chái Dios iicápiná, yá wawàwaca wéemìaca macáita tàacáisi Wacuériná Dios ichùulièrica picàlidáanápiná walíní –úimaca yái Cornelio.

Discurso de Pedro en casa de Cornelio

³⁴ Néeseté Pedro idàbaca icàlidaca nalíni. Yá úimaca nalí:

—Siùcade núalíacawa báisíri iyú Dios càmita iicá abéeri wenàiwica íwitáaná iyúwa cayábéeri áibanái íicha, néese iicáca macái wenàiwica íwitáaná abédanamata.

³⁵ Néese, cayábaca Dios iicáca náitáise canánama, macái wenàiwica íwitáaná yèeyéica icàaluíniná, imàníiyéica nacái cayábéeri.

³⁶ Dios idéca icàlidaca walí tàacáisi, wía Israel itaquénainámica. Dios icàlidaca walí yái cayábéeri tàacásica ímérerica Jesucristo imàacáanápiná wàyaca Dios yáapicha matuíbanáiri iyú. Yái Jesucristo, yácata macái wenàiwicanái Iiwacali.

³⁷ Píalíacuécawa cayába cainácalité ìya judiónái yàasu cáli imanuíca. Quéechatécawa Juan el Bautista icàlidaca nalíni iwàwacutáaná wenàiwicanái ibautizácawa, náasáidacaténá nawènúadacaté náitáise Dios irípiná. Néeseté Jesús idàbacaté yéewáidaca wenàiwica Galilea yàasu cáli íinata.

³⁸ Píalíacué nacáiwa Dios ibànùacaté Espíritu Santo Jesús ìwali icùacaténá Jesús íitáise manuísíwata, ichàiniadacaténá nacái, yái Jesús Nazaret ìyacàlená néesérica. Píalíacué nacáiwa Jesús yèepunícaté imànica yàacawa cayábéeri wenàiwicanái irí, ichùniacaté nacái macáita wenàiwica Satanás yùuwichàidéeyéica. Càité Jesús idé imànica Dios yàacawéeridacaináni.

³⁹ Wadéca waicáca macáita yái Jesús imàníiricaté Judea yàasu cáli íinata, Jerusalén ìyacàlená irícu nacái. Néese natàtìacani cruz ìwali, càité nanúacani.

⁴⁰ Néeseté másiba èeri irícu idécanáamíté nanúacani, yá Dios icáucàidacani. Néese Dios ibànùacaté Jesús imàacaca yáawawa waicácani, wáalíacaténáwa cáucani.

⁴¹ Jesús càmitaté imàaca yáawawa macái wenàiwica iicácani. Néeseté imàacaca yáawawa waicácani, wía Dios ínáidéeyéicatéwa ìwali báaluité imàacáanápináté iicáca cáucani, yái Jesúsca. Yá nacái wayáacaté wayácaléwa yáapicha idécanáamíté imichàacawa yéetácáisi íicha.

⁴² Néeseté Jesús ichùulìacaté wacàlidáanápiná israelitanái iríni, yái tàacáisi ímérerica Dios idéca imàacaca Jesús icàlidáanápiná báawéeyéi iináwaná ìwali, cáuyéica, yéetéeyéimiwa nacái, yùuwichàidacaténá níawa càiripináta nabáyawaná ìwalísewa, èeri imáalàacaalípináwa.

⁴³ Ipíchawáiseté Jesús yàanàaca aléi èeri irículé, yáté macáita profetanái nacàlidacaté iináwaná ìwali. Nacàlidacaté nacái Dios imàacáanápináté iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná íicha, Jesús yéetácáinátéwa nabáyawaná ìwalíise, caw-inácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái –úimaca yái Pedroca.

Los no judíos reciben el Espíritu Santo

⁴⁴ Néeseté idècunitàacá Pedro icàlidaca nalíni, yá Espíritu Santo iricùacawa nàwali icùacaténá náitáise macáita níai yéemièyéica Pedro icàlidáaná nalíni, neebáidacainá yái tàacáisisca.

⁴⁵ Níai judío yeebáidéeyéica Jesús itàacái yàacawéeridéeyéica Pedro, náináidacawa manuísíwata naicáidaca càmíiyéi judío irí Dios yàacáináté Espíritu Santo càmíiyéi judío irí nacái.

46 Judíonái yéemìaca nacái càmíiyéi judío itàaníca áiba tàacáisi iyú, càmíiri èeri mìnánái itàacái, nàaca nacái Dios irí cayábéeri.

47 Néese Pedro íimaca:

—Dios idéca ibànùaca Espíritu Santo nàwali yàacawéeridacaténá níai càmíiyéica judío càide iyúwaté ibànùaná Espíritu Santo wàwali, wía judíoca. Wàacué wabautizáca nacái nía. Canáca yéewaná wamáisanìaca náicha nabautizáanáwa —íimaca yái Pedroca.

48 Yá Pedro ichùulìaca yáapichéeyéwa ibautizáca níai càmíiyéica judío Jesucristo íipidená ìwali násáidacaténá neebáidaca Jesús itàacái. Néese níai càmíiyéica judío nasutáca Pedro íicha iyamáanápináwa náapicha másibáwanái èeri.

11

Informe de Pedro a la iglesia de Jerusalén

1 Néeseté apóstolnái, nía nacái yeebáidéeyéica Jesús itàacái iyéeyéicaté Judea yàasu cáli iinata néemìaca càmíiyéi judío iináwaná ìwali neebáidacaté Dios itàacái càide iyúwa judíonái yeebáidáanátē.

2 Quéwa idécanáamíté Pedro yèepùacawa Jerusalén iyacàlená néré àniwa, néese abénaméyéi judío yeebáidéeyéica Jesús itàacái natàaníca ìwali yái Pedro imànínáca càmíiyéi judío yáapicha.

3 Náimaca Pedro irí:

—¿Cánáté pìa pipáchiaca nàatalé níara càmíiyéica judío? ¿Cáná piyáa piyáacaléwa náapicha? —náimaca.

4 Néese Pedro icàlidaca nalí macáita yái idàbáanácaté ichàbacawa. Yá íimaca nalí:

5 —Nùyacaté Jope iyacàlená irìcu. Idècunitàacá nusutáca núawawa Dios íicha, yá nuicácaté yéenáwanási nacáiri. Nuicácaté áiba wawàsi càiri iyúwa manuíri sábana iricùacawa chènuníise, idacùacanéeri ipùata báinúacanama yéenúlusi iyú. Yáté iricùacawa nùatalé.

6 Nuicáidacaté cayába irí nuicácaténá càinácaalí wawàsi ìya sábana irìcu, yá nuicáca macái pírái iwitáaná, cuwèesinái nacái, àapinái nacái, cuìpìranái nacái, macái iwitáaná iyéeyéica chái èeri irìcu.

7 Yáté nuémìaca tàacáisi. Iimaca nulí: ‘Pimichàawa, Pedro. Pinúa piyáawa níá’, íimaca nulí.

8 Quéwa núumacaté irí: ‘Càmíiri, Nuíwacali. Canácatáita nuyáa níai casaquèeyéica waicáca, profeta Moisés ichùulìacainátē wía judíoca pinùmalìcuíse ipíchaná wayáaca níá’, cài núumaca.

9 Néese yái tàacáisi chènuníisérifica íimacaté nulí àniwa. Iimaca nulí: ‘Masacàacaalí Dios imànica áiba wawàsi, yá picá píma ìwali casacàacani’, íimaca.

10 Máiisa yàawiría nuicácaté sábana nacáiri iricùacawa, nuémìa nacái tàacáisi. Yáté macáita yèepùa imichàacawa chènuniré àniwa.

11 Yáta másiba asìanái Cesarea iyacàlená néeseyéi nàanàacaté nucapèe néré wàyacatáica. Náiwacali ibànùacaté níia nacutáanápiná núa.

12 Yáté Espíritu Santo ichùulìaca nùacawa náapicha, ipíchaná achúmaca nuínáidacawa nuwàwawa ìwali. Níái seis namanùbaca wéenánái nacái nàacatéwa núapicha. Macáita wawàlùacatéwa áiba asìali icapèe irìculé.

13 Yái asìalica icàlidaca walíni iicácaté ángel icapèe irìcu. Yá ángel íimacaté irí: ‘Pibànta wenàiwica Jope iyacàlená nérépiná namáidacaténá néese Simón íipidenéeri nacái Pedro.

14 Yái Pedroca icàlidapiná piríwani càinácaalí iyú píalimá piwasàaca píawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, pía nacái, péenánái nacái’, íimacaté yái ángelca.

15 Néseté idécanacáita nudàbaca nucàlidaca nalíni, yá Espíritu Santo yàanàaca nàwali, yàacawéridacaténá nía, càide iyúwaté Espíritu Santo yàanàanáté wàwali báaluíté.

16 Néseté nuwàwalica tàacáisi Wáiwacali icàlidéericate walí. Iimacaté: ‘Báisíta Juan el Bautista ibautizácaté wenàiwicanái úni yáculé. Quéwa mesúnamáita Dios ibànùapinácué piríwa Espíritu Santo, yái yàacawéridéeripinácuéca pía, ibautizácaténácué píwitáise Espíritu Santo ichàini iyú’, iimaca yái Wáiwacalica.

17 Uwé, Dios idéca yàaca Espíritu Santo càmíyéi judío irí càide iyúwaté yàanáté walíni, wía judíoca, weebáidacaalíté Wáiwacali Jesucristo itàacáwi, íná canáca yéewaná wapéliaca Dios ípunita, canáca yéewaná wamáisanìaca náichani, yái Espíritu Santoca –iimaca yái Pedroca.

18 Néese níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái iyéeyéica Jerusalén iyacàlená irìcu, nadécanáami néemìaca yái tàacáisica, yá càmita quirínama natàaníca báawéeri iyú Pedro ìwali, néese nàaca Dios irí cayábéeri. Yá náimaca:

—¡Dios idéca ibatàaca càmíyéi judío nawènúadaca nacái náwitáisewa irípiná yéewacaténá nacái nadèniaca nacaucawa càmíiri imáalàawa, càide iyúwa wàyáaná, wía judíoca! —náimaca.

La iglesia de Antioquía

19 Nadécanáamiténanúaca Esteban Jerusalén iyacàlená néeni, yá nadàbacaté namànica ùwicái yeebáidéeyéi ípunita canánama. Iná napìacatéwa áibalépiná. Abénaméeyéi yàacatéwa Fenicia yàasu cáli nérépiná. Aibanái yàacatéwa Chipre yàasu iwàwata nérépiná. Aibanái yàacatéwa Antioquía iyacàlená nérépiná. Nacàlidacaté Jesucristo iináwaná ìwali abéta judónái irí. Càmita nacàlida càmíyéi judío iríni.

20 Aibanáita yeebáidéeyéi Jesús itàacái Chipre yàasu iwàwata néeséeyéi, Cirene iyacàlená mìnánai nacái áibanái, nàanàacaté Antioquía iyacàlená irìculé. Nadàbacaté nacàlidacani càmíyéi judío irí. Nacàlidaca nalí Jesús iináwaná Wáiwacalicaní.

21 Wáiwacali íwitáise cachàiníri iyacaté nalí, ínáté yéewa manùbéeyéi wenàiwica namàcacaca náichawa náwitáise bàaluisàimiwa, yá neebáidaca Wáiwacali itàacái.

22 Néese, níái yeebáidéeyéica Jesús, Jerusalén iyacàlená néeníiyéica néemìaca Antioquía iyacàlená mìnánai iináwaná. Yá nabànùaca Bernabé yàacaténáwa Antioquía iyacàlená nérépiná.

23 Bernabé yàanàacaté néré, yá yáalíacawa Dios imànica nalí cayábéeri. Iná casímáica Bernabé iwàwa, iyanídacawa náapicha. Yàalàaca nía, ichàiniadaca nacái nawàwa canánama, cachàiníinápiná náwitáise neebáidáanápiná mamáalàacata Wáiwacali itàacái tài íméeri iyú.

24 Cayábéericainá íwitáise yái asìalica, yái Bernabéca, Espíritu Santo icùacáiná íwitáise. Yeebáida Dios itàacái manuísíwata tài íméeri iyú. Càita áibanái manùbéeyéi àniwa néemìaca Bernabé icàlidáaná nalíni, yá nawènúadaca náwitáisewa neebáidacaténá Wáiwacali itàacái.

25 Néseté Bernabé yàacawa Tarso iyacàlená irìculé icutácaténá Saulo. Idécanáamiténanàacani, yá itéca Saulo Antioquía iyacàlená néré.

26 Bernabé, Saulo yáapicha nàyatcaté néré abéeri camuí náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Néewáidacaté madécaná wenàiwica. Antioquía iyacàlená néeni áibanái nàacaté yeebáidéeyéi ípidenápiná cristianonái, ímáanáca Cristo yéewáidacalénai, Cristo yáapichéeyéi nacái ímáanáca.

27 Néenialíté abénaméeyéi profeta itàaníiyéica Dios inùmalícuíse nàacatéwa Jerusalén iyacàlená ícha, yá nàanàaca Antioquía iyacàlená néré.

28 Abéeri néená, ípidenéeri Agabo, ibàlùacawa nàacuéssemi, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá Espíritu Santo icùaca Agabo íwitáise

icàlidacaténá nalí tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Yá icàlidaca nalíni iyáanápinátē máapicái cachàiníri iyú nàasu cáli néré, yáí Israel yàasu cálida. Càité ichàbacawa néesetécáwa idècunitàacá emperador romanosàiri Claudio icùaca macái cáli imanùbaca.

²⁹ Iná Antioquía iyacàlená mìnánai yeebáidéeyéica Jesús itàacái naináidacatéwa nabànùanápinátē plata iyúwa ofrenda nayúudàacaténá áibanái yeebáidéeyéica Jesús iyéeyéica Judea yàasu cáli ínata. Macái wenàiwica imanùbaca nabànùaca plata iyúwata nálimáaná namàacaca ofrenda.

³⁰ Càité nàwacáidaca plata, yá nabànùacani iyúwa ofrenda náapicha níai Bernabé, Saulo nacái natécaténáni ancianonái irí icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái Judea yàasu cáli ínata, nayúudàacaténá catúulécanéeyéi wenàiwica yeebáidéeyéi Jesús itàacái.

12

Muerte de Santiago y encarcelamiento de Pedro

¹ Néenialíté rey Herodes idàbaca yùuwideca imànica abénaméeyéi yeebáidéeyéi Jesús itàacái Jerusalén iyacàlená néeniyéica iyaca. Herodes idàbacaté yùuwichàidaca níia.

² Herodes ichùulìaca úwinái iwichùaca Santiago íicha íwita, yéetácaténátewa, yámi Juan ibèerimica.

³ Néese, yáí Herodesca, yáalíacawa casíimáica judío íiwacanánai ìwali yáí yéetáanácawéi Santagomica, íná ichùulìaca úwinái íibàaca Pedro nacái. Yá náibàacani judiónái yàasu culto Pascua yaalí nayáacaalíté pan càmíri idènìa levadura.

⁴ Idécanáamiténáibàaca Pedro, néese Herodes ichùulìaca nacùaca Pedro presoíyéi ibànalícu. Ichùulìaca nacùacani, níai úwinái báinúaca náiwitáaná imanùbaca. Nàyaca báinúacanama úwinái macái náiwitáaná imanùbaca. Herodes iwàwacaté ichàbáidaca Pedro judónái irí nanúanápináni Pascua yàasuná culto idénáami.

⁵ Càité Pedro iyaca presoíyéi ibànalícu. Nacùaca cayábani. Quéwa manùbéeyéi yeebáidéeyéica Jesús itàacái nasutáca Dios íicha Pedro irípiná manuísíwata mamáalàacata.

Dios libra de la cárcel a Pedro

⁶ Yáta catáca mapisáipináta Herodes ichàbáidapinátē Pedro judónái irí, nanúanápináni, yá Pedro iimáca iyaca bamuchúamibà náicha pucháiba úwinái. Pedro nadacuèri pucháiba cadena iyú. Aibanái úwi ibàluèyéiwa presoíyéi ibàna inùma néeni nacùaca presoíyéi ibàna ipíchaná Pedro imusúacawa.

⁷ Yáta Dios yàasu ángel yàanàaca néré, ibàluacawa mawiénita Pedro irí. Yá camalási ipuníada presoíyéi ibàna irículé. Néese ángel icapèedaca Pedro ibàlì ìwali icawàidacani. Yá iimaca Pedro irí: “¡Caquialéta, pimichàawa!” iimaca yáí ángelca. Yáta pucháiba cadena icaláacawa Pedro icáapi íicha.

⁸ Yá ángel iimaca Pedro irí: “Pìwali pibàlewa, pizapatoni nacáiwa”, iimaca yáí ángelca. Idécanáami Pedro imànica càide iyúwaté ángel iimáaná irí, yá ángel iimaca irí àniwa: “Peedá pìas ruana nacáiriwa, piúca pìwalíisewani. Pìawa núamiwáise”, iimaca irí yáí ángelca.

⁹ Yá Pedro imusúacawa ángel yáamiwáise. Càmita yáalíawa asáisí báisícalíni, ángel imusúadáanácani presoíyéi ibàna irícuíse. Pedro iyúunáidaca yéenáíwanási nacáiri cài iicáca meedá.

¹⁰ Nachàbacatéwa idàbáanéeyéi úwi íicha, néese nachàbacawa áibanái íicha àniwa icuèyéica presoíyéi ibàna. Nàanàaca inùma néré, yáí manuíri inùma yáawami hierroírita, namusúacatáipináca carretera irículé yàcalérícu, yá inùma yàacùacawa yàasu wawàsitawa meedá. Yá namusúacawa íicha.

Nèepunícanáamiwa abéeri carretera irìcubàa, yáta ángel imàacaca Pedro abéerita.

¹¹ Néese átata Pedro yáalíacawa imusúacatéwa náicha. Yá íimaca iríwa: “Siùcade núalíacawa báisiiri iyú, Dios idéca ibànùaca yàasu ángelwa nùatalé imusúadacaténá núa Herodes íicha, náicha nacái níara judíoca iwàwéyéica inúaca núa”, íimaca iríwa yái Pedroca.

¹² Idécanáami íináidacawa ìwali macáita iyáaná, néese yàacatéwa María icapèe néré, úai Juan yáatúaca. Yái Juanca áibaalí íipidená Marcos. Quéechatécáwa madécaná wenàiwica ìwacáidáyacacawa néré, yá nasutáca nàyaca Dios íicha.

¹³ Pedro inúacaté bàachawáiséerica iwáiná inùmaca, yá abéechúa mànacàu íipidenéechúa Rode umusúacawa capìi íicha, ùacatéwa mawiénita iwáiná inùma irí uémìacaténá néré cawinácaalí cài isàna néese.

¹⁴ Ualíaca uémìaca Pedro itàacái, quéwa càmita ùacùa irí iwáiná inùma, máinícainá casímáica úa íná upìacawa capìi irìculé àniwa ucàlidaca nalíni Pedro ibàlùanáwa bàachawáiséeri iwáiná inùma néeni.

¹⁵ Yá náimaca ulí:

—¡Máiwitáiseca pía! —náimaca ulí. Quéwa úumaca báisícatani. Néese náimaca:

—Canácani. Iwàwa cáurimica meedá yáara cài péemìaca isàna —náimaca ulí, nayúunáidacáiná úwinái nanúacaténi.

¹⁶ Idècunitàacá natàaníca capìi irìcu, quéwanáta Pedro inúaca mamáalàacata bàachawáiséeri iwáiná inùma. Néese nàacùaca bàachawáiséeri iwáiná inùma, yá naicáca Pedro ibàluèricawa néeni. Yá náináidaca manuísíwata naicáidaca irí.

¹⁷ Néese Pedro yúucaca icáapiwa nalí masànanacaténá nía. Yá icàlidaca nalíni càinácaalíté iyú Wáiwacali imusúadacani presoíyéi ibàna irìcuíse. Yá íimaca nacái nalí:

—Picàlidacué Santiago iríni, yái Wáiwacali iméeréerica. Picàlidacué nacái nalíni, níara yáapichéyéica yeebáidéyéica Jesús itàacái —íimaca yái Pedroca. Néese Pedro yàacawa náicha áibalépiná.

¹⁸ Néeseté mapisáita àniwa, cáanáica úwinái napìanícawa presoíyéi ibàna irìcubàa nacutáca Pedro, néemíaníca nacáwiáca lúasi iyú, càmicáiná nadé nàanàaca Pedro.

¹⁹ Herodes ichùulìacaté nacutácani, quéwa càmita nálimá nàanàacani. Iná Herodes isutáca yéemìawa naináwaná, níái úwi icuèyéicaté Pedro presoíyéi ibàna irìcu. Yá ichùulìaca yàasu wenàiwicawa nanúanápiná níái úwica. Néese Herodes yàacatéwa Judea yàasu cálí íicha iyacaténá Cesarea iyacàlená irìcu.

La muerte de Herodes

²⁰ Néeseté calúaca rey Herodes áibanái yáapicha, Tiro iyacàlená mìnánáica, Sidón iyacàlená mìnánái nacái. Iná níái pucháiba yàcalé mìnánáica natàaníca náapichawáaca, yá abédanamata namànica náwitáisewa nàanápináwa Herodes yàatalé natàanícaténá yáapicha éeréeri iyú, yéewacaténá cayábaca iicáca nía àniwa. Nàaca plata Blasto irí, abéeri Herodes yáapichéeri máiniiri cachàini, nawàwacáináté Blasto itàaníca nawicáu Herodes yáapicha, yéewanápiná Herodes ibatàa nàyaca matuíbanáita. Iwàwacutácaté nàyaca cayába Herodes yáapicha nawènìacaténáté yàacàsi áiba cálí néeni Herodes icuèricaté.

²¹ Herodes imàacaca nalí abé èeri nàwacáidáyacáanápináwa yàatalé. Idéca èeri yàanàaca, yá Herodes ìwalica ibàle cawènìriwa. Néese yàacawa wenàiwicanái yàacuéssemi, yá yáawinacawa yàasu yàalubáisi chènuníri íinatawa.

²² Yá idàbaca icàlidaca nalíni. Néese níái wenàiwica yéemièyéica Herodes irí nadàbaca cài namáidáidaca: “¡Yái icàlidéerica walíni càmírita asíali, néese abéeri chènuníséericani!” cài namáidáidaca mamáalàacata, Dioscáinásatáni, yái Herodesca, náimaca.

23 Yáta Wáiwacali yàasu ángel ibànùaca uláicái Herodes ìwali, càmicáiná Herodes yàa Dios icàaluíniná, néese imàcacacáita wenàiwicanái yàaca irí cayábéeri, Dioscáinásatáni, yái Herodesca, náimaca. Néeseté Herodes yéetácawa cáiwíri iyú, enìsi nacáiyéi iyáacáiná iyapicúa irìcuíse ipíchawáiseté yéetácawa.

24 Quéwa níái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái nacàlidaca nàacawa Dios itàacái mamáalàacata áibanái wenàiwica irí. Yá manùbéeyéi neebáidacaní macái yàcalé.

25 Idécanáamíté Bernabé, Saulo nacái namáalàidaca namànica náibaidacaléwa Dios irípiná, yáté nèepùacawa Jerusalén iyacàlená íicha. Yá natéca náapichawa Juan, iípidenéeri nacái Marcos.

13

Bernabé y Saulo comienzan su trabajo misionero

1 Madécaná Antioquia iyacàlená mìnánái neebáidacaté Jesús itàacái. Abénaméeyéi profeta, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica nàyacaté yeebáidéeyéi yèewi. Càica náipidená: Bernabé; Simón nacái, áibaalí iípidená Negro; Lucio nacái, Cirene yàasu cáli néeséeri; Manaén nacái, idàwinèericatewá rey Herodes yáapicha, yái Herodes icuèricaté Galilea yàasu cáli; Saulo nacái áiba.

2 Aiba èeri namànicaté nàyaca culto Wáiwacali irí, namàacaca náichawa nacái nayácaléwa. Yáté Espíritu Santo íimacaté nalí: “Peedácué pèewíisewa nulípiná níái Bernabé, Saulo nacái namànicaténá càide iyúwa nuwàwáaná namànica”, íimaca yái Espíritu Santoca.

3 Néese nasutáca Dios íicha nalípiná àniwa, namàaca náichawa nacái nayácaléwa mamáalàacata, yá namàacaca nacáapiwa nàwali, níái Bernabé, Saulo nacái. Néese nabànùaca nía, náibaidacaténáté Dios irípiná.

Los apóstoles en Chipre

4 Néeseté namànica càide iyúwa Espíritu Santo ibànùaná nía, yá Bernabé, Saulo nacái nàacatéwa Seleucia iyacàlená néré, mawiéníri iyaca manuíri úni irí. Néenita nawàlùacawa nave irìculé, yá nàacawa úni yàasu iwàwata iínatalé iípidenácatlé Chipre.

5 Idécanáamíté nàanàaca néré, yá nawàlùacawa Salamina iyacàlená irìculé. Yá nadàbaca nacàlidaca nalí Dios itàacái judiónái yéewáidacàalu irìcu. Juan Marcos yàacawa náapichá nacái iyúudàacaténá nía.

6 Yá nàacawa iwàwata imanuíca macáita yàcalé imanùbaca iyéerica iwàwata iínata. Yá nàanàacaté Pafos iyacàlená néré. Nàanàaca judíosáiri iípidenéerica Barjesús. Yácata camàliquéeri. Itàaníca ichìwawa. Iimaca ìwaliwa itàanícasá Dios inùmalícuíseta, quéwa ichìwa meedá.

7 Yái camàliquéeri iyaca gobernador yáapicha, yái gobernador iípidenéerica Sergio Paulo, abéeri cáalíacáiri icuèricaté manùbéeyéi wenàiwica. Yái gobernadorca imáidaca yàataléwa Bernabé, Saulo nacái, gobernador iwàwacáináté yéemìaca Dios itàacái.

8 Quéwa yái camàliquéerica, iípidenéerica Elimas griego itàacái iyú, yùuwídeca imànica apóstolnái. Iwàwa nacái iwènúadaca gobernador iíwitáise ipíchaná yeebáidaca Dios itàacái.

9 Néese Saulo, iípidenéeri Pablo griego itàacái iyú, Espíritu Santo icuèri iíwitáise, yá iicáidaca machacàníri iyú Elimas irí.

10 Yá íimaca irí:

—Pía cachìwéerica, báawéeri meedá, Satanás nacáiri íiwitáise, pía, nàuwideca canánama cayábéeyéi íiwitáise. ¿Cáná càmita piyamáida piwènúadaca Dios itàacái pichìwa iyúwa?

11 Iná siùcade Dios yùuwichàidapiná píawa. Matuípináca píawa maléená èerita. Càmita píalimá piicáca èeri icamaláwa —íimaca yái Pabloca. Yáta catáca Elimas iicáca. Yá icutáca wenàiwica itécaténáni icáapi ìwali, càmicáiná yáalimá iicáca ituí iyúwa.

12 Yá idécanáami gobernador iicáca càinácalí iyáaná, yá yeebáidaca, íináidacaináwa manuísíwata Wáiwacali itàacái ichàini ìwali.

Pablo y Bernabé en Antioquía de Pisidia

13 Néeseté Pablo iwàlùacawa nave irìculé iyéerica Pafos íidalutalená néeni yàacawéeyéiná yáapichawa. Yá nàacawa manuíri úni yáacubàa Perge íidalutalená néré, iyéerica Panfilia yàasu cáli ínata. Quéwa Juan Marcos yèepùacatéwa náicha Jerusalén iyacàlená nérépiná.

14 Yá Pablo, Bernabé nacái nachàbacatéwa Perge iyacàlená íicha, nàacawa machacànita Antioquía iyacàlená irìculé. Yái yàcalé iyaca Pisidia yàasu cáli ínata. Yá nawàlùacatéwa judónái yéewáidacàalu irìculé, sábado, judónái iyamáidacatáicawa. Pablo, Bernabé nacái náawinacawa néré néemìacaténá naléeca Dios itàacái.

15 Néese judónái yéewáidacàalu íiwacanánai naléeca nalí Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté, áibanái profeta itànèericaté nacái. Néese nabànùaca tàacáisi Pablónái irí. Yá náimaca Pablónái irí:

—Wéenánái, pidènìasicué tàacáisi pìalèeripinácué iyú wenàiwica, ára picàlidacué walíni —náimaca Pablónái irí.

16 Néese Pablo imichàa ibàlùacawa, yá yúucaca nalí icáapiwa masànanáapiná nía. Yá íimaca nalí: “Péemìacué, píacué israelitaca, píacué nacái càmíiyéica judío, yèeyéica Dios icàaluíniná.

17 Yái Dios icuèrica Israel itaquénainámi yeedácaté wàawirináimi yàasunáipináwa. Dios imàcacaté madécanáca nía idècunitàacá nàyaca Egipto yàasu cáli ínata, càmírica nàasu cáli. Néeseté Dios iwasàaca nía ichàini iyúwa íicha yáara cálica.

18 Ewitaté nawènúadacáaníta náiwitáisewa Dios íicha, càicáaníta icùacaté nía cuarenta camuí idècunitàacá nèepunícawa chûrì manacúali yùucubàa càinawàiri, canáctalé wenàiwica.

19 Néeseté Dios imáalàidacaté siete namañùbaca wenàiwica íiwitáaná iyéeyéicaté Canaán yàasu cáli ínata yàacaténátē nàasu cáli wàawirináimi irí.

20 Càité Dios imànica wàawirináimi irí cawàwanáta cuatrocientos cincuenta camuí.

“Néeseté Dios ibànùaca nalí náiwacanánáipiná nacùacaténátē nía àta profeta Samuel yàasu èeripinaté.

21 Néeseté wàawirináimi nasutáca Dios íicha wawàsi imàacáanápinátē nalí abéeri rey icuèripiná nía. Yá Dios imàcacaca nalí rey icuèripinácaté nía cuarenta camuí. Yái idàbáanéeri reyca íipidenácaté Saúl, yái Cis lirica, Benjamín itaquérinámi.

22 Néeseté Dios càmita quirínama ibatàa Saúl icùaca israelitanái. Yá Dios imàcacaté rey David icuèripinátē israelitanái Saúl yáamiricubàami. Dios íimacaté David ìwali: ‘Yái Davidca, Isaí lirica, cayába nuicáca íiwitáise. Núalíacawa iwàwa imànica macáita càide iyúwa nuwàwáaná’, cài íimaca yái Diosca.

23 Yái rey Davidca idènìaca itaquérinámiwa, íipidenéeri Jesú. Dios ibànùacaté Jesú iwasàacaténá Israel itaquénainámi Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, càide iyúwaté Dios icàlidáaná bàaluité.

24 Ipíchawáiseté Jesús yàanàaca, Juan el Bautista icàlidacaté tàacáisi macái Israel itaquénánámi irí. Icàlidaca nalíni iwàwacutáanáté nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná, nabautizáanápiná nacáifa, náasáidacaténá nawènúadacaté náiwitáisewa báawéeri íicha.

25 Néese mawiénicaté Juan yàasu èeri yéetáanápinátewa, yá íimaca: ‘Núa càmíri Mesías, icuèripiná israelitanái càide iyúwacué pínáidáanáwa nùwali, néese áiba yàanàapiná núamirícuabàawa máiníri cachàinica nuícha. Nuicáca núawawa iyúwa yàasu wenàiwica càmíri cachàini náicha canánama, máinícaíná cayábéerica nuíchani’, íimacaté yái Juan el Bautistaca.

26 “Píacué nuénánáica, Abraham itaquénánámi, píacué nacái càmíiyéica judío yèeyéica Dios icàaluíniná, Dios idéca ibànùacuéca pirí yái tàacáisisca píalíacaténácuéwa Jesús iwàwaca iwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

27 Siùcade nucàlidacué piríni. Níara Jerusalén iyacàlená mìnánáica, nía nacái náiwacanánáica, càmitaté náalíawa cawinácaalíni yái Jesúscia. Siùcade mamáalàacata càmita náalía néemlaca càinácaalí íimáaná macáita tàacáisi profetanái itànèericaté Jesús iináwaná ìwali, éwita naléecáanítani néewáidacàalu irícuwa sábado imanùbaca nayamáidacatáicawa. Iná nachùullacaalíté úwinái inúaca Jesús, yáté judiónái namànicaté macáita càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi Jesús iináwaná ìwali.

28 Ewitaté càmicáaníta nàanàa Jesús ìwali ibáywanaá nanuérípiná ìwalíiseni, càicáaníta nasutáca Pilato gobernador íicha wawàsi ichùulìanápináté úwinái natàtacaca Jesús cruz ìwali. Càité yéetácawa.

29 Néese nadécanáamíté namànicá irí macáita càide iyúwaté Dios itàacái icàlidáanácani Jesús ìwali, yáté áibanái nalicùadacani cruz ìwalíise. Yá nabàlìacani.

30 Quéwa Dios imichàidacaté Jesús yéetácáisi íicha.

31 Yáté manùba èeri Jesús imàcacaté yáawawa naicácani níai yèepuníyéicatéwa yáapicha Jerusalén iyacàlená néré Galilea yàasu cáli íicha. Siùcade nacàlidaca nàacawa Jesús iináwaná ìwali wenàiwicanái irí.

32 “Càita wacàlidacuéca piríni yái cayábéeri tàacáisisca: Dios idéca imànicá macáita càide iyúwa icàlidáanáté cáimiétacanéeri iyúni wàawirináimi irí.

33 Iná siùcade Dios idéca imànicá walíni wíá nataquénánámica càide iyúwaté icàlidáaná tàacáisi wàawirináimi irí, ímíerica imichàidáanápináté Jesús yéetácáisi íicha. Yái rey Davidca nacái itànàacaté tàacáisi Jesús iináwaná ìwali pucháibáaná salmo irícu, David itànàacáináté tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Dios íimacaté Iiri iríwa: ‘Píacata Nuìrica; siùcade nudéca numàacaca èeri mìnánái náalíacawa Nuìrica pía’, cài íimacaté yái Diosca.

34 Dios icàlidacaté walíni imichàidáanápináté Jesús yéetácáisi íicha ipíchaná iinámi ibadácawa. Càité Dios íimaca walí profeta Isaías yàasu tàacáisi iyú. Dios íimacaté israelitanái irí: ‘Nucàlidacaté rey David irí tàacáisi mabáywanaéeri, cáimiétacanéeri iyú machìwéeri nacái, ímíerica numàníinápináté irí cayábéeri. Yá numànipinácué pirí macáita yái cayábéerica nucàlidéericaté ìwali David irí’, íimacaté yái Diosca.

35 Básíta Dios idéca imànicá càide iyúwaté íimáaná, càmitaté imàaca Jesús iinámi ibadácawa, ináté rey David itànàaca áiba salmo Dios Iiri inùmalìcuíse. Dios Iiri íimacaté: ‘Càmita pimàacapiná ibadácawa yái nuináca, núa pìasú wenàiwicaca mabáywanaéerica’, íimacaté yái Dios Iirica.

36 Uwé, siùcade macáita wáalíacawa rey David icùacaté israelitanái càide iyúwaté Dios iwàwáaná. Néeseté béericalíténi, yá yéetácawa, yái Davidmica, yá nabàlìacani yàawirináimi yàasu càliculi irículéwa. Yáté ichéecami ibadácawa.

37 Quéwa yái Jesús, Dios imichàidéericaté yéetácáisi íicha, càmitaté iiná ibadáwa.

38-39 Iná píacué nuénánáica, wacàlidacué pirí yái tàacásica: Peebáidacaalícué Jesús itàacáí, yásí Dios imàcacué iwàwawa pibáyawaná íichawa. Bàaluité profeta Moisés itànàacaté Dios itàacáí, yái tàacásica icàlidéericaté nalíni càinácalíté Dios iwàwaca wàawirináimi nàyaca, wía nacái. Quéwa, éwita wamànicaalí macáita càide iyúwa Moisés itàacáí íimáanátá, càicáaníta càmita Dios iicá wía iyúwa mabáyawanéeritá. Néese, siùcade weebáidacaalí Jesús itàacáí, yásí Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha, mabáyawanáca iicáca nacái wía, éwita càmicáníta mabáyawaná wía.

40 Iná cayábacué, nuénánáí, ipíchanácué Dios yàasu yùuwichàacáisi yàanàaca piwali càide iyúwaté profetanáí itànàanáté tàacásica Dios inùmalícuíse. Dios iimacaté:

41 ‘Péemìacué cayába, píacué báawéeyéica iicáca núá. Picalùadacuéwa, néese péetácuéwa, mesúnamáicaináta nubànùacué piwali manuíri yùuwichàacáisi, càulenéeripiná peebleidaca iináwaná ìwali, éwita áibanáí icàlidacáaníta pirícué yùuwichàacáisi iináwaná ìwali’, càité íimaca yái Diosca”, iimacaté nalí yái Pablo.

42 Yá Pablo imáalàidaca icàlidaca nalíni. Idècunitàacá namusúacawa judiónáí yéewáidacàalu irícuíse, yá càmíiyéí judío nasutáca Pablo íicha wawàsi yèepùanápináté icàlidacaténá nalíni àniwa, yái tàacásica, áiba sábadopináté nayamáidacatáicawa.

43 Idécanáamíté namáalàidaca namànica culto, yá namusúacawa macáita yéewáidacàalu íicha, yá manùbéeyéí judiónáí yàacawa náapicha níái Pablo, Bernabé nacái; áibanáí nacái càmíiyéí judío, yeebéeyéí quéwa càiyéide iyúwa judiónáí yeebáidáaná Dios itàacáí, níacata yèeyéicatéwa Pablónáí yáapicha. Yá Pablónáí yàalàaca níá neebáidáanápiná mamáalàacata Wáiwacali itàacáí, yéewacaténá Dios imànica nalí cayábéeri.

44 Néese áiba sábado àniwa judiónáí iyamáidacatáicawa, batéwa macáita wenàiwica iyéeyéica yàcalé irícu nàwacáidáyacacawa néré néemìacaténá Pablónáí icàlidáaná nalí Wáiwacali itàacáí.

45 Quéwa abénaméeyéí judío íiwacanánáí naicácainá madécaná wenàiwica ìwacáidáyaqueyéicawa, yá calúaca níái judío íiwacanánáica, cayábacainá wenàiwica iicáca náicha Pablónáí, níái apóstolca. Yá judío íiwacanánáí nadàbaca natàaníca casaquèeri iyú Pablo ìwali. Natàaní nacái báawéeri iyú ìwali, yái tàacásica Pablo icàlidéerica wenàiwicanái irí.

46 Iná Pablo, Bernabé nacái nacàlidaca judiónáí iríni macàaluínináta. Yá náimaca:

—Quéecháwanáimi iwàwacutácaté wacàlidacuéca piríni, píacué judíoca, quéwacué pidéca piwènúadaca plíwitáisewa Dios itàacáí íicha, càmicainácué piwàwa picáucawa càmíiri imáalàawa. Iná péemìacué cayába, siùcade wàaca wacàlidaca Dios itàacáí càmíiyéí judío irí.

47 Wáiwacali idéca ichùulìaca wía, càide iyúwaté profeta Isaías itànàaná Dios itàacáí. Wáiwacali iimacaté:

‘Nudéca nuedáca pía péewáidacaténá càmíiyéí israelita, càide iyúwa camalási icànnacaalí nàwali, náalíacaténáwa nùwali. Picàlidáanápiná nalíni, nuwàwaca nuwasàaca níá Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, macái èeri mìnánáí iyéeyéica macái cáli déecuíséeyéí’, iimaca walí yái Wáiwacalica —náimaca níái Pablónáica.

48 Néese idécanáami càmíiyéí judío yéemìacani, yá casíímáica nawàwa. Yá nàaca Dios irí cayábéeri itàacáí ìwali. Yá macáita wenàiwica Dios yèeyéica icáuca càmíiri imáalàawa, neebáidaca Pablónáí yàasu tàacásica.

49 Càité manùbéeyéi wenàiwica ìyéeyéica Pisidia yàasu cálí íinata néemìaca Wáiwacali itàacái.

50 Quéwa abénaméeyéi judío natàaníca báawéeri iyú Pablonái ìwali. Judónái itàaníca yàcalé íiwacanánai yáapicha, náapicha nacái abénaméeyéi inanái cáimiétacanéeyéica yeebáidéeyéica càide iyúwa judónái. Càita judónái nawènúadaca yàcalé íiwacanánai íwitáise nàuwidecaténá namànica apóstolnái. Yáté namusúadaca Pablonái nàasu cálí íichawa.

51 Néese, Pablonái nachùpìaca cálí ichùmalé nàabàli íichawa judónái iicápiná càide iyúwa judío íwitáise ìyáaná, násasídacaténá Dios yùuwichàidáanápinátē níái judíoca. Yá Pablonái yàacawa Iconio ìyacàlená nérē.

52 Níacata quéwa Antioquia ìyacàlená mìnánai yeebáidéeyéica Jesús itàacái, casímáica nawàwa manuísíwata, Espíritu Santo nacái icùaca náwitáise.

14

Pablo y Bernabé en Iconio

1 Néeseté Pablo, Bernabé nacái, nàanàaca Iconio ìyacàlená irìculé, yá nawàlùacawa judónái yéewáidacàlu irìculé. Yá nacàlidaca nalí Wáiwacali itàacái cáalíacáiri iyú, íná yéewa manùbéeyéi yeebáidaca nalíni, abénaméeyéi judío, áibanái nacái càmíiyéi judío.

2 Aibanáita quéwa judío càmíiyéi yeebáida, nawènúadaca yàcalé mìnánai íwitáise, càmíiyéica judío, nàuwidecaténá namànica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

3 Iná apóstolnái iyamáacatéwa néeni madécaná èerisíwata. Nacàlidaca nalíni cáalíacáiri iyú Wáiwacali inùmalícuíse. Yá Wáiwacali imàacaca nalí ichàiniwa nachùnìacaténá cáuláiqueyéi wenàiwica. Imàaca nacái namànica yáí càmírica wenàiwica idé imànica. Ináté yéewa macáita náalíacawa Pablonái icàlidaca tàacáisi Dios inùmalícuíse, báisíri iyú.

4 Níái wenàiwica ìyéeyéica yàcalé irìcu càmita abédanamata náwitáise náapichawáaca. Abénaméeyéi yeebáidaca judío íiwacanánai itàacái, áibanái abédanamata náwitáise apóstolnái yáapicha.

5 Néeseté abénaméeyéi judío, áibanái nacái càmíiyéi judío natàaníca yàcalé íiwacanánai yáapicha. Yá abédanamaca náináidacawa náibàanápiná Pablonái, nanúanápiná nacái nía íba iyú.

6 Quéwa Pablo, Bernabé nacái náalíacawa naináwaná ìwali, ínáté nàacawa náicha. Yá nàacawa áiba yàcalé nérē íipidenéeyéi Listra, Derbe áiba ìyéeyéica Licaonia yàasu cálí íinata. Ináté Pablonái nèepunícawa yàcalé imanùbaca ìyéeyéica mawiénibàa Listra, Derbe nacái íicha.

7 Nacàlidaca yáí cayábéeri tàacáisica, ímérifica Jesús iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

Apedrean a Pablo en Listra

8 Iyacaté áiba Listra ìyacàlená mìnali, éeruíri yàabàli, càmíri idé ìipìnáaníca. Yáawináanícawa meedá yácaináta imusúanáwa yáatúa íichawa. Canácatáita ìipìnáaní.

9 Yáí asiali yéemìaca tàacáisi Pablo icàlidéerica. Néese Pablo iicáidaca irí. Yá Pablo yáalíacawa éeruíri yàabàli yeebáidaca cayába yéewanápiná ichùnìacawa.

10 Néese Pablo íimaca irí cachàiníiri iyú:

—Pimichàawa pibàlùacawa machacàníri iyú piabàli iyúwa —íimaca yáí Pabloca. Yáta éeruíri yàabàli ipisìa imichàa ibàlùacawa. Yá idàbaca ìipìnáaníca.

11 Níái wenàiwica idécanáami naicáca yáí Pablo imànírica, yá néemíancawa cachàiníiri iyú. Néemíancawa Licaonia yàasu cálí néeséeyéi itàacái iyú. Náimaca:

—¡Cuwáináica níái wenàiwicaca! ¡Nadéca nalicùacawa chènuníise wàatàna iyúwa asìaná! —cài náimaca Pablonái ìwali.

12 Náimaca Bernabé ìwali cuwásàiricasani íipidenéerica Zeus. Náimaca Pablo ìwali cuwásàiricasani íipidenéerica Hermes, Pablo icàlidacáiná tàacáisi wenàiwicanái irí.

13 Iyaca néré sacerdote icuèrica templo iyéerica mawiénita yàcalé inùma irí, yái nasutácàaluca nàasu cuwáisàiriwa íipidenéeri Zeus. Yái sacerdoteca itéca pacá idèniéyéica ichílanáwa íiwinási. Yá itéca pacá Pablonái yàatalé. Yái sacerdoteca, wenàiwicanái nacái canánama nawàwacaté nanúaca pacá iyúwa sacrificio, nàacaténáté Pablonái icàaluíniná naicácaináté Pablonái iyúwa chènuníiseyéi.

14 Níái apóstolca, Bernabé, Pablo nacái idécanacáita náalíacawa wenàiwicanái nawàwáaná nàaca nacàaluíniná, yá Pablonái icacanáidaca ibàlewa càide iyúwaté judío íwitáise iyáaná mánícaalí achúmaca nawàwa. Yá Pablonái ipìacawa wenàiwicanái yèewiré, namáidáidaca napìacawa. Náimaca wenàiwicanái irí:

15 —Píacué wenàiwicaca, picácué cài pimàni. Wíacainá wenàiwicanáita nacái càitade iyúwacué pía. Wadéca wàanàaca wacàlidacaténácué pirí tàacáisi cayábéeri íiméerica iwàwacutácué piwènúadaca píiwitáisewa úicha, yái canéerica iwèni wawàsica pisutácaténácué píawawa cáuri Dios úicha, yái imàníricaté macáita waiquéerica chènuniré, dùlupùta yàasu cáli nacái, yá nacái èeriquéi, manuíri úni nacái, macáita nacái iyéerica chái èeri irícu.

16 Bàaluité Dios imàacaca wenàiwicanái canánama nàyaca iyúwaté nawàwáaná.

17 Mamáalàacata quéwa imànicatécué pirí cayábéeri imàacacaténácué píalíacawa cawinácaalíni. Ibànuèri unía. Yèeri walí cayábéeri bàncalé yàasu èeri irícuwa. Yèeri nacái wayáapiná casímácaténá wawàwa —náimaca níái Pablonáica.

18 Ewita Pablonái icàlidacáaníta nalíni, níái wenàiwicaca, càicáaníta mamáalàacata mání wenàiwica nawàwacaté nanúaca pacá iyúwa sacrificio Pablonái irí nàacaténá apóstolnái icàaluíniná.

19 Néese abénaméeyéi judío yàanàaca Antioquia iyacàlená néese, iyéerica Pisidia yàasu cáli íinata. Aibañai judío yàanàaca Iconio iyacàlená néese nacái. Yá natàaníca nawènúadáanápiná yàcalé mìnánái íwitáise Pablo úicha nanúanápináni íba iyú. Inátē nanúadáida Pablo íba iyú nanúacaténáni. Nayúunáidaca néetáidacaténi, íná nawatàidacani yàcalé irícuise, yái Pabloca.

20 Níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàwacáidáyacacawa Pablo itéesebàa, yá Pablo imichàacawa yèepùa iwàlùacawa yàcalé irículé àniwa. Néeseté mapisáináami àniwa, Pablo yàacatéwa Bernabé yáapicha Derbe iyacàlená nérépiná.

21 Nacàlidaca nalíni Derbe iyacàlená irícu yái tàacáisi íiméerica Jesús iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi úicha, yá manùbéeyéi yeebáidaca Wáiwacali Jesús itàacái. Idécanáami nacàlidacani Derbe irícu, yáté nèepùa napáchiaca Listra iyacàlená néré, Iconio iyacàlená néré nacái, Antioquia iyacàlená néré nacái, iyéerica Pisidia yàasu cáli íinata.

22 Macái yàcalé imanùbaca Pablonái ichàiniadaca nawàwa níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Pablonái yàalàaca nía cachàinínápiná náiwitáise neebáidáanápiná mamáalàacata Wáiwacali itàacái tài íméri iyú. Nacàlidaca nalíni nacái iwàwacutá wàuwichàacawa Wáiwacali irípináwa manùba yàawiría ipíchawáise wawàlùacawa Dios iyacàle irículé, Dios icùacataléca macáita chènuniré.

23 Yàcalé imanùbaca Pablonái ibàlùadaca ancianonái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, nacuèrinánáipiná, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái macái yàcalé

imanùbaca. Apóstolnái namàacacaté náichawa nayácaléwa, nasutácaténá Wáiwacali íicha nalípiná icùanápiná wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái.

Pablo y Bernabé vuelven a Antioquía de Siria

²⁴ Néseté Pablo, Bernabé nacái nachàbacawa Pisidia yàasu cáli, yá nàanàacaté Panfilia yàasu cáli néré.

²⁵ Yá nacàlidaca Dios itàacái wenàiwicanái irí Perge iyacàlená irìcu. Néseté Pablónái yàacawa Atalia íidalutalená néré.

²⁶ Atalia néeni nawàlùacatéwa nave irìculé, yá nàacawa manuíri úni yáacubàa àta nàanàacatalétaté Antioquía iyacàlená néré, namáalàidacaináté namànica macáita náibaidacaléwa Dios irípiná. Antioquía néesecáináté áibanái ibàñùacaté nía, nasutácanáamíté Dios íicha Pablónái irípiná, náibaidáanápináté irí.

²⁷ Pablónái yàanàacaté Antioquía iyacàlená néré, yá nàwacáidaca Antioquía mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá Pablónái icàlidacaté nalíni Dios iyúudàacaté nía manuísíwata, Dios imàacáanáté nacái càmíiyéi judío neebáidaca itàacái.

²⁸ Pablo, Bernabé nacái nàyacaté néeni madécaná èeri náapicha, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

15

La reunión en Jerusalén

¹ Néenialíté abénaméeyéi aslanái nàacatéwa Judea yàasu cáli íicha. Yáté nàanàaca Antioquía iyacàlená néré. Néese nadàbaca néewáidaca Antioquía iyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Náimacaté iwàwacutáanásá càmíiyéi judío namànica nalíwa circuncisión càide iyúwaté profeta Moisés ichùulìanáté judónái imànica, néese, càmicaalí namàni nalíwa circuncisión, yá càmitasa Jesús iwasàa nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, náimaca.

² Pablo, Bernabé nacái nàalàaca nía cachàiníri iyú báawacáiná Pablónái yéemìaca nàasu tàacáisi. Néese macáita náimaca nalíwáaca chàinisíri tàacáisi iyú. Atata níái Antioquía iyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nabàñùaca Pablo, Bernabé nacái, áibanái nacái náapicha nàanápináwa Jerusalén iyacàlená néré. Iwàwacutá Pablónái nasutáca néemìawa apóstolnái, ançianonái nacái icuèyéica Jerusalén iyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús. Iwàwacutá Pablónái nasutáca néemìawa nía càinácalí Pablónái iwàwacutáaná ichùulìaca càmíiyéi judío namànica circuncisión iwali.

³ Ináté Antioquía iyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nayúudàaca Pablónái nàasu àyapupiná, yá nabàñùaca nía. Pablónái nàacatéwa nachàbacawa Fenicia yàasu cáli íinalaté, Samaria yàasu cáli nacái. Yá nacàlidacaté nalíni càmíiyéi judío iináwaná iwali namàacacaté náichawa náiwitáise bàaluisàimiwa neebáidacaténá Dios itàacái. Macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái, idécanáami néemìacani, yá casímáica néemìaca yái tàacásisca.

⁴ Néese Pablo, Bernabé nacái nàanàacaté Jerusalén iyacàlená néré. Yá macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái Jerusalén iyacàlená mìnánái, apóstolnái nacái, ançianonái nacái icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái, macáita natàidaca Pablónái cayábéeri iyú. Néese Pablo, Bernabé nacái nacàlidaca nalíni Dios iyúudàacaté nía manuísíwata.

⁵ Quéwa abénaméeyéi fariseo yeebáidéeyéica Jesús itàacái namichàacawa. Yá náimaca Pablónái irí:

—Iwàwacutácué wamànica circuncisión càmíiyéi judío irí yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Iwàwacutácué nacái wachùulìaca namànínápiná càide iyúwaté profeta Moisés ichùulìanáté wàawirináimi imànica —náimaca níái fariseoca.

6 Iná apóstolnái, ancianonái nacái nàwacáidáyacacawa natàanícaténá ìwali yái wawàsica.

7 Idécanáami natàaníca nalíwáaca díecuíri iyú, néese Pedro imichàacawa itàaníca nalí. Yá íimaca nalí:

—Píacué nuénánáica, píalíacuécawa bàaluité Dios yeedáca núa pèewíisecué nucàlidacaténá tàacáisi càmíiyéi judío irí, yái cayábéeri tàacáisica íméricha Wáiwacali iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yéewanápiná neebáidaca Jesús itàacái.

8 Néese Dios, yái yáaliérica wenàiwica íwitáise, yásáidacaté walí cayábaca iicáca càmíiyéi judío iwènúadéeyéica íwitáise Dios irípiná. Càité Dios yásáidaca walíni yàacainátē nalí Espíritu Santo yàacawéeridacaténá nía càide iyúwaté yàaná walí Espíritu Santo.

9 Dios iicáca macáita wenàiwica abédanama, wía judíoca, nía nacái càmíiyéica judío. Càica wáalíacawa Dios imàcacacáiná iwàwawa nabáyawaná íicha neebáidacáiná Wáiwacali itàacái, iná masacàaca Dios iicáca náwitáise éwita càmicáaníta namàni macáita iyúwaté profeta Moisés ichùulianá wàawirináimi imànica.

10 Cayábaca Dios iicáca nía, iná ¿cánásicué piwàwa pimànica iyúwa Dios càmíná iwàwa? Pichùulíacaalícué namànica circuncisión, níara càmíiyéica judío yeebáidéeyéica Jesús itàacái, pichùulíacaalícué nacái namànica macáita càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianá wàawirináimi, yásí píalimáidacuéra piicáwa Dios, Dios imàcacacáinátē iwàwawa nabáyawaná íicha éwita càmicáaníta namàni iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná, yái càulenéeri wawàsica càmíirica wáalimá wamànica cayába, wàawirináimi nacái càmitaté nálimá namànica cayábani.

11 Càmitacué cayába cài pimànica, macáicáináta wía judíoca weebáidaca Wáiwacali Jesús idéca imànica walí cayábéeri mawèníri iyú, iwasàanápinátē wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha ìwalíse yái weebáidáanáca Jesús, càide iyúwa nacái iwasàaná níara càmíiyéica judío —íimaca yái Pedroca.

12 Néese masànacata nía macáita. Yá néemìacaté Bernabé, Pablo nacái nacàlidaca nalíni Dios imàcacaté nalí ichàiniwa nàyacaalíté càmíiyéi judío yèewi namànicaténá madécaná wawàsica càmíiri áiba wenàiwica idé imànica.

13 Idécanáami natàaníca, yá Santiago íimaca nalí macáita:

—Píacué, nuénánáica, péemìacué nulí:

14 Simón Pedro idéca icàlidaca walíni càinácaalíté iyú Dios imànica cayábéeri càmíiyéi judío irí quéecháwanáimi yeedácaténá nèewíse nacái yàasunáipináwa, neebáidacáiná Jesús itàacái.

15 Càita nacái Dios yàasu profetanái náimacaté, nacàlidacaté Dios itàacái. Profeta itànàacaté tàacáisi Dios inùmalícuése. Dios íimacaté:

16 ‘Néenialípiná nuèpùawa néese àniwa, yá numàacapiná àniwa rey David itaquénánámi icùaca Israel yàasu cálí,

17 yéewanápiná israelitanái imàaquéeyéicawa nasutáca níawawa nuícha àniwa, càmíiyéi israelita yáapicha yeebáidéeyéica nutàacái, níái wenàiwicaca numáidéeyéica nulípináwa.

18 Núa, Picuèrinácué Dios, núumacatécué piríni, yá báisíta numànipiná macáita càide iyúwaté núumáaná báaluité’, íimacaté yái Diosca.

19 Iná nuínáidacawa càmita cayába wachùulìa namànica circuncisión, yá nacái iyúwa profeta Moisés ichùulianátē, níara càmíiyéica judío imàaquéeyéica íichawa íwitáise báaluisàimiwa neebáidacaténá Dios itàacái.

20 Iwàwacutácáita watànàacuéra nalí tàacáisi wàalàacaténácué nía ipíchaná nayáaca iinási áibanái inuéricha iyúwa sacrificio ídolo irípiná, yái cuwáináyiéenáwanáca; càmíinápiná nacái naimá áiba yáapicha càmíichúaca náinusíwa,

càmírica nacái nanìrisíwa; càmínápiná nacái nayáa iinási càmírica íiraná imusúawa íicha; càmínápiná nacái nayáa irái.

21 Néese nawàwacaalí néewáidacawa ìwali yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse, yá cayábaca néewáidacawa ìwali, yácainá idàbáanátatéwa bàaluitémi áibanái judío nadéca néewáidaca wenàiwica profeta Moisés yàasu tàacáisi iyú, yá siùca nacáide macái yàcalé imanùbaca naléeca Moisés yàasu cuyàluta néewáidacàalu irìcuwa sábado imanùbaca judónái iyamáidacatáicawa – íimaca yái Santiagoca.

La carta a los no judíos

22 Néese apóstolnái, ancianonái nacái, macái nacái ìwacáidáyaquéeyéicawa néré Jerusalén ìyacàlená mìnánái yeebáidéeyéi Jesú斯 itàacái, macáita náináidacawa needáanápiná néewlisewa abénaméeyéi nabànùacaténá nía Antioquia ìyacàlená néré náapicha níái Pablo, Bernabé nacái. Yá needáca Judas, áibaalí íipidenéeri Barsabás; needáca Silas nacái, pucháiba asìanái cáimiétacanéeyéi nèewi níái yeebáidéeyéica Jesú斯 itàacái.

23 Yá nabànùaca náapicha cuyàluta. Yáté íimaca:

“Wía apóstolca, wía nacái ancianoca, péenánáicuéca Jesucristo ìwalíisená, wawàwalicué pía wéenánái càmíiyéica judío ìyéeyéica Antioquia ìyacàlená irìcu, Siria yàasu cáli iinata nacái, Cilicia yàasu cáli íinata nacái.

24 Wadéca wéemìaca áibanái iináwaná ìwali, càmíiyéica wabànùacué piatalé, nasàiwicacuéca pirí wawàsi nàasu tàacáisi iyúwa. Iná càmitacué píalíawa càinácaalícué iwàwacutáanápiná pimànica, nacàlidacáinácué piríni iwàwacutáanásacué pimànica circuncisión. Náima nacái iwàwacutáanásá pimànicuéca càide iyúwaté profeta Moisés ichùulìaná wàawirináimi imànica, wía judíoca, éwita càmicáaníta wachùulìa néewáidáanápinácué pía càiri tàacáisi iyú.

25 Iná abédanamata wáináidacawa weedáanápiná asìanái wèewlisewa nàacaténácué naicáca pía, náapicha níái wéenánáica Bernabé, Pablo nacái máiníiyéica cáinináca waicáca.

26 Níái Pablónáica, nadéca nacái nacàlidaca Wáiwacali Jesucristo itàacái náibaidacaténá irípiná, éwita áibanái iwàwacáaníta inúaca nía.

27 Iná wabànùacué piatalé Judas, Silas nacái natàaníinápinácué píapicha, nacàlidáanápinácué pirí machacàníiri iyúni macáita yái watànèericuéca pirí cuyàluta irìcu.

28 Wíacáiná abédanamata wáiwitáise Espíritu Santo yáapicha càmínápinácué wachùulìa pimànica madécaná càulenéeri wawàsi méetàuculé íicha yái máinírica iwàwacutácuéca pimànica:

29 Picácué piyáa iinási áibanái inuérica iyúwa sacrificio ídolo irí, yái cuwáinái yéenáwanáca. Picácué nacái piyáa irái. Picácué nacái piyáa iinási càmírica íiraná imusúawa íicha. Picácué nacái piimá áiba yáapicha càmíchúaca píinusíwa, càmírica nacái pinìrisíwa. Piicácaalícué píichawa yái báawéerica, yásí piyapinácué machacàníiri iyú. Yácata imanùbaca. Wawàwalicuéca pía macáita”, càité íimaca yái cuyàlutaca.

30 Càité Pablónái, idécanáamíté natàaníca Jerusalén mìnánái yáapicha, yáté nàacawa náicha nèepùacaténáwa Antioquia ìyacàlená néré cuyàluta yáapicha. Nàanàaca néré, yá nàwacáidaca macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesú斯 itàacái néré. Yá nàaca nalí yái cuyàlutaca.

31 Idécanáamíté naléecani, yáté casíímáica nawàwa manuísíwata cuyàluta ichàiniadacáináté nawàwa.

32 Yái Judas, Silas nacái profetaca nía, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalícuíse. Iná yéewa Judas, Silas nacái nachàiniadaca yàcalé mìnánái iwàwa

manuísíwata, nàalàa nacái nía cayábéeri iyú, níái Antioquia ìyacàlená mìnánáica yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

³³ Judas, Silas nacái nayamáacawa néré másibáwanáita semana. Néseté níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàwacáidáyacacawa namàacacaténá nèepùacawa náicha matuibanáiri iyú Jerusalén ìyacàlená nérépiná àniwa, nacàlidacaténá nalíni níái ibànuéyéicaté nía.

³⁴ Silas quéwa íináidacatéwa iyamáanápinácawa Antioquia ìyacàlená irìcu.

³⁵ Pablo, Bernabé nacái nayamáacawa Antioquia ìyacàlená néré. Néese Pablónái, áibanái nacái manùbéeyéi, néewáidaca wenàiwica, nacàlidaca nacái nalí Wáiwacali iináwaná ìwali.

Pablo comienza su segundo viaje misionero

³⁶ Aiba èerité Pablo íimaca Bernabé irí:

—Wàa wapáchiaca néré àniwa wéenánáiwa yeebáidéeyéica Jesús itàacái macái yàcalé imanùbaca wacàlidacatalécaté Wáiwacali iináwanáwa. Wàa waicáca càinácaalí nàyaca —íimaca yái Pabloca.

³⁷ Néese Bernabé iwàwacaté itéca náapicha Juan áibaalí íipidenéeri Marcos.

³⁸ Quéwa Pablo íináidacawa càmíinápiná cayába natécani, Marcos yèepùacáinátewa náicha Panfilia yàasu cáli néeze, yá càmitaté iyamáawa náapicha íibaidacaténáté Dios irípiná náapicha, nacàlidacaalíté nàacawa Dios itàacái.

³⁹ Níái Pablo, Bernabé nacái, canáca yéewaná abédanama náwitáise, canásíwa, íná nàacawa náichawáaca. Yá Bernabé itéca Marcos. Yáté nawàlùacawa nave irìculé nàacaténáwa manuíri úni yáacubàa, Chipre yàasu iwàwata nérépiná.

⁴⁰ Pablo nacái itéca Silas. Níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nasutáca nalí Dios iyúudàanápiná nía, yá nabànùaca náichawa Pablónái, náibaidáanápináté Dios irípiná.

⁴¹ Yá Pablónái nachàbacawa Siria yàasu cáli íinatalé, Cilicia yàasu cáli nacái. Yá nachàiniadaca nawàwa néré níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, ìwacáidáyaqueyéicawa yàcalé imanùbaca.

16

Timoteo acompaña a Pablo y a Silas

¹ Néseté Pablo, Silas nacái nàanàacaté pucháiba yàcalé néré íipidenéeyéica Derbe, Listra nacái. Nérété nàanàaca áiba ùuculìiri yeebáidéeri Jesús itàacái íipidenéeri Timoteo. Yáatúa judíosàatúa, yeebáidéechúa Jesús itàacái. Yáanirimí quéwa griegosàiri, càmíirica judío.

² Listra ìyacàlená mìnánái yeebáidéeyéi Jesús itàacái, Iconio ìyacàlená mìnánái nacái nacàlidacaté Timoteo iináwaná ìwali, cayábéerica íwitáise.

³ Yáté Pablo iwàwaca Timoteo yàacawa náapicha. Yá itéca Timoteo namànicaténá irí circuncisión báawacáicha judíonái iicáca Timoteo, níái judíoca ìyéeyéica yàcalé irìcu Pablo iwàwéeyéica ipáchiaca, macái judíocáiná náalíacatéwa Timoteo yáanirimí ìwali griegosàirimicani, càmíiri judío.

⁴ Néese Pablónái ipáchiaca yèepúnícawa yàcalé imanùbaca. Ata alénácalí nàacawa nacàlidaca cuyàluta irìcuíri tàacáisi nalí níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yái tàacáisi apóstolnái, ancianonái nacái Jerusalén mìnánáica natànèericaté cuyàluta irìcu, nàalàacaténáté càmíiyéi judío.

⁵ Iná yéewa níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái ìwacáidáyaqueyéicawa yàcalé imanùbaca, néemìaca Pablónái yàalàaná nía, yá neebáidaca cachàiníwanái. Yá èeri imanùbaca áibanái mamáalàacata nawènúadaca náwitáisewa neebáidáanápiná Jesús itàacái.

La visión que Pablo tuvo de un hombre de Macedonia

⁶ Néeseté Espíritu Santo càmita ibatàa Pablonái icàlidaca Dios itàacái Asia yàasu cáli néré. Iná nachàbacawa Frigia yàasu cáli ínatalé, Galacia yàasu cáli nacái.

⁷ Néese nàyacaalíté mawiénita Misia yàasu cáli irí, yá náináidacatéwa nawàlùanápìnáwa Bitinia yàasu cáli ínatalépiná quéwa Espíritu Santo Jesúis ibànuèrica càmitaté imàaca nàacawa néré.

⁸ Néese nachàbacatéwa Misia yàasu cáli ínatalé. Yá nalicùacawa Troas íidalutalená néré.

⁹ Yá tayıyápi Pablo iicácaté yéenáwanási nacáiri, Dios néeséeri. Yá iicáca asìali Macedonia yàasu cáli néeséeri. Yái asìali ibàlùacawa isutáca Pablo íicha wawàsi manuísíwata. Yá íimaca Pablo irí: “Aquialé Macedonia yàasu cáli ínatalé, piyúudàa wíá”, íimaca.

¹⁰ Néese Pablo iicácainátē yái yéenáwanási nacáirica, ínátē wachùnìaca wàasuwa àyapu piná caquialéta wàacaténáwa Macedonia yàasu cáli néré, wáalíacaináwa báisíiri iyú Dios imáidacaté wíá wacàlidáanápìná nalí cayábéeri tàacáisi Jesúis iináwaná ìwali.

Pablo y Silas en Filipes

¹¹ Néeseté Pablo, Silas nacái, núa nacái náapicha, núa Lucas, wawàlùacatéwa nave irìculé, iyéerica Troas íidalutalená néré. Yá wàacawa machacànita manuíri úni yáacobàa iwàwata néré íipidenéechúa Samotracia. Yá mapisáita àniwa wàacawa wàanàaca Neápolis iyacàlená néré iyéerica iwàwata íinata.

¹² Wàacawa cáli ínatabàa Neápolis iyacàlená íicha àta wàanàacataléta Filipes iyacàlená irìculé, nàyacataléca niái manùbéeyéi romanosíwa. Yái yàcaléca máiníri cachàinica Macedonia yàasu cáli yéená íinata. Wàyaca néeni cawàwanáta másiba èeri.

¹³ Aiba sábado judiónái iyamáidacatáicawa, Pablo, Silas nacái, núa nacái náapicha, wamusúacawa yàcalé íicha. Yá wàacawa inanábalé wéemiacainátē judiónái iináwaná ìwali nasutáca níawawa Dios íicha néré. Abénaméeyéi inanái nàyaca néré nàwacáidáyacacawa nasutácaténá níawawa Dios íicha. Yá wáawinacawa néré, wacàlidaca nalí Dios itàacái.

¹⁴ Abéechúa néená íipidenéechúa Lidia, Tiatira iyacàlená mìnalú. Uái Lidia iwéndéechúa cawèníiri wáluma cúulíri capíraléwaca iicácanáwa. Uái inanái, yéechúa Dios icàaluíniná, uémìaca wacàlidáaná nalíni. Yá Wáiwacali imàacaca uebáidaca yái tàacáisi cayábéerica Pablo icàlidéerica nalí.

¹⁵ Yá ubautizáacawa, áibanái nacái ucápée irìcuíyéica. Néese úumaca walí:

—Pínáidacaalícuéwa nuebáidaca Wáiwacali itàacái báisíiri iyú, yásí aquialécué piyamáacuéwa nuénánái yáapicha —cái úumaca walí mamáalàacata àta wàacatalétatéwa wayamáacawa nacapèerícu.

¹⁶ Néesetécáwa áiba èeri àniwa, wàacawa inanába nérépiná wasutácaténá wíawawa Dios íicha, yá wàanàaca áiba mènacàu demonio idacuèchúaca íwitáise, iná yéewa uwicùlidaca demonio íwitáise iyú. Wenàiwicanái ipáyaidaca uwicùlidacaténá. Uíwacanánái needácaté nalíwa manùba plata ùwalíise úái iwicùlidéechúaca, nàasu wenàiwicacáiná úa.

¹⁷ Uái mènacàuca udàbaca ùacawa wáamiwáise, wíá Pablonáica. Yá uémianíca ùacawa:

—Níai asìanáica, náibaidaca chènuníséeri Dios irípiná. Nàanàaca nacàlidacaténácué piríni Dios iwàwaca iwasàacuéca pía yàasu yùuwichàacáisi íchawa —úumaca wàwali, wíá Pablocá.

¹⁸ Uémianícawa ucàlidacani madécaná èeri àta maséecataléta Pablo yéemìaca usàna. Yá Pablo iwènúacawa, yá íimaca demonio irí idacuèrica uíwitáise:

—Jesucristo inùmalìcuíse nuchùulìa pìacawa uícha —íimaca yái Pabloca. Yáta yàacawa uícha caquialéta yái demonioca.

¹⁹ Néese màamacàu íiwacanánái náalíacawa canácata quirínama needápinátē nalíwa plata ùwalíise, íná náibàaca Pablo, Silas nacái, yá natéca nía yàcalé íiwacanánái yàatalé, yàcalé mìnánái nàwacáidacàalu.

²⁰ Yá nacháawàaca Pablonái iináwaná ìwali jueznái irí. Yá náimaca Pablonái ìwali:

—Níai asìanáica judiónái meedá. Calúaca namànica wàyacàle mìnánái.

²¹ Néewáidaca wía wèepunínápináwa càide iyúwa áiba íwitáisesi íimáaná méetàculéerica wáiwitáise íicha. Càmita cayába weebáidani, romanocáiná wía, íná canáca yéewaná weebáidacani —náimaca.

²² Iná yàcalé mìnánái canánama nadàbacá néemianícawa báawéeri iyú Pablonái ìwali, yá jueznái nachùulìaca needáca Pablonái ibàle. Yá nanúadáidaca Pablonái àicu iyú manùba yàawiría àta náiraná imusúacatalétawa nàwalíise.

²³ Idécanáami nanúadáidaca nía báawanama, yá náucaca Pablonái presoíyéi ibànalículé. Yá nachùulìaca yái icuèricaté presoíyéi ibàna icùanápiná nía cayába.

²⁴ Yeebáca yái nachùulìanácani, íná yái icuèrica presoíyéi ibàna itéca iwàlùadawa Pablo, Silas nacái presoíyéi ibànaná irìculé alé imáalàanáacawa. Yá icàbadàaca nacàwa pucháiba tabla imiéyéi iwéré ipíchaná namusúacawa.

²⁵ Quéwa bamuchúami catá Pablo, Silas nacái nasutáca níawawa Dios íicha, nacántàaca nacái Dios irí, yá áibanái presoíyéi yéemìaca natàacái.

²⁶ Néese yáta cáli icusúacawa cachàiníiri iyú, íná yái presoíyéi ibànaca icusúacawa macáita cachàiníiri iyú. Yá presoíyéi ibàna inùma imanùbaca nàacùacawa macáita, cadena nacái nadacùanáca nía nacaláacawa náicha macáita níai presoíyéica iyéeyéica presoíyéi ibànalícu.

²⁷ Néeseté, yái asìali icuèrica presoíyéi ibàna icawàacawa. Yá iicáca presoíyéi ibàna inùma canánama yàacùacanéerica, yá imusúadaca yàasu espada machete nacáriwa, inúacaténá yàawawa, iyúunáidacáiná nachúuliacatéwa íicha, níai presoíyéica.

²⁸ Quéwa Pablo imáidaca irí:

—¡Picá pinúa píawawa! ¡Wàyaca macáita! —íimaca yái Pabloca.

²⁹ Néese yái icuèrica presoíyéi ibàna ichùulìaca yàasu wenàiwicawa itéenápiná irí quichái lámpara nacáiri, yá ipìa iwàlùacawa Pablonái yàatalé itatácawa yàacawa icalùniwa. Yá ibàlùacawa yùulu ipùata iyúwa Pablonái irí.

³⁰ Yá imusúadaca nía presoíyéi ibàna irìcuíse, níai Pablonáica. Yá isutáca yéemìawa nía:

—Píacué asìanáica, ¿càinásica iwàwacutá numànica yéewanápiná Dios iwasàaca núa yàasu yùuwichàacáisi íichawa? —íimaca nalí.

³¹ Yá náimaca irí:

—Peebáidacaalí Wáiwacali Jesúis itàacái, yásí Dios iwasàaca pía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, nía nacái picapèe irìcuíyéica —náimaca irí.

³² Néese nacàlidaca irí Wáiwacali itàacái, nalí nacái iyéeyéica icapèe irìcu, yái icuèrica presoíyéi ibàna.

³³ Yá néese, yáté horaca, bamuchúami catá, yái icuèrica presoíyéi ibàna íibaca Pablonái icháuná, nanúadáidacatabàaca nía àicu iyú. Yá ibautizáacawa, yéenánái canánama nacái nabautizáacawa.

³⁴ Néese yái icuèrica presoíyéi ibàna itéca nía icapèe irìculéwa. Yá yàaca nayáapiná. Yá cayábaca iwàwa, yéenánái nacái, neebáidacáiná Dios itàacái.

³⁵ Amalácaté yàacawa nawicáu, yá jueznái nabànùaca úwinái presoíyéi ibàna néré nachùulìacaténá nawasàaca Pablonái.

³⁶ Yái icuèrica presoíyéi ibàna íimaca Pablo irí:

—Níara juezca nachùulìaca nuwasàacuéca pía, íná pimusúacuéwa matuíbanáita —íimaca Pablonái irí.

³⁷ Quéwa Pablo íimaca úwinái irí:

—Nadéca nanúadáidaca wía àicu iyú, wía romanosíwaca wenàiwicanái yàacuésemi. Càmitaté namàaca wacàlidaca waináwaná ìwaliwa. Canácaté nacái nàanèeri wàwali wabáyawaná nàuwichàidéeripiná wía ìwalíise. Yá nadéca náucaca wía presoíyéi ibànalìculé. Siùcade nawàwa nawasàaca wía ibàacanéeri iyú. Quéwa càmita wawàwa wamàni cài. Piàcué picàlidaca nalí níani juezca níacaténáta iwasàa wía —íimaca yái Pabloca.

³⁸ Néese úwinái nacàlidaca jueznái iríni. Iná cálaluca jueznái néemìaca naináwaná ìwali romanonáicáiná níai Pablonáica.

³⁹ Néese níai juezca nàacawa presoíyéi ibàna néré. Yá nasutáca Pablonái íicha wawàsi namàacáanápiná nawàwawa íicha yái báawéerica jueznái imàníricaté nalí. Yá jueznái iwasàaca nía presoíyéi ibàna íicha. Néese nasutáca Pablonái íicha wawàsi manuísíwata nèepùanápináwa yàcalé íicha.

⁴⁰ Pablonái namusúacawa presoíyéi ibàna íicha, yá napáchiaca Lidia néré. Idécanáami nàwacáidaca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yá Pablonái nachàiniadaca nawàwa Dios itàacái iyú. Néese Pablonái nèepùacawa náicha.

17

El alboroto en Tesalónica

¹ Pablo, Silas nacái napáchiacaté nèepunícawa, yá nachàbacawa Anfípolis iyacàlená irìcubàa, Apolonia iyacàlená nacái. Yáté nàanàaca Tesalónica iyacàlená néré. Iyaca néré judiónái yéewáidacàalu.

² Càide iyúwaté Pablo íwitáise iyáaná, iwàlùacawa néewáidacàalu irìculé sábado imanùbaca, másiba sábado irìcu judiónái iyamáidacatáicawa. Yá itàaníca náapicha, icàlidaca nacái nalíni càinácaalí íimáaná yái tàacáisi profetanái itànèericaté Dios inùmalìcuíse.

³ Yá Pablo icàlidaca nalí tàacáisi profetanái itànèericaté Dios inùmalìcuíse Mesías ìwali, yái israelita icuèrinápináca Dios ibànuèripinácaté nalí. Pablo icàlidaca nalíni Mesías iwàwacutácaté yéetácawa, néese idécanáamíté yéetácawa, yá iwàwacutácaté nacái icáucàacawa. Yá Pablo íimaca nalí:

—Yái Jesús nucàlidéericáca pirí iináwaná ìwali, yácata yái Mesíasca Dios ibànuèripinácaté walí Wacuèrinápiná, wía judíoca —íimaca yái Pabloca.

⁴ Néese abénaméeyéi judío neebáidaca yái tàacáisi Pablo icàlidéerica nalí. Yáté nèepunícawa Pablonái yáapicha. Madécaná griegoná yéeyéi Dios icàaluíniná, neebáidacaté Jesús itàacái, madécaná nacái inanái cáimiétacanéeyéi neebáida nacái.

⁵ Quéwa áibanái judío càmíiyéi yeebáida Jesús itàacái, yá báawaca naicáca Pablonái, manùbacáiná wenàiwica nawàwa néemìaca Pablo itàacái. Yá judiónái nàwacáidaca áibanái báawéeyéi íwitáise, níai machawàaqueyéica iyéeyéica calle irìcubàa, nawènúadáanápiná yàcalé mìnánai íwitáise canánama calúacaténá naicáca Pablonái. Yá wenàiwicanái ipìacawa, néemianícawa, yá nawàlùacawa cachàiníri iyú Jasón icapée irìculé nacutácaténá Pablo, Silas nacái náibàacaténá nía natéenápiná nacái nía yàcalé íiwacanánai yàatalé nacháawàacaténá Pablonái iináwaná ìwali.

⁶ Quéwa canácaté néré níai Pablonáica, íná níai manùbéeyéi wenàiwicaca náibàaca Jasón, náibàaca nacái áibanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá nawatàidaca Jasónnái nacháawàacaténá naináwaná yàcalé íiwacanánai irí. Yá náimaca néemianícawa:

—¡Níara Pablo, Silas nacái nadéca báawaca namànica macái èeri mìnánai íwitáise calúacaténá naicáca wacuèriná emperador! ¡Iná càmita èeri mìnánai

nàyaca matuíbanáiwaca! ¡Siùca Pablonái nadéca nawàlùacawa wàyacàle irìculé nacái!

⁷ ¡Yái Jasón idéca yeedáca nía icapèe irìculéwa! Macái namànica máiní méetàuculéeri wawàsi emperador itàacái íicha, yái wacuériná emperador romanosàirica icuèrica macái cáli imanùbaca, náimacáiná ìyacasa áiba wacuérinápiná, yáara íipidenéerimica Jesús —náimaca.

⁸ Idécanáamíté néemìacani, yá báawaca náináidacawa nawàwawa, níái wenàiwicaca, nía nacái yàcalé íiwacanánáica.

⁹ Quéwa Jasón, áibanái nacái ìyéeyéica yáapicha, napáyaidaca náichawa plata iyú yàcalé íiwacanánái càide iyúwa yàcalé íiwacanánái ichùulìaná napáyaidaca nía. Yásí namàacaca Jasónnái nèepunícawa.

Pablo y Silas en Berea

¹⁰ Néeseté níái Tesalónica ìyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nayúudàaca Pablo, Silas nacái namusúacawa caquialéta nàacaténáwa tayıyápi Berea ìyacàlená nérépiná. Nàanàaca néré, yá nawàlùacawa judiónái yéewáidacàalu irìculé.

¹¹ Abénaméeyéi judío ìyéeyéica Berea ìyacàlená irìcu cáimiétacanéeyéica nía Tesalónica ìyacàlená mìnánái íicha, íná néemìaca cálacáiri iyú yái tåacáisi Pablo icàlidéerica nalí. Eeri imanùbaca Berea ìyacàlená mìnánái yéewáidacawa tåacáisi ìwali profetanái itànèericaté Dios inùmalícuíse, náliacaténáwa asáisí báisíricaalíni, yái tåacáisi Pablo icàlidéerica nalí.

¹² Iná madécaná nawènúadaca náwitáisewa neebáidacaténá Jesús itàacái. Aibanái nacái griegonái manùbéeyéi neebáida nacái, madécaná wenàiwica cáimiétacanéeyéi, inanái, asianái nacái.

¹³ Quéwa abénaméeyéi judío Tesalónica ìyacàlená néeséeyéi néemìacaté Pablo iináwaná ìwali icàlidáaná Dios itàacái Berea ìyacàlená irìcu nacái, yá nàacawa néré. Yá báawaca namànica yàcalé mìnánái líwitáise nawàwacaténá náibàaca Pablonái nàuwichàidacaténá nía.

¹⁴ Yásí níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nabànùaca Pablo caquialéta áiba yàcalé nérépiná ìyéerica manuíri úni idùlepi. Silas, Timoteo nacái nayamáacaténá Berea ìyacàlená irìcu.

¹⁵ Níái itéeyéicaté Pablo nàacawéeridacani àta nàanàacatalétaté Atenas ìyacàlená néré. Néese nèepùacawa íicha. Pablo ibànùaca náapicha tåacáisi imáidacaténá Silas, Timoteo nacái nàanápinátewa caquialéta Pablo yàatalépiná.

Pablo en Atenas

¹⁶ Ináté Pablo ìyaca Atenas ìyacàlená irìcu. Icùaca ìyaca nàanàaca néré níái Silas, Timoteo nacái. Yá báawaca Pablo iwàwa iicácainá manùbéeyéi ídolo, yái cuwáinái yéenáwaná ibàluéyéicawa néenibàa, Atenas ìyacàlená mìnánái isutéeyéica yáawawa íicha.

¹⁷ Iná Pablo itàaníca judiónái yáapicha néewáidacàalu irìcu, náapicha nacái áibanái yèeyéica Dios icàaluíniná. Icàlidaca nalí Jesucristo iináwaná ìwali. Nasutáca néemìawani nacái. Eeri imanùbacata nacái Pablo itàaníca áibanái yáapicha càiyéinácaalí ibàluéyéicawa yàcalé bamuchúamibàa. Pablo iwàwaca iwènúadaca náwitáise neebáidáanápiná Jesús itàacái.

¹⁸ Nayaca néeni abénaméeyéi asianái yéewáidéeyéiwa epicureonái yàasu tåacáisi ìwali. Aibanái asianái nacái yéewáidéeyéiwa estoiconái yàasu tåacáisi ìwali. Aiba èeri nàanàaca Pablo. Yá nasutáca néemìawa níawáaca:

—¿Càinásica ìwali itàaní mamáalàacata yái asìalica? —náimaca nalíwáaca. Quéwa áibanái íimaca Pablo ìwali:

—Cawàwanáta itàaníca áibanái cuwánái inùmalícuíse áiba íwitáaná cuwánái wàasu cuwánái íicha —náimaca ìwali, Pablo icàlidacáiná nalí Jesús iináwaná ìwali imichàacatéwa yéetácáisi íicha.

¹⁹ Iná namáida natéwa Pablo nàwacáidacàalu néréwa íipidenácataléca Areópago, náiwacanánai ìwacáidáyacacatalécawa, cálacáiyéi nacái. Yá nasutáca néemìawa Pablo:

—¿Cawinásica yái wàlisài tàacáisi picàlidéerica?

²⁰ Picàlidacáiná walí áiba tàacáisi càmíricáwa wáalíawa ìwali. Iná wawàwa wáalíacawa càinácaalí ímáaná yái tàacáisica —náimaca Pablo irí.

²¹ Càité náimaca Pablo irí níacáiná Atenas ìyacálená mìnánáica, áibanái nacái iyéeyéica nèewi, casímáica néemìaca natàaníca èeríapinama macái wàlisài tàacáisi ìwali.

²² Iná Pablo yàa ibàlùacawa nàacuéssemi níái ìwacáidáyaquéeyéicawa Areópago néeni. Yá íimaca nalí:

“Píacué, Atenas ìyacálená mìnánáica, núalíacuécawa piináwaná ìwali pìanácué cuwánái icàaluíniná manuísíwata.

²³ Nuchàbacáinátē nuicáca níara manùbéeyéi pisutácatáicuéca, yá nùanàaca áiba altar tàacáisi ichanéericawa ìwali. Yá tàacáisi íimaca: ‘Dios irípiná, yáara càmírica wáalíawa ìwali’, íméeri. Quéwa péemìacué cayábani. Yái Dios piéricuéca irí cayábéeri càmíricué píalía ìwali, yáca Dios yái nucàlidéericuéca pirí iináwaná ìwali.

²⁴ “Dios idàbacaté chái cáli. Idàbaté nacái macáita wawàsi iyéerica. Náiwacalica nacái macái cáli chènuníiséeyéica, yá nacái cáliquéi. Càmita Dios ìya templo irícu wamànírica wacáapi iyúwa.

²⁵ Canáca imáapuéri wáicha wamàníripiná irí. Abéerita Dios yái yèerica wacáuca, yèeri wacalésa nacái, yèeri nacái macáita wàas.

²⁶⁻²⁷ “Dios idàbacaté abéeri asìali, abéechúa inanái nacái. Wàawirináimicaté níra, wíra èeri mìnánáica canánama, iyéeyéica macái cáli. Dios ichùulìacaté wàwali macáita càinápinácaalí wàasu eeri, càinápinácaalí nacái wàasu cáli, wacutácaténá wáalíacawa Dios ìwali, éwita càmicáaníta wáalimá waicácani watuí iyúwa. Quéwa càmita càulená wáalíacawa ìwali.

²⁸ Dios yèericainá wacáuca, wachàini nacái, càide iyúwa nacái náimáaná níara abénaméeyéi pèewi itànèeyéica tàacáisi íiméerica: ‘Wíacata nacái Dios yéenibe’, cài natànàaca.

²⁹ Dios yéenibecáiná wíra, ína càmita cayába wáináida Dios yéenáwanáca yái ídoloca, yái yéenáwanási wenàiwica imànírica oro íicha ídolopiná, yá nacái platéechúa ídoloca, ibéechúa ídoloca nacái iyúwa nayúunáidáaná Dios yéenáwanácani.

³⁰ Bàaluité eeri, càmitaté wàawirináimi yáalíawa, ína Dios iidenìacaté yái namàníináca. Quéwa siùcade ichùulìaca wawènúadáanápiná wáiwitáisewa wabáyawaná íchawa, wamàacacaténá wáichawa yái wabáyawaná wamànírica.

³¹ Dios idéca ichùulìaca wawènúadáanápiná wáiwitáisewa; idéca imàacaca abé èeripiná icàlidáanápiná báisíiri iyú èeri mìnánái ibáyawaná ìwali, yéemìacaténá naináwaná ìwali cálacáiri iyú. Dios idéca imàacaca abéeri asìali icàlidáanápiná naináwaná ìwali yùuwichàidacaténá níra. Idéca yásáidaca walí canánama càirínácaalíni, yái Jesúscia, Dios imichàidacáinátē Jesús yéetácáisi íicha”, íimaca nalí yái Pabloca.

³² Néese Atenas mìnánáji idécanáami néemìaca iináwaná imichàanáwa yéetácáisi íicha, yá abénaméeyéi nèewi naicáaníca Pablo iquíniná. Quéwa áibanái íimaca Pablo irí:

—Wawàwaca picàlidaca walí àniwani, áibaalípiná —náimaca Pablo irí.

³³ Iná Pablo yèepùacawa náicha.

34 Quéwa abénaméyéi nèewi nàacawa Pablo yáapicha, yá neebáidaca iríni. Abéeri íipidená Dionisio, abéeri néenáca, níái Areópagoca. Aiba yeebáidéechúa, uípidená Dámaris. Albanái náapicha nacái neebáidacaté Jesúis itàacái.

18

Pablo en Corinto

1 Néeseté Pablo yàacawa Atenas iyacàlená íicha Corinto iyacàlená nérépiná.

2 Corinto iyacàlená irìcu Pablo yàanàaca abéeri judío íipidenéeri Aquila, abéeri Ponto yàasu cálí néeséeri. Achúma èerité ipichawáiseté Pablo yàanàaca néré, Aquila yàanàacaté Italia yàasu cálí néeese, yàacawéetúa Priscila yáapichawa. Iwàwacutácaté namusúacawa Italia yàasu cálí íicha, yácainá emperador romanosàiri Claudio, icuèricaté macái cálí imanùbaca, ichùullacaté macái judiónai imusúacawa Roma iyacàlená íicha. Inátē níái Aquilanáica nàacatéwa Italia yàasu cálí íicha, néeese nàanàacaté Corinto iyacàlená néré. Yá Pablo ipáchiaca níái Aquilanáica.

3 Pablo iyamáacatéwa íibaidacaténá náapicha náibaidacáiná yái wawàsi Pablo yáaliérica íibaidaca, capìima úimamisíirica.

4 Néese sábado imanùbaca judónai iyamáidacatáicawa, Pablo iwàlùacawa néewáidacàalu irìculé. Yá icàlidaca nalí Jesúis iináwaná ìwali. Iwàwacaté nacái iwènúadaca náwitáise neebáidáanápiná Jesúis itàacái, níái judíoca, nía nacái càmíiyéica judío.

5 Silas, Timoteo nacái nàanàacaalíté Pablo yàatalé Macedonia yàasu cálí néeese, yátē Pablo imàacaca íchawa yàasu íibaidacalésiwa capìima úimamisíirica icàlidacaténá mamáalàacata Jesúis itàacái, iwènúadacaténá nacái judónai íwitáise neebáidáanápiná Jesúis itàacái, nàasu Mesíascani, yái nacuèrinápináca Dios ibànuèricaté judónai irí.

6 Quéwa abénaméyéi judío nàuwideca namànica Pablo, yá nadàbaca natàaníca ìwali báawéeri iyú. Néese Pablo icusúaca napualé yàasu ruana nacáiriwa càide iyúwa judío íwitáise iyáaná, yásáidacaténá Dios yùuwichàidáanápinátē nía. Yá íimaca nalí:

—Píacué judíoca, piùwichechàapináwa pibáywawaná ìwalísecuéwa. Canácata nubáywawaná ìwalíse yái piùwichechàanápinácuécawa, nùalàacáinácué pía yùuwichàacáisi ííchaná. Siùcade nùacawa nucàlidacaténá yái tàacáisica càmíiyéi judío irí —íimaca yái Pablo.

7 Yá Pablo imusúacawa judónai yéewáidacàalu irìcuíse. Yá iwàlùacatéwa áiba asìali icapèe irìculé càmíiri judío, íipidenéerica Ticio Justo. Yái asìali yèericaté Dios icàaluíniná. Idènlàaca icapèewa judónai yéewáidacàalu idaníbàa.

8 Iyacaté áiba judío íipidenéeri Crispo, yácata abéeri néewáidacàalu íiwacali. Yái Crispo yeebáidacaté Wáiwacali itàacái, macái yéenánái yáapichawa. Madécaná Corinto iyacàlená mìnánái nacái néemìaca Jesúis iináwaná ìwali, yá neebáidaca Jesúis itàacái, yá nabautizá nacáriwa, náasáidacaténá neebáidaca Jesúis.

9 Néese áiba catá Wáiwacali íimaca Pablo irí yéenáwanási nacáiri irìcuíse: “Picá cáalu pía. Picàlida nalí nutàacáí mamáalàacata, picá masàna pía.

10 Núacáináta píapicha íná canácata yáaliméeri imànica pirí báawéeri, nudènìacáiná madécaná nùasu wenàiwicawa judónai yeebáidéeyéipiná nutàacáí yá yàcalquéi”, íimaca yái Wáiwacalica.

11 Càité Pablo iyamáacawa abéeri camuí y medio Corinto iyacàlená irìcu. Yá yéewáidaca wenàiwicanáí Dios itàacái iyú.

12 Quéwa néenialíté Galión gobernador icùacaté Acaya yàasu cálí. Néese madécaná judío nàwacáidáyacacawa, yátē náibàaca Pablo. Yá nawatàidaca Pablo nacháawàacaténá iináwaná ìwali Galión gobernador irí.

13 Yá náimaca gobernador irí:

—Yái asialica icàlidaca yèepunícawa iwènúadaca wenàiwicanái íwitáise náacaténá Dios icàaluíniná iyúwa càmíiná romanonái ibatàa wamànica —náimaca.

14 Néese Pablo batéwa idàbaca itàaníca, quéwa yái Galión íimaca judiónái irí:

—Isàiwicacaalí áiba wenàiwica irí wawàsitá, càmicaalí nacái, imànicaalí ibáyanáwa manuísíwatatá, yásí báisita nuìdenìaca quirítia nuémìacaténácué cayába pisàna picháawàanácué iináwaná ìwali, píacué jùdíoca.

15 Quéwa pìasu wawàsicué meedáni, pitàanícaténácué piríwáaca chàinisíri iyú, canéeri iwèni tàacáisi ìwali, náipidená ìwali nacái, ìwali nacái yái pichùullianácuéca. Pichùnìacué píawamitani yái wawàsica càmicainá nuwàwa nuémìacuéca pìasu wawàsi iináwaná ìwali —íimaca yái gobernadorca.

16 Yá yúucaca íichawa nía capìi irìcuíse, yái capìi imàdáanáca gobernador yéemìacataléca wenàiwica iináwaná ìwali.

17 Néese macáita náibàaca Sóstenes, áiba judiónái yéewáidacàalu íwacali. Yá nacapèedáidacani gobernador íipunita. Quéwa matuíbanái meedá Galión iicáca yái namànírica.

Pablo vuelve a Antioquía y comienza su tercer viaje misionero

18 Néeseté Pablo iyamácatéwa Corinto ìyacàlená irìcu madécaná èeri mamáalàacata. Néese itàaníca náapicha níái yeebáidéeyéica Jesú斯 itàacái icàlidacaténá nalí iináwanáwa yàanápináwa náicha, yá namàacaca yàacawa matuíbanáita. Néeseté Pablo iwàlùacawa nave irìculé náapicha níái Priscila, Aquila nacái yàacaténáwa manuíri úni yáacubàa Siria yàasu cáli nérépiná. Quéechatécáwa nàanàaca Cencrea íidalutalená néré. Yá nayamáidacawa néré maléená èerita. Ipíchawáiseté nawàlùacawa nave irìculé àniwa, Pablo idalúaca íwita ibáináwa imáalàidacáinát imànica áiba íbaidacalési càide iyúwa icàlidáanát Dios iríni, iyúwaté judío íwitáise ìyáaná.

19 Néeseté nàacawa àniwa manuíri úni yáacubàa àta nàanàcataléta Efeso íidalutalená néré. Yá Pablo yàacawa náicha, níái Priscila, Aquila nacái iwàlùacaténáwa judiónái yéewáidacàalu irìculé. Yá itàaníca judiónái yáapicha ìwacáidáyaqueyéicawa néré.

20 Yá nasutáca Pablo íicha wawàsi manuísíwata iyamáanápináwa náapicha quirítia yéewáidacaténá nía, quéwa càmitaté iwàwa iyamáacawa néré.

21 Ipíchawáiseté Pablo yàacawa náicha, yá íimaca nalí: “Iwàwacutá nùyaca Jerusalén ìyacàlená irìcu áiba èeriwa nuicácaténá náapicha mesúnamáita áiba culto namàníiripináca. Quéwa Dios iwàwacaalí nuèpùacawa néese àniwa, yásí nuèpùacué nupáchiaca pía àniwa”, íimaca yái Pabloca. Néeseté Pablo iwàlùacawa nave irìculé, yàacaténáwa manuíri úni yáacubàa. Yá yàacawa Efeso ìyacàlená íicha.

22 Idécanáami Pablo yàanàaca Cesarea íidalutalená néré, yáté yàacawa cáli ínatabàa Jerusalén ìyacàlená néré itàidacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesú斯 itàacái. Idécanáamit é itàidaca nía néré, yáté yàacawa Antioquía ìyacàlená néré.

23 Néese ipáchiaca nía néré achúmáanata, yá yàacatéwa náicha àniwa, yèepunícaténáwa yàcalé imanùbaca Galacia yàasu cáli ínatabàa, Frigia yàasu cáli ínatabàa nacái. Càité yèepuní ichàiniadaca nawàwa macáita níái yeebáidéeyéica Jesú斯 itàacái.

Apolos predica en Efeso

24 Néenialíté áiba judío íipidenéeri Apolos, Alejandría ìyacàlená néeséeri yàanàacaté Efeso ìyacàlená néré. Yái Apolos yáalíaca icàlidaca Dios itàacái cáalíacáiri iyú, yéewáidacaté nacáiwa cayábéeri iyú tàacáisi ìwali profetanái, áibanái nacái itànericaté Dios inùmalìcuíse, íná yéewa yáalíacawa ìwali cayába.

25 Apolos yéewáidacatéwa tàacáisi ìwali icàlidéerica càinácaalí Wáiwacali iwàwáaná wàyaca. Yá icàlidaca Wáiwacali iináwaná ìwali manuísíwata macái iwàwalícuísewa. Yéewáida wenàiwicanái amaláwaca Jesús ìwali, éwita yáalíacáanítawa abérera ìwali yá Juan el Bautista ibautizáanáté wenàiwica iwènúadéeyéicaté íwitáisewa Dios irípiná.

26 Yá Apolos idàbaca icàlidaca macàaluíninátani judiónái yéewáidacàalu irìcu. Quéwa Priscila, Aquila nacái idécanáamité néemìaca Apolos, yá natécani méetàucuta nàataléwa nacàlidacaténá amaláwaca iríni macáita yá Wáiwacali iináwanáca.

27 Néese Apolos iwàwacaté yàaca icàlidaca Wáiwacali itàacái Acaya yàasu cáli néré. Niái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nawàwacaté nayúudàacani yàasu àyapu piná. Yá nabànùaca yáapicha cuyàluta wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica Jesús itàacái Acaya yàasu cáli néeni, natàidáanápináni cayábéeri iyú, yá Apolosca. Yàanàacaté Acaya yàasu cáli néré, yá Apolos iyúudàaca nía manuísíwata, niái Dios imàniyéica irí cayábéeri mawèníiri iyú imàacáanápiná neebáidaca Jesús itàacái.

28 Yácainá Apolos icàlidacani macái wenàiwica yàacuéssemi, cachàiníri iyú nacái imawèniadaca nàasu tàacáisi niái judíoca. Icàlidacaté nalí machacàníri iyúni càinácaalí ímáaná tàacáisi profetanái itànericaté Dios inùmalícuíse, yáasáidacaténá Mesíascani yá Jesúsca, judío icuèrinápiná Dios ibànuèricaté nalí.

19

Pablo en Efeso

1 Idècunitàacá Apolos iyaca Corinto iyacàlená irìcu, yá Pablo yàacawa ichàbacawa dúlinaméeri cáli néenibàa. Yá yàanàaca Efeso iyacàlená irìculé. Néré Pablo yàanàaca abénaméeyéi yeebáidéeyéi.

2 Yá íimaca nalí:
—¿Dios ibànuasicué pirí Espíritu Santo, peebáidacaalítécué? —íimaca yá Pabloca. Yá náimaca irí:

—Càmíri. Canácata wéemièricáwa Espíritu Santo iináwaná ìwali yàanàaná —náimaca.

3 Néese Pablo isutáca yéemìawa nía àniwa:
—¿Càiríinácaalícué tàacáisi peebáidaté ìwali, nabautizácaténácué pía? —íimaca yá Pabloca. Néese náimaca irí:

—Weebáidacaté yáí tàacáisi Juan el Bautista yéewáidéericate iyú wenàiwica wawènúadáanápináté wáiwitáisewa Dios irípiná —náimaca.

4 Pablo íimaca nalí:
—Juan ibautizácaté wenàiwica náasáidacaténá nawènúadacaté náiwitáisewa Dios irípiná. Juan icàlidacaté nalí nacái iwàwacutáanápináté neebáidaca áiba itàacái, yáí yàanèeripinácaté Juan yáamirícubàa, yáí Jesúsca —íimaca yáí Pabloca.

5 Idécanáami néemìacani, yá nabautizácawa Wáiwacali Jesús íipidená ìwali, neebáidacáiná itàacái.

6 Néese Pablo imàacaca icáapiwa nàwali, yá Espíritu Santo yàanàaca yàacawéeridacaténá nía, yá natàaníca áiba tàacáisi iyú, càmíri èeri mìnánái itàacái. Nacàlidaca tàacáisi Dios inùmalícuíse.

7 Cawàwanáta doce namanùbaca aslanáica niái yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái.

8 Néese Pablo iyamáacatéwa nèewi Efeso iyacàlená néré másiba quéeri. Eeri imanùbaca icàlidaca nalíni judiónái yéewáidacàalu irìcu. Icàlidaca nalíni macàaluínináta, itàaní nacái náapicha, iwènúadaca náiwitáise náalíacaténáwa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáwa.

9 Quéwa abénaméeyéi judío báawaca néemìaca Pablo yàasu tàacáisi, yá càmita nawàwa neebáidacani. Natàaníca wenàiwicanái irí báawéeri iyú tàacáisi ìwali,

yái cayábéeri tàacáisi Pablo icàlidéerica nalí. Iná Pablo yàacawa náicha, càmita quirínama icàlida nalíni judiónái yéewáidacàalu irìcu. Itécaté nacái yáapichawa níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá nàacawa Tirano yàasu yéewáidacàalu irìculé. Yáté Pablo icàlidaca nalí Dios itàacái èeri imanùbaca.

10 Pablo icàlidacaté nalíni pucháiba camuí. Ináté yéewa macáita Asia yàasu cáli néeséeyéi néemìaca Wáiwacali iináwaná ìwali. Judiónái, nía nacái càmíiyéica judío néemìata nacái.

11 Yá Dios imàacaca Pablo ichùnìaca manùbéeyéi máiníiyéi cáuláicaca.

12 Abénaméyéi nalìadaca Pablo yàasu panuelo, ibàle yéená nacái cáuláiquéeyéi ìwali, yá nachùnìacawa níái cáuláiquéeyéica. Pablo yúucaca demonio wenàiwicanáí íicha nacái.

13 Quéwa áibanái judío yàanàacaté ipáchiaca néré náucacaténá demonio wenàiwicanáí íicha, Nawàwacaté náucaca demonio wenàiwica íicha Wáiwacali Jesús íipidená iyú. Yá náimaca demonionái irí: “Jesús inùmalìcuíse wachùullacuéca plàcawa, yái Jesúscia Pablo icàlidéerica iináwaná ìwali”, náimaca.

14 Càité siete asianái judiónái imànica. Náaniri íipidenáté Esceva, abéeri sacerdote íwacalináca.

15 Quéwa áiba èeri náalimáidacaté náucaca demonio asìali íicha, yá demonio íimaca nalí: “Núalíaca nuicáca Jesús. Núalía nacáwi Pablo ìwali. Càmitacué núalía nuicáca pía”, íimaca nalí yái demonioca.

16 Yáta yái asìali demonio idacuèri íiwitáise, ipisìlacawa nàwali, níái sietéeyéica imanùbaca asianáica. Yá inúadáidaca nía cachàinfíri iyú báawanama macáita, yá inúadáidaca nía canánama caiwíiri iyú, àta nèepùacatalétawa napìlacawa capì irìcuíse, mabàleta, cacháunéeyéi báawanama.

17 Néese macáita Efeso iyacàlená mìnánái, judiónái canánama, càmíiyéi judío nacái, néemìacaté naináwaná ìwali, níái sietéeyéi asianáica, ína yéewa cálaluca macáita wenàiwica manuísíwata, yá náináidacawa cámíétaquéeri iyú Wáiwacali Jesús ìwali.

18 Madécaná wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái, nabàlùacawa wenàiwicanáí yàacuéssemi, yá nacàlidaca náichawa nabáywawanáwa namàníiricaté.

19 Madécaná nacái camàliquéeyéi natéca nàasu cuyàlutawa manùbawaca, yái cuyàluta icàlidéerica sapìi ìwali, namàlica ìwali nacái. Yá neemáca nàasu cuyàlutawa macáita Efeso iyacàlená mìnánái iicápiná náasáidacaténá nawènúadacaté náwitáisewa namàlica íichawa. Aibanái naputàacaté nawèni níái cuyàlutamica, yá nawèni cincuenta mil namanùbaca dracma, yái cincuenta mil èeri iwènicatái.

20 Càité manùbéeyéi wenàiwica yéemìaca Wáiwacali itàacái, yá neebáidacani, madécanéeyéi wenàiwicaca.

21 Idécanáamíté ichàbacawa yái wawàsica, yá Pablo íináidacatéwa ipáchianápiná Macedonia yàasu cáli néré, Acaya yàasu cáli néré nacái yàacaténáwa àniwa Jerusalén iyacàlená nérépiná. Iimacaté nacái idécanáamíté ipáchiaca Jerusalén iyacàlená néré, yá nacái iwàwacutápinátē yàacawa Roma iyacàlená néré, íimaca.

22 Iná yéewa Pablo ibànùacaté pucháiba wenàiwica iyúudèeyéicani nàacaténáwa ipíchalépiná Macedonia yàasu cáli néré. Níái yàacawéeyéiná náipidená Timoteo, Erasto nacái. Idécunitàacá nèepunícawa nérépiná, yá Pablo iyamáacawa Asia yàasu cáli néré achúma èerita.

El alboroto en Efeso

23 Néenialíté áibanái nadàbaca natàaníca báawéeri iyú nàwali níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Iná abénaméyéi Efeso iyacàlená mìnánái báawaca naicáca Dios itàacái, calúaca nacái náináidacawa.

24 Abéeri asìali íipidenéeri Demetrio báawacaté imànica Efeso mìnánái íiwitáise nàuwidecaténá namànica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Demetriocáiná imànírité platéeri yéenáwanási cawèníiri. Imànicaté achúméeri capì platéeri, templo nacáiyéi iicácanáwa nasutácàalu níawawa nàasu cuwáisàatúa íchawa íipidenéechúa Artemisa. Aibanái imàníiyéi achúmanaméeyéi capì platéeri, càasuca máiní nía Demetrio yáapicha.

25 Iná Demetrio ìwacáidaca nía, áibanái yáapicha imàníiyéica platéeri wawàsi, yá íimaca nalí canánama: “Píacué asìanáica, píalíacuécawa wàyaca càasuíri iyú ìwalíise yáí wáibaidacaléca.

26 Pidécuéca piicáca, péemìaca nacái yáara Pablo icàlidéerica yèepunícawa tàacáisi. Itàanírica wáibaidacalé ìwali, níái ídolo cuwáinái yéenáwaná wamàníiyéica, Pablo íimaca càmitasa báisí Diosca nía. Càita Pablo idéca iwènúadaca manùbéeyéi wenàiwica íiwitáise cuwáinái íicha chái Efeso ìyacàlená irìcu, macái Asia yàasu cáli néenibàa nacái.

27 Máiníiri báawaca, cawàwanáta imáalàacawa wáicha yáí wáibaidacaléca, càmicainá quirínama wenàiwica iwènìapiná yáí ídoloca wamànírica. Ua nacái wasutácàalu iináwaná imáalàapináçawa wáicha, úara manuichúa temploca wasutácàalu wíawawa wàasu cuwáisàatúa íicha íipidenéechúaca Artemisa, wenàiwica iyamáidacaalí nàaca ucàluíniná, úái macái wenàiwica yèechúaca icàluíniná, wía wenàiwicanái canánama Asia yàasu cáli íinatéeyéica ìyaca, macái èeri mìnánái nacái”, íimaca yáí Demetrioca.

28 Néese Demetrio yáapichéeyéi idécanáami néemìaca Pablo iináwaná, yá máiní báawaca nawàwa ìwalíise. Yá nadàbaca néemianícawa cachàiniíri iyú, néemianícawa mamáalàacata: “¡Cayábéechúaca wàasu cuwáisàatúa Artemisaca, wía Efeso ìyacàlená mìnánáica!” cài néemianícawa mamáalàacata.

29 Yá manùbéeyéi wenàiwica napiacawa néemìaca nasàna àta máiwitáisecataléta madécaná Efeso ìyacàlená mìnánái. Yá náibàaca Gayo, Aristarco nacái, níái Pablo yàacawéeyéináca, Macedonia yàasu cáli néeséeyéica. Yá napiacawa nawatàidaca nía manuíri nàwacáidacàalu irìculéwa, ìyéerica Efeso ìyacàlená irìcu.

30 Néese Pablo iwàwacaté iwàlùacawa néré icàlidacaténáni manùbéeyéi wenàiwica irí. Quéwa áibanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái càmita nabatàa Pablo iwàlùacawa néré.

31 Aibanái nacái, Asia yàasu cáli icuèrinánáica, Pablo yàacawéeyéináca nía, nabànùaca tàacáisi Pablo irí isutácaténá íicha wawàsi manuísíwata ipíchanáté iwàlùacawa néré.

32 Yá nàwacáidacàalu irìcu abénaméeyéi néemianícawa nàyaca abéeri wawàsi. Aibanái nacái néemianícawa nàyaca áiba wawàsi nacái máiwitáisecáiná nía canánama meedá. Manùbéeyéi nèewi càmita náalíawa càinápinácaalí wawàsi ìwali nàwacáidáyacacatéwa.

33 Néese abénaméeyéi judío ìyéeyéica néeni náibàaca nawesíaca asiali íipidenéeri Alejandro, ibàlùacaténáwa macái wenàiwica yàacuéssemi. Yá áibanái wenàiwica nacàlidacani Alejandro irí. Néese yáí Alejandro yúucaca icáapiwa manùbéeyéi wenàiwica irí masànacaténá nía, Alejandro iwàwacáináté icàlidaca judiónái iináwaná ìwali manùbéeyéi wenàiwica irí náalíacaténáwa canácasá judiónái imàníiri ibáywawanáwa.

34 Quéwa idécanacáita manùbéeyéi wenàiwica náalíacawa judíocani, yáí Alejandroca, yá nadàbaca néemianícawa. Pucháiba hora néemianícawa mamáalàacata macáita namanùbaca iyúwa abéeri isàna iyú. Náimaca: “¡Cayábéechúaca wàasu cuwáisàatúa Artemisaca, wía Efeso ìyacàlená mìnánáica!”, cài náimaca néemianícawa mamáalàacata.

35 Néeseté áiba Efeso iyacàlená mìnánái icuèriná iwàwaca icàlidaca nalíni. Idécanáami masànaca imànica nía, yá íimaca nalí: “Píacué Efeso mìnánáica. Macái èeri mìnánái nálíacawa wàyacàle Efeso iináwaná, wía icuèyéica cayába templo wasutácàalu wíawawa wàasu cuwáisàatúa Artemisa íichawa, nálína nacáwa wacùaca Artemisa uénáiwánami, yáara náiméerica ìwali yúuwèericasawa chènuníise bàaluité cuwáinái yàasu cálí íicha.

36 Macái èeri mìnánái nálíacawa báisícani, íná matuíbanáicué pía. Picácué máiwitáise píawa, pimànicáichacué wawàsi máiwitáiséri iyú.

37 Níacainá aslanáica pitéeyéicuéca aléi, càmita nayéedùa wawàsi irìcuíse, yáara wasutácàalu wíawawa Artemisa íicha, càmita nacái natàaní báawéeri iyú ùwali.

38 Yái Demetrioca, áibanái nacái íibaidéeyéica yáapicha nawàwacaalí nacháawàaca naináwaná ìwali jueznái irí, yá iyaca jueznái yéemìripiná natàacái. Macáita nálimá nacháawàayacacawa machàcaníiri iyú yàcalé íiwacanánái irí.

39 Piwàwacaalícué áiba wawàsi, yá iwàwacutácué pisutáca náicha wawàsi níara yàcalé íiwacanánáica, nàwacáidáyacapinácaalíwa, càide iyúwa wacuèrinánái romanonái ichùulìaná wamànica.

40 Máiñiri báawaca yái pimàníricuéca chái. Cawàwanáta romanonái icháawàaca waináwaná ìwali, wía Efeso iyacàlená mìnánáica, náimapiná wamànicasa ùwicái wacuèrinánái romanonái íipunitawa. Náiwacanánái yéemìacaalí càináccaalícué pimàníliná chái báwina, yásí nasutá néemìawa núawa cánácué yéewaná pimàni maimí máiwitáiséri iyú. Càmita núlimápiná nucàlidaca nalíwani”, íimaca yái yàcalé icuèrináca.

41 Néese yái yàcalé icuèriná idécanáami icàlidaca nalíni, yá ichùulìaca nèepùacawa. Néese macáita namusúacawa nàwacáidacàalu irìcuísewa, yá nàaca náichawáaca, nèepùacawa nacapèe néréwa.

20

Viaje de Pablo a Macedonia y Grecia

1 Idécanáamití imáalàacawa yái Efeso iyacàlená mìnánái imàníináca máiwitáiséri iyú, yá Pablo imáidaca yàataléwa níái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yàalàacaténá nía. Néese idécanáami ichàiniadaca nawàwa, yá yàacawa náicha Macedonia yàasu cálí nérépiná.

2 Pablo ipáchiaca macái yàcalé imanùbaca iyéeyéica Macedonia yàasu cálí ínata. Yá ichàiniadaca nawàwa manuísíwata, yàalàaca nía déecuíri iyú níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Néese Pablo yàanàaca Grecia yàasu cálí néré.

3 Yá iyamáacawa néré másiba quéeri. Néeseté mawiénica yéenáiwáná iwàlùanápinátewa nave irìculé yàacaténáwa manuíri úni yáacubàa Siria yàasu cálí nérépiná. Yá yéemìaca judónái iináwaná náináidáanáwa namàníinápiná irí báawéeri. Iná iwènúadaca íwitáisewa, yá íináidacawa yèepùanápinátewa cálí íinatabàa, ichàbacaténáwa àniwa Macedonia yàasu cálí íinatalé.

4 Nàa nacáwiya yáapicha áibanái íipidenéeyéi: Sópater, yái Pirro lirica, Berea iyacàlená mìnali; Aristarco nacái, Segundo nacái, níái pucháiba aslanáica Tesalónica iyacàlená mìnánáica; Gayo nacái, Derbe iyacàlená mìnálica; Timoteo nacái; Tíquico nacái, Trófimo nacái, níái pucháiba aslanáica Asia yàasu cálí néeséeyéica.

5 Níái aslanáica nàacatéwa wapíchalépiná, wía Pablo, núa Lucas nacái, nacùacaténá wàanàaca Troas íidalutalená néré.

6 Néese idécanáamití ichàbacawa Pascua yàasuná culto, judónái iyáacaalíté pan càmíiri idènìa levadura, yáté wàacawa Filípos íidalutalená íicha manuíri úni yáacubàa nave irìcu. Néese báinúaca èeri idénáami, mapisáináami àniwa, yá

wàanàaca níái wáapichéeyéicawa Troas íidalutalená néré. Yá wayamáacawa néré siete èeri.

Visita de Pablo a Troas

⁷ Néeseté domingo irìcu, wàwacáidáyacacawa náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái wawacùacaténá wàwaliwáaca pan, yáí Santa Cenaca. Yá Pablo icàlidaca nalí. Iwàwacutápinátē Pablo yàacawa náicha mapisáita, íná icàlidaca nalí àta bamuchúamicataléta catá.

⁸ Wàwacáidáyacacatéwa abéeri imàdáaná irìculé ìyéerica chènunibàa cáli inàni iicha. Nàyaca néré madécaná lámpara ipucuèyéicawa nacamalá piná.

⁹ Néese abéeri ùuculìiri íipidenéeri Eutico yáawinéeriwa ìyaca ventana irìcu. Pablo itàanícainá mamáalàacata, yá cadapùleca báawanama yáí ùuculìirica. Yá iimáca íichawa yáawinacawa. Néese icaláacawa ventana irìcuíse, másiba pisoíri ichènunica. Yá yéetácawa.

¹⁰ Pablo iricúacawa ùuculìiri yàatalé. Néese Pablo yáawia iicáidaca ùuculìrimi irí, yá Pablo yeedácani yùucutaléwa. Yá íimaca nalí níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái:

—Picácué cáalu pía. Cáucani —íimaca yáí Pablocá.

¹¹ Néeseté Pablo yèepùa iwàlùacawa nàwacáidacàalu irìculé chènuniréerica. Yá iwacùaca nalí pan, yáí Santa Cenaca, iyáaca iyáacaléwa náapicha nacái, yá Pablo icàlidacaté nalí mamáalàacata, àta amalácatelá wawicáu. Néese yàacawa náicha.

¹² Néese yáí ùuculìirica, yèepùacawa yéenánái yáapichawa, icáucàcacainátēwa, íná yéewa casímáica nawàwa manuísíwata.

Viaje desde Troas a Mileto

¹³ Néeseté wàacawa Pablo ipíchalépiná. Wàacawa nave irìcu manuíri úni yáacubàa àta wàanàacatalétaté Aso íidalutalená néré wáipunitáidacaténá Pablo néré càide iyúwaté iwàwáaná, iwàwacainátē yàacawa néré cáli íinatabàa.

¹⁴ Wàanàaca Pablo Aso íidalutalená néré, yá iwàlùacawa wàatalé nave irìculé. Yá wàacawa manuíri úni yáacubàa Mitilene íidalutalená néré.

¹⁵ Néeseté wàacawa Mitilene iicha. Wàacawa abé èeri manuíri úni yáacubàa. Néese wàacawa mawiénita Quío yàasu iwàwata irí. Néese mapisáita àniwa wàanàaca Samos íidalutalená néré, idécanáamitέ wayamáidacawa Trogilio íidalutalená néré. Néese mapisáita àniwa wèepùa wàacawa. Yá wàanàaca Mileto íidalutalená néré.

¹⁶ Càité wèepunícawa càmicainátē Pablo iwàwa idècunìacawa manùba èeri Asia yàasu cáli íinata. Càmitaté nacái iwàwa yàacawa Efeso ìyacàlená néré. Néese, iwàwacaté yàanàaca caquialéta Jerusalén ìyacàlená néré iwàwacainátē iicáca náapicha judiónái yàasu culto íipidenéerica Pentecostés.

Discurso de Pablo a los ancianos de Efeso

¹⁷ Idècunitàacá Pablo ìyaca Mileto íidalutalená néré, yáté ibànùaca tàacáisi Efeso ìyacàlená néré imáidacaténá ancianonái icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái Efeso ìyacàlená mìninanái.

¹⁸ Idécanáamitέ ancianonái nàanàaca yàatalé, yá Pablo íimaca nalí: “Píalíacuécawa nuináwaná ìwali, càinácaalité nùyacuéca pèewi èeri imanùbaca nùanàacatáiseté Asia yàasu cáli íinalté àta siùca nacáide.

¹⁹ Macái èerité nùyaca pèewi íibaidéeri Wáiwacali irípiná. Càmitaté cachàini nuicáca núawawa. Mání achúmacaté nuwàwa nàwali níara càmíiyéicaté yeebáida Wáiwacali itàacái. Nùuwichàacaté nacáiwa caiwíiri iyú judiónái nawàwacainátē imànicá nulí báawéeri.

20 Ewitaté nùuwichàacáanítawa manuísíwata, càicáaníta càmitaté numáisanà píchacué tàacáisi iyúudèeripinácuécaté pía, ibatàa abéeri tàacáisipináta idècunitàacá nucàlidacuéca piríni nàwacáidacàalu néré, nacapèe irìcu nacái.

21 Nùalàacaté níara judíoca, càmíiyéi judío nacái. Núumacaté nalí iwàwacutáaná nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná neebáidáanápiná nacái Wáiwacali Jesús itàacái.

22 Iná siùcade nùacawa Jerusalén ìyacàlená nérépiná. Espíritu Santo idéca ichùuliaca nùanápináwa néré, càmita quéwa núalíawa càinápinácaalí namànica nulí néré.

23 Núalíacáitawa abéeri wawàsi. Yàcalé imanùbaca Espíritu Santo icàlidaca nulíni náucáanápiná núa presoíyéi ibànalìculé, nùuwichàanápiná nacáiwa madécaná yàawiría.

24 Quéwa càmita nuicá nucáucawa iyúwa máiníri cawènica nulí. Abéerita nuwàwacáita numáalàidaca numànica nuibaidacaléwa casímáiri iyú, yái nuibaidacalécawa Wáiwacali Jesús ichùulièrica numànica, nucàlidáanápiná tàacáisi wenàiwicanái irí, yái cayábéeri tàacáisis íiméerica cáinináca Dios iicáca wenàiwica.

25 “Siùcade núalíacawa báisíri iyú càmitacué piicá núa quirínama, píacué nucàlidéeyécaté irí yái tàacáisisca icàlidéerica càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa.

26 Iná siùcade nuwàwacué nucàlidaca piríni, canáca nubáywawanácué pìwalíise, péetácaalícuéwa pibáywawaná yáapichawa, nùalàacáinátécué pía.

27 Nucàlidacatécué pirí macái tàacáisi Dios iwàwéericuéca píalíacawa ìwali; càmitacué nubàa pícha tàacáisi, ibatàa abéeripináta, càmitacué nubàa píchani.

28 Iná piicácué píchawa cayába, picùacué píiwitáisewa báawéeri lícha. Picùacué nacái macáita níara yeebáidéeyéica Jesús itàacái ìwacáidáyauquéyéicawa piyacàle nérécué, yácainá Espíritu Santo imàcacué picùaca Dios yàasu wenàiwica Dios iwèniyécaté Iiri íiraná iyúwa.

29 Núalíaca nacáiwa nùacanáamiwa píchacué, yásí áibanái nàanàaca píatalécué iwàwéeyéica iwènúadacuéca píiwitáise Wáiwacali líchawa càide iyúwa caluéyéi cuwèesi lobo namáalàidacaalí ovejanái.

30 Abénaméeyéi péenácué, áiba èeriwa néewáidaca wenàiwicanái nachìwa báawéeri iyúwa, nachìwáidacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàacaténáwa cachìwéeyéi yáapicha.

31 Iná piicácué píchawa cayába. Piwàwalicué cayába nùalàacatécué pía másiba camuí èeriapi, táiyápi nacái. Nùalàacatécué pía macáita manuísíwata, nuicháanícaté nacái píwalicué.

32 “Siùcade nuénánái numàacacué Dios icùaca pía, péewáidáanápinácué nacáiwa tàacáisis ìwali, yái nucàlidéerericatécué pirí íiméerica cáinináca Dios iicáca èeri mìnánái. Dios itàacái yáalimácué ichàiniadaca píiwitáise Dios ìwali, yáalimácué nacái imàcacaca píalíacawa cayába ìwali yái cawènírica Dios yéeripinácuéca piríwa áiba èeriwa, náapicha macáita yàasu wenàiwicaca Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa.

33 Càmitaté nuwàwa nùasupináwa áibanái yàasu plata, nabàle nacái.

34 Píalíacuécawa nuibaidacaté cachàiníri iyú nucáapi iyúwa nuwèniacaténáté càinácaalí wawàsi wamáapuèricaté, núa nacái, núapichéeyéi nacái.

35 Nucàlidacatécué pirí càiripináta iwàwacutáanácué wáibaidaca, wayúudàacué nacái catúulécanéeyéi wenàiwica. Piwàwalicué Wáiwacali Jesús itàacái. Yá íimacaté walí: ‘Casíimái cachàini wía wàacaalí áibanái irí yái namáapuèrica, lícha yái nàanáca walí cawèníri’, càité íimaca yái Wáiwacalica”, íimaca yái Pabloca.

36 Idécanáami Pablo icàlidaca nalíni, yá ibàlùacawa yùuluì ipùata iyúwa. Yá isutáca Dios lícha náapicha.

³⁷ Néese macáita náicháaníca achúmaca nawàwa Pablo yàacáinátewa náicha. Yá asìanái nàanalìcuca Pablo nasùsùa nacái inàni ìwali, càide iyúwa judío íwitáise lyáaná, namàacacaalí yèepùacawa náicha wenàiwica caininéeri naicáca.

³⁸ Yá mání achúmaca nawàwa Pablo íimacáináté nalí cámínápináté yèepùa iicáca nía quirínama. Néese nàaca nàacawéeridaca Pablo àta nàanàacataléta nave néré.

21

Viaje de Pablo a Jerusalén

¹ Wàacanáamítewa náicha níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yá wawàlùacawa nave irìculé. Néese wàacawa manuíri úni yáacubàa machacànita Cos yàasu iwàwata nérépiná. Néese mapisáita àniwa wàacawa Rodas yàasu iwàwata néré. Néese wàacawa Pátara íidalutalená néré.

² Néese idècunitàacá wàyaca Pátara íidalutalená néré, yáté wàanàaca nave yèericawa Fenicia yàasu cáli nérépiná. Yá wawàlùacawa irìculé. Yá wàacawa náapicha.

³ Wàacawa manuíri úni yáacubàa, yá waicáca Chipre yàasu iwàwata. Yá wàacatéwa yéewápuwáise íicha àta wàanàacaléitaté Siria yàasu cáli néré. Yá wawàlùacatéwa Tiro íidalutalená néré iwàwacutácaináté nave imàacaca yàasusi néré.

⁴ Néese Tiro iyacàlená néré wacutáca áibanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yá wayamáacawa náapicha néré siete èeri. Espíritu Santo icàlidacaté nalí Pablo yùuwichàanápinátewa Jerusalén iyacàlená néré, íná nasutáca Pablo íicha wawàsi manuísíwata ipíchaná yàacawa néré.

⁵ Quéwa idécanáami wayamáacawa néré siete èeri, yáté wàacawa náicha. Macái níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, nàacawéetúanái nacái, néenibe nacái, nàacawéeridacaté wíá yàcale íicha. Néese wabàlùacawa wàuluì ipùata iyúwa càina ínatalé wasutácaténá wíawawa Dios íicha néré.

⁶ Néese wacàlidacaté nalí wàanápináwa náicha. Yá wawàlùacawa nave irìculé. Nèepùacawa nacái nacapée néréwa.

⁷ Yá wàacatéwa Tiro íidalutalená íicha manuíri úni yáacubàa àta wàanàacataléta Tolemaida íidalutalená néré. Yáté wadéca wamáalàidaca wèepuníináwa manuíri úni yáacubàa. Wàanàacaté Tolemaida iyacàlená néré, yá watàidaca abénaméeyéi yeebáidéeyéi Jesús itàacái. Yá wayamáacawa náapicha abé èeri.

⁸ Néeseté mapisáita àniwa Pablo, wíá nacái yèepuníiyéicawa yáapicha, wàacawa náicha cáli ínatabàa. Néese wàanàaca Cesarea iyacàlená néré. Yá wawàlùacawa Felipe icapée irìculé, yái icàlidéerica Wáiwacali itàacái áibanái irí. Yái Felipe abéeri néená níái sietéeyéica imanùbaca diáconoca, iyúudèeyéicaté apóstolnái quéecháwanáimi Jerusalén iyacàlená irìcu. Yá wayamáacawa Felipe yáapicha.

⁹ Yái Felipe idènìacaté báinúaca yéenibe inanáiva manìríiyéi. Níái inanáica, profetaca nía, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalícuíse.

¹⁰ Wayamáacatéwa néré másibáwanái èerita, yá áiba profeta yàanàaca néré, Judea yàasu cáli néeséeri íipidenéeri Agabo, icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalícuíse.

¹¹ Idécanáami Agabo yàanàaca wàatalé, yá yeedáca Pablo yàasu cinturón. Néese yái profeta Agabo idacùaca yàabàliwa, icáapi nacáiva Pablo yàasu cinturón iyú. Yá Agabo íimaca walí:

—Espíritu Santo íimaca: Níara judío Jerusalén iyacàlená mìnánáica idacùapiná yái cinturón íiwacalica presocaténá namànicani, namàacacaténá cámíiyéi judío yùuwichàidacani —íimaca yái profetaca.

¹² Wéemìacáináni, níái nacái Cesarea iyacàlená mìnánáica, íná wasutáca Pablo íicha wawàsi manuísíwata ipíchaná yàacawa Jerusalén iyacàlená néré.

13 Néese Pablo íimaca walí:

—¿Cánácué pícháaní? ¿Cánácué piwàwa cáaluca pimànica núa? Nudéca nuínáidacawa numàacáanápiná nadacùaca núa, nanúacaténá nacái núa Jerusalén iyacàlená néré Wáiwacali Jesús ìwalíse, Dios iwàwacaalí cài namànica —íimaca yái Pabloca.

14 Yá càmita wáalimá wawènúadaca Pablo íiwitáise, íná masànaca wía. Wáimacáita walíwáaca:

—Wasutácué irí Wáiwacali íichawa imànínápiná irí càide iyúwa Dios iwàwáaná —wáimaca.

15 Néese wachùnìaca wàasuwa wàacaténáwa. Yá wàacawa Jerusalén iyacàlená néré.

16 Nàa nacáiwa wáapicha abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesús itàacái Cesarea iyacàlená néeséeyéi. Wàanàacaté Jerusalén iyacàlená néré, yá natéca wía Mnasón icapèe néré, abéeri asìali bérerina yeebáidéericate Jesús itàacái madécaná camuí. Yá wayamáacawa yáapicha néré.

Pablo visita a Santiago

17 Idécanáamíté wàanàaca Jerusalén iyacàlená néré, néese níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái natàidaca wía casímáiri iyú.

18 Néese mapisáita àniwa Pablo yàacawa wáapicha wapáchiacaténá Santiago. Nàyaca nacái néré macáita ancianonái, icuèyéica Jerusalén iyacàlená mìnánai yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

19 Yá Pablo itàidaca nía. Néese icàlidaca nalíni éeréeri iyú macáita yái Dios imàníricaté càmíiyéi judío yèewi Pablo icàlidacaalíté nalí Wáiwacali itàacái.

20 Níái ancianoca idécanáami néemìacani, yá nàaca Dios irí cayábéeri. Néese náimaca Pablo irí:

—Uwé, wéenásàiri, péemìa cayábani, píalíacawa madécaná mil namanùbaca judiónái neebáidaca Jesús itàacái. Yá macáita náimaca mamáalàacata iwàwacutáanása wía judíoca wamànica càide iyúwaté profeta Moisés ichùulìaná wàawirináimi imànica, éwita weebáidacáaníta Jesús itàacái.

21 Níái judíoca yeebáidéeyéica Jesús itàacái nadéca néemìaca áibanái cachìwéeyéi icàlidaca piináwaná ìwali péewáidacasa macái judiónái iyéeyéica áiba cáli nayamáidáanápiná namànica càide iyúwa profeta Moisés ichùulìanáté. Náimaca píalàacasa judiónái ipíchaná namànica circuncisión néenibe asìanái iríwa, ipíchaná nacái namànica càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía judíoca, náimaca.

22 ¿Càinásica wamàni? Báisíta néemìapiná piináwaná ìwali pílanàaná aléi Jerusalén iyacàlená irìculé.

23 Cawàwanáta cayábaca pimànicaalí càide iyúwa wàalàaná pía. Nàyaca wèewi chái báinúaca asìanái iwàwacutéeyéica íibaidaca Dios irípiná càide iyúwaté nacàlidáaná irí.

24 Pité nía píapichawa pimànicaténá náapicha culto càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, masacàanápinácué judiónái iicáca pía, piwàlùanápinácuéwa templo irìculé. Piwènìa nacái nalípiná pírái nawàwacutéerica namàacaca ofrenda iyú sacrificio piná templo néré. Yásí náalimá nadalúaca náiwita ibáináwa, náasáidacaténá nadéca namáalàidaca namànica náibaidacaléwa Dios irípiná. Càita macái judiónái náalíapináca wamànica wía judíoca. Abérita iwàwacutá càmita nayáa iinási áibanái imàaquéerica ídolo irí iyúwa sacrificio, yáí cuwáináí yéenáíwanáca.

25 Quéwa watànàacaté cuyàluta càmíiyéi judío irí yeebáidéeyéica Jesús itàacái, náalíacaténáwa càmita iwàwacutá namànica càide iyúwaté profeta Moisés ichùulìaná wamànica wía judíoca. Abérita iwàwacutá càmita nayáa iinási áibanái imàaquéerica ídolo irí iyúwa sacrificio, yáí cuwáináí yéenáíwanáca.

Iwàwacutá nacái càmita nayáa irái. Iwàwacutá nacái càmita nayáa iinásí càmírica íiraná imusúawa íicha. Iwàwacutá nacái càmita naimá áiba wenàiwica yáapicha càmíchúaca náinusíwa, càmírica nacái nanìrisíwa —íimaca yái Santigoca.

Arrestan a Pablo en el templo

26 Néeseté mapisáita àniwa Pablo itéca níái báinúaca asìanáica. Imànica náapicha culto nacáiri, nàapida náichawa nacái càide iyúwa judío íwitáise iyáaná masacàanápiná judíonái iicáca nía. Néese iwàlùacawa templo irìculé icàlidacaténá sacerdotenái irí càiná èeri irìcucaalípinátē namáalàidaca namànica náibaidacaléwa Dios irípiná, natécatáipinácaté nàasu ofrendawa namàcacaténá Dios iríni sacrificio piná.

27 Iwàwacutácaté naçùacá siete èeri. Batéwacaalíté namáalàacawa níái sietecca èeri, namàcacatáipinátē pírái ofrenda iyú, yá Pablo iyaca templo irìcu. Abénaméyéi judío Asia yàasu cáli néeséyéi naicáca Pablo templo irìcu. Yá natàaníca báawéeri iyú Pablo ìwali báawacaténá namànica áibanái wenàiwica íwitáise calúanápiná naicáca Pablo, níái wenàiwica iyéeyéica templo irìcu.

28 Càité judíonái néemíanícawa wenàiwicanái irí: “¡Píacué israelitaca, piyúudàacué wí! Yái asìaliquéi yèepuníriwa macái cálita, yéewáida yèepunícawa macái wenàiwica báawacaténá naicáca wí, wíja judíoca. Yéewáidaca níá nacái náináidacaténáwa báawéeri iyú Dios itàacái ìwali, profeta Moisés itànèericaté. Yéewáidaca nacái báawáanápiná naicáca templo. Idéca nacái itéca càmíyéi judío aléi templo irìculé casacàacaténá imànica templo Dios íicha, yái Dios yàasu templo masaquèerica”, náimaca Pablo ìwali.

29 Càité nacháawàaca Pablo iináwaná ìwali, naicácainátē Pablo Jerusalén iyacàlená irìcu, Trófimo yáapicha, Efeso iyacàlená mìnali, càmírica judío. Iná nayúunáidaca Pablo itécaté yáapichawa Trófimo templo irìculé.

30 Iná madécaná wenàiwica nàanàaca napìacawa, néemíanícawa, máiwitáiséeri iyú, níái Jerusalén iyacàlená mìnanái manùbéeyéica. Yá náibàaca Pablo nawatàidacani templo irìcuíse. Idécanacáita namusúadacani, yá áibanái nabàliaca íicha templo inùma imanùbaca.

31 Idècunitàacá nanúacani, yá romanonái yàasu úwi íiwacaliná yéemìaca naináwaná namànicasa máiwitáiséeri iyú, níái Jerusalén iyacàlená mìnanái macáita.

32 Yá ráunamáita itéca yàasu úwináifa, náiwacanánái yáapichawa, yá nalicùa napìacawa wenàiwicanái yèewiré. Níái manùbéeyéi wenàiwicaca, naicácanacáita úwi íiwacaliná, yàasu úwináifa yáapichawa, yá nayamáidaca nanúadáidaca Pablo.

33 Néese úwi íiwacaliná yàacawa nàatalé, yá íibàaca Pablo. Yá ichùulìaca úwinái nadacùaca Pablo pucháiba cadena iyú. Néese úwi íiwacaliná isutáca yéemìawa níá cawinácaalíni, càinácaalí báawéeri nacái imànica yái Pabloca.

34 Quéwa níái wenàiwicaca abénaméyéi néemíanícawa nacàlidaca abéeri wawàsi. Aibañai yéemíanícawa nacàlidaca nàasu wawàsita nacáifa áibalé áiba íicha. Yái úwi íiwacalináca càmita asái yéemìacani, namànicainá madécaná nasànawa. Yá ichùulìaca yàasu úwináifa natéenápiná Pablo nacapèe irìculéwa.

35 Nàanàaca escalera néré, úwinái icapèe yàasu yàawa irìculé, yá iwàwacutáca úwinái iwáacutáidaca Pablo nacùacaténá náichani, níái manùbéeyéi caluéyéi wenàiwicaca, iwàwéeyéica inúacani.

36 Nàacáináwa Pablo yáamiwáise néemíanícawa mamáalàacata: “¡Pinúacuéni!” náimaca néemíanícawa.

Pablo se defiende delante de la gente

37 Batéwa úwinái iwàlùadaca Pablo nacapèe irìculéwa, quéwa Pablo itàaníca griego itàacái iyú úwi íiwacaliná irí. Pablo íimaca irí:

—¿Càmitasica pimàaca nutàaníca píapicha abéeri wawàsi? —íimaca yái Pabloca. Néese úwi íwacaliná íimaca Pablo irí:

—Càmita núalía píalía pitàaníca griego itàacái iyú.

38 Nuyúnaidacáita piaca Egipto yàasu cáli néeséeri, yái itéericate bainúaca mil namanùbaca asianái inuéyéica wenàiwica manacuáli yùuculé càinawàiri imànicaténá úwi romanonái yàasu gobierno íipunita —íimaca.

39 Néese Pablo íimaca irí:

—Judiocata núa. Numusúacatéwa Tarso iyacàlená irìcu, yái yàcalé máníri cachàinica Cilicia yàasu cáli íinatéerica iyaca. Pimàni nulí cayábéeri, pimàaca nucàlidaca nalíni, níái wenàiwicaca —íimaca yái Pabloca.

40 Néese úwi íwacaliná imàcacaca Pablo itàaníca. Iná Pablo ibàlùacawa escalera íinata. Yá yúucaca icáapiwa nalí, masànaténená nía, níái manùbeyéi judíoca. Néese idéca masànaca nía, yá icàlidaca nalíni natàacái iyú, hebreo iyú.

22

1 Pablo íimacaté nalí: “Péemìacué, nuénánai, siùcade nucàlidacué pirí nuináwanáwa”, íimaca nalí yái Pabloca.

2 Idécanacáita néemìaca itàaníca natàacái iyú, hebreo iyú, yá masànata cachàiníwanái nabàlùacawa néemìaca irí.

3 Iimaca nalí àniwa yái Pabloca: “Judioca núaquéi. Numusúacatéwa Tarso iyacàlená irìcu, Cilicia yàasu cáli íinata. Quéwa nudàwinàacatéwa chái Jerusalén iyacàlená néeni. Gamaliel yéewáidacaté núa. Nuéwáidacatéwa macái tìacáisi iwali Dios ichùulièricaté iyú wàawirináimi. Mání nuwàwaca numànica iyúwa Dios iwàwáaná càiide iyúwa píacué siùcade.

4 Bàaluité numànica ùwicái náipunita, níái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái. Nubànùacaté nía yéewacaténá úwinái inúaca nía. Nudacùacaté nía, asianái, inanái nacái yéewacaténá úwinái itéca nía presoíyéi ibànalículé.

5 Sacerdote íwacaliná, nía nacái Jerusalén iyacàlená íwacanánai macáita náalimá nacàlidaca nuináwaná iwali nuedácaté náicha cuyàluta judionái yéewáidacàalu íwacanánai irípiná, iyéeyéicaté Damasco iyacàlená irìcu. Nùacatéwa néré nuibàacaténá nía presoíri iyú nutécaténá nía Jerusalén iyacàlená nérépiná nàuwichàacaténatéwa, níái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái”, íimaca yái Pabloca.

Pablo cuenta su conversión

6 Pablo íimaca nalí àniwa: “Nùacatéwa àyapulìcubàa Damasco iyacàlená nérépiná, yá machacànicaalité èeri nùyaca mawiénita Damasco irí, yáta camalási chènuníiséeri icànaca núa cachàiníri iyú.

7 Inátē nùuwàacawa nulìacawa nucalùniwa cáli íinalté. Néese nuémìaca tìacáisi chènuniise. Yá íimaca nulí: ‘Saulo, ¿cáná piùwide pimànica núa?’, íimaca nulí.

8 Néese nusutáca nuémìawani: ‘¿Cawiná pía, Nuíwacali?’ nùumaca irí. Yá tìacáisi íimaca nulí: ‘Jesús Nazaret iyacàlená néeséerica núaquéi, yái piùwidéerica pimànica’, íimaca nulí.

9 Aibanái nùapichéeyéica naicáca camalási, íná cáluka nía. Càmita quéwa neebá tìacáisi itàanírica nùapicha.

10 Néese nùumaca irí: ‘Nuíwacali, ¿càiná iwàwacutá numànica?’, nùumaca irí. Yá Wáiwacali íimaca nulí: ‘Pimichàawa, pìanáwa Damasco iyacàlená irìculé; nérénica nacàlidaca piríwani macáita iwàwacutéripiná pimànica’, íimaca nulí.

11 Yá camalásica matuícaté imànica núa, íná nùapichéeyéica natéca núa nucáapi iwaliwa, yá wàanàacaté Damasco iyacàlená irìculé.

12 “Iyacaté néré áiba asiali íipidenéeri Ananías. Níara judíoca iyéeyéica Damasco iyacàlená irìcu, natàanícaté cámiétaquéeri iyú Ananías iwali, cálíacáiri

iyúcáiná yeebáidaca Dios itàacái, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse.

¹³ Yá Ananías yàanàacaté nùatalé iicácaténá núa. Yàanàacaté itàidaca núa cayábéeri iyú. Yá íimaca nulí: ‘Nuénásàiri Saulo, catuícá píawa’, íimaca nulí. Yáta catuícá núa. Yátē núalimá nuicácani, yái Ananíasca.

¹⁴ Néese íimaca nulí: ‘Yái Diosca, wàawirináimi yeebáidéericaté itàacái, idéca yeedáca pía píalíacaténáwa càinácaalí iwàwáaná pimànica. Idéca imàacaca piicáca Jesús, yái mabáyawanérica. Idéca imàaca nacái péemìaca Jesús itàaníca píapicha.

¹⁵ Iná picàlida macáita èeri mìnánai iríwani, yái piiquéerica, yái péemièrica nacái.

¹⁶ Siùcade picá pidècunìawa. Pimichàawa, pibautizáanáwa, pisutá píawawa Wáiwacali íicha imàacáanápiná iwàwawa pibáyawaná íicha’, càité Ananías íimaca nulí”, íimaca yái Pabloca.

Pablo cuenta cómo fue enviado a los no judíos

¹⁷ Néeseté Pablo íimaca nalí àniwa: “Nuèpùacanáamítewa Jerusalén ìyacàlená irìculé, yá nùacatéwa templo irìculé nusutácaténá nùawawa Dios íicha.

¹⁸ Idècunitàacá nusutáca Dios íicha, yá nuicáca Wáiwacali yéenáwanási nacári irìcuíse. Yá íimaca nulí: ‘Pèepùawa Jerusalén ìyacàlená íicha caquialéta, càmicáiná neebáidapiná piríwani, yái picàlidéerica nunùmalícuíse’, íimaca yái Wáiwacalica.

¹⁹ Néese núumaca irí: ‘Nuíwacali, náalíacawa nuináwaná ìwali nùanátewa néewáidacàalu imanùbaca irìculé, yátē nuibàaca nutéwa wenàiwica presoíyéi ibànalículé, níái yeebáidéeyéica pitàacái. Nuchùullacaté nacái úwinái icapèedáidaca níá.

²⁰ Nanúacaalité Esteban íba iyú, yái icàlidéericaté tàacáisi pinùmalícuíse, yá nubàlùacatéwa néeni abédanamata nacái nuítáise náapicha, nucùacaté nacái nàasu ruana nacári, níara inuéyéicaté Esteban’, càité núumaca Wáiwacali irí.

²¹ Quéwa Wáiwacali íimaca nulí: ‘Pìawa, nubàlùacáiná piacawa déeculé picàlidacaténá nacái nuináwaná ìwali càmíyéi judío irí’, càité íimaca nulí yái Wáiwacalica”, íimaca yái Pabloca.

Pablo en manos del comandante

²² Néemìacanacáita yái Pablo icàlidéerica càmíyéi judío ìwali, yá càmita quirínama judíonái yéemìaca Pablo iríni. Néese nadàbaca néemianícawa cachàiníri iyú Pablo ìwali. Náimaca néemianícawa: “¡Pinúacuéni, yái asìalica! ¡Cayábéerica yéetácawéi!” náimaca néemianícawa.

²³ Idècunitàacá néemianícawa, yá nacusúa nàasu ruana nacáriwa, náucaca nacái cáli ichùmalé chènuniré, mánícáiná calúaca níá.

²⁴ Iná úwi íwacaliná ichùullaca úwinái itéca Pablo nacapèe irìculéwa. Yá ichùullaca nacapèedáidaca Pablo cabèesi iyú, icàlidacaténá nalí iináwanáwa, báisíri iyúta, náalíacaténáwa cáná yéewa wenàiwicanáí néemianícawa Pablo ìwali. Uwi íwacaliná càmitaté yáalíawa càmicáiná yéemìa hebreo itàacái, yái tàacáisi Pablo icàlidéericaté iyúni wenàiwicanáí irí.

²⁵ Quéwa, idécanáami úwinái nadacùaca náichawa Pablo nacapèedáidacaténáni, yá Pablo íimaca áiba capitán irí ibàluèricawa néeni. Pablo íimaca capitán irí:

—Báawéeriquéi picapèedáidáanácuéca núa, romanosàairicáiná núa, càmíricáwaca juez yéemìa icàlidáaná iináwanáwa —íimaca yái Pabloca.

²⁶ Iná capitán yàacawa úwi íwacaliná yàatalé. Iimaca irí:

—Cayába, picá pimàni irí báawéeri, yái asìalica. Romanosàiriquéi —íimaca.

27 Néese, úwi íiwacaliná yàacawa Pablo yàatalé, isutácaténá yéemìawa Pablo. Yá íimaca Pablo irí:

—¿Báisí romanosàirica pía? —íimaca. Néese Pablo íimaca irí:

—Báisita, núaquéi —íimaca yái Pabloca.

28 Néese úwi íiwacaliná íimaca Pablo irí àniwa:

—Iwàwacutácaté nupáyaidaca madécaná plata iyú, namàcacaténáté romanosàirica núa —íimaca. Quéwa Pablo íimaca irí:

—Emperador imànicaté cayábéeri nusèenáimi judónái irí, imàcacaté romanonáica nía. Càicata romanonái lìricata núaquéi, íná yéewa romanosàirisíwacata núa —íimaca yái Pabloca.

29 Níai úwinái idacuèyéicaté Pablo nacapèedáidacaténáni, néemìacáiná iináwaná romanosàiricaní, yá nèepùacasíwa Pablo íicha. Yá nacái cáaluca úwi íiwacalináca, ichùulìacáináté úwinái idacùacani, yái Pabloca, romanosàirica.

Pablo ante la Junta Suprema de los judíos

30 Néese mapísaináami àniwa, úwi íiwacaliná iwàwacaté yéemìaca machacàníri iyú lìwali cáná yéewa judónái icháawàaca Pablo iináwaná lìwali. Yá iwasàaca cadena Pablo íicha. Néese ichùulìaca nàwacáidáyacacawa macái sacerdote íiwacanánái, Junta Suprema nacái, níái judío icuèrinánái béeyéica. Néese itéca Pablo nàatalé, yá imàcacaca Pablo ibàlùacawa nàacuéssemi.

23

1 Néeseté Pablo iicáidaca machacàníri iyú nalí níái Junta Supremaca. Yá íimaca nalí:

—Píacué nuénánái, Dios yáalíacawa nudéca nùyaca machacàníri iyú Dios iicá sùmàicalíté núa àta siùca nacáide —íimaca yái Pabloca.

2 Néeseté Ananías yái sacerdote íiwacalináca ichùulìaca áiba ibàluèriwa mawiénita Pablo irí icapèedáanápiná Pablo inùma.

3 Néese Pablo íimaca irí:

—¡Dios yùuwichàidapiná píawa, pía pucháibéeri íiwacaliná! Básícalí píawinawa néré péemìacaténá nuináwaná lìwali càide iyúwaté profeta Moisés ichùulìaná, néese, ¿cáná pichùulìa namànica, yái nacapèedáanáca núa? —íimaca yái Pabloca.

4 Néese níái lìyéeyéica néré náimaca Pablo irí:

—¡Picá picuísá píchawa Dios yàasu sacerdote íiwacaliná! —náimaca.

5 Néese Pablo íimaca àniwa:

—Píacué nuénánáica, càmitaté núalíawa sacerdote íiwacalinácaní, núalíacáináwa Dios itàacái íimaca: ‘Picácué pitàaní báawéeri iyú picuèriná lìwaliwa’, íimaca yái Dios itàacáica.

6 Néese Pablo yáalíaca iicáca nía, níái Juntaca. Yáalíacawa saduceonái yéenáca abénaméeyéi nèewi, fariseonái yéenáca áibanái nèewi. Iná Pablo íimaca nalí cachàiníri iyú:

—Píacué nuénánáica, fariseoca núaquéi. Fariseonácaté nacái nùawirináimica. Nùyaca chái presoíri iyú áibanáicáiná icháawàaca nuináwaná lìwali nuebáidacáiná Dios icáucàidáanápiná yéetéeyéimiwa wenàiwica áiba èeriwa —íimaca yái Pabloca.

7 Néese idécanacáita icàlidaca nalíni, yá níái fariseoca, saduceonái nacái nadàbaca néemianícawa nalíwáaca ùuléeri tàacáisi iyú.

8 Níacáiná saduceoca náimaca càmitasa yéetéeyéimiwa nacáucàapináwa, canásá nacái ángelnái, canásá nacái wenàiwica iwàwa cáuri. Quéwa fariseonái neebáidaca macáita.

9 Yá macáita néemianícawa nalíwáaca lúasi iyú. Néese abénaméeyéi fariseo yéewáidéeyéi wenàiwica templo irìcu namichàacawa, yá náimaca:

—Yái asìali càmita imàni báawéeri. Cawàwanáta ángel idéca itàaníca yáapicha, càmicaalí nacái cawàwanáta wenàiwica iwàwa cáuri idéca icàlidaca irí tàacáisi — náimaca.

¹⁰ Néese, nadàbaca napéliayacacawa, yá icalùadacawa yái úwi íwacalináca ínáidacawa namàdáidáanápiná náichawáaca yèewi yái Pabloca. Iná úwi íwacaliná ichùulìaca yàasu úwináwa nawasàanápiná Pablo judónai íicha cachàiníri iyú. Yá úwiná itéca Pablo úwiná icapée néré.

¹¹ Néseté táiyápi Wáiwacali imàacaca yáawawa Pablo iicácani. Yá íimaca Pablo irí: “Picá cáalu pía, iwàwacutácainá picàlidaca nuináwaná ìwali wenàiwicanái irí Roma ìyacàlená irìcu, càide iyúwa picàlidáanácawa nalíni chái Jerusalén ìyacàlená irìcu”, íimaca yái Wáiwacalica.

Planes para matar a Pablo

¹² Mapisáita àniwa abénaméeyéi judío abédanama namànica náwitáisewa náapichawáaca nanúanápiná Pablo. Néese náimaca nalíwáaca Dios íipidená ìwali càmínápinátē nayáa nayácaléwa, ibatàa únipiná nàira àta nanúacataléta Pablo. Náimaca Dios inúanápinátē nía càmicaalí namàni càide iyúwa náimáanátē, náimacainása cài Dios íipidená ìwali, náimaca.

¹³ Càité náimaca cuarenta ichàbaníise asìanáica.

¹⁴ Iná nàacawa sacerdote íwacanánai yàatalé, yàcalé íwacanánai néré nacái. Yá náimaca:

—Wadéca wamànica wawàsi wáapichawáaca Dios íipidená ìwali, Dios inúanápiná wía wayáacaalí wayácaléwa ipíchawáise wanúaca Pablo.

¹⁵ Iná píacué, nía nacái Junta Suprema, pisutácué úwi íwacaliná íicha wawàsi yeedáanápiná píatalé Pablo tawicha. Pímacué úwi íwacaliná irí piwàwáanácué péemiacá Pablo iináwaná ìwali quirítá cayábéeri iyú. Yásí wacùacani wanúacaténáni ipíchawáise yàanàaca píatalécué —náimaca.

¹⁶ Quéwa Pablo yéenásàatúa ìiri yéemìacaté nawàwáanátē nanúaca Pablo. Yá yàacawa úwiná icapée néré icàlidacaténá Pablo iríni.

¹⁷ Néese Pablo imáidaca capitán. Yá Pablo íimaca capitán irí:

—Píté yái ùuculìrica píwacali yàataléwa, yáara úwi íwacalináca, iwàwacutácainá ùuculìri icàlidaca irí wawàsi —íimaca yái Pabloca.

¹⁸ Yá capitán itéca ùuculìri úwi íwacaliná yàatalé. Yá íimaca úwi íwacaliná irí:

—Yái Pablo presoírica idéca imáidaca núa. Yá isutáca nuícha wawàsi nutéenápiná píatalé yái ùuculìrica. Iwàwacutásia icàlidaca pirí wawàsi —íimaca.

¹⁹ Néese úwi íwacaliná itéca ùuculìri icáapi ìwaliwa, yá itécani méetàucuta áibanái íicha. Yá íimaca ùuculìri irí:

—¿Càinásica piwàwa picàlidaca nulí? —íimaca.

²⁰ Néese ùuculìri íimaca irí:

—Abénaméeyéi judío nadéca abédanama namànica náwitáisewa náapichawáaca nasutáanápiná pícha wawàsi pitéenápiná Pablo tawicha Junta Suprema yàatalé nawàwacainása néemiacá Pablo iináwaná ìwali cayábéeri iyú.

²¹ Picánica quéwa peebá, nadèniacainá cuarenta ichàbaníise asìanáica icuèyeí ibàacanéeri iyú nanúacaténáni. Yá nadéca namànica wawàsi náapichawáaca Dios íipidená ìwali, Dios inúanápinása nía, nayáacaalí nayácaléwa ipíchawáise nanúaca Pablo. Siùcade nadéca nachùnìaca macáita. Abéta iwàwacutá nasutá pícha wawàsi —íimaca.

²² Néese úwi íwacaliná imàacaca ùuculìri yàacawa íicha. Ichùulìaca ùuculìri càmínápiná icàlida áibanái iríni.

Envían a Pablo ante Félix el gobernador

²³ Néseté úwi íwacaliná imáidaca pucháiba yàasu capitánwa. Yá ichùulìaca nàwacáidáanápiná doscientos namanùbaca úwi, yèeyéiwa yàabàli iyúwa, setenta namanùbaca úwi nacái yèeyéiwa caballo íinata, áiba doscientos namanùbaca

úwi itéeyéica yàasu ùlibànawa. Ichùulìaca namusúacawa Jerusalén ìyacàlená íicha nàacaténáwa Cesarea ìyacàlená nérépiná a las nuevecatái catá.

²⁴ Ichùulìaca nacái nachùnianápiná caballonái yéewacaténá Pablo yàacawa caballo ínata. Ichùulìaca macáita nacùanápiná cayábani yái Pabloca, natéenápináni gobernador Félix yàatalé.

²⁵ Yá ibànùaca náapicha cuyàluta. Yá cuyàluta íimaca:

²⁶ “Núa, Claudio Lisias, nuwàwalica pía manuísíwata, pía máiníiri cáimiétacanáca Félix gobernador.

²⁷ Níai judíoca náibàcaté yái asìalica, yá nawàwacaté nanúacani, quéwa nuémìacanacáita iináwaná ìwali romanosàiricani, yá nùacawa nàatalé nùasu úwinái yáapichawa nuwasàacaténáni judiónái íicha, yái asìalica.

²⁸ Néese nuwàwacaté nüalíacawa càiná ìwalísecaalí nacháawàaca iináwaná ìwali, íná nutécani judiónái yàasu Junta yàatalé, níai judío íiwacanánáica.

²⁹ Cài meedá nacháawàaca iináwaná ìwali nàawirináimi íiwitáise ìwaliwa, quéwa càmita nàanàa ìwali ibáyawaná nanuéripiná ìwalíiseni, càmita nacái wáuquéeripináni presoíyéi ibànalículé.

³⁰ Quéwa nuémìacainátē judiónái iináwaná ìwali náináidacatéwa nanúanápináni, íná nubànùacani piatalé. Nudéca nacái nusutáca náicha, níara icháawèeyéica iináwaná ìwali nàanápiná piatalé nacàlidacaténá piríni càinácalí báawéeri wawàsi nadènìaca yáapicha. Yácata imanùbaca, núa Claudio Lisias”, íimacaté yái cuyàlutaca.

³¹ Néeseté úwinái namànicaté càide iyúwa náiwacali ichùulìanátē nía. Yá needáca natéwa Pablo táiyápicáwa Jerusalén ìyacàlená íicha àta nàanàacataléta Antípatris ìyacàlená néré.

³² Néese mapisáita àniwa, níai úwi yèepuníiyéicawa yàabàli iyúwa nèepùacawa úwinái icapèe néré Jerusalén ìyacàlená irìculé. Aibanái úwi yéeyéicawa caballo iinata nàaca natéca Pablo mamáalàacata.

³³ Nàanàacaté Cesarea ìyacàlená néré, yá úwinái yàaca cuyàluta gobernador irí. Nachàbáida nacái irí Pablo.

³⁴ Gobernador iléecanáami cuyàluta, yá isutáca yéemìawa síisáanéericalí yái Pabloca. Néese gobernador yéemìacainá Cilicia yàasu cáli néeséericani, yá gobernador íimaca Pablo irí:

³⁵ —Nàanàacaalípiná níara icháawèeyéica piináwaná ìwali, yásí nuémìa piináwanáwa —íimaca. Néese gobernador ichùulìaca úwinái icùaca Pablo cayába Herodes icapèe manuíri irìcu.

24

Defensa de Pablo ante Félix

¹ Néeseté cinco èeri idénáami, yáté Ananías, yái sacerdote íiwacaliná, yàanàaca Cesarea ìyacàlená néré. Abénaméeyéi Jerusalén ìyacàlená íiwacanánái yàanàaca Ananías yáapicha, abogado nacái íipidenéeri Tértulo. Yá nàacawa Félix gobernador yàatalé nacháawàacaténá Pablo iináwaná ìwali.

² Néese úwinái natéca Pablo néré, yá Tértulo idàbaca icháawàaca Pablo iináwaná ìwali. Tértulo íimaca Félix gobernador irí:

—Cayábéeri piwitáise, pía gobernador, pidéca picùaca wía cayába. Siùcade wàyaca matuñbanáiri iyú picùacainá wía cayába, pidéca nacái pimànicá madécaná cayábéeri wawàsi piyúudàacaténá wàasú cáli néeséeyéi.

³ Iná macái wía àta alénácalí wàyaca, wàaca pirí cayábéeri càiripináta, pía máiníiri cáimiétacanáca Félix.

⁴ Quéwa càmita wawàwa wasàiwicaca pirí wawàsi mamáalàacata, abéerita wasutáca píicha wawàsi pimànínápiná walí cayábéeri péemìlanápiná wasàna quirítá.

⁵ Wadéca wáalíacawa máiní báawéerica íwitáise yái asìalica. Macái cáli íinata báawaca imànica macái judío íwitáise náapichawáaca. Yácata náiwitápu níara nazarenoca, yeebáidéyéica áiba tàacáisi méetàuculéerica Wàawirináimi íwitáise íicha.

⁶ Iwàwacaté nacái casacàaca imànica wàasu templo Dios íicha. Iná wáibàacani wàuwichàidacaténáni càide iyúwa wàawirináimi yàasu tàacáisi ichùullaná wamànica.

⁷ Quéwa yáara úwi íwacaliná Lisias iwàlùacatéwa wèewiré, yá itéca wáichani cachàiníri iyú.

⁸ Néese Lisias icàlidacaté walí iwàwacutáanása nàanàaca pìatalé, níái iwàwéeyéica icháawàaca iináwaná ìwali. Quéwa píalimá pisutáca péemìawani, yái úwi íwacalináca iyéerica Jerusalén iyacàlená irícu, píalíacaténáwa machàcaníri iyú ìwali yái wacháawàanáca iináwaná ìwali, yái asìalica —íimaca yái abogadoca.

⁹ Càita nacái áibanái judío ibàluèyéicawa néré náimaca Félix irí abédanamatasa náiwitáise nacháawàaca Pablo iináwaná ìwali.

¹⁰ Néese gobernador yúucaca icáapiwa Pablo irí yásáidacaténá imàacaca Pablo icàlidaca iináwanáwa. Yá Pablo íimaca:

—Casíímáica nuwàwa nucàlidáanápiná pirí nuináwaná ìwaliwa, càinácalí ìwalíse nacháawàaca núa. Pidéca picùaca wàasu cáli madécaná camuí, pidéca nacái péemìaca waináwaná, iná yéewa píalíacawa cayába càinácalí wàyaca càide iyúwa wàawirináimi íwitáise iyáaná, wíia judíoca.

¹¹ Piwàwacaalí pisutáca péemìawa áibanái, yásí píalíacawa nùwali nùanàacaté Jerusalén iyacàlená néré doce èeri néese siùcáade, nùacaténáté Dios icàaluíniná.

¹² Càmita nàanàa núa itàanírica chàinisíri tàacáisi iyú wenàiwicanái yáapicha templo irícuta. Càmita nacái nuwènúada wenàiwicanái íwitáise calúacaténá nía namànínápiná máiwitáiséeri iyú. Càmita nacái numàni cài judónái yéewáidacàalu irícu, áibacatalé Jerusalén iyacàlená irícupata nacái.

¹³ Níai wenàiwica iyéeyéica chái càmita náalimá násáidaca pirí báisícani yái nacháawéerica nuináwaná ìwali ìwalíse.

¹⁴ Quéwa nucàlida piríni nuíbaídaca Dios irípiná, yái Dios wàawirináimi nèericaté icàaluíniná. Yá nuebáidaca càide iyúwa ímáaná yái tàacáisi íipidenéerica Wàlisài Ayapu, yái tàacásica níái wenàiwicaca ímérera ìwali càmírisa báisíta, quéwa nuebáidaca mamáalàacata macáita tàacáisi profeta Moisés icàlidéericate, profetanái nacái natànèericaté Dios inùmalìcuíse.

¹⁵ Nuebáida nacái Dios icáucàidáanápiná macái yéetéyéimiwa, cayábéeyéi, báawéeyéi nacái, càide iyúwa níái judíoca yeebáidáaná nacái.

¹⁶ Iná núalimáidaca numànica macáita machacàníri iyú càiripináta amalácaténá nuíwitáise wenàiwicanái iicápiná, Dios iicápiná nacái.

¹⁷ “Táquicha tàacáwa, nuèpunícanáamiwa áiba cálibre másibáwanáita camuí, yá nuèpùacawa aléi nùasu cáli íinaléwa nutécaténá plata nuénánai catúulécanéeyéi iríwa, numàacacaténá nacái plata ofrenda iyú Jerusalén iyacàlená néeni.

¹⁸⁻¹⁹ Néese nùyacaté templo irícu, numàacacaténáté ofrenda, idécanáamíté namànica culto nacáiri, nùapida nuíchawa nacái càide iyúwa judío íwitáise iyáaná masacàacaténá naicáca núa, càide iyúwaté profeta Moisés ichùullaná wàawirináimi imànica, ipíchawáise nawàlùacawa templo irículé. Canáca máiní wenàiwica nùapicha, càmita nacái wawènúada wenàiwicanái íwitáise namànicaténá máiwitáiséeri iyú. Néeseté abénaméeyéi judío Asia yàasu cáli néeséeyéi nàanàaca núa néré. Níaté báawaca imànica wenàiwicanái íwitáise calúacaténáté naicáca núa. Iná iwàwacutá níata yàanàaca aléi pìatalé nacháawàacaténá nuináwaná ìwali báisícalité naicáca numànica nubáywawanáwa.

20 Càmicaalí níara Asia yàasu cáli néeséeyéica nàanàaca, yá pimàaca níai judío iyéeyéica chái nacàlidaca piríni càirínácaalí nubáyawaná nàanàaca nùwali nubàlùacaalítewa judónái yàasu Junta Suprema yàacuéssemi, níai judío icuérinánái béeyéica.

21 Abérera wawàsi ìwalíise cawàwanáta náalimá nacháawàaca nuináwaná ìwali: Nubàlùacaalítewa Junta Suprema yàacuéssemi, yá nucàlidacaté nalíni cachàiníri iyú: ‘Pidécuéca picháawàaca nuináwaná ìwali nuebáidacáiná Dios icáucàidáanápiná yéetéeyéimiwa’, càité núumaca”, íimaca yái Pabloca.

22 Néese Félix idécanáamité yéemìacani, yá ichùulìaca íchawa níai judíoca, yéemìacaténasa nacháawàaná Pablo iináwaná ìwali quirítá áiba èeripinásá, yácainá Félix yáalíacatéwa càinácaalíté nàyaca níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yái tàacáisi áibanái yàaca íipidená Wàlisài Ayapu. Yá Félix íimaca nalí:

—Nucùaca yàanàaca yáara úwi íiwacaliná Lisiasca, yásí nuémìacué quirítá ìwali, yái pìasu wawàsica —íimaca yái Félixca.

23 Néese Félix ichùulìaca úwisàiri capitán icùanápiná Pablo presoíri iyú, quéwa imàacáanápiná Pablo yèepunícawa matuíbanáita capì irìcubàata, imàaca nacái Pablo yàacawéyéiná napáchiacani, nayúudàacaténáni, càinácaalí wawàsi Pablo imáapuèri.

24 Néeseté másiba èeríwanái idénáami, yá Félix yàanàaca àniwa yàacawéetúa Drusila yáapichawa, abéechúa judíosàatúa. Yá Félix ichùulìaca needáca yàatalé Pablo. Yá yéemìaca Pablo icàlidaca nalí Jesucristo iináwaná ìwali, yái tàacáisi ímérera iwàwacutáaná wenàiwica yeebáidaca Jesucristo itàacái.

25 Néese Pablo icàlidaca nalíni iwàwacutá wàyaca machacàníri iyú, iwàwacutá wacùaca wáiwitáisewa ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, yá nacái Dios yùuwichàidáanápináca báawéyéi wenàiwica imáalàapinácaalíwa yái èeriquéi, inátér caaluca Félix. Yá íimaca Pablo irí:

—Siùcade pèepùawa Wáicha. Aibaalípiná numáidaca pía àniwa nudènìacaalítá èeri —íimaca yái Félixca.

26 Félix iwàwacaté nacái Pablo yàaca irí plata iwasàacaténáni, iná Félix imáidaca yàataléwa Pablo manùba yàawiría itàanícaténá yáapicha.

27 Néeseté pucháiba camuí idénáami, Félix càmita quirínama icùa yáara cálica. Yá Porcio Festo icùaca cáli Félix yáamiricubàa. Félix iwàwacaté cayábaca judónái iicácani, inátér imàacaca Pablo presoíyéi ibànalícu.

25

Pablo delante de Festo

1 Néeseté Festo yàanàaca Cesarea iyacàlená néré icùacaténá cáli. Yá másiba èeri idénáami àniwa, Festo yàacatéwa Cesarea iyacàlená íicha Jerusalén iyacàlená nérépiná.

2 Idécanáami Festo yàanàaca Jerusalén néré, yá sacerdote íiwacanánái, níia nacái judío máníiyéi cachàinicá icháawàaca Pablo iináwaná ìwali Festo irí.

3 Nasutáca Festo íicha wawàsi imàníinápiná nalí cayábéeri ichùulìaca úwinái natéenápiná Pablo Jerusalén iyacàlená néré, níacainá judíoca nadènìaca nàasú wenàiwicawa icuèyéica Pablo yàanàaca àyapulìcubàa nanúacaténáni.

4 Quéwa Festo icàlidaca nalíni iwàwacutáanáti romanonái icùaca Pablo Cesarea iyacàlená néeni, yá nacái Festo yèeripináti néréwa mesúnamáita, íimaca.

5 Yá Festo íimaca judónái irí:

—Iná iwàwacutácué píiwacanánái nàacawa núapicha Cesarea iyacàlená néré. Néese báisícaalíté Pablo imànicá ibáyawanáwa, yásí yéewacué picháawàaca iináwaná ìwali —íimaca yái Festoca.

6 Festo iyamáacawa Jerusalén iyacàlená irìcu ocho èeri, cawàwanáta diez èeri. Yátér yèepùacawa Cesarea iyacàlená néré. Néese mapisáináami àniwa

yáawinacawa yàalubái ínatawa yéemìacaténá wenàiwicanái iináwaná. Yá Festo ichùulìaca úwinái itéca yàatalé Pablo.

⁷ Pablo iwàlùacawa néré, néese niái judío yàanèeyéicaté Jerusalén iyacàlená íicha nàacawa Pablo yàatalé. Yá nacháawàaca Pablo iináwaná ìwali; náimaca Pablo imànicasa madécaná wawàsi báawéeri, éwita càmicáaníta nálimá násáidaca báisícatani, yái náiméerica ìwali.

⁸ Néese Pablo íimaca Festo irí icàlidacaténá iináwaná ìwaliwa:

—Càmitaté numàni áiba wawàsi méetàuculéeri judío yàawirináimi íwitáise íicha, càmita nacái numàni áiba báawéeri wawàsi judónái yàasu templo irí, càmitaté numàni ùwicái emperador romanosàiri íipunita, yái icuèrica macái cáli imanùbaca —íimaca yái Pabloc.

⁹ Quéwa Festo iwàwacaté casíímáica judónái iicácani yái Festoca, íná isutáca yéemìawa Pablo:

—¿Piwàwasica piacawa Jerusalén iyacàlená néré nuémìacaténá piináwaná ìwali néré judío íiwacanánái yàacuéssemi wáalíacaténáwa asáisí iwàwacutácalí wàuwichàidaca pía ìwalíise yái wawàsi nacháawèerica pía ìwalíise? —íimaca yái Festoca.

¹⁰ Néese Pablo íimaca irí:

—Nùyaca chái emperador romanosàiri yàasu gobierno ichùulìacataléca péemìaca nuináwaná ìwali, wenàiwica icháawàacaalí nuináwaná ìwali, càide iyúwa iwàwacutáaná péemìaca nulí, romanosàircáiná núa. Canáca yéewaná judónái néemìaca nuináwaná ìwali nàuwichàidacaténá núa. Píalíacawa cayábéeri iyú canáca nubáyawaná judónái irí.

¹¹ Básícalí numànicaté nubáyawanáwa nanuérpiná ìwalíise nusatá, yá càmita nusutá nawasàanápiná núa yéetácáisi íichatá. Càmita quéwa báisí yái nacháawèerica nuináwaná ìwalíise, íná iwàwacutá càmita pèepùada nalí núa. Nuwàwaca emperador romanosàiri yéemìaca nuináwaná ìwali —íimaca yái Pabloc.

¹² Néeseté Festo itàaníca áibanái asìanái yáapicha, niái yáapichéeyéica yàalèeyéicani. Festo itàaníca náapicha, néese íimaca Pablo irí:

—Pídéca pisutáca nuícha wawàsi nubànùanápiná pía emperador yàatalé yéemìacaténá piináwaná ìwali, íná nubànùapiná pía néréwa —íimaca yái Festoca.

Pablo ante el rey Agripa

¹³ Néeseté másibáwanáita èeri idénáami, rey Agripa yàanàaca Cesarea iyacàlená néré, Berenice yáapicha. Nàanàacaté natàidacaténá Festo, yái gobernadorca.

¹⁴ Yá nayamáacawa másibáwanáita èeri, íná Festo icàlidaca rey Agripa irí Pablo iináwaná ìwali. Yá Festo íimaca rey Agripa irí:

—Iyaca chái abéeri asìali Félix imàaquéericté presoíyéi ibànalìcu, íipidenéerica Pablo.

¹⁵ Nupáchiacaalíté Jerusalén iyacàlená néré, níara sacerdote íiwacanánáica, níà nacái Jerusalén iyacàlená íiwacanánáica, nacháawàaca nulí iináwaná ìwali. Nawàwacaté numàacaca nanúacani.

¹⁶ Yáté nucàlidaca nalíni càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wíà romanoca, càmita wachùulia nanúaca wenàiwica àta iicácateláta cawinácaalí icháawèeyéica iináwaná ìwali, yéewacaténá icàlidaca iináwaná ìwaliwa nacái, yái wawàsi nacháawèerica iináwaná ìwalíise.

¹⁷ Iná idécanáamíté nàanàaca aléi, yáté càmita nùuca èeri. Néeseté mapisáita àniwa nùawinacatéwa nùasu yàalubáisi ínatawa nuémìacataléca nacháawàaná wenàiwica iináwaná ìwali. Yá nuchùulìaca úwinái needáca nùataléwa yái asìalica.

¹⁸ Néese niái icháawèeyéicaté iináwaná ìwali càmita nacàlida ìwali báawéeri wawàsi càide iyúwa nuínáidáanátéwa nacháawàanápinátē iináwaná ìwali.

19 Nacháawàacáitaté iináwaná ìwali meedá ìwalíise yái nàawirináimi íwitáiseca. Nacháawàa nacái iináwaná ìwali icàlidacainása tàacáisi áiba asìalimi ìwali íipidenéerimicaté Jesú, yéetéericatéwa quéwa náimaca Pablo icàlidacasa mamáalàacatani cáunásani, yái Jesúsc.

20 Càmicainá núalíawa càinápinácaalí numàníripiná ìwali yái wawàsica, yá nusutácaté nuémìawa Pablo asáisí iwàwacaalí yàacawa Jerusalén ìyacàlená néré nuémìacaténá néré yàasu wawàsi.

21 Quéwa isutáca nuícha wawàsi nubànùanápináni emperador yàatalé, yái emperador romanosàiri wèerericuéra íimiétacaná, icuèrica macái cálí imanùbaca, yéewacaténá emperador yéemìaca nacháawàaca yái asìali iináwaná ìwali. Iná nuchùullaca úwináí icùaca Pablo presoíyéi ibànalìcu àta núalimáctaléta nubànùacani emperador yàatalé —íimaca yái Festoca.

22 Néese rey Agripa íimaca Festo irí:

—Núacáanítani nuwàwa nuémìaca yáara asìali icàlidáaná iináwaná ìwaliwa —íimaca yái Agripaca. Yá Festo íimaca irí:

—Táwicha péemìlawani —íimaca yái Festoca.

23 Néese mapisáináami àniwa Agripa, Berenice nacái nàanàaca máiní cáimiétaquéeri iyú, nabàle cawènìri yáapichawa, namanùbaca yáapichawa nacái manùbeyéyi. Yá nawàlùacawa capìi imàdáaná manuíri irìculé, nàwacáidacàalu néemìacataléca wenàiwica iináwaná ìwali. Uwi íiwacanánai nawàlùacawa náapicha, nía nacái Cesarea ìyacàlená íiwacanánai máiníiyéica cachàini. Néese Festo ichùullaca úwináí yeedáca Pablo. Yá natéca Pablo.

24 Néese Festo íimaca nalí, níai manùbeyéyi wenàiwicaca:

—Rey Agripa, píacué nacái ìwacáidáyaquéeyéicawa wáapicha. Yácata asìalíi. Madécaná judío nadéca nacháawàaca nulí iináwaná ìwali Jerusalén ìyacàlená néeni, chái Cesarea ìyacàlená nacái. Mamáalàacata néemianícawa nulí, nasutáca numàacáanápiná nanúacani.

25 Quéwa càmita nùanàa ìwali ibáywawaná nuchùulièripiná nanúacani ìwalíise. Táquicha tàacáwa isutáca nuícha wawàsi nubànùanápináni emperador yàatalé, yái emperador wèerica íimiétacaná, yéewacaténá emperador yéemìaca yàasu wawàsi, asáisí iwàwacutácaalí nàuwichàidacani. Iná nudéca nuínáidacawa nubànùanápiná Pablo yàacaténáwa emperador yàatalé.

26 Quéwa càmita núalíawa càinácaalí iwàwacutáanápiná nutànàaca nuíwacali emperador iríwa, càmicainá nùanàa ìwali ibáywawaná, yái Pabloca. Iná nudéca nùwacáidaca macáitacué pía, pía nacái rey Agripa wasutácaténá wéemìawa cayábani pìacuésemi, pìalàacaténá núa, yéewanápiná nutànàaca cuyàluta emperador irí, wacàlidacaténá irí càinácaalí ibáywawaná, yái asìalica.

27 Canápináta meedá nubànùaná presoíri càmicaalí nutànàa càiná ìwalíiseaalí nacháawàaca iináwaná ìwali —íimaca yái Festoca.

26

Pablo presenta su caso ante el rey Agripa

1 Néeseté rey Agripa íimaca Pablo irí:

—Yá numàacaca picàlida piináwaná ìwaliwa —íimaca yái Agripaca. Néese Pablo imichàidaca icáapiwa napualé. Yá idàbaca icàlidacata nalíni:

2 “Casímáica nuwàwa nucàlidáanápiná piríni siùcade, pía rey Agripa, máiníri cáimiétaçanáca, nucàlidáanápiná pirí nuináwaná ìwaliwa machacàníri iyú, nucàlidacaténá ìwali yái wawàsi judiónai nacháawèerica núa ìwalíise.

3 Casímáica nuwàwa nucàlidáanápiná piríni, píalíacáináwa ìwali macáita yái wáiwitáiseca, wíá judíoca; píalía nacáiwa ìwali yái wawàsica càmírica

abédanamata wáiwitáise ìwali. Iná nusutáca pimàníinápiná nulí cayábéeri péemìacaténácáwa cayába nuináwaná ìwali”, íimaca yái Pabloca.

La vida de Pablo antes de su conversión

⁴ Pablo íimacaté nalí: “Macái judiónái náalíacawa nùwali càinácalíté nùyaca sùmàicaalíté núa àta siùca nacáide àniwa nùasu cáli néese, Jerusalén ìyacàlená irìcu nacái.

⁵ Càmita nawàwa nacàlidaca piríni, quéwa náalía nacáifa fariseonái yéenáca núa ùuculìiricatáiseté núa àta siùca nacáide, yá nudéca nùyaca càide iyúwa fariseo íiwitáise ìyáaná madécaná camuí. Càide iyúwa píalíanáwa, wíia fariseoca weebáidaca machacàníiri iyú macáita càide iyúwa wàawirináimi íiwitáise íimáaná wàanápiná Dios icàaluíniná. Píalía nacáifa canáca áibanái judío yeebáidéeyéi macáita cáalíacáiri iyú cachàiníwanáí wáicha, wíia fariseoca.

⁶ Siùcade nadéca nacháawàaca nuináwaná ìwali nuebáidacáiná Dios imàníinápiná walí cayábéeri càide iyúwaté icàlidáanáté cámiétacanéeri iyúni wàawirináimi irí, icáucàidáanápiná yéetéeyéimiwa áiba èeripiná.

⁷ Macái wíia Israel itaquénánámi doce wàawiría wamanùbaca wacùaca Dios imàníinápiná càide iyúwaté icàlidáaná walíni, icáucàidáanápiná wíia áiba èeriwa. Iná wàaca Dios icàaluíniná, wáibaida nacái irípiná èeríapinama, tayıyápinama nacái. Yácatá wawàslíra ìwalíise yái judiónái icháawàaca nuináwaná ìwali siùcade, píia rey Agripa, nuebáidacáiná càide iyúwa náimáaná neebáidacasa nacái, yái tàacáisi íiméerica Dios icáucàidáanápiná yéetéeyéimiwa.

⁸ ¿Cánásicué càmita peebáida Dios icáucàidáaná yéetéeyéimiwa?” íimaca yái Pabloca.

Pablo cuenta cómo perseguió a los cristianos

⁹ Pablo íimacaté nacái: “Bàaluité, éwita nuebáidacáanáta Dios icáucàidáanápináté yéetéeyéimiwa, càicáanáta nuyúunáidaca iwàwacutáaná nùuwichàidaca wenàiwicanái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái, yái Nazaret ìyacàlená néeséerica, càmicáináté nuebáida icáucàacatéwa.

¹⁰ Càité numànica Jerusalén ìyacàlená irìcu. Yáté sacerdote íwacanánái nabànùaca núa, nùucacaténá níia presoíyéi ibànalículé, madécaná yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Néese úwináí inúacaalíté níia, yá abédanamata nuíwitáise náapicha, níái inuéyéicaté níia.

¹¹ Manùba yàawiría nùuwichàidaca níia núalimáidacaténá nuicáwa níia, nawènúadáanápiná náiwitáisewa Jesús íicha. Càité numànica macái judiónái yéewáidacàalu irìcu namanùbaca. Máiñicáiná calúaca báawanama nuíwitáise náapicha, ínáté càmita nuyamáawa chái wàasu cáli íinata, néese nùaca nacái nucutáca níia àta áiba yàcalé iyéeyéica méetàuculé wàasu cáli íicha, nùuwichàidacaténáté níia”, íimaca yái Pabloca.

Pablo cuenta otra vez su conversión

¹² Pablo íimacaté nalí nacái: “Nùacatéwa nùuwichàidacaténá níia Damasco ìyacàlená néré, idécanáamíté sacerdote íwacanánái nabànùaca núa nuíbàanápináté wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

¹³ Péemìa cayába, píia rey, nuèpunícatéwa àyapulìcubàa machacànicaalíté èeri, yáté nuicáca camalási chènuníise icànéericaté cachàiníiri iyú èeri íicha. Yá icànaca núa mèlumèluwaca, níia nacái núapichéeyéica.

¹⁴ Néese macáita wáuwàacawa walìacawa wacalùniwa cáli ínatalé, yá nuémìaca tàacáisi. Yá íimaca nulí hebreo itàacái iyú: ‘Saulo, ¿cáná piùwide pimànica núa? Catúulécanáca pimànica píawawa báawanama, pipéliacáiná nuípunita, càide iyúwa pacá ibawàacaalí cáiréeri ipùatalícu’, íimaca nulí.

¹⁵ Néese núuma irí: ‘¿Cawiná píia, Nuíwacali?’ núumaca irí. Néese Wáiwacali íimaca nulí: ‘Núacata yái Jesús, yái piùwidéerica pimànica.

16 Siùcade pimichàa pibàlùacawa, nudéca numàaca núawawa piicáca núa píbaidacaténá nulípiná, picàlidáanápiná nacái wenàiwicanái irí yái siùquéerica tàacáwa piicáca, yá nacái núsáidéripináca pirí.

17 Yá nuwasàapináca píawa judiónái íchawa, càmíiyéi judío íicha nacái. Siùcade nubànùa pía picàlidacaténá nutàacái càmíiyéi judío irí.

18 Nubànùapiná píawa nàatalé picàlidacaténá nalí nutàacái, amalácaténá náwitáise, nàyaté Díos icamaláná irícu, ipíchaná nàyaca mamáalàacata càide iyúwa Satanás ichùulìaná nía, néese nèepunícaténawa Díos yáapicha; yéewanápiná nacái neebáidaca nutàacái, Díos imàacacaténá iwàwawa nabáyawaná íicha, numàacacaténá nacái Díos yàasu wenàiwicaca nía, Díos yeedéeyéica yàasunáipináwa, neebáidacainá nutàacái”, càité íimaca nulí yái Wáiwacalica”, íimaca yái Pabloca.

Pablo obedece a la visión

19 Pablo íimacaté àniwa: “Iná, pía rey Agripa, nudéca numànica càide iyúwa Wáiwacali ichùullaná numànica irícuíse yái yéenáwanási nacáiri chènuníisérica.

20 Quéechatécáwa nucàlidaca itàacái Damasco iyacàlená mìnánáirí. Néese nucàlidacani Jerusalén iyacàlená mìnánáirí, macái Judea yàasu cáli imanuícá nacái. Nucàlidaca nacái càmíiyéi judío iríni nawènúadacaténá náwitáisewa Díos irípiná, namànínápiná cayábéeri násáidacaténá nawènúadaca náwitáisewa Díos irípiná.

21 Càiri wawàsi ìwalité judiónái náibàacaté núa templo irícu nanúacaténá núa.

22 Quéwa Díos idéca iyúudàaca núa àta siùca nacáide. Yá nucàlidaca nuèpunícawa Díos itàacái mamáalàacata macái irí, púubéeyéi irí, béeyéi irí nacái. Nucàlidaca nalí abéerita yái tàacáisi profetanái itànericaté, yá nacái profeta Moisés itànericaté Díos inùmalícuíse, ímérera cainácaalí Mesías imànínápináté, yái wacuèrinápináca Díos ibànuèripinácaté walí.

23 Níacáiná profetanái itànaacaté tàacáisi Díos inùmalícuíse ímérera iwarecutáanápináté Mesías yéetácawa, yái wacuèrinápináca Díos ibànuèripinácaté walí, wía judíoca. Profetanái íimacaté nacái idécanáamíté Mesías yéetácawa, yáté Mesías iyáanápináté idàbáanéeri wenàiwica Díos icáucàidéripinácaté iyacaténá càripináta, icàlidéripinácaté tàacáisi judiónái irí, càmíiyéi judío irí nacái, yái tàacáisi ímérera Díos iware iwasàaca nía yàasu yùuwichàacáisi íchawa”, íimaca yái Pabloca.

Pablo trata de convencer a Agripa de que se haga cristiano

24 Idècunitàacá Pablo icàlidaca nalí iináwanáwa, yá Festo íimaca Pablo irí cachàiníiri iyú:

—¡Máiwitáiseca pía meedá, Pablo! Pidéca péewáidacawa báawanama madécaná wawàsi ìwali íná máiwitáiseca pía —íimaca yái Festoca.

25 Quéwa Pablo íimaca irí:

—Càmíirica máiwitáise núaquéi, pía Festo máiníiri cámietacanáca. Néese nucàlidaca báisíiri tàacáisi cámítáiséri iyú.

26 Iyaca chái rey Agripa, yáaliéricawa cayába ìwali yái wawàsi nutàanírica ìwali, íná yéewa manuícá nuínáidacawa nuwàwawa nucàlidáanápiná iríni, núalíacaináwa báisícata rey Agripa yáalíacawa cayába ìwali yái wawàsica, càmíacainá nutàaní wawàsi ìwali wenàiwicanái imànírica ibàacanéeri iyú —íimaca yái Pabloca.

27 Néese Pablo icàlidaca àniwa rey Agripa iríni. Pablo íimaca irí:

—Rey Agripa, máiníiri cámietacanáca, ¿peebáidasica tàacáisi profetanái icàlidéericaté Díos inùmalícuíse? Núalíacawa peebáidacani —íimaca yái Pabloca.

28 Néese Agripa íimaca Pablo irí:

—¿Cánásica piwàwa piwènúadaca nuíwitáise ráunamáita meedá yéewanápiná cristianoca núa nuebáidáanápiná Jesús itàacái? —íimaca yái rey Agripaca.

29 Néese Pablo íimaca irí:

—Núalimácalí nuwènúadaca píiwitáise Jesús irípiná ráunamáita, càmicaalí nacái éeréeri iyú, yásí casíimáipiná nuwàwa, nusutácainácué pirí Dios, pía rey Agripa, macái nacái yéemièyéica nutàacái siùca, macáitacué peebleadaténá Jesús itàacái càide iyúwa nuebáidáaná, abéerita càmíinápinácué nadacùa pía cadena iyú càide iyúwa nùyáaná —íimaca yái Pablo.

30 Idécanáami càide Pablo íimaca, yá rey Agripa imichàa ibàlùacawa, gobernador nacái, Berenice nacái, macáita náapicha níái yáawinéeyéicawa néré.

31 Yá nàacawa méetàucuta natàanícaténá ìwali yái wawàsica. Yá náimaca nalíwáaca:

—Yáara asiali càmita imàni ibáywawanáwa nanuérípiná ìwalíseni, càmííripiná nacái náucacani presoíyéi ibànalìculé —náimaca.

32 Néese rey Agripa íimaca Festo irí:

—Càmicaalíté isutá píicha wawàsitá pibànùanápinátē emperador yàataléni, emperador yéemìanápiná iináwaná, yá píalimácaté pimàacaca yèepunícawa matuíbanáiri iyútá —íimaca yái rey Agripaca.

27

Pablo enviado a Roma

1 Néeseté náináidacawa nabànùanápiná wía abéemàalé manuíri úni úicha, Roma ìyacàlená nérépiná, ìyéerica Italia yàasu cáli íinata. Iná nachàbáidaca presoíyéi áiba capitán irí, níái presoíyéi Pablo, áibanái nacái presoíyéi yáapicha. Yái capitán íipidená Julio, abéeri náiwacali níái úwi íipidenéeyéica Emperador yàasu úwinái.

2 Núa nacái Lucas nùacawa náapicha. Yá wawàlùacawa nave irículé, Adramítio íidalutalená néré. Yái nave yèeripinácatéwa madécaná ídalutale nérépiná, ìyéeyéica Asia yàasu cáli íinata. Iya nacái wáapicha yái Aristarco, Tesalónica ìyacàlená mìnali, yái yàcalé ìyéerica Macedonia yàasu cáli íinata. Yá wadàbacawàacawa manuíri úni yáacubàa.

3 Mapisáináami àniwa wàanàaca Sidón íidalutalená irículé. Yái capitán Julio imànicaté cayábéeri Pablo irí, imàacaca Pablo yàaca ipáchiaca yàacawéeyéiná néréwa nàacaténá irí càinácalí wawàsi Pablo imáapuèri.

4 Wamusúacatéwa Sidón íidalutalená néese, yá wachàbacawa mawiénita Chipre yàasu iwàwata irí, ùyaca apáuwáise wáicha úái iwàwataca. Càité wàacawa cáulicáiná ipùa wáipunita.

5 Yá wàacatéwa manuíri úni yáacubàa náaliméerica machacànita níái cáli Cilicia, Panfilia nacái. Yá wàanàaca Mira íidalutalená irículé Licia yàasu cáli íinatéeri ìyaca.

6 Mira néeni capitán Julio yàanàacaté áiba nave Alejandría ìyacàlená néeséeri, yèeripinácatéwa Italia yàasu cáli nérépiná. Yái capitán ichùullaca wawàlùacawa nave irículé, wàacaténáwa nave irícu yáapicha.

7 Yáté wàacawa másibáwanái èerita éerénamata, manuíri úni yáacubàa. Máiní càulenáca wàacawa mawiénita Gnido íidalutalená úicha. Néese cáulicáiná ipùa wáipunita mamáalàacata, yá wàacawa mawiénita Salmón irí. Uyaca wéewápuwáise úái iwàwataca íipidenéechúa Creta.

8 Máiní càulenáca wàacawa mawiénibàata cáli irí, yái Creta yàasu iwàwataca, àta wàanàacataléta ídalutale néré íipidenácatéla Buenos Puertos. Iyaca mawiénita Lasea ìyacàlená irí.

9 Wadéca wáucaca madécaná èeri. Càulenápinácaté wàanápinátēwa manuíri úni yáacubàa, mawiénicáinátē unìabé. Iná Pablo yàalàaca nave íiwacanánai.

10 Pablo íimaca nalí:

—Píacué, asianáica, núalíacawa yái àyapuca máiní yáwanáiripiná càulenáca. Iná imáalàapináicawa wáicha yái naveca, nave íisanái nacáwa macáita. Yá cawàwanáta nacái wéetápináicawa —íimaca yái Pabloca.

11 Quéwa capitán yeebáidaca nave íiwacanánai irí Pablo itàacái íicha.

12 Báawaca yái Ídalutaca unìabépi íná càmitaté yéewa wayamáacawa néenibàa. Yá manùbéyéi néená nayúunáidaca cayábapináca wèepùacawa nésetá, yéewanápiná wàanàaca Fenice íidalutalená néré, Creta yàasu cáli íinatéeri iyaca. Yái Fenice íidalutalená iyaca sísíamàade èeri iwàlùacatalécawa íná càmita cachàini cáuli ipùaca néeni unìabépi. Iná nawàwacaté nayamáacawa Fenice íidalutalená néré unìabépi.

La tempestad en el mar

13 Néeseté cáuli idàbaca ipùaca sísade cuculíawa èeri ìwali, íná nayúunáidaca cawàwanáta wáalimáaná wàacawa àniwa manuíri úni yáacubàatá. Yá wàacawa ídalutale íicha, yá wàacawa mawiénita Creta yàasu iwàwata irí.

14 Quéwa achúmáanata àniwa cáuli ipùaca nave íipunita àniwa. Yái cáuli máiníri cachàinicá íipidenéeri Noreste. Yá cáuli ijesíaca nave déeculé cáli íicha.

15 Néese cáuli ijesíacainá yái naveca, yá càmitaté wáalimá wàacawa alénácalí wawàwa wàacawa. Iná iwàwacutácaté wamàacaca nave yàacawa. Yá úni yàalaca iwatàidaca wíia.

16 Yá wachàbacatéwa úamíisewa, úái iwàwata achúméechúaca íipidenéechúaca Cauda. Càmita máiní cachàini cáuli ipùaca néré, íná yéewa wamichàidaca barca achúméechúa nave irìculé càulenéeri iyú, úái barca achúméechúaca nave itéechúacaté yámiwáisewa.

17 Nadécanáami namichàidaca barca nave irìculé, yá nadacùaca nave ìwalìbabàa ipíchaná nave isubèriacawa. Néese cáaluca nía náináidacawa wàabácawa càina ínatalé, yái càina íipidenéerica Sirte, iyéerica úni yáaculé mawiénita Libia yàasu cáli irí. Iná nalicùadaca macáita vela nave íicha ipíchaná cáuli itéca wíia Sirte yàasu càina ínatalé. Yá namàacaca cáuli itéca nave éeréta.

18 Mapisaináami àniwa cáuli ipùaca mamáalàacata cachàiníri iyú. Yá nadàbaca náucaca macái wawàsi iyéerica nave irìcu úni yáaculé, misàacaténá quirítá yái naveca.

19 Mapisaináami àniwa, yá wáucaca nave yàasunámi úni yáaculé. Càité cáuli ipùaca wíia másiba èeri.

20 Madécaná èerita càmitaté wadé waicáca èeri, dùlupùta nacái catácainá máiní íná wayúunáidaca wéetápinácawatá cachàinicainá ipùaca wàwali yái cáulica.

21 Canáca wayéeri madécaná èeri, íná Pablo ibàlùacawa wèewi icàlidacaténá walíni. Yá íimaca walí:

—Píacué asianáica, cayába cachàinitésicué pirítáni peebáidacaalícuécá nutàacáitá, ipíchanáté wèepùacawa Creta yàasu iwàwata íichatá, yá càmita yúuwàawa wàwali yái báawéericatá, càmita nacái wáuca wàasuwatá.

22 Quéwa siùcade, picácué achúma piwàwa. Nave imáalàapináicawa, quéwa canáta yéetéeriwa wéenáca.

23 Táiyápíciná bàwina Dios, yái nuíbaidéerica irípiná, nuèrica nacái icàaluíniná ibànùaca ángel imàacáanápiná yáawawa nuicácani.

24 Yá ángel íimaca nulí: ‘Picá cáalu píawa, Pablo, iwàwacutáciná picàlidaca pi-ináwaná ìwaliwa emperador romanosàiri irí, yái icuèrica macái cáli imanùbaca. Dios idéca yéemìaca pisutáaná íicha, íná icùapiná canánama yéetácáisi íicha níai píapichéeyéica iyéeyéica nave irìcu’, íimaca nulí yái ángelca.

25 Iná píacué asìanáica, manuícué píináidacawa piwàwawa, nuebáidacáiná Dios itàacái, núalíacawa nacái báisíri iyú macáita ichàbáanápinácawa càiwade iyúwa ángel íimáaná nulí.

26 Abéerita nave ibacápínáwa áiba iwàwata iwéréwa —íimaca nalí yái Pabloca.

27 Càité wachàbaca pucháiba semana wèepuníináwa manuíri úni yáacubàa, yá wàyaca manuíri úni yáacubàa íipidenéeri Adriáitico. Abéeri catá úni yàalaca iwatàidaça wía éeréta abéemàalé manuíri úni lícha. Bamuchúamibàa catá níai íibaidéeyéica nave irìcu náináidacawa mawiénica wía cáli irí.

28 Náalimáidaca idepuíwaca yái única. Idepuíwaca lyaca treinta y seis metros. Néese achúmáanata àniwa náalimáidaca idepuíwaca àniwa. Idepuíwaca àniwa veintisiete metros meedá.

29 Inátē cáaluca nía náináidacawa nave inúanápiná yáawawa íba iwéré lyéerica úni yáacubàa. Natúadaca báinúaca imiéyéi ancla nave yàapùa néese cáaléeyéi cadena ìwali ipíchaná nave yàacawa máiní. Yá nasutáca níawawa Dios lícha manuísíwata amaláanápiná nawicáu.

30 Néese níai íibaidéeyéica nave irìcu nawàwaca nachúuliacawa nave lícha ibàacanéeri iyú ipíchaná néetácawa. Iná nadàbaca nalicùadaca achúméechúa barca úni yáaculé, càide iyúwa natúadaca nacáicalí áiba ancla nave íidacua néeni.

31 Quéwa Pablo icàlidacani úwinái irí, capitán irí nacái. Yá Pablo íimaca nalí:

—Nachúuliacaalíwa wáicha níai íibaidéeyéica nave irìcu, yásí péetácuécawa macáita —íimaca yái Pabloca.

32 Iná úwinái nadalúaca barca íiyaná, yá ucaláacawa úni yáaculé, úái barcam-ica.

33 Amalácaté yàacawa wawicáu, yá Pablo yàalàaca wía wayáanápinátē wayáacaléwa. Yá íimaca walí:

—Pucháiba semana canátague piyéeri, canátague nacái piimáaná cayába.

34 Iná nusutácué píicha wawàsi manuísíwata piyáanápinácué piyáacaléwa achúmáanata, pichàinipinácuéwa. Canácata yéetéeripináwa. Canácatacué nacái picháunáwa —íimaca yái Pabloca.

35 Idécanáami cài íimaca, yá Pablo yeedáca pan icáapi irìculéwa. Yá yàaca Dios irí cayábéeri wàacuéssemi wía lyéeyéica nave irìcu. Yá isubériadaca iríwani, yá idàbaca iyáacani.

36 Iná yéewa manuíca wáináidacawa wawàwawa macáita, yá wayáaca wayáacaléwa nacái.

37 Wamanùbaca wía nave irìcuíyéica, doscientas setenta y seis wamanùbaca wía wenàiwicaca.

38 Néese idécanáamitέ macáita wayáaca wayáacaléwa càide iyúwaté wawàwáaná, yá wáucaca trigo ituíná imàaquéerimiwa macáita úni yáaculé, misàacaténá quirítá yái naveca.

Se hunde el barco

39 Néseté amaláca wawicáu, yá níai íibaidéeyéica nave irìcu, càmitaté náalía naicáca yái iwàwataca. Yá naicáca úni iwènuériwa wiúcataléca úni quéwa càina iyacatalé. Yá nawàwaca nawàlùadaca nave néré càina íinatalépiná.

40 Iná nadalúaca ancla íiyaná, yá namàacaca nacaláacawa úni yáaculé níai anclamica. Yá nawasàaca manuíri téna nacáiri namachacànjiacaténá nave. Néese namichàidaca vela ibàlùawa nave íidacualé, càuli itécaténá wía àniwa. Yá nave idàbaca yàacawa càina nérépiná.

41 Naveta quéwa yàabácawa dàalanama cáli iwéré, lyéerica úni yáacu cálica. Dàalanamaca yàanàaca càina iwéré yái nave íidacuaca, canásíwa yéewaná imusúacawa càina lícha. Nave yàapùami ibacácawa màladàca ichàini iyú.

⁴² Inátē úwinái nawàwa nanúaca macáita presoíyéi, ipíchaná nachúuliacawa namàlacawa náicha cáli nérépiná.

⁴³ Capitánta quéwa iwàwa icùaca Pablo náicha, íná càmita ibatàa úwinái inúaca nía. Néese capitán ichùullaca cawinácaalí yáaliyéica imàlacawa napisianápináwa nave íicha quéechacáwa namàlacaténátewa cáli iwérépiná.

⁴⁴ Néese capitán ichùullaca áibanái nawatácawa àicu íinata, níái àicu nave yéemamica, cawinácaalí càmíiyéica yáalía imàlacawa. Càité macáita wadéca wàanàaca cáli iwéré. Canáta wéená yéetáanáwa.

28

Pablo en la isla de Malta

¹ Idécanáamíté macáita wàanàaca cáli iwéré, yá nacàlidaca walí iwàwata íipidenéechúaca Malta.

² Abénaméeyéi Malta néeséeyéi namànicaté walí cayábéeri, yá napucúadaca walí manuíri quichái, máinícáiná casalínica wàwali yúuwàcacáiná wía uníaca. Yá namáidaca wía macáita wàanabàcaténá.

³ Yá Pablo yàanàidaca abéeri ibàpi quichái. Quéwa idécanacáita irìadacani quichái irìculé, yáta àapi ipisìa ipiacawa quichái yèewíise. Néese yaamía ichanàacawa Pablo icáapi ìwali, yái àapica.

⁴ Níái Malta mìnánáica naicácáiná àapi yaamíaca Pablo icáapi ìwali ichanàacawa, yá náimaca nalíwáaca: “Yá asìaliquéi cawàwacanéeri inúaca wenàiwica. Ewita cáucáanítani manuíri úni íicha, càicáanítia wàasu cuwáisàatúa càmita imàacapiná cáucani”, náimaca nalíwáaca.

⁵ Quéwa Pablo yúucaca àapi quichái irìculé icáapi ìwalíseda. Yá canácata iyáaná yái Pabloca.

⁶ Macáita nacùaca yéenacawa yái Pabloca àapi iyú. Nacùa nacái yúuwàanápiná yéetácawa aquialéta. Idécanáami nacùaca mamáalàacata yéetácaténáwa, yá canácata naicá iyáaná. Néese nadàbaca náináidacawa áiba wawàsi ìwali àniwa, cuwáisàirica cámínáni, yái Pabloca, náimaca.

⁷ Iyacaté asìali íipidenéeri Publio, yácata iwàwata icuèrináca, idèníaca ibànancalewa mawiénita néré. Yá Publio yeedáca wía yàataléwa, imànicá walí cayábéeri, icùaca wía, yàaca nacái wayáapiná másiba èeri.

⁸ Iyaca nacái néré Publio yáaniri. Irièricáitawa meedá yàasu cama íinatawa, iculuériwa, íisuadéeri nacái. Yá Pablo yàaca iicáca néréni. Idécanáami Pablo isutáca irí Dios, yá Pablo imàacaca icáapiwa Publio yáaniri ìwali, yá ichùnìacani.

⁹ Iná áibanái Malta yàasu iwàwata néeséeyéi cáláiquéeyéi nàanàaca wàatalé, yá nachùnìacawa.

¹⁰ Iná nàaca walí manùba wàasupiná mawèníiri iyú. Néese, másiba quéeri idénáami, wawàlùacawa áiba nave irìculé àniwa, yá nàaca walí macáita wawàsi wamáapuèrica wàacaténáwa àniwa.

Pablo llega a Roma

¹¹ Wàyacaté másiba quéeri Malta yàasu iwàwata íinata. Néeseté wawàlùacawa nave irìculé lyéericate unìabépinama Malta yàasu iwàwata néeni. Alejandría lyacàlená néeséericani, yái naveca, íipidenéeri Cástor, Pólux yáapicha, níara romanonái yàasu cuwáináica. Yá wàacatéwa Malta yàasu iwàwata íicha.

¹² Yá wàacatéwa manuíri úni yáacubàa àta wàanàacataléta Siracusa íidalutalená irìculé. Yá wàyaca yàcalé irìcu másiba èeri.

¹³ Néeseté wawàlùacawa nave irìculé àniwa, yá wàacawa àniwa mawiénibàata cáli irí. Yá wàanàaca Regio íidalutalená néré. Mapisáináami àniwa cáuli ipùaca cuculíawa èeri ìwali, yá iwasíaca nave wàacaténáwa manuíri úni yáacubàa àniwa.

Yá pucháiba èeri idénáami, wàanàacaté átata Puteoli íidalutalená néré. Yá wamàacaca nave, wàacaténáwa cáli íinatabàa.

¹⁴ Abénaméeyéi weniàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái iyéeyéica néré nasutáca wáicha wawàsi wayamáanápináwa náapicha abéeri semana. Iná wayamáacatéwa náapicha. Néese, abéeri semana idénáami, yá wàacawa náicha, cáli íinatabàa, Roma iyacàlená nérépiná.

¹⁵ Abénaméeyéi Roma iyacàlená mìnánái, yeebáidéeyéi Jesús itàacái, néemìacaté waináwaná ìwali. Iná namusúacawa yàcalé íicha náipunitáidacaténá wía àyapulícupbàa. Yá wàanàaca nía Foro de Apio iyacàlená irìcu. Macáita wàacawa àniwa, yá wàanàaca áibanái yeebáidéeyéi Jesús itàacái Tres Tabernas iyacàlená irìcu. Pablo iicácainá nía, ína yàaca Dios irí cayábéeri, yá manuícá fináidacawa iwàwawa.

¹⁶ Wàanàacaté Roma iyacàlená irìculé, néese capitán ichàbáida presoíyéi áiba asiali irí, yái icuèrica presoíyéi ibàna. Quéwa capitán imàacaca Pablo iyaca méetàuculé presoíyéi ibàna íicha áiba capìi irìcuta. Iyaca nacái Pablo yáapicha abéeri úwi icuèripináni.

Pablo en Roma

¹⁷ Idécanáami wàyaca néeni másiba èeri, yá Pablo imáidaca yàataléwa judío íwacanánái iyéeyéica Roma iyacàlená irìcu. Néese nàwacáidáyacacawa néré, yá Pablo íimaca nalí:

—Nuénánái, canáca nubáywawaná judiónái irí. Canáca nacái numàníiri áiba wawàsi càmíiri wàawirináimi íwitáise imàaca wamànica. Ewita canácáanítá numàníiri nubáywawanácawa, càicáanítá abénaméeyéi judío Jerusalén iyacàlená mìnánái nachàbáidacaté núa presoíri iyú romanonái irí.

¹⁸ Néese romano íwacanánái nasutáca néemìawa nuináwaná ìwali, yá nawàwacaté nawasàaca núa, càmicáináté nàanàa nùwali nubáywawaná nanuérípiná núa ìwalíise.

¹⁹ Quéwa càmitaté judiónái iwàwa numusúacawa, ínáté iwàwacutácaté nusutáca romanonái íicha wawàsi nabànùanápináté tàacáisi emperador irí emperadorcaténá yéemìaca nucàlidaca irí nuináwaná ìwaliwa. Càmita quéwa nuwàwa nucháawàaca nuénánái judío iináwaná ìwaliwa. Canáca nudènièri náapicha báawéeri wawàsi.

²⁰ Iná nudéca numáidacuéra pía nucàlidacaténácué pirí nuináwaná ìwaliwa, núalífacaténácué nacáwa piwali. Presocaté namànica núa, idacuèriwa cadena iyú, nucàlidacaináté nalí Mesías ìwali, yái wacuèricaté Dios ibànùanápináté walí wacuèrinápiná, wía israelitaca —íimaca nalí yái Pabloca.

²¹ Néese níái judío íwacanánáica náimaca Pablo irí:

—Canácatàacá wéemìeri piináwaná ìwali, canácáiná nabànuèri walí cuyàluta Judea yàasu cáli néese. Aibanái wéenánái judíoca nadéca nàanàaca aléi, quéwa canáta nacháawèeri walí piináwaná ìwali.

²² Wawàwaca wéemìaca càinácaalí pínáidacawa, wáalíacaináwa macái cáli imanùbaca abénaméeyéi judío natàaníca báawéeri iyú nàwali, níara yeebáidéeyéica áiba tàacáisi wàawirináimi íwitáise íicha —náimaca Pablo irí.

²³ Yá namàacaca abé èeri nàwacáidáyacacatáipináwa néemìacaténá Pablo icàlidaca iináwaná ìwaliwa. Néeseté madécaná wenàiwica ìwacáidáyacacawa Pablo iyacatáica. Yá Pablo icàlidaca nalíni èeríapinama, yái tàacáisi íméríca Dios iwàwaca wenàiwicanái nawènúadaca náiwitáisewa neebáidáanápiná Jesús iináwaná Mesíascani, yái nacuèrinápináca Dios ibànuèripinácaté nalí, càide iyúwaté Dios ichùulianáté profeta Moisés itànanàaca tàacáisi Jesús ìwali, iyúwa nacái profetanái itànanàanáté tàacáisi Jesús ìwali Dios inùmalicuise.

²⁴ Néeseté abénaméeyéi judío neebáidaca yái tàacáisi Pablo icàlidéerica Jesús ìwali. Aibanái càmíiyéita yeebáida iríni.

25 Càmita abédanamata náiwitáise náapichawáaca íná nadàbaca nèepùacawa Pablo íicha. Iná Pablo íimaca nalí:

—Báisíri iyúta profeta Isaías icàlidacaté tàacáisi Espíritu Santo inùmalìcuíse pìawirináimi irícué. Isaías íimacaté:

26 ‘Dios ichùulìaca nucàlidacuéca piríni, yái tàacáisica: Ewitacué péemìacáaníta mamáalàacata piùwi iyúwa, càicáanítacué canácatáita píalíapinácuéwa cainácaalí íimáaná. Ewitacué piicácáaníta madécaná wawàsi pituí iyúwa, càicáanítacué canácatáita píalíapiná piicacani. Cài ibànùacuéca pirí tàacáisi yái Diosca. Yá íimaca nulí àniwa yái Diosca:

27 Níai wenàiwicaca, Israel itaquénáinámica, cadapùleca náiwitáise, cadapùleca neebáca nutàacái. Càica níade iyúwa màuwíyéi, càmita nawàwa néemìaca nutàacái. Nadéca naimáidaca natuíwa, càmíiyéi iwàwa yáalíacawa cainácaalí íimáaná yái nutàacáica, ipíchaná nawènúadaca náiwitáisewa báawéeri íicha, nuwasàacaténá nía nùasu yùuwichàacáisi íichawa. Càité íimaca nulí yái Diosca’,

íimacaté yái profeta Isaíasca.

28 Péemìacué cayábani, siùcade Dios iwàwaca iwasàaca áibanái wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, níai càmíiyéica judío. Níata yeebáidapinácani yái Dios itàacáica —íimaca nalí yái Pablocá.

29 Idécanáami cài Pablo íimaca, yá judiónái yèepùacawa íicha, namusúacawa itàaníiyéica iríwáaca cachàiniíri iyú, náimaca nalíwáaca chàinisíiri iyú náapichawáaca.

30 Néese pucháiba camuí macáinaméeri Pablo iyacaté capìi irícu. Pablo ipáyaidaca capìi íiwacali. Yá Pablo itàidaca cayába macáita cawinácaalí yèeyéica ipáchiacani.

31 Matuíbanáiri iyú icàlida nalíni yái cayábéeri tàacáisica, íiméerica càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáiwa. Yéewáida nacái nía Wáiwacali Jesucristo ìwali. Canáca isàiwiquéeri Pablo irí wawàsi néré, néese namàacaca itàaníca matuíbanáita.

ROMANOS

Saludo

¹ Núa Pablo, Jesucristo yàasu wenàiwicaca núa, nutànàacué pirí cuyàluta. Dios imáidacaté núa, yàasu apóstolcaténá núa, ibànùacaténá núa nuíbaídáanápiná abéerita Dios irípiná. Dios imáidaca núa nucàlidacaténá itàacái cayábéeri áibanái irí, yái tàacáisi ímérera Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

² Bálalitén Dios icàlidacaté wenàiwicanáiríni, yái tàacáisi cayábéerica. Yátén Dios imàacaca yàasu profetanáit àacáaca inùmalícuíseni, yái tàacáisica.

³⁻⁴ Yácatá tàacáisi icàlidéerica walí Dios Iiri ìwali, ípidenéeri Jesucristo, yái Wáiwacalica. Abéeri rey David itaquérinámicaní, yái Wáiwacalica, imusuérerit iicá èeri càide iyúwa wenàiwica. Quéwa éwita wenàiwicacáanítani, càicáanítida idèniaca íwitáise mabáyanéeri càide iyúwa Dios iyáaná. Idécanáamitén Wáiwacali yéetácawa, néese imichàacatéwa yéetácáisi íicha. Càité Dios yáasáidaca Dios Iricani, yái Wáiwacali Jesucristo cachàinírica íwitáise.

⁵ Jesucristo yéetacatéwa nuíchawalíná, Íná Dios idéca imànica nulí cayábéeri manuísíwata mawèníiri iyú ibànùanápiná núa iyúwa yàasu apóstol nucàlidacaténá tàacáisi inùmalícuíse. Càité Dios imànica yéewanápiná iyaca wenàiwicanáimacái calí imanùbaca yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, imàniyéica nacái càide iyúwa ichùulianá nía.

⁶⁻⁷ Píatatué nacái, peebáidacuéca Jesucristo itàacái, píacué iyéeyéica Roma iyacàlená irícu. Iná nutànàacué pirí cuyàluta. Cáininácué Dios iicáca pía, idéca nacái imáidacuéca pía yéewacaténácué Jesucristo yàasu wenàiwicaca pía. Nusutácué Wáaniri Dios íicha pirípinácué, Wáiwacali Jesucristo nacái namànínápinácué pirí cayábéeri manuísíwata, mawèníri iyú, namàacáanápinácué nacái piyaca matuíbanáita.

Pablo quiere visitar Roma

⁸ Quéechacáwa nuwàwa nùaca Dios irí cayábéeri píwalicué Jesucristo ípidená ìwali, peebáidacainácué Wáiwacali itàacái. Nùaca Dios irí cayábéeri píwalicué canánama nuémìacainá wenàiwica nacàlidacué piináwaná ìwali macái calí imanùbaca, náimaca peebáidacuéca Jesucristo itàacái.

⁹ Nuíbaida Dios irípiná macái nuchàini iyúwa nucàlidáanápiná yái cayábéeri tàacáisica Dios Iiri iináwaná ìwali. Dios yáalíacawa nusutáca íicha pirípinácué mamáalàacata.

¹⁰ Nusutáca Dios íicha mamáalàacata imàacáanápinácué nupáchiaca pía átata báaluitécainá nuwàwacaté nupáchiacuéca pía àta siúca nacáide.

¹¹ Nuwàwacainá nuicácuéca pía nuéwáidacaténácué pía iyúwa Espíritu Santo yéewáidáaná núa peebáidacaténácué mamáalàacata taki ímérera iyú cachàiníwanái.

¹² Yá nuchàiniadapinácué piwàwa Dios itàacái iyú, càita nacáicué pichàiniadapiná nuwàwa Dios itàacái iyú, yái peebáidéerica, nuebáidéerica nacái.

¹³ Píacué nuénánáica, nuwàwacué píalíacawa abéeri wawàsi: Madécaná yàawiría nuwàwacaté nùaca nuicácuéca pía, quéwaté càmitàacá nudé núalimá. Nuwàwatécué nùacawa píatalé nuéwáidacaténácué pía Dios itàacái iyú yéewanápiná mamáalàacata áibanái wàlisàna neebáidaca pèewi càide iyúwaté áibanái yeebáidáaná áiba calí ínata nucàlidacaalíté nalí Dios itàacái.

¹⁴ Nudènìaca manuíri numawèníacálewa Dios yáapicha, Dios imànicainá nulí cayábéeri manuísíwata. Iwàwacutá nuéwáidaca cámiétacanéyéi wenàiwica, nía

nacái càmíiyéica cámiétacaná, nía nacái cáalíacáiyéica, nía nacái càmíiyéica caalífacái.

¹⁵ Iná máníncué nuwàwaca nuéwáidaca pía nacái ìwali yái tàacáisi cayábéerica, píacué ìyéeyéica Roma ìyacàlená irìcu.

El poder del evangelio

¹⁶ Càmita bái nucàlidaca yái tàacáisi cayábéerica, Dios ichàini manuíricaináni, yáaliméerica iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, macáita cawinácalí yeebáidéeyéica itàacái. Wáalíacawa judónái irípinéericaní yái tàacáisica, Dios yàasu wenàiwicacainaté nía quéechatécáwa. Quéwa siùca càmíiyéi judío nacái neebáidaca Dios itàacái.

¹⁷ Yái tàacáisi yásáidaca walí càinácalí iyú mabáyananáca Dios iicáca wía. Ewita cabáyananácaaníta wía, càicáaníta mabáyananáca Dios iicáca wía weebáidacaalí Dios. Càité nacái áiba profeta itànàacaté tàacáisi Dios inùmalícuíse. Yáté íimaca: “Cawinácalí wenàiwica Dios iiquéerica mabáyananéeri iyú ìwalíise yái yeebáidáanáca Dios, yácatá ìyéeripiná càiripináta càmíiri imáalàawa Dios yáapicha”, íimacaté yái profetaca.

La culpa de la humanidad

¹⁸ Quéwa wáalíacawa Dios, yái ìyéerica chènuniré, yùuwichàidapiná manuiwata macáita wenàiwica càmíiyéica yàa icàaluíniná, imàníiyéica nacái báawéeri áibanái irí. Níai wenàiwicaca imàníiyéica ibáyananáwa, nadéca nawènúadaca náiwitáisewa báisíri tàacáisi íicha, càmicáiná nawàwa neebáidacani.

¹⁹ Nadéca náalíacawa cayába Dios íwitáise ìwali Dios yásáidacainaté nalíni, càinácalí íwitáise ìyaca.

²⁰ Ewita càmicáaníta yéewa wenàiwica iicáca Dios, càicáaníta yéewa náalíacawa Dios íwitáise ìwali, ìwalíise macáita yái Dios imàncaléca chái èeri irìcu. Bàaluité èeri Dios idàbacatáiseté macáita àta siùca nacáide, èeri mìnánái idéca iicáca amaléeri iyúni yái Dios imàncaléca, iná canáca yéewaná báawéeyéi wenàiwica íimaca càmitasa náalíawa cachàinírica Dios càiripináta.

²¹ Ewitaté náalíacáaníta Dios íwitáise ìwali, càicáaníta càmitaté nàa icàaluíniná, yái Dios cachàinírica. Càmitaté nacái nàa irí cayábéeri. Néseté nadàbacaté náináidacawa máiwitáiséeri iyú meedá, báawéeri nacái, namàcacacainá nawàwawa canéeri iwèni wawàsi ìwali, yá catéeyéica íwitáise nía, càmíiyéica yéewa yáalíacawa Dios ìwali.

²² Náimacaté cáalíacáiyéicasa nía, quéwa máiwitáiséeyéica nía meedá.

²³ Càmitaté nawàwa nàaca Dios icàaluíniná, yái cachàinírica íwitáise, icàneeri mèlumèluíri iyú icamaláná irìcuwa, càmírica yéetáwa. Nàacáita meedá nàasú cuwáinái yéenáwaná icàaluínináwa, wenàiwica yéetéeripináwa yéenáwanáca, cuipíranái nacái, cuwèesinái nacái, àapinái nacái. Càité nàaca cuwáinái icàaluíniná Dios íicha.

²⁴ Iná Dios idéca iwènúacawa náicha, yá imàacaca nàyaca cài nabáyananá yáapichawa máinícainá nawàwa namànica wawàsi càmírica Dios ibatàa wenàiwica imànica. Yá nadéca namànica náapichawáaca máiní báawéeri iyú.

²⁵ Dios idéca iwènúacawa náicha càmicáiná nawàwa náalíacawa báisíri Dios ìwali. Nadéca nàaca nacàaluíniná, níara wawàsi Dios idàbéeyéicaté. Càmita nàa Dios icàaluíniná, yái báisíri Cadàbacáirica, éwita iwàwacutácáaníta wàaca irí cayábéeri càiripináta. Básíta, amén.

²⁶ Iná Dios idéca iwènúacawa náicha, yá imàacaca nàyaca nabáyananá yáapichawa máinícainá nawàwa namànica wawàsi nainá iyúwa, yái wawàsi càmírica Dios ibatàa wenàiwica imànica. Inanái càmita quirínama naimá aslanái yáapicha, néese naimáca inanái yáapicha meedá.

27 Càité nacái asìanáí càmita quirínama naimáca inanái yáapicha. Yáté máiní nawàwaca naimáca asìanáí yáapicha meedá. Yá asìanáí naimáca nanacáiri yáapichawa, namànica máiní báawéeri iyú nabáyawanáaca. Nadéca naméeràacawa namànicaténá càiri báawéeri, íná Dios yùuwichàidaca nainá manuísíwata.

28 Càmicáináté nawàwa naicáca Dios cámíétaquéeri iyú, íná Dios idéca iwènúacawa náicha, yá imàcacaca nàyaca nabáyawaná yáapichawa máinícáiná nawàwa naináidacawa casaquèeri iyú, canéeri iwèni wawàsi ìwali nacái. Càita namànica wawàsi càmírica cayába wenàiwica imàníná.

29 Máiní namànica macái báawéeri íwitáaná. Máiní namànica báawéeri áibanái irí. Máiní nawàwa needáca nalíwa madécaná cawèníri. Máiní naináidacawa mamáalàacata càinápinácaalí nálimá namànica báawéeri áibanái irí. Báawaca naicáca áiba wenàiwica idéniérica cawèníri wawàsica náicha. Nanúaca wenàiwica. Nacuísáyacaca nacáiwa. Nachìwáidaca nacái áibanái. Nacàlidaca báawéeri tàacáisi áibanái ìwali ibàacanéeri iyú náicha.

30 Natàaníca báawéeri iyú áibanái ìwali. Nàuwideca namànica Dios. Càmita nàa áibanái íimiétacaná. Cachàiníyéi iicáca yáawawa áibanái íicha. Canùmaséeca nacái nía. Naináidacawa mamáalàacata namànicaténá áiba íwitáaná báawéerica wàlisài. Càmita neebáida nasèenáí itàacáiwa.

31 Càmita náalíwa Dios ìwali, canásíwata. Càmita namàni càide iyúwa náimáaná. Càmita cáininá naicáca néenánáiwa. Càmita nawàwa namàacaca nawàwawa áibanái ibáyawaná íicha. Càmita catúulécaná naicáca áibanái.

32 Níai báawéeyéica náalíacawa amaleéri iyú Dios idéca íimaca iwàwacutáaná néetácawa nabáyawaná ichùuliacawa, cawinácaalí wenàiwica imàníyéica càiri báawéeri. Quéwa namànica nabáyawanáwa mamáalàacata. Casímáica nacái naicáca áibanái imànica càiri báawéeri iyúwa namàníiná.

2

Dios juzga conforme a la verdad

1 Iná cabáyawanáca pía nacái, judíocaalí pía, càmicaalí nacái, càmíricaalí judío pía. Pidéca cabáyawanáca piicáca áibanái íwitáise. Pidéca picàlidaca nacái iwàwacutáanása Dios yùuwichàidaca nía nabáyawaná ìwalísewa. Pidéca cài píimaca áibanái ìwali, íná pidéca cài píimaca piwaliwata nacái pimànicáiná pibáyawanáwa càide iyúwata nacái namàníiná. Iná cabáyawanáca pía nacái.

2 Quéwa wáalíacawa Dios icàlidaca wenàiwica iináwaná ìwali machacàníri iyú, báisíri iyú nacái. Iná Dios íimacaalí cabáyawanáca wenàiwicanái, iwàwacutáaná nacái nàuwichàacawa nabáyawaná ichùuliacawa, yá wáalíacawa Dios idéca icàlidacani báisíri iyú.

3 Néese pía, pidéca cabáyawanáca piicáca áibanái, quéwa pidéca pimànicàna càide iyúwa namàníiná, íná càmita píalimá piwasàaca píawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

4 Máiní cayábéeri Dios íwitáise, iwàwéeri imànica cayábéeri wenàiwicanáí irí mamáalàacata. Càmíri yùuwichàida wenàiwica caquialéta namànicalaal nabáyawanáwa néese icùaca nawènúadacaténá náiwitáisewa nabáyawaná íchawa. Cài Dios iicáca pipualé iwàwacáiná iwènúadaca píiwitáise báawéeri íicha. Quéwa caná iwèni piicáca yái cayábéerica Dios imànírica pirí.

5 Càmita piwàwa Dios imànica pirí cayábéeri, càmita nacái piwàwa piwènúadaca píiwitáisewa Dios irípiná, pimàacacaténá píchawa yái báawéerica pimànírica. Iná pìwacáida piyaca piríwa piùwichàanápináwa áibaalípiná Dios yùuwichàidacaalípiná báawéeyéi wenàiwica èeri imáalàacaalípináwa. Néenialípiná Dios yéemìaca macái wenàiwica imanùbaca iináwaná ìwali

icàlidacaténá càinácaalípiná iwàwacutáaná nàuwichàacawa nabáyawaná ichùullìacawa.

⁶ Yásí Dios yàaca macái wenàiwica imanùbaca iwèni, ìwalíse yái namànírica chái èeri irìcu.

⁷ Abénaméeyéi nadéca namànica cayábéeri mamáalàacata máinícainá nawàwa nàyaca càiripináta, cáimiétacanéeri iyú chènuniré Dios yáapicha, nàyacaténá Dios icamaláná mèlumèluíri irìcu. Dios imàacapiná nadènìaca yáapicha nacáucawa càmíiri imáalàawa.

⁸ Quéwa áibanái càmita nawàwa Dios icùaca nía, càmíiyéi nacái yeebáida báisíri tàacáisi, néese neebáida meedá iyúwa náwitáise báawéeri ichùullaná nía. Dios yùuwichàidapiná nía manuísíwata báawacainá iicáca náwitáise.

⁹ Nàuwichàapinácawa manuísíwata, máinípiná achúmaca nawàwa nacái, macáita níai wenàiwicaca imàníiyéica ibáyawanáwa. Macáita wáalíacawa Dios yùuwichàidáanápiná judiónái, quéwa càmita yùuwichàida abéta nía, néese yùuwichàidapiná càmíiyéi judío nacái.

¹⁰ Quéwa macáita cawinácaalí wenàiwica imàníiyéica cayábéeri, Dios imàacapiná nàyaca yáapicha chènuniré icamaláná mèlumèluíri irìcu, cáimiétaquéeri iyú, matuíbanáiri iyú nacái càiripináta. Macáita wáalíacawa càipiná Dios imànica judiónái irí, quéwa càmita abéta judiónái irí, néese càmíiyéi judío irí nacái.

¹¹ Dios yàapiná macái wenàiwicanái iwèni machacàníiri iyú càmicainá Dios iicá áiba wenàiwica íwitáaná iyúwa cayábéeri áibanái íicha.

¹² Iná macáita imàníiyéica ibáyawanáwa càmíiyéica yáalíawa Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànèericaté, néetápínacawa méetàuculé Dios íicha càiripináta nabáyawaná ichùullìacawa, namànírica méetàuculé Dios itàacái íicha. Ní nacái imàníiyéica ibáyawanáwa éwita náalíacáaníta Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànèericaté, Dios yùuwichàidapiná nía càide iyúwa itàacái íimáaná.

¹³ Càmita mabáyawaná Dios iicá wenàiwica néemìacaalícaita meedá itàacái. Néese mabáyawanáca Dios iicáca cawinácaalí imàníiyéica càide iyúwa itàacái ichùullaná nía.

¹⁴ Quéwa áibaalí abénaméeyéi càmíiyéi judío, éwita càmicáaníta náalíawa Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànèericaté, càicáaníta áibaalí namànica cayábéeri wawàsi càide iyúwa Dios itàacái ichùullaná wía, áibaalícainá nawàwa namànica cài. Namànicalí cayábéeri, yá náwitáise iyaca nalí càiride iyúwa tàacáisi ichùulièrica namànica cayábéeri.

¹⁵ Namànicalí cayábéeri, yá náasáidaca náalíacawa nawàwalícuísewa Dios iwàwaca wamànica cayábéeri. Náalíacainá cayábéeri ìwali báawéeri íchaná, íná náasáidaca náalíacawa càinácaalí Dios iwàwáaná wamànica. Náalíapinácawa nawàwalícuísewa nadéca namànica cayábéeri, càmicaalí nacái nadéca namànica nabáyawanáwa.

¹⁶ Càipiná náalíacawa èeri imáalàacaalípináwa, càide iyúwa nucàlidáanácué pirí Dios itàacái cayábéeri; Dios imàacapiná Jesucristo yéemìaca macái báawéeyéi iináwaná ìwali yùuwichàidacaténá nía nabáyawaná ìwalíse, yái báawéerica namànírica ibàacanéeri iyú.

Los judíos y la ley de Moisés

¹⁷ Picàlidaca piacawa piináwanáwa judíoca pía. Píimaca nacái cayábacasa Dios iicáca pía pidènìacainá Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté. Cáimacáica piicáca piawawa áibanái íicha nacái píalíacaináwa báisíri Dios ìwali, piacainá nacái icàaluíniná.

18 Picàlidaca piacawa píalíanásawa càinácaalí Dios iwàwáaná pimànica. Picàlidaca nacái piináwanáwa, Dios itàacái idécsa yéewáidaca pía, píalíacaténáwa cayábéeri ìwali báawéeri líchaná.

19-20 Pidéca manuíca píináidaca piwàwawa pìwaliwa píalimácainása péewáidaca wenàiwica càmíiyéica yáalíawa Dios ìwali, càide iyúwa watécaalí matuíri icáapi ìwali. Càita nacái píináidacawa píalimáaná amaláca pimànica áibanái íwitáise, iyéeyéica càide iyúwa náwitáise catéeri ichùulianá nía namànicainá nabáyawanáwa. Càita píináidacawa pidènìacainá Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté, yái báisíri tàacáisi imàaquéerica cáalícáica nía cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéicani.

21 Pía, yéewáidéerica áibanái, ¿cáná càmita péewáida píawawa? Pidéca pìalàaca áibanái ipíchaná nayéedùa. Néeni pía, ¿cáná piyéedùa?

22 Pidéca pìalàaca áibanái ipíchaná naimáca áiba yáapicha càmíchúaca náinusíwa, càmíirica nacái nanìrisíwa. Néeni pía, ¿cáná pimàni cài? Pidéca picàlidaca báawacasa piicáca ídolonái, níara cuwáinái yéenáwanáca, néese, ¿cáná piwàlùawa ídolo yàasu templo irìculé, wenàiwica isutácaalu nàasu cuwáinái íchawa? Báawéeriquéi piwàlùanáca néré piyéedùacaténá nàasu cawèníri.

23 Mání cáimacáica piicáca píawawa áibanái ícha pidènìacainá Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté, quéwa pidéca píasáidaca caná iwèni piicáca Dios càmicainá pimàni càide iyúwa itàacái ímáaná.

24 Càité nacái áiba profeta icàlidacaté Dios itàacái machacàníri iyú israelitanái irí. Iimacaté nalí: “Níara càmíiyéica israelita naicácainácué pimànica pibáyawanáwa, íná mání natàaníca báawéeri iyú Picuèrinácué Dios ìwali pibáyawaná ìwalíise, píacué israelitaca”, íimacaté yái profetaca.

25 Básíta, áibacaalí judío yeebáida cayába Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté, yá cayábaca Dios iicáca íwitáise náicha níara càmíiyéica judío cabáyawanéeyéica. Quéwa càmicaalí judío imàni càide iyúwa Dios itàacái ímáaná, néese éwita judíocaanítani, càicáaníta báawaca Dios iicáca íwitáise càide iyúwa cabáyawanéeri càmíiri judíocalítani.

26 Néese, áibacaalí càmíiri judío imàni càide iyúwa Dios itàacái ímáaná, yá cayábaca Dios iicáca íwitáise càide iyúwa judíocalítani, éwita càmicáaníta judíoni.

27 Cawinácaalí càmíirica judío yeebáida Dios itàacái, profeta Moisés itànèericaté, yá éwita càmicáaníta judíoni, càicáaníta cayábaca Dios iicáca íwitáise judíonái ícha càmíiyéica imàni càide iyúwa Dios itàacái ímáaná, éwita nadènìacáaníta Dios itàacái.

28 Càmita Dios iicáca wenàiwica càide iyúwa yàasunáwa ìwalíise meedá yái nadènìanáca nasèenáwa judíonái, nadènìaná nacái judíonái iicácanáwa íinatabàawa meedá.

29 Néese Dios iicáca iyúwa yàasunáwa cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái báisíri iyú. Canéeri iwèni meedáni judíonái namànicalaí circuncisión càide iyúwa Dios itàacái ichùulianá judíonái imànicá, càmicaalí nawènúada náwitáisewa Dios irípiná báisíri iyú. Cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái báisíri iyú, yásí Dios iicáca nía iyúwa yàasunáwa, éwita càmicáaníta judío nía.

3

1 Iná cawàwanáta áiba iwàwa isutáca yéemìawa núa: “¿Càinásica cayábéeri wawàsi judíonái idènìa áibanái wenàiwica ícha? ¿Dios imànicatésica cayábéeri cachàiníwanái judíonái irí imàníiyéica circuncisión càide iyúwa Dios ichùulianá judíonái imànicá?” cài áibanái iwàwa isutáca yéemìawa núa cawàwanáta.

² Básíta, Dios idéca imànica madécaná cayábanaméeri wawàsi judónái irí. Yái wawàsi cayábéeri náicha canánama, yácata Dios itàacái Dios imàaquéericate quéechatécáwa judónái irí.

³ Wálíacawa abénaméeyéi judío nadéca nawènúadaca náwitáisewa Dios íicha. Quéwaté Dios càmíiri imáalàida yái wawàsica imàníiricaté nàawirináimi yáapicha báaluité.

⁴ ¡Càmírita! Dios càmíiri itàaní chìwái iyúwa. Ewitasica cachìwacaalí macái wenàiwicatá, càicáaníta Dios imànipiná càripináta básíiri iyútáni, càide iyúwa íimáaná. Càité nacái áiba profeta itànaaca tòacáisi Dios inùmalicuise, yá íimaca: “Pía Dios, áibanái náimaca càmitasa báisí pitàacái, quéwa píasidapiná macái wenàiwicanái irí báisíricani yái pitàacáica pimànicaalípiná macáita machacàníiri iyú càide iyúwaté píimáaná”, íimacaté yái profetaca.

⁵ Wía èeri mìnánáica wamànica wabáyawanáwa chái èeri irícu, quéwa canáca Dios ibáyawaná, canásíwa. Iná cawàwanáta abénaméeyéi judío báawéeyéi íwitáise nawàwa náimaca: “Cayábaca wamànicaalí wabáyawanáwa manuísíwata yéewacaténá macái èeri mìnánái náalíacawa máiní cayábéeri wáichani, yái Diosca. Càipiná wayúudàaca Dios, iná càmita Dios icùa wenàiwica machacàníiri iyú yùuwichàidacaalí wía, wayúudàacaináni”, cài abénaméeyéi judío náimaca. Núumacáita meedá càide iyúwa abénaméeyéi ínáidáanápináwa cawàwanáta.

⁶ ¡Càmírita! Básícaalí càmita Dios imàni wenàiwica irí machacàníiri iyútá, yá canáca yéewaná Dios yùuwichàidaca nía nabáyawaná ìwalísetá.

⁷ Aibanái báawéeyéi nacái nawàwa náimaca: “Cayábaca wamànicaalí wachìwawa áibanáicaténá yáalíacawa máiní machìwéerica Dios, cayábéeri nacái èeri mìnánái iichani, yái Diosca. Iná canáca yéewaná Dios yùuwichàidaca wía, wayúudàacaináni”, cài áibanái báawéeyéi náimaca.

⁸ Néese náima àniwa: “Wàacué wamànica báawéeri manuísíwata wayúudàacaténá Dios manuísíwata”, cài áibanái báawéeyéi náimaca. Aibanái iwàwéeyéica imànica nulí báawéeri, nadéca nacàlidaca nachìwawa nùwali, náimaca nuéwáidacasa wenàiwica càiri cachìwéeri tòacáisi iyú. Quéwa cawinácaalí càiyéica íimaca, Dios yùuwichàidapiná níawa nabáyawaná ìwalísewa.

Todos somos culpables

⁹ Iná básíta wía judíoca, càmita cayába wía áibanái iicha. Nudéca núasáidaca cabáyawanáca wía judíoca càide iyúwa macái èeri mìnánái cabáyawanáaná nía. Macáita nacái wabáyawaná idéca idacùaca wía iyúwa presoíyéi.

¹⁰ Càité profetanái natànàacaté Dios itàacái. Náimaca:

“¡Canácta wenàiwica imànírica cayábéeri! ¡Canásíwata, ibatàa abéeri piná!

¹¹ Canásíwata nacái yáaliériwa Dios íiwitáise ìwali, canácta icutéeri yáalíacaténáwa Dios ìwali.

¹² Macáita nacái náucacawa nèepunícawa déeculé Dios íicha. Macáita nadéca nawènúadaca náwitáisewa cayábéeri íicha, namànicaténá nabáyawanáwa meedá. Canácta imànírica cayábéeri, canásíwata.

¹³ Càica nacanápide iyúwa càliculì yàacuérícawa, nacàlidacainá casaquèeri tòacáisi càiride iyúwa yáaséeri chéecáimi isàni. Cáanáica nachìwa. Namànica áibanái irí báawéeri natàacái iyúwa càide iyúwa àapi yùuwichàidacaalí wía iculále iyúwa.

¹⁴ Cáanáica nalúa, nacuísaca náichawa áibanái báawéeri tòacáisi iyú.

¹⁵ Caquialéta nàaca nanúaca wenàiwica canéerica ibáyawaná.

¹⁶ Ata alénácaalí nàya nàuwichàidaca wenàiwica.

¹⁷ Càmita náalimá nayúudàaca áibanái iyáanápiná matuíbanáiri iyú náapichawáaca.

18 Canásíwacatáita náalíawa iwàwacutá cáaluca naicáca Dios”, càité náimaca níái profetaca itànèeyéicaté tàacáisi Dios inùmalícuíse.

19 Wáalíacawa Dios imàacacaté profetanái itànàaca càiri tàacáisi judiónái irí, wía idèniyéica Dios itàacái wáalíacaténáwa canáca yéewaná wáimaca mabáyawanácsa wía, yácainá Dios itàacái bàaluisàimi yáasáidaca walí cabáyawanáca macáita, wía èeri mìnanáica, iwàwacutá nacái Dios yùuwichàidaca wía canánama wabáyawaná ìwalísewa.

20 Iwàwacutá Dios yùuwichàidaca wía canánama canácainá wenàiwica Dios iiquéeripiná mabáyawanéeri iyú, canácainá wenàiwica yáaliméerica imànica macáita càide iyúwa tàacáisi ímáaná profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse. Yái tàacáisi bàaluisàimica yáasáidacáita walí cabáyawanáca wía, wía imàníiyéica ibáyawanáwa.

La salvación es por medio de la fe

21-22 Quéwa Dios idéca yáasáidaca walí áiba wawàsi wàlisài, càinácalí yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía, éwita càmicáaníta wáalimá wamànica macáita càide iyúwa itàacái bàaluisàimi ímáaná. Wáalíacawa báisícani, yái wawàsi wàlisàica, Dios itàacái bàaluisàimi icàlidacainá walíni, yái Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse, áibanái profeta nacái. Mabáyawanáca Dios iicáca wía cawinácalí wéená yeebáidéerica Jesucristo. Càita Dios imànica abédanamata macái wenàiwica irí cawinácalí yeebáidéerica, cainináciná Dios iicáca macái wenàiwica íwitáaná abédanamata,

23 Dios imànica abédanamata macáita irí, níacainá macáita namànica nabáyawanáwa, yá canácata imànírica càide iyúwa Dios iwàwáaná cayábáanápiná Dios iicáca níá.

24 Quéwa Dios idéca imànica walí yái cayábéerica mawèníri iyú nacái: Mabáyawanáca iicáca wía. Càita Dios idéca iwasàaca wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, cawinácalí yeebáidéeyéica Cristo Jesús.

25 Dios imàacacaté Cristo yéetácwá waichawalíná. Cristo yéetácinátewa, íná Dios imàacaca iwàwawa wenàiwicaná ibáyawaná íicha, cawinácalí yeebáidéeyéica Cristo yéetácatéwa nabáyawaná ìwalíse. Càita Dios imáalàidacaté wáicha wàuwichàanápinátewa méetàculé Dios íicha càiripináta. Dios imànicaté cài yáasáidacaténáté imànica macáita machacàníri iyú, éwitaté iidenìacáaníta wàawirináimi namàníiná nabáyawanáwa bàaluité.

26 Dios imàacacaté Cristo yéetácwá wabáyawaná ìwalíse yáasáidacaténá siùcade Dios imànica iyaca macáita machacàníri iyú, iwàwacutácináté mabáyawanéeri wenàiwica yùuwichàacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú èeri mìnanái ibáyawaná ìwalíse. Mamáalàacata nacái Dios imànica macáita machacàníri iyú mabáyawanácalí iicáca wenàiwica cawinácalí yeebáidéeyéica Jesús yéetácatéwa nabáyawaná ìwalíse.

27 Cài Dios imànica walí mabáyawanácaténá iicáca wía. Iná canáca yéewaná wáimaca wadécsa wamànica cayábéeri yéewanápinása mabáyawanáca Dios iicáca wía. ¡Canásíwa! Canáca yéewaná caimacái waicáca wíawawa áibanái íicha. Càmita wamàni macáita càide iyúwa Dios itàacái ichùullaná wía, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse. Néese mabáyawanáca Dios iicáca cawinácalí wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo.

28 Iná yéewa wadéca wáalíacawa cayábani: Mabáyawanáca Dios iicáca wenàiwicaná neebáidacalí Jesucristo. Càmita mabáyawaná Dios iicáca níá ìwalíse yái namàníináca càide iyúwa Dios itàacái bàaluisàimi ímáaná.

29 Dios càmírita abéta judiónái icuérináca. Nacuérináta nacái níái càmíiyéica judío.

30 Yácainá abéerita yái Diosca. Canácata íicha áiba, yái Diosca iiquéerica mabáyawanéeri iyú macái wenàiwica yeebáidéerica Jesucristo. Cài Dios imànica judiónái irí, càmíiyéi judío irí nacái.

31 Quéwa, éwita wálíacáanítawa mabáyawanáca Dios iicáca wenàiwicanái neebáidacaalí Jesucristo, càicáaníta càmita caná iwèni waicáca yái tàacáisi báaluisáimica Dios imàaquéericate wàawirináimi irí. Néese wawàwa wáasáidaca máiníiri cawènicani.

4

El ejemplo de Abraham

1-2 Néese, cawàwanáta abénaméeyéi judío nawàwa náimaca nulí: “Wàawirimi Abraham imànicaté cayábéeri ínáté yéewa cayábaca Dios iicácani”, cài nawàwa náimaca. Quéwa càmitaté Dios iicá Abraham mabáyawanéeri iyú ìwalíise yái cayábéerica Abraham imàníricaté. Mabáyawanácalité Dios iicáca Abraham ìwalíise yái cayábéerica Abraham imàníricatá, yáté yéewa Abraham cáimacáica iicáca yáawawa áibanái íichatá. Quéwa, canácaté yéewaná Abraham cachàinica iicáca yáawawa Dios iicá.

3 Canácaté yéewaná Abraham cáimacáica iicáca yáawawa yácainá Dios itàacái profeta itànericaté íimaca: “Abraham yeebáidacaté Dios, ínáté mabáyawanáca Dios iicáca Abraham”, cài íimaca Dios itàacái profeta itànericaté.

4-5 Uwé, macáita wáalíacawa wenàiwica íbaidacaalí chái èeri irìcu, yásí nàaca iwèni. Càmita nàa iríni mawèníri iyú, néese iwàwacutá íbaidaca yeedácaténá iríwa plata. Quéwa càmita cài Dios yàaca yàasu wenàiwica iwèniwa. Dios imànica nalí cayábéeri mawèníri iyú. Cawinácalí yeebáidéerica Dios, yái Diosca iwàwéerica mabáyawanáca iicáca wenàiwica cabáyawanéeyéi, yásí mabáyawanáca Dios iicáca cawinácalí yeebáidéerica Dios, éwita càmicáanítàacá imàni wawàsi cayábéeri Dios iicáca.

6 Càité nacái rey David itànàaca Dios itàacái báaluité. David íimacaté casímáica cawinácalí wenàiwica Dios iiquéerica mabáyawanéeri iyú éwita càmicáanítàacá imàni macáita càiide iyúwa Dios iwàwáaná.

7 Càité David itànàaca:
“¡Casímáica wenàiwicanái Dios imàaquéeyéica iwàwawa ibáyawaná íicha, càinácalí báawéeri namàníricaté!”

8 ¡Casímáica wenàiwica càmírica Wacuériná Dios iicá cabáyawanéeri iyú!”
càité íimaca David.

9 David càmitaté icàlida wàwali abéta wía judíoca casímáiná wía. Néese icàlidacaté nàwalini nacái níái càmíyéica judío, cawinácalí yeebáidéeyéipinátē Jesucristo. Wadéca wacàlidaca mabáyawanácaté Dios iicáca Abraham yeebáidacaalité Dios.

10 Mabáyawanácaté Dios iicáca Abraham ipíchawáiseté namànica Abraham irí circuncisión.

11 Quéechatécawa mabáyawanáca Dios iicáca Abraham báaluité Abraham yeebáidacaalité Dios. Néeseté namànica circuncisión Abraham irí. Càité circuncisión iyú Dios yáasáidaca mabáyawanácaté iicáca Abraham yeebáidacaalité Dios. Cayábacaté Dios iicáca Abraham íwitáise Abraham yeebáidacaalité Dios ipíchawáiseté judíocani yái Abrahamca. Iná yéewa yái Abrahamca, càicanide iyúwa nàawirimi macái càmíyéi judío yeebáidéeyéica Dios. Càita mabáyawanáca Dios iicáca càmíyéi judío nacái, neebáidacaalí Dios, éwita càmicáaníta namàni circuncisión.

12 Yácata judónái yàawirimi nacái, yái Abrahamca, cawinácalí judónái yeebáidéeyéica Dios càiide iyúwaté Abraham yeebáidáaná ipíchawáiseté judíocani.

La promesa se cumple por medio de la fe

13 Píalíacuéwa Abraham iyacaté cawàwanáta quinientos camuí ipíchawáiseté Moisés yàasu èerité. Bàaluité Dios icàlidaca Abraham irí cámietacanéeri iyúni yàanápínátē Abraham irí macái cáli iyéerica chái èeri irìcu, itaquénainámi irí nacái Abraham yáapicha. Quéwaté Dios càmírita icàlida Abraham irí càiri tàacáisi cámietacanéeri iyú ìwalíise yái Abraham imànínáca càide iyúwa Dios itàacái íimáaná profeta Moisés itànèericaté, bàaluitécainá canátàacáwa Moisés yàasu cuyàluta Abraham yàasu èerité. Néese Dios icàlidacaté Abraham iríni Abraham yeebáidacaalíté Dios imànínápinátē Abraham irí cayábéeri. Yáté mabáyawanáca Dios iicáca Abraham.

14 Abénaméeyéi judío náimaca iwàwacutáanása wamànica càide iyúwa profeta Moisés yàasu cuyàluta íimáaná yéewanápinásá Dios imànica walí cayábéeri, yái cayábéerica Dios icàlidéericaté ìwali Abraham irí cámietacanéeri iyú. Quéwa càmita báisí natàacái. Básicáalítáni, yá canéerica iwèni meedátáni, yái weebáidáanáca Dios, canéerica iwèni nacái yái tàacáisi Dios icàlidéericaté Abraham irítá, canácaináta wenàiwica yáaliméeri imànica macáita càide iyúwa profeta Moisés yàasu cuyàluta íimáaná.

15 Càmita yéewa cayába wáapicha Dios profeta Moisés yàasu tàacáisi iyú, yácainá Dios itàacái yáasáidaca cabáyawanáca wía, iwàwacutá nacái Dios yùuwichàidaca wía wabáyawaná ìwalísewa. Dios itàacái iyaca chái èeri irìcu, iná yéewa wáalíacawa cabáyawanáca wía macáita, wía èeri mìnánáica.

16 Wáalíacawa canácata wéená yáaliméerica imànica macáita machacàníri iyú càide iyúwa Dios itàacái íimáaná. Iná iwàwacutá Dios imànica walí cayábéeri mawèníri iyú, wía yeebáidéeyéica Dios, yéewacaténá macáita wía Abraham itaquénainámica, weedáca walíwa yái cayábéerica Dios icàlidéericaté ìwali cámietacanéeri iyú wàawirimí Abraham irí, wía judíoca, píacué nacái càmíiyéica judío. Yái cayábéerica, càmíricata abéta walípiná, wía judíoca yeebáidéeyéica Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté. Néese Dios imànipiná cayábéeri càmíiyéi judío irí canánama nacái, cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidáaná. Càita Dios iicáca Abraham iyúwa wàawirimí, macáita wía yeebáidéeyéica Dios.

17 Dios icàlidacaté càiri tàacáisica Abraham irí bàaluité. Dios íimacaté: “Nudéca numàacaca pía madécaná wenàiwica íwitáaná yàawiripiná pía”, íimacaté yái Diosca. Iná mabáyawanáca Dios iicáca madécaná wenàiwica íwitáaná cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidáaná. Yácata Wacuériná Dios wàawirimí Abraham yeebáidéericaté, yái Diosca icáucàidéerica yéetéeyéimiwa, yáaliméeri nacái idàbaca wawàsi càmíricáwa ìya siùca.

18 Ewitaté máinícáaníta béericani yái Abrahamca, càicáaníta Abraham yeebáidacaté Dios itàacái yéewanápinátē idènlaca lìriwa. Ináté “Madécaná wenàiwica íwitáaná yàawiricaní”, yái Abrahamca, càide iyúwaté Dios icàlidáaná iríni: “Manùbéeyéipiná pitaquénainámica”, íimacaté yái Diosca.

19 Abraham idènlacaalíté batéwa cien camuí, yáté yeebáidacaté Dios mamáalàacata, éwitaté Abraham yáalíacáanítawa néetáanápinátewa mesúnamáita, yái Abrahamca, úa nacái yàacawéetúa Saraca. Càité Abraham yeebáidaca Dios, éwita máinícáaníta béeyéica nía nadènìlanápinátē néenibewa.

20 Abraham yeebáidacaté Dios mamáalàacata. Càmitaté Abraham iwènúada íwitáisewa tàacáisi lícha Dios icàlidéericaté irí cámietacanéeri iyú imàacáanápinátē quéenibeca Abraham. Yeebáidacaté Dios manuísíwata cachàiníwanái mamáalàacata. Yàacaté nacái Dios irí cayábéeri.

21 Yátē Abraham yeebáidaca macái ichàini iyúwa cachàinica Dios, yáaliméericaté imànica macáita càide iyúwaté íimáaná Abraham irí cáimiétacanéeri iyú.

22 Abraham yeebáidacaalíté Dios tài íiméeri iyú, yá mabáyawanácaté Dios iicácani.

23 Càmitaté natànàa abérera Abraham ìwali mabáyawanácaté Dios iicácani.

24 Néese natànàacaté càiri tàacáisi wàwali nacái, mabáyawanácainá Dios iicáca wía weebáidacaalí Dios, yái Dios imichàidéericaté Wáiwacali Jesúus yéetácáisi íicha.

25 Dios imàcacaté Jesúus yéetácawa wabáyawaná ìwalíise iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Néeseté Dios imichàidaca Jesúus yéetácáisi íicha yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía.

5

Libres de culpa

1 Iná siùcáisede mabáyawanáca Dios iicáca wía, wía yeebáidéeyéica Wáiwacali Jesucristo itàacáiwa. Mabáyawanáca Dios iicáca wía, iná cayábaca wáapicha Dios matuíbanáiri iyú Wáiwacali Jesucristo ìwalíise, Wáiwacali yéetácainátewa wabáyawaná ìwalíise.

2 Cristo yéetácatéwa wáichawalíná, iná cayábaca Dios iicáca wía, imànica walí cayábéeri, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Yá manuíca wáináidaca wawàwawa Dios ìwali, casíimái nacái wawàwa idècunitàacá wacùaca wàyáanápiná chènuniré Dios yáapicha icamaláná mèlumèluíri irìcu, cáimiétaquéeri iyú nacái, càide iyúwa Dios iyáaná.

3 Càita nacái casíimáica wawàwa siùcáisede iwàwacutácalí wàuwichàacawa. Wáalíacaináwa yùuwichàacáisi yéewáidaca wía yéewacaténá màulenáca wía, cachàini nacái wáiwitáise Wáiwacali ìwaliwa wàidenìanápiná wàuwichàanáwa mamáalàacata.

4 Màulenácalí wía, yásí wáasáidaca weebáidaca Wáiwacali itàacáiwa tài íméri iyú. Idécanáami cài wáasáidaca cachàinica wáiwitáise, yásí máiní cachàiníwanáí manuíca wáináidaca wawàwawa Wáiwacali ìwaliwa wáalimáanápiná wàidenìaca wàuwichàanáwa mamáalàacata àta wàanàacataléta chènuniré.

5 Néese manuícalí wáináidaca wawàwawa, yá càmita bái wía, yácainá Dios imànipiná walí cayábéeriwa chènuniré càide iyúwaté íimáaná walí. Wáalíacawa Dios imànínápiná cài ibànuacáináté Espíritu Santo wawàwalículé, yái Espíritu imàaquéerica wáalíacawa macái wawàwalícuísewa cáinináca Dios iicáca wía manuísíwata.

6 Wáalíacawa cáinináca Dios iicáca wía, bàaluitécainá càmicaalíté wáalimá wawasàaca wíawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yátē Cristo yàanàaca aleí èeri irìculé yàasu èerité, yátē yéetácawa wáichawalíná, wía báawéeyéica.

7 Máiní càulenáca wéetácawa áiba wenàiwica íichawalíná wayúudàacaténáni, éwita cayábéericáanáta íwitáiseni. Quéwa cayábasíwéericaalí íwitáise, yá cawàwanáta abénaméeyéi yéetápíncawa íichawalíná nayúudàacaténáni.

8 Quéwa Dios ibànuacaté Cristo yéetáanápinátewa wáichawalíná éwitaté cabáyawanácaanáta wía. Càité Dios yásáidaca walí cáinináca iicáca wía.

9 Siùcáisede mabáyawanáca Dios iicáca wía Cristo yéetácainátewa wáichawalíná, iná yéewa wáalíacawa báisíiri iyúcani Cristo iwasàanápiná wíawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, èeri imáalàapinácaalíwa.

10 Wáalíacawa Dios iwasàanápiná wíawa, bàaluitécainá idècunitàacá wàuwideca wamànica Dios, yátē cáinináca Dios iicáca wía, iwàwacaté nacái imànica walí cayábéeri, Dios liri yéetácainátewa wabáyawaná ìwalíise. Iná yéewa cayábaca wáapicha Dios siùcáisede matuíbanáiri iyú. Néeseté Cristo

imichàacatéwa yéetácáisi íicha, íná yéewa wáalíacawa báisíri iyúcani Cristo iwasàanápiná wíawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, íiwitáise cáuri iyúwa, cachàiníri nacái, cayábacáiná wáapicha Dios siùcáisede matuíbanáiri iyú.

11 Yá nacái casíímáica wawàwa Dios yáapicha Wáiwacali Jesucristo ìwalíise, cayábacáiná wáapicha Dios matuíbanáiri iyú Cristo yéetácainátewa wáichawaliná.

Adán y Cristo

12 Bàaluité, yái idàbáanéericaté asìalica imànicaté ibáyawanáwa; càité idàbaca wenàiwicanáí imànicaté ibáyawanáwa chái èeri irìcu. Càité nacái idàbaca néetácawa méetàculé Dios íicha nabáyawaná ichùulìacawa. Càité nacái yéetácáisi yàanàaca macái wenàiwicanáí ìwali macáicáináta namànicaté nabáyawanáwa.

13 Ipichawáiseté Dios imàcacaca itàacáiwá profeta Moisés irí israelitanáí irípiná, yáté macái èeri mìnánáí yàawirináimi namànicaté nabáyawanáwa. Ináté néetácawa nabáyawaná ichùulìacawa. Càmicálite wenàiwica yáalíawa Dios iwàwáaná nàyaca machacàníri iyútá, yá càmitaté cabáyawaná níatá. Quéwa náalícatéwa.

14 Yáté wenàiwicanáí yéetácawa Adán yàasu èericatáiseté àta profeta Moisés yàasu èerité nacái namànicáináté nabáyawanáwa éwita càmicánítaté nayáa àicu iyacaná càide iyúwaté Adán iyáaná abéeri àicu iyacaná íiwitáaná càmíricaté Dios ibatàa wenàiwica iyáaca. Siùcade wéewáidacuéwa Adán ìwali, Cristo ìwali nacái, yái yàanèeripinácaté madécaná camuí Adán idénáami.

15 Quéwa yái Adán ibáyawanámicaté, máiní áiba íiwitáanáde íicha yái cayábéerica Dios imànlírica walí mawèníiri iyú. Madécaná wenàiwica néetácawa abéeri asìali ibáyawaná ìwalíise, yái Adánca, quéwa Dios idéca imànicaté walí cayábéerica manuísíwata mawèníiri iyú wía madécaná wenàiwicaca. Dios idéca imànicaté walí cayábéerica abéeri asìali ìwalíisená, yái Jesucristoca.

16 Abéeri asìali ibáyawaná, yái Adánca, máiní áiba íiwitáanáde íicha yái cayábéerica Dios imànlírica walí mawèníiri iyú. Cabáyawanáca macáita wenàiwica Adán ibáyawaná ìwalíise quéwa Dios idéca imànicaté cayábéerica mawèníiri iyú wenàiwicanáí irí abéeri asìali ìwalíisená, yái Jesucristoca, mabáyawanácaalíté Dios iicáca wenàiwica imànlíyéicaté ibáyawanáwa manuísíwata.

17 Básita wenàiwicanáí néetácatewa abéeri asìali ibáyawaná ìwalíise, yái Adánca. Quéwa Dios imànicaté walí cayábéerica manuísíwata mawèníiri iyú, íná yéewa wáalíacawa báisíri iyúcani, wía Dios iiquéeyéica mabáyawanéeri iyú, wàyapiná cáimiétaquéeri iyú, casímáiri iyú nacái wacáuca wàlisài yáapichawa abéeri asìali ìwalíisená, yái Jesucristoca.

18 Càité Adán ibáyawaná cabáyawanácaté imànicaté macái wía èeri mìnánáica Dios yùuwichàidáanápináté wía. Quéwa Jesucristo imànicaté cayábéerica càide iyúwaté Dios iwàwáaná yéetáanápinátewa wabáyawaná ìwalíise yéewacaténá mabáyawanáca Dios iicáca macáita wía.

19 Iimáanáca cabáyawanáca wía madécaná wenàiwicaca abéeri asìali ibáyawaná ìwalíise yái báawéerica abéeri asìali imànlíricaté, yái Adánca, càmíricaté imàni càide iyúwaté Dios íimáaná. Càita nacái mabáyawanáca Dios iicápiná wía madécaná wenàiwicaca ìwalíise yái cayábéerica abéeri asìali imànlíricaté, yái Jesucristoca, yái yeebáidéericaté iyúwa Dios ichùulìaná imànicaté.

20 Dios imàcacaté itàacáiwá profeta Moisés irí yéewacaténá wenàiwicanáí yáalíacawa máiní cabáyawanáca níia. Quéwa éwita wamànicáanítaté

wabáyawanáwa manuísíwata, càicáaníta Dios imànicaté walí cayábéeri mawèníiri iyú manuísíwata cachàiníwanái wabáyawaná manuíri íicha.

21 Quéechatécáwa wenàiwica néetácatéwa méetàculé Dios íicha càiripináta nabáyawaná ichùullacawa. Quéwa siùcáisede Dios, yái cayábéeri íwitáiseca, icùaca wía imànicaténá walí cayábéeri mawèníiri iyú, yá mabáyawanáca Dios iicáca wía, yàaca nacái wacáuca càmíri imáalàawa Wáiwacali Jesucristo yéetácái ìwalíise.

6

Muertos respecto al pecado pero vivos en Cristo

1 Cawàwanáta áibanái iyúunáidaca nùasu tàacáisi íimáanáca cayábaca càicaalí wáimaca: “Wamànicué wabáyawanáwa mamáalàacata manuísíwata yéewanápiná macái èeri mìnánai náalíacawa máiníiri cayábaca Dios íwitáise néemiacáiná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná manuíri íicha”, cài áibanái íináidacawa.

2 ¡Càmírita! Wía yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái càmita iwàwacutá wamànica wabáyawanáwa quirínama. Péemìacué comparación: Wenàiwica yéetéerimiwa càmita yáalimá imànica quirínama ibáyawanáwa chái èeri irìcu. Càita nacái wía. Càica wíade iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa, íná iwàwacutá càmita quirínama wamànica wabáyawanáwa. Wamànicaalí wabáyawanáwa mamáalàacata, càmita wáalimá wàyaca abédanamata Dios yáapicha.

3 ¿Càmitasicué píalíawa wadàbacaté wàyaca càide iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa? Càité wadàbaca wàyaca weebáidacaalíté Cristo Jesús itàacái wabautizáanápinátewa wáasáidacaténá weebáidaca. Siùcade wàyacáiná abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yái yéetéericatéwa wáichawalíná, íná iwàwacutá wàyaca càide iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa, càmíinápiná quirínama wamàni wabáyawanáwa.

4 Yái wabautizáanácwáwa, yácata yéetácáisi yéenáwaná nacáiri. Càide iyúwa nabàlìacaalí yéetéerimiwa càliculí irìculé, càita nacái walicùacatéwa úni yáculé càide iyúwa wéetáca nacáicaalíwa Cristo yáapicha wabautizáacaalítewa wáasáidacaténá weebáidaca Cristo itàacái. Wabautizáacaalítewa, yáté wáasáidaca wadàbacaté wàyaca iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa. Wabautizáacaalítewa, yáté wáasáidaca Dios yàacaté wacáuca wàlisài yéewanápiná wàyaca wàlisài wáiwitáise yáapichawa càide iyúwaté Wáaniri Dios cachàiníri íwitáise imichàidáanáté Cristo yéetácáisi íicha.

5 Wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha, íná wadéca wadàbaca wàyaca iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa, càide iyúwaté Cristo yéetáanáwa. Càita nacái báisíri iyú wadènìaca siùcáisede wacáuca wàlisàiwa Cristo yáapicha.

6 Wáalíacawa Dios idéca ichuìldaca wáicha wabáyawaná, yái wáiwitáise báaluisàimi ichàinica, Cristo yéetácáí ìwalíise, yái natàtèericaté cruz ìwali, yéewanápiná chuìca wáicha wabáyawaná, yéewanápiná nacái càmita wamàni mamáalàacata wabáyawanáwa, iyúwa áibanái yàasu wenàiwicanái iwàwacutáaná íibaidaca mawèníiri iyú náiwacali iríwa.

7 Càide iyúwa yéetéerimiwa càmíiná imàni ibáyawanáwa quirínama chái èeri irìcu, càita nacái wàyaca iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa, íná iwàwacutá càmita quirínama wamàni wabáyawanáwa.

8 Wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha, íná wadéca wadàbaca wàyaca iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa, càide iyúwaté Cristo yéetáanáwa. Iná yéewa wáalíacawa báisíri iyúcani wàyaca abédanamata Cristo yáapicha.

9 Cristo idéca imichàacawa yéetácáisi íicha, íná yéewa wáalíacawa càmita quirínama yéetáwa àniwa. Càmita quirínama yéetácáisi yáalimá imawènìadacani.

10 Cristo yéetácatéwa abé yàawiríata ichuìdacaténá wáicha wabáyawaná càiripináta, yái wabáyawaná ichàinica, quéwa siùcásede Cristo iyaca càiripináta Dios yáapicha imànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná.

11 Càitacué nacái pía. Cristo Jesús yéetácatéwa píchawalínácué, néeseté icáucàacawa, íná iwàwacutácué piicáca píawawa iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa, pìyacainácué abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Iná picácué pimàni pibáyawanáwa. Néese pìyacué iyúwa cáuyéi wenàiwica Dios irípiná, iyúwa wenàiwica imichèeyéicatéwa yéetácáisi íicha, pìyacainácué abédanamata Cristo Jesús yáapicha píbaidacaténácué Dios irípiná cáimiétaquéeri iyú.

12 Iná picácué pimàaca píiwitáise cabáyawanéeri ichùulìaca pía pimàníinápiná pibáyawanáwa iyúwa píiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná.

13 Picácué pimàaca píiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùulìaca pía iyúwa píwacali pimàníinápinácué mamáalàacata pibáyawanáwa piiná iyúwa, píiwitáise iyú nacáwa. Néese pimàacacué píawawa Dios irí pimànicaténácué cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. Bàaluitécainá pìyacatécué déeculé Dios íicha iyúwa yéetéeyéimiwa pibáyawanácué yáapichawa, quéwa siùcade iwàwacutácué pimàacaca píawawa Dios irí pìyacaténácué càide iyúwa píiwitáise wàlisài íimáaná picáuca wàlisài yáapichawa, pimànicaténácué cayábéeri macái píiwitáise iyúwa càide iyúwa Dios iwàwáaná.

14 Bàaluité píiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùulìacatécué pía. Yá Dios íimacaté cabáyawanácuéca pía, iwàwacutáanácué nacái piùwichàacawa pibáyawaná ichùulìacawa. Quéwa Dios idéca imànicuéca pirí cayábéeri mawèníiri iyú imàacáanápináté iwàwawa pibáyawaná íchacué, íná siùcade iwàwacutácué càmita pimàni càide iyúwa píiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùulìanácué pía, néese Dios ichàiniadapinácué píawa pimànicaténácué càide iyúwa iwàwáaná.

Un ejemplo tomado de la esclavitud

15 Wáalíacawa Dios idéca imànica walí cayábéeri cài mawèníiri iyú: Mabáyawanáca iicáca wía éwita càmicáaníta wamàni macáita càide iyúwa iwàwáaná. Néese siùcade cawàwanáta áibanái nayúunáidaca nùasu tàacáisi íimáanáca cayábaca wamànicalí wabáyawanáwa Dios imàcacacainá iwàwawa wabáyawaná íicha éwita càmicáaníta wamàni macáita iyúwaté profeta Moisés ichùulìaná. ¡Càmírita!

16 Péemìacué comparación: Píalíacuéwa pimàacacaalícué píawawa áiba wenàiwica irí pimànicaténá càide iyúwa ichùulìanácué pía, yásí yàasu wenàiwicaca imànicuéca pía íibaideripiná irí mawèníiri iyú. Iwàwacutácué nacái pimànica càide iyúwa ichùulìaná pía. Càita nacái píacué: Pimàacacaalícué pibáyawaná ichùulìaca pía, yásí pibáyawaná yàasu wenàiwicaca imànipinácuéca píawa, yá péetápinácuéca méetàuculé Dios íicha pibáyawaná yáapichawa. Quéwa pimànicalícué càide iyúwa Dios ichùulìaná pía, yásí Dios yàasu wenàiwicaca imànipinácuéca píawa, yá pìyapinácuéca machacàníri iyú.

17 Quéwa nùaca Dios irí cayábéeri píwalicué. Bàaluité pimànicatécué càide iyúwaté pibáyawaná ichùulìanácué pía, quéwa siùcade peebáidacuéca tài íméeri iyúni yái tàacáisi cayábéerica Dios ibànuèricaté wenàiwica irí néewáidacaténácué iyú pía.

18 Dios idéca iwasàacuéca pía píiwacali bàaluisàimi íchawa, yái pibáyawaná ichàinica ichùulièricatécué pía. Yá pidécuéca pidàbacà pìyaca machacàníri iyú càide iyúwacué Píwacali wàlisài ichùulìanácué pía, yái Wáiwacali Jesucristoca.

19 (Nucàlidacuéra nùyaca piríni càide iyúwa wenàiwica itàaníiná aliséeri tàacáisi iyú càmicainácué píalía péemìaca cayábani càinácaalí íimáaná, càulenácainácué pílichani.) Quéechatécawa pimàacacatécué pibáywawaná ichùulìaca pía pimànicaténáté pibáywawanáwa casaquèeri manuísíwata. Quéwa siùcade iwàwacutácué pimàacaca piawawa Dios irí piyacaténácué machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, pílibaidacaténácué Dios irípiná mabáywawanáwaca macái pichàini iyúcuéra.

20 Pimànicaalítécué càide iyúwa pibáywawaná ichùulìanácué pía, yáté càmitacué pílibaida Dios irípiná, ínáté càmitacué pimàni cayábéeri piyacaténácué machacàníri iyú.

21 Píalícuéra cayába càmitaté pílya casímáiri iyú, néese pibáywawanácué itécaté yàacawa pía irículé yái yéetácaisica càmírica imáalàawa. Báicuéra pía siùca iwalíise yái pimàníricatécué, íná canéerica iwèni piríni yái iyúwaté piyáaná bàaluité.

22 Quéwa Dios idéca ichuìdacuéra píicha pibáywawaná, yái píwitáise bàaluisàimi ichàinica. Yá pidécuéra pidàbaca pílibaidacuéra Dios irípiná iyúwa yàasu wenàiwica. Yá pidécuéra peedáca piríwa yái cayábéeri iwènica: Dios imàacacué pílibaidaca irípiná mabáywawanéeri iyú chái èeri irícu, yá nacái imàacapinácué piyaca yáapicha chènuniré càiripináta.

23 Abéericata nawèni needáca nalíwa cawinácaalí imàniyéica ibáywawanáwa. Needáca nalíwa meedá yéetácaisi. Quéwa Dios imànica walí cayábéeri mawèníri iyú, yàaca wacáuca càmíri imáalàawa Wáiwacali Cristo Jesús yáapicha, wía yeebáidéeyéica itàacái.

7

Un ejemplo tomado del matrimonio

1 Píacuér nuénánáí judíoca, yáaliéyéicawa tàacáisi iwalí profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse. Píalícuéra yái tàacáisi ichùulìaca wenàiwica abéta idècunitàacá cáucani yái wenàiwicaca.

2 Péemìacué comparación: Dios itàacái íimaca walí, canírlíchúa inanáí càmita udé uèpùacawa uníri iichawa àta yéetácatálétawa uícha, íimacainá cài yái tàacáisica Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí. Quéwa uníri yéetácaalíwa uícha, yá imáalàacawa yái matrimonioca, yásí canáca ubáywawaná éwita uedácaalí ulíwa áiba àniwa.

3 Iná uimácaalí áiba asiali yáapicha càmírica unìrisíwa idècunitàacá cárca yái unírica, yá umànica ubáywawanáwa. Quéwa uníri yéetácaalíwa uícha, yá imáalàacawa yái matrimonioca. Yásí úalimá ucásàacawa áiba asiali yáapicha mabáywawanéeri iyú.

4 Càita nacái píacuér nuénánáica. Bàaluité máiní cabáywawanácuéra pía, ínáté càmitacué pílimá pimànica càide iyúwaté Dios itàacái íimáaná, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté. Quéwa Cristo yéetácatéwa píichawalínácué, íná yéewa càicuéra píade iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa profeta Moisés yàasu tàacáisi iicha. Càmitacué quirínama yáalimá ichùulìaca pía. Siùcáisede Cristo yàasu wenàiwicacuéra pía, yái imichèericatéwa yéetácaisi iicha. Càita wáalimá wamànica cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná.

5 Bàaluité wàyaca wabáywawaná yáapichawa, yáté wéemìaca Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté íiméerica càinácaalí Dios iwàwaca wàyaca machacàníri iyú. Wáalícatéwa càirílinácaalí wawàsi Dios imáisanièericaté wamànica, ínáté máiní wawàwacaté wamànica càiri wawàsi. Iná yái wabáywawanáca itécaté yàacawa Wía yéetácaisi irículé méetàuculé Dios iicha càiripináta.

6 Quéwa idéca chuìca wáicha wabáyawaná, yái wáiwitáise báaluisàimi ichàinica, ichùulièricaté wamànica wabáyawanáwa méetàuculé Dios itàacái íicha. Iná Dios idéca iwasàaca wía wáibaidacaténá irípiná wacáuca wàlisài yáapichawa Espíritu Santo yèerica walí. Càmita quirínama iwàwacutá wamànica càide iyúwa wabáyawaná ichùullaná wía, yái wáiwitáise báaluisàimica càmíri iwàwa wamànica càide iyúwa Dios itàacái ímáaná, yái báaluisàimi tàacáisica profeta Moisés itànèericaté.

El pecado que está en mí

7 Cawàwanáta áibanái wenàiwica iyúunáidaca nùasu tàacáisi íimáanáca báawaca meedáni yái tàacáisi Dios imàaqueéricaté profeta Moisés irí. ¡Càmírita! Néese, máiní cayábéericani yái tàacáisica, quéwa núalíacáinátewa Dios imáisanìata nuwàwaca numànica nubáyawanáwa, iná máiní nuwàwacaté numànica nubáyawanáwa. Càmicaalíté tàacáisi imáisanìa nuwàwaca numànica nubáyawanáwatá, yá càmitaté máiní nuwàwa numànica nubáyawanáwatá.

8 Quéwa máiní cachàinicaté mamáalàacata yàacatéwa nubáyawaná ìwalíise yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalìcuíse, yái tàacáisi imáisanìericaté nuwàwaca numànica nubáyawanáwa. Yá nubáyawaná yáalimáidacaté núa ìwalíise yái Dios itàacáica, imàacáanápiná nuínáidacawa numàníinápiná nubáyawanáwa macái íiwitáaná, macái wawàsi Dios imáisanìrica wamànica. Càmicaalí wáalíawa Dios imáisanìaca wamànica áiba wawàsi báawéeri, néese càmita máiní wawàwa wamànica yái wawàsi báawéeria.

9 Bàaluité càmita núalíia Dios imáisanìaca wawàwaca wamànica wabáyawanáwa, inátē nùyaca matuíbanáita, càmita achúma nuínáidacawa nuwàwawa nubáyawaná ìwaliwa. Quéwa idécanáamitè núalíacawa Dios càmita iwàwa waináidacawa wamàníinápiná wabáyawanáwa, yá máiní cachàinicaté mamáalàacata yàacatéwa nubáyawaná ichàini nuwàwáanápinátè numànica nubáyawanáwa. Yá núalíacatéwa cabáyawanáca núa, iwàwacutáanápinátè nacái nuétácwawa méetàuculé Dios íicha càiripináta nubáyawaná ichùullacawa.

10 Dios imàacacaté itàacái cayábéeriwa profeta Moisés irí yásáidacaténá walí càinácaalí iwàwacutáaná wamànica wàyatécaténá casíímáiri iyú, mabáyawanéeri iyú nacái Dios yáapicha. Quéwa nubáyawaná ichìwáidaca núa numàníinápiná nubáyawanáwa, iná yái tàacáisica imàacacaté núalíacawa cabáyawanéerica núa, iwàwacutáanápinátè nacái nuétácwawa méetàuculé Dios íicha càiripinátá.

11 Yáté nubáyawaná yáalimáidacaté núa Dios itàacái cayábéeri ìwalíise, yáté nubáyawaná ichìwáidacaté núa. Yá nubáyawaná cabáyawanáca imànicaté núa Dios itàacái iyú, nuétáanápinátè méetàuculé Dios íicha càiripináta nubáyawaná ichùullacawa.

12 Máiní cayábéericani, yái tàacáisica Dios imàaqueéricaté profeta Moisés irí, imáisanìacáiná wamànica wabáyawanáwa. Máiní cayábéerica nacái yái tàacáisi imáisanìrica wawàwaca wamànica wabáyawanáwa. Yái tàacáisica yéewáidaca wía wàyatécaténá machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Cayábéericani yái tàacáisica iyúudàacáiná wía wàyatécaténá casíímáiri iyú.

13 Yái cayábéeri tàacáisica profeta Moisés itànèericaté, canáca yéewaná wayúunáidaca báawéericani ìwalíise yái íimáanáca iwàwacutáca wéetácwawa méetàuculé Dios íicha càiripináta wabáyawaná ichùullacawa. ¡Càmírita! Néese máinícáiná cabáyawanáca núa, iná núalíacáinátewa Dios itàacái cayábéeri imáisanìaca numànica nubáyawanáwa, inátē máiní nuwàwaca numànica nubáyawanáwa, yá iwàwacutácaté nuétáanápináwa méetàuculé Dios íicha càiripináta. Iná yéewa núalíacawa amaléeri iyúni, máiní báawacani yái nubáyawanáca, nubáyawanácáiná ichùullaca numànica nubáyawanáwa éwita núalíacáaníta Dios itàacái cayábéeri imáisanìaca numànica càiri.

14 Wáalíacawa báisíiri iyú cayábéericaní yái tàacáisica profeta Moisés itànèericaté yácainá Espíritu Santo imàacacaté Moisés itànàacaní. Quéwa báawéeri meedá nuíwitáise càide iyúwa macái èeri mìnánai íwitáise iyáaná: Nubáyawaná ichùulìaca núa cachàiníiri iyú numànlínápiná nubáyawanáwa, càide iyúwa áiba náiwacali báawéeri íwitáise ichùulianá cachàiníiri iyú yàasu wenàiwicawa íbaidéerica irí mawèníiri iyú càiripináta.

15 Càmita núalía cáná yéewa nuívitáise càica iyaca; càmita numàni càide iyúwa nuwàwáaná, néese, numànicáita meedá báawéeri wawàsi càmírica nuwàwa numànica, yái máinírica báawaca nuicáca.

16 Báawaca nuicáca yái numànlínírica, càita nudéca núsáidaca núalíacawa cayábéerica Dios itàacái, báisírica nacái.

17 Iná núa, idènièrica wàlisài íwitáisewa, càmita nuwàwa numànica nubáyawanáwa. Quéwa éwita càmicáaníta nuwàwa numànica nubáyawanáwa, càicáaníta nuívitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùulìaca numànlínápiná nubáyawanáwa.

18 Núalíacawa canáca irí cayábéeri, yái nuívitáise bàaluisàimi cabáyawanéerica. Ewita nuwàwacáaníta numànica cayábéeri, càicáaníta càmita núalimá cài numànica nuchàini iyúwa.

19 Càmita numàni cayábéeri càide iyúwa nuwàwáaná, néese numàni mamáalàacata nubáyawanáwa, yái càmírica nuwàwa numànica.

20 Iná numànicalí yái càmírica nuwàwa numànica, yá càmita núa yái iwàwéerica imànica ibáyawanáwa, néese nuívitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri, yácatá ichùulièrica numànlínápiná nubáyawanáwa.

21 Cài ichàbacá núa, macái èerita nuwàwacatáita numànica cayábéeri, càmita yéewa numànicani, néese numànicáita yáawami nubáyawanáwa.

22 Máiñí cáinináca nuicáca Dios itàacái.

23 Quéwa iyaca nuwàwalícu áiba chàinisi càmírica imàaca nuínáidacawa machacàníiri iyú, ipéliéri nacái nuívitáise wàlisài íipunita. Yácatá nuívitáise, yái cachàini, yái nuívitáise bàaluisàimi cabáyawanéerica, idacuèrica núa iyúwa presoíri.

24 ¡Máiñí achúmaca nuwàwa! ¿Cawiná iwasàapiná núa íicha yái nubáyawaná ichàinicá iwàwéerica itéca núa yéetácáisi irìculé, nuétácaténáwa méetàuculé Dios íicha càiripináta nubáyawaná ichùulìacawa?

25 Abéericata Dios yáaliméeri ichuìdaca nuícha nubáyawaná ìwalíise yái cayábéerica Wáiwacali Jesucristo imànlíníricaté nulípiná, iná nùaca Dios irí cayábéeri. Càita nùyaca chái èeri irìcu: Nuwàwaca numànica càide iyúwa Dios ichùulianá wamànica, quéwa nuívitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùulìaca núa mamáalàacata numànlínápiná nubáyawanáwa. Quéwa Dios idéca ichuìdaca nuícha nubáyawaná.

8

La vida conforme al Espíritu de Dios

1 Iná yéewa wáalíacawa Dios càmita yùuwichàidapiná wíawa wabáyawaná ìwalíise infierno irìcu, yái manuíri quicháica, wíá iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha.

2 Yácainá Espíritu Santo yàaca wacáuca càmíri imàalàawa, wíá iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Yá Espíritu Santo ichàini ichuìdaca Wáicha wabáyawaná, yéewanápiná càmita iwàwacutá wamànica mamáalàacata càide iyúwa wabáyawaná ichùulianá wíá, yái wáiwitáise bàaluisàimica iwàwéerica itéca wíá yéetácáisi irìculé, wéetácaténáwa méetàuculé Dios íicha càiripináta.

³ Dios imàacacaté itàacáíwa profeta Moisés irí, quéwa wáalimáidacaalíté wamànica càide iyúwa yái tàacáisi íimáaná, yáté càmita wáalimá wachuìdaca wáichawa wabáyawanáwa mánícaináté wawàwa wamànica wabáyawanáwa, wía èeri mìnánáica. Quéwa Dios idéca imànica walí yái cayábéerica càmíricté wáalimá wamànica: Dios ibànùacaté Iiriwa càride iyúwa waicácanáwa, wía èeri mìnánai imàníyéica ibáyawanáwa. Dios ibànùaca Iiriwa yéetáanápináwa iyúwa sacrificio wabáyawaná ìwalíise. Càité Dios yùuwichàidaca Iiriwa wabáyawaná ìwalíise ichuìdacaténá wáicha wabáyawaná.

⁴ Dios imànicaté cài yéewanápiná wáalimá wàyaca machacàníri iyú càide iyúwa ichùulìaná wía irìcuíse yái tàacáisi Dios imàaqueericaté profeta Moisés irí. Iwàwacutácainá càmita wamàni càide iyúwa wáiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri iwàwáaná, néese iwàwacutá wamànica càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná wamànica.

⁵ Cawinácalí wenàiwica imànírica càide iyúwa íwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná, íináidacawa meedá wawàsi ìwali isíímáidéeripinácani báawéeri iyú. Quéwa cawinácalí imànírica càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, íináidacawa imànicaténá wawàsi casíímáiripináca Dios iicá.

⁶ Cawinácalí wenàiwica imàaqueeyéica yáawawa namànicaténá càide iyúwa náiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná, yá náiwitáise itépiná níawa yéetácáisi irìculé méetàuculé Dios íicha càripináta nabáyawaná ìwalísewa. Quéwa cawinácalí imàaqueeyéica yáawawa namànicaténá càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, nadèniaca nacáucawa càmíri imáalàawa, nàya nacái matuíbanáiri iyú, cayábacáiná náapicha Dios.

⁷ Cawinácalí wenàiwica imàaqueeyéica yáawawa namànicaténá càide iyúwa náiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná, nàuwideca namànica Dios, càmicáiná náalimá namànica càide iyúwa Dios itàacáí íimáaná, càmita nacái nawàwa namànica cài.

⁸ Iná cawinácalí iyéeyéica càide iyúwa náiwitáise cabáyawanéeri ichùulìaná nía, càmita náalimá namànica yái casíímárica Dios iicá.

⁹ Píacué quéwa, càmitacué piya càide iyúwa bàaluisàimi íwitáisesi iyáaná, néese núalíacué piyaca càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, yácainá Espíritu Santo iyacué piwàwalícu yàacawéridacaténácué pía. Cawinácalí wenàiwica canéerica irí Espíritu Santo Cristo ibànuèrica walí, càmírica Cristo yàasu wenàiwicacani.

¹⁰ Cristo iyacaalícué piwàwalícu, yá cárca Espíritu Santo imànica píiwitáise càripináta, éwitacué yái piináca pidènièricuéca chái èeri irìcu yéetácáanítawa áibaalíwa, machawàacacáiná wainá macáita ìwalíse yái wàawirimí Adán ibáyawanáca. Cárcua Espíritu Santo imànicuéca píiwitáise, mabáyawanácinácué Dios iicáca pía.

¹¹ Wáaniri Dios icáucàidacaté Jesú斯 yéetácáisi íicha. Néeseté Dios ibànùaca Espíritu Santo iyacaténá wawàwalícu. Espíritu Santo iyacaalícué piwàwalícu, yásí Dios icáucàidapinácué píawa wàlisài iyú yéetácáisi íicha áibaalípiná càide iyúwaté Dios icáucàidáanáté Cristo yéetácáisi íicha. Yá Dios icáucàidapinácué píawa Espíritu Santo ichàini iyú, yái Espíritu iyéeriuéca piwàwalícu.

¹² Iná nuénánái, wáalíacaináwa Dios icáucàidapiná wíawa, iná iwàwacutá wamànica càide iyúwa Espíritu Santo ichùulìaná wía. Picácué wamàni iyúwa wáiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùulìaná wía.

¹³ Pimànicaalícué piacawa càide iyúwa píiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùulìaná, yá péetápinácuéca méetàuculé Dios íicha càripináta. Quéwa pimàacacaalícué Espíritu Santo iyúudàacuéca pichuìdaca píichawa pibáyawanáwa, yái píiwitáise bàaluisàimi ichàinica, yá piyapinácuéca càripináta.

¹⁴ Macái imàníyéica càide iyúwa Espíritu Santo yàalàaná nía, níacata Dios yéenibe.

15 Yái Espíritu Santo Dios ibànuèrica walí càmita máiní ichùulìa wía cachàiníri iyú, càmita nacái cáalu imànica wía, càide iyúwa áiba náiwacali ichùulìaná yàasu wenàiwicawa cachàiníri iyú. Néese Espíritu Santo imàacaca Dios yéenibeca wía, íná yéewa wamáidaca Dios irí: “¡Pía Wáaniri!” cài wáimaca Dios irí.

16 Yái Espíritu Santoca, yácata icàlidéerica walíni wawàwalìcuíse, Dios isùmanáireca wía.

17 Dios yéenibecáiná wía, íná Dios yàapiná walí cawèníri càide iyúwaté íimáaná cáimiétacanéeri iyú. Yá weedápina yái cawènírica Cristo yáapichawa, wàuwichàacaináwa Cristo irípiná weebáidacainá itàacái, wàyaténa cáimiétaquéeri iyú yáapicha chènuniré icamaláná mèlumèluíri irícu.

La gloria que ha de venir

18 Nuicáca iyúwa achúméríina meedá yái wàuwichàanácwá chái èeri irícu nuínáidacaináwa ìwali yái wàyáanápináca cáimiétaquéeri iyú Wáiwacali yáapichawa chènuniré icamaláná mèlumèluíri irícu wacùacaténá yáapicha macáita.

19 Macáita wawàsi Dios idàbéericaté chái èeri irícu, capìraléeri cáli íinata nacái, macáita máiní natuýàaca wéenáwaná yàanàaca caquialéta, Dios yásáidacatáipinácatá yéenibeca wía.

20 Dios yùuwichàidacaté macáita wawàsi idàbéericaté, íná càmita máiní cayábaca nàyaca siùcade, Dios ínáidacainátewa yùuwichàidáanápináté nía. Quéwa Dios iwàwacaté iwasàaca macáita wawàsi yùuwichàacáisi íicha aibaalípiná.

21 Macái wawàsi Dios idàbéericaté, aibaalípiná Dios iwasàapiná níawa báawéeri íicha, càmita quirínama nacái nabadácwá, néese nàyapiná cayábéeri iyú wáapicha, wía Dios yéenibeca, wàyapináciná mabáywawanáwaca, cáimiétaquéeri iyú nacái Dios icamaláná mèlumèluíri irícu.

22 Wáalíacawa macái wawàsi Dios idàbéericaté chái èeri irícu, capìraléeri cáli íinata nacái, macáita yái iyéerica idéca yùuwichàacawa déecuíri iyú Dios idàbacatáiseté yùuwichàidaca nía àta siùca nacáide, èeri mìnánai ibáywawaná ìwalíise. Yá macáita nàuwichàacawa, càide iyúwa inanái ùuwichàacaalíwa umusúadacaténá iicá èeri.

23 Càmita abéta yùuwichàacawa yái macáita wawàsi Dios idàbéerica, wíacáaníta nacái wàuwichàacawa, wía Dios yèeyéicaté irí Espíritu Santo wáalíacaténáwa Dios imànínapiná walí cayábéeri càide iyúwaté íimáaná walí. Wàuwichàacawa wáináidacawa wawàwalìcuísewa idècunitàacá watuýàaca wéenáwaná yàanàaca, Dios yásáidacatáipináta yéenibeca wía imichàidacaalípiná wíawa yéetácáisi íicha.

24 Dios idéca iwasàaca wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, imànicaténá walí cayábéeri aibaalípiná wapíchalécáwa. Imáalàidacaalíté imànica walí yái cayábéeritá, yá càmita iwàwacutá watuýàacatáni.

25 Quéwa càmitàacá yéewa waicáca yái cayábéeri watuýèerica siùcade, íná iwàwacutá watuýàaca mamáalàacatani, matuíbanári iyú, càmita nacái waméyáawa watuýàacani.

26 Càita nacái Espíritu Santo iyúudàaca wía, ichàiniadaca wáiwitáise, càmicáiná wáalíawa cayába càinácalí iwàwacutáaná wasutáca Dios íicha càide iyúwa iwàwacutáaná wáalíacawa. Quéwa Espíritu Santo isutáca walípiná Dios íicha manuísíwata. Isutáca walí Dios íicha tòacáisi iyú càmírica yéewa èeri mìnánai yáalimá icàlidaca natàacái iyúwa.

27 Diosca, yái yáaliérica wawàwa, yáalía nacái yéemìaca càinácalí íimáaná yái tòacáisi Espíritu Santo icàlidéerica, yácainá Espíritu Santo isutáca walí Dios íicha càide iyúwa Dios iwàwáaná, wía Dios yéenibeca.

Más que victoriosos

28 Wáalíacawa macáita yái wachàbáanácawa, wía Dios yàasunáica, Dios idéca imàacaca ichàbacawa, iyúudàcaténá wía, yéewanápiná wàyaca càide iyúwa iwàwáaná, wía cáininéeyéica iicáca Dios, Dios imáidéeyéica càide iyúwaté íináidáanáwa imáidáanápинáté wía yàasunáipináwa.

29 Dios yáalíacatéwa wàwali bàaluitésíwa, yátē íináidacawa imàacáanápинáté wadèniaca waicácanáwawa Dios Iiri iicácanáwa nacári, wadèniacaténá nacái wáiwitáisewa càide iyúwa Dios Iiri íwitáise iyáaná yéewanápiná wabèericani, yái Iirica, icuèrica wía manùbéeyéica.

30 Wía Dios íináidéeyéicatéwa ìwali quéechatécáwa imàacáanápинáté wàyaca càide iyúwa Iiri iyáaná, wíacata Dios imáidéeyéicaté yàasunáipináwa. Wía Dios imáidéeyéicaté yàasunáipináwa, wíacata nacái mabáyawanéeyéicaté Dios iicá. Wía Dios iiquéeyéicaté mabáyawanéeri iyú, wíacata nacái Dios íináidéeyéicatéwa ìwali imàacáanápинá wàyaca cáimiétacanéeri iyú yáapicha chènuniré icànéeyéipiná Dios icamaláná mélumèluíri iyú.

31 ¡Iná péemìacué cayábani, nuénáná! ¡Dios yàacawéeridacáiná wía, iná canácata yáaliméerica imáalàidaca wía!

32 Dios càmitaté imáisanìaca wáicha Iiriwa, càmitaté nacái icùa Iiriwa yùuwichàacáisi íicha, néese Dios ibànùacaté Iiriwa yéetáanápинátéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise. Dios imànicaináté walí yái cayábéeri manuísíwéerica, iná yéewa wáalíacawa báisíri iyúcani Dios yàanápинá walíni Iiri yáapichawa, macáita yái wamáapuèrica.

33 ¡Canácata yáaliméeripiná icháawàaca wabáyawanámi iináwaná ìwali Dios irí, wía Dios yeedéeyéicaté yàasunáipináwa! Yácainá idéca mabáyawanáca Dios iicáca wía.

34 ¡Canácata yáaliméeripiná yúucaca wía infierno irìculé wabáyawanámi ìwalíise!, yácainá Cristo Jesús yéetácatéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise, imichàacaté nacáiwa yéetácaisi íicha. Yátē yàacawa chènuniré yáawinacaténáwa Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita Dios yáapicha. Jesucristo isutáca iyaca Dios íicha walípiná mamáalàacata, itàaníca wawicáu Dios yáapicha.

35 ¡Canácata yáaliméeripiná yeedáca wía Cristo íicha, yái cáininéerica iicáca wía! Ewita wàuwichàacaalíwa, éwita nacái máinícaalí achúmaca wáináidaca wawàwawa, éwita nacái nàuwichàidacaalí wíawa Wáiwacali ìwalíise weebáidacáiná itàacái, éwita máapicaalí wía manuísíwata, éwita catúulécanácaalí wía, éwita máinícaalí nawàwa namànica walí báawéeri, éwita nanúacaalí wíawa, càicáaníta canácata yáaliméeri yeedáca wía Cristo íicha, yái cáininéerica iicáca wía.

36 Aiba profeta icàlidacaté Dios itàacái bàaluité íméerica càinácaalí Dios yàasu wenàiwicanái yùuwichàanápинátéwa. Iimacaté:

“Mamáalàacata nawàwa nanúaca wía weebáidacáiná pitàacái. Càide iyúwa wenàiwica itécaalí ipìrawa oveja alé yàatalé inuérira pírái, caita nacái nawàwa nanúaca wía”, íimacaté yái profetaca.

37 Quéwa éwita wàuwichàacáanítawa càiri wawàsi ìwalíise, càicáaníta wamawèniadaca wàacawa macái báawéeri íiwitáaná, cachàiníwanáí mamáalàacata nacái wáiwitáise Wáiwacali Jesucristo ìwaliwa, ichàini iyú nacái, iyúudàacáiná wía, yái Wáiwacalica cáininéericate iicáca wía, yéetáanápинátéwa wáichawalíná.

38 Núalíacáináwa báisíri iyúcani canácata yáaliméeri yeedáca wía Dios íicha yái cáininéerica iicáca wía. Ewita wéetácaalíwa, éwita wàyacaalí quiríta nacái, càicáaníta canácata yáaliméeri yeedáca wía Dios íicha. Angelnáí nacái, demonio íiwacanánái nacái càmita náalimá needáca wía Dios íicha. Canácata báawéeriquéi yáaliméeri yeedáca wía Dios íicha, yái báawéerica iyéerica siùcada, caita nacái

báawéeri iyéeripiná wapíchalécáwa, canácata yáaliméeripiná yeedáca wía Dios íicha.

³⁹ Ewita wàacaalíwa dùlupùta yàasu cálí néré, càita nacái walicùacaalíwa depuíwalé cálí irìculé, càicáaníta canácata yáaliméeri yeedáca wía Dios íicha. ¡Yá canáca áiba wawàsi Dios idàbéricaté yáaliméeripiná yeedáca wía Dios íicha, yái wáaliéricawa cáinináca iicáca wía ibànùacáináté Wáiwacali Cristo Jesú斯 yéetáanápinátewa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise!

9

Dios ha escogido a Israel

¹ Núa, yeebáidéerica Cristo itàacái, núumacué pirí báisíiri iyú, càmitacué nacái nuchìwáida pía. Espíritu Santo imàcacacáiná matuíbanáica nuwàwa, íná yéewa núalíacawa nucàlidacani báisíiri iyú.

² Máiní catúlélécanáca numànica nuwàwawa nuénánái israelitanái ìwaliwa, achúma nacái nuwàwa mamáalàacata nàwali.

³ Máiní cáinináca nuicáca nuénánáisíwawa, nùawiría yéenánái, ínáté batéwa nuwàwacaté càmita Cristo yàasu wenàiwica núa Dios yùuwichàidáanápináté núa càiripináta núalimácaalí nuétacawa nuénánái israelita íichawalínáwa, nuwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Quéwa càmita yéewa nuétacawa náichawalíná nabáyawaná ìwalíise, éwita cáininácáaníta nuicáca nía manuísíwata.

⁴ Israel itaquénainámica nía. Dios yeedácaté nía yàasunáipináwa iicácaténá nía iyúwa yéenibewa. Bàaluité Dios iyacaté nàacuéssemi icamaláná mèlumèluíri irìcuwa. Imànicaté nacái náapicha wawàsi icùanápináté nía. Imàcacaté nacái itàacáiwa profeta Moisés irí, yéewacaténá israelitanái yáalíacawa càinácaalíté Dios iwàwáaná nàyaca. Dios yéewáidacaté nía nacái namànicaténá culto nàacaténá Dios icàaluíniná. Icàlidacaté nacái nalí cáimiétacanéeri iyúni imànlínápináté nalí cayábéeri manuísíwata.

⁵ Níái israelitaca, níacata wàawirináimi itaquénainámica. Néeseté Wáiwacali, yácata israelitanái yàasu Mesías, yái nacuérinápináca Dios ibànuèricaté nalí. Wáiwacali yàanàacaté aléi èeri irìculé, yáté imusúaca iicá èeri iyúwa israelitasàiri. Yái Wáiwacali, yácata Wacuériná Diosca cachàinírica náicha canánama, icuérica nacái macáita, íná wàacué Wáiwacali iríwa cayábéeri càiripináta. Básíta, amén.

⁶ Quéwa éwita càmicáaníta macáita Israel itaquénainámi neebáida Dios itàacái, càicáaníta Dios càmita yúuca íichawa itàacáiwa icàlidéericté nalí cáimiétacanéeri iyú, ímérera imànlínápiná nalí cayábéeri. Quéwa càmita Dios iicá macáita Israel itaquénainámi iyúwa yàasunáiwa, báisí israelitanáisíwaca, níacainá abénaméeyéi néená càmita neebáida Jesucristo itàacái.

⁷ Dios càmita iicá iyúwa yàasunáiwa macáita Abraham itaquénainámi, yácainá Dios cài íimacaté Abraham irí: “Nuicápiná iyúwa nùasunáiwa plíri Isaac itaquénainámi”, cài íimacaté yái Diosca, éwita Abraham idènìacáanítaté yéenibewa áibanái.

⁸ Iná yéewa wáalíacawa Dios càmita iicá iyúwa yéenibewa macáita Abraham itaquénainámi, néese níawamita cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios itàacái Dios icàlidéericté Abraham irí cáimiétacanéeri iyú, ímérera Dios imànlínápináté cayábéeri Abraham itaquénainámi irí.

⁹ Dios icàlidacaináté Abraham iríni cáimiétacanéeri iyú imàacáanápináté quéenibeca Abraham. Yáté cài Dios íimaca: “Aiba camuípiná numàacapiná quéenibeca pirí úara piacawéetúaca Saraca, yá udènìapináca uìriwa”, íimacaté yái Diosca.

10 Iyaca áiba wawàsi nacái: Wàawirimí Abraham ìiri íipidenéericaté Isaac idènìacaté yéenibewa yàacawéetúa Rebeca yáapichawa. Pucháiba asìanáica níara Isaac yéenibeca. Ibèeri íipidenáté Esaú, iméeréeri nacái íipidenáté Jacob.

11-13 Quéwa ipíchawáiseté namusúa naicá èeri, ipíchawáiseté nacái namànica cayábéeri, báawéeri nacái, yáté Dios íimaca Rebeca irí: “Ibèeri íibaidapiná iméeréeri iríwa”, càté íimaca yái Diosca. Càté nacái profeta itànàacaté tàacáisi nàwali Dios inùmalìcuíse. Dios íimacaté: “Cáininácaté nuicáca Jacob, quéwa càmitaté nuedá Esaú nùasu wenàiwic平naipináwa”, càté íimaca yái Diosca. Càita wáalíacawa Dios yeedáca nía yàasu wenàiwicanáipináwa càide iyúwaté ináidáanáwa. Yásí imáidaca wenàiwica yàasunáipináwa quéwa càmita ìwalíise yái namàníirica.

14 Iná cawàwanáta áibanái íimaca báawaçasa Dios íiwitáise càmicáiná imáida wenàiwica yàasunáipináwa ìwalíise yái namàníirica. ¡Cámírita!

15 Dios íimacáináté profeta Moisés irí: “Nuicápiná napualé cawinácalí nuwàwéeyéica nuicáca ipualé. Càita nacái catúulécanápiná nuicáca cawinácalí nuwàwéeyéica nuicáca itúulécaná”, càté Dios íimaca.

16 Iná yéewa wáalíacawa Dios càmita iicá wenàiwica ipualé ìwalíise yái nawàwéerica, ìwalíise nacái yái namàníirica macái nachàini iyúwa. Néese iicáca napualé ináidacáináté imàniinápiná nalí cayábéeri.

17 Càté nacái bàaluité Dios íimacaté faraón irí, yái icuèricaté Egípto yàasu calí. Dios íimacaté: “Nudéca numàacaca picùaca pìasu calíwa núsáidacaténá nuchàiniwa macái èeri mìnánái irí numànicaaipiná pirí wawàsi caiyéininéeri. Iná yéewa macái èeri mìnánái yéemìapiná nuináwaná ìwali”, íimacaté yái Diosca.

18 Càita wáalíacawa catúulécanáca Dios iicáca cawinácalí Dios iwàwéeyéica iicáca itúulécaná. Dàalaca nacái imàacaca áibanái íiwitáise dàalacaténá naináidacawa nawàwalícuísewa.

19 Cawàwanáta píimaca pínáidacawa piríwa: “Dios imànicáiná cài, iná canáca yéewaná Dios yùuwichàidaca báawéeyéi wenàiwica Dios imàcacacáiná namànica nabáyawanáwa”, cài pínáidacawa cawàwanáta.

20 Picá cài píimaca. Wenàiwicacáiná pía meedá, canáca yéewaná pisutáca péemìawa Dios cáná yéewa imàni wawàsi. Péemìa comparación: Canácatáita cài catùa íimaca irí yái imànírira úa: “¿Cáná cài pimànica núa?”, càmita yéewa úuma úái catùaca.

21 Yái imànírira catùa yáalimá imànica ibái iyúwata iwàwáaná imànicani. Iná imànica ibái yéená úasíwaná, yéenáta nacái imàni áiba iwàsape iyú.

22 Càita nacái báisíri iyú Dios yéewa imànica càide iyúwa iwàwáaná. Dios yéewa yùuwichàidaca manuísíwata ichàini manuíri iyúwa macáita wenàiwica Dios ináidéeyéicatéwa yùuwichàidáanápiná nía, cawinácalí imàníyéica ibáyawanáwa. Dios idéca ìidenlaca yái namàniináca nabáyawanáwa déecuíri iyú.

23 Càita nacái Dios imànica yeedácaténá wía yàasunáipináwa. Dios ináidacatéwa catúulécanáanápináté iicáca wía, imàniinápináté nacái walí cayábéeri manuísíwata. Ináidacaté nacáiwa imàacacáanápiná wàyaca cáimiétacanéeri iyú yáapicha chènuniré icamaláná mèlumèluíri irícu. Cài imànica walí yáasáidacaténá íiwitáise cachàiníriwa macái wenàiwica irí.

24 Iná Dios idéca imáidaca wía yàasunáipináwa, abénaméeyéi wéenánái wía judíoca, abénaméeyéi nacái càmíiyéi judío.

25 Càté nacái profeta Oseas itànàacaté tàacáisi bàaluité Dios inùmalìcuíse. Dios íimacaté:

“Aibanái càmíiyéité nucùa bàaluité, nucùapiná níawa áibaalípiná. Nía nacái càmíiyéica áibanái iwàwa bàaluité, cáininápináca nuicáca níawa.”

26 Alé núumacatalécaté nalí: ‘Càmíiyéicué pía nùasu wenàiwica’, alé núumapináca nàwaliwa nuénibeca nía, núa cáuri Diosca”, íimacaté yái Diosca.

27 Bàaluité profeta Isaías íimacaté israelitanái ìwali: “Ewita manùbéeyéicáaníta níái Israel itaquénánímica càide iyúwa càina imuluí, càicáaníta càmíiyéipiná manùba nía Dios iwasèeyéipiná yàasu yùuwichàacáisi íichawa.

28 Yácainá Wacuériná Dios imànipiná mesúnamáita macáita càide iyúwaté íimáaná imàníinápinát chái èeri irìcu”, càité íimaca yái Isaíasca.

29 Càité nacái profeta Isaías íimaca bàaluité:

“Wacuériná Dios, cachàiníri náicha canánama, càmicaalíté ichàiniada wéenibe yéetácáisi íichatá, wía israelitaca, yáté càica wíatáde iyúwa pucháiba yàcalémi Sodoma, Gomorra nacái, Dios imáalàidéeyéicaté nabáyawaná íwalíisewa”, càité íimaca yái profetaca Isaías.

Los judíos y el evangelio

30 Péemìacué cayábani. Abénaméeyéi càmíiyéi judío, càmíiyéicaté nacái icutá Dios cayábáanápiná iicáca nía, mabáyawanáca Dios iicáca nía, cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesucristo.

31 Quéwa, israelitanái càmitaté cài namànica. Nadènìacaté tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalìcuíse icàlidéerica càinácaalíté israelitanái iwàwacutáaná nàyaca machacàníri iyú Dios iicápiná. Néese máiníté nálimáidaca namànica macáita cayábéeri iyú càide iyúwa yái tàacáisi íimáaná, náimacáináté mabáyawanácas Dio iicáca nía ìwalíise yái cayábéerica namàniíricaté. Quéwa càmitaté mabáyawaná Dios iicáca nía.

32 Nucàlidacué piríni siùcade cáná yéewa càmita mabáyawaná Dios iicáca nía: Nawàwacáiná cayábaca Dios iicáca nía ìwalíise yái namàniína cayábéeri iyú càide iyúwa profeta Moisés ichùulìanáté nàawirináimi. Càmita nawàwa cayábaca Dios iicáca nía ìwalíisecáita yái neebáidáanáca Dios. Iná yéewa nacaláacawa Dios iicha Jesucristo ìwalíise, báawacáiná naicáca Cristo yéetáanáwa cruz ìwali. Càita Jesucristo iyaca nalí siùcade iyúwa manuíri íba wenàiwica yúuwèeriwa iwéré caiwíiri iyú.

33 Càité nacái áiba profeta itànàacaté tàacáisi bàaluité Dios inùmalìcuíse Jesucristo ìwali. Yái Jesucristoca càicanide iyúwa manuíri íba. Dios íimacaté:

“Càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí cayábéeri íba manuíri idàbacaténá imànicá capìi dàalanama, càita nacái nubànùapiná abéeri wenàiwica israelitanái iríwa nacuérinápiná máiníri cayábaca, níara iyéeyéica Jerusalén iyacàlená irìcu, áibaalí sìpidenàcatalé Sión. Quéwa abénaméeyéi néená càmitapiná neebáida itàacái, calúa nacái naicápinácani. Quéwa abénaméeyéi néená neebáidapiná itàacái, iná càmita achúma nawàwa neebáidáaná ìwalíisewa, yácainá Dios imànipiná nalíwa macáita càide iyúwaté íimáaná nalí”, íimacaté yái Diosca.

10

1 Píacué nuénánáica, máiní nuwàwaca Jesucristo iwasàaca israelitanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Iná nusutáca Dios íicha nalípiná mamáalàacata neebáidáanápiná.

2 Núalimá nucàlidaca nàwali yái cayábéerica: Níái israelitaca máiní nawàwaca nàaca abéerita Dios icàaluíniná, quéwa càmita náalíawa cayába càinácaalí Dios iwàwáaná.

3 Càmita nawàwa neebáidaca Cristo yéetácatéwa yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca nía. Nawàwaca meedá namànica nachàini iyúwani, cayábáanápinásá

Dios iicáca nía ìwalíise yái cayábéerica namànírica. Càmita nawàwa neebáidaca Cristo càide iyúwa Dios iwàwáná, yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca nía.

⁴ Abéericata Cristo yái yáaliméerica imànica macáita càide iyúwa Dios itàacái íimáaná profeta Moisés itànèericaté. Iná yéewa macáita cawinácalí yeebáidéeyéica Cristo itàacái, mabáyawanáca Dios iicáca nía.

⁵ Bàaluité profeta Moisés itànàacaté càiñacalí wenàiwica náalimáaná nàyaca machacàníiri iyú namànicaalí macáita càide iyúwa Dios itàacái íimáaná Moisés itànèericaté. Moisés íimacaté: “Cawinácalí wenàiwica imànírica macáita càide iyúwa Dios ichùulìaná, yácata iyéeripiná casíimári iyú”, càité íimaca.

⁶ Quéwa mabáyawanáca Dios iicáca wenàiwica cawinácalí yeebáidéeyéica Cristo. Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté íimaca: “Picá cài pínáidacawa: ‘Canácata yáaliméeripiná íiríacawa chènuniré’”, càité íimaca Moisés. Yái tàacáisi íimáanáca càmita iwàwacutá weedáca Cristo chènuníise iyúudàacaténá wía.

⁷ Moisés íimacaté nacái: “Picá nacái pínáidawa: ‘Canácata yáaliméeripiná iricùacawa yéetéeyéimiwa yèewiré’”, càité íimaca Moisés. Yái tàacáisi íimáanáca càmita iwàwacutá weedáca Cristo yéetácaisi lícha iyúudàacaténá wía. Càmita iwàwacutá wamànica càiri càulenáca wawàsi yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía.

⁸ Péemìa Dios itàacái íiméerica: “Yái tàacáisi iyaca mawiénita pirí pinùmalìcu, piwàwalìcu nacái”, cài íimaca Dios itàacái. Yácata tàacáisi wacàlidéerica íiméerica iwàwacutáaná weebáidaca Jesucristo, yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía.

⁹ Picàlidacaalí áibanáí irí Jesús iináwaná ìwali Wacuèriná Dioscani, peebáidacaalí nacái piwàwalìcuísewa Dios imichàidacaté Jesucristo yéetácaisi lícha, yásí Jesucristo iwasàaca píawa Dios yàasu yùuwichàacáisi lícha.

¹⁰ Weebáidacaalí wawàwalìcuísewa, yásí mabáyawanáca Dios iicáca wía. Càita nacái wacàlidacaalí áibanáí irí waináwanáwa weebáidaca Jesucristo itàacái Wacuèriná Dioscani, yásí iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi lícha.

¹¹ Aiba profeta itànàacaté Dios itàacái icàlidéerica tàacáisi Wáiwacali Cristo ìwali: “Cawinácalí yeebáidéeyéica itàacái, càmita achúma nawàwa neebáidáaná ìwalísewa, yácainá Dios imànipiná nalí macáita càide iyúwaté íimáaná nalí”, cài íimaca Dios itàacái.

¹² Cáinináca Dios iicáca wía abédanamata, judíocáalí wía, càmicaalí judío wía nacái wadènìacainá abéerita Wáiwacaliwa, macáita wía yeebáidéeyéica Wáiwacali Cristo itàacáia. Wáiwacali imàni nacái cayábéeri manuísíwata nalí macáita yéeyéica icàaluíniná.

¹³ Càicáináté áiba profeta itànàaca Dios itàacái Wáiwacali Cristo ìwali: “Macáita cawinácalí isutéeyéica Wáiwacali lícha iicáanápiná napualé, yá Wáiwacali iwasàapináca níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi lícha”, íimacaté yái profetaca.

¹⁴ Iná yéewa wáalíacawa iwàwacutáaná wàaca wacàlidaca Wáiwacali iináwaná ìwali áibanáí wenàiwica irí, càmíicainá náalimá nasutáca lícha iicáanápiná napualé, yái càmíicawaca neebáida itàacái. Càmita nacái náalimá neebáidaca ìwali yái càmíicawaca néemìa iináwaná ìwali. Càmita nacái náalimá néemìaca iináwaná ìwali canácalí áibanáí icàlidéeyéipiná nalí itàacái.

¹⁵ Càmita nacái wenàiwicanái yàa icàlidaca nalí itàacái càmicaalí áibanáí ibànùa nía. Càité profeta itànàaca Dios itàacái bàaluité: “¡Máiní casíimáica waicáca nàanàanáca wàatalé, níái itéeyéica walí cayábéeri tàacáisi!” càité íimaca.

¹⁶ Quéwa càmita neebáida Jesucristo itàacái iwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi lícha. Càité profeta Isaías itànàacaté Dios itàacái bàaluité. Iimacaté: “Wáiwacali, canácata yeebáidéerica walí wàasu tàacáisi, yái wacàlidéerica nalí pinùmalìcuíse”, càité íimaca yái Isaíasca.

17 Iná yéewa wáalíacawa iwàwacutá wenàiwicanái yéemìaca áiba icàlidaca nalí Cristo itàacái yéewacaténá neebáidaca Cristo.

18 Quéwa nusutáca nuémìawa: ¿Cawàwanáta càmitaté néemìa Dios itàacái, yái tàacáisi icàlidéerica Dios iináwaná ìwali? ¡Básita, nadéerica néemìaquéera! Yácainá Dios itàacái áiba profeta itànèericaté íimaca:

“Macái èeri mìnánái àta alénácalí nàyaca chái èeri irìcu náalíacawa iyaca abéeri Dios, naicácainá macáita wawàsi Dios idàbéericaté chái èeri irìcu, capìraléeri cáli ínata nacái”, càité íimaca yái profetaca.

19 Yá nuèpùa nusutáca nuémìawa àniwa: ¿Càmitasica israelitanái yáalíatéwa Dios yeedáanápináté càmíiyéi israelita yàasunáipináwa? Básita, nadéerica néemìaquéera, yácainá profeta Moisés itànàacaté tàacáisi Dios inùmalícuíse. Dios íimacaté:

“Píacué israelitaca, piicápinácué numànica cayábéeri càmíiyéi israelita irí, yásí mánícué báawaca pínáidacawa, calúacuéca nacái piicáca nía, nái piyúunáidéeyéicuéca càmíiyéica yáalimá yáalíacawa Dios ìwali”, íimacaté yái Moisésca.

20 Néese càmitaté cáalu profeta Isaías, yá itànàacaté càiri tàacáisica àniwa Dios inùmalícuíse. Dios íimacaté:

“Nudéca numàacaca náalíacawa nùwali, níara càmíiyéica israelitaca, càmíiyéicaté iwàwa yáalíacawa nùwali. Nudéca nacái núsáidaca nuívitáise cachàiníriwa nalí, níara càmíiyéicaté isutá yéemìawa nuináwaná ìwali”, càité íimaca yái Diosca, càmíiyéi israelita ìwali.

21 Isaías itànàacaté Dios itàacái nacái israelitanái ìwali. Dios íimacaté: “Mamáalàacata núalimáidacaté nuwènúadaca náivitáise báawéeri íicha, nái israelitaca càmíiyéica yeebáida nutàacái, càmíiyéi nacái iwàwa nucùaca nía”, íimacaté yái Diosca.

11

El Israel escogido

1 Iná cawàwanáta áibanái iyúunáidaca Dios idéca yúucaca íichawa yàasu wenàiwicawa cáininéeyéica Dios iicáca, nái israelitaca. ¡Càmíirita!, núacáiná nacái israelitaca núa, Abraham itaquérinámi, Benjamín yàawiría yéenáca núa.

2 Bàaluitésíwa Dios yeedáca israelitanái yàasu wenàiwicanáipináwa, yá siùcade càmita yúuca íichawa núa. Píalíacuéwa càinácalí Dios itàacái icàlidána profeta Elías ìwalité. Elías isutácaté Dios íicha, yáté Elías icháawàaca israelitanái iináwaná ìwali Dios irí. Elías íimacaté Dios irí:

3 “Nuíwacali, israelitanái nadéca nanúaca pìasu profetanái, nadéca namáalàidaca pìasu altar canánama, nàawirináimi nàacatalécaté picàaluíniná. Abéericata núa iyaca quirítia. Nawàwata nacái quéwa nanúaca núa”, íimacaté yái Elíasca.

4 Quéwa Dios íimacaté Elías irí: “Nudéca nucùaca nía báawéeri íicha, nùasu wenàiwicawa israelitanái siete mil namanùbaca asìanái càmíiyéica yàa cuwáisàiri Baal yéenáwaná icàaluíniná”, íimacaté yái Diosca.

5 Càita nacái siùcade nàyaca mamáalàacata másibáwanáita israelitanái Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa iináidacáinátéwa imànínipiná nalí cayábéeri mawèníri iyú.

6 Dios càmita yeedá nía yàasunáipináwa ìwalíise yái cayábéerica namànírica irípiná nachàini iyúwa. Néese Dios yeedáca nía yàasu wenàiwicapináwa iwàwacainá imànica nalí cayábéeri mawèníri iyú. Dios imànícitaté nalí cayábéeri mawèníri iyú yeedácalíté nía yàasunáipináwa, éwita càmicáanítaté namàni cayábéeri.

7 Iná càica nàyaca: Madécaná israelitanái nawàwacaté Dios iicáca nía mabáyanéeri iyú, quéwa Dios càmitaté cài imàni. Néese abénaméeyéi israelitanái Dios fínáidéeyécatéwa yeedáanápináté nía yàasunáipináwa, mabáyanáca Dios iicáca nía. Quéwa áibanáica, dàalacaté Dios imàacaca náwitáise dàalacaténá nánáidacawa, càulenácaténáte neebáidacani, níai càmíiyéica iwàwa yeebáidaca Dios itàacái.

8 Càité nacái profetanái itànàaca Dios itàacái israelitanái ìwali. Náimacaté: “Dios imàacaté dàalaca náwitáise, dàalacaténá nánáidacawa, càmíiyéipiná yáalía yéemìaca càinácalí báisíiri tàacáisi ímáaná. Càita nacái nía siùcade. Péemìacué comparación: Càica níade iyúwa wenàiwica idèniyéica ituíwa càmíiri nálimá naicáidaca iyú, idèniyéica nacái yùuwiwa càmíiri nálimá néemìaca iyú”, càité náimaca níai profetaca.

9 Rey David itànàacaté nacái Dios itàacái israelitanái ìwali. Iimacaté: “Nàasu cayábéeri yàacàsi, cawèníiri wawàsi nacái ichìwáidapiná nía, nayúunáidacaténá cayábaca náapicha Dios. Néese, ráunamáita Dios yùuwichàidapiná nía nabáyaná ìwaliisewa.

10 Càipináca níade iyúwa matuýéi, càmicainá náalíawa Dios yùuwichàidáanápiná níawa. Dios imàacapiná báawéeri yùuwàacawa nàwali, yá nàuwichàapináacawa mamáalàacata”, càité ímaca yái Dios itàacáica.

La salvación de los no judíos

11 Iná cawàwanáta áibanái iyúunáidaca Dios idéca yúucaca íichawa judionái càiripináta nabáyaná ìwalíise, yái càmíináca neebáida Jesúis itàacái. ¡Càmíirita! Dios càmitaté imàaca naméeràacawa yúucacaténá íichawa nía meedá càiripináta. Néese Dios iwàwacaté càmíiyéi judío yeebáidaca Jesúis itàacái yéewanápiná judionái iicáca càinácalí càmíiyéi judío nàyáaná casímáiri iyú Dios yáapicha, yéewacaténá judionái iwènúadaca íiwitáisewa neebáidacaténá nacái Jesucristo itàacái.

12 Càmitaté judionái yeebáida Cristo itàacái, iná Dios idéca imàacaca càmíiyéi judío yeebáidaca. Càita càmíiyéi judío nadéca nàanàaca cayábéeri wawàsi càmicainá judionái yeebáida Cristo itàacái. Iná yéewa wáalíacawa Dios imàníinápiná máiní cayábéeri cachàiníwanái macái èeri mìnánáí irí judionái iwènúadapinácalí íiwitáisewa Dios irípiná àniwa yéewacaténá manùbéeyéi neebáidaca Cristo itàacái.

13 Quéwa siùcade nuwàwacué nucàlidaca pirí wawàsi, píacué càmíiyéica judío. Dios idéca ibànùaca núa nucàlidacaténá itàacái càmíiyéi judío irí, iná máiní cawènica nuicáca yái nuíbaidacalécawa, nuwàwaca nacái nuíbaidaca Dios irípiná cachàiníiri iyú.

14 Nuwàwaca nuénánai judionái iicáca càinácalícué piyáaná casímáiri iyú Dios yáapicha, yéewacaténá nawàwaca neebáidaca Cristo itàacái càide iyúwacué peebáidáaná. Càita cawàwanáta núalimá nuwènúadaca náwitáise Cristo irípiná iwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

15 Dios idéca iwènúacawa judionái íicha càmicaináté nawàwa neebáidaca Cristo itàacái, iná siùcade yálimá cayábaca Dios macái èeri mìnánáí yáapicha. Iná yéewa wáalíacawa Dios imàníinápiná máiní cayábéeri cachàiníwanái mamáalàacata macái èeri mìnánáí irí judionái nawènúadacalípiná náwitáisewa Dios irípiná àniwa. ¡Yásí máinípiná cayábaca walíni càide iyú wenàiwica icáucàacaalíwa yéetácáisi íicha!

16 Péemìacué comparación: Judionái imànicaalí idàbáanéeri pan ofrenda piná namàacacaténáni Dios irí sacerdotenáí iyáapiná, yásí Dios yàasucani, yái idàbáanéeri panca namànírica íbesi íicha panpiná. Dios yàasucáináni,

yái idàbáanéerica panca, íná Dios yàasuca yái íbesica macáirita. Càita nacái wamàacacaalí àicu ipìchu ofrenda iyú Dios irí, yásí Dios yàasuca nacái àicu yàanaca canánama. Yái comparaciónca límáanáca càicanide iyúwa judónái yàawirináimi. Dios yàasu wenàiwicacaté nía idàbáanéeyéicaté, íná yéewa wáalíacawa áibaalípiná Dios yàasu wenàiwicapináca nacái nataquénainámi, níai judíoca.

17 Péemìacué áiba comparación: Dios iicáca yàasu wenàiwicawa càide iyúwa olivo yéetaná. Quéechatécáwa yàasu wenàiwicaca níai judíoca. Néeseté abénaméeyéi néená nawènúadaca náiwitáisewa Dios íicha. Inátē càmita quirínama Dios yàasu wenàiwica nía, càide iyúwa wawichùacaalí báawéeri yàanami olivo yéetaná íicha. Néese Dios imáidacaté pía, pía càmíirica judío yàasu wenàiwicacaténá pía judónái yáamirìcubàa, càide iyúwa wachanàidacaalí áiba íwitáaná olivo yàanata ànalìmáisérera idàbáanéeri yàanamica yáamirìculé càyacanácaténáni olivo yéetaná ìwali. Yái yàanaca ànalìmáiséreri wachanàidéerica olivo yéetaná ìwali límáanáca càicanide iyúwa pía, pía càmíirica judío yeebáidéerica Cristo itàacái, yéewacaténá Dios yàasu wenàiwicaca pía, càide iyúwaté judónái iyáaná quéechatécáwa.

18 Picá cáimacái piicáca píawawa náicha níai Dios yàasu wenàiwica idàbáanéeyéimica, níai judíoca. Piyúunáidacaalí cayábaca pía judónái íicha, néese piwàwali càmita yéewa cachàinicá pía Dios yàasu wenàiwica idàbáanéeyéi íicha, níara judónái yàawirináimi yeebáidéeyéicaté Dios itàacái bàaluité, càide iyúwa àicu yàana càmíliná yéewa càiyacanácani ichàini iyúwa méetàuculé àicu ipìchu íicha.

19 Cawàwanáta cài píimaca: “Quéwa Dios iwichùacaté idàbáanéeri yàanami ichanàidacaténá núa olivo yéetaná ìwali. Càita Dios imàacaca yàasu wenàiwicaca núa, íná cayábéerica núa judónái íicha”, cài piwàwa píimaca cawàwanáta.

20 Cayába, nuénásàiri, picá cài píináidacawa. Piwàwali Dios yúucacaté íichawa nía càmíiyéicaté yeebáida itàacái, idéca nacái imàacaca yàasu wenàiwicaca pía peebáidacainá Jesucristo, càide iyúwa wawichùacaalí báawéeri yàanami olivo yéetaná íicha wachanàidacaténá áiba íwitáaná olivo yàana àicu ìwali. Càité Dios imànica pirí cayábéeri, íná picá cachàini piicáca píawawa judónái íicha, néese placa Dios icàaluíniná, picá píchawa cayába nacái, ipíchaná pimànica pibáywawanáwa.

21 Càmicainátē Dios imàaca iwàwawa nabáywawaná íicha níai idàbáanéeyéimica yàanaca, níai judíoca càmíiyéica yeebáida Cristo itàacái. Iná yéewa wáalíacawa càmita imàacapiná iwàwawa pibáywawaná íicha pimànicalí pibáywawanáwa mamáalàacata càide iyúwaté judónái imàníná.

22 Iná píináidawa cayába Dios ìwali máiníiri cayábaca íwitáise, quéwa máiníiri cachàinicá íwitáise nacái. Dios imànicaté cachàini nalí icaléeyéicatéwa Dios íicha nabáywawaná ìwalísewa, néese imànicaté pirí cayábéeri. Quéwa iwàwacutá peebáidaca itàacái mamáalàacata, piwènúadacaténá píiwtáisewa pibáywawaná íichawa. Càmicaalí cài pimàni, yásí yúuca íichawa pía càide iyúwa wawichùacaalí báawéeri yàanami olivo yéetaná íicha.

23 Quéwa judónái nawènúadacaalí náiwitáisewa neebáidacaténá Cristo itàacái, yásí Dios yàasu wenàiwicaca nía àniwa, càide iyúwa wachanàidacaalí olivo yàanami àniwa olivo yéetaná ìwali wàlisài iyú, cachàiníricáiná Dios imànicaténá cài.

24 Péemìa comparación: Wáalimá wamànica càulenéeri wawàsi wachanàidáaná ànalìmáiséreri àicu yàana cayábéeri olivo yéetaná ìwali idàwinàacaténáwa, íná yéewa wáalíacawa càmíirica máiní càulenáca wachanàidaca olivo yàanamisíwa olivo yéetaná ìwali, yái yàanamica

wawichuèricaté olivo yéetaná íicha. Càita nacái Dios imànica: Dios imàcacaté yàasu wenàiwicaca pía, éwita càmicáaníta judío pía, ína yéewa wáalíacawa imàcacáanápiná yàasu Wenàiwicapiná níá àniwa níái judíoca, neebáidacaalí Cristo itàacái, idàbáanéyéicáináté Dios yàasu wenàiwicaca níá báaluité.

La salvación final de los de Israel

25 Píacué nuénánáica, nuwàwacué píalíacawa wawàsi ibàacanéeri ìwali ipíchanácué máiní cáimacáica piicáca píawawa israelitanáí íicha. Dios idéca imàcacaca dàalaca náwitáise achúma èerita, níái israelitaca. Càipiná israelitanáí iyaca àta macáita càmíiyéi judío néená neebáidacataléta Jesucristo itàacái, macáita càmíiyéi judío Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa.

26 Idécanáami cài ichàbacawa, yásí Dios iwasàapiná Israel itaquénánimí canánama Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Càica wáalíacawa báaluitécáiná profetanái itànàacaté tàacáisi Dios inùmalícuíse. Càité Dios íimaca:

“Yái iwasèeripináca israelitanáí yàanàapiná Sión iyacàlená néesewa. Yá iwènúadapiná náwitáise nabáyawaná íichawa, níái Jacob itaquénánimica.

27 Càipiná numànica nalíwa machacàníri iyúni càide iyúwaté numàníináté wawàsi nàawirináimi yáapicha, numàcacáanápináté nuwàwawa nabáyawaná íicha”, íimacaté yái Diosca.

28 Siùcade manùbéyéi judío yéená càmitàacáwa neebáida yái tàacáisi icàlidéerica Jesucristo iwàwaca iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, ína Dios iicáca judiónái iyúwa yùuwidenáwa. Nàuwidecaté namànica Dios, néeseté píacué càmíiyéica judío pidàbacatécué péemìaca Dios itàacái peebáidacaténácué náamirìcubàa. Quéwa cainináca Dios iicáca judiónái mamáalàacata imànicáináté wawàsi nàawirináimi yáapicha yeedáanápináté níá yàasunáipináwa.

29 Cainináca Dios iicáca judiónái mamáalàacata càmicáiná Dios yèepùadapiná náichawa yái cayábéeri wawàsica imàníricaté nàawirináimi yáapicha, càmita nacái Dios yúucapiná íichawa níá, níái wenàiwica Dios imáidéeyéicaté yàasunáipináwa.

30 Báaluité càmitacué pimàni càide iyúwaté Dios iwàwáaná. Quéwa siùcade càmicáiná judiónái imàni càide iyúwa Dios iwàwáaná, ína catúulécanáca Dios iicácuéca pía, píacué càmíiyéica judío.

31 Càide iyúwacué càmíináté pimàni càide iyúwa Dios iwàwáaná, càita nacái siùcade judiónái càmita namàni càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càide iyúwa Dios iicáanácué pipualé càmicáináté judónái yeebáida, càita nacái Dios iicápiná judónái ipualé àniwa.

32 Dios iicápiná judónái ipualé Dioscáiná idéca cabáyawanáca iicáca macái wenàiwica íwitáaná, yéewanápiná Dios iicáca macái wenàiwicanái ipualé abédanamata.

33 ¡Máiní manuísíwata Dios iicáca wenàiwicanái ipualé, imànicaténá nalí cayábéeri manuísíwata! ¡Máiníri cálíacáicani áibanái íicha canánama yái Diosca! ¡Máiní nacái yáalíacawa macái wawàsi ìwali! Canácata yáaliméerica yáalíacawa macáita wawàsi Dios ínáidéericawa ìwali; càita nacái canácata yáaliéricawa cayába Dios íwitáise ìwali macáisíwata.

34 Càité áiba profeta itànàaca Dios itàacái íméerica: “Canácata yáaliméerica yáalíacawa cayába càinácaalí Wacuériná Dios ínáidáanáwa. Canácata nacái yáaliméerica yáalàaca Dios.

35 Macáita yái Dios idènièrica, càmitaté áibanái yàaca iríni, íná Dios càmita imawènìa áibanái íicha wawàsi, càmita nacái iwàwacutá ipáyaidaca íichawa imawènìacálewa", íimacaté yái profetaca.

36 Canácata cachàinírica Dios íicha, Dios idàbacainátē macáita wawàsi, yá nacái Dios icùaca macáitani, yá nacái macáita yái iyéerica, iyaca Dios irípiná. ¡Iná wàacué Dios irí cayábéeri càiripináta! Básita, amén.

12

La vida consagrada a Dios

1 Píacué nuénánáica, Dios idéca iicáca wapualé manuísíwata imànicaténá walí cayábéeri, íná nùalàacué pía manuísíwata pimàacáanápinácué píawawa Dios irí iyúwa cáuri ofrenda, mabáyananéeri nacái, casíimáiri nacái Dios iicáca. Yácatá báisíri culto Dios iwàwéericuéca pimànica irí, píacaténácué Dios icàaluíniná caiwitáiséeri iyú.

2 Picácué quirínama piyaca càide iyúwa èeri mìnáná iyáaná siùcade, níái càmíiyéica yáalíawa Dios ìwali. Néese piwènúadacué yái píináidáanácawa yéewacaténácué piyaca píiwitáise wàlisài yáapichawa, yéewanápinácué nacái píalíacawa Dios íiwitáise ìwali, càinácaalí Dios iwàwáanácué pimànica cayábéeri, mabáyananéeri iyú, casíimáirica Dios iicáca.

3 Dios idéca imànica nulí cayábéeri mawèníiri iyú imàacáanápiná nuíbaidaca irípiná. Ichùuliaca núa nùalàanápinácué pía. Iná nùumacué pirí: Picácué máiní cachàini piicáca píawawa càmicaalícué máiní cachàini pía. Néese, iwàwacutácué píináidacawa píwaliwa caiwitáiséeri iyú. Picácué píalimáida pimànica áiba píbaidacaléwa Dios irípiná càmicaalí Dios imàaca pirí càiri chàinisi píbaidacaténá cài. Néese pimànico píbaidacaléwa Dios irípiná, yái íibaídacalési Dios imàaquéericuéca pirí càiri chàinisi pimànicanaténá, yái chàinisi Dios imàaquéericatécué pirí idàbacaalítécué peebáidaca itàacái.

4 Péemìacué comparación: Abéericata yái waináca, quéwa wadèniaca wàwalíséeriwa madécaná. Iya nacái wáiwita, wacáapi nacái, wàabàli nacái, wàuwi nacái, watuí nacái. Macái wàwalíséeri imanùbaca nadèniaca náibaidacaléwa méetàucunamata náichawáaca.

5 Càita nacái wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Ewita manùbéeyéicáaníta wía, càicáaníta wàyaca càide iyúwa abéeri wenàiwica Cristo ichàini iyú. Yá waicáyacacawa càide iyúwa abémisana, càide iyúwa wainá idènianá ìwalíséeriwa madécaná quéwa abéericata yái waináca.

6 Dios imàacacaté walí chàinisi wáalimáwanama méetàucunamata wáichawáaca càide iyúwa iwàwáaná imàacaca walíni. Iná iwàwacutá wamànica cayábéeri walíwáaca wayúudàayacacaténáwa, wáibaidáanápiná Dios irí càide iyúwa Dios imàacáanátē walí chàinisi. Wadèniacaalí chàinisi Dios néeséeri wacàlidacaténá tàacáisi inùmalícuíse, yásí iwàwacutá wacàlidaca tàacáisi inùmalícuíse càide iyúwa Dios imàacáaná wáalíacani.

7 Wadèniacaalí chàinisi Dios néeséeri wayúudàacaténá áibanái, yásí iwàwacutá wayúudàaca nía cayábéeri iyú. Cawinácaalí wéenáca Dios imàaquéericaté irí chàinisi yéewáidacaténá áibanái wenàiwica Dios itàacái iyú, iwàwacutá yéewáidaca nía cachàiniiri iyú.

8 Cawinácaalí wéenáca Dios imàaquéericaté irí chàinisi yàalàanápiná áibanái ichàiniadacaténá nawàwa, iwàwacutá imichàidaca áibanái íiwitáise mamáalàacata. Cawinácaalí wéenáca yéerica cawèníri iyúudàacaténá áibanái, iwàwacutá càmíirica canùmasée yàasu ofrenda ìwaliwa. Cawinácaalí wéenáca icuèrica wía icùacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwàwacutá icùaca wía cáalíacáiri iyú. Cawinácaalí wéenáca Dios imàaquéericaté irí chàinisi

iicácaténá catúulécanéyéi ipualé iyúudàanápiná nía, iwàwacutá iyúudàaca nía casímáiri iyú.

Deberes de la vida cristiana

⁹ Cáininácué piicáyacacawa báisíri iyú. Pimàcacué píchawa píwitáise báawéeriwa. Pimànicué mamáalàacata abéerita yái cayábéerica.

¹⁰ Iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa iyúwa abémisana. Iwàwacutácué piicáyacacawa iyúwa cachàiníyéi íichawáaca, cáimiétaquéeri iyú nacái.

¹¹ Cachàinicué píwitáise, picácué ínu pía. Píbaidacué Wáiwacali irípiná cachàiníri iyú macái pitchàini iyúwa.

¹² Piyanídacuéwa casímáiri iyú wacùacáinácué wàyáanápiná càiripináta Dios yáapicha. Pídeniacué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyúni piùwichàacaalícuéwa Wáiwacali irípiná peebáidacáinácué itàacái. Picácué piméyáawa pisutáca píawawa Dios íicha mamáalàacata.

¹³ Piyúudàacué wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái. Pimàcacué nalí yái namáapuèrica. Pitàidacué cayába cawinácaalícué ipáchiéyéica pía, níai yeebáidéeyéica Jesucristo, peedácaténácué plataléwa nía.

¹⁴ Aibanáicaalí imànicué pirí báawéeri, pisutácué nalí Dios imàníinápiná nalí cayábéeri. Picácué pisutá Dios íicha yùuwichàidáanápiná nía.

¹⁵ Casímáicué piwàwa náapicha cawinácaalí casíméeyéica iwàwa. Placawéeridacué nacái cawinácaalí achúméeyéica iwàwa.

¹⁶ Abédanamacué píwitáise píapichawáaca. Picácué cachàini piicáca píawawa áibanái íicha, néese placawéeridacué wenàiwica càmíiyéica cachàini áibanái íicha canánama. Picácué pínáidawa máiní cáalíacáica pía áibanái íicha.

¹⁷ Aibanáicaalí imànicué pirí báawéeri, picácué pimàni nalí báawéeri pípuináwa. Piyacué machacàníri iyú macái wenàiwica iicápiná.

¹⁸ Pimànicué píalimáanáta piyacaténá matuíbanáiri iyú áibanái yáapicha macáita.

¹⁹ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, áibanáicaalí imànicué pirí báawéeri, picácué pimàni nalí báawéeri pípuináwa, néese, pimàcacué Dios yùuwichàidaca nía. Càité áiba profeta itànàaca tàacáisi bàaluité Dios inùmalícuíse. Dios íimacaté: “Núacata yái yùuwichàidéeripináca wenàiwica nabáywawaná ìwalíisewa, yásí nùaca nawèniwa, macáita imàníiyéica báawéeri áibanái irí”, íimacaté yái Diosca.

²⁰ Càité nacái Dios íimaca: “Máapicalí piùwide, pìa iyáapiná. Macàlacaalí iwàwa, pìa ìira úni. Pimànicaaalí irí cài cayábéeri, yásí báicani ibáywawaná ìwaliwa, yái yùuwidéenáca imànicaaalí pía”, íimacaté yái Diosca.

²¹ Picácué piwàwali yái báawéerica imàníiricatécué pirí, ipíchaná imawènìadacuéca píwitáise cayábéeri. Picácué pimàni irí báawéeri àniwa pípuináwa. Néese pimànicué irí cayábéeri pimawènìadacaténá iwitáise báawéeri, placawéeridacaténácué pimànicani.

13

¹ Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwàwacutácué macái peebáidaca natàacái níái icuèyéicuéca pìasu cálí, Dioscáiná idéca yàaca nachàini nacùanápinácué pìasu cálí, idéca nacái Dios imàacaca nacùaca wenàiwica.

² Iná cawinácaalí càmíiyéica yeebáida yàasu cálí icuèrinánái itàacáiwá, nàuwideca namànica Dios yái imàaquéerica nàasu cálí icuèrinánái icùaca wenàiwica. Néese cawinácaalí càmíiyéica cài yeebáida, nàuwichàapináca.

³ Níái icuèyéica wàasu cálí càmita nàya nacalùadacaténá wenàiwica imàníiyéica cayábéeri, néese nàyaca nacalùadacaténá wenàiwica imàníiyéica báawéeri áibanái irí. Piwàwacaalí piyaca macàaluínináta náicha níái icuèyéica

pìasu cáli, néese pìya machacànliri iyú, yásí cayábaca naicáca píawa, níái icuèyéica pìasu cáli.

⁴ Níái icuèyéica pìasu cáli, idéca Dios imàacaca nacùaca wenàiwicanái, imànicaténá pirí cayábéeri. Quéwa pimànicaalí báawéeri, yásí iwàwacutá cáaluca pía náicha, Dioscáná imàacaca nàuwichàidaca wenàiwicanái báawéeyéí íwitáise. Dios imàacaca nacùaca wenàiwicanái nàuwichàidacaténá machacànliri iyú caw-inácalí imànlírica báawéeri áibanái irí.

⁵ Iná iwàwacutá wamànica càide iyúwa nachùulìaná wía, níái icuèyéica wàasu cáli. Càmita meedá weebáidaca nía ipíchaná wàuwichàacawa, néese weebáidaca nía wáalíacáináwa wawàwalìcuísewa Dios iwàwa wamànica càide iyúwa nachùulìaná wía.

⁶ Dios imàacacué nacùaca pìasu cáli, íná iwàwacutácué pipáyaidaca nía càide iyúwa gobierno ichùulìanácué pipáyaidaca pílichawa nía, náibaidacáiná iyúwa Dios imàacáaná náibaidaca.

⁷ Pimànicué macái picuèrinánái iríwa càide iyúwa nachùulìaná pía, níái icuèyéicuéca pìasu cáli. Pipáyaidacué pílichawa níái yeedéeyéica plata governo irípiná. Pipáyaidacué nacái níái yeedéeyéica plata pìasu cawèníiyéí ìwalíisecuéwa governo irípiná. Càita nacái pìacué nacàaluíniná níái iwàwacutéeyéica piaca icàaluíniná. Càita nacái piaca náimiétacaná níái iwàwacutéeyéica piaca íimiétacaná.

⁸ Picácué pimawènìa áibanái íicha wawàsi mamáalàacata, plata nacái, idécanáamicué pimawènìacále yàasu èeri yàanàaca pipáyaidáanápinácué pílichawani. Iyacáinácué pirí abéeri wawàsi cayábéeri iwàwacutéericuéwa pimànica, yái cáinináanácuéca piicáyacacawa. Canácatáita wáaliméeripiná wamáalàidaca wapáyaidaca wáichawa macáita yái wamawènìacálecawa cáinináanápiná waicáca áibanái wenàiwica càiripináta càide iyúwa Dios itàacái ichùulìaná wía, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicuíse.

⁹ Càité límaca yái tàacáisisca: “Picá piimá áiba wenàiwica yáapicha càmíchúaca píinusíwa, càmírica pinìrisíwa nacái, picá pinúa wenàiwica, picá piyéedùa, picá picàlida pichìwawa áibanái ìwali, picá piwàwa pìasupináwa áibanái yàasu”, cài límaca yái Dios itàacáica. Nàyaca nacái áiba wawàsi Dios ichùulièyéica wamànica, quéwa macáita yái ichùulìacanásica ímáanáca abéeri wawàsi, càide iyúwa yái ichùulìacanási maléenéeri ímáaná: “Cáininá piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa pimànicaténá nalí abéerita cayábéeri”, cài límaca yái Dios itàacáica.

¹⁰ Cáininácalí waicá áibanái wenàiwica, càmita wamàni nalí báawéeri, íná cáininácalí waicáca áibanái wenàiwica, yásí wamànica wàacawa macáita càide iyúwa Dios itàacái ímáaná.

¹¹ Aiba wawàsi nacái, iwàwacutácué piwàwalica máiní báawéerica yái èerica wàyáanáca siùcade, iwàwacutá nacái wacawàacawa wadapùle úichawa wáibaidacaténá cachànliri iyú Dios irípiná, yácainá mawiéníwanáica wéenáiwana Wáiwacali iwasàacatáipiná wíawa. Mawiéníwanáica walíni íicha yáara èerimicaté wadàbacatáicaté weebáidaca itàacái.

¹² Mesúnamáita imáalàapináncawa Wáicha yái èeriquéi, siùcade amaláca yàacawa wawicáu yáara wéenáiwana pípináca Wáiwacali iwasàacatáipináca wíawa, íná iwàwacutá wamàacaca wáichawa wáiwitáise catéeriwa ipíchaná wamànica càide iyúwa èeri mìnánái catéeyéí íiwitáise imànlíiná. Yá wamànicué cayábéeri màulenácaténá wíawa Dios icamaláná irìcu wamànicaténácué cayábéeri macái wenàiwica iicápiná. Càipiná wamànica ùwicái Satanás íipunita, càide iyúwa úwinái ìwalicalí quírameníiri bàlesi dàaléeri nabàlùacaténáwa tài líméri iyú nàuwidenái íipunitawa.

13 Yá wamànicué machacàníri iyú macái wenàiwica iicápiná càide iyúwa wenàiwica iyéeyéica Dios icamaláná irìcu. Picácué wacàma wàyaca. Picácué nacái wamàni báawéeri fiesta málalquéeri iyú. Picácué nacái waimáca náapicha níara iiméeyéica asìanái yáapicha plata iwalinápiná; càita nacái picácué wamàni wáalaniwa. Picácué nacái wacuísáyacawa chàinisíri iyú. Picácué nacái báawa waicáca áibanái nàasú cawèníri iwalisewa.

14 Néese piyacué càide iyúwa Wáiwacali Jesucristo iyáanáté, yásí Wáiwacali icùacué píawa wàuwíde Satanás íicha, càide iyúwa úwinái ibàle dàaléeri icùacaalí úwinái nàuwidenái íichawa. Yá picácué picutá pisímáidacaténá píiwitáise báaluisàimiwa ipíchanácué pimànica pibáywawanáwa.

14

No critiques a tu hermano

1 Nayaca abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, quéwa càmíiyéi cachàini iwitáise Wáiwacali iwalí càmicáiná náalíawa càinácaalí iwàwacutáaná nàyaca, càmita nacái náalíawa cayába iwalí yái cayábéerica Dios imànírica walí mawèníri iyú mabáywawanácaténá iicáca wía. Quéwa picácué báawa piicáca nía càmíiyéica cachàini iwitáise, néese piacawéeridacué nía. Picácué pitàaní náapicha chàinisíri iyú piwènúadacaténá náiwitáise náináidáanápináwa càide iyúwacué pínáidáanáwa.

2 Níacainá abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái náináidacawa cayábacani nayáacaalí macái yàacàsi iwitáaná, iinási nacái, quéwa áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nayáaca yáawami báncalé, àicu iyacaná nacái, ipíchaná nayáaca iinási áibanái inuérírica nàacaténá ídolo icàaluíniná, níai cuwáinái yéenáwanáca. Cáaluca nayáaca iinási càmicáiná cachàini náiwitáise Wáiwacali iwalí. Càmitàacá manuí náináidacawa nawàwawa Wáiwacali iwalí.

3 Uwé, cawinácaalí iyéerica macái yàacàsi iwitáaná, iwàwacutá càmita cachàini iicáca yáawawa yéenásàiri íichawa, yái càmíirica cachàini iwitáise Wáiwacali iwalí. Yái iyéerica macái yàacàsi iwitáaná iwàwacutá càmita iicáaní yéenásàiri iquínináwa, càmita nacái caná iwèni iicácani, iyúwa càmíiri yáalíawa nacái. Càita nacái yái càmíirica iyáa macái yàacàsi iwitáaná iwàwacutá càmita itàaní báawéeri iyú iwalí yái wenàiwica iyéerica macái iwitáaná, cayábacáiná Dios iicáca iwitáise.

4 Péemia comparación: Canáca yéewaná pitàaníca báawéeri iyú áiba asìali yàasu wenàiwica iwalí. Cayábacaalí iwalí iicáca yái íibaidacalési yàasu wenàiwica imànírica irí, càita nacái báawacaalí iicáca yái wawàsi yàasu wenàiwica imànírica, yácatá iwalí yàasu wawàsica, càmíirica píasu wawàsi. Càita nacái canáca yéewaná pitàaníca báawéeri iyú áiba wenàiwica iwalí yeebáidéerica Wáiwacali itàacái, Wáiwacali yàasu wenàiwicacáináni, càmíirica píasu. Quéwa Wáiwacali yáalimá iyúudàaca yàasu wenàiwicawa imànínápiná càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná.

5 Abénaméeyéi nacái náináidacawa máiníri cayábaca abé èeri macái semana imanùbaca áiba èeri íicha canánama. Quéwa áibanái wenàiwica naicáca macái èeri imanùbaca abédanamata. Iwàwacutá náalimáwanama náalíacawa machacàníri iyú càinácaalí Dios iwàwáaná namànica.

6 Cawinácaalí iináidéericawa máiníri cayábaca abé èeri macái semana imanùbaca, cài imànica yàacaténá Wáiwacali icàaluíniná. Càita nacái cawinácaalí iiquéerica macái èeri imanùbaca abédanamata, cài imànica yàacaténá Wáiwacali icàaluíniná. Cawinácaalí iyéerica macái yàacàsi iwitáaná, cài imànica yàacaténá Wáiwacali icàaluíniná, yàaca nacái Dios irí cayábéeri iyáacalé iwalíwa. Aiba wenàiwica càmita iyáa macái yàacàsi iwitáaná ipíchaná iyáaca iinási áibanái inuérírica nàacaténá ídolo icàaluíniná, níai cuwáinái yéenáwanáca. Càmicaalí

iwàwa iyáaca iinási, yá cài imànica yàacaténá Wáiwacali icàaluíniná, yàaca nacái Dios irí cayábéeri iyáacalé ìwaliwa.

⁷ Wía yeebáidéeyéica Wáiwacaliwa, càmita wàya walípináwa, càmita nacái wéetáwa walípináwa.

⁸ Néese wía yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacáíwa, idècunitàacá wàyaca chái èeri irícu, yá wàyaca wáibaidacaténá Wáiwacali irípináwa. Càita nacái wéetácaalípináwa, yásí wéetácawa càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná. Iná idècunitàacá wàyaca chái èeri irícu, càita nacái wéetápinácaalíwa, yá Wáiwacali yàasunáica wía mamáalàacata.

⁹ Wáiwacali yàasunáica wía, yácaíná Cristo yéetácatéwa, yátē nacái yèepùaca cárca àniwa Náiwacalicaténáni niara yéetéeyéimicawa, nía nacái cáuyéica chái èeri irícu.

¹⁰ Iná picá pitàaní báawéeri iyú áiba wenàiwica ìwali yeebáidéerica Jesucristo itàacái. Picá nacái caná iwèni piicácani. Iwàwacutáciná macáita wàacawa áibaalípiná wabàlùacaténáwa Dios íipunita yéewanápiná Dios icàlidaca waináwaná ìwali, càinácaalíté wamàníná, waináidaca nacáiwa chái èeri irícu.

¹¹ Wáalíacawa báisíiricatani, áiba profetacáiná itànaacaté yái tàacáisi Dios inùmalícuíse. Dios íimacaté:

“Péemìacué cayábani, núumacáiná cámietacanéeri iyúni, núa Picuèrinácuéca Dios, macái wenàiwicaná ibàlùapináacawa yùuluì iyúwa nuípunita, yá nàapináca nulí cayábéeriwa”, íimacaté yái Diosca.

¹² Iwàwacutápiná macáita wía wacàlidaca waináwaná ìwaliwa Dios irí, càinácaalíté wamàníná, waináidaca nacáiwa chái èeri irícu.

No hagas tropezar a tu hermano

¹³ Iná picácué watàaníca báawéeri iyú áibanái ìwali yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néese pílimáidacué càmíinápiná pimàni áiba wawàsi imàaquéeripiná áibanái imànica ibáywawanáwa.

¹⁴ Núa, yeebáidéerica Wáiwacali Jesús itàacái, núa íacawa báisíiri iyúcani càmita yáalimá casacàaca yàacàsi irínaamitawa, iná càmita báawa wayáacani. Quéwa áibacaalí wenàiwica casacàacaalí iicáca yái yàacàsica ídolo cuwáinái yéenáwaná ìwalíise, yá casacàaca iríni, yái yàacàsica, iná báawaca iyáacani.

¹⁵ Quéwa áibanái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái naicácalí piyáaca yàacàsi casaquèerica naicáca ídolo ìwalíise, níai cuwáinái yéenáwanáca, nadàbacaalí nacái nayáacani càide iyúwa piyáaná piyáacaléwa, yá namànica nabáywawanáwa, achúma nacái nawàwa ìwalíise, nayúunáidacáiná Dios càmita iwàwa nayáaca iinási áibanái inuérímica nàacaténá cuwáinái icàaluíniná. Yá càmita pimàni cayábéeri, càmita nacái cáininá piicáca áibanái. ¡Picá pimàni càiri wawàsi imàaquéerica áiba wenàiwica icaláacawa Dios itàacái íicha, piwàwacáiná piyáaca meedá áiba yàacàsi íwitáaná! Picá piimáicha Cristo yéetácatéwa íichawalíná nacái.

¹⁶ Ewita càmicáaníta báawa piríni yái wawàsica, càicáaníta càmita cayába pimànicani áibanáicaalí itàaníca báawéeri iyú Dios itàacái ìwali ìwalíise yái pimànírica.

¹⁷ Dios càmitaté imáida wía icùacaténá wía iyúwa yàasu wenàiwicanáí yéewanápiná meedá wayáaca yàacàsi, wàira nacái càide iyúwa wawàwáaná. Néese Dios icùaca wía wàyacaténá machacàníri iyú, matuíbanáiri iyú nacái wáapichawáaca, casíímáiri iyú nacái Espíritu Santo ìwalíise.

¹⁸ Cawinácaalí cài íbaidéerica Cristo irípiná, cayábaca Dios iicácani. Yá nacái áibanái wenàiwicanáí iicáca cámietaquéeri iyúni.

19 Dios iwàwacáiná cài wàyaca, íná wamànicué wáalimáanáta macái wachàini iyúwa wàyáanápiná matuíbanáiri iyú wáapichawáaca yéewanápiná wachàiniadaca wawàwawáaca, yéewacaténá cachàiníwanái mamáalàacata wáiwitáise canánama Wáiwacali ìwaliwa.

20 Dios imàacaca yàacawa cayábéeri wawàsi péenásàiri iwàwalìculé, yái càmírica cachàini íwitáise Wáiwacali ìwali. Iná picá pimàaca piyáacalé imáalàidaca yái cayábéerica Dios imàaqueerica péenásàiri iwàwalìculé. Básita masacàaca macái yàacàsi, quéwa abéericalí wéená icaláacawa Dios íicha wayáacalé ìwalíise, yá wamànicá wàacawa irí báawéeri.

21 Aiba wenàiwica imànicaalí ibáyawanáwa iicácainá piyáaca iinási, píira nacái ìiracalési ipuíri, pimàni nacái áiba wawàsi, yá cayába cachàiníwanái pimàacacaalí píchawa macáita yái wawàsica, ipíchaná áiba wenàiwica imànicá ibáyawanáwa, icaláacáichawa Dios íicha ìwalíise yái pimànírica.

22 Pílýacaalíwa càmita pimàni pibáyawanáwa piyáacacaalí iinási áibanái inuérímica yàacaténá ídolo icàaluíniná, yá cayábaca cài píináidacawa abéerita Dios iicápiná, quéwa picá canùmasée pía ìwali áibanái yàacuéssemi. Caslimáica iwàwa cawinácaalí yáaliéricawa càmita imàni wawàsi Dios iiquéerica báawéeri iyú.

23 Quéwa áiba wenàiwica càmita yáalíawa cayába asáisí Dios imàacacaalí iyáaca áiba yàacàsi, ìira nacái. Néese iyáacaalí yái yàacàsica, yásí cabáyawanácani, càmicainá yáalíawa cayába iwàwalìcuísewa asáisí Dios imàacacaalí iyáacani. Wamànicaalí wawàsi càmírica wáalíawa cayába wawàwalìcuísewa Dios imàacáaná wamànicani, yá wamànicá wàacawa wabáyawanáwa.

15

Agrada a tu prójimo, no a ti mismo

1 Abénaméeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmitàacá náalíawa cayába, íná càmita máiní cachàini náiwitáise Wáiwacali ìwali. Uwé, wía yeebáidéeyéica tài íiméeri iyú, iwàwacutá wàidenìacani matuíbanáiri iyú càmicaalítàacá abénaméeyéi wenàiwica náalíawa macáita, wayúudàacaténá nía, níái càmiyéica cachàini íwitáise Wáiwacali ìwali. Iwàwacutá nacái càmita wamàni càiide iyúwa wawàwáanáwa meedá, wasíimáidáanápiná meedá wíawawa.

2 Macáita wía iwàwacutá wayúudàaca áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái yéewanápiná cachàinica náiwitáise Wáiwacali ìwali cachàiníwanái mamáalàacata.

3 Cristocainá càmitaté imàni càiide iyúwaté iwàwáaná isíimáidáanápiná meedá yáawawa, néese imànicaté càiide iyúwa áiba profeta itànàanáté tàacáisi Cristo inùmalícuíse. Cristo íimacaté Dios irí: “Níái icuíséeyéica íichawa pía báawéeri iyú, nadéca nacuísaca náichawa núa nacái”, íimacaté yái Cristoca.

4 Macái yái tàacáisi profetanái itànèericaté bàaluité Dios inùmalícuíse Dios imàacacaté natànàacani yéewáidacaténá wía. Yái tàacáisi yéewáidacá wía, ichàiniada nacái wawàwa wàidenìacaténá wàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú cachàiníwanái, àta wàanàacatalépináta chènuniré.

5-6 Yá nusutáca Dios íicha pirípinácué, yái iyúudèerica wàidenìaca wàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú, ichàiniadéerica nacái wawàwa. Nusutácué Dios íicha pirípiná iyúudàanápinácué píyaca matuíbanáiwaca píapichawáaca, càiide iyúwaté Cristo Jesús iyáaná, yéewanápinácué píaca Dios irí cayábéeri abédanamata càiide iyúwa wenàiwicanái icántàacalí abédanamata macáita namanùbaca iyúwa, píacaténácué Dios irí cayábéeri, yái Wáiwacali Jesucristo Yáanirica.

El evangelio es anunciado a los no judíos

7 Iná iwàwacutácué piicáyacacawa iyúwa abémisana éwita abénaméeyéi càmicáanítàacá náalíawa macáita, Cristocáiná yeedácatécué pía yàasunáipináwa, macáitacué pía, yéewacaténá macáita náalíacawa máiní cachàinica Dios, nàanápiná irí cayábéeri.

8 Nuwàwacué nucàlidaca piríni Cristo yàanàacaté chènuníise iyúudàacaténá judiónai. Càité Cristo imànica càide iyúwaté Dios icàlidáaná wàawirináimi iríni cámiétacanéeri iyú. Càité Cristo imànica yáassáidacaténá Dios imànica machacàníri iyúni càide iyúwa icàlidáaná wenàiwicanái iríni cámiétacanéeri iyú.

9 Cristo yàanàacaté yéewacaténá càmíiyéi judío nacái nàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái Dios iicáanáca wenàiwicanái ipualé. Càité profetanái itànàaca tàacáisi Cristo íiméericaté Dios irí. Cristo íimacaté:

“Iná nùapiná pirí cayábéeriwa càmíiyéica israelita yàacuéssemi, nucántàapiná nacái píipidená ìwaliwa nucàlidacaténá piináwaná ìwali cámiétaquéeri iyú”,

íimacaté yái Cristoca.

10 Càita nacái profeta Moisés itànàacaté tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Moisés íimacaté:

“¡Píacué càmíiyéica israelita, casíimáicué piwàwa israelitanái yáapicha, Dios yàasu wenàiwicanáica!”

íimacaté yái Moisésca.

11 Aiba profeta nacái itànàacaté tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Yáté íimaca:

“¡Píacué Wacuériná Dios irí cayábéeri, macáitacué pía càmíiyéica israelita!”

íimacaté yái profetaca.

12 Profeta Isaías itànàacaté nacái tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Isaías íimacaté:

“Isaí ìiri rey David itaquénánami nàyaca siúcade iyúwa àicumí yùuquéeriwa, càmicáiná cachàini nía. Quéwa càide iyúwa wàlisài àicu achúméeri ibacácalíwa àicu ipìchu yèewíise, idàwinàacaténáwa wàlisài iyú àniwa, càita nacái abéeri rey David itaquérinámi imichàapinácawa icùacaténá càmíiyéica israelita, yásí neebáidapiná itàacáwa”,

íimacaté yái Isaíasca, icàlidacaténáté Cristo icùanápináté càmíiyéica israelita.

13 Nusutácué Dios íicha pirípinácué yái imàaquéerica manuíca wáináidaca wawàwawa ìwali. Nusutáca Dios íicha imàacáanápinácué casíimáica piwàwa manuísíwata, matuíbanáicaténácué píwitáise, píacué yeebáidéeyéica itàacái. Nusutáca Dios íicha imàacáanápinácué manuíca pínáidaca piwàwawa ìwali manuísíwata, Espíritu Santo ichàini iyú.

14 Píacué nuénánáica, núalíacawa máiní cayábacuéca píwitáise, máiní cáalíacáiyéica nacái pía, píalíacué nacái càinácalí iwàwacutáanácué píalàayacacawa éeréeri iyú.

15 Quéwa nudéca nutànàacuéca pirí yái cuyàlutaca nucàlidacaténácué pirí abénaméeyéi wawàsi ìwali machacàníri iyú, macàaluínináta, ipíchanácué píimáichaca nía. Nudéca cài numànicani Dios imànícaináté nulí cayábéeri mawèníri iyú imàacáanápiná nuíbaidaca Jesucristo irípiná.

16 Dios idéca ichùulíaca nuíbaidáanápiná Jesucristo irí nuyúudàacaténá càmíiyéi judío. Nuíbaidaca Dios irípiná càide iyúwa sacerdote imàacacaalí ofrenda Dios irí. Nucàlidaca càmíiyéi judío iríni, yái Dios itàacáica íiméerica Jesucristo iwàwaca iwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Cawinácalí yeebáidéeyéica yái tàacáisica nucàlidéerica nalí, càica níade iyúwa nùasu ofrenda numàaquéerica Dios irí. Casíimáica Dios iicáca nía Espíritu Santocáiná idéca masacàaca imànica náwitáise, iná Dios iicáca nía iyúwa cayábéeri ofrenda, mabáywaneeri nacái.

17 Cristo Jesú idéca iyúudàaca núa, yái Cristo Jesú nuebáidéerica itàacái. Cristo iyúudàacainá núa, íná càmíiyéi judío nadéca neebáidaca itàacái; yá máiní casímáica nuwàwa siùcade ìwalíse yái nuibaidacaléca Dios irípiná.

18 Canácatáita nuwàwa nucàlidaca nuináwanáwa canùmaséeri iyú, néese nuwàwacáita nucàlidaca Cristo iináwaná ìwali, càinácalí cayábéeri wawàsi Cristo imànírica nuibaidacalé ìwalíse, nùasu tàacáisi ìwalíse nacái, iwènúadacaténá càmíiyéi judío íwitáise neebáidacaténá Dios itàacái.

19 Neebáidaca Cristo itàacái naicácainátē numànica Dios ichàini iyú yái càmírica wenàiwica idé imànica. Càité Cristo imáidaca nía Espíritu Santo ichàini iyú, yái Espíritu Dios yàatanáiséerica. Càita nudéca numáalàidaca nucàlidaca nalíni yái tàacáisica íméerica Cristo iwàwaca iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Nudéca nucàlidacani Jerusalén iyacàlená mìnánái irí, nalí nacái iyéeyéica áiba cáli ínata canánama, àta nùanàacatalétaté Iliria yàasu cáli néré.

20 Càité núalimáidaca macái nuchàini iyúwa nucàlidáanápinátē nalíni alé càmicatalécaté néemìatécáwa Cristo iináwaná ìwali náalíacaténáwa Cristo iwàwaca iwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Càmitaté nuwàwa nuéwáidaca wenàiwica alé áibanái yéewáidacatalécaté nía Cristo ìwali, nuwàwacainátē nucàlidaca abéta nalíni, cawinácalí càmíiyéicaté yéemìacáwa Cristo iináwaná ìwali.

21 Càita nucàlidaca nalíni numànicaténá càide iyúwaté áiba profeta itànàaca tàacáisi Dios inùmalícuíse. Profeta itànàacaté wenàiwicanái néemìanápinátē Cristo iináwaná ìwali:

“Níai càmíiyéicaté yéemìacáwa iináwaná ìwali, náalíapináca ìwali; yá néemìapináca iináwaná ìwali, yái càmíiricaté néemìacáwa”, íimacaté yái profetaca.

Pablo piensa ir a Roma

22 Manùba yàawiría máadáiní nuwàwacaté nupáchiacuéra pía, quéwa càmitaté núalimá máinícainátē càulenáca núa nuèpunícainátewa nucàlidaca Cristo iináwaná ìwali.

23 Quéwa nudéca numáalàidaca numànica nuibaidacaléwa Dios irípiná chái áiba cáli ínata, íná yéewa nupáchiapinácuéra píawa càide iyúwaté nuwàwáaná numànica madécaná camuí.

24 Nuínáidacawa núalimáanápiná nupáchiacuéra pía nùapinácalíwa España yàasu cáli nérépináwa. Néese idécanáami nupáchiacuéra pía casímáiri iyú maléená èeripiná, yá nusutácué píicha wawàsi piyúudàanápinácué núa nùacaténáwa España yàasu cáli nérépináwa.

25 Quéwa siùcade nùacáwacawa Jerusalén iyacàlená nérépináwa nutécaténá nalí plata, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

26 Nutépiná nalí plata néré áibanáicainá wéenánái càmíiyéi judío, Macedonia yàasu cáli néeséeyéi, Acaya yàasu cáli néeséeyéi nacái, nadéca namàacaca plata ofrenda iyú nabànùacaténá nalíni níara wéenánái judío catúulécanéeyéica iyéeyéica Jerusalén iyacàlená néré.

27 Nadéca nàwacáidaca plata casímáicainá nawàwa nayúudàanápiná judónái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Canácatá ichùuliéricaté nàwacáidáanápiná plata. Néese nadéca namànica cayábéeri, níacainá càmíiyéi judío imawènìaca judónái íicha cayábéeri. Quéecháwanáimi judónái neebáidacaté Jesucristo itàacái, néese nàacatéwa nacàlidáanápiná càmíiyéi judónái iríni. Càité judónái iwacùacaté yái cayábéeri wawàsica càmíiyéi judío irí, nayúudàacaténá càmíiyéi judío íwitáise. Iná càmíiyéi judío imawènìaca judónái íicha cayábéeri, íná siùcade iwàwacutá càmíiyéi judío iyúudàaca judónái nàasu wawàsi iyúwa èeri

irìcuírica, níara judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càipiná càmíiyéi judío iwacùaca cayábéeri wawàsi judónái iríwa, yái plataca iyúudèeripináca judónái.

²⁸ Iná nudécanáami numáalàidaca numànica yái wawàsica nùanápiná nalí yái ofrendaca, yásí nùacawa España yàasu cáli nérépináwa, yá nupáchiapinácué píawa nùwaliwa ipíchawáise nùacawa España yàasu cáli nérépiná.

²⁹ Núalíacawa cayába nùapinácaalícuéwa piatalé, yá Cristo imànipiná nulí cayábéeri manuísíwata.

³⁰ Píacué nuénánáica, núalíacawa cáininácuéca piicáca Wáiwacali Jesucristo, núalíaca nacáwa Espíritu Santo idéca imàacaca cáinináca waicáyacacawa. Iná nusutácué píicha wawàsi manuísíwata pisutáanápinácué nulí Dios piyúudàacaténácué numànica ùwicái Satanás íipunita.

³¹ Pisutácué Dios íicha nulípiná icùanápiná núa náicha abénaméeyéica càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái iyéeyéica Judea yàasu cáli íinata. Pisutácué nacái Dios íicha yéewanápiná casíimáiri iyúca wéenánái judónái Jerusalén iyacàlená mìnánái needáca nalíwa yái ofrendaca nutéeripináca nalí.

³² Pisutácué Dios íicha nulípiná imàacáanápinácué nùacawa piatalé casíimáiri iyú, Dios iwàwacaalí cài numànica, nuicácaténácué pía, wachàiniadacaténá wawàwawáaca.

³³ Nusutácué Dios íicha pirípinácué imàacáanápinácué macáita piyaca matuíbanáiri iyú. Básíta, amén.

16

Saludos personales

¹ Siúcade nucàlidacué pirí wéenásàatúa Febe iináwaná ìwali, cayábéechúa íwitáise, yeebáidéechúa Jesucristo itàacái. Udéca uíbaidaca Dios irípiná nèewiré níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iyéeyéica Cencrea iyacàlená irícu.

² Pitàidacué úa cayába Wáiwacali íipidená ìwali iyúwa péenásàatúacué, peedácaténácué piataléwa úa, cài ide iyúwa iwàwacutáaná wamànica wéenánái iríwa, cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Piyúudàacué nacái úa cairínácaalí wawàsi umáapuèri, uyúudàacáiná madécaná wéenánáiwa, nùacáaníta nacái.

³ Nuwàwali nacái úara Prisca, ùacawéeri Aquila nacái, níara yàacawéeridéeyéicaté núa wáibaidacaalíté Cristo Jesús irípiná.

⁴ Achúmacaté néetácawa nawasàacaténá núa áibanái íicha iwàwéeyéicaté inúaca núa. Iná nùaca nalí cayábéeri, cài ta nacái macáita wéenánái càmíiyéica judío nàaca nalí cayábéeri, níara wéenánái iyéeyéica yàcalé imanùbaca, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

⁵ Càita nacái nuwàwali wéenánái alé ìwacáidáyaquéeyéicawa namànicaténá culto nacapèe irícu, yái nacapèeca Prisca, Aquila nacái. Nuwàwali nùacawéerináwa cáininéerica nuicáca íipidenéeri Epenetoca. Yái Epenetoca, yácata idàbáanéeri wenàiwica yeebáidéericate Cristo itàacái Asia yàasu cáli néeni.

⁶ Nuwàwali nacái María, íibaideechúaca cachàiníiri iyú Dios irípiná pèewi.

⁷ Nuwàwali Andrónico, Junias nacái, nùasu cáli néeséeyéica. Nàyatcaté nùapicha presoíyéi ibànalícu. Apóstolca nía, cainawanéeyéica, namànicainá cayábéeri manuísíwata. Neebáidacaté Cristo itàacái nupichawáise.

⁸ Nuwàwali Ampliato, nùacawéeriná cáininéerica nuicáca yeebáidéerica Wáiwacali itàacái.

⁹ Nuwàwali nacái Urbano, wàacawéeriná íibaideerica wáapicha Cristo irípiná. Nuwàwali nacái yáara cáininéerica nuicáca Estaquis.

10 Nuwàwali nacái Apeles yáasáidéericaté manùbàawiría yeebáidaca Cristo itàacái tài íiméeri iyú yùuwichàacaalítéwa Cristo irípiná. Nuwàwali nacái Aristóbulo yéenánái.

11 Nuwàwali nacái nùasu cáli néeséeri íipidenéerica Herodión, Narciso yéenánái nacái yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái.

12 Nuwàwali nacái úara Trifena, úa nacái Trifosa, níara inanái íibaidéeyéica Wáiwacali irípiná. Nuwàwali nacái úara cáininéechúaca waicáca wéenásàatúa Pérsidaca, íibaideechúaca cachàiníiri iyú Wáiwacali irípiná.

13 Nuwàwali Rufo yeebáidéerica Wáiwacali itàacái cayábéeri iyú. Nuwàwali nacái yáatúa imàníchúacaté nulí cayábéeri càide iyúwa núatúasíwa.

14 Nuwàwali nacái níara asìanáica Asíncrito, Flegonte nacái, Hermes nacái, Patrobas nacái, Hermas nacái, níra nacái wéenánái iyéeyéica náapicha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

15 Nuwàwali nacái yáara Filólogo, úara Julia nacái, yái Nereo nacái, yéenásàatúa nacái, Olimpas nacái, macáita nacái iyéeyéica náapicha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

16 Pitàidáyacacuéwa cayábéeri iyú. Macáita yeebáidéeyéica Cristo itàacái ìwacáidáyaquéeyéicawa imànica culto yàcalé imanùbaca, nawàwalicuéca pía.

17 Píacué nuénánáica, piicácué píchawa cayába cawinácaalí icàlidéeyéicuéra pirí áiba tàacáisi càmíricuéra imàaca abédanamata píwitáise píapichawáaca, imàaquéerico nacái piseríacawa píchawáaca. Nawàwacué náalimáidaca pía, pimànínapinácué pibáyawanáwa, pitàanícaténácué piwaliwáaca báawéeri iyú. Piicácué píchawa níra, càmicáiná namàni càide iyúwa íimáaná yái tàacáisica péewáidéericatécuéwa ìwali. Píacuéwa náicha.

18 Iwàwacutácué píacawa náicha càmicáiná náibaida Wáiwacali Jesucristo irípiná. Néese náibaidacáita nasíimáidacaténá níawawa meedá. Nàaca wenàiwica icàaluíniná, natàaníca éeréeri iyú, cayábéeri tàacáisi iyúca nacái casímáiri wenàiwica yéemìaca. Càita natàaníca nachìwáidacaténá wenàiwica bàsabàséeyéica íiwita, càmíiyéica yáalíawa cayába báisíiri tàacáisi ìwali.

19 Ata alénácaalí nùacawa, yá macáita náalíacuéra piináwaná ìwali peebáidacuéra Jesucristo itàacái, ína casímáica nuwàwa. Nuwàwacué cáalíacáica pía pimànínapiná cayábéeri mamáalàacata, ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa.

20 Pimànicaalícué cayábéeri mamáalàacata, càmicaalícué nacái peebáida cachìwéeyéi itàacái, yásí yái Dios imàaquéerica wàyaca matuíbanáiri iyú iyúudàapinácué pimawènìadaca píchawa Satanás, machawàacacaténácué píchani, càide iyúwa àapimi piabàli yáapiré. Nusutácué Wáiwacali Jesucristo íicha pirípinácué imànínapinácué pirí cayábéeri.

21 Timoteoca, yái nùacawéerináca chái íibaidéerica nüapicha Dios irípiná, iwàwalicuéca pía. Níai nùasu cáli néeséeyéi Lucio, Jasón nacái, Sosípater nacái iyéeyéica chái nüapicha, nawàwalicuéca pía.

22 Núa, Tercio, nutànàaca yái cuyàlutaca Pablo irípiná, nuwàwalicué pía Wáiwacali íipidená ìwali, weebáidacainá itàacái.

23 Gayo nacái iwàwalicué pía, yái nùyéerica icapèe irìcu, núa Pablooca. Yái Gayoca imàaquéerica nacái icapèewa nàwacáidáyaquacaténáwa namànica culto macáita yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Erasto iwàwalicué nacái pía, yái icuéra gobierno yàasu plata chái yàcalé irìcu. Wéenásàiri Cuarto iwàwalicué nacái pía.

24 Nusutácué Wáiwacali Jesucristo íicha pirípinácué imànínapinácué pirí cayábéeri canánama. Básíta, amén.

Alabanza final

25 Wàacué Dios irí cayábéeri, yái yáaliméericuéra dàalanamaca imànica pía, pimànicaalícué càide iyúwa tàacáisi ímáaná, yái tàacáisi nucàlidéerica wenàiwicanái irí, yái tàacáisi íméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Dàalanama Dios imànipinácué píawa pimànicaalícué càide iyúwa tàacáisi ímáaná nuéwáidéerica iyú wenàiwica Jesucristo iináwaná ìwali. Yá nucàlidaca nalíni càinácaalíté Dios íináidáanáwa iwàwacutánápináté wamànica. Dios idéca yásáidaca walíni yái tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanái íicha bàaluitésíwa ipíchawáiseté idàbaca èeri.

26 Quéwa siùcáisede Dios imàacaca wáalíacawa, waléecaalí tàacáisi profetanáí itànèericaté Dios inùmalícuíse. Càita nacái wacàlidaca yái tàacáisi càide iyúwa Dios ichùulìaná wía, yái Dios càmírica imáalàawa. Yái tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanái íicha icàlidaca càinácaalíté Dios íináidáanáwa imàníinápináté. Siùcade Dios imàacaca wenàiwica macái cáli néeséeyéí yéemìaca yái tàacáisi Dios ibèericaté náicha. Siùcade Dios imàacaca wenàiwica yeebáidacani.

27 ¡Iyaca abéerita Dios, canáca íicha áiba cáalíacáiri, íná wàacué irí cayábéeri càiripináta Jesucristo ìwalíise! Báisíta, amén.

1 CORINTIOS

Saludo

1 Núa Pablo, nutànàacué pirí cuyàluta. Dios idéca imáidaca núa nuíbaidacaténá Jesucristo irípiná iyúwa apóstol, Jesucristo ibànùacaténá núa càide iyúwa Dios iwàwáaná nucàlidacaténá Jesucristo iináwaná ìwali wenàiwicanái irí. Yái wéenásàiri Sóstenes yeebáidéerica Jesucristo itàacái lyaca nacái núapicha chái. Yá Sóstenes itànàacuéca pirí núapichani, yái cuyàlutaca.

2 Nutànàacué pirí cuyàluta píacué Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iyéeyéica Corinto lyacàlená irícu. Peebáidacainácué Cristo Jesús itàacái, íná píyacuéca abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yá nacái Dios idéca masacàaca imànicuéca píwitáise yàasunáicaténácué pía, íibaidéeyéipiná abéerita Dios irípiná. Dios idéca imáidacuéca pía yàasunáipináwa, náapicha macáita wenàiwica isutéeyéica yáawawa Wáiwacali Jesucristo íicha macái cáli iínata, yái Wáiwacali, Náiwacali nacái.

3 Nusutácué Wáaniri Dios íicha pirípiná, Wáiwacali Jesucristo nacái namàníinápinácué pirí cayábéeri mawèníri iyú manuísíwata, namàacáanápinácué píyaca matuíbanáiri iyú.

Bendiciones por medio de Cristo

4 Nùaca cayábéeri Dios irí píwalicué mamáalàacata Dioscainá idéca imànicuéca pirí cayábéeri mawèníri iyú Cristo Jesús ìwalíse, yái píyéericuéca abédanamata yáapicha.

5 Píyacainácué abédanamata Cristo Jesús yáapicha, íná Dios idéca càasuca imànicuéca pía madécaná chàinisi chènuníiséeri iyú. Iná yéewa píalimácué picàlidaca Cristo iináwaná ìwali cayábéeri iyú. Píalícué nacáiwa cayába ìwali yái tàacáisi báisírica.

6 Càita peebáidacuéca tài íiméeri iyú yái tàacáisi icàlidéerica Cristo iináwaná ìwali. Peebáidacuéca Cristo itàacái, íná yéewa píyacuéca siùcade machacàníri iyú Dios iicápiná. Càita píasáidacuéca báisíricani, yái tàacáisisca.

7 Iná canáta pímáapuèericuéca chàinisica quirítia Dios néeséeri idècunitàacá picùacuéca Wáiwacali Jesucristo yàanàaca àniwa.

8 Yá Dios ichàiniadapinácué piwàwawa peebáidacaténácué itàacái àta èeri imáalàacatalépinátawa yéewanápiná canáta yéewanácué nacháawàaca pía Wáiwacali Jesucristo yàanàacaalí àniwa.

9 Dios imàni càiripináta càide iyúwa icàlidáaná. Yá idéca imáidacuéca pía yàasu wenàiwic平áwa píyacaténácué abédanamata Dios Iiri yáapicha, yái Wáiwacali Jesucristoca.

Divisiones en la iglesia

10 Píacué nuénánáica, nusutácué píicha manuísíwata Wáiwacali Jesucristo íipidená ìwali yàasu wenàiwicacainácué pía, abédanamacué pímànica píwitáisewa; picácué quirínama piseríaca píchawáaca. Abédanamacué píwitáise canánama píapichawáaca, abéeri íwitáisesi iyúta.

11 Càicuéca númeraca pirí, píacué nuénánáica, níacainá Cloé uénánái nacàlidaca nulíni picuísáyacáanásacuéwa píyaca.

12 Nuémìacuéca piináwaná ìwali abénaméeyéi péená íimaca: “Núacata Pablo yéewáidacalé píchacué”; áibanái nacái íima: “Núacata Apolos yéewáidacalé píchacué”; càita nacái áibanái náimaca: “Núacata Pedro yéewáidacalé píchacué”; áibanái nacái íima: “Núacata Cristo yéewáidacalé píchacué”, cài náimaca.

13 Quéwa abéericata yái Cristoca, càmírita wáalimá waseríacani, wíacainá yeebáidéeyéica Cristo itàacái, càica wíade iyúwa Cristo iiná iyéerica chái èeri irìcu. Canáca yéewaná waseríaca Cristo iiná. Iná báawéeriquéi piseríanácuéa píchawáaca. Núa nacái, Pablo, càmitaté nuétawa píchawalínácué pibáyawaná ìwalíse. Càmitatécué nacái pibautizáwa nuípidená ìwali. Iná báawéeriquéi picàlidáanácuéa píwaliwáaca nuéwáidacalécuéa pía áibanái íicha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

14 ¡Nùaca Dios irí cayábéeri canácainátē nubautizéerica péenácuéca, ipíchanácué pímaca píwaliwa nuéwáidacalécuéa pía áibanái íicha! Níawamita Crispo, Gayo, níái nubautizéeyéicaté nùyacaalítécué píapicha.

15 Iná caná yéewaná náimaca nabautizáanásawa nuípidená ìwali.

16 Quéwa nubautizácaté nacái Estéfanas yéenánái, quéwa càmita núalimá nuwàwalica asáisí nubautizácaalíté áibanái.

17 Càmicainátē Cristo ibànùacué núa piyacàle néré nubautizáanápiná madécaná wenàiwica. Néese Cristo idéca ibànùaca núa nucàlidacaténá wenàiwicanái iríni Cristo iwàwa iwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Quéwa càmita nucàlida cayábanaméeri tàacáisi iyúni càide iyúwa casíimáiná èeri mìnánai yéemìaca càmíiyéica yeebáida Dios itàacái. Càmita nuwàwa nucàlidacaní èeri mìnánai yáalíacáí iyú, ipíchanácué wenàiwicanái iimáichaca abéerita yái Cristo yéetáanácawa iwasàaca wíá Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yái Cristo yéetéericatewa cruz ìwali wáichawalíná.

Cristo, poder y sabiduría de Dios

18 Wacàlidaca wèepunícwawa yái tàacáisica: Cristo yéetácatéwa wáichawalíná cruz ìwali, íná yéewa yáalimá iwasàaca wíá Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Aibanái yèeyéipinácwawa infierno irìculé néemìacaalí yái tàacáisica, yá naicácani iyúwa máiwitáiséeyéi itàacái, náimaca càmitasa yéewa caiwitáiséeyéi yeebáidacaní. Quéwa wíá Cristo iwasèeyéipiná Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, wéemìaca cáalíacáiri iyúni, yái tàacáisica, wáalíacáináwa weebáidacaalí yái tàacáisica Cristo ìwali, yásí Dios iwàlisaidaca wáiwitáise cayábéeri iyú íwitáise cachàiníri iyúwa.

19 Càité nacái profeta itànàaca Dios itàacái. Dios íimacaté: “Yá numáalàidapiná náicha náalíacáí, níái íináidéeyéicawa cáalíacáica nuícha nía, cayábéeyéi nacái iicáca èeri mìnánai yáalíacáí. Càipiná nacái núasáidaca càmita báisí náalíacawa”, íimaca yái Diosca.

20 Iná canáca iwèni meedá yái náalíacáica, níái èeri mìnánai càmíiyéica yeebáida Dios, éwita náináidacáanítawa cáalíacáica nía, néewáida nacái áibanái, náalíacáica natàaníca èeri yàasu wawàsi ìwali. ¡Dios idéca yáasáidaca canáca iwèni meedá yái èeri mìnánai yáalíacáica càmíiyéica yeebáida Dios!

21 Mání cáalíacáica Dios áibanái íicha canánama. Dios íináidacatéwa càmíinápinátē imàaca èeri mìnánai yáalíacawa ìwali náalíacáí iyúwa. Néese Dios íináidacatéwa iwasàanápinátē wíá yàasu yùuwichàacáisi íichawa, ìwalíse yái weebáidáanáca tàacáisí íiméerica Cristo yéetácatéwa wáichawalíná cruz ìwali. Aibanái èeri mìnánai càmíiyéica yeebáida Cristo, caná iwèni naicáca yái tàacáisica.

22 Abénaméeyéi judío náimaca neebáidáanápinása Cristo itàacái naicácalí wamànicá áiba wawàsi càmíirica wenàiwica idé imànica wáasáidacaténá wadèniaca Dios ichàini chènuníiséeri. Nía nacái càmíiyéica judío, caná iwèni naicáca yái tàacáisica càmicainá ìya abédanamata náalíacáí yáapicha, yái èeri mìnánai yáalíacáica.

23 Quéwa wacàlidaca yái tàacáisica: Yái Jesucristoca, yácata Mesías, Dios ibànuèricaté icùacaténátē judiónái. Néese yái Mesíasca yéetácatéwa

wáichawalíná cruz ìwali. Judónái yéemìacaalí yái tàacáisica, càmita nawàwa neebáidacani. Nía nacái càmíiyéica judío néemìacaalí yái tàacáisica, yá caná iwèni naicácani iyúwa máiwitáséeyéi itàacái.

24 Quéwa wía Dios imáidéeyéica yàasunáipináwa, judíocaalí wía, càita nacái càmicaalí judío wía, weebáidaca yái Mesíasca, íipidenéerica Cristo, yéetéericatéwa cruz ìwali, wáalíacáináwa Cristo idènìaca Dios ichàini manuíri, idènìa nacái Dios yáalíacái iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

25 Dios ibànùacaalíté Cristo yéetácaténáwa wáichawalíná, yáté caná iwèni èeri mìnánái iicáca yái Dios imàníirica, quéwa Dios imànicaté máiní cálíacáiri iyú macái èeri mìnánái yáalíacáí íicha. Naicácaté Cristo iyúwa machawàaquéeri wenàiwica, yéetácainátewa máiní báawéeri iyú cruz ìwali, quéwa wáalíacawa Cristo yáasáidacaté iyaca walí Dios ichàini máiníri manuíca macái èeri mìnánái ichàini íicha.

26 Píacué nuénánáica, iwàwacutácué piwàwalica Dios imáidacatécué pía yàasunáipináwa nàyacaalítécué pèewi másibáwanáita cálíacáiri èeri mìnánái iwitáise iyú, másibáwanái péenácué nacái ichùuliéyéicaté áibanái wenàiwica, càitacué nacái pisèenáimi càmitaté máiní càasuka nía, càmita nacái máiní cachàinica nía chái èeri irìcu.

27 Albanái èeri mìnánái càmíiyéi yeebáida Dios naicácuéca pía iyúwa máiwitáséeyéi, quéwa Dios yeedácatécué pía yàasunáipináwa ibáiniadacaténá wenàiwica iináidéeyéicawa cálíacáica nía áibanái íicha canánama. Càita nacái èeri mìnánái iicácuéca pía iyúwa machawàaquéeyéi, quéwa Dios yeedácatécué pía yàasunáipináwa ibáiniadacaténá wenàiwica cachàiníiyéica iicáca yáawawa.

28 Dios yeedácatécué pía yàasunáipináwa, píacué áibanái iiquéeyéica iyúwa báawéeyéica meedá, iyúwa canéeyéica iwèni nacái, iyúwa càmíiyéica máiní cachàini chái èeri irìcu, iyúwa wawàsi càmíirica ìya. Càita Dios yeedácatécué pía yáasáidacaténá caná iwèni iicáca èeri mìnánái ichàini, cawinácaalí caimacáiyéica iicáca yáawawa áibanái íicha canánama.

29 Iná canáca yéewaná cachàinica wenàiwica iicáca yáawawa Dios yàacuéssemi, ibatàa abéeripiná.

30 Quéwa Dios idéca imàcacué piyaca abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Dios imàaca nacái Cristo yáasáidaca walí Dios iwitáise cálíacáiri. Dios nacái mabáyawanáca iicáca wía ìwalíise yái Cristo yéetánacawa wáichawalíná. Cristo nacái masacàaca imànica wáiwitáise wabáyawaná íicha yéewacaténá wáibaidaca abéerita Dios irípiná, iwasàaca nacái wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

31 Iná canáca yéewaná cachàinica waicáca wíawawa. Càité profeta itànàaca Dios itàacái iiméerica: “Picá picàlida piináwaná ìwaliwa máinícaso cayábéerica pía áibanái iicácaténá pía caimiétaquéeri iyú; nèese picàlida Wáiwacali iináwaná ìwali, macáita yái cayábéerica Wáiwacali imàníirica pirí, yéewacaténá áibanái iicáca Wáiwacali caimiétaquéeri iyú”, iimaca yái Dios itàacáica.

2

El mensaje de Cristo crucificado

1 Quéwacué nuénánái bàaluité nùanàacaalítécué piatalé, nucàlidacatécué pirí yái tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanáí íicha; siùcáisede Dios imàcacaca wacàlidacuéca piríni, iiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Càmitaté nucàlidacué piríni càulenéeri tàacáisi iyú, càmita iyú nacái yái èeri mìnánái yáalíacáica càmíiyéica yeebáida Dios.

2 Néseté nùyacaalítécué píapicha, yátē nuínáidacawa nucàlidáanápinácué pirí abéerita Jesucristo iináwaná ìwali, abéerita yái tàacáisi íiméerica Jesucristo yéetácatéwa cruz ìwali wáichawalíná, iwasàcaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

3 Càmitaté nucàlidacué piríni nuchàini iyúwa núalíacáinátewa nuwàwacutáca Dios iyúudàaca núa. Nutatácatéwa nucalùniwa Dios iicá mánicáinátewa nuwàwaca numànica macáita càide iyúwaté Dios ichùulìaná núa.

4 Nutàanícalíté píapichacué, nucàlidacaalíté nacái pirí yái tàacáisica, càmitaté nuwàwa nuchìwáidacuéca pía èeri mìnánái yàasu tàacáisi iyú, nuwènúadacaténátewa píiwitáise. Néese, Espíritu Santoquéi iwènúadéericatécué píiwitáise Dios ichàini iyú peebáidacaténátewa Jesucristo itàacái.

5 Càité Dios imàacaca nucàlidacuéca piríni yéewacaténá macáita náalíacawa càmitacué yálimá èeri mìnánái yáalíacái iwènúadaca píiwitáise Dios irípiná, néese abéericata Dios ichàini idéca imàacacué peebáidaca Jesucristo.

Dios se da a conocer por medio de su Espíritu

6 Quéwa wacàlidaca tàacáisi yáasáidéerica Dios yáalíacái wenàiwicanái irí wàyacaalí wenàiwicanái yáapicha yeebáidéeyéica Jesucristo tài íiméeri iyú. Quéwa yái yáalíacáisi wacàlidéerica iyú nalíni, càmíricata èeri mìnánái yáalíacái, níái càmíiyéica yeebáida Dios, càmíricata nacái náalíacái níái icuèyéica yái èeriquéi, imáalèeripinácwawa mesúnamáita.

7 Néese wacàlidaca nalí tàacáisi yáasáidéerica nalí Dios yáalíacái, yái tàacáisi Dios ibèericaté èeri mìnánái íicha. Bàaluité ipíchawáiseté Dios idàbaca èeriquéi, néenialíté Dios iináidacawa imàacáanápinátewa wàyaca yáapicha chènuniré cáimiétacanéeri iyú, icànéeyéipináca mèlumèluíri iyú nacái, wacùacaténá yáapicha macáita. Quéwa, quéechatécáwa càmitaté Dios icàlida wenàiwicanái iríni.

8 Níara èeri mìnánái icuèrinánáica inuéyéicaté Wáiwacali cruz ìwali, càmitaté náalíawa Dios iináidacaténá imàníinápinátewa walí cayábéeri. Náalíacaalítewa ìwalitá, yá càmitaté nanúa Wáiwacalitá, yái máníirica cáimiétacanáca, cachàiníirica nacái íwitáise, icànéerica mèlumèluíri iyú chènuniré, icuèrica macáita Dios yáapicha.

9 Quéwa Dios idéca imàacaca wáalíacawa ìwali yái cayábéerica imàníiripináca walí. Càité profeta itàncáaca Dios itàacái íiméerica:

“Dios idéca ichùnlíaca nalípiná cayábéeri wawàsi, níái cáininéeyéica iicáca Dios, yái cayábéeri wawàsi càmíricawaca wenàiwica iicá, càmíricawaca nacái néemìa iináwaná ìwali, yá nacái càmíricawaca náináidawa ìwali”, íimaca yái Dios itàacáica.

10 Yácata wawàsi Dios imàaquéerica Espíritu Santo yéewáidaca wía ìwali, yácainá Espíritu Santo yáalíaca Dios íwitáise ìwali macáita, àta càinácaalí Dios iináidáanáwa iwàwalícuísewa nacái, yái càmírica áiba yáalíya yéemìaca càinácaalí íimáaná.

11 Canáca áiba wenàiwica yáaliériwa càinácaalí áiba wenàiwica iináidáanáwa iwàwalícuísewa. Abéericata yái wenàiwica yáaliéricawa càinácaalí iináidáanáwa iwàwalícuísewa. Càita nacái abéericata Espíritu Santo yái yáaliéricawa càinácaalí Dios iináidáanáwa iwàwalícuísewa.

12 Dios càmitaté ibànùa wawàwalículé áiba wenàiwica íwitáise, néese ibànùacaté walí Espíritu Santo yéewacaténá Dios íwitáise iyaca wawàwalícu, yéewanápiná wáalíacawa ìwali yái wawàsi cayábanaméerica Dios yèerica walí.

13 Wéewáidacué pía píalícaténácué ìwali yái cayábéerica Dios imàníirica walí, yá wacàlidacuéca piríni càide iyúwa Espíritu Santo yéewáidáaná wía, yái Espíritu Dios néeséerica. Càmitacué wacàlida piríni èeri mìnánái yáalíacái iyú yái

néewáidéericawa ìwali chái èeri irìcu. Néese wacàlidacué piríni píalíacaténácuéwa Dios íwitáise ìwali càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáanácué íimaca pirí, píacué idènièyéica iwàwalícuwa yái Espíritu Santo.

14 Aibanái càmíiyéica idènià Espíritu Santo nawàwalícuwa, càmita neebáida iyúwa Espíritu Santo Dios néeseri yéewáidáaná wía, caná iwènicáiná naicáca Espíritu Santo yàasu tàacáisi. Càmita nacái náália néemìaca càinácaalí íimáaná, níacáiná níawamita cawinácaalí idènièyéica Espíritu Santo iwàwalícuwa, níata yáalía yéemìaca càinácaalí íimáaná yái Espíritu Santo yàasu tàacáisica.

15 Quéwa wía idènièyéica Espíritu Santo iwàwalícuwa wáalíaca cayábéeri ìwali báawéeri íichaná. Canáca yéewaná èeri mìnánái nayúunáidaca wáináidacawa máiwitáiséeri iyú wawàwalícuísewa.

16 Càulenáca náichani, yái iyúwa wáináidáanáwa càmicáiná nadènìa Cristo íwitáise càide iyúwa wadènìaná. Càité nacái profeta itànàaca Dios itàacái íiméerica: “Canáca wenàiwica yáaliériwa càinácaalí Wáiwacali íináidáanáwa iwàwalícuísewa. Eri mìnánái nacái càmita nálimá nàalàaca Wáiwacali nacàlidacaténá iríni càinácaalí iwàwacutáanápiná imànica”, càí íimaca. Quéwa wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái, wíata yáalíawa ìwali yái Cristo íináidáanácawa iwàwalícuísewa wadènìacáiná Cristo íwitáise.

3

Compañeros de trabajo al servicio de Dios

1 Néeni, píacué nuénánáica, ¿cánácué càmitàacá pibatàa Espíritu Santo yéewáidaca pía? ¿Cánácué píináidawa mamáalàacata iyúwa èeri mìnánái canéeyéica irí Espíritu Santo? Iná càmitaté núalimá nuéwáidacuéca pía càulenéeri tàacáisi iyú Cristo ìwali, néeseté iwàwacutácué nuéwáidaca pía màulenéeri tàacáisi iyú càide iyúwa súmanáicaalícué pía, càmíiyéica yáalía yéemìaca càinácaalí íimáaná, yái càulenéeri tàacáisica.

2 Nuéwáidacatécué pía éeréeri iyú càide iyúwa nàacaalí quirasìi ìiraca ìinisi càmicáiná yáalimá iyáaca iinási. Nuéwáidacatécué pía màulenéeri tàacáisi iyú, càmicáinácué píalía péemìaca càinácaalí íimáaná yái càulenéeri tàacáisica. ¡Siùca nacáide mamáalàacata càmitacué píalía péemìacani!

3 ¡Càmitacué píalía péemìaca càinácaalí càulenéeri tàacáisi íimáaná pidènìacáinácué èeri mìnánái íwitáise mamáalàacata! Núalíacawa báawacuéra piicáyacacawa pìasu cawènìiri ìwalísewáaca, báawacué nacái piicáyacacawa macáicáiná péenácué iwàwaca áibanái iicácani iyúwa cachàiníiri áibanái íicha canánama ichùulìcaténácué pía macáita. Iná picuísáyacacuécawa pìyaca nacái, piseríacuéra píichawáaca nacái. Iná pidènìacuéra mamáalàacata èeri mìnánái íwitáise, mamáalàacata nacái pimànicuéra pìacawa càide iyúwa èeri mìnánái imàníiná càmíiyéica yeebáida Cristo itàacái.

4 Abénaméeyéi péenácué íimaca: “Núacata Pablo yéewáidacalé píichacué”, càí náimaca; áibanái nacái íimaca: “Núacata Apolos yéewáidacalé píichacué”, càicaalícué píimaca, yá pèepunícuécawa càide iyúwa èeri mìnánái íináidáanáwa báawéeri iyú.

5 Càmitacué cayába càí píináidacawa, càmíiyéicáiná cachàini wía áibanái íicha, núa Pablo, yá nacái Apolos. Dios yàasu wenàiwicaca wía, íbaidéeyéica irípiná. Wacàlidacatécué pirí Wáiwacali iináwaná peebáidacaténácué itàacái. Wadéca wamànica yái wáibaidacalécawa Wáiwacali imàquéericate walí.

6 Péemìacué comparación: Abéeri náiwacali idènìaca ibànakale yàalunáwa. Yá ibànuaca yàasu wenàiwicawa ibànakaténá néré. Néese ibànuaca yàasu wenàiwicawa áiba yùucùacaténá néré úni, ipíchaná chuìca cáli. Yá Dios imàacaca bànakalé idàwinàacawa cayába. Càita nacái Wáiwacali ibànuacaté

núa píatalécué nuíbaídáanápínátē irí pèewibàa nuéwáidáanápínácué pía itàacái iyú quéecháwanáimi; néeseté Wáiwacali ibànùacaté Apolos íibaídacaténá irípiná núamirìcubàa yéewáidacaténácué pía mamáalàacata Cristo ìwali cachàinicaténácué píiwitáise Cristo ìwali. Quéwa abéericata Dios yái imichàidéericuéa píiwitáise.

⁷ Iná núa ibànéericaté Dios itàacái piwàwalìcu, Apolos nacái yái icuèricatécué pía núamirìcubàa, càmíiyéi cachàini wía áibanái íicha, yácainá Diosca yái abéericata imichàidéericatécué píiwitáise.

⁸ Apolos, núa nacái wáibaidaca Dios irípiná wáapichawáaca, Dios yàasu wenàiwicacáiná wía. Càmita cachàini abéeri wéená áiba wéená íicha, néese Dios idéca imàacaca walí wáibaidacalépiná méetàucunamata wáichawáaca. Quéwa Dios yàapiná nawèni cawinácaalí íibaídéeyéica irípiná. Yàapiná nawèni ìwalíse yái namàníináca náibaidacaléwa Dios imàaquéerica nalí.

⁹ Wíata íibaídéeyéi Dios irípiná wáapichawáaca, quéwa píacué, càicuéca píade iyúwa Dios ibànakale, caininéerica Dios iicáca, iyúwa nacái cayábéeri capìi Dios imàníirica iyaca. Iná Dios ibànùaca wía wáibaidacaténá irípiná wayúudàanápínácué pía.

¹⁰ Péemìacué comparación: Aiba wenàiwica iwàwacaalí imànica cayábéeri capìi íba icapèená, yásí quéechacáwa ibànùaca yàasu wenàiwicawa irìadacaténá néré cachàiníri íba ibàlùadacatáipináca ínata capìi iwáiná. Néese capìi íiwacali ibànùaca yàasu wenàiwicawa áibanái náawináidacaténá cayábanaméeyéi íba capìi iwáinápiná. Nabàlùadaca capìi iwáiná cachàiníri íba ínata, yái íba idàbáanéeri wenàiwica irìadéerica. Yái Dios, càicanide iyúwa náiwacali ichùulièrica namànica capìi. Quéechatécáwa Dios ibànùacaté núa yàasu wenàiwica nucàlidacaténá wenàiwicanáí irí Jesucristo iinawaná ìwali. Siùcade Dios ibànùaca áibanái yéewáidacaténá wenàiwica mamáalàacata. Quéwa cawinácaalí Dios ibànuèrica yéewáidacaténá wenàiwica, iwàwacutá iicáca íichawa cayába imànicaténá machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná.

¹¹ Yái Jesucristoca, càicanide iyúwa idàbáanéeri íba cachàiníri nalìadéerica cayábéeri iyú nabàlùadacatáipináca ínata capìi iwáiná. Yái nuéwáidáanáca wenàiwica Jesucristo ìwali, càicanide iyúwa nalìadacaalí cayábéeri iyú idàbáanéeri íba cachàiníri. Canáca yéewaná áibanái yéewáidaca wenàiwica méetàuculé íicha yái tàacáisica, canácainá áiba Jesucristo íicha weebáidéeripiná itàacái iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

¹² Wéewáidacaalí wenàiwica cálacáiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, nàyatécaténá machacàníri iyú, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yásí càica wíade iyúwa wenàiwica ichanàidéeyéica cawèníri wawàsi capìi iwáinápiná, yái oroca, quirameníri plata nacái, cawèníri íba nacái, yái cayábanaméeri wawàsi càmíirica yéewa quichái imáalàidaca. Quéwa wéewáidacaalí nía canéeri iwèni tàacáisi iyú, càmíirica iyúudàa nàyaca machacàníri iyú Dios iicápiná, yásí càica wíade iyúwa wenàiwica ichanàidéeyéica púuba capìi iwáinápiná, masicái nacái, sitùa ibáiná nacái, yái wawàsi quichái imáalàidéeripináca.

¹³ Aiba èeriwa, èeri imáalàacatáipinátawa, Dios yáasáidapiná amaláwacani yái wáibaidéerica irípiná, quichái yéenáwaná yàanàapinácaalí. Néesecué quichái yáalimáidapiná iicáwa wáibadacalé wamàníirica Dios irípiná cawiná íiwitáanácaalíni. Càipiná Dios yáasáidaca asásí cayábacaalíni, càmicaalí nacái caná iwèni, yái wéewáidáanáca wenàiwica.

¹⁴ Wéewáidacaalí wenàiwica cayába nàyatécaténá machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, yásí yái wáibaidéerica Dios irípiná lìdenìapiná quichái, càide iyúwa cawèníri íba icapèená càmíirica yeemáwa, yásí Dios yàapináca wawèniwa, wía yàasu wenàiwicawa.

15 Quéwa càmicaalí wéewáida wenàiwica cayába nàyaténá machacàníri iyú Dios iicápiná, yásí quichái imálàidapiná yái wáibaidéerica, càide iyúwa quichái yeemácalí capì idènièrica iwáináwa masicái meedá, yásí yái wáibaidéerica imálàapinácawa wáicha, càmita nacái Dios yàapiná wawéni. Quéwa éwita yái wáibaidéerica imálàacaalíwa wáicha, càicáaníta cáupiná wíawa quichái íicha iyúwa wenàiwica ipìlacaalíwa quichái ipérùa yéewíise, yá càmita wamáalàapináwa.

16 Abénaméeyéi wenàiwica namànica manuíri capì iipidenéeri templo, yá nawàlùacawa nàacaténá Dios icàaluíniná. ¿Càmitasícué píalíawa Dios yàasu temploca pía Espíritu Santo iyacainácué piwàwalícu?

17 Abéerita Dios irípinácué pía, càide iyúwa Dios icapèe. Píacatacué yái Dios yàasu temploca. Iná áibacaalí báawa imànicuéca píwitáise cachìwéeri tàacáisi iyú, yásí Dios yùuwichàidapiná manuísíwatani.

18 Picácué pínáidawa mániná cáalícáica pía. Aibacaalí píenácué iináidawa mániná cáalícáicani èeri mìnánái yáalícái iyú, iwàwacutá iwènúadaca iwitáisewa íicha yái iináidáanácawa iicácaténá yáawawa iyúwa cámíirica cáalícái áibanái íicha. Càita yálimá cáalícáicani báisíri yáalícáisi iyú, yái yáalícáisi yàanèerica Dios néese.

19 Caná iwèni Dios iicáca èeri mìnánái yáalícái càide iyúwaté profeta itànàaná Dios itàacáí íméerica: “Dios yùuwichàidapiná nía cawinácalí cáimacáiyéica iicá yáawawa, níái icàlidéeyéica náalíanásawa manùba wawàsi ìwali chái èeri mìnánái iwitáise iyú. Yái báawéerica nawàwéerica namànica áibanái irí, Dios imàacapiná yàanàaca nàwali idècunitàacá nachìwáidaca áibanái náalícái iyúwa”, íimaca.

20 Càité nacái áiba profeta itànàaca Dios itàacáí íméerica: “Wacuériná Dios yáalícawá canáca iwèni meedá yái náináidáanácawa cawinácalí iináidéeyéica cáalícáica èeri mìnánái yáalícái iyú”, íimaca.

21 Iná picácué cachàini piicáca píawawa ìwalíise yái áiba wenàiwica yéewáidáanáca pía, náiméerica ìwali cayábéericasani áibanái íicha yéewáidéeyéi wenàiwica. Iwàwacutácué cayábaca píicáca nía canánama abédanamata Dios imàacacáinácué pirí macáita.

22 Dios imàacacué pirí núa Pabloca, yá nacái Apolosca, yá nacái Pedro wéewáidacaténácué pía. Dios imàacacué pirí yái èeriquéi píyacaténácué chái èeri irícu. Imàacacué pirípiná nacái yéetácáisi. Imàacacué pirí nacái siùca èeride, macái èerita wapíchalépinácawa nacái. Càicué Dios imàacaca pirí macáita.

23 Yá Cristo yàasu wenàiwicacuéca nacái pía, Cristocainá nacái Dios yàasu wenàiwicaca.

4

El trabajo de los apóstoles

1 Càita iwàwacutácué pínáidacawa wàwali, wía apóstolca, íibaidéeyéica Cristo irípiná, Cristo ibànùacainá wía wéewáidacaténácué pía iyú yái cayábéeri tàacáisica Dios ibéericate áibanái íicha. Siùcáisede Dios imàacaca wáalícawá cayábéeri tàacáisi ìwali.

2 Wenàiwica íibaidacaalí áiba irí, iwàwacutá imànica càide iyúwa iíwacali iimáaná irí.

3 Iná càmita nuínáidawa ìwali yái píimáanácuéca nùwali, píimacaalícué nùwali càmitasa nuíbaida cayába. Càita nacái càmita nuínáidawa ìwali yái áibanái iimáanáca nùwali. Núa nacái canáca yéewaná nùumaca nuíbaidacasa cayába Dios irípiná càmicainá núalimá núalíaca nuíwitáisewa càide iyúwa Dios yáalíanáwa.

4 Càmita nuwàwali asáisí numànicalíté áiba wawàsi báawéeri, quéwa cawàwanáta nudéca numànica áiba wawàsi càmíirica núalíawa ìwali. Abéericata Wáiwacali yái yáaliéricawa, yácatá yái icàlidéeripináca nuináwaná ìwali asáisí

nuíbaidacaalíté irípiná cayába, càita nacái canéerica iwènicaalí meedáni, yái numàníricaté.

⁵ Iná picácué picàlida áibanái iináwaná ìwali càmitasa náibaida cayába Dios irípiná. Picùacué Wáiwacali yàanàanápiná, yásí yáasáidapiná amaléeri iyú yái wamànírica ibàacanéeri iyú. Yáasáidapiná nacái càinácaalíté wáináidáanáwa wawàwalícuísewa wèepunícaalíté wáibaidaca Dios irípiná. Néese cayábacaalí Dios iicá yái wamànírica, yásí Dios icàlidapiná wamànicaté cayábéeri.

⁶ Píacué nuénánáica, nùalàacuéca pía càiri tàacáisi iyú nuyúudàacaténácué pía, yéewanápinácué nacái piyaca càide iyúwa Apolos iyáaná, núa nacái, ipíchanácué picutáca áiba tàacáisi Dios itàacái íicha, yéewanápinácué nacái cayábaca piicáca abédanamata macáita wenàiwica íibaídéeyéica Dios irípiná, nía nacái yéewáidéeyéicuéca pía. Báawéeriquéi cachàinínácuéca piicáca píawawa ìwalíse yái pidènianácuéca áiba yéewáidéericuéca pía píiméericuéca ìwali cayábéericasani áibanái íicha canánama.

⁷ Néeni, ¿cánácué yéewa cáimacái piicáca píawawa áibanái íicha canánama? ¿Càmitasicué píalíawa Dioscata yái yéerica pirí macáita pidènièricuéca? Dios yàacainácué piríni, néese ¿cánácué yéewa cachàinica piicáca píawawa càide iyúwa pidéca nacáicaalícué peedáca piríwani pichàini iyúwa?

⁸ Piyúunáidacuéca píalíacawa macáita wawàsi Dios ìwali. Piyúunáidacuéca piyaca càide iyúwa càasuýéi idènièyéica manùba cawèníiri, càmíiyéica iwàwacutá áibanái iyúudàaca. Piyúunáidacuéca píalíacawa macáita yái iwàwacutéericuéca píalíacawa, iná càmitacué piwàwa wéewáidaca pía quirínama. Piicácuéca píawawa iyúwa èeri mìnánai icuèrinánái càmíiyéica iwàwacutá wayúudàaca. Dios imàacacaalícué picùaca macái wenàiwica cachàiníiri iyútá, yá nucùacuéca núa píapichatá. Quéwa càmita nacuèriná núa chái èeri irícu, canásíwata.

⁹ Wía apóstolca, càmita yéewa wàya iyúwa èeri mìnánai icuèrinánái, nuínáidacaináwa cawàwanáta Dios idéca imàacaca wàuwichàacawa manuísíwata, wía apóstolca. Báawaca èeri mìnánai iicáca wía iyúwa pressoýéi imàníiyéica ibáyawanáwa manuísíwata, yéetéeyéipináacawa máiní báawéeri iyú nabáyawaná ìwalísewa. Eeri mìnánai, ángelnái nacái náináidacawa manuísíwata naicáidaca walí idécunitàacá wàuwichàacawa.

¹⁰ Madécaná wenàiwica naicáca wía iyúwa máiwitáiséeyéi wàuwichàacaináwa Cristo irípiná. Quéwa piicácuéca píawawa iyúwa caiwitáiséeyéi Cristo itàacái ìwalíse. Pímacuéca càmitasa pimàni iyúwa máiwitáiséeyéi ipíchanácué piùwichàacawa iyúwa wía. Eeri mìnánai iicáca wía iyúwa machawàaquéeyéi càmicainá wéewáida wenàiwica èeri mìnánai yáalíacái iyú. Néese piicácuéca píawawa iyúwa cachàiníiyéica íiwitáise, cáimiétacanéeyéica nacái, quéwa èeri mìnánai iicáca wía iyúwa canéeyéi iwèni, wía apóstolca.

¹¹ Mamáalàacata àta siùca nacáide wàuwichàaca máapicái, macàlaca nacái wawàwa, canáca nacái wabàle cayába. Aibaalí nacapèedáidaca wía. Canáca nacái wacapéesíwa.

¹² Wáibaida nacái wacáapi iyúwa cachàiníiri iyú àta chamàlecataléta wía wawènlàcaténá wayáawa. Aibanái icuísaca íichawa wía, quéwa wasutáca nalí Dios imànínápiná nalí cayábéeri. Nàuwideca namànicá wía quéwa wàidenìaca yái báawérica namànírica walí.

¹³ Natàaníca báawéeri iyú wàwali, quéwa càicáaníta watàaníca nalí éeréeri iyú quéwanáta. Mamáalàacata àta siùca nacáide namànicá walí càide iyúwa náucacaalí náichawa báawéeri yáaséerimi, casaquèeri wawàsi natunuéríca bàacháwalícuíse.

¹⁴ Càmita núumacué pirí cài nubáiniadáanápinácué pía, néese nuwàwacáita nùalàacuéca pía càide iyúwa nuénibewa, cáininácainácué nuicáca pía.

15 Yácainá éwitasica diez mil namanùbaca yàanàacaalí néewáidacaténácué pía Cristo ìwali, càicáaníta càmitacué pidènìa madécaná pisèenáíwa. Núacata càide iyúwacué píaniri, bàaluitécainá nucàlidacué pirí Cristo Jesús iináwaná, yátē peebáidacuéca itàacái, iwasàanápinácué pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

16 Iná nusutácué pícha wawàsi manuísíwata pimànicaténácué càide iyúwa numàníñá, càide iyúwacué píaniricalícué núua.

17 Nudéca nubànùacuéca piatalé Timoteo, yái nuiquéerica iyúwa nuìriwa cáininéerica nuicáca Wáiwacali ìwalíise. Núalíacawa Timoteo ìwali imàníñapiná cayábéeri mamáalàacata càide iyúwa nusutáaná íicha. Nubànùacaté Timoteo iwàwalicaténácué pía càinácaalí nùyaca mamáalàacata càide iyúwa iwàwacutáaná wenàiwica iyaca yeebáidéerica Cristo Jesús itàacái. Càita nuéwáidaca wenàiwica nàyaténa cài macái níái yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái macái calí ínata, àta alénácaalí nuèpuníwa.

18 Abénaméeyéi péenácué cachàinica naicáca níawawa nayúunáidacáiná cálaluca nùaca nupáchiacuéca pía.

19 Quéwa nuwàwacué nùacawa nuicáca pía mesúnamáita Wáiwacali imàacacaalí numàñica cài. Yásí nùacawa nuicácaténá yái náiméerica nálimáanása namàñica náibaidacaténása Dios irípiná, náimaca, níara cachàiníiyéica iicáca yáawawa. Càmita nùawa néré nuémìacaténácaíta nasàna meedá, náimaca cachàiníñása níia.

20 Càmita nuwàwa nuémìaca nacàlidacáicata naináwanáwa, yácainá caw-inácaalí wenàiwica Dios icuèyéica náasáidaca Dios yàasu wenàiwicaca níia idènièyéica Dios ichàini náibaidacaténá Dios irípiná cachàiníiri iyú, nàyaténa nacái machacàníiri iyú. Càmita nacàlidacáita meedá naináwaná ìwaliwa nadènianása Dios ichàini.

21 Néeni, ¿càinásicué piwàwa numàñica? ¿Piwàwasicué nùanàaca piatalé nùuwichàidacaténácué pía pibáywawaná ìwalíisewa, yái cachàiníñacuéca piicáca píawawa? Càmicaalícué piwàwa nùacawa piatalé nùuwichàidacaténácué pía, néese piwènúadacué píiwitáisewa píináidacaténáwa machacàníiri iyú, piicácaténácué píawawa iyúwa càmíiyéica cachàini, yéewacaténácué nùalàaca pía éeréeri iyú cáininácáinácué nuicáca pía.

5

Juicio sobre un caso de inmoralidad

1 Macáita nacàlidacué nalíwáaca piináwaná ìwali báawéeri iyú iyacáiná abéeri péenácué yeedéericate iríwa yáatúanáwa, úara yáaniri yàacawéetúaca. ¡Máiní báawéerica yái namàníírica pèewi! Ewita èeri mìnánai càmicáaníta neebáida Jesucristo itàacái, càicáaníta càmita máiní namàni càiri báawasíwéeri wawàsi, càide iyúwacué péená imàníñá.

2 ¿Cánácué cachàini piicáca píawawa mamáalàacata? ¡Iwàwacutácué máiní achúmaca piwàwa manuísíwata pibáywawaná ìwaliwa! Yái asìali imàñírica càiri báawéeri, iwàwacutácué piúcaca pèewísewani yái asìalica.

3 Ewita càmicáaníta nùyaca píapichacué néré, càicáaníta nuicáca nùawawa iyúwacué abéeri péená. Nudéca nuínáidacawa nùuwichàidáanápiná yái asìalica càide iyúwa nùyaca nacáicaalícué píapicha néré. Yái Wáiwacali Jesucristo idéca ichùulíaca núa nucàlidáanápiná càinácaalí iwàwacutáanápiná yùuwichàacawa yái imàñírica càiri báawasíwéerica.

4 Pìwacáidáyacacuéwa, yá píináidacuéwa nùwali càide iyúwa nùyaca nacáicaalícué píapicha, nùalàacaténácué pía. Yásí Wáiwacali Jesúss cachàiníiri íiwitáise iyapinácué píapichawa.

5 Iná iwàwacutácué pèepùadaca yái asìalica Satanás irí yéewanápiná Satanás imáalàidaca iiná uláicái iyú àta yéetácatlépinátawa ipíchaná yùuwichàacawa

Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú càiripinátawa Wáiwacali Jesú斯 yàanàacaalípiná àniwa.

⁶ Picácué picàlida piináwanáwa canùmaséeri iyú cayábáanásacué pía idècunitàacá pimàcacué abéeri péená imànica càri báawéeri. Píalíacuéwa comparación ímérera: “Nèewìadacaalí achúmanamata levadura íbesi yèewi, yá levadura imàacaca macáita íbesi inísàapinácawa”, cài íimaca yái comparaciónca wabáyawaná ìwali. Yái levadura ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica ibáyawaná. Iná pimàcacacaalícué abéeri péená imànica ibáyawanáwa mamáalàacata, yásí mesúnamáita macáitacué pía pimànipiná piacawa pibáyawanáwa.

⁷ Iná piúcacué pèewíisewa yáara levadura nacáirica íwitáise, yái péenácuéca imànírica báawéeri, ipíchanácué báawaca imànica píwitáise canánama. Yásí píalimácué pìyaca wàlisài iyú, mabáyawanéeri iyú nacái. Càicuéca píade iyúwa wàlisài pan, càmíiri idènìa levadura, Dioscainá idéca yúucacué pícha yái báawérica pimàníricaté. Càide iyúwa judónái nanúacaalí oveja wàlisài nàasu culto Pascua yaalíwa nawàwalicaténá iyúwaté Dios iwasàaná nía, càita nacái wàasu Cordero lípidenérica Cristo yéetácatéwa iwasàacaténá wía, wàyatécaténá wàlisài iyú.

⁸ Judónái namànica nàasu Pascuawa, yá náucaca náichawa macáita levadura. Càita nacái, wáucacué wáichawa yái levadura nacáirica wáiwitáiseca bàaluisàimica. Picácué wàya quirínama wabáyawaná yáapichawa. Càide iyúwa pan càmicalí idènìa levadura, càita nacái iwàwacutá wàyaca masaquèeri wáiwitáise yáapichawa, watàanícué nacái báisíri iyú.

⁹ Bàaluité nutànàacatécué pirí áiba cuyàluta nùalàacaténácué pía ipíchanácué piacawéeridaca wenàiwica iiméeyéica áiba yáapicha càmíchúaca náinusíwa, càmírica nacái nanìrisíwa.

¹⁰ Quéwa càmitacué píalía péemìaca cayábani càinácalíté ímáaná yái núuméericatecué pirí. Càmita nuchùullacué píanápináwa déeculé náicha macái èeri mìnanái càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái, níái iiméeyéica áiba yáapicha càmíchúaca náinusíwa, càmírica nacái nanìrisíwa, nía nacái iwàwéeyéica yeedáca iríwa macái wawàsi cawèníri, nía nacái cayéedéeyéica, nía nacái yéeyéica ídolo icàaluíniná, yái cuwáinái yéenáwanáca. Càmitàacá píalimácué piacawa náicha àta píetácatéacuéwa piacaténáwa èeri íicha.

¹¹ Càmitaté cài nuchùullacuéca pía, néese nùalàacatécué pía ipíchaná piacawéeridaca wenàiwica icàlidéeyéica iináwaná ìwaliwa neebáidáanása Jesucristo itàacái quéwa namàni nàacawa càri báawéeri: Naimáca áiba yáapicha, càmíchúaca náinusíwa, càmírica nacái nanìrisíwa; nawàwaca needáca nalíwa macái wawàsi cawèníri; nàaca ídolo icàaluíniná yái cuwáinái yéenáwanáca; natàaníca báawéeri iyú áibanái ìwali, áibaalí nacái nacàmaca; áibaalí nacái nayéedùaca, quéwa mamáalàacata nacàlidaca naináwanáwa neebáidáanása Jesucristo itàacái. Picácué piacawéerida nía; picácué piyáa piyáacaléwa náapicha.

¹²⁻¹³ Dios càmitacué ichùullà wàuwichàidaca èeri mìnanái càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Néese Diosta yùuwichàidapiná níawa. Quéwa cawinácalí iyéeyéica pèewibàa, nacàlidacaalí naináwanáwa neebáidáanása Jesucristo itàacái, quéwa namànica nabáyawanáwa, néese iwàwacutácué picháawàaca naináwaná ìwali, piàlìacaténácué nía cachàiníri iyú. Iná piúcacué pèewíisewa yái imànírica ibáyawanáwa.

6

Pleitos ante jueces no creyentes

¹ Aiba yeebáidéeri Jesucristo itàacái imànicaalícué pirí báawéeri, ¿cánácué picháawàa iináwaná ìwali jueznái irí càmíiyéica yeebáida Jesucristo

itàacái? Báawéeriquéi pimànínácuéca cài. Néese iwàwacutácué picháawàaca iináwaná ìwali Dios yàasu wenàiwica irí, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìwacáidáyaqueyéicawa, nachùnlacaténácué pirí yái wawàsica.

2 Píacué Dios yàasu wenàiwicaca, píalíacuéwa Dios imàacáanápinácué péemìaca èeri mìnánái iináwaná ìwali èeri imáalàacaalípináwa picàlidacaténácué iwàwacutáaná nàuwichaacawa càiripinátawa nabáyananá ìwalisewa. Iná yéewa píalimácué péemìaca piináwanawáaca achúmérína wawàsi ìwali chái èeri irìcu pichùnlacaténácué wawàsi piríwáaca, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

3 Píalíacuéwa nacái wéemìanápiná nacái ángelnái iináwaná ìwali wacàlidacaténá cayábacaalíni, báawacaalí nacái, èeri imáalàacaalípináwa. Iná màulenáca meedá péemìacuéca piináwanawáaca chái èeri irìcu, pichùnlacaténácué piríwáacani, yái achúmérí wawàsica.

4 Iná abéeri péenácué yeebáidéerica Jesucristo itàacái chái èeri irìcu imànicaalícué pirí báawéeri, ¿cánácué picháawàa iináwaná ìwali jueznái irí picàlidéeyéica iináwaná canapinéeyéicasa nía, níara càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái?

5 Núnumacué pirí cài báicaténácué pía, piwènúadacaténácué píiwitáisewa. ¿Càmitasicué ìya abéeri péená yáaliméeri yéemìacuéca piináwaná, ichùnlacaténácué píchawáaca yái wawàsica?

6 ¡Báawéeriquéi pipélianácuéca, picháawàayaca nacáwa jueznái irí, quéwa báawéeriquéi cachàiníwanái picháawàanácuéca piináwaná ìwaliwáaca jueznái irí càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái!

7 Picháawàacaalícué piináwaná ìwaliwáaca, yá pidécuéca pimàacaca báawéeri icàbadàacuéca pía, càmitacué nacái pimàni càide iyúwa Dios iwàwáaná. Aiba yeebáidéerica Jesucristo itàacái, imànicaalícué pirí báawéeri, iyéedùacaalícué pícha pìasu nacái, yá cayába cachàiníwanái píldenìacaalícué piùwichàanáwa masànatatá, ipíchaná èeri mìnánái càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái naicácuéca pipéliayacacawa.

8 ¡Quéwacué càmita píldenìani, néese pimànicuéca cài pibáyananáwa cachàiníwanái: Pimànicuéca áibanái irí báawéeri, piyéedùacuéca nàasu, éwita pimanùbacacáaníta nía!

9-10 Píalíacuéwa báawéeyéí íwitáise càmita nawàlùapináwa Dios iyacàle irìculé, yái icùacataléca chènuníisérera. Picácué pibatàa áibanái ichìwáidaca pía cachìwéeri tàacáisi iyú. Càmíiyéipiná iwàlùawa Dios iyacàle irìculé cawinácalí imànìyéica yáalaniwa; nía nacái yéeyéica ídolo cuwáinái yéenáwaná icàaluíniná; nía nacái iiméeyéica inanái yáapicha càmíichúaca náinusíwa, nía nacái iiméeyéica asiali yáapicha càmíirica nanìrisíwa; nía nacái asìanái imàaquéeyéica áiba asìali iduìca, áibanái nacái asìanái iiméeyéica inacáiri yáapichawa; nía nacái iyéeduèyéica; nía nacái iwàwéeyéica yeedáca iríwa macái wawàsi cawènìri, nía nacái icàméeyéica; nía nacái itàanìyéica báawéeri iyú áibanái ìwali, nía nacái ipéliyéica áibanái nayéedùacaténá nàasu. Nía càmíiyéipináta iwàlùawa Dios iyacàle irìculé chènuniré.

11 Càitécué abénaméeyéí péená iyacaté ipíchawáiseté piwènúadacuéca píiwitáisewa Dios irípiná peebáidacaténácué Jesucristo itàacái. Quéwa Dios idéca imàacacué iwàwawa pibáyananá íicha càide iyúwa idéca nacáicaalícué íibaca píchani. Idéca nacái yeedácuéca pía yàasu wenàiwic平náwa mabáyananácaténá iicácuéca pía. Càita Dios idéca imànicuéca pirí cayábéeri Wáiwacali Jesucristo íipidená ìwali, yéetácainátewa wáichawalíná. Dios idéca imàacacué yàasu wenàiwicaca pía Espíritu Santo ichàini iyú, yái Espíritu Dios ibànuèricuéca piwàwalìculé.

12 Abénaméyéyi nacàlidaca: “Càmicaalí Dios imáisanìa numànica áiba wawàsi, yásí cayábaca numànica macái wawàsi nuwàwéerica numànica”, cài náimaca. Quéwa, núnumacué pirí, éwita Dios càmicáaníta imáisanìa wamànica áiba wawàsi, càicáaníta càmita macái wawàsi iyúudàa wíia, áibanái nacái. Básíta Dios imàacaca wamànica càide iyúwa wawàwáaná càmicaalí báawa yái wawàwéerica wamànica, quéwa iwàwacutá wacùaca wíawawa ipíchaná yái wawàsi wawàwéerica wamànica idacùaca wíia cachàiníri iyú àta càmicataléta wáalimá wamàacaca wáichawani. Báawaca wamàacacaalí áiba wawàsi idacùaca wáiwitáise.

13 Nacàlidaca báisíri iyúni náimacaalí yàacàsi ìwali watùra irípinéerica, watùra nacái wayácalé irípiná. Básíta, Dios imàacaca wayáaca macái yàacàsi wawàwéerica. Quéwa áibaalípiná Dios imáalàidapiná yàacàsi, watùra nacái càmicainá iwàwacutá wayáaca wayáacaléwa quirínama. Quéwa wainá càmita ìya càide iyúwa yàacàsi; namànícáita nachìwawa meedá náimacaalí cayábacasa waimáca áibanái yáapicha cawinácaalí wawàwéeri, càmicáaníta wáinusíwani, càita nacái càmicáaníta wanìrisíwani. Càmita báisi natàacái, néese, yái waináca, yácatá Wáiwacali yàasu weebáidacaténá itàacái. Wáiwacali nacái wainá irípinéerica, ichàiniadacaténá wainá, yéewanápiná wáibaidaca irípiná.

14 Càide iyúwaté Dios imichàidáaná Wáiwacali yéetácáisi íicha, càita nacái imichàidapiná wíawa yéetácáisi íicha íwitáise cachàiníri iyúwa, yái chàinisi imichàidéericaté iyú Wáiwacali.

15 ¿Càmitasicué píalíawa piiná ìwaliwa Cristo iiná ìwalíséericani? Yácainá wíia yeebáidéeyéica Cristo itàacái, càica wíade iyúwa Cristo iiná iyéerica chái èeri irícu. ¡Iná máiní báawaca abéericaalí wéená imànica ibáyawanáwa inanái yáapicha iiméechúaca asìanái yáapicha plata ìwalinápiná! ¡Picácué wamàni càiri báawéeri!

16 ¿Càmitasicué píalíawa asìali iimácaalí inanái yáapicha iiméechúaca asìanái yáapicha plata ìwalinápiná, yásí níai pucháibaca abéerica nainá? Càité profeta itànaaca Dios itàacái nàwali cawinácaalí iiméeyéica yáapichawáaca: “Dios iicáca níai pucháibaca iyúwa abéeri wenàiwica”, cài íimaca.

17 Quéwa wenàiwica yeebáidacaalí Wáiwacali itàacái, yásí iyaca abédanamata Wáiwacali yáapicha.

18 Iná píacuéwa náicha caquialéta cawinácaalí iimáidéeyéicuéca pía pi-imáanápiná áiba yáapicha càmírica pinìrisíwa, càmíichúaca nacái píinusíwa. Macái áiba nabáyawaná íwitáaná càmita imàni báawéeri nainá iríwa, quéwa cawinácaalí iiméeyéica áiba yáapicha càmírica nanìrisíwa, càmíichúaca nacái náinusíwa, namànica nabáyawanáwa nainá iríwa.

19 ¿Càmitasicué píalíawa piiná ìwalicuéwa Espíritu Santo yàasu templocani, yái Espíritu Santo Dios imàaquéericatécué pirí, yá nacái Espíritu Santo iyacuéca piwàwalícu? Càmitacué píiwacali píawawa.

20 Yái Diosca, yácatacué Píiwacali, Dioscainá iwènìacatécué pía cawèníri wawàsi iyú, yái Iiri íiranáca. Iná picácué pimàni pibáyawanáwa piiná iyúwa, néese piyacué mabáyawanéeri iyú yéewanápiná áibanái náalíacawa máiní cayábéerica íwitáise yái Diosca.

Consejos sobre el matrimonio

1 Siùcade nucàlidacué piríni yái pisutéericuéca péemìawa núa ìwali pibànùacaalítécué nulí cuyàluta. Básíta cayábaca càmicaalí asìanái idunùa inanái ìwali.

2 Quéwa madécaná wenàiwica nawàwaca naimáca áiba yáapicha, càmíchúaca náinusíwa, càmírica nacái nanìrisíwa, íná cayábacata macái asìanái yeedáca ínuwa, macái inanái nacái uedáca unìriwa.

3 Iwàwacutá asìali iimáca ínusíwa yáapichawa càide iyúwa iwàwacutáaná imànica. Càita nacái iwàwacutá inanái uimáca unìrisíwa yáapichawa.

4 Uái inanáica càmita uiná íiwacalu úa, néese unìri yàasucani. Càita nacái asìali, càmita iiná íiwacalini, néese ínu yàasucani.

5 Picácué pimáisanìa piináwa pínu íicha, pinìri íicha nacáiwa, càmicaalícué abédanama píiwitáise píapichawáaca quéechacáwa càmínápiná piimá píapichawáaca maléená èerita pisutáanápinácué Dios íicha manuísíwata. Pidécanáamicué pimáalàidaca pimànica cài, néese iwàwacutácué pèepùa piimá píapichawáaca àniwa ipíchanácué càmita píalimá picùaca píawawa, yá Satanás yáalimáidacuéca pía pimànínápiná pibáyawanáwa áiba yáapicha.

6 Càmitacué nuchùulìa pía peedáanápiná piríwa piacawéeripináwa, quéwa piwàwacaalícué picásàacawa, yá cayábacani.

7 Macái wenàiwica nálimácaalí nàyaca abéeritatá càide iyúwa nùyáaná canéeri ínutá, yá cayábacatáni, quéwa càmita macái nálimá nàyaca abéerita. Néese Dios imàacaca walí wálimáwanama madécaná chàinisi íiwitáaná wáibaidacaténá irípiná, wadènianápiná wálimáwanama wáibaidacaléwa méetàucunamata wáichawáaca. Dios imàaca abénaméeyéi wéená nàyaca abéerita casíimáiri iyú. Imàaca áibanái wéená nàyaca nàacawéeri yáapichawa casíimáiri iyú.

8 Núnumacué pirí píacué máinuýéica, manìríiyéi nacái, píacué nacái inìrimi yéetéeyéimicawa íicha, cayábaca piyamáacaalícuéwa abéerita càide iyúwa nùyáaná abéerita.

9 Quéwa càmicaalícué píalimá picùaca píawawa ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, yásí iwàwacutácué peedáca pinìriwa, pínu nacáiwa, cayábacáiná cachàiníwanái picásàacaalícuéwa máinícáichacué pínaidáanícawa piimáanápiná áiba yáapicha.

10-11 Quéwa nuchùulìacué pía, píacué cáinuýéica, píacué nacái canìríiyéica càide iyúwaté Wáiwacali íimáaná walí, càmínápiná inanái imàaca inìriwa, càita nacái càmínápiná asìali imàaca ínuwa. Càmíricata núa meedá yái ichùulièricuéca pía, néese Wáiwacalicata yái ichùulièricuéca càmínápiná pimàni cài. Quéwa inanái uèpùacaalíwa unìri íicha, iwàwacutá uyamáacawa abéechúata, canáca yéewaná uedá ulíwa áiba àniwa. Néese càmicaalí quirínama uwàwa ùyaca abéechúata, yá iwàwacutá unìri, úa nacái nawènúadaca náiwitáisewa nalíwáaca nàyacaténá abédanamata náapichawáaca àniwa.

12 Siùcade nuwàwacué nùalàaca pía quiríta càide iyúwa nuínáidáanáwa, píacué áibanái yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái. Càmita Wáiwacali ichùulìa núa nùalàanápinácué pía tàacáisi iyú núuméeripinácuéca pirí, quéwa nuínáidacawa cayábacani. Péemiacué: Abéeri asìali yeebáidéeri Jesucristo itàacái ínucaalí càmíchúa yeebáida, quéwa uwàwacaalí ùyaca yáapicha, iwàwacutá asìali yeebáidéerica Jesucristo càmita imàaca íicha úa.

13 Càita nacái inanái yeebáidéechúa Jesucristo itàacái unìricaalí càmíri yeebáida, quéwa iwàwacaalí ìyaca úapicha, iwàwacutá inanái yeebáidéechúa Jesucristo càmita umàaca uíchawani.

14 Cayábaca nayamáacawa náapichawáaca, yácainá Dios iicáca iyúwa yàasu wenàiwic平áwa yái asìalica ùwalíse úai ínuca yeebáidéechúa Jesucristo. Càita nacái Dios iicáca iyúwa yàasu wenàiwic平áwa úai inanáica ìwalíse yái unìrica yeebáidéerica Jesucristo. Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo, càmicaalícué piyamáawa piacawéeri yáapichawa càmírica yeebáida, yá cawàwanátacué

péenibe càmita neebáida Jesucristo itàacái; néese piyamáacaalícuéwa piacawéeri yáapichawa, péenibe yáapichawa nacái, yásí Dios iicácuéca péenibe iyúwa yàasu wenàiwicatináwa.

15 Quéwa yái unìrica, úa nacái ínuca, càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái máinícalí nawàwaca nèepùacawa nàacawéeri lichawa yeebáidéerica, pimàacacué nèepùacawa náicha. Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmitacué iwàwacutá piyamáacawa piacawéeri yáapichawa càmíirica yeebáida nawàwacaalí nèepùacawa píchacué càmicainá Dios iwàwa wapéliayacacawa, néese Dios idéca imáidaca wía wàyáanápiná matuíbanáiri iyú.

16 Nawàwacaalícué nèepùacawa pícha, pimàacacué nèepùacawa ipíchanácué pipéliayacacawa, càmicainácué píalíawa, píacué inanáica, asáisí píalimácalí piwènúadaca piníri íwitáisewa Dios irípiná. Càita nacái píacué asianáica, càmitacué píalíawa asáisí píalimácalí nacái piwènúadaca pínu íwitáisewa Dios irípiná.

17 Píalimáwanama macáitacué iwàwacutáca piyaca càide iyúwaté Wáiwacali imàacáanátécué pirí chàinisi pílibaidacaténácué irí. Càmicaalícué báawa yái pílibaidacaléca, néese piyacué càide iyúwaté piyáaná Dios imáidacaalítécué pía. Càita nùalàaca macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwacáidáyaquéeyéicawa yácalé imanùbaca.

18 Dios imáidacaalí asìali namàníricté irí circuncisión, càmita iwàwacutá iwènúadaca yàasu circuncisiónwa. Càita nacái Dios imáidacaalí asìali càmíricté namàni irí circuncisión, càmita iwàwacutá imàacaca namànica iríni siùcade.

19 Picácué achúma píináidáanícawa piwàwawa circuncisión ìwali, caininácaíná Dios iicáca macái wenàiwica íwitáaná abédanamata. Abérrita píináidacuéwa pimànínápiná machacaníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná.

20 Càmicaalícué báawa pílibaidacalé, néese iwàwacutácué macáita piyaca càide iyúwa piyáanáté quéecha Dios imáidacaalítécué pía.

21 Aibanái yàasu wenàiwicacaalíté pía íibaidericaté mawèníri iyú Dios imáidacaalíté pía, picá achúma piwàwa ìwali. Quéwa namàacacaalí pèepunícawa matuíbanáita, yá cayábaca pèepunícawa máiwacalináwaca.

22 Cainináca Dios iicáca macái wenàiwica íwitáaná abédanamata, iná áibanái yàasu wenàiwicacaalíté pía íibaidericaté mawèníri iyú Dios imáidacaalíté pía peebáidáanápináté Wáiwacali itàacái, néese siùcade éwita áibanái yàasu wenàiwicacáaníta pía mamáalàacata, càicáaníta iwàwacutá piwàwalica Wáiwacali idéca iwasàaca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha pílibaidacaténá Wáiwacali irípiná; càita nacái pía yèepunírictéwa máiwacalináwaca chái èeri iríci Dios imáidacaalíté pía, siùcásede Cristo yàasu wenàiwicaca pía íibaideripiná Cristo irí càiripináta.

23 Dios iwènìacatécué pía cawèníri wawàsi iyú, yái Iiri úiranáca. Iná picácué píináidáanícawa ìwali yái èeri mìnánái úimáanáca píwali. Picácué nacái caimacái piicáca piwawa iyúwa èeri mìnánái.

24 Iná píacué nuénánáica, càmicaalícué báawa pílibaidacalé, néese iwàwacutácué piyaca mamáalàacata càide iyúwa piyáanátécué Dios imáidacaalítécué pía.

25 Siùcade nùalàacué pía nàwali níara càmíiyéicawaca icásàawa. Wáiwacali càmita imàaca nulí tàacáisi nuchùulìanápiná níà quéwa nùalimá nùalàaca níà Dios iyúudàacáiná núa manuísíwata, iicacainá nupualé, yéewanápiná nùalàaca wenàiwica cálíacáiri iyú.

26 Nuínáidacawa cayábaca macáita wenàiwica nayamáacaalíwa càide iyúwa nùyáaná máinuta, manírita nacái macáicainácué càulenápiná wàasu èeri siùcade, nàuwichàidapinácaalí wía Cristo ìwalíise, weebáidacáiná itàacái.

27 Quéwa cáinucaalí pía, picá pimàaca píchawa úa. Máinucaalí pía, cayábaca càmicaalí peedá pínuwa.

28 Quéwa peedácaalí píinupináwa, càmita pimàni pibáywawanáwa. Càita nacái mánacàu uedácaalí unìriwa, càmita cabáywawaná úa. Quéwa níái cáinuýéica, nía nacái canìrìiyéica nàyapiná càulenéeri iyú chái èeri irìcu, iwàwacutácainá nàuwichàacawa Cristo irípiná. Iná nùalàacuéra pía ipíchanácué máiní plyaca càulenéeri iyú.

29 Píacué nuénánáica càicué nuwàwaca nùalàaca pía: Iyaca wapíchalé achúma èerínata meedá, íná siùcade cawinácaalí idèniyéica yàacawéeriwa, iwàwacutá náibaidaca Wáiwacali irípiná càide iyúwa náalimáanáta cachàiníiri iyú.

30 Càita nacái cawinácaalí achúmeyéica iwàwa yéenánái yéetéeyéimiwa ìwaliwa iwàwacutá náibaidaca Wáiwacali irípiná càide iyúwa càmíiyéi achúma iwàwa. Cawinácaalí nacái imàníiyéica fiesta iwàwacutá nàyaca cámiétaquéeri iyú càide iyúwa càmíiyéi máiní casíimái iwàwa náibaidacaténá cáalíacáiri iyú Wáiwacali irípiná. Cawinácaalí nacái iwèniyéica wawàsi iwàwacutá càmita máiní cáinináca naicáca nàasuwa, néese iwàwacutá náináidacawa càide iyúwa canéeyéica yàasu, náibaidacaténá cachàiníiri iyú Wáiwacali irípiná.

31 Cawinácaalí nacái imàníiyéica yàasu wawàsiwa chái èeri irìcu needácaténá nalíwa plata, iwàwacutá càmita máiní báawaca nawàwa náináidáanícawa nàasu cawèníiri ìwaliwa chái èeri irìcuírica, yácainá mesúnamáita imáalàapinácawa macáita yái waiquéerica chái èeri irìcu.

32 Càmitacué nuwàwa píináidáanícawa báawanama chái èeri yàasu wawàsi ìwali. Máinucaalí asiali, yásí íináidacawa Wáiwacali yàasu wawàsi ìwali imànícateéná càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná casíimáicaténá imànica Wáiwacali iwàwa.

33 Quéwa cáinucaalí asiali, yá iwàwacutá íináidacawa chái èeri yàasu wawàsi ìwali casíimáicaténá imànica ínu iwàwawa. Yái asiali càmita yáalimá íibaidaca macái ichàini iyúwa ínu irípináwa, Wáiwacali irípiná nacái.

34 Càita nacái manìrìichúa, áiba inanái nacái càmíchúaca icásàawa, náináidacawa Wáiwacali yàasu wawàsi ìwali, casíimáicaténá namànica Wáiwacali iwàwa, namàacacaténá naináwa, náwitáise nacáiwa Dios irí, náibaidacaténá cachàiníiri iyú irípiná. Quéwa áiba inanái canìrìichúaca iwàwacutá uínáidacawa chái èeri yàasu wawàsi ìwali usíimáidacaténá unìriwa.

35 Càita nùalàacuéra pía tuyúudàacaténacué pía. Càmita numáisanìacué picásàacawa, néese nùumacué pirí cài pliyacaténacué cámiétaquéeri iyú, píbaidáanápinacué nacái Wáiwacali irípiná macái pichàini iyúwa.

36 Quéwa áibacaalí asiali íináidawa càmita cayába imáisanìacaalí mamáalàacata íduwa ucásàacawa bérerucáiná úa, uwàwacaalí ucásàacawa nacái, yásí cayábaca úaniri imàacacaalí ucásàacawa. Càmita namàni nàyaca nabáywawanáwa, níái icásèeyéicawa.

37 Quéwa áibacaalí idènìa íduwa, càmicaalí iwàwacutá ídu icásàacawa asiali yáapicha, càmicaalí nacái uwàwa ucásàacawa, úaniri nacái íináidacaalíwa càmílinápiná imàaca ucásàacawa yáapicha yái asiali, yá úaniri imànica iyaca cayábéeri wawàsi.

38 Iná cawinácaalí imàaquéerica íduwa icásàacawa imànica cayábéeri wawàsi. Quéwa cawinácaalí càmíirica imàaca ucásàacawa imànita nacái cayábéeri yáwanái.

39 Uái canìrìichúaca canáca yéewaná umàaca uíchawa unìriwa. Iwàwacutá uyamáacawa yáapicha idècunitàacá cáucani. Quéwa yéetácaalíwa uícha, yásí úalimáca udéca ucásàacawa àniwa yáapicha cawinácaalí asiali máinuírica uwàwéerica, quéwa iwàwacutá ucásàacawa abéeri yáapicha yeebáidéerica Jesucristo itàacái.

40 Quéwa nuínáidacawa casíimáinápiná cachàiníwanái uwàwa càmicaalí uedá unìripináwa àniwa. Càita nuínáidacawa, nuebáida nacái Espíritu Santo Dios néeséeri idéca iyúudàaca nuínáidáanáwa cài.

8

Los alimentos consagrados a los ídolos

1 Siùcade nucàlidacué piríni ìwali yái pisutéericuéra péemìawa núa ìwali pìasu cuyàluta irìcuwa: yái iinási áibanái inuérira iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo cuwáinái yéenáwaná icàaluíniná, càide iyúwa náwitáise iyáaná, níara áibanáica càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Pidécuéra píimaca cálíacáicasacué pía macáita. Cayábacué nuénánái, ipíchanácué cáimacáica piicáca píawawa píalíacái ìwalísewa. Cayába cachàiníwanái cáininácalícué piicáyacacawa, yéewanápinácué píwitáise idàwinàacawa Dios íwitáise iyú peebáidacaténácué itàacái tài íméeri iyú.

2 Cawinácaalí iyúunáidéerica yáalíacawa madécaná wawàsi ìwali, càmitàacá yáalíawa cayába càide iyúwa iwàwacutáaná yáalíacawa.

3 Quéwa cawinácaalí cáinináca iicáca Dios, yásí Dios yáalía iicáca yái wenàiwicaca, cayábaca Dios iicáca íwitáise nacái.

4 Pisutácatécué péemìawa núa asáisi cayábacaalícué piyáaca iinási nanuérira iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo icàaluíniná, níai cuwáinái yéenáwanáca. Càitacué núumaca pirí ìwali: Báisíta canéerica iwèni meedáni, canáca nacái ichàini yái ídoloca, cuwáisàiri yéenáwanáca meedáni chái èeri irìcu, canácainá áiba báisíri Dios lícha, abéerita yái Diosca.

5 Báisíta nàyaca madécaná demonio íiwacanánái cachàiníiyéi báawéeyéi íwitáise icuèyéica yàasu cálifa chènuníiséeri cáuli irìcubáa, chái èeri irìcu nacái èeri mìnánái yèeyéica lípidená cuwáinái (íimáanáca diosnái). Madécaná wenàiwica nàaca demonio icàaluíniná, wenàiwica icàlidéeyéica ìwali cuwáináicasa nía.

6 Quéwacué canáca walí áiba wèeripiná icàaluíniná lícha yái abéerita Wáaniri Diosca. Wáaniri Dios imànicaté macáita, ína wawàwa wàyaca càide iyúwa iwàwáaná. Iya nacái abéerita Wacuèriná, yái Wáiwacali Jesucristoca, yái idàbéeritaté macáita, àta wía nacái, Wáaniri Dios irípiná.

7 Quéwa càmitacué macái wéená náalía néemìaca cayába càiñacalí íimáaná yái tàacásica. Càmita cachàini náwitáise Dios ìwali càmicaináca náalía cayába. Níai wéenánái yéewánéeyéita yàaca ídolo cuwáisàiri yéenáwaná icàaluíniná ipíchawáiseté nawènúadaca náwitáisewa neebáidacaténá Jesucristo itàacái. Nayáacaalí nayáacaléwa áibanái yáapicha, nawènìacaalí iinási nacái yàcalé irìcu, yá náalíacawa áibanái nadéca nanúaca yái pírámica iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo icàaluíniná. Abénaméeyéi wéená iyáacaalí yái iinásica, yá nayúunáidaca càmita báisí Dios imàaca nayáacani. Quéwa nayáacani quéwanáta. Iná nadàbaca náináidacawa méetàculé Dios lícha, yá báawaca náwitáise ìwalíse yái namàníináca wawàsi náináidéerica Dios imáisanìaca namànica.

8 Báisíta càmita cayába Dios iicáca wía ìwalíse meedá yái wayéerica, ína càmita cayábawanáí Dios iicáca wía áiba wawàsi ìwalíse wayáacaalíni. Càita nacái càmita báawa Dios iicáca wía ìwalíse yái càmíirica wayáa.

9 Quéwacué éwita Dios imàcacáaníta piyáaca iinási áibanái inuérira iyúwa sacrificio ídolo cuwáisàiri yéenáwaná irí, càicáaníta iwàwacutácué piicá píchawa cayába ipíchanácué abéeri wéenásàiri càmíirica yeebáida tài íméeri iyú imànicá ibáyawanáwa iicácinácué piyáacani, yái iinásica.

10 Píacainá yáaliéricawa Dios imàacaca piyáaca yái iinásica, néese píawinacaalíwa piyáacaténá piyáacaléwa ídolo yàasu templo néré,

nawacùacataléca iinási nanuérímina iyúwa sacrificio ídolo irí, yá cawàwanáta abéeri wéená càmíiri yeebáida tài íméeri iyú iicáca pía néré, néese iwàlùacawa néré nacái iyácaténá yái iinásica, éwita ínáidacáanítawa càmita Dios iwàwa imànica cài.

¹¹ Pidéca píimaca pìwaliwa píalíanásawa madécaná, quéwa yái píalíacáica càmita iyúudàa péenásàiri yái càmíirica yeebáida tài íméeri iyú, néese pidéca pimànicia irí máiní báawéeri píalíacái iyúwa, yá cawàwanáta yéetápinácawa méetàuculé Dios íicha ibáyawaná yáapichawa, yái péenásàirica, éwitaté Cristo yéetácáanítawa nacái íchawalíná.

¹² Iná péewáidacaalícué péenánáiwa càmíiyéica yeebáida tài íméeri iyú namàníinápina áiba wawàsi náináidéerica ìwali càmíirica Dios iwàwa namànica, yá pimànicuéca piacawa pibáyawanáwa péenánái iríwa, Cristo irí nacái.

¹³ Iná yái nuyáanáca iinási imàacacaalí nuénásàiri imànica ibáyawanáwa nuyácalé ìwalíise, yásí cayába cachàiníwanái càmíinápina quirínama nuyáaca iinási, ipíchaná núalimáidaca nuicáwa nuénásàiriwa àta imànicataléta ibáyawanáwa.

9

Los derechos de un apóstol

¹ Ewita apóstolcáaníta núa, yái Dios ibànuèrica, càicáaníta càmita nuèpuníwa càide iyúwa isímáidáaná núa meedá, néese nuwàwaca nuyúudàaca áibanái. Básíta Dios imàacacaté núa apóstolpiná, iná canáca ichùuliéri núa chái èeri irícu. Nudéca nuicáca Wáiwacali Jesús. Píacué nacái yáasáidéeyéica apóstolca núa bàaluitécainá piwènúadacuéca píiwitáisewa Dios irípiná nuíbaidacaalíté Wáiwacali irípiná péewibàa, nucàlidáanápinaqué pirí iináwaná ìwali.

² Cawàwanáta áibanái càmita naicá núa càide iyúwa apóstol, yái Dios ibànuèrica, quéwa píalíacuéra báisíiri iyú apóstolca núa, bàaluitécainá piwènúadacuéca píiwitáisewa peebáidacaténá Wáiwacali itàacái, nucàlidacaalítécué pirí iináwaná ìwali. Càita Dios yáasáidacuéca pirí apóstolca núa.

³ Natàanícaalí báawéeri iyú nùwali, náimacaalí nacái càmitasa apóstolca núa, yásí cài númera nalíwa:

⁴ Dios ibànuacaté núa iyúwa apóstol nucàlidacaténá Wáiwacali iináwaná, iná Dios imàacaca nusutáca nuyáapináwa wenàiwicanáí íicha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

⁵ Dios imàaca nacái macái apóstol idènlaca ínuwa yeebáidéechúa Jesucristo itàacái, imàaca nacái apóstol itéca yáapichawa úa idècunitàacá yèepunícawa icàlidacaténá Dios itàacái, càide iyúwa áibanái apóstol namàníiná, nía nacái Wáiwacali yéenánái iméeréerináica, Pedro nacái. Iná nudènlacaalí nuínuwatá, yá cayábaca nutéca nüapichawa úatá.

⁶ Dios imàaca nacái Bernabé, núa nacái wayamáidaca wáibaidaca wacáapi iyúwa, wasutácaténácué píicha wayáapináwa idècunitàacá wacàlidaca pirícué Dios itàacái. Quéwa éwita Dios ibatàacáaníta wamànica cài, càicáaníta càmitaté wasutácué píicha wayáapináwa, néese wíata ipáyaidoténi.

⁷ Péemìacué comparación: Píalíacuéra úwináí càmita nawènìa nayáapináwa. Càita nacái wenàiwica ibànacaalí ibànacalewa abéyéeri uva yéetaná, càmita iwàwacutá ipáyaidotá iyácaténá yàasu uva iyacanáwa. Càita nacái abéeri icùacaalí áibanái ipíra ovejanái, canáca imáisaniéri lìraca leche yeedéerica ovejanái íicha. Càita nacái Dios imàacaca apóstolnái isutáca iyáapináwa wenàiwicanáí íicha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái Dios ibànuacáiná apóstolnái nàatalé.

8 Picácué pínáidawa núumáanáca càiri tàacáisi nuíwitáise iyúwa meedá, báaluitécainá Dios cài íimaca imàacacaalíté itàacáiwá profeta Moisés irí, Moisés icàlidacaténáté israelitanái iríni.

9 Càité Moisés itànàaca tàacáisi báaluité Dios inùmalícuíse: “Picácué pidacùa pacá inùma ituínási lícha idècunitàacá uíbaidaca pirí ubawàidaca ituínási, ùulùcaténá ituínási iwìralè, néese pimàacacué uyáacani idècunitàacá uíbaidaca uèpunícawa”, íimaca. Dios íimacaté cài walí wáalícaténáwa catúulécanáca iicáca pacá, quéwa iwàwacutácué wáalíacawa áiba wawàsi quiríta.

10 Dios íimacaté cài icàlidacaténá walí iwàwacutáanáca wayúudàaca wenàiwica iyúudèeyéica wía. Dios ichùulìcaté Moisés itànàanápináté yái tàacáisi wamànicaténá cayábéeri nalí cawinácalí yéewáidéeyéica wía Dios itàacái iyú. Péemìacué comparación: Asìali ichùnìacalí cálí nabàncatáipiná, yá iwàwacutá namàacaca yeedáca yàasupináwa quíiracaalí yái iyacanásica. Càita nacái cawinácalí yùuluèrica ituínási iwìralè, iwàwacutá namàacaca yeedáca yàasupináwa. Càita nacái wía yéewáidéeyéicuéca pía, Dios imàacaca wasutácuéca píicha wayáapináwa.

11 Wabàncatécué Dios itàacái piwàwalícu, íná cayábaca wasutácué píicha weedácaténá wàasupináwa, yái wayáapiná, wabàlepiná nacái, wayamáacatáipiná nacái chái èeri irícu.

12 Dios imàacacáiná áibanái yéewáidéeyéicuéca pía isutácuéca píichani, yá mání cachàiníwanáí Dios imàaca wasutácuéca píichani, wiacáináté idàbáanéeyéicaté icàlidacuéca pirí Jesucristo iináwaná. Quéwa, éwita Dios imàacacáaníta wasutácuéca píicha wayáapináwa, càicáaníta càmita cài wamànica. Néese wàidenìacaté wàuwichàanáwa wáibaidaca wawènìanápiná wayáawa ipíchanácué báawaca péemìaca Cristo itàacái ìwalíise yái wasutáanácuéca wayáapináwa píicha.

13 Píalíacuéwa naináwaná ìwali, cawinácalí íibaidéeyéica templo irícu. Needáca nayáawa templo irícuíse. Iimáanáca, cawinácalí inuéyéica pírái iyúwa sacrificio, needáca nalíwa iinási yéenáimi, macái pírái yéená nanuéríca neemácaténáni altar íinata.

14 Càita nacái Wáiwacali idéca ichùulìaca cayábáanápiná nàyaca náibaidacalé ìwaliwa namànírìca Dios irípiná, cawinácalí icàlidéeyéica yái tàacáisi cayábéerica, íná cayábaca nasutáca nayáapináwa wenàiwicanái lícha yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái. Yácata nawèni, níái icàlidéeyéica Dios itàacái.

15 Quéwa canácatáita cài numànité nùyacaalítécué píapicha, càmita nacái nutànàacué pirí cuyàluta siùca píacaténácué nulí wawàsi. ¡Mání casímáica nuwàwa nucàlidacué pirí Dios itàacái mawènìri iyú! ¡Cayába cachàiníwanái nulítáni nuétácalíwatá ipíchaná nuyamáidaca nucàlidaca Dios itàacái mawènìri iyú!

16 Càmita cachàini nuicá núawawa ìwalíise yái nucàlidáanáca Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi lícha. Néese nucàlidacani Cristo ichùulìacáiná núa. ¡Mání báawéeri yùuwichàacáisi yàanèeripináca nùwali càmicaalí nucàlida yái tàacáisica wenàiwicanái irí!

17 Iná nucàlidacaalíté yái tàacáisica nuíwitáise iyúwa meedátá, yá nuedácaté wenàiwicanái lícha nuwènipináwatá. Quéwa càmita nucàlidaci nuíwitáise iyúwa, néese Dioscata yái ichùulièrica nucàlidacani.

18 Yácata nuwèni yái: Casímáica nuwàwa nucàlidacáiná mawènìri iyúni yái tàacáisica íiméerica Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi lícha. Càita nucàlidaca mawènìri iyúni: Ewita Dios imàacacáaníta nusutácué píicha nuyáapináwa nucàlidacáinácué pirí itàacái, càicáaníta càmita cài nusutácuéca píichani.

19 Ewita càmicáaníta áibanái yàasu wenàiwica núa íibaídéerica mawèníri iyú, càicáaníta numàacaca núawawa càide iyúwa macái wenàiwicanái yàasu wenàiwica líbaídéerica mawèníri iyú nuyúudàanápiná áibanái wenàiwica manùbeyéi nawènúadáanápiná náwitáisewa Cristo irípiná.

20 Nùyacaalí judiónái yáapicha, yá nùyaca càide iyúwa náwitáise ìyáaná nuyúudàacaténá nawènúadaca náwitáisewa Cristo irípiná. Càita nacái numànica nùyacaalí náapicha níái càmíiyéica judío yeebáidéeyéica tàacáisi Dios imàquéericate profeta Moisés irí bàaluité; yá nùaca Dios icàaluíniná náapicha càide iyúwa náwitáise ìyáaná, yéewacaténá néemìaca nucàlidaca nalí Cristo iináwaná ìwali, éwitacué càmicáaníta iwàwacutá wamànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná wàacaténá Dios icàaluíniná, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái.

21 Càita nacái nùyacaalí náapicha níái càmíiyéica judío, càmíiyéica ìya Moisés yàasu tàacáisi ìwali, yá càmita numàni iyúwa wenàiwica imànírica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná, nuwàwacainá nuwènúadaca náwitáise Cristo irípiná. Quéwa éwita càmicáaníta numàni càide iyúwa wenàiwica ìyéerica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná, càicáaníta nuebáidaca mamáalàacata Dios itàacái càide iyúwa Cristo ichùulianá núa.

22 Nùyacaalí áibanái yáapicha càmíiyéica yeebáida tài íimeeri iyú, yá nuèpùa nùyaca càide iyúwa abéeri néená, nuicá nacái cámíetaquéeri iyú yái nánáidáanácawa, càmita nuicáaní naquíniná. Càita nùyaca náapicha nuyúudàacaténá neebáidaca Jesucristo itàacái cachàiníwaná. Iná núalimáidaca nùyaca abédanamata náapicha macái wenàiwica íwitáaná numànicaténá àta càinácalí núalimáanáta numànica nuyúudàacaténá abénaméyéi nawènúadaca náwitáisewa Cristo irípiná yéewacaténá iwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

23 Càita numànica yéewacaténá madécaná wenàiwica yéemìaca yái tàacáisi cayábéerica íméerica Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, nuwàwacainá nacái Dios imànica nulí cayábéeri náapicha níái yeebáidéeyéica Cristo.

24 Péemìacué comparación: Píalíacuéra ìwali yái napianíncawa carrera ìwali, yá macáita napianíncawa, quéwa abéerita yái imawèniadéerica áibanái yeedáca iríwa cawèníri. Càide iyúwa níái ipianíyécawa cachàiníri iyú carrera ìwali, càita nacái iwàwacutácué píbaidaca Dios irípiná cachàiníri iyú, píalimáidacué macái pichàini iyúwa pimànicaténá càide iyúwa ichùulianácué pía. Càicué pimàni peedácaténácué piríwa yái cawènírica Wáiwacali yèeripináca yàasu wenàiwicanái iríwa chènuniré.

25 Chái èeri irícu macáita iwàwéyéica isàiwicaca deporte needácaténá nalíwa cawèníri, néewáidacawa cachàiníri iyú yéewacaténá cachàinica nainá; namàacaca náichawa macái wawàsi imànírica báawéeri nainá irí. Yá néewáidacawa cachàiníri iyú needácaténá nalíwa abéeri corona, laurel ibáiná icàyuwaniná. Quéwa báináisíri corona yéepùaca chuìca ráunamáita, yá imáalàacawa, néese wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái wáibaidaca cachàiníri iyú Wáiwacali irípináwa weedácaténá walíwa áiba cawènírica càmírica imáalàawa iyéerica chènuniré.

26 Núacata càmíiri iyúwa matuíri ipianícalíwa éeruwaca, càmita nacái iyúwa áiba inúadáidéeri cáuli meedá. Néese núalíacawa càinácalí Wáiwacali iwàwáaná numànica, yá nuibaidaca cachàiníri iyú Wáiwacali irípiná.

27 Nucùaca núawawa, nuiná nacáwa cachàiníri iyú ipíchaná numànica nubáyawanáwa, ipíchaná nacái numànica áiba wawàsi càmírica iyúudàá áibanái, càmicáiná nuwàwa Wáiwacali imáisanlaca nuibaidáanápiná irí quirínama idécanáami nuéwáidaca áibanái.

10

Consejos contra la idolatría

1 Píacué nuénánáica, picácué piimáicha macái wàawirináimi israelitanáí namusúacatéwa profeta Moisés yáapicha Egipto yàasu cáli ícha. Néseté idècunitàacá nèepunícawa nàacawa manacúali yùucubàa càináwàiri, yáté Dios imàacaca manuíri acalée yàacawa napíchalépiná yásáidacaténáté alénácaalí iwàwacutá nàacawa. Macáita nèepunícatéwa acalée yáapíise, catámèeri irìcu ùuléeri ícha. Macáitaté nàacawa Moisés yáapicha, yá nachàbacatéwa chuíri cáli ínatabàa Mar Rojo yàasu manuíri úni ìwalìabàa.

2 Càité macáita abédanama namànicaté náiwitáisewa Moisés yáapicha namànicaténáté iyúwa Moisés ichùulìaná nía càide iyúwaté nadéca nacáicaalí nabautizácawa nèepunícainátéwa Moisés yáapicha acalée yáapíise, úni ìwalìabàa nacái.

3 Càité nacái macáita nayáacaté chènuníséeri yàacàsi Dios yèericaté nalí, yái pan nacáirica ípidenéericaté maná.

4 Macáita nacái nàiracaté úni Dios imàaquéericaté imusúacawa íba yèewíise. Yái Cristo yàacawéeridéericaté yèepunícawa nía, càicanide iyúwa cachàiníiri íba Cristo yàacáináté nacáuca.

5 Quéwaté báawaca Dios iicáca náiwitáise batéwa macáita, ínáté Dios inúaca nía, yá nachéecami icàlìacatéwa manacúali yùucubàa càináwàiri.

6 Càité nachàbacawa. Dios yùuwichàidacaté nía yéewáidacaténá wía ipíchaná wawàwaca báawéeri càide iyúwaté nawàwáaná báawéeri.

7 Iná picácué pìa ídolo cuwáinái yéenáwaná icàaluíniná càide iyúwaté abénaméeyéi nanúanáté pírái, nayáaca nacái iinási nàacaténá ídolo icàaluíniná. Càité profeta itànàaca Dios itàacái ímérera: “Níara wenàiwicaca náwinacatéwa nayácaténá iinási, yáté nàiraca nacái, néese namichàacatéwa nasàiwicacaténá náapichawáaca, yá naimáca náapichawáaca”, ímaca.

8 Píacué nuénánáí, picácué waimá áiba yáapicha càmíchúaca wáinusíwa, càmírica nacái wanìrisíwa, càide iyúwaté abénaméeyéi imànínáté. Yáté vein-titres mil namanùbaca néetácawa Dios inúacánáté nía nabáyawaná ìwalíise.

9 Picácué nacái wáalimáida waicáwa Cristo càide iyúwaté abénaméeyéi namàníináté nabáyawanáwa mamáalàacata néese Dios yùuwichàidacaté nía. Yáté néetácawa àapi iyú Dios ibànuèyéica nèewiré.

10 Picácué picuísá píchawa Dios càide iyúwaté abénaméeyéi nacuísáidacaté Dios, yáté Dios ibànuaca yàasu ángelwa inuérera wenàiwica, yá inúacaté nía.

11 Càité ichàbacawa. Dios yùuwichàidacaté wàawirináimi yéewáidacaténá wía ipíchaná wamànica càide iyúwa namàníináté. Néseté áibanái profeta natànàacaté Dios itàacái nàalàacaténá wía ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, wía iyéeyéica siùcade ipíchawáise èeri imáalàacawa.

12 Iná píináidacaalícuéwa cachàinica píiwitáise, cálíacáiri nacái, iwàwacutácué piicá píchawa cayába ipíchaná picaláacawa Dios ícha pimànicáichacué pibáyawanáwa.

13 Pidàbacaalícué piwàwaca pimànica pibáyawanáwa, néese piwàwalicué macái èeri mìnánáí nachàbacá càiri wawàsi yáalimáidéerica nía namàníinápina nabáyawanáwa. Quéwa cayábéeri Dios íwitáise, imànírica nacái machacàníri iyú càide iyúwa ímáaná, yá iyúudàapinácué píá ipíchaná pimànica pibáyawanáwa. Iná yéewa píalimácué manuíca píináidacawa piwàwawa Dios ìwali càmíinápina cué imàaca càulenéeri wawàsi yáalimáidaca píá cachàiníwanáí ícha yái píaliméericuéca píideníaca. Néese càulenéeri wawàsi yáalimáidacaalícué píá pimàníinápina pibáyawanáwa, yásí Dios iyúudàacué píawa yéewacaténá

pìidenàaca mamáalàacatani ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa. Càipiná Dios iyúudàapinácué píawa, Íná càmitacué iwàwacutá pimànica pibáyawanáwa.

14 Iná píacué nuénánai nuwàwéeyéica, picácué píacawéerida wenàiwica yèeyéica ídolo cuwainái yéenáwaná icàaluíniná. Pìyacué déeculé náicha caw-inácaalí imàníiyéica cài.

15 Núalíacawa cáiwitáisecuéca pía, Íná nutàanícué pirí nuwàwacáinácué pínáidacawa caalíacáiri iyú ìwali yái núuméericuéca pirí. Yásí píalíacuéwa báisícatani.

16 Macái imanùbaca wamànicaalí Santa Cena, yá wasutáca Dios íicha cayábacaténá imànica walí uva ituní, wàa nacái Dios irí ìwali cayábéeri, yácainá uva ituní íimáanáca càiicanide iyúwa Cristo íiraná imusuéricatéwa íicha cruz ìwali wáichawalíná. Macái imanùbaca wàiracaalí yái uva ituníca, yá wáasáidaca wàyaca abédanamata Cristo yáapicha, yéetácainátewa cruz ìwali wáichawalíná. Macái imanùbaca wayáacaalí wálimáwanama pan yéená wa-subériadéerica, yá wáasáidaca wàyaca abédanamata Cristo yáapicha, Cristo iiná yùuwichàacainátewa cruz ìwali wáichawalíná.

17 Ewita manùbeyéicáaníta wía, càiicáaníta macáita wayáaca abéeri pan yéená macáita wamanùbaca iyúwa. Càita wáasáidaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca wàyacainá abédanamata Cristo yáapicha, éwita manùbeyéicáaníta wía.

18 Piwàwalicué Dios ichùulìacaté Israel itaquénainámi bàaluité. Abédanamata namànica náiwitáisewa náapichawáaca nayáacaalíté iinási macáita namanùbaca iyúwa, yái píráimi nanuéricaté iyúwa sacrificio cáuri Dios irí.

19 Càmita núuma nàaca Dios icàaluíniná cawinácaalí inuéyéica pírái iyúwa sacrificio ídolo irí. Càmita báisí cárura yái ídolo cuwáisàiri yéenáwanáca, Íná canáca iwèni meedá. Yá nacái pírái iinámi neeméerica ídolo irí, càmírita cachàini áiba iinási íiwitáaná íicha.

20 Néese nuwàwacué píalíacawa nàwali níara áibanái yèeyéica ídolo icàaluíniná. Namàaca iinási iyúwa sacrificio ídolo irí, quéwa càmita nàa Dios icàaluíniná, néese nàaca demonio icàaluíniná. Iná càmitacué nuwàwa piyáaca náapichani idècunitàacá nàaca ídolo íimiétacaná fiesta irìcu, ipíchanácué piyaca abédanamata demonio yáapicha, náapicha nacái níara yèeyéica demonio icàaluíniná.

21 Càmitacué Dios imàaca píraca uva ituní Santa Cena yaalí Wáiwacali yàasu copa irìcuíse, píracaalícué nacái demonio yàasu copa irìcuíse. Càita nacái càmitacué Dios ibatàa piyáaca piyáacaléwa Santa Cenaca Wáiwacali yàasu mesa iwéré, piyáacaalícué piyáacaléwa nacái demonio yàasu mesa iwéré, aléera namànicataléca fiesta nadécanáami nanúaca pírái iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo cuwainái yéenáwaná icàaluíniná.

22 ¡Picácué wamàni cài ipíchanácué máiní báawaca Wáiwacali iicáca wáiwitáise! ¡Picácué wayúunáida cachàiníwanáica wía Wáiwacali íichawa! Canáca yéewaná wamànica irí càiiri báawéeri wawàsi.

La libertad y el amor cristiano

23 Abénaméeyéi nacàlidaca: “Càmicaalí Dios imáisanà wamànica áiba wawàsi, yásí cayábaca wamànica càinácaalí wawàsi wawàwéerica wamànica”, cài náimaca. Quéwa núumacué pirí, éwita Dios càmicáaníta imáisanà wamànica áiba wawàsi, càiicáaníta càmita macái wawàsi iyúudàa wía, áibanái nacái. Básíta Dios imàacaca wamànica càiide iyúwa wawàwáaná, càmicaalí báawa yái wawàwéerica wamànica, quéwa càmita macái wawàsi imàaca wáiwitáise idàwinàacawa Dios íiwitáise iyú weebáidacaténá itàacái tài íiméeri iyú, wayúudàacaténá nacái áibanái neebáidáanápináni.

24 Picácué wacutácáita wasíimáidáanápiná wíawawa meedá, néese wacutácué wayúudàacaténá áibanái nadàwinàidaca náiwitáisewa Dios íiwitáise iyú àta neebáidacataléta itàacái tài íméeri iyú.

25 Piyáacué macáita cawinácalí iinásica piwènièricuéra nawéndacataléca iinási; picácué pisutá péemìawa nía iwéndéeyéicani píalícaténácuéra asáisí áibanái inúacaalíté yái pírámica nàacaténá ídolo cuwainái yéenáwaná icàaluíniná, achúmacáichacué piwàwa ìwali. Dios imàacacué piyáacani íná piwènìacué matuíbanári iyúni.

26 Càmitacué iwàwacutá achúmaca piwàwa yàacàsi ìwali Wáiwacali yàasucáiná macái wawàsi èeri irìcuírica.

27 Néese áibacaalí càmíiri yeebáida Jesucristo itàacái, imáidacaalícué piyáaca piyáacaléwa yáapicha, piwàwacaalícué nacái piyáaca yáapicha, néese piyáacué macáita yàacàsi yèerikuéra piyáa. Picácué nacái pisutá péemìawa nía iinási ìwali píalícaténácuéra asáisí áibanái inúacaalíté yái pírámica iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo cuwainái yéenáwaná icàaluíniná, achúmacáichacué piwàwa.

28 Quéwa áibacaalícué cài yàalàaca pía: “Yái iinásica, nadéca nanúacani iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo cuwainái yéenáwaná icàaluíniná”, càicaalícué íima pirí, néese picácué piyáani pimànicáichacué báawéeri irí yái yàalèerikuéra pía ipíchaná iwènúadaca íiwitáisewa Dios íicha, càmicáiná yeebáida tài íméeri iyú néese iyúunáidaca Dios imáisanièrica wayáaca yái iinásica.

29-30 Abénaméeyéi càmitàacá neebáida tài íméeri iyú, íná machawàacaca náináidacawa. Cáaluca namànica wawàsi càmíiricué cáalu pimànicá, càmicáiná náalíawa cayába càide iyúwacué píalíanáwa. Nayúunáidaca báawáanápiná Dios iicáca nía yàacàsi ìwalíise. Quéwa cawàwanátacué piwàwa cài píimaca nulí: “Dios idéca imàacaca numànica càide iyúwa nuwàwáaná càmicaalí báawa yái nuwàwéerica numànica, íná canáca yéewaná áiba imáisanièca numànicaní achúmacáicha meedá iwàwa. Nudéca nùaca Dios irí cayábéeri yàacàsi ìwali, íná canáca yéewaná áiba itàaníca báawéeri iyú nùwali nuyáacalé ìwalíisewa”, càicué piwàwaca píimaca cawàwanáta.

31 Básíta, quéwa péemìacué nulí, nuénánai. Càinácaalícué wawàsi piyáaca, càinácaalícué wawàsi nacái pimànicá, pimànicué abéerita yái imàaquéerica áibanái iicáca Dios cáimiétaquéeri iyú.

32 Picácué pimàni wawàsi cài áibanáicaalícué iicá pimànicani yá nacaláacawa Dios íicha, yá namànica nabáywawanáwa, macáita cawinácalí nía, judíocá nía, càmíiyéicalí judío nía, nía nacái Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

33 Núa nacái, àta càinácaalí numànica, núalimáidaca nuyúudàaca macái wenàiwica íiwitáaná. Càmita nucutá numànicaténá abéerita yái isíimáidéeripináca núa, néese nucutáca numànicaténá yái iyúudèeripináca manùbéeyéi wenàiwica, yéewanápiná nawènúadaca náiwitáisewa Cristo irípiná iwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

11

Las mujeres en el culto

1 Piyacué nacái càide iyúwa nùyáaná càide iyúwa nacái Cristo iyáanáté.

2 Piacué nuénánáica, iyéeyéica Corinto iyacàlená irìcu, nadéca nacàlidacuéra nulí piináwaná ìwali. Cayábéeriquéi piwàwalínácuéra núa mamáalàacata, pimànicuéra nacái mamáalàacata càide iyúwa nucàlidáanátécué pirí tàacáisi.

3 Quéwa nuwàwacué píalíacawa áiba wawàsi: Càide iyúwa Dios ichùulìaná Cristo, yá Cristo yeebáidacá Dios itàacái, càita nacái Cristo ichùulìaca macái asianái yeebáidéeyéica itàacái; néese càide iyúwa Cristo ichùulìaná macái

asianái yeebáidéyéica itàacái, yá neebáidaca itàacái, càita nacái macái asianái idèniéyeica íinuwa iwàwacutá nachùulíaca náinuwa, yá iwàwacutá nacái inanái neebáidaca nàacawéeri itàacáiwa.

⁴ Asiali ibàlìacaalí íiwitawa idècunitàacá isutáca yáawawa Dios íicha, icàlida nacái tàacáisi Dios inùmalícuíse, càmita yàa Cristo íimiétacaná.

⁵ Quéwa càmicaalí inanái ibàlìa uíwitawa idècunitàacá usutáca Dios íicha, ucàlida nacái tàacáisi Dios inùmalícuíse, càmita ùa unìri íimiétacanáwa, néese càica úade iyúwa inanái nàuwisèechúaca íicha íwita ibáiná macáita.

⁶ Càmicaalí inanái ibàlìa uíwitawa, iwàwacutá udalúaca uíchawa uíwita ibáináwa. Quéwa báicalí udalúaca uíwita ibáináwa macáita, iwàwacutá ubàlìaca uíwitawa.

⁷ Iwàwacutá asiali càmita ibàlìa íiwitawa. Dios idàbacaté idàbáanéeri asiali quéechatécáwa iyúwa Dios iicácanáwa, íná iwàwacutá asianái yásaidaca cachàinírica Dios íwitáise. Quéwa iwàwacutá inanái yásaidaca cáimiétacanáca unìri.

⁸ Báluitécáiná Dios idàbacaalíté idàbáanéeri asiali, càmitaté Dios iwènúada inanái ibàlìa yáapi asiali iyú ùacawéeripiná, néese Dios yeedácaté asiali ibàlìa yáapi, yá iwènúadacaté yáapi inanái iyú asiali yàacawéetúapiná.

⁹ Càmitaté Dios imàni asiali inanái irípiná. Néese Dios imànicaté inanái asiali irípiná. Iná iwàwacutá inanái uebáidaca unìri itàacáiwa.

¹⁰ Dios imànicaté inanái asiali irípiná, íná iwàwacutá inanái ubàlìaca uíwitawa, ángelná iicácainá úa.

¹¹ Quéwa wía yeebáidéyéica Jesucristo itàacái, cainináca Dios iicáca wía abédanamata: Asianái càmita nàya isicúa canácalí inanái, càita nacái inanái càmita nàya isicúa canácalí asiali.

¹² Ewitaté Dios iwènúadacáaníta asiali ibàlìa yáapi idàbáanéechúa inanái iyú, asiali yàacawéetúapiná, càicáaníta siùcade asianái imusúaca iicá èeri inanái íicha. Quéwa Dios idàbacaté macáita, wía èeri mìnánáica.

¹³ ¿Cainásicué pínáidacawa? ¿Cayábasica inanái usutácalí Dios íicha càmicaalícáwa ubàlìa uíwitawa?

¹⁴ ¿Càmitasica macáita wáalíacawa cálacaalí asiali íwita ibáiná idàwinàacawa, yásí báawaca áibanái iicácani?

¹⁵ Quéwa cálacaalí inanái íwita ibáiná idàwinàacawa, yá casíimáica uicácani, úalíacaináwa Dios imàacaca ulí uíwita ibáiná uépùacaténá uíwitawa iyú.

¹⁶ Quéwa abénaméyéi péenácué iwàwacaalí itàaníca chàinisíiri iyú ìwali yáitacáisica, càmicainá nawàwa namànica càide iyúwa núumáanácué pirí, yá nùalàaca nía cachàiníri iyú namànínápiná iyúwa núumáaná. Wía apóstolca, macáita nacái Dios yàasu wenàiwicaca yeebáidéyéica Jesucristo itàacái, càmita wamàni càiri méetàuculéeri wawàsi, iyúwacué pimàníná.

Abusos en la Cena del Señor

¹⁷ Siùcade nutànàacué pirí áiba wawàsi ìwali, quéwacué càmita nùalimá núumaca cayábéeri piwali càmicanácué pimàni cayába. Macái imanùbaca piwacáidáyacacaalícuéwa, yá pimànicuéca báawéeri piríwáaca, càmitacué piyúudàayacawa.

¹⁸ Quéechacáwa nuwàwacué nutànàaca piríni iyúwa áibanái icàlidáanácué piináwaná ìwali. Cài náimaca: Piwacáidáyacacuécawa pimànicaténá culto, quéwa càmitacué abédanama pílitáise, íná piwènúadacuéca pílitáisewa píchawáaca. Batéwa nuínáidacawa báisícani yái náimáanácuéca piwali.

¹⁹ ¡Piwènúadacuéca pílitáisewa píchawáaca cachàinicainácué piicáca píawawa píchawáaca piwàwacainácué áibanái náináidacawa abéericatacué pía nái yeebáidéyéica Cristo itàacái báisíri iyú!

20 Piseríacuécawa píichawáaca, íná éwitacué pìwacáidáyacacáanítawa, càicáaníta càmitacué pimàni Santa Cena machacàníri iyú càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná.

21 Yàanàacáiná yàasu èericatái piyáacaténá piyáacaléwa píapichawáaca ipíchawáise pimànicuéca Santa Cena, yá ráunamáita piyáacuéca piyáacaléwa méetàcunamata píichawáaca, yái yàacàsi pitéerikuéca píapichawa. Néese áibanái catúulécanéeyéica yàanèeyéicué píamísewa canéeyéica irí yàacàsi natéeripiná, yá máapica nía, quéwa áibanái càasuýéi nacàmaca nàiracainá manuí uva ituní.

22 Píacué càasuýéica, ¿cánácué càmita piyáa piyáacaléwa picapèrìcutawa ipíchawáisecuéca píanàaca? ¿Cánácué báawa piicáca Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái? ¿Cánácué pibáiniada catúulécanéeyéi wenàiwica canéeyéica irí yàacàsi natéeripiná? Piyúunáidacuéca nucàlidáanápiná pirí pimànicuéca cayábéeri. ¡Cámírita! ¡Càmitacué pimàni cayábéeri!

La Cena del Señor

23 Báluité Wáiwacali yéewáidacaté núa càinácalí iwàwacutáaná wamànica yái Santa Cenaca. Càita nacái nuéwáidacatécué pía: Yátaté catáca, ipíchawáiseté Judas itéca úwinái Wáiwacali Jesús yàatalé náibàacaténáni, yá Wáiwacali yeedáca pan icáapi irìculéwa.

24 Néese idécanáamitén yàaca Dios irí cayábéeri pan ìwali, yá isubèriadacani. Yá íimaca: “Yácata nuiná yái, yéetéripinácuécawa píichawalíná ipíchanácué Dios yùuwichàidacuéca pía pibáyawaná ìwali. Piyáacuéni yái panca piwàwalíripinácué càinácalí nuétacawa píichawalíná”, íimaca yái Wáiwacalica.

25 Càité nacái idécanáamitén nayáaca nayáacaléwa, yá Jesús yeedáca copa icáapi irìculéwa, abéechúa copa idènièchúa irìcuwa uva ituní. Yá íimaca: “Yái uva itúnica, yácata nuíraná imusuéripinácuéca nuíchawa cruz ìwali pirípinácué, ipíchaná Dios yùuwichàidacuéca pía pibáyawaná ìwali. Yái uva itúnica yáasáidacuéca pirí báisiíricani yái wàlisài wawàsi Dios imànírica wenàiwicanái yáapicha iwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Macái imanùbaca pliracaalícuéni, piwàwalicué càinácalí nuétacawa píichawalíná”, íimacaté yái Wáiwacalica.

26 Iná nuénánái, piyáacáinácué yái panca, pìracáinácué nacái yái uva itúnica, íná píasáidacuéca píacawa áibanái irí càinácalíté iyú Wáiwacali yéetácwawa wáichawalíná cruz ìwali. Pimànicué cài àta Wáiwacali yàanàacataléta àniwa.

Cómo se debe tomar la Cena del Señor

27 Iná macái imanùbaca pimànicaaalícué Santa Cena, iwàwacutácué piwàwalica yái pan íimáanáca càicanide iyúwa Wáiwacali iiná, yá nacái uva ituní copa irìcuírica íimáanáca càicanide iyúwa Wáiwacali íiraná. Néese abéericalí péenácué càmita iyáa yái panca cámiétaquéeri iyú, ìira nacái yái uva itúnica, yá imànicia ibáyawanáwa Wáiwacali irí, càmicáiná iicá cámiétaquéeri iyú Wáiwacali iiná, íiraná nacái.

28 Iná ipíchawáise wayáaca pan, wàira nacái uva ituní copa irìcuíse, iwàwacutá wáináidacawa wáalimáwanama wawàwalícuísewa Dios iicápiná asásí iyacaalí áiba báawéeri wawàsi wamànírica iwàwacutéerica wacàlidaca wáichawa quéechacáwa Dios irí ipíchawáise wayáaca, wàiraca nacái yái Santa Cenaca.

29 Macái imanùbaca wayáacaalí yái panca, wàiracaalí nacái yái uva itúnica, iwàwacutá wawàwalica íimáanáca càicanide iyúwa Wáiwacali iiná, íiraná nacái, yéetácinátewa wáichawalíná cruz ìwali. Càmicaalí cài wáináidacawa, néese wáalimáidaca Dios yùuwichàidáanápiná wíawa.

30 Manùbeyéi péenácué nadéca namànica cài, íná cáuláicaca nía, machawàacaca nacái nía. Abénaméeyéi nadéca néetácwawa.

³¹ Quéwa wáináidacaalíwa wáalimáwanama wawàwalícuísewa cayába Dios iicápiná asáisí iyacaalí áiba wawàsi báawéeri wamànírica iwàwacutéerica wacàlidaca Wáichawa Dios irí, néese càmita iwàwacutá Wáiwacali yùuwichàidaca wía.

³² Quéwa Wáiwacali yùuwichàidacaalí wía, yá imànica cài yéewáidacaténá wía, wawènuadáanápiná wáiwitáisewa báawéeri íicha, ipíchaná Dios yúucaca wía infierno irìculé náapicha áibanái èeri mìnánai càmíiyéica yeebáida itàacái.

³³ Iná nuénánái, macái imanùbaca pìwacáidáyacacaalícuéwa piyáacaténá piyáacaléwa píapichawáaca, iwàwacutácué picùaca macáita pimanùbacanái yàanàaca.

³⁴ Mánícaalí máapica abéeri péenácué, néese iwàwacutá iyáaca iyáacaléwa icapée néenitawa, ipíchaná Dios yùuwichàidacuéca pía ìwalíse yái càmíinácuéwa piyáaca piyáacaléwa machacàníri iyú macáita pimanùbaca iyúwa, ipíchaná Dios yùuwichàidaca wenàiwica idèniyéica cayába yàacàsi nayáacainá nayáacaléwa cadénama ipíchawáise catúulécanéeyéi yàanàaca. Néeni, nùanàapinácaalícué nupáchiaca pía, yá nuchùnìaca áiba wawàsi, yái pisutéericuéca péemìawa núùwali pìasu cuyàluta irìcuwa.

12

Los dones espirituales

¹ Píacué nuénánáica, nuwàwacué nucàlidaca pirí áiba wawàsi píalícaténácuéwa ìwali yái chàinisica Espíritu Santo imàaquéerica walí wáalimáwanama, wáibaidacaténá Wáiwacali irípináwa.

² Píalíacuéwa cayába báaluité càmitacué peebáida Jesucristo itàacái, iná demónionái iméeràidacatécué pía iyúwa máiwitáiséeyéi píacaténáté madécaná ídolo icàaluíniná, níara cuwáinái yéenáiwana, càmíiyéica yáalimá itàaníca.

³ Báaluité càmitacué ídolo iyúudàa pía, iná siùcade nuwàwacué nucàlidaca piríni càinácaalícué píalímá píalíacawa asáisí wenàiwica itàanícaalí Espíritu Santo inùmalícuíse: Cawinácaalí itàaníyéica báawéeri iyú Jesús ìwali, náimacaalí nacái càmitasa Dios yái Jesúsca, yásí píalíacuéwa càmita natàaní Espíritu Santo ichàini iyú. Néese áibanácaalí íima: “Yái Wáiwacali Jesús, yácata Wacuèriná Dios”, càicaalí náima, yásí píalíacuéwa náimaca càiri tàacáisi Espíritu Santo ichàini iyú.

⁴ Càmita abédanama Espíritu Santo imàaca wáalimáwanama wachàini wáibaidacaténá Wáiwacali irípináwa. Quéwa abéerita yái Espíritu Santo imàaquéerica walí ichàiniwa, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

⁵ Càmita abédanama macáita yái wáibaidacaléca Wáiwacali irípiná, néese wadèniaca wáalimáwanama wáibaidacaléwa méetàucunamata wáichawáaca. Quéwa abéerita yái Wáiwacali ichùulièrica wáibaidáanápiná irí.

⁶ Wadèniaca chàinisi wáalimáwanama Dios imàaquéerica walí méetàucunamata wáichawáaca, wáibaidacaténá Wáiwacali irípináwa, quéwa abéerita yái Diosca ichàiniadéerica wía canánama, wamànícatacéná macáita yái iwàwéerica wamànica.

⁷ Dios idéca imàacaca macái wáalimáwanama chàinisi yáasáidéerica wadèniaca Espíritu Santo, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái yéewanápiná wayúudàayacacawa.

⁸ Espíritu Santo ichàiniadaca abénaméeyéi wéená yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái natàanícaténá cálíacáiri iyú nàalàcaténá áibanái. Néese Espíritu Santo ichàiniadaca áibanái wéená néewáidacaténáwa cachàiníri iyú nacàlidáanápiná Dios itàacái cayábéeri iyú áibanái irí.

⁹ Espíritu Santo ichàiniadaca nacái abénaméeyéi wéená manuícaténá náináidaca nawàwawa Dios ìwali neebáidacaténá tài íméeri iyú. Ichàiniadaca nacái abénaméeyéi nachùnìapiná cáuláiquéeyéi.

10 Espíritu Santo ichàiniadaca nacái áibanáí wéená namànínápiná wawàsi càmíiri wenàiwica idé imànica. Aibañáí wéená nacái Espíritu Santo ichàiniadaca nía nacàlidacaténá tàacáisi Dios inùmalícuíse. Espíritu Santo nacái imàacaca áibanáí wéená yáalíacawa càirínácaalí wenàiwica icàlidaca iyaca tàacáisi báisíri iyú Espíritu Santo inùmalícuíse, yá nacái càirínácaalí icàlidaca iyaca cachìwéeri tàacáisi demonio inùmalícuíse. Aibaalí nacái Espíritu Santo imàaca abénaméyéi wéená itàaníca áiba tàacáisi iyú càmírica èeri mìnánáí itàacáí. Espíritu Santo ichàiniada nacái áibanáí wéená yéewanápiná nacàlidaca walíni watàacái iyú càinácaalí úimáaná yái tàacáisica áibanáí icàlidéerica càmírica èeri mìnánáí itàacáí iyú.

11 Abéerita Espíritu Santo imàaquéerica walí chàinisi wáibaidacaténá Wáiwacali irípináwa. Yá Espíritu Santo iwacùaca walí chàinisi wáalimáwanama càide iyúwa iwàwáaná.

Todos pertenecemos a un solo cuerpo

12 Péemìacué comparación: Wainá idènìaca ìwalíiséeriwa madécaná: níái wacáapica, wacàwa nacái, wàabàli nacái, watuí nacái, wàuwi nacái, madécaná áiba ìwalíiséeri nacái. Quéwa éwita wainá idènìacáaníta ìwalíiséeriwa madécaná, càicáaníta abéericaní, yái waináca. Càica íimaca yái comparaciónca. Uwé, wíá yeebáidéeyéica Cristo itàacáí, càica wíade iyúwa Cristo iiná iyéerica chái èeri irícu. Càide iyúwa abéeri wenàiwica iiná idènìaná ìwalíiséeriwa madécaná, càita nacái iyaca madécaná wéená, madécaná wenàiwica íwitáaná nacái.

13 Càica wíade iyúwa abéeri wenàiwica iiná, yácainá Espíritu Santo abédanamata imànica wáiwitáise wáapichawáaca, macái wíá judíocaalí wíá, càita nacái càmíiyéica judíocaalí wíá, càita nacái áibanáí yàasu wenàiwicacaalí wíá, càita nacái yéepuníiyéicaalíwa máiwacalináwaca wíá. Càica wíade iyúwa abéeri wenàiwica iiná. Wabautizáanáwa iyú wáasáidaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca càide iyúwa abéeri wenàiwica iiná, iyacainá abéerita Espíritu Santo iwàluèricatéwa wawàwalículé macáita, wíá yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí.

14 Péemìacué comparación: Abéeri wenàiwica iiná càmita idènìa ìwalíiséeriwa abéerita, néese idènìaca ìwalíiséeriwa madécaná.

15 Cawàwanáta yàabàli íima: “Càmíircata núa icáapi, ína canéerica iwèni núa meedá, càmíircata iiná ìwalíiséeri”, cài íimaca cawàwanáta. Quéwa éwita cài íimaca, càicáaníta mamáalàacata iiná ìwalíiséericani.

16 Càita nacái yùuwicaalí cài íimaca: “Càmíircata núa ituí, ína canéerica iwèni núa meedá, càmíircata iiná ìwalíiséeri”, cài íimaca cawàwanáta. Quéwa éwita cài íimaca, càicáaníta mamáalàacata iiná ìwalíiséericani.

17 Iná ituícaalí macáita yái wainácatá, ¿càinásica wáalimá wéemìaca? Càita nacái yùuwicaalí macáita yái wainácatá, ¿càinásica wáalimá wamìaca pumèníri isàni?

18 Quéwa Dios idéca imàacaca macái wainá ìwalíiséeyéi alénácaalí iwàwa imàacaca níá.

19 Abéeri ìwalíiséericaalí yái waináca macáitatá, yá canáca wainá macáiritá.

20 Básíta, éwita wainá idènìacáaníta ìwalíiséeriwa madécaná, càicáaníta abéerita yái waináca.

21 Canáca yéewaná watuí íimaca wacáapi irí cài: “Càmita nuwàwacutá píá”; càita nacái canáca yéewaná wáiwita íimaca wàabàli irí: “Càmita nuwàwacutá píá”.

22 Néese yái wainá ìwalíiséeri waiquéerica iyúwa machawàaquéeri náicha canánama, yácata máiníiri wawàwacutáca.

23 Yá wainá ìwalíiséeri càmírica máiní cayábaca iicácanáwa, yáta wamànírica irí cayábéeri wáiyàanápiná ìwali cayába, cawèníri nacái. Yá nacái wainá

ìwalíiséeri báirica wamàacaca áibanái iicá, yáta iwàwacutéerica wamànica irí cáimiétaquéeri iyú cachàiníwanái, wáiyàanápiná ìwali ibàlepiná càiripináta.

²⁴ Quéwa wainá ìwalíiséeri cayábéerica iicácanáwa, càmita máiní iwàwacutá wàaca ímiétacaná, íná càmita wáiyàa ibàle. Càita Dios idéca ichùnlàca wainá wamànicaténá cáimiétaquéeri iyú cachàiníwanái irí yáti wainá ìwalíiséerica waiquéerica iyúwa càmíiri cachàini náicha canánama. Càita íimaca walí yáti comparaciónca, wáalíacaténáwa càica wíade iyúwa Cristo iiná iyéerica chái èeri irìcu.

²⁵ Dios imàacaca wàyaca càide iyúwa abéeri wenàiwica iiná yéewanápiná abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca, yéewanápiná nacái waicáyacacawa catúulécanéeri iyú, yéewacaténá nacái wamànica cayábéeri walíwáaca abédanamata, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

²⁶ Abéericaalí wéená yùuwichàacawa, yá achúmaca wawàwa macáita. Càita nacái namànicaalí cáimiétaquéeri iyú abéeri wéená irí, yásí casímáica wía macáita.

²⁷ Iná macáitacué pía, càicuéca píade iyúwa Cristo iiná iyéerica chái èeri irìcu, yá píacué canánama píalimáwanama abéeri Cristo iiná ìwalíiséerica pía, yáti Cristo iináca iyéerica chái èeri irìcu.

²⁸ Iná Dios iwàwaca wáibaidaca wáapichawáaca Wáiwacali irípináwa, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Quéechacáwa Wáiwacali ibànuaca abénáméeyéi wéená iyúwa apóstolnái, nèepunícaténáwa áibalé nacàlidacaténá Wáiwacali iináwaná ìwali, yéewanápiná áibanái iwènúadaca íwitáisewa Jesucristo irípiná; abénáméeyéi wéená yàanàaca apóstolnái yáamirícuà, níái profetaca icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalícuíse. Néese Dios imàacaca áibanái wéená yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Dios imàaca nacái áibanái imànicá yáti càmíirica wenàiwica idé imànicá; imàaca nacái abénáméeyéi ichùnlàca càuláiquéeyéi wenàiwica; imàaca nacái abénáméeyéi iyúudàaca áibanái; imàaca nacái abénáméeyéi wéená icùaca wenàiwica; imàaca nacái áibanái itàaníca áiba tàacáisi iyú càmíirica èeri mìnánái itàacái.

²⁹ Càmita apóstol macái wía, Wáiwacali ibànuèyéica wacàlidacaténá iináwaná ìwali. Càmita nacái profeta macái wía, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalícuíse. Càmita nacái macái wéewáida wenàiwica. Càmita nacái macái wamànica yáti càmíirica wenàiwica idé imànicá.

³⁰ Càita nacái càmita macái wadènìa Dios ichàini wachùnìanápiná càuláiquéeyéi. Càmita nacái macái watàaní áiba tàacáisi iyú càmíirica èeri mìnánái itàacái. Càmita nacái macái wáalíia wacàlidaca càinácalí ímáaná yáti tàacáisi càmíirica èeri mìnánái itàacái.

³¹ Pisutácué Dios lícha manuísíwata imàacáanápinácué pirí chàinisi máiníiri wamáapùaca náicha canánama, piyúudàacaténácué wía macáita, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Quéwa iyaca áiba wawàsi máiníiri cayábaca cachàiníwanái náicha canánama. Siùcade nuéwáidapinácué pía ìwali.

13

El amor

¹ Iyaca áiba wawàsi cayábéeri náicha canánama chàinisi. Yácata cáinináanáca waicáca áibanái wenàiwica. Nutàanícalí áiba èeri mìnánái itàacái iyú càmíricawaca nuéwáidawa ìwali, nutàanícalí nacái ángelnái itàacái iyú, quéwa càmicaalí cáininá nuicáca wenàiwica, yá canéerica iwèni meedá nutàacái càide iyúwa báawéeri sànnasi nanúadáidacaalí lata nacáiri, quirápieli nacái.

² Ewita nucàlidacaalí tàacáisi Dios inùmalícuíse, éwita nacái nútalaalí macái wawàsi ìwali Dios ibèericaté áibanái lícha; éwita nacái nuémìacaalí càinácalí

íimáaná macái íiwitáaná Dios yáalíacáica; éwita nacái manuícalí nuínáidaca nuwàwawa Dios ìwali tài íiméeri iyú nuedácaténá manuíri dúli yàalu íichawa áibacatalépiná, càicáaníta canéerica iwèni núa meedá, càmicaalí caininá nuicáca wenàiwica.

³ Ewita nuwacùacaalí macáita nùasuwa catúulécanéeyéi irí, éwita nacái numàacacaalí neemáca núa Dios ìwalíise càmicáiná numéyáawa nuebáidaca itàacái, càicáaníta canéerica iwèni núa meedá, càmicaalí caininá nuicáca wenàiwica.

⁴ Cawinácaalí caininéerica iicáca wenàiwica, yácata yáaliméerica ìidenìaca yùuwichàanáwa matuíbanáiri iyú áibanái imànicaalí irí báawéeri, càmíricata nacái calúa ráunamáita áibanái yáapicha. Iicáca áibanái ipualé iyúudàanápiná nía. Càmíricata nacái báawa iicáca íichawa áibanái nàasu cawèníiri ìwalíise. Càmíricata nacái canùmasée, càmicáiná cachàini iicáca yáawawa.

⁵ Cawinácaalí caininéerica iicáca wenàiwica, càmíricata caimacái iicáca yáawawa, càmírica nacái imàni áibanái irí báawéeri; càmírica nacái ichùullá áibanái cachàiníri iyú namànínápiná abérera càiide iyúwa iwàwáaná namànica. Ewita áibanái yáalimáidacáaníta iicáwani, càicáaníta càmita calúani, càmita nacái iwàwali mamáalàacata yái báawéerica áibanái imànírira irí, néese imàacaca iwàwawa íicha.

⁶ Càmita casíimái iicáca wenàiwica namànica nabáyawanáwa nàuwichàidacaténá áibanái, néese casíimáica iwàwa iicáca wenàiwicanái ìyaca machacàníri iyú.

⁷ Cawinácaalí caininéerica iicáca áibanái wenàiwica, càmíricata icháawàa naináwaná ìwali ráunamáita namànicaalí báawéeri, néese imàacaca iwàwawa nabáyawaná íicha; iicá nacái macáita wenàiwica iyúwa cayábéeyéipiná íiwitáise; ituýaa nacái nawènúadáanápiná náiwitáisewa namànicaténá cayábéeri; yá ìidenìaca macáita càiripináta matuíbanáiri iyú, éwita càulenácáaníta íichani.

⁸ Dios iwàwaca cainináca waicáca áibanái càiripináta chái èeri irìcu, áibaalípiná nacái idécanáami èeri imáalàacawa. Yá áibaalípiná càmíripináta iwàwacutá wenàiwica nacàlidaca tàacáisi Dios inùmalícuíse. Càmíripináta nacái natàaníca áiba tàacáisi iyú càmírica èeri mìnánai itàacái. Càmíripináta nacái iwàwacutá néewáidaca wenàiwica Dios yáalíacái ìwali.

⁹ Aibaalípiná Dios imàacapiná nachàbacawa wáicha macáita yái wawàsica, yácainá éwita Dios imàacacáaníta wáalíacawa siùcade, càicáaníta wáalfia yéenáta meedá. Dios imàacaca abénaméeyéi wéená nacàlidaca tàacáisi inùmalícuíse, quéwa náalimá nacàlidaca yéenáta meedá nacái.

¹⁰ Quéwa Cristo yàanàapinácaalí cachàiníri íiwitáise yáapichawa, icamalá irìcu nacáiwa icùacaténá macáita, yásí wáalíacawa macáita, yá nacái imáalàapinácawa yái càmíináca wáalíawa cayába siùcade.

¹¹ Péemìacué comparación: Sùmàicalité núa, yáté nutàaníca sùmài íiwitáise iyú, caité nacái nuínáidacawa iyúwa sùmài, quéwa idécanáamíté bérera núa, yáté numàacaca nuíchawéi sùmàináca nuíwítáise.

¹² Càita nacái wía, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái chái èeri irìcu. Siùcade càmita wáalíawa Dios ìwali cayába, quéwa áiba èeriwa, yásí wáalíacawa cayába. Siùcade wáalfia wéemìaca yéenáta meedá càinácalí íimáaná yái Dios yáalíacáica, càiide iyúwa waicácalí wíawawa samànéechúa inàni chapúaca irìculé, quéwa áiba èeriwa waicápiná Dios inàni amalawaca. Siùcade wáalíacawa yéenáta meedá Dios ìwali, quéwa áiba èeriwa wapíchalépinácawa, yásí wáalíacawa amalawaca Dios íiwitáise ìwali càiide iyúwa Dios yáalíanáwa wáiwitáise ìwali.

¹³ Càiide iyúwa núumáaná, macáita yái chàinisi Dios imàaquéerica walí wáibaidacaténá irípiná, áiba èeriwa Dios imàacapiná nachàbacawa wáicha. Quéwa càmíiyéipináta nachàbawa wáicha níái másiba wawàsica: yái weebáidáanáca

Jesucristo, yá nacái wáalíanácawa idéca iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yá nacái cáinináanáca waicáca áibanái. Níái másiba wawàsica canácatáita nachàbawa wáicha, quéwa cachàinica náicha canánama yái cáinináanáca waicáca áibanái.

14

El hablar en lenguas

¹ Píalimáidacué manuísíwata cáinináanápíná piicáca áibanái. Néese pituýàacué nacái Dios imàacáanápínácué pirí chàinisi píibaidacaténá Wáiwacali irípiná. Cayába cachàiníwanái pituýàacaalícué Dios imàacáanápíná pirí chàinisi picàlidáanápínácué tàacáisi Dios inùmalícuíse pimanùbacanáí itàacáí iyúwa, piyúudàacaténácué nía.

² Cài núumacuéca pirí yácainá áibacaalí itàaní áiba tàacáisi iyú càmíirica èeri mìnánái itàacáí, càmita iyúudàa nía yàasu tàacáisi iyúwa, néese itàanícáita Dios yáapicha, canácainá áibanái yáalíaná yéemìacani càinácalí íimáaná, éwita néemìacáaníta isàna. Espíritu Santo ichàiniadacani icàlidacaténá càiri tàacáisi ibàacanéeri wawàsi ìwali càmíirica èeri mìnánái itàacáí iyú, quéwa itàaníca tàacáisi càmíirica yáalía càinácalí íimáaná. Iná yái tàacáisi càmita iyúudàa áibanái.

³ Quéwa cawinácalí icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalícuíse pitàacáí iyúcué, yáta iyúudàacué pía yéewáidacainácué pía pidàwinàidacaténá píwitáisewa Dios íwitáise iyú cachàiníinápínácué píwitáise Dios ìwali. Yái icàlidéericoéca pirí tàacáisi Dios inùmalícuíse pitàacáí iyú, yáta imichàidacuéca píwitáise, ichàiniadacué nacái piwàwa peebáidacaténácué Dios tài íiméeri iyú.

⁴ Cawinácalí itàaníirica Dios yáapicha áiba tàacáisi iyú càmíirica èeri mìnánái itàacáí, yáta ichàiniadéerica íwitáisewa Dios ìwali. Quéwa cawinácalí icàlidéericoéca pirí tàacáisi Dios inùmalícuíse pitàacáí iyú, yáta iyúudàacué pía pidàwinàidacaténá píwitáisewa Dios íwitáise iyú cachàinicaténácué píwitáise Dios ìwali, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí.

⁵ Macáita péenácué idènìacaalí chàinisi itàanícaténá áiba tàacáisi iyú càmíirica èeri mìnánái itàacáí, yá cayábaca casíimáicáiná nuicáca yái pimànínácuéca cài. Quéwa cayába cachàiníwanái nuwàwa picàlidacaalícué tàacáisi Dios inùmalícuíse péenánái itàacáí iyúwa. Cayába cachàiníwanái yái picàlidáanácuéca tàacáisi Dios inùmalícuíse péenánái itàacáí iyúwa, íicha yái pitàaníinácuéca áiba tàacáisi iyú, càmicaalícawa nacái picàlidacué nalí càinácalí íimáaná yái tàacáisi picàlidéericoéca. Iwàwacutácué picàlidaca nalí natàacáí iyú, piyúudàacaténácué nadàwinàidaca náiwitáisewa Dios íwitáise iyú, cachàinicaténá náiwitáise Dios ìwali.

⁶ Iná nuénánái nupáchiacaalícué pía, yá nutàanícaalícué pirí áiba tàacáisi iyú càmíirica èeri mìnánái itàacáí, yá càmitacué píalía péemìaca càinácalí íimáaná nùasu tàacáisi. Numànicaalí cài, néese nùasu tàacáisi càmita iyúudàacué pía. Iná canéerica iwèni meedá pirícuéni, yái nùasu tàacáisisica. Quéwa nucàlidacaalícué piríni machacàníri iyú pitàacáí iyú, yái tàacáisi Dios imàaquéerica núalíaca ìwali, nucàlidacaalícué nacái pirí pitàacáí iyúni càinácalí íimáaná yái báisíri tàacáisisica, nucàlidacaalícué nacái pirí tàacáisi Dios inùmalícuíse pitàacáí iyú, nuéwáidacaalícué pía nacái Dios ìwali, yásí nùasu tàacáisi iyúudàacuéca pía, yéewanápinácué peebáidaca Dios itàacáí tài íiméeri iyú.

⁷ Péemìacué comparación: Napùlìacaalí flauta íwa nacáiri namànicaténá música, nanúacaalí arpa nacái, càmicaalí namàni música machacàníri iyú, néese áibanái càmita náalía néemìaca cawinácalí música íwitáanáquéi cài namànica.

8 Néeni, nucàlidacué pirí áiba comparación ùwicái ìwali: Aibacaalí ipùlia trompeta imáidacaténá úwinái, càmicaalí ipùlia amalawaca, néese càmita náalíawa iwàwacutáaná nachùnlaca nacáapisàiwa namànicaténá ùwicái.

9 Càitacué nacái pía: Càmicaalícué pitàaní pitàacáisi iyúwa péewáidacaténá wenàiwica amaléeri tàacáisi iyú náaliérica néemìaca càinácaalí íimáaná, néese càmitacué náalíá náemìaca pìasu tàacáisi. ¡Yái tàacáisi picàlidéericuéca nalí càmita iyúudàapiná nía!

10 Básííri iyúcata iyaca madécaná íiwitáaná èeri mìnánái itàacáí chái èeri irìcu. Nía nacái itàaníiyéica cài náalíaca náemìacani, natàacáicaináni.

11 Quéwa càmicaalí núalíá nuémìaca càinácaalí tàacáisi íimáaná áiba wenàiwica icàlidéerica nulí, yásí nuínáidacawa ìwali áiba cálí néeséericani nùasu cálí íicha. Càita nacái íináidacawa nùwali càmicáiná núalíá nuémìaca càinácaalí itàacáí íimáaná.

12 Càita nacái pitàanícaalícué áiba tàacáisi iyú, càmíirica èeri mìnánái itàacáí, yásí áibanái càmita nálimá néemìaca càinácaalí pìasu tàacáisi íimáaná, yá càmitacué piyúudàa nía. Iná piwàwacáinácué Dios imàacaca pirí chàinisi píibaidacaténácué irípiná cachàiníiri iyú, yá pituýàacué Dios imàacáanápinácué pirí chàinisi yéewacaténácué piyúudàaca wenàiwica manuísíwata yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí nadàwinàidacaténá náiwitáisewa Dios ìwali, neebáidacaténá itàacáí tài íimeéri iyú.

13 Iná cawinácaalí wenàiwica Dios imàaquéerica irí chàinisi itàanícaténá áiba tàacáisi iyú càmíirica èeri mìnánái itàacáí, iwàwacutá isutáca Dios íicha imàacáanápiná irí chàinisi icàlidacaténáni áibanái irí natàacáí iyúwa càinácaalí íimáaná yái tàacáisisa.

14 Càita nacái núa: Espíritu Santo imàacacaaalí nusutáca Dios íicha áiba tàacáisi iyú càmíirica èeri mìnánái itàacáí, yá nusutáca Dios íicha manuísíwata, quéwa càmita núalíawa càinácaalí nùasu tàacáisi íimáaná. Nutàanícaalí cài, yá càmita nudé nuyúudàaca wenàiwica nùasu tàacáisi iyúwa.

15 Iná nucàlida pirí càinácaalí numànínápináca: Nusutápiná Dios íicha áiba tàacáisi iyú càmíirica èeri mìnánái itàacáí, nucántàa nacái Dios irí tàacáisi iyú càmíirica èeri mìnánái itàacáí. Quéwa nusutápiná Dios íicha nacái wenàiwica itàacáí iyú, nucántàa nacái Dios irí wenàiwica itàacáí iyú.

16 Càita numànica yácáiná, wàacaalí cayábéeri Dios irí manuísíwata áiba tàacáisi iyú càmíirica èeri mìnánái itàacáí, néese níái áibanái yéemièyéica wasàna càmicaalí náalíawa néemìacani yái tàacáisisa, yá càmita yáalimá abédanama náiwitáise wáapicha iyúwa wàaná Dios irí cayábéeri, càmicáiná náalíá néemìacani, càinácaalí íimáaná yái wasutéerica.

17 Cawàwanáta wàaca cayábéeri Dios irí cayábéeri iyú, quéwa áibanái wenàiwica íiwitáise càmita idé idàwinàacawa Dios íiwitáise iyú, neebáidacaténá itàacáí tài íimeéri iyú, càmicáiná náalíá néemìaca càinácaalí wàasu tàacáisi íimáaná.

18 Nùaca Dios irí cayábéeri nutàanícaalí Dios yáapicha cachàiníwanáí píichacué canánama áiba tàacáisi iyú càmíirica èeri mìnánái itàacáí, idècunitàacá nuyaca nulínáamitawa méetàucuta áibanái íicha nusutácaténá nùawawa Dios íicha.

19 Quéwa culto irìcu, nuyacaalí áibanái yèewi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí, yásí cayába cachàiníwanáí nùumacaalí cinco namanùbaca palabra natàacáí iyú náaliérica néemìaca càinácaalí íimáaná nuéwáidacaténá nía íicha yái nùumáanáca diez mil namanùbaca palabra áiba tàacáisi iyú càmíirica náalíá néemìaca càinácaalí íimáaná.

20 Píacué nuénánáica, picácué píináidawá càiide iyúwa sùmài íináidáanáwa càmíiyéi yáalíawa cayába. Pìyacué càiide iyúwa sùmanái càmíiyéica yáalíawa

madécaná báawéeri ìwali. Quéwa píináidacuéwa cáalíacáiri iyú càide iyúwa báeyéi, píalíacaténácué péemìaca yái núuméericuéca pirí ìwali yái tàacáisi càmírica èeri mìnánái itàacáica.

21 Báluité profeta itàanàaca tàacáisi Dios inùmalícuíse. Dios íimacaté: “Nutàanípiná israelitanái yáapicha quéwa áiba cáli néeséeyéi itàacáí iyú. Nubànùapiná càmíyéi israelitanái nacàlidacaténá tàacáisi nunùmalícuíse israelitanái irí, quéwa éwita numànicáaníta cài, càicáaníta níái israelitaca càmita neebáidapiná nutàacáíwa”, íimaca Wacueriná Dios.

22 Iná watàanícaalí áiba tàacáisi iyú, càmírica èeri mìnánái itàacáí, yá càmita wáasáida Dios ichàini wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí, néese wáasáidaca Dios ichàini áibanái irí càmíyéica yeebáida Jesucristo ìwali. Quéwa wacàlidacaalí tàacáisi Dios inùmalícuíse watàacáí iyúwa, yá càmita wáasáida Dios ichàini áibanái irí càmíyéica yeebáida Jesucristo itàacáí, néese wáasáidaca Dios ichàini wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí.

23 Néese culto irícu, piacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí, macáicaalícué pitàaníca áiba tàacáisi iyú càmírica èeri mìnánái itàacáí iyú, yá cawàwanáta áiba wenàiwica iwàlùacawa càmírica yáalíawa ìwali yái pimànínácuéca, áiba nacái càmíri yeebáida Jesucristo itàacáí. Yásí néemìacuéca pisàna, yá náináidacawa máiwitáiséeyéicuéca pía macáita.

24 Quéwa macáicaalícué picàlida tàacáisi Dios imàaquéerica pirí pitàacáí iyúwa, yá nacái áibacaalí wenàiwica iwàlùawa càmírica yáalíawa ìwali yái pimànínácuéca, áiba nacái càmírica yeebáida Jesucristo itàacáí, yásí nawàwalica nadéca namànica nabáyawanáwa, náalíacainá néemìaca macáita yái picàlidéericuéca, natàacáí iyúcaináni.

25 Iná néemìacaináni, yá náalíacawa Dios iicáca náiwitáise, iyúwa náináidáanáwa nawàwalícuísewa ibàacanéeri iyú áibanái íicha. Yásí nabàlùacawa nàulu ipùata iyúwa nàacaténá Dios icàaluíniná, nàacaténá nacái irí cayábéeri. Yá nacàlidapinácué piináwaná ìwali nacái Dios iyáanácué píapicha báisíiri iyú.

Haganlo todo decentemente y con orden

26 Uwé, piacué nuénánáica, macái imanùbaca pimànicaalícué culto, abénaméeyéi péenácué icàntàapiná salmos nàacaténá Dios irí cayábéeri, abénaméeyéi péenácué nacái yéewáida wenàiwica Dios itàacáí iyú, áibanái péenácué nacái icàlidaca tàacáisi Dios imàaquéerica náalíacawa, áibanái péenácué itàaníca áiba tàacáisi iyú, càmírica èeri mìnánái itàacáí, áibanái péenácué nacái icàlidaca càinácaalí íimáaná yái tàacáisica. Quéwa, piicácué píichawa cayába yéewanápiná macáita yái pimànírericuéca culto irícu iyúudàaca wenàiwica nadàwinàidacaténá náiwitáisewa Dios íiwitáise iyú neebáidáanápiná Dios tài íméri iyú, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí.

27 Natàanícaalí culto irícu áiba tàacáisi iyú càmírica èeri mìnánái itàacáí, pimàcacué pucháiba itàaníca, áibacaalí ìya, néese pimàcacué másiba wenàiwica itàaníca abéerinamata. Iwàwacutá nacái áiba iyaca néré píapichacué icàlidacaténácué pirí càinácaalí íimáaná, yái tàacáisi nacàlidéerica.

28 Quéwa canácaalí áiba icàlidéeripinácué pitàacáí iyúni, càinácaalí íimáaná yái tàacáisi áibanái iwàwéerica icàlidaca, iwàwacutá masànaca níá culto irícu, ipíchaná natàaníca áiba tàacáisi iyú. Iwàwacutá natàaníca Dios yáapicha nàyacaalí nalínáamitawa méetàucuta áibanái íicha.

29 Càita nacái nàyacaalí abénaméeyéi péenácué icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalícuíse, pimàcacué pucháibata itàaníca, áibacaalí ìya, néese pimàcacué másiba wenàiwica itàaníca abéerinamata. Iwàwacutá áibanái yéemìacani yái nacàlidéerica, náináidacaténáwa cáalíacáiri iyú ìwali, yéewanápiná náalíacawa asáisí báisícaalí natàaníca Dios inùmalícuíse.

³⁰ Quéwa Dios imàacacaalí tàacáisi áiba wenàiwica irí yáawinéericawa néré, yásí yái idàbáanéeri wenàiwicaca iwàwacutá yáawinacawa imàacacaténá áiba icàlidaca nacái nalíni.

³¹ Càita píacué macáita icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalìcuíse, píalimácué picàlidacan abéerinamata yéewanápiná macáita néemìaca càinácaalí tàacáisi Dios imàaquéerica píalíacawa, nachàiniadacaténá nawàwawa.

³² Cawinácaalí icàlidaca tàacáisi Dios inùmalìcuíse náalimá masànaca namànica níawawa iyacaalí áiba iwàwéerica icàlidaca tàacáisi Dios imàaquéerica irí.

³³ Càita iwàwacutácué pimànica culto càmicáiná Dios ibatàa macáita nacàlidaca tàacáisi macáita namanùbaca iyúwa, néese imàaca natàaníca abéerinamata. Càmita iwàwa wamànica culto canéerica iwèni iyúwa máiwitáiséeyéi. Iwàwacutácué pimànica nacái càide iyúwa macáita Dios yàasu wenàiwica imànníná, níara áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwcáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca.

³⁴ Iná iwàwacutá masànaca inanái culto irìcu. Canáca yéewaná inanái itàaníca culto irìcu. Néese iwàwacutá nàaca nàacawéeri íimiétacanáwa, neebáida nacái itàacái, càide iyúwa Dios itàacái ímáaná profeta Moisés itànèericaté.

³⁵ Néeni, inanái nawàwacaalí náalíacawa wawàsi iwalí, iwàwacutá nasutáca néemìawa nàacawéeriwa nacapèe néenitawa, báawacáiná inanái itàaníca culto irìcu.

³⁶ Piwàwalicué Dios itàacái càmírica píapicha idàbatéwa. Càmitacué nacái pía abéta yeebáidani. Iná iwàwacutácué peebáidaca càide iyúwa Dios itàacái ímáaná.

³⁷ Básícaalícué píalimá picàlidaca Dios itàacái wenàiwicanáí irí, càita nacái básícaalícué Espíritu Santo imàacacaté pirí chàinisi cálíacácaténácué pía, yásí píalíacuéwa Wáiwacali ichùulìacaté nutànanápinácué pirí yái tàacáisica. Iná iwàwacutácué peebáidacaní.

³⁸ Quéwa nàyacaalí abénaméeyéi càmíiyéica iicá nùasu tàacáisi iyúwa Wáiwacali itàacái, picácué péemìa nalí, càmicáiná natàaní básíiri iyú Dios inùmalìcuíse.

³⁹ Iná nuénánáí, pituýàacué Dios imàacáanápinácué pirí chàinisi picàlidacaténá tàacáisi inùmalìcuíse. Picácué píamisanìa áibanái itàaníca áiba tàacáisi iyú càmírica èeri mìnánáí itàacái.

⁴⁰ Quéwa iwàwacutácué pimànica macáita machacàníri iyú culto irìcu, pimàcacué wenàiwica icàlidaca tàacáisi abéerinamata, áiba itàaní áiba yáamíise.

15

La resurrección de Cristo

¹ Siùcade píacué nuénánáica, nuwàwacué nucàlidacuéca pirí àniwa piwàwalicaténáni yái tàacáisica nucàlidéericatécué pirí, yái tàacáisi ímáerica Cristo iwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Yácata tàacáisi peebáidéericatécué, siùca nacáide peebáidacuéca píyacani tài ímáeri iyú.

² Yásí Cristo iwasàacué píawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha peebáidacaalícué mamáalàacata yái tàacáisi nucàlidéericatécué pirí, básícaalícué peebáidacaté Cristo itàacái.

³ Quéechaté nucàlidacuéca pirí yái tàacáisi cachàiníri náicha canánama càide iyúwaté Cristo yéewáidáaná núa. Nucàlidacatécué pirí Cristo yéetácatéwa wáichawalíná ipíchaná Dios yùuwichàidaca wíá wabáyawaná iwalísewa càide iyúwa Dios itàacái ímáaná profetanáí itànèericaté.

⁴ Nucàlidacatécué pirí nacái nabàllacaté Cristo càliculì irìculé, quéwa imichàacatéwa yéetácaisi íicha másiba èeri irìcu càide iyúwaté ímáaná nacái Dios itàacái profetanáí itànèericaté.

5 Nucàlidacatécué pirí nacái Cristo imàcacaté yáawawa Pedro iicácani, néese imàcacaté yáawawa naicácani,níái doce namanùbaca apóstolca, Cristo ibànuèyéicaté nacàlidacaténá itàacái.

6 Néeseté Cristo imàcacaca yáawawa naicácani, áibanái quinientos ichàbanúiséyéica yeebáidéeyéica itàacái. Yá batéwa macáita néená ìyaca siùcade nutànàacaalícawa yái cuyàlutaca, quéwa abénaméyéi néená nadéca néetácawa.

7 Néeseté Cristo imàcacaca yáawawa iméeréeri iicácani, yái Santiagoca, néeseté macáita apóstolnái naicácaté Cristo nacái.

8 Néeseté idécanáami imàcacaca yáawawa macái áibanái iicácani, yáté átata imàcacaca nacái yáawawa nuicácani. Iná nuicáca núawawa càiride iyúwa sùmài càmíricáwa imusúawa yàasu èeri irìcuwa, mánícaináté náamíiseca Wáiwacali imáidaca núa ibànuacaténá núa iyúwa apóstol.

9 Núacata càmíri cachàini náicha canánama níái apóstolca, Wáiwacali ibànuèyéica nacàlidacaténá iináwaná. Canácaté yéewaná núumaca nùwaliwa apóstolca núa nupiadáidacáináté Dios yàasu wenàiwica, nùuwichàidacaténáté nía, níái yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái.

10 Quéwa Dios idéca imànica nulí cayábéeri mawèníri iyú imáidáanápináté núa yéewanápináté apóstolca núa, éwita nùuwichàidacáanítaté yàasu wenàiwica manuísíwata. Yá càmita caná iwèni yái imáidáanáca núa, nuibaidacáiná irípiná cachàiníwanái macái áibanái apóstol íicha. Quéwa càmita cài numànica nuchàini iyúwa, néese Dios yái imàníirica nulí cayábéeri mawèníri iyú, yácata iyúudèerica núa.

11 Quéwa éwita wáibaidacáanítá Dios irípiná, níái áibanái apóstol, núa nacái, càicáanítá ìyaca áiba wawàsi cachàiníri wáicha canánama, yácata yái tàacáisi wacàlidéericuéca pirí, yái tàacáisi peebáidéericatécué nacái.

La resurrección de los muertos

12 Wadéca wacàlidacuéca pirí Cristo imichàacatéwa yéetácáisi íicha, quéwa abénaméyéi píenácué náimaca càmitasa wenàiwicanái imichàawa yéetácáisi íicha. Báawéeriquéi nacàlidáanáca càiri cachìwéeri tàacáisi.

13 Càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íichatá, néese iwàwacutá nacái wáimaca càmitaté báisí Cristo imichàacawatá.

14 Néese, càmicaalíté báisí Cristo imichàawatá, yá canéerica iwènitáni yái tàacáisisca wacàlidéerica. Yá nacái canéerica iwèni meedáni yái peebáidáanáca Jesucristo itàacáitá.

15 Quéwa ìyaca áiba wawàsi báawéeri yáwanái: Càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íichatá, néese àta wíá apóstolca wadéca wacàlidaca wachìwawa Dios iwalitá, wacàlidacáiná Dios imichàidacaté Cristo yéetácáisi íicha. Quéwa càmicaalípiná Dios imichàida yéetéeyéimiwatá, néese iwàwacutá wacàlidaca càmitaté Dios imichàida Cristotá.

16 Yácainá càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawatá, néese càmitaté báisí nacái Cristo imichàawatá.

17 Càmicaalí Cristo imichàacatéwa yéetácáisi íichatá, néese iwàwacutá canéerica iwèni meedátáni yái peebáidáanácuéca Cristo itàacái, yá piyuacuéca mamáalàacata pibáywawaná yáapichawatá.

18 Càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íichatá, néese áibanái yeebáidéeyéimicaté Cristo itàacái ipíchawáiseté néetácawa nadéca náucacawa Dios íichatá.

19 Wadéca wawènúadaca wáiwitáisewa íicha macáita yái èeri irìcuírica, weebáidáanápiná Cristo itàacái wacùanápiná cayábéeri èerica yàanèeripináca, wáalíacaináwa wamichàanápináwa yéetácáisi íicha. Iná càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íichatá, yá wadéca weebáidaca

cachìwéeri tàacáisítá, iwàwacutá nacái áibanái iicáca wía càiyéide iyúwa yùuwichèeyéiwa catúulécanéeri iyú cachàini áibanái íicha canánama.

20 ¡Quéwa Cristo idéca imichàacawa yéetácáisi íicha báisíri iyú! Yácata yái idàbáanéericate imichàacawa yéetácáisi íicha càmíripiná quirínama yéetácawa àniwa. Càita nacái yácata Cristo idàbáanéerica wamanùbacanái yéenáca, wía manùbéeyéica imichèeyéipinácawa yéetácáisi íicha càide iyúwa bànacalé imusúacaalíwa cáli irícuíse wenàiwica yeedácaténá iyacaná manùba.

21 Bàaluité wàawirimi Adán, yái idàbáanéericate wenàiwica, imànicaté ibáyawanáwa, Ínáté yéetácáisi iwàlùacatéwa irículé èeriquéi. Néese Cristo imànicaté cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná, Íná yéewa idéca iwàlùacawa aléi èeri irículé yái wamichàanápínácawa yéetácáisi íicha.

22 Macáita wía Adán itaquénánimí wéetápínácawa wadènìacáiná wàawirimi Adán íwitáise cabáywánanéeriwa. Càide iyúwa macáita wía wadènianá abéeri wàawirimi, yái Adánca, càita nacái wía iyéeyéica abédanamata Cristo yáapicha wamichàapinácawa yéetácáisi íicha wadènìacáiná wacáuca wàlisàiwa càmíri imáalàawa.

23 Quéwa Dios idéca ínáidacawa imàacáanápíná wamichàacawa yéetácáisi íicha Cristo yáamíise: Quéechatécáwa Cristo imichàacatéwa càide iyúwa idàbáanéeri needáca iyacanásica nabànacale íichawa. Néese Cristo yàanàapiná àniwa, yásí macáita wamichàapinácawa, wía yàasu wenàiwicaca.

24 Néese èeri imáalàacaalípináwa, yásí Cristo imáalàida nachàini, macái èeri mìnánái icuérinánáica, demonio íiwacanánái nacái. Néese idécanáami Cristo imànicá macáita càide iyúwa Dios ichùullanáni, yásí Cristo yèepùadapiná macáita Yániri Dios iríwa àniwa, Dios icùacaténá macáita.

25 Iwàwacutácainá Cristo icùaca macáita siùcásede idècunitàacá Dios imawènìadaca macáita Cristo yùuwidenái.

26 Yái wàuwíde namáalàidáanáca canánama, yácata yái yéetácáisica; yá Dios imawènìadéeripiná, imáalàidapiná nacái yéetácáisi, iwasàapinácaalí wía yéetácáisi íicha.

27 Dios idéca imàacaca Cristo icùaca macáita, Íná yéewa wáalíaca iyaca abéerita càmírica Cristo ichùullà, yái Yániricawa yái Diosca.

28 Aibaalípiná idécanáami Dios imawènìadaca macáita Cristo yùuwidenái, néese Cristo, yái Dios Iirica, imàacapiná yáawawa Dios irí, imànicaténá càiripináta càide iyúwa Dios ichùullaná, yái imàaqueericate Cristo icùaca macáita. Yásí Dios icùa macáita càiripináta, macáita yái iyéerica.

29 Néese abénaméeyéi péenácué nadéca neebáidaca Jesucristo itàacái, nawàwacáiná nadènìaca nacáucawa càmíri imáalàawa áiba èeriwa néenánáimi yáapichawa, níara yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái. Yá nadéca nabautizáacawa náasáidacaténá náyáanápíná àniwa néenánáimi yáapichawa áiba èeriwa. Quéwa càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íichatá, néese canéerica iwèni meedátáni, yái wenàiwicanái ibautizáanácawa nàwaliná.

30 Néeni càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íichatá, néese canéerica iwènitáni wèepunícaalíwa wacàlidacaténá Jesucristo iináwaná ìwali áibalé nawàwacataléca nanúaca wía macái èeri imanùbaca.

31 Básíta nuénánái, áibanái iwàwaca inúaca núa macái èeri imanùbaca; càita nacái básíta máiní casíimáica nuicácuéa pía peebáidacainácué Wáiwacali Jesucristo itàacái.

32 Chá nacái Efeso iyacàlená irícu nawàwacaté nanúaca núa, níái áibanái càmíiyéica yeebáida, caluéyéi cuwèesi nacáiyéi íwitáise, iwàwéeyéicaté imàdáidaca nuèwi. Quéwa càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íichatá, yá canéerica iwèni meedátáni yái nùuwichàanácawa Wáiwacali

irípiná. Piicácué píichawa cawinácaalí càmíiyéica yeebáida yéetéeyéimiwa imichàanápináwa, náimacáiná càiri cachìwéeri tàacáisi: “Wàacué wayáaca wayáacaléwa cadénama, wàira nacái manuí, tawichacáná wéetápinácawa, néese canáca wía, canáca nacái yùuwichàidéeripiná wíawa wabáyawaná ìwalíise”, náimaca.

³³ Picácué pimàaca nachìwáidaca pía, néese piacuéwa náicha, càide iyúwa áiba tàacáisi íimáaná cáalíacáiri iyú: “Wamàacacaalí báawéeyéi íiwitáise yàacawéeridaca wía, yásí namáalàidaca wáicha wáiwitáise cayábéeri”, íimaca.

³⁴ Piwènúadacué píiwitáisewa báawéeri íicha píináidacaténácuéwa caiwitáiséeri iyú càide iyúwacué iwàwacutáaná piyaca machacàníiri iyú; yá picácué pimàni quirínama pibáyawanáwa. Cài núumacué pirí báicaténácué pía, núalíacáináwa abénaméeyéicué pèewi càmitàacáwa náalía Dios ìwali báisíri iyú.

Cómo resucitarán los muertos

³⁵ Abénaméeyéi péenácué càmita neebáida yéetéeyéimiwa imichàanápináwa yéetácaisi íicha, íná namànica naquínwiwa ìwali, yá náimaca: “Càmita náalimá nacáucàacawa, níái yéetéeyéimicawa. ¿Càirínásica chéecáisi íiwitáaná iyú námusúapináwa càliculí irícuíse?” cài náimaca naicáaníca.

³⁶ ¡Natàanícaita máiwitáiséeri iyú meedá! Péemìacué comparación: Wabànacaalí bàncalé íimi cálí irículé, néese bàncalé íimi iwàwacutá iyaca càride iyúwa yéetéerimiwa yéewanápiná iyaca yái bàncaléca.

³⁷ Yái íimi wabànéerica, càmíirita íimi yái imusuéricawa cálí irícuíse. Wabànacáita bàncalé íimi, cawàwanáta trigo ituíná íimi, càmicaalí áiba bàncalé íimi nacái.

³⁸ Yái ibaquéerica Dios yàa iicácanáwa càide iyúwa Dios iwàwáaná. Macái bàncalé íimi íiwitáaná, Dios idéca imàacaca idènlàca bàncalé iicácanáwa càide iyúwa Dios iwàwáaná.

³⁹ Càita nacái iinási càmita abédanamani. Wía èeri mìnánáica wadènìaca waináwa áiba íiwitáanáta. Cuwèesinái nadènìa nacái naináwa áibata. Cuìpìra iiná, áiba íiwitáanáta nacái. Cubái iiná, áiba íiwitáanáta nacái.

⁴⁰ Càita nacái níara iyéeyéica chènuniré nadènìaca naináwa áibata íicha yái naináca macáita níái iyéeyéica chái èeri irícu. Quéwa chènuníséeyéi áibata nadènìa cayábéeri naicácanáwa èeri irícuíyéi íicha, yácainá chènuníséeyéi iináca icànaca mèlumèluíri iyú.

⁴¹ Càita nacái níái iyéeyéica capíraléeri cálí iinata. Nadènìaca nacamaláwa áibata. Néese èeri udènìaca ucamaaláwa áibata. Néese quéeri udènìaca ucamaaláwa áibata. Néese dùlupùta nadènìaca nacamaláwa áibata. Níá nacái dùlupùtaca nadènìaca nacamaláwa méétàucunamata náichawáaca. Càita íimaca comparaciónca.

⁴² Càipiná nacái namichàacawa níái yéetéeyéimicawa. Idécanáami nabàliaca wainámi cálí irículé, yá wainámi ibadápinácawa, quéwa wainá imichèeripinácawa yéetácaisi íicha, càmíirita yéewa ibadácwaa.

⁴³ Yá nabàliaca wainámi càliculí irículé, chéecáisi báawéeri iicácanáwa, néese wainá icáuquèeripinácawa icànapiná mèlumèluíri iyú, cayábéeri iicácanáwa. Nabàliaca wainámi machawàaqueéri néese cachàinipinácani yái waináca imichèeripinácawa càliculí íicha.

⁴⁴ Nabàliaca wainámi, chái èeri irícuírica, néese wainá chènuníséeri imichàapinácawa, iyacainá wainá èeri irícuíri, càita nacái iyaca wainá chènuníséeri.

⁴⁵ Càité profeta itànàaca Dios itàacái bàaluité: “Idécanáamitè Dios imànica wàawirimí Adán iiná, yái idàbáanéericate wenàiwicaca, yátè Dios cáucaté imànica Adán iyacaténáté chái èeri irícu iyúwa èeri mìnali”, íimaca yái Dios itàacáica. Quéwa máníi cachàinica Cristo íiwitáise Adán íicha, yácainá

idécanáamíté Cristo yéetácawa, yátē imichàacatéwa yéetácáisi íicha yàacaténá wacáuca càmíiri imáalàawa.

46 Siúca càmita wadènìa chènuníséeri iicácanáwa idècunitàacá wàyaca chái èeri irìcu. Wadènìaca èeri irìcuíri iicácanáwa quéechacáwa, néesepiná wadènìaca chènuníséeri iicácanáwa.

47 Dios imànicaté cáli ichùmalé wàawirimi Adán iyú, yái asìali idàbáanéerimica. Yátē èeri mìnalicaní, yái Adánca. Néeseté Cristo yàanàaca, yátē chènuníséericani.

48 Wía iyéeyéica chái èeri irìcu, wadènìaca waináwa chái èeri irìcuírica càide iyúwaté yái asìali iiná Dios idàbéericate cáli ichùmalé íicha asìalipiná, yái wàawirimi Adánca. Néese, weebáidacaalí Cristo itàacái wàyacaténá chènuniré, yásí wadènìapiná waináwa chènuníséeri càide iyúwa Cristo iyáaná, yái chènuníséerica.

49 Càide iyúwacué wadènìaná iicácanáwa yái wàawirimi Adán Dios idàbéericate cáli ichùmalé íicha asìalipiná, càita nacái wadènìapiná iicácanáwa yái Cristo yàanèericate chènuníise.

50 Píacué nuénánáica, nuwàwacué nucàlidaca pirí áiba wawàsi: Yái wainá idènièrica íiranáwa chái èeri irìcu càmíripiná yéewa iwàlùacawa Dios iyacàle irìculé Dios icùacataléca macáita, wainá imáalàacáináwa áiba èeriwa. Iná càmita yálimá iwàlùacawa néré càmicatalépináca imáalàawa.

51 Quéwacué nuwàwa píalíacawa áiba wawàsi Dios ibéericate wenàiwicanái íicha, quéwa siúcade imàacaca wáalíacawa. Wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmita wéetápináwa canánama, quéwa Dios iwènúadapiná wíawa macáita wàlisánácaténá waicácanáwa.

52 Wéemìapiná trompeta isàna, yái trompeta namáalàidáanáca canánama, yásí abéerìcuíseta Dios iwàlisàidapiná waináwa ráunamáita càide iyúwa bàli iimacaalí watui. Yácainá wéemìapiná trompeta isàna, yásí namichàacawa càliculi irìcuíse macái yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái. Namichàapináca waináwa yéetácáisi íicha nainá wàlisài yáapichawa, càmíiyéipiná yéepùa yéetácawa quirínama. Yásí wíaca nacái cáuyéica Dios iwènúadapiná wíawa wàlisánácaténá waicácanáwa.

53 Yácainá wainá èeri irìcuírica càmita yéewa iyaca càiripináta, iná iwàwacutá Dios iwàlisàidaca wainá wadènìacaténá waináwa wàlisài càmíiri imáalàawa.

54 Néese idécanáami Dios iwàlisàidaca wainá, wadènìacaténá waináwa wàlisài càmíiri imáalàawa, yásí wàyapiná càiwade iyúwaté profetanáit àanáaté Dios itàacái bàaluité. Náimaca: "Yái yéetácáisi idéca imáalàacawa. Dios idéca imáalàidaca wáichani, yái wàuwídeca yéetácáisica.

55 Pía yéetácáisi, càmita quirínama yéewa pimawènìadaca wíawa. Pía càliculi, càmita quirínama yéewa piuwichàidaca wíawa, canácainá quirínama píwi", càipiná wáimaca.

56 Yái wabáyawanáca iyaca càide iyúwa yéetácáisi íiwica, yácainá wabáyawaná iwalíise, iwàwacutácaté wéetáanápináca waináwa wàlisài càmíiri imáalàawa, yásí wàyapiná càiwade iyúwaté profeta Moisés irí càicanide iyúwa idéca nacáicaalí yàaca wabáyawaná ichàini, wíacainá wáalíacaalítéwa càinácaalí wawàsi Dios imáisanièri wamànica, néese máiníté cachàiníwanáí wawàwaca wamànica wabáyawanáwa.

57 Quéwa Wáiwacali Jesucristo yéetácatéwa wáichawalíná, iná idéca iwasàaca wíawa yái wéetáanápináca waináwa wàlisài càmíiri imáalàawa, yásí wàyapiná càiwade iyúwaté profeta Moisés irí càicanide iyúwa idéca nacáicaalí yàaca wabáyawaná ichàini, wíacainá wáalíacaalítéwa càinácaalí wawàsi Dios imáisanièri wamànica, néese máiníté cachàiníwanáí wawàwaca wamànica wabáyawanáwa. ¡Iná wàacué Dios irí cayábéeri!

58 Iná píacué nuénánáica cáininéeyéica nuicáca, cachàinicué píwitáise, píbaidacué mamáalàacata Wáiwacali irípiná cachàiníwanáí, píalíacáinácuéwa cawèníricani, yái píbaidéeriuéca Wáiwacali ichàini iyú.

16

La colecta para los hermanos

¹ Siùcade nucàlidacué pirí ìwali yái ofrenda pìwacáidéeripinácuéca pibànùacaténácué plata iyúwa ofrenda catúlécanéeyéi irí, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Pìwacáidacué ofrenda càide iyúwa nucàlidánáté nalí áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca Galacia yàasu cálí íinatéeyéica iyaca.

² Domingo imanùbaca semana ìwali, macáitacué pía canánama iwàwacutácué pìwacáidaca yéená yái plata peedéericuéca piríwa. Yá picùacué méetàucutani. Iná nùanàapinácaalí néré, càmitacué iwàwacutá pimichàidaca plata picùacaalícué méetàucutani semana imanùbaca.

³ Néese nùanàapinácaalí néré, yásí nubànùaca wenàiwica natécaténá plata Jerusalén iyacàlená nérépiná, cawinácaalí wenàiwica peedéeyéicuéca pèewlisewa natécaténá pìasu ofrenda néré. Yá nubànùapiná náapicha cuyàluta nalí níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iyéeyéica Jerusalén iyacàlená irícu, natàidacaténá nía cayába níái péenácuéca pibànuèyéipinácuéca néré.

⁴ Nuínáidacaalíwa cayábaca nùacaalíwa nacái, yásí nàacawa nùapicha.

Planes de viaje de Pablo

⁵ Nùapinácuéwa pìatalé, yá iwàwacutá nuchàbaca Macedonia yàasu cálí néenibàa. Nudécanáami nuchàbacawa néenibàa, yá nùanàapinácué pìyacàle néréwa Corinto iyacàlená néré.

⁶ Cawàwanàtacué nupáchiaca píawa achúma èerita, càmicaalí cài, yá nùyapinácué píapichawa unìabépinama. Néese píalimápinácué piyúudàaca núa nùwacáidacaténá wawàsi numàluwepináwa alénácaalí iwàwacutápiná nùacawa.

⁷ Càmitacué nuwàwa nupáchiaca pía maléená èeri meedá, néese nuwàwacuéca nùyaca píapicha madécaná èeri Wáiwacali imàacacaalícué nùyaca píapicha.

⁸ Quéwa nuyamáapinácawa chái Efeso iyacàlená irícu àta judiónái imànicatalépináta nàasu cultowa íipidenéerica Pentecostés.

⁹ Nuwàwa nuyamáacawa quirítàacáwa chái, nàyacáiná madécaná wenàiwica iwàwéeyéica yéemìaca Jesucristo iináwaná ìwali, íná nuíbaidacáwaca chái Wáiwacali irípiná, éwita nàyacáaníta nacái madécaná wàuwideca, càmíiyéica iwàwa nuéwáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú.

¹⁰ Timoteo yàanàacaalícué pìatalé, pitàidacué cayábani casímáicaténá iwàwa píapichacuéwa. Pimànicué irí cayábéeri íbaidacáiná Wáiwacali irípiná càide iyúwa núa.

¹¹ Iná piicácué píichawa cayába ipíchaná abéeri péenácué caná iwèni iicáca Timoteo. Néese piyúudàacué Timoteo yàasu àyapu ìwali yàanápináwa matuíbanáiri iyú nùatalé, nucùacáiná yàanàaca náapicha níara áibanái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

¹² Néeni, nudéca nusutáca wawàsi manuísíwata wéenásàiri Apolos íicha yàanápinácué ipáchiaca pía áibanái wéenánái yáapicha. Quéwa siùca càmitàacáwa iwàwa yàacawa. Néesecáwa ipáchiapinácué píawa idèníacatáita wawàsi.

Saludos finales

¹³ Piicácué píichawa cayába. Peebáidacué Jesucristo itàacái tài íiméeri iyú mamáalàacata. Picácué cáalu pía, néese píináidacuéwa cáwitáiséeri iyú càide iyúwa béeyéi asìanái.

¹⁴ Macáita yái pimàníricuéca, pimànicué cáininéeri iyúni, piyúudàacaténácué áibanái.

15 Siùcade píacué nuénánáica, píalíacué naináwaná ìwali níara Estéfanas yéenánáica iyéeyéicuéca píapicha. Níacata idàbáanéeyéicaté yeebáidaca Jesucristo itàacái Acaya yàasu cáli íinata. Yá nadéca namàacaca níawawa Dios irí nayúudàcaténácué pía, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

16 Nuwàwacué pimànica càide iyúwa nàalàanácué pía, níái Estéfanas yéenánáica, cawinácaalí nacái inacáiyéica iyúudèeyéica wenàiwica, íibaídéeyéica nacái Wáiwacali irípiná.

17 Casíimáica nuwàwa níacáiná áibanái péenácué nadéca nàanàaca nùatalé, níái Estéfanas, Fortunato nacái, Acaico nacái. Nadéca namànica nulí cayábéeri càmíiricué píalimá pimànica canácainácué pía nùapicha.

18 Nadéca nachàiniadacuéca piwàwa, nuwàwa nacái. Iwàwacutácué piicáca cáimiétaquéeri iyú macái wenàiwica iyéeyéica càide iyúwa nàyáaná.

19 Nawàwalicué pía níái ìwacáidáyaquéeyéicawa yácalé imanùbaca chái Asia yàasu cáli íinata, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Yái Aquila, úái nacái yàacawéetúaca Prisca nawàwalicué pía manuísíwata Wáiwacali íipidená ìwali, náapicha macáita ìwacáidáyaquéeyéicawa nacapée irícu namànicaténá culto.

20 Macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái chái nawàwalicué pía. Pitàidáyacacuéwa cayábéeri iyú.

21 Núa Pablo nutànàacué pirí yái achúméríina tàacáisica nucáapi iyúwa nuwàwalicainácué pía.

22 Aibanáicaalí càmita cáininá iicáca Wáiwacali Jesucristo, Dios yùuwichàidapiná níawa. ¡Pía, Wáiwacali, pìawa sísaara caquialéta!

23 Nusutácué Wáiwacali Jesucristo lícha pirípinácué imàniinápinácué pirí cayábéeri mawèníri iyú.

24 Nuwàwalicué pía manuísíwata cáininácainá nuicácuéca pía Cristo Jesús ìwalíise.

2 CORINTIOS

Saludo

¹ Núa Pablo, Jesucristo imáidéericté yàasu apóstolcaténá núa ibànùacaténá núa càide iyúwa Dios iwàwáaná. Núa Pablo, Timoteo yáapicha, yái wéenásàiri yeebáidéerica Jesucristo itàacái, wawàwalicué pía. Nubànùacué pirí cuyàluta, píacué Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwacáidáyaquéeyéicawa Corinto iyacàlená irìcu, píacué nacái Dios yàasu wenàiwica iyéeyéica macái Acaya yàasu cáli ínata.

² Nusutácué Wáaniri Dios íicha pirípinacué, Wáiwacali Jesucristo nacái namàníinápíncué pirí cayábéeri mawèníri iyú, namàcacáanápíncué nacái piyaca matuíbanáiri iyú.

Sufrimientos de Pablo

³ Wàacué cayábéeri Dios irí, yái Wáiwacali Jesucristo Icuériná Diosca, Yáaniri nacái, yácainá yái Diosca, yácata Wáaniri iiquéerica watúulécaná, ichàiniadéerica nacái wáiwitáise macái èerita achúmacaalí wawàwa.

⁴ Macái imanùbaca wàuwichàacaalíwa, yásí Dios ichàiniadaca wawàwa yéewacaténá wáalimá wachàiniadaca áibanái iwàwa, cawinácalí yùuwichèeyéicawa. Yá wachàiniadaca nawàwa càide iyúwa Dios ichàiniadáaná wawàwa.

⁵ Wáalimá wachàiniadaca áibanái iwàwa yácainá éwita iwàwacutácáaníta wàuwichàacawa manuísíwata Cristo irípiná weebáidacainá itàacái, càicáaníta Cristo ichàiniadaca wawàwa manuísíwata nacái yéewacaténá wàideníaca wàuwichàanáwa.

⁶ Siùcade wía apóstolca wàuwichàacawa wacàlidacainácué pirí Jesucristo iináwaná iwali yéewacaténácué ichàiniadaca piwàwa, iwasàacaténácué pía nacái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Quéwa Dios idéca ichàiniadaca wawàwa, wía apóstolca, yéewacaténá wachàiniadacuéca piwàwa, píalíacaténácué nacáiwa Dios iyúudàanápíncué piùdeníaca piùwicheànáwa piùwicheàapinácalíwa càide iyúwa wàuwichàanáwa Cristo irípiná weebáidacainá itàacái.

⁷ Manuíca wáináidacawa wawàwawa piwalicué píalimáanápíncué piùdeníaca piùwicheànáwa Cristo irípiná, wáalíacaináwa càide iyúwa piùwicheàanácuéwa wáapicha Cristo irípiná, càita nacái Dios ichàiniadacué piwàwa siùcade càide iyúwa ichàiniadáaná wawàwa.

⁸ Píacué wéenánáica, wawàwacuéca piwàwalica wàuwichàacatéwa manuísíwata Asia yàasu cáli ínata. Máiñcaináté càulenéerica yái wàuwichàanáca, yáté càmita wáalimá wàideníaca quirínamani wachàini iyúwa. Yáté wayúunáidaca wéetáanápíncatéwa néré.

⁹ Wía apóstolca waicácaté wíawawa càide iyúwa nacháawèyeí nanuéyéipináca. Quéwa cayábacaté walíni yái wàuwichàanáca, wéewáidacainátéwa càmíñapiná wáibàa wawàwawa wachàini iwéréwa, néese Dios iwérépiná wáibàaca wawàwawa yái Dios icáucàidéerica wenàiwica yéetácáisi íicha.

¹⁰ Dios iwasàacaté wía íicha yái wéetáanápíncatéwa máiní báawéeri iyú, wía apóstolca. Iwasàaca nacái wía mamáalàacata siùcade. Manuíca wáináidacawa wawàwawa Dios iwali iwasàanápíncuá wíawa madécaná yàawiría.

¹¹ Quéwa iwàwacutácué piyúudàaca wía pisutácué Dios íicha walípiná. Manùbéeyéicalí isutá Dios íicha walípiná, yásí manùbéeyéí nàapiná nacái Dios irí cayábéeri icùacainá wía cayábéeri iyú.

Por qué no fue Pablo a Corinto

12 Iyaca áiba wawàsi isíimáidéerica wawàwa, wía apóstolca, yái wáalíanácawa wawàwalícuísewa wadéca wàyaca masaquéeri wáiwitáise yáapichawa chái èeri irìcu machìwéeri iyú nacái Dios iicá, yá máiní cài wàyacaté wàyacaalítécué píapicha. Càmitaté cài wàyaca wáalfacái iyúwa, néese Dios imànicaté walí cayábéeri mawènìri iyú iyúudàacaté wía wàyáanápínaté cài pèewibàa.

13-14 Macái wàasu cuyàluta irìcu watànèericuéra pirí, wacàlidacué piríni machacàníiri iyú, machìwéeri iyú nacái, piléecaténácué péemìawani màulenéeri iyú càinácaalí íimáaná. Nuwàwacué macáita manuíca píináidaca piwàwawa nùwali, càiide iyúwa batéwa macáitacué píináidáanáwa nùwali siùcade. Càitacué nuwàwawa píináidacawa yéewanápíná casíimáica wawàwa macáita. Yáalimápinácué casíimáica piwàwa wàwali, wía apóstolca, ìwalíise yái wéewáidáanácatécué pía, càiide iyúwa yáalimáanápíná casíimáica wawàwa píwalicué néenialípiná Wáiwacali Jesúus yàanàacaalí àniwa.

15 Manuícatacua nuwàwawa píwalicué, casíimánácué pía núapicha, ína quéechatécáwa nuínáidacatéwa nupáchianápínácué pía pucháibàawiria nuyúudàacaténácué pía.

16 Quéechatécáwa nuwàwacatécué nupáchiaaca pía nuèpunícaalítéwa Macedonia yàasu cálí nérépiná. Nuwàwacaté nacái nupáchiaacuéra pía àniwa nuèpùacaalítéwa Macedonia yàasu cálí néese. Càité nuwàwacatécué piyúudàaca núa nùanápinatéwa Judea yàasu cálí nérépiná.

17 Néese càmitaté nùa píatalécué càiide iyúwaté nucàlidáanácué piríni. Quéwa picácué píináidawa càmitaté nuínáidawa cámiéetacanéeri iyú. Picácué píináidawa nutàaníca càiide iyúwa èeri mìnali pucháibéeri íwitáise, íiméerica “báisíta” inùma iyúwa quéwa íináidacáitawa iwàwalícuísewa “càmita”.

18 ¡Càmírita pucháiba íwitáise nùaqué! Dios yáalíacawa watànánácuéra pirí báisíri iyú, caita nacái càmitacué wáima pirí “báisíta” wáináidacaalíwa wawàwalícuísewa “càmita”.

19 Núa Pablo, yá nacái Silvano, áibaalí íipidenéeri Silas, yá nacái Timoteo, wadéca wacàlidacuéra pirí Cristo Jesúus iináwaná ìwali, yái Dios Iirica. Càmita pucháibéeri íwitáise yái Cristo Jesúscia. Cristo càmita íima “báisíta” íináidacaalíwa iwàwalícuísewa “càmita”, néese yái Cristo càiicanide iyúwa Dios yàasu tàacáisis íiméerica “báisíta”, Cristo icàlidacáiná macáita báisíri iyú, imàni nacái càiide iyúwa íimáaná.

20 Cristo idéca imànicá macáita càiide iyúwaté Dios icàlidáanáté ìwali. Iná macái imanùbaca wàacaalí Dios irí cayábéeri, yá wáimaca “Amén”, Cristo Jesúus ìwalíise, íimáanáca “báisíta”, weebáidacáiná Cristo Jesúus itàacái.

21 Yái Diosca, yácata ichainiadéerica wía apóstolca, píacué nacái ipíchaná wawènúadaca wáiwitáisewa Cristo íicha. Dios idéca ibàlùadaca wía yàasunáipináwa, wáibaidáanápíná irí.

22 Dios idéca ibànùaca Espíritu Santo wawàwalículé, ína yéewa wáalíacawa báisíri iyúcani Dios yàasunáica wía, wáalíaca nacáiwa Dios imàníinápíná walí macáita yái cayábéerica icàlidéericate walí ìwali.

23 Quéwa évitaté nucàlidacáanítacué pirí nùanàanápínaté piyacàle Corinto néré nupáchiaacaténácué pía, càiacaníta càmitaté nùawa néré. Siùcade nuwàwaca nucàlidacuéra piríni cáná yéewaná càmitaté nùawa néré. Nucàlidacuéra piríni Dios yéemìapiná: Càmitaté nuwàwa nùuwichàidacuéra pía cachàiníri iyú píbáyawana íwalíisewa ipíchanácué máiní achúmaca piwàwa nùwalíise. Inátē nuínáidacawa cawàwanáta cayábáwanái pirícuéni càmicaalípinaté nùawa píatalé ráunamáita.

24 Wía apóstolca, wáalíacawa peebáidacuéra Jesucristo itàacái tài íiméeri iyú, ína càmita wawàwa wachùullacuéra pía cachàiníri iyú peebáidáanápínácué

càide iyúwa iwàwacutáanácué peebáidaca. Néese wawàwacáitacué wayúudàaca pía casíimáicaténácué piwàwa.

2

1 Inátē nuínáidacawa càmíinápinátécué nupáchia pía caquialéta àniwa ipíchanácué máiní achúmaca piwàwa báawanama. Nùacaalítewa piatalécué ipíchawáiseté piwènúadaca píiwitáisewa pibáyawaná íichawatá, yá iwàwacutácaté nùuwichàidacuéca pía cachàiníri iyútá.

2 Mánícaalícué achúmaca numànica piwàwa, néese càmitacué yéewa wasíimáidáyacacawa.

3 Inátē càmitacué nupáchia pía, néeseté nubànùacuéra pirí cuyàluta, pichùnlacaténácué wawàsi ipíchawáise nùanàaca piatalécué, càmicainátē nuwàwa nùacawa néré achúmacaténá nuwàwa pìwalicué, yácainá nuwàwacué casíimáica pimànica nuwàwa. Manuicaté nuínáidacawa nuwàwawa nacái pìwalicué casíimáinápinátē piicáca nùacawa piatalé casíimáiri iyú.

4 Bálalitέ nutànàacuéra pirí yáara quéechéeri cuyàluta nùalàacaténácué pía cachàiníri iyú, néeseté máiní achúmaca nuínáidáanícawa nuwàwawa. Catúulécanáca numànicate nuwàwawa manuísíwata àta nuicháanícataléta. Quéwa càmitaté nutànàacuéra pirí cuyàluta achúmáanápinácué piwàwa, néese nutànàacaténácué pirí yáara cuyàluta píalíacaténácuéra máiní cáinináca nuicácuéca pía manuísíwata.

Perdón para el que había ofendido a Pablo

5 Yái imàníricaté ibáyawanáwa piatalécué, achúmacaté imànicuéra piwàwa canánama. Càita nacái achúmacaté imànicuéra nuwàwa. Quéwa siùcade càmita nuwàwa nucháawàaca iináwaná ìwali mamáalàacata cachàiníri iyú, néese nuwàwaca numàacaca nuwàwawa ibáyawaná íicha, yùuwichàacáinátewa manuísíwata.

6 Batéwa macáitacué pidéca piúcaca píchawani, íná idéca yùuwichàacawa ibáyawaná ichùulìacawa. Càmitacué iwàwacutá piùwichàidaca mamáalàacatani.

7 Iná siùcade iwàwacutácué pimàacaca piwàwawa ibáyawaná íicha. Pichàiniadacuéra iwàwa nacái ipíchaná máiní achúmaca iwàwa àta yúucacatalétawa píchacuéra càiripináta.

8 Iná nusutácué pícha manuísíwata píasáidáanápinácué cáinináca piicácani, peedácué pèewiréwa àniwani.

9 Nutànàacaténácué pirí ìwali yái wawàsica nùalimáidacaténácué nuicáwa pía nùalíacaténátewa asáisí pimànicaalícué càide iyúwa nuéwáidáanácué pía.

10 Iná siùcade pimàacacaalícué piwàwawa áiba wenàiwica ibáyawaná íicha, yásí nacái numàacaca nuwàwawa íicha. Yá nudéca numàacaca nuwàwawa Cristo iicápiná píenásàiricuéra ibáyawaná íicha, yái báawéerica imàníricaté nulí, nuwàwacáinácué casíimáica piwàwa macáita.

11 Wamàacacuéra wawàwawa ibáyawaná íicha ipíchanácué Satanás imawènìadaca wía. Wáalíacáináwa báisíiri iyú Satanás yáalimáidaca wenàiwica namàníinápiná nabáyawanáwa.

Intranquilidad de Pablo en Troas

12 Nùanàacaté Troas ìyacàlená néré nucàlidacaténá nalí Cristo itàacái, yá Dios imàacacaté numànica cachàiníri iyú nuíbaidacaténá Wáiwacali irípiná, nucàlidáanápiná iináwaná madécaná wenàiwica irí.

13 Quéwa achúmacaté nuwàwa nuínáidacawa càmicainá nùanàa nùacawéerináwa Tito yái nuiquéerica iyúwa nuénásàiriwa, yeebáidacáiná Jesucristo itàacái. Néese càmicainátē nùanàa Tito néré, inátē nucàlidaca

nuináwanáwa Troas ìyacàlená mìnánái irí nùacaténáwa náicha, yá nùacatéwa Macedonia yàasu cáli nérépiná.

Victoriosos en Cristo

¹⁴ Quéwa nùaca Dios irí cayábéeri imawènìadacáiná wáicha wàuwidenái càiripináta, níara càmíiyéica iwàwa wacàlidaca Cristo Jesú iináwaná, yáí wayéerica abédanamata yáapicha. Nùaca Dios irí cayábéeri nacái imàacacáiná wacàlidaca itàacái madécaná wenàiwica irí. Yá Wáiwacali iináwaná icàlìacawa macái cáli iinata càide iyúwa pumèníiri isàni icàlìanáwa.

¹⁵ Yá cayábaca Dios iicáca wacàlidáaná Cristo iináwaná. Càica wíade iyúwa pumèníiri incienso isàni Cristo yèerica Dios irí iyúwa ofrenda, Cristo ìyacáiná wawàwalícu. Yá Cristo iináwaná icàlìacawa macái wenàiwica íwitáaná irí. Icàlìacawa wenàiwicanái irí Cristo iwasèeyéipináca Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha neebáidacáiná Cristo itàacái. Càita nacái Cristo iináwaná icàlìacawa wenàiwicanái irí yúuquéeyéipináca Dios íicha càmicáiná neebáida Cristo itàacái.

¹⁶ Yáí Wáiwacali itàacáica càicanide abénaméeyéi iríni iyúwa chéecáisimi isàni inuérica wenàiwica, cawinácalí yúuquéeyéipináca Dios íicha nàuwichàapinácaináwa càiripináta. Néese yáí Wáiwacali itàacáica càicanide áibanái iríni iyúwa pumèníiri isàni yèerica wenàiwica icáuca càmíiri imáalàawa, cawinácalí wenàiwica Cristo iwasèeyéipináca Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha nàyapinácainá Dios yáapicha càiripináta. Quéwa, canácate wenàiwica yáaliméeri icàlidaca Wáiwacali itàacái ichàini iyúwa meedá.

¹⁷ Wacàlida wèepunícawa Dios itàacái quéwa càmita cài wamàni weedácaténá walíwa plata càide iyúwa madécaná áibanái imàníná. Néese wacàlidaca Dios itàacái machìwéeri iyú Dios iicápiná càide iyúwa wenàiwica Dios ibànuèyéica básicaináta wawàwa wamànica càide iyúwa Dios ichùullaná wamànica, wàyacainá nacái abédanamata Cristo yáapicha.

3

El mensaje del nuevo pacto

¹ Wadéca cài wacàlidaca waináwanáwa, wía apóstolca, íná cawàwanáta abénaméeyéi péenácué iyúunáidaca wadàbaca watàaníca wàwaliwa canùmaséeri iyú càide iyúwacué abénaméeyéi péená icháawàanáté wía quéechatécáwa. Quéwa càmita cài wamànica. Càita nacái càmita iwàwacutá wáasáidacuéca pirí cuyàluta áibanái itànerica waináwaná ìwali píalíacaténácuéwa Dios ibànuèyéica wía. Càmitacué nacái iwàwacutá wasutáca píicha cuyàluta picàlidáanácué waináwaná ìwali áibanái irí needácaténá nàataléwa wía. Madécaná áibanái yéewáidéeyéicué píá nadéca nasutáca píicha càiri cuyàluta, quéwa càmita cài wamànica.

² Canáca iwàwacutácué walí píicha cuyàluta píacainácué càicuéca píade iyúwa cuyàluta icàlidéeripiná waináwaná ìwali áibanáicalí iwàwa yáalíacawa wàwali asáisí Dios ibànuacaalí wía, bàaluitéciná peebáidacatécué Jesucristo itàacái wacàlidacaalítécué pirí iináwaná. Càicuéca píade iyúwa cuyàluta Dios itànerica wawàwalícu wáalíacaténáwa Dios ibànuacaté wía, wía apóstolca. Macái wenàiwica náalíacawa peebáidacatécué Jesucristo itàacái wacàlidacaalítécué pirí iináwaná.

³ Macáita náalíacawa amaléeri iyú càicuéca píade iyúwa cuyàluta Cristo itànerica wáibaidacalé iyú peebáidacainácué Cristo itàacái wacàlidéeripiná pirí. Càmitacué cài píade iyúwa cuyàluta wenàiwica itànerica tinta iyú. Càmitacué cài píade iyúwa tàacáisi natànerica íba ìwali càide iyúwaté Dios itànanáté itàacáiwa íba ìwali profeta Moisés irípíná. Néese cáuri Dios idéca ibànuacuéca Espíritu Santo piwàwa cáuri irículé yáasáidacaténá Cristo

yàasunáicuéra pía. Iná yéewa macáita náalíacawa Dios ibànùacaté núa nucàlidacaténácué pirí itàacái.

4 Cristo idéca imàacaca manuíca wáináidacawa wawàwawa Dios ìwali, wía apóstolca, yá wáalíacawa báisíri iyú Dios ibànùacaté wía wacàlidacaténácué pirí itàacái.

5 Càmita wálimá wacàlidaca Dios itàacái wachàini iyúwa meedá, néese macáita yáí wamànírica Dios idéca ichàiniadaca wía wamànicaténáni.

6 Dios idéca ichàiniadaca wía wáibaidacaténá irípiná, wacàlidáanápiná yáí tåacáisica icàlidéerica wàlisài wawàsi ìwali, yáí wawàsi Dios imànírica wenàiwicanái yáapicha icùanápiná nía iyúwa yàasunáwa. Yáí wawàsi wàlisài cámírita càide iyúwa wawàsi bàaluisàimica profeta Moisés itànèericaté iináwaná ìwali, yáí tåacáisi íméericaté Dios icùanápináté israelitanái namànicaalí càide iyúwa ichùullaná nía. Yáí bàaluisàimi tåacáisica Moisés itànèericaté icháawàaca wía wéetáanápináwa cámícáná wálimá wamànica macáita càide iyúwa ímáaná. Quéwa siùcade Dios ichàiniadaca wía wéewáidacaténácué pía wàlisài wawàsi ìwali Dios imànírica wáapicha wawàwalícué, yáaca walí Espíritu Santo, yáí Espíritu yèerica wacáuca cámíri imáalàawa.

7 Bàaluité Dios itànàacaté itàacáiwa íba sàabadéeyéi ìwali, profeta Moisés yéewáidacaténá wàawirináimi israelitanái. Mánícainá Dios icànaca mèlumèluíri iyú, iná yéewa idécanáamité Moisés iyaca Dios yáapicha yeedácaténá Dios íicha yáí bàaluisàimi tåacáisica, yáté Moisés inàni icànaca nacái mání mèlumèluíri iyú. Israelitanái cámítaté nálimá naicáidaca Moisés inàni irí mánícainá inàni icànaca. Quéwaté yáí camalásica ichacàcawa yàacawa Moisés inàni íicha. Ewita yáí bàaluisàimi tåacáisica yáasáidacáaníta iwàwacutáaná wéetácawa wabáyawaná ichùullacawa, càicáanítaté yàanàaca aléi èeri irìculé mání mèlumèluíri iyú yàanàacáináté Dios néese.

8 ¡Iná yéewa wáalíacawa Dios imàníinápiná walí cayábéeri cachàiníwanái, wía Dios imàníiyéica yáapicha wàlisài wawàsi imàacáanápiná Espíritu Santo iwàlùacawa wawàwalícué!

9 Núnumacué pirí àniwa; éwita yáí bàaluisàimi tåacáisica icháawàacáaníta wía wéetáanápinátewa wabáyawaná ichùullacawa, càicáanítaté Dios yáasáidaca wenàiwicanái irí ichàini manuíriwa icànéerica mèlumèluíri iyú imàacacaalíté itàacáiwa profeta Moisés irí. ¡Iná yéewa wáalíacawa mání cayábéericani cachàiníwanái yáí wàlisài wawàsica Dios imànírica wáapicha iicácaténá wía iyúwa mabáyawanéeyéi, cayábacaténá nacái imànica wáiwitáise!

10 Básíta yáí tåacáisi bàaluisàimica yàanàacaté mèlumèluíri iyú. Quéwa siùcade waicácani iyúwa cámírica mání cawènica yácáiná wàlisài wawàsi idéca yàanàaca, máníiri cayába cachàiníwanái quéechéerimi íicha.

11 Càide iyúwaté tåacáisi bàaluisàimi yàanàanáté mèlumèluíri iyú éwitaté imáalàapinátewa, càita nacái cayábéeri cachàiníwanái yáí wàlisài wawàsica iyamáacáináwa càiripináta wáapicha.

12 Wáalíacawa wàlisài wawàsi iyamáanápináwa càiripináta, iná wacàlidaca Dios itàacái macàaluínináta, càmita nacái wamáisanà Dios itàacái wenàiwica íicha.

13 Càmita iwàwacutá wamànica càide iyúwa profeta Moisés imàníináté. Idécanáamité Moisés icàlidaca Dios itàacái israelitanái irí, yá ibàllacaté inàniwa wáluma iyú ipíchaná israelitanái iicáca camalási ichacàca yàacawa inàni íicha, yáí camalásica cámírica icàna càiripináta.

14 Quéwa cámítaté náalia néemìaca càinácalí ímáaná yáí Dios itàacáica, matuícaináté náiwitáise. Siùca nacáide naléecaalí yáí tåacáisica bàaluisàimica Dios imàaquéericaté profetanái irí, yá mamáalàacata càmita náalia néemìacani càinácalí ímáaná matuícainá náiwitáise càide iyúwa cácuíri wáluma idéca

nacáicalí ibàlìaca náiwita. Càmita idé catuícá náiwitáise yácáiná abérera Cristo yálimá imàacaca náalía néemìacani, quéwa càmita neebáida itàacái.

¹⁵ Ata siùca nacáide naléecaalí macáita yái cuyàlutaca profeta Moisés itànèericaté, yá mamálàacata càmita náalía néemìaca càinácalí íimáaná, càide iyúwa cáucuíri wáluma idéca nacáicalí ibàlìaca náiwita.

¹⁶ Quéwa áibacaalí israelita iwènúada íwitáisewa Wáiwacali irípiná, yásí Wáiwacali imàacaca yáalíaca yéemìaca Dios itàacái, càide iyúwa Wáiwacali idéca nacáicalí yeedáca cáucuíri wáluma wenàiwica íwita íicha, yéemìacaténá Dios itàacái.

¹⁷ Wáiwacali iyaca abédanamata Espíritu Santo yáapicha, íná wadènìacáiná Espíritu Santo, yásí Espíritu Santo iwasàaca wía wacàlidacaténá Dios itàacái macàaluínináta, wáalíacaténá wéemìaca nacái càinácalí íimáaná.

¹⁸ Péemìacué comparación: Càmita wabàlìa wanàniwa cáucuíri wáluma iyú. Càita nacái macáita wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmita wabàa Wáiwacali íwitáisewa áibanái wenàiwica íicha. Càide iyúwa chapúa íibàacaalí èeri icamaláná quírameníwaca, icànanacaténá èeri icamaláná iyú, càita nacái Espíritu Santo imàacaca wáasáidaca áibanái irí máiní cayábéerica Wáiwacali íwitáise. Càide iyúwa waicáidaca nacáicalí Wáiwacali yéenáwaná iríwa icànéerica mèlumèluíri iyú chapúa irícuíse, càita nacái wamàacaca wawàwawa Wáiwacali ìwaliwa, weebáida nacái itàacái, íná yéewa Espíritu Santo imàacaca wáiwitáise iwènúaca yàacawa Wáiwacali íwitáise iyúwa, wàyacaténá càide iyúwa Wáiwacali iyáaná. Macái yàawiría imanùbaca wadènìaca Wáiwacali íwitáisewa cachàiníwanái. Càita Wacuèrinásàiri imànica wawàwalícu, yái Espíritu Santoca.

4

¹ Iná wía apóstolca, càmita cáalu wacàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali. Càmita nacái waméyáawa, Dios iicácainá wapualé, imáidaca wía wáibaidacaténá irípiná.

² Càmita wamàni wawàsi báawéeri ibàacanéeri iyú iwàwacutéerica báica wía ìwalíse. Càmita wéewáida wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú. Càmita nacái wawènúada Dios itàacái wachìwáidacaténá áibanái. Néese wacàlidaca Dios itàacái abérera, machacàníri iyú, yái báisíri tàacáisica. Càita wamànicá macáita báisíri iyú yéewacaténá macái wenàiwica náalía watàaníca báisíri iyú Dios iicápiná.

³ Wacàlidaca amaléeri iyúni yái tàacáisi íméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Abénaméeyéi wenàiwica càmita náalía néemìaca cayábani càinácalí íimáaná, quéwa níawamita yúuquéeyéipinácwáa méetàculé Dios íicha càiripináta.

⁴ Càmicainá neebáida íná yéewa Satanás idéca matuícá imànica náiwitáise, yái Satanás, nàasu cuwáisàiricani ichùulièrica èeri mìnánai íwitáise. Càide iyúwa matuýéimi càmíiná náalimá naicáca camalási icànéeri mèlumèluíri iyú, càita nacái Satanás matuícá imànica náiwitáise, níái càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái, ipíchaná náalíacawa máiní cayábéericaní yái tàacáisi wacàlidéerica Cristo iináwaná ìwali, yái Cristo cachàinírifica íwitáise icànéerica mèlumèluíri iyú, cáimiétacanéeri náicha canánama, yáasáidéerica walí càinácalí Dios íwitáise iyaca, Dioscaináni yái Cristoca.

⁵ Wía apóstolca, càmita wacàlida tàacáisi wàwaliwa yéewacaténá cayábaca wenàiwica iicáca wía, néese wacàlidaca Jesucristo ìwali Wacuèriná Dioscani. Wáimacáita nacái wàwaliwa pìasu wenàiwicacuéca wía wáibaidacaténácué pirí caininácainá waicáca Jesús.

⁶ Wacàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali, yácáiná Dios idéca imàacaca wáalíacawa ìwali. Bàaluitésíwa canácaté camalási chái èeri irícu. Néeseté

Dios ichùulìcaté camalási icànáanápinátē catéeri irìcuíse. Càita nacái Dios idéca imàacaca icamaláwa icànaca wawàwalìculé amalácaténá wáiwitáise yéewanápiná wáalíacawa Dios íwitáise ìwali máiní cayábéericani. Jesucristo yásáidaca walí amaléeri iyú càinácaalí Dios íwitáise ìyaca, Dioscánáni yái Jesucristoca.

El vivir por la fe

⁷ Yá wadènìaca Dios icamaláná wawàwalìcuwa, íná wáalíacawa Dios ìwali. Wadènìa nacái ichàini wàyacáná abédanamata Jesucristo yáapicha. Yái camalásica, chàinisi nacái càicanide iyúwa wawàsí máiníiri cawènica, cayábéeri nacái iicácanáwa, iwàwacutéeri wacàlidaca ìwali áibanái irí. Quéwa wadènìaca yái cawènírica wawàsica wainá machawàaqueeri irìcuwa càiride iyúwa catùa mawèníchúa, bàcabàquéechúaca meedá, ibái icatùalenáca. Càita wáasáidaca Dios néeséericani yái chàinisi manuírica ìyéerica wawàwalícu. Càmita wáibaida wachàini iyúwa.

⁸ Iná éwita máinícáaníta càulenáca namànica walí macái watéesebàa, càicáaníta wáalimá wáibaídaca Dios irípiná. Ewita nacái achúmacáaníta waináidáanícawa wawàwawa ìwalíise yái wàuwichàanácawa, càicáaníta càmita wawènúada wáiwitáisewa Dios íicha.

⁹ Napìadáidaca nàuwichàidáanápiná wía, quéwa Dios càmírita imàaca wía abéerita. Náucaca wía cáli ínatalé, quéwa càmitàacá namáalàida wía.

¹⁰ Ata alénácaalí wàacawa, yá abénaméeyéi iwàwaca inúaca wía, íná wàyaca càiripináta càide iyúwa Jesús ìyáanátē, yái yáaliéricatéwa yéetáanápinátewa caiwíiri iyú. Càita wàuwichàacawa chái èeri irìcu wáasáidacaténá macái wenàiwica irí cárca Jesús, yái icuèrica wía báawéeri íicha.

¹¹ Idècunitàacá wàyaca chái èeri irìcu, yá macái èeri imanùbaca abénaméeyéi iwàwaca inúaca wía weebáidacáná Jesús itàacái, wacàlidacáná nacái iináwaná. Càita wáasáidaca áibanái irí wadènìaná Jesús icáuca càmíri imáalàawa éwita wainá yéetácaanítawa áibaalípiná.

¹² Wacàlidacatécué pirí Jesucristo iináwaná, íná áibanái iwàwaca inúaca wía, quéwa pidécuéca peedáca piríwa picáucawa càmíri imáalàawa peebáidacainácué Jesucristo itàacái.

¹³ Bàaluité profetanái itànàaca tàacáisi Dios inùmalícuíse íiméerica: “Nuebáidaca Dios íná nucàlidaca wenàiwicanái irí manuíca nuínáidacawa nuwàwawa Dios ìwali”, cài íimaca yái tàacáisisca. Càita nacái wía, wadéa weebáidaca Dios càide iyúwaté profetanái yeebáidáaná, íná wacàlidaca nacái áibanái irí Dios iináwaná.

¹⁴ Wacàlidaca Dios iináwaná wáalíacáináwa Dios imichàidacaté Wáiwacali Jesús yéetácaísi íicha. Càita nacái wáalíacawa Dios imichàidáanápiná wía yéetácaísi íicha wàyacáiná abédanamata Jesús yáapicha. Yá Dios itépiná wía yàataléwa, píacáanítacué nacái.

¹⁵ Wía apóstolca, wàuwichàacawa wayúudàacaténácué pía. Yá manùbéeyéicalícué péená nawènúada náiwitáisewa Dios irípiná, yásí manùbéeyéi nàapiná Dios irí cayábéeri ìwali yái cayábéericá imànírica nalí, yéewacaténá manùbéeyéi yáwanái náalimá náalíacawa máiní cayábéericá Dios íwitáise.

¹⁶ Iná càmita waméyáawa wacàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali. Ewita wainá máinícáaníta béeri yàacawa, càicáaníta Dios iwàlisàida yàacawa wáiwitáise èeri imanùbaca.

¹⁷ Ewita wàuwichàacáanítawa manuísíwata Cristo irípiná madécaná èeri, càicáaníta waicáca wàuwichàanáwa chái èeri irìcu iyúwa achúméeri wawàsí ichàbéeripinácwawa wáicha ráunamáita máinícáiná manuísíwéerica yái cawènírica wadènièripináca càiripináta chènuniré ìwalíise yái wàuwichàanácawa

Cristo irípiná, yácainá wàyapiná máiní cáimiétaquéeri iyú Dios yáapicha chènuniré, icànéeyéi mèlumèluíri iyú càiripináta.

18 Iná càmita máiní wáináidáanícawa ìwali yái wàuwichàanácawa, càmicainá cawèni waicá yái wawàsi iyéerica chái èeri irìcu, yácainá macáita yái iyéerica chái èeri irìcu imáalàapinácawa mesúnamáita. Néese wamàacaca wawàwawa ìwali yái cawèníri chènuníséerica càmíricawaca waicá, iyéerica néré wàyacatalépináca càiripináta, wáalíacaináwa yái chènuníséerica càmíricawaca wadé waicáca siùcade iyéeripiná càiripináta èeri càmíiri imáalàawa.

5

1 Wáalíacawa wainá iyaca càide iyúwa capìi wadènièrica chái èeri irìcu, càide iyúwa nacái capìima càmírica lyà càiripináta. Néese wéetácaalíwa càide iyúwa capìi imáalàacaalíwa, yá wadèniapiná waináwa chènuníséerica, Dioscainá idéca ichùnìaca walípináni, càiride iyúwa wacapèepiná chènuníséerica càmírica imáalàawa, càmírica wenàiwica imàncicalé icáapi iyúwa.

2 Iná yéewa idècunitàacá wàyaca chái èeri irìcu wainá èeri irìcuírica yáapichawa, yá máiní wawàwaca wàwalica wainá wàlisàiwa chènuníséerica.

3 Yá wàwalipiná wainá wàlisàiwa néré càide iyúwa wàwalicalá wabàlewa.

4 Idècunitàacá wàyaca chái èeri irìcu wainá irìcuwa, yá achúmaca wawàwa waináidacawa wainá ìwaliwa, wawàwacainá wàwalica wainá wàlisàiwa, yéewanápiná wainá èeri irìcuíri iwènúacawa wàlisài iyú ìwalíise yái wacáuca càmírica imáalàawa Dios yéeripináca walí.

5 Dios idéca màulenáca imànicá wía wàwalicaténá wacáuca wàlisàiwa. Dios idéca nacái imàcacaca walí Espíritu Santo yàacawéeridacaténá wía yéewanápiná wáalíacawa báisíri iyúcani Dios yàanápiná walí wacáuca wàlisài càide iyúwa ímáanáté walí.

6 Iná yéewa manuíca waináidacawa wawàwawa Dios ìwali mamáalàacata. Wáalíacawa idècunitàacá wàyaca chái èeri irìcu wainá irìcuwa, wàyaca càide iyúwa canéeyéi yàasu cálí, càmicaináca wàya Wáiwacali yáapichawa.

7 Càmitàacá wáalimá waicáca Wáiwacaliwa, quéwa weebáidacani wáiwitáise iyúwa idècunitàacá wàyaca chái èeri irìcu.

8 Manuíca nacái waináidacawa wawàwawa Wáiwacali ìwaliwa. Wáalíaca nacáiwa cayábáanápiná cachàiníwanáí walíni wéetácaalíwa wamusúacaténáwa wainá íchawa wàacaténá wàyaca chènuniré Wáiwacali yáapichawa. Càita máiní wawàwa wàyaca yáapichawa.

9 Iná wáalimáida wamànicá càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná càiripináta idècunitàacá wàyaca wainá irìcuwa chái èeri irìcu, càita nacái wéetácaalíwa wàacaténá wàyaca Wáiwacali yáapichawa.

10 Yácainá wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái, iwàwacutápiná macáita wabàlùacawa Cristo íipunita áibaalípiná chènuniré, Cristo icàlidacaténá waináwaná ìwali, càinácaalíté wamànicá wàyacaalíté chái èeri irìcu wainá irìcuwa. Wáibaidacaalí cayábéeri iyú Cristo irípiná, yásí yàaca wawèni. Quéwa càmicaalí wáibaida cayába irípiná, càita nacái canácaalí iwèni yái wáibaidacaléca, yá canáca wàasu cawèníri.

El mensaje de la paz

11 Iná wáalíacaináwa iwàwacutáca wàaca Wáiwacali iyéinináwa, wía apóstolca, iná wáalimáidaca cachàiníri iyú wáasáidacaténá áibanái irí watàaníca báisíri iyú, Dios idéca nacái ibànùaca wía. Dios yáalíacawa wàwali cayábéeri iyú, ìwali nacái yái wamànírica. Yá nuwàwacué píalíacawa nacái Dios idéca ibànùaca wía.

12 Picácué píináidawa watàanícáita wàwaliwa cayábéeri iyú meedá càide iyúwaté abénaméeyéi péenácué icháawàaná waináwaná ìwali quéechatécáwa. Càmita cáimacái waicá wíawawa áibanái íicha, néese wawàwacáita píalíacuécawa

càinácaalí wamànica, càinácaalí watàaníca nacái wawènúadacaténá wenàiwica íwitáise Dios irípiná. Càita wacàlidacuéca piríni casímáicaténácué piicáca wía, wía yéewáidéeyéicatécué pía. Iná áibanái ímacaalícué pirí càmitasa Dios yàasu apóstol núa, íbaidéerica Dios irípiná, yásí píalimácué pimawènìadaca nàasu tàacáisi, níara cachàiníyéica iicáca yáawawa iyúwa cayábéerica iicácanáwa, icàlidéeyéi nacái mání cayábéeri iyúni, quéwa càmita báisí nawàwa náibaidaca Dios irípiná náitáise cayábéeri yáapichawa.

13 Abénaméeyéi péenácué nadéca náimaca wàwali máitáisecasa wía mánícainá wáibaidaca Dios irípiná cachàiníri iyú, wacàlidacainá nacái itàacái macái wachàini iyúwa. Quéwa wadéca wamànica cài caininácainá waicáca Dios, wawàwa nacái áibanái yàaca irí cayábéeri. Néese macáitacué píalíacawa wadéca wéewáidaca pía éeréeri iyú, cáimiétaquéeri iyú nacái càiide iyúwa caiwitáiséeyéi. Wadéca cài wamànica wayúudàacaténácué pía.

14 Wáalíacawa cainináca Cristo iicáca wía manuísíwata, iná yéewa mání wawàwaca wáibaidaca irípiná macái wacáuca iyúwa wáalíacaináwa báisíri iyúcani abéeri wenàiwica, yái Cristoca, idéca yéetáacawa macái wenàiwica íchawalíná. Iná yéewa Dios iicáca macái wenàiwica càiide iyúwa nadéca nacáicaalí néetáacawa nabáyawaná ichùulìacawa.

15 Cristo idéca yéetáacawa macái wenàiwica íchawalíná, yéewanápiná cawinácaalí iyéeyéica chái èeri irícu yeebáidéeyéica Cristo itàacái càmita nàya càiide iyúwa nawàwáanáta meedá, néese iwàwacutá nàyaca càiide iyúwa Cristo iwàwáaná, yái yéetéericatéwa wáichawalíná, imichèericaté nacáiva yéetácaisi íicha wàwalinápiná.

16 Iná siùcáisede càmita waicá áibanái càiide iyúwa èeri mìnáná iicáaná wenàiwica. Ewita bàaluité canácáaníta iwèni waicáca Cristo, càiide iyúwa èeri mìnali meedá, càiacáaníta siùcade càmita quirínama wáináidacawa ìwali cài.

17 Iná cawinácaalí wenàiwicaca iyéerica abédanamata Cristo yáapicha, Dios idéca iwàlisàidaca íwitáise. Yái iyúwaté iyáaná quéechatécáwa idéca ichàbacawa íicha, yái idéca idàbacaya iyaca wàlisài iyú.

18 Dioscata yái imànírica càiiri cayábéeri wenàiwicaná irí. Cristo yéetácatéwa wáichawalíná, iná Dios idéca iwénuadaca wáitáise irípiná, yái siùcáisede cayábaca wáapicha Dios, idéca nacái Dios imáidaca wía wáibaidacaténá irípiná, wacàlidacaténá itàacái macái wenàiwica irí yéewanápiná neebáidacani, cayábacaténá náapicha Dios nacái.

19 Yái tàacáisi íimáanáca, Cristo yéetácatéwa èeri mìnáná íchawalíná nabáyawaná ìwáise, yéewanápiná cayábaca náapicha Dios, yái Dios imàcacaca iwàwawa nabáyawaná íicha, cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Dios idéca ichùulìaca wacàlidáanápiná yái tàacáisi wenàiwicaná irí.

20 Iná Cristo ibànuèyéica wía wacàlidacaténá itàacái wenàiwicaná irí. Wacàlidacuéca pirí Cristo itàacái Dios imáidacainácué pía wàas tu tàacáisi iyú. Yái wasutácué píicha wawàsi manuísíwata Cristo inùmalícuíse piwènúadáanápinácué píiitáisewa Dios irípiná yéewanápinácué cayábaca piapicha Dios.

21 Cristo càmitaté imàni ibáyawanáwa; quéwa Dios yùuwichàidacaténi wáichawalíná càiide iyúwa cabáyawaná nacáiricani, yái Cristoca. Dios yùuwichàidacaté Cristo càiide iyúwa idéca nacáicaalí macái èeri mìnáná ibáyawaná iyaca ìwali, yái Cristo mabáyawanéerica. Càité Dios imànicia yéewanápiná mabáyawanáca iicáca wía, wía iyéeyéica abédanamata Cristo yáapicha, Cristo yùuwichàacainátewa yùuwichàacáisi iyú yàanèeripinácatéwa wàwali wabáyawaná ìwalíisewa.

6

¹ Iná siùcade wáibaidacáinácué Dios irípiná píapicha, yá wasutácué píicha wawàsi càmíinápinácué piúca píichawa yái cayábéeri Dios imànííricuéca pirí mawèníiri iyú iwasàacaténácué pía yàasu yùuwichàacáisi íicha.

² Bàaluitécáiná profeta itànàacaté Dios itàacái. Dios íimacaté:

“Nuémìacaté pisutáaná nuícha nuwàwacaalíté nuicáca pipualé; yáté nuwasàaca pía nùasu yùuwichàacáisi íicha nuyúudàacaténá pía”,
cài íimaca yái Diosca. Siùcade wéenánai, idéca wéenáwaná yàanàaca cayábéeri iyú Dios iicácaténá wapualé siùcade, iná iwàwacutá wenàiwica isutáca Dios íicha siùca. ¡Siùca Cristo iwàwaca iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha!

³ Wáalimáidaca macái wachàini iyúwa wàyacaténá machacàníri iyú càiripináta ipíchaná áibanái báawaca naicáca Dios itàacái wacàlidéerica nalí, néese càmita nawàwa nawènúadaca náwitáisewa Dios irípiná. Wàyaca machacàníri iyú càmicáiná wawàwa áibanái itàaníca báawéeri iyú ìwali yái wáibaidáanáca Dios irípiná.

⁴ Néese càinácalí wawàsi wamàni, yá wáalimáidaca wáasáidaca Dios yàasu wenàiwicaca wía íbaidéeyéica irípiná. Càita wáasáidaca Dios yàasu wenàiwicaca wía: Wàidenìaca wàuwichàanáwa máiní matuíbanáiri iyú, éwita canácalí walí wawàsi wamápuèrica, càita nacái áibanáicalí càulenáca namànica walí.

⁵ Càita nacái wàidenìaca wàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú éwita nacapèedáidacaalí wía, càita nacái náucacaalí wía presoíyéi ibànalículé, càita nacái báawacaalí namànica yàcalé mìnánai íwitáise àta napìacatalétawa nàwacáidáyacacawa nanúacaténá wía. Càita nacái wàidenìaca wàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú éwita iwàwacutácalí wáibaidaca cachàníri iyú àta máinícalatéa chamàleca wía, càita nacái càmicaalí waimá cayába tâiyápinama wáibaidacaténá Dios irípiná, wasutácaténá íicha nacái, càita nacái máapicalí wía canácainá wayápiná.

⁶ Càita wamànica wáasáidacaténá Dios yàasu wenàiwicaca wía íbaidéeyéica irípiná. Wàyaca masquèeri iyú; wáalíaca báisíri tàacáisi; càmita calúa wía ráunamáita áibanái yáapicha, wamàni nacái nalí cayábéeri; Espíritu Santo iyaca wawàwalícu; cáinináca waicáca wenàiwica báisíri iyú yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càita wáasáidaca Dios yàasu wenàiwicaca wía íbaidéeyéica irípiná.

⁷ Càita nacái wacàlidaca yái tàacáisi báisírica, wamànica nacái Dios ichàini iyú yái càmírica wenàiwica idé imànica. Yái wàyáanáca machacàníri iyú, càicanide iyúwa wacáapisài chènuníisérira wapéliéripiná iyú Dios irípiná. Càita wamànica ùwicái Dios irípiná: Wamànica ùwicái Satanás íipunita wawènúadacaalí wenàiwica íwitáise Dios irípiná. Wàyacaalí nacái machacàníri iyú, yásí wacùaca wíawawa ipíchaná wamànica wabáywawanáwa.

⁸ Abénaméeyéi wenàiwica nàaca wáimiétacaná. Aibanái nacái caná wawèni naicáca wía. Abénaméeyéi natàaníca wàwali cayábéeri iyú; áibanái nacái natàaníca wàwali báawéeri iyú. Naicáca wía càide iyúwa cachìwéeyéi éwita wacàlidacáaníta yái báisíri tàacáisica.

⁹ Namànica walí báawéeri càide iyúwa càmicaalí náalía naicáca wía, éwita náalíacáaníta naicáca wía cayába. Naicáca wía iyúwa yéetéeyéipináwa, quéwa cárca wía. Nàuwichàidaca wía manuísíwata quéwacá càmita nanúa wía.

¹⁰ Naicáca wía iyúwa achúméeyéi iwàwa, yá báisícata áibaalí achúmaca wawàwa, quéwa wayanídacawa mamáalàacata wawàwalícuísewa. Ewita catúulécanácaaníta wía, càicáaníta wadéca wawacùaca yái báisíri cawènírica madécaná wenàiwica irí, yái tàacáisi ímíerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Wàyaca càide iyúwa canásíwéeyéi yàasu, quéwa Dios yáapicha wadènìaca macáita.

11 Píacué wéenánáica Corinto ìyacàlená mìnánáica, wadéca wacàlidacuéra pirí macáita iyúwa wáináidáanáwa. Càmitacué wabàa píicha wáiwitásewa.

12 Càmita wawènúada píicha wáiwitásewa, néese cáinináca waicácuéra pía mamáalàacata. Quéwa càmitacué máiní cáininá piicáca wía.

13 Iná nusutácué píicha wawàsi càide iyúwa abéeri náaniri isutáaná yéenibe íchawa wawàsi: Cáininácué piicáca wía báisíri iyú càide iyúwa cáinináanácué waicáca pía.

Somos templo del Dios viviente

14 Picácué picásàawa náapicha níara càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái, càita nacái picácué pimàni wawàsi náapicha, càmicáiná yéewa abédanamacué píwitáise náapicha; yácainá cawinácaalí iwàwéerica iyaca machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná càmita yéewa abédanama íwitáise áiba wenàiwica yáapicha càmírica iwàwa iyaca machacàníiri iyú. Càide iyúwa càmíiná yéewa camalási yàacawéeridaca catéeri, càita nacái càmita yéewa abédanama amaléeri íwitáise catéeri íwitáise yáapicha.

15 Càide iyúwa càmíiná yéewa abédanamata Cristo íwitáise Satanás yáapicha, càita nacái cawinácaalí yeebáidéerica Jesucristo itàacái càmita nacái yéewa abédanamata íwitáise yáapicha abéeri càmírica yeebáida Jesucristo itàacái.

16 Péemìacué comparación: Canáca yéewaná wenàiwica itéca ídolonái, níai cuwáinái yéenáwanáca, Dios yàasu templo irìculé, yái capìi wenàiwica isutácaluca Dios íicha, càmicáinácué yéewa wàaca cuwáinái icàaluíniná wàacaalí Dios icàaluíniná. Píacué, càicuéra píade iyúwa cáuri Dios yàasu templo, cáuri Dios iyacainácué piwàwalícu. Dios iyacainácué píapicha, íná canáca yéewaná píyaca abédanamata áibanái yáapicha càmíiyéica yeebáida Dios. Dios idéca cài íimaca wàwali, wía yàasu wenàiwicaca:

“Nùyapiná nèewibàa, nuèpunípiná nacáiwa náapicha; núatapiná Nacuèriná Dios, níatapiná nacái nùasu wenàiwica”,
cài íimaca yái Diosca.

17 Iná Wáiwacali íimaca walí nacái:

“Pimusúacuéra nèewiise, píacué nacáiwa náicha; picácué pimàni pibáywawanáwa náapicha, níara casaquèeyéica íwitáise. Néese nuedápinácué píawa nùasu wenàiwicapináwa.

18 Núatapiná Píaniricué, píatapinácué nacái nuénibewa”,
íimaca yái Wáiwacalica, yái cachàinírica náicha canánama.

7

1 Iná péemìacué cayába, píacué wéenánáí cáininéeyéica waicáca, nudéca nucàlidacuéra piríni càide iyúwa Dios íimáanáté cáimiétacanéeri iyú imànníapiná walí. Iná iwàwacutá wacùaca wíawawa masaquéeri iyú méetàculé báawéeri íicha ipíchaná wamànica wabáywawanáwa wainá iyúwa, wáiwitáise iyú nacáiwa. Iwàwacutácué wàaca Dios iyéininá, wamàaca irí nacái wíawawa wáalimáidacaténá wàyaca mabáywawanéeri iyú.

La conversión de los corintios

2 Píacué wéenánáica, wasutácué píicha wawàsi cáinináanápinácué piicáca wía àniwa. Canácatacué báawéeri wamànírité pirí. Càmitaté nacái wawènúadacué píwitáise cayábéeri íicha. Canátaté wachìwáidáanácué pía.

3 Càmita cài númera nucháawàacaténácué pía. Càide iyúwaté númeraanácué pirí quéechatécawa: Cáininácuéra nuicáca pía manuísíwata, idècunitàacá nùyaca chái èeri irícu, càita nacái wéetácaalíwa.

4 Manuícá nuínáidacawa nuwàwawa píwalicué pimàníinápinácué machacàníiri iyú càide iyúwa númeraaná. Máiní casíímáica nuicácuéra pía nacái

pimànicáinácué cayábéeri. Ewita wàuwichàacáanítawa manuísíwata, wía apóstolca, càicáaníta nuchàiniadaca nuwàwawa casímáiri iyú manuísíwata nuémìacáinácué piináwaná ìwali.

⁵ Wàanàacatáiseté aléi Macedonia yàasu cáli íinalté, càmita wadé wayamáidacawa matuíbanáiri iyú, néese namànica walí máiní càulenéeri iyú àta alénácalí wàacawa. Abénaméeyéi nawàwaca napéliaca wía. Yá nacái achúmaca waináidacawa wawàwawa wacalùniwa wawàwalícuísewa.

⁶ Quéwa Dios, yá ichàiniadéerica nawàwa, cawinácaalí achúméeyéica iwàwa, ichàiniadacaté wawàwa nacái Tito yàanàacaalíté wàatalé.

⁷ Càmíiritaté abéta Tito ìwali casímáica wawàwa yàanàanáca, néese casímáicaté wawàwa pichàiniadacáinácué Tito iwàwa iyacaalítécué píapicha. Tito icàlidacaté walí máinícué piwàwa piicáca wía. Icàlidacaté nacái walí achúmáanácué piwàwa nùwaliná, máinícué nacái piwàwaca pimànica càide iyúwa nùalàanácué pía. Inátè nuémìacáináté càiri tàacáisi, ína casímáicaté nuwàwa máiní cachàiníwanái.

⁸ Ewitaté nùasu quéechéeri cuyàluta nutànèericatécué pirí achúmacaté imànicuéca piwàwa, càicáaníta siùca càmita achúma nuwàwa ìwali. Quéechatécáwa achúmaca nuwàwa nùalíacáinátewa achúmaca nùasu quéechéeri cuyàluta imànicuéca piwàwa achúma èeripinátaté.

⁹ Siùca quéwa casímáica nuwàwa. Càmita casíimái nuwàwa ìwali yái achúmáanácuéca piwàwa, néese casímáica nuwàwa piwènúadacáinátécué píwitáisewa Dios irípiná àniwa achúmacáinácué piwàwa ìwalíise yái báawéerica pimàníricatécué. Achúmacatépiwàwa càide iyúwa Dios iwàwáaná, ína yéewa yáara quéechéeri cuyàlutaca nutànèericatécué pirí idéca iyúudàacuéca pía.

¹⁰ Achúmacaalí wawàwa wabáyawaná ìwaliwa càide iyúwa Dios iwàwáaná, yásí wawènúadaca wáiwitáisewa báawéeri íicha Jesucristo iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Néese càmita quirínama iwàwacutá achúmaca wawàwa ìwalíise. Quéwa áibanái èeri mìnánai càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái, achúmacaalí nawàwa iwàwacutáciná nàuwichàacawa nabáyawaná ichùullàcawa chái èeri irícu, càmita nawènúada náwitáisewa Dios irípiná. Iná néetápinácawa nabáyawaná yáapichawa méetàuculé Dios íicha càiripináta.

¹¹ Idéca achúmacuéca piwàwa pibáyawaná ìwalicuéwa càide iyúwa Dios iwàwáaná, jíná Dios idéca imànicuéca pirí cayábéeri manuísíwata! Dios idéca imàacacué píináidacawa cálíacáiri iyú ìwali yái báawéeri wawàsica, inátè pidécuéca pichùnìacani ipíchanácué cabáyawanáca pía ìwalíise mamáalàacata. Yá máiní calúacatécué piicáca yái báawéeri wawàsica namàníricaté pèewi. Cáalucatécué nacái pía càmicáinácué piwàwa Dios yùuwichàidacuéca pía. Néeseté piwàwacuéca piicáca núa. Piwàwacatécué nacái piùwichàidaca péenásàiri imàníricaté ibáyawanáwa. Iná pidécuéca píasáidaca càmita quirínama cabáyawanáca pía ìwalíise yái wawàsi báawéerica.

¹² Iná nutànàacaalícué pirí yáara quéechéeri cuyàlutaca, báisícata nuínáidacatéwa nùyaca ìwali yái wenàiwica imàníricaté ibáyawanáwa, nuyúudàacaténá nacái yái yùuwichèerica báawéeri ìwalíise. Quéwa máiní cachàiníwanái nuínáidacatéwa nùyaca piwalicué canánama yéewanápináté píasáidacuéca Dios iicápiná cainináanácuéca piicáca wía.

¹³ Càita Dios idéca ichàiniadaca wawàwa yéewacaténá casímáica wía àniwa.

Quéwa máiní casímáica cachàiníwanái wawàwa waicáca casímáiná Tito iwàwa, yácainá macáitacué pidéca pichàiniadaca iwàwa manuísíwata.

¹⁴ Ipíchawáiseté Tito yàaca ipáchiacuéca pía, yáté nucàlidaca iríni cayábaca nuicácuéca píwitáise, càmitaté nacái bái núa piwalíisecué. Néese càide iyúwa wacàlidáanácué pirí abéerita yái báisíri tàacáisisca, càita nacái báisírica macáita yái wáimáanácaté Tito irí wáimacaalíté irí casímáicué waicáca píwitáise.

15 Yá cáinináca Tito iicácuéca pía cachàiníwanái mamáalàacata iwàwalicáiná peebáidacatécué itàacái, pitàidacatécué nacái cayábéeri iyúni, cáimiétaquéeri iyú nacái.

16 *Yá casíimáica nuwàwa núalimácainá manuíca nuínáidacawa nuwàwawa piwalicué núalícaináwa báisíiri iyúcani casíimáináca waicáyacacawa àniwa!*

8

Generosidad en las ofrendas

1 Píacué wéenánáica wawàwacué wacàlidaca piríni siùcade càinácalí iyú Dios idéca imànica cayábéeri nalí níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwacáidáyaquéeyéicawa chái Macedonia yàasu cáli íinata.

2 Ewita nàuwichàacáanítawa manuísíwata Jesucristo irípiná neebáidacainá itàacái, càicáaníta máiní casíimáica nawàwa. Máiní catúulécanáca nía quéwa nadéca namàacaca manùba plata Dios irípiná manuíri ofrenda iyú càide iyúwa càasuýéi.

3 Nudéca nuicáca nutuí iyúwani namàacaca plata Dios irípiná iyúwata nadènianá. Núalíacawa nacái nadéca namàacaca ofrenda casíimáiri iyú manuísíwata cachàiníwanái íicha yái náalimáanáca namàacaca plata Dios irí ofrenda iyú, càide iyúwaté nawàwáaná nawàwalícuísewa.

4 Nasutácaté wáicha wawàsi manuísíwata wamàacáanápínaté namàacaca plata Dios irí ofrenda iyú càide iyúwaté áibanái imàacáanáté ofrenda nayúudàacaténá wéenánáí catúulécanéeyéi, yeebáidéeyéi Jesucristo itàacái.

5 Níái Macedonia yàasu cáli néeséeyéica nadéca namàacaca manùba plata manuíri ofrenda iyú cachàiníwanái íicha yái watuíyéerícaté. Quéechatéécáwa namàacaca níawawa Wáiwacali irí namànicaténá càide iyúwa iwàwáaná, neebáidacaté nacái walí namànicaténáté càide iyúwa wàalàaná nía Dios inùmalícuíse, néese namàacacaté plata ofrenda iyú Dios irípiná.

6 Iná wadéca wasutáca Tito íicha wawàsi yàanápinácawa piatalécué àniwa yeedácaténácué píicha yái manuíri ofrenda pidàbéericuécawaca piaca irí báaluité.

7 Pidécuéca pimànica cayábéeri iyú manuísíwata. Pidécuéca peebáidaca Jesucristo itàacái tài ííméeri iyú. Pidécuéca nacái picàlidaca Dios itàacái cayábéeri iyú. Pidécuéca píalíacawa Dios itàacái ìwali, pidécuéca píibaidaca cayába Dios irípiná. Pidécuéca nacái cáinináca piicáca áibanái manuísíwata càide iyúwa wéewáidáanácué pía, íná iwàwacutácué pimàacaca manuísíwéeri ofrenda nacái Dios irípiná casíimáiri iyú, piyúudàacaténácué catúulécanéeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

8 Càmitacué cài númeraca pirí nuchùulìacaténácué pía cachàiníiri iyú pimàacáanápínaçue plata ofrenda iyú Dios irípiná. Néese nuwàwacáitacué píalíacawa áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nadéca namàacaca ofrenda casíimáiri iyú, nuwàwacáinácué numichàidaca píwitáise píasáidacaténácué cáinináca piicáca áibanái báisíiri iyú.

9 Yácainá píalíacuéwa Wáiwacali Jesucristo imànicaté walí cayábéeri mawèníiri iyú. Ewitaté máinícáaníta càasucani Dios yáapicha icùacaináté macáita chènuníise, càicáaníta imàacaca íichawa yàasu cawèníiriwa macáita, yá iyacaté chái èeri irícu iyúwa canéeri yàasu cáinináciná iicácuéca pía. Iná yéewa càasucuéca pía siùcásede cawèníiri chènuníiséeri iyú Wáiwacali itúulécaná ìwalíise.

10 Nuwàwaca nuyúudàacuéca pía, íná nucàlidacué pirí siùcade càinácalí nuínáidacawa píasu ofrendapiná ìwali: Aiba camuímíté pidàbacatécué piwacáidacawa píasu ofrendawa, pimàacacaténácué plata Dios irípiná casíimáiri iyú.

11 Siùca nùalàacué pía pìwacáidáanápiná mamáalàacatani càide iyúwacué píalimáanáta àta pimáalàidacatalétacué pìwacáidaca yái plata picàlidéericatecúé nulí ìwali. Pimànicué nacái casímáiri iyúni càide iyúwaté pidàbáanátē pimànicani.

12 Básícalí wenàiwica iwàwa imàacaca plata Dios irípiná ofrenda iyú, yásí cayábaca Dios iicáca yàasu ofrenda. Dios càmita isutá wáicha wawàsi càmírica wadènìa.

13 Càmita nuchùulìa pía pìanápinácué pìasuwa macáita piyúudàacaténácué áibanái àta canácatalétacué pirí yái pimáapuèrica.

14 Néese núumacué pirí cayábaca piyúudàacaalícué nía nàyaténá càide iyúwacué pìyáaná, càmíiyéica máiní càasu píicha, càita nacái càmíiyéicué máiní catúulécaná píicha. Siùcade pidènìacué pìasuwa cayába piyúudàacaténácué catúulécanéeyéi wenàiwica. Néese áibaalípiná nadènìaca nàasuwa cayába, yásí nálimá nayúudàacuéca pía, càmicaalícué pidènìa yái pimáapuèrica. Càitacué píalimápiná piyaca abédanamata.

15 Cayábaca iyacaalí càide iyúwaté Dios imàníná israelitanái irí bàaluité. Dios imàacacaté pan nacáiri yúuwàacawa chènuníise israelitanái nàwacáidacaténáni nayáapináwa. Yá Dios yàasu profeta itànàacaté Dios itàacái íiméerica: “Abénaméeyéi ìwacáidacaté manùba maná quéwa càmitaté nadènìa manùba íicha yái namáapuèrica. Càita nacái abénaméeyéi ìwacáidacaté achúmáanata maná quéwa nadènìacaté macáita namáapuèrica”, cài íimaca. Iná iwàwacutá wayúudàaca áibanái yeebáidéeyéi Jesucristo itàacái.

Tito y sus compañeros

16 Nùaca Dios irí cayábéeri imàacacáinátē Tito cáininácuéca iicáca pía càide iyúwa cáinináanácué nuicáca pía nacái. Iná yéewa Tito iwàwaca iyúudàacuéca pía.

17 Iná nusutácalíté Tito yàanápinácué pìatalé, yáté yeebáca nulí casímáiri iyú. Iwàwacáinácué nacái iyúudàaca pía, ína idéca ínáidacawa yàanápinácué iicáca pía siùcade.

18 Iyaca chái áiba wéenásàiri cayábéeri iináwaná, yeebáidéerica Jesucristo itàacái, yánica wabànuacani Tito yáapicha. Macái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìwacáidáyaqueyéicawa yàcalé imanùbaca nacàlidaca iináwaná ìwali cayábéeri iyú yái wéenásàirica, íibaídacainá cayába Dios irípiná icàlidacaténá yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

19 Yá nacái níáí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nadéca needácani yái wéenásàirica yàacawéeridacaténá wía, iyúudàaca nacái watéca ofrenda, yéewacaténá wàaca Wáiwacali íimiétacanáwa, wáasáidacaténá nacái wawàwaca wayúudàaca wenàiwica catúulécanéeyéi, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

20 Wawàwa watéca wáapichawani yái wéenásàirica cayábéeri iináwaná ipíchaná áibanái itàaníca báawéeri iyú wàwali ofrenda ìwalíise, yái wàwacáidéerica wàyaca, manuícaináni, yái ofrendaca.

21 Wawàwa cài wamànica wáalimáidacainá wamànica machacàníri iyú macáitani, càmíricata abéta Wáiwacali iicápiná, néese macái wenàiwica iicápiná nacái.

22 Wabànuaca nacái náapicha áiba yeebáidéeri Jesucristo itàacái, yái yáasáidéerica walí madécaná yàawiría íibaídáaná Dios irípiná cachàiníri iyú. Siùca nacái máiní cachàiníwaná iわwaca iyúudàacuéca pía manuícainá ínáidacawa iわwawa pìwalicué manuísíwata, yéemìacainácué piináwaná piwàwáanácué piyúudàaca áibanái.

23 Aibacaalícué isutá yéemìawa pía Tito ìwali, yá picàlidacuéni nalí nùacawéerinácani, íibaídéerica nacái nùapicha Dios irípiná wayúudàacaténácué pía. Nasutácaalícué nacái néemìawa pía nàwali níái áibanái wéenánáica Tito yáapichéeyéica, yá picàlidacué nalí cài, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái níaca ibànùa núa, náibaida nacái Cristo irípiná yéewacaténá áibanái yàaca Cristo icàaluíniná.

24 Iná nàanàapinácaalícué piatalé, yá píasáidacué nalí caininácuéca piicáca núa báisíri iyú, yéewanápiná macáita wenàiwica áiba cáli néeséeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái náalíacawa pimànicuéca cayábéeri, náalíacaténá nacáiwa wacàlidacatécué piináwaná ìwali machacàníri iyú, watàanícalíté cayábéeri iyú piwalicué.

9

La colecta para los hermanos

1 Càmita iwàwacutá nutànàacuéca pirí àniwa ìwali yái pìasu ofrendapináca, pìwacáidéeripinácuéca piyúudàacaténácué catúulécanéeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

2 Núalíacáináwa cayábacuéca píwitáise, núalíaca nacáiwa piwàwacué pìwacáidaca plata pimàcacaténáni Dios irípiná ofrenda iyú. Càita nucàlidacué casímáiri iyú piináwaná ìwali càiripináta nalí níái Macedonia yàasu cáli néeséeyéica. Nudéca nucàlidacuéca nalí piináwaná ìwali, píacué iyéeyéica Acaya yàasu cáli ínata, pínláidáanátécué pìwacáidaca ofrenda idé abéeri camuúca néese. Iná yéewa batéwa macáita iyéeyéica chái Macedonia yàasu cáli ínata nadéca namichàidaca náiwitáisewa néemiacáinácué piináwaná ìwali pimàcacáanápinácué plata Dios irí ofrenda iyú, iná nawàwaca namàacaca plata Dios irípiná ofrenda iyú nacái.

3 Quéwa nubànùacuéca piatalé níái wéenánáica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ipíchanácué càmitàacáwa pimàni càide iyúwa nucàlidáanátécué piináwaná ìwali cayábéeri iyú pìasu ofrenda ìwalipiná. Nuwàwaca báisítá pimáalàidacuéca pìwacáidacani ipíchawáise nùanàacuéca piatalé càide iyúwaté nucàlidáaná áibanái irí piináwaná ìwalicué.

4 Aibanái Macedonia yàasu cáli néeséeyéi nàanàacaalí nùapicha piatalécué, càmita nuwàwa nàanàacuéca pía càmíinácáwa pìwacáida ofrenda, ipíchaná báica wía ìwalíise yái wacàlidáanáca manuúca wáináidacawa wawàwawa pìwalicué pìwacáidáanápinácué ofrenda. Yá nacái báipinácué píawa canácaalícué pìasu ofrenda piyúudàacaténácué áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

5 Iná nudéca nuínáidacawa nusutáanápiná náicha wawàsi níái wéenánáica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nàanápinácué napáchiaca pía quéecha nupíchalécáwa, nayúudàacaténácué pimáalàidaca pìwacáidaca pìasu ofrendawa càide iyúwaté picàlidáaná báaluité. Iná pimáalàidacanáamicué pìwacáidaca pìasu ofrendawa cayába, yásí náalíacawa pimàcacué plata Dios irípiná casímáiri iyú piwàwacáinácué piyúudàaca áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néeni càmicaalícuéca pimáalàida pìwacáidaca ofrenda, yásí áibanái náináidacawa càmitacué báisí piwàwa pimàcacaca plata Dios irípiná ofrenda iyú, nayúunáidapiná nacái weedácuéca píchani cachàiníri iyú.

6 Péemìacué cayába comparación: Aibacaalí wenàiwica ibàna achúmáana, yásí yeedáca yàacàsi achúmanamata; quéwa ibànacaalí manuí, yásí yeedáca manùba yàacàsi. Càita nacái pimàcacacaalícué achúmáeri ofrenda, yásí Dios imànicuéca pirí achúméríina cayábéeri; quéwa pimàcacacaalícué manuúri ofrenda, yásí Dios imànicuéca pirí cayábéeri àniwa manuísíwata.

7 Iwàwacutá macái wenàiwica imanùbaca imàacaca plata Dios irípiná ofrenda iyú càide iyúwa íináidáanáwa iwàwalícuísewa. Cáinináca Dios iicáca wenàiwica imàaqueyéica ofrenda casímáiri iyú. Càmita Dios iwàwa wamàacaca plata ofrenda iyú báawacaalí wawàwa ìwalíise, càide iyúwa áibanái idéca nacáicaalí ichùulìaca wía cachàiníri iyú.

8 Dios yáalimá imànicuéca pirí macái cayábéeri íwitáaná manuísíwata càiripináta pidènìacaténácué macáita pimáapuèricuéca, pidènìacaténácué nacái piásuwa cayába piyúudàacaténácué macái íibaídacalési íwitáaná cayábéeri.

9 Càité profeta itànàacaté Dios itàacái báaluité:

“Yái wenàiwica cayábéerica íwitáise idéca yáaca catúulécanéeyéi yàasupiná manuísíwata. Imànipiná áibanái iríwa machacàníri iyú càiripináta”, càí íimaca.

10 Dios yáacuéca walí báncalé íimi wabàncaténácué wabàncalewa. Yáacué nacái walí yáacàsi wayáapiná. Càita nacái Dios yàapinácué pirí macáita yáí pimáapuèrica. Dios imàacapinácué pidènìaca piásuwa cayába piàcaténácué catúulécanéeyéi yàasupiná. Néese Dios imàacapinácué piásu ofrenda iyúudàaca nía manuísíwata. Yásí Dios imànicuéca piríwa cayábéeri manuísíwata, yéewanápinácué piyúudàaca áibanái àniwa.

11 Càipinácué pidènìapinácué macái cawèníri íwitáaná yéewanápinácué piàca catúulécanéeyéi yàasupiná manùba. Pibàñuacaalícué piásu ofrendawa núapicha catúulécanéeyéi irípiná, yásí níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nàapiná Dios irí cayábéeri piásu manuíri ofrenda ìwalíise.

12 Yácainá watépinácué piásu ofrenda catúulécanéeyéi irí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, quéwa càmíircata abéta wàa nalí yáí wawàsica namáapuèrica, néese wachàiniadapiná nawàwawa nacái nàacaténá Dios irí cayábéeri manuísíwata.

13 Nàapiná Dios irí cayábéeri, yácainácué piásu ofrenda yásáidapiná nalíwa peebáidacuéca Cristo itàacái cayábéeri pimànicaténá càide iyúwa Cristo ichùulìanácué pí. Nàapiná nacái Dios icàaluíniná ìwalíise yáí manuíri ofrenda pimàaqueyéericuéca piyúudàacaténá nía, áibanái nacái.

14 Yá nacái nasutápinácué Dios íicha pirípinácué manuísíwata, máiní cáininéeri iyú, Dios imànicainácué pirí cayábéeri mawèníri iyú.

15 ¡Wàacué Dios irí cayábéeri imànicainá walí cayábéeri mawèníri iyú manuísíwata, quéwa máiní manuí cachàiníwaná íicha yáí wáaliméeripináca wacàlidaca èeri mìnánái itàacái iyú!

10

La autoridad de Pablo como apóstol

1 Núa Pablo, nùalàacué pícha manuísíwata, quéwa éeréeri iyúta nacái càide iyúwa Cristo yáalàaná wenàiwica éeréeri iyú, imàni nacái cayábéeri wenàiwica irí. Abénaméeyéi péenácué náimaca nùwali cálucasa nuicácuéca pí, náimaca nacái nùalàacasa wenàiwica éeréeri iyú idècunitàacá nùyaca piapicha, quéwa náimaca nùyacaalícué déeculé pícha, yá nùalàacuécasa pícha cachàiníri iyú, náimaca.

2 Uwé, nusutácué pícha wawàsi manuísíwata, picácué píalimáida piicáwa núa nùacaalípiná nupáchiauéca pí, ipíchaná iwàwacutáca nùalàaca nía cachàiníri iyú níara péenácuéca icháawèeyéica nuináwaná ìwali náimacainá numànicasa càide iyúwa èeri mìnánái imàníiná càmíiyéica yeebáida Dios. Nudéca nuínáidacawa nùalàanápiná nía cachàiníri iyú nùyacaalípinácué piapicha càmicaalícawa nawènúada náiwitáisewa báawéeri íicha.

3 Báisícata iwàwacutá wàyaca chái èeri irícu càide iyúwa macái èeri mìnánái, quéwa càmita wamàni ùwicái Dios irípiná càide iyúwa èeri mìnánái imàníiná ùwicái nàuwidenái íipunitawa nacáapisài iyúwa èeri irícuírica.

4 Yái wacáapisài càmíirica càide iyúwa èeri mìnánái icáapisài, néese yái Dios ichàinica, yácata wacáapisài yáaliméerica imáalàidaca Satanás imàncalé cachàinírica, yái Satanás idacùanáca wenàiwica íwitáise.

5 Iná yéewa Dios ichàini iyú wáasáidaca cachìwéerica nàasu tàacáisi cawinácalí ichìwáidéeyéica áibanái ipíchaná neebáidaca Jesucristo itàacái. Wáasáidaca nacái cachìwéeyéica nía, cawinácalí cáimacáiyéica iicáca yáawawa, icàlidéeyéica cachìwéeri tàacáisi ipíchaná wenàiwica yeebáidaca Dios. Wadèniacáiná yái wacáapisàicawa, yái Dios ichàinica, iná yéewa wáalimá wawènúadaca wenàiwica íwitáise Cristo irípiná neebáidacaténá itàacái.

6 Càita nacái Dios ichàini iyú wáalimá wàuwichàidaca níara abénaméeyéi pénácuéca càmíiyéica iwàwa imànicà iicáca iyúwa wàalàaná nía, pidécanáamicué pimànicà machacàníri iyú càide iyúwa wáimáaná.

7 Càmitacué píalimá píináidacawa machacàníri iyú piicácainácué wenàiwica iicácanáwa meedá, ínácué piicáca núa càide iyúwa machawàaquéeri. Aibanaícalí pèewi icàlida iináwanáwa Cristo yàasunáicasa nía, iwàwacutá nawàwalica Cristo yàasunáica nacái wía, wía apóstolca.

8 Cawàwanáta piyúunáidacuéca canùmaséeca núa nucàlidacáiná madécaná ìwali yái wachùullanápinácuéca pía, quéwa càmita báipiná núa nutàacái ìwalíisewa yácainá núsáidapinácué piríwa amaléeri iyú Wáiwacali idéca imàacaca wàalàacuéca pía wayúudàacaténácué pidàwinàidaca píiwitáisewa Dios íwitáise iyú cachàinacaténácué píiwitáise Dios ìwali. Càmitaté imàaca walí ichàiniwa wamáalàidacaténácué pía.

9 Càmitacué nuwàwa piyúunáidaca nuwàwaca nucalùadaca pía nùasu cuyàluta iyúwa.

10 Aibanaí íimaca nutànàacasa cachàiníri tàacáisi cuyàluta irícu, nùalàacaténá wenàiwica cachàiníri iyú, quéwa náimaca càmitasa núalimápiná nutàaníca cayába nùyacaalípinácué píapicha, náimaca nacái càmitasa cachàini nuíwitáise nuchùullanápiná wenàiwica, náimaca.

11 Quéwa níara icàlidéeyéica cài iwàwacutá náalíacawa cachàiníinápiná wáiwitáise wamànicaténá cachàiníri iyú wàyacaalípinácué píapicha càide iyúwa wabànùanácuéca pirí cachàiníri tàacáisi cuyàluta iyú.

12 Nàyaca abénaméeyéi pèewi icàlidéeyéica ìwaliwa máiníiyéicasa cayábaca nía. Quéwa péemìacué cayábani, càmita báisí cálíacáica nía. Náimaca cawinácalí wenàiwica ìyéerica càide iyúwa nàyáaná, máinícaso cayábaca íwitáise, náimaca. Iná cáimacáica naicáca níawawa áibanái íicha máinícainása cayábéerica náwitáise, náimaca. Càmita numàni cài, báawacáináni.

13 Càmita watàaní wàwaliwa canùmaséeri iyú. Wacàlidacáita wáibaidacalé iináwanáwa, yái íibaidacalési Dios imàquéerica walí wamàníinápiná irí. Dioscata yái yáasáidéerica walí alénácalí iwàwa wáibaidaca irípiná. Imàacacaté wàanàaca piatalécué Corinto ìyacàlená néré.

14 Inátè càmita wachàbawa íicha yái Dios imàcacataléca wáibaidaca irípiná wàalàacaténácué pía, wàyacaalítécué píapicha. Wiaté idàbáanéeyéi yàanàaca piatalécué icàlidéeyéica yái cayábéeri taacáisica Cristo iináwaná ìwali.

15 Aibacaalí íibaidaté Dios irípiná pèewi icàlidacaténácué pirí Jesucristo itàacái, yá cayábaca. Càmita watàaní áibanái íibaidacalé ìwali càide iyúwa wadéca nacáicalí wamànicani. Càmita nacái wamàni áiba wawàsi íicha yái wáibaidacaléca Dios imàquéerica wamànicà irípiná. Néese wawàwacué wáibaidaca àniwa Dios irípiná pèewi wayúudàacaténácué peebáidaca Jesucristo itàacái cachàiníwanái. Yásí píalimácué piyúudàaca wàanápináwa áibalé wáibaidacaténá Dios irípiná càide iyúwa imàacáaná walí wáibaidacalépiná.

16 Wawàwa nacái wàacawa déeculé yáwanái pìasu cáli íichacué wacàlidacaténá Jesucristo iináwaná ìwali iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Càmita quéwa wawàwa wéewáidaca wenàiwica áiba yàcalé irìcu áibanái yéewáidacatalécaté nía Jesucristo ìwali, càmicainá wawàwa watàaníca canùmaséeri iyú càide iyúwa wadéca nacáicalí wéewáidaca wenàiwica néré ipíchawáiseté áibanái yàanàaca néré néewáidacaténá nía.

17 Picácué canùmasée pía pìwaliwa, néese pitàanícué cayábéeri iyú Wáiwacali ìwali. Picàlidacué Wáiwacali idéca imànicuéca pirí cayábéeri. Iwàwacutácué cawènica piicáca yái Wáiwacali icàlidáanáca piináwaná ìwali pidécuéca pimànica cayábéeri.

18 Wawàwacaalí áibanái iicáca wía cáimiétaquéeri iyú, iwàwacutá càmita wáima wàwaliwa máinícaso cayábaca wía. Néese iwàwacutácué wamànica càide iyúwa Wáiwacali ichùulìaná yéewacaténá Wáiwacali icàlidaca waináwaná ìwali cayábéeri iyú.

11

Pablo y los falsos apóstoles

1 Cawàwanátacué píalimá pìidenìaca nutàanínáca nùwaliwa achúmáana iyúwa máiwitáiséeri, càide iyúwa canùmaséeri. Pìidenìacué achúmáanata. Càmita báisí nuwàwa nutàaníca cài quéwa iwàwacutá nucàlidacuéca piríni, máinícainácué ráunamáita piwènúadaca píiwitáisewa báisíri tàacáisi íicha.

2 Máinícué cáinináca nuicáca pía càide iyúwa cáinináná Dios iicácuéca pía. Dios, núa nacái càmita wawàwa piwènúadacué píiwitáisewa Cristo íicha. Péemìacué comparación: Cayábacaalí mènacàu íiwitáise, càmita uimá ùuculìri yáapicha. Néese ucùaca úawawa masaquéeri iyú aslanái íicha àta uedácateléta ulíwa unìriwa cáininácaténá uicáca abéerita yái unìrisíwaca. Càitacué nacái pía: Nuwàwacué picùaca píawawa masaquéeri iyú cachìwéeri tàacáisi íicha yéewanápinácué cáinináca piicáca abéerita Cristo.

3 Quéwa achúmaca nuwàwa nuínáidacawa pìwalicué cawàwanáta pimàacáanápinácué Satanás ichìwáidaca pía. Bàaluité Satanás ichacamàanícawa cáalíacáiri àapi iyú. Satanás icàlidacaté cachìwéeri tàacáisi Eva irí, úai idàbáanéechuáté inanáica. Yáté Satanás yáalimáidacaté úa uyáanápináte abéeri íiwitáaná àicu lyacaná, yái íiwitáaná càmíiricaté Dios ibatàa wenàiwica iyáaca. Achúmaca nuwàwa nuínáidacawa pìwalicué cawàwanáta Satanás yàasu wenàiwica ichìwáidacuéca pía piwènúadáanápinácué píiwitáisewa Cristo íicha, piméyácaténácué cáinináca piicáca abéerita Cristo mabáyanéeri iyú.

4 Achúmaca nuwàwa nuínáidacawa pìwalicué, casíimáicainácué péemìaca natàacái cachìwéeri níara yèepuníiyéicawa icàlidaca áiba tàacáisi Jesús ìwali áibalé íicha yái tàacáisica wacàlidéerica. Piwàwacuéca peebáidaca áiba tàacáisi íicha yái tàacáisi wacàlidéerica Espíritu Santo ìwali càide iyúwacué peebáidaca nacáicalí áiba yàacawéeridéericuéca pía Espíritu Santo íicha. Casíimáica nacái peebáidacuéca áiba tàacáisi méetàuculéeri íicha yái peebáidéericatecué Jesucristo ìwali iwasàanáca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

5 Uwé, nuínáidacawa càmita caná nuwèni náicha níara cachìwéeyéica icàlidéeyéica ìwaliwa apóstolcasa nía, níara peebáidéeyéicuéca irí, piiquéeyéicuéca iyúwa máiníiyéi cayábaca íiwitáise yéewáidaca.

6 Básicata càmita nucàlida tàacáisi èeri mìnánái yáalíacáí iyú íná píináidacuécawa càmita núalimá nutàaníca ibaniéri tàacáisi iyú. Quéwa núalíacawa cayábéeri iyú ìwali yái tàacáisi nucàlidéericuéca pirí. Madécaná yàawiríaté wáasáidacuéca pirí Dios idéca imàacaca wáalíacawa cayába, piicácalítécué càinácalí wamàni pèewibàa.

7 Bàaluité nucàlidacatécué pirí yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yáté càmita nuchùullà pipáyaidáanápinácué núa. Néese nulbaidacaté nucáapi iyúwa nuwènìacaténáté nuyáapináwa. Quéwa siùcade pímacuéca canácaso iwèni yái tàacáisi nucàlidéericatécué pirí càmicánáté nucobracué pía, nùyacáináté nacái iyúwa càmírica cachàni píchacué. Iná calúacuéca pía núapicha siùcade càide iyúwa nudéca nacáicalí numànicuéca pirí báawéeri manuísíwata. Quéwa càmitaté nucobracué pía nuwàwacáináté nuyúudàacuéca pía yéewanápinácué píyaca cáimiétaquéeri iyú Dios yáapicha.

8 Aibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nàacaté nulí plata iyúwa ofrenda nuwènìacaténáté nuyáawa iyú idècunitàacá nuewáidacatécué pía.

9 Néeseté imáalàacatéwa nuícha yái plata idècunitàacá nùyaca píapichacué, quéwa càmitaté nusutácué píicha plata éwitaté canácáaníta nulí yái numáapuèrica, yá canácaté wenàiwica nusàiwiquéeri irí wawàsi yàanápináté nuyáapiná, ibatàa abéeri piná. Néeseté áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nàanàacaté Macedonia yàasu cáli néese, yá nàacaté nulí plata iyúwa ofrenda, ínáté yéewa nudènìaca yái numáapuèrica. Càité nuwàwaca numànicia ipíchanáté nusàiwicacué pirí wawàsi piacaténácué nuyáapiná, ipíchanáté càulenácuéca píchani. Siùca nacáide nuwàwa numànicia cài mamáalàacata.

10 Càide iyúwa núalíanáwa báisíiri tåacáisi ìwali, yái icàlidéerica Cristo iináwaná ìwali, càita nacái nudéca nuínáidacawa nucàlidáanápiná mamáalàacata Cristo iináwaná ìwali mawèníiri iyú aléera pìasu cálicué imanuíca, yái Acaya yàasu cálica, yéewanápiná casímáica nuwàwa ìwalíse càiripináta yái càmíináca nusàiwicacué pirí wawàsi nuedáanápinácué píicha plata nulípináwa.

11 Néeni, ¿cánásica nutàaní cài? ¿Càmicánásica cáininá nuicácuéca pía? Càmírita. ¡Dios yáalíacawa cáinináca nuicácuéca pía manuísíwata!

12 Quéwa nuwàwa nucàlidaca nuèpunícawa mamáalàacata Cristo iináwaná ìwali mawèníiri iyú numawènìadacaténá níara cachìwéeyéica icàlidéeyéica ìwaliwa náibaidacasa Dios irípiná càide iyúwa núa. Quéwa nasutácué píicha nawènipináwa, iná càmita báisí náibaida Dios irípiná càide iyúwa núa.

13 Nícacínáta meedá cachìwéeyéi icàlidéeyéica iináwaná ìwaliwa Cristo yàasu apóstolcasa nía, quéwa nachìwáidacáita wenàiwica meedá.

14 Núalíacatéwa namàníinápináté cài, namànicainá càide iyúwa náiwacali Satanás imàníná. Satanás yáalimácainá imàacaca yáawawa cacamalánéeri iyú wenàiwica iicácaténáni càide iyúwa mèlumèluíri ángel Dios néeséeri ichìwáidacaténá wenàiwica namàníinápiná nabáywawanáwa.

15 Iná yéewa wáalíacawa Satanás yàasu wenàiwica íibaídéeyéica irí namànicia càide iyúwa Satanás imàníná. Yá náimaca nàwaliwa cayábanaméeyéicasa íwitáise nía, íibaídéeyéicasa Dios irípiná, quéwa nachìwáidacáita wenàiwica meedá. ¡Iná nàuwichàapináacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú càiripináta namànicainá nabáywawanáwa!

Sufrimientos de Pablo como apóstol

16 Nusutácué píicha wawàsi àniwa, picácué píináidawa máiwitáiseca núa. Càmita báisí nuwàwa nutàaníca cài nucàlidacaténá máiní nùwaliwa, quéwa iwàwacutá nutàanícuéca pirí iyúwa máiwitáiséeri máinícainácué piwàwaca piwènúadaca píiwitáisewa Jesucristo íicha. Iná iwàwacutá canùmaséeca núa nacái achúmáanata, càide iyúwa níara áibanái cáimacáiyéica iicá yáawawa. Quéwa càmita báisí nuwàwa nutàaníca iyúwa nía.

17 Wáiwacali càmita iwàwa wacàlidaca wàwaliwa máinícasa cayábaca wía. Quéwa iwàwacutá canùmaséeca núa achúmáanata càide iyúwa máiwitáiséeri

piwàwacáinácué péemìaca máiwitáiséeyéi itàacái meedá, níara canùmaséeyéica iicáca yáawawa.

18 ¡Wàwacutá canùmaséeca núa nacái, nucàlidacaténá nuináwanáwa máiwitáiséeri iyú càide iyúwa wenàiwica cachàiníri iicáca yáawawa áibanái ícha! Càita iwàwacutá nutàanícuéca pirí nuyúudàacaténácué pía, máinícáinácué piwàwaca péemìaca yáawamita máiwitáiséeyéi itàacái.

19 Càmitacué máiní cálacáicuéca pía càide iyúwa pínáidáanáwa, quéwa piicácuéca píawawa iyúwa máiníyéica cálacáica áibanái ícha, íná yéewa plideniacuéca níra casímáiri iyú níra máiwitáiséeyéica.

20 Iná yéewa casímáica piicáca níra cachìwéeyéica yéewáidéeyéicuéca pía, éwita nachùulacáanítacué píbaidaca nalí, éwita nacái nayáacáanítacué macáita píasu yàacàsi, éwita nacái nachìwáidacáanítacué pía, éwita nacái nanúacáanítacué pinàni ìwali.

21 Càmita wamànicué pirí càiri wawàsi, íná piicácuéca wía iyúwa machawàaquéeyéi càmicánátē wamànicué pirí báawéeri. Yá nacái piwàwacuéca pibáiniadaca wía ìwaliise yái cámíinácuéca wamàni pirí cachàiníri iyú.

Quéwa càmicáná cálalu níra cachìwéeyéica nacàlidáanápiná nàwaliwa máiní canùmaséeri iyú, íná iwàwacutá canùmaséeca núa macàaluínináta nacái iyúwa máiwitáiséeri éwita càmicánítia nuwàwa nutàaníca cài báawacáináni. Quéwa iwàwacutá núasáidacuéca pirí apóstolca núa, Dios ibànuèrica yéewáidéeripinácué pía.

22 Níra cachìwéeyéica nacàlidaca hebreoca níra. Núa nacái hebreosàirita, itàanírira hebreo itàacái iyú. Nacàlidaca nacái israelitaca níra. Núacáanítani israelitasàirita, Israel itaquérinámicaná núa. Nacàlida nacái Abraham itaquénánamicá níra. Núacáanítani Abraham itaquérinámita nacái.

23 Náimaca náibaidáanásá Cristo irípiná. Núacáanítia nacái máiní cachàiníwanái náicha, quéwa càmita báisí nuwàwa nucàlidaca càiri wawàsica nùwaliwa, níacáná abéta máiwitáiséeyéi natàaníca cài canùmaséeri iyú nàwaliwa. Quéwa iwàwacutá nucàlidacuéca pirí cài píalícaténácuéwa báisícata apóstolca núa, Dios ibànuèrica. Yá nudéca nuiúaidaca Cristo irípiná cachàiníri iyú náicha. Nudéca nùuwichàacawa cachàiníwanái náicha. Nùuwidenái yúucaca núa presoíyéi ibànlículé manùba yàawiría náicha. Aibanái máiní nacapèedáidacaté núa cachàiníwanái náicha. Manùba yàawiría áibanái iwàwacaté inúaca núa.

24 Cinco yàawiriaté judionái nàuwichàidaca núa. Cinco yàawiriaté nacapèedáidaca núa cabëesi iyú treinta y nueve yàawiría.

25 Masisibàawiría nacapèedáidacaté núa àicu iyú. Abé yàawiriaté nanúadáida núa íba iyú nanúacaténátē núa. Masisibàawiriaté nùacawa manuíri úni yáacubàa nave irícu, yátē nave nasawíacawa wáicha. Abé yàawiriaté batéwa nusicùmacawa nùyaté táiyápinama, abé èeri nacái manuíri úni yáaculé, nuwatácawa àicu íinata.

26 Nudéca nupuníacawa madécaná yàawiría, déeculé nacái nucàlidacaténá Dios itàacái. Nudéca nuchàbacawa caiyéininéeri inanába yáacubàa; iwàwacutácaté nupuníacawa cayéedéeyéi yèewibàa nacái. Nuicácaté nacái cálalunáiri nùasu cálí néeséeyéi yèewi, cámíiyéi nacái nùasu cálí néeséeyéi yèewi. Nuicácaté nacái cayéininéeri yàcalé irícu, nawàwacataléca nanúaca núa, càita nacái manacúaliré, manuíri úni yáacubàa nacái. Nudéca nuicáca cálalunáiri nèewi nacái abénaméeyéi cachìwéeyéica icàlidéeyéica iináwaná ìwaliwa neebáidacasa Jesucristo itàacái.

27 Nudéca nùúaidaca cachàiníri iyú. Nudéca nacái nùuwichàacawa càulenéeri wawàsi iyú, nùúaidacaténá Dios irípiná, íná madécaná yàawiría càmita núalimá

nuimáca cayába. Nudéca nùuwichàacawa máapicái iyú macàlaaná nacái nuwàwa. Madécaná yàawiría càmita nudé nuyáaca nuyáacaléwa. Nudéca nacái nùuwichàacawa casalííiri iyú, canácaté nacái nubàle cayába.

²⁸ Nàyaca nacái manùba áiba wawàsi càulenéeri nuícha. Càita nacái macái èeri imanùbaca catúulécanáca numànica nuwàwawa nàwali macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìwacáidáyaquéeyéicawa macái cáli imanùbaca.

²⁹ Aibacaalí càmíiri yeebáida Jesucristo itàacái tài ííméeri iyú, yá achúmaca nuwàwa máinícainá nuwàwaca nuyúudàaca nía. Aibacaalí icaláawa Dios íicha imànicaténá ibáyawanáwa ìwalíise yái nachìwáidáanácani, yá achúmaca nuwàwa báawanama, báawa nacái nuínáidacawa.

³⁰ Iwàwacutácalí canùmaséeca núa péemìacaténácué nulí, yá cayába cachàiníwanái canùmaséecaalí núa ìwali yái wawàsi yáasáidéerica machawàacaca núatá, yéewacaténá macáita náalíacawa abéericata Diosca yái ichàiniadéerica núa.

³¹ Wáiwacali Jesucristo Yáaniri, yái Icuèriná Diosca, yái wèeripináca irí cayábéeri càiripináta, yáalíacawa nucàlidáaná nuináwanáwa báisíiri iyú.

³² Nùyacaalíté Damasco ìyacàlená irìcu, yái gobernador íibaidéericate rey Aretas irí ichùulìcaté yàasu úwináwa nacùanápinátē macái iwáiná inùmaca, yái yàcalé itéeséerica iwáináca, náibàanápinátē núa.

³³ Quéwa áibanái nayúudàacaté núa, yá nalicùadacaté núa manuíri mapíri irìcu yéenúlusi ìwali chènuníséeri ventana irìcubàa yàcalé iwáiná únatáise nùanàacaténá cáli iwére méetàucuta yàcalé íicha. Càité numusúacawa náicha.

12

Visiones y revelaciones

¹ Canápináta meedáni wacàlidacaalícué waináwaná ìwaliwa canùmaséeri iyú, quéwa níara cachìwéeyéica nacàlidaca canùmaséeri iyú nàwaliwa, náimaca nadécasa naicáca yéenáwanási nacáiri Dios néeséeri, ína iwàwacutá nacái nucàlidaca Wáiwacali idéca imàacaca nuicáca yéenáwanási nacáiri yáasáidacaténá nulí wawàsi ibàacanéeri iyú.

² Catorce camuí néese siùcade, núa, yái yeebáidéerica Cristo itàacái, nùacatéwa chènuniré Dios itécainátē núa aquialénamata àta nùanàacataléta másibáaná cáli chènuníséeri néré, yái Dios ìyacàle chènuníséerica. Càmita núalíawa asáisí nùacaalítéwa néré nuiná yáapichawa, càmicaalí nuwàwa cáuri iyú. Diosta yáalíawa.

³ Núalíacawa Dios itécaté núa aquialénamata paraíso néré, quéwa càmita núalíawa asáisí nùacaalítéwa nuiná yáapichawa, càmicaalí nuwàwa cáuri iyú nùawa. Abéerita Dios yáalíawa.

⁴ Nùacatéwa paraíso néré, yá nuémìacaté tàacáisi máinírica ibàacanáca ína Dios càmita ibatàa wenàiwica icàlidaca áibanái iríni.

⁵ Ewita máinícáaníta cayábéericani yái nuchàbáanáacawa paraíso néré, càicáaníta càmita nuwàwa nutàaníca nùwaliwa canùmaséeri iyú, néese nucàlidacáita machawàacáanáca núa chái èeriquéi.

⁶ Nuínáidacaalíwa nucàlidáanápiná cayába nuináwaná ìwaliwatá, yá càmita nutàaní máiwitáiséeri iyútá, néese nucàlidá cámiétaquéeri iyútáni, báisícaínátáni, yái nùuméeripinácatá. Quéwa càmita numànipiná cài ipíchaná áibanái iyúunáidaca máiní yáwanáica cachàini núa íicha yái naicáanáca núa, íicha nacái yái néemìanáca nucàlidaca Dios itàacái.

⁷ Yáara yéenáwanási nacáiri nuiquéericate, máiní yáwanáiri ichùnica, máiní nacái Dios yáasáidaca nulí wawàsi ibàacanéeri iyú, ína ipíchaná máiní cachàinicáca nuicáca nùawawa áibanái íicha, yáté Dios imàacaca nulí uláicái. Yái uláicáica caiwica nulíni càiide iyúwa manuíri tuíri ìyacaalí wainálìcu caiwíiri

iyú. Siùcade Satanás yùuwichàidaca núa mamáalàacata iyú yái uláicáica. Càita Dios imàacaca nùuwichàacawa ipíchaná máiní cáimacáica nuicáca núawawa càide iyúwa wenàiwica cachàinírica iicáca yáawawa áibanái íicha.

⁸ Másiba yàawiriaté nusutáca Wáiwacali íicha yeedáanápinátē nuícha yái uláicáica.

⁹ Quéwa Wáiwacali íimaca nulí: “Càmíri. Quéwa núata píapicha. Càmita pimáapùa áiba wawàsi íicha yái cáinináanáca nuicáca pía. Machawàacacaalí pía, yásí wenàiwica naicápiná nuchàini amaléeri iyú cachàiníwanái. Naicácalí pimànicáca cachàiníri iyú éwita machawàacacáanáta pía, yásí náalíacawa pimànicani nuchàini iyú”, cài íimaca nulí yái Wáiwacalica. Iná casímáica núa machawàacacáanáca núa, yéewanápiná Cristo ichàini iyamáacawa nùwali, núsáidacaténá áibanái irí cachàinírica Cristo íwitáise.

¹⁰ Iná yéewa cayábaca nuwàwa machawàacacáanáca núa, namànlíná nacái nulí báawéeri nabáiniadacaténá núa; cayába nacái nuwàwa éwita catúulécanácalí núa, nàuwichàidacaalí nacái núa Cristo ìwalíse nuebáidacáiná Cristo itàacái, càulenácalí nacái namànica nulíni. Mánícaalí machawàacaca núa, yásí máiní cachàiníwanái Cristo ichàini iyamáacawa nùwali.

Preocupación de Pablo por la iglesia de Corinto

¹¹ Nudéca nucàlidaca nuináwaná ìwaliwa canùmaséeri iyú càide iyúwa máiwitáiséeri. Càmita báisí nuwàwa nutàaníca cài, quéwa iwàwacutá numànicani càmicáinácué picàlida nuináwaná ìwali cayábéeri iyú. Cayába cachàinitésicatáni picàlidacaalítécué nuináwaná cayábéeri iyútá, càmicáiná caná nuwèni náicha níara cachiwéeyéica peebáidéeyéicuéca irí icàlidéeyéica ìwaliwa apóstolcasa nía Dios ibànuèyéicasa máníiyéicasa cayábaca áibanái apóstol íicha. Ewita canéeri iwènicáaníta núa, càicáaníta Dios imàacaca cachàinica núa náicha.

¹² Bàaluité nùyacaalícué píapicha, yá numànicaté mamáalàacata báisíri apóstol íibaidacalé, yái càmírica wenàiwica idé imànica, ínátē yéewa píalíacuéwa báisíri iyúcani Dios ibànuèrica núa.

¹³ Iyacaté abéeri wawàsi càmíricaté numànicué pirí numànlíricaté áibanái irí canánama, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái macái áiba cáli imanùbaca: Yái nusutáanáca náicha nuyáapináwa, nuimácatáipiná nacái. Inácué cawàwanáta báawacuéca piicáca núa meedá càide iyúwa nudéca nacáicalí numànicuéca pirí báawéeri càmicáinátē nusàiwicacué pirí wawàsi ipíchanácué nuínataléca piríni. Báawacaalícué piicáca núa, nusutácué píicha wawàsi pimàacacáanápinácué piwàwawa íicha.

¹⁴ Siùcade màulenáca núa nupáchiacaténácué pía àniwa másibàawirílanápiná. Yá mamáalàacata càmitacué nusutápiná nuyáapináwa píicha, ipíchanácué nusàiwicaca pirí wawàsi. Yácainá càmita cáininá nuicácuéca pìasu plata, néese cáinináca nuicácuéca pía. Càmitacué nucutá pìwacáidáanápiná plata nulípiná, yácainá nuicácuéca pía càide iyúwa nuénibewa, yá píalíacuéwa súmanái càmita nàwacáida plata naséenái irípináwa.

¹⁵ Càita nacái nùucapiná macáita nùasuwa casímáiri iyú, nuyúudàacaténácué pía. Yá nacái iwàwacutácalí numàacaca nucáucawa numànicaténácué pirí cayábéeri, yái cayábaca. Càita nuwàwacué nuyúudàaca pía éwitacué pimànicáaníta nulí càide iyúwa càmíiyéi máiní cáinináca iicáca núa, éwita mánícaanítacué cáinináca nuicáca pía.

¹⁶ Básíta, càmitatécué nusutá píicha nuyáapináwa, quéwa abénaméeyéi péenácué nacàlidaca nùwali nudécaso nuchiwáidacuéca pía nuchiwa iyúwa, náimaca nacái nudécaso nuedácuéca píicha plata málíacanéeri iyú.

¹⁷ Quéwa, píalíacuéwa cayába càmitaté nachiwáidacué pía needácaténá píicha plata nulípiná níái nubànuèyéicatécué píatalé.

18 Nusutácaté wawàsi Tito íicha ipáchianápinátécué pía. Nubànùacaté nacái áiba yeebáidéeri Jesucristo itàacái yàacaténátewa Tito yáapicha. Píalíacuéwa Tito càmitaté ichìwáidacué pía yeedácaténácué píicha plata nulípiná. Píalíacuéwa báisíri iyúcani wía pucháibaca, núa Pabloca, Tito nacái wadéca wamànicuéca pirí abédanamata abédanamacáiná wáipichawáaca.

19 Cawàwanátacué plínáidacawa wacàlidacáitacué pirí waináwanáwa càide iyúwa wawàwaca nacáicaalí wáasáidacuéca pirí mabáyawanáca wía. Quéwa càmita wawàwa wamànica cài, néese watàaníca Dios iicápiná Cristo yàasu wenàiwicacáiná wía. Yá macáita yái wacàlidéericuéca pirí chái cuyàluta irìcu, wadéca wacàlidacuéca piríni yéewanápinácué pidàwinàidaca píwitáisewa Dios íwitáise iyú peebáidacaténácué itàacái tài íiméeri iyú, píacué wéenánai cáininéyéica waicáca.

20 Achúmaca nuwàwa nuínáidacawa cawàwanáta càmita nùanàapinácué píyaca càide iyúwa nuwàwáaná nùanàacaalípinácué nuicáca pía. Càita nacái achúmaca nuwàwa nuínáidacawa cawàwanátacué càmita píanàapiná núa casíimáiri núa píapichacuéwa. Nuínáidacawa cawàwanáta nàyacué abénaméeyéi péená icuísáyaquéeyéwa, abénaméeyéi nacái báawéeyéica iicáca áibanái wenàiwica nàasu cawèníiri ìwalíse, abénaméeyéi nacái caluéyéica, abénaméeyéi nacái cachàiníiyéica iicáca yáawawa, abénaméeyéi nacái itàaníiyéica báawéeri iyú áibanái ìwali, abénaméeyéi nacái icuíséyéica íchawa áibanái, abénaméeyéi nacái cáimacáiyéica iicáca yáawawa áibanái íicha, abénaméeyéi nacái càmíiyéica iwàwa abédanaméeri íwitáise áibanái yáapicha.

21 Achúmaca nuwàwa nuínáida naçáifa cawàwanáta Nucuériná Dios imàacapiná báica núa píwalíisecué, nùanàacaalípinácué piatalé àniwa, yá nacái cawàwanáta iwàwacutápiná nuicháanícuéca píwali, manùbéeyéicalí péenácué nadéca nèepùaca namànica nabáyawanáwa àniwa bàaluitéerìcuíse àta siùca nacáide, càmíiyéicáwa nacái iyamáida iimáca áiba yáapicha càmíchúaca náinusíwa, càmírica nacái nanìrisíwa.

13

Advertencias y saludos finales

1 Yácata másibéeri yàawiríaná nupáchianápinácué pía. Profeta Moisés itànàacaté Dios itàacái íiméerica: Aibanáicaalí iwàwa icháawàaca wenàiwica ibáyawaná nàuwichàidacaténáni, iwàwacutá natéca náapichawa pucháiba wenàiwica nacàlidacaténá iináwaná càmicaalí másiba nacái. Uwé, nùapinácuéwa piataléwa másibàawiríanápiná nùalàacaténácué pía báawéeri íchaná. Càmicaalícué peebáida, yásí nùuwichàidacué píawa.

2 Píacué imàniyéicaté ibáyawanáwa manuísíwata bàaluité, canánamacué nacái pía. Nùalàacué pía macáita àniwa idècunitàacá nùyaca déeculécué píicha càide iyúwaté nùalàanácué pía bàaluité nùyacaalítécué píapicha yái pucháibáaná yàawiríanáca. Néeni nupáchiaacaalícué piatalé àniwa, yá càmita quirínama numàníalí cayábéeri iyú, níara imàniyéica yàacawa ibáyawanáwa mamáalàacata.

3 Cachàinipiná numànicuéca piríwa picàlidacáinácué piwàwacasa píalíacawa asáisí nutàanícaalí Cristo inùmalícuíse. Cristo càmita yùuwichàidapinácué píawa machawàaqueéri iyú, néese cachàiníiri iyúpinácué yùuwichàida píawa.

4 Básíta natàtìacaté Cristo cruz ìwali idècunitàacá iyaca chái èeri irìcu iyúwa machawàaqueéri. Quéwa siùcáisede iyaca Dios yáapicha, idènìaca nacái macáita Dios íwitáise cachàiníiri. Càita nacái machawàacaca wía chái èeri irìcu càide iyúwaté Cristo iyáanáté quéwa wàyaca abédanamata Cristo yáapicha, iná yéewanápiná wàyaca Dios ichàini iyú, wayúudàacaténácué pía.

5 Picácué píalimáida piicáwa wía, néese píináidacuéwa piwàwalícuísewa asáisí báisícaalícué peebáidacaté Cristo itàacái. Nuínáidacawa píalíacuéwa Cristo iyacué

piwàwalìcu. Quéwa, canácaalíni, jnéesecué càmitàacá peebáida Cristo báisíri iyú!

⁶ Nutuíyàaca píalimáanápíncué píalíacawa báisíri iyúcani wadéca weebáidaca Cristo báisíri iyú, Cristo idéca ibànùaca wía nacái wáibaidacaténá irípiná iyúwa yàasu apóstolnái.

⁷ Wasutáca Dios íicha pirípinácué nacái ipíchanácué pímànica pibáywawanáwa. Càmita wasutá Dios cài píasáidacaténácué wadéca wéewáidacuéra pía cayába, néese wawàwacáitacué pímànica cayábéeri, éwitasica áibanái íináidacawa càmita apóstol wía, càmicáiná wàuwichàidacué pía wáasáidacaténá báisírica apóstolca wía idènièyéica Dios ichàini wàuwichàidacaténá báawéeyéi.

⁸ Yácainá iwàwacutá wamichàidaca wenàiwica íiwitáise namàníinápiná cayábéeri, càiide iyúwa Dios itàacái báisíri íimáaná. Canáca yéewaná watuíyàaca namànica nabáywawanáwa yéewanápiná wàuwichàidaca nía.

⁹ Iná wàanàacaalípinácué piatalé, yá wàanàacaalícué pía yeebáidéeyéi iyaca tài íiméeri iyú, càmicaalí nacái iwàwacutá wàuwichàidacuéra pía pibáywawaná ìwalísewa, yásí cayábaca wawàwa éwitasica áibanái iicáca wía iyúwa machawàaqueéyéi càmicáiná wáasáida Dios ichàini wàuwichàidacaténácué pía. Wawàwacáita peebáidacuéra Jesucristo itàacái tài íiméeri iyú, cachàinicaténácué píiwitáise ìwali. Yá wasutácué Dios íicha pirípinácué mamáalàacata ichùnlàanápinácué píiwitáise cayábéeri iyú.

¹⁰ Nudéca nutànàacuéra pirí yái cuyàlutaca ipíchawáise nùacué nuicáca pía. Nùanàacaalícué pía imàníiyéi yàacawa ibáywawanáwa nùanàacaalípinácué piatalé, yásí iwàwacutá numànicuéra pirí cachàiníri iyú, nudèniacáiná Wáiwacali ichàini nucùacaténácué pía. Iná nutànàacuéra pirí yái cuyàlutaca quéechacáwa piwènúadacaténácué píiwitáisewa báawéeri íicha. Wáiwacali càmita imàaca nulí ichàiniwa nuwènúadáanápinácué píiwitáise Dios íicha, néese imàacaca nulí ichàiniwa tuyúudàacaténácué pía yéewanápinácué cachàinica píiwitáise Dios ìwali.

¹¹ Yáta imanùbaca, píacué nuénánáica. Nuwàwacuéra piyaca casíimáiri iyú. Picutácué piyacaténá machacàníri iyú Dios iicápiná. Pimichàidacuéra píiwitáisewa peebáidacaténácué iyúwa nùalàaná pía. Abédanamacuéra pimàni píiwitáisewa piapichawáaca. Piayacuéra nacái matuíbanáiri iyú piapichawáaca. Yásí yéewapinácué Dios iyaca piapicha, yái Dios imàaqueérica wayaca matuíbanáiri iyú, imàaqueérica nacái cáinináca waicáyacacawa.

¹² Pitàidáyacacuéra cayábéeri iyú.

¹³ Macáita níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìyéeyéica chái nawàwalicuéra pía.

¹⁴ Nusutácuéra Wáiwacali Jesucristo íicha imàníinápinácué pirí cayábéeri mawèníri iyú; càiita nacái nusutáca Dios íicha imàacáanápinácué píalíacawa piwàwalícuésawa cáininácuéra Dios iicáca pía; càiitacuéra nacái abédanamáanápiná píiwitáise Espíritu Santo yáapicha càiripináta.

GÁLATAS

Saludo

¹ Núa Pablo nubànùacué pirí cuyàluta. Apóstolca núa, Dios ibànuèrica nucàlidacaténá itàacái wenàiwicanái irí. Càmitaté wenàiwica níái cài imàaca núa apóstolpiná càmitaté nacái wenàiwica níái cài ibànùa núa nucàlidacaténá Dios itàacái. Néese yái Jesucristoca yácata ibànuèrica núa. Idéca nacái Dios ibànùaca núa, yái Wáaniri Dios imichàidéericaté Jesucristo yéetácáisi íicha.

² Macáita níái wéenánáica núapichéeyéica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nawàwalicuéca pía. Nubànùacué pirí cuyàluta píacué macáita yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca Galacia yàasu cáli ínatéeyéica iyaca.

³ Nusutácué Wáaniri Dios íicha pirípinácué, Wáiwacali Jesucristo nacái namàniinápinácué pirí cayábéeri mawèníri iyú namàcacáanápinácué nacái píyaca matuíbanáiri iyú.

⁴ Yái Jesucristo imàacacaté icáucawa yéetácaténáwa wáichawalíná, ipíchaná Dios yùuwichàidaca wía wabáyawaná ìwalísewa. Càité Jesucristo imànica iwasàacaténá wía íicha yái báawéeri èerica càide iyúwaté Wáaniri Dios iwàwáaná imànica walí, yái Wacuériná Diosca.

⁵ ¡Iná wàacué Dios irí cayábéeri càiripináta, yái cachàiníri íwitáiseca iyéerica chènuniré cámiétaquéeri iyú, icànéeri nacái icamaláná mèlumèluíri irícuwa! Básíta, amén.

No hay otro mensaje de salvación

⁶ Mánícué achúmaca nuwàwa nuínáidacawa nuémìaca piináwaná ìwali, càulenáca nacái nuebáidaca yái náimáanáca pìwalicué piwènúadacasacué píwitáisewa caquialéta Dios íicha. Dios idéca imáidacuéca pía yéewanápinácué Cristo imànica pirí cayábéeri mawèníri iyú quéwa pidécuéca piwènúadaca píwitáisewa peebáidacaténácué cachìwéeri tàacáisi áibanáí ímérera ìwali iwasàanápinásacué pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

⁷ Quéwa canáca áiba tàacáisi báisíri iwasèeripináca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Néese nàyaca meedá áibanáí pìatalécué imènìadéeyéicuéca pía cachìwéeri tàacáisi iyú ína báawaca píwitáise píapichawáaca. Nawàwa nacái nawènúadaca Dios itàacái báawacaténá namànicani, yái tàacáisi icàlidéerica Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

⁸ Quéwa, péemìacué cayába, áibanáicaalí icàlidacué pirí áiba tàacáisi méetàuculéeri íicha yái wacàlidéericatécué pirí, yásí Dios yùuwichàidacaní càiripináta. Càita nacái nucàlidacaalícué pirí áiba tàacáisi, yásí Dios yùuwichàidaca núa càiripináta. Càita nacái chènuníiséeri ángel icàlidacaalícué pirí áiba tàacáisi, yásí Dios yùuwichàidacaní càiripináta.

⁹ Nudéca nucàlidacuéca piríni quéwa siùcade nucàlidacuéca pirí àniwani: Aibacaalí icàlidacué pirí áiba tàacáisi méetàuculéeri íicha yái wacàlidéericatécué pirí, yá Dios yùuwichàidéeripiná càiripináta.

¹⁰ Càmita quirínama nucutá cayábacaténá meedá wenàiwicanái iicáca núa, néese nucutáca cayábacaténá Dios iicáca yái numànírica. ¡Núalimáidacaalí mamáalàacata numànicá meedá càide iyúwa casíimáiná wenàiwicanái iicácatá, néese càmita Cristo yàasu wenàiwica núatá!

Cómo llegó Pablo a ser apóstol

¹¹ Píacué nuénánáica, nuwàwacué píalíacawa ìwali yái tàacáisi nucàlidéericuéca pirí Jesucristo ìwali, yái tàacáisi ímérera Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios

yàasu yùuwichàacáisi íicha. Càmitaté èeri mìnánái níái cài ichùnìaca yái tàacáisi náalíacáí iyúwa.

12 Càmitaté wenàiwicanái níái cài imàaca nulí yái tàacáisica. Càmita nacái néewáida núa cài. Néese Jesucristocata yái imàaquéerica núalíacawa nucàlidacaténá wenàiwicanái iríni.

13 Pidécuéca péemìaca nuináwaná ìwali càinácalíté numànica bàaluité nuèpunícaalítéwa càide iyúwa judiónái yéewáidáaná. Píalíacuéwa nùuwichàidacaté Dios yàasu wenàiwica mamáalàacata, máiní báawéeri iyú, níara yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacáí. Nunúacaté manùbéeyéi numáalàidacaténá nía.

14 Nuèpunícainátewa càide iyúwa judío íwitáise ìyáaná, yáté máiní numànica cachàiníri iyú náicha madécaná nunacáiyéicawa nuénánái judíoca máinícaináté cachàiníwanáí náicha numànicate macáita machacàníri iyú càide iyúwa wàawirináimi judío íwitáise ímáaná.

15 Quéwa ipíchawáiseté numusúaca nuicáca èeri, Dios yeedácaté núa nuíbaidacaténá irípiná. Yá caininácainá Dios iicáca núa, íná imànica nulí cayábéeri mawèníri iyú imáidáanápináté núa nuíbaidacaténá irípiná. Néese Dios ínáidacatéwa imàacáanápináté nuicáca Jesucristo. Yáté nuicácani.

16 Dios imàacacaté núalíacawa Dios Iiricani yái Jesucristoca, yéewanápiná nucàlidaca yái tàacáisi Jesucristo ìwali càmíyéi judío irí. Idécanáamitè Dios imàacaca nuicáca Iiri, yá càmitaté nuwàwacutá áibanái wenàiwica yéewáidáanápináté núa.

17 Càmitaté nacái nùawa Jerusalén ìyacàlená néré nuicácaténá níara apóstolca, Dios imáidéeyéicaté nupíchawáise. Càmitaté nusutá nuémìawa níà nùasu tàacáisi ìwali Dios imàaquéericate nulí. Néeseté nùacatéwa machacànita Arabia yàasu cáli néré. Néesetécawa nuèpùacawa Damasco ìyacàlená néré.

18 Néeseté másiba camuí idénáami, yá nùacatéwa átata Jerusalén ìyacàlená néré, nupáchiacaténáté Pedro néré, idàbáanáté nùacawa yéewanápiná núalía nuicáca Pedro. Yáté nuyamáacawa Pedro yáapicha quince èeri.

19 Quéwa canácata nuiquéeri áibanái apóstol, abéerita Santiagoquéi nuicá, yái Wáiwacali iméeréerica.

20 Núumacué pirí báisíri iyú, abéerita Jesucristo yái cài imàaquéericate núalíacawa itàacáí. Dios yáalíacawa nucàlidacuéca pirí báisíri iyúni.

21 Néese idécanáamitè nupáchiaca néré, yáté nùacawa Siria yàasu cáli néré, Cilicia yàasu cáli néré nacái.

22 Níara wéenánái yeebáidéeyéicaté Cristo itàacáí ìwacáidáyaquéeyéicatéwa yàcalé imanùbaca Judea yàasu cáli iínata, càmíyéicáwaté yáalía iicáca núa.

23 Néemìacáitaté nuináwaná ìwali. Cài náimacaté nùwali: “Yáta yùuwichàidéericate wía bàaluité, yái iwàwéericate imáalàidaca wía ìwalíise yái weebáidáanáca Jesucristo itàacáí, siùcade yàaca yàalàaca wenàiwica neebáidáanápiná Jesucristo itàacáí”, cài náimacaté nùwali.

24 Yá nàacaté Dios irí cayábéeri nùwali Dios iwènúadacáináté irípináwa nuíwitáise.

2

Los otros apóstoles aceptan a Pablo

1 Néeseté catorce camuí idénáami, yáté nuèpùa nùacawa Jerusalén ìyacàlená néré àniwa Bernabé yáapicha, yá nutécaté Tito núapichawa.

2 Nùacatéwa néré Dios ichùulìacaináté nùanápináwa néré. Néeseté Jerusalén ìyacàlená néenibàa nùacawa nàatalé níara nacuérinánái cáimiétacanéeyéica, watàanícaténá wáapichawáaca méetàucuta áibanái íicha. Yá nucàlidacaté

nacuèrinánái irí yái tàacáisica nucàlidéerica càmíyéi judío irí, íméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Nuwàwacaté cayábaca néemìaca nùasu tàacáisi ipíchanáté canáca iwèni yái íbaidacalésica numàníiricaté Dios irípiná, càita nacái yái íbaidacalési numàníirica siùcade.

³ Néenialíté abénaméeyéi cachìwéeyéica nacàlidacaté iwàwacutáanásá namànica circuncisión Tito irí, yái núapichéerica griegosàiri, càmírica judío. Quéwa niái nacuèrinánáica càmitaté nachùulìa Tito namànlínápiná irí circuncisión.

⁴ Níara ichùulièyéicaté namànlínápiná circuncisión Tito irí, cachìwéeyéica nía meedá icàlidéyéicaté iináwanáwa neebáidáanásá Jesucristo itàacái. Nawàlùacatéwa wèewiré ibàacanéeri iyú. Yá nawàwacaté nacháawàaca waináwaná ìwali càmicáináté wamàni macái càulenéeri wawàsi profeta Moisés ichùulièricaté israelitanái imànica nàacaténáté Dios icàaluíniná. Quéwa Cristo Jesús iwasàacaté wía Moisés yàasu tàacáisi íicha. Càité cachìwéeyéi namànica nawàwacáináté nadacùaca wía wamànlínápináté àniwa càide iyúwa Moisés ichùulianá israelitanái bàaluité.

⁵ Quéwa càmitaté weebá natàacáí ibatàa abéeri momentopináta, wawàwacáináté wacùacuéca pirípináni yái tàacáisi báisírica íméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha mawèníri iyú.

⁶ Níái nacuèrinánái áibanái iiquéeyéica cámiétaquéeri iyú, càmitaté nachùulìa nucàlidáanápiná áiba wawàsi wàlisài càmíyéi judío irí, néese cayábacaté naicáca nucàlidáanáté Jesucristo iináwaná. Quéwa càmitaté nucutá cayábáanápiná naicáca núa éwita cámiétacanéeyéicáaníta nacuèrinánáica nía, càmicáiná Dios iicá abéeri wenàiwica iyúwa cayábéeri áibanái íicha.

⁷ Càmitaté nachùulìa nucàlidáanápináté áiba wawàsi wàlisài, néese náimacaté nùwali báisícata Dios ichùulìacaté nucàlidáanápiná itàacái càmíyéi judío irí, yái tàacáisi íméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha; càité nacái Dios ichùulìacaté Pedro icàlidáanápiná yái tàacáisi judiónái irí.

⁸ Dios ibànùacáináté Pedro iyúwa apóstol icàlidacaténá Jesucristo iináwaná ìwali judónái irí. Càita nacái Dios ibànùaca núa iyúwa apóstol nucàlidacaténáni càmíyéi judío irí.

⁹ Inátē Santiago, Pedro nacái, Juan nacái, niái áibanái iiquéeyéicaté iyúwa nacuèrinánáwa, niata yáalíacatéwa Dios imànicaté nulí yái cayábéerica mawèníri iyú, imàcacaténáté nucàlidaca itàacái càmíyéi judío irí. Néeseté náibàaca nacáapiwáaca wáapicha, núa, Bernabé nacái náasáidacaténá casímáica naicáca wía iyúwa nàacawéeyéináwa iyúudèeyéica nía. Yáté abédanamata náwitáise nacái wáapicha wacàlidáanápináté Jesucristo iináwaná ìwali càmíyéi judío irí idècunitàacá áibanái apóstol íbaidaca Dios irípiná nacàlidacaténá itàacái judónái irí.

¹⁰ Nasutácaté wáicha abéeri wawàsi meedá wayúudàanápináté catúulécanéeyéi wenàiwica, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càita núalimáidaca numànica cálíacáiri iyú càiripináta.

Pablo reprende a Pedro en Antioquía

¹¹ Quéwa Pedro idécanáamíté yàanàaca Antioquía iyacàlená néré, néese nùalàacani cachàiníri iyú imànicáináté yàacawa áiba wawàsi báawéeri. Càité imànica:

¹² Quéechatécáwa Pedro imànicaté cayábéeri, yáté iyáaca iyácaléwa wéenánái yáapicha, niara càmíyéica judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néeseté abénaméeyéi judío yàanàaca néré nacái, niái judío Santiago ibànùèyéicaté néré, Jerusalén iyacàlená néeséeyéi. Idécanáamíté nàanàaca, yá báawacaté naicáca Pedro, yàacawéeridacáináté càmíyéi judío. Inátē Pedro iwènúacawa càmíyéi

judío iicha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmitaté iyáa iyáacaléwa náapicha cài quirínama cálucánaté Pedro iicáca niái judío yàanèeyéicaté Jerusalén néese, casacàacainá judónái iicáca càmíiyéi judío.

13 Néeseté áibanái judío iyéeyéicaté yàcalé irícu yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, abédanamata namànica náwitáisewa Pedro yáapicha, namànicaténá càide iyúwa pucháibéeyéi íwitáise. Yáté càmita quirínama Bernabé yàacawéeridaca wéenánái càmíiyéi judío.

14 Nuicácaté càmita namànína càiide iyúwa báisíri tàacáisi yéewáidáaná wía, yái tàacáisi ímérera Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi iicha mawèníri iyú, cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo. Inátē nùalàaca Pedro cachàiníri iyú nàacuéssemi macáita niái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìwacáidáyaquéeyéicatéwa néré. Núumacaté Pedro irí: “Pía judíosàirica, quéechatécáwa piacawéeridacaté wéenánái càmíiyéica judío càiide iyúwa càmíiri judío, píalíacainatéwa cainináca Dios iicáca macái wenàiwica íwitáaná abédanamata, iná ¿cáná pichùulìa cài nàyaca càiide iyúwa judío íwitáise iyáaná, niái wéenánái càmíiyéica judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái?” càité núumaca Pedro irí.

Los judíos y los no judíos alcanzan la salvación por la fe

15 Néeseté núumaca Pedro irí: “Pía, núa nacái, wíata asáiyéi iyúwa judónái, càmitaté wamàni iyúwa càmíiyéi judío imànína, càmíiyéica yeebáida Dios itàacái profeta Moisés itànericaté.

16 Quéwa éwita judíocaníta wía, càicáaníta wáalíacawa càmita mabáyawaná Dios iicáca wía ìwalíse yái wamànína càiide iyúwa Dios itàacái ímáaná profeta Moisés itànericaté. Néese mabáyawanáca Dios iicáca wía abérrita ìwalíse yái weebáidáanáca Jesucristo. Iná wía nacái judíoca wadéca weebáidaca Jesucristo yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía ìwalíse yái weebáidáanáca Jesucristo, càmita ìwalíse yái wamànína càiide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná. Canácainá wenàiwica Dios iiquéeri mabáyawanéeri iyú ìwalíse yái imànína càiide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná”, núumacaté Pedro irí.

17 Uwé, caita weebáidaca: Mabáyawanáca Dios iicáca wía wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha. Iná áibanái judío càmíiyéi yeebáida Cristo náimaca wàwali càicasa wíade iyúwa càmíiyéi judío cabáyawanéeyéica, càmicáiná wachùulìa wenàiwica namànica macáita càiide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná. Iná náimaca Cristo idécaso cabáyawanáca imànicá wía. ¡Càmírita!

18 Néese cabáyawanáca wía báisíri iyú wèepùacaalí wéewáidaca wenàiwica iwàwacutáanápinása namànica càiide iyúwa profeta Moisés yàasu tàacáisi ichùullaná yéewacaténása cayábaca Dios iicáca wía. Wadéca wáasáidaca càmita Dios iicáca wía mabáyawanéeri iyú ìwalíse yái cayábéerica wamànírica.

19 Yái tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí yáasáidacaté nulí iwàwacutáanáté nuétacawa nubáyawaná ichùullacawa càmicáinaté nudé numànica macáita machacàníri iyú càiide iyúwa Dios itàacái ichùullaná wía. Quéwa Cristo yéetácatéwa cruz ìwali nuíchawalíná ipíchaná Dios yùuwichàidaca núa nubáyawaná ìwalíisewa. Siùcade nùyaca abédanamata Cristo yáapicha. Iná yái tàacáisi Dios imàaquéericaté Moisés irí càmita quirínama icháawàaca nubáyawaná. Càmita nacái nucutá Dios iwasàaca núa yàasu yùuwichàacáisi iichawa ìwalíse yái numànína càiide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná. Càité Dios imànicá nulí nùyacaténá machacàníri iyú siùcade càiide iyúwa Dios iwàwáaná.

20 Siùcásede càmita nùya nucáuca iyúwa, néese Cristo icáuca iyúcata cài nùyaca. Iná yéewa idècunitàacá nùyaca chái èeri irícu, yá nuebáidaca

Dios Iiri itàacái, yáí cáininéericaté iicáca núa, imàaquéericaté nacái icáucawa yéetácaténawa nuíchawalíná.

²¹ Càmita caná iwèni nuicáca yáí Dios imànínáca walí cayábéeri mawèníri iyú, néese núalíacawa Cristo yéetácatéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía. Néeni, mabáyawanácalité Dios iicáca wía ìwalíise yáí wamàníináca càide iyúwa itàacái bàaluisàimi ichùullaná wamànicá, yá canáca iwèni meedá yáí Cristo yéetáanátcawatá.

3

La ley o la fe

¹ ¡Píacué Galacia yàasu cáli néeséeyéica, càmitacué píináidawa cáalíacáiri iyú! Aiba wenàiwica idéca ichìwáidacuéca pía, íná píináidacuécawa máiwitáiséeri iyú, yá pidécuéca peebáidaca cachìwéeri tàacáisi. Nucàlidacatécué pirí Jesucristo iináwaná ìwali máiní machacàníiri iyú. Nucàlidacatécué pirí Cristo yéetáanátéwa cruz ìwali wáichawalíná. Yáté píalíacuéwa cayába amaléeri iyúni cáná yéewaná Jesucristo yéetácatéwa, càide iyúwa nudéca nacáicaalícué numàacaca piicácani pituí iyúwa.

² Péemìacué cayábaní: Píalíacuéwa Espíritu Santo càmitaté iwàlùawa piwàwalìculé ìwalíise yáí pimàníinácuéca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná, yáí tàacáisi Dios imàquéericaté profeta Moisés irí. ¡Càmírita! Néese Espíritu Santo iwàlùacatécué piwàwalìculé peebáidacáináté yáí tàacáisi péemièricatécué, yáí Jesucristo iináwanáca, iwasàa wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Iná píalíacatécué amaléeri iyúni Espíritu Santo càmitacué iwàlùawa piwàwalìculé ìwalíise yáí pimàníináca iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná.

³ ¿Cánásicué yéewaná máiní máiwitáiseca pía? Pidàbacatécué pèepunícawa Cristo yáapicha Espíritu Santo ichàini iyú, íná siùcade, ¿cánácué piwàwa piálímáidaca piyaca machacàníiri iyú pichàini iyúcuéwa meedá?

⁴ Yáí Espíritu Santo idéca imànicuéca pirí madécaná cayábéeri. ¿Cánácué piwàwa piúcaca píchawa siùcade meedá macáita yáí cayábéerica? ¡Nuttuýàaca càmínápinácué pimàni cà!

⁵ Dios idéca imàcacuéca pirí Espíritu Santo, yá siùcade Dios imànica iyaca pèewi yáí canáca áiba yáaliméeri imànica. Dios càmitacué imàni pirí càiri cayábéeri ìwalíise yáí pimàníinácuéca càide iyúwa itàacái bàaluisàimi ímáaná, yáí tàacáisi Dios imàquéericaté profeta Moisés irí. Néese Dios imànicuéca pirí yáí cayábéerica ìwalíise yáí peebáidáanácuéca tàacáisi péemièricatécué Cristo ìwali.

⁶ Abraham yeebáidacaté Dios, yáté mabáyawanáca Dios iicácani.

⁷ Iná iwàwacutácué píalíacawa cawinácalí yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidáaná, Dios iicáca nía iyúwa báisíiyéi Abraham itaquénainámi.

⁸ Dios itàacái yáasáidaca walí Dios ínáidacatéwa bàaluité iwasàanápináté càmíiyéi judío nabáyawaná íichawa, yéewacaténá mabáyawanáca iicáca nía, cawinácalí yeebáidéeyéipinácaté Dios. Càité Dios icàlidaca Abraham iríni bàaluité, yáí tàacáisi cayábéerica. Dios ímacaté Abraham irí: “Numànipiná cayábéeriwa macái èeri mìnánáí irí yeebáidéeyéica núa càide iyúwa peebáidáaná”, íimacaté yáí Diosca.

⁹ Iná yéewa macáita wenàiwica cawinácalí yeebáidéeyéica, Dios imànica nalí cayábéeri càide iyúwaté imàníiná Abraham iríni, yáí yeebáidéericaté Dios nacái.

¹⁰ Abénaméeyéi wenàiwica iwàwaca mabáyawanáca Dios iicáca nía ìwalíise yáí namàníináca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná. Quéwa càmita nálimá namànica machacàníiri iyú macáita càide iyúwa yáí tàacáisi ichùullaná namànica. Iná cabáyawanáca nía, iwàwacutá nacái néetácawa nabáyawaná

ichùulìacawa, yácainá áiba profeta itànàacaté Dios itàacái íiméerica: “Iwàwacutá yéetácawa ibáyaná ichùulìacawa cawinácaalí càmírica imàni mamáalàacata macáita càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ichùullaná”, íimaca.

11 Iná wáalíacawa amaléeri iyúni canácata wenàiwica mabáyanéeripiná Dios iicáca ìwalíise yái imàníináca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná. Yácainá áiba profeta itànàacaté Dios itàacái íiméerica: “Mabáyanáca Dios iicáca níawamita yeebáidéeyéica Dios. Nàyapiná Dios yáapicha càiripináta”, íimaca yái Dios itàacáica.

12 Quéwa yái tàacáisi Moisés itànèericaté càmírita ichùulìa wenàiwica yeebáidáanápiná Dios, néese yái tàacáisi íimacáita meedá: “Cawinácaalí imànírica càide iyúwa yái tàacáisi íimáaná, yáta mabáyanéeripiná Dios iicáca”, íimaca. Quéwa canácata èeri mìnali yáaliméeri imànica càide iyúwa yái tàacáisi íimáaná, ínátie iwàwacutá macáita wéetácawa wabáyananá ichùulìacawa.

13 Cristo idéca iwasàaca wía íicha yái yùuwichàacáisi yàanèeripináca wàwali ìwalíise yái càmíináca wamàni càide iyúwa Dios itàacái íimáaná, yái tàacáisi Moisés itànèericaté. Dios imàcacaté yàasu yùuwichàacáisi yàanàaca Cristo ìwali yéetácaténátewa wáichawalíná. Wáalíacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi yàanàacaté Cristo ìwali yácaináté áiba profeta itànàacaté Dios itàacái íiméerica: “Cawinácaalí nachanàidéerica àicu ìwali yéetácaténáwa, náimapiná ìwali Dios idéca yùuwichàidacani manuísíwata”, íimaca.

14 Càité Cristo Jesús yéetácatéwa píchawalínácué yéewanápiná Dios imànicuéca nacái pirí yái cayábéerica icàlidéericaté ìwali Abraham irí, píacué càmíiyéica judío yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái, yéewanápiná nacái macáita wía weedáca Espíritu Santo wawàwalìculéwa càide iyúwa Dios íimáaná weebáidacaalí Jesucristo itàacái.

La ley y la promesa

15 Píacué nuénánáica, siùcade nucàlidacué pirí comparación nàwali níai chái èeri irìcuíyéica: Asìali imànicaalí wawàsi áiba wenàiwica yáapicha, yá natànàaca nàasu wawàsi iináwaná ìwaliwa cuyàluta irìcu. Néese natànàaca náipidenáwa cuyàluta irìcu náasáidacaténá cawènúiricaní, yái wawàsi namànírica náapichawáaca. Yá canáca yéewaná áiba wenàiwica yúucaca yái wawàsica, càmita nacái yéewa áiba wenàiwica itùculìadaca tàacáisi quirítá.

16 Càité nacái Dios icàlidaca Abraham iríni cámietacanéeri iyú imàníinápinátē Abraham irí cayábéeri, itaquérinámi irí nacái. Yái tàacáisi càmita íima “itaquénainámi”, íimáanáca manùbéeyéi, néese íima “itaquérinámi”, íimáanáca abéeri wenàiwica. Yái Abraham itaquérinámi yácatá yái Cristoca.

17 Yácatá nuwàwéericuéca núumaca pirí: Dios imànicaté wawàsi Abraham yáapicha, néese cawènúiricaní Dios imànica yái wawàsi íipidená ìwaliwa máiní cámietacanéeri iyú. Néseté cuatrocientos treinta camuí Abraham yàasu èeri idénáamitè àniwa, yá Dios imàcacaté itàacáwa profeta Moisés irí, nalípiná níara israelitaca. Moisés yàasu tàacáisi càmita yéewa canéerica iwegu imànica yái idàbáanéeri wawàsica Dios imàníricaté Abraham yáapicha. Càmita nacái yéewa Moisés yàasu tàacáisi canéerica iwegu imànica Dios itàacái bàaluitéeri cachàiníwaná Moisés yàasu tàacáisi íicha, Dios icàlidacáinátē Abraham iríni cámietacanéeri iyú madécaná camuí Moisés yàasu tàacáisi ipíchawáiseté.

18 Càmita Dios imàni walí cayábéeri ìwalíise yái wamàníináca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná. Néese Dios icàlidacaté Abraham iríni cámietacanéeri iyú imàníinápinátē nalí cayábéeri mawènúri iyú, cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidáaná. Iná wáalíacawa càmita yéewa weedáca walíwa yái cayábéerica ìwalíise yái wamàníináca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná.

19 Siùcade cawàwanáta áibanái iwàwa isutáca yéemìawa núa cánátē yéewaná Dios imàacaca itàacáwa profeta Moisés irí ichùulìacaténátē israelitanái. Uwé, Dios imàacacaté nalí itàacáwa yéewanápiná wáalíacawa cabáyawanáca macái èeri mìnánái, càmita nacái wamàni càide iyúwa Dios íimáaná. Iwàwacutácaté namànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná àta Abraham itaquérinámi yàanàacatalétaté aléi èeri iriculé, yái Cristoca, Dios icàlidéericaté irí cámiétacanéeri iyú imàacánápinátē Cristo imànica cayábéeri èeri mìnánái irí. Dios imàacacaté tàacáisi yàasu ángelnái iríwa nacàlidacaténátē itàacái Moisés irí, néese Moisés ichùulìacaté israelitanái namànínápinátē càide iyúwa Dios íimáaná.

20 Quéwa abéerita yái Dios itàaníricaté Abraham irí, càmitaté Dios ibànuá ángelnái nacàlidacaténátē Abraham irí Dios imànínápinátē irí cayábéeri mawèníri iyú. Iná yái wawàsi Dios imàníricaté cámiétacanéeri iyú Abraham yáapicha, cachàiníricani Moisés yàasu tàacáisi lícha.

El propó sito de la ley

21 Yái tàacáisi nucàlidéericuéca pirí càmita íimáaná profeta Moisés yàasu tàacáisi yùuwíde imànica Dios itàacái, yáara wawàsi Dios imànírica yéewanápiná cawinácalí yeebáidéeyéica Jesucristo náalimánápiná needáca nalíwa yái cayábéerica Dios íméericaté cámiétacanéeri iyú imànínápinátē nalí.

22 Càita nacái Dios itàacái icàlidaca walíni: Wabáyawaná ichàini idacùaca wía iyúwa presoýéi, macáita wía èeri mìnánáica. Càica Dios itàacái íimaca yéewanápiná cawinácalí yeebáidéeyéica Jesucristo náalimánápiná needáca nalíwa yái cayábéerica Dios íméericaté cámiétacanéeri iyú imànínápinátē nalí.

23 Ipichawáiseté Jesucristo yàanàaca aléi èeri iriculé, wía judíoca càmitaté yéewa weebáidacani iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi lícha. Yái tàacáisi profeta Moisés itànericaté Dios inùmalicuíse ichùulìacaté wía cachàiníri iyú, idacùacaté wía nacái iyúwa presoýéi, cabáyawanácainátē wía. Càité wàyaca, wía judíoca, àta Dios imàacacatalétaté wáalíacawa iwàwacutáanátē weebáidaca Jesucristo.

24 Péemìacué comparación: Càasúri asìali idènìaca yàasu wenàiwicawa icuèrica íwacali yéenibewa. Càita nacái yái Moisés yàasu tàacáisica, càicaténide iyúwa Dios yàasu wenàiwica icuèricaté wía judíoca àta Cristo yàanàacatalétaté yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía iwalíise yái weebáidáanáca Cristo.

25 Quéwa Cristo idéca yàanàaca, iná weebáidaca itàacái. Càmita quirínama profeta Moisés yàasu tàacáisi icùaca wía, càide iyúwa càasúri yàasu wenàiwica càmita icùa íwacali yéenibewa, béeeyéicalí nía. Néese Cristo icùaca wía siùcásede.

26 Yá nacái Dios yéenibecuéca pía macáita, píacué càmíiyéica judío peebáidacáinácué Cristo Jesús itàacái. Yá piyuacuéca abédanamata Cristo Jesús yáapicha.

27 Bàaluité pibautizácuécawa píasáidacaténácué peebáidaca Cristo Jesús, yá pidàbacatécué piyaca abédanamata Cristo yáapicha, piyuacuéca nacái siùcade càide iyúwa Cristo íiwitáise iyáaná.

28 Cáiniñáca Dios iicáca wía macáita abédanamata. Canáçata wenàiwicawa Dios iiquéerica iyúwa áiba íiwitáaná judíonái lícha, judíocaalí wía, càita nacái càmíiyéicalí judío wía, càita nacái áibanái yàasu wenàiwicacaalí wía, càita nacái yèepunícalíwa máiwacalináwaca wía, càita nacái asianáicalí wía, càita nacái inanáicalí wía, néese wàyacaalí abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yá cayábaca Dios iicáca wía macáita abédanamata.

29 Yá nacái Cristo yàasunáicaalícué pía, yásí Dios iicácuéca pía iyúwa Abraham itaquénainámi nacái. Càipiná nacái Dios imànicuéca piríwa yái cayábéerica càide iyúwaté icàlidáanáté Abraham iríni cámiétacanéeri iyú.

4

1-2 Siùcade nucàlidacué pirí comparación píalícaténácuéwa profeta Moisés yàasu tàacáisi ìwali, yái áiba íwitáanáca tàacáisi Jesucristo itàacái íicha. Cawinácaalí wenàiwica imànlíyéica mamáalàacata càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná nawàwacáiná cayábaca Dios iicáca nía, càica níade iyúwa càasuíri lìri idècunitàacá sùmàicani. Càmitàacá yéewa idènìaca yáaniri yàasu cawèníiriwa. Iwàwacutá imànica càide iyúwa icuérinánái íimáaná. Iná càicanide iyúwa nàasu wenàiwica íbaidéerica mawèníiri iyú càiripináta. Quéwa yái sùmài yáanirica idéca imàacaca abé èeripiná, bérericatalépináta yái lìrica. Iná yéewa yàanàacaalí ùucullíri yàasu èeri, yásí namàacaca idènìaca yáaniri yàasu cawèníiriwa. Yái ùucullírica, càicanide iyúwa wía lìyéeyéica abédanamata Jesucristo yáapichá. Wáaniri Dios idéca yàaca walí yái cawèníirica: Idéca iwasàaca wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa ìwalíise yái weebáidáanáca Jesucristo.

3 Bàaluité càicuéca wíade iyúwa yái sùmài nachùulièricaté. Wàyacaté càide iyúwa nàasu wenàiwica íbaidéeyéica mawèníiri iyú càiripináta, demonionái idacùacáináté wáitáise bàaluité, níara báawéeyéica ángelca icuèyéica yàasu calí chènuníiséeyéwa, ichùulièyéica nacái èeri mìnánái íwitáise càmíiyéica yáalía Dios ìwali.

4 Quéwa Dios íináidacatéwa ibànùanápinátte Iiriwa aléi èeri irìculé, iná yéenáwaná yàanàacaalíté, yáté Dios ibànùaca Iiriwa imusúacaténáwa abéechúa inanái íicha. Judíosàiricaténi, iná imànicaté càide iyúwa judío íwitáise lìyáaná, iyúwa nacái Dios itàacái íimáaná, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté ichùulìcaténá judónái.

5 Dios ibànùacaté Iiriwa iwasàacaténá wía íicha yái càulenéeri tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse, wía judíoca. Càité Dios Iiri iwasàaca wía, iwasàacué nacái pía, Dios yeedácaténá wía macáita yéenibepináwa. Iná càmita iwàwacutá wamànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná cayábáanápiná Dios iicáca wíatá.

6 Néese yáasáidacaténá Dios yéenibeca wía, yá Dios ibànùaca walí Espíritu Santo wawàwalículé, yái Espíritu Dios Iiri ibànùerica. Iná yéewa Wáimaca Dios irí Espíritu Santo íwitáise iyú: “¡Pía, Wáaniri, cáininéerica waicáca!” iná yéewa Wáimaca.

7 Càita Dios isùmàireca pía, càmita quirínama demonio idacùa píiitáise càmicainá nàasu wenàiwica pía quirínama, néese Dios Iiri idéca iwasàaca pía náicha. Siùcáisede Dios isùmàireca pía, iná Dios idéca nacái iwasàaca pía yàasu yùuwichàacáisi íichawa.

Pablo se preocupa por los creyentes

8 Píacué càmíiyéica judío, bàaluité càmitacué píalíawa Dios ìwali, yáté càicuéca píade iyúwa demonio yàasu wenàiwica, demonionái idacùacáinácué píiitáise, piacaténáté nacàaluíniná, níara cuwáináica, íipidenéeyéica diosnái, bàaluitécainá piyúunáidacuéca báisíri Diosca nía.

9 Quéwacué siùcade píalíacuécawa Dios ìwali. Cayába cachàini núumaca Dios idéca iicácuéca pipualé quéechatécáwa imànicaténácué pirí cayábéeri. Iná ¿cánácué piwàwa pèepùacawa Dios íicha peebáidacaténá demonio itàacái àniwa, níái canápinéeyéica càmíiyéicué yálimá iyúudàaca pía? ¿Cánácué piwàwa pimàacaca nadacùaca píiitáise àniwa? Pidàbacaalícué pimànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná cayábáanápiná Dios iicácuéca pía, yásí càicuéca píade iyúwa wenàiwica iwàwéeyéica demonio nadacùaca íwitáise.

10 Aibanái idéca ichìwáidacuéra pía, íná pidécuéra pidàbaca pimànica macái culto íwitáaná càide iyúwa judiónáí imàníná sábado irícu, áiba èeri nacái, quéeri imanùbaca nacái, camuí imanùbaca nacái. Càitacuér pimànica madécaná culto cayábáanápinácué máadáiní Dios iicáca pía, piyúunáidacainácué piwasàanápiná piawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha ìwalíise yái pimàníináca culto.

11 Iná máiní achúmaca nuwàwa nuínáidacawa pìwalicué cawàwanáta canáca iwèni yái nuéwáidáanátécuéra pía. Peebáidacaalícué cachìwéeyéi yàasu tàacáisi, yásí canáca iwèni meedá yái nuéwáidáanátécuéra pía.

12 Píacuér nuénánáica, nusutácué pícha wawàsi manuísíwata. Pìyacuér càide iyúwa nùyáaná. Càmita numàni mamáalàacata càulenéeri wawàsi judónáí imànírica cayábáanápiná náapicha Dios. Néese nuíbàaca nuwàwawa abéerita Jesucristo iwéré iwasàacaténá núa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha càide iyúwacuér píbàanáté piwàwawa Jesucristo iwéré peebáidacaalítécuér itàacáí quéechatécawa. Bàaluité nùyacaalítécuér píapicha, càmitaté pimàni nulí báawéeri.

13 Píalíacuéra nùuwichàacatéwa uláicái iyú quéechatécawa nucàlidacaalítécuér pirí yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

14 Yái nùuwichàanámaca uláicái iyú yálimáidacatécuér iicáwa pía báawáanápináté piicáca núa, nùasu tàacáisi nacái, máinícaalí náapicha yái uláicáica. Quéwacuér càmitaté báawa piicáca núa uláicái ìwalíise. Càmitaté nacái piúca píchawa núa, néese pitàidacatécuér núa cayábéeri iyú, peedácatécuér núa piataléwa càide iyúwa idéca nacáicaalí Dios yàasu ángel yàanàaca piatalécuér; ¡pimànicatécuér nulí cayábéeri càide iyúwa idéca nacáicaalí Jesucristo yàanàaca piatalécuér!

15 ¿Cánácuér càmita casílmái piwàwa náapicha càide iyúwaté quéechatécawa? Núalimácuér nucàlidaca piináwaná ìwali cayábéeri iyú máinícuéra piwàwacaté piyúudàaca núa, ínáté píalimácaalícuér pímusúadaca pituíwa pimàacacaténácuér nutuípinátáni, yá pimànicatécuér càiritá.

16 Quéwa siùcade nuínáidacawa cawàwanátacluér piicáca núa càide iyúwa piùwidewa, ìwalíise yái nucàlidáanácatécuér pirí báisíiri tàacáisi.

17 Níara cachìwéeyéica nàacuér picàaluíniná, namànicuéra pirí máiní cayábéeri iyú nacái caininácaténácuér piicáca nía, quéwa càmitacuér nawàwa pirí cayábéeri. Nawàwacuér báawaca piicáca wíia piicácaténácuér níata caimiétaquéeri iyú.

18 Cayábaca nuémìaca áibanái iináwaná ìwali namànicaaalícuér pirí cayábéeri nawàwacainá nayúudàacuéra pía. Cayábaca nacái namànicaaalícuér pirí cayábéeri càiripináta, càmírita abéta nùyacatáitacuér píapicha.

19 Píacuér caininéeyéica nuicáca càide iyúwa nuénibewa, máinícuér achúmaca nuínáidacawa nuwàwawa pìwalicuér àniwa càide iyúwa achúmáaná inanáí iwàwa yùuwichàacaalíwa caiwíri iyú umusúadacaténá iicá èeri. Yá nùuwichàapináwa nuwàwalícuísewa mamáalàacata àta peebáidacataléta Cristo itàacáí tài íiméeri iyú pidènlàcaténácuér Cristo íwitáise manuísíwata.

20 ¡Máinícuér nuwàwaca nùyaca píapicha siùcade nutàanícaténácuér píapicha éeréeri iyúta, càmicainá núalía cayába cainácaalícuér iwarewacutáaná nùumaca pirí!

El ejemplo de Agary Sara

21 Picàlidacuér nulí abéeri wawàsi, píacuér càmíyéica judío iwarewéeyéica idacùaca íwitáisewa pimànicaténácuér càide iyúwa càulenéeri tàacáisi íimáaná, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté ichùullàcaténáte judónáí. Básicáalícuér piwàwa pimànica càide iyúwa yái tàacáisi íimáaná Dios iwasàanápinácuér pía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, néese ¿cánácuér càmitàacá péewáidawa ìwali cayábéeri iyú píalíacaténácuéra cainácaalí íimáaná?

22 Dios itàacáí profeta Moisés itànèericaté íimaca: Abraham idènìacaté íinuwa idàbáanéechúa íipidenéechúaca Sara, càmíichúaca yàasu wenàiwica. Idènìacaté nacái íinuwa íipidenéechúa Agar, úái Sara yàasu wenàiwicaca íibaidéechúaca nalí mawèníiri iyú càiripináta. Abraham idènìacaté liriwa Ismael Agar yáapicha. Idènìacaté nacái liriwa Isaac Sara yáapicha.

23 Uái Agarca, nàasu wenàiwica íibaidéechúaca nalí, udéerìcucaté, néese umusúadaca iicá èeri càide iyúwa macái èeri mìnánái imàníná. Quéwa úái Saraca, càmíichúataté nàasu wenàiwica, umusúadacaté iicá èeri Dios imànicaináté yái càmíirica wenàiwica idé imànica, càmicaináté yáalimá Sara udéerìcu, quéwa Dios ichàiniadacaté úa udènìacaténá uìriwa Abraham yáapicha càide iyúwaté Dios icàlidáaná Abraham iríni quéechatécawa, cámiétacanéeri iyú.

24 Yái tàacáisi pucháiba inanái ìwalíirica yáasáidaca walí comparación. Níái pucháiba inanáica íimáanáca càicanide iyúwa pucháiba wawàsi Dios imàniircaté wenàiwicanái yáapicha yàasu wenàiwicacaténáte nía. Abéeri wawàsi yácata yái Dios itàacáí profeta Moisés itànèericaté ichùulìacaténá israelitanái nàyamáacaalítewa mawiénita manuíri díli irí íipidenéeri Sinaí, Dios imànicatáicaté náapicha wawàsi icùanáté nía. Yái Moisés yàasu tàacáisica, càicanide iyúwa Agar, úái nàasu wenàiwica íibaidéechúacaté mawèníiri iyú càiripináta. Péemìacué comparación: Macái sùmài imusuéricatéwa nàasu wenàiwica íicha iwàwacutácaté íibaidaca yáatúa íiwacali iríwa mawèníiri iyú càiripináta. Càita nacái cawinácaalí wenàiwica iwàwéeyéica isímáidaca Dios ìwalíise yái namàníináca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná, càica níade iyúwa áibanái yàasu wenàiwica íibaidéeyéica mawèníiri iyú càiripináta.

25 Iná Agar íimáanáca càicanide iyúwa Sinaí yàasu manuíri díli, lyéerica Arabia yàasu cáli íinata. Siùcade Jerusalén iyacàlená mìnánái càmíiyéi yeebáida Jesucristo itàacáí càica níade iyúwa Agar yéenibe, úái nàasu wenàiwica íibaidéechúacaté mawèníiri iyú càiripináta, níacáiná judionái namànica mamáalàacata càide iyúwa báaluisàimi tàacáisi íimáaná Moisés itànèericaté ichùulìacaténá israelitanái, quéwa canácatáita náalimá cài nawasàaca níawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

26 Quéwa úái Saraca, càmíichúataté nàasu wenàiwica, íimáanáca càicanide iyúwa wàyacàlepiná chènuníséeri íipidenácaté wàlisài Jerusalén, wíá yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí. Canácata idacuèri wíá iyúwa nàasu wenàiwica íibaidéeyéica mawèníiri iyú càiripináta, Jesucristocainá idéca iwasàaca wíá íicha yái càulenéeri tàacáisica Moisés ichùulièricaté iyú israelitanái.

27 Wáalíacawa wadènìaca wàyacàlepináwa yái Jerusalén iyacàlená chènuniisérica, yácainá áiba profeta itànàacaté comparación Jerusalén ìwali Dios inùmalícuíse. Càica íimáanáca yái comparaciónca: Píacué Jerusalén iyacàlená chènuníséeri mìnánáica. Áibanái iicácuéca píá iyúwa másibáanata meedá càide iyúwa abéechúa inanái càmíichúá yáalimá idènìaca yéenibewa. Quéwa, siùcade casíimáicué piwàwa manuísíwata, pimáidacué casíimáiri iyú nacái. Manùbapinácué píá náicha níara imàníiyéica mamáalàacata càide iyúwa profeta Moisés yàasu tàacáisi báaluisàimi íimáaná cayábáanápiná Dios iicáca níá, càica íimáanáca yái comparaciónca.

28 Píacué nuénánáica, càicuéca píade iyúwa Abraham liri íipidenéericaté Isaac. Píatacué Dios iiquéeyéica iyúwa Abraham itaquénainámi. Píatacué Dios icàlidéeyéicaté ìwali Abraham irí itaquénainápináté níá, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí.

29 Quéwa siùcade áibanái judío càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacáí namànica walí báawéeri càide iyúwa Agar liri Ismael imàníináté báawéeri Sara

íiri irí, íipidenéericaté Isaac. Yái Ismael imusúacaté iicá èeri càide iyúwa macái èeri mìnanái ìyáaná, quéwa Espíritu Santo imànicaté yái càmírica wenàiwica idé imànica yéewacaténáté Isaac imusúa iicá èeri. Càita nacái Espíritu Santo idéca imàacaca Dios yéenibeca wía. Yá nacái judiónái imàniiyéica mamáalàacata càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi bàaluisàimi íimáaná nàuwichàidaca wía.

³⁰ Dios íimacaté Abraham irí bàaluité: “Pichùullà píchawa úái Agarca, píasu wenàiwicaca íibaidéechúaca pirí mawèníiri iyú; pibànùa úapicha uìri nacái, nàacaténáwa déeculé píicha; canácainá yéewanápiná íibaidéechúira pirí uìri yeedáca píasumi yáapicha yái plíri Isaac, pidènièrica pínu Sara yáapichawa, úái càmíchúaca íibaida mawèníiri iyú càiripináta”, càité íimaca.

³¹ Iná píacué nuénánáica, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmita cài wíade iyúwa Agar yéenibe, íibaidéeyéipináté mawèníiri iyú càiripináta càide iyúwa áibanái yàasu wenàiwica meedá. Càmita iwàwacutá wamànica mamáalàacata càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi bàaluisàimi íimáaná. Néese càica wíade iyúwa Sara yéenibe, úái càmíchúacaté áibanái yàasu wenàiwica, Jesucristocáiná idéca iwasàaca wía, yéewacaténá Dios yéenibeca wía.

5

Firmes en la libertad

¹ Cristo idéca iwasàaca wía íicha yái càulenéeri tàacáisica profeta Moisés ichùulièricaté iyú israelitanái. Iná càmita iwàwacutá wamànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná cayábáanápiná wáapicha Dios Cristo yéetácainátewa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Iná cachàinicué píwitáise pèepunícaténácuéwa macàaluínináwaca. Aíbanái iwàwa idacùacuéca píwitáise àniwa iyúwa nàasu wenàiwica iwàwacutéeyéica íibaidaca cachàini mawèníiri iyú càiripináta. Náimaca iwàwacutáanásacué pimànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi bàaluisàimi íimáaná cayábáanápiná Dios iicácuéca pía. Picácué peebá nachìwa.

² Péemìacué nulí cayába. Núa Pablo núumacué pirí, píacué càmíiyéica judío, pimàcacacaalícué cachìwéeyéi namànicuéca pirí circuncisión piwasàanápinácué piawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, néese càmitanica Cristo iwasàacué piawa.

³ Nuwàwa nucàlidacuéca pirí àniwani: áibacaalí asìali imàacacaalí namànica irí circuncisión cayábáanápiná Dios iicácani, yásí iwàwacutáca imànica macáita machacàníiri iyú càide iyúwa Moisés ichùulianáté israelitanái.

⁴ Píacué iwàwéeyéica mabáyawanáca Dios iicáca pía ìwalíise yái pimàníncuéca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná. Péemìacué cayába: Pidécuéca piwènúadaca píwitáisewa Cristo íicha, piúcacáinácué píchawani, yái cayábéerica Dios iwàwéericuéca imànica pirí.

⁵ Quéwa wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, Espíritu Santo imàacaca wáaliacawa, imàaca nacái weebáidaca mabáyawanáanáca Dios iicáca wía.

⁶ Wía iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha, canáta iwèni Dios irí áibanái imànicaalí walí circuncisión, càita nacái càmicaalí namàni walí circuncisión. Abéerita iwàwacutá weebáidaca Jesucristo itàacái. Básicaalí weebáidaca, yásí wamànipiná áibanái irí cayábéeri cáininéeri iyú.

⁷ Quéechatécáwa peebáidacatécué cayába. ¿Cánacué pimàaca áibanái cachìwéeyéi iwènúadaca píwitáise íicha yái báisíiri tàacáisica?

⁸ Càmírita Dios yái imèniadéericuéca pía; néese Dios idéca imáidacuéca pía iwasàacaténácué pía íicha yái càulenéeri wawàsica.

⁹ Aiba comparación íimaca: “Nèewìadacaalí achúmanamata levadura íbesi yèewi, yásí levadura imàacaca macáita íbesi inísàacawa”, càí íimaca. Càita nacái

pimàacacaalícué áiba wenàiwica yéewáidacuéra pía cachìwéeri tàacáisi iyú, yásí mesúnamáita macáita piméeràapinácuécawa báisíiri tàacáisi íicha.

10 Quéwa manuúca nuínáidacawa nuwàwawa Wáiwacali ìwali càmíinápinácué pínáidawa áibalé íicha yái nuínáidáanácawa. Núalía nacáwa Dios yùuwichàidáanápina abédanama macáita cawinácalí imènìadéericuéra pía cachìwéeri tàacáisi iyú.

11 Píacuér nuénánáica píalíacuéra cayába càmita nuchùulìa wenàiwica namàníinápiná nalíwa circuncisión cayábáanápina Dios iicáca nía. Nucàlidacaalí mamáalàacata nalítáni, yásí judónái càmita nàuwichàida mamáalàacata núatá nùasu tàacáisi ìwalíisewa, níacainá judíoca nawàwaca macáita namànicá circuncisión, náimacainá càmitasa cayába Dios iicáca wenàiwica càmíiyéica imàni circuncisión. Quéwa báawaca meedá judónái iicáca nucàlidáaná Cristo ìwali yéetáanátéwa cruz ìwali wáichawalíná iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

12 Quéwa níara imènìadéeyéicuéra pía cachìwéeri tàacáisi iyú pimàacacaténácué namànicá pirí circuncisión cayábáanápina Dios iicáca pía, néese ¿cáná càmita nèepùawa plíchacuér náiríadacaténá naináwatá? Báawacainá Dios iicáca yái nachùulìanácuéra pimànica circuncisión, píacuér càmíiyéica judío.

13 Néeni píacuér nuénánáica, Dios idéca imáidacuéra pía iwasàacaténácué pía yéewanápinácué pèepunícwá matuíbanáiri iyú. Càmitacuér iwàwacutá pimànica càide iyúwa càulenéeri tàacáisi límáaná Moisés itànericaté, quéwa picácué pimàni máiwitáiséeri iyú meedá càide iyúwa píiwitáise bàaluisàimi iwàwáaná imànicá mamáalàacata. Néese piyúudàayacacuéra píasáidacaténácué cáinináca piicáyacacawa.

14 Macáita tàacáisi Moisés itànericaté Dios inùmalícué íimáanáca abérera wawàsi. Cài límaca yái abérera ichùulìacanásica máiníiri iwàwacutá weebáidaca: “Cáininá piicáca áibanái wenàiwica, càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa”, cài límaca.

15 Picácué picuísáyacacawa, càita nacái picácué pitàaní báawéeri iyú piríwáaca càide iyúwa cuwèesinái yaamíayacacalíwa, nayáayacaca nacáwa. Pimànicaalícué càiri báawéeri, néese càmitacuér quirínama cáinináca piicáyacacawa, yá nacái càmitacuér quirínama peebáida Cristo itàacái.

Los deseos humanos y la vida por el Espíritu

16 Iná núumacuér pirí: Píyacuér càide iyúwa Espíritu Santo ichùulìanácué pía. Picácué pimàni càide iyúwa píiwitáise bàaluisàimi iwàwáanácué pimànica pibáyawanáwa.

17 Yácainá wáiwitáise bàaluisàimi yùuwideca imànicá Espíritu Santo. Càita nacái Espíritu Santo yùuwideca imànicá wáiwitáise bàaluisàimi iwàwéerica wamànicá wabáyawanáwa. Yá máiní nàuwidéyacacawa náipunitawáaca ína càulenácuéra pimànica cayábéeri càide iyúwa piwáwaná.

18 Quéwa Espíritu Santo icùacaalícué píiwitáise, néese càmita yéewa Moisés yàasu tàacáisi bàaluisàimi icháawàacuéra pibáyawaná, pimànicanáinácué cayábéeri càide iyúwa Dios ichùulìaná.

19 Macáita wáalíacacuéra càinácalí iyú namànicá níara yèepuníiyéicacuéra càide iyúwa náiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùulìaná nía: Naimáca áiba yáapicha càmíchúaca náinusíwa, càmírica nacái nanìrisíwa; namàni nacái nainá iyúwa casaquèeri wawàsi càmírica Dios ibatàa wenàiwica imànicá; namànicá macái báawéeri íiwitáaná máléquéeri iyú, mabáiníiri iyú áibanái yàacuéssemi.

20 Nàaca cuwáinái yéenáwaná icàaluíniná, níái ídoloca; namàni nacái namàliyéidewa namáidacaténá demonionái iyúudàanápiná nía;

nàuwidéyacacawa náipunitawáaca. Nacuísáyacacawa; báawaca naicáyacacawa nàasu cawèníiri ìwalíisewáaca. Ráunamáita calúaca nía. Namànica macái wawàsi nalípináwa meedá; càmita nawàwa abédanaméeri náiwitáise áibanái yáapicha; naseríaca náichawáaca.

²¹ Nawàwa needáca nàasupináwa áibanái wenàiwica yàasu; nanúaca wenàiwica; icàmeyéi nacái; camùnica nía, iyéeyéica máiní manuí iyáacaléwa; yá namànica macái báawéeri íwitáaná. Càita nùalàacuéca pía siùca àniwade càide iyúwaté nucàlidáanácué pirí báaluité: Macái wenàiwica imàníyéica iyaca ibáyawanáwa cài mamáalàacata, canáca yéewanápiná nawàlùacawa Dios iyacàle irìculé Dios icùacataléca macáita chènuniré.

²² Quéwa Espíritu Santo icùacaalí wáiwitáise, yásí cáinináca waicáca áibanái; cayábaca nacái wawàwa; matuíbanáica nacái wáiwitáise; wàidenìaca nacái wàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú áibanái imànicaalí walí báawéeri; cayábaca nacái wáiwitáise; wamàni nacái áibanái irí cayábéeri; wamànicá macáita machacàníri iyú yéewanápiná manuícá áibanái ínáidacawa iwàwawa wàwali.

²³ Espíritu Santo icùacaalí wáiwitáise, yá càmita cáimacái waicá wíawawa áibanái íicha; wacùa nacái wíawawa ipíchaná wamànicá wabáyawanáwa. Iná wamàacacaalí Espíritu Santo icùaca wáiwitáise, yásí wamànicá wàyaca càide iyúwa Dios itàacái ichùulìaná wía.

²⁴ Càide iyúwaté natàtìaná Jesucristo cruz ìwali, càita nacái wía Jesucristo yàasunáica, wadéca wawènúacawa wáiwitáise báaluisàimi íichawa, càide iyúwa wadéca nacáicaalí watàtìaca wáiwitáise báaluisàimiwa cruz ìwali yéetácaténáwa, macáita yái wabáyawanáca wawàwérica wamànicá. Càita iwàwacutá waicáca wíawawa iyúwa yéetéeyéimiwa càmíiyéica yáalimá imànica ibáyawanáwa, ipíchaná wamànicá wabáyawanáwa.

²⁵ Espíritu Santo idéca yàaca wacáuca wàlisài càmíirica imáalàawa, iná iwàwacutá wamàacaca Espíritu Santo icùaca wáiwitáise wamànicaténá càide iyúwa ichùulìaná wía.

²⁶ Picácué cáimacái waicáca wíawawa áibanái íicha. Picácué nacái wáalimáidacá waicá wíawáaca calúanápiná wamàníyacacawa. Picácué nacái báawa waicáyacacawa wàasu cawèníiri ìwalíisewáaca.

6

Ayúdense unos a otros

¹ Píacué nuénánáica, píalíacaalíwa abéeri péená idéca imànica isicúata ibáyawanáwa, néese abénaméeyéi pèewi Espíritu Santo icuèyéica íwitáise níata iwàwacutá iyúudàacani iwènúadacaténá íwitáisewa Dios irípiná àniwa, nàalàacani nacái imàacáanápiná íichawa ibáyawanáwa. Quéwa iwàwacutácué píalàacani éeréeri iyú. Piicácué píichawa cayába nacái ipíchaná Satanás yáalimáidacuéca pía nacái pimànínápinácuéca píbáyawanáwa.

² Piyúudàayacacuéwa piwènúadáanápiná píwitáisewa Dios irípiná àniwa píbáyawaná íichacuéwa. Càipinácué pimànica càide iyúwaté Cristo ichùulìaná wía, wía yeebáidéeyéica itàacái.

³ Picácué cachàini waicáca wíawawa áibanái íicha, wíacáiná èeri mìnáná, càmita báisí cachàinica wía. Cáimacáicaalí waicáca wíawawa áibanái íicha, yásí wachìwáidacáita wíawawa meedá.

⁴ Macáitacué iwàwacutá píináidacawa piwàwalícuísewa ìwali yái pimàníiricuéca asáisí cayábacaalíni. Néese cayábacaalíni, yásí yáalimácué casímáica pía piwàwalícuísewa ìwali yái pimàníirica. Iwàwacutácué càmita cáimacái piicáca píawawa áibanái íicha.

⁵ Macáicáináta wía èeri mìnánáica áibaalí wawàwaca wamànicá wabáyawanáwa, canácainá mabáyawanéeri chái èeri irìcu.

6 Cawinácaalícué yéewáida pía iyú yái Dios itàacái íméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, piacué yàasupiná macái plasu yéenáwa cayábéeri íwitáaná imanùbaca piacaténácué iwèni.

7 Abénaméeyéi cachìwéeyéi náimaca càmitasa yéewa Dios iicáca yái pimàníricuéca, càmitasa nacái yùuwichàidapinácué piawa pibáyawaná ìwaliwa. Quéwa nachìwa meedá. Picácué peebá nalí. Càmitacué yéewa pichìwáidaca Dios, piicáanícaténácaita iquíniná meedá. Péemìlacué comparación: Aiba ibànacaalí bànacalé íimi, yásí yeedáca yái bànacalé íwitáaná iyacanáca yàasu èeri irìcu. Càita nacái, càinácaalícué pimànica, yásí Dios yàapinácué piwèni.

8 Cawinácaalí imànírica ibáyawanáwa càide iyúwa íwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná, yéetápinácawa yùuwichàacaténáwa càiripináta. Quéwa cawinácaalí imànírica càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, yeedápináca iríwa icáucawa càmíri imáalàawa Espíritu Santo yèeripináca irí.

9 Iná iwàwacutá càmita waméyáawa wamànica cayábéeri, yácainá càmicaalí waméyáawa wamànica cayábéeri, yásí Dios yàapiná walí wàasu cawènìiriwa áibaalípiná yéenáwaná yàanàacatalépináca.

10 Iná chàcatáinápinácaalí wálimáca wamànica cayábéeri, iwàwacutá wamànica cayábéeri macái irítá, cachàiníwanái nacái nalí waiquéeyéica iyúwa wéenánáisíwawa neebáidacáiná Jesucristo itàacái.

Advertencias y saludos finales

11 ¡Piicácué yái manuíri letra nutànèericuéca pirí siùcade nutànàacaténácué pirí yái achúmérína tàacáisica nucáapi iyúwa!

12 Níara ichùulièyéica pimànínápinácué piríwa circuncisión nacàlidaca càiri cachìwéeri tàacáisi cayábacaténácaita áibanái judiónái iicáca nía meedá. Càmita nawàwa judiónái yùuwichàidaca nía ìwalíse yái nacàlidáanáca tàacáisi ímérera Jesucristo yéetáanátewa cruz ìwali wáichawalíná iwasàacaténá wíá Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

13 Níara judíoca càmita namàni macáita càide iyúwa profeta Moisés yàasu tàacáisi ichùulìaná judiónái imànica. Canácata yáaliméerica imànica macáita machacàníri iyú càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná. Nawàwacáita nacàlidaca naináwanáwa pìwalicué canùmaséeri iyú meedá; nawàwa nacàlidaca nachùulìacuécasa pía pimànicaténácué circuncisión áibanáicaténá yáalíacawa néewáidacalécuéca pía, níái cachìwéeyéica.

14 Quéwa càmita nuwàwa nucàlidaca nuináwanáwa canùmaséeri iyú. Néese nuwàwa nucàlidaca abéerita Wáiwacali Jesucristo iináwaná ìwali, yéetácatéwa cruz ìwali iwasàacaténá wíá Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Cristo yéetácatéwa cruz ìwali nuíchawalíná, níá nuicáca núawawa nacái càide iyúwa wenàiwica yéetéericatéwa íicha macái wawàsi báawéerica èeri mìnanái iwàwéerica numànica. Canéeri nulí iwèni macáita yái báawéerica, càmita quirínama nuwàwa numàni cài.

15 Néese, wàyacaalí abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yá canéeri walí iwèni wasèenáí imànicaalí walí circuncisión, càita nacái càmicaalí namànité walí circuncisión. Abéerita cawènìrica walí yái Dios iwàlisàidáanáca wáiwitáise, wíá yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

16 Nusutácué Dios íicha pirípinácué imàacáanápiná piyaca matuíbanáiri iyú, iicáanápinácué pipualé nacái, macáitacué pía yeebáidéeyéica càide iyúwa nucàlidáanácué piríni, macáitacué pía nacái Dios yàasu wenàiwicaca báisíri iyú.

17 Siùcásede càmita nuwàwa áibanáí íimaca càmitasa Jesús ibànùa núa, nasàiwicacaténá nulí wawàsi. Yái cabèesi yáaminá nùwalíiséerica yáasáidaca amaléeri iyú nudéca nùuwichàacawa Jesús irípiná yàasu wenàiwicacáiná núa.

18 Píacué nuénánáica, nusutácué Wáiwacali Jesucristo íicha pirípinácué imànínápiná pirí cayábéeri mawèníiri iyú, macáitacué pía. Báisíta, amén.

EFESIOS

Saludo

¹ Núa Pablo, nubànùacué pirí cuyàluta, núa abéeri Jesucristo yàasu apóstol. Jesucristo ibànùaca núa nucàlidacaténá wenàiwicanái irí tàacáisi càide iyúwa Dios iwàwáaná, Dios imáidacáiná núa. Nubànùacué pirí cuyàluta, píacué Dios yàasu wenàiwicaca yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái iyéeyéica Efeso iyacàlená irìcu.

² Nusutácué Wáaniri Dios íicha pirípinácué, Wáiwacali Jesucristo nacái namàníinápinácué pirí cayábéeri mawèníri iyú, namàcacáanápinácué nacái piyaca matuúbanáita.

Bendiciones espirituales en Cristo

³ Wàacué Dios irí cayábéeri, yái Wáiwacali Jesucristo Yáanirica, Dioscáiná idéca imànica walí cayábéeri Cristo iwalíise, yái wàyéerica abédanamata yáapicha, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Dios idéca imànica walí macái cayábéeri iwitáaná chènuníséeri iyúudéeripiná wáiwitáise, wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha.

⁴ Dios yeedácaté wía yàasu wenàiwicacaténá wía, ipíchawáiseté idàbaca èeri yáalíacainátewa Cristo yéetáanápinátewa wáichawalíná. Dios yeedácaté wía imàacacaténá wàyaca yáapicha chènuniré, wáibaidacaténá nacái abéerita Dios irípiná mabáywawanéeri iyú Dios iicápiná.

⁵ Cáininácaináté Dios iicáca wía èeri ipíchawáiseté, ínáté iináidawa yeedáanápináté wía iicácaténá wía iyúwa yéenibewa. Jesucristo yéetácaté wáichawalíná càide iyúwaté Dios iináidáanátewa. Iná Dios iicáca wía iyúwa yéenibewa.

⁶ Iná wàaca Dios irí cayábéeri mamáalàacata imànicáiná walí cayábéeri manuísíwata mawèníri iyú. Càité Dios imànica walí cayábéeri, imàacacaté Iiri yéetácawa wáichawalíná, yái Iirica cáininéerica Dios iicáca.

⁷ Cáininácainá Dios iicáca wía, iná ibànùacaté Iiriwa yéetácaténátewa wáichawalíná. Dios Iiri íiraná imusúacaté wáichawalíná, iná Dios idéca iwasàaca wía yàasu yùuwichàacáisi iichawa, imàaca nacái iwàwawa wabáywawaná íicha, bàaluitécainá Dios iwàwacaté imànica walí cayábéeri mawèníri iyú. Dios imànicáiná wenàiwicanái irí cayábéeri manuísíwata càmíiri imáalàawa.

⁸ Dios idéca yáasáidaca walí cáinináca iicáca wía. Wáalíacawa cáinináca iicáca wía imàacacáiná cáalíacáica wía wáalíacaténáwa macái wawàsi ìwali, yái iwàwacutéerica wáalíacawa ìwali wàyacaténá machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁹ Dios imàaca nacái wáalíacawa yàasu cayábéeri ìwali, yái cayábéerica Dios iwàwéericate imànica walí, càmírité wenàiwicanái yáalíawa ìwali quéechatécéawa. Dios iináidacaináté ibànùanápináté Cristo aléi èeri irìculé imànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná.

¹⁰ Aibaalípiná Dios imànipiná càide iyúwaté iináidáanáwa imàníinápiná alétaire yéenáwaná yàanàacatalépináta. Càipiná Dios imànica: Imàacapiná Cristo icùaca macáita iyéerica chènuniré, chá nacái èeri irìcu.

¹¹ Dios yeedácaté wía èeri ipíchawáiseté imàacacaténá wàyaca abédanamata Cristo yáapicha, wía yeebáidéeyéica itàacái, yéewanápiná weedáca walíwa yái cawènírica càide iyúwaté Dios iináidáanáwa imàcacáanápináté walíni, yái Dios imànírica macái wawàsi machacàníri iyú, cayábéeri iyú nacái càide iyúwa iwàwáaná imànicani.

12 Dios idéca cài imànica walí, wía judíoca, níái idàbáanéeyéicáwaca yeebáidaca Cristo ìwali yéewanápiná wàyaca machacàníiri iyú chái èeri irìcu, yéewacaténá áibanái canánama yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái manuíri cayábéerica Dios imànírica mawèníiri iyú wenàiwicanái irí.

13 Píacué nacái càmíiyéica judío, bàaluité péemìacuéra yái báisíiri tàacáisi icàlidéerica Cristo iwàwaca iwasàaca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yá peebáidacatécué Cristo itàacái. Inátē Dios imàcacuéra piyaca abédanamata Cristo yáapicha, Dios imàcacuéra nacái Espíritu Santo iwàlùacawa piwàwalìculé càide iyúwaté Dios íimáaná, píalíacaténácuéra Dios yàasunáica pía.

14 Espíritu Santo iyacáiná wawàwalìcu íná yéewa wáalíacawa báisíiri iyú Dios imàcacáanápiná walí macáita yái cawèníirica càide iyúwa icàlidáaná walíni, áiba èeriwa idécanáami imáalàidaca iwasàaca wía, wía yàasunáica, yéewacaténá áibanái canánama yàapináca Dios irí cayábéeri ìwali yái cayábéeri manuírica Dios imànírica mawèníiri iyú wenàiwicanái irí.

Pablo pide a Dios que dé sabiduría a los creyentes

15 Nudéca nuémìacuéra piináwaná ìwali íná yéewa núalíacawa peebáidacuéra Wáiwacali Jesúis itàacái. Nudéca nuémìaca nacái caininácuéra piicáca macái Dios yàasu wenàiwicanái.

16 Iná nùaca Dios irí cayábéeri mamáalàacata pìwalicué. Yá nusutácué Dios íicha pirípinácué.

17 Nusutácué Dios íicha pirípinácué, yái Wáiwacali Jesucristo Icuèrináca, yái Wáaniri Dios cachàiníirica íiwitáise, icànéerica mèlumèluíri iyú. Nusutácué Dios íicha pirípinácué imàcacáanápiná cálíacáica pía Espíritu Santo yáalíacáí iyú, píalíacaténácué péemìaca cayába cainácalí íimáaná yái tàacáisica, píalíacaténácué nacái Dios ìwali cayábéeri iyú cachàiníwaná mamáalàacata.

18 Nusutácué Dios íicha pirípinácué amalácaténá imànica píiwitáise píalíacaténácuéra ìwali yái cawèníirica Dios imàaquéeripinácuéra pirí. Dios idéca imáidacuéra pía picùanápinácué imàcacaca piríni, cawèníiricáináni yái cayábéerica, manuísíwata nacái, áibaalícainá Dios imàacapinácué piyaca yáapicha chènuniré cámietacanéeri iyú manuísíwata, máiní mèlumèluíri iyú nacái, píacué Dios yàasu wenàiwicaca.

19 Nusutácué nacái Dios íicha pirípinácué píalíacaténácuéra Dios ichàini ìwali máiní manuíri càmíiri imáalàawa nacái, càmíiri nacái yéewa wáalimáidacani, cainácalí imanuíca, yái ichàini manuírica iyéerica wawàwalìcu, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Yái ichàinicà iyéerica wawàwalìcu, yácata Dios ichàini manuírica Dios yáasáidéericate cachàiníiri iyú, manuísíwata nacái imichàidacaalíté Cristo yéetácáisi íicha.

20 Dios imichàidacaté Cristo yéetácáisi íicha cachàiníiri íiwitáise iyúwa, néeseté Dios imàcacaca ichàini iyúwa Cristo yáawinacaténátewa Dios yéewápuwáise chènuniré icùacaténá macáita Dios yáapicha. Yácata Dios ichàini manuírica iyéerica wawàwalìcu.

21 Dios imichàidacaté Cristo chènuniré, yá imàacacaté Cristo icùaca macái chàinisi íiwitáaná, macái íiwitáisesi íiwitáaná nacái, macái nacuèrinánáí íiwitáaná nacái, macái náiwacanánáí íiwitáaná nacái, macái wawàsi iyéerica nacái. Siùcásede Cristo icùaca macáita, icùapiná macáita nacái áibaalí iwàlisàidacaalípiná macáita.

22 Dios idéca imàcacaca Cristo irí macái íiwitáisewa, Cristo icùacaténá macáita. Dios idéca nacái ibàlùadaca Cristo wáiwitáupuiná icùacaténá wía macáita, wía yeebáidéeyéica itàacái.

23 Wíacáiná yeebáidéeyéica Cristo itàacái, càica wíade iyúwa Cristo iiná chái èeri irìcu, wáiwitápucáináni yái Cristoca, yái icuèrica macáita, iyaca macáita nacái, yáaliméeri nacái imànica macáita càide iyúwa iwàwáaná.

2

Salvos por el amor de Dios

1 Bàaluité piyacatécué iyúwa yéetéeyéimiwa pibáyawaná ìwalísewa piúcacáinácuéwa Dios íicha.

2 Pèepunícatécuéwa pibáyawaná yáapichawa, pimànicainátécué càide iyúwa èeri mìnánái imàníná, iyúwa nacái Satanás iwàwáaná, yái ichùulièrica demonionái iyéeyéica cáuli irìcu, ichùulièrica nacái èeri mìnánái íwitáise càmíiyéica yeebáida Dios itàacái.

3 Càité wàyaca nacái macáita bàaluité, wía judíoca. Yá wamànicaté macáita càide iyúwaté wawàwáaná wamànica meedá macáita wawàsi Dios imáisanièrica wamànica. Wamànicaté wabáyawanáwa càide iyúwaté wáiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná, iyúwaté nacái wáináidáaná wamàníinápiná. Báawacáináté wáiwitáise, ináté iwàwacutáca Dios yùuwichàidaca wía manuísíwata, iyúwa áibanái èeri mìnánái canánama càmíiyéica judío.

4 Quéwa Dios iicácaté wapualé manuísíwata, yáté máiní cainináca iicáca wía.

5 Ewitaté wàyacáaníta càide iyúwa yéetéeyéimiwa, wáucacáinácuéwa Dios íicha wabáyawaná ìwalísewa, càicáaníta caininácaté Dios iicáca wía. Ináté imàacacué wàyaca abédanamata Cristo yáapicha. Càité Dios yàaca wacáuca càmíiri imáalàawa. Pidécuéca pimusúacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha Dioscáiná imànicatécué pirí yái cayábéerica mawèníri iyú.

6 Wàyacáiná abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yái imichèericatéwa yéetácáisi íicha, íná Dios iicáca wía càide iyúwa idéca nacáicalí Dios imichàidaca wía yéetácáisi íicha, Dioscáiná idéca yàaca wacáuca wàlisài wàyacaténá machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Dios iicáca wía nacái càide iyúwa wadéca nacáicalí wáawinacawa Cristo Jesús yáapicha chènuniré wacùacaténá macáita Cristo yáapicha, yái yáawinéericatewa néré icùacaténá macáita.

7 Càita Dios idéca imànica walí yéewacaténá yáasídaca càiripináta cainináca iicáca wía manuísíwata èeri càmíiri imáalàawa, yáasáidacaténá nacái imànínáca walí cayábéeri mawèníri iyú Cristo Jesús yéetácainátéwa wáichawalíná, yái wàyéerica abédanamata yáapicha.

8 Dios idéca iwasàacuéca pía yàasu yùuwichàacáisi íicha, Dioscáiná imànicatécué pirí yái cayábéerica mawèníri iyú peebáidacainátécué Cristo Jesús. Càmitacué píalimá pílibaidaca ìwalinápináeedácaténácué piríwani yái iwasàanácuéca pía. Néese Dioscata yái yéericuéca piríni mawèníri iyú.

9 Canáca wáaliméeri wamànica Dios iwasàacaténá wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, íná càmita yéewa canùmaséeca wía ìwali, cachàinicaténá waicáca wíawawa áibanái íicha.

10 Yácáiná Dioscata yái idàbéerica wía wàlisài iyú wàyacaténá abédanamata Cristo Jesús yáapicha yéewanápiná wamànica cayábéeri càide iyúwaté Dios iináidáanáwa báaluité wàwali wamàníinápináté cayábéeri.

La paz que tenemos por medio de Cristo

11 Iná piwàwalicué càinácalíté piyáaná báaluité. Càmitacué judío pía íná judiónái náimacuéca píwali “càmíiyéi imàni circuncisión”, níacáiná judiónái namànica circuncisión aslanái íimami ìwali. Yá náimaca nalíwáaca “wía imàníiyéica circuncisión”, náimaca. Iná báawaca judiónái iicáca càmíiyéi judío iyúwa casaquèeyéi Dios íicha.

12 Piwàwalicué càinácaalíté pìyáaná: Bàaluité càmitacué píalíawa Cristo ìwali. Càmitacué Israel itaquénainámi yéená pía. Càmitacué Dios imànité píapicha wawàsi imànicaténáté pirí cayábéeri càide iyúwaté imànlíná wawàsi israelitanái yáapicha. Pìyacatécué chái èeri irìcu canéeyéitaté icuèriná Dios, càmitaté nacái píalíawa Dios ìwali. Canátatécué pirí abéeri iyúudèeripinácué pía.

13 Quéwa Cristo Jesús íiraná imusúacatéwa íicha cruz ìwali, yáté yéetácawa wáichawalíná. Inácué siùcásede pìyaca abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Píacué càmíiyéica judío, iyéeyéicaté iyúwa yúuquéeyéiwa Dios íicha, Dios idéca imawiénidacuéca iríwa pía, Cristo Jesús yéetácainátéwa píichawalínácué.

14 Cristo imàacaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca, wía yeebáidéeyéica itàacái. Abéerita wenàiwica íwitáaná imànica wía, wía judíoca, píacué nacái càmíiyéica judío. Cristo imáalàidacaté wáicha nacái canánamaní yái wàuwidéyacáanáca wáitáise càide iyúwa idéca nacáicalí imáalàidaca manuíri iwáiná iyéericate bamuchúamibàa wáicha.

15 Cristo imáalàidacaté iiná iyúwani, yái wàuwidéyacáanáca wáitáise càide iyúwa Cruz ìwali. Bàaluitécaíná Dios ichùullaca israelitanái imànlínápiná madécaná càulenéeri wawàsi masacàcaténáté Dios iicáca náitáise. Quéwa Cristo yéetácatewa imáalàidacaténá ichàini, yái tàacáisi báaluisàimica, íná Cristo idéca iwasàaca macái wenàiwicaná. Yá imàacaca wàyaca càide iyúwa abéerita wenàiwica íwitáaná wàlisàna, wía judíoca, píacué nacái càmíiyéica judío, wàyacaténá abédanamata Cristo yáapicha. Càité imàacaca abédanamata wáitáise wáapichawáaca.

16 Cristo yéetácainátéwa cruz ìwali, yá imáalàidacaté wàuwidéyacáanáwa, wía pucháiba íwitáaná wenàiwicaca. Yá Cristo imàacaca cayábaca wáapicha Dios, yá idéca imàacaca abédanamata wáitáise wáapichawáaca càide iyúwa abéeri wenàiwica.

17 Cristo yàanàacaté chènuníise icàlidacaténá walí macáita yái cayábéeri tàacáisica wáalíacaténáwa càinácaalí yéewa cayábaca wáapicha Dios, píacué càmíiyéica judío iyéeyéicaté iyúwa yúuquéeyéiwa Dios íicha, wía nacái judíoca, yáaliéyéicatéwa Dios iináwaná ìwali.

18 Cristo yéetácatewa wáichawalíná, íná cayábaca wáapicha Wáaniri Dios, macáita wía, píacué nacái, Espíritu Santo iyúudàacáiná wía macáita.

19 Iná càmitacué pìya iyúwa canéeyéi yàasu cáli, iyúwa nacái càmíiyéi wéenánai, píacué càmíiyéica judío, néese pìyacuéca wáapicha iyúwa wàasu cáli néeséyéi, wía Dios yàasu wenàiwicaca, yá Dios yéenibecuéca pía wáapicha.

20 Cáicué pía wáapicha iyúwa capìi ibàluèricawa cachàiníiri íba ínata. Níara apóstolca, profetanái nacái, càica níade iyúwa cachàiníiri íba capìi ibàluèricawa ínata, nacàlidacáináté tàacáisi Dios inùmalícuíse quéechatécáwa, yéewacaténá wenàiwicaná yeebáidaca Jesucristo itàacái. Yái Jesucristoca, càicanide iyúwa capìi yàasu íba cachàiníiri náicha canánama, máiníiri iwàwacutácawa capìi irípiná, Wáiwacalícaináni, yái Jesucristo wàyéerica abédanamata yáapicha.

21 Càide iyúwa wenàiwicanái ibàlùadacaalí íba icapéená, càita nacái macáita wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái iwàwacutá abédanamata wáitáise wáapichawáaca macáita càide iyúwa wamànica nacáicalí templo abéta Wáiwacali irípináwa, wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha.

22 Iná píacué iyéeyéica abédanamata Cristo yáapicha, abédanamacué píiitáise píapichawáaca yéewanápinácué pìyaca càide iyúwa templo Dios iyéerica irìcu, Espíritu Santo iyacáinácué piwàwalicu.

1 Dios idéca imànicuéca pirí cayábéeri mawèníiri iyú, píacué càmíiyéica judío, íná yéewa presoca núa, núa Pablo, nucàlidacáiná Cristo Jesús itàacái càmíiyéi judío irí.

2 Núalíacawa pidécuéca péemìaca nuináwaná ìwali Dios imàníinátē nulí cayábéeri mawèníiri iyú ichùullanátē nucàlidáanápinácué pirí itàacái, píacué càmíiyéica judío.

3 Dios idéca imàcacaca núalíacawa càinácaalíté íináidacawa imàníinápiná, càmírité imàaca áibanái yáalía ìwali. Dios idéca imàcacaca núalíacawa, yá nudéca nucàlidacuéca piríni maléenéeri cuyàluta irícu.

4 Piléecaalícuéni, yásí píalíacuéwa núalíacawa ìwali yái tàacáisi Dios ibèericaté áibanái íicha, Cristo yáasáidéerica nulí.

5 Bàaluité Dios càmita imàaca wenàiwicanái yáalíacawa yái tàacáisi ìwali, quéwa Dios idéca imàcacaca Espíritu Santo yáasáidaca nalíni, níái Dios yàasu apóstolca, profetanái nacái, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalícuíse siùcade.

6 Yácata tàacáisi ibàacanéeri: Níái càmíiyéica judío, neebáidacaalí yái tàacáisi cayábéeri íiméerica Cristo Jesús iwasáaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yá Dios imànipináca nalíwa cayábéeri manuísíwata abédanamata càide iyúwa imàníiná cayábéeri judónái irí, cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái, nàyacáiná iyúwa abéeri wenàiwica iiná, yái Cristo iináca, judónái yáapicha, Dioscainá idéca imànica wawàsi nacái càmíiyéi judío yáapicha imàníinápiná nalí cayábéeri nàyacaalí abédanamata Cristo Jesús yáapicha, càide iyúwa Dios imàníiná cayábéeri judónái irí.

7 Dios idéca imànica nulí càiri cayábéeri mawèníiri iyú: Imàacaca nuíbaidaca irípiná nucàlidacaténá yái tàacáisisca. Càité Dios imànica nulí cayábéeri mawèníiri iyú, ichàiniadaca nacái núa íwitáise cachàiníri iyúwa.

8 Núacata yái càmírica cachàini náicha canánama Dios yàasu wenàiwicaca, quéwa Dios idéca imànica nulí càiri cayábéeri mawèníiri iyú: Imàacaca nucàlidaca cayábéeri tàacáisi càmíiyéi judío irí, yái tàacáisi icàlidéerica walí máiní cayábéerica Cristo íwitáise, imàni nacái wenàiwica irí cayábéeri manuísíwata. Canácata wenàiwica yáaliméeri iputàaca yái cawènírica Cristo idènièrica, yá nacái cayábéeri manuírica Cristo imànírica wenàiwicanái irí.

9 Yácata Dios, yái idàbéericaté macáita, idéca ichùuliaca nucàlidáanápiná macái wenàiwica irí càinácaalíté Dios íináidacawa ibàacanéeri iyú bàaluitésíwa, yái tàacáisi Dios ibèericaté bàaluitésíwa.

10 Càité Dios imànica yéewanápiná macái ángel íiwacanánái iyéeyéica chènuniré, demonio íiwacanánái nacái icuèyéica yàasu cáliwa cáuli irícu, náalíacawa átata cayábéeri iyú máiní cáalíacáica Dios áibanái íicha canánama imànicaténá macái íiwitáanáta càulenéeri wawàsi. Cài nadéca náalíacawa naicácaíná Dios imàacaca abédanamata wáipichawáaca, macáita wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

11 Dios idéca imànica càide iyúwaté íináidáanáwa bàaluitésíwa èeri ipíchawáiseté. Yá Wáiwacali Jesucristo idéca imànica macáita cayábéeri iyú càide iyúwaté Dios iwàwáaná Wáiwacali imànica.

12 Néese wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha, yá macàaluínináta wasutáca wíawawa Dios íicha wamawiénidacaténáni. Yá manuícá wáináidaca wawàwawa Dios ìwali wasutácaténá íicha weebáidacáiná Cristo itàacái.

13 Iná nusutácué piícha wawàsi manuísíwata càmíinápinácué píináidáaníwa ìwalíise yái nùuwichàanácuécawa piwalíise nucàlidacáinátē pirícué Dios itàacái. Néese pichàiniadacué piwàwawa, yácainá yái nùuwichàanácwawa imàacaca áibanái iicácuéca pía cáimiétaquéeri iyú.

14 Iná nubàlùacawa nùuluì ipùata iyúwa Wáaniri Dios irí nùacaténá icàaluíniná.

15 Macáita Dios yàasunái iyéeyéica chái èeri irìcu, nía nacái iyéeyéica chènuniré, Dios idéca idàbacá níá.

16 Yái Wáaniri Dios, máiní cachàinica íwitáise náicha canánama, icànéeri nacái mèlumèluíri iyú mamáalàacata, imàniíri nacái walí cayábéeri mawènirí iyú càiripináta càmíri imáalàawa. Nusutácué Wáaniri Dios íicha pirípinácué ichàiniadáanápiná píwitáise manuísíwata Espíritu Santo ichàini manuíri iyú.

17 Nusutácué Dios íicha pirípinácué imàacáanápiná peebáidaca Cristo itàacái yéewanápinácué Cristo iyaca piwàwalícu. Càipinácué cachàinica píwitáise Cristo iwalí càide iyúwa manuíri àicu idènìacaalí ipìchuwa depuíwalé cálí irìculé, cáininácaténácué piicáca Dios, áibanái nacái.

18 Yásí píalimácué píalíacawa náapicha macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Cristo itàacái cáinináca Cristo iicáca wía manuísíwata, bàaluitésíwa èeri ipíchawáiseté, àta siùca nacáide, càiripinátawa, càmíri imáalàawa, yácainá àta alénácaalí wàacawa, néréta nacái cáinináca Cristo iicáca wía.

19 Iná nusutácué Dios íicha pirípiná píalíacaténáwa cáinináca Cristo iicáca wía manuísíwata, máiní manuíri íicha yái wáaliméerica wáalíacawa càinácaalí imanuíca. Càicué nusutáca pirí Dios iyáanápinácué piwàwalícu manuísíwata icùacaténácué píwitáise macáita, yái Dios máinírica cayábaca náicha canánama.

20 Siùcade, wàacué Dios irí cayábéeri, yái cachàinírica íwitáise náicha canánama, yáaliméerica imàniíca walí cayábéeri máinísíwata manuíri cachàiníwanái íicha yái wasutéerica, manuísíwata íicha nacái yái wáináidéericawa, yái Dios ichàiniadéerica wía ichàini iyúwa iyéerica wawàwalícu.

21 ¡Wàacué Dios irí cayábéeri wía yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái, iyéeyéica abédanamata yáapicha! ¡Wàacué irí cayábéeri càiripináta èeri càmíri imáalàawa! Básíta, amén.

4

Unidos por el Espíritu

1 Iná núaquéi presoíri nucàlidacáiná Wáiwacali itàacái, nusutácué pícha wawàsi manuísíwata piyáanápinácué machacàníri iyú càide iyúwa iwàwacutáaná nàyaca cawinácaalí Dios imáidéeyéica yàasunáipináwa, Dioscáiná idéca imáidacuéca pía.

2 Picácué cáimacái piicáca píawawa áibanái íicha. Picácué calúa píwitáise, néese iwàwacutácué casímáica píwitáise áibanái yáapicha. Cáininácué piicáyacacawa piideníacaténácué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú áibanái imànicalícué pirí báawéeri.

3 Píalimáidacué macái pichàini iyúwa yéewanápinácué abédanamata píwitáise piapichawáaca, càide iyúwacué Espíritu Santo iyúudàaná pía, yéewanápinácué piyaca matuíbanáiri iyú piapichawáaca iyúwa abéeri wenàiwica.

4 Weebáidacáiná Cristo Jesús itàacái, iná càica wíade iyúwa Cristo iiná, yái abéerita iináca iyéerica chái èeri irìcu. Abéericata nacái yái Espíritu Santoca. Càita nacái Dios idéca imáidaca wía abédanamacaténá wáiwitáise wacùanápiná abéerita yái iwasàanápináca wíawa yàasu yùuwichàacáisi líchawa.

5 Iyaca walí abéerita Wáiwacali. Weebáidaca abéerita tåacáisi. Iyaca abéerita wabautizáanáwa.

6 Iyaca abéerita Dios, yái Wáanirica macáita, yái icuèrica wía macáita, iyúudèerica nacái wía macáita, iyéerica nacái wawàwalícu macáita.

7 Quéwa Cristo idéca imàacaca walí wáalimáwanama cayábéeri chàinisi wamanùbaca nacáitawa, càide iyúwa iwàwáaná imàacaca walíni, wáibaidacaténá irípiná, wamànicaténá irí wáibaidacaléwa wáalimáwanama.

8 Iná cài íimaca yái Dios itàacáica áiba profeta itànèericate Cristo iwalí:

“Imichàacatéwa chènuniré, itéeri
yáamiwáisewa yùuwidenáiwa,
manùbéeyéí presoíyéica idacuèyéicawa.

Idéca yàaca cayábéeri chàinisi wenàiwicanái irí náibaidacaténá irípiná”,
íimaca yái tàacáisica.

9 Néeni, ¿píalíasicué càinácalí ímáanáquéi tàacáisi íiméerica “Cristo imichàacatéwa”? Yá ímáanáca Cristo iwàlùacatéwa quéechatécáwa càliculì irìculé, infierno irìculé nacái.

10 Yái Cristo iricuèricatéwa, yácata imichèericaté nacáwa chènuniré Dios yàatalé, yái cálí chènuníséerica náicha canánama, icùacaténá macáita Dios yáapicha, cáimiétacanéeri iyú, mèlumèluíri iyú nacái. Càité Cristo imànica ipuníadacaténáté macáita íwitáise iyúwa. Iná yéewa iyaca macáita, icùaca nacái macáita depuíwalé náicha canánama àta chènuníise náicha canánama nacái, yácainá Dioscani yái Cristoca.

11 Cristo imàacacaté walí cayábéeri chàinisi wáalimáwanama wáibaidacaténá irípiná. Idéca imàacaca abénaméeyéí wéená apóstolnáipiná nía, ibànùacaténá nía madécaná yàcalé néré nacàlidacaténá iináwaná ìwali. Idéca imàacaca abénaméeyéí wéená profetanáipiná nía, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalìcuíse; Cristo imàacaca abénaméeyéí wéená icàlidaca yái cayábéeri tàacáisica íméerica Cristo iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha; Cristo idéca imàacaca abénaméeyéí wéená pastornáipiná nía nacùacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Cristo itàacái abéeri yàcalé mìnánái. Imàaca abénaméeyéí yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú.

12 Càita Cristo idéca ichàiniadaca wía, wía yàasu wenàiwicaca wáibaidacaténá irípiná, wayúudàacaténá áibanái, wamichàidacaténá nacái náitáise níai yeebáidéeyéica Cristo itàacái, càiyéide iyúwa Cristo iiná chái èeri irìcu.

13 Iwàwacutácué cài wamichàidaca wáiwitáisewáaca àta weebáidacataléta abédanama Dios Iiri itàacái tài íméeri iyú, àta nacái wáalíacatalétawa Dios Iiri ìwali báisíri iyú càide iyúwa íwitáise iyáaná. Càipiná cachàini yàacawa wáiwitáise Cristo íwitáise iyú iyúwa béeyéi wenàiwica àta wáalimácateláta wàyaca machacàníri iyú, cáalíacáiri iyú nacái càide iyúwa Cristo iwàwáaná wàyaca.

14 Càicaalí wàyaca, néese càmita wèepunípináwa càide iyúwa sùmanái iwènúadéeyéica ráunamáita íwitáisewa madécaná yàawiría, càiyéide iyúwa ída cachàiníri cáuli, màladàca nacái iwatèeyéica. Càmita wamàacapiná macái wàlisài tàacáisi iméeràidaca wía Dios íicha càide iyúwa cáuli itécalí cálí ichùmalé déeculé. Càmita wabatàapiná nachìwáidaca wía níara cachìwéeyéica imàníiyéica càide iyúwa cachìwéeri tàacáisi ímáaná.

15 Néese iwàwacutá cainináca waicáca áibanái watàanícaténá nalí éeréeri iyú wacàlidáanápiná nalí yái báisíri tàacáisica yéewanápiná wadàwinàidaca wáiwitáisewa Cristo íwitáise iyú càide iyúwa béeyéi wamànicaténá càide iyúwa Cristo iwàwáaná, wáiwitápucáináni, wía yeebáidéeyéica itàacái, càiyéide iyúwa Cristo iiná iyéerica chái èeri irìcu.

16 Iná macáita wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái càiyéide iyúwa Cristo iiná, wàyaca abédanamata Cristo yáapicha, wáiwitápucáináni. Abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca càide iyúwa abéeri wenàiwica iiná. Yá nacái cachàinicalí macái wéená íwitáise Cristo ìwali, wáibaidacaalí cayába Cristo irípiná nacái, yásí cachàinica wáiwitáise yàacawa macáita, wamichàida nacái wáiwitáisewáaca caininácaténá waicáyacacawa.

17 Yácata tàacáisi núuméericuéra pirí, nuchùuliéricuéra iyú pía nacái Wáiwacali íipidená ìwali Wáiwacali ichùulìacaináté nucàlidáanápinácué piríni: Picácué pìya quirínama càide iyúwa áibanái iyáaná càmíiyéica yeebáida Dios itàacáí, imàníiyéi nacái càide iyúwa íimáaná áiba íiwitáisesi canéerica iwèni.

18 Catáca meedá náiwitáise nabáyawaná ìwalísewa. Canáca nacáuca wàlisài càmíiri imáalàawa Dios yéerica wenàiwica irí, càmicainá náalía Dios ìwali. Càmita náalía Dios ìwali matuícainá náiwitáise.

19 Dàalaca náiwitáise ichàbanamawa, càmita quirínama báica nía nabáyawaná ìwalísewa, càmita nacái achúma nawàwa ìwali. Càmita quirínama náináidacawa napíchaléwa nabáyawaná ìwaliwa, nadéca namàacaca níawawa namànicaténá náapichawáaca máiní báawéeri wawàsi nainá iyúwa áibanái yàacuéssemi, yá namànica casaquèeri wawàsi macái íiwitáanáta máiwitáiséri iyú nasíimáidáanápiná níawawa.

20 Quéwa càmitatécué píalía Cristo ìwali pìyáanápinácué meedá iyúwa nàyáaná, níái càmíiyéica yáalíawa.

21 Núalíacawa pidécuéra péemìaca Cristo iináwaná ìwali, idéca nacái Cristo yéewáidacuéra pía píalíacaténácuéra càiríinácaalí yái báisíiri tàacáisica.

22 Piúcacué píichawa píiwitáise bàaluisàimiwa yái iyúwaté pìyáaná bàaluité, yái píiwitáise yáaséerimica. Bàaluité piwàwacatécué pimànica yái càmírica Dios ibatàa wenàiwica imànica, ináté píiwitáise bàaluisàimi ichìwáidacatécué pía.

23 Pimàacacuér Dios iwàlisàidaca píiwitáise piwàwalícu.

24 Pìyacué píiwitáise wàlisài yáapichawa, yái píiwitáisecuéra Dios idàbéericate, Dios íiwitáise inacáiripiná píyacaténácué machacàníri iyú, mabáyawanéeri iyú nacái càide iyúwa báisíiri tàacáisi íimáaná.

25 Iná picácué pitàaní pichìwawa áibanái irí. Néese pitàanícué báisíiri iyúta piríwáaca iwàwacutácaíná abédanamata wáipichawáaca wíacáiná canánama wáalimáwanama, abéeri Cristo iiná ìwalíséerica wíia, yái Cristo iiná iyéerica chái èeri irícu.

26 Calúacaalícué pía, picácué pimàni pibáyawanáwa, néese piúcacué píichawa pilúawa ipíchawáise èeri iwàlùacawa; pimàacacué caquialéta nacái piwàwawa íicha càiríinácaalí báawéeri áibanái imàníiri pirí.

27 Calúacaalícué pía déecuíri iyú, yásí màulenáca Satanás yáalimáidacuéra pía, pimànípinácué pibáyawanáwa.

28 Cawinácaalí péenácué cayéedéeri, iwàwacutá iyamáidaca iyéedùaca íibaidacaténá machacàníri iyú icáapi iyúwa yéewanápiná idènìaca yàasuwa cayába iyúudàacaténá catúulécanéeyéi wenàiwica.

29 Picácué pitàaní báawéeri wawàsi ìwali, néese pitàanícué cayábéeri wawàsi ìwali, càiríinácaalí wawàsi iwàwacutéerica wenàiwicanái yéemìaca, abéerita yái wawàsi iyúudèeripináca wenàiwica yéemièyéicuéra picàlidáaná, pimichàidacaténácué náiwitáise, yéewanápiná Dios imànica nalí cayábéeri mawèníiri iyú ìwalíse yái picàlidéericuéra nalí.

30 Picácué pitàaní báawéeri wawàsi ìwali ipíchanácué achúmaca pimànica Espíritu Santo iwàwa, yái Dios mabáyawanéerica. Yái Espíritu Santoca idéca iwàlùacuécawa piwàwalículé yáasáidacaténácué Dios yàasunáica pía. Càipiná Espíritu Santo imànica èeri imáalàacaalípináwa, Dios iwasàacaalípinácué píawa macái yùuwichàacáisi íicha.

31 Piúcacué píichawa yái báawáanáca piicáyacacuécawa. Piúcacué píichawa pilúawa. Picácué picuísáyacacawa, càita nacái picácué pitàaní áibanái ìwali báawéeri iyú; càita nacái piúcacué píichawa macáita píiwitáise báawéeriwa.

32 Néese cayábacué píiwitáise píapichawáaca, càita nacái catúulécanácué piicáyacacawa, pimàacacué piwàwawa íicha càiríinácaalí báawéeri péenásàiri

imànírica pirí, càide iyúwa Dios imàacáanáté iwàwawa wabáyawaná íicha Cristo yéetácainátewa wáichawalíná.

5

Como deben vivir los hijos de Dios

1 Píacué Dios yéenibeca, cáininéeyéica Dios iicáca, pìyacué càide iyúwa Dios iyáaná.

2 Cáininácué piicáyacawa, càita nacái cáininácué piicáca Dios, áibanái nacái, càide iyúwaté cáinináaná Cristo iicáca wía, yá imàacacaté icáucawa yéetácaténátewa wáichawalíná iyúwa sacrificio. Yá casíimáicaté Dios iicáca Cristo cáininácaináté Cristo iicáca wía imàacáanápináté icáucawa wáichawalíná. Dios iicáca Cristo yéetáanáwa iyúwa cayábéeri ofrenda, sacrificio nacái neeméerica pumèníri isàni yáapicha.

3 Píacué nuénánáica, Dios yàasunáicainácué pía, ína iwàwacutácué canácatáita piimá áiba wenàiwica yáapicha càmíírica pinìrisíwa, càmíichúaca nacái píinusíwa. Càita nacái iwàwacutácué canácatáita pimàni casaquèeri wawàsi piiná iyúwa, càita nacái picácué piwàwa pìasupináwa áibanái yàasu.

4 Picácué picàlida casaquèeri tàacáisi. Càita nacái picácué picàlida tàacáisi canéeri iwèni càide iyúwa máiwitáiséeyéi. Càita nacái picácué piicáaní casaquèeri tàacáisi ìwali. Macái tàacáisi casaquèeri, càmita iyúudàa wenàiwica. Néese, cayába cachàiníwanái placaalícué Dios irí cayábéeri.

5 Dios imàacapiná walí cayábéeri cawènírica, wía Dios yéenibeca áiba èeriwa wawàluacaalípináwa chènuniré, yáí yàcalé Cristo icùacataléca macáita Dios yáapicha. Quéwa píalíacuéwa canácata néená iwàluèripinácwá néré, ibatàa abéeri néená piná, cawinácaalí càmíiyéica yeebáida Cristo itàacái, nía nacái iiméeyéica áiba yáapicha càmíírica nanìrisíwa, càmíichúaca nacái náinusíwa, nía nacái imàníiyéica casaquèeri wawàsi iiná iyúwa, nía nacái iwàwéeyéica yàasupináwa áibanái yàasu, Dios iicácaíná nía iyúwa wenàiwica yèeyéica ídolo cuwáinái yéenáíwaná icàaluíniná cáininácainá naicáca cawèníri wawàsi Dios íicha.

6 Picácué pibatàa áibanái ichìwáidaca pía cachìwéeri tàacáisi iyú pimànicáichacué càiri báawéeri mánicáiná báawaca Dios iicáca yáí namànírica, yásí yùuwichàida níawa manuísíwata, cawinácaalí càmíiyéica imàni càide iyúwa Dios ichùulìaná.

7 Iná picácué pìacawéerida wenàiwica imàníiyéica càiri báawéeri.

8 Bàaluité pìyacatécué catéeri píwitáise yáapichawa, pimànicáinátécué pibáyawanáwa, quéwa siùcásede pìyacuéca amaléeri píwitáise yáapichawa, pìyacuéca nacái iyúwa camalási chái èeri irícu, pìyacáinácué abédanamata Wáiwacali yáapicha, píasaidacáinácué nacái áibanái irí càinácaalí Dios íiwitáise iyaca. Iwàwacutácué pìyaca càide iyúwa wenàiwica amaléeyéi íiwitáise, iyéeyéica mabáyawanéeri iyú càide iyúwa báisíri tàacáisi íimáaná.

9 Wèepunícaalíwa amaléeri wáiwitáise yáapichawa càide iyúwa Dios iwàwáaná wàyaca mabáyawanéeri iyú, yásí cayábéeri wáiwitáise, wàyaca nacái machacàníri iyú, wèepuní nacáiwa càide iyúwa báisíri tàacáisi íimáaná.

10 Píalimáidacué pimànica yáí casíimáirica Wáiwacali iicáca.

11 Picácué pimàni pibáyawanáwa canéerica iwèni náapicha níara áibanái yèepuníiyéicawa catéeri íiwitáise yáapichawa, càmíiyéica yáalíawa Dios ìwali, néese píalàacué níra náalíacaténáwa báawaca Dios iicáca yáí namànírica.

12 Iwàwacutácué píalàaca níra namàacáanápiná náichawa yáí báawéerica namànírica, mánicáiná báawacani yáí namànírica nainá iyúwa ibàacanéeri iyú áibanái íicha, ína báica natàaníca ìwali.

¹³ Quéwa pìalàacaalícué nía Dios itàacái iyú, yásí náalíacawa namànica nàacawa nabáyawanáwa.

¹⁴ Iná cài íimaca áiba tàacáisi:

“Pía yèepuníricawa íwitáise catéeri yáapichawa, pimànicainá pibáyawanáwa matuúbanáiri iyú Dios íicha, càica píade iyúwa wenàiwica iiméerica iyaca, iyúwa nacái yéetéerimiwa; íná iwàwacutá piwènúadaca píwitáisewa pibáyawaná íchawa càide iyúwa wenàiwica icawàacaalíwa idapùle íchawa, iyúwa nacái yéetéerimiwa imichàacaalíwa yéetácáisi íicha, yásí amaláca Cristo imànica píwitáise pìyacaténá machacàníiri iyú Cristo icamaláná irícu”,

íimaca yái tàacáisica.

¹⁵ Iná piicácué píichawa cayába, picùacué píawawa pìyacaténácué machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Picácué pìya càide iyúwa máiwitáiséeyéi wenàiwica, néese pìyacué cálíacáiri iyú.

¹⁶ Picácué piúca èeri máiwitáiséeri iyú, néese píalimáidacué pimànica cayábéeri èeri imanùbaca, idècunitàacá wàyaca chái èeri irícu ipíchawáise èeri imáalàacawa, máinícainá èeri mìnánai imànica ibáyawanáwa siùcade.

¹⁷ Picácué máiwitáise pía, néese péewáidacuéwa píalíacaténácuéwa càinácaalí Dios iwàwáanácué pimànica.

¹⁸ Picácué picàma ipíchanácué pimáalàidaca píawawa máiwitáiséeri iyú, néese pimàcacué Espíritu Santo icùaca píwitáise manuísíwata pimànicaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná.

¹⁹ Pitàanícué pìacawa piríwáaca Wáiwacali iináwaná ìwali. Pimichàidacué píwitáisewáaca salmos iyú, himnos iyú nacái, cantos iyú nacái ichàiniadéeyéica wáiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú. Picántàacué manuísíwata casímáiri iyú Wáiwacali irí, pìacué nacái irí cayábéeri.

²⁰ Pìacué mamáalàacata Wáaniri Dios irí cayábéeri ìwali yái macáita imàaqueerícuéca pirí. Pìacué Dios irí cayábéeri Wáiwacali Jesucristo íipidená ìwali, pìyacáinácué abédanamata Jesucristo yáapicha.

La vida familiar del cristiano

²¹ Cáimiétaquéeri iyúcué piicáyacawa, péemìacué piríwáaca nacái pìacaténácué Cristo icàaluíniná.

²² Pìacué inanái caníriiyéica, pimànicué càide iyúwa pinìri ichùulìaná pía, pimànicaténácué càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná.

²³ Iwàwacutácué peebáidaca pinìri itàacáiwa Dioscáiñá idéca imàacaca píwitápupináni, yái pinìrica, càide iyúwa Dios imàacáaná wáiwitápupiná yái Cristoca, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Cristo idéca nacái iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, wía càiyéide iyúwa Cristo iiná chái èeri irícu. Càica wíade iyúwa Cristo iiná wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha.

²⁴ Néese càide iyúwa iwàwacutáaná wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái wamànica càide iyúwa Cristo ichùulìaná wía, càita nacái pìacué inanái caníriiyéica iwàwacutácué pimànica macáita càide iyúwa pinìri ichùulìaná pía.

²⁵ Pìacué asianái cáinuýéica, iwàwacutácué cáinináca piicáca pínuwa, càide iyúwaté cáinináaná Cristo iicáca wía, wía yeebáidéeyéica itàacái. Yá Cristo imàacacaté icáucawa yéetáanápinátewa wáichawalíná.

²⁶ Cristo imànicaté cài yeedácaténá wía yàasunáipináwa idécanáamíté masacàaca imànica wáiwitáise báawéeri íicha itàacái iyúwa wabautizácaalítewa wáasáidacaténátewa weebáidaca itàacái.

²⁷ Cristo imànicaté cài yéewanápiná imàacaca wabàlùacawa íipunita chènuniré icànéeyéipiná mèlumèluíri iyú, cayábéeyéi iicácanáwa, canéeyéi

ibáyawaná ibatàa achúméríina piná, néese mabáyawanéeyéi Cristo irípiná, wía yeebáidéeyéica itàacái.

²⁸ Asiali idènìacaalí ínuwa, yá iwàwacutá cáinináca iicáca úa càide iyúwa cáinináaná iicáca yáawawa. Cawinácaalí cáininéerica iicáca ínuwa, imànica iyaca iríwa cayábéeri, Dios iicácainá níái pucháibaca iyúwa abéeri wenàiwica.

²⁹ Canáca asiali báawéeri iicáca iináwa, néese icùaca iináwa yàacàsi iyú, bálesi iyú nacái. Càita nacái iwàwacutá asiali iicáca ínuwa càide iyúwa iicáaná iináwa, icùacaténá úa cáininéeri iyú, càide iyúwa Cristo icùaná wía cáininéeri iyú, wía yeebáidéeyéica itàacái.

³⁰ Cristo icùaca wía wàyacáiná iyúwa iiná chái èeri irìcu. Wía nacái, càica wíade iyúwa Cristo iiná ìwalíséeyéi, wía yeebáidéeyéica itàacái wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha càide iyúwa inanái ùyáaná abédanamata uníri yáapichawa.

³¹ Dios itàacái icàlidacaté walíni, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse. Iimaca: “Iná asiali yàacawa yáaniri líchawa, yáatúa lícha nacáwa, iyacaténá abédanamata ínu yáapichawa. Néese idécanáami asiali iimáca úapicha, yásí Dios iicáca níái pucháibaca iyúwa abéeri wenàiwica”, cài íimaca.

³² Mání iwàwacutá wawàwalica yái cayábéeri tàacáisica Dios yáasáidéerica walí asiali ìwali ínu yáapichawa, quéwa nuwàwa nuéwáidacuéca pía comparación iyú, Cristo ìwali, yàasu wenàiwicanái yáapichawa nacái, wía yeebáidéeyéica itàacái.

³³ Iná nucàlidacuéca pirí àniwani, iwàwacutácué macáita péená cáinináca iicáca ínuwa càide iyúwa cáinináaná iicáca yáawawa. Càita nacái píacué canìríiyéica, iwàwacutácué piicáca pinìriwa cáimiétaquéeri iyú, pimànicué nacái càide iyúwa ichùulìaná pía.

6

¹ Píacué sùmanái, peebáidacué càide iyúwa pisèenáí ichùulìanácué pía píasáidacaténácué cáinináca piicáca Wáiwacali, cayábacainá pimànicaalícué cài.

²⁻³ Iyaca abéeri ichùulìacanási máiníricué iwàwacutá piwàwalica, icàlidéericuéca pirí càinácaalí Dios ichùulìaná pimànica. Dios íimacaté cáimiétacanéeri iyú imànníapiná cayábéeri nalí cawinácaalí yeebáidéeyéica yái tàacáisica ímíerica: “Píacué nacái píaniri ímíetacanáwa, píatúa ímíetacaná nacáwa, casíímáicaténácué piwàwa, píyacaténácué nacái madécaná èeri chái èeri irìcu”, cài íimaca yái Diosca.

⁴ Néenicué pía quéenibéeyéica, picácué pichùulìa péenibewa lúasi iyú mamáalàacata ipíchanácué píalimáidaca piicáwa níà àta calúacataléta náwitáise. Néese pidàwinàa níà neebácaténá pitàacái. Péewáidacué níà nacái, píalàacué níà, pimichàidacué nacái náwitáise neebáidacaténá Wáiwacali itàacái, cáininácaténá nacái naicáca Wáiwacali.

⁵ Píacué áibanái yàasu wenàiwicaca íbaidéeyéica mawèníri iyú, peebáidacué píwacanánai itàacáíwa ichùuliéyéicuéca pía chái èeri irìcu. Píacué náimiétacaná, nacàaluíniná nacái, báisíiri iyú. Píbaidacué nalí cachàiníri iyú càide iyúwa píbaidaca nacácaalí Cristo irípiná.

⁶ Píbaidacué nalí cayábéeri iyú càiripináta, càmírica abéta naicáidacaalícué pirí cayábacaténácaita naicácué pía meedá, néese píbaidacué iyúwa Cristo yàasu wenàiwica íbaidéeyéica irípiná, pimànicaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná macái pichàini iyúwa báisíiri iyú.

⁷ Pimànicué píbaidacaléwa casíímáiri iyú càide iyúwa píbaidaca nacáicaalí Wáiwacali irípiná, càmírica èeri mìnanái irí meedá.

⁸ Càicué píbaida píalíacainácuéwa Wáiwacali yàanápiná walí cawèníyéi wamanùbaca nacáitawa ìwalíise yái cayábéerica wamànírira, áibanái yàasu

wenàiwicacaalí wía íibaídéeyéica mawèníiri iyú, càita nacái wèepunícaalíwa máiwacalináwaca.

⁹ Píacué wenàiwica íwacanánáica, pimànicué cayábéeri pìasu wenàiwicanái iríwa càide iyúwa nuchùullianá nía náibaidáanápinácué pirí cayába. Picácué pibáulia picapèedáidáanápiná nía náibaidacaténácué pirí cachàiníiri iyú. Piwàwalicué Wáiwacali chènuníséeri ichùullacuéca pía, càita nacái ichùullacué pìasu wenàiwica, cáininácainá Wáiwacali iicáca macái wenàiwica íwitáaná abédanamata, càmita nacái iicá abéeri wenàiwica cayábéeri áibanái íicha.

Las armas espirituales del cristiano

¹⁰ Néese nuénánái, cachàinicué píwitáise Wáiwacali ìwali, íwitáise manuíri iyú.

¹¹ Càide iyúwa úwisàiri ìwalicaalí ibàlewa dàaléeri hierro nacáiri ipíchaná yùuwidenái isutàacani, càita nacái picùacué píawawa Dios ichàini iyú macáita. Peedácué piríwa Dios íicha píwitáise ibàllanápináwa hierro nacáiri cachàinicaténácué píwitáise macàaluñináta Satanás íipunita, càide iyúwa úwisàiri ibàlluacaalíwa tài úmíeeri iyú yùuwidenái íipunitawa. Iwàwacutácué cachàinica píwitáise Dios ichàini iyú ipíchaná yái icháawàidéerica wía íipidenéeri Satanás imawènìadacuéca pía, yái cachìwéerica yáalimáidéerica wenàiwica namàníinápiná nabáywawanáwa.

¹² Càmicáiná wamàni úwi èeri mìnánái íipunita, néese wamànica Wàacawa úwi náipunita níara canéeyéica iiná, canéeyéica yáapi, demonio íwacanánáica cáuli irìcuíyéica, níái báawéeyéica ángel ichùulièyéica èeri mìnánái catéeyéi íwitáise.

¹³ Iná peedácué piríwa píwitáise ibàllanápináwa hierro nacáiri, Dios imàaquéericuéca pirí cachàinicaténácué píwitáise càinácalí báawéeri èeri náalimáidacatáitacué pía. Màulenácaalícué pimànica píwitáisewa ùwicái piná, yásí píalimácué pibàlluacawa tài úmíeeri iyú Satanásnái íipunita yéewanápinácué càmita pimàni pibáywawanáwa.

¹⁴ Càide iyúwa úwisàiri ibàlluacaalíwa tài úmíeeri iyú yùuwidenái íipunitawa, càita nacái cachàinica píwitáise Wáiwacali ìwali mamáalàacata ipíchanácué Satanás imawènìadaca pía. Càide iyúwa úwisàiri idacùacaalí ìwalìabàawa yàasu cinturónwa ipíchaná ibàle hierro nacáiri icaláacawa íicha, càita nacái picùacué cayába píawawa báisíiri tàacáisi iyú. Yái úwisàiri ìwalica ìwalìabàawa dàaléeri ibàlewa yùucutálçubàawa ipíchaná yùuwidenái isutàacani. Càita nacái iwàwacutácué piyaca machacàníiri iyú mabáywawanéeri iyú nacái picùacaténácué píawawa ipíchanácué Satanás imawènìadaca pía.

¹⁵ Néese àniwa càide iyúwa úwisàiri ìwalicaalí izaptoniwa yéewanápiná imusúacawa caquialéta imànicaténá ùwicái, càita nacái péewáidacuéwa cayába picàlidacaténácué áibanái irí yái tàacáisi cayábéerica úmíerica Cristo imàacaca wenàiwica nàyaca matuíbanáiri iyú Dios yáapicha.

¹⁶ Mání iwàwacutá úwisàiri icáapica yàasu manuíri escudowa, yái wawàsi dàaléerica, cácuíri nacái úwisàiri itéerica icáapi irìcuwa ichacàidacaténá íchawa ipièrica ipualé chucùlu yeeméericawa ipìacawa ipualé. Càita nacái peebáidacué Cristo itàacái tài úmíeeri iyú picùacaténácué píawawa Satanás íicha, yái báawéerica yáalimáidéerica wía cachàiníiri iyú càide iyúwacué ichàwidàaca nacáicaalí wía chucùlu yeeméeri iyúwa, wamànicaténá wabáywawanáwa, waméyácaténáwa weebáidaca Cristo itàacái.

¹⁷ Néese àniwa càide iyúwa úwisàiri ibàllacaalí íiwitawa dàaléeri càyuwa nacáiri iyú ipíchaná nanúaca íiwita, càita nacái iwàwacutácué piwàwalica Cristo idéca iwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, iná éwitacué Satanás icháawàacáaníta piináwaná ìwali Dios irí, càicáaníta càmitacué iwàwacutá pimànica pibáywawanáwa. Néese càide iyúwa úwisàiri yeedácaalí

espada machete nacáiri ipéliacaténá yùuwidenáiwa, càita nacái iwàwacutácué peedáca piríwa Dios itàacáí, yái wacáapisài Espíritu Santo imàaquéerica walí, péewáidacué nacáiwá Dios itàacáí ìwali, píalíacaténácuéwa ìwali piwàwalícuísewa, yéewanápinácué picàlidaca áibanáí iríni. Càita píalimácué pimànica ùwicáí Satanás íipunita.

18 Píacué pimànica ùwicáí Satanás íipunita èeri imanùbaca: Picácué piméyáawa pisutáca píawawa Dios íicha. Pisutácué Dios íicha manuísíwata càiripináta, càide iyúwa Espíritu Santo iyúudàanácué pisutáca Dios íicha. Piicácué píichawa cayába, pichàiniadacué píiwitáisewa, picácué piúca piwàwawa, néese pisutácué Dios íicha nalípiná, macáita Dios yàasu wenàiwicaca.

19 Pisutácué nacái Dios íicha nulípiná imàacáanápiná núalíacawa càinácalí iwàwacutáaná núumaca nucàlidacaténá cayába yái tàacáisi cayábéerica íméerica Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, nucàlidacaténáni macàaluínináta áibanáí irí, yái tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanáí íicha bàaluité quéwa yái imàaquéerica wáalíacawa ìwali siùcade.

20 Dios idéca ibànùaca núa nucàlidacaténá inùmalícuíse yái tàacáisi cayábéerica. Siùcade nùyaca presoíri iyú nucàlidacáiná áibanáí iríni càide iyúwa Dios ibànùaná núa nucàlidáanápináni. Iná pisutácué Dios íicha nulípiná nucàlidáanápiná itàacáí macàaluínináta.

Saludos finales

21 Yá nubànùacué píatalé yái Tíquicoca, wéenásàiri cáininéerica waicáca iyúudèeri cayába nacái wáibaidacaténá Wáiwacali irípináwa. Yá Tíquico icàlidapinácué pirí nuináwaná ìwali, ìwali nacái yái numàníirica.

22 Iná nubànùacué píataléni icàlidacaténácué pirí waináwaná ìwali. Càipiná ichàiniadacué piwàwawa.

23 Nusutácué Wáaniri Dios íicha pirípinácué Wáiwacali Jesucristo nacái namàacáanápinácué piyaca matuíbanáiri iyú, píacué macáita wéenánáica, cáininácaténácué piicáyacacawa nacái, peebáidacáinácué Jesucristo itàacáí.

24 Nusutácué Dios íicha nacái pirípiná imàníinápinácué pirí cayábéeri mawèníiri iyú macáitacué pía cáininéeyéica iicáca Wáiwacali Jesucristo mamáalàacata báisíiri iyú càiripináta.

FILIPENSES

Saludo

¹ Núa Pablo, Timoteo yáapicha, Jesucristo yàasu wenàiwicaca wíá, íbaidéeyéica irípiná. Watànàacué pirí cuyàluta píacué Filipos ìyacàlená mìnanáica, píacué Dios yàasu wenàiwicaca ìyéeyéica abédanamata Cristo Jesú斯 yáapicha, macáitacué pía yeebáidéeyéica itàacái, píacué nacái ancianonáica, diácononái naçái canánama.

² Nusutácué Wáaniri Dios íicha pirípinácué, Wáiwacali Jesucristo nacái namàníinápinácué pirí cayábéeri mawèníri iyú, namàacáanápinácué píyaca matuíbanáiri iyú.

Oración de Pablo por los creyentes

³ Nùaca Nucuériná Dios iríwa cayábéeri macái imanùbaca nusutácalí íicha pirípinácué.

⁴ Nusutáca Dios íicha pirípinácué, yá macái yàawiríata mamáalàacata nusutácué Dios íicha pirípiná canánama casíimáiri iyú.

⁵ Casíimáicué nuwàwa pìwali piyúudàacáinácué núa nucàlidacaténá Jesucristo iináwaná ìwali áibanái irí náalíacaténáwa iwàwa iwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Piyúudàacatécué núa bàaluité idàbacatáisetacué péemìaca Jesucristo iináwaná ìwali àta siùca nacáide.

⁶ Bàaluité peebáidacuéca Jesucristo itàacái, yáté Dios idàbacatécué imànica íbaidacalé cayábéeriwa piwàwalícuíse, yáté imàacacué pirí píiwitáise wàlisài pimànicaténácué cayábéeri. Càita nacái núalíacawa báisíri iyú Dios imànipinácué yái íbaidacalé cayábéeriwa piwàwalícuíse mamáalàacata àta imáalàidacataléta ichùnlacuéca píiwitáise cayábéeri iyú néenialípiná Jesucristo yàanàapinácalí àniwa.

⁷ Cayábéeriquéi nuínáidáanácawa cài pìwalicué casíimáiri iyú cáininácainácué nuicáca pía, Dios imànicainácué pirí cayábéeri nacái càide iyúwa imàniiná nulí cayábéeri siùca idècunitàacá nùyaca chái presoíyéi ibànalícu, càita nacái macái yàawiríata nubàlùacaalíwa náipunita nacái níáí nacuérinánáica nucàlidacaténá nalí nuináwanáwa nuebáidáaná Jesucristo itàacái, núasáidacaténá nacái báisíricani yái tàacáisi fímérerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

⁸ Dios yáalíacawa máiní cáinináca nuicácuéca pía macáita Jesucristo imàacacainá cáinináca nuicácuéca pía manuísíwata.

⁹ Nusutácué Dios íicha pirípinácué iyúudàanápinácué pía cáininácaténá piicáyacacawa cachàiníwanái mamáalàacata, imàacáanápinácué nacái cáalíacáica pía manuísíwata píalíacaténácuéwa càinácalí Dios iwàwáaná pimànica, píalíacaténácué piicáca cayábéeri báawéeri íchaná.

¹⁰ Càita nusutácué Dios íicha pirípinácué píalíacaténácuéwa piicáca cayábéeri báawéeri íchaná, pimànicaténácué nacái cayábéeri cachàiníwanái mamáalàacata. Càicaalícué pimànica, yásí píalimácué píyaca masaquèeri iyú, canácatá yáaliméeripiná icháawàacuéca piináwaná ìwali Cristo yàanàapinácalí àniwa.

¹¹ Pimànicué cayábéeri manuísíwata Jesucristo ichàini iyú yéewacaténá áibanái wenàiwica náináidacawa cayába Dios ìwali, natàanícaténá nalíwáaca cayábéeri iyú Dios ìwali nacái.

Para mi la vida es Cristo

12 Píacué nuénánáica, nadéca náucaca núa presoíyéi ibànalìculé báawacáiná naicáca yái nucàlidáanáca Jesucristo iináwaná ìwali. Quéwa nuwàwacué píalíacawa macáita yái nuchàbáanácawa iyúudàaca áibanái wenàiwica nacàlidacaténá yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

13 Iná yéewa macáita wenàiwica, núa nacái úwi iyéeyéica nacuèriná icapèe manuíri irìcuwa, càita nacái macáita áibanái wenàiwica iyéeyéica chái yàcalé, náalíacawa nuináwaná ìwali presoca núa nuebáidacáiná Cristo itàacái.

14 Nía nacái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iyéeyéica chái yàcalé, batéwa macáita nachàiniadaca náiwitáisewa idécanáami naicáca núa presoíyéi ibànalìcu. Naicácainá nuìdenìaca nùuwichàanáwa matuíbanáiri iyú, iná cachàinica náiwitáise manuísíwata cachàiníwanái. Càmita cáalu nacàlidaca Dios itàacái, néese náibàaca nawàwawa Wáiwacali iwéré iyúudàanápiná nía nacái.

15 Básíta abénaméeyéi nèewi nacàlidaca Cristo iináwaná ìwali báawacáiná naicáca caináwanáca náicha núa. Nawàwaca namawènìadaca núa meedá. Quéwa áibanái nacàlidaca Cristo iináwaná ìwali cayábéeri náiwitáise yáapichawa.

16 Nacàlidaca Cristo iináwaná ìwali caininácainá naicáca núa, náalíacaináwa Dios idéca imàcacaca presoca núa nucàlidacaténá madécaná wenàiwica irí cainácalí íimáaná yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

17 Quéwa níara báawéeyéica iicáca núa nacàlidaca Cristo iináwaná ìwali caináwanácaténá nuícha nía. Càmita báisí nawàwa nacàlidaca Cristo iináwaná ìwali, néese nawàwa meedá càulenáca cachàiníwanái namànica nulíni presocainá núa.

18 Quéwa éwita nacàlidacáaníta Cristo iináwaná ìwali báawacáiná naicáca núa, càicáaníta càmita achúma nuwàwa ìwali. Néese casíímáica nuwàwa, càide iyúwa casíímáiná nuwàwa nacàlidacaalí Cristo iináwaná ìwali caininácainá naicáca núa.

19 Yá mesúnamáita casíímáica cachàiníwanái nuwàwa núalíacaináwa macáita yái namàníirica iyúudàanápiná numusúacawa cayába, pisutácainácué Dios íicha nulípiná, Espíritu Santo nacái iyúudàaca núa, yái Espíritu Jesucristo ibànuèrica yàacawéeridacaténá wía.

20 Núalíacaináwa báisíri iyú nuwàwallcuísewa Dios càmínápiná ibáiniada núa ìwalíise yái nuebáidáanáca itàacái nucùacaténá iyúudàaca nutàaníca náli; néese núalíacawa iyúudàanápiná núa nutàanícaténá macàaluínináta nàacuéssemi macáita. Manuíca nuínáidaca nuwàwawa Dios ìwali iyúudàanápiná núa càide iyúwa iyúudàaná núa càiripináta núsáidacaténá cayábéeri iyú cachàiníwanái máiní cayábéericani, yái Cristoca, cachàiníri nacái íwitáise. Càipiná Dios iyúudàaca núsáidaca cámietacanéericani yái Cristoca, idècunitàacá nùyaca chái èeri irìcu, càita nacái nuétácaalíwa.

21 Nuwàwa núsáidaca cachàiníirica íwitáise yái Cristoca, núcainá nudéca numàacaca núawawa Cristo irí numànicaténá abéerita càide iyúwa iwàwáaná idècunitàacá nùyaca chái èeri irìcu; néese nanúacaalí núa Cristo ìwali nuebáidacáiná itàacái, yá cayába cachàini nulíni íchéi nùyáanáca chái èeri irìcu níacainá madécaná yáwanái wenàiwica néemìapiná Cristo iináwaná ìwali nuétáaná ìwalíise, yá nacái nùyapináca yáapicha chènuniré.

22 Quéwa núalíacawa núalimá nuíbaidaca mamáalàacata Cristo irípiná nuyamáacaalícawa chái èeri irìcu. Iná càmita núalíawa càiríinácaalí nuwàwéeri náicha, yái nucáuca chái èeri irìcuírica, càmicaalí nucáuca chènuníséeri.

23 Máiní càulenáca núalíacaténáwa càiríinácaalí náicha nuwàwéeri numànica. Nuínáidacaalíwa abéerita nùwaliwa, yá nuwàwa nuétácawa yéewanápiná nùyaca Cristo yáapicha chènuniré cayábacáiná cachàinica nulíni nùyáanáca néeni íicha èeriquéi.

24 Quéwa, nuwàwalicalícué pía, yá núalíacawa iwàwacutácué nùyaca píapicha chái èeri irìcu, nuyúudàacaténácué pía.

25 Núalíacáináwa iwàwacutáanácué nuyúudàaca pía quirítá, íná yéewa nuebáidaca nuwàwalícuísewa nùyáanápinácué mamáalàacata píapicha chái èeri irìcu nuchàiniadacaténácué píiwitáise peebáidacaténácué Jesucristo itàacái manuísíwata cachàiníwanái mamáalàacata, casímáiri iyú nacái.

26 Iná nùyapinácalícué píapicha àniwa, yásí cámiétaquéeri iyúpiná piicáca Cristo Jesús nùwalíisená, icùacáiná núa cayába.

27 Péemiacué abéeri wawàsi: Máiñícué iwàwacutáca piyaca machacàníri iyú càide iyúwa Cristo iyáanáté, yéewanápiná áibanái iwàwaca yéemìaca Cristo iináwaná ìwali. Càita nùacaalí nupáchiacuéca pía, càmicaalícué nacái nùawa piatalé, yá nuwàwacué nuémìaca piináwaná ìwali peebáidacuéca Jesucristo itàacái tài íiméeri iyú, abédanamacacué nacái píiwitáise píapichawáaca Espíritu Santo ichàini iyú. Càita iwàwacutácué pimànica ùwicái Dios irípiná: Píbaidacué Dios irípiná cachàiníri iyú píapichawáaca picàlidacaténácué macàaluínináta yái tàacáisica, yéewanápiná áibanái yeebáidaca Jesucristo itàacái, yéewacaténá iwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

28 Picácué máiwitáise pía picalùniwa piùwidénai ìwalíisewa, ibatàa abé yàawiríapiná. Piùwidénai iicácalícué piidenìaca piùwichàanáwa Cristo irípiná matuíbanáiri iyú, yásí náalíacawa amaléeri iyú nàuwichàanápináca càiripináta nabáyawaná ìwalíisewa. Càipiná nacái Dios imàacacué píalíacawa Jesucristo idéca iwasáacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

29 Dios idéca imànicuéca pirí yái cayábéerica Cristo ìwalíisená: Dios imàacacué peebáidaca Cristo itàacái, càita nacái Dios imàacacué piùwichàacawa Cristo irípiná chái èeri irìcu, peebáidacáinácué itàacái.

30 Píacué, núa nacái abédanamata wamànica wàacawa ùwicái Dios irípiná. Càita wamànica ùwicái: Wàuwichàacawa Cristo irípiná weebáidacáiná itàacái. Bàaluité piicácuéca namànica nulí báawéeri nùyacaalítécué píapicha. Pidécuéca péemìaca nuináwaná ìwali àniwa namànica nulí báawéeri mamáalàacata chái. Càita numànica nùacawa ùwicái Dios irípiná.

2

La humillación y la grandeza de Cristo

1 Píacué nuénánáica, núalíacawa Cristo idéca imichàidacuéca píiwitáise, pidécuéca pichàiniadaca piwàwawa nacái cáininácainácué Cristo iicáca pía. Núalíacawa nacái Espíritu Santo yàacawéeridacuéca pía. Càita nacái núalíacawa piicáanácué áibanái ipualé, cáinináca piicácuéca nía nacái.

2 Iná yéewa píalimácué casímáica pimànica nuwàwa pimànicalícué cài: Abédanamacué píiwitáise píapichawáaca, píacué macáita. Cáininácué piicáyacawa. Abédanamacué piwàwa píináidacawa, píbaidacué cachàiníri iyú Dios irípiná macáita pimanùbaca iyúwa.

3 Picácué pimàni piríwata cayábéeri yéewanápiná meedá caináwanácuéca pía áibanái íicha; càita nacái picácué cáimacái piicáca píawawa. Néese iwàwacutácué piicáca píawawa iyúwa càmíri cachàini áibanái íicha. Picácué picutá cachàinicaténá pimànica píawawa áibanái íicha, néese piicá áibanái iyúwa cayábéeyéi íiwitáise píicha.

4 Picácué pimàni abéerita piríwata cayábéeri, néese picutácué piyúudàacaténá áibanái, pimànicaténácué nalí cayábéeri.

5 Píináidacuéwa càide iyúwaté Cristo Jesús íináidáanáwa.

- 6** Càité Cristo Jesús imànica: Ewitaté Dioscáanítani, yái Cristo Jesúsca, càicáaníta càmitaté cachàini imànica yáawawa áibanái íicha macáicaténáté yàaca icàaluíniná càiride iyúwa abéeri Dios inacáiri.
- 7** Néese iwàwacáináté imànica càide iyúwaté Dios iwàwáaná, ínáté Cristo Jesús imàcacaca íichawa ichàini manuíriwa, yá nacái icamalánawa icànérifica mèlumèluíri iyú chènuniré Dios yáapicha. Yáté Cristo Jesús imànica yáawawa iyúwa Dios yàasu wenàiwica íibaidacaténá Dios irí, yá imusúacaté iicá èeri iyúwa wenàiwica.
- 8** Yèepunícatéwa iiná èeri irìcuíri yáapichawa, yá iyacaté càide iyúwa càmíiri cachàini náicha canánama. Dios ichùulìacaté Cristo Jesús yéetáanápinátewa, yá Cristo Jesús imànicaté càide iyúwaté Dios ichùulìanáni. Càmitaté yéetáwa càide iyúwa macái èeri mìnánai yéetáanáwa, néese yùuwichàacaté yéetácáisi máiníiri báawaca, báiri nacái wenàiwica iicáca nanúacáináténi cruz ìwali càide iyúwa nanúaná wenàiwica imànírica ibáywawanáwa manuísíwata.
- 9** Ináté idécanáamíté Jesús imichàacawa yéetácáisi íicha, yá Dios imàcacaté Jesús iyaca cáimiétacanéeri iyú áibanái íicha canánama, yéewacaténá macáita yàaca Jesús iyéininá iyúwa Dios.
- 10** Càité Dios imànica Jesús irí yéewanápiná macáita nàaca Jesús icàaluíniná, macáita níara iyéeyéica chènuniré, níà nacái èeri irìcuýéica, níà nacái yéetéeyéimicawa. Càipiná nàaca Jesús iyéininá Dioscáiná idéca imàcacaca cachàinicani náicha canánama.
- 11** Yá macáita nacàlidapiná Jesucristo ìwali Wáiwacalicaní, cachàinírica náicha canánama icuérifica macáita. Càipiná nàaca Wáaniri Dios irí cayábéeri Jesucristo ìwali.

Los cristianos son como luces en el mundo

12 Iná píacué nuénánáica cáininéeyéica nuicáca, càide iyúwacué peebáidáanáté nutàacái nùyacaalícué píapicha bàaluité, càita nacái nuwàwacué peebáidaca nutàacái tài íméri iyú cachàiníwanái mamáalàacata idècunitàacá nùyaca déeculé píichacué. Jesucristo idéca iwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, íná píalimáidacué macái pichàini iyúwa pimànnípinácué càide iyúwa Dios iwàwáaná piacaténácué iyéininá cáimiétaquéeri iyú, ipíchanácué pimànicá pibáywawanáwa.

13 Píalimápinácué cài pimànicá Dioscáiná idéca imàcacacué pirí píiwitáise cayábéeri yéewacaténácué piwàwaca pimànicá cayábéeri, Dios nacái iyúudàacuéca pía pimànicaténácué càide iyúwa iwàwáaná.

14 Picácué pitàaní lúasi iyú, picácué nacái pitàaní piríwáaca chàinisíri iyú, ìwalíse yái iwàwacutéerícuéca pimànicá, néese píibaidacué Dios irípiná píapichawáaca.

15 Pimànicué cài, yéewanápinácué canácata áibanái yáliméeri icháawàaca pibáywawaná, càmitacué nacái pucháiba píiwitáise. Dios yéenibecáinácué pía, íná píyacué mabáywawanéeri iyú nèewi níái èeri mìnánai báawéeyéica íiwitáise, iméeréeyéicawa. Càicuéca píade chái èeri irìcu iyúwa dùlupùta ipucuèyéicawa catéeri irìcu, píalíacáinácué Dios ìwali.

16 Picàlidacué nalí yái báisíri tàacáisica yéewanápiná nadènìaca nacáucawa càmíiri imáalàawa. Iná pimànicaalícué càide iyúwa nuéwáidáanácué pía, yá casíimáipináca nuwàwa píwalísecué Cristo yàanàacaalípiná núalíacáináwa cawèníricani yái nuéwáidáanácuéca pía. Cawènírica nacái yái nuíbaidacaléca Dios irípiná.

17 Péemìacué comparación: Judiónáí imàcacacaalí pírái ofrenda iyú Dios irípiná nàacaténá irí cayábéeri, yá nàucùaca quíréeri uva ituní cálí íinatabàa

iyúwa sacrificio yéewacaténá cawèníri cachàiníwanái namànica nàasu ofrendawa Dios irípiná. Càita nacái peebáidacuéra Jesucristo itàacái, piùwichàacuécawa irípiná nacái. Yácatacué pìasu ofrenda Dios irípiná. Uwé, cawàwanáta Dios iwàwaca nuétacawa Cristo ìwali càide iyúwa sacrificio íiranámí imusúacaalíwa íicha cáli ínatabàa. Càita núalimácué cawènica cachàiníwanái numànica pìasu ofrendawa Dios irípiná, yáí peebáidáanácuéra Jesucristo itàacái, piùwichàanácuéra irípiná nacái. Quéwa éwita nanúacaalí núa, càicáaníta casímáica núa, nuyanídacawa píapichacué nacái.

18 Casímáicué piwàwa, piyanídacuéra nacái núapicha.

Timoteo y Epafradio

19 Wáiwacali Jesús iwàwacaalí cài, yá nuwàwaca nubànùacuéra pìatalé Timoteo mesúnamáita ipáchiacaténácué pía, nuwàwacáinácué icàlidaca nulí pi-ináwaná ìwali casímáicaténá nuwàwa.

20 Yá nubànùacuéra pìatalé Timoteo canácainá núapicha áiba wenàiwica íináidéeriwa abédanamata núapicha, iyúudàacaténácué pía càide iyúwa nuwàwáaná.

21 Macáita níara áibanáica náináidacáitawa nàasu wawàsi ìwaliwa. Càmita máiní nawàwa namànica càide iyúwa Jesucristo iwàwáaná.

22 Quéwa píalíacuécawa Timoteo iináwaná ìwali iyaca machacàníri iyú, íibaída nacái Dios irípiná núapicha, wacàlidacaténá Dios itàacái, yá Timoteo iyúudàaca núa càide iyúwa asìali iyúudàacaalí yáaniriwa.

23 Iná nuwàwaca nubànùacani iicácaténácué pía, idécanacáita núalíacawa càinácaalí namànínápiná nulí chái presonái ibànaná irícu.

24 Quéwa manuíca nuínáidaca nuwàwawa Wáiwacali ìwali nùanápiná nuicácuéra pía caquialéta, Wáiwacali iwàwacaalí numànica cài.

25 Càita nacái nuínáidacawa iwàwacutáaná nubànùacuéra pìatalé wéenásàiri Epafradio, yáí yeebáidéerica Jesucristo itàacái, íibaídéerica núapicha Dios irípiná, wamànicaténá ùwicái Satanás íipunita Jesucristo irípiná. Bàaluité pibànùacatécué nùatalé yáí Epafradio toca iyúudàanápinát núa.

26 Máiní Epafradio iwàwaca iicácuéra pía macáita. Achúmaca iwàwa manuísíwata pìwalicuéra péemìlacáinát iináwaná ìwali iculúanátewa.

27 Básíta iculúacatéwa, batéwa nacái yéetacawa, quéwa Dios iicácaté ipualé. Dios iicácaté nacái nupualé, iná càmitaté imàaca Epafradio yéetacawa máinícaicha achúmaca nuwàwa cachàiníwanái náicha macáita yáí wawàsica imàaqueerica achúmaca nuwàwa.

28 Iná máiní cachàiníwanái nuwàwaca nubànùacuéra pìataléni caquialéta casímáicaténácué piwàwa piicáca àniwani. Piicácalípinácué Epafradio iyaca cayába siùca, yásí matuíbanáica nuwàwa.

29 Pitàidacuéra Epafradio casímáiri iyú càiride iyúwa péenásàiri yeebáidacáiná Wáiwacali itàacái; pìacuéra nacái náimiétacaná càiripináta, cawinácaalí cayábéyéica íiwitáise càide iyúwa Epafradio iyáaná.

30 Batéwaté yéetacawa íibaídacáináté cachàiníri iyú Cristo irípiná. Yùuwichàacatéwa cálunáiri iyú iyúudàacaténát núa, imànicaténát nulí cayábéeri píchawalínácué, yáí cayábéerica càmíricuéra píalimá pimànica nulí déeculécáinácué pía nuícha.

3

Lo verdaderamente valioso

1 Siùcade nuénánái casímáicuéra piwàwa Wáiwacali ìwali, yàasu wenàiwicacáinácué pía. Yá casímáica nuwàwa nutànàacuéra pirí àniwani càide

iyúwa nudéenácué nutànàacáwa piríni iwàwacutácainácué píalíacawa péemìaca cayábani.

² Iná péemìacué cayábani: Piicácué píchawa cayába níara báawéeyéica íwitáise, yèepuníyéicawa càide iyúwa íibaidacanacáiyéi Dios irí, quéwa namànicáita nabáyananáwa meedá. Nachùulìaca càmíiyéi judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nadalúanápiná naináwa circuncisión iyú càide iyúwa judío íwitáise iyáaná.

³ Picácué péemìa nalí, wíacainá Dios yàasunáisíwaca wía, wía yèeyéica Dios icàaluíniná báisíri iyú càide iyúwa Espíritu Santo imichàidáaná wáiwitáise. Yá casímáica wàyaca abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Càmita nacái cáimacái waicáca wíawawa ìwalíise yái wáaliméerica wamànica wachàini iyúwa.

⁴ Idécalí Dios yàasu wenàiwicaca wía ìwalíise yái wamàníricatá, yáté Dios yàasu wenàiwicaca núa ráunamáita áibanái íicha canánamatá, máníncainá judíosíwaca núa.

⁵ Namànicaté nulí circuncisión nudènìacaalíté ocho èeri, càide iyúwaté Dios ichùulìaná judíonái imànica nawàwalicaténáté Dios yàasu wenàiwicaca nía. Israelitaca núa, Israel itaquérinámicainá núa, Benjamín itaquénainámi yéenáca núa, yái Israel iirimicaté lípidenéericaté Benjamín. Núacata hebreosíwa, hebreosíwacainá macáita nùawirináimica, càmíiyéité icásàawa càmíiyéi israelita yáapicha. Nutàaníca nacái hebreo itàacái iyú, càmitaté nacái núuca nuichawa israelita íwitáise nùyacaténáté iyúwa càmíiri israelita. Yá nuéwáidacatéwa Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànèericaté, yá fariseocaté núa yeebáidéericaté manuísíwata càide iyúwa fariseonái yéewáidáaná, níai yeebáidéeyéica cachàiníri iyúni náicha canánama.

⁶ Máníncaináté nuebáidacaté cachàiníri iyú fariseonái yàasu tàacáisi, ínáté nùuwichàidaca nùacawa níara yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái. Nùyacaté machacàníri iyú càide iyúwa profeta Moisés ichùulìanáté wàawirináimi, ínáté canácata yáaliméeri icháawàaca núa Moisés yàasu tàacáisi ìwalíise.

⁷ Bàaluité cawènìricaté nulí nuicáca macáita yái wawàsica quéwa siùcáisede caná iwèni nulí nuicácani, núalíacaináwa càmita yéewa iwasàaca núa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, néese nuwàwaca Cristo icùaca núa.

⁸ Càita nacái nuicáca macái wawàsi càiride iyúwa canéeri iwèni íicha yái Nuíwacali Cristo Jesúsca, máníncainá cawènica nuicácani, nuwàwa nacái núalíaca ìwali manuísíwata. Nuebáidacaináté Cristo, yáté yúucacawa nuicha macáita yái wawàsi judío íwitáise ìwalírica. Siùcáisede nuicáca yái wawàsica iyúwa náuquéerimi wawàsi báawéeri nuwàwacainá nudènìaca Cristo Jesús Nuíwacalipináwa, nuwàwacainá nacái núalíaca nùacawa ìwali manuísíwata cachàiníwanái mamáalàacata àta nùanàacataléta yàatalé chènuniré.

⁹ Nuwàwa nacái nùyaca abédanamata Cristo yáapicha càiripináta. Núalíacawa càmíripiná mabáyananáwa Dios iicáca núa ìwalíise yái numàníináca càide iyúwa itàacái íimáaná, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse; néese manuícá nuínáidaca nuwàwawa Dios ìwali mabáyananápiná iicáca núa ìwalíise yái nuebáidáanáca Cristo.

¹⁰ Mání nuwàwaca núalíaca Cristo ìwali, nudènìacaténá ichàini nuwàwalícu, yái chàinisi Cristo idènièrica imichàacainátewa yéetácáisi íicha, nùuwichàacaténáwa irípiná nacái nuebáidacaináni, àta nuíwitáise iyacataléta càide iyúwaté Cristo íwitáise iyáanáté yéetácaalítewa.

¹¹ Càita nuwàwaca nùyaca càide iyúwa Cristo iyáanáté numichàacaténáwa yéetácáisi íicha càide iyúwaté Cristo icáucàanátewa.

12 Càmitàacá macáita nuíwitáise ìya càide iyúwa Cristo Jesú斯 íiwitáise ìyáaná. Càmitàacá nacái mabáyawaná núa càide iyúwa Cristo ìyáaná. Quéwa núalimáida nùacawa mamáalàacata nùyacaténá càide iyúwa Cristo ìyáaná, yácainá Cristo Jesú斯 idéca yeedáca núa yàasu wenàiwic平ináwa.

13 Píacué nuénánáica, núumacué pirí àniwa, càmitàacá núalimá nùyaca càide iyúwa Cristo ìyáaná. Néese cài numànica: Numàacaca nuwàwawa íicha macáita yái numàníricaté bàaluité. Yá càmita quirínama nuínáidacawa ìwali, néese nuchàiniadaca nuíwitáisewa numànicaténá yái ìyéerica nupíchalé núalimáidáanápina macái nuchàini iyúwa nùyacaténá càide iyúwa Cristo ìyáaná.

14 Nuchàiniadaca nuíwitáisewa, yá núalimáidaca nùacawa mamáalàacata macái nuchàini iyúwa nùyacaténá iyúwa Cristo ìyáaná càide iyúwa wenàiwica ipìaníricawa carrera ìwali ipìacaalíwa cachàiníiri iyú àta yàanàacataléta carrrera yàasu imáalàacataléwa néré yeedácaténá iríwa cawèníiri premio. Càita nacái nùapinácaalíwa chènuniré, yá Dios imàacapiná nulí yái cawènírica Dios imáidéerica wía weedáanápina walíwa Cristo Jesú斯 ìwalíise, weebáidacáiná itàacái.

15 Básícaalícué cachàinica píiwitáise Jesucristo ìwali peebáidacaténácué itàacái tài íiméeri iyú, néese iwàwacutácué píináidacawa càide iyúwa núumáanácué pirí. Iyacaalí abéeri wawàsi píináidéericoúecawa ìwali méetáculé nuícha, yásí Dios imàacacué píalíacawa nacái càide iyúwa iwàwacutáanácué píalíacawa.

16 Quéwa iwàwacutá wàyaca machacàníiri iyú báisíiri tàacáisi ìwali càide iyúwa Dios imàacáaná wáalíacawa.

17 Píacué nuénánáica, pimànicué càide iyúwa nùyáaná. Piicáidacué nalí níara wenàiwicaca ìyéeyéica càide iyúwaté wàyáanácué pèewibàa, wía apóstolca, píalíacaténácuéwa càinácaalí iwàwacutáaná pìyaca.

18 Nudéca nucàlidacuéca piríni madécaná yàawiría, quéwa siùca nucàlidacué pirí àniwani nutuiyáa yáapichawa: Madécaná wenàiwica nacàlidaca naináwanáwa neebáidáanása Cristo itàacái báisíiri iyú, quéwa nàuwideca namànica Cristo, canácainá iwèni naicáca Cristo yéetáanácawa cruz ìwali wáichawalíná.

19 Quéwa èeri imáalàacaalípináwa, yásí nàuwichàacawa càiripináta, níara báawéeyéica íiwitáise. Camùnica níra, nayáaca nayácaléwa máiní cadénama, namànicaténá càide iyúwa natúra iwàwáaná meedá. Yá cáimacáica naicáca níawawa nabáyawaná ìwaliwa, yái báawéerica namànírica, yái wawàsi iwàwacutéericoúecá báica wamànica. Náináidacawa mamáalàacata èeri irícuíri wawàsi ìwali.

20 Wía quéwa wadènìaca wàasu cáliwa chènuniré. Wacùaca nacái Wáiwacali Jesucristo yàanàaca chènuníise, yái iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

21 Néese Wáiwacali Jesucristo iwàlisàidapiná wainá machawàaqueérica cayábéeri iyú ìyacaténá càide iyúwa iiná chènuníiséri ìyáaná, icànéerica mèlumèluíri iyú. Càipiná imànicia ichàini iyúwa, idènìacainá ichàiniwa icùacaténá macáita.

4

Alégrense siempre en el Señor

1 Iná peebáidacué Wáiwacali tài íiméeri iyú, píacué nuénánáica cáininéeyéica nuicáca. Máiní nuwàwaca nuicácuéca pía àniwa. Píacué cáininéeyéica nuicáca, píatacué isíimáidéeyéica nuwàwa. Càic和平éca píade iyúwa yái cawènírica Dios yèeripináca nulí píasáidacainácué cawènica Dios iicáca yái nuíbaidacaléca irípiná.

² Nusutáca wawàsi uícha úara Evodiaca, uícha nacái úara Síntiqueca abédanamáanápiná náiwitáise náapichawáaca càide iyúwa abémisana neebáidacáiná Wáiwacali itàacái.

³ Pía nacái íibaídéerica Dios irípiná núapicha cayábéeri iyú, nusutáca pícha wawàsi piwènúadáanápiná náiwitáise nalíwáaca, níara pucháiba inanáica abédanamacaténá náiwitáise, nayúudàacáinátē wamànica úwi Dios irípiná wacàlidacaténátē yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, wáibaidacaalíté Dios irípiná Clemente yáapicha, áibanái yáapicha nacái idènièyéica íipidenáwa cuyàluta irìcu chènuniré, yái cuyàluta idènièrica náipidená canánama wenàiwica Dios yèeyéica icáuca càmíri imáalàawa.

⁴ Casíímáicué piwàwa càiripináta Wáiwacali ìwali. Yá núumacué pirí àniwani: ¡Casíímáicué piwàwa!

⁵ Pimànicué áibanái irí éeréeri iyú yéewacaténácué macái wenàiwica náalíacawa cayábéericuéca píwitáise. Mawiénica Wáiwacali yéenáwaná yàanàacaténá àniwa.

⁶ Picácué achúma pínáidáanícawa piwàwawa áiba wawàsi ìwali càinácaalícué pichàbáanáwa, néese picàlidacué Dios irí macáita, macái imanùbaca pisutácaalícué píawawa Dios íicha. Pisutácué nacái íicha wawàsi. Piacué nacái irí cayábéeri.

⁷ Yásí Dios imàacacué matuíbanáica píwitáise manuísíwata, manuísíwéeri cachàiníwanái mamáalàacata íicha yái èeri mìnánái yáaliméerica yáalíacawa ìwali. Yá nacái Dios icùapinácué piwàwa, píwitáise nacái, piyacáinácué abédanamata Cristo Jesús yáapicha.

Piensen en todo lo que es bueno

⁸ Néese, iyaca abéeri wawàsi quirítá nucàlidéeripinácué pirí nuénánái: Pínáidacuéwa macái báisíri tàacáisi ìwali, Pínáidacué nacáiwá macái cáimiétacanéeri wawàsi ìwali, pínáidacuéwa ìwali nacái macáita yái iwàwacutéerica wamànica wàyaté machacàníiri iyú. Pínáidacué nacáiwá macái wawàsi ìwali càmíirica yáalimáida wenàiwica imànínápiná ibáyawanáwa, càita nacái macái wawàsi cayábéeri iicácanáwa, càita nacái macái wawàsi cayábéeri iináwaná. Pínáidacué nacáiwá ìwali macái cayábéeri iiwitáaná, ìwali nacái macáita wacàlidéerica iináwaná cayábéericani.

⁹ Pimànicué càide iyúwaté nuéwáidáanácué pía, càide iyúwa nacái nùalàanácué pía. Pimànicué nacái càide iyúwaté nucàlidáanácué pirí, càide iyúwaté nacái piicáanácué numànica. Pimànicué cài, yásí Dios yàcacawéeridacuéca píawa, yái imàaquéerica matuíbanáica wáiwitáise.

Ofrendas de los filipenses para Pablo

¹⁰ Casíímáica nuwàwa manuísíwata Wáiwacali ìwali piwàwalicáinácué núa àniwa. Núalíacawa càmitacué piimáichaté núa, néese càmitaté píalimácué piyúudàaca núa.

¹¹ Nudènìaca siùcade yái numáapuèrica, íná càmita nutànàa pirí cuyàluta pibànùanápinácué nulí ofrenda àniwa, núacainá nudéca nuéwáidacawa casíímáinápiná nùyaca iyú càinácaalí nudènièrica.

¹² Aibaalí nùyaca catúulécanéeri iyú. Aibaalí nacái nùyaca càasuíri iyú. Nudéca nuéwáidacawa matuíbanáicaténá nùyaca chái èeri irìcu càinácaalí nùyáaná, éwita máapicaalí núa, càita nacái nudènìacaalí cayába nuyácaléwa, càita nacái nudènìacaalí madécaná nùasuwa, càita nacái canácaalí nulí yái numáapuèrica.

¹³ Càinácaalí iyú iwàwacutá nùyaca, núalimá nuìdenìaca macáita yácainá Cristo ichàiniadaca núa.

14 Quéwa, pidécuéca pimànica nulí cayábéeri manuísíwata pibànùacaalíté nulí plata, áiba wawàsi nacái numáapuèricaté.

15 Bàaluité nucàlidacatécué pirí yái tàacáisica íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Néeseté nuèpùacawa pìasu cáli íichacué, yáara Macedonia yàasu cálica, nùacaténáté nucàlidaca yái tàacáisica áibanái irí. Píalíacuéwa nuèpùacaalítéwa píichacué, píacué Filipos ìyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yáté abétacué pía ibànuèricaté nulí plata, áiba yàasusi nacái iyúwa ofrenda piyúudàacaténácué núa, piwàwacáinácué píaca Dios irí cayábéeri ìwali yái nucàlidáanácuéa pirí itàacái.

16 Càita nacái ipíchawáiseté nùacawa Macedonia yàasu cáli íicha, idècunitàacá nuyaca Tesalónica ìyacàlená néré, yáté pibànùacatécué nulí plata, áiba yàasusi nacái iyúwa ofrenda másibáwanái yàawiría nudènìacaténáté yái numáapuèrica.

17 Càmita nuínáidawa nùasus ìwaliwa meedá nuedácaténá nulíwa nùasupináwa, néese nuwàwaca Dios imànicuéca pirí cayábéeri manuísíwata piyúudàacáinácué núa.

18 Nudéca nuedáca macáita yái pibànùèricatécué nulí, yá nudèniaca cayábáwanái íicha yái numáapuèrica. Pibànùacatécué nulí plata, áiba yàasusi nacái Epafroditó yáapicha, íná yéewa nudèniaca cayábáwanái íicha yái numáapuèrica. Yái pìasu ofrenda pibànùericuéca nulí, càicanide iyúwa pumèníri isàni neeméerica nàacaténá Dios irí cayábéeri, yá casíimáica Dios iicácuéca yái pimànírica piyúudàacaténácué núa.

19 Iná Nucuèriná Dios imàacapinácué pirí manuísíwata macáita pimáapuèricuéca chái èeri irìcu, píacué ìyéeyéica abédanamata Cristo Jesú斯 yáapicha, Dios idènìacáiná máiní manuísíwata cawèníri chènuniré.

20 ¡Wàacué Wáaniri Dios iríwa cayábéeri càripináta! Báisíta, amén.

Saludos finales

21 Nuwàwali macáita níara Dios yàasu wenàiwicaca ìyéeyéica néeni yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Níái wéenánái ìyéeyéica chái núapicha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nawàwalicué pía nacái.

22 Macáita níái Dios yàasu wenàiwicaca ìyéeyéica chái yàcalé, nía nacái íibaidéeyéica emperador romanosàiri icapèerícu nawàwalicué pía nacái.

23 Yá nusutácué Wáiwacali Jesucristo íicha pirípinácué imàníinápíncué pirí cayábéeri mawèníri iyú macáita.

COLOSENSES

Saludo

¹ Núa Pablo, abéeri Jesucristo yàasu apóstol, Jesucristo ibànuèrica nucàlidacaténá Jesucristo iináwaná ìwali wenàiwicanái irí càide iyúwa Dios iwàwáaná. Nubànùacué pirí cuyàluta. Yái wéenásàiri Timoteo yeebáidéerica Jesucristo itàacái iyaca núapicha, iwàwalicuéca pía nacái.

² Nutànàacué pirí cuyàluta píacué wéenánáica, Dios yàasu wenàiwicaca iyéeyéica Colosas iyacàlená irìcu yeebáidéeyéica Cristo itàacái tài íméeri iyú. Nusutácué Wáaniri Dios íicha pirípinácué imànníinápinácué pirí cayábéeri mawènìiri iyú, imàacáanápinácué piyaca matuíbanáiri iyú nacái.

La oración de Pablo por los creyentes

³ Macái imanùbaca wasutácalí Wáaniri Dios íicha pirípinácué, yái Wáiwacali Jesucristo Yáanirica, yá wàaca irí cayábéeri pìwalicué.

⁴ Wadéca wéemìacuéca piináwaná ìwali peebáidacuéca Cristo Jesús itàacái, cáininácué nacái piicáca macáita Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái.

⁵ Píalimácuéca cáinináca piicáca nía píalíacáinácuéwa piyáanápiná chènuniré Dios yáapicha casiimáiri iyú. Pidécuéca pidàbaca picùaca piyáanápinácué néré péemìacáinátē yái báisíri tàacáisi cayábéerica icàlidéerica Jesucristo iwàwaca iwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Yáté peebáidacuécani.

⁶ Yái báisíri tàacáisisca áibanái icàlidéericatecéué pirí, idéca manùbéeyéi yéemìacani, yá neebáidacani macái calí iínata. Yá macái wenàiwica íiwitáaná nèewi nàyaca abénaméeyéi yeebáidéeyéica yái tàacáisi càide iyúwacué peebáidáaná, bàaluitécáiná péemìacuéca cáinináca Dios iicácuéca pía báisíri iyú.

⁷ Wéenásàiri cáininéerica waicáca íipidenéerica Epafras, yéewáidacatécué pía báisíri tàacáisi iyú. Yái Epafras íibaidaca Dios irípiná wáapicha. Yá siùcade Epafras íibaidaca mamáalàacata Cristo irípiná cachàiníiri iyú.

⁸ Epafras idéca icàlidacuéca walí piináwaná ìwali. Icàlidaca walí Espíritu Santo idéca ichàiniadacuéca pía cáininácaténácué piicáca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

⁹ Ináté wéemìacanacáitacué piináwaná ìwali, yá càmita wayamáida wasutáca Dios íicha pirípinácué imàacáanápinácué píalíacawa càinácaalícué iwàwáaná pimànica, imàacáanápiná nacái cáalíacáicuéca pía, cáiwitáisecaténá nacái píalíacaténácuéwa cayábéeri ìwali báawéeri íchaná.

¹⁰ Dios imànicaalícué pirí cài, yásí píalimácué piyaca càide iyúwa iwàwacutáaná Wáiwacali yàasu wenàiwica imànica, pimànicaténácué mamáalàacata cayábéeri càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná wamànica, pimànicaténácué píbaidacaléwa macái cayábéeri íiwitáaná Dios irípiná idècunitàacá píalíacuécawa Dios ìwali cayábéeri iyú cachàiníwanái mamáalàacata.

¹¹ Wasutácué Dios íicha nacái pirípinácué ichàiniadáanápinácué pía íiwitáise chènuníiséeri iyúwa, yái icànéerica mèlumèluíri iyú. Càitacué píalimá pìidenìaca macái wawàsi matuíbanáita, tài íméeri iyú nacái.

¹² Càita nacái píalimácué piaca Wáaniri Dios irí cayábéeri casíimáiri iyú, yái màulenéericiéca imànica pía cayábéeri iyú, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, peedácaténácué piríwa yái cawènìrica Dios yèeripináca yàasu wenàiwicanái iríwa Dios ìyacàle cacamaléeri irìcu.

¹³ Dios idéca iwasàaca wía Satanás íwitáise catéeri íicha, íná càmita quirínama Satanás idacùa wáiwitáise; Dios idéca imàacaca Iiriwa icùanápina wía, yái Iirica cáininéerica Dios iicáca.

¹⁴ Yái Dios Iirica yéetácatéwa wáichawalíná, ipíchaná Dios yùuwichàidaca wía wabáyawaná ìwalísewa. Càita Dios Iiri idéca iwasàaca wía íiraná iyúwa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Iná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha, wía yeebáidéeyéica Dios Iiri itàacái.

La paz con Dios por medio de la muerte de Cristo

¹⁵ Càmita wáalimá waicáca Dios watuí iyúwa, quéwa yái Cristo, yácata Dios yéenáwaná wáaliméerica waicáca. Yácata Dios Iirica, iyéericaté ipíchawáiseté idàbacawa macáita yái iyéerica.

¹⁶ Dios imàacacaté Iiri idàbacawa macáita yái iyéerica, macáita iyéerica capíraléeri cálí íinata, chái èeri irìcu nacái. Idàbacaté macáita yái waiquéerica, yá nacái càmíricáwa wáalimá waicáca. Dios Iiri idàbacaté macáita ángelnái icuèyéica yàasu cálifa chènuníséeyéi. Dios Iiri idàbacaté irípináwa macáita yái iyéerica.

¹⁷ Cristo iyacaté macái wawàsi ipíchawáise, yá siùca Cristo icùaca macáita namànicaténá càide iyúwa iwàwacutáaná namànica.

¹⁸ Cristo nacái icùaca wía, ichùuliaca wía nacái, wía yeebáidéeyéica itàacái. Càide iyúwa wenàiwica íwitáise ichùulianá iináwa, càita nacái wáiwitaca yái Cristoca, wíacáná càica wíade iyúwa Cristo iiná chái èeri irìcu. Cristoca yái yéerica macái wawàsi icáuca, imàacacaté nacái weebáidaca itàacái. Yácata yái idàbáanéericate imichàacawa yéetácaisi íicha. Iná Cristo icùaca macái wawàsi, cachàinicainá íwitáise, manuíri íwitáise nacái náicha macáita yái wawàsica Cristo imàníricaté.

¹⁹ Dios íináidacatéwa iwàwáaná íwitáise manuíri iyaca Cristo iwàwalícu máiní manuísíwata.

²⁰ Dios iwàwacaté nacái Cristo yéetáca wáichawalíná cruz ìwali, ipíchaná wàuwichàacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú wabáyawaná ìwalísewa. Yáté Cristo íiraná imusúacatéwa íicha cruz ìwali. Càité Dios iwàwaca imànicia yéewacaténá cayábaca iicáca macái wawàsi, niái macáita iyéeyéica chái èeri irìcu, nía nacái iyéeyéica chènuníséeri cálí íinata.

²¹ Quéechatécáwa càmitacué Dios yàasu wenàiwica pía, iyúwa canéeyéi yàasu cálifi. Bàaluité Dios yùuwidécuéca pía manuísíwata, pimànicainátécué pibáyawanáwa.

²² Quéwacué Dios idéca cayábaca iicácuéca píwitáise imàacacainaté iwàwawa pibáyawaná íicha, Cristo yùuwichàacainaté yéetácaisi iiná yáapichawa, yái iiná èeri irìcuírica. Dios idéca cài imànicuéca pirí itécaténácué pía ibàlùadáanápíncué pía íipunitawa, masaquèeyéipiná íwitáise, mabáyawanéeri iyú nacái.

²³ Quéwa piwàwacaalícué piyaca Dios yáapicha, iwàwacutácué peebáidaca Jesucristo itàacái tài ííméeri iyú mamáalàacata. Picácué piméyáa picùaca Jesucristo iwasàanápina píawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, néese peebáidacué mamáalàacata càide iyúwa nacàlidáanátécué pirí cayábéeri tàacáisi. Yácata tàacáisi madécaná wenàiwica íwitáaná yéemíerica macái cálí íinata. Núa nacái Pablo, nudéca nucàlidaca wenàiwicanái iríni.

Pablo encargado de servir a la iglesia

²⁴ Siùca casíímáica nuwàwa nùuwichàacawa chái presoíyéi ibànalícu ìwalísise yái nucàlidáanácuéca pirí Jesucristo iináwaná, madécaná áibanái wenàiwica irí nacái, nuwàwacáiná núsáidaca áibanái irí càinácaalíté Cristo yùuwichàanáwa

náichawalíná imàacacaténá yàasu wenàiwicaca nía, cawinácalí yeebáidéeyéica itàacái, iyéeyéipiná càiwade iyúwa Cristo iiná iyéerica chái èeri irìcu.

²⁵ Dios idéca ichùulìaca nuíbaidáanápinácué pirí, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nuyúudàacaténácué pía. Dios ichùulìacaté núa nucàlidáanápiná itàacái wenàiwicanái irí, quéwa iwàwacutáca nucàlidaca itàacái macáita, àta yái tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanái íicha.

²⁶ Báluitésíwa, èeri ipíchawáiseté, néenialíté Dios ibàacaté yái tàacáisi macái ángelnái íicha. Néeseté idécanáami idàbaca wenàiwicanái, yáté ibàaca náichani nacái, yái tàacáisica. Iná madécaná mil camuí Dios idàbacatáiseté èeri àta siùca nacáide, idéca ibàaca yái tàacáisica wenàiwicanái íicha. Quéwa siùca Dios imàacaca yàasu wenàiwicanái yáalíacawa ìwali.

²⁷ Píacué càmíiyéica judío, Dios iwàwacatécué imàacaca píalíacawa ìwali yái tàacáisi máiníiri cayábaca, máiníiri nacái cawènica, Dios ibèericaté áibanái íicha. Yácata yái tàacáisica: Dios idéca imàacacué Cristo iyaca piwàwalícu, píalíacaténácuéwa piyáanápiná chènuniré Dios yáapicha, cáimiétacanéeri iyú, mèlumèluíripiná picamalá yáapichawa.

²⁸ Wía apóstolca, wacàlidaca Cristo itàacái wenàiwicanái irí. Wàalàaca nía éeréeri iyú macái wenàiwica íwitáaná. Wéewáida nacái macái wenàiwicanái macáita Dios yáalíacái iyú náalíacaténá néemìaca cayábani, càinácalí íimáaná wawàwacáiná wabàlùadaca nía Dios íipunita cachàiníiyéí íwitáise Cristo ìwali.

²⁹ Iná nuíbaidaca Dios irípiná cachàiníiri iyú macái nuchàini iyúwa, yái chàinisi Cristo imàaquéerica nulí.

2

¹ Nuwàwacué píalíacawa nusutácué Dios íicha pirípiná manuísíwata, píacué Colosas iyacàlená mìnánáica. Càita nacái nusutáca Dios íicha nalípiná níara Laodicea iyacàlená mìnánáica, macáita nacái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmíiyéicáwa iicá núa.

² Nusutácué Dios íicha pirípiná canánama Dios ichàiniadáanápinácué piwàwa, yéewanápiná nacái cáinináca piicáyacacawa abédanamata. Nusutácué Dios íicha nacái imàacáanápinácué píalíacawa manuísíwata Cristo ìwali. Yái Jesucristoca, yácata tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanái íicha, quéwa siùca Dios imàacaca wáalíacawa Jesucristo ìwali.

³ Dios iwàwa wáalíacawa Cristo ìwali, yácainá Cristo idènìaca macáisíwata Dios yáalíacái, máiní cayábéerica. Iná wáalíacaalíwa Cristo ìwali, yásí imàaca wáalíacawa macái wawàsi ìwali Dios iwàwéerica wáalíacawa ìwali.

⁴ Núnumacué pirí cài ipíchanácué nachìwáidaca pía cachìwéeri tàacáisi iyú casímáirica wenàiwicanái yéemìaca, níai càmíiyéica yáalíwa Dios ìwali.

⁵ Ewitacué canácaaníta núa piápicha siùca, càicáanítacué nuwàwali pía mamáalàacata càide iyúwa nùyaca nacáicalícué piápicha. Yá casímáica nuwàwa nuémìacué piináwaná ìwali abédanamacué píiwitáise piápichawáaca piyacaténácué machacàníiri iyú Dios iicápiná, peebáidáanácué nacái Cristo itàacái tài íiméeri iyú.

La nueva vida en Cristo

⁶ Pidécuéca peebáidaca Wáiwacali Jesucristo iwasàanápinácué pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, ína iwàwacutácué piyaca abédanamata Wáiwacali yáapicha.

⁷ Càide iyúwa manuíri àicu ipíchu ibàlùacaalíwa depuíwalé cálí irìcu, yá canácata yáaliméeri iwatàacani, càita nacái iwàwacutácué peebáidaca Jesucristo itàacái mamáalàacata tài íiméeri iyú càide iyúwatécué néewáidáaná pía. Píacué nacái cayábéeri Dios irí mamáalàacata.

⁸ Piicácué píichawa cayába ipíchanácué áibanái iwènúadacuéca píiwitáise báisíiri tàacáisi íicha nawàwacáiná nachìwáidacuéca pía nàasu cachìwéeri tàacáisi

iyúwa. Càmita nacàlida Cristo itàacái, càmita nacái Cristo iyúudàa nía. Néese nacàlidacáita meedá càide iyúwa èeri mìnánái íiwitáise íimáaná, yá nacái nàawirináimi yàasu tàacásica. Nacàlida nacái demonionái yàasu tàacáisi, níara demonio ichùulièyéica èeri mìnánái íiwitáise namànicaténá nabáywawanáwa.

⁹ Picácué péemìa cachìwéeyéi irí yácainá yái Cristoca, yácata abéerita wenàiwica idènièrica macáita Dios íiwitáise cachàiníiri manuísíwata.

¹⁰ Dios íiwitáise cachàiníiri idéca ipuniadacuéca piwàwa piyacáinácué abédanamata Cristo yáapicha, yái Cristo ichùulièrica macái ángelnái íiwitáaná, demonionái nacái, macáita icuèyéica yàasu cálifa chènuníiséeyéi, chái èeri irìcu nacái. Iná cachàinírica náicha canánama yái Cristoca.

¹¹ Péemìacué comparación: Dios ichùuliàcaté judiónái namàníinápinátē circuncisión néenibe asianái iríwa nawàwalicaténátē Dios yàasunáica nía. Yái circuncisión íimáanáca càicanide iyúwa Dios idéca nacáicaalí idalúaca náicha náiwitáise cabáywawanéeri. Càité Dios iwàwaca judónái imànica àta Cristo yàanàacatalétaté. Siùca piyacáinácué abédanamata Cristo yáapicha, Iná Cristo idéca ichuìdacuéca píicha piwitáise cabáywawanéeri càide iyúwa idéca nacáicaalí idalúacuéca píicha báawéeri. Caitacué Cristo yáasáidaca yàasu wenàiwicaca pía.

¹² Càita nacái íimáaná yái pibautizáanácuéecawa: Quéechatécué píricùacaalítéwa úni yáaculé, yá píasáidacatécué Cristo idéca ichuìdacuéca pibáywawaná machawàaacacaténácué pibáywawaná iyúwa yéetéerimiwa. Iná càicatécué píade iyúwa yéetéeyéimiwa Cristo yáapicha càliculí irìcu, píricùacaalítécuéwa úni yáaculé. Néese pimichàacaalítécuéwa úni yáacuise, yáté píasáidacuéca pidàbacaté piyaca picáuca wàlisài yáapichawa càide iyúwa pidéca nacáicaalícué pimichàacawa yéetácaisi íicha Cristo yáapicha, peebáidacáinátē cachàinírica Dios íiwitáise, yái imichàidéericaté Cristo yéetácaisi íicha.

¹³ Bàaluité càicuéca piwitáise iyúwa yéetéeyéimiwa, pimànicáinátécué pibáywawanáwa. Ináté càmitacué píalimá pimànica cayábéeri càide iyúwa yéetéerimiwa càmíiná yáalimá imànica cayábéeri, piwitáise cabáywawanéeri idacùacáinátécué pía. Quéwa Dios idéca cárca imànicuéca piwitáise piyacáinácué abédanamata Cristo yáapicha. Dios idéca imàacaca iwàwawa macáita wabáywawaná íicha, ìwalíse yái Cristo yéetáanácawa wáichawalíná.

¹⁴ Bàaluité càmita wamàni càide iyúwaté Dios ichùullaná wamànica imàacacaalíté itàacáiwá profeta Moisés irí. Ináté yái tàacáisi icháawàacaté waináwaná ìwali. Dios itàacái íimacaté iwàwacutáanátē wàuwichàacawa wabáywawaná ichùuliàcawa. Yái yùuwichàacáisica càicanide iyúwa wamawènìacále manuíri iwàwacutérica wapáyaidaca wáichawa càiripináta càmicáinátē wáalimá wamànica macáita machacànìiri iyú càide iyúwa Dios itàacái íimáaná. Quéwa Dios idéca imáalàidaca wáicha yái wamawènìacáleca imàacacáinátē iwàwawa wabáywawaná íicha Cristo yéetácainátewa cruz ìwali wáichawalíná. Iná càmita iwàwacutá wàuwichàacawa càiripináta wabáywawaná ichùuliàcawa. Dios idéca iwasàaca wíia íicha.

¹⁵ Cristo yéetácainátewa cruz ìwali wáichawalíná, yáté Dios imawènìadaca demonionái ichàini, níara demonio íiwacanánáica ichùulièyéica èeri mìnánái íiwitáise. Yá Dios ibáiniadaca nía macàaluínináta macái chènuníiséeyéi iicápiná. Yá nacái Dios imàacaca Cristo itéca yáamíisewa demonio íiwacanánáí presoíri iyú, càide iyúwa cachàiníiri úwi íiwacaliná itécalí yáamíisewa yùuwidenáíwa idécanáami úwi íiwacaliná imawènìadaca nía.

Busquen las cosas que son del cielo

¹⁶ Iná càmitacué iwàwacutá péemìaca nalí níara áibanái icháawèyéica piináwaná ìwali piyáacalé ìwalísewa, ìwalíse nacái yái càmíinácuéca pimàni judónái yàasu manuíri culto macái camuí imanùbaca, macái quéeri

imanùbaca nacái, macái semana imanùbaca nacái, sábado irìcu, judónáí iyamáidacatáicawa.

¹⁷ Bàaluité Dios ichùulìacaté israelitanái namànníinápinátē macáita yái wawàsica náináidacaténátewa ìwali nacuèrinápináca Dios ibànuèripinátē nalí, yái Cristoca. Quéwa Cristo yàanàacaté aléi èeri irìculé, íná càmita iwàwacutá wamànicá wàacawa quirínama yái wawàsica iyúwa áibanái cachìwéeyéí náimáanácué pirí siùca.

¹⁸ Péemìacaalícué cachìwéeyéí irí, yásí nachìwáidacué píawa; picácué péemìa nacháwàaná piináwaná ìwali. Càita nacàlidaca nèepunícawa nàasu tàacáisi cachìwéeriwa: Náimaca iwàwacutáanása wàyaca máiní catúulécanéeri iyú, wamàacáanása nacái wáichawa wayáacaléwa cayábáanápinása Dios iicáca wía. Náimaca nacái iwàwacutáanása wàaca ángelnái icàaluíniná, wasutáanása náicha wawàsi natàaníinápiná wawicáu Dios yáapicha, cachìwéeyéí íimacáiná càmitasa Dios iwàwa yéemìaca wasutáaná íicha. Nacàlidaca nachìwawa nacái naicácasá yéenáwanási nacáiri Dios néeséeri. Yá nacái máiní caimacáica naicáca níawawa manuísíwata náitáise èeri irìcuíri ìwaliisewa.

¹⁹ Càmita nàya abédanamata Cristo yáapicha, yái icuèrica wía, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Cristo ichùulìaca wía càide iyúwa wenàiwica íwitáise ichùullaná iináwa, wiacáiná càica wíade iyúwa Cristo iiná iyéerica chái èeri irìcu. Cristo ichàiniadaca wawàwa, imàacacué nacái abédanamata wáitáise wáapichawáaca wamànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná.

²⁰ Piyacáinácué abédanamata Cristo yáapicha, yái yéetéericatéwa píchawalínácué, íná yéewa càicuéca píade iyúwa wenàiwica yéetéericatéwa Cristo yáapicha demonionái íicha, níara demonio ichùuliéyéica èeri mìnanái íwitáise. Iná càmitacué quirínama iwàwacutá piyaca càide iyúwa èeri mìnanái íwitáise iyáaná. Càmitacué iwàwacutá peebáidaca iyúwa cachìwéeyéí ichùullanácué pía.

²¹ Càita nacàlidaca nachìwawa cayábáanápinásacué Dios iicáca pía. Náimaca: “Picácué pidunuá yái wawàsi ìwali; picácué piyáa yái yàacàsica; picácué peedáni picáapi irìculéwa”, náimaca.

²² Macáita yái tàacáisica nacàlidacáita wawàsi ìwali imáalèeripináicawa, íná càmita iwàwacutá wéemìaca nàasu tàacáisi irí, Dios imànicainátē yàacàsi wayáapiná. Níara cachìwéeyéica nachùulìaca wenàiwica, néewáidaca nacái níà eri mìnanái yàasú tàacáisi iyú.

²³ Básíta madécaná wenàiwica iyúunáidaca cálíacáica níà cawinácalí yeebáidéeyéica cachìwéeyéí itàacái, áibanáicainá nayúunáidaca náalimáaná nàaca Dios icàaluíniná cayábéeri iyú cachàiníwanáí náicha canánama namànicáalícáita càulenéeri wawàsi, nàyacaalí nacái máiní catúulécanéeri iyú, namàacacalí náichawa nayáacaléwa, nàuwichàidacaalí nacái naináwa báawanama. Quéwa macáita yái canéeri iwèni wawàsica càmita iyúudàa wía wadacùacaténá wáichawa wáitáise báawéerica, yái ichùuliérica wamànníinápiná wabáyawanáwa.

3

¹ Iná piyacáinácué abédanamata Cristo yáapicha, yái imichèericatéwa yéetácáisi íicha, íná siùca piyacuéca picácuca wàlisài yáapichawa, càide iyúwa pidéca nacáicaalícué pimichàacawa Cristo yáapicha yéetácáisi íicha. Iná iwàwacutácué pimànica càide iyúwa Cristo ichùullaná pía peedácaténácué piríwa yái cayábéeri cawèníírica iyéerica chènuniré, Cristo iyacataléca yáawinacawa Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita Dios yáapicha.

² Píináidacuéwa ìwali yái cawèníírica iyéerica chènuniré peedéeripinácuéca piríwa áibaalípiná. Picácué píináidawa mamáalàacata ìwali yái èeri irìcuírica.

3 Càicuéca píade iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa Cristo yáapicha. Càide iyúwa yéetéerimiwa càmíiná íináidawa quirínama èeri irìcuíri ìwali, càita nacái picácué pínáidawa mamáalàacata èeri yàasu wawàsi ìwali. Cristo, yái lyeérica abédanamata Dios yáapicha, icùaca iyaca picáuca càmíiri imáalàawa Dios irípiná ibàacanéeri iyú áibanái èeri mìnánai íicha.

4 Pìyacainácué abédanamata Cristo yáapicha, íná abéericata Cristo yái yéeriuéca picáuca càmíiri imáalàawa. Aibaalípiná Cristo yàanàapiná àniwa, yásí plynácué icamaláná mèlumèluíri irícu Cristo yáapicha, picùapiná macáita Cristo yáapicha, yái lyeérica chènuniré máiníri cámíétaquéeri iyú naicáca, icùacainá macáita.

La vida antigua y la vida nueva

5 Aibaalípiná plynácué Cristo yáapicha chènuniré, íná siùca chái èeri irícu pimànicué ùwicái cachàiníri iyú íipunita yái píwitáise báaluisàimica, yái ichùuliéricuéca pimànicia pibáyawanáwa mamáalàacata: Picácué piimá áiba yáapicha càmírica pinìrisíwa, càmíchúaca nacái píinusíwa. Picácué pimàni báawéeri piiná iyúwa, yái wawàsi càmírica Dios ibatàa wenàiwica imànica. Picácué nacái pimàni càide iyúwa píwitáise báawéeri iwàwáaná pimànica. Picácué piwàwa peedáca piríwa mamáalàacata macái wawàsi cawèníri. Cáininácalícué piicáca cawèníri wawàsi, yá piacuéra èeri irícuíri wawàsi icàaluíniná Dios íicha, íná pimànicuéca càide iyúwa wenàiwica yéeyéica Ídolo cuwáinái yéenáíwaná icàaluíniná Dios íicha.

6 Cawinácalí imàniyéica cài nàuwichàapinácawa manuísíwata áibaalípiná Dios yàasu yùuwichàacáisi caiyéininéeri yàanàapinácalí nàwali, càmicainá neebáida Dios itàacái.

7 Càitécué pimànica báaluité pínáidacainátécuéra ìwali yái èeri irícuírica.

8 Quéwa siùca pimàcacué píchawa macáita yái báawéerica. Picácué calúa píwitáise, càita nacái picácué calúa pía ráunamáita. Picácué báawa piicáca áibanái. Picácué picuísá píchawa áibanái, càita nacái picácué pitàaní nàwali báawéeri iyú. Picácué pitàaní casaquèeri tàacáisi iyú.

9 Piwènúacatécuéra píwitáise báaluisàimi íichawa, íicha nacái yái báawéerica pimàniyicatécué ipíchawáiseté peebáidaca Jesucristo itàacái, íná picácué picàlida pichìwawa piríwáaca.

10 Siùcade pidènìacuéra wàlisài píwitáisewa lyeérica càide iyúwa wàlisài wenàiwica. Yá píwitáisecué wàlisài idàwinàacawa yàacawa Dios íwitáise in-acáiripiná, yéewanápinácué píalíacawa cayába Dios ìwali, yái Dios idàbéericatécué pía.

11 Weebáidacaalí Cristo itàacái, yá cayábaca Dios iicáca wía macáita abédanamata, Cristo ìwalíise, judíocaalí wía, càmíyéicalí judío wía nacái, imàniyéicalí circuncisión wía nacái, càmíyéicalí imàni circuncisión nacái wía, yàanèeyéicalí áiba cáli néese wía nacái, càmíyéicalí yáalía wía nacái, áibanái yàasu wenàiwicacaalí wía nacái, íibaidéeyéica mawèníri iyú, náiwacanánáicalí wía nacái. Iyaca abéerita wawàsi iwàwacutéeri macáita wamànica: Iwàwacutá wadènìaca Wáiwacaliwa abéerita macáita, yái Cristoca. Yá nacái Cristo iyaca wawàwalícu macáita.

12 Cáinináca Dios iicácuéra pía. Dios idéca yeedáca pía yàasu wenàiwicacaténácué pía. Iná pìyacuéra machacàníri iyú. Piicácué áibanái itúulécaná báisíri iyú. Pimànicué áibanái irí cayábéeri. Picácué cachàini piicá píawawa áibanái íicha, néese iwàwacutácué piicáca áibanái iyúwa cachàiníyéica pícha. Plidenìacuéra piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú áibanái imànicailícué pirí báawéeri.

¹³ Aibacaalí péenácué imàni pirí báawéeri, yá plidenìacuéní, néese pimàcacué piwàwawa íicha, yái báawéerica imàníricuéca pirí. Càide iyúwa Wáiwacali imàacáanátécué iwàwawa pibáyawaná íicha, càita nacái pimàcacué piwàwawa íicha yái báawéerica áiba péená imàníricuéca pirí.

¹⁴ Iyaca abéeri wawàsi cachàiníri náicha canánama, yái cáinináanáca waicáyacacawa. Cáininácalí waicáyacacawa, yásí abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca manuísíwata.

¹⁵ Pimàcacué Cristo iyúudàaca pía piyacaténácué matuíbanáiri iyú piapichawáaca yácainá Dios imáidacaténácué pía abédanamacaténácué píwitáise piapichawáaca càide iyúwa Cristo iiná iyéerica chái èeri irìcu. Pìacué Dios irí cayábéeri ìwali macáita yái cayábéerica Dios imàníricuéca pirí.

¹⁶ Pínáidacuéwa mamáalàacata Cristo itàacái ìwali piwàwalícuísewa pílìacaténácué péemìaca manuísíwatani. Péewáidáyacacuéwa Dios yáalíacái iyú. Pichàiniadacué piwàwawáaca nacái cáalíacáiri iyú. Picántàacué cachàiníri iyú piacaténácué Dios irí cayábéeri. Picántàacué Dios irí salmos iyú, himnos iyú nacái, canciones iyú nacái, iyúwa Espíritu Santo iyúudàanácué picántàaca.

¹⁷ Càinácalícué wawàsi pimàni, càinácalícué nacái picàlida, pimànicué macáita Wáiwacali Jesú斯 íipidená ìwali, píasáidacaténácué íiwitáise áibanái irí. Pìacué Wáaniri Dios irí cayábéeri nacái Wáiwacali Jesú斯 íipidená ìwali.

Deberes sociales del cristiano

¹⁸ Píacué inanái canìríiyéica, peebáidacué pinìri itàacáiwa, yácainá cawinácalí inanái yeebáidéechúaca Wáiwacali itàacái iwàwacutá umànica càide iyúwa ùacawéeri ichùullaná úa.

¹⁹ Píacué asìanái cáinuýéica, cáininácué piicáca pínuwa, pimànicué ulí cayábéeri. Picácué piùwichàida úa. Picácué nacái pitàaní ulí ipisiíri tàacáisi iyú.

²⁰ Píacué súmanáica, peebáidacué pisènái itàacáiwa macáita casímáicáiná Wáiwacali iicácué pimàni cài.

²¹ Píacué asìanái quénibéeyéica, picácué píalmáida piicáwa péenibenáíwa àta calúacataléta náiwitáise, ipíchaná achúmaca nawàwa manuísíwata, yá càmita quirínama neebáidacué pitàacái.

²² Píacué áibanái yàasu wenàiwicaca, íbaidéeyéica mawèníiri iyú píiwacali iríwa, pimànicué macáita càide iyúwa píiwacali ichùullaná pía chái èeri irìcu. Pimànicué cayábani yái píbaidacalécawa, càmírica abéta píiwacali iicáidacaalícué pirí, cayábacaténácaita iicácué pía meedá, néese píbaidacué cayába càiripináta píwitáise cayábéeri yáapichawa báisiíri iyú, píasáidacaténácué pìaca Dios icàaluíniná.

²³ Cawinácalícué pimàni, pimànicué cayábani casímáiri iyú càide iyúwacué píbaidacué nacácalí Wáiwacali irí, càmírica wenàiwica irí meedá.

²⁴ Càicué pimàni pílìacainácuéwa Wáiwacali yàanápinácué pirí yàasu cawèníiri yéenáwa yàacaténácué piwèni áibaalípiná pìanàacaalícué chènuniré, píbaidacainácué Cristo irípiná, yái Píiwacalisíwacué abéerita.

²⁵ Quéwa cawinácalí imànírica ibáyawanáwa, Dios ipáyaidapináni yùuwichàacáisi iyú, ìwalíise yái báawéerica imànírica, càmicáiná Dios iicá áiba wenàiwica íiwitáaná iyúwa cayábéeri áibanái íicha, néese iicáca macái wenàiwica abédanamata.

4

¹ Píacué náiwacanánai iwàwacutácué picùaca pìasu wenàiwicawa machacàníri iyú. Picácué piùwichàida nía máwitáiséeri iyú, néese pimànicué nalí cáalíacáiri iyú. Piwàwalícué pidènìaca Píiwacaliwa chènuníiséeri. Yá áibaalípiná iwàwacutácué picàlidaca piináwanáwa irí càinácalícué cayábéeri, báawéeri nacái pimànírica chái èeri irìcu.

² Píacué wéenánáica, picácué piméyáawa pisutáca píawawa Dios íicha. Néese pisutácué píawawa Dios íicha manuísíwata. Yá píacué Dios irí cayábéeri.

³ Pisutácué nacái Wáiwacali íicha walípiná imàacáanápiná wacàlidaca yái cayábéeri tàacáisica áibanái irí mamáalàacata, wacàlidacaténá nacái nalí yái tàacáisi càmíricaté wenàiwica yáalía ìwali, yái tàacáisi íiméerica Cristo iwasàaca càmíiyéi judío Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Iná pisutácué Dios íicha nulípiná ipíchaná cáaluca núa, nùyacáiná siùca chái presoíyéi ibànalícu nucàlidacáiná yái tàacáisica wenàiwicanái irí.

⁴ Pisutácué nulí Dios amalácaténá numànica nalí yái tàacáisica yéewanápiná náalíaca néemìacani, càinácalí íimáaná.

⁵ Piicácué píichawa cayába, pimànicué cáalíacáiri iyú, iwàwacutácalícué pimànica wawàsi nèewi níara áibanái càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Càicaalínácalícué píalimá picàlidaca nalí Wáiwacali iináwaná ìwali, yá picàlidacué nalíni.

⁶ Iwàwacutácué pitàaníca éeréeri iyú càiripináta, caiwitáiséeri iyú nacái. Iwàwacutácué píalíaca picàlidaca machacàníri iyú nalíni, macáita cawinácalí wenàiwica isutéeyéica yéemìawa pía.

Saludos finales

⁷ Wéenásàiri cáininéerica waicáca íipidenéerica Tíquico icàlidapinácué piríwa macáita nuináwaná. Tíquico yàacawéeridaca wía cayába, íibaidaca nacái Wáiwacali irípiná nùapicha.

⁸ Iná nubànùacué píataléni icàlidacaténácué pirí waináwaná ichàiniadacaténácué píiwitáise Wáiwacali ìwali.

⁹ Onésimo yái wéenásàiri cáininéerica waicáca, pìyacàle néeséericué nacái, yàapinácawa Tíquico yáapicha. Yásí nacàlidacué piríwa macáita ìwali càinácalí iyáaná chái.

¹⁰ Aristarco yái iyéerica presoíri iyú nùapicha presoíyéi ibànalícu, iwàwalicuéca pía. Càita nacái Marcos, yái Bernabé yéenásàirináca, iwàwalicuéca pía nacái. Nudéca nucàlidacuéca pirí Marcos ìwali, ipáchiacaalícué pía, yá pitàidacué cayábéeri iyúni.

¹¹ Aiba wenàiwica íipidenéeri Jesús, áibaalí íipidenéeri Justo, iwàwalicuéca pía nacái. Níacata abéta judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái íibaidéeyéica nùapicha, wacàlidacaténá càinácalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Càita nachàiniadaca nuwàwa.

¹² Epafras abéericué pìyacàle néeséeri íibaidéerica Cristo irípiná iwàwalicuéca nacái pía. Yá mamáalàacata isutácuéca Dios íicha pirípinácué manuísíwata cachàinicaténácué píiwitáise Jesucristo ìwali, pimàacáanápinácué píawawa nacái Dios irí pimànicaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná.

¹³ Núalíacawa Epafras isutácué Dios íicha pirípinácué manuísíwata, càita nacái Epafras isutáca Dios íicha nalípiná níara Laodicea iyacàlená mìnanáica, Hierápolis iyacàlená mìnanáica nacái.

¹⁴ Lucas nacái yái cadepìacáirica cáininéerica waicáca, iwàwalicuéca pía nacái. Càita nacái Demas iwàwalicuéca pía.

¹⁵ Nuwàwali níara wéenánáica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái Laodicea iyacàlená mìnanáica. Nuwàwali nacái Ninfa, níra nacái ìwacáidáyaquéeyéicawa ucápèrìculé namànicaténá culto.

¹⁶ Pidécanáamicué piléeca yái cuyàluta piríwáaca, yá pibànùacuéni naléecaténáni, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, Laodicea iyacàlená mìnanáica. Píacué nacái, piléecué nacái yáara cuyàlutaca nubànùerica nalí Laodicea néré.

17 Píimacué cài Arquipo irí: “Píibaida cayába pimànicaténá píibaidacaléwa càide iyúwa Wáiwacali ichùułlaná pimànica irípináni”, cài núumaca Arquipo irí.

18 Núa Pablo nutànàacué pirí yái tàacáisi achúméeरlinaca nucáapi iyúwa nuwàwalicainácué pía. Pisutácué Dios íicha nulípiná presocainá núa. Nusutácué nacái Dios íicha pirípinácué imànlínápinácué pirí cayábéeri mawèníiri iyú.

1 TESALONICENSES

Saludo

¹ Núa Pablo, Silvano yáapicha, áibaalí íipidenéeri Silas, Timoteo yáapicha nacái nutànàacué pirí cuyàluta, píacué wéenánái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái Tesalónica iyacàlená mìnanái, píacué iyéeyéica abédanamata Wáaniri Dios yáapicha, Wáiwacali Jesucristo yáapicha nacái. Wawàwalicué pía. Wía apóstolca, wasutáca Dios íicha pirípinácué imànínápinácué pirí cayábéeri mawèníiri iyú, imàacáanápinácué pìyaca matuíbanáiri iyú nacái.

El ejemplo de fe que daban los de Tesalónica

² Macái imanùbaca wasutácalí Dios íicha pirípinácué, wàaca irí cayábéeri pìwalicué macáita.

³ Wàaca Wáaniri Dios iríwa cayábéeri mamáalàacata píbaidacáinácué Dios irípiná cachàiníri iyú peebáidacáinácué Jesucristo itàacái. Wáalía nacáiwá piyúudàacuéca áibanái manuísíwata cáininácainácué piicáca Dios. Wáalía nacáiwá picùacuéca manuísíwata Wáiwacali Jesucristo yàanàanápiná àniwa, íná yéewa pìidenìacuéca piuwichàanáwa matuíbanáiri iyú idècunitàacá namànicuéca pirí báawéeri ìwalíse yái peebáidáanácuéca Jesucristo itàacái.

⁴ Píacué wéenánáica, cáininácuéca Dios iicáca pía. Wáalíaca nacáiwá Dios idéca yeedácuéca pía yàasu wenàiwicacaténácué pía.

⁵ Wacàlidacaalítécué pirí Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, càmitaté wacàlidacáitacué piríni yáawami tàacáisi iyú meedá, néese wacàlidacatécué piríni Espíritu Santo ichàini iyú, wáalíacaté nacáiwá báisíiri iyú báisícani yái tàacáisi wacàlidéerica. Píalíacué nacáiwá amaléeri iyú wàyaté machacàníiri iyú pèewibàa, wayúudàacaténácué pía, íná píalíacuéwa wacàlidacaté pirí Dios itàacái báisíiri iyú.

⁶ Wía apóstolca, wáalíacawa Dios yàasunáica píacué, bàaluitécainá pidàbacué pìyaca machacàníiri iyú càide iyúwa wáasáidáanátécué pirí, càide iyúwaté nacái Wáiwacali iyáaná. Yá peebáidacatécué Jesucristo itàacái casíímáiri iyú, càide iyúwaté Espíritu Santo imàacáanácué casíímáica pía, éwitaté áibanái càmíiyéi yeebáida nàuwichàidacáanítacué pía báawanama peebáidacáinácué Jesucristo itàacái.

⁷ Cáita píasáidacuéca áibanái irí càinácalí iwàwacutáaná neebáidaca, macáita yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iyéeyéica Macedonia yàasu cáli íinata, Acaya yàasu cáli íinata nacái.

⁸ Wáalíacawa pimàacacué madécaná áibanái náalíacawa Wáiwacali itàacái ìwali, càmíirica abéta níara iyéeyéica Macedonia yàasu cáli íinata, níra nacái iyéeyéica Acaya yàasu cáli íinata, néese macái cáli imanùbaca manùbéeyéi wenàiwica náalíacué piináwaná ìwali. Náalíacawa peebáidáanácué Dios itàacái, íná càmita iwàwacutá wacàlidacuéca nalí piináwaná ìwali.

⁹ Néese, níata icàlidaca iyaca walí piináwanácué ìwali, íná náalíacawa wapáchianácué pía bàaluité, pitàidacatécué wía cayába, péemìacatécué nacái wàasu tàacáisi. Piyamáidacatécué pìaca ídolo icàaluíniná, níara cuwáinái yéenáiwana, yá pimàacacatécué píawawa cáuri Dios irí, yái báisíirica, peebáidacaténácué itàacái, píbaidacaténácué irípiná nacái.

¹⁰ Nacàlidaca nacái walí picùacuéca Jesús yàanàaca chènuníise àniwa, yái Dios Iirica, Dios imichàidéericate yéetácáisi íicha. Yácatá Jesúis iwasèerica wía Dios yàasu manuíri yùuwichàacáisi íicha, yái yùuwichàacáisi yàanèeripináca èeri imáalàacaalípináwa.

2

El trabajo de Pablo en Tesalónica

¹ Iná píacué wéenánáica píalíacuéwa Dios imànicatécué pirí cayábéeri wapáchiaacaalícué pía báaluité.

² Péemiacatécué waináwaná ìwali, wía apóstolca, ipíchawáiseté wàanàacué piatalé, yáté Filipos iyacàlená mìnánái namànicaté walí máiní báawéeri, natàanícaté nacái wàwali báawéeri iyú idècunitàacá nàuwichàidaca wía ìwalíise yái wacàlidáanáca Jesucristo itàacái. Quéwa Dios iyúudàacaté wía wàanàacaténáté piyacàle nérécué wacàlidáanápinácué piríni macàaluínináta, yái tàacáisica íméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, évitaté áibanái nàuwidécáaníta namànica wía manuísíwata.

³ Càmitaté wacàlidacué pirí cachìwéeri tàacáisi, càmita nacái watàanícué pirí wachìwáidacaténácué pía meedá, weedácaténácué pícha plata.

⁴ Néese Dios yáalimáidacaté iicáwa wía asásí wáibaidacaalí irípiná machacàníiri iyú, wía apóstolca. Néese idécanáamití cayábaca Dios iicáca iyúwaté wáibaidáaná irí, yá ibànùacaté wía wacàlidáanápináté yái tàacáisi íméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Iná yéewa wacàlidaca wenàiwicanáí iríni. Càmita wáalimáida wasílmáidacáita wenàiwica meedá wàasu tàacáisi iyúwa, néese wacàlidaca Dios itàacái càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái Dios yáaliérica wawàwa.

⁵ Píalíacué nacáwa càmitaté wachìwáidacué pía cachìwéeri tàacáisi iyú càide iyúwa èeri mìnánái iwàwáaná yéemìaca. Càmitaté wamàni cài weedáanápinácué pícha cawèníiri. Càmitaté nacái wamàni wawàsi ibàacanéeri iyú weedácaténácué pícha plata. Càité wàyacué pèewibàa machacàníiri iyú Dios iicá.

⁶ Càmitaté wawàwa wenàiwica naicáca wía iyúwa máiníyéica cayába áibanái íicha. Càmitacué wacutá pícha càiri, áibanái íicha nacái, ibatàa abéeri piná, éwita Dios imàcacacáaníta walí cáimiétacanéeri íbaidacalési, wía apóstolca. Càité nacái, éwita Dios imàcacacáaníta walí íwitáisewa wachùulìacaténácué pía cachàiníiri iyú, càicáaníta càmitaté wamàni cài.

⁷ Càmitaté wachùulìacué pía cachàiníiri iyú, éwita Cristo yàasu apóstolcáaníta wía. Néese watàanícatécué pirí éeréeri iyú. Wamànicatécué pirí càide iyúwa inanái udàwinàacaalí uénibewa, ucùa nacái nía cáininéeri iyú.

⁸ Càité nacái cáinináca waicácuéca pía íná wawàwacaté wacàlidacuéca pirí Dios itàacái cayábéeri, yá wáibaidacaté macái wachàini iyúwa wayúudàacaténácué pía. ¡Yá wacàlidacatécué pirí Dios itàacái mamáalàacata cáininácainá waicácuéca pía!

⁹ Píacué wéenánáica, píalíacuéwa wáibaidacaté wacáapi iyúwa mamáalàacata cachàiníiri iyú wawènilacaténáté wayáapináwa, wàyacaalíté pèewibàa. Càmitaté wawàwa wáinataléca pirícuéni, íná wáibaidacaté èeríapinama, tayıyápınama nacái ipíchanácué wacutáca pícha wayáapináwa idècunitàacá wacàlidacatécué pirí Dios itàacái.

¹⁰ Píalíacuéwa amaléeri iyúni wàyacatécué pèewibàa machacàníiri iyú pi-icápinácué, mabáywawanéeri iyú nacái Dios iicá.

¹¹ Píalíacué nacáwa wàalàacatécué pía, wamichàidacatécué píiwitáise, wachàiniadacatécué piwàwa, píacué abéechúanaméeyéica càide iyúwa náaniri cayábéeri íwitáise imànnína yéenibe iríwa.

¹² Wàalàacatécué pía pimànníapinácué càide iyúwa iwàwacutáaná Dios yàasu wenàiwica imànnica, yái Dios imáidéericuéca pía icùacaténácué pía iyúwa Picuèriná, piyacaténácué nacái Dios icamaláná mèlumèluíri irìcu chènuniré.

¹³ Iyaca áiba wawàsi nacái wèerica Dios irí cayábéeri ìwalíise mamáalàacata: Bàaluité péemìacanáamicué wacàlidaca pirí Dios itàacái, yáté peebáidacuécani píalíacánátewa Dios itàacáicani báisíri iyú, càmita càide iyúwa wenàiwica itàacái meedá. Básita Dios itàacáicani, iwàlisàidéericuéca píiwitáise piwàwalìcuísewa, píacué yeebáidéeyéicani.

¹⁴ Iná píacué wéenánáica, peebáidacáinácué Jesucristo itàacái, ínáté ìwalíise píasu cáli néeséyéi nàuwichàaidacatécué pía, níái càmíiyéica yeebáida. Yá piùwichàacatécuéwa càide iyúwa Dios yàasu wenàiwica nàuwichàanátewa, níara yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái Judea yàasu cáli íinata, bàaluitécainá néenánái nacái judiónái nàuwichàaidacaté nía ìwalíise yái neebáidáanáca Jesucristo itàacái.

¹⁵ Níara judíoca nanúacaté Wáiwacali Jesús, càide iyúwaté nàawirináimi inúanáté Dios yàasu wenàiwica profetanái icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalícuíse. Judónái yùuwichàaidacaté wía nacái, náucaca wía nacái nàasu cáli íichawa. Càmita namàni càide iyúwa casíimáiná Dios iicáca. Nàuwideca namànica macái wenàiwica.

¹⁶ Macái imanùbaca wawàwacaalí wacàlidaca Dios itàacái càmíiyéi judío irí, yéewacaténá Jesucristo iwasàaca nía nacái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, judónái càmita namàaca wacàlidaca Dios itàacái càmíiyéi judío irí. Càita máiní namànica nabáyawanáwa, níái judíoca. Quéwa átata Dios yàasu yùuwichàacáisi máiníri manuíca idéca yàanàaca mawiéniré nalí, yàanàacaténá nàwali mesúnamáita.

Pablo desea visitar otra vez a los de Tesalónica

¹⁷ Píacué wéenánáica, achúmacaté wawàwa iwàwacutácaináté wàacawa píchacué, achúma èeripináté, yáté éwita càmicáaníta waicácué pía, càicáaníta wawàwalicué pía mamáalàacata wawàwalìcuísewa. Iná wawàwacaté wàacawa piatalécué máinícináté wawàwaca wapáchiacuéca pía.

¹⁸ Yáté wáináidacawa wapáchianápináté píacué. Núa, Pablo nuwàwacaté nupáchiacuéca pía madécaná yàawiría quéwa càulenácaté Satanás imànica nuíchani, íná càmitaté núalimá nùanàaca néré.

¹⁹ Wía apóstolca, máiníté wawàwaca waicácuéca pía casíimáicainácué pimànica wawàwa wacùacainácué wabàlùanápináwa píapicha Wáiwacali Jesucristo íipunita áiba èeriwa Wáiwacali yàanàacaalípiná àniwa. Néenialípiná, jmáiní casíimáipináca wawàwa píwalicué peebáidacainácué Jesucristo itàacái tài ííméeri iyú!

²⁰ Básita, wacàlidapinácué piináwaná ìwali casíimáiri iyú, pimànicainácué máiní cayábéeri.

3

¹ Néeseté máiní nuwàwacaté nuémìaca piináwaná ìwalicué, quéwa càmitaté núalimá nùaca nupáchiacuéca pía. Càmicaináté núalimá nuídeníaca mamáalàacata yái càmínáca núalíawa, ínáté nuínáidacawa nuyamáanápinátewa abéerita Atenas iyacàlená néré.

² Yáté nubànùaca wéenásàiri Timoteo yeebáidéerica Jesucristo itàacái, ipáchiacaténácué pía. Yái Timoteo abéeri wéená wía íbaidéeyéica Dios irípiná, wía icàlidéeyéica yái cayábéeri tàacáisica Cristo iináwaná ìwali. Yáté nubànùacué piatalé Timoteo imichàidacaténácué píiwitáise, ichàiniadacaténácué piwàwa nacái, yéewanápinácué peebáidacasa Jesucristo itàacái mamáalàacata tài ííméeri iyú.

3 Nubànùacaté Timoteo piatalécué yàalàacaténácué pía, báawacáichacué piwàwa piùwichàacái ìwalísewa, ipíchanácué piwènúadaca píwitáisewa Jesucristo íicha. Píalíacuéwa iwàwacutáaná wàuwichàacawa cài, wíá yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

4 Càita nacái bàaluité wàyacaalítécué píapicha, yáté wacàlidacué pirí áibanái nàuwichàidáanápiná wíá, weebáidacainá Jesucristo itàacái. Siùca píalíacuéwa wadéca wadàbaca wàuwichàacawa càide iyúwaté wacàlidáanácué piríni.

5 Iná càmicinátē núalimá nuìdenìaca quirínamani, yái càmíinácuéca núalía piináwaná ìwali, yáté nubànùaca Timoteo isutácaténácué yéemìawa pía yéewanápiná núalíacuéca piináwaná ìwali asáisí peebáidacaalícué Jesucristo itàacái mamáalàacata tài ííméeri iyú. Nubànùacatécué piataléni achúmacainátē nuwàwa nuínáidacawa píwalicué cawàwanáta Satanás yáalimáidacatécué pía piwènúadáanápinácué píwitáisewa Jesucristo íicha. Càita Satanás iwàwa imànica yéewanápiná canáca iwèni, yái wacàlidéericuéca pirí Dios itàacái bàaluité.

6 Quéwa siùcade Timoteo idéca yèepùacawa píyacàle néesecué, yáara Tesalónica ìyacàlenáca. Yá idéca icàlidaca walí cayábáanácué piináwaná peebáidacainácué Jesucristo itàacái mamáalàacata tài ííméeri iyú, cáininácainácué nacái piicáyacacawa. Idéca icàlidaca walí piwàwalíinácué wíá cáininéeri iyú mamáalàacata, mání nacái piwàwacué piicáca wíá càide iyúwa wawàwáanácué waicáca pía.

7 Iná píacué wéenánáica, éwita wàuwichàacáanítawa manuísíwata, càicáaníta wadéca wachàiniadaca wawàwawa, wíá apóstolca, wéemìacainácué piináwaná ìwali peebáidacuéca Jesucristo itàacái mamáalàacata tài ííméeri iyú.

8 Yá wáalimá wàidenìaca yùluwichàacáisi wéemìacainácué piináwaná ìwali càmíinácué piméyáawa peebáidaca Wáiwacali itàacái tài ííméeri iyú.

9 Càmíripináta wayamáida wàaca Dios irí cayábéeri piináwaná ìwalísecué, yá nacái pimàníinácuéca cayábéeri. Iná yéewa casímáica wíá Dios iicápiná píwalinácué.

10 Eeríapinama, táiyápinama nacái wasutáca Dios íicha manuísíwata imàacáanápiná waicácuéca pía watuí iyúwa wéewáidacaténácué pía mamáalàacata iwàwacutácinácué píalíacawa áiba wawàsi ìwali peebáidacaténácué Jesucristo itàacái tài ííméeri iyú.

11 Wíá apóstolca, wawàwaca Wáaniri Dios, Wáiwacali Jesucristo nacái nayúudàaca wíá yéewanápiná wáalimáca wapáchiacuéca pía mesúnamáita.

12 Wasutá Wáiwacali íicha pirípinácué, imàacáanápinácué cáinináca piicáyacacawa cachàiníwanái mamáalàacata, càita nacái cáinináanápinácué piicáca áibanái wenàiwica canánama, càide iyúwa cáinináaná waicácuéca pía.

13 Càita nusutáca Wáiwacali íicha pirípinácué ichàiniadáanápinácué píwitáise, yéewanápinácué mabáyawanáca Dios iicáca pía Wáiwacali Jesús yàanàacaalípiná macáita yàasunái mabáyawanéeyéi yáapichawa èeri imáalàapinácaalíwa. Básíta, amén.

4

La vida que agrada a Dios

1 Siùcade píacué wéenánáica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, wasutácué pícha wawàsi manuísíwata, wàalàacué pía nacái Wáiwacali Jesús inùmalícuíse. Píyacué machacàníri iyú cachàiníwanái mamáalàacata casímáicaténácué Dios iicáca píwitáise càide iyúwacué pidàbáanátē píyaca péemìacanacáitacué wéewáidaca pía.

2 Péemìacatécué cayába yái tàacáisi wacàlidéericatécué pirí Wáiwacali Jesúis inùmalícuíse.

3 Dios iwàwacué piyaca mabáyawanéeri iyú píbaidacaténácué abéerita irípiná. Càmita iwàwacué piimáca áiba yáapicha càmíirica pinìrisíwa, càmíichúa nacái píniusíwa.

4 Càita Dios iwàwacué piyaca, yéewanápiná cawinácaalí asìali iwàwérica icásàacawa yáalimá yeedáca iríwa íinupináwa mabáyawanáwaca, iyacaténá úapicha cáimiétaquéeri iyú.

5 Aibanái wenàiwica càmíiyéica yáalíawa Dios ìwali needáca inanái máinícainá nawàwacáita naimáca náapicha meedá. Càmita báisí naicáyacacawa cáimiétaquéeri iyú. Picácué pimàni cài.

6 Picácué nacái piimá áiba asìali ínu yáapicha, càita nacái áiba inanái iníri yáapicha. Pimànicaalícué càiri báawéeri áiba wenàiwica irí, yásí Wáiwacali yùuwichàidacué píawa manuísíwata, càide iyúwacué wàalàanáté pía cáimiétaquéeri iyú.

7 Dios càmita imáida wía wamàniínápiná wabáyawanáwa casaquèeri iyú, néese imáidaca wía wàyatécaténá mabáyawanéeri iyú, yéewanápiná wáibaidaca abéerita irípiná.

8 Yái tàacáisi nùalèericuéca iyú pía, càmíirita meedá wenàiwica yàasu tàacáisi, néese Dios itàacícani, ína cawinácaalí càmíirica yeebáida yái tàacáisi, idéca yúucaca íichawa Dios, yái Dios ibànuèricuéca Espíritu Santo piwàwalículé. Yái Espíritu Santo íipidená íimáanáquéi “Yái Mabáyawanérica” íimáanáca, Espíritu yàanàacáináté mabáyawanácaténá imànica wía.

9 Quéwa càmita iwàwacutá nùalàacuéca pía cáinináanápinácué piicáyacacawa Dioscáná idéca yéewáidacuéca pía cài, ína nùalíacawa cáininácuéca piicáca áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

10 Wáalíacawa cáininácuéca piicáca macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iyéeyéica Macedonia yàasu cáli íinata. Quéwa wasutácué píicha wawàsi manuísíwata, píacué wéenánáica, cáinináanápinácué cachàiníwanáí mamáalàacata piicáca macáita yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

11 Píalimáidacué piyacaténá matuíbanáiri iyú áibanái yáapicha. Picácué máiní pisutáida péemìawa áibanái yàasu tàacáisi ìwali, néese píbaidacué picáapi iyúwa càide iyúwaté wàalàanácué pía.

12 Píbaidacué cachàiníiri iyú yéewanápiná áibanái càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái naicácuéca pía cáimiétaquéeri iyú, pidèniacaténácué nacái yái pímáapuèrica, ipíchanácué picutáca piyáapináwa áibanái íicha.

El regreso del Señor

13 Píacué wéenánáica, wawàwacué píalíacawa càinácaalí nàyáanápiná níara yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái achúmacáichacué piwàwa manuísíwata càide iyúwa achúmáaná èeri mìnánáí iwàwa càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Achúmaca nawàwa manuísíwata càmicáiná nacùa néenánáimi imichàacawa yéetácáisi íicha.

14 Wadéca weebáidaca Jesúis iináwaná ìwali yéetácatéwa, néese imichàacaté nacáiwa yéetácáisi íicha. Càita nacái weebáidaca Dios imichàidáanápiná yéetéeyéimiwa yéetácáisi íicha, níái yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesúis itàacái. Nacáucami yàanàapiná Jesúis yáapicha namichàacaténáwa yéetácáisi íicha Jesúis yàanàapinácaalí àniwa.

15 Iná wacàlidacué pirí yái tàacáisi càide iyúwa Wáiwacali yéewáidáaná wía: Wía cáuyéicawaca mamáalàacata chái èeri irícu Wáiwacali yàanàacaalípiná, càmita wàawa napíchalé chènuniré níái yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái.

16 Wéemìapiná chènuníséeri tàacáisi imáidéerica wía cachàiníiri iyú, yá ángel íwacaliná imáidapiná nacái wíawa, yá nacái Dios yàasu trompeta casànapiná wéemìawa napullacaalíni. Yásí Wáiwacali iricùapináwa chènunibàata. Néese níai yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Cristo itàacái, níata idàbapiná icáucàacawa quéechacáwa.

17 Néese wía cáuyéicawaca wamichàapináacawa náapichawa cáuli irìculé, wawàlùacaténáwa acalèe yèewiré wáipunitáidacaténá Wáiwacaliwa capìraléeri calí ínatalé. Càipiná wàyaca Wáiwacali yáapichawa càiripináta.

18 Iná pichàiniadacué piwàwawáaca iyú yái tàacáisi cayábéerica ipíchanácué máiní achúmaca piwàwa péenánái yéetácaalíwa píicha.

5

1 Píacué nuénánáica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmitacué iwàwacutá nutànàaca pirí tàacáisi ìwali yái Wáiwacali yéenáwanáca yàanàacatáipináta, càisimalénácaalí camuí ìya wapíchalé.

2 Píalíacuéwa cayába canáca èeri mìnánái yáaliériwa càicaalínápinácalí Wáiwacali yàanàaca àniwa. Càide iyúwa cayéedéeri yàanàacaalí táiyápi càmicatáita wenàiwicanáí ínáidawa ìwali, càita nacái Wáiwacali yàapináwa néese àniwa càmicatáita èeri mìnánái icùa yàanàaca.

3 Néenialípiná wenàiwica nacàlidapiná cài: “Cayába macáita. Canáca ùwicái. Wàyaca matuíbanáita”, càipiná náimaca. Néese ráunamáita yùuwichàacáisi yàanàapináacawa nàwali cáiwíri iyú imáalàidacaténá nía, càide iyúwa inanái idàbacaalí yùuwichàacawa isicúasíwata umusúadacaténá iicá èeri. Yásí càmita nálimá napìacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

4 Quéwa píacué wéenánáica càmitacué catá píwitáise, píalíacáinácuéwa Dios ìwali. Iná càmitacué Wáiwacali yéenáwaná icalùada píawa, yàanàapinácaalí càide iyúwa cayéedéeri icalùadacaalí wenàiwica.

5 Amalácáinácué píwitáise macáita, píalíacáinácuéwa Dios ìwali, picùacáinácué nacái Wáiwacali yàanàaca. Càmita wàya càide iyúwa catéeyéi íwitáise ìyáaná, càmíiyéica yáalía Dios ìwali.

6 Iná iwàwacutá wamichàidaca wáiwitáisewa wacùanápiná Wáiwacali yàanàaca. Picácué wàya iyúwa iiméeyéi meedá, càmíiyéica icùa Jesú斯 yàanàanápiná. Yá waicáidacué Wáiwacali íipunitawa cálíacáiri iyú, wacùacaténá wíawawa ipíchaná wawènúadaca wáiwitáisewa Wáiwacali íichawa.

7 Alíbanáí catéeyéica íwitáise càmita náalíwa Dios ìwali. Càica níade iyúwa wenàiwica iiméeyéica meedá táiyápinama, iyúwa nacái wenàiwica icàméeyéica catéeri irícu.

8 Quéwa wía amaléeyéica íwitáise, icuèyéica nacái Wáiwacali yàanàanápiná, iwàwacutá wacùaca wíawawa cayába ipíchaná wamànicá wabáyawanáwa. Iwàwacutá weebáidaca Jesucristo itàacái, càita nacái cáininácué waicáyacacawa, càita nacái manuícué wáináida wawàwawa Jesucristo ìwali iwasàanápiná wíawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Wamànicáalí cài, yásí wacùapiná wíawawa cayába Satanás íicha ipíchaná wamànicá wabáyawanáwa, càide iyúwa úwisàiri ìwalicaalí icàyuwaniwa, ibàle nacáiwa dàaléeri hierro nacáiri icùacaténá yáawawa yùuwidenáí íichawa.

9 Dioscáiná càmitaté yeedá wía yàasunáipináwa imàacáanápiná yàasu manuíri yùuwichàacáisi yàanàaca wàwali, néese idéca yeedáca wía iwasàacaténá wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa ìwaliise yái Wáiwacali Jesucristo yéetáanácawa wáichawalíná.

10 Jesucristo yéetácatéwa wáichawalíná wàyacaténá yáapicha càiripináta, éwita nacái wéetácaalíwa, càita nacái cárcaalíca wía áiba èeriwa Jesucristo yàapinácaalíwa néese àniwa.

11 Iná pimichàidacué píiwitáisewáaca mamáalàacata, pichàiniadacué nacái piwàwawáaca càide iyúwa pimànínácué pìacawa siùcade.

Pablo aconseja a los hermanos

12 Píacué wéenánáica wasutácué píicha wawàsi manuísíwata, pìacué ancianonái úimiétacaná, níái íibaídéeyéica Dios irípiná pèewibàa, nacùacaténácué pía, nàalàacaténácué pía Wáiwacali itàacái iyú, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

13 Iwàwacutácué pìaca ancianonái úimiétacaná, cáininácué nacái piicáca nía manuísíwata ìwalíse yái íibaídacalésica namànírica Dios irípiná, yái nacùanácué pía. Pìyacué matuíbanáita píapichawáaca.

14 Wachùulìacué pía, píacué wéenánáica, pìalàacué cachàiníiri iyú níara péená càmíiyéica iwàwa íibaídaca. Pichàiniadacué nawàwa nacái cawinácalí achúméeyéica ínáida iwàwawa, nàuwichàacái ìwalísewa. Piyúudàacué nacái níara machawàaqueyéica íwitáise, càmíiyéicawaca yeebáida tài íméeri iyú. Pimànicué macáita irí éeréeri iyú mamáalàacata.

15 Aibanáicalí imànicué pirí báawéeri, picácué pimàni irí báawéeri nacái pípuináwa, néese píalimáidacué pimànica cayábéeri piríwáaca càiripináta, macái wenàiwica irí naçái.

16 Cayábacué píwawa càiripináta.

17 Pisutácué píawawa Dios íicha mamáalàacata.

18 Pìacué Dios irí cayábéeri càinácalícué pìyáaná, càicáinácué Dios iwàwa pimànica, píacué yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái.

19 Càide iyúwa càmicaalí wachacàida cayábéeri quichái iyúudèerica wía, càita nacái picácué pimáalàida píchawa yái cayábéerica Espíritu Santo imàníricuéca piwàwalícuíse.

20 Picácué caná iwèni piicáca natàacái níái wenàiwica Espíritu Santo ichàiniadéeyéica nacàlidacaténá tàacáisi Dios inùmalícuíse.

21 Quéwa pínláidacuéwa cálíacáiri iyú ìwali macái tàacáisi péemièricuéca píalícaténácuéwa asáisí báisícalí Dios itàacáicani, néese peeabáidacué abérera yái cayábéeri tàacásica.

22 Piwènúacuéwa macái báawéeri íiwitáaná íicha.

23 Wàsutáca Dios íicha pirípinácué, yái Dios matuíbanárica imànica wáiwitáise, masacàanápinácué imànica píiwitáise píibaidacaténácué abérera Dios irípiná, icùanápinácué nacái píiwitáise manuísíwata, piwàwa nacái, piiná nacái mabáyanéeri iyú àta Wáiwacali Jesucristo yàanàacataléta àniwa.

24 Càipiná Dios imànicuéca piríni. Yái Dios imáidéericatecúé pía yàasunáicaténácué pía, imànipinácué pirí macáita càide iyúwa icàlidáanácué piríni.

Saludos y bendición final

25 Píacué wéenánáica, pisutácué Dios íicha walípiná nacái.

26 Pitàidacué cayábéeri iyú macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

27 Nuchùulìacué pía Wáiwacali inùmalícuíse, piléecué yái nùasu cuyàlutaca nalí macáita níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

28 Yá wasutáca Wáiwacali Jesucristo íicha pirípinácué, imànípinácué pirí cayábéeri mawèníri iyú.

2 TESALONICENSES

Saludo

¹ Núa Pablo, Silvano yáapicha, áibaalí íipidenéeri Silas, Timoteo yáapicha nacái, nutànàacué pirí cuyàluta, píacué wéenánái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái Tesalónica lyacàlená irìcu, píacué lyéeyéica abédanamata Wáaniri Dios yáapicha, Wáiwacali Jesucristo yáapicha nacái. Wawàwalicué pía.

² Wasutáca Wáaniri Dios íicha pirípinácué, Wáiwacali Jesucristo nacái namàníinápinácué pirí cayábéeri mawèníri iyú, namàcacáanápinácué nacái piyaca matuíbanáiri iyú.

Dios juzgará a los pecadores cuando Cristo vuelva

³ Píacué wéenánáica, casíimáica wàaca Dios irí cayábéeri càiripináta pìwalicué. Yá cayábaca cài wamànica peebáidacáinácué piacawa Jesucristo itàacái manuísíwata cachàiníwanái, yá nacái wáalíacawa cáinináanácué yáwanái piicáyacacawa mamáalàacata.

⁴ Iná wacàlidacuéca piináwaná ìwali casíimáiri iyú áibanái irí Dios yàasu wenàiwicaca yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái macái yàcalé wapáchiacatabà. Wacàlidaca nalíni pìdenlanácuéca piùwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú, peebáidáanácué nacái mamáalàacata Jesucristo itàacái éwitacué áibanái nàuwichàidacáanítacué pía madécaná yàawiría, éwitacué nacái piùwichàacáanítawa madécaná càulenéeri wawàsi iyú.

⁵ Iná yéewa wáalíacawa amaléeri iyú Dios yàanápiná macái wenàiwica iwèni machacàníri iyú, namànicaalí cayábéeri, càita nacái namànicaalí nabáyawanáwa. Siùcade piùwichàacuécawa piyaca ìwalíse yái peebáidáanácuéca iyúwa Dios ichùullanácué pía, quéwa càmitacué piméyáawa peebáidaca. Iná Dios icàlidapinácué piináwaná ìwali pimàníinácuéca cayábéeri, yá imàacapinácué piwàlùacawa Dios ìyacàle irìculé Dios icùacataléca yàasu wenàiwicanáwa càiripináta chènuniré.

⁶ Dios yàapiná macái wenàiwica iwèni machacàníri iyú, yùuwichàidapiná nacái níara wenàiwica nabáyawaná ìwalísewa, níái yùuwichàidéeyéicuéca pía siùcade.

⁷ Dios yàapiná macái wenàiwica iwèni machacàníri iyú, imàacapinácué nacái piyamáidacawa piùwichàacáí íichawa càide iyúwa imàacáanápiná wayamáidaca nacáiwa. Càipiná Dios imànica walí macáita néenialípiná Wáiwacali Jesú斯 yàanàacaalípiná chènuníise mèlumèluíri iyú, quichái ipérùa yèewíise yàasu cachàiníiyéi ángel yáapichawa.

⁸ Yá Wáiwacali Jesú斯 yàanàapiná yùuwichàidacaténá wenàiwica nabáyawaná ìwalísewa, níái càmíiyéica iwàwa yáalíaca Dios ìwali, macáita nacái càmíiyéica yeebáida yái tàacáisi líméerica Wáiwacali Jesucristo iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

⁹ Yá Wáiwacali yúucapiná íichawa nía déeculé, nàuwichàacaténáwa nabáyawaná ìwalísewa càiripináta, èeri càmíiri imáalàawa, yá càmita quirínama naicáca Wáiwacali, yái mèlumèluírica iicácanáwa, icuèrica macáita cámiétacanéeri iyú, máinícainá cachàinica íiwitáise manuíri.

¹⁰ Càipiná Wáiwacali imànica nalíwa néenialípiná yàanàacaalípiná àniwa. Yàapináacawa néese àniwa yéewacaténá macáita yàasunái, wía yeebáidéeyéica itàacái, wàaca irí cayábéeri manuísíwata cámiétaquéeri iyú casíimáiwaca. Núalía nacáiwa piicáanápinácué Wáiwacali yàanàaca, piapinácué nacái irí cayábéeri, peebáidacáinácué iyúwaté wacàlidáaná pirí Wáiwacali iináwaná.

11 Wáalíacawa pìanápinácué Wáiwacali irí cayábéeri néenialípiná, íná wasutáca Wacuériná Dios íicha pirípinácué mamáalàacata. Wasutáca Dios íicha iyúudàanápinácué pía pìyacaténácué càide iyúwa wenàiwica Dios imáidéeyéica nàyatcaténá machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càita nacái wasutáca Dios íicha pirípinácué ichàiniadáanápinácué pía íwitáise cachàiníiri iyúwa, pimànicaténácué macái cayábéeri wawàsi piwàwéericuéra pimànica, yá nacái píbaidacalécuéra pimànírica peebáidacáinácué Jesucristo itàacái.

12 Càita wasutáca Dios íicha pirípinácué yéewanápiná áibanái nacái nàapináca Wáiwacali Jesúus irí cayábéeri naicáaalípiná ichàiniadacuéra pía pimànicaténá cayábéeri, yéewanápiná nacái píacuéra iyéeyéica abédanamata Wáiwacali Jesúus yáapicha píasáidacuéra áibanái irí cayábéeri íwitáisecani, yái Wáiwacalica. Píalimápinácué pimànica cài yácainá Wacuériná Dios, Wáiwacali Jesucristo nacái nayúudàacuéra pía mawèníiri iyú.

2

Aclaraciones sobre el regreso del Señor

1 Siùcade píacuéra wéenánáica, píalíacuéra Wáiwacali Jesucristo yàanàanápiná àniwa. Píalíacuéra nacáiwa Dios iwcáidáanápiná wíawa Wáiwacali Jesucristo yàatalé. Siùcade wawàwaca wéewáidacuéra pía iwalí quirítá.

2 Cawàwanáta abénaméeyéi cachìwéeyéi nacàlidapinácué piríni idécsa ichàbacawéi Wáiwacali yéenáwaná yàacaténáwa néese àniwa. Wasutácuéra píicha wawàsi manuísíwata ipíchaná piúcáida piwàwawa picalùniwa caquialéta iyúwa sìcusìcuýéi iwàwa. Picácuéra cálalu pía áibanái cachìwéeyéi náimacaalícué pirí nacàlidacasa tåacáisi Dios inùmalícuése ímérerica idécsa ichàbacawéi Wáiwacali yéenáwaná, càita nacái néewáidacalícué pía iyú cairí cachìwéeri tåacáisica. Cawàwanáta náasáidapinácué pirí cuyàluta náimérerica iwalí nutànàacasacuéra piríni, quéwa picácuéra peebáida nachìwa, picácuéra nacái cálalu pía.

3 Picácuéra pimàaca áibanái ichìwáidacuéra pía áiba tåacáisi cachìwéeri iyú, ibatàa abéeri tåacáisi iyúpínáta. Ipíchawáise Wáiwacali yéenáwaná yàanàaca yàacaténáwa néese, yá madécaná wenàiwica nawènúadapiná náitáisewa Dios íicha manuísíwata, yá càmita nawàwadiná Dios icùaca nía. Abéeri asìali nacái yàanàapiná, máiníiri cabáyawanáca, Satanás inacáiri íwitáise, yáalimáidéeripiná èeri mìnánai namànínápiná nabáyawanáwa. Máinípiná báawacani, yái asìalica, íná Dios idéca ínáidacawa imáalàidáanápináni báisíiri iyú.

4 Yái asìali yàanéeripináca, yácata Dios yùuwidesíwaca báawéerica náicha canánama. Yá máinípiná cámamacáica iicáca yáawawa. Icàlidapiná iwalíwa cachàinicasani Dios íicha, cachàinisa nacáicani macái cuwáináí íicha áibanái yéeyéica icàaluíniná, íná ichùullapiná èeri mìnánai yàaca icàaluíniná Dios íicha. Néese imànipiná cairí báawasíwéeri: Ibàlùadapiná yàasu manuíri yàalubáisiwa Dios yàasu templo irícu, yá yáawinacawa néré icùacaténá macáita, Dioscáiñásani, càiipiná íimaca yéewacaténá èeri mìnánai yàaca icàaluíniná. Yá icàlidapináca iináwanáwa Dioscani.

5 Núalíacawa piwàwalicuéra cayábani yái tåacáisi nucàlidéeripinácué pirí. Bàaluité nùyacaalítécuéra píapicha, yáté nucàlidacuéra pirí iináwaná iwalí yáara máiníiri cabáyawanáca yàanéeripináca áibaalípiná.

6 Siùcade píalíacuéra cairíinácalí chàinisi càmíritàacá ibatàa yáasáidacawa yáara máiníiri cabáyawanáca, àta idécatlépináta yéenáwaná yàanàaca, Dios imàaqueerica irí yàanàacatáipiná.

7 Dios imàacaca wáalíacawa Satanás idéca idàbaca iwènúadaca wenàiwicaná íwitáise Dios íicha. Quéwa càmitàacá idé Satanás yáalimá imànica macáita yái báawéerica iwàwéerica imànica, iyacainá siùcade abéeri imáisanièrica Satanás imànica macáita càide iyúwa iwàwáaná imànica. Aibaalípiná yàapináacawa èeri

íicha yái càmíricáwaca ibatàa Satanás imànica macáita yái iwàwéerica imànica. Idécanáami yàacawa èeri íicha, yásí Satanás yáalimápiná imànica macáita càide iyúwa iwàwáaná chái èeri irìcu.

⁸ Néese yáara máiníri cabáyawanáca wenàiwica yásáidapinácawa chái èeri irìcu, yái asìali Wáiwacali Jesús inuérpináca caquialéta itàacái iyúwa. Wáiwacali yàanàapiná cachàiníri iwitáise yáapichawa, icamalá mèlumèluiri irìcu nacáwa, yá Wáiwacali imáalàidapinácani yáara máiníri cabáyawanáca.

⁹ Quéwa néenialípiná, idècunitàacá iyaca chái èeri irìcu, yáara máiníri cabáyawanáca, yásí Satanás ichàiniadapinácani manuísíwata idènìacaténá ichàini manuíriwa. Yásí yáara máiníri cabáyawanáca imànipiná madécaná wawàsi cachàiníri iyú càmíri wenàiwica idé imànica ichìwáidacaténá wenàiwica.

¹⁰ Imànipiná nacái macái báawéeri iwitáaná ichìwáidacaténá wenàiwica Dios yùuwichàidéeyéipiná nabáyawaná ìwalíse càiripináta càmicáiná cáininá naicáca báisíri tàacáisi neebáidacaténáni. Dios yùuwichàidapiná nía càmicáiná neebáida báisíri tàacáisi yéewanápiná Jesucristo iwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

¹¹ Càmicáiná nawàwa neebáidaca báisíri tàacáisi, ína Dios imàacapiná cachìwéeri tàacáisi ichìwáidaca nía, neebáidacaténáni cachàiníri iyú.

¹² Càipiná Dios imànica yásáidacaténá yùuwichàidáanápiná càiripináta macáita wenàiwica càmíiyéica iwàwa yeebáidaca yái báisíri tàacáisica, néese casímáica meedá namànica nabáyawanáwa.

Escogidos para ser salvados

¹³ Quéwa wía apóstolca, iwàwacutá wàaca Dios irí cayábéeri càiripináta piwalicué, píacué wéenánáica cáininéeyéica Wáiwacali iicáca. Wàaca Dios irí cayábéeri bàaluitéciná Dios yeedácuéca pía èeri ipíchawáise iwasàacaténácué pía yàasu yùuwichàacáisi íicha, Espíritu Santo imàacacáinácué Dios yàasu wenàiwicaca pía, peebáidacáinácué nacái yái báisíri tàacáisica.

¹⁴ Dios iwàwacainátē iwasàacuéca pía, ína Dios ibànùacaté wía wacàlidacaténácué pirí yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Càita Dios imáidacatécué pía yàasunáicaténácué pía, yéewanápinácué píyaca Wáiwacali Jesucristo yáapicha címiétacanéeri iyú, icamaláná mèlumèluiri irìcu nacái càide iyúwa Wáiwacali ìyáaná.

¹⁵ Iná píacué wéenánáica, cachàinicué píiwitáise Jesucristo ìwali, peebáidacué itàacái mamáalàacata tài íiméeri iyú. Picácué piimáicha yái wacàlidéericatécué pirí wàyacaalícué píapicha bàaluité. Picácué nacái piimáicha yái tàacáisi wacàlidéericuéca pirí cuyàluta irìcu watànèericuéca pirí.

¹⁶ Yá wasutáca Wáiwacali Jesucristo íicha pirípinácué, Wáaniri Dios íicha nacái, yái cáininéerica iicáca wía, imànírica nacái walí cayábéeri mawèníri iyú. Càita idéca ichàiniadaca wawàwa càiripináta, imàaca nacái manuíca wáináidaca wawàwawa Dios ìwali imànípiná walí cayábéeri càide iyúwa icàlidáanátē walíni.

¹⁷ Yá wasutáca Dios íicha pirípinácué ichàiniadáanápinácué piwàwa, imàacáanápinácué nacái pimànica cayábéeri mamáalàacata macái iwitáanáta, pitàanícaténácué nacái yáawamita cayábéeri wawàsi ìwali.

3

Oren por nosotros

¹ Píacué wéenánáica, iyaca nacái áiba wawàsi quiríta wawàwéericuéca wacàlidaca pirí: Pisutácué Dios íicha walípiná imàacáanápiná wacàlidaca Wáiwacali itàacáwa áibanái irí caquialéta macái cálí imanùbaca. Pisutácué

Dios íicha imàacáanápiná madécaná wenàiwica neebáidaca Wáiwacali itàacái cáimiétaquéeri iyú càide iyúwacué peebáidáaná.

² Pisutácué Dios íicha nacái icùanápiná wía báawéeri íicha, nàyacáiná abénaméeyéi wenàiwica máiniyéica báawaca íwitáise, iwàwéeyéica imànica walí báawéeri càmicáiná macái wenàiwica yeebáida Wáiwacali itàacái.

³ Quéwa Wáiwacali imànica macáita càiripináta càide iyúwa íimáaná, ína yéewa wáalíacawa ichàiniadáanápinácué píwitáise peebáidacaténácué itàacái mamáalàacata, tài íiméeri iyú, icùanápinácué pía nacái Satanás íicha, ipíchanácué pimànica pibáywawanáwa.

⁴ Manuíca wáináidaca wawàwawa Wáiwacali ìwaliwa iyúudàanápinácué pía pimànicaténácué piacawa mamáalàacata càide iyúwa wachùulìanácué pía.

⁵ Wasutáca Wáiwacali íicha pirípinácué iyúudàanápinácué cainináca piicáca Dios càide iyúwa cainináanácué Dios iicáca pía. Càita nacái wasutáca Wáiwacali íicha ichàiniadáanápinácué píwitáise piidenìacaténácué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú càide iyúwaté Cristo ìidenìaná yùuwichàanáwa.

El deber de trabajar

⁶ Píacué wéenánáica, wachùulìacué pía Wáiwacali Jesucristo íwitáise iyúwa, picácué piacawéerida cawinácalí péenácué càmírica iwàwa íibaidaca, càmírica nacái ìya càide iyúwa wéewáidáanácué pía.

⁷ Píalíacuéwa cainácalí iwàwacutáanácué piyaca pimànicaténácué càide iyúwaté wáasáidáanácué pirí wàyacaalítécué piapicha. Néenialí wàyacaalítécué piapicha, wía apóstolca, wáibaidacaté wawènlacaténá wayáapináwa.

⁸ Càmitaté nacái wayáacué piyaca yàacàsi mawèníri iyú. Néese wía apóstolca wáibaidacaté cachàiníri iyú èeriapi, tayıápi nacái wapáyaidacaténá wayáapináwa, ipíchanácué piùwichàacawa wàwalíise, càmicáinátē wawàwa wáinatalécuéca piríni, ibatàa abéeri péená irí.

⁹ Ewita Dios imàacacáaníta wasutácuéca piyaca wayáapináwa mawèníri iyú wéewáidacainácué pía, càicáaníta càmitaté wamàni cài. Néese wáibaidacaté cachàiníri iyú wáasáidacaténácué pirí cainácalí iwàwacutáanácué píibaidaca cachàiníri iyú.

¹⁰ Wàyacaalítécué piapicha, yáté wachùulìacuéca pía càiri tàacáisi iyú íiméerica: Aibacaalí péenácué càmita iwàwa íibaidaca, picácué pia iyáapiná.

¹¹ Quéwa wadéca wéemìacuéca piináwaná ìwali ínucué píewibàa abénaméeyéi péená, càmíyéica íibaida ibatàa achúméríina íibaidacalési piná. Càmita nabatàa áibanáí íibaidaca, néese nasàiwicaca nalí wawàsi meedá.

¹² Niara ínuíyéica, càmíyéica íibaida, wachùulìa nía, wasutáca náicha wawàsi manuísíwata nacái Wáiwacali Jesucristo íwitáise iyúwa, náibaidáanápiná matuíbanáiri iyú needácaténá nayáapináwa.

¹³ Píacué wéenánáica, picácué chamàle pimànica cayábéeri ipíchaná piméyáacawa, néese pimànicué piacawa cayábéeri mamáalàacata.

¹⁴ Aibacaalí péenácué càmita imàni càide iyúwa wachùulìanáni chái cuyàluta irícu, picàlidacué iináwaná ìwali macái wenàiwicanái yàacuéssemi, níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Picácué piacawéeridani, yéewacaténá báicani ibáywawaná ìwaliwa.

¹⁵ Quéwa picácué piùwide pimànica yái wenàiwicaca, néese píalàacué éeréeri iyútani, càide iyúwacué píalàaca nacáicalí péenásàiriwa.

Bendición final

¹⁶ Wasutáca Wáiwacali íicha pirípinácué, yái imàaquéerica matuíbanáica yàasu wenàiwica iwàwa, imàacáanápiná matuíbanáicuéca piwàwa

càiripináta càinácaalícué pìyáaná. Wasutáca Wáiwacali íicha pirípinácué yàacawéeridáanápinácué pía manuísíwata.

¹⁷ Núa Pablo nutànàacué pirí yái achúméeríina tàacáisica nucáapi iyúwa nuwàwalicáinácué pía. Càita nutànàacani macái nùasu cuyàluta irílcuwa. Cài nutànàacani píalíacaténácuéwa càinácaalí iicácanáwa, ipíchanácué áibanái ichìwáidaca pía.

¹⁸ Nusutácué Wáiwacali Jesucristo íicha pirípinácué, imàníinápinácué pirí cayábéeri mawèníri iyú, píacué canánama.

1 TIMOTEO

Saludo

¹ Núa Pablo nubàñuaca pirí cuyàluta. Núa Pablo Jesucristo yàasu apóstol, Dioscáná ibàñuaca núa nuibaidáanápiná irí. Yái Diosca, yácata iwasèerica wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. Wáiwacali Jesucristo nacái ibàñuaca núa, yái Jesucristo imàaquéerica manuíca wáináidaca wawàwawa iwalí imàñinápiná walí macáita càide iyúwaté ímáaná walí.

² Nutàñuaca pirí cuyàluta Timoteo, píacata nuiquéerica càiride iyúwa nuiriwa báisíta peebáidacáiná Jesucristo itàacái, càide iyúwa nuebáidáaná nacái. Yá nusutáca Wáaniri Dios íicha pirípiná, Wáiwacali Cristo Jesús nacái, namàníinápiná pirí cayábéeri mawèníri iyú, naicáanápiná nacái pipualé namàacáanápiná nacái matuíbanáica piwàwa.

Advertencia contra enseñanzas falsas

³ Pimàni càide iyúwaté nùalàaná pía ipíchawáiseté nùacawa pícha Macedonia yàasu cáli nérépiná. Nuwàwaca piyamáacawa aléera Efeso iyacàlená irícu pìalàacaténá cachàiníri iyú áibanái wenàiwica néeníiyéica iyaca nayamáidáanápiná néewáidaca wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú.

⁴ Pìalàa nía nacái cachàiníri iyú ipíchaná neebáidaca nàawirináimi yàasu cachìwéeri tàacáisiwa, ipíchaná nacái néewáidacawa mamáalàacata áiba tàacáisi cachìwéeri iwalí náiméerica iwalí icàlidacasa càinácalí nàawirináimi imàñiná báaluité, ipíchaná nacái nacàlidaca mamáalàacata macáita nàawirináimi íipidenáwa madécaná. Wenàiwicanái yéewáidacaalíwa nàwali, yá nasutáca néemìawa níawáaca mamáalàacata, natàaníca náapichawáaca chàinisíri iyú nacái. Yái tàacáisi cachìwéerica càmita iyúudàa wenàiwica neebáidáanápiná Dios itàacái nàyacaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁵ Dios idéca ichùulìaca wía cáinináanápiná waicáyacacawa. Wáalimá cài wamànica masacàacaalí wáiwitáise macái báawéeri íicha, wawènúadacaalí nacái wáiwitáisewa Dios irípiná imàacacaténá iwàwawa wabáyawaná íicha, weebáidacaalí nacái Jesucristo itàacái báisíri iyú.

⁶ Abénaméeyéi càmita cài nàyaca nawènúacainátewa Dios itàacái íicha, yá naméeràacawa déeculé báisíri tàacáisi íicha. Siùcade natàaníca náapichawáaca chàinisíri iyú canéeri iwèni wawàsi iwalíse meedá.

⁷ Náimaca nawàwacasa néewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalìcuíse, quéwa càmita náalía néemìaca càinácalí íimáaná Moisés yàasu tàacáisi. Nayúunáidaca náalía néemìaca yái tàacáisisca, íná manuíca náináidaca nawàwawa nàwaliwa néewáidáanápiná wenàiwica, quéwa càmita náalía néemìaca tàacáisi néewáidéerica iyú wenàiwica.

⁸ Wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, wáalíacawa cayábéericaní, yái profeta Moisés yàasu tàacáisisca, cayábaca nacái wéewáidacaalí iyú wenàiwica yái tàacáisisca, quéwa iwàwacutá wéewáidaca nía càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁹ Iwàwacutá wawàwalica Dios itàacái càmita imáisanà wamànica cayábéeri, néese icháawàaca naináwaná iwalí cawinácalí imàñiyéica ibáyawanáwa, càmíiyéica nacái iwàwa yeebáidaca Dios itàacái. Cài namànica: Nàuwideca namànica Dios, namànica nabáyawanáwa; càmita nàa Dios iyéininá, caná iwèni naicáca áibanái yàanáca Dios icàaluíniná; nanúaca nániríwa, náatúa nacáiwa, nanúa nacái áibañái wenàiwica.

¹⁰ Naimáca áiba yáapicha càmíichúaca náinusíwa, càmíirica nanìrisíwa nacái, asianái naimáca nanacáiri yáapichawa, inanái naimáca nanacáichúa yáapichawa nacái; náibàaca wenàiwica plata iwalinápiná; nacàlidaca nachìwawa,

nachìwáida nacái áibanái, nacháawàaca áibanái iináwaná ìwali nachìwa iyúwa. Càita áibanái wenàiwica nàyaca imàníiyéica macái báawéeri íwitáaná méetàuculé íicha yái yéewáidacalésica machacàníirica. Iná Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté icháawàaca naináwaná ìwali, íimaca iwàwacutáanápiná nàuwichàacawa nabáyawaná ìwalísewa.

11 Moisés yàasu tàacáisi báisírica iyaca abédanamata yáapicha yái tàacáisi Dios imàaquéerica nulí, nucàlidacaténá áibanái iríni yéewanápiná náalíacawa Jesucristo iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yái Dios mèlumèluírica iicácanáwa; iwàwacutá wàaca Dios icàaluíniná.

Gratitud por la misericordia de Dios

12 Yá nùaca Wáiwacali Jesucristo irí cayábéeri, yái ichàiniadéerica núa. Nùaca irí cayábéeri báaluitécainá iicáca núa càiride iyúwa abéeri imàníripinátē càide iyúwa ichùulianá núa, yátē imàacaca nuíbaidaca irípiná.

13 Càita idéca imànica nulí yái cayábéerica évitaté nutàanícáaníta báawéeri iyú Jesú斯 ìwali quéechatécáwa, nùuwichàidacaté nacái wenàiwica yeebáidéeyéicaté itàacái, numànicaté nacái nalí báawéeri manuísíwata iyúwa wenàiwica cáimacáiri iicáca yáawawa áibanái íicha. Quéwa Dios iicácaté nupualé càmicáinátē núalíawa nùuwichàidáanátē nùacawa yàasu wenàiwicanái ipíchawáiseté nuebáidaca Jesucristo itàacái.

14 Yá Wáiwacali idéca imànica nulí cayábéeri mawèníri iyú manuísíwata. Yá imàacaca nuebáidaca itàacái, cáinináca nacái iicáca núa. Càita wàyaca, wíá iyéeyéica abédanamata Cristo Jesú斯 yáapicha, yeebáidéeyéica itàacái.

15 Nucàlidacué pirí báisisíweeri tàacáisi. Iwàwacutá macáita yeebáidacani: Cristo Jesú斯 yàanàacaté aléi èeri irículé iwasàacaténá cabáyawanéeyéi wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Núacata yái cabáyawanéerica náicha canánama èeri irícuíyéica cabáyawanéeyéica.

16 Dios iicácaté nupualé, núa cabáyawanéerica náicha canánama, yéewacaténá Jesucristo yáasáidaca macáita wenàiwica irí máiní cayábéerica íwitáise, náalíacaténáwa nacái càmita yùuwichàida wenàiwica ráunamáita, néese icùaca déecuíri iyú yéewanápiná wenàiwica nawènúadaca irípiná náiwitáisewa. Càipiná náalíacawa néemìapinácalí nuináwaná ìwali, náalíacaténáwa Dios iicáanápiná napualé nacái neebáidacaalí Jesucristo itàacái needácaténá nalíwa nacáucapináwa càmíri imáalàawa.

17 ¡Wàacué Dios irí cayábéeri manuísíwata càiripináta, wàacué iyéininá nacái cáimiétaquéeri iyú, yái Wacuèriná Dios càmírica imáalàawa, càmíri nacái yéetáwa, càmíri nacái yéewa èeri mìnánái iicáca, yái abéericata Dios! Básita, amén.

18-19 Néeni, Timoteo, nuiquéeri càiride iyúwa nuìriwa, nuchùulìacaté pía píalàanápiná cachàiníri iyú níara yéewáidéeyéica wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú. Cài nuchùulìaca pía pimànicaténá cayábéeri ùwicái cachìwéeyéi íipunita, pimawènìadacaténá níra báisíri tàacáisi iyú. Píalimápiná pimawènìadaca níra peebáidacaalí mamáalàacata yái tàacáisi báisírica, piwènúadacaalí nacái píwitáisewa càiripináta pibáyawaná íchawa. Iwàwacutá pimànicàide iyúwaté abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nacàlidáanátē tàacáisi píwali Dios inùmalìcuíse. Náimacaté píbaidáanápinátē Dios irí cálíacáiri iyú. Aibanái càmitaté nawènúada náiwitáisewa nabáyawaná íchawa báisíri iyú, iná nadéca naméyàaca neebáidaca yái báisíri tàacáisica.

20 Càita nadéca namànica níara Himeneo, Alejandro nacái. Iná nudéca numàacaca níra yéewanápiná Satanás yùuwichàidaca níra namàacacaténá náichawa yái natàanína báawéeri iyú Dios ìwali.

2

Instrucciones sobre la oración

¹ Quéechacáwa nuwàawa pìalàaca níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nasutáanápiná Dios íicha macái èeri mìnáná irípiná. Iwàwacutá wasutáca Dios íicha nalípiná, wàaca nacái Dios irí cayábéeri nàwali macáita.

² Iwàwacutá wasutáca Dios íicha nalípiná níái icuèyéica cáli, nalí nacái macáita icuèyéica wenàiwicanái, yéewacaténá wàyaca matuíbanáita, yéewanápiná nacái wàaca Dios icàaluíniná matuíbanáiri iyú, yéewanápiná nacái wàyaca cáimiétaquéeri iyú macái wenàiwicaná iicápina.

³ Cayábéeriquéi wasutáanáca Dios íicha nalípiná, casíimái nacái Dios yéemìaca yái wasutáanáca íicha nalípiná, yái Dios iwasèerica wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa.

⁴ Cayábaca Dios yéemìaca wasutáaná íicha nalípiná Dioscániná iwàwaca Jesucristo iwasàaca macái wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha; Dios iwàwa nacái náalíacawa ìwali yái báisíri tàacásica.

⁵ Iyacáiná abéerita Dios. Iyaca nacái abéerita wenàiwica yáaliméerica itàaníca Dios yáapicha èeri mìnáná iwigáu, yái wenàiwica íipidenéerica Jesucristo. Canácata áiba Jesucristo íicha yáaliméerica imàacaca wàyaca abédanamata Dios yáapicha.

⁶ Jesucristo imàacacaté icáucawa macái èeri mìnáná íichawalíná iwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, càide iyúwaté Dios yáasáidáaná walí iwàwacainátewáalíacawa.

⁷ Dios imàacacaté apóstolca núa ibànùacaténá núa nucàlidáanápiná càiri tàacáisi inùmalicuise Jesucristo iináwaná ìwali. Núumaca pirí báisíri iyú, càmita nuchìwa: Dios ibànùaca núa nuéwáidacaténá càmíiyéi judío báisíri tàacáisi iyú, neebáidacaténá Jesucristo itàacái.

⁸ Iná àta alénácalí nàwacáidáyacacawa, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nuwàwaca asìanái isutáca Dios íicha. Namichàidacaalí nacáapiwa nasutácaténá Dios íicha, iwàwacutá masacàaca nawàwa mabáyawanéeri iyú càide iyúwa cayábáaná Dios iicáca. Iwàwacutá càmita calúa nía, càmita nacái natàaní náapichawáaca chàinisíri iyú.

⁹ Cayábaca nacái inanái nadènìacaalí nabàlewa iyúwa cámiétacanéeyéi inanái, ipíchaná asìanái naicáidaca nalí, néese náináidacawa inanái ìwali báawanama. Cayábaca càmicaalí nachùnìa náiwita ibáináwa máiní cawèníiri iyú, oro yáapicha, cawènìiyéi tuliqùchi yáapicha nacái, cawènìchúa fba perla yáapicha nacái. Cayábaca nacái càmicaalí nàwalica máiníiri cawènica bàlesica.

¹⁰ Càmita cayába inanái náasáidaca meedá nadènìaca madécaná cawèníiri, néese cayábaca inanái náasáidacaalí nadéca namàacaca níawawa Dios irí nàacaténá iyéininá báisíri iyú. Cài náalimá náasáidaca náiwitáisewa: Iwàwacutá namànica cayábéeri áibanái irí.

¹¹ Iwàwacutá masànaca inanái culto irìcu, néemìacaténá asìanái yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú. Iwàwacutá nacái inanái nàaca náimiétacaná, cawinácaalí asìanái yéewáidéeyéica wenàiwicanái.

¹² Càmita numàaca inanái yéewáidaca asìanái Dios itàacái iyú culto irìcu macái wenàiwica yàacuéssemi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càmita nacái numàaca inanái ichùuliaca asìanái, néese iwàwacutá masànaca inanái néemìacaténá asìanái yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú.

¹³ Canáca yéewaná inanái ichùuliaca asìanái, Dios idàbacaináté Adán quéecha, néeseté idàbacá Eva, níara idàbáanéeyéicaté wenàiwicaca, wàawirináimica nía, wía èeri mìnánáica canánama.

¹⁴ Yái Adán càmitaté Satanás ichìwáidani, néese Satanás icàlidacaté ichìwawa inanái irí, yá uebáidacani, uyáacaté abéeri àicu ìyacaná càmíricaté Dios ibatàa

nayáaca. Càité umànica ubáyawanáwa quéechaté. Iná yéewa wáalíacawa canáca yéewaná inanái ichùulìaca asìanái.

15 Quéwa níái inanáica namusúapinácawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha namànicaalí càide iyúwa iwàwacutáaná namànica néenibe iríwa, neebáidacaalí nacái mamáalàacata Jesucristo itàacáí cálíacáiri iyú càide iyúwa cámietacanéeyéi, caininácalí nacái naicáca áibanái. Iwàwacutá nacái masacàaca náiwitáise macái báawéeri íicha, náibaidacaténá Dios irí mabáyawanéeri iyú.

3

Cómo deben ser los dirigentes

1 Básita cayábaca máinícalí abéeri iwàwaca íibaídaca Dios irípiná iyúwa anciano icùacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí. Básita máiní cayábéeri, cámietacanéerica nacái yái anciano íibaídacaléca Dios irípiná.

2 Iná cawinácalí íibaídéerica Dios irípiná iyúwa anciano icùacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí, iwàwacutá iyaca machacàníri iyú yéewanápiná càmita áibanái yálimá icháawàaca iináwaná ìwali, ipíchaná náimaca anciano imànica ibáyawanáwa. Iwàwacutá anciano idènìaca abéechúata ínuwa. Iwàwacutá nacái icùaca yáawawa cámietaqueéeri iyú ipíchaná imànica ibáyawanáwa. Iwàwacutá nacái casímáica yeedáca yàataléwa áibanái nayamáacaténáwa icapée irìcu, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí yéepuníiyéicawa déeculé icapée íichawa. Iwàwacutá nacái anciano yálimá yéewáidaca wenàiwica cayába.

3 Càmita nacái anciano icàma. Càmita nacái ipélia, néese càmíiri calúa iwàwa, càmita nacái iwàwa itàaníca chàinisíri tàacáisi iyú. Càmita icutá mamáalàacata yeedácaténá iríwa manùba plata.

4 Iwàwacutá anciano icùaca icapéerìcuíyéiwa cayába. Iwàwacutá yéenibe neebáidaca itàacáí, nàa nacái íimiétacaná manuísíwata.

5 Iwàwacutá cài anciano icùaca icapéerìcuíyéiwa, yácaíná càmicaalí yálimá icùaca cayába icapéerìcuíyéiwa, néese càmita nacái yálimá icùaca Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí.

6 Iná iwàwacutá anciano càmíirica wàlisài yeebáidaca Jesucristo itàacáí, ipíchaná cachàinica iicáca yáawawa áibanái íicha, yá imànica ibáyawanáwa, néese Dios yùuwichàidacani càide iyúwaté Satanás cachàinínátè iicáca yáawawa Dios íicha, yáté imànica ibáyawanáwa, iná Dios yùuwichàidapinácanci báawanama càiripináta.

7 Iwàwacutá nacái anciano iyaca machacàníri iyú yéewanápiná áibanái càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacáí, naicáca cámietaqueéeri iyúni, yái ancianoca. Càmicaalí cài anciano iyaca, yá cawàwanáta áibanái itàaníca ìwali báawéeri iyú, néese Satanás yálimáidacani imànínápiná ibáyawanáwa.

Cómo deben ser los diáconos

8 Càita nacái diácononái: Iwàwacutá nàyaca cámietaqueéeri iyú, càmíiyéita cachìwa, néese namànica càide iyúwa náimáaná; càmíiyéita nacái icàma, càmíiyéita nacái iwàwa imànica yàasu wawàsi báawéeriwa needácaténá nalíwa plata.

9 Iwàwacutá diácononái yeebáidaca tài íiméeri iyú yái tàacáisi báisíirica weebáidéerica, Dios imàaquéerica wáalíacawa ìwali. Iwàwacutá nacái masacàaca diácononái íiwitáise.

10 Yá iwàwacutá piicáca náiwitáise quéecha asáisí náibaidacaalí cayába Dios irípiná, nàyacaalí nacái machacàníri iyú. Néese càmicaalí namàni nabáyawanáwa, yásí nálimáca náibaidaca Dios irípiná iyúwa diácono.

11 Càita nacái inanái íibaidéeyéica Dios irípiná iyúwa diácono. Iwàwacutá nàyaca cámíetaqueéeri iyú, cámíyéica itàaní áibanái ìwali báawéeri iyú, cámíyéita nacái icàma, namànica nacái macáita náibaidacaléwa machacàníiri iyú càide iyúwa iwàwacutáaná namànicani.

12 Iwàwacutá diácono idènìaca abéechúata íinuwa. Iwàwacutá nacái icùaca yéenibewa cayába, icapèerìcuýéi nacáiwa.

13 Iwàwacutá cài nàyaca níái diáconoca, níacainá, náibaidacaalí cayába Dios irí, yásí áibanái iicáca nía cámíetaqueéeri iyú, yá nacái manuípináca diácononáí íináidaca iwàwawa, cachàiníiri yáwanái náiwitáise nacàlidacaténá naináwanáwa macàaluínináta neebáidáaná Cristo Jesús itàacái.

La verdad revelada de nuestra religión

14 Nutuíyàaca núalimáanápiná nùaca nupáchiaca pía mesúnamáita, quéwa siùcade nutànàaca pirí cuyàluta.

15 Iná cámicaalí núalimá nùacawa piatalé mesúnamáita, càicáaníta píalíapinácawa càiñácalí iwàwacutáaná wàyaca, wíá Dios yéenibeca, cáuri Dios yàasunáica, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Iwàwacutá wéewáidaca wenàiwica càiripináta báisíiri tàacáisi iyú.

16 Macáita wáalíacawa báisíiri iyú, máiní cachàiníirica yái tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwica íicha báaluité quéwa siùca Dios idéca imàacaca wáalíacawa ìwali. Yácata tàacáisi icàlidéerica walí càiñácalí iwàwacutáaná weebáidaca:

Cristo yàanàacaté aléi èeri irìculé càiide iyúwa wenàiwica. Néese Espíritu Santo icàlidacaté Cristo ìwali mabáywawanéericani, ángelnái nacái naicácani. Aibanái nadéca nacàlidaca iináwaná wenàiwicanái irí; abénaméeyéi èeri mìnánái neebáidaca itàacái; néeseté Cristo imichàacawa chènuniré àniwa, iyacaténá cámietacanéeri iyú, icamaláná mèlumèluíri irìcu nacáiwa.

4

Los que se apartarán de la fe

1 Quéwa Espíritu Santo icàlidaca yái tàacáisi amaléeri iyú: Aibaalípiná maléená èeri ipíchawáise èeri imáalàacawa, yásí abénaméeyéi nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo íicha, cámíta quirínama neebáidapiná itàacái. Néese neebáidapiná demonionái itàacái cachìwéeri, demonionái yàasu yéewáidacalési cachìwéeri nacái.

2 Néenialípiná wenàiwica néemìapiná pucháibéeyéi íiwitáise irí, cachìwéeyéi nacái. Níara cachìwéeyéica náalíapinácawa cabáywawanáca nía, quéwa cámíta quirínama báipiná nía nabáywawaná ìwaliwa, cámíta nacái achúma nawàwa ìwali, néese namànipiná mamáalàacata nabáywawanáwa.

3 Níara cachìwéeyéica cámíta nabatà wenàiwica nacásàacawa. Namáisaniaca wenàiwica iyáaca abénaméeyéi yàacàsi íiwitáaná, quéwa Dios idéca imàacaca wenàiwicanái icásàacawa; Dios iwàwaca nacái nàaca irí cayábéeri náinu ìwaliwa, nanìri ìwali nacáiwa. Dios idéca nacái idàbacá macái yàacàsi íiwitáaná wayáapiná idécanáami wàaca irí cayábéeri ìwali, yái yàacàsica, wíá yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yáaliéyéicawa báisíiri tàacáisi ìwali nacái.

4 Cayábaca wayáacaalí macái yàacàsi íiwitáaná, cayábacainá macáita yái Dios idàbacaléca íná cámíta iwàwacutá wáucaca wáichawa áiba yàacàsi, néese weedácani casíimáiri iyú idécanáami wàaca Dios irí cayábéeri ìwali.

5 Cayábaca wayáacaalíni Dios itàacái íimacainá walí cayábacani, yá nacái wasutáaná Dios íicha masacàaca imànica walí macáita yàacàsi.

Un buen siervo de Jesucristo

6 Iwàwacutá péewáidaca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Péewáida nía iyú yái tàacáisi yàacàsi ìwalírica, píalàa nía nacái ipíchaná

neebáidaca cachìwéeyéi yàasu tàacáisi. Péewáidawa mamáalàacata nacái ìwali yái tàacáisi icàlidéerica walí càinácalí iwàwacutáaná weebáidaca Jesucristo itàacái. Peebáida nacái mamáalàacata yái cayábéeri yéewáidacalésica càide iyúwa pidàbáanáté peebáidacani àta siùca nacáide. Càicaalí pimànica, yásí píbaidapiná piacawa Jesucristo irípiná cayábéeri iyú.

⁷ Eri mìnánái càmíyéi yáalía Dios ìwali nacàlidaca nàasu tàacáisiwa canéerica iwèni, máiwitáisérera, cachìwéerica nacái, càide iyúwa abénaméeyéi béeyéi inanái icàlidáaná wenàiwica irí. Piúca píichawa macáita càiri tàacáisi. Picá péemìa nalí. Néese péewáidawa cachàiníiri iyú piyacaténá machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁸ Cayábaca walíni cachàinicaalí wainá chái èeri irícu idècunitàacá wàyaca chái maléená èeri. Quéwa cayába cachàini walíni càiripináta wàyacaalí machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, yácainá càicaalí wàyaca, yá cayábaca Dios iicáca wáiwitáise siùcade. Néese áiba èeriwa wàyapináca yáapicha càiripináta.

⁹ Básicata yái tàacáisica. Iwàwacutá macái wenàiwica yeebáidacani.

¹⁰ Iná wáibaidaca cachàiníiri iyú, weebáidacainá cáuri Dios, manuítaténá wáináidaca wawàwawa ìwali càiripináta, yái iwasèerica macái wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

¹¹ Càita iwàwacutá pichùullaca nàyaca, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, péewáida nacái nía, iyú yái tàacáisica nucàlidéerica pirí.

¹² Timoteo, picá pimàaca caná piwèni naicáca pía, éwita ùuculìricáaníta pía. Néese píasáida nalí càinácalí iwàwacutáaná nàyaca machacàníiri iyú níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Pitàaní abéerita cayábéeri wawàsi ìwali. Piya machacàníiri iyú wenàiwicanái iicápiná. Cáininá piicáca áibanái, piyúudàanápiná nía. Peebáida Dios. Iwàwacutá masacàaca píiwitáise macái báawéeri íicha.

¹³ Pilée nalí Dios itàacái macái imanùbaca nàwacáidáyacacaalíwa, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái: Pimichàida náiwitáise mamáalàacata neebáidáanápiná cachàiníwanái; péewáida nía nacái Dios itàacái iyú àta nùanàacataléta píatalé.

¹⁴ Picá pibatàa imáalàacawa píicha yái chàinisi Dios imàaquéericate pirí píbaidáanápiná irí, bàaluité ancianonái imàacacaalíté icáapiwa píwali, nacàlidacaté nacái tàacáisi píwali Dios inùmalícuíse ímáerica píbaidáanápináte Dios irípiná.

¹⁵ Pimàni mamáalàacatani macái pichàini iyúwa càide iyúwa nùumáaná pirí, yéewacaténá macáita wenàiwica nálimá naicáca pimànica piacawa cayábéeri cachàiníwanái mamáalàacata.

¹⁶ Picùa piawawa wenàiwica ibáywawaná íicha. Péewáidawa mamáalàacata Dios itàacái ìwali, néese péewáida wenàiwica cáalícacáiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Pimànicaalí cài, yásí piwasàaca piawawa cachìwéeyéi yàasu tàacáisi íicha. Càita nacái piwasàapiná nía cachìwéeri tàacáisi íicha, níara yéemiéyéica pirí.

5

Cómo portarse con los creyentes

¹ Picá píalàa nía cachàiníiri iyú, níara béeyéica asìanáica, néese píalàa nía éeréeri iyú càide iyúwa píalàaca nacáicaalí píaniriwa éeréta. Píalàa nacái ùuculìyéi càide iyúwa píalàaca nacáicaalí píenásàiriwa.

² Píalàa béeyéi inanái càide iyúwa píalàaca nacáicaalí píatúawa éeréta. Pía ùuculìrica, péewáidacalí mánacanái, piicá nía càiyéide iyúwa píenásàatúanái, picùa nacái piawawa càiripináta ipíchaná pimànica pibáywawanáwa.

3 Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nàyacuéra pèewi abénaméeyéi inanái inírimi yéetéeyéimicawa íicha. Piyúudàacuér níara manìríiyéimica canéeyéica yéenibe, canéeyéica nacái yéenánái iyúudèeyéipiná nía.

4 Quéwa manìríichúami idènìacaalí yéenibewa, caita nacái udènìacaalí utaquéñáwa, yásí iwàwacutá nayúudàaca úa quéechá nàacaténá uímiétacaná cайдé iyúwa Dios ichùullaná. Iwàwacutá nayúudàaca úa nèepùadacaténá yái cayábéerica nasèenáimi imàníricaté nalí, casíimáicainá Dios iicáca namànica ulí cayábéeri.

5 Nàyaca abénaméeyéi inanái manìríiyéimi catúulécanásíwéeyéi, canácainá néenánái iyúudèeyéipiná nía. Níara manìríiyéimica náibàaca nawàwawa Dios iwéré iyúudàanápiná nía, yá nasutáca níawawa Dios íicha èeríapinama, tayıyapinama nacái. Iná iwàwacutácué piyúudàaca nía, píacuér Dios yàasú wenàiwicaca.

6 Quéwa càmitacuér iwàwacutá piyúudàaca áiba manìríichúami ùyacaalí meedá càasúri iyú usíimáidacaténá úawawa. Càmita uínáidawa Dios ìwali, íná ùyaca cайдé iyúwa yéetéechúamiwa.

7 Caita iwàwacutá pichùulìaca níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nàyáanápiná machacàníiri iyú ipíchaná áibanái nacháawàaca naináwaná ìwali.

8 Áiba icàlidacaalí iináwanáwa yeebáidacasa Jesucristo itàacái, quéwa càmita iyúudàa yéenánáwa, icapèerìcuýéi nacáiwa, idéca iyamáidaca yeebáidaca Jesucristo itàacái. Báawéerica íwitáise áibanái íicha càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái.

9 Áiba manìríichúami iwàwacaalí íibaidaca abéerita Dios irípiná mamáalàacata uyúudàacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yá iwàwacutá udènìaca sesenta camuí. Iwàwacutá nacái abéeríchúamica iníri.

10 Iwàwacutá nacái caináwanáca úa ìwaliise yái umàníináca áibanái irí cayábéeri; idàwinèechúa yéenibewa cayába nàyacaténá machacàníiri iyú; yeedéechúa wenàiwica ucápèerìculéwa casíimáiri iyú, ùacaténá nayáapiná; iyúudèechúa cayába áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái uibaidáanápiná nalí cайдé iyúwa nàasu wenàiwica íibéerica wenàiwicaná yàabàli; iyúudèechúa nacái cawinácalí yùuwichèeyéicawa; íimáanáca uwàwacaalí umànicá macái cayábéeri íwitáaná áibanái irí.

11 Pitànàacaalí inanái íipidená cuyàluta irícu, náibaidacaténá abéerita Dios irípiná cairipináta, picá pitànà náipidená cawinácalí manìríiyéimica càmíiyéitàacáwa idènìa sesenta camuí; níacainá abénaméeyéi manìríiyéimi nawènúadapiná náiwitáisewa náibaidacalé íichawa náiméericaté ìwali namàníinápinása Cristo irípiná nawàwacáiná needáca naliwa nanìripináwa àniwa.

12 Néese namànicaalí cài, yá cabáywanaáca nía càmíicainá namàni cайдé iyúwaté nacàlidáaná quéechá náibaidáanápinása abéerita Dios irípiná mamáalàacata nayúudàacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

13 Abénaméeyéi inanái nacái napáchicaca nàacawa meedá capì imanùbaca, yá ínuca náibaidaca meedá; càmita ínucáita nía meedá, néese nadàbwaca natàaníca áibanái ìwali báawéeri iyú; máiní nawàwaca náalíacawa áibanái yàasú tåacáisi ìwali; néese nacàlidaca áibanái irí tåacáisi càmíirica cayába nacàlidaca nalí.

14 Iná nuwàwaca nacásàacawa àniwa níara manìríiyéimica, inírimi yéetéeyéimicawa íicha, cawinácalí inanái càmíiyéitàacáwa idènìa sesenta camuí, nadàwinàacaténá nacái néenibewa, nacùa nacái nacapèewa àniwa, ipíchaná wàuwidenái itàaníca báawéeri iyú wàwali, wíá yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

15 Níacainá abénaméeyéi manìríiyéimi nadéca nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo íicha namànicaténá cайдé iyúwa Satanás iwàwáaná.

16 Abéechúa inanáicaalí yeebáidéechúa Jesucristo itàacái, udènìacaalí uénánáiwa inanáiwa inírimi yéetéeyéimicawa íicha, yá iwàwacutá uyúudàaca nía, ipíchaná níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwàwacutá nayúudàaca nía. Yásí níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái náalimá nayúudàaca inanái manìriiyéimi canéeyéica yéenánái iyúudèeyéipiná nía.

17 Iwàwacutá níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái namàacaca nàasu platawa ofrenda iyú napáyaidacaténá ancianonái íibaidéeyéica mamáalàacata Dios irípiná, icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica. Anciano icùacaalí nía cayába, íibaidacaalí cachàiníiri iyú Dios irípiná mamáalàacata icàlidacaténá nalí Dios itàacái, yéewáidacaténá nía mamáalàacata nacái, yá iwàwacutá namàacaca nàasu platawa ofrenda iyú pucháiba yàawiriéricatái íicha yái ofrenda namàaquéerica áiba anciano irí, nàacaténá iwèni yéewanápiná anciano idènìaca cayába iyáapináwa, yéenibe yáapichawa.

18 Cayábaca Dios iicáca namànica cài bàaluitécainá profeta itànàaca tàacáisis Dios inùmalícuíse. Dios íimacaté: “Picácué pidacùa pacá inùma ituínási íicha, idècunitàacá uíbaidaca pirí ubawàidaca ituínási ùulùacaténá iwìralè, néese pimàacacué uyáacani idècunitàacá uíbaidaca uèpunícawa”, íimacaté yái Diosca. Càité nacái Wáiwacali íimaca: “Iwàwacutácué piaca iwèni yái íibaidéericuéca pirí”, íimaca.

19 Picá péemìa irí cawinácaalí icháawàaca anciano iináwaná ìwali canácaalí pucháiba, càmicaalí nacái másiba icháawèeyéica anciano iináwaná ìwali.

20 Quéwa cawinácaalí imàníiyéica ibáyawanáwa mamáalàacata, iwàwacutá pìalàaca nía cachàiníiri iyú macái wenàiwica yàacuéssemi cáalucaténá áibanái namànica nabáyawanáwa, níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

21 Nuchùulìaca pía Dios iicápiná, Jesucristo iicápiná nacái, mabáyawanéeyéi ángel iicápiná nacái, pimànínápiná macáita càide iyúwa núumáaná pirí siùcatàacáwa. Cawinácaalí imàníiyéica ibáyawanáwa, pìalà nía cachàiníiri iyú, níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Pìalà nía, iwàwacutá nacái càmita cayába piicáca abéeri wenàiwica áibanái íicha, néese pìalà nía macáita abédanamata, cawinácaalí imàníiyéica ibáyawanáwa.

22 Picá pimàaca picáapiwa mesúnamáita asìali ìwali pibàlùadacaténáni iyúwa anciano icuèrinápiná wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Picùa piicawani asáisí yèepunícalíwa machacàníri iyú, isicúacáicha cabáyawanéericaní yái asìalica idécanáami pibàlùadacaní iyúwa anciano. Pibàlùadacaalí càiri anciano, néese imànicailí ibáyawanáwa, yásí cabáyawanáca pía nacái, càide iyúwa pidéca nacáicaalí piyúudàaca imànicailí ibáyawanáwa. Picùa píawawa masacàawaca macái báawéeri íicha.

23 Núalíacawa pidéca piyamáidaca pìiraca uva ituní píasáidacaténá càmita piwàwa picàmaca iyúwa áibanái báawéeyéi. Quéwa cáuláicaca pidèerìcubàà madécaná yàawiría, ína nùalàaca pía ipíchaná pìiraca yáawami únta, néese pèewìlada achúmanamata uva ituní úni yéewi pìiracaténáni iyúwa dabé.

24 Píináidawa cálíacáiri iyú ipíchawáise pibàlùadaca áiba anciano nacuèrinápiná. Abénaméeyéi namànica nabáyawanáwa amalánama wenàiwicanái yáaliéricawa ìwali ipíchawáise áibanái icháawàaca naináwaná ìwali, quéwa áibanái namànica nabáyawanáwa ibàacanéeri iyú, càmita nacái wáalíawa ìwali madécaná èeripiná.

25 Càita nacái waicáca amalánamata yái cayábéerica abénaméeyéi imàníirica. Aíbanái nacái namànica cayábéeri ibàacanéeri iyú quéwa càmita yéewa ibàacawa càiripináta, yái cayábéerica namànírica.

6

¹ Níara áibanái yàasu wenàiwicaca yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwàwacutá nàaca náiwacali icàaluínináwa cáimiétaquéeri iyú náibaidacainá irí, ipíchaná áibanái càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái natàaníca báawéeri iyú Dios ìwali, ìwali nacái yái tàacáisi wéewáidéerica iyú wenàiwica.

² Náiwacalicalí yeebáida Jesucristo itàacái, iwàwacutá càmita nayamáida nàaca icàaluíniná cáimiétaquéeri iyú mamáalàacata, éwita néenásàiricáanítani Jesucristo ìwalíisená. Néese iwàwacutá náibaidaca irí cachàiníwanái mamáalàacata nayúudàcaténáni, náiwacalicalí yeebáidaca Jesucristo itàacái, iwàwacutá nacái cáinináca naicácani, néenásàiricáináni, Jesucristo ìwalíisená.

La verdadera riqueza

³ Albacaalí yéewáidaca wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú, càmicaalí nacái abédanama íwitáise yeebáidacaténá yái báisíri tàacáisi Wáiwacali Jesucristo yéewáidéericate iyú wenàiwica, càmicaalí nacái yeebáida yái tàacáisi icàlidéerica càinácalí iwàwacutáaná wàyaca, yá cáimacáica iicácawa.

⁴ Máiní cachàinica iicáca yáawawa meedá áibanái íicha, quéwa càmita báisí yáalíawa, ibatàa abéeri wawàsipiná, càmita yáalíawa. Càuláicaca íwitáise máinícainá iwàwa icuísaca íchawa áibanái canéeri iwèni tàacáisi ìwalíise; yá idécanáami natàaníca náapichawáaca chàinisíiri iyú, yá báawaca áibanái iicáca nía náimacainá náalíacas nacàlidaca máiní cálíacáiri iyúni. Néese càmita yáalimá abédanamata náiwitáise náapichawáaca, yá nadàbaca nacuísáyacacawa máiní báawéeri iyú. Néese nadàbaca nayúunáidaca báawaca áibanái íwitáise canánama. Càmita náalimá manuúca náináidaca nawàwawa áibanái ìwali.

⁵ Néese napéliayacacawa mamáalàacata níai báawéeyéica íwitáise, càmíiyéica yáalíá báisíri tàacáisi ìwali. Nacàlidaca naináwanáwa meedá neebáidáanás Jesucristo itàacái, quéwa càmita neebáida báisíri iyúni. Nacàlidacáita naináwanáwa cài needácaténá nalíwa plata.

⁶ Básíta weedáca walíwa cawèníri wàyacaalí càiide iyúwa Dios iwàwáaná, quéwa yái cawènírica iyaca wawàwalícu Dios imàcacacainá casímáica wíá cayábacaalí waicáca wàasuwa Dios imàquéerica walí, matuíbanáicaalí nacái wíá cawèníri wawàsi íicha.

⁷ Canápináta meedá cáinináaná waicáca cawèníri wawàsi, báaluitécainá canáca watéeri wáapichawa wamusúacaalíté waicá èeri; caita nacái canácata watéeripiná wáapichawa wàacaalíwa èeri íicha.

⁸ Néese wadènìacaalí wayáapináwa, wabàlepiná nacáwi, yásí yéewa casímáica wawàwa.

⁹ Quéwa cawinácaalí iwàwéeyéica càasuca, neebáidaca Satanás itàacái, yáalimáidacainá nía namànínápiná nabáyawanáwa, yá nacaláacawa Dios íicha, yá nabáyawaná íibàaca nía càiide iyúwa trampa íibàacaalí cuwèesi ráunamáita. Néese máiní nawàwa namànica madécaná báawéeri wawàsi máiwitáiséeri iyú, yái báawéerica càmíirica iyúudàa wenàiwica, néese iwatàidéerica nía yéetácáisi irìculé, càiide iyúwa wenàiwica isicùmacaalíwa depuíwéeri úni yáaculé.

¹⁰ Cawinácaalí wenàiwica cáininéerica iicáca plata, imànicá macái báawéeri íwitáaná yeedácaténá iríwa mamáalàacata plata. Abénaméeyéi nacái cáininéeyéica iicáca plata nadéca nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo íicha nacutácaténá mamáalàacata plata, néese nadéca needáca nalíwa manuísíwéeri yùuwichàacáisi, ína achúmaca nawàwa siùca nàuwichàacaináwa.

La buena lucha de la fe

¹¹ Quéwa pía, Timoteo, píacata Dios yàasu wenàiwicaca íibaidéerica Dios irípiná, ína piúca píchawa macáita yái báawéerica namànírica. Píalimáida macái pichàini iyúwa piyacaténá machacàníiri iyú càiide iyúwa Dios iwàwáaná.

Pìa Dios icàaluíniná, peebáida itàacái, cáininá nacái piicácani, pìidenìa piùwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú.

¹² Píalimáida macái pichàini iyúwa pimànicaténá cayábéeri ùwicáí Dios irípiná. Yácata cayábéeri ùwicáica: yái picàlidáanáca báisíri tàacáisi ímíerica iwàwacutá wenàiwica yeebáidaca Jesucristo itàacái. Cài iwàwacutá pimànica, yásí peedápiná piríwa picáucawa càmíri imáalàawa. Dioscainá imáidacaté pía pimànicaténá cài. Dios imáidacaináté pía, ína yéewa picàlidacaté cayába piináwanáwa madécaná wenàiwicanái yàacuéssemi peebáidáaná Jesucristo itàacái.

¹³ Siùcade Dios, yái yèerica nacáuca, macáita yái iyéerica, yéemìaca yái nuchùulìanáca pía. Jesucristo nacái yéemìaca yái nuchùulìanáca pía, yái Jesucristo icàlidéericaté cayábéeri tàacáisi, icàlidacaté nacái iináwanáwa machacàníiri iyú Poncio Pilato irí.

¹⁴ Iná nuchùulìa pía Dios iicápiná, Jesucristo iicápiná nacái, pimàni macáita cài ide iyúwa nuchùulìaná pía. Picá piwènúada yái tàacáisica, ibatàa abéeri tàacáisi piná, ipíchaná iwàwacutá nùalàaca pía cachàiníri iyú. Pimàni mamáalàacata cài ripináta cài ide iyúwa nuchùulìaná pía àta Wáiwacali Jesucristo yàanàacataléta àniwa.

¹⁵ Dios imàacapiná Wáiwacali Jesucristo yàacawa néese àniwa yéenáwaná yàanàacaalíwa cài ide iyúwa abéerita Dios yáalíanáwa, chàcaalínápiná èeri irìcuaalí. Càipiná Dios imànica abéericaináta Dios máiníri cayábaca, cachàinírica nacái náicha canánama; yácata Wacuériná nacái cachàinírica áibanái nacuérinánái íicha canánama; yácata Wáiwacali nacái cachàinírica áibanái íiwacanánái íicha canánama.

¹⁶ Yái Diosca, yácata abéerita càmírica imáalàawa, iyéerica icamaláná irìcuwa canácatelé áiba yáaliméeri yàanàaca mawiéniré irí, máinícaíná mèlumèluíricani. Canácatá èeri mìnali iiquéericaté Dios. Canácatá nacái èeri mìnali yáaliméeri iicácani. ¡Macáita nàapiná abéerita Dios iyéininá cài ripináta, yái Dios cachàinírica náicha canánama èeri càmíri imáalàawa! Básita, amén.

¹⁷ Píalàa níara càasuíyéica idèniéyéica chái èeri yàasu cawèníri. Píalàa níia ipíchaná caimacái naicáca níawawa áibanái íicha. Iwàwacutá nacái càmita manuí náináidaca nawàwawa nàasu cawèníri ìwaliwa, càmicainá yéewa nàasu cawèníri icùaca níia báawéeri íicha, yá nacái nàasu cawèníri imáalàapinácwá aíbaalípiná. Néese iwàwacutá manuíca náináidaca nawàwawa Dios ìwali icùanápiná níia, yái Dios imàaquéerica walí madécaná wawàsi casíimáicaténá wawàwa.

¹⁸ Pichùulìa càasuíyéi namànica cayábéeri áibanái irí nayúudàacaténá níia. Cayába namànicaalí áibanái irí cayábéeri manuísíwata nadènìacainá manùba cawèníri. Iwàwacutá casíimáica nàaca catúulécanéyéi irí càiñacaalí wawàsi catúulécanéyéi imáapuèrica.

¹⁹ Càasuíyéi imànicaalí cài, yásí nadènìapináca cawènisíwéeri nàasuwa áiba èeriwa, yái nacáuca báisírica càmírica imáalàawa.

Encargo final a Timoteo

²⁰ Timoteo, pimàni cayába píibaidacaléwa Dios imàaquéericté pirí picàlidáanápiná yái báisíri tàacáisica. Picá peebá èeri mìnani yàasu tàacáisi canéeri iwèni, casaquèeri nacái. Aibañai nacái nawàwa natàaníca náapichawáaca chàinísíri wawàsi iyú nàasu tàacáisi cachìwéeri ìwaliwa. Náimaca cálíacáicasa níia quéwa càmita báisí náalíacawa. Picá peebá nalí.

²¹ Abénaméyéi nadéca neebáidaca nàasu yéewáidacalési cachìwéeri, yá nadéca nawènúadaca náwitáisewa Jesucristo íicha.

Nusutácué Dios íicha pirípinácué imànínápinácué pirí cayábéeri mawèníri iyú.

2 TIMOTEO

Saludo

¹ Núa Pablo nubànùa pirí cuyàluta. Núacata abéeri apóstol Jesucristo ibànuèrica càide iyúwa Dios iwàwáaná. Jesucristo ibànùaca núa Dios íimacainátē imàacáanápiná wenàiwica nadèniaca nacáucawa càmíiri imáalàawa cawinácaalí iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha.

² Nubànùa pirí cuyàluta, Timoteo cáininérica nuicáca càiride iyúwa nuìriwa. Nusutáca Wáaniri Dios íicha pirípiná, Wáiwacali Jesucristo nacái namànínápiná pirí cayábéeri mawèníri iyú, naicáanápiná nacái pipualé, namàacáanápiná nacái piyaca matuíbanáiri iyú.

Dar testimonio de Cristo

³ Nusutáca Dios íicha pirípiná èeríapi, táiyápi nacái, yá nùaca Dios irí cayábéeri piwali, yái Dios nuíbaidérica irípiná, nuèrica nacái icàaluíniná matuíbanáiri iyú nuyacáiná machacàníri iyú càide iyúwaté nùawirináimi yàaná Dios icàaluíniná.

⁴ Macái yàawiría nusutácatáita Dios íicha pirípiná, máiní nuwàwa nùaca nuicáca pía, nuwàwalicáiná achúmacaté piwàwa manuísíwata nuèpùacaalítewa pícha. Iná nuwàwa nuicáca pía àniwa casíimácaténá nuwàwa manuísíwata.

⁵ Yá nùaca Dios irí cayábéeri piwali núalíacáináwa peebáidaca Jesucristo itàacái báisíri iyú macái piwàwalícuísewa. Quéechatécáwa pírumi Loida uípidená, píatúami nacái Eunice uípidená, neebáidacaté Jesucristo itàacái, yá núalíacawa báisíri iyú peebáidáaná nacái.

⁶ Iná cài nùalàaca pía: Càide iyúwa wapucuadacaalí quichái capèrùacaténáni, càita nacái iwàwacutá picáucàidaca chàinisi Dios imàaquéericaté pirí numàacacaalíté nucáapiwa piwali; yá pimàni píibaidacaléwa cachàiníri iyú, yái íibaídacalésica Dios imàaquéericaté pirí, ichùulièrica nacái pimànica.

⁷ Píalimá pimànica píibaidacaléwa cachàiníri iyú yái íibaídacalésica Dios imàaquéericaté pirí, Dioscáná idéca yàaca walí Espíritu Santo. Yái Espíritu Santo càmírita cáalu imànica wía, néese ichàiniadaca wía wáibaidacaténá Dios irípiná, imàaca nacái cainináca waicáca Dios, áibanári wenàiwica nacái, iyúudàaca nacái wacùaca wíawawa ipíchaná wamànica wabáyananáwa, yéewacaténá nacái wamànica macáita cálíacáiri iyú.

⁸ Picá bái picàlidaca áibanári irí Wáiwacali iináwaná. Picá nacái bái pía nùwalfise, yái nùuwichàanácawa presoíri iyú Wáiwacali irípiná nucàlidacáiná iináwaná. Néese píidenla yùuwichàacáisi nùapicha wacàlidacáiná tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Píalimá píidenla píuwichàanápináwa yácainá Dios yàaca pichàini.

⁹ Dios idéca iwasàaca wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa. Ichùulàaca wàyaca mabáyananéeri iyú nacái. Càmitaté iwasàa wía, imáida wía nacái iwalíise yái wamànírica wachàini iyúwa. Néese iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, imáida wía nacái iináidacáinátewa imànínápinátē walí cayábéeri mawèníri iyú, caininacáinátē nacái iicáca wía iwalíise yái cayábéerica Cristo Jesús imàniripinácaté walí. Bàaluitécaíná èeri ipíchawáiseté, néenialíté cainináca Dios iicáca wía.

¹⁰ Siùcade Dios imàacaca wáalíacawa cainináca iicáca wía, iwàwa nacái imànica walí cayábéeri mawèníri iyú. Cài yásáidaca walíni: Ibànùacaté Jesucristo, yái iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Jesucristo idéca imáalàidaca wáicha yái yéetácáisisca imàaquéeripiná wéetácawa méetàuculé Dios íicha càripináta, iná càmita quirínama iwàwacutá cáluka waicáca wéetáanápináwa.

Wéetácaalíwa, yá wéetápinácawa Dios icáapirìcuta, íná càmita cáalu wía. Jesucristo idéca nacái imàcacaca wáalíacawa wàyáanápинácué càiripináta wacáuca càmíri imáalàawa yáapichawa weebáidacaalí Jesucristo itàacái.

11 Dios idéca ichùulìaca nucàlidáanápинá yái tàacáisica. Yá ibànùaca nùa iyúwa apóstol nuéwáidacaténá wenàiwicanái iyú yái tàacáisica.

12 Iná siùcade nùuwichàacawa presoíri iyú. Quéwa càmita bái núa ìwalíse yái nùuwichàanácawa Jesucristo irípiná, núalíacainá ìwali yái nuebáidéerica, yái Jesucristoca, núalíaca nacáwa báisíiri iyú cachàiníiricani icùacaténá núa yéewanápинá nuebáidaca itàacái mamáalàacata àta yàanàacataléta àniwa.

13 Pìa picàlidaca machacàníiri iyúni yái tàacáisi càide iyúwaté péemìaná nucàlidaca piríni. Peebáida mamáalàacata Cristo Jesús itàacái, caininá piicáca Dios, wenàiwicanái nacái càide iyúwa Cristo Jesús ichàiniadáaná pía.

14 Picùa cayába yái tàacáisi cayábéerica Dios imàaquéericaté pirí, ipíchaná áibanái iwènúadacani. Picùa cayábani Espíritu Santo ichàini iyú, yái Espíritu iyéerica wawàwalícu, ichàiniadéerica nacái wía.

15 Píalíacawa macáita Asia yàasu cáli néeséeyéi nadéca namàacaca núa abéerita. Càita nacái nawènúacatéwa nuícha níara Figelo, Hermógenes nacái, yátē càmita nayúudàa núa quirínama idécanáamíté romanonái yúucaca núa presoíyéi ibànalículé.

16 Quéwa Onesíforo idéca iyúudàaca núa, íná nusutáca Dios íicha iicáanápинá napualé, níái Onesíforo icapèerìcuíséeyéica, yácainá Onesíforo idéca iyúudàaca núa madécaná yàawiría, yá ichàiniadacaté nuwàwa. Càmitaté bái ipáchiaca núa éwita presocáaníta núa presoíyéi ibànalícu.

17 Néese idécanáamíté Onesíforo yàanàaca aléi Roma ìyacàlená irículé, yátē icutáca núa mamáalàacata àta yàanàacataléta núa chái presoíyéi ibànalícu.

18 Yá nusutáca Dios íicha iicáanápинá Onesíforo ipualé, imàni nacái irí cayábéeri néenialípiná Jesucristo yàanàacaalípiná àniwa. Píalíaca nacáwa Onesíforo iyúudàacaté wía nacái wàyacaalíté néeni Efeso ìyacàlená irícu.

2

Un buen soldado de Jesucristo

1 Iná Timoteo, nuiquéerica càride iyúwa nuìriwa, pimàaca Dios ichàiniadaca píwitáise Cristo Jesús ichàini iyú, yái imànírica pirí cayábéeri mawèníri iyú piyacainá abédanamata yáapicha.

2 Bàaluité péemìaca nucàlidaca yái tàacáisica madécaná wenàiwica yàacuéssemi. Siùcade iwàwacutá péewáidaca áiba asìanái, pichùulìa nacái nacàlidaca Jesucristo itàacái. Iwàwacutá cayábéeyéica íwitáise, yeebáidéeyéica tài íiméeri iyú, imàníyéica nacái machacàníiri iyú càide iyúwa náimáaná. Iwàwacutá nacái náalíaca néewáidaca áibanái wenàiwica iyú yái tàacáisica.

3 Plidenia piùwichàanáwa Jesucristo irípiná wáapicha wía yéewáidéeyéica wenàiwica Jesucristo itàacái iyú càide iyúwa cayábéeri úwisàiri ìidenìaná yùuwichàanáwa imànicaténá càide iyúwa íiwacali iwàwáaná.

4 Péemìa comparación: Uwísàiri càmita ìya càide iyúwa càmíyéi úwi, néese yeebáidaca íiwacali iríwa iwàwacainá isímáidaca íiwacaliwa, yái imáidéericaní. Càita nacái iwàwacutá pimàacaca píawawa Cristo Jesús irí píibaidacaténá irí cachàiníri iyú.

5 Iwàwacutá pimànica càide iyúwa wenàiwica isàiwicacaalí deporte imawènìadacaténá áibanái. Canáca yéewaná yeedáca iríwa cawèníiri premio yái coronaca, càmicaalí isàiwica machacàníiri iyú càide iyúwa nachùnìaná deporte. Càita nacái iwàwacutá péewáidacawa cachàiníri iyú, píbaida nacái

machacàníiri iyú pimànicaténá macáita càide iyúwa Jesucristo iwàwáaná; yásí yàaca piríwa cawèníiri piapinácaalíwa chènunire.

⁶ Iwàwacutá pimànica càide iyúwa wenàiwica íibaidacaalí ibànancalewa cachàníiri iyú, yá yáalimá iyáaca idàbáanéeri ibànancale iyacanáwa. Càita nacái iwàwacutá piibaidaca cachàníiri iyú Jesucristo irí, néese yàapináca piríwa cawèníiri chènuníiséerica.

⁷ Pínáidacawa cayába ìwali yáí tàacáisi siùquéerica tàacáwa nucàlidaca pirí, yásí Wáiwacali imàacaca píalíacawa macáita piwàwacutéerica píalíacawa ìwali.

⁸ Pílimápiná piidenìaca piuwichàanáwa piwàwalicalí Jesucristo, yáí wenàiwica Dios imichàidéericaté yéetácáisi íicha. Yácatá rey David itaquérinámi nacái, yáí Jesucristoca. Cài nucàlidaca yáí tàacáisica íméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

⁹ Yá nàuwichàidaca núa nucàlidacainá yáí tàacáisica. Yá nadéca nadacùaca núa cadena iyú chái presoíyéi ibànalícu, càide iyúwa cabáyawanéeri. Quéwa yáí Dios itàacáica, càmita náalimá nadacùacani, néese áibanái icàlidaca yàacawa mamáalàacataní.

¹⁰ Iná nuídenìa macái yùuwichàacáisi nalípiná níái wenàiwica Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa. Cài nùuwichàacawa yéewanápiná neebáidaca Cristo Jesús itàacái iwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yéewanápiná nàyaca yáapicha cáimiétacanéeri iyú, nacamaláná mèlumèluíri irícu nacáifa càiripináta.

¹¹ Básílircata yáí tàacáisica íméerica:
Weebáidaca Jesucristo itàacái, yáí yéetéericatéwa wáichawalíná, iná càica wíade iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawanámi íichawa. Yá wàyapiná nacái Jesucristo yáapicha càiripináta;

¹² wàidenìacaalí yùuwichàacáisi Jesucristo irípiná, yá wacùapináca macáita yáapicha áiba èeriwa; quéwa wáimacaalí càmitasa yàasunáí wía, càita nacái íimapináca càmita yàasunáí wía;

¹³ cawàwanáta wawènúadapiná wáiwitáisewa íicha, quéwa Jesucristo imànipiná macáita càide iyúwa íimáaná càmicainá yéewa iwènúadaca íwitáisewa áiba íwitáisesi ìwali.

Un trabajador aprobado

¹⁴ Picàlida nalí àniwani, yáí tàacáisi nucàlidéericaté pirí ìwali, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Piàlala nía Dios iicápiná ipíchaná natàaníca náapichawáaca chàinisíiri iyú canéeri iwèni wawàsi ìwali. Canéerica iwèni yá tàacáisi natàanírica ìwali. Natàanícalí càiri canéeri iwèni wawàsi ìwali, càmita nayúudà wenàiwica, néese báawaca namànica wenàiwicaná íwitáise cawinácaalí yéemièyéica nàasu tàacáisi, iná càmita neebáida Jesucristo itàacái tài íméeri iyú.

¹⁵ Pílimáida macái pichàini iyúwa piibaidacaténá cayábéeri iyú Dios irípiná, casímáicaténá Dios iicáca yáí pimànírica, càide iyúwa abéeri yàasu wenàiwica íibaidacaalí cayába, yá càmita iwàwacutá báicani ìwalíise yáí imànírica. Yá picàlidaca machacàníiri iyú nalíni, yáí tàacáisi báisíirica Dios itàacáica.

¹⁶ Picá pitàaní wenàiwica yáapicha natàanícalí máiwitáiséeri iyú chái èeriquéi yàasu tàacáisi cachìwéeri ìwali, méetàuculéeri tàacáisi nacái, níacainá itàaníiyéica máiwitáiséeri iyú càiri wawàsi ìwali naméeràidaca wenàiwica déeculé Dios íicha, nàyacaténá iyúwa càmíná Dios iwàwa.

¹⁷ Yáí nàasu tàacáisi néewáidéerica iyú wenàiwica máiní báawaca imànica wenàiwicaná íwitáise. Nàasu tàacáisi idàwinàacawa wenàiwicaná iwàwalícu càide iyúwa chàunási ibadéericawa iyáacaalí yàacawa wainá máuláiquéerica. Càita néewáidaca wenàiwica níara Himeneo, Fileto nacái.

18 Nadéca naméeràacawa báisíiri tàacáisi íicha. Nadéca nawènúadacaní. Nacàlidaca nachiwawa meedá cài: Náimaca idécsa ichàbacawa wáicha yái namichàanáacawa yéetácáisi íicha. Càita nadéca báawaca namànica abénaméeyéi íwitáise íná càmita neebáida Jesucristo itàacái tài íméeri iyú.

19 Quéwa cachàinírica càiripinátani, yái Dios itàacái báisírica, càide iyúwa manuíri íba wabàlùadéeripináca ínata manuísíwéeri capìi. Iyaca nacái tàacáisi íba ìwali, yái tàacáisi íméerica: “Wáiwacali yáalíacawa cawinácaalí níái yàasu wenàiwicaca”, cài íimaca. Yá íimaca àniwa: “Cawinácaalí icàlidéeyéica iináwanáwa Wáiwacali yàasu wenàiwicaca nía, neebáidaca nacái itàacái, iwàwacutáca namàacaca náichawa macái nabáywawanáwa namànírica”, íimaca.

20 Péemìa comparación: Càasuíri icapèe manuíri irìcu nàyaca madécaná quírápieli íwitáaná. Nadènìaca abénaméeyéi cawènìiyéi quírápieli oro imànicaná, quírameníri plata imànicaná nacái. Iyaca nacái abénaméeyéi quírápieli càmíiyéica cawèni, cálí imànicaná, àicu imànicaná nacái. Yá capìi íiwacali icùaca càiripináta níái cawènìiyéica quírápielica, quéwa áibaalípiná yúucaca meedá íchawa quírápieli canéeyéica iwèni. Càita nacái àta alénácaalí nàyaca Wáiwacali yàasunái, yá iyaca nèewi abénaméeyéi càmíiyéica yàasu.

21 Iná abéeri Wáiwacali yàasu wenàiwica icùacaalí cayába yáawawa masaquèeri iyú ipíchaná imànicica ibáywawanáwa, yásí yáalimá íibaidaca cayába Wáiwacali irípiná, imànicaténá àta càinácaalí cayábéeri íibaidacalési Wáiwacali ichùulièrica imànicica, càide iyúwa nacùacaalí cawènìiri quírápieli abéerita capìi íiwacali irípiná.

22 Iná picá pimàni càide iyúwa abénaméeyéi ùuculìiyéi iwàwáaná imànicica meedá, nèese pimàni cayábéeri macái pichàini iyúwa. Peebáida Jesucristo itàacái. Cáininá piicáca Dios, áibanái wenàiwica nacái. Pìya matuíbanáiri iyú náapicha cawinácaalí masaquèeyéica íwitáise isutéeyéica yáawawa Wáiwacali Jesucristo íicha.

23 Picá pitàaní náapicha cawinácaalí iwàwéeyéica itàaníca canéeri iwèni wawàsi ìwali càide iyúwa máiwitáiséeyéi càmíiyéica yáalíawa. Píalíacawa natàanícaalí càiri wawàsi ìwali, yá nadàbaca natàaníca náapichawáaca chàinisíri iyú, tàacáisi ùuléeri iyú nacái.

24 Píá íibaidéerica Wáiwacali irípiná iwàwacutá càmita pipélia pìacawa, nèese iwàwacutá càmírica calúa píiwitáise macái wenàiwica yáapicha. Iwàwacutá nacái píalíaca péewáidaca wenàiwica cayába. Iwàwacutá nacái pílenìaca piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú áibanái imànicalaalí pirí báawéeri, càmicaalí nacái nawàwa nèewáidacawa.

25 Abénaméeyéi nàuwideca namànica báisíiri tàacáisi. Píalàa nía éeréeri iyú. Iwàwacutá càmita cáimacái piicáca píawawa náicha. Cài iwàwacutá pimànicica yéewacaténá cawàwanáta Dios imàacaca nawènúadaca náiwitáisewa neebáidacaténá yái báisíiri tàacáisica,

26 yéewacaténá nacái Dios iwasàaca nía Satanás ichàini íicha. Satanás idéca íibàaca nía càide iyúwa trampa íibàacaalí cuwèesi. Dios iwasàacaalí nía, yásí náalimá namànica càide iyúwa Dios iwàwáaná.

3

Cómo será la gente en los tiempos últimos

1 Iwàwacutá píalíacawa abéeri wawàsi: Aibaalípiná maléená èeri ipíchawáise èeri imáalàacawa, yá máinípiná càulenáca wenàiwica nàyaca chái èeri irìcu.

2 Máinípiná cáinináca wenàiwica naicáca níawawa áibanái íicha, cáininápiná nacái naicáca plata, máiní cáimacáica naicápiná níawawa áibanái íicha. Cachàinipiná nacái naicáca níawawa. Natàanípiná báawéeri iyú Dios ìwali.

Càmita neebápiná nasèenáí ichùulìacawa. Càmita nàapiná cayábéeri tàacáisi quirínama áibanái irí, Dios irí nacái. Caná iwèni naicápiná áibanái yàanáca Dios icàaluíniná.

³ Càmita cáininá naicápiná néenánáiwa. Càmita abédanamata náiwitáise áibanái yáapicha matuíbanáiri iyú. Nacàlidapiná nachìwawa báawéeri iyú áibanái ìwali. Càmita nacùapiná níawawa cayába íná namànipiná macái íiwitáaná báawéeri namàlìawalé iyúwa. Caluéyéipiná íiwitáise iyúwa cuwèesinái. Nàuwidepiná namànica macái íiwitáaná cayábéeri.

⁴ Yá nacháawàapiná nanacáiyéiwa nàuwidenái iríwa. Ráunamáita namàni nàacawa nabáyawanáwa máiwitáiséeri iyú ipíchawáise náináidacawa ìwali yái namàníripináca. Yá mání cayábapiná naicáca níawawa áibanái úicha. Nawàwapiná namànica meedá càinácaalí wawàsi isíimáidéeripiná nawàwa. Càmita nacutápiná náalíacaténá Dios ìwali namànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁵ Pucháibéeyéipiná íiwitáise, namànipiná càide iyúwa wenàiwica yèeyéica Dios icàaluíniná báisíri iyú, quéwa nachìwa iyúwa meedá. Càmita namàcapiná Dios icùaca náiwitáise nàyacaténá machacàníri iyú. Piawa náicha cawinácaalí imàniyéica cài.

⁶ Picá piacawéerida wenàiwica imàniyéica cài nàyacáiná nèewi abénaméeyéi aslanáí ichìwáidéeyéica wenàiwica namàcacáanápiná nawàlùacawa nacapèe irìculé. Néese nachìwáidaca máalíawáiséeyéi inanái, bàsabàséeyéi íiwita, máníiyéi cabáyawanáca, imàniyéica madécaná báawéeri namàlìawalé iyúwa càide iyúwa máníiná nawàwa namànica.

⁷ Ewita níara inanáica néewáidacáanítawa mamáalàacata áiba tàacáisi wàlisài ìwali, càicáaníta canácatáita náalimá náalíaca néemìaca càinácaalí íimáaná yái tàacáisi báisírica.

⁸ Níai cachìwéeyéica nàuwideca namànica báisíri tàacáisi, càide iyúwaté pucháiba camàlíquéeyéi íipidenéeyéicaté Janes, Jambres nacái. Bàaluité nàuwideca namànicaté profeta Moisés, icàlideericate Dios itàacái. Siúca nacáide, níai báawéeyéica mání éruca náiwitáise, náináidacawa abérerita báawéeri ìwali. Caná nawèni Dios iicáca nía càmicáiná neebáida Jesucristo itàacái báisíri iyú.

⁹ Quéwa càmita náalimápiná nawènúadaca wenàiwicanáí íiwitáise mamáalàacata macáicáiná wenàiwica náalimápiná náalíacawa máiwitáiseca níia. Néese nachàbapináacawa càide iyúwaté nachàbáanáwa, níara pucháiba yùuwidéeyéicaté imànica profeta Moisés.

El último encargo de Pablo a Timoteo

¹⁰ Quéwa Timoteo, pidéca peebáidaca cayába càide iyúwaté nuéwáidáaná wenàiwica báisíri tàacáisi iyú. Píalía nacáiwa càinácaalí nùyaca, càinácaalí nacái nuínáidaca numànica. Píalíacawa càinácaalí nuebáidaca Dios, càinácaalí nacái núalimáidaca mamáalàacata nuéwáidacaténá wenàiwica éeréeri iyú. Píalíacawa cainináca nacái nuicáca Dios, áibanái wenàiwica nacái. Píalíacawa càinácaalí nùdenìaca nùuwichàanáacawa Wáiwacali irípiná.

¹¹ Píalía nacáiwa càinácaalíté nàuwichàidaca núa, yá nùuwichàacawa Wáiwacali irípiná nuíbaidacainá irí. Píalíacawa macáita ìwali yái nuchàbáanácatéwa nàuwichàidacaalíté núa Antioquia iyacàlená irìcu, Iconio iyacàlená irìcu nacái, Listra iyacàlená irìcu nacái. Píalíacawa ìwali yái nùuwichàanácatéwa quéwa Wáiwacali iwasàacaté núa náicha canánama.

¹² Básita macáita cawinácaalí iwàwéeyéica iyaca machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná nàyacáiná abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yá áibanái yùuwichàidapiná níawa Cristo Jesús ìwali.

13 Quéwa níái báawéyéica, nía nacái ichìwáidéeyéica wenàiwica namànipiná nàacawa mamáalàacata nabáyawanáwa cachàiníwanái, yá nachìwáidapiná wenàiwica mamáalàacata, nachìwáidaca nacái níawawa.

14 Quéwa pía Timoteo, iwàwacutá peebáidaca yái tàacáisica mamáalàacata, pimàni nacái càide iyúwa péewáidáanátewa, iyúwa nacái píalánáwa báisíricata yái tàacáisi péewáidéericawa ìwali, píalícaináwa néewáidacaté pía báisíri tàacáisi iyú, níara yéewáidéeyéicaté pía.

15 Piwàwali píalícatéwa Dios itàacái ìwali sùmàicatáiseta pía àta siùca nacáide, yái tàacáisi profetanái itànèericaté Dios inùmalícuíse. Píalíacawa Dios itàacái ìwali íná yéewa cálíacáica pía. Píalía nacáiwa peebáidacaalí Cristo Jesús itàacái, yá iwasàapiná píawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

16 Macáita yái Dios itàacáica Dios imàcacaté wenàiwica náalíacawa càinácaalíté iwàwacutáaná natànàaca itàacái inùmalícuíse. Iná cayábaca wéewáidaca wenàiwicanái Dios itàacái iyú, wàalàaca nía nacái cachàiníri iyú namànicaalí nabáyawanáwa. Yá cayábérica Dios itàacái wéewáidacaténá iyú wenàiwica, wawènuadacaténá náitítáise Dios irípiná, wáasáidacaténá nacái càinácaalí iwàwacutáaná namànica nàyatécaténá machacàníri iyú Dios iicá.

17 Iná iwàwacutá wía Dios yàasu wenàiwicaca wéewáidacawa Dios itàacái ìwali yéewacaténá wáalíacawa, yéewacaténá nacái wáalimá wamànica càinácaalí cayábéeri wawàsi Dios ichùulièrica wamànica.

4

1 Nuchùulìa pía manuísíwata Dios iicápiná, Cristo Jesús iicápiná nacái, yái yàanèeripináca icàlidacaténá macái èeri mìnánái iináwaná ìwali, càinácaalí báawérica namànica, yùuwichàidacaténá nía nabáyawaná ìwalísewa, níái cáuyéica, nía nacái yéetéeyéimicawa. Nuchùulìaca pía manuísíwata Cristo Jesús yàacáináwa néese àniwa icùacaténá macáita.

2 Nuchùulìaca pía manuísíwata picàlidáanápiná báisíri tàacáisi wenàiwicanái irí. Picàlida nalíni mamáalàacata éwita càmicaalí nawàwa néemìaca piríni. Pìalàa nía cachàiníri iyú cawinácaalí imàníyéica ibáyawanáwa, piwènuadacaténá náitítáise nabáyawaná íchawa. Pimichàida náitítáise namànínápiná cayábéeri. Picá pímeyáa péewáidaca nía càmicaalí neebáida caquialéta, néese péewáida nía éeréeri iyú mamáalàacata.

3 Picàlida nalíni siùcade, mesúnamáicáináta càmita wenàiwica nawàwa néemìaca irí yái tàacáisi báisírica. Néese nacutápiná nalíwa meedá máiní madécaná yéewáidéeyéipináca níawa, icàlidéeyéipináca nalí abéerita tàacáisi nawàwérica néemìaca, càinácaalí wàlisài tàacáisi itiquilíadáidéripiná nàuwi. Nàwacáidapiná nalíwa càiyéi yéewáidéeyéica wenàiwica nawàwacáiná namànica nabáyawanáwa nasíimáidacaténá níawawa.

4 Nawènuapináca báisíri tàacáisi íicha, yá càmita quirínama nawàwapiná néemìacani, néese naméeràacawa meedá neebáidaca èeri mìnánái yàasu tàacáisi cachìwéeri càide iyúwa abénaméeyéi béeyéi inanái icàlidáaná.

5 Quéwa pía Timoteo, pínlidawa mamáalàacata machacàníri iyú. Pìdenia yái piùuwichàanáacawa. Picàlida mamáalàacata yái tàacáisi ímérérica Cristo Jesús iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Pimàni cayába macáita píibaidacalécawa càide iyúwa Dios ichùulìaná pímànica.

6 Iwàwacutá píibaidaca cachàiníri iyú Dios irípiná núamirìcubàami, yácainá nuénáwaná idéca yàanàaca nuétácatáipináwa Wáiwacali ìwali, íná nuétápináwa càide iyúwa sacrificio Wáiwacali ìwali.

7 Nudéca nuíbaidaca Jesucristo irípiná cachàiníri iyú càide iyúwa úwisàiri imànicaalí cayábéeri ùwicái. Nudéca numáalàidaca numànica nuíbaidacaléwa Jesucristo irípiná càide iyúwa wenàiwica imáalàidacaalí ipìlaníacawa carrera

ìwali. Càmitaté nuwènúawa Dios íicha, néese nuebáidaca yái tàacáisi báisíirica mamáalàacata.

⁸ Càide iyúwa nàacaalí corona wenàiwica irí, yái wenàiwica ipìlaníiricatéwa carrera ìwali imawènìadaca nacái áibanái, càita nacái siùcade ìyaca nulí nùasu cawènìiri chènuniré, Wáiwacali yèeripináca nulí yàacaalíwa néese àniwa, numànicainá cayábéeri machacàníiri iyú càide iyúwa iwàwáaná. Yái Wáiwacali, cayábéerica líwitáise, icùaca wenàiwica machacàníiri iyú, yùuwichàidapiná nacái báawéeyéi. Càmita nulípiná abérera yàacani, yái cawènìirica, néese yàapiná cawènìiri macái wenàiwica irí cawinácalí máiní iwàwéeyéica iicáca Wáiwacali yàacawa néese àniwa cáininácainá naicácani.

Instrucciones personales

⁹ Pimàni macáita càide iyúwa iwàwacutáaná pimànicia piacaténáwa nùatalé mesúnamáita.

¹⁰ Nuwàwacutáca pía, Demascáiná idéca imàacaca núa abérera cáininácainá iicáca èeri mìnánái líwitáise. Idéca yàacawa Tesalónica ìyacàlená néré. Crescente idéca yàacawa Galacia yàasu cáli néré. Tito nacái idéca yàacawa Dalmacia yàasu cáli néré.

¹¹ Abérera Lucasquéi ìya nùapicha. Pìa picutáca Marcos pitécaténáni piapichawa iyúudàacáiná núa cayábéeri iyú nuibaidacaténá Dios irípiná.

¹² Nuwàwacutáca Marcos iyúudàaca núa nubànùacáiná Tíquico yàacaténáwa Efeso ìyacàlená néré.

¹³ Idècunitàacá pìanàaca nùatalépiná, peedá nulí nùasu ruana nacáiri nùuquéeri nùwalísewa, numàaquéericate Carpo icapèe irìcu, Troas ìyacàlená néeni. Peedá nacái nùasu cuyàluta imanùbaca iwawanèericawa. Máiní nuwàwacutáca nacái nùasu cuyàluta iwawanèericawa canánama, níái pìrái íimamimica namànírica cuyàluta piná.

¹⁴ Alejandro yái íibaídéerica hierro idéca imànicia nulí báawéeri manuísíwata. Wáiwacali yùuwichàidapinácani ìwalíse yái báawéerica imànírica.

¹⁵ Piicá píchawa cayábani yái asìalica ipíchaná imànicia pirí báawéeri nacái máinícaina yùuwideca imànicia yái tàacáisi wacàlidéerica.

¹⁶ Quéechatécáwa nubàlùacaalítéwa nàacuéssemi níái yàcalé íiwacanánáica, yá nucàlidacaté nalí nuináwaná ìwaliwa yái nùuwidenáí icháawàanáca nuináwaná ìwali. Yáté canáca áibaquéi yàacawéerideeripinácaté núa. Macáicata namàacacaté núa abérera. Nusutáca Dios íicha nalípiná, ipíchaná yùuwichàidaca níá ìwalíse yái namàacáanácaté núa abérera.

¹⁷ Quéwa Wáiwacali idéca yàacawéeridaca núa, ichàiniadaca nacái nuívitáise, íná yéewa nudéca numáalàidaca nucàlidaca yái tàacáisi ímérerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yéewacaténátē macáita càmíyéi judío néemìaca Jesucristo iináwaná ìwali. Wáiwacali iwasàacaté núa cálunáiri íicha càide iyúwa idéca nacáicalí iwasàaca núa león inùma íicha, cháwi quíréeri nacáirica.

¹⁸ Yá núalíacawa Wáiwacali iwasàanápiná nùawa macái báawéeri líwitáaná íicha, yá itépiná nùawa cayábacatalé chènuniré Wáiwacali icùacataléca macáita. ¡Néese macáita nàapiná irí cayábéeri càiripináta, yái icuèripináca macáita cáimiétacanéeri iyú, icamaláná mèlumèluíri irìcuwa càiripináta! Básíta, amén.

Saludos y bendición final

¹⁹ Nuwàwali níara Prisca, Aquila nacái, níá nacái Onesíforonáica.

²⁰ Erasto iyamáacatéwa Corinto ìyacàlená irìcu. Numàacacaté Trófimo icu-luéricawa Mileto ìyacàlená irìcu.

²¹ Pimàni macáita iyúwata pílimáanáta, piacaténáwa mesúnamáita nùatalé ipíchawáise unìlabéca. Nawàwali pía macáita níái ìyéeyéica chái yàcalé,

níái Eúbulo, Pudente nacái, Lino nacái, úa nacái Claudia, macáita nacái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

²² Pía Timoteo, nusutáca Wáiwacali Jesucristo íicha pirípiná ichàiniadáanápiná píwitáise. Píacué canánama, nusutácué Dios íicha nacái pirípinácué imànínápinácué pirí cayábéeri mawèníri iyú manuísíwata, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

TITO

Saludo

¹ Núa, Pablo, nubànùa pirí cuyàluta, pía Tito. Núa íibaidéerica Dios irípiná. Nucàlida tàacáisi nacái Jesucristo inùmalícuíse. Numàni cài yéewanápiná macáita wenàiwica Dios yeedéeyéica yàasu wenàiwic平na capináwa neebáidaca Dios itàacái tài íiméeri iyú, yéewanápiná nacái náalíacawa macáita yái tàacáisi yéewáidéerica wía wáalíacaténáwa càinácaalí Dios iwàwa wàyaca chái èeri irìcu.

² Nuíbaida Dios irípiná, nutàaní nacái Jesucristo inùmalícuíse nualíacáináwa báisíri iyúcani Dios yálimá imàacaca wàyaca yáapicha càiripináta. Yái Diosca, yái càmírica cachíwa, icàlidacaté tàacáisi bàaluitésíwa èeri ipíchawáise. Dios icàlidacaté cámiétacanéeri iyúni, yàanápiná wacáuca càmíri imáalàawa. Wáalía nacáiwa imànínápiná cài.

³ Siùcáisede Dios imàacaca wáalíacawa tàacáisi ìwali Dios icàlidéericate. Yá wáalíacawa ìwali yái tàacáisica, Dios ibànùacáinátè wenàiwica néewáidacaténá wía. Yácata yái tàacáisica Dios ichùulièrica nucàlidaca wenàiwicanái irí, yái Dios iwasèericaté wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa.

⁴ Nubànùa pirí cuyàluta, Tito. Básíta, nuicáca pía càiride iyúwa nuìriwa weebáidacáiná Jesucristo itàacái. Nusutáca Wáaniri Dios íicha pirípiná, Jesucristo nacái, yái iwasèericaté wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, namàníinápiná pirí cayábéeri, namàacáanápiná nacái piyaca matuíbanáiri iyú.

El trabajo de Tito en Creta

⁵ Numàacacaté pía Creta yàasu iwàwata ínata pimànicaténá yái íibaidacalési càmíricáwaca numáalàida numànica nèewi níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Nuwàwa nacái pibàlùadaca ancianonápiná macái yàcalé imanùbaca nacuérinánápináca níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Iwàwacutá nacái ancianonái nàyaca càide iyúwaté núumáaná pirí.

⁶ Càita iwàwacutá ancianonái nàyaca: Iwàwacutá anciano iyaca mabáyawanéeri iyú yéewanápiná càmita áibanái yálimá icháawàaca iináwaná ìwali, ipíchaná náimaca imànicasa ibáyawanáwa. Iwàwacutá anciano idèniaca abéechúata ínuwa. Yéenibe nacái iwàwacutá neebáidaca Jesucristo itàacái. Iwàwacutá anciano yéenibe nàyaca machacàníri iyú yéewanápiná càmita áibanái yálimá icháawàaca naináwaná ìwali, ipíchaná áibanái náimaca anciano yéenibe nawàwáanása namànica meedá macái báawéeri íwitáaná, càmitasa nacái neebáida nániri itàacáiwa.

⁷ Yácainá anciano íibaidaca Dios irípiná, icùacaténá Dios irípiná yàasu wenàiwica, íná iwàwacutá anciano iyaca mabáyawanéeri iyú yéewanápiná càmita áibanái yálimá icháawàaca iináwaná ìwali. Iwàwacutá càmírita canùmasée yái ancianoca, càmíri cachàini iicáca yáawawa. Càmita nacái calúa. Càmita nacái icàma. Càmita nacái icuísia íichawa wenàiwica. Càmita íináidawa mamáalàacata yeedácaténá iríwa plata.

⁸ Néese, iwàwacutá anciano itàidaca wenàiwica cayába, cawinácaalí yèepuníiyéicawa déeculé icapèe íichawa, anciano yeedáanápiná yàataléwa níá, nayamáacaténáwa icapèerícu. Iwàwacutá casíimáica nacái anciano imànica yáawamita cayábéeri áibanái irí. Iwàwacutá càmiétacanéeri, cálíacáiri nacái, yái ancianoca. Iwàwacutá iyaca machacàníri iyú. Iwàwacutá anciano yàaca Dios icàaluíniná. Iwàwacutá anciano icùaca yáawawa ipíchaná imànica ibáyawanáwa.

⁹ Iwàwacutá nacái anciano yeebáidaca tài íiméeri iyúni yái tàacáisi báisírica wéewáidéerica iyú wenàiwica yéewanápiná anciano yálimá yàalàaca wenàiwica

báisíri tàacáisi iyú, yéewanápiná nacái anciano yáalimá imawènìadaca cachìwéeyéi wenàiwica báisíri tàacáisi iyú cawinácaalí cachìwéeyéica yéewáidéeyéica wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú.

10 Pibàlùada ancianonáipiná càide iyúwa núumáaná pirí, manùbacáiná wenàiwica càmita neebáida nacuèrinánái itàacáiwá. Manùba wenàiwica natàaníca máiwitáséeri iyú meedá. Nachìwáidaca nacái áibanái wenàiwica. Abénaméeyéi judío yéewáidéeyéica wenàiwica, máiní cachìwéeyéica nía cachàiníwanái áibanái íicha, náimacáiná iwàwacutáanása càmíyéi judío imànica circuncisión idécanáami neebáidaca Jesucristo itàacái. Nachìwacáita meedá, níai judío icàlidéeyéica càiri tàacáisica.

11 Cawinácaalí ancianonái pibàlùadéeyéica iwàwacutá nachùulìaca masànanápiná níara icàlidéeyéica càiri cachìwéeri tàacáisica, níacáiná cachìwéeyéica nadéca nawàlùacawa abénaméeyéi icapèrìculé, néese cachìwéeyéi iméeràidaca wenàiwica báisíri tàacáisi íicha, canánama níai capìirìcuýéica. Naméeràidaca áibanái néewáidacáiná nía meedá chìwái iyú, càmírica báisí tàacáisica, yéewanápiná needáca nalíwa plata nachìwa iyúwa meedá.

12 Iwàwacutá ancianonái ichùulìaca masànanápiná níara cachìwéeyéica, bàaluitécainá ìyaté áiba cálíacáiri Creta yàasu cálí néeséeri. Yá íimacaté yàasu cálí néeséeyéi ìwaliwa: “Níai Creta yàasu cálí néeséeyéi nachìwáidaca áibanái wenàiwica mamáalàacata. Càica níade iyúwa caluéyéi cuwèesi. Inuca nacái nía, càita nacái camùnica nía. Nawàwaca nayáaca nayáacaléwa cadénama meedá, napuníadacaténá natúrawa”, íimacaté yái cálíacárica.

13 Yái cálíacárica Creta yàasu cálí néeséeri itàanícaté báisíri iyú yàasu cálí néeséeyéi ìwaliwa. Iná pìalàa níia cachàiníri iyú, níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái neebáidáanápiná tài íiméeri iyú abéericata yái tàacáisi báisírica.

14 Pìalàa níia nacái ipíchaná neebáidaca cachìwéeri tàacáisi áibanái icàlidéerica ichìwa iyúwa, judiónái yàawirináimi yàasu tàacáisimica. Pìalàa nacái níia ipíchaná neebáidaca iyúwa cachìwéeyéi ichùulìaná namànica, níai càmíyéica yeebáida báisíri tàacáisi.

15 Pìalàa nacái níia cachàiníri iyú. Cayábacaalí wenàiwicanáí íwitáise, yásí cayábacaní macáita yái namànírica. Néese, báawacaalí wenàiwicanáí íwitáise, yá càmicaalí neebáida Dios itàacái, yásí báawacaní macáita yái namànírica. Càita nàyaca: Náináidacawa báawéeri ìwali, càmita bái níia nabáyawaná ìwaliwa.

16 Pìalàa níia cachàiníri iyú, níara cachìwéeyéica. Ewita nacàlidacáaníta naináwaná ìwaliwa Dios yàasu wenàiwicacasa níia, càicáaníta náasáidaca càmita Dios yàasu wenàiwica níia. Náasáidaca càmita Dios yàasunáica níia, namànicáiná wawàsi báawéerica Dios iicá, càmícainá nacái neebáida càide iyúwa Dios iwàwáaná namànica. Canácatáita namàni cayábéeri.

2

La sana enseñanza

1 Tito, iwàwacutá péewáidaca wenàiwica nàyáanápiná machacàníri iyú càide iyúwa báisíri tàacáisi íimáaná.

2 Péewáida béeyéi asìanáí ipíchaná nacàmaca, iwàwacutá cámiétacanáca níia, iwàwacutá nacái nacùaca níawawa ipíchaná namànica nabáyawanáwa. Iwàwacutá neebáidaca Dios itàacái tài íiméeri iyú. Iwàwacutá cáinináca naicáca Dios báisíri iyú. Iwàwacutá nacái nàidenìaca nàuwichàanáwa matuìbanáiri iyú áibanáicalí imàacaca nàuwichàacawa neebáidacáiná Jesucristo itàacái.

3 Càita nacái péewáida béeyéi inanái. Iwàwacutá nàyaca càide iyúwa inanái iyáaná yeebáidéeyéica Dios itàacái. Iwàwacutá càmita natàaní báawéeri iyú

áibanái ìwali. Iwàwacutá càmita nàira mamáalàacata ìiracalési ipuíri. Iwàwacutá béyéi inanái néewáidaca áibanái namàníinápiná cayábéeri.

⁴ Iwàwacutá nacái béyéi inanái nàyaca machacàníiri iyú néewáidacaténá mènacanái canìríiyéica cáininánápiná naicáca nanìriwa, néenibe nacáwa.

⁵ Iwàwacutá nacái béyéi inanái néewáidaca mènacanái canìríiyéi nacùanápiná níawawa ipíchaná namànica nabáyawanáwa. Iwàwacutá nacái càmita náináidawa áiba asìali ìwali càmírica nanìrisíwa. Iwàwacutá nacái béyéi inanái néewáidaca mènacanái canìríiyéi náibaidáanápiná néenánai irípináwa nacapèerìcuwa, namàníinápiná nacái cayábéeri áibanái irí, namàníinápiná nacái càide iyúwa unìri íimáaná ulí. Iwàwacutá mènacanái namànica cà ipíchaná áibanái itàaníca báawéeri iyú Dios itàacái ìwali.

⁶ Càita nacái pìalàaca ùuculìiyéi nacùanápiná níawawa ipíchaná namànica nabáyawanáwa.

⁷ Pimàni abéerita yái cayábéerica yéewanápiná pinacáiyéi ùuculìiyéica náalíacawa càinácalí iwàwacutáaná nàyaca. Péewáida nía cámiétacanéeri iyú abéta báisíri tàacáisi iyú.

⁸ Pitàaní nacái báisíri iyú yéewanápiná áibanái càmita nálimá nacháawàaca pía ìwalíise, yái pitàaníináca. Pitàaní báisíri iyú càripináta, báicaténá piuwidenái càmicainá nàanàa pìwali wawàsi nacháawàanápiná pía ìwalíise.

⁹ Néese, pìalàa nacái níara áibanái yàasu wenàiwica íbaidéeyéica mawèníri iyú áiba wenàiwica irí neebáidáanápiná càripináta náiwacali itàacáwa, càide iyúwa ichùulìaná nía. Iwàwacutá namànica càide iyúwa náiwacali iwàwáaná. Pìalàa níra nacái ipíchaná natàaníca lúasi iyú náiwacali yáapichawa, náiwacali ichùulìacaalípiná náibaidaca.

¹⁰ Pìalàa níara íbaidéeyéica mawèníri iyú áibanái irí ipíchaná nayéedùaca náiwacali yàasuwa. Iwàwacutá namànica cayábéeri náiwacali iríwa mamáalàacata, matuíbanáicaténá náapichani, yái náiwacalica. Iwàwacutá namànica cayábéeri mamáalàacata yéewanápiná áibanái nacái neebáidaca walí yái tàacáisi wacàlidéerica Dios ìwali, yái iwasèericate wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa.

¹¹ Cawinácalí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwàwacutá nàyaca machacàníiri iyú, càide iyúwaté núumáaná pirí, Dioscáiná idéca yáasáidaca amaléeri iyú èeri mìnánai iríni náalícaténáwa iwàwaca iyúudàaca wenàiwica cài: Iwàwaca iwasàaca níra yàasu yùuwichàacáisi íichawa.

¹² Dios idéca imànica walí yái cayábéerica, ína yéewa wáalíacawa iwàwacutáaná wayamáidaca wamànica macái wawàsi càmírica Dios iwàwa. Iwàwacutá nacái càmita wawàwa quirínama wamànica càide iyúwa èeri mìnánai nawàwáaná namànica, níái càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Néese, idècunitàacá wàyaca chái èeri irícu, iwàwacutá wacùaca wíawawa ipíchaná wamànica wabáyawanáwa. Iwàwacutá wamànica cayábéeri, iwàwacutá nacái wàyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná wàyaca.

¹³ Càita iwàwacutá wàyaca idècunitàacá wacùaca yàanàaca yái wáaliéricawa yàanàanápiná àniwa, yái Jesucristoca. Dios imànica walí cayábéeri Jesucristo ìwalíise. Yái Jesucristo, yácata Wacuériná cachàinírica íwitáise, iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Wacùaca Jesucristo yàanàanápiná àniwa icamalá cachàiníiri irícuwa, cámiétacanéeri iyú nacái, máiní nacái cachàinírica íwitáise icùacaténá macái èeri mìnánai.

¹⁴ Jesucristo imàacacaté yáawawa yéetácaténátewa wáichawalíná, yéewanápiná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha macáita. Jesucristo imàacacaté yáawawa wáichawalíná masacàacaténá imànica wáiwitáise, yéewacaténá nacái yàasu wenàiwicaca wía, yéewanápiná nacái casímáica wamànica cayábéeri càripináta.

15 Iná pía Tito, péewáida wenàiwica iyú yái tàacáisi nutànèerica pirí. Pìalàa níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái namànníinápiná càide iyúwa nutànàaná pirí chái cuyàluta irícu. Pìalàa cachàiníiri iyú cawinácaalí càmíiyéica yeebáida càide iyúwa nuéwáidáaná wenàiwica. Péewáida nía, pìalàa núa cachàiníiri iyú, Dioscainá idéca ibànùaca pía, pìalàacaténá nía. Picá pimàaca caná iwèni naicáca piasu tàacáisi.

3

Deberes de los creyentes

1 Tito, iyaca áiba wawàsi pimànníripiná: Piwàwali nía, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, neebáidáanápiná nacuérinánái itàacáwa, núa nacái náiwacanánái áibanái. Iwàwacutá namànicá càide iyúwa náiwacanánái íimáaná nalí. Iwàwacutá casímáica namànicá cayábéeri càiripináta.

2 Iwàwacutá càmita quirínama natàaní báawéeri iyú áibanái ìwali. Iwàwacutá càmita nacái natàaní náapichawáaca chàinisíiri iyú. Iwàwacutá nacái naicáca áibanái ipualé. Iwàwacutá nacái cámiétaquéeri iyú naicáca macái wenàiwica càiripináta.

3 Tito, picàlida nalí àniwani, namànníinápiná càide iyúwa nutànàaná pirí, báaluitécainá wía macáita wamànicaté wabáyawanáwa. Báaluité máiwitáisecaté wía meedá, càmitaté nacái weebáida Dios itàacái. Báaluité weebáidaca cachìwéeri tàacáisi. Báaluité wawàwaca wamànicá mamáalàacata macái báawéeri íiwitáaná càide iyúwa èeri mìnánái nawàwáaná namànicá càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Mamáalàacaté waináidacawa wamànníinápiná wabáyawanáwa. Wawàwacaté wàasupináwa áibanái yàasu. Aibanái báawacaté naicáca nacái wía. Wía nacái báawacaté waicáyacacawa.

4 Quéwa, éwitaté wamànicáaníta cài, càicáanítaté Dios yáasáidaca walí iicáca wenàiwica ipualé, cáinináca nacái Dios iicáca wenàiwica, yái Diosca iwaséericate wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa.

5 Yásí Dios iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa. Càmitaté iwasàa wía ìwalíise yái cayábéerica wamànníricaté. Néese iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, iicácaináté wapualé, imàacacaináté nacái iwàwawa íicha yái báawéerica wamànníricaté. Espíritu Santo ichàini iyú, Dios iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, imàacaca nacái wàyaca wáiwitáise wàlisài yáapichawa, wàyacaténá wàlisài iyú.

6 Dios idéca ibànùaca walí Espíritu Santo iyúudàacaténá wía manuísíwata. Dios yáalimá imànicá cài yácainá Jesucristo yéetácatéwa wáichawalíná, iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

7 Dios iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, yéewanápiná weedáca walíwa Dios íicha wacáuca wàlisài càmíiri imáalàawa, wía Dios yéenibeca. Manuícá waináidaca wawàwawa Dios ìwali yàanápiná walíni, yái wacáuca càmíiri imáalàawa, Dioscainá iicácaté wapualé, mabáyawanácaté nacái iicáca wía.

8 Iná básicainá nutàacái nutànèerica pirí, iná iwàwacutá péewáidaca núa cachàiníiri iyú nùasu tàacáisi iyú, níara yeebáidéeyéica Dios itàacái. Péewáida núa yéewanápiná náalimáidaca cachàiníiri iyú namànicaténá cayábéeri càiripináta. Yái tàacáisi nuéwáidéerica iyú pía, cayábéeri tàacáisisica, iyúudàa nacái wenàiwica.

9 Iwàwacutá nacái càmita pitàaní mamáalàacata áibanái yáapicha canéeri iwèni wawàsi ìwali. Picá péemìa cachìwéeri tàacáisi irí wàawirináimi judío icàlidéericate nachìwa iyúwa. Picá nacái pitàaní chàinisíiri iyú áibanái yáapicha càinácaalí íimáaná tàacáisi profeta Moisés itànèericate. Picá picuísáyacawa áibanái yáapicha ìwali, yái wawàsica. Pitàanícaalí cài chàinisíiri iyú, càmita

piyúudàa wenàiwica. Canéeri iwèni meedá walítáni wacuísáyacacaalíwa mamáalàacata ìwali yái tàacáisica.

10 Néese áibacaalí yéewáida wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, néese pichùullà iyamáidáanápiná yéewáidaca nía cài. Néese, càmicaalí iyamáida yéewáidaca nía cài, yá pìalàani abé yàawiría quirítá imàacáanápiná íichawani. Néese, càmicaalí imàaca íichawani, yá picá pibatàa iyaca náapicha níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

11 Píalíacaináwa cawinácaalí yéewáidéeyéica wenàiwica cachìwéeri tàicáisi iyú, nadéca naméeràacawa báislíri tàacáisi íicha, íná namànica nabáyawanáwa meedá. Càita náasáidaca cabáyawanáca nía.

Instrucciones personales

12 Uwé, Tito, iyaca abéeri wawàsi quirítá: Nubànùapiná piatalé Artemas, càmicaalí Tíquico. Yàanàacaalípiná piatalé, piacàatétawa píipunitáidacaténá núa Nicópolis iyacàlená néré, nuínáidacaináwa nuyamáanápináwa néenibàa unìabépinama.

13 Piyúudàa nacái yáara abogado íipidenéerica Zenas, Apolos nacái nachùnlacaténá nàasuwa nèepùanápináwa Creta yàasu cáli íicha. Pimàni nalí iyúwa píalimáanáta pimànica, yéewanápiná nadènìaca macáita càinácaalí namáapuèrica nàacaténáwa.

14 Càita nacái macái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwàwacutá casíimáica nayúudàaca áibanái nadènìacaténá yái namáapuèrica. Namànicaalí cài, yásí cawènica Dios iicáca náibaidacalé namàníirica irípiná.

Saludos y bendición final

15 Yáta imanùbaca nutànàaca pirí, Tito. Macáita níái núapichéeyéica chái yeebáidéeyéica Jesucristo, nawàwalica pía. Wawàwali nacái macáita níara píapichéeyéica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, cáininéeyéica iicáca wía. Wa-sutácué Dios íicha pirípinácué imàníinápinácué pirí cayábéeri, macáitacué pía.

FILEMÓN

Saludo

¹ Núa Pablo iyéerica presoíri iyú Cristo Jesús irípiná, nucàlidacáiná iináwaná ìwali, nubànùa pirí cuyàluta. Wéenásàiri nacái yeebáidéerica Jesucristo itàacái, yái Timoteoca, iwàwalica pía. Wabànùa pirí cuyàluta, pía Filemón, wàcacawéeriná cáininéerica waicáca llibaidéerica Dios irípiná wáapicha.

² Wawàwali nía nacái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìwacáidáyaquéeyéicawa namànicaténá culto picapèe irícu, úa nacái wéenásàatúa Apphíaca, yá nacái Arquipo, wàcacawéeriná yàacawéeridéerica wía wamànicaténá ùwicái wàuwide Satanás íipunitawa.

³ Nusutácué Wáaniri Dios íicha pirípinácué canánama, Wáiwacali Jesucristo nacái, namànínápinácué pirí cayábéeri manuísíwata, namàacáanápinácué nacái matuíbanáica pía.

El amor y la fe de Filemón

⁴⁻⁵ Núaca Nucuériná Dios iríwa cayábéeri pìwali macái imanùbaca nusutácalí Dios íicha pirípiná, pía Filemón, nuémìacáiná piináwaná ìwali, cáinináca piicáca Wáiwacali Jesús, peebáidaca nacái Wáiwacali itàacái tài íiméeri iyú, cáinináca nacái piicáca macáita Dios yàasu wenàiwica.

⁶ Nusutáca Dios íicha pirípiná, pía Filemón, yeebáidéerica abédanamata wáapicha, yéewanápiná píalíacawa machacàníri iyú ìwali macáita yái cayábéerica wadèniérica weebáidacáiná Cristo itàacái.

⁷ Cayábaca nuwàwa manuísíwata píapicha, pía nuénásàirica, cáininácáiná piicáca núa, íná yéewa manuúca nuínáidaca nuwàwawa; casímáica nuwàwa nacái pitchainiadacáiná nawàwa, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

Pablo pide un favor para el esclavo Onésimo

⁸⁻¹⁰ Iná éwita Dios imàacacáaníta nuchùulìaca pía Cristo yàasu apóstolcáiná núa nuchùulìcaténá pía ìwali, yái iwàwacutéeripináca pimànica, càicáaníta nuwàwa nusutáca pícha wawàsi manuísíwata cáininácáiná nuicáca pía. Núa Pablo, máiní bérera, presoca nacái núa Cristo Jesús irípiná, nusutáca pícha wawàsi Onésimo iwicáu, yái nuiquéerica càiride iyúwa nuiríwa, nuwènúadacáináté líwitáise chái preso ibànalícu yeebáidáanápiná Jesucristo itàacái.

¹¹ Aibaalíté yái Onésimo iyacaté pirí canéeri iwèni pìasu wenàiwicaca. Quéwa siùcáisede Onésimo yáalimá iyúudàaca pía cayába, càide iyúwa iyúudàaná núa.

¹² Yásí nubànùaca Onésimo píatalépiná àniwa, yái Onésimo cáininéerica nuicáca manuísíwata. Pimàni irí cayábéeri càide iyúwa pimàníiná nulí.

¹³ Iyamáacaalíwa núapichatá, yá cayábaca nuwàwatá, yéewanápiná yáalimá iyúudàaca núa mamáalàacata píamirílubàata, idècunitàacá presoca núa nucàlidacáiná wenàiwicanái irí Wáiwacali Jesucristo itàacái.

¹⁴ Càmita quéwa nuwàwa Onésimo iyamáacawa núapicha càmicaalí piwàwa numànica cài. Càmicaalí nacái piwàwa Onésimo iyamáacawa núapicha, yá canáca yéewanáwa iyamáacawa núapicha. Càmita nuwàwa nuchùulìaca pía cachàiníri iyú pimàacáanápiná Onésimo iyamáacawa núapicha. Néese nuwàwaca pimàaca iyamáacawa núapicha càicaalíta piwàwa.

¹⁵ Cawàwanáta Dios imàacacaté Onésimo yàacawa pícha achúma èerínata, yéewacaténá Dios yèepùadaca pirí càiripinátani.

¹⁶ Càmita quéwa Dios yèepùada pirí Onésimo pìasu wenàiwicatinániwatá meedá. Siùcáisede Onésimo iyaca pirí cayábéeri íicha pìasu wenàiwica meedá:

Iyaca pirí siùcáisede péenásàirisíwa Wáiwacali ìwalísená. Máiñí cáinináca nuicácani, quéwa iwàwacutá cáinináca piicácani cachàiníwanái, càmita iyúwa piicáaná áiba wenàiwica meedátá, néese iyúwa piicáaná péenásàirisíwawa Wáiwacali ìwalísená.

¹⁷ Piicácalí núa iyúwa péenásàiriwa Wáiwacali ìwalísená, yá nusutáca píicha wawàsi pitàidáanápiná Onésimo cayábéeri iyú càide iyúwa pitàidáaná núa.

¹⁸ Imànicaalítésica pirí báawéeri, imawènìacaalí píicha plata nacái iyéeduacáináté píasu, yásí nuichata peedá yái imawènièrica píicha.

¹⁹ Núa Pablo nutànàaca piríni nucáapi iyúwani nuípidená yáapichawa nupáyaidapiná píawa Onésimo imawènìacále. Pícá piimáicha nucàlidacaté pirí Wáiwacali itàacái, pidènìacaténá picáucawa càmíri imáalàawa. Numànicáináté pirí cayábéeri manuí, ína iwàwacutá pimànica nulí cayábéeri peebá nusutáaná píicha.

²⁰ Básíta, nuénásàiri, nuwàwaca pimànica nulí cayábéeri peebáidacáiná Wáiwacali itàacái. Pisímáida nuwàwa, pía nuénásàirica yeebáidéerica Cristo itàacái.

²¹ Nutànàa piríni nualíacáináwa báisíri iyú pimàníinápiná càide iyúwa nuwàwáaná. Núalía nacáiwa pimàníinápiná cachàiníwanái íicha yái nusutéerica píicha.

²² Aiba wawàsi quiríta, pimàni nulí cayábéeri, pichùnìa nulí nùyacatáipináwa, nucùacáiná Dios imàacáanápiná nùacawa piatalécué nùyacaténácué píapicha, càide iyúwacué pisutáaná Dios íicha nulípiná.

Saludos y bendición final

²³⁻²⁴ Yái Epafras iwàwalica pía, yáca nùacawéeriná presoírica chái presoíyéi ibànalìcu icàlidacáiná Cristo Jesús iináwaná ìwali. Nía nacái áibanái iyúudèeyéica nuibaidáanápiná Dios irípiná, yái Marcos, Aristarco nacái, Demas nacái, Lucas nacái, nawàwalica pía.

²⁵ Nusutáca Wáiwacali Jesucristo íicha imàníinápinácué pirí cayábéeri ichàiniadacaténácué piwàwa.

HEBREOS

Dios ha hablado por medio de su Hijo

¹ Bàaluité Dios imàacacaté yàasunái wenàiwica profetanái icàlidaca tàacáisi inùmalícuíse judiónái yàawirináimi irí. Profetanái icàlidacaté Dios itàacáí madécaná yàawiría idécanámíté néemìaca itàacáí náamacani irìcuísewa, yéenáwanási nacáiri irìcuíse nacáí. Néeseté nacàlidaca Dios itàacáí wàawirináimi irí, wía judíoca. Càité Dios itàanícaté wàawirináimi yáapicha icàlidacaténá nalí másibáawanáita wawàsi ìwali Dios imàníripinácaté.

² Quéwa siùca ipíchawáise èeri imáalàacawa, Dios idéca ichùulìaca Iiriwa icàlidáanápiná walí tàacáisi Dios inùmalícuíse, yáasáidacaténá walí Dios íwitáise càinácaalíté Dios ínáidáaná imàníinápiná walí. Bàaluité Dios ichùulìaca Iiriwa idàbáanápináté macái wawàsi. Néese Dios imàacaca Iiri icùanápiná macáita.

³ Dios Iiri icànaca Dios icamaláná mèlumèluíri iyú, cachàiníri íwitáise nacái càide iyúwa Dios iyáaná. Macáita yái Dios Iiri íwitáise, yá nacái macáita yái Dios Iiri imànírica yáasáidaca walí Dios íwitáise. Iná yéewa wáalíacawa báisíri iyú, Dioscani, yái Dios Iirica, yái icuèrica, ichùulièrica nacái macáita wawàsi itàacáí máiníri cachàini iyúwa, macáita yái iyéerica chái èeri irìcu, chènuniré nacáí. Dios Iiri yéetácatéwa wáichawalíná masacàacaténá imànica wáitáise wabáyawaná íchawa, yéewanápiná cayábaca wáapicha Dios nacáí. Néeseté imichàacawa chènuniré, yá idéca yáawinacawa Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita cámiétacanéeri iyú Dios yáapicha.

El Hijo de Dios es superior a los ángeles

⁴ Yái Dios Iiri máiní cachàinírica íwitáise náicha macái ángelnái. Cài wáalíacawa Dioscániná idéca imàacaca Iiri icùaca macáita, icùa nacái ángelnái. Néese càmita Dios imàaca ángelnái icùaca macáita.

⁵ Canácainá Dios icàlidáaná ángel irí “Nuìrica pía”, ibatàa abéeri piná. Néese Dios idéca íimaca Jesús irí:

“Nuìrica pía, siùca èeri nudéca numàacaca macáita náalíacawa Nuìrica pía”, íimaca yái Diosca. Càita nacái canáca Dios icàlidáaná ángel ìwali “Nuìricani”, ibatàa abéeri piná. Néese Dios idéca íimaca Jesús ìwali càiri tàacáisi. Dios íimacaté:

“Núacata Yáaniri, yácata nacái Nuìri”,
íimaca yái Diosca.

⁶ Quéwa Dios ibànuacaalíté yái idàbáanéeri Iiricawa aléi èeri irìculé, yáté Dios íimaca yàasu ángelnái iríwa:

“Pìacué Nuìri icàaluíniná, macáita pìacué nùasu ángelca”,
íimaca yái Diosca.

⁷ Cài Dios íimaca yàasu ángelnái iináwaná ìwaliwa:

“Nudàbaca nùasu wenàiwicawa ángelnáwa náibaidacaténá nulí, natécaténá tàacáisi caquialénamata càide iyúwa cáuli ipìanáwa; nùasu ángelnái íbaidéeyéica nulí, càica níade iyúwa quicháí ipérùa”,
íimaca yái Diosca.

⁸ Quéwa Dios íimaca Iiri iríwa:

“Pía Dios, picùapiná macáita càiripináta, picùapiná nía cayába, machacàníri iyú nacáí.

⁹ Casímáica pimànica abéerita cayábéeri. Báawa nacái piicáca báawéeri. Iná núa Picuèriná Dios numàacapiná picùaca macáita casímáiri iyú náicha canánama píapichéeyéica”,

íimaca yái Diosca.

10 Dios íimaca nacái Iiri iríwa:

“Pía, Nuíwacali, báaluité pidàbacaté yái èeriquéi; píacata imànífíricaté macáita iyéerica chènuniré.

11 Yá macáita yái wawàsica namálàapinácawa macáita, quéwa pìyapiná càiripináta. Macáita isíampináca núa càide iyúwa bàlesi.

12 ¡Càide iyúwa wenàiwica ituwlacaalí ibàlewa, yá pituwìlapiná yái pidàbacaléca, chái èeriquéi, chènuníise nacái, pimàníinápíná áiba àniwa wàlisài iyú! Quéwa pía, canácatáita piwènúadapiná píwitáisewa áiba íwitáisesi ìwali. Néese pìyapiná càiripinátawa, cámíripináta imáalàawa”,

íimaca yái Diosca.

13 Canácatáita Dios imàacaté ángel icùaca yáapicha macáita, ibatàa abéeri piná. Quéwa Dios idéca íimaca Iiri iríwa:

“Píawinawa núapicha nuéwápuwáise picùacaténá núapicha macáita idècunitàacá numawènìadaca píicha macái piùwidénái”,

íimaca yái Diosca.

14 Iná cachàinica Dios Iiri íwitáise náicha ángelnái canánama, níacáiná ángelca, Dios yàasu wenàiwicaca núa meedá, íibaideeyéica irí. Cáuli nacáiyéica núa macáita, cámíiyéica yéewa waicáca watuí iyúwa. Dios ibànùaca núa aleí èeri irìculé nayúudàacaténá wía, wía Jesucristo iwasèeyéipináca Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

2

No hay que descuidar la salvación

1 Dios idéca itàaníca walí Iiri itàacáí irìcubàawa, yái cachàiníri íwitáiseca náicha ángelnái canánama, iná iwàwacutá weebáidaca cayábani, cálíacáiri iyú nacái yái tàacáisi Dios Iiri icàlidéerica walí ipíchaná wawènúadaca íicha wáiwitáisewa.

2 Báluité Dios ibànùaca itàacáíwa ángelnái yáapicha, yái tàacáisi Dios imàaqueeraté profeta Moisés irí icàlidacaténaté wàawirináimi israelitanáí irí cainácalíté iwàwacutáaná nàyaca machacàníri iyú càide iyúwaté Dios iwàwáaná. Cawinácalíté imànírica ibáyawananáwa, cámírica nacái yeebáida yái tàacáisica, yáté nàuwichàidacani ráunamáita càide iyúwaté Dios itàacáí íimáaná.

3 Càmicáináté nálimá namusúacawa yùuwichàacáisi íicha, iná yéewa wáalíacawa cámíta wáalimá wachúliacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha wawènúadacaalí wáiwitáisewa Jesucristo íicha, yái imànírica walí càiri cayábéeri manuísíwata iwasàanápíná wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Yái Wáiwacali, yácatá idàbéreraté icàlidaca yái tàacáisica ímíerica Jesucristo iwàwaca iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Néese níai yéemièyéicaté icàlidaca nalíni, nacàlidacaté walíni.

4 Càita nacái Dios idéca yáasáidaca walí báisíriconi yái tàacáisica imàacacáináté ichàiniwa yàasu wenàiwicanáí iríwa namànicaténá macái íwitáanáta cachàiníri wawàsi cámírica áibanáí idé imànicá. Wáalíacawa báisíriconi yái tàacáisica Dioscáná idéca ibànùaca Espíritu Santo wawàwalículé, yái imàaqueerica walí chàinisi wáalimáwanama càide iyúwa iwàwáaná, wáibaidacaténá Dios irípiná.

Jesucristo, hecho como sus hermanos

5 Dios cámíta imàacapiná ángelnái icùaca wàlisài èeri wacàlidéerica iináwaná ìwali, yái wàlisài èeri Dios imàníripináca wàlisài iyú. Néese imàacapiná wenàiwicanáí icùaca yái èerica.

6 Càita íimaca Dios itàacáí profeta itànèeraté:

“Pía Dios, éwita máinícáaníta cachàinica píiwitáise, càicáaníta pidéca picùaca wenàiwicanái, pidéca nacái piicáca wapualé, wía càmíiyéica cachàini.

7 Pidéca pidàbaca wía, yá siùcade machawàacaca wía ángelnái íicha achúma èeríinapináta; quéwa áiba èeriwa pimàacapiná máiníiyéi cachàinica wía wacamaláná mèlumèluíri irìcuwa, wacùacaténá macáita yái pidàbacaléca;

8 yá pimàacapiná wachùulìaca macáita”, íimacaté yái profetaca, nàwali níái yeebáidéeyéica Dios. Càita Dios idéca fináidacawa imàacáanápiná wacùaca macáita. Canácata áiba wawàsi càmíripiná wacùa, wía yeebáidéeyéica itàacái. Quéwa càmitàacáwa wacùa macáita siùcade. **9** Néese wadéca wáalíacawa Jesús iináwaná ìwali idéca yàanàaca aléi èeri irìculé, yái Dios imàaquéericaté iyaca iyúwa machawàaquéeri ángelnái íicha achúma èeríinaté. Cáinináca Dios iicáca wenàiwica ínáté iwàwaca Jesús yéetácawa macái wenàiwica íichawalíná. Jesús yùuwichàacaté yái yéetácáisica, íná Dios idéca imàacaca máiníiri cachàinica Jesús, mèlumèluíri icamaláná yáapichawa icùacaténá macáita chènuníise.

10 Macáita yái wawàsi iyáerica iyaca Dios irípiná, bàaluité nacái Dios idàbacaté macáita. Dios iwàwaca yéenibe macáita nàyaca cáimiétacanéeri iyú Dios yáapicha chènuniré, icamaláná mèlumèluíri irìcu. Ináté iwàwacutá Dios imàacaca Jesucristo yùuwichàacawa cruz ìwali, yéewacaténaté Jesucristo imànica macáita machacàníri iyú càide iyúwaté Dios iináidáanáwa. Iná Jesucristo idéca imànica macáita yéewanápiná Wáiwitápuca yàacawa, iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, wía Dios yéenibeca.

11 Jesucristoquéi masaquèerica imànica wáiwitáise wabáyawaná íichawa, imàacacaténá Dios yàasu wenàiwicaca wía íibaidéeyéipiná Dios irípiná. Iná yéewa Dios Iiri, wía nacái Dios yéenibeca wadèniaca Wáaniriwa abérera, yái Diosca. Iná càmita bái Dios Iiri icàlidaca waináwaná ìwali, yéenánáica wía.

12 Càité Dios Iiri íimaca Yáaniri Dios iríwa. Abéeri profeta itànàacaté yái tàacáisica Dios Iiri inùmalícuíse. Dios Iiri íimacaté:

“Nucàlidapiná piináwaná ìwali nuénánáí iríwa, nucántàapiná nacái himnos nàacuésemi níái yeebáidéeyéica pitàacái”, íimacaté yái Dios Iirica.

13 Iimacaté nacái:

“Nuebáidapiná Dios itàacái”,

íimacaté yái Dios Iirica. Iimacaté nacái àniwa:

“Cháta nùyaca, náapicha níái nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, níái wenàiwicaca Dios yèeyéica nulí nucuèyéipiná”, íimacaté yái Dios Iirica.

14 Wía Dios yéenibeca, èeri mìnánáica wía, idènièyéica iináwa, íiraná nacáiwa. Càita nacái Jesús yàanàacaalíté aléi èeri irìculé, imusúaca iicá èeri, idènìacaté iináwa, íiraná nacáiwa càide iyúwa macái èeri mìnánáí. Jesús iyacaté chái èeri irìcu iyúwa èeri mìnali, néeseté nanúacani. Càité Jesús yéetácawa wáichawalíná imawèniadacaténaté yái icháawàidéerica waináwaná ìwali, yái Satanásca, idènièricaté ichàiniwa inúacaténaté wenàiwica.

15 Jesús yéetácatówa wáichawalíná, íná idéca iwasàaca wía wacalùni íichawa, wía iyéeyéicaté mamáalàacata iyúwa presoíyéi wacalùni iyúwa idacuèricaté wía, máinícáiná cáalucaté waicáca wéetáanápinátewa. Siùcáisede càmita iwàwacutá cáaluca waicáca yéetácáisi.

16 Jesús càmitaté yàanàa aléi èeri irìculé iyúudàacaténaté ángelnáita, néese yàanàacaté chènuníise iyúudàacaténá wía yeebáidéeyéica Dios itàacái, Dios iiquéeyéica càiyéide iyúwa Abraham itaquénánámi.

17 Inátè iwàwacutá Jesú斯 iyaca chái èeri irìcu càide iyúwa èeri mìnalisíwa, yéewanápíná ibàlùacawa Dios íipunita íibaídacaténá Dios irípiná càide iyúwa sacerdote íiwacaliná, itàanírica wawicáu Dios yáapicha, imànírica macáita machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, iiquéerica wía nacái catúulécanéeri iyú, wía yeebáidéeyéica itàacái. Jesú斯 íibaídaca iyaca Dios irípiná càide iyúwa sacerdote íiwacaliná imànícatacé walí yái cayábéerica: Itàaníca wawicáu Dios yáapicha isutácaténá Dios íicha wawàsi imàacáanápíná iwàwawa wabáyawaná íicha. Jesú斯 yáalimá cài isutáca Dios íicha wawàsi Jesú斯 yéetácínátéwa wáichawalíná iyúwa sacrificio wabáyawaná ìwalíise, yùuwichàacaténátéwa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú wáichawalíná.

18 Jesú斯 yùuwichàacatéwa manuísíwata càide iyúwa èeri mìnali, Satanás nacái yáalimáidacaté Jesú斯 cachàiníri iyú imàníinápínáté ibáyawanáwa càide iyúwa Satanás yáalimáidáaná macái èeri mìnánái, íná siùcáisede Jesú斯 yáalimá iyúudàaca wía, macái imanùbaca Satanás yáalimáidacaalí wía.

3

Jesú斯 es superior a Moisés

1 Iná píacué nuénánáica, Dios yàasu wenàiwicanái, Dios idéca imáidacuéca pía yàasunáicaténá pía. Iná iwàwacutácué píináidacawa cáalíacáiri iyú Cristo Jesú斯 iwali. Yái Cristo Jesú斯, yácatá Dios yàasu apóstol cayábéeri náicha canánama, Dios ibànuèrica chènuníise icàlidacaténá walí Dios itàacái. Yácatá nacái Dios yàasu sacerdote íiwacaliná itàanírica wawicáu Dios yáapicha isutácaténá Dios íicha wawàsi imàacáanápíná iwàwawa wabáyawaná íicha, yái Cristo Jesú斯 weebáidéerica itàacái.

2 Jesú斯 idéca imànica macáita cayábéeri iyú, machacàníri iyú nacái càide iyúwa Dios ichùulìaná imànica, càide iyúwaté profeta Moisés íibaídáanáté cayába Dios irí icùacaténáté Dios yàasunái wenàiwica israelitanái, càide iyúwa wenàiwica icùacaalí áiba wenàiwica icapèe.

3 Quéwa iwàwacutá waicáca Jesú斯 cámíétaquéeri iyú Moisés íicha, càide iyúwa cawináacaalí imànírica capìi, cámíétacanéericani capìi íicha.

4 Macái capìi iyéerica, idéca áiba wenàiwica imànicaní, quéwa Dios idàbacaté macái wawàsi iyéerica chái èeri irìcu, chènuniré nacái.

5 Càité nacái Moisés, yái Dios yàasu wenàiwicaca, íibaídacaté cayába Dios irípiná icùacaténáté Dios yàasunái wenàiwica israelitanái. Iwàwacutácaté Moisés icàlidaca tàacáisi Dios inùmalìcuíse israelitanái irí càináacaalíté Dios íimáanápínáté wenàiwicanái irí Moisés idénáami.

6 Quéwa Cristo, yái Dios Iirica, icùaca Dios icapèe cayábéeri iyú, càide iyúwa iwàwacutáaná capìi íiwacali lìri icùaca yáaniri icapèewa. Càica wíade iyúwa yái Dios icapèeca, wíacáiná yeebáidéeyéica Dios itàacái, Dios iicáca wía càiride iyúwa icapèewa, weebáidacaalí itàacái mamáalàacata tài íiméeri iyú, casíimáiri iyú nacái àta wéetácatalétawa, wacùacaténá Dios imànica walí cayábéeri càide iyúwa íimáaná walí.

Reposo del pueblo de Dios

7 Iná iwàwacutá weebáidaca Cristo itàacái, càide iyúwaté profeta itànaaná Dios itàacái Espíritu Santo inùmalìcuíse. Iimacaté:

“Siùcade péemìacaalícué yái tàacáisi Dios íiméerica pirí,

8 picácué piwènúada píiwitáisewa Dios íicha càide iyúwaté píawirináimi israelitanái imàníiná nàuwidecaalíté namànica Dios bàaluité, iyúwa nacái nálimáidáanáté naicáwa Dios nèepunícaalítéwa manacúali yùucubàa càináwàiri.

- 9** Piawirináimicué yáalimáidacaté iicáwa núa, évitaté naicácáaníta madécaná cayábéeri numànírica nalí nuíwitáise cachàiníri iyúwa cuarenta camuí bàaluité.
- 10** Inátē máiní báawaca nuicácaté náiwitáise níara wenàiwicaca, yátē núumaca nàwali: ‘Máiní nawàwa naméeràacawa nuícha càiripináta, càmita nawàwa nucùaca nía, càmita nacái nawàwa náalíacawa nutàacái ìwali nàyacaténá machacàníri iyú càide iyúwa nuchùulìaná nía’, càité núumaca.
- 11** Máinícaináté báawaca nuicáca náiwitáise, ínátē núumaca nàwali cámiétacanéeri iyú, càmíinápináté nawàlùawa ínatalé yái cálida nuchùnièrica nùasunái irípináwa”, íimacaté yái Espíritu Santoca.
- 12** Píacué nuénánáica, piicácué píchawa cayába báawacáichacué piwàwa cáuri Dios íicha, piuwídecáichacué pimànica Dios càmicáinácué peebáida itàacái cayába.
- 13** Néese pimichàidacué píwitáisewáaca èeri imanùbaca, cachàinicaténácué píwitáise peebáidáanápinácué Jesucristo itàacái idècunitàacá wàyaca chái èeri írìcu siùcade càide iyúwa tàacáisi íimáaná profeta itànèericaté Dios inùmalìcuíse. Pimichàidacué píwitáisewáaca ipíchanácué pibáyawaná ichìwáidaca pía, ipíchaná nacái piuwíde pimànica Dios.
- 14** Weebáidacaalí Cristo itàacái tài íiméeri iyú mamáalàacata àta wéetácatelétawa càide iyúwa weebáidáanáté quéechatécáwa, yásí wadèniaca nacái cayábéeri Cristo yáapichawa, yái cawènírica Dios imàaqueeripináca Cristo irí.
- 15** Iná cài Dios itàacái yàalàaca wía:
“Siùcade, péemìacaalícué yái tàacáisica Dios íiméerica pirí, picácué piwènúada píwitáisewa Dios íicha càide iyúwaté piawirináimi israelitanái imànína nàuwídecalíté namànica Dios bàaluité”, cài íimaca.
- 16** Píalíacuéwa profeta Moisés itécaté israelitanái yàawirináimi Egipto yàasu calí íicha. Néeseté macáita néemìaca Dios itàacái icàlidacaináté nalí itàacáiwà càinácaalíté iwàwáaná nàyaca machacàníri iyú, quéwa nàuwídecaté namànica Dios, níara manùbeyéica, càmitaté nawàwa namànica càide iyúwa Dios ichùulìaná nía.
- 17** Inátē máiní báawaca Dios iicáca náiwitáise cuarenta camuí bàaluité, níái imàniyéicaté yàacawa ibáyawanáwa. Yátē néetácaté manacúali yùucubàa càinawàiri.
- 18** Níái càmíiyéicaté imàni càide iyúwaté Dios ichùulìaná, Dios icàlidacaté nàwali cámiétacanéeri iyú càmíinápináté nawàlùawa ínatalé yái calí íipidenácateléca Canaán Dios ichùnièricaté yàasunái irípináwa.
- 19** Iná wáalíacawa naináwaná ìwali càmitaté nawàlùawa càmicáináté neebáida Dios itàacái.

4

- 1** Dios idéca icàlidaca walíni wáalíacaténáwa báisíri iyú imàacáanápiná wawàlùacawa irìculé yái wayamáidacatalécawa wàyacaténá Dios yáapicha chènuniré, quéwa iwàwacutá waicáca wáichawa cayába ipíchanácué abénaméeyéi péená càmitaté náalimápiná nawàlùacawa nérè ìwalíise yái càmíináca neebáida.
- 2** Iwàwacutá weebáidaca wéemìacáináté nacái yái tàacáisi cayábéerica íiméerica Dios iwasàaca wenàiwica yàasu yùuwichàacáisi íichawa, càide iyúwaté israelitanái yéemìanáté, níara wenàiwicaca profeta Moisés yáapichéeyéicaté. Quéwaté yái tàacáisica, càmitaté iyúudàa nía, càmicáináté neebáida càide iyúwa áibanái yeebáidáanáté.

3 Quéwa wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, wawàlùapinácawa irìculé yái wayamáidacatalépinácawa, wàyacaténá Dios yáapicha chènuniré. Càité Dios íimaca ìwali yái wenàiwicanái iyamáidacatalécawa Dios yáapicha. Dios íimacaté: “Máinícaínáté báawaca nuicáca náwitáise, ínáté núumaca nàwali cámietacanéeri iyú càmíinápínáté nawàlùawa irìculé yái wenàiwicanái iyamáidacatalécawa núapicha chènuniré”,

càité íimaca yái Diosca, éwitaté ichùniacáaníta yái nayamáidacatalépinácatéwa. Wáalíacawa Dios imáalàidacaté imànica macáita íibaidacaléwa idécanáamíté idàbaca yái èeriquéi, chènuníise nacái.

4 Aiba profeta itànàacaté càiri tàacáisi Dios inùmalícuíse sietená èeri ìwali. Iimacaté:

“Dios iyamáidacatéwa macái íibaidacalé íichawa sietená èeri irìcu”, íimaca.

5 Quéwa, càmitaté nawàlùawa, càmicáináté neebáida Dios itàacái, càide iyúwaté áiba profeta itànàaná tàacáisi Dios inùmalícuíse. Dios íimacaté:

“Càmita nawàlùapináwa irìculé yái wenàiwicanái iyamáidacatalécawa núapicha chènuniré”, íimacaté yái Diosca.

6 Néese áibanái iwàlùapinácawa irìculé yái nayamáidacatalécawa Dios yáapicha chènuniré quéwa càmita níái idàbáanéeyéicaté yéemìaca yái tàacáisi icàlidéerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha càmicáináté neebáida Dios itàacái.

7 Iná Dios idéca imàcacaca áiba wéenáwanápíná, yácata siùca èeri yéewacaténá wenàiwicanái iwàlùacawa. Dios imàcacaté rey David icàlidaca tàacáisi inùmalícuíse wáalíacaténáwa wéenáwaná ìwaliwa. Rey David itànàacaté tàacáisi Dios inùmalícuíse madécaná camuí idécanáamíté profeta Moisés yáapichéeyéi yéetáacawa. Càité David itànàacaté Dios itàacái càide iyúwa núumáanácué pirí siùca tàacáwa chái cuyàluta irìcu. David íimacaté:

“Siùcade péemìacaalícué yái tàacáisica Dios íiméerica pirí, picácué piwènúada píwitáisewa Dios íicha”, íimacaté.

8 Idécanáamíté profeta Moisés yéetáacawa, yáté Josué icùacaté israelitanái Moisés yáamirìcubàami. Yá Josué itécaté israelitanái Canaán yàasu cáli íninalé. Quéwa madécaná camuí Josué idénáami, yáté Dios yèepùacaté itàaníca áiba néenáwaná ìwali yàasu wenàiwicanái iwàlùacatalépinácatéwa irìculé yái nayamáidacatalécawa Dios yáapicha. Càita wáalíacawa càmírita wayamáidacatalépináwa yái cáli Canaán.

9 Néese Dios icùaca iyaca mamáalàacatani, yái wayamáidacatalépinácawa chènuniré wàyacaténá Dios yáapicha, wía yàasu wenàiwicaca.

10 Níacainá iwàluèyéipinácawa néré nàyacaténá Dios yáapicha, wayamáidapinácawa náibaidacalé íichawa, nàuwichàacáí íicha nacáwa càide iyúwaté Dios iyamáidáanáwa íibaidacalé íichawa, idécanáamíté idàbaca macáita yái èeriquéi, chènuníise nacái.

11 Iná iwàwacutá weebáidaca Dios itàacái mamáalàacata macái wachàini iyúwa yéewacaténá wawàlùacawa irìculé yái wayamáidacatalépinácawa Dios yáapicha chènuniré ipíchaná wamànica càide iyúwaté níái Moisés yáapichéeyéimica càmíináté neebáida Dios.

12 Dios itàacái idèniacáiná cáuri Dios ichàini. Máiní cachàinírica yái Dios itàacáica, càide iyúwa espada machete nacáiri báipunitácanaméeri caserùnica. Quéwa espada yáalimácaíta íiríadaca iinási, yáapi nacái, néese cachàinírica Dios itàacái macái espada íicha yáalimácaína iwàlùacawa depuíwalé wawàwaliculé, yáalimá nacái iwàlùacawa irìculé yái wáiwitáise wabéerica áibanái íicha, yá Dios itàacái yásáidaca asáisí cayábacaalí wáiwitáise, càita nacái báawacaalí

wáiwitáise, yái wáináidáanácawa wawàwalícuísewa càmíirica áibanái yáalíawa ìwali.

13 Canácata wéená yáaliméeri ibàacawa Dios íicha, wía Dios idàbéeyéicaté, macái wawàsi nacái Dios idàbéericate. Dios yáalíaca iicáca wáiwitáise macáita amaláwaca. Néese áibaalípiná iwàwacutápiná wabàlùacawa Dios íipunita wacàlidáanápíná irí waináwanáwa.

Jesús es el gran sumo sacerdote

14 Yái Jesú, yái Dios Iirica, yácata sacerdote íiwacaliná cachàiníri íiwitáise. Jesú ichàbacatéwa macái cálí iyéeyéica chènuniré àta iwàlùacatalétawa aléera Dios yàatalé chènuníiséerica. Dios Iiri iwàlùacatéwa néré iyúudàacaténá wía, itàanícaténá wawicáu Dios yáapicha. Iná weebáidacué Jesú itàacái tài íiméeri iyú mamáalàacata.

15 Yái Jesú, yácata sacerdote íiwacaliná itàaníirica wawicáu Dios yáapicha, yáaliméerica iicáca watúulécaná, wía càmíiyéica cachàini, Jesú yùuwichàacainátewa càiide iyúwa wàuwichàanáwa. Jesú yùuwichàacatéwa Satanás yáalimáidacaalíténi quéwa càmitaté Jesú imàni ibáyawanáwa.

16 Iná wamawiénidacué Dios wáiwitáise iyúwa macàaluínináwaca wasutácaténá Wacuériná Dios íichawa, yái cáininéerica iicáca wía. Wasutácué Dios íicha iicáanápíná wapualé, imànínápíná nacái walí cayábéeri mawèníri iyú iyúudàacaténá wía chàcaalínácalí iwàwacutá iyúudàaca wía.

5

1 Píalíacuéwa judiónái needácaté nèewlísewa abéeri néenáwa sacerdote íiwacalinápíná íibaidacaténáté Dios irípiná. Yáté sacerdote íiwacaliná itàanícaté nawicáu Dios yáapicha, imàacacaté nacái ofrenda, inúacaté nacái pírái iyúwa sacrificio judiónái ibáyawaná ìwalíise, isutácaténáté Dios íicha wawàsi imàacáanápíná iwàwawa nabáyawaná íicha.

2 Aibaalíté sacerdote íiwacaliná imànicaté ibáyawanáwa, wenàiwicacáiná meedáni càiide iyúwa wía macáita. Ináté yéewa yàalàaca wenàiwicanái éeréeri iyú namànicaalíté nabáyawanáwa níái càmíiyéica yáalíawa.

3 Sacerdote íiwacaliná imànicaináté ibáyawaná nacáiwa, ínáté iwàwacutáca inúaca pírái iyúwa sacrificio ibáyawaná ìwalísewa, càiide iyúwaté iwàwacutáaná nacái imànica sacrificio Dios irí macái judiónái ibáyawaná ìwalíise, isutácaténáté Dios íicha wawàsi imàacáanápíná iwàwawa nabáyawaná íicha macáita.

4 Canácaté yáaliméeri ibàlùadaca yáawawa iyúwa sacerdote íiwacaliná, wenàiwicanái iicácaténáni cáimiétaquéeri iyú, néeseté iwàwacutá Dios imáidacaní íibaidacaténáté Dios irí càiide iyúwaté Dios imáidáanáté Aarón, yái idàbáanéerité sacerdote íiwacalináca.

5 Càita nacái Cristo. Càmitaté Cristo idé ibàlùadaca yáawawa iyúwa sacerdote íiwacaliná itàanícaténá wawicáu Dios yáapicha, néese Dioscata yái cài imàaqueericate Cristo sacerdote íiwacalinásíwapiná, itàaníirica wawicáu Dios yáapicha, yái Cristo waiquéerica cáimiétaquéeri iyú. Wáalíacawa Dios idéca imànica cài, Dios íimacáináté Cristo ìwali:

“Nuìrica pía, siúca èeri nudéca numàacaca macáita náalíacawa Nuìrica pía”, íimacaté yái Diosca.

6 Càité nacái profeta itànàacaté áiba tàacáisi Dios íiméericaté Cristo irí. Dios íimacaté:

“Sacerdoteca pía càiripináta, íibaidéerica nulípiná, itàaníirica núapicha nùasu wenàiwicanái iwicáu càiide iyúwaté sacerdote Melquisedec íibaidáanáté nulípiná”, íimaca yái Diosca.

7 Idècunitàacá Cristo ìyacaté chái èeri irìcu, yáté isutáca yáawawa Dios íicha manuísíwata àta ituíyáa imusúacatalétatéwa ituí íicha. Càité Jesúis isutáca yáawawa Dios íicha, yái Dios yáaliméericaté iwasàacani yéetácáisi íicha, ipíchanaté Jesúis yéetácawa ipíchawáiseté natàtacaní cruz ìwali. Yáté Dios yéemìaca Cristo isutáaná, Cristo yàacainaté Dios iyéininá, yeebáidaté nacáí Dios itàacáí.

8 Càité Cristo, éwitaté Dios Iiricáanítani, càicáaníta yùuwichàacatéwa yéewáidacaténatéwa yeebáidaca Dios itàacáí.

9 Cristo imànicainaté macáita càide iyúwaté Dios ichùullanáni, íná yéewa Cristo yáalimá iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha càiripináta, macáita yeebáidéeyéica Cristo itàacáí.

10 Yáté Dios imàcacaca Cristo sacerdote iiwacalinápináca, itàanícaténá wawicáu Dios yáapicha càide iyúwa sacerdote Melquisedec imàníinaté báaluité.

Peligro de renunciar a la fe

11 Nuwàwaca nucàlidacuéca pirí madécaná tàacáisi Cristo ìwali yái itàanírica wawicáu Dios yáapicha. Quéwa mánícué càulenáca nucàlidaca piríni càmicainácué piwàwa píalíaca péemìacaní, càinácalí íimáaná.

12 Pidécuéra peebáidaca Jesucristo itàacáí madécaná camuí, íná iwàwacutácué péewáidaca áibanái wenàiwica quéechacáwatá. Quéwa càmitàacá péewáidacué áibanái. Néese iwàwacutá mamáalàacata wéewáidacuéca pía iyú yái wawàsi màulenéerica yáwanáica Dios itàacáí yéewáidéerica iyú wíá. Pidécuéra pèepùacawa machawàacaca píináidacawa iyúwa sùmài. Iwàwacutá wéewáidacuéca pía màulenéeri tàacáisi iyú càide iyúwa quirasìi liracaalí línisi càmicainá idé iyáaca dàaléeri iinási. Càicuéra píade càmicainá píalía péemìaca cainácalí íimáaná yái càulenéeri tàacáisica.

13 Cawinácalí cámíiyéica yáalía yéemìaca càinácalí íimáaná yái càulenéeri tàacáisica, càica níade iyúwa quirasìi liréeyéi línisi. Càmita náalía cayába macái càulenéeri tàacáisi ìwali Dios íiméerica walí, càmita nacái náalía cayábéeri ìwali báawéeri íchaná, càide iyúwa quirasìi cámíiná idé iyáaca iinási.

14 Quéwa cawinácalí yáaliérica yéemìaca càinácalí íimáaná yái càulenéeri tàacáisica Dios íiméerica walí, càica níade iyúwa béeyéi yáaliéyéica iyáaca dàaléeri yàacàsi. Nadéca namànica cayábéeri madécaná yàawiría, íná náináidacawa cayába, náalía nacái cayábéeri ìwali báawéeri íchaná.

6

1-2 Iwàwacutá wéewáidacawa wáináidacaténáwa Dios itàacáí ìwali iyúwa béeyéi íwitáise. Báluité wadàbacaté weebáidaca Cristo itàacáí, yá wéewáidacatéwa idàbáanéeri tàacáisi ìwali, yái tàacáisi wéemièricaté nacàlidáaná walí. Nacàlidacaté walí iwàwacutáaná wawènúadaca wáiwitáisewa Dios irípiná, iwàwacutá nacái wayamáidaca wamànica wabáyanáwa, itéericaté yàacawa wíá yéetácáisi irículé, iwàwacutá nacái weebáidaca Dios itàacáí. Nacàlidacaté walí nacái cáná yéewaná iwàwacutáca wabautizácawa. Nacàlidacaté walí nacái ancianonái namàcacaca nacáapiwa wáiwita ìwali wadàbacaalíté weebáidaca Jesucristo itàacáí nasutácaténá walí Dios áibanái yàacuéssemi. Báluité nacái nacàlidacaté walí Dios imichàidáanápiná yéetéeyéimiwa, yùuwichàidapiná nacái macái báawéeyéi wenàiwica càiripináta. Báluité wéemìaca cayába yái idàbáanéeri tàacáisica. Iwàwacutá càmita waimáicha yái tàacáisi màulenéerica wéemièricaté quéechatéycáwa, quéwa iwàwacutá wachàbacani siùcade wéewáidacaténáwa quirita càulenéeri tàacáisi ìwali.

3 Siùcade wéewáidacuéwa càulenéeri tàacáisi ìwali wadàwinàidacaténá wáiwitáisewa cálíacáiri iyú Dios imàcacacaalí wamànica cài.

4 Aibanáicainá abénaméeyéi wenàiwica nadéca néemìaca báisíri tàacáisi. Náalíacawa Dios imànica cayábéeri mawèníiri iyú imàcacáaná iwàwawa wenàiwicanái ibáywawaná lícha. Nadéca naicáca càinácaalí iyú Espíritu Santo icùaca wenàiwica íwitáise namànicaténá cayábéeri.

5 Náalíaca nacáwa cayábéericani yái Dios itàacáica, náalíaca nacáwa Dios yásasáidáanápiná ichàiniwa áibaalípiná iwàlisàidacaalí yái èeriquéi.

6 Néese nawènúadacaalí náiwitáisewa Jesucristo lícha nèepùacaténá nacaláacawa Dios lícha, yá càmita nálimá nèepùacawa nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná àniwa, namànicainá báawéeri Dios Iiri irí àniwa náucacaténá náichawani, càide iyúwa nadéca nacácaalí natàtacaní cruz ìwali àniwa, namàcacaténá áibanái iicáaníca Dios Iiri iquíniná àniwa. Abédanamata namànica náiwitáisewa báawéeyéi yáapicha inuéyéicaté Dios Iiri.

7 Càica níade iyúwa waicáaná cálí ìiracaalí unía yúuwàacaalíwa cálí ìwali, Dios imànicainá cálí irí yái cayábéerica, quéwa cálí idàwinàida báawéeri bàncalé meedá. Péemiacué comparación: Cálí idàwinàidacaalí bàncalé cayába nalí níái ibànéeyéicani, yásí nacùaca cayábani, yái cálíca. Càita nacái Dios imànica cayábéeri mawèníiri iyú wenàiwicanái irí. Neebáidacaalí itàacái, namànicaalí cayábéeri càide iyúwa iwàwáaná, yásí Dios imàaca nalí cayábéeri manuísíwata cachàiníwanái mamáalàacata.

8 Quéwa áiba cálí idàwinàidacaalí báawéeri tuíri canéerica iwèni meedá, áwa yúuba nacái, yásí caná iwèni cálí iwigcalí iicáca yái cálíca, yá yeemáca meedá yái báawéerimica. Càita nacái wenàiwica càmíiyéica yeebáida Dios itàacái: Dios ínáidapinácawa imáalàidáanápiná níá, yásí mesúnamáita neemápinácawa quichái iyú.

La esperanza que nos mantiene firmes

9 Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, éwitacué cài nùalàaca pía, càicáaníta càmitacué cài nuínáidacawa piwali, néese núalíacawa peebáidáanácuéca Jesucristo itàacái iwasàacaténácué pía Dios yàasu yùuwichàacáisi lícha.

10 Dios icùacainá wenàiwica machacàníiri iyú, íná càmita iimáichapiná yái cayábéerica pimàníricuéca. Càmita iimáicha nacái yái piyúudàanácuéca áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái píasáidacaténá cáinináca piicáca Dios, càide iyúwacué piyúudàaná piacawa níá mamáalàacata nacái.

11 Quéwa máiní nuwàwaca macáita cáininácuéca piicáca áibanái mamáalàacata àta imáalàacatalétawa yái èeriquéi, yéewacaténácué peedáca piríwa pìasu cawèníiriwa macáita, yái cayábéerica Dios imàaquéeripinácuéca piríwa.

12 Càmitacué nuwàwa pèepùa ínucuéca pía àniwa, néese nuwàwa piyacuéca càide iyúwa níara iyéeyéica siúca Dios yáapicha chènuniré yeedéeyéica iríwa yái cawènírica Dios icàlidéericate nalí ìwali cámiétacanéeri iyú imàcacáanápinátē nalíni neebáidacainátē itàacái mamáalàacata tài íméeri iyú.

13 Bàaluité Dios icàlidacaté Abraham irí ìwali yái imànlínápinacaté Abraham irí cayábéeri, yásí Dios icàlidacaténi ípidená yáapichawa, cámiétacanéeri iyú nacái, yéewacaténátē Abraham yáalíacawa Dioscata yái imànlíripinacaté irí yái cayábéerica. Càita Dios icàlidacaté Abraham iríni ípidená yáapichawa canacáiná áiba cachàiníiri Dios lícha, canáca nacái áiba yáaliméeri imànica càide iyúwa Dios imànlíná.

14 Yáté Dios íimaca Abraham irí: “Báisíricata núuma pirí, numànipiná piríwa cayábéeri manuísíwata. Numàacapiná nacái manùbéeyéipiná níara pitaquénainá”, íimacaté yái Dioscata.

15 Dios icàlidacainátē cài Abraham iríni, íná Abraham icùacaté mamáalàacata matuíbanáiri iyú. Néese càité Dios imànica iríni, imàcacaté quéenibeca yái

Abrahamca; yá Abraham idènìacaté ìiriwa íipidenéericate Isaac, càide iyúwaté Dios íimáaná Abraham irí cáimiétacanéeri iyú.

16 Péemìacué comparación: Aiba wenàiwica báawéeri íiwitáise iwàwacaalí áibanái yeebáidaca itàacái, yá icàlidaca nalíni Dios íipidená yáapicha, cachàinicainá wenàiwica íichani, yái Diosca. Néese idécanáami càide icàlidacani, yásí áibanái càmita nawàwa náimaca càmínápiná báisí itàacái náimacainá Dios yùuwichàidapinácaso nía.

17 Quéwa Dios càmita imàni càide iyúwa wenàiwica imàníiná. Néese Dios iwàwacaté yáasáidaca amaléeri iyúni yéenibe iríwa báisíiricaní yái itàacáica, wía yàasu wenàiwicaca Dios imàaquéeyéipináca irí yái cawènífirica càide iyúwaté icàlidáaná walí cáimiétacanéeri iyúni. Dios iwàwacaté yáasáidaca amaléeri iyú walíni, imàníinápiná walí macáita machacàníri iyú, càide iyúwaté íimáaná wáalícaténawa càmíripiná iwènúada íiwitáisewa íicha yái wawàsi imàníiricaté wáapicha. Inátē Dios icàlidacaténi íipidená yáapichawa Abraham irí cáimiétacanéeri iyú, Abraham yáalícaténátewa báisíiri iyúcani Dioscata yái imàníiripinácaté irí cayábéeri.

18 Iná Dios idéca yáasáidaca walíni pucháiba wawàsi iyú, níái pucháiba wawàsi càmíiyéica idé iwènúacawa, yái Dios itàacáica, yá nacái Dios íipidenáca. Wáalíaca nacái Dios, yái cachàinírica íiwitáise, càmíri yéewa cachiwa itàacáí ìwaliwa, íipidená ìwali nacáwiwa. Iná yéewa wáalimá manuica wáináidaca wawàwawa Dios ìwali tài íiméeri iyú, yái ichàiniadéerica wawàwa, wía isutéeyéica yáawawa Dios íicha icùanápiná wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa. Yá wadéca weebáidaca itàacái, wáalíaca nacáwiwa báisíiri iyú iwasàanápiná wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa.

19 Néese wáalíacaináwa báisíiri iyú Dios iwasàanápiná wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, íná yéewa cachàinicá wáiwitáise weebáidáanápiná Jesucristo itàacái mamáalàacata. Péemìacué comparación: Càica wíade iyúwa nave lancha nacáiri yèericawa manuiri úni yáacubàa. Yái naveca idènìaca yàasu ancla imiériwa yéenúlusi ìwalíri úni yáaculé ipíchaná nave iméeràacawa càuli iyú, màladàca ichàini iyú nacái. Càita wía nacái. Càmita waméeràawa Dios íicha, wàyacainá abédanamata Jesús yáapicha, yái iwaluèricatéwa Dios yàatalé, aléera yáawàaná iinatawáise iyéerica templo irícu chènuníliséerica.

20 Jesús iwaluèricatéwa néré yàacùacaténá walí wawàlùanápináwa néré Dios yàatalé, Dios imàcacacaináté Jesús sacerdote iwaluèricatéwa Dios iríbaidáanáté Dios iríbàaluité.

7

Jesús, sacerdote de la misma clase que Melquisedec

1 Bàaluité Melquisedec, yácata Salem iyacàlená icuèrináca, sacerdote nacáicani íibaidéericate Dios irípiná, yái Dios chènuníliséerica, itàanícaténáté Dios yáapicha wenàiwicanái iwigáu. Néenialíté Abraham imànicá ùwicái áiba yàcalé icuèrinánái íipunita iwasàacaténá náicha ìirináwa íipidenéericate Lot. Néeseté idécanáamití Abraham imawènìadaca nacuèrinánái, yásí Abraham yéepùacawa ùwicái íicha. Yátē Melquisedec yàaca íipunitáidaca Abraham, itàidacaténáté. Melquisedec isutácaté Dios íicha imàníinápiná cayábéeri Abraham irí.

2 Dios iyúudàacaté Abraham, inátē Abraham imàacaca cawèníri yàasusi ofrenda iyú Melquisedec irí. Abraham yéepùadacaté madécaná cawèníri nacuèrinánái íicha, níái nacuèrinánái íibèeyéicaté Abraham ìiriná imanùbacanáí yáapicha. Néese macái néená níái diéyéica cawèníiyéi yàasusica, Abraham imàacacaté abéerinama néená Melquisedec irí ofrenda iyú, Dios iyúudàacaináté

Abraham. Melquisedec íipidená íimáanáca "Yái Wacuèriná mabáyawanéerica, icuèrica wía machacàníri iyú", íimáanáca. Salem ìyacàlená íipidená íimáanáquéi "Matuíbanái"; íná Melquisedec icuèricainátē Salem ìyacàlená, íná yéewa íimáanáquéi nacái "Yái Wacuèrináca, wía ìyéeyéica matuíbanáiri iyú, cayábacáiná wáapicha Dios", íimáanáquéi.

3 Profetanái càmitaté nacàlida walí Melquisedec yáanirimi ìwali, yáatúami nacái, yàawirináimi nacái. Càmitaté nacàlida walí càicaalínácalíté Melquisedec imusúa iicá èeri, càita nacái càicaalínácalíté yéétawa. Iná yéewa yái Melquisedec càicanide iyúwa Dios Iiri, abéeri sacerdote ìyéerica càiripináta, itàanírica Dios yáapicha wenàiwicanái iwicáu.

4 Iná píináidacuéwa cayába ìwali yái Melquisedec, cachàiníircani macái wenàiwica íicha bàaluité. Cachàinicaté Melquisedec wàawirimi Abraham íicha, ínátē Abraham imàacaca cawèníri yàasusi ofrenda iyú Melquisedec irí. Macái néená níai diéyéica yàasusica cawèníyéica, Abraham imàacacaté abéerinama néená Melquisedec irí, yái cawèníri yàasusi Abraham yèepùadéericaté náicha níai nacuèrinánáica Abraham imàniyéicaté íipunita ùwicái.

5 Píalíacuéwa Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànèericaté. Yái tàacáisi icàlidaca Leví itaquénainámi ìwali níacata iwàwacutéeyéicaté íibaidaca Dios irí iyúwa sacerdotenái. Dios imàacacaté sacerdotenái yeedáca cawèníri yàasusi ofrenda piná néenánái íichawa, níai israelitaca. Macái néená níai diéyéica yàasusica israelitanái yeedéeyéicaté iríwa, sacerdotenái yeedácaté náicha abéerinama néená iyúwa ofrenda Dios irípiná. Càité sacerdotenái icobraca nía, éwita néenánáicáaníta nía, nadènìacáanítaté nacái nàawirimiwa abéerita, yái Abrahamca.

6 Quéwa yái Melquisedec éwitaté camicáaníta Leví itaquérinámini, càicáanítaté yeedáca ofrenda Abraham íicha; macái néená níai diéyéica yàasusica Abraham idènièericaté, Abraham imàacacaté abéerinama néená Melquisedec irí ofrenda iyú, cachàinicáinátē Melquisedec Abraham íicha éwitaté Dios icàlidacáanítaté Abraham irí cáimiétacanéeri iyú imàniyéicaté Abraham irí cayábéeri. Melquisedec nacái icàlidacaté cayábéeri tàacáisi Abraham íipidená ìwali yéewacaténátē Dios imànicia Abraham irí cayábéeri, Melquisedec yáalimácáinátē itàaníca Dios inùmalìcuíse.

7 Iná yéewa macáita wáalíacawa cachàinicaté Melquisedec Abraham íicha, yácainátē Melquisedec yáalimácaté icàlidaca cayábéeri tàacáisi Abraham íipidená ìwali yéewacaténátē Dios imànicia cayábéeri cachàiníwanái Abraham irí.

8 Chái èeri irícu israelitanái yèewi sacerdotenái yeedáca ofrenda néenánái israelita íichawa; macái néená níai diéyéica yàasusica wenàiwica yeedéericia iríwa, sacerdotenái yeedáca abéerinama néená iyúwa ofrenda Dios irípiná. Quéwa idécanáamití béeeyéica níai sacerdotea, yáté néetácawa, quéwa profetanái natànàacaté tàacáisi Dios inùmalìcuíse Melquisedec ìwali càide iyúwa Melquisedec iyaca nacáicalí siùcásede mamáalàacata càiripináta. Iná yéewa wáalíacawa cachàinírica Melquisedec áibanái sacerdote íicha canánama.

9-10 Bàaluité Abraham imàacacaalíté cawèníri yàasusi ofrenda iyú Melquisedec irí, néenialíté càmitàacá imusúa iicá èeri yái Abraham itaquérinápinácaté íipidenéericaté Leví, yái macái sacerdotenái yàawirimica. Siùca sacerdotenáica níai Leví itaquénainámi, yá needáca ofrenda israelitanái íicha; macái néená níai diéyéica yàasusi israelitanái yeedéericia iríwa, Leví itaquénainámi yeedáca abéerinama néená iyúwa ofrenda. Bàaluité Abraham idèniatàacáwa nía iiná irícuwa, níara Leví itaquénainámi, Leví nacái, Melquisedec yàacaalíté íipunitáidaca Abraham. Iná yéewa wáalmá wáimaca nàwali níai sacerdotea, Leví itaquénainámica, namàacacaté ofrenda

Melquisedec irí, yácainátē nàawirimi Abraham imàacacaté cawèníri yàasusi ofrenda iyú Melquisedec irí madécaná camuí ipíchawáiseté namusúa naicá èeri. Càica wáallacawa cachàinírica Melquisedec macái sacerdotenái íicha canánama, niái Leví itaquénainámica.

¹¹ Néseté madécaná camuí Abraham idénáamitέ, Dios imàacacaté itàacáiwá Israel itaquénainámi irí. Yáté Dios yeedáca Leví itaquérinámi íipidenéericaté Aarón, yéenibe yáapichawa náibaidacaténátē Dios irí iyúwa sacerdotenái, itàaníiyéipinácaté Dios yáapicha wenàiwicanái iwicáu. Quéwa càmitaté yéewa Aarón itaquénainámi iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha càmicáinátē sacerdotenái yáalimá mabáyawanáca imànicá wenàiwicanái. Ináté iwàwacutáca Dios ibànùaca Cristo, yái áiba íwitáaná sacerdote Aarón itaquénainámi íicha, yái Cristo iyéerica càide iyúwaté Melquisedec iyáanátē.

¹² Dios imàacacáiná walí wàlisài íwitáaná sacerdote, yái Cristoca, íná iwàwacutá iyaca áiba wàlisài tàacáisi sacerdote ìwali, áiba íwitáaná tàacáisi profeta Moisés yàasu tàacáisi íicha, yái tàacáisi Moisés itànèericaté Dios inùmalicuise.

¹³ Wáalíacawa iwàwacutáca iyaca wàlisài tàacáisi càmicáiná Leví itaquérinámi yái Wáiwacalica, yái Dios itàacái icàlidéerica walí ìwali. Wáiwacali idèniaca áibata yàawiríawa náicha niái sacerdote yàawiríaca. Canácatáita Wáiwacali yàawiría yéená íibaidaté Dios irí iyúwa sacerdote.

¹⁴ Wáalíacawa Judá itaquérinámicaní yái Wáiwacalica. Bàaluité Dios íimacaté abéeri Judá itaquérinámi icùanápinátē israelitanái. Càmitaté Dios ichùulìa profeta Moisés yeedáanápinátē Judá itaquénainámi náibaidacaténátē Dios irí iyúwa sacerdotenái itàaníiyéipinátē Dios yáapicha wenàiwica iwicáu.

¹⁵ Iná wáalíacawa amaléeri iyú iyaca áiba wàlisài sacerdote íwitáaná, yácainá Cristo, yácata wàlisài sacerdoteca íibaidéerica Dios irípiná càide iyúwaté Melquisedec iyáanátē, itàanícaténá wawicáu Dios yáapicha.

¹⁶ Bàaluité Dios yeedáca Leví itaquénainámi sacerdotenáipinátē nía íibaidéeyéipiná irí. Quéwa càmita Dios imàaca walí Cristo sacerdotepiná yàawiría ìwalíisewa, néese Dios imàacaca sacerdotecani yái Cristoca, Cristo idèniacáiná icáuca cachàiníriwa yái càmírica imáalàawa, càmírica nacái áiba yáaliméeri imáalàidaca.

¹⁷ Wáalíacawa báisíircani Dioscáná idéca cài íimaca Wáiwacali irí:
“Sacerdoteca pía càiripináta, íibaidéerica nulípiná, itàanírica nùapicha nùasu wenàiwicanái iwicáu càide iyúwaté sacerdote Melquisedec íibaidáanátē nulípiná”,
íimaca yái Diosca.

¹⁸ Yái quéechéericaté tàacáisica Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí icàlidacaté nalíni càinácalíté iyú sacerdotenái iwàwacutáaná íibaidaca Dios irí, àta Wáiwacali yàanàacataléitaté. Dios idéca iwènúacawa íicha yái quéechéeri tàacáisimica sacerdotenái ìwalírica, machawàacacáinátē nía, niái sacerdoteca, càmiiyéicaté yáalimá iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

¹⁹ Niái sacerdoteca náibaidacaté Dios irí càide iyúwaté Dios ichùulianá profeta Moisés icàlidáanápinátē nalíni. Quéwa càmitaté náalimá mabáyawanáca namànicá wenàiwica Dios iicá. Néese siùcade wadèniaca Cristo, yái cayábéeri náicha canánama sacerdoteca, mabáyawanéerica imànicá wíia Dios iicápiná, imàaqueeri nacái wamawiénidaca Dios wáiwitáise iyúwa.

²⁰ Dios icàlidacaté tàacáisi íipidená yáapichawa cámietacanéeri iyú wáalíacaténáwa báisíri iyú Dios idéca imàacaca sacerdotecani càiripináta yái Wáiwacalica, itàanícaténá wawicáu Dios yáapicha.

²¹ Dios càmitaté icàlida càiiri tàacáisi áibanái sacerdote ìwali, niái Leví itaquénainámica. Néese Dios icàlidacaté tàacáisi íipidená yáapichawa

cáimiétacanéeri iyú wáalíacaténawa báisíiri iyú idéca imàacaca sacerdotecani càiripináta yái Wáiwacalica. Iná cài Dios íimaca Cristo irí:

“Núa, Picueriná Dios, nucàlidacaté tåacáisi nuípidená yáapichawa cáimiétacanéeri iyú yéewacaténá macáita náalíacawa báisíiri iyúcani, yá canácatáita nuwènúadapiná nuíwitáisewa íicha. Núumacaté pirí: ‘Sacerdotea pía càiripináta, íibaidéerica nulípiná, itàanírica núapicha nùasu wenàiwicanái iwicáu càiide iyúwaté sacerdote Melquisedec íibaidáanáté nulípiná’, càiité núumaca pirí”,

íimacaté yái Diosca Wáiwacali irí.

22 Jesúz iyacáiná sacerdote càiripináta itàanícaténá wawicáu Dios yáapicha, iná wáalíacawa Jesúz idéca imànica walípiná wàlisài wawàsi Dios yáapicha cayábéeri íicha yái báaluisàimi wawàsica, Dios imàníricaté israelitanái yáapicha icùanáté nía iyúwa yàasu wenàiwicanáwa. Yái wàlisài wawàsi Jesúz imànírica walípiná Dios yáapicha íimáanáca Dios icùanápiná wía càiripináta, Jesúz iyacáiná càiripináta.

23 Manùbacaté níái sacerdotea báaluisàna, Leví itaquénainámica, càmicaináté nadé náibaidaca Dios irípiná càiripináta néetácainátewa nàacawa, ináté càmita nálimá natàaníca Dios yáapicha wenàiwicanái iwicáu càiripináta.

24 Quéwa Jesúz càmíripiná yéetáwa, iná yéewa íibaidaca Dios irípiná càiripináta iyúwa sacerdote itàanícaténá wawicáu Dios yáapicha; càmíripiná Jesúz imàaca íchawa íibaidacaléwa áiba sacerdote irí, canásiwata.

25 Iná yéewa Jesúz yáalimá iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha báisíiri iyú càiripináta, wía yeebáidéeyéica Jesúz itàacái, wamawiénidacaténá Dios wáiwitáise iyúwa Jesúz iyacáiná càiripináta isutácaténá Dios íicha walípiná, itàanícaténá wawicáu Dios yáapicha nacái.

26 Iná Jesúz, yácata sacerdote íiwacaliná báisírica íibaidéerica Dios irípiná, yái wawàwacutéerica itàanícaténá wawicáu Dios yáapicha. Yá mabáyawanéericani, càmírica nacái yáalimá imànica ibáyawanáwa. Yái Jesúscia, yácata áiba íwitáaná wenàiwica cabáyawanéeyéi wenàiwica íicha, iyéerica siùcásede déeculé náicha, Dios imichàidéericate chènuniré náicha canánama níái cálí chènuníséeyéica, icùacaténá macáita Dios yáapicha.

27 Càmita iwàwacutá Jesúz íibaidaca càiide iyúwa áibanái sacerdote íiwacanánai. Iwàwacutácaté nanúaca pírái namànicaténá sacrificio Dios irí èeri imanùbaca. Quéechacáwa nanúacaté pírái iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalísewa nasutácaténáté Dios íicha wawàsi imàacáanápiná iwàwawa nabáyawaná íicha. Néseté nanúaca áiba pírái iyúwa sacrificio àniwa wenàiwicanái ibáyawaná ìwalíse cayábacaténá Dios iicáca náwitáise. Càmita iwàwacutá Jesúz imàni cài, néese Jesúz imànicaté abéta sacrificio abé yàawiríata, cawènírica càiripináta, imàacacaté icáucawa wáichawalíná, nanúacaténátensi cruz ìwali, yùuwichàacaténátewa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú wabáyawaná ìwalíse.

28 Dios ichùulìacaté profeta Moisés yeedáanápináté Aarón itaquénáti náibaidacaténáté Dios irí iyúwa sacerdote íiwacanánai, itàaníiyéipinácaté Dios yáapicha wenàiwicanái iwicáu. Quéwa èeri mìnánai meedá nía, cabáyawanéeyéica. Néseté madécaná camuí Moisés idénáamíté, Dios icàlidacaté tåacáisi íipidená yáapichawa cáimiétacanéeri iyú wáalíacaténawa báisíiri iyúcani idéca imàacaca sacerdote íiwacalinácani, yái Iirica mabáyawanéericá, imànírica macáita càiide iyúwa Dios ichùulìaná, yéewacaténá íibaidaca Dios irípiná càiripináta iyúwa sacerdote íiwacaliná, itàanírica wawicáu Dios yáapicha.

Jesús, mediator de un nuevo pacto

¹ Péemìacué cayába, ìyaquéi walí sacerdote íiwacaliná, yái Cristoca, itàanírica wawicáu Dios yáapicha. Cristo idéca yáawinacawa Dios yéewápuwáise chènuniré icùacaténá macáita Dios yáapicha.

² Yá Cristo íbaidaca ìyaca iyúwa sacerdote báisíri templo irìculé ìyéerica chènuniré, Wacuériná Dios imàníricaté, càmírica wenàiwica imàni.

³ Iwàwacutácaté macái sacerdote íiwacaliná imàaca cawèníri yàasusi ofrenda iyú Dios irí, iwàwacutácaté nacái inúaca pírái iyúwa sacrificio Dios irí wenàiwicanái ibáyawaná ìwalíise yéewacaténáté Dios imàacaca iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná íicha bàaluité. Iná iwàwacutácaté Jesucristo imàacaca cayábéeri wawàsi nacái Dios irí ofrenda piná.

⁴ Jesucristo iyacaalícáwa siùca chái èeri irìcutá, càmita judiónái ibatà íbaidaca Dios irí templo irìcu iyúwa sacerdotetá, càmicáná Leví itaquérinámini, yái Jesucristoca; yá nacái judónái nadènlaca mamáalàacata néenánáwi sacerdote íbaidéeyéica templo irìcu inuéyéica pírái iyúwa sacrificio wenàiwicanái ibáyawaná ìwalíise càide iyúwaté profeta Moisés ichùullianáté nàawirináimi, manùbacainá níái judíoca càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái.

⁵ Quéwa canéerica iwèni meedáni yái náibaidacaléca siùcásede, níái judónái yàasu sacerdotea, náibaidacainá chái èeri irìcu meedá. Nàasu templo, yácata báisíri templo yéenáwaná meedáni, yái báisíri templo ìyéerica chènuniré, Dios iyacàle báisírica. Càica wáalíacawa bàaluitécainá ipíchawáiseté profeta Moisés ichùullaca israelitanái imànica Dios yàasu capíima mabáyawanéeri, yái capíima íimamisírica, israelitanái isutácatáipiná Dios íicha, yáté Dios íimaca Moisés irí: “Píibaida cáalíacáiri iyú. Pimàni macáita cayába càide iyúwa yái núasáidéerica pirí capíima yéenáwanápiná manuíri dúli ínatale íipidenéerica Sinaí”, íimaca yái Diosca. Càité Dios yáasáidaca Moisés irí báisíri templo chènuníséeri yéenáwanápiná yéewacaténáté Moisés yáalíacawa càinácaalíté iyú iwàwacutáaná namànica Dios yàasu capíima mabáyawanéeri israelitanái isutácatáipináté Dios íicha chái èeri irìcu.

⁶ Quéwa siùcásede Jesucristoca, yái íbaidéerica Dios irípiná iyúwa sacerdote íiwacaliná itàanícaténá wawicáu Dios yáapicha, yácata imànírica ìyaca culto máiníri cayába cachàiníwanáí íicha yái culto sacerdotenái imànírica chái èeri irìcu. Càita Jesucristo idéca imàacaca wàyaca abédanamata Dios yáapicha Jesucristocainá idéca imànica walípiná wàlisài wawàsi Dios yáapicha, Dios icùaná wía. Yái wàlisài wawàsi, cayábéericani bàaluisàimi wawàsi íicha Dios imàníricaté israelitanái yáapicha, Dioscainá idéca icàlidaca walíni cáimiétacanéeri iyú imàníinápiná walí cayábéeri cachàiníwanáí.

⁷ Yái quéechéericate wawàsi càmita iyúudàa wenàiwicanái cayába imàacacaténá mabáyawanáca níara israelitaca namànicaináté wàlisài wawàsi wenàiwicanái yáapicha.

⁸ Quéwa cabáyawanácaté Dios iicáca níara israelitaca namànicaináté nabáyawanáwa. Cài íimaca Dios itàacái profeta itànericaté Dios inùmalícuíse:

“Wacuériná Dios íimaca: Aibaalípiná numànipiná wàlisài wawàsi náapicha níái Israel itaquénainámica, Judá itaquénainámi nacái, nucùanápiná níà cayábéeri iyú.

⁹ Yái wàlisài wawàsica càmíripiná càide iyúwa bàaluisàimi wawàsi numàníricaté nàawirináimi yáapicha bàaluité numusúadacaalíté níà Egipto yàasu calí íicha càide iyúwa wenàiwica itécaalí ìiriwa icáapi ìwali. Néese càmicaináté namàni càide iyúwaté nuchùullianá níà, ináté núucaca nuíchawa níà, íimaca yái Diosca.

- 10** Néese Dios íimaca àniwa: Aibaalípiná ipíchawáise èeri imáalàacawa, yá numànipiná náapicha wawàsi àniwa, nucùanápiná nía, níái Israel itaquénainámica. Càipiná numànica nalí, núa Nacuériná Diosca: Numàacapiná nuítáise náiwitalícu, náalíacaténáwa nutàacái ìwali nawàwalicuísewa, yéewanápiná neebáidaca machacàníri iyú càide iyúwa nuchùullaná nía. Yá núapinácata Nacuériná Diosca, níapinácata nacái nùasu wenàiwica cáininéeyéica nuicáca.
- 11** Càmita iwàwacutápiná néewáidáyacacawa náalíacaténá nùwali, níái náapichéeyéica, nía nacái néenánáica, macáicainá náalíapináca nùwali, macáita púubéeyéi, béeyéi nacái.
- 12** Yá numàacapináca nuwàwawa nabáyawaná íicha, càmita quirínama nuèpùa nuwàwalica yái báawéerica namàníricaté, íimacaté yái Diosca”, càí íimaca yái profetaca.
- 13** Dios idéca icàlidaca walí yái tàacásica wàlisài wawàsi ìwalírica, yái wawàsi Dios imànírica wáapicha Jesucristo ìwalíise, íná yéewa wáalíacawa Dios idéca iicáca quéechéeri wawàsi càiride iyúwa éwisàimi, yái wawàsi Dios imàníricaté abéta israelitaná yáapicha, Leví itaquénainámi íibaidacaténáté Dios irí iyúwa sacerdotenái. Yá idéca imáalàacawa yái éwisàimi wawàsica sacerdotenái ìwalírica, Dioscainá idéca imàacaca íichawani.

9

El templo terrenal y el templo celestial

1 Quéechatécáwa Dios imànicaté wawàsi israelitaná yáapicha, imàcacaténá Leví itaquénainámi íibaidaca irí iyúwa sacerdotenái. Yáté Dios icàlidacaté profeta Moisés iríni, càinácalíté iyú iwàwacutáaná sacerdotenái imànica culto chái èeri irícu Dios yàasu capìima mabáyawanéeri irículé, yái manuíri capìima íimamisiírica, israelitaná isutácatáipináca Dios íicha bàaluité.

2 Namànicaté manuíri capìima idèniéricaté imàdáanáwa pucháiba. Idèniàcaté inùmawa abéeri yáawàaná. Iinatawáise yái capìima inùma wáluméerica iyacaté idàbáanéeri imàdáanáca íipidenéerit Mabáyawanéeri. Imàdáaná irícu iyacaté abéeri lámpara, àicu caiwináca nacáiri iicácanáwa, sietéericaté ica-malá imanùbaca. Iyacaté néeni abéeri mesa nacái, naliadéeritáe íinata pan namàaqueeritáe Dios irí ofrenda iyú sacerdotenái iyáapiná.

3 Bamuchúamibàa capìima irícu iyacaté áiba yáawàaná, wáluma cácuíri iyú. Iinatawáise yái pucháibáanáca yáawàaná, iyacaté áiba imàdáaná capìima imáalàanáwa. Yái imàdáaná, yácata Dios ichàini iyacataléca, yái Dios mabáyawanéerica náicha canánama, ínáte imàdáaná íipidenácaté Mabáyawanéeri náicha canánama.

4 Iyacaté oroíri altar mesa nacáiri iyéericaté mawiénita pucháibáanáca yáawàaná irí. Neemácaté pumèníri isàni altar íinata nàacaténá Dios icàaluíniná. Iyacaté nacái Dios yàasu yàalusi nacáiri mabáyawanéeri nachanàidéeri macáita ínatabàa oro iyú. Yàalusi nacáiri irículé náawináidacaté oroíchúa catùa ipuniéchúawa maná iyú, yái pan nacáirica Dios ibànuèericaté nalí chènuníise nayáapiná. Náawináidacaté nacái Aarón yàasu àicu yàalusi nacáiri irículé, yái Aarón yàasu àicu yèepuèericaté imusúadaca íiwináwa àniwa. Nàyacaté nacái íba yàalusi nacáiri irícu, níái pucháiba sàabadéeyéica íba Dios itànèeyéicaté ìwali itàacáiwa diez namanùbaca tàacáisi israelitaná yeebáidacaténáté iyúwa Dios ichùullaná nía.

5 Pucháiba querubín yéenáwaná ángel càanabáiyéi náipunitawáaca nabàlùacawa nalíwáaca yàalusi nacáiri inùmabàalé íinata, naicáidaca yàalusi inùma irí. Dios ichàini icamaláná icàncaté mèlumèluíri iyú bamuchúamibàa náicha níái querubín yéenáwanáca. Querubín yàanabái ipùata yàanàacaté

iwéréwáaca yàalusi nacáiri inùmabàalé iwicáulé. Yái yàalusi nacáiri inùmabàalé íipidenéericaté “Dios imàcacatái iwàwawa wabáyawaná íicha”. Sacerdote íiwacaliná idàchìladacaté pírái íiranámi yàalusi inùmabàalé ìwali yéewacaténá Dios imàcacaca iwàwawa israelitaná ibáyawaná íicha. Quéwa canáca nulí èeri cayába siùcade nucàlidáanápiná macáitani ìwali yái wawàsica.

6 Càité nachùnìaca capìima bàaluité. Sacerdotenái nawàlùacatéwa èeri imanùbaca irìculé yái capìima imàdáanáca idàbáanéerica namànicaténá culto Dios irí càide iyúwaté Dios ichùulìanáté nía nàanápináté Dios icàaluíniná.

7 Quéwa abéericata sacerdote íiwacaliná iwàlùacatéwa irìculé yái imàdáaná imáalàidáanáca abé yàawiríata camuí imanùbaca, aléera Dios ichàini icamaláná mèlumèluíri ìyacatáica, yái Dios mabáyawanéerica náicha canánama. Sacerdote íiwacaliná iwàlùacaalítéwa néré, iwàwacutácaté itéca pírái íiranámi. Itéca pírái íiranámi yái inuéricaté iyúwa sacrificio ibáyawaná ìwalísewa, yéewacaténáté Dios imàcacaca iwàwawa sacerdote íiwacaliná ibáyawaná íicha. Itécaté nacái áiba pírái íiranámi sacerdote inuéricaté macái israelitaná ibáyawaná ìwalíse, Dios imàcacaténáté iwàwawa nabáyawaná íicha, yái báawéerica càmíricaté náalíawa namànicaté.

8 Quéwa sacerdotenái imànicaté culto èeri imanùbaca idàbáanéeri imàdáaná irìcu nàacaténá Dios icàaluíniná. Càita Espíritu Santo yásáidaca walí wáalíacaténáwa idècunitàacá namànicaté culto idàbáanéerica capìima imàdáaná irìcu, yáté canáca yéewaná macái wenàiwica yàacawa mawiénita Dios irí, canácaináté áiba yáaliméeri mabáyawanáca imànica nía Dios iicá. Càide iyúwa canáanáté yéewaná nawàlùacawa áiba imàdáaná irìculé naicácaténáté Dios ichàini icamaláná mèlumèluíri, càité nacái canácaté yéewaná wenàiwica nàacawa chènuniré nàyacaténá Dios yáapicha, càmitaté nacái yéewa nàyaca abédanamata Dios yáapicha.

9 Iná Espíritu Santo yéewáidaca wíá siùca comparación iyú ìwali yái capìimami báaluisàimica, capìima yàasu wawàsi ìwali nacái. Ewitaté namàacacáaníta ofrenda Dios irí, nanúacaté nacái pírái iyúwa sacrificio Dios irí imàcacaténáté iwàwawa nabáyawaná íicha càide iyúwaté ichùulìaná nía, càicáaníta càmitaté yáalimá pírái íiranámi mabáyawanáca imànica nía Dios iicá, níái yèeyéicaté Dios icàaluíniná pírái íiranámi iyú.

10 Yái báaluisàimi tàacáisica càmitaté idé iwàlisàidaca wenàiwica íiwitáise nàyacaténáté machacàníri iyú, néese yéewáidacáita nía meedá càirínácalíté yàacàsi Dios imàaquéeri nayáaca, càirínácalí wawàsi nacái Dios imàaquéeri nàiraca, càinácalíté iyú nacái iwàwacutáaná nàapìdaca náichawa masacàacaténá Dios iicáca nía. Yái báaluisàimi tàacáisica ichùulìcaté wenàiwica nachùnìanápináté náinatabàawa; yéewáidacaté nía Dios ìwali nacái, àta yéenáwaná yàanàacatalétaté Dios ichùnìanápináté cayába wàlisài wawàsi yàasu wenàiwicanái yáapichawa Cristo ìwalíse.

11 Quéwa Cristo yàanàacaté. Siùcáisede Cristoca yái sacerdote íiwacaliná íibaidéerica Dios irípiná, itàanícaténá wawicáu Dios yáapicha. Yá Cristo imànica ìyaca walí cayábéeri càmíricaté wenàiwica yáalíawa ìwali báaluité. Imichàacatéwa chènuniré, déeculé capìraléeri cáli íicha, càide iyúwaté sacerdote íiwacaliná ichàbáanátéwa irìcubàa yái capìima imàdáanáca idàbáanéerica. Yá Cristo iwàlùacatéwa templo chènuníséeri irìculé, yái báisíri temploca, cayábéeri íicha, mabáyawanéeri íicha nacái yáara capìimami báaluisàimica. Yái templo chènuníséerica, càmírita wenàiwica imàncaléta, càmírita nacái lya chái èeri irìcu.

12 Cristo iwàlùacatéwa irìculé yái mabáyawanácatléca náicha canánama, Dios ìyacatái chènuníséerica, quéwa càmitaté Cristo ité chivo íiranámi, pacá yéenibe íiranámi nacái; néese Cristo itécaté íiranátawa iyúwa sacrificio yéetácainátéwa

macái wenàiwica íichawalíná. Càité iwàlùacawa abé yàawiríata imànicaténáté sacrificio; càmita quirínama iwàwacutá yèepùa imànica sacrificio àniwa. Cristo idéca iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha càiripináta.

¹³ Bàaluité Dios ichùulìaca sacerdotená nadàchìadaca toro íiranámi, chivo íiranámi nacái wenàiwica ìwali niái wenàiwicaca Dios iiquéeyéicaté iiná casaquèeri iyú. Nachùchùaca becerra imenínáami wenàiwica ìwali nacái Dios iicácaténá nainá masaquèeri iyú yéewacaténáté nasutáca níawawa Dios íicha àniwa. Macáita yái wawàsica namànicáitaté wenàiwica íinatabàa meedá.

¹⁴ Quéwa cawènicánáté níara wawàsi bàaluisàimica masacàacaténáté Dios iicáca wenàiwica iiná, jíná yéewa wáalíacawa cawènica Cristo íiraná cachàiníwanái náicha, masacàanápiná imànica wáiwitáise Dios iicápiná! Yácainá Cristo imàcacaté icáucawa Espíritu Santo ichàini iyú, yái càmírica imáalàawa. Càité Cristo yéetácawa imànicaténáté càide iyúwa Dios iwàwáaná. Yéetácatéwa iyúwa mabáyawanéeri sacrificio wabáyawaná ìwalíse. Cristo yéetácatéwa wáichawalíná, ína yéewa íiraná masacàaca imànica wáiwitáise canánama íicha yái báawéerica wamàníirica itéericaté yàacawa wía yéetácaisi irìculé. Iná siùcáisede wálimá wáibaidaca cáuri Dios irípiná.

¹⁵ Ináté cài Jesucristo iyúudàaca wía: Yéetácatéwa wáichawalíná yéewacaténá itàaníca wawicáu Dios yáapicha. Càita Jesucristo imànica walípiná wàlisài wawàsi Dios yáapicha cayábacaténá Dios iicáca wía. Cristo yéetácinátewa wáichawalíná, ína Dios idéca imàcacaca iwàwawa wabáyawaná íicha, yái báawéerica wamàníiricaté idècunitàacá wàyacaté càide iyúwa bàaluisàimi tàacáisi ímáaná. Càité Jesucristo imànica walí yéewanápiná wía Dios imáidéeyéica weedáca walíwa yái cawèníirica càmírica imáalàawa Dios icàlidéerica walí ìwali cáimiétacanéeri iyú yàanápiná walíni.

¹⁶ Péemìacué comparación romanonái íwitáise ìwali: Ipíchawáise romanosàiri yéetácawa, yásí itànàaca cuyàluta icàlidacaténáni càide iyúwa iwàwáaná naseríaca yàasumi idécanáami yéetácawa. Quéwa canéeritacá iwèni yái cuyàlutaca àta náalíacatalétawa báisíri iyúcani yéetácatéwa, yái itànèericaté cuyàluta.

¹⁷ Iná càmíritàacá cawèni yái cuyàlutaca idècunitàacá cáucani yái itànèericani, ína canáca yéewaná áiba wenàiwica yeedáca nalíwa yàasu cawèníiri càide iyúwaté icàlidáaná nalíni. Quéwa yéetácanáamiwa yái itànèericaté cuyàluta, yásí cawèníirica nalí cuyàluta, niái yeedéeyéipináca iríwa yàasumi.

¹⁸ Càité nacái Dios imànicaté quéechéeri wawàsi israelitanái yáapicha, yáté càmíritàacá cawèni yái bàaluisàimi tàacáisica àta nanúacatalétaté pírái iyúwa sacrificio. Ináté israelitanái inúaca pírái iyúwa sacrificio cawènicaténáté namànica nalíwa yái wawàsi Dios imàníiricaté náapicha.

¹⁹ Bàaluité profeta Moisés iléecaté Dios itàacáí macái israelitanái irí, yái tàacáisi Dios ichùulièrica neebáidaca nàyacaténáté machacàníri iyú Dios iicá. Néese Moisés yeedáca púubanaméeri hisopo yéetaná yàana idènièrica pumèníri ibáináwa. Yá yéepùaca hisopo yéetaná yàana quiréeri lana iyú. Néese íisapíadacaténi pacá yéenibe íiranámi iyú, chivo íiranámi iyú nacái, yéewìadéerica úni yèewi. Yá idàchìadacaté íiranámi cuyàluta ìwali, yái cuyàluta idènièricaté Dios itàacáí Dios ichùulièricaté israelitanái yeebáidaca. Néese Moisés idàchìadacaté nacái pírái íiranámi macái wenàiwica ìwali, yái pírái íiranámi yéewìadéerimica úni yèewi, masacàacaténáté Dios iicáca nía.

²⁰ Néese Moisés íimacaté nalí: “Yácata íiranámi, yái píráimica yéetéerimicawa pibáyawaná ìwalísecué masacàacaténácué Dios iicáca píá, yéewanápiná cawènica yái wawàsica Dios imàníricuéca píapicha, peebáidáanápiná iyúwa ichùulìanácué píá”, íimacaté nalí yái Moisésca.

21 Moisés idàchìadacaté nacái pírái íiranámi Dios yàasu manuíri capíima ìwali, yái nasutácatáipináca Dios íicha. Idàchìadaca pírái íiranámi macái yàalubáisi imanùbaca ìwali nacái lyéerica capíima irícu, níá nacái quirápieli nacáiyéica iwàwacutéeyéicawa nalí culto irípiná nàacaténáté Dios icàaluíniná.

22 Càide iyúwa íimáaná yái bàaluisàimi tàacáisi Dios imàaquéericaté nalí, iwàwacutácaté namànica càiri culto pírái íiranámi iyú batéwa macái wawàsi ìwaliná masacàacaténáté namànicani Dios iicá. Canácaté Dios imàacáaná iwàwawa nabáyawaná íicha càmicaalíté nanúa napírawa yéewanápináté pírái íiraná imusúacawa náicha wenàiwica ibáyawaná ìwalíise. Iwàwacutácaté pírái yéetácawa wenàiwica íichawalíná. Càita nacái càmicaalíté Jesucristo yéetáwa wáichawalínátá íiranácaténá yàapídaidaca wáiwitáisetá, yá canáca yéewaná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íichatá.

El sacrificio de Cristo quita el pecado

23 Càité iwàwacutáca nanúaca pírái iyúwa sacrificio masacàacaténá namànica manuíri capíima pírái íiranámi iyú, capíima yàasu wawàsi nacái, yái capíima íimamisírica, nasutácatáipináca Dios íicha bàaluité. Yái capíimaca, yácata chènuníséeri templo yéenáwanáca. Quéwa yái wawàsi chènuníséericawaca iwàwacutácaté cayábéeri íiranámi pírái íiranámi íicha, yái pírái íiranámi masaquèericaté imànica bàaluisàimi capíima chái èeri irícu.

24 Càmicáináté Cristo iwàlùawa irículé yái capíima wenàiwica imàníiricaté. Yái bàaluisàimi capíimaca yásáidacáicata walí meedá càiride iyúwa báisíri temploca chènuníséeri iicácanáwa. Cristo quéwa iwàlùacatéwa Dios yàatalé chènuniré náicha macái capíraléeri cáli chènuníséeyéica. Siùca Cristo ibàlùacawa Dios íipunita itàanícaténá wawicáu Dios yáapicha.

25 Camuí imanùbaca bàaluité israelitanái yàasu sacerdote íiwacaliná iwàlùacatéwa irículé yái mabáyawanácaté náicha canánama Dios ichàini icamaláná icànacataléca capíima imàdáaná irícu. Ináté sacerdote íiwacaliná iwàlùacawa néré madécaná yàawiríaté itécaténá pirái íiranámi. Càmitaté sacerdote íiwacaliná ité íiranáwa. Quéwa Cristo iwàlùacatéwa chènuniré itécaténá néré íiranáwa, yá càmitaté Cristo imàni càide iyúwa judónái yàasu sacerdote íiwacaliná imàníiná.

26 Iwàwacutácalíté Cristo iwàlùacawa néré camuí imanùbacatá, yásí iwàwacutá yéetácawa madécaná yàawiríata èeri idàbacatáise bàaluité àta siùca nacáide. Quéwa siùca ipíchawáise èeri imáalàacawa Cristo idéca iwàlùacawa aléi èeri irículé imàacacaténáté yàawawa yéetácaténátéwa iyúwa sacrificio abé yàawiríata càiripináta. Càité ichuìdaca wáicha wabáyawaná.

27 Dios icàlidacaté iwàwacutáanápiná macái wenàiwica yéetácawa abé yàawiríata, néese idécanáami néetácawa, yá Dios yùuwichàidapiná báawéyéi wenàiwica.

28 Càita nacái Cristo imàacacaté yàawawa yéetácaténáwa iyúwa sacrificio abé yàawiríata yéewanápináté madécaná wenàiwica ibáyawaná lyaca ìwali. Néese yàanàapiná àniwa quéwa càmitaté quirínama yéetácawa wenàiwicanái ibáyawaná ìwalíise, néese yàanàapiná iwasàacaténá yàasu wenàiwicawa, wía icuèyéica yàanàaca.

10

1 Bàaluité Dios imàacacaté itàacáíwa profeta Moisés irí icàlidacaténáté israelitanái iríni yéewanápináté náalíacawa Dios iwàwaca nàyaca machacàníri iyú. Quéwa yái bàaluisàimi tàacáisi càmitaté yásáida nalí amaléeri iyú macáita yái cayábéerica Cristo imàníiripinácaté walí. Iná yái bàaluisàimi tàacáisisica càmitaté idé mabáyawanáca imànica wenàiwica Dios iicá, níái inuéyéica pírái iyúwa

sacrificio Dios irí camuí imanùbaca nabáyawaná ìwalísewa nàacaténá Dios icàaluíniná.

² Yái bàaluisàimi tàacáisi yáalimácaalíté mabáyawanáca imànica wenàiwicatá, yá nayamáidacaté nanúaca pírái iyúwa sacrificiotá bàaluitécáiná mabáyawanácaalíté níatá, yá càmitaté nèepùa achúmaca náináidacawa nawàwawa nabáyawaná ìwaliwatá.

³ Quéwa nanúacaináté pírái iyúwa sacrificio, yáté nawàwalica nabáyawanáwa camuí imanùbaca.

⁴ Càmicaináté yéewa toro íiranámi, chivo íiranámi nacái imáalàida wenàiwica ibáyawaná.

⁵ Iná Cristo iwàlùacatéwa aléi èeri irìculé, yáté íimaca Dios irí:
“Pía, Dios, càmita quirínama piwàwa wenàiwicanái inúaca pírái iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalísewa, càmicainá yéewa pírái íiranámi imáalàidaca wenàiwica ibáyawaná, néese pidéca pibànùaca núa iyúwa wenàiwica nuétacaténáwa wenàiwicanái ibáyawaná ìwalíise.

⁶ Càmita quirínama casíimái piicáca wenàiwicanái inúaca ipírawa iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalísewa, càmicainá yéewa pírái íiranámi imáalàidaca wenàiwica ibáyawaná.

⁷ Iná núumacaté pirí: ‘Nudéca nùanàaca aléi èeri irìculé càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi pinùmalìcuíse numànicaténá càide iyúwa piwàwáaná, pía Dios’, íimacaté yái Cristoca.

⁸ Quéechatécáwa Cristo íimaca càmita quirínama Dios iwàwa sacrificio, càmita quirínama nacái casíimáica iicáca wenàiwica inúaca pírái iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalísewa, éwita Dios itàacái bàaluisàimi ichùulìacáanítaté namànica cài. Càmita quirínama cayába Dios iicáca nàasu sacrificio, càmicainá yéewa pírái íiranámi imáalàidaca wenàiwica ibáyawaná.

⁹ Néese Cristo íimaca Dios irí àniwa: “Nudéca nùanàaca aléi èeri irìculé numànicaténá càide iyúwa piwàwáaná, pía Dios”, íimacaté yái Cristoca. Yái tàacáisisca ímáanáca Cristo imáalàidánanápínáté macáita sacrificio bàaluisàna imàacacaténáté yáawawa iyúwa sacrificio náamirìcubàa, yéetáanápinátewa wenàiwicanái ibáyawaná ìwalíise.

¹⁰ Idéca mabáyawanáca Dios iicáca wía wáibaidacaténá abéerita Dios irípiná, Jesucristo imànicaináté càide iyúwaté Dios iwàwáaná imàacacaináté yáawawa iyúwa sacrificio yéetáanápináwa abé yàawiríata càiripináta wenàiwicanái ibáyawaná ìwalíise.

¹¹ Iyaca sacerdote judíosàiri inuérica pírái iyúwa sacrificio Dios irí israelitanái ibáyawaná ìwalíise èeri imanùbaca. Namànica yái sacrificio bàaluisànamica madécaná yàawiríá éwita càmicáaníta yéewa pírái íiranámi imáalàidaca wenàiwica ibáyawaná.

¹² Quéwa Jesucristo imàacacaté yáawawa yéetáanápináwa iyúwa sacrificio wenàiwica ibáyawaná ìwalíise càiripináta. Néeseté imichàacawa chènuniré, yá yáawinacatéwa Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita Dios yáapicha.

¹³ Siúca Jesucristo iyamáacawa chènuniré idècunitàacá Dios imawènìadaca íicha yùuwidenái. Yásí áibaalípiná Dios imáalàidapiná imawènìadaca Jesucristo yùuwidenái.

¹⁴ Yácainá Jesucristo imàacacaté yáawawa yéetáanápináwa wáichawalíná abé yàawiríatá, yáté mabáyawanáca imànica wía Dios iicápiná càiripináta, wía Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa wáibaidacaténá abéerita Dios irípiná.

¹⁵ Espíritu Santo nacái icàlidaca walí tàacáisi wáalícaténáwa báisíri iyúcani càmita iwàwacutá Jesucristo yèepùa yéetáacawa wáichawalíná àniwa. Càité Espíritu Santo íimaca:

- 16** “Aibaalípiná ipíchawáise èeri imáalàacawa, yá numànipiná náapicha wàlisài wawàsi àniwa nucùanápiná nía, núa Nacuériná Diosca. Càipiná numànica nalí, núa, Nacuériná Diosca. Numàacapiná nuíwitáisewa nawàwalículé, náalíacaténáwa nutàacái ìwali náiwitalícuwa, yéewanápiná neebáidaca machacàníiri iyú càide iyúwa nuchùulìaná nía,
- 17** càmita quirínama nuèpùa nuwàwalica nabáyawaná, yái báawéerica namàníricté”, íimacaté yái Espíritu Santoca.
- 18** Dios idéca imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha, ína càmita quirínama iwàwacutá wanúaca pírái iyúwa sacrificio wabáyawaná ìwalísewa.

Debemos acercarnos a Dios

19 Iná píacué nuénánáica, siùcásede manuíca wáináidaca wawàwawa wáalimáanápiná wawàlùacawa macàaluínináta irìculé yái mabáyawanácataléca náicha canánama, Dios iyacàle chènuníiséerica, Jesucristo yéetácainátewa wáichawalíná, itéenápinátē néré íiranáwa, Dios imàacacaténá iwàwawa wabáyawaná íicha. Càité Jesucristo yàacùaca wáapunápiná yéewanápiná wamawiénidaca Dios wáiwitáise iyúwa.

20 Jesucristo idéca yàacùaca walí wàlisài àyapu cáuri wawàlùacaténáwa irìculé yái Dios iyacàleca chènuníiséerica. Yái Jesucristo yácata wáapuná cáurica imàquéerica wamawiénidaca Dios, Jesucristo yéetácainátewa wáichawalíná, néese imichàacatéwa chènuniré déeculé macái chènuníiséeri cáli íicha. Péemìacué comparación: Bamuchúamibàa judónái yàasu templo irìcu iyacaté manuíri yáawàaná wáluma cácuíri iyú ibàlièricaté Dios ichàini wenàiwicanái ituí íicha. Inátē canáca yéewaná wenàiwica nàacawa Dios yàatalé. Quéwaté, Jesucristo yéetácainátewa wáichawalíná, yátē yái manuíri yáawàanáca icacanácatéwa bamuchúamibàa cáli iwérénama, pucháibawaca yèewi, wáalíacaténáwa wáalimá wàacawa Dios yàatalé siùcásede Jesucristo yéetácái ìwalíise. Yá nacái Jesucristo iináca, càicanide iyúwa yái yáawàanámica, iwàwacutácainátē Jesucristo iiná icacanácawa cruz ìwali yéetácaténáwa wáichawalíná yéewanápinátē yàacùaca walí wáapunápiná wàacaténáwa Dios yàatalé.

21 Iyaca walí Jesú sacerdote íiwacaliná cachàiníirica, íibaidaca Dios irípiná, itàanícaténá wawicáu Dios yáapicha. Jesúscata yái icuérifica Dios yàasu templo chènuníiséerica, icuérifica nacái wíia, wíia Dios yéenibeca.

22 Iná wamawiénidacué Dios wáiwitáise iyúwa, wàacaténá icàaluíniná báisíri iyú. Wáibàacué wawàwa nacáwa Dios iwéré cachàiníiri iyú yeedáanápiná wíia yàataléwa, yácainá Jesú íiraná idéca yàapìdáidaca wáiwitáise wabáyawaná íichawa, Jesú yéetácainátewa wáichawalíná. Iná càmita iwàwacutá achúmaca wáináidacawa wawàwawa wabáyawanámi ìwaliwa, yácainá Espíritu Santo masacàacaté imànica wáiwitáise wabautizácaalítewa úni yáaculé.

23 Cachàinicué wáiwitáise mamáalàacata Dios ìwali, picácué nacái wawènúada wáiwitáisewa Dios íicha, néese weebáidacué Jesucristo itàacái tài íiméeri iyú càide iyúwa wacàlidáaná waináwanáwa weebáidáaná, yácainá Dios imànipiná walíwa macáita yái cayábéerica càide iyúwaté icàlidáaná walíni cáimiétacanéeri iyú.

24 Wamichàidacué wáiwitáisewáaca cáininácaténá waicáyacacawa cachàiníwanái mamáalàacata, wamànicaténá nacái cayábéeri.

25 Picácué wayamáida wàwacáidáyacacawa wamànicaténá culto, wàaca nacái Dios icàaluíniná. Picácué wamàni càide iyúwa náiwitáise iyáaná níara abénaméyéi càmíiyéica ìwacáidáyacawa wáapicha, néese wachàiniadacué wawàwawáaca siùcade. Iwàwacutá cài wamànica cachàiníwanái mamáalàacata

wáalíacáináwa mawiénica Wáiwacali yéenáwaná yàanàacatáipiná, èeri imáalàanápiná nacáwa.

26 Wamánicaalí wàacawa wabáyawanáwa mamáalàacata wéemìacadénáami yái báisíri tàacásica Jesucristo ìwali, yá canáca walí quirínama áiba yéetéeripináwa iyúwa sacrificio wáichawalíná wabáyawaná ìwalíse, canácainá áiba Jesucristo íicha Dios iiquéeri càiride iyúwa cawèníri yéetáanápináwa wáichawalíná.

27 Iná wáucacaalí wáichawa Jesucristo, yá iyaca walí wapíchalépiná abéta Dios yàasu yùuwichàacáisi máiníri caiyéinináca, cálaluíri waicáca, yá nacái manuíri quichái caluérifica, ipucuérifica iyaca cachàiníri iyú, yeeméeripináca Dios yùuwidenái.

28 Báluité áibacaalí wenàiwica càmita imàni càide iyúwa Dios itàacái íimáaná, yái báluisàimi tàacásica profeta Moisés icàlidéericaté nalí Dios inùmalicuíse, néese iyacaalíté nacái pucháiba wenàiwica, càmicaalí másiba nacái icháawèeyéicani, náalíacainátē imànica ibáyawanáwa, yátē càmita nacuèrinánái iicá ipualé, néese nanúacani ráunamáita.

29 Iná píalíacuéwa nàuwichàanápináca manuísíwata cachàiníwanái nayamáidacaalí neebáidaca Dios Iiri namànicaténá irí báawéeri, càide iyúwa nabawàidaca nacáicaalíni nàabàli iyúwa; càide iyúwa nacái casacàaca nacáicaalí naicáca Dios Iiri íiraná, caná iwèni naicácainá Dios Iiri yéetáanáwa wáichawalíná; càide iyúwa nadéca nacáicaalí natàaníca nacái báawéeri iyú naquíniwa Espíritu Santo ìwali, yái caininéerica iicáca wía. Yái Dios Iiri íiranáca, yácatá cawènírica imànica wàlisài wawàsi Dios imànírica wáapicha iwasàacaténá wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. Yái Jesucristo íiranáca masacàaca imànica wáitáise wabáyawaná íchawa Dios iicápiná.

30 Wáalíacawa Wacuèriná Dios idéca: “Núacata yái yùuwichàidéeripináca wenàiwica imàníiyéica ibáyawanáwa. Núacata yái yèeripináca nawèni”, íimaca yái Diosca. Idéca íimaca nacái: “Núa Dios, nùuwichàidapiná nùasu wenàiwicawa namànicalaalí nabáyawanáwa”, íimaca yái Diosca.

31 ¡Máiníri caiyéinináca yùuwichàacáisiquéi cáuri Dios yùuwichàidacaalí Wíawa!

32 Quéwa piwàwalicué càinácaalíté iyú pidàbaca péemìaca yái cayábéeri tàacásica Jesucristo ìwali, pìdenìacatécué nacái piùwichàanáwa mamáalàacata matuíbanári iyú áibanái imànicaalíté píipunita manuíri ùwicái peebáidacáiná Jesucristo itàacái.

33 Abénaméeyéicué píapichéeyéi nàuwichàacatéwa manuísíwata Wáiwacali irípiná macái wenàiwica yàacuéssemi. Aibanái càmíyéi yeebáida Wáiwacali natàanícaté máiní báawéeri iyú nàwali, naicáaní nacái naquíniná, nàuwichàidacaté nacái abénaméeyéi. Achúmacatécué piwàwa nàwali nàuwichàacainátēwa.

34 Pidécuéca piicáca napualé caininéeri iyú pitécaténácué nayáapiná, níai píapichéeyéica yùuwichèeyéicatéwa presoíyéi ibànalícu, neebáidacaináté Jesucristo itàacái. Pìdenìacatécué nacái piùwichàanáwa casímáiri iyú piùwidenái imelùdacaalítécué pìasuwa píalíacainácuéwa pidènìaca áiba pìasuwa càmíri imáalàawa chènuniré cayábéeri íicha yái pìasumica chái èeri irícuírica.

35 Picácué piméyáawa, néese manuícué píináidaca piwàwawa Dios ìwali; peebáidacaalícué Dios itàacái tài ííméeri iyú mamáalàacata, yásí yàacué piríwa cawèníri manuísíwéeri chènuniré.

36 Iwàwacutácué cachàinica píwitáise mamáalàacata pìdenìacaténácué piùwichàanáwa matuíbanári iyú, pimànicaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná yéewanápinácué peedáca piríwa nacái yái cawènírica Dios icàlidéericatécué pirí ìwali cámietacanéeri iyú.

37 Iwàwacutá wàidenìaca wàuwichàanáwa quiríta wacùanápiná Cristo yàacawa néese, càide iyúwa Dios itàacái íimáaná profeta itànèericaté. Cài íimacaté:

“Caquialésiwata yàanàapináca yái yèeripinácawa néese, càmírita nacái idècunìawa càiripináta.

38 Nùasu wenàiwica nuiquéerica mabáyawanéeri iyú yeebáidacainá núa, iyapiná càiripináta yeebáidacaalí mamáalàacata nutàacái, quéwa iwènúadacaalí nuícha íwitáisewa icalùni ìwalísewa, néese càmita cayába nuicá íwitáise”, íimaca yái Diosca.

39 Quéwacué càmíiyéi néená wía, níara iwènúadéeyéica íwitáisewa Dios íicha icalùni ìwalísewa, yásí namáalàacawa. Néese wíata yái yeebáidéeyéica Dios itàacái mamáalàacata, Jesucristo iwasèeyéipináca Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

11

Lafe

1 Báisiaalí weebáidaca Dios, yásí wáalíacawa báisíri iyúcani wawàwalícuíssewa Dios imànníinápíná walí càide iyúwa icàlidáaná walíni; báisiaalí weebáidaca Dios, yásí wáalíacawa báisíri iyúcani iyaca báisíri wawàsi càmíricáwa wadé waicáca watuí iyúwa.

2 Cayábacaté Dios iicáca abénaméeyéi wàawirináimi israelitanáí íwitáise bàaluité neebáidacaináté Dios.

3 Weebáidacainá Dios íná yéewa wáalíacawa Dios idàbacaté macáita itàacái iyúwa, macái wawàsi iyéerica chái èeri irícu, chènuníiséeyéi cáli íinata nacái macáita, íná yéewa wáalíacawa Dios iwènúadacaté wawàsi càmírica wadé waicáca imànicaténá macáita yái waiquéerica.

4 Bàaluité Abel yeebáidaca Dios ínáté imànica càide iyúwaté Dios ichùulìanáni. Abel inúacaté ipírawa iyúwa sacrificio ibáyawaná ìwalísewa, isutácaténá Dios íicha imàcacáanápíná iwàwawa Abel ibáyawaná íicha. Cayábacaté Dios iicáca yái Abel imànníaca. Iná mabáyawanacaté Dios iicáca Abel. Quéwa Abel ibéeri íipidenéericaté Caín càmitaté imàni càide iyúwaté Dios ichùulìaná. Néese Caín yàacáita Dios irí ibànakale iyacanáwa meedá, càmíricaté Dios ichùulìa wenàiwicanáí imàaca Dios irí nabáyawaná ìwalísewa. Ináté cayábéeri Dios iicáca Abel íwitáise Caín íicha. Iná éwita Abel yéetácáanítatéwa madécaná camuí néese siùcade, càicáanítá siùcade wéemìaca iináwaná ìwali, yásí wawàwalica càinácalíté iyú yeebáidáaná Dios, yá wáalíacawa iwàwacutáaná weebáidaca Dios nacái.

5 Bàaluité Enoc nacái yeebáidaca Dios, yáté Dios itécani chènuniré méetáanánamata icáuca yáapichawa. Càmitaté quirínama nàanàaca Enoc chái èeri irícu Dios itécaináténi. Dios itàacái profeta itànèericaté icàlidaca walí Enoc iináwaná: Ipíchawáiseté Dios itéca Enoc chènuniré, Enoc iyacaté machacàníri iyú ínáté cayábaca Dios iicáca íwitáise.

6 Quéwa càmita wáalimá wàyaca iyúwa casíimáiná Dios iicáca càmicaalí weebáidani. Wawàwacaalí wamawiénidaca Dios wáiwitáise iyúwa wáalícaténá ìwali, iwàwacutáca weebáidaca iyaca cáuri Dios. Iwàwacutá weebáidaca nacái Dios iicáanápíná wapualé, imàaca nacái iwàwawa wabáyawaná íicha, wía icutéeyéicani manuísíwata wáalícaténá ìwali.

7 Bàaluité Noé nacái yeebáidacaté Dios. Néese Dios yàalàacaináté Noé yùuwichàacáisi íchaná, yái ichàbérerinácatéwa ipíchalé, càmíritécawaca idé Noé iicáca, ínáté Noé yeebáidaca Dios itàacái. Noé imànicaté manuíri arca lancha nacáiri iwasàanápínáté yéenánáwa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yái manuíri yéesacáica imáalàidéeripinácaté macái èeri mìnanái. Noé yeebáidacaté Dios, ínáté yái arca Noé imànnírica yáasáidacaté cabáyawanáca macái èeri mìnanáica, iwàwacutáanáté nacái néetácawa nabáyawaná ichùulìacawa. Quéwa

Noé yeebáidacáináté Dios, ínáté mabáyawanáca Dios iicácani iwasàanápináté Noé Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

8 Bàaluité Abraham nacái yeebáidaca Dios, ínáté Dios imáidacaalíténi, yáté Abraham yeebáidaca irí, yá yàacawa yàasu cáli íchawa yàacaténátewa áiba cáli nérépiná Dios yèeripinácaté irí. Abraham imusúacaalítewa yàasu cáli íchawa, càmitaté yáalíawa alénácaalí yàawa.

9 Càmitaté Abraham iméyáawa, néese yeebáidacaté Dios mamáalàacata, éwitaté iwàwacutácáaníta yèepunícawa iyúwa canéeri yàasu cáli idécanáamitén yàanàaca ínatalé yái cáli Dios icàlidéericate irí iináwaná ìwali cáimiétacanéeri iyú, yàanápináté Abraham iríni. Càmitaté Abraham imàni icapèewa néenibàa, néese yèepunícáitawa yàacawa, iyacaté mamáalàacata íimamisiíri capìima irìcu. Càité nàyaca nacái níái Abraham ìiri íipidenéericate Isaac, Isaac ìiri nacái íipidenéericate Jacob. Ewitaté Dios càmicáanítàacá yàa nalí yái cálica càide iyúwa icàlidáanáté nalíni cáimiétacanéeri iyú, càicáanítaté neebáidaca Dios mamáalàacata yàanápináté nalíni áibaalípinácawa.

10 Càité Abraham iyaca iyúwa canéeri yàasu cáli icùacáináté yàanàanápiná áiba yàcalé íwitáaná néré, yái cayábéeri yàcalé chènuníséerica, ibàluèricawa cachàiníri íba ínata càmírica imáalàawa, yái yàcalé Dios idàbéericate.

11 Sara nacái, úái Abraham íinuca, yeebáidéechúa Dios itàacái. Ewitaté càmicáaníta yéewa quéenibeca úa máinícaínáté béreruca úa, Abraham nacái máinícaté bérericaní, càicáanítaté Dios ichàiniadaca Abraham idènìanápináté ìriwa Sara yáapicha Abraham yeebáidacáináté Dios imàníinápináté macáita machacàníri iyú càide iyúwaté icàlidáaná Abraham iríni cáimiétacanéeri iyú.

12 Càité Abraham idènìaca ìriwa yái Isaac, éwitaté máinícaánítá bérericaní yái Abrahamca, nayúunáidéeri yéetápinácatéwa mesúnamáita. Néeseté Abraham ìiri íipidenéericate Isaac idènìacaté yéenibe nacáiwa, itaquénáí nacáiwa madécaná. Iná yéewa siùca nàyaca manùbeyéí Abraham itaquénainámi càide iyúwa dùlupùta imanùbaca chènuníséeyéica, iyúwa nacái imanùbaquéi manuíri úni yàasu càina imuluíca càmírica wáalimá waputàaca.

13 Macáita níái Abrahámáica yeebáidéeyéicaté Dios itàacái, neebáidacaté Dios mamáalàacata tài íiméeri iyú àta néetácatelétawa, éwitaté càmicáanítaté needá nalíwa cayábéeri wawàsi Dios icàlidéericate nalí iináwaná ìwali cáimiétacanéeri iyú yàanápináté nalí níá. Quéwa neebáidacáiná Dios tài íiméeri iyú, ínáté yéewa naicáca yái cayábéerica náiwitáise iyúwa, càmíri natuí iyúwa, yái cayábéerica Dios imàníiripinácaté nataquénainámi irí chái èeri irìcu, chènuniré nacái. Casíimáicaté nawàwa naicácáináténi náiwitáise iyúwa càide iyúwa waicácaalí wenàiwica déecuíséericawaca wáicha, wamáidacani watàidacaténáni casíimáiri iyú idècunitàacá wàacawa wáipunitáidacani. Càité nacái níái Abrahámáica, casíimáiri iyúca nèepunícáitawa nàacawa iyúwa canéeyéí yàasu cáli náalíacáinátewa napáchiacáita nèepunícawa irìcu yái èeriquéi, nadènìacáináté nàasu cálipináwa chènuniré.

14 Cawinácaalí cài icàlidéeyéica iináwanáwa náasáidaca amaléeri iyú nacutáca nàacawa natuýàaca nàasu cálipináwa càmírica chái èeri irìcuíri.

15 Càmitaté náináidawa ìwali yáara cáli nàacatáisecaté. Náináidacaalítewa ìwalitat, yáté nálimá nèepùacawa nérétá.

16 Quéwa nawàwacaté nàasu cálipináwa cayábawanáiri, yái Dios yàasu cáli chènuníséerica, Dios icùacataléca macáita. Iná càmírita bái nàwalíise yái Diosca, néese casíimáica yéemíaca nacàlidáaná naináwanáwa nadènìaca Nacuèrináwa, yái Diosca. Cài wáalíacawa càmita bái Dios nàwalíise, Dioscainá idéca ichùnìaca nalípiná cayábéeri yàcalé chènuniré.

17 Abraham yeebáidaca Dios tài íiméeri iyú mamáalàacata éwitaté Dios yáalimáidacáaníta iicáwani asásí báisícaalí Abraham yàaca Dios iyéininá. Càité Dios yáalimáidaca iicáwa Abraham: Ichùullacaté Abraham inúanápináté liriwa Isaac iyúwa sacrificio yàacaténáté Dios icàaluíniná. Càmita báisí Dios iwàwaca wanúaca irí wenàiwica, néese càicáicaté Dios yáalimáidaca iicáwa Abraham. Yá Abraham iwàwacaté yeebáidaca Dios itàacái, Íná íináidacatéwa inúanápiná Isaac iyúwa sacrificio Dios irí, yái abéerita lirica, éwitaté Dios icàlidacáaníta Abraham iríni cáimiétacanéeri iyú imàacáanápináté Isaac idènìaca madécaná itaquénáwa, Abraham itaquénánámpiná.

18 Càité Dios íimaca Abraham irí idècunitàacá sùmàicani yái Isaac: “Nuicápiná iyúwa nùasunáwa píri Isaac itaquénánámi”, íimacaté yái Diosca.

19 Quéwa Abraham íináidacatéwa inúanápináté liriwa Dios irí Abraham yeebáidacáináté Dios yáalimá imichàidacani yéetácáisi íicha, yái Isaac, Abraham yáalíacáináwa cachàinírica yái Diosca. Achúmacaté Abraham inúa liriwa, càmita imáisanìa Dios íichani, yái Isaac. Quéwa Dios imáidacaté Abraham irí ichùullacaténá Abraham ipíchanáté inúa liriwa. Iná Abraham yeebáidacáináté Dios, ínáté yéewa Abraham yeedáca liriwa cáuritàacáwa, càide iyúwa Dios idéca nacáicaalí imichàidaca Isaac yéetácáisi íicha.

20 Càité nacái Isaac yeebáidaca Dios. Iná icàlidacaté tàacáisi Dios inùmalícuíse íimérica Dios imànínápináté cayábéeri Jacob irí, Esaú irí nacái, níái Isaac yéenibe asìanáica.

21 Jacob nacái yeebáidacaté Dios, ínáté maléenácaalí irí èeri ipíchawáise yéetácawa, Jacob icàlidacaté tàacáisi Dios inùmalícuíse itaquénáí íipidená ìwaliwa, níái José yéenibe pucháiba ùuculìiyéica. Yái tàacáisi íimacaté Dios imànínápináté nalí cayábéeri. Yá Jacob éwitaté machawàacacáanítani béecái iyú, càicáanítaté ínáidacawa cálíacáiri iyú. Yáté imichàacawa quirítá yàasu cama íichawa, yá íibàaca ichaquèewa ìipìnáanírica ìwali icùadáanápiná íiwitawa, yàacaténá Dios icàaluíniná. Càité Jacob yeebáidaca Dios éwitaté iwàwacutácaaníta itéca yéenibewa macáita Egipto yàasu cáli néré.

22 José nacái yeebáidacaté Dios, ínáté maléenácaalí irí èeri ipíchawáise yéetácawa, yá José icàlidacaté yéenánái iríwani, níái israelitaca, namusúanápinátewa Egipto yàasu cáli íicha áibaalípináté. José yeebáidacaté Dios iyúudàanápináté israelitanái, íná José ichùullacaté níá natéenápináté yáapimi chàcatáinápinácaalíté namusúawa Egipto yàasu cáli íicha, nabàlìacaténáté yáapimi áiba cáli néré, yái cáli Dios imàaqueeritaté Abraham irí.

23 Néeseté nacái Moisés isèenáí neebáidacaté Dios iyúudàanápináté níá, níá nacái néenánái israelitaca. Iná idécanáamíté Moisés imusúaca iicá èeri, yá isèenáí icùacaténi ibàacanéeri iyú másiba quéeri cayábacáináté naicáca iicácanáwa yái sùmài yáanaca càiride iyúwa wenàiwica íibaidéeripináté Dios irípiná. Egipto yàasu cáli icuèriná ichùullacaté israelitanái nanúanápináté néenibewa asìanáica, quéwa càmita cáalu Moisés isèenáí, ínáté càmita namàni càide iyúwaté egpcionáí icuèriná ichùullaná níá.

24 Moisés nacái yeebáidacaté Dios. Quéechatécáwa Egipto yàasu cáli icuèriná íidu udàwinàacaté Moisés càide iyúwa uìriwa. Quéwa idécanáamíté béríca Moisés, càmitaté iwàwa náimaca ìwali itaquérícani, yái faraón icuèricaté Egipto yàasu cáli.

25 Néese cayába cachàiníwanáí iicácaté yùuwichàanápináwa Dios yàasu wenàiwica yáapicha, níái israelitaca, íicha yái iyáanápinácaté càasuíri iyú achúma èerínata náapicha níái Egipto yàasu cáli íiwacanánáica, imàníiyéicaté ibáyawanáwa casímáiri iyú.

26 Moisés yáalimápinácaté idènìaca macáita cawèníiri iyéericaté Egipto yàasu cáli icuèriná irí, naicácaináté Moisés càiride iyúwa faraón ìiri, quéwa Moisés imàacacaté íchawa macáita, cawènicáiná cachàiníwanái iicácaté yáí yùuwichàanápinácatéwa Dios irípiná càide iyúwa Cristo yùuwichàanápinácatéwa áibaalípinát. Càité Moisés ínáidacawa yeebáidacáináté Dios yàanápináté cawèníiri nalí chènuniré cawinácaalí yùuwichèeyéicawa Dios irípiná neebáidacáiná itàacái.

27 Moisés yeebáidacaté Dios, ínáté yéewa itéca israelitanáí Egipto yàasu cáli íicha, macàaluínináta rey ilúa íicha, yái icuèricaté Egipto yàasu cáli. Yáté cachàinica Moisés íiwitáise Dios ìwali imànicaténáté càide iyúwa Dios ichùulianáni. Moisés imànicaté cachàiníiri iyú macàaluínináta càide iyúwa iicáidaca nacáicaalí mamáalàacata Dios irí, yái Dios càmírica yéewa waicáca.

28 Moisés yeebáidacaté Dios itàacái, ínáté ichùulìaca israelitanáí namànica idàbáanéríté Pascua yàasuná culto càide iyúwaté Dios icàlidáaná Moisés iríni. Iná israelitanáí nanúacaté napìrawa oveja yéenibe. Macái capìi imanùbaca irìcuíyéi iwàwacutácaté nanúaca abéeri oveja wàlisài. Néese napusúa oveja íiranámi nacapée inùma ìwaliwa ipíchaná Dios yàasu ángel inuérica wenàiwica inúaca israelitanáí idàbáanéyéica néenibe asìanáica.

29 Càita nacái israelitanáí neebáidacaté Dios, ínáté nachàbacawa Mar Rojo yàasu manuíri úni ìwaliabàa. Dios yàacùaca yèewi yái única nachàbáanápináwa abéemàalé. Yáté nàacawa chuìri cáli íinatabàa. Càité Dios imàacaca napìacawa nàuwidenáí íchawa níái Egipto yàasu cáli néeséeyéica. Néese egipcionáí nawàwacaté nachàbacawa nacái náibàacaténáté israelitanáí, quéwa Dios imàacaca ibàlìacawa yái única, ínáté Egipto yàasu cáli néeséeyéi nàisicùmacawa.

30 Néese israelitanáí neebáidacaté Dios, ínáté Dios iyúudàaca nía namànicaténáté ùwicái nàuwidenáí íipunitawa, áiba yàcalé mìnánáí, íipidenácatléca Jericó. Nàipìnánica Jericó itéesebàa siete èeri, yái yàcalé iwáiná itéesebàa càide iyúwaté Dios íimáaná nalí, yáté iwáiná yúuwàacawa.

31 Ua nacái Rahab, Jericó ìyacàlená mìnaluca. Quéechatécáwa uimácaté asìanáí yáapicha plata ìwalinápiná. Quéwa uwènúadacaté uíwitáisewa ubáywawaná íchawa, yá uebáidacaté Dios itàacái. Ináté pucháiba israelitanáí yàanàacaalíté Jericó ìyacàlená néré naicáanápináténi ipíchawáiseté macái israelitanáí imànicá ùwicái Jericó íipunita, yáté Rahab ubàaca nía Jericó ìyacàlená yàasu úwináí íicha. Uyúudàacáináté israelitanáí, ná càmitaté nanúa úa namawènìadacaalíté Jericó ìyacàlená. Yáté càmita uétawa náapicha níái Jericó ìyacàlená mìnánáica càmíyéicaté yeebáida Dios itàacái.

32 Iyaca madécaná càiri tàacáisi nàwali áibanáica yeebáidéeyéicaté Dios. Canáca nulí cayába èeri nucàlidacaténá naináwaná ìwali macáita, níái Gedeón, Barac, Sansón, Jefté, rey David, Samuel, áibanái profeta nacái.

33 Israelitanáí neebáidacáináté Dios, ínáté Dios iyúudàaca namànica ùwicái Canaán yàasu cáli mìnánáí íipunita needácaténáté nàasu cáli. Dios iyúudàacaté israelita íiwacanánáí nacùaca wenàiwicanái machacàníri iyú. Dios imànicaté nalí madécaná cayábéeri càide iyúwaté íimáaná nalí cáimiétacanéeri iyú. Dios icùacaté nacái áibanái ipíchaná león cháwi nacáiri iyáaca nía, ná yéewa nabàlìacaté chàwináí inùma Dios ichàini iyú.

34 Dios icùacaté áibanái nacái manuíri quichái íicha. Aibanái neebáidacáináté Dios, ná Dios iwasàacaté nía nàuwidenáí íchawa iwàwéeyéicaté inúaca nía espada machete nacáiri iyú. Aibanái canáca cayába nachàini, quéwa Dios yàacaté nachàinipiná neebáidacáináté itàacái, yá namànicaté ùwicái cachàiníri iyú, yá namawènìadaca nàuwidenáí yàasu úwináwa.

35 Inanái nacái neebáidacaté Dios, íná Dios icáucàidacaté nalí néenibe yéetácáisi íicha.

Quéwa áibanái néetácatéwa cabèesi iyú càmicáinátē nawènúada náwitáisewa Dios íicha nàuwidenái nacapèedáidacaalíté nía. Càmitaté nawènúada náwitáisewa Dios íicha nawàwacainátē namichàacawa yéetácáisi íicha áiba èeripiná nàyáanápiná cayába Dios yáapicha.

36 Aibanái nàuwichàacatéwa nàuwidenái iicáanícalíté naquíniná, nacapèedáida nacái nía, nadacùaca nía cadena iyú, náucacaté nía presoíyéi ibànalìculé neebáidacainátē Dios itàacái.

37 Aibanái nacái néetácawa nàuwidenái nanúacainátē nía íba iyú, nasiéráidacaté nía nacái, nanúacaté nía nacái espada machete nacáiri iyú. Níái yeebáidéeyéicaté Dios itàacái nèepunícatéwa macapèeta. Canáca nabàle cayába, nàwalica nabàlewa oveja íimami, cabra íimami nacái. Catúulécanácaté nía, naméeràacawa. Aibanái yùuwichàaidacaté nía. Aibanái imànicaté nalí báawéeri.

38 Ewitaté canácaaníta nawèni èeri mìnánái iicáca nía, càicáaníta cawènica nía èeri mìnánái íicha, máinícainátē báawaca èeri mìnánái líwitáise. Nèepunícatéwa canácatelé wenàiwica manacúali yùucubàa càinawàiri, dúli yèewibàa nacái, nacutácaté utàwi nàyáanápinátē cálí irìculé, íba yéecalícubàa nacái.

39 Macáita nía neebáidacaté Dios, íná mabáyawanácaté Dios iicáca nía. Quéwa càmitaté needá nalíwa yái cayábéerica Dios icàlidéericaté nalí ìwali cáimiétacanéeri iyú imàacáanápinátē nalíni.

40 Yácainá Dios íináidacatéwa wàwali, àta wamusúacataléta waicá èeri, imàníinápinátē walí cayábéeri cachàiníwanái mamáalàacata náapicha, yéewanápiná Dios yàaca macáita wacáuca càmíiri imáalàawa náapicha, áibaalí èeri imáalàacaalípináwa.

12

Fijemos la mirada en Jesús

1 Madécanácaté nía, níái wenàiwica iyéeyéicaté chái èeri irìcu yeebáidéeyéicaté Dios itàacái. Siùcásede nàyaca chènuniré, iyúwa manuíri acalèe wawicáulé, iicáidéeyéica walí naicácaténá càinácaalí wàyáaná. Wadéca wéemìaca naináwaná, íná wáalíacawa iwàwacutá weebáidaca Dios tài íméeri iyú nacái. Péemìacué comparación: Iwàwacutácaalí wenàiwica ipianícawa carrera ìwali, yá imàacaca íchawa macái wawàsi imíeri, càmita nacái idacùa yàabàliwa, iwàwacainá ipianícawa cayába cachàiníiri iyú. Càita nacái wíá yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái: Wamàacacué wáichawa macái yái càulenéerica imànicáca walíni, wamàacacué wáichawa nacái wabáyawanáwa idacuèrica wíá. Néese wáibaidacué cachàiníiri iyú Dios irípiná; wáidenìacué wàuwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú; weebáidacué Dios nacái tài íméeri iyú yéewanápiná wàanàaca chènuniré.

2 Manuícué wáináidaca wawàwawa mamáalàacata Jesús ìwali. Jesús yeebáidacainátē Dios tài íméeri iyú náicha canánama, íná nacái yáalimá iyúudàaca wíá weebáidacaténá Dios mamáalàacata àta wàanàacataléta chènuniré. Jesús yùuwichàacatéwa cruz ìwali, càide iyúwa báawéeyéi yùuwichàanáwa máiní báiri iyú, caiwíiri iyú nacái namànicainá nabáyawanáwa manuíri cachàiníwanái náicha canánama. Quéwa éwitaté nawàwacáaníta nabáiniadaca Jesús nanúacaalíténi, máiní nacái caiwíricani, càicáaníta Jesús iicácaté yùuwichàanáwa càiride iyúwa achúméeri wawàsi meedá yáalíacainátēwa casíimáinápinátē iwàwa manuísíwata chènuniré yùuwichàacáisi idénáami. Néese idécanáamíté icáucàacawa, yá imichàacatéwa chènuniré yáawinacawa Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita Dios yáapicha.

3 Iná píináidacuéwa Jesú斯 ìwali, yái ìidenièricaté manuíri yùuwichàacáisi cabáyawanéeyéi imànicáináté irí máiní báawéeri, nacuísáidacaté náichawani cachàiníri iyú. Píináidacuéwa Jesú斯 ìwali cachàinicaténácué píwitáise ìwali, ipíchaná chamàleca píbaidaca Dios irípiná, machawàacacáichacué nacái píacalùniwa, Jesú斯 yùuwichàacáinátewa cachàiníwanácué píicha.

4 Càmitàacáwa piùwichàacuéwa manuísíwata àta péetácatelétawa iyúwaté Jesú斯 yéetáanáwa. Iná picácué ínu pía, néese pimànicué ùwicái manuísíwata cachàiníwanái pibáyawaná íipunitawa pimànicáichacué pibáyawanáwa. Piidenìacué nacái piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú càinácalí báawéeri áibanái imàníricuéca pirí ìwalíse yái peebáidáanáca Jesú斯 itàacái.

5 Picácué piimáicha càinácalíté Dios yàalàanácué pía, Dios yéenibecáinácué pía. Cài íimaca Dios itàacái profeta itànèericaté:

“Péemìa nulí nuìri, picá caná iwèni piicáca Wacuèriná Dios imàacáaná piùwichàacawa yéewáidacaténá pimànica cayábéeri; picá nacái máiní achúmaca piwàwa yùuwichàidacaalí pía cachàiníri iyú pibáyawaná ìwalísewa.

6 Yácainá Wacuèriná Dios yéewáidaca wía yùuwichàacáisi iyú wía cáininéeyéica Dios iicáca; yùuwichàida nacái wía macáita wamànicaalí wabáyawanáwa, wía Dios yeedéeyéica yéenibepináwa”, íimaca yái Dios itàacáica.

7 Piidenìacué piùwichàanáwa Dios yùuwichàidacaalícué pía. Càicué imànica pirí yéenibecáinácué pía. Macáita wenàiwica quénibéeyéi néewáidaca néenibewa, nacapèedaca nía nacái namànicaalí nabáyawanáwa. Càita nacái Dios imàacacué piùwichàacawa yéewáidacaténácué piidenìaca mamáalàacatani, yùuwichàidacuéca pía nacái pimànicaalícué pibáyawanáwa.

8 Càmicaalícué Dios yùuwichàida pía càide iyúwa yùuwichàidáaná yéenibewa canánama, néese càmitacué Dios yéenibesíwa pía, néese canéeyéica yáaniricuéca pía meedá.

9 Càita nacái bàaluité sùmanáicaalíté wía, yáté wasèenáí chái èeri irìcu néewáidacaté wía, nàuwichàidacaté wía nacái wamànicaalíté wabáyawanáwa, yáté wàaca náimiétacaná. Iná Wáaniri Dios chènuníiséeri yéewáidacaalí wía yùuwichàacáisi iyú, yá iwàwacutá weebáca cachàiníwanái, yùuwichàidacaalí wía nacái wabáyawaná ìwalísewa chái èeri irìcu, wadènìanápiná yáapicha wacáucawa càmíri imáalàawa.

10 Bàaluité wasèenáí chái èeri irìcuíyéica néewáidacaté wía, nàuwichàidacaté wía nacái achúma èerita càide iyúwaté nawàwáaná. Quéwa Dios yéewáidaca wía yùuwichàacáisi iyú, yùuwichàidaca wía nacái wamànicaalí wabáyawanáwa. Dios yùuwichàidaca wía imànicaténá walí cayábéeri, iyúudàacaténá wía nacái, yéewanápiná wàyaca mabáyawanéeri iyú càide iyúwa Dios iyáaná.

11 Dios yéewáidacaalí wía yùuwichàacáisi iyú, yùuwichàidacaalí wía nacái wabáyawaná ìwalísewa, yá achúmaca wawàwa yátaca èericani caiwicáiná walíni. Quéwa idécanáami yùuwichàacáisi ichàbacawa, yá wéewáidacaalíwa cayába, yásí wàyaca machacàníri iyú, matuíbanáiri iyú nacái càide iyúwa Dios iwàwáaná, cayábaca nacái wáapicha Dios.

El peligro de rechazar la voz de Dios

12 Iná pimichàidacué píwitáisewa wàlisài iyú píbaidacaténácué Dios irípiná cachàiníri iyú. Pichàiniadacué piwàwawa Dios ìwali piidenìacaténácué piùwichàanáwa.

13 Piyyacué machacàníri iyú càide iyúwa báisíri tàacáisi íimáaná yéewanápinácué píapichéeyéi càmíiyéi máiní cachàinica íwitáise Jesú斯 ìwali

càmita nacaláawa Dios íicha, ipíchaná nacái naméeràacawa íicha nabáyawaná ìwalísewa.

14 Picutácué píalimáanáta piyacaténácué macái wenàiwicanái yáapicha matuúbanáiri iyú. Càita nacái píalimáidacué piyaca mabáyawanéeri iyú, yácainá cawinácaalí càmírica lya mabáyawanéeri iyú, càmita yáalimá lya Wáiwacali yáapicha.

15 Piicácué píichawa cayába ipíchaná abéeri péenácué iwènúadaca íwitáisewa Dios íicha, yái imànírica walí cayábéeri mawèníri iyú. Cawinácaalí iwènúadéerica íwitáisewa Jesucristo íicha, càicanide iyúwa báncalé idènièrica iyacaná ipisíriwa, iculálecáináni, inuérica wenàiwica. Càita nacái cawinácaalí iwènúadéerica íwitáisewa Jesucristo íicha, càmita iwasàapiná yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, néese báawaca meedá imànica áibanái íwitáise Jesucristo íicha.

16 Piicácué píichawa ipíchaná abéeri péenácué iimáca yáapicha càmírica unìrisíwa, càita nacái càmíchúaca íinusíwa. Cayábacué nacái ipíchanácué caná iwèni piicáca yái cayábéerica Dios iwàwéericuéca imànica pirí. Picácué píináidawa iyúwaté Esaú ínáidáanátewa, yái Jacob ibéerica báaluité. Caná iwèni Esaú iicácaté yái cayábéerica Dios iwàwéericaté imànica irí, yái Isaac lirica idàbáanéerica. Iná abé yàawiriaté, máinícaináté máapica yái Esaúca, íná iwéndacaté íichawani yái cayábéerica Dios imàníripinácaté irí. Iwéndacaní iméeréeri iríwani, yàacàsi ìwaliná.

17 Píalíacuéwa, Esaú yèepùacaalíté iwàwaca yáaniri icàlidaca cayábéeri tàacáisi Esaú íipidená ìwali Dios inùmalícuíse yéewacaténáté Dios imànica cayábéeri Esaú irí idécanáamíté Isaac yéetácawa, càmitaté Isaac yeebá Esaú irí éwitaté Esaú íicháanícaaníta manuísíwata Dios imàníinápináté irí cayábéeri. Càité Dios yùuwichàidaca Esaú canácainá iwèni Esaú iicácaté Dios imàníinápináté irí cayábéeri.

18 Dios idéca imànicuéca pirí cayábéeri cachàiníwanái náicha níái israelitanái yàawirináimica. Báaluité Dios ichùuliaca nabàlùanápináwa manuíri dúli íipunita, íipidenéerica Sinaí, néemìacaténá Dios icàlidaca nalí itàacáiwá. Níái israelita naicáidacaté dúli irí ipucuéricawa manuíri quichái iyú, ibàlièrica nacáiwá catéeri iyú; cachàinfíri cáuli nacái ipùaca manuíri dúli ìwali.

19 Néese israelitanái néemìacaté trompeta isàna máiníri cachàini; néemìa nacái Dios itàacái idècunitàacá itàaníca nalí. Níái yéemièyéicaté Dios itàacái, nasutáca Dios íicha wawàsi manuísíwata ipíchanáté itàaníca nalí àniwa, máinícaináté cáaluca néemìaca itàacái.

20 Càité nasutáca Dios íicha càmícaínáté náalimá nàidenìaca yái tàacáisi Dios ichùulièricaté iyú níá. Cài íimaquéi tàacásica: “Cawinácaalí wenàiwica, pírái nacái yèericawa mawiénita manuíri dúli irí, iwàwacutácué pinúacani lba iyú, càmicaalí nacái ùlibàna iyú”, íimacaté yái Diosca.

21 Máiinícainá caiyéininéerica yái naiquéericaté néeni, ínáté profeta Moisés íimaca: “Nutatácawa nucalùniwa”, íimaca yái Moisésca.

22 Quéwa píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái pidécuéca píanàaca mawiéniré cáuri Dios lìyacàle irí, áibaalí íipidenácatlé Sión yàasu manuíri dúli, yái Dios lìyacàle íipidenéerica wàlisài Jerusalén chènumíiséeri, alé madécaná mil namanùbaca ángelnái ìwacáidáyacatalécawa nàacaténá Dios irí cayábéeri.

23 Dios yéenibe nacái nadéca nàwacáidáyacacawa néenibàa idènièyéica íipidenáwa cuyàluta chènumíiséeri irícu. Pidécuéca píanàaca mawiéniré Dios irí yái icuèrica macáita machacàníri iyú, yái yùuwichàidéeripináca báawéeyéi wenàiwica. Pidécuéca píanàaca mawiéniré nalí níara wenàiwica cayábanaméeyéica íiwitáise lìyéeyéica siùcáisede Dios yáapicha mabáyawanéeri iyú.

24 Pidécuéca pìanàaca mawiéniré Jesús irí nacái, yái imànírica walípiná wàlisài wawàsi Dios yáapicha, Dios icùanápiná wía iyúwa yéenibewa. Jesús yéetácatéwa wáichawalíná, íná yéewa íiraná idéca yàapìdáidacuéra píwitáise pibáyawaná íchawa. Yái Jesús íranáca yásaidaca walí Dios iwàwa imànica walí cayábéeri mawèníri iyú, iwasàacaténá wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. Jesús íiraná càmita imàni càide iyúwa Abel íranámi. Bàaluité Abel ibèeri íipidenéeri Caín inúacaté Abel. Caín iicácalíté iméeréeri íranámiwa cáli íinatabàa, yá cálaluca Caín, íináidacawa cawàwanáta áiba inúaca íipuináni, Abel ìwalíise. Caín yáalícaté nacáwa Dios yùuwichàidáanápinátensi. Quéwa Jesús íraná yásaidaca walí Dios iwàwa imàacaca iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná íicha.

25 Iná piicácué píchawa cayába ipíchanácué piwènúadaca píwitáisewa Jesucristo íicha, yái icàlidéerica walí Dios itàacái. Càmicaináté israelitaná neebáida Dios itàacái iyúwa profeta Moisés icàlidáanáté nalíni chái èeri irícu, ínáté càmita nálimá napìacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Iná wáalíacawa máinípiná cachàiníwanáí wàuwichàanápináwa wawènúadacaalí wáitáisewa Jesús íicha, yái chènuníiséerica icàlidéerica walí Dios itàacái siùcáisede.

26 Bàaluité nàyacaté manuíri díli itéesebàa, íipidenéeri Sinaí, yáté Dios itàacái icusúacaté cáli cachàiníri iyú. Quéwa Dios idéca íimaca walí: “Abé yàawiríata àniwa nucusúapiná cáli, macái capìraléeri cáli chènuníiséri nacái, numáalàidacaténá macáita”, íimaca yái Diosca.

27 Yái tìacáisi íiméerica “abé yàawiríata àniwa” íimánáca Dios imáalàidapiná idàbacaléwa macáita chái èeri irícu, chènuníse nacái, yéewanápiná yáawamita wawàsi càmírica imáalàawa iyamáapináwa.

28 Càmíripináta imáalàawa yái wawàsi Dios imàníricaté wáapicha imàacáanápiná wacùaca macáita. Iná wàacué Dios irí cayábéeri, wàacué nacái Dios icàaluíniná báisíri iyú càide iyúwa iwàwáaná wàaca iyéininá.

29 Yácainá Wáaniri Dios càicanide iyúwa caiyéininéeri quichái imáalàidéerica macáita, yùuwichàidapinácainá manuísíwata macái báawéeyéi wenàiwica càide iyúwa manuíri quichái yeemácaalí macái báawéeri.

13

Como agradar a Dios

1 Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, picácué piyamáida cáinináca piicáyacacawa mamáalàacata càide iyúwa abémisana.

2 Picácué piimáicha pitàidaca wenàiwicanái cayábéeri iyú, peedácaténácué piataléwa níia, cawinácaalí áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái yéepuníiyéicawa déecuíse icapèe íchawa. Abénaméeyéi Dios yàasu wenàiwica nadéca cài namànica cayábéeri, yá needácaté nàataléwa ángelnáí Dios ibànuéyéica càiyéide iyúwa wenàiwica iicácanáwa. Ináté Dios imànica nalí cayábéeri.

3 Catúulécanácué piicáca presoíyéi, piyúudàacué níia, ipíchaná nàuwichàacawa máiní. Piwàwalicué níia càide iyúwa piyaca nacácaalí náapicha néeni, nàyacáiná presoíyéi ibànalícu neebáidacainá Jesucristo itàacái. Piyúudàacué wenàiwica yùuwichèeyéicawa ìwalíise yái neebáidáanáca Jesucristo itàacái. Piicácué piwènúawa náicha, áibaalícainá cawàwanáta iwàwacutácué cài piùwichàacawa nacái.

4 Iwàwacutácué piicáca cáimiétaquéeri iyú macáita cawinácaalí idèniyéica iníriwa, íinu nacáwa. Picácué piimá áiba yáapicha càmíchúaca píinusíwa, càmírica nacái pinìrisíwa. Yácainá Dios yùuwichàidapiná macáita imàníyéica yáalaniwa, cawinácaalí nacái iiméeyéica áiba wenàiwica yáapicha càmíchúaca íinusíwa, càmírica nacái unìrisíwa.

5 Picácué cáininá piicáca plata. Casíímáicué piicáca yái pidènièricuéra siúca. Picácué achúma pínáidáanícawa piwàwawa càinácaalícué iyú yéewanápiná peedáca wawàsi pimáapuérca. Yácainá Dios idéca íimaca: “Càmíripináta numàaca pía, càmita nacái núuca nuichawa páwa”, íimaca walí yái Diosca.

6 Iná yéewa wálimá wáimaca macàaluínináta: “Nuíwacali iyúudàapiná núawa; iná càmita cálupiná núua. Càmita cálupiná nuicá càinácaalí báawéeri áibanái imàníripináca nulí”, cài wáimaca.

7 Piwàwalicué níara picuèrinánáimi ancianonái icàlidéeyéicatécué pirí Dios itàacái. Piwàwalicué càinácaalíté nàyáaná machacàníri iyú, àta néetacatalétawa. Piwàwalicué neebáidáanáté Jesucristo tài íiméeri iyú éwitaté áibanái inúacáaníta nía. Néese piyacué nacái càide iyúwaté nàyáaná, neebáidáanáté nacái Jesucristo itàacái.

8 Jesucristo canácatáita iwènúada íwitáisewa áiba íwitáisési ìwali. Càide iyúwaté íwitáise lìyáaná bàaluité, càita nacái lìyaca siùcásede, càiripináta nacáiwa èeri càmíri imálàawa.

9 Iná picácué pibatàa áibanái iméeràidacué pía méetàuculé licha yái tàacáisi peebáidéericuéra. Aibanái nawàwacué peebáidaca madécaná tàacáisi yàacàsi lìwalírica icàlidéerica walí càirinácaalí yàacàsi wálimá wayáaca. Macáita yái canéerica iwèni tàacáisi yàacàsi lìwalírica canácatáita idé iyúudàaca wenàiwica náalícaténawa Dios ìwali. Néese macái wenàiwica yeebáidéeyéica càiri tàacáisi, càmita cachàini náiwitáise Wáiwacali ìwali. Cayába cachàini walíni wamàacacaalí Dios imànica walí cayábéeri mawèníri iyú ichàiniadáanápiná wawàwa.

10 Bàaluité sacerdotenái inúacaalíté pírái iyúwa sacrificio macái israelitanái ibáyawaná ìwaliise, yáté càmita Dios ibatàa nayáaca yái iinásica. Càita nacái siúca, macáita inuéyéica pírái Dios irí mamáalàacata nawàwacáiná cayábaca Dios iicáca náiwitáise, canáca yéewaná náalíacawa Dios ìwali. Yácainá Dios idéca imàacaca walí áiba sacrificio íwitáaná, cayábéeri macái pírái licha. Yái Jesucristo, yéetácatéwa wáichawalíná iyúwa sacrificio cruz ìwali wabáyawaná ìwaliise yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná licha.

11 Bàaluité sacerdote íwacaliná itécaté pírái íiranámi Dios yàasu manuíri capíima imàdáaná irìculé, yái israelitanái isutácatáipináca Dios licha. Itéca irái imàdáaná irìculé, mabáyawanácatéla náicha canánama, Dios ichàini iyacatalécaté. Idàchìadacaté irái yàalusí nacáiri ìwali, imànicaténáté ofrenda nacáiri Dios irí, isutácaténáté Dios licha wawàsi imàacáanápináté iwàwawa israelitanái ibáyawaná licha. Quéwa neemácaté pírái iinámi méetàucuta nàyacàle licha.

12 Càité nacái Jesús yùuwichàacawa, yéetácatéwa méetàucuta yàcalé licha. Yéetácatéwa wáichawalíná, wíá yàasu wenàiwicaca, yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná licha, Dios yeedácaténá wíá yàasunáipináwa íibaidéeyéipináca abéerita Dios irípiná. Càita Jesús yàapìdáidaca wáiwitáise wabáyawaná licha wáichawalíná.

13 Càide iyúwa Jesús yàanátéwa méetàucuta yàcalé licha yùuwichàacaténátéwa, càita nacái iwàwacutácué wàyaca méetàuculé èeri mìnánái íwitáise licha. Càide iyúwaté Jesús yùuwichàanáwa wáichawalíná, càita nacái iwàwacutá wèepunícwáya apicha, wàuwichàaca nacáwiá irípiná weebáidacáiná itàacái.

14 Chái èeri irícu canácata wàyacàle lìyéerica càiripináta. Néese wèepunícwáya nérépiná yái yàcalé yàanèeripináca chènuníise áibaalípiná, yái Dios iyacàleca, wàlisài Jerusalén.

15 Jesucristo yéetácatéwa wáichawalíná, iná wàacué Dios irí cayábéeri càiripináta Jesucristo ìwali. Yái wàanáca cayábéeri Dios irí, yacata wàasu sacrificio wamàaquéerica Dios irí ofrenda iyú càide iyúwa iwàwacutáaná wamàacaca

iríni wàacaténá icàaluíniná. ¡Iná wacàlidacué áibanái irí Dios iináwaná ìwali cayábéeri íwitáise!

16 Picácué piméyáawa pimànica cayábéeri áibanái irí. Piyúudàacué áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái plasu iyúwa casíimáicainá Dios iicáca wamàníná irí càiri sacrificio, wàacaténá icàaluíniná.

17 Peebáidacué natàacái níara picuèrinánáicuéra ancianonáica. Pimànicuéra nacái càide iyúwa náimáaná nacùacainácuéra pía. Nawàwa nacùacuéra pía cayába náalíacaináwa iwàwacutá nacàlidaca naináwanáwa Dios irí càinácalíté iyú nacùanácuéra pía. Peebáidacaalícuéra natàacái, yá casíimáica náibaidaca Dios irí. Quéwa, càmicaalícuéra peebáida natàacái, yá achúmaca nawàwa náibaidacalé ìwalíisewa, yá nacái Dios yùuwichàidapinácuéra píawa.

18 Pisutácué Dios íicha walípiná. Wáalíacawa wadéca wáalimáidaca wamànica cayábéeri càiripináta, íná càmita bái wía ìwalíise yáí wamànírica.

19 Nusutácué píicha wawàsi manuísíwata pisutáanápinácué Dios íicha nulípiná imàacáanápiná nuèpùacawa piatalécuéra caquialéta.

Bendición y saludos finales

20 Nusutácué Dios íicha pirípiná, yáí imàaquéerica matuíbanáica wáitáise, yá nacái imichàidéericaté Wáiwacali Jesú斯 yéetácáisi íicha, yáí Wacuèriná cachàinírica icuèrica wía cayába càide iyúwa pastor icùacaalí ipírawa ovejanái. Dios icáucàidacaté Jesú斯, imàacaca nacái Wacuèrinápinácani Jesú斯 yéetácainátewa wáichawalíná, íná yéewa Wáiwacali Jesú斯 íiraná cawènica imànica yáí wàlisái wawàsica Dios imànírica wáapicha icùanápiná wía càiripináta.

21 Yá nusutácué Dios íicha pirípinácuéra ichàiniadáanápinácuéra pía píalimácaténácuéra pimànica macái íwitáaná cayábéerica càide iyúwa Dios iwàwáaná. Nusutáca Dios íicha nacái imàacáanápiná macáita wàyaca càide iyúwa iwàwáaná Jesucristo íwitáise cachàiníri iyú. ¡Wàacuér cayábéeri Cristo irí, yáí iyéerica cáimiétacanéeri iyú, icànéeri nacái mèlumèluíri iyú, icuèripiná nacái macáita càiripináta! Básita, amén.

22 Píacuér nuénánáica, nusutácué píicha pínaidáanápinácuéra cálíacáiri iyú ìwali yáí nùalàanácuéra pía chái achúméríina cuyàluta irícu, nutànàacaináni nuchàiniadacaténácuéra piwàwa mamáalàacata.

23 Nuwàwaca nucàlidacuéra nacái pirí wéenásàiri Timoteo iináwaná nadéca namàacaca yèepunícawa presoíyéi ibànaná íicha. Yàanàacaalí caquialéta nùatalé, yásí nutéca nùapichawani, nupáchiacaténácuéra píawa.

24 Nuwàwalicuéra macáita picuèrinánái ancianonái, macáita nacái níara Dios yàasu wenàiwica canánama. Níái Italia yàasu cáli néeséeyéica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nawàwalicuéra píawa.

25 Nusutácué Dios íicha pirípinácuéra macáita imànílinápinácuéra pirí cayábéeri manuísíwata mawèníri iyú.

SANTIAGO

Saludo

¹ Núa, Santiago, yái Dios yàasu wenàiwica íbaidéerica irípiná, Wáiwacali Jesucristo yàasu wenàiwicaca nacái núa. Nuwàwalicué pía, píacué doce namanùbaca Israel itaquénánámi nàawiría icàlìèyéicawa macái càli íinata.

La sabiduría que viene de Dios

² Píacué nuénánáica, iwàwacutácué casíimáica piicáca yái piùwichàanácawa macái yùuwichàacáisi íwitáaná iyú.

³ Píalíacáinácuéwa piùwichàacaalíwa Dios irípiná peebáidacáiná Dios, yásí péewáidacuéwa piidenìacaténá yùuwichàacáisi matuíbanáiri iyú, cachàiníri píwitáise yáapichacuéwa.

⁴ Quéwa píalimáidacué piidenìaca piùwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú cachàiníwanái cachàinicaténácué píwitáise Dios ìwali. Yásí píalimácué pimànica macáita càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁵ Aibacaalí péenácué càmíiri yáalíawa cayába càinácalí iwàwacutáaná imànica ìyaténa machacàníri iyú, yá iwàwacutá isutáca yáawawa Dios íicha imàacáanápiná cáalíacáicani, yásí Dios imàaca cáalíacáicani. Càmicainá Dios imáisanà wáicha wáalíacáica, néese imàacacué walí manuísíwatani, càmita nacái icuísá íchawa wíá wasutácalí íicha imàacáanápiná cáalíacáica wíá.

⁶ Quéwa iwàwacutá manuícá wáináidaca wawàwawa Dios ìwali wasutácalí íicha imàacáanápiná cáalíacáica wíá. Cawinácalí wenàiwica càmíirica manuí íináidaca iwàwawa Dios ìwali, càmita yáalimá yeebáida Dios tài íiméeri iyú, néese iméeràacawa méetàuculé Dios íicha. Càicanide iyúwa màladàca manuíri úni ìwali, càuli itéeri abéemàalé, néese yèepùacawa abéemàa iwérè àniwa.

⁷ Yái íináidéerica cài, càmita Wáiwacali imàacapiná cáalíacáicani.

⁸ Càmita Dios imànipiná irí cayábéeri yácainá yái wenàiwica éeruírica íwitáise íináidacawa abéeri wawàsi ìwali siùcatái, néese tawichanáami íináidacawa áiba wawàsi ìwali àniwa, yá càmita yáalimá iyaca machacàníri iyú macái èeri imanùbaca.

⁹ Catúulécanácalí áiba wenàiwica, yá iwàwacutá casíimáica iwàwa Dioscainá iicáicani càiride iyúwa cáimiétacanéeri.

¹⁰ Càasucaalí áiba wenàiwica, yá iwàwacutá nacái casíimáica iwàwa càmicainá cayába Dios iicáicani yàasu cawèníri ìwalíse. Níacainá macái càasuýéi wenàiwicaca nadènìaca maléená èeri nàyaténa chái èeri irícu, càide iyúwa macái wenàiwica. Càica níade iyúwa íwinási ibàlùacaalíwa masicái yèewi manacúlibàa, càmíirica ìya càiripináta. Càita nacái càmita càasuýéi idècunìawa chái èeri irícu càiripináta.

¹¹ Eeri imusúacaalíwa, yá ùuleca máiní. Yá chuìca yái masicáica, néese íwiná nacái icaláacawa. Yá imáalàacawa cayábéeri iicácanáwa. Càita nacái càasuýéi yéetápináwa, idècunitàacá imànica ìyaca yàasu wawàsiwa yeedácaténá iríwa plata mamáalàacata.

Pruebas y tentaciones

¹² Aibaalí wawàwacaalí wamànica wabáyawanáwa, quéwa càmicaalí cài wamàni, yásí casíimáica wawàwa manuísíwata. Wadécanáami wáasáidaca càmita wawènúada wáitáisewa Dios íicha, yásí Dios yàaca walí wacáuca càmíiri imáalàawa càide iyúwaté Dios icàlidáaná cáimiétacanéeri iyúni yàanápiná nacáuca càmíiri imáalàawa macáita cáininéeyéica iicáca Dios.

13 Piwàwacaalícué pimànica pibáyawanáwa, picácué píináidawa Dios yáalimáidáaná pía pimàniinápinácué pibáyawanáwa. Canácatáita Dios iwàwa imànica ibáyawanáwa, càita nacái canácatáita yáalimáida wenàiwica namàníinápiná nabáyawanáwa.

14 Néese píwitáise báawéeri, yácata imáidéerica pía, yáalimáida nacái pía, néese idacùaca pía àta máinícataléta piwàwaca pimànica pibáyawanáwa.

15 Néese máinícainá piwàwaca pimànica pibáyawanáwa, íná pimànica pibáyawanáwa. Pimànicaalí piacawa pibáyawanáwa mamáalàacata àta péetáctalétawa, yásí piwàlùacawa irìculé yái yéetácáisi càmíirica imáalàawa méetàculé Dios íicha càiripináta.

16 Píacué nuénánai cáininéeyéica nuicáca. Picácué píima Dios idécasa itàaníca pirí piwàwalicuise piwàwacaténásacué pimànica pibáyawanáwa.

17 Macáita yái cayábéerica wadènièrica, Dios yái iyéerica chènuniré, idéca imàacaca walíni, yái Wáaniri Dios idàbéericate camalási chènuníséeyéi, níái èeri, quéeri, dùlpupùta nacái. Quéwa yái Wáaniri Dios càmíirita càide iyúwa èeri iyáaná, yái èeri iwènuéricawa yàacawa, càmíiri nacái icàna cayába càiripináta. Néese Wáaniri Dios canácatáita iwènuada íwitáisewa áiba íwitáisesi iwali.

18 Dios idéca yàaca wacáuca càmíiri imáalàawa weebáidacaalíté báisíri tàacáisi. Càité Dios imànica càide iyúwaté iwàwáaná, yéewanápiná Dios yéenibeca wía, cayábéeyéi áiba wawàsi íicha macáita Dios idàbéericate chái èeri irìcu.

La verdadera religión

19 Iná piwàwalicué cayábani, píacué nuénánai cáininéeyéica nuicáca: Macáitacué pía iwàwacutácué péemìaca cálíacáiri iyúni áibanáit àanícaalícué píapicha, yéewáidacaalí nacácué pía. Néese píináidacuéra cayába ipichawáise pitàaníca. Picácué nacái calúa pía ráunamáita.

20 Cawinácalí caluérira íwitáise, càmita yáalimá imànica càide iyúwa Dios iwàwáaná.

21 Iná pimàacacué píchawa casaquèeri píwitáisecawa, yá nacái pibáyawaná manuíricawa. Néese peebáidacué yái tàacáisi báisírica píwitáise cayábéerira iyúwa, yái tàacáisi néewáidéerica iyú pía; peebáidacaalícué yái tàacáisisca, yásí Jesucristo iwasàacué píawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

22 Básíta iwàwacutácué péemìaca yái tàacáisisca, quéwa péemìacaalícaita meedáni, néese càmicaalícué pimàni càide iyúwa íimáaná, yá pichìwáidacáitacué píawawa meedá. Piyúunáidacuéra cayábaca Dios iicáca píwitáise, quéwa báawaca iicácué píwitáise.

23 Aibacaalí yéemìacáita Dios itàacáí, néese càmita imàni càide iyúwa íimáaná, càicanide iyúwa wenàiwica iicácalí inàniwa chapúalículé.

24 Yá iicáca yáawawa chapúalículé. Néese iwènuacanacáitawa chapúa íicha, yá iimáichaca caquialéta càinácalí iicácanáwa, iná càmita ichùnìa yáawawa.

25 Weebáidacaalí Dios itàacáí cayábéeri, yásí Dios ichuìdaca wáicha wabáyawaná yéewanápiná càmita quirínama iwàwacutá wamànica càide iyúwa wabáyawaná ichùullaná wía, Dios itàacáicainá imáisanìaca wamànica wabáyawanáwa, quéwa yàalàaca wía wamànicaténá cayábéeri. Iná yéewa càmicaalí waimáicha Dios itàacáí, wamànicaalí nacái càide iyúwa íimáaná, yá casímáica Dios imànica wawàwa iwali yái wamànírica.

26 Picàlidacaalícué piináwanáwa peebáidáanása Dios itàacáí, quéwa càmitacué píalimá picùaca pinùmawa ipíchaná pitàaníca báawéeri iyú, yá pichìwáidacáitacué píawawa, canáca iwèni nacái yái picàlidáanáca peebáidáanásacué Dios itàacáí. Piyúunáidacuéra cayábaca Dios iicáca píwitáise, quéwa báawaca meedá iicácué píwitáise.

27 Piwàwacaalícué píasáidaca Wáaniri Dios irí peebáidáaná itàacái báisíiri iyú, yá pimànicué cài: Piyúudàacué súmanái canéeyéica isèenáí, nía nacái inanái inìrimi yéetéeyéimicawa lícha ipíchaná nàuwichàacawa. Picácué nacái pimàni pibáyawanáwa cài ide iyúwa áibanái èeri mìnánáí imànínámá.

2

Advertencia contra la discriminación

1 Píacué nuénánáica, yeebáidéeyéica Wáiwacali Jesucristo itàacái, yái cachàinírica íwitáise, icànéerica mélumèluíri iyú, yá nacái icuérira macáita cámiétacanéeri iyú Dios yáapicha. Picácué piicá abéeri wenàiwica íwitáaná iyúwa cayábéeri áibanái lícha, néese cáininácué piicáca macái wenàiwica abédanamata.

2 Piwacáidáyacatáicawa piacaténácué Dios icàaluíniná, néese áiba càasuíri iwàlùacaalíwa pèewiré idènièrica anillo oro yáawamíiyéita, ibàlewa cawènìri nacái. Yáta nacái áiba catúulécanéeri iwàlùacaalíwa, idènièrica ibàlewa éewisàimi, báawéeri meedá.

3 Néese, càmitacué pimàni cayábéeri, pitàidacaalícué cayábani yái idènièrica ibàlewa cayábéeri, yá nacái pímacuéca irí: “Píawinawa chái cayábéeri yàalubáisi ínata”, quéwa pímacuéca catúulécanéeri irí: “Pibàlùawa alé, càmicaalí nacái piwàwa pibàlùacawa alé, yá píawinawa alé cálí ínata”, càicuéca pidéca píimaca.

4 Pimànicaalícué càiri báawéeri, yá pucháibacuéca píwitáise píyaca, càmitacué cáininá piicáyacacawa abédanamata. Yá nacái píináidacuécawa báawéeri iyú meedá, piicácainácué càasuíri càiride iyúwa cayábéeri catúulécanéeri lícha.

5 Péemìacué cayábani, píacué nuénánáí cáininéeyéica nuicáca: Dios idéca yeedáca yàasunáipináwa níara iyéeyéica catúulécanéeri iyú chái èeri irìcu neebáidacaténá itàacái tài íméeri iyú, yéewanápiná iwasàaca nía yàasu yùuwichàacáisi lícha càide iyúwaté Dios icàlidáaná cámiétacanéeri iyúni imànínápiná nalí cayábéeri, macáita cáininéeyéica iicácani.

6 Iná, ¿cánácué máiní báawaca piicáca catúulécanéeyéi wenàiwica càiyéide iyúwa canéeyéi iwèni? ¿Cánácué pibáiniada nía? ¿Càmitasicué píalíawa càasúiyéi nàuwichàidacuéca pía, namànicué nacái pirí báawéeri needácaténácué píicha píasu ipíchanácué nacái pidènlaca yái pímápuèrica? Yá natécuéca pía yàcalé icuérinánáí yàatalé nacháawàacaténácué piináwaná ìwali càmicaalícué píalimá pipáyaidaca píichawa pimawènìacálecawa.

7 Níara càasúiyéica naicáaníca Jesucristo iquíniná, natàaníca nacái báawéeri iyú ìwali, yái cayábéerica íwitáise, cámiétacanéeri nacái, yeedéericuéca pía yàasu wenàiwicanáipináwa.

8 Pimànipinácué cayábéeri pimànicaalícué machacàníiri iyú càide iyúwa Dios ichùulìanácué pía, yái ichùulìacanási cachàinírica náicha canánama íméricha: “Cáininá piicáca áibanái càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa”, càita iwàwacutácué pimànica áibanái irí cayábéeri.

9 Quéwa càmicaalícué cáininá piicáca macái wenàiwica abédanamata, yá pimànicuéca piacawa pibáyawanáwa, cabáyawanácuéca pía nacái càmicainácué pimàni càide iyúwa Dios itàacái ichùulìaná wía.

10 Cabáyawanácuéca pía, éwitacué pimànicáaníta batéwa macáita iyúwa Dios ichùulìaná, càicáaníta cabáyawanácuéca pía pimànicaalícué abéeri wawàsi càmíricué Dios iwàwa pimànica. Yá cabáyawanácuéca pía iyúwa wenàiwica imàníiyéica macái báawéeri íwitáaná.

11 Cabáyawanácuéca pía éwitacué pimànicáaníta abéeri wawàsi báawéeri, yácainá abéericata yái Diosca ichùulièricaté wía càmíinápiná wamàni wabáyawanáwa macái íwitáanáta. Dios íimaca: “Picá piimá áiba wenàiwica yáapicha càmíichúaca píinusíwa, càmírica nacái pinìrisíwa”, íimaca yái

Diosca. Càita nacái Dios íimaca: “Picá pinúa wenàiwica”, íimaca. Iná éwita càmicáanítacué piimá áiba yáapicha càmíichúaca píinusíwa, càmírica nacái pinírisíwa, càicáaníta cabáyawanácuéca pía pinúacaalícué wenàiwica. Càmitacué pimàni càide iyúwa Dios itàacái ichùullaná wía.

¹² Weebáidacaalí Dios itàacái, yásí iwasàaca wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa. Dios icàlidapiná waináwaná ìwali, asáisí wamànicalté càide iyúwa itàacái íimáaná. Iná iwàwacutácué pitàaníca cáalíacáiri iyú, pìyacué nacái machacàníri iyú Dios iicápiná.

¹³ Níacainá cawinácaalí càmíiyéica iicá áibanái ipualé, càmitapiná Dios iicá napualé áibaalípiná yùuwichàidacaalí níawa, quéwa cawinácaalí iiquéeyéica áibanái ipualé, yásí Dios iicápiná napualé. Yá Dios iwasàapináca níawa yàasu yùuwichàacáisi íichawa.

Hechos y no palabras

¹⁴ Píacué nuénánáica, caná iwèni Dios iicáca yái picàlidáanáca peebáidáanásacué Dios càmicaalícué pimàni cayábéeri píasáidacaténácué peebáidaca Dios báisíiri iyú. Dios càmita iwasàapinácué píawa yàasu yùuwichàacáisi íichawa pisàna iyúwa meedá yái cài pímacuéca.

¹⁵ Iyacaalícué pèewi asiali càmicaalí nacái inanái, yeebáidéeyéi Dios itàacái, canácaalí nabàlepiná, canácaalí nacái nayáapiná namáapuèrica yáta èerica, yá iwàwacutácué piyúudàaca nía.

¹⁶ Néese abéeri péenácué íimacaalí nalí: “Pìacuéwa cayába pìwalicué pibàlewa, pìacué piyáaca nacái piyáacaléwa cadénama”, íimacaalí nalí quéwa càmita yàa nalí yái namáapuèrica, yá canéerica iwèni meedá itàacái, càmicainá itàacái iyúudàa nía.

¹⁷ Càita nacáicué pía: Básícaalícué peebáidaca Dios, yá pimànipinácué áibanái irí cayábéeri. Càmicaalícué pimàni áibanái irí cayábéeri, yá píasáidacuéca càmitacué peebáida Dios báisíiri iyú.

¹⁸ Quéwa cawàwanátacué piwàwaca pímaca nulí: “Abénaméeyéi yeebáidaca Dios báisíiri iyú, éwita càmicáaníta namàni áibanái irí cayábéeri. Aibanái càmita neebáida Dios quéwa namànica áibanái irí cayábéeri”, càicué piwàwaca pímaca nulí cawàwanáta. Quéwa pidécuéca piwènúacawa. Càmitacué píináidawa machacàníri iyú. Càmicaalícué pimàni áibanái irí cayábéeri, yá pidécuéca píasáidaca càmita peebáida Dios báisíiri iyú. Cawinácaalí yeebáidéerica Dios báisíiri iyú, yácatá imànírica áibanái irí cayábéeri.

¹⁹ Pidécuéca peebáidaca iyaca abéerita Dios. Yá cayábéeriquéi peebáidáanácuéca cài, quéwa macái demonio neebáidaca nacái iyaca abéerita Dios, yá natatáacawa nacalùniwa náalíacáináwa Dios yùuwichàidáanápiná níawa. Iná peebáidacaalícta iyaca abéerita Dios, càmitacué pimàni máníiri cayábaca wawàsi demonionái íicha.

²⁰ Picácué mánitáise pía. Iwàwacutácué píalíacawa, càmicaalícué pimàni cayábéeri áibanái irí, yá píasáidacuéca càmitacué peebáida Dios báisíiri iyú.

²¹ Mabáyawanácaté Dios iicáca wàawirimi Abraham ìwalíise yái imànírica càide iyúwaté Dios ichùullanáni. Dios isutácaté Abraham íicha inúanápiná ìriwa, yái Isaac, Dios iwàwacáináté yáalimáidaca iicáwa Abraham asáisí yeebáidacaalí Dios tài íiméeri iyú. Yáté achúmaca Abraham inúaca ìriwa iyúwa sacrificio Dios irípiná, quéwa Dios imáidacaté Abraham irí ipíchanáté inúaca Isaac. Abraham yeebáidacaté Dios tài íiméeri iyú, iná mabáyawanáca Dios iicácani.

²² Abraham yeebáidacaté Dios, imànicaté nacái càide iyúwaté Dios ichùullanáni. Càité nacái Abraham yáasáidaca yeebáidacaté Dios tài íiméeri iyú.

23 Càité ichàbacatéwa càide iyúwaté áiba profeta itànanáté Dios itàacái íiméerica: “Abraham yeebáidacaté Dios, ínáté mabáyawanáca Dios iicácani”, càí fímaca. Néese náimacaté Abraham ìwali Dios yàacawéerinácani, imànicaináté càide iyúwa Dios ichùulianáni.

24 Iná píalíacuéwa cawinácalí yeebáidéerica Dios tài íiméeri iyú imànicaténá càide iyúwa Dios ichùulianáni, yácata Dios iiquéerica mabáyawanéeri iyú, ìwalíise yái cayábéerica imànírica, càmírita abéta ìwalíise yái yeebáidáanáca Dios.

25 Càité nacái úara Rahab, càmíchúa israelita. Quéechatécawa uimácaté aslanái yáapicha plata ìwalinápiná, quéwa uwènúadacaté uíwitáisewa Dios irípiná. Néese uyúudàacaté pucháiba wenàiwica israelitanái ibànuèyéicaté. Ubàaca nía nàuwidenái íchawa. Uyúudàaca nía nacái namusúacaténáwa áiba àyapulícubàa báawéeyéi wenàiwica íicha. Ináté mabáyawanáca Dios iicáca úa.

26 Péemìacué comparación: Càide iyúwa wenàiwica iiná yéetáanáwa idécanáami iwàwa cáuri yàacawa íicha, càita nacái cawinácalí íiméerica ìwaliwa yeebáidáanása Dios, quéwa càmita imàni cayábéeri áibanái irí, yá canéerica iwèni meedá yái itàacáica iyúwa chéecáisimi, càmicáiná yeebáida Dios báisíri iyú.

3

La lengua

1 Píacué nuénánai, iwàwacutácué càmita manùbéeyéi péená nabàlùadaca níawawa néewáidacaténá wenàiwica. Cayábacué nuénánai ipíchanácué Dios yùuwichàidaca píawa. Píalíacuéwa Dios yùuwichàidáanápiná wíawa manuísíwata áibanái íicha, wíia yéewáidéeyéica wenàiwica, càmicaalí wàya machacàníri iyú càide iyúwa Dios itàacái íimáaná.

2 Madécaná yàawiría macáita wíia watàaníca càmíiri máiní cáalíacáiri iyú. Càulenáca wacùaca wanùmawa ipíchaná watàaníca báawéeri iyú. Cawinácalí càmírica imàni ibáyawanáwa itàacái iyúwa, yá bérera íiwitáise, yáaliéri nacái icùaca yáawawa macái cáalíacáiri iyú, ipíchaná imànica ibáyawanáwa.

3 Péemìacué comparación: Wachanàidaca achúméeri freno caballo inùmaliculé yéewanápiná caballo imànica càide iyúwa wawàwáaná. Càita wáalimá wawènúadáidaca manuíri caballo.

4 Càita nacái nave manuínaméeyéi, lancha nacáiyéi yèeyéicawa manuíri úni yáacubàa cáuli iyú. Ewita manuínaméeyéicáaníta nía, éwita nacái cachàiníri cáuli iwatàidacáaníta nía nacái, càicáaníta yái itéerica nave yáalimá iwènúadáidaca manuíri nave càide iyúwa iwàwáaná achúméeri téna nacáiri iyú.

5 Càita nacái lyaca wanène; achúméeri wainá ìwaliséericani yái wanèneca, quéwa yáaliméeri imànica madécaná wawàsi, wáalimácainá wamànica wanène iyúwa cayábéeri manuí, báawéeri nacái manuíta. Yái wàasu tàacáisi imusuéricta wanùma irìcuíse càicanide iyúwa achúméeríina quicháí idàbacaalí yeemáca manuíri ànalíma. Càmicaalí áiba ichacàidani, yásí quicháí yeemáca ànalíma macáita. Càita nacái wíia, éwita achúmacáaníta yái wanèneca, càicáaníta yáalimá imànica áibanái irí báawéeri manuísíwata, càmicaalí wacùa watàacáiwa ipíchaná watàaníca báawéeri iyú.

6 Càica wàasu tàacáisi lyacade iyúwa quicháí wáalimácainá wamànica máiní báawéeri áibanái irí watàacái iyúwa, madécaná íiwitáaná báawéeri. Yái tàacáisi báawéerica imusuéricta wanùma irìcuíse, casacàaca imànica wáiwitáise macái. Satanás, yáara demonio íiwacalináca, yácata náiwacalica macáita wenàiwicaca itàaníiyéica báawéeri iyú mamáalàacata. Watàanícalí báawéeri iyú, yásí watàacái báawéeri máiní báawaca imànica yàacawa macáita yái wamànírica chái eri irìcu, càmita nacái wáalimá wàyaca casímáiri iyú áibanái yáapicha.

⁷ Wía èeri mìnanáica, wáalimá macàalunica wamànica madécaná íiwitáaná pírái, cuwèesinái nacái, cuìpìranái nacái, àapinái nacái, áibanái cuwèesi nacái iyéyéica manuíri úni yáaculé. Yá wáalimá wéewáidaca nía namànicaténá càide iyúwa wawàwáaná.

⁸ Quéwa canácata wenàiwica idéeri macàalunica imànica inènewa icùanápináni ipíchaná itàaníca báawéeri iyú. Yái watàacái báawéerica càmita quirínama iwàwa iyamáacawa. Càicanide iyúwa àapi iculále inuéricha wenàiwica, wáalimácainá wàuwichàidaca áibanái wenàiwica báawanama watàanícalí báawéeri iyú nàwali.

⁹ Mání éeruíri Wáiwitáise: Wàaca cayábéeri Wáaniri Dios iríwa wanène iyúwa. Néese wanène iyúwa nacái watàaníca báawéeri iyú áibanái wenàiwica ìwali, wacuísaca wáichawa nía nacái, níái wenàiwica Dios idàbéeyéica nàyatéená càide iyúwa Dios inacáiyéi.

¹⁰ Abéerita wanùma irícuíse imusúacawa cayábéeri tòacáisi Dios irí, báawéeri tòacáisi wenàiwicanái irí nacái. Píacué nuénánáica, càmita cayába wamàni cài.

¹¹ Péemìacué comparación: Canáca yéewaná ipisíri úni imusúacawa dápu néenibàa yáapichéi úni cayábéerica.

¹² Càita nacái higuera yéetaná càmita yálimá yàaca walí olivo iyacaná. Càmita yéewa uva yéetaná abéya nacáiri yàaca walí higo iyacaná. Càmita yéewa piuwéeri dápu yàaca walí cayábéeri úni wàiréeripiná. Càita nacái càmita wálimá watàaníca báawéeri iyú báisícalí cayábaca wáiwitáise wawàwalícuísewa.

La verdadera sabiduría

¹³ Básícaalícué cálacáica pía, caiwitáise nacái càide iyúwa picàlidáanácué piináwanáwa, néese píyacué machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Picácué nacái caimacái piicáca píawawa áibanái íicha. Càita píalimácué píasáidaca cálacáicué pía báisíri iyú.

¹⁴ Quéwa máinícaalícué báawaca piicáca áibanái nàasu cawèníri ìwali, piwàwacaalícué nacái pichùullaca áibanái canánama, iwàwacutácué càmita piyúunáidaca cálacáica pía áibanái íicha, néese píasáidacuéca càmitacué píalía báisíri tòacáisi.

¹⁵ Pimànicaalícué cài, yásí wáalíacawa píiwitáise píiméericuéca ìwali cálacáicasani càmírita yái náalícacáica Dios imàaquéerica wenàiwica irí. Néesecué chái èeri irícuírica meedá yái píiwitáiseca càide iyúwa èeri mìnanái íináidáanáwa, Satanás ichùullacáiná náiwitáise.

¹⁶ Ata alénácaalí nàyaca wenàiwica báawéeyéica iicáca áibanái nàasu cawèníri ìwali, nía nacái iwàwéeyéica ichùullaca áibanái canánama, yásí napéliaca níawáaca, namànica nacái macái íiwitáaná nabáywawanáwa.

¹⁷ Quéwa cawinácaalí idèniyéica yáalíacáiwa Dios néeséerica, yá wáalíacawa ráunamáita cawinácaalí nía, nàyacáiná machacàníri iyú náiwitáise masaquèeri yáapichawa. Masacàacáiná náiwitáise, íná yéewa nàyaca nacái matuíbanáiri iyú áibanái yáapicha. Càmíyéi nacái calúa íiwitáise, yéemiyéica áibanái irí cálacáiri iyú. Naicáca áibanái ipualé, yá nayúudàaca catúulécanéeyéi. Cayábaca naicáca macái wenàiwica íiwitáaná abédanamata, natàaníca machacàníri iyú, càmita nacái nachìwáida wenàiwica, néese namànica áibanái irí cayábéeri.

¹⁸ Wayúudàacaalí áibanái iyáanápiná matuíbanáiri iyú náapichawáaca, yásí wía nacái wàyapiná matuíbanáiri iyú. Néese áibanái iicápiná càinácaalí wàyaca, yá nawàwapiná namànica cayábéeri nacái.

4

La amistad con el mundo

¹ Píacué judíoca, ¿cánácué pimàni ùwicái píipunitawáaca? ¿Cánácué nacái pipélia píapichawáaca? Nucàlidacué piríwani. Mánícué piwàwaca

eedáca piríwa cawèníiri wawàsi casíimáicaténácué piwàwa, íná pipéliacuéra píapichawáaca.

² Piwàwacuéra peedáca piríwa cawèníiri wawàsi, néese càmicáinácué pidé peedácani, yásí pinúacuéra wenàiwica peedácaténá yàasumi. Yá báawacuéra piicáca áibanái wenàiwica nàasu cawèníiri ìwalíise, néese càmicáinácué píalimá peedáca piríwani, íná pimànicuéra ùwicái píipunitawáaca, pipélia nacái píapichawáaca peedácaténácué áibanái yàasu. Càmitacué pidé peedáca piríwani yáara piwàwéerica càmicáinácué pisutá Dios íchani.

³ Néese éwita pisutácáanítacué Dios íchani, càmitacué yàa piríni, báawacáinácué píiwitáise pisutáca Dios íchani, pisímáidacaténácué píawawa meedá báawéeri iyú.

⁴ ¡Píacué wenàiwicaca iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios ícha! ¿Càmitacué píalíawa pidécuéra piùwide pimànicá Dios, cáininácaínácué piicáca èeri irìcuíyéi íiwitáise? Cawinácaalí iwàwéerica lyaca càide iyúwa èeri irìcuíyéi íiwitáise ímáaná, idéca yùuwíde imànicá Dios.

⁵ Càmíirica caná iwèni yái tàacáisica áiba profeta itànèericaté Dios inùmalícuíse. Iimaca: “Máiní cáinináca Dios iicáca wía, íná càmita iwàwa wawènúadaca ícha wáiitáisewa ipíchaná cáinináca waicáca Dios ícha áiba”, íimaca.

⁶ Quéwa Dios iyúudàaca wía cachàiníwanái mamáalàacata imànicaténácué walí cayábéeri mawèníiri iyú càide iyúwaté profeta itànàaná Dios itàacái báaluité. Iimacaté: “Dios yùuwídeca imànicá wenàiwica icàlidéeyéica iináwanáwa càmitasa nawàwacutá Dios, quéwa Dios imànicá cayábéeri mawèníiri iyú nalí cawinácaali yáaliéyécawa nawàwacutáca Dios iyúudàaca nía”, íimaca.

⁷ Iná pimàcacuéra Dios icùaca píiwitáise, pimànicaténácué càide iyúwa ímáaná. Pibàlùacuéra tai ímáeri iyú Satanás iipunita, picácué peebá irí, yásí ipìacuécawa pícha.

⁸ Piwènúadacuéra píiwitáisewa Dios irípiná, yá iicácuéra pipualé imànicaténácué pirí cayábéeri mawèníiri iyú. ¡Píacué cabáyawanéeyéica, pimàcacuéra píchawa yái báawéerica pimàníricuéra! ¡Masacàacuéra pimànicá piwàwawa pibáyawaná íchawa, yái pínaidéericuécawa báawéeri iyú piwàwalícuísewa, píacué pucháibéeyéica íiwitáiseca! Càmitacué píalimá cáinináca piicáca Dios cáininácaalícué piicáca èeri irìcuíyéi íiwitáise càmíiyéica yálfia Dios ìwali.

⁹ ¡Pícháanícué ìwali yái báawéerica pimàníricuéra! ¡Picácué casíimáica píicáaníca pibáyawaná ìwaliwa, néese pícháanícué ìwali! ¡Pimàcacuéra píchawa yái casíimáiná piwàwa pibáyawaná ìwaliwa, néese iwàwacutácué achúmaca piwàwa pibáyawaná ìwaliwa!

¹⁰ Picàlidacuéra píchawa yái báawéerica pimànírica Wáiwacali imàacacaténácué iwàwawa pibáyawaná ícha. Yásí imànicuéra pirí cayábéeri.

No juzgar al hermano

¹¹ Píacué nuénánáica, picácué pitàaní báawéeri iyú píwaliwáaca. Pitàanícaalícué báawéeri iyú áiba wenàiwica ìwali, càita nacái báawacaalícué piicácani ìwalíise yái imànírica, càmitacué pimàni iyúwa Dios ichùullaná cáinináanápíncué piicáyacacawa. Càmitacué piicá Dios itàacái cáimiétaquéeri iyú, néese píasáidacuéra báawaca piicáca Dios itàacái càiride iyúwa wawàsi canéerica iwèni. Quéwa pimànicáalícué cài, yá píasáidacuéra piicáca píawawa càiride iyúwa cachàinírica Dios ícha, picàlidacáinácué càmitasa iwàwacutá pimànicá càide iyúwa Dios itàacái ímáaná.

¹² Iyaca abéerita Dios, yái imàaquéerica walí itàacáiwa. Piwàwalicuéra nacái yái Dios imàaquéerica walí itàacáiwa, yácatá nacái yùuwichàidéeripináca báawéeyéi

wenàiwica, iwasèeripiná nacái áibanái wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Iná canáca yéewanácué pitàaníca báawéeri iyú áiba wenàiwica ìwali, abéericaináta Diosquéi yáaliéricawa wenàiwica líwitáise.

Inseguridad del día de mañana

¹³ Siùcade péemìacué cayába píacué icàlidéeyéica cài: “Siùcade wàacawa áiba yàcalé irículé, tawicha nacái. Yá wayamápinácawa néenibàa abéeri camuí. Yá wamànipiná wàasu wawàsiwa weedácaténá walíwa plata mamáalàacata”, càicué píimaca.

¹⁴ ¡Picácué cài píimaca, càmicainácué píalíawa càinápinácalí pichàbáanápináwa tawicha èeri! Canácata wéená iyéeri càiripináta chái èeri irícu. Càide iyúwa waicácalí samànéeri achúmasíwata, néese yáta canácani, càita nacái wàyaca chái achúma èeríinata. Càmita wáalíawa càicaalínápina wéetáwa.

¹⁵ Iwàwacutácué cài píimaca: “Wáiwacali iwàwacaalí wamànica cài, yásí wàyaca néenibàawa, wamànica nacái wawàsi”, càicué iwàwacutá píimaca.

¹⁶ Quéwa máinícué piwàwaca pitàaníca canùmaséeri iyú, cachàinicainácué píicáca píawawa. Báawaca meedá Dios iicáca yái caimacainácuéca piicáca píawawa.

¹⁷ Cawinácalí yáaliérica càinácalí iwàwacutáaná imànica cayábéeri, néese càmicaalí imàni cài, yá imànica iyaca ibáyawananáwa.

5

Advertencias a los ricos

¹ ¡Péemìacué cayábani, píacué judío càasuýéica càmíiyéica yeebáida Dios itàacái! ¡Pícháanícué, péemianícawa nacái ìwali yái báawéeri yùuwichàacáisi yàanèeripinácuécawa píwali!

² Yá báawapinácuéca píchani macáita píasu cawènírica. Cuwée iyáapinácuéca pícha pibàle cayábérica.

³ Yá cayàmipinácuéca píchani macáita yái píasu oroca, plata nacái. Cayàmicaalípinácué píchani, yásí macáita náalíacuéca piináwaná ìwaliwa càmitacué piyúudàa catúlēcanéeyéi píasu plata iyúwa, yái plata caininéericuéca piicáca. Yácué píasu cawèníri imáalàapinácuécawa pícha, néese piùwichàapinácuécawa caiwíri iyú. Pidécuéca píwacáidaca madécaná cawèníri píasupináwa maléená èeri ipíchawáise èeri imáalàacawa.

⁴ Píasu plata yáasáidapiná cabáywawanácuéca píawa, yái plata càmíiricuéca píawenàiwica irí íbaidéeyéicatécué pirí needácaténácué pirí pibànakale iyacaná. Yái Wáiwacali cachàinírica náicha canánama, ichùuliérica nacái chènuníiséeyéi úwi, idéca yéemìaca catúlēcanéeyéi ícháaníca irí, níái íbaidéeyéicuéca pirí, nacháawàanácué piináwaná ìwali, yá Wáiwacali yùuwichàidapinácué píawa.

⁵ Chái èeri irícu píyacuéca cayábéeri iyú, càasuíri iyú nacái. Pidènìacuéca macáita yái piwàwérica casíímácaténácué piwàwa. Pidécuéca piyáaca cadénama, yá walíbàacuéca píacáide iyúwa pírái walíbèeyéi nawalíbàidéeyéica cayábéeri yàacási iyú ipíchawáise nanúaca nía. ¡Yá máinícué mawiénica píasu èeri Dios yùuwichàidacatáipinácué píawa càide iyúwa natécalí pírái nanúacaténá ní!

⁶ Picàlidacuéca pichìwawa picháawàacaténá mabáywawanéeyéi iináwaná ìwali, néese pinúacuéca nía, éwita càmicáanítacué napélia píá.

La paciencia y la oración

⁷ Quéwa, píacué nuénánáica yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái, píidenìacué piùwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú àta Wáiwacali yàanàacataléta. Péemìacué comparación: Yái ibànéerica ibànakalewa iwàwacutá icùaca mamáalàacata matuíbanáiri iyú àta idàbacataléta unía yúuwàacawa. Néese

iwàwacutá icùaca quirítá àta unía imáalàacatalétawa àniwa yeedácaténá bànacalé iyacaná.

8 Càita nacái picùacué mamáalàacata matuíbanáiri iyú, peebáidacué tài líméri iyú nacái mawiénicáiná Wáiwacali yéenáwaná yàanàanápiná.

9 Píacué nuénánáica, picácué pitàaní piríwáaca lúasi iyú, ipíchaná Dios yùuwichàidacuéca píawa. Yá mawiéntica Dios yàasu èeri yùuwichàidáanápiná wenàiwica, càide iyúwa wenàiwica ibàlùacaalíwa capì inùmalìcu ipíchawáise iwàlùacawa.

10 Píacué nuénánáica, iwàwacutácué piyaca càide iyúwa profetanáí icàlidéeyéicaté tàacáisi Wacuèriná Dios inùmalìcuíse. Yáté nàuwichàacawa Dios irípiná neebáidacaináté itàacái, quéwa nàidenìacaté nàuwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú.

11 Wáalíacawa casíímáica nía siùcáisede bàaluitécaíná nàidenìaca nàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú Dios irípiná. Píalíacuécawa Job iináwaná ìwali. Satanás yáalimáidacaté iicawani cachàiníri iyú. Ewitaté Job yùuwichàacáanítawa manuísíwata, càicáaníta ìidenìacaté yùuwichàanáwa mamáalàacata; càmitaté iwènúada íwitáisewa Dios íicha. Píalíacué nacáiwa idécanáamitá Job yùuwichàacawa manuísíwata, néeseté Wacuèriná Dios imànicaté irí cayábéeri manuísíwata, máinícaíná Dios iicáca wapualé, catúulécaná nacái iicáca wíia.

12 Quéwa péemìacué cayábani nuénánáí yái tàacáisi máinírica cachàini: Picácué píima “Báisí báisisíwata, Dios yáaliéricawa”, picácué cài píima. Picácué nacái cài píima capíraléeri cáli íipidená ìwali, cáli íipidená ìwali nacái, càinácalí áiba wawàsi íipidená ìwali nacái. Píimacaalícué “Báisíta”, iwàwacutácué báisírica pitàacáica. Píimacaalícué “Càmita”, iwàwacutácué báisírica pitàacáica. Picácué píima: “Báisí báisisíwata, Dios yáaliéricawa”, ipíchanácué Dios yùuwichàidaca píawa.

13 Aibanáicalí péenácué yùuwichàacawa, iwàwacutá nasutáca níawawa Dios íicha. Aibanáicalí casíímái iwàwa, iwàwacutá nacántàaca casíímáiri iyú Dios irí nàacaténá irí cayábéeri.

14 Aibacaalí cáuláica, iwàwacutá imáidaca ancianonáí, níara icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Iwàwacutá imáidaca níra nasutácaténá irí Dios, napusúacaténá nacái séenási ipùdàlìcu idècunitàacá nasutáca irí Dios Wáiwacali íipidená ìwali.

15 Yá manuícalí ancianonáí íináidaca iwàwawa Dios ìwali ichùnìlanápiná cáuláiqueeri, náalíacáináwa Wáiwacali iwàwaca ichùnìaca cáuláiqueeri, yásí ichùnìacawa yái cáuláiqueerica, yá Wáiwacali yeedápináca íichani, yái uláicáica. Cáuláiqueeri imànicalaíté ibáyawanáwa, yásí Wáiwacali imàacaca iwàwawa ibáyawaná íicha.

16 Iná picàlidacué píchawa yái báawéerica pimàníricuéca piríwáaca, pisutáyacacuéwa píchawáaca pimàacáanápinácué piwàwawa íicha yái pibáyawanácuéca. Néese pisutácué piwaliwáaca Dios íicha ichùnìlanápinácué píia. Cayábacaalí wáiwitáise Dios iicápiná, wàyacaalí nacái machacàníri iyú, néese wasutácalí wíawawa Dios íicha, yásí Dios imànicué walí cayábéeri manuísíwata.

17 Piwàwalicué càinácalíté iyáaná Dios yàasu profeta íipidenéericaté Elías. Yácata abéeri asìali wanacáiri, quéwa Elías isutácaté Dios manuísíwata ipíchanáte unía yúuwàacawa, yéewacaténáté báawéeyéi wenàiwica nàuwichàacawa nabáyawaná ichùlùacawa. Yá másiba camuí y medio canácaté unía; Dios imànicaté càide iyúwa Elías isutáaná íicha.

18 Néese Elías isutácaté Dios íicha àniwa unía yúuwàacaténáwa àniwa, yá yèepùaca unía yúuwàacawa àniwa cáli ìwali, yèepùa bànacalé yàaca iyacanáwa.

19 Píacué nuénánáica, áiba péenácué iwènúadacaalí íiwitáisewa Dios itàacái íicha, néese piyúudàacaalícué iwènúadaca íiwitáisewa Dios irípiná àniwa, yá pimànicuéca piacawa cayábéeri manuísíwata.

20 Péemìacué cayábani, cawinácaalí iwènúadéerica áiba wenàiwica ibáyawaná íichawa, idéca icùaca cabáyawanéeri ipíchaná yéetácawa méetàuculé Dios íicha cairipináta. Yá nacái Dios imàacapiná iwàwawa ibáyawaná manuíri íicha.

1 SAN PEDRO

Saludo

¹ Núa Pedro abéeri apóstol Jesucristo ibànuèrica nucàlidacaténá itàacái. Nutànàacué pirí cuyàluta píacué càmíiyéica ìya yàasu cáli ínatawa, ìyéeyéica Ponto yàasu cáli ínata, Galacia yàasu cáli ínata nacái, Capadocia yàasu cáli ínata nacái, Asia yàasu cáli ínata nacái, Bitinia yàasu cáli ínata nacái.

² Nutànàacué pirí cuyàluta, píacué Wáaniri Dios yeedéeyéica yàasu wenàiwicanáipináwa càide iyúwaté ínáidáanáwa bàaluité. Dios idéca ibànùaca Espíritu Santo piwàwalìculécue masacàacaténácué imànica píiwitáise, yéewanápinácué píibaidaca abéerita Dios irípiná, pimànicaténácué nacái càide iyúwa ichùulianá. Jesucristo íiraná imusúacatéwa íicha cruz ìwali yéetácaalítewa píichawalínácué, píacué yeebáidéeyéica itàacái, íná Dios idéca imàcacacué iwàwawa pibáywawaná íicha. Nusutácué Dios íicha pirípinácué imàníinápinácué pirí cayábéeri mawèníri iyú manuísíwata, imàcacáanápinácué nacái pìyaca matuíbanáiri iyú.

Una vida de esperanza

³ Wàacué Dios irí cayábéeri, yái Wáiwacali Jesucristo Yáanirica. Dios idéca iicáca wapualé manuísíwata, íná idéca iwàlisàidaca wadènìacaténá wacáuca wàlisàiwa chènuníisérera. Càita Dios idéca imànica walí cayábéeri Jesucristo imichàacáinátewa yéetácáisi íicha. Iná yéewa manuíca wáináidaca wawàwawa idècunitàacá wacùaca Dios imàníinápiná walí càide iyúwaté ímáaná.

⁴ Dios idéca iwàlisàidacuéca píiwitáise yàacaténácué pirí pìasu cawèníiripináwa chènuníisérera. Siùcáisede Dios icùaca ìyaca pirípinácué pìasu cawèníiri cayábéeri, càmírica yéewa áiba imáalàidacani càiripináta.

⁵ Peebáidacáinácué Dios itàacái, íná icùacuéca pía ichàini iyúwa, iwasàacaténácué pía yàasu yùuwichàacáisi íichawa èeri imáalàacaalípináwa, càide iyúwaté ínáidáanáwa imàníinápinácué pirí cayábéeri macáita naicápiná.

⁶ Iná yéewa casímáicuéca piwàwa siùcáisede éwitàacáwa cawàwanáta iwàwacutácué piùwicheacawa manuísíwata achúma èeríinatàacá, manuíri yùuwichàacáisi iyú.

⁷ Péemìacué comparación: Nawasàaca oro ùuléeri quichái iyú needácaténá íicha macái wawàsi casaquèeri yéewanápiná masacàasíwaca yái oroca, cawènírica nacái, quirameníri nacái. Càita nacái yái piùwicheacáncawa yáalimáidacué iicáwa pía píasáidacaténácué peebleidaca Jesucristo itàacái báisíri iyú. Piidenìacaalícué piùwicheacána matuíbanáiri iyú, yásí Dios iicácuéca peebleidacána càiride iyúwa máiníri cawèníca macái oro íicha, orocáiná imáalàapinácaitawa meedá áiba èeriwa. Iná peebleidacaalícué Jesucristo itàacái tài ímáeri iyú, éwitacué piùwicheacáanítawa, yá Dios icàlidacué piináwaná cayábéeri iyúwa, imàacapinácué nacái pìyaca cámietacanéeri iyú yáapicha, picamaláná mèlumèluíri irìcuwa, Jesucristo yàacaalípináwa néese àniwa.

⁸ Cáininácuéca piicáca Jesucristo éwitacué càmicáanítàacáwa pidé piicácani pituí iyúwa. Càita nacái peebleidacuéca itàacái siùca, yái càmíricuécawaca piicá, íná yéewa piyanídacuécawa casímáiri iyú manuísíwata Dioscáná idéca isíimáidacuéca pía. Eeri mìnánai càmita nálimá nacàlidacani natàacái iyúwa cánácué yéewaná casímáica pía.

⁹ Peebleidacáinácué Jesucristo, íná idéca iwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

10 Bàaluité Dios yàasu profetanái icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalìcuíse néewáidacatéwa Dios itàacái ìwali cachàiníiri iyú náalíacaténáwa càinápinácaalíté iyú wenàiwicanái yáalmá iwasàaca yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Yáté nacàlidaca Dios itàacái ímérerica Dios imànínápinátécué pirí cayábéeri mawèníiri iyú.

11 Bàaluité Espíritu Santo, Cristo ibànuèrica, imàacacaté Dios yàasu profetanái yáalíacawa Cristo yàanàanápináté, yùuwichàanápináté nacáwa, iyáanápináté nacái cámiétacanéeri iyú chènuniré icamaláná mèlumèluíri irìcuwa Dios yáapicha icùacaténá macáita. Néese profetanái néewáidacatéwa cachàiníiri iyú náalíacaténáwa cawinápinácaalí wenàiwicacani, yái wenàiwica Dios imàaquéericate nacàlidaca iináwaná ìwali ipíchawáiseté yàanàaca, càita nacái càicaalínápinácaalíté yéenáwaná yàanàaca. Néese profetanái náináidacatéwa mamáalàacata ìwali náalíacaténáwa càinácaalíté ímáaná yái tàacáisi Espíritu Santo imàaquéericate nalí.

12 Quéwa Dios imàacacaté profetanái náalíacawa càmíinápináté nàasu èeri pinátani yái tàacáisi Espíritu Santo imàaquéericate nacàlidaca Dios inùmalícuíse; néese Dios imàacacaté náalíacawa yàacaté nalí tàacáisi pirípinácué iyéeyéipinácaté madécaná camuí náamiwáise. Pidécuéca péemìaca Dios yàasu apóstolnái icàlidáaná pirí Cristo itàacái, ímérerica Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Nacàlidacatécué piríni Espíritu Santo ichàini iyú, yái Espíritu Cristo ibànuèrica chènuníise. ¡Máiní Dios yàasu ángelnái chènuníséeyéi nawàwaca náalíaca néemìaca càinácaalí iyú Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha!

Dios nos llama a una vida santa

13 Iná pimichàidacué píiwitáisewa píináidacaténácuéwa cálíacáiri iyú. Picácué picàma, néese piyacué cámiétaquéeri iyú, piiacaténácué píichawa cayába. Manuícué píináidaca piwàwawa Dios ìwali picùacaténácué matuúbanáiri iyú Dios imànínápinácué pirí cayábéeri mawèníiri iyú Jesucristo yàanàacaalípiná àniwa.

14 Picácué pimàni pibáyawanáwa càide iyúwacué pimànína bàaluité ipíchawáiseté píalíaca Dios ìwali. Néese peebáidacué Wáaniri Dios itàacái.

15 Piyacué mabáyawanéeri iyú, mabáyawanéericainá yái Diosca imáidéericuéca pía.

16 Càité nacái profeta itànàaca Dios itàacái bàaluité; Dios íimacaté: “Piyacué mabáyawanéeri iyú, mabáyawanéericainá núa”, íimaca yái Diosca.

17 Píalíacuéwa càmita Dios iicá abéeri wenàiwica íwitáaná càiride iyúwa cayábéeri áibanáí íicha, néese yùuwichàidapiná canánama báawéeyéi, ìwalíise yái báawérica namànírica. Iná píimacaalícué Dios ìwali Wáaniricani, yá iwàwacutácué píaca iyéininá mamáalàacata idècunitàacá piyacuéca chái èeri irìcu.

18 Dioscainá idéca iwasàacuéca pía íicha yái píiwitáisemica canéerica iwèni, yái píawirináimi íiwitáiseca. Píalíacuéwa máiníricaté cawènica Dios iríni yái iwasàanácatécué pía yàasu yùuwichàacáisi íichawa. Càmitaté ipáyaidani oro iyú, càmita nacái quirameníiri plata iyú, yái wawàsi imáalèeripináca.

19 Néese Dios iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa Cristo íiraná cawèníiri iyú, Cristo yéetácainátewa iyúwa sacrificio wáichawalíná. Bàaluité Dios ichùuliaca yàasu wenàiwica nanúanápináté cordero iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalíisewa, yái oveja wàlisài cayábéeri, canéerita isacàa. Càita nacái Cristo, yái cayábéerica íiwitáise, mabáyawanéeri nacái yéetácatéwa wáichawalíná yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha.

20 Bàaluitésiwata èeri ipíchawáiseté, yáté Dios íináidacawa ibànùanápinátē Cristo yéetáanápináwa èeri mìnánái íichawalíná. Cristo idéca yàanàaca maléená èeri ipíchawáise èeri imáalàacawa, iyúudàacaténácué pía.

21 Cristo idéca imàcacué peebáidaca Dios itàacái, yái Dios imichàidéericaté Cristo yéetácáisi íicha. Néseté Dios imàcacaca Cristo iyaca yáapicha chènuniré cámietacanéeri iyú, icamaláná méluméluirí irícuwa icùacaténá macáita. Càita peebáidacuéca Dios, picùacuéca piyaca nacái Dios imànínápinácué pirí cayábéeri.

22 Peebáidacuéca càide iyúwa íimáaná yái tàacáisi báisírica, íná Dios idéca masacàaca imànicuéca píwitáise caininácaténácué piicáca áibanái báisíri iyú cawinácalí wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, piicáanápinácué nía càiyyéide iyúwa péenánáwa Wáiwacali ìwalísená. Iná iwàwacutácué cainináca piicáyacacawa mabáywawanéeri iyú, báisíri iyú nacái, macáitacué pichàini iyúwa.

23 Dios idéca iwàlisàidacuéca píwitáise pidènìacaténácué picáucawa chènuniiséerica. Càmitacué Dios yàa picáuca imáalèeriwa càide iyúwacué piséenáimi imànínáti chái èeri irícu. Néese yái Dios cárurica, cámírica imáalàawa, idéca iwàlisàidacuéca píwitáise itàacái iyúwa, yái tàacáisi peebáidéericuéca.

24 Càité nacái profeta itànàacaté Dios itàacái íméricha:

“Càide iyúwa masicái idaluériwa imáalàacaalíwa ráunamáita, càide iyúwa nacái íiwichi yúuwàacaalíwa masicái íicha, càita nacái wía wenàiwicaca canánama: Ewita càasuýéicalí wía, cálíacáiyéicalí wía nacái, càicáaníta wàyacáita maléená èerita chái èeri irícu.

25 Quéwa Wáiwacali itàacái iyaca càiripináta”, càité íimaca yái profetaca. Yái Wáiwacali itàacái, yácata tàacáisi nacàlidéericatépirí píalíacaténácuéwa Jesucristo iwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

2

1 Iná piúcacué píchawa píwitáise báawéerimiwa macái íiwitáaná, macái chìwái nacái, macái nacái pucháibáanácué píwitáiseca, yá nacái macái báawáanácué piicáca áibanái nàasu cawèníiri ìwalíse, yá nacái macái báawéeri tàacáisi íiwitáaná picàlidéericuéca áibanái ìwali.

2 Péemìacué comparación: Mání quìraslinái icutáca ìlinisi yáawamita nachàiniadacaténá naináwa. Càita nacái iwàwacutácué péewáidacawa Dios itàacái ìwali cachàiníiri iyú, yái machìwéeri tàacáisica, pichàiniadacaténácué píwitáisewa Dios ìwali, àta Jesucristo yàanàacataléta iwasàacaténácué pía macái báawéeri íicha.

3 Càita iwàwacutácué péewáidacawa Dios itàacái ìwali píalíacáinácuéwa báisíri iyúcani Wáiwacali iicáca wapualé manuísíwata.

Cristo, la piedra viva

4 Abédanamacué pimànica píwitáisewa Wáiwacali yáapicha mamáalàacata. Péemìacué comparación: Áibanái imàníiyéicaté íba icapèená, náucacaté náichawa abéeri íba canácainátē iwèni naicácani. Càita nacái abénaméeyéi èeri mìnánái caná iwèni naicáca Wáiwacali, quéwa Dios idéca ibàlùadacani iyúwa abéeri cachàiníiri náicha canánama. Yái Wáiwacali, càicanide iyúwa manuíri íba cáuri Wáiwacali yàacáiná wacáuca càmíiri imáalàawa.

5 Píacatacué càiyéide iyúwa cáuyéi íba, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Dios idéca ìwacáidacuéca pía irípináwa. Càicuéca píade iyúwa manuíri templo cayábéeri, Dios imànínárica icapèepináwa, Espíritu Santo iyacaténá irícu. Dios idéca masacàaca imànicuéca píwitáise píbaidacaténácué abérita irípiná càide

iyúwa sacerdotenáí mabáyawanéeyéi, isutéeyéica Dios íicha áibanái irípiná, pimànicaténácué nalí cayábéeri nacái, pimàcacaténácué nacái píawawa Dios irí, piacaténácué irí cayábéeri nacái. Yácata sacrificio Dios iwàwéericuéca pimànica irípiná píwitáise cayábéeri yáapichawa. Yá casímáipinácué Dios iicáca píasu sacrificio pìyacáinácué abédanamata Jesucristo yáapicha, yái yéetéericatecéué píchawalíná pibáyawaná ìwalíse.

6 Aiba profeta itànàacaté càiri tàacáisi bàaluité Dios inùmalìcuíse. Dios iimacaté:

“Càide iyúwa wenàiwica yeedácalí cayábéeri íba manuíri idàbacaténá imànica capìi dàalanama, càita nacái nubànùapiná israelitanái iríwa nacuèrinápiná, níai iyéeyéica Jerusalén iyacàlená irìcu, áibaalí íipidenéeri Sión. Mání cayábéeri íwitáise yái nacuèrinápináca nubànuèripináca nalíwa, mání nacái nùasu wenàiwicanái iwàwacutácani. Càicanide iyúwa cayábéeri íba manuíri, máníiri iwàwacutácawa nacái capìi irípiná, yái íba wenàiwica needéerica nadàbacaténá namànica capìi. Cawinácalí yeebáidéeyéipináca itàacái, yái nacuèrináca, càmita achúma nawàwa neebáidáaná ìwalíisewa, numànipinácainá nalíwa macáita càide iyúwaté númeraná nalí”,

càité iimaca yái Diosca.

7 Mánícué cawènica pirí yái íbaca, yái Jesucristoca, píacué yeebáidéeyéica itàacái, quéwa Dios imànipiná cachàiníiri iyú áibanái irí càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái càide iyúwa yàasu profetanái itànàaná Dios itàacái bàaluité. Náimaca:

“Níai imàniyyicaté íba icapèená, náucacaté náichawa abéeri íba, canácaináté iwèni naicácani. Quéwa siùcade máníiri iwàwacutácawa capìi irípiná yái íba náuquéericaté”,

íimacaté yái profetaca icàlidacaténáté Jesucristo iináwaná.

8 Càita nacái áiba profeta itànàacaté Dios itàacái Jesucristo ìwali. Iimacaté:

“Aibanái càmitapiná neebáida itàacái, calúapiná nacái naicácani”, cà iimaca yái tàacáisica. Siùca báawaca naicáca Jesucristo càmicainá neebáida Dios itàacái. Yá Dios yùuwichàidapiná níawa càide iyúwaté iináidáanáwa bàaluité.

9 Quéwa Dios idéca yeedácuéca pía yéenibepináwa, ína yéewa càicuéca píade iyúwa abéeri wenàiwica yàawiría. Wacuèriná Dios idéca imàacacué pía sacerdotenáipiná, píibaidacaténácué irípiná, pisutácaténá Dios íicha wenàiwicanái irípiná, piacaténácué nacái cayábéeri Wacuèriná Dios iríwa. Càicuéca píade iyúwa abéeri càli néeseyéi mabáyawanéeyéica, Dios yeedéeyéica yàasu wenàiwic平na íbaidéeyéipiná abéerita Dios irípiná. Càita Dios idéca imànicuéca piri yéewanápinácué picàlidaca iináwaná ìwali idéca imànica madécaná cayábéeri ichàini manuíri iyúwa, yái Dios imáidéericatéué pía catéeri íicha, yái pibáyawanáca pimàníricatéué càmicaalíté píalía Dios ìwali. Dios idéca imáidacuéca pía amalácaténácué imànica píwitáise yéewanápinácué pìyaca Dios icamalá irìcu, náapicha macáita yáaliyéyeica Dios ìwali.

10 Bàaluité pìyacuéca càide iyúwa canéeyéi yàawiría, quéwa siùcade Dios icuèyéicuéca pía. Bàaluité càmitacué píalíawa Dios iicáca pipualé, quéwa siùcásede píalíacuéwa Dios iicáca pipualé manuísíwata.

Vivan para servir a Dios

11 Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, nusutácué píicha wawàsi manuísíwata piicáanápinácué píawa iyúwa wenàiwica yèepuníiyéicawa déeculé yàasu càli úichawa, idècunitàacá pìyacuéca chái èeri irìcu, yácainácué píasu càli iyaca chènuniré. Picácué pimàni báawéeri càide iyúwa píwitáise bàaluisàimi

iwàwáaná, yái píiwitáise imàníricuéca ùwicái píipunita, ipíchanácué picaláacawa Dios íicha.

¹² Piyacué machacàníri iyú chái èeri irìcu yéewanápiná áibanái càmíiyéica yeebáida Dios naicáca yái cayábéerica pimàníricuéca. Siùca natàanícué pìwali báawéeri iyú càide iyúwacué pidéca nacáicaalícué pimànica pibáyawanáwatá. Quéwa pimànicaalícué cayábéeri siùcade, yásí áibaalípiná nàapináca Dios irí cayábéeriwa Dios yéemìacaalípiná èeri mìnánai iináwaná ìwali càináccaalíté namàniírica, càináccaalíté nacái nàyaca.

¹³ Pimànicué càide iyúwa nachùulìanácué pía, macáita icuèyéicuéca pìasu cáli, píasáidacaténácué cayábéeri íiwitáise yái Wáiwacalica. Peebácué itàacái yái náiwacalináca icuèricuéca pìasu cáli.

¹⁴ Pimànicué càide iyúwa nachùulìanácué pía, níara gobernadornái náiwacaliná ibànuèyéicuéca piatalé nacapèedáidacaténá báawéeyéi íiwitáise, namànicaténá nacái áibanái irí cáimiétaquéeri iyú, cawináccaalí imàníiyéica cayábéeri.

¹⁵ Dios iwàwacáinácué pimànica cayábéeri, yéewanápinácué càmita nálimá nacháawàaca piináwaná ìwali, áibanái máiwitáiséeyéica càmíiyéica iwàwa yáalíacawa.

¹⁶ Básíta pidènìacué abéerita Píiwacaliwa chènuníséerica, yái iwasèericatécué pía báawéeri íicha. Quéwa càmita Wáiwacali iwasàacué pía pimànicaténácué pibáyawanáwa meedá. Néese pimànicué abéerita càide iyúwa Dios ichùulìaná, yàasu wenàiwicacáinácué pía.

¹⁷ Piicácué macái wenàiwica cáimiétaquéeri iyú. Cáininácué piicáca macái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, níacainácué péenánáica nía Wáiwacali ìwalísená. Piacué Dios icàaluíniná. Piacué nacái iimiétacaná yái wenàiwica icuèricuéca pìasu cáli.

El ejemplo del sufrimiento de Cristo

¹⁸ Píacué áibanái yàasu wenàiwicaca, íbaidéeyéica mawèníri iyú. Peebáidacué píiwacali itàacáiwa cáimiétaquéeri iyú, càmita abéta níái ichùulièyéicuéca pía éeréeri iyú, néese nía nacái báawéeyéica íiwitáise, imàníiyéicuéca pirí báawéeri.

¹⁹ Cayábaca Dios iwàwa iicáca piidènìacuéca yùuwichàacáisi matuíbanáiri iyú mabáyawanáccaalícué pía, piùuwichàacaalícuéwa cài pisíimáidacaténá Dios.

²⁰ Quéwa pimànicaalícué pibáyawanáwa, néese piidènìacaalícué piùuwichàanáwa matuíbanáiri iyú nàuwichàidacaalícué pía, néese càmitacué cawèni Dios iicáca piùuwichàanáwa, cabáyawanácainácué pía meedá. Quéwa nàuwichàidacaalícué pía ìwalíise yái cayábéerica pimànírica, néese piidènìacaalícué piùuwichàanáwa matuíbanáiri iyú, yásí cawènica Dios iicácué piùuwichàanácawa.

²¹ Yácainá Dios imáidacatécué pía piidènìacaténácué piùuwichàanáwa matuíbanáiri iyú nàuwichàidacaalícué pía ìwalíise yái cayábéerica pimànírica. Cristo yùuwichàacainátewa píchawalínácué yáasáidacaténácué pirí iwàwacutácué pimànica càide iyúwaté Cristo imàníiná.

²² Canácatáita Cristo imànité ibáyawanáwa, canásíwata. Càmitaté ichìwáida wenàiwica, ibatàa abéeripináta.

²³ Nacuísacaté náichawani báawéeri iyú, quéwa càmitaté itàaní báawéeri iyú nalí. Nàuwichàidacaté Cristo, quéwa canátaté ibáulianá nía. Néese imàacacaté yáawawa Dios irí mamáalàacata, yái yùuwichàidéeripináca báawéeyéi wenàiwica machacàníri iyú.

²⁴ Cristocata yái itéericaté ìwaliwa wabáyawaná yùuwichàanápinátewa wabáyawaná ìwalíise iiná iyúwa cruz ìwali. Yáté Cristo yéetácatéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise, yéewanápiná wamàacaca wáichawa yái báawéerica wamànírica. Càité Cristo yéetácawa yéewanápiná wàyaca machacàníri iyú

Dios iicápiná. Nacapèedáidacaté Cristo cabèesi iyú báawanama ipíchawáiseté natàtacaní cruz ìwali. Inácué Cristo icháuná ìwalíise idéca píiwitáise ichùnìacawa pibáyawaná líchacuéwa.

²⁵ Quéechatécawa piméeràacatécuéwa méetàuculé Dios íicha càide iyúwa ovejanái iméeràacaalíwa canéeyéica icuériná. Quéwa pidécuéca piwènúadaca píiwitáisewa Cristo irípiná yái icuérericuéca píiwitáise cáininéeri iyú càide iyúwa pastor icùacaalí yàasu ovejanáwa.

3

Cómo deben vivir los casados

¹⁻² Càita nacái píacué inanái canírriyéica, pimànicué càide iyúwa pinìri iwàwáaná. Yásí níara abénaméyéi càmíiyéicatàacáwa yeebáida Jesucristo itàacái nawènúadapiná irí náiwitáisewa, éwitacué càmicáaníta pìalàa níá báawanama, naicácainá pimànicuéca cayábéeri, pìyacaalícué machacàníri iyú nacái pinìri yáapichawa pìacaténácué uímiétacaná càide iyúwa Dios ichùulìanácué pía.

³ Píacué inanái canírriyéica, picácué máiní píináidáanícawa ìwali càinácaalícué iicácanáwa. Picácué máiní pichùnìaca píiwita ibáináwa cawènìiri iyú. Càita nacái picácué máiní picùada pìwaliwa oroíri tìliquìchi cawènìrica. Picácué nacái máiní picutáca pibàlepináwa máiníri cawènica.

⁴ Néese pichùnìacué cayába píiwitáisewa piwàwalìcuísewa. Picácué cachàini piicáca píawawa áibanái íicha, néese pimànicué áibanái irí eéréeri iyú. Yásí casímáicué Dios iicáca píiwitáise càiride iyúwa wawàsi cayábéeri iicácanáwa, càmíri imáalàawa.

⁵ Càité nacái inanái namànica bàaluité, Dios yàasu wenàiwicaca. Nachùnìacaté náiwitáisewa cayábéeri iyú nawàwalìcuísewa bàaluité, yátē cawènica Dios iicáca náiwitáise. Manuicaté náináidaca nawàwawa Dios ìwali imàniinápinátē nalí cayábéeri càide iyúwaté uímiáná nalí. Namànicaté nacái càide iyúwa nàacawéeri iwàwáaná.

⁶ Càité Sara imànica, úái Abraham ínuca. Umànicaté càide iyúwa Abraham iwàwáaná. Yátē úumaca ìwali “nuíwacali”. Yá càicuéca píade iyúwa Sara íidunái pimànicaaalícué cayábéeri pìacawéeri iríwa, càmicaalí nacái cáalu píacué.

⁷ Càita nacái píacué asianái cáinuýéica. Pìyacué pínu yáapichawa cáalíacáiri iyú. Peedácué ùasupiná pìacaténácué uímiétacaná. Pimànicué cài ulí cayábéeri cáalíacáiri iyú càmicáiná cachàini úa càide iyúwacué cachàiníná pía. Pìacué uímiétacaná nacái Dioscáná idéca imànica ulí cayábéeri mawènìiri iyú yàacaténá ucáuca càmíri imáalàawa càide iyúwa imàniinácué pirí. Pìacué uímiétacaná yéewanápiná Dios yeebácuéca pirí pisutáanácué íicha.

Los que sufren por hacer el bien

⁸ Siùcade péemìacué cayába, macáitacué pía. Abédanamacué pimànicuá píiwitáisewa píapichawáaca, piicáyacacaténácuéwa catúlécaneéeri iyú, cáininéeri iyú nacái, abémisanacáinácué pía Wáiwacali ìwalíisená. Piicácué pipualéwáaca. Picácué cáimacái piicáca píawawa áibanái íicha.

⁹ Picácué pimàni irí báawéeri cawinácaalí imàniiricuéca pirí báawéeri. Picácué nacái picuísani éwita icuísacaalícué pía. Néese pitàanícué irí cayábéeri iyú, pimànicué irí cayábéeri nacái, Dioscáná imáidacatécué pía imànicaténácué pirí cayábéeri.

¹⁰ Càité áiba profeta idéca itànàaca Dios itàacái:
“Piwàwacaalí pìyaca manùba èeri casímáiri iyú, yá iwàwacutá picùaca pinènewa pitàanícaicha báawéeri tàacáisi, picùa nacái pinùmawa ipíchaná picàlidaca pichìwawa.

11 Piwènúada píiwitáisewa báawéeri íicha, yá pimàni cayábéeri. Píalimáida macái pichàini iyúwa piyacaténá matuíbanáiri iyú áibanái yáapicha; picácué pipélia nía.

12 Yácainá Wacuériná Dios icùaca wenàiwica ìyéeyéica machacàníiri iyú Dios iicápiná, yeebá nacái nasutáaná íicha; quéwa Dios yùuwideca imànica wenàiwica imàniyyéica ibáywawanáwa”, íimaca yái Dios itàacáica.

13 Batéwa macái wenàiwica cayába naicápinácué píawa pimànicaalícué cayábéeri mamáalàacata, yá càmitacué nàuwichàida píawa.

14 Quéwa éwita nàuwichàidacaalí píawa ìwalíise yái cayábéerica pimàníricuéca, càicáaníta Dios imànipinácué pirí cayábéeri. Picácué cáalu pía piùwidénai íichawa. Picácué nacái achúma pínáidacawa piwàwawa.

15 Néese piacué Píiwacali Cristo icàaluínináwa macái piwàwalícuísewa. Aibanáicaalícué isutá yéemìawa pía càinácalí peebáidéerica, yá picàlidacué nalí Jesucristo iináwaná, yái peebáidéericuéca itàacái. Picàlidacué nalíni cáimiétaquéeri iyú, éeréeri iyú nacái.

16 Pimànicué cayábéeri, yéewanápiná áibanái itàanícalícué píwali báawéeri iyú peebáidacáinácué Cristo itàacái, yásí báica nía natàacái báawéeri ìwaliwa, pimànicáinácué abéerita yái cayábéerica.

17 Pimànicaalícué pibáywawanáwa, yásí piùwichàapinácuéwa pibáywawaná ichùulìacawa. Quéwa caná iwèni Dios iicá yái piùwichàanácuécawa cabáywawanácinácué pía meedá. Quéwa Dios imàacacaalícué áibanái yùuwichàidaca pía ìwalíise yái cayábéerica pimàníricuéca, yásí máiní cawènica Dios iicácuéca piùwichàanáwa, càmicáinácué cabáywawaná pía.

18 Yácainá Cristo nacái yùuwichàacatéwa mabáywawanéeri iyú. Cristo yéetácatéwa wáichawalíná wabáywawaná ìwalíise, abé yàawiríata, néese càmita quirínama yéetácwawa. Cayábéeritaté ìiwitáise yái Cristoca, quéwa càicáaníta yùuwichàacatéwa wáichawalíná, wía báawanaméeyéica itécaténá wía Dios yàatalé, yéewanápiná nacái cayábaca wáapicha Dios. Yéetácatéwa càide iyúwa wenàiwica, quéwa cáucaté iwàwa cáuri mamáalàacata.

19 Néese idécanáamité Cristo yéetácwawa, yáté yàacawa iwàwa cáuri iyú yàacaténáté iicáca infierno irìculé icàlidacaténáté nalí tàacáisi, níara yéetéeyémicawa báawéeyéica ìwitáise nadacuèyéica presoíri iyú.

20 Níacata càmíiyéicaté yeebáida Dios itàacái bàaluité Noé yàasu èerimité. Idècunitàacá Noé imànicaté arca, yái manuíri lancha nacáirica, yáté Dios idècunìacawa quiríta nawènúadacaténáté náitáisewa báawéeri íicha, níara èeri mìnánáica. Ochocaté namanùbaca níái Noénáica yeebáidéeyéicaté Dios itàacái nawàlùacaténátéwa arca irìculé, yá cáucaté nía manuíri yésacáí íicha, inuéricaté áibanái èeri mìnánái canánama.

21 Yái yésacáí íimáanáca càicanide iyúwa wabautizáanáwa úni yáaculé, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càide iyúwaté arca iwasàanáté Noénái úni yésacáí íicha, càita nacái Jesucristo iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha weebáidacaalí Jesucristo itàacái wabautizácaténáwa úni yáaculé. Jesucristo yáalimá iwasàaca wía imichàacáinátewa yéetácaisi íicha. Yái wabautizáanácwawa, càmita íimáaná wàapìdacáita wáichawa meedá, néese íimáanáca wasutáaca Dios íicha wawàsi imàacáanápiná iwàwawa wabáywawaná íicha, ichàiniadacaténá wía nacái yéewanápiná wàyaca machacàníiri iyú Dios iicápiná.

22 Jesucristo imichàacatéwa chènuniré, yá iyaca siùcásede Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita Dios yáapicha, macáita ángelnái, macáita demonio íwacanánái nacái icuèyéica yàasu cáliwa chènuníséeyéi, chái èeri irìcu nacái.

4

Servir segúin los dones recibidos de Dios

1 Cristo yùuwichàacatéwa iiná iyúwa, íná càita nacái iwàwacutácué pichùniaca píiwitáisewa yéewanápinácué màulenáca pía piùwichàacaténáwa Cristo irípiná matuíbanáiri iyú. Wàuwichàacaalíwa wainá iyúwa Cristo irípiná weebáidacáiná itàacái, yásí chuìca wáicha wabáyawaná, yái wáiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéerica.

2 Néese idècunitàacá piyuacuéra chái èeri irìcu, yái pimànipinácué càide iyúwa Dios iwàwáaná, càmíritacué càide iyúwa píiwitáise bàaluisàimi iwàwáaná.

3 Bàaluité piúcacatécué madécaná èeri pimànicaténácué càide iyúwa èeri mìnánai imàníná càmíiyéica yeebáida Dios itàacái. Pimànicatécué báawéeri macái iiwitáaná mamáalàacata mabáiníri iyú áibanái yàacuéssemi. Pimànicatécué nacái piiná iyúwa yái càmíirica Dios ibatàa wenàiwica imànica. Picàmacatécué nacái manuíri fiesta irìcu, piyáacaalítécué piyáacaléwa manuí máiwitáiséeri iyú áibanái yáapicha icàméeyéicué piapicha báawanama, imàníiyéicatécué piapicha nacái mání báawéeri wawàsi nainá iyúwa piacaténácué ídolo icàaluíniná, níái cuwáinái yéenáwanáca.

4 Siùcacué piacawéeyéiná bàaluisàna náináidacawa naicáidacuéra pirí, natàanícué nacái pìwali báawéeri iyú càmicánácué quirínama piacawéeridaca nía namànicaalí nabáyawanáwa manuísíwata máalquééeri iyú.

5 Quéwa áiba èeriwa iwàwacutápiná nabàlùacawa Dios íipunita, yái Dios icàlidéeripináca iwàwacutáaná nàuwichàacawa nabáyawaná ichùulàcawa, macáita báawéeyéi, níái cayéicáwaca, nía nacái yéetéeyéimicawa.

6 Níái yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái chái èeri irìcu néemìacaté yái cayábéeri tàacáisica yéewanápináté nadènìaca nacáucawa càmíri imàalàawa Dios yáapicha, éwitaté iwàwacutácaaníta néetácawa càide iyúwa macái èeri mìnánai.

7 Siùca mawiénicaní yái èeri imàalàanápináacawa. Iná picùacué píawawa cayába pisutácaténácué píawawa Dios lícha cámíetaquéeri iyú iyúwa cálíacáiyéi.

8 Mání iwàwacutácué cainináca piicáyacacawa. Caininácaalí waicáca áibanái, yásí wamàacaca wawàwawa nabáyawaná íicha, càinácaalí báawéerica namàníirica walí, yéewanápiná nacái Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha.

9 Peedácué piataléwa áibanái wenàiwica casímáiri iyú, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Picácué calúa pía iwalíise, néese piyúudàacué wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nèepunícaalíwa déeculé nacapèe íichawa.

10 Dios idéca imàacacué pirí chàinisi abéechúanaméeri iyú pimànicaténácué píibaidacaléwa Dios irípiná. Dios imàacacué pirí pìasu cawèníri nacái, càide iyúwa iwàwáanácué imàacaca piríni, yéewanápinácué piyúudàayacacawa. Iná pimànicué cayábéeri piríwáaca càide iyúwa Dios ichàiniadáanácué pía.

11 Picàlidacaalícué Dios itàacái, picàlidacué nalíni càide iyúwa Dios itàacái ímáaná. Piyúudàacaalícué áibanái, piyúudàacué nía càide iyúwa Dios imàacáanácué pirí chàinisi. Caininácaalícué pimàni, pimànicué macáita machacàníri iyú, mabáyawanéeri iyú nacái yéewanápiná áibanái wenàiwica neebáidaca Jesucristo itàacái nàacaténá Dios irí cayábéeri. Jesucristo icùapiná macáita càiripináta iiwitáise cachàiníri iyúwa, icànéerica mèlumèluíri iyú chènuniré. Básita, amén.

Sufrir como cristianos

12 Píacué nuénánai caininéeyéica nuicáca. Manuíri yùuwichàacáisi idéca yàanàaca pìwalicué. Picácué píñáidawá manuísíwata piicáca yái manuíri yùuwichàacáisica yáalimáidéericuéca iicáwa pía càide iyúwa quichái

masacàacaalí imànica oro, yáasáidacaténá asáisí báisícaalícué peebáida Cristo. Picácué píináidawa càmíinápinácué iwàwacutá piùwichàacawa.

¹³ Néese casíimáicué piwàwa manuísíwata píalimácainácué píidenìaca piùwichàanáwa Cristo irípiná càide iyúwa Cristo iidenìanáté yùuwichàanáwa, yéewanápinácué piyanídacawa cachàiníwanái Cristo yàanàacaalípiná cachàiníri iyú, icamaláná mèlumèluíri irícuwa, icùacaténá macáita íiwitáise cachàiníri iyúwa.

¹⁴ Casíimáipinácué piwàwa áibanái itàanícaalícué píwali báawéeri iyú ìwalíise yáí peebáidáanácuéca Cristo itàacái. Yá casíimáipinácué piwàwa yácainá Espíritu Santo yàacawéeridacuéca pía mamáalàacata icùacaténácué píiwitáise Dios ichàini manuíri iyú.

¹⁵ Càmita nutàaní yùuwichàacáisi ìwali yàanèerica èeri mìnánái ìwali inuéyéica wenàiwica, nía nacái cayéedéeyéica, nía nacái imàniyéica báawéeri áibanái irí; nía nacái mániyéica iwàwaca isutáca yéemìawa áibanái yàasu tàacáisi ìwali.

¹⁶ Quéwa piùwichàacaalícuéwa ìwalíise yáí peebáidáanácuéca Cristo itàacái, picácué bái pía ìwalíise, néese pìa Dios irí cayábéeri náalíacainácué píwali Cristo yàasu wenàiwicaca pía.

¹⁷ Idéca yàanàaca nàasu èeri Dios idàbacatáipináta yùuwichàidaca èeri mìnánái nabáyawaná ìwalíise. Quéechacáwa Dios yùuwichàida wía siùca, wía Dios yéenibeca. Dios idéca idàbaca imàcacaca wàuwichàacawa càide iyúwa wenàiwica icapèedáidacaalí yéenibewa, íná yéewa wáalíacawa máinípiná cachàiníwanái Dios yùuwichàidaca èeri mìnánái manuísíwata, cawinácaalí càmíiyéica yeebáida Dios itàacái.

¹⁸ Iwàwacutá wàuwichàacawa manuísíwata chái èeri irícu, éwita Dios yàasu wenàiwicacáaníta wía, Dios yéewáidacainá wía yùuwichàacáisi iyú ìtala wàacatalétawa èeri lícha. Iná wáalíacawa Dios yùuwichàidáanápiná cabáyawanéeyéi wenàiwica càiripináta, cawinácaalí nacái báawéeyéica iicá Dios.

¹⁹ Iná wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, Dios iwàwacaalí wàuwichàacawa Cristo irípiná, yá iwàwacutá wamànica cayábéeri mamáalàacata, wamàacacué nacái wíawawa Dios icáapi irículé icùacaténá wía, yáí Dios idàbéericaté wía, imàniyéica nacái walí càide iyúwaté ímáaná.

5

Consejos para los creyentes

¹ Siùcade nuwàwaca nùalàacuéca pía píacué ancianoca icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, ìwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca. Ancianoca núa nacái càide iyúwacué pía. Nuicácaté Cristo yùuwichàacawa cruz ìwali, yá nucàlidaca iináwaná ìwali. Néese Cristo yàanàapinácaalí àniwa icamaláná mèlumèluíri irícuwa, yásí wàyapiná Cristo yáapicha cámiétacanéeri iyú, wacùacaténá yáapicha macáita.

² Píacué ancianoca, picùacué Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, níara wenàiwica Dios imàaquéeyéicuéca picùaca. Péewáidacué nía, picùacué nía cáininéeri iyú càide iyúwa pastor icùacaalí yàasu ovejanáwa. Picùacué nía casíimáiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Píacué ancianoca, picácué picutá madécaná plata. Néese píbaidacué Dios irípiná picùacaténácué yéenibe cayába macái pichàini iyúwa piwàwalícuísewa.

³ Picácué pichùulìa nía cachàiníri iyú; picácué piwàwa náiwacalicuéca pía, níái Dios imàaquéeyéicuéca picùaca. Néese picùacué nía cayábéeri iyú, píyacué nacái machacàníri iyú Dios iicápiná, píasáidacaténácué nalí càinácaalí Dios iwàwáaná nàyaca.

⁴ Yá áibaalípiná Wáiwacali yàanàapiná, yái Wáiwacalisíwaca, wía ancianoca icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càide iyúwa pastor icùacaalí yàasu ovejanáiwa caininéeri iyú. Wacùacaalí nía cayábéeri iyú, yásí Wáiwacali yàapiná walí wàasu coronawa càmíri imáalàawa, wáiwita ìwalííripiná, yá wàyapiná Wáiwacali yáapichawa icamaláná mèlumèluíri irìcu càiripináta, cámietacanéeri iyú, wacùacaténá macáita yáapicha.

⁵ Càita nacái píacué càmíiyéica máiní béyéi, píacué ancianonái íimiétacaná, níái icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Pimànicué nacái càide iyúwa nàalàanácué pía. Píacué pímiétacanawáaca piyúudàayacacuéwa, picácué caimacái piicáca píawawa, càide iyúwa Dios itàacái ímáaná, abéeri Dios yàasu wenàiwica itànèericaté:

“Dios yùuwideca imànica wenàiwica icàlidéeyéica iináwanáwa càmitasa nawàwacutá Dios, quéwa Dios imànica cayábéeri mawèníri iyú nalí cawinácalí yáaliéyéicawa nawàwacutáca Dios iyúudàaca nía”,
íimaca yái Dios itàacáica.

⁶ Iná píacué Dios icàaluíniná, yái cachàinírica náicha canánama; pimànicué nacái càide iyúwa ichùullanácué pía. Picácué máiní cachàini piicáca píawawa Dios iicápiná, picácué máiní caimacái piicáca píawawa. Néese áibaalípiná yàanàacatáipinátcué péenáwaná, èeri imáalàapinácalíwa, yásí Dios imànicué pirí cayábéeriwa wenàiwicanái iicápiná.

⁷ Picàlidacué Dios irí yái cáluluúnácuéca píináidacawa, néese manuícué píináidaca Dios ìwali, píbàacué piwàwawa iwéré, Dioscainá iwàwalicuéca pía mamáalàacata, icùacuéca nacái pía.

⁸ Picùacué cayába píawawa cálíacáiri iyú ipíchanácué pimànica pibáywawanáwa. Piicácué píchawa cayába ipíchanácué piùwide Satanás yáalimáidaca pía, piwènúadacáichacué píiwitáisewa Dios íicha. Satanás, yái icháawàidéerica waináwaná ìwali, yèepunícawa yáalimáidaca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, imàacacaténá nacaláacawa Dios íicha càide iyúwa león cháwi nacáiri caluérira yèepunícalíwa, íicháaníca, canàicáináni, icutáca iyáapináwa wenàiwica.

⁹ Peebáidacué Jesucristo itàacái cachàiníiri iyú, yéewacaténácué pibàlùacawa tài íméri iyú Satanás íipunita, ipíchanácué piwènúada píiwitáisewa Dios íicha. Càmitacué pía abéta yùuwichàawa Cristo irípiná. Néese péenánáicué iyéeyéica macái cálí íinata imanùbaca, nàuwichàaca nacáifa siùcata Cristo irípiná càide iyúwacué piùwichàanáwa, neebáidacáiná itàacái.

¹⁰ Quéwa idécanáamicué piùwichàacawa Cristo irípiná achúma èerita, yásí Dios ichàiniadacué píiwitáisewa cayábéeri iyú peebleadacaténácué Jesucristo itàacái macàaluínináta tài íméri iyú cachàiníwanái mamáalàacata. Yái Diosca, yácata yái caininéerica iicáca wía manuísíwata, imáidacaté wía wàyáanápiná abédanamata Jesucristo yáapicha, wacànacaténá mèlumèluíri iyú yáapicha càiripináta Dios icamaláná irìcu chènuniré.

¹¹ Wàacué Dios irí cayábéeri icùapinácainá macáita càiripináta ichàini manuíri iyúwa. Básita, amén.

Saludos finales

¹² Nubànùacué pirí yái achúmérina cuyàlutaca Silvano yáapicha, áibaalí íipidenéerica Silas, yái wéenásàirica yeebáidéerica Jesucristo itàacái. Manuíca nuínáidaca nuwàwawa Silvano ìwali imànínápiná cayábéeri càide iyúwa nusutáaná íicha. Nudéca nutànàacuéca pirí yái cuyàlutaca nùalàacaténácué pía éeréeri iyú, nucàlidacaténácué pirí nacái Dios idéca imànicuéca pirí cayábéeri mawèníri iyú yáasáidacaténá caininácuéca iicáca pía báisíri iyú. ¡Peebáidacué itàacái mamáalàacata cachàiníri iyú!

¹³ Níái ìyéeyéica chái Babilonia ìyacàlená irìcu yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa càide iyúwa yeedáanácué pía, nawàwalicué pía. Càita nacái Marcos yái nuiquéerica càiride iyúwa nui'riwa iwàwalicué nacái pía.

¹⁴ Pitàidáyacacuéwa cayábéeri iyú càide iyúwa abémisana. Nusutácué Dios íicha pirípinácué imàacáanápinácué pìyaca matuíbanáiri iyú, píacué Cristo yàasu wenàiwicaca.

2 SAN PEDRO

Saludo

¹ Núa Simón Pedro nubàñuacué pirí cuyàluta. Núacata abéeri Jesucristo yàasu wenàiwica, yàasu apóstol nacái Jesucristo ibànuèrica nucàlidacaténá itàacái. Nubàñuacué pirí yái cuyàlutaca, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái cáimiétaquéeri iyú abédanama càide iyúwa weebáidáaná. Càita Wacuériná Dios yái Jesucristoca, idéca imànica walí macáita abédanamata, icùacáiná wenàiwica machacàníiri iyú, yái Jesucristo iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

² Nusutácué Dios íicha pirípinacué imàacáanápinacué píalíacawa Dios ìwali manuísíwata cachàiníwanái mamáalàacata, Wáiwacali Jesús ìwali nacái, yéewanápiná namànicuéca pirí cayábéeri mawèníiri iyú manuísíwata, namàacacaténácué nacái pìyaca matuíbanáiri iyú.

Cualidades del cristiano

³ Dios idéca imànica walí cayábéeri ichàini iyúwa, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, íná wadèniaca macáita yái chàinisi wamáapuèrica wàyatécaténá siùcade càide iyúwa Dios iwàwáaná wacáuca càmíiri imáalàawa yáapichawa, wàyatécaténá nacái Dios iyéininá machacàníiri iyú. Càité Dios imànica walí imàacacaalíté wáalíacawa Jesucristo ìwali, yái imáidéeritaté wía irípináwa, wàyatécaténá yáapicha icamaláná mèlumèluíri irícu, cáimiétacanéeri iyú nacái, yái Jesucristo cayábéerica náicha canánama.

⁴ Càita Dios idéca imànica walí cayábéeri ichàini manuíri iyúwa càide iyúwa ímáanáté, yái cayábéerica manuísíwéeri cawèníiri nacái, yéewanápinacué pidèniaca Dios íwitáise mabáywaneeri, yéewanápinacué nacái iwasàaca pía èeri mìnánai íwitáise íicha imáaléeripinacawa yáséeri iyú nabáywaneá ìwalíisewa, mánicáiná nawàwaca namànicuána nabáywaneáwa, níái èeri mìnánáica càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái.

⁵ Dios idéca imànicuéca pirí yái cayábéerica, íná píacué yeebáidéeyéica Jesucristo, píalimáidacué macái pichàini iyúwa pìyáanápiná mabáywaneeri iyú. Néese, píalimáidacué píalíanápináwa Dios ìwali cachàiníwanái mamáalàacata, píalíacaténácué cayábéeri ìwali báawéeri íchaná cálíacáiri iyú.

⁶ Néese píalimáidacué picùanápiná píawawa báawéeri íicha ipíchanacué pimànicuána pibáywaneáwa. Néese píalimáidacué piidenianápiná piùwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyúta. Néese píalimáidacué pílanápiná Dios iyéininá machacàníiri iyú, pimànicaténácué cayábéeri áibanái irí.

⁷ Néese píalimáidacué cayábáanápiná piicáca áibanái yeebáidéeyéi Jesucristo itàacái, càide iyúwa yéenáyaquéeyéiwa. Néese píalimáidacué cainináanápiná piicáca nacái macáita èeri mìnánai.

⁸ Pimànicaalícué manuísíwata macáita yái nucàlidéeriuéca pirí, yásí mání cawènica Dios iicáca yái pimàníricuéca. Cawènírica yái píalíanácuécawa Wáiwacali Jesucristo ìwali.

⁹ Quéwa cawinácalí càmita imàni càide iyúwa nucàlidáanácué pirí, yá catáca íwitáise càide iyúwa matuíri, cài nacáide iyúwa wenàiwica càmíiri yáalimá iicáca déeculé, iimáichacáiná Dios imàacacaté iwàwawa íicha yái báawéerica imàníricaté quéechacáwa.

¹⁰ Iná nuénánai, Dios idéca imáidacuéca pía, idéca nacái yeedácuéca pía yàasunáipináwa, íná iwàwacutácué píalimáidaca pimàníinápiná cayábéeri macái pichàini iyúwa cawènicaténácué pimànicuána yái imáidáanácuéca pía. Pimànicaalícué cài, yá canácatáita picaláacuéwa Dios íicha.

11 Càita Dios itàidapinácué píawa máiní cayábéeri iyú imàacáanápinácué pirí piásu cawèníiripiná manuíri piwàlùacaténácuéwa yàcalé chènuníiséeri irìculé Wáiwacali Jesucristo icùacataléca macáita càiripináta, yái Wáiwacali iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

12 Iná nucàlidapinácué piríwani cài mamáalàacata éwitacué péemìacáanítani báaluité, píalícué nacái ìwali cayába, éwitacué nacái peebáidacáanítai tñíméri iyú yái báisíiri tàacáisi néewáidéericatécué iyú pía.

13 Idècunitàacá nùyaca chái èeri irìcu, iwàwacutácué nùalàaca pía numichàidacaténácué píiwitáise ipíchanácué piimáichaca yái tàacáisica píaliéricuécawa ìwali.

14 Wáiwacali Jesucristo idéca imàacaca nùalíacawa nuétáanápináwa mesúnamáita.

15 Quéwa numànipiná macáita nùalimáanáta nucàlidacaténácué pirí yái tàacáisi báisírica, yéewanápiná nuétacadénáamiwa, yá píalimápinácué piwàwalica yái tàacáisica nuéwáidéericuéca iyú pía.

Los que vieron la grandeza de Cristo

16 Bàaluité wéewáidacué pía Wáiwacali Jesucristo íwitáise cachàiníiri ìwali. Càita nacái wacàlidacatécué pirí Wáiwacali yàanàanápiná aléi èeri irìculé àniwa. Càmitaté wéewáidacué pía iyú yái píawirináimi íwitáise cachìwéerica, yái wawàsi namànírica náalíacái iyúwa nachìwáidacaténá áibanái. Néeseté wéewáidacuéca pía báisíiri tàacáisi iyú waicácaináté Wáiwacali watuí iyúwa, yái Wáiwacali cachàiníiri íwitáise icànéerica mèlumèluíri iyú, yái icamaláná chènuníiséerica, wàyacaalité yáapicha manuíri dúli ínata.

17 Waicácaté Wáiwacali néenialíté Wáaniri Dios imàacacaalíté Wáiwacali imàacaca yáawawa waicácani cáimiétacanéeri, mèlumèluíri nacái icamaláná chènuníiséeri yáapichawa. Yáté Dios itàaníca chènuníise, yá icàlidaca tàacáisi Wáiwacali ìwali ímériera: "Yácata Nuìri nuwàwéeri cáininéeri nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicácani", ímaca yái Diosca.

18 Wéemìacaté yái tàacáisi chènuníiséerica, wàyacáináté Wáiwacali yáapichawa manuíri dúli ínatale, chènuníiséeyéi imàacacaalíté yáawawa waicáca nía.

19 Iná macáita idéca ichàbacawa càide iyúwaté profetanái itànanáanáté Dios itàacáí Cristo iináwaná ìwali. Càita wáalíacawa cachàiníwanái báisíiri iyúcani Cristo yàanàanápiná àniwa. Iwàwacutácué péewáidacawa ìwali yái tàacáisi Dios ímériera Cristo ìwali, peebáidacué nacái, yácainá yái tàacáisi imàacaca wáalíacawa càinácaalí Dios iwàwa wàyaca. Yái Dios itàacáí càicanide iyúwa lámpara icànacaalí catáctatalé àta Jesucristo yèepùacataléta yàanàaca àniwa aléi èeri irìculé.

20 Quéwa iwàwacutácué piwàwalica abéeri wawàsi càiripináta: Càmita yéewa wáalíacawa wéemìacaní wachàini iyúwa meedá càinácaalí ímáaná yái tàacáisi Dios yàasu profetanái itànericaté inùmalícuíse. Néese iwàwacutá Espíritu Santo iyúudàaca wía wáalíacaténá wéemìacaní, càinácaalí ímáaná.

21 Níacainá Dios yàasu profetanái càmitaté nacàlida tàacáisi náiwitáise iyúwa càide iyúwaté nawàwáaná meedá; néese Dios yàasu wenàiwicaca nía icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalícuíse, càide iyúwaté Espíritu Santo imàacáanáté nacàlidacaní.

2

Los que enseñan mentiras

1 Bàaluité nacái israelitanái yèewi nàyacaté abénaméeyéi cachìwéeyéi iwicùlidéeyéica. Nacàlidacaté nachìwawa, náimacaté Dios yàasu profetanáicasa nía, icàlidéeyéicasa tàacáisi Dios inùmalícuíse. Càita nacái abénaméeyéi

cachìwéeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica nàanàapinácué pèewiré. Yá néewáidapiná wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú, quéwa namànipiná cài ibàacanéeri iyú yéewanápiná áibanái iyúunáidaca cachìwéeyéi néewáidaca wenàiwica báisíri tàacáisi iyú. Nàasu tàacáisi cachìwéeri itépiná wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi iriculé. Nacàlidapiná nachìwawa Wáiwacali ìwali, náimapiná càmitasa Wacuèrináni, yáí Jesucristoca yéetéericatéwa wáichawalíná iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Quéwa néetápinácalíwa, yáta Dios idàbapiná yùuwichàidaca níawa manuísíwata.

2 Madécaná icàlidéeyéica iináwanáwa neebáidáanása Jesucristo itàacáí neebáidapiná cachìwéeyéi yàasu tàacáisi, yá namànipiná macái báawéeri íwitáaná mabáníiri iyú nainá iyúwa wenàiwicanái yàacuéssemi. Iná nàwalíise áibanái natàanípiná báawéeri iyú báisíri tàacáisi ìwali, wàwali nacái, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí.

3 Níara cachìwéeyéica máiní nawàwa needáca nalíwa manùba cawèníiri, ína nachìwáidapinácué píawa cachìwéeri tàacáisi iyú néewáidacáinácué pía piacaténácué nalí plata. Bàaluité quéwa Dios íináidacawa yùuwichàidáanápiná cawinácalí imàníiyéica cài, idéca nacái ichùnìaca nalípiná nàuwichàanápinácalí imáalàawa, yá canácata iwasèeripiná níawa nàuwichàacáí íichawa.

4 Wáalíacawa Dios yùuwichàidáanápiná nía, càmicáináté Dios imàaca iwàwawa nabáyawaná íicha níara báawéeyéica ángel iwènúadéeyéicaté íwitáisewa Dios íicha. Néese yúucacaté nía infierno iriculé; yáté idacùaca nía cadena iyú icùacaténá nía iyúwa presoíyéi catéeri irícu mamáalàacata àta áibaalípiná Dios icàlidacataléta nabáyawaná iináwaná ìwali, yùuwichàidáanápiná nía càiripináta.

5 Càité nacái càmita Dios imàaca iwàwawa nabáyawaná íicha níara báaluisàna èeri mìnánáica. Néese ibànùacaté manuíri yéescáí imáalàidacaténáté macáita báawéeyéi wenàiwica. Dios icùacaté ocho namanùbaca wenàiwica yéescáí íicha, yáí Noé, yàalèericaté wenàiwica nawènúadáanápiná náwitáisewa báawéeri íicha, yá nacái siete namanùbaca wenàiwica Noé yáapichéeyéica.

6 Càité nacái Dios ibànùaca manuíri yùuwichàacáisi imáalàidacaténáté pucháiba yàcalémi Sodoma, Gomorra. Dios yeemácaté nía àta imenínáamicataléta imàacacawa. Càité Dios imáalàidaca níái wenàiwicaca yáasáidacaténá áibanái báawéeyéi irí, iyéeyéipinácaté námiwáise, yùuwichàidáanápiná nía nacái cawinácalí imàníiyéica ibáyawanáwa.

7 Quéwa Dios iwasàacaté Lot Sodoma iyacàlená íicha. Yáí cayábéeri íwitáiseca Lot máiníté achúmaca iwàwa iicáca namànica nabáyawanáwa mabáinináwacata nainá iyúwa, níái Sodoma iyacàlená mìnánáica báaluité.

8 Yáí asìali cayábéerica íwitáise lípidenéericaté Lot, iyacaté báawéeyéi wenàiwica yèewi. Yáté máiní achúmaca iwàwa manuísíwata ìwalíise macáita yáí báawéerica iiquéericaté namànica, natàaníca nacái macái èeri imanùbaca.

9 Wáiwacalicata yáí yáaliméerica iwasàaca wía íicha yáí wawàsi yáalimáidéerica wía ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, wía Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica itàacáí. Siùcata Dios yùuwichàida iyaca níái báawéeyéimica presoíri iyú àta néenáwaná yàanàacataléta Dios icàlidacatáipináta nabáyawaná iináwaná ìwali, yùuwichàidáanápiná níá càiripináta.

10 Máiní cachàiníwanái mamáalàacata Dios yùuwichàidapiná wenàiwica imàníiyéica yàacawa ibáyawanáwa iiná iyúwa, yáí casaquèeri wawàsi càmírica Dios ibatàa wenàiwica imànicia. Càita nacái Dios yùuwichàidapiná cawinácalí càmíiyéica iwàwa Jesucristo Náiwacalipináwa icùacaténá nía. Macáita níái yéewáidéeyéica wenàiwica chìwái iyú, càmita nàa áibanái íimiétacaná. Càmita cáalu natàaní báawéeri iyú báawéeyéi ángel ìwali, níái cachàiníyéi demonio íwacanánáica icuèyéica yàasu cálifa chènuníiséeyéi cáuli irícuíyéi.

11 Néese Dios yàasu ángelnái cachàinica nía náicha macái demonio íwacanánai, quéwa éwita cachàinicáaníta ángelnái demonionái íicha, càicáaníta càmita ángelnái icuísá íchawa demonionái Wáiwacali yàacuéssemi. Iná picácué wacuísá wáichawa demonionái.

12 Quéwa níái cachìwéeyéica, yéewáidéeyéica wenàiwica chìwái iyú, càica níade iyúwa cuwèesinái máiwitáiséyéi. Càmita nánáidawa cálacáiri iyú, néese namànicáita meedá macáita càinácaalí nawàwéeri namànicáa càide iyúwa cuwèesinái imàníná. Càide iyúwa wenàiwica náibàacaalí cuwèesi nanúacaténáni, càita nacái Dios idéca ínáidacawa íibàanápiná níái cachìwéeyéica yùuwichàidacaténá nía càiripináta. Nacuísá náichawa demonionái máiní báawéeri iyú, éwita càmicáaníta náalía cayába demonionái iináwaná ìwali; quéwa Dios yùuwichàidapiná cachìwéeyéi càiripináta càide iyúwa yùuwichàidáanápiná nacái demonionái.

13 Níái cachìwéeyéica nàuwichàapináca càiide iyúwa nàuwichàidáanáté áibanái wenàiwica. Casímáica nàyaca càasúri iyú, nayáaca nacái nayácaléwa, cawèníri yàacàsica, nánáidacaináwa abérera ìwali yái siùquéeri wawàsica. ¡Càica níade iyúwa casaquèeri wawàsi, namànicainá nabáyawanáwa mabáiníri iyú pèewibàa piwacáidáyacacaalícuéwa piyáacaténá piyáacaléwa! Camùnica níá, casímáiri iyúta nayáaca manuí nayácaléwa cawèníri yàacàsí, nàiraca nacái. Náimaca neebáidáanása báisíri tàacáisi, quéwa nachìwa meedá.

14 Naicácanacáita inanái, yá nawàwaca naimáca úapicha. Canácatáita chamàle namànicáa nabáyawanáwa. Náalimáida nawènúadáanápiná inanái íwitáise, aslanái nacái namàniinápiná nabáyawanáwa náapichawáaca, níái wenàiwicaca càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái tài íiméeri iyú. Nadéca néewáidaca níawawa nawàwacaténá nàasupináwa áibanái yàasu cawèníri. Níata wenàiwicaca Dios yùuwichàidéeyéipiná càiripináta.

15 Nadéca naméeràaçawa Dios íicha namàacacainá níawawa namànicaténá nabáyawanáwa. Namáni càiide iyúwaté Beor ìirimica Balaam imànínáté. Bàaluité Balaam iwàwacaté icháawàaca israelitanái íipidená ìwali imapùacaténáté nía chàwicùli iyú, yéewanápináté báawéeri yúuwàacawa nàwali níái Dios yàasu wenàiwicaca. Càité Balaam iwàwacaté imànica yeedácaténá iríwa cawèníri wawàsi israelitanái yùuwidenáí íicha.

16 Néeseté Dios yàalàaca Balaam cachàiníri iyú ipíchanáté icháawàaca israelitanái íipidená ìwali chàwicùli iyú. Dios imàacaca Balaam ipíra burro utàaníca wenàiwica isàna iyú Balaam irí. Càité burro umáisanlaca Balaam imànica ibáyawanáwa, iná càmitaté yáalimá Balaam ibànuaca chàwicùli Dios yàasu wenàiwica ìwali, Dios icùacaináté níá.

17 Cawinácaalí yéewáidéeyéica wenàiwica siùcade cachìwéeri tàacáisi iyú, canéeyéica iwèni níá càiide iyúwa dápu canéerica irí úni, càiide iyúwa nacái cùulíri acalèe cáuli itéerica quéwa canácatáita unía yúuwèeriwa wenàiwica ibànucale ìwali. Yá Dios yúucapiná íchawa níái cachìwéeyéica nàuwichàacaténáwa càiripináta irícu yái máinícataléca cùulica catá.

18 Níacainá cachìwéeyéi nacàlidaca canéeri iwèni wawàsi canùmaséeri iyú. Idécanacáita wenàiwica yeebáidaca Jesucristo, nayamáidaca nacái namànicáa càiide iyúwa cachìwéeri tàacáisi íimáaná, néese cachìwéeyéi idàbaca yáalimáidaca níá namàniinápiná macái báawéeri íwitáaná mabáinináwacata nainá iyúwa áibanái wenàiwica yàacuéssemi.

19 Níái cachìwéeyéica nacàlidaca wenàiwicanái irí cayábacasa wàyaca iyúwa canéeyéi líwacali wamànicaténá càiide iyúwa wawàwáaná meedá, náimacainá càmitasa iwàwacutá weebáidaca iyúwa Dios ichùullianá. Quéwa níái cachìwéeyéica càmita nàya iyúwa canéeyéi líwacali, néese càica níade iyúwa presoíyéi, nabáyawanáciná idacùaca níá cachàiníri iyú namànicaténá

meedá nabáyawanáwa itéeripináca nía yéetácáisi irìculé déeculé Dios íicha cairipináta. Yácainá cawinácalí wawàsi idacuèrica wenàiwica íwitáise, yácata yái wenàiwica íwacalica.

²⁰ Cawinácalí wenàiwicanái yáaliéyéicawa Wáiwacali Jesucristo ìwali, yái iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yá Wáiwacali iwasàaca nía èeri mìnanáí íwitáise íicha, macái casaquèeri wawàsi èeri mìnanáí imànírica. Néese, níai yáaliéyéicawa Wáiwacali ìwali, nawènúadacaalí náiwitáisewa cayábéeri íicha àniwa, yá namàacacaalí nabáyawanáwa idacùaca nía àta yái báawérica icàbadàacataléta nía, yá máiní cachàiníwanáí cabáyawanáca nía íicha yái quéechéericatécéawa.

²¹ Quéechatécáwa náalíacawa càinácalí Dios iwàwáaná wàyaca machacàníri iyú, néese nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo itàacáí íicha, yái tàacáisi mabáyawanérica Dios imàaquéericaté walí; íná Dios yùuwichàidapiná níawa manuísíwata cachàiníwanáí náicha cawinácalí càmíiyéica yéemìacáwaca Jesucristo iináwaná ìwali.

²² Níai yéepuéyéica imànica ibáyawanáwa àniwa nadécanáami náalíacawa Jesucristo iináwaná ìwali, càica níade iyúwa áiba comparación íimáaná: “Auli yéepuacawa iyáacaténá yèeculèwa. Marrano nacái nadécanáami nàapìdáidaca úa, yá uèpuaca utalíacawa casacàalirìculé àniwa”, íimaca yái comparaciónca.

3

El regreso del Señor

¹ Píacué nuénánáí cáininéeyéica nuicáca, yáta pucháibáaná cuyàluta nutànèericuéca pirí. Iná nudéca nùalàacuéca pía pucháiba yàawiria nuwàwacainácué numichàidaca píiwitáise masaquèeri píináidacaténácuéwa caalíacáiri iyú.

² Píináidacuéwa ìwali yái tàacáisi Dios yàasu profetanáí icàlidéericaté bàaluité. Píináidacué nacáíwa Wáiwacali Jesucristo itàacáí ìwali, yái ichùulièrica wamànica, yái Wáiwacali iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Wía apóstolca Jesucristo ibànuèyéica wacàlidacaténá itàacáí, wadéca wéewáidacuéca pía pimànicaténácué càide iyúwa Wáiwacali ichùullaná.

³ Péemìacué cayába, iyaca abéeri wawàsi máinícué iwàwacutéeri píalíacawa. Ipíchawáise èeri imáalàacawa, yá wenàiwicanáí iyáanápiná iicáaníiyéica waquíniná, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacáí. Namànipiná nabáyawanáwa macái iwitáaná càide iyúwa náiwitáise báawéeri iwàwáaná.

⁴ Nasutápiná néemìawa wía, namànica naquíníwa cài: “Pidécuéca píimaca walí Cristo íimacasa bàaluité yàanàanápinátē àniwa. ¿Néenicué, cáná càmitàacá yàanàa? Níara wàawirináimi iiquéeyéicaté Cristo nadéca néetácawa bàaluité, quéwa Cristo càmitàacá yàanàa. Yá macái wawàsi iyéerica chái yèepunícawa iyaca mamáalàacata iyúwataté iyáaná Dios idàbacatáiseté èeri àta siùca nacáide”, càipiná náimaca càmicáiná neebáida Dios imáalàidáanápiná yái èeriquei.

⁵ Cawinácalí wenàiwica icàlidéeyéica càiri tàacáisi càmita báisí nawàwa náalíacawa càinácalíté Dios imànica. Càmita nawàwa náalíacawa Dios idàbacaté chènuníiséyéi cálí itàacáí iyúwa bàaluité. Néese Dios ichùullacaté chìuri cálí imusúacawa manuíri úni yáacuíse. Néese iseríacaté úni yéewacaténáté yéená iyaca chènuniré, áiba yéená nacái iyamáacatéwa chái.

⁶ Néseté àniwa Dios imàacacaté úni yéesacawa macái cálí ìwali àta idapúadacatalétaté macáita. Ináté Dios imáalàidacaté macáita chái èeri irìcuírica úni iyú, yái manuíri yéesacáica bàaluité.

⁷ Quéwa siùca chènuníiséyéi cálí, yá nacái cálíquéi iyéerica chái èeri irìcu siùca, Dios icùaca iyaca nía yeemácaténá nía quichái iyú áibaalípiná. Yá

quichái yeemápiná níawa néenialípiná Dios icàlidapinácalí báawéeyéí íwitáise ibáyawaná iináwaná yùuwichàidáanápiná níawa càiripináta.

⁸ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, picácué piimáicha Dios iicáca abé èeri ichàbacawa càide iyúwa waicáaná mil camuí ichàbacawa. Càita nacái Dios iicáca mil camuí ichàbacawa càide iyúwa waicáaná abé èeri ichàbacawa.

⁹ Aibanái nayúunáidaca idéca ichàbacawa Wáiwacali yéenáwaná yàanàanápiná àniwa càide iyúwa icàlidáanáté walíni. Quéwa càmitàacá ichàbawa yái Wáiwacali yéenáwanáca, néese Wáiwacali idècunìacáicatawa icùacáiná iyaca áibanái nawènúadáanápiná náiwitáisewa irípiná. Càita icùaca éeréeri iyú càmicáiná iwàwa yúucacawa ícha ibatàa abéeripináta, néese iwàwa macáita nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná.

¹⁰ Canácata yáaliériwa Wáiwacali yéenáwaná, càicaalínápinácalí yàanàaca àniwa, càide iyúwa càmicaalí wenàiwica náalíawa càiná èeri irìcuaalí cayéedéeri yàanàapiná nacapéè néré. Néese Wáiwacali yàanàapinácalí àniwa, yásí chènuniiséeyéí cáli namáalàapinácawa máiníiri yáwanái tiríríri isàna manuíri iyú, caiyéininéeri macái énu íicha. Yá macái wawàsi iyéerica iwasàapináwa üuléeri iyú neemácináwa quichái irícu, yá nachalíapinácawa. Yásí macáita yái èeriquéi, yá nacái èeri irícuíri wawàsica canánama neemápinácawa Dios imáalàidacaalí níawa.

¹¹ Dios imáalàidapiná macáita quichái iyú, macáita yái iyéerica. ¡Iná iwàwacutácué píyaca mabáyawanéeri iyú, píacué nacái Dios iyéininá!

¹² Picùacué Dios yéenáwaná yàanàaca. Pimànicué píalimáanáta yéewanápiná yéenáwaná yàanàaca caquialéta cachàiníwanái. Néenialípiná chènuniiséeyéí cáli namáalàapinácawa quichái iyú, yá macái wawàsi iyéerica iwasàapinácawa üuléeri iyú quichái ipérùa yéewi.

¹³ Quéwa wíata icùaca iyaca Dios idàbáanápiná wàlisài capìraléeri cáli, wàlisài cáli nacái, càide iyúwa Dios icàlidáaná walí imànínápiná. Yá macáita iyéeripináca néré, cayábaná náiwitáise, iyéeyéipiná machacàníri iyú càiripináta.

¹⁴ Iná nuénánái cáininéeyéica nuicáca, idècunitàacá picùaca Wáiwacali yéenáwaná yàanàanápiná, yá pimànicué macáita píalimáanáta macái pichàini iyúwa píyacaténácué matuíbanáiri iyú áibanái yáapicha, mabáyawanéeri iyú nacái Dios iicápiná.

¹⁵ Picácué piimáicha Wáiwacali idècunìacawa éeréeri iyú yéewacaténá iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Càita nacái wéenásàiri Pablo, yái cáininéerica waicáca, idéca itànàacuéca pirí cuyàluta píalícaténácuéwa Wáiwacali yàanàanápiná, càide iyúwa Dios imàcacáaná Pablo yáalíacawa.

¹⁶ Pablo idéca icàlidacuéca pirí cài Wáiwacali yàanàanápiná àniwa macái yàasu cuyàluta irícuwa. Pablo idéca icàlidaca áiba wawàsi ìwali càulenéeri wenàiwica yáalía yéemìaca càinácalí íimáaná. Néese áibanái càmíiyéicá yéewáidawa cayába, càmíiyéí nacái yeebáida Jesucristo itàacáí tài ímíeeri iyú, nadéca nawènúadaca Pablo yàasu tàacáisi, yá càmita nacàlida machacàníri iyúni càide iyúwa íimáaná. Càita nacái nadéca nawènúadaca Dios itàacáí profetanái itànèericaté. Iná Dios yùuwichàidapiná cawinácalí càmíiyéica icàlida Dios itàacáí machacàníri iyú.

¹⁷ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, píalíacuéwa cachìwéeyéí yàanàanápiná. Iná piicácué píchawa cayába ipíchanácué báawéeyéí íwitáise ichìwáidacuéca pía nawatàidacaténácué pía nachìwa iyúwa déeculé báisíri tàacáisi íicha àta piméyáacatalétacuéwa peebáidaca Jesucristo itàacáí. Picácué peebá nalí.

¹⁸ Néese píalimáidacué píalícaténáwa manuísíwata cachàiníwanáí mamáalàacata Wáiwacali Jesucristo ìwali, yái iwasèerica wía Dios yàasu

yùuwichàacáisi íicha. Pimàcacué nacái Wáiwacali ichàiniadaca pía íiwitáise cachàiníri iyúwa, yái Wáiwacali cáininéerica iicácuéca pía. ¡Wàacué Wáiwacali iríwa cayábéeri siùcáisede, càiripináta nacái! Báisíta, amén.

1 SAN JUAN

La palabra de vida

¹ Wabànùacué pirí cuyàluta. Wacàlidacué pirí Jesucristo ìwali, yái iyéericaté èeri ipíchawáise bàaluité. Wacàlidacué pirí Jesucristo ìwali, yái wéemièrica itàacái wàuwi iyúwa, yái waiquéerica watuí iyúwa, wíacainá waicácaté Jesús, wamàaca nacái wacáapiwa ìwali. Yái Jesucristo, yácate Tàacáisi yèerica wacáuca càmíri imáalàawa.

² Jesucristo imàacacaté yáawawa waicácani yèepunícalitéwa chái èeri irìcu, yátē waicácani. Iná yéewa wacàlidaca iináwaná ìwali, yá wacàlidacué pirí nacái yái tàacáisica Jesucristo ìwali, yái càmírica imáalàawa, iyéericaté càiripináta Wáaniri Dios yáapicha, yái Jesucristo imàaqueericaté yáawawa waicácani.

³ Iná wacàlidacué pirí iináwaná ìwali yái Jesucristo waiquéericaté, wéemièrica nacái itàacái, yéewanápinácué abédanamata píwitáise wáapicha, wàyacainá abédanamata Wáaniri Dios yáapichawa, yáapicha nacái yái Dios Iirica, Jesucristoca.

⁴ Iná wabànùacué pirí cuyàluta, casímáicaténácué piwàwa wáapicha.

Dios es luz

⁵ Wacàlidacué pirí yái tàacáisica iyúwaté Jesucristo yéewáidáaná wía. Jesucristo yéewáidacaté wía wáalíacaténáwa mabáyawanáca Dios, imàaca nacái wáalíaca Dios ìwali, càide iyúwa camalási imàacacaalí waicáca cayába. Canéeri Dios ibáyawaná, canásíwata.

⁶ Wáimacaalí, “Wàyaca abédanamata Dios yáapicha”, quéwa wamànicalí mamáalàacata wabáyawanáwa, yá cachìwéeyéi wía needá, càmita nacái wàya machacàníri iyú.

⁷ Quéwa, wàyacaalí mabáyawanéeri iyú càide iyúwa Dios iyáaná mabáyawanáwaca icamaláná irìcuwa, yásí abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca. Dios Iiri Jesús íiraná imusúacatéwa icháuná irìcuísewa cruz ìwali, yá yéetácatéwa. Yùuwichàacatéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise, yéewanápiná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha, yái báawéerica wamànírica.

⁸ Néese, wáimacaalí “Canáca wabáyawaná”, cài wáimacaalí, yá ichìwáidéeyéi yáawawa needá wía. Càmita nacái watàaní báisíiri iyú.

⁹ Wáalíacawa machìwéericani, yái Diosca, imàni nacái macáita càide iyúwa íimáaná. Wáalía nacáiwa Dios icùaca wenàiwica machacàníri iyú. Iná yéewa wacàlidacaalí wáichawa Dios irí yái báawéerica wamànírica, yásí Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha, masacàaca nacái imànipiná wáiwitáisewa macái báawéeri íwitáaná íicha.

¹⁰ Quéwa, wáimacaalí “Canáca wabáyawaná”, cài wáimacaalí, yá waicáca Dios càiride iyúwa cachìwéeri, càmita nacái weebáida Dios itàacái báisíiri iyú. Dios idéca icàlidaca waináwaná ìwali wamànica wabáyawanáwa.

2

Cristo, nuestro abogado

¹ Píacué, nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, nutànàacué pirí cuyàluta pimànicáichacué pibáyawanáwa. Quéwa, éwita wamànicalí wabáyawanáwa, càicáaníta Jesucristo, yái mabáyawanéerica iyéerica Wáaniri Dios yáapicha, yàacawéeridaca wía, itàaníca wawicáu Dios yáapicha, Dios imàacacaténá iwàwawa wabáyawaná íicha.

2 Jesucristo imàcacaté icáucawa iyúwa sacrificio, yéewanápíná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha, yái báawéerica wamànírica wàyaca. Càmíiritaté yéetáwa abéta Wáichawalíná, néese yùuwichàacatéwa macái èeri mìnánái íichawalíná nabáyawaná ìwalíise.

3 Wamànicaalí càide iyúwa Dios ichùulìaná wamànica, yásí wáalíacawa báisíri iyú wáalíacawa Dios ìwali, wàyaca nacái abédanamata Dios yáapicha.

4 Aibacaalí cài íimaca “Núalíaca Dios ìwali”, càicaalí íima, càmicaalí quéwa imàni càide iyúwa Dios ichùulìaná wamànica, cachìwéeri meedáni yái wenàiwicaca, càmita nacái yeebáida báisíri tàacáisi.

5 Néese àniwa cawinácaalí imànírica càide iyúwa Dios ichùulìaná, yácata cáininéerica iicáca Dios báisíri iyú. Iná yéewa wáalimá wáalíacawa báisíri iyú wàyaca abédanamata Dios yáapicha wamànicaalí càide iyúwa Dios íimáaná.

6 Cawinácaalí cài íiméerica “Nùyaca abédanamata Dios yáapicha mamáalàacata”, càicaalí íima, iwàwacutá ìyaca càide iyúwa Jesucristo ìyáanáté chái èeri irìcu.

El nuevo mandamiento

7 Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, càmita wàlisài yái tàacáisi nutànèericuéca pirí. Yái tàacáisi, yácata tàacáisi peebáidéericatecúe piwènúadacaalítécué píwitáisewa Jesucristo irípiná. Yái tàacáisi bàaluisàimica yácata tàacáisi péemìericuéca báaluité.

8 Ewitacué péemiacáanítani báaluité, càicáaníta siùca àniwade nutànàacué piríni, càide iyúwa tàacáisi wàlisàita. Càide iyúwaté Jesucristo yeebáidáaná yái tàacásica, càita nacáicué peebáidacani, píacué cáininéeyéica iicáyacacawa. Pidécuéca piwènúadaca píwitáisewa báawéeri íicha peebáidacaténácué Jesucristo itàacái, càide iyúwa waicácalí catéeri ichalíacawa cachàiníri camalásí icànacaalí catéeri irìculé.

9 Aibacaalí cài íimaca “Nuebáidaca Jesucristo itàacái, nuèpuníca nacáiwa mabáyawanáwaca Dios icamaláná irìcu”, quéwa meedá báawaca iicáca áiba wenàiwica, yá meedá yèepuníriwa mamáalàacata ibáyawaná yáapichawa, càide iyúwa wenàiwica iméeràacaalíwa catácatálé, máiníri catáca.

10 Cawinácaalí cáininéerica iicáca áibanái, yácata yeebáidéerica Jesucristo itàacái, yèepuníri nacáiwa mabáyawanáwaca Dios icamaláná irìcu, yá canáca wawàsi yáaliméeri iwènúadaca íwitáise imàníinápiná ibáyawanáwa.

11 Quéwa cawinácaalí báawa meedá iicá áibanái, càmita yeebáida Jesucristo itàacái báisíri iyú, yá yèepuníri nacáiwa ibáyawaná yáapichawa, càide iyúwa wenàiwica iméeràacaalíwa catácatálé. Yá càmita yáalimá imànicá cayábéeri, ilúacáiná matuí imànicá íwitáise, càide iyúwa wenàiwica yúuquéeriwa càmíliná yáalíawa alénácaalí yàawa.

12 Píacué nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, nutànàacué pirí cuyàluta Dioscáná idéca imàcacaca iwàwawa pibáyawaná íicha, Jesucristo yéetácainácuéwa píchawalíná.

13 Píacué, béeyéica, nutànàacué pirí cuyàluta píalíacainácué Jesucristo ìwali, yái ìyéericate èeri ipíchawáise. Píacué nacái ùuculliyéica, nutànàacué nacái pirí cuyàluta núalíacaináwa pidécuéca pimawènìadaca báawéeri Satanás.

14 Nutànàacatécué nacái pirí cuyàluta, píacué nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, píalíacainácué Wáaniri Dios ìwali. Nutànàacatécué nacái pirí cuyàluta píacué béeyéica píalíacainácué Jesucristo ìwali, yái ìyéericate èeri ipíchawáise. Nutànàacatécué nacái pirí cuyàluta, píacué ùuculliyéica cachàinicainácué píwitáise peebáidacainácué Dios itàacái tài íiméeri iyú, núalíacainá nacáiwa pidécuéca pimawènìadaca báawéeri Satanás.

15 Picácué cáininá piicáca chái èeriquéi. Picácué cáininá piicáca èeri mìnánái íwitáise càmíyéica cáininá iicáca Dios. Cawinácalí cáininéerica iicáca èeri mìnánái íwitáise, càmita yáalimá cáinináca iicáca Wáaniri Dios.

16 Aibanái èeri mìnánái càmíyéica yeebáida Jesucristo itàacái, canácata néená imàníri càide iyúwa Wáaniri Dios ichùulìaná, canásíwa. Namànicáita meedá càide iyúwa náwitáise iwàwáaná. Càita namànica: Máiní máalíwáiséeri iyú nawàwa namànica wawàsi càmírica Dios ibatàa namànica, nasíimáidacaténá níawawa meedá; máiní nawàwa naicáca báawéeri wawàsi, càmírica Dios iwàwa wenàiwica iicáca, casíimáicaténá nawàwa báawéeri iyú meedá; namàaca nacái nawàwawa nàasu cawèníiri ìwaliwa, yá cáimacáica naicáca níawawa áibanái íicha.

17 Yái chéerica èeri iricuírica, macáita imáalàapináwa, nía nacái èeri mìnánáica iwàwéeyéica báawéeri meedá, namáalàapiná nacáiwa. Quéwa, cawinácalí imànírica càide iyúwa Dios iwàwáaná, iyapiná Dios yáapicha càiripináta.

La verdad y la mentira

18 Píacué, nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, yái èeriquéi imáalàapináca mesúnamáita. Pidécuéca péemìaca iináwaná ìwali abéeri asiali yàanèeripináca iípidenéerica Cristo yùuwíde. Siùcasíwata madécaná Cristo yùuwidenái nadéca nàanàaca, ína yéewa wáalíacawa mawiénica yái èeriquéi imáalàanápináca mesúnamáita.

19 Níái Cristo yùuwidenáica nàacatéwa wèewíisewa. Níacaté quéwa càmíyéi wéenánáisíwa Wáiwacali ìwalísená. Wéenánáisíwacaalíté níatá, yá nayamáacatéwa wáapichatá. Dios imàacacaté nàacawa wèewíse yéewanápiná wáalíacawa abénaméeyéi lyéeyéica wèewibàa, càmita wéenánáisíwa nía Wáiwacali ìwalísená.

20 Cristo idéca ibànuacuéca pirí Espíritu Santo ína cáwitáisecuéca pía canánama.

21 Iná nutànàacué pirí cuyàluta píalíacáinácuéwa báisíri tàacáisi ìwali. Píalíacué nacáiwa piicáca báisíri tàacáisi chìwái fíchaná.

22 Siùcade nucàlidacué pirí cawinácalí cachìwéericani, cawinácalí cài íiméerica, “Càmírité Mesías yáara Jesúsmica”, cài íimaca imànica ichìwawa. Yácata nacái abéeri Cristo yùuwíde, càmicáiná yeebáida Wáaniri Dios itàacái, Dios Iiri itàacái nacái.

23 Cawinácalí càmírica yeebáida Mesíascani yái Dios Iirica, yái wenàiwica Dios ibànuèricaté icùacaténá èeri mìnánái, càmita yáalía Wáaniri Dios ìwali. Quéwa cawinácalí icàlidéerica Dios Iiri ìwali Mesíascani, yái Mesías Dios ibànuèricaté walí, yácata yáaliérica nacái Wáaniri Dios ìwali.

24 Iná peebáidacué cayábani mamáalàacata tài íméeri iyú, yái tàacáisi nacàlidéerictécué pirí bàaluité. Peebáidacaalícué cayábani tài íméeri iyú, yásí pìyacuéca abédanamata càiripináta Dios Iiri yáapicha, yáapicha nacái yái Wáaniri Diosca.

25 Jesucristo idéca icàlidaca walíni cámiétacanéeri iyú yàanápiná wacáuca càmíri imáalàawa, wáalíaca nacáiwa imànínápiná càide iyúwaté íimáaná.

26 Siùca nubànuacué pirí cuyàluta nùalàacaténácué pía náichaná níara áibanái iwàwéeyéica ichìwáidacuéca pía.

27 Quéwa, iyacué pirí Espíritu Santo, yái Espíritu Santo Jesucristo ibànuèricatécué pirí. Càmita iwàwacutá áibanái yéewáidacuéca pía Espíritucáiná yácata yéewáidéericanéca pía macái wawàsi ìwali. Espíritu yéewáidaca wía báisíri iyú. Canácatáita ichìwáida wía. Peebáidacué mamáalàacata Cristo itàacái, càide iyúwa Espíritu yéewáidáanácué pía.

28 Siùcade píacué nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, peebáidacué mamáalàacata Cristo itàacái manuicaténá wáináidaca wawàwawa

waicácaalípiná Jesucristo, yàanàapinácalí, ipíchaná báica waicáca wíawawa iwéré wabáyawaná ìwalísewa yàanàapinácalí àniwa.

²⁹ Píalíacuécawa Jesucristo ìwali mabáyawanácani. Iná iwàwacutácué píalíaca nacáwa báisíri iyú cawinácalí iyéeyéica mabáyawanéeri iyú, Dios yéenibeca nía.

3

Hijos de Dios

¹ Wálíacawa cáinináca Wániri Dios iicáca wíá, Dioscáiñá idéca yàaca wáipidená “Dios yéenibe”. Báisia, Dios yéenibeca wíá. Iná áibanái èeri mìnánai càmíiyéica Dios yéenibe càmita náalíawa Dios yéenibeca wíá càmicáiná náalía Dios ìwali.

² Píacué nuénánai cáininéeyéica nuicáca, siùcásede Dios yéenibeca wíá. Ewita càmicáaníta wáalíawa càinápinácalí wàyaca áiba èeriwa, càicáaníta wáalíacawa Jesucristo yàanàapináca àniwa, yásí wàyapináca càiwade iyúwa iyáaná, asáiripinácainá waiquéeripiná Jesús, càide iyúwa iyáaná.

³ Macáita icuèyéica Jesucristo yàanàanápináwa, masacàaca namànica náitáisewa báawéeri íicha, càide iyúwa Jesucristo iyáaná mabáyawanéeri iyú.

⁴ Quéwa cawinácalí imàníiyéica yàacawa ibáyawanáwa, càmita neebáida Dios itàacái. Càmicaalí weebáida Dios itàacái, yá wamànica wàacawa wabáyawanáwa.

⁵ Píalíacuéwa Jesucristo yàanàacaté aléi èeri irìculé yúucaténá wáicha wabáyawaná. Píalíacué nacáwa canácta Jesucristo ibáyawaná, canásíwata.

⁶ Cawinácalí iyéeyéica abédanamata Jesucristo yáapicha mamáalàacata, càmita namàni nàacawa nabáyawanáwa. Macáita quéwa imàníiyéica yàacawa ibáyawanáwa mamáalàacata, càmitàacá náináidawa Jesús ìwali, càmitàacá náalía ìwali.

⁷ Píacué nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, abénaméeyéi wenàiwica nawàwa nachìwáidacuéra pía, náimacáinácué pirí cayábacasa pimànicáalícué pibáyawanáwa mamáalàacata éwitacué Dios yéenibecáaníta pía. Nachìwacáita meedá. Picácué pimàaca áibanái ichìwáidaca pía cài. Cawinácalí imàníirica yàacawa cayábéeri, yácata cayábéeri líwitáise càide iyúwa Jesús iyáaná mabáyawanéeri iyú.

⁸ Cawinácalí quéwa imàníirica yàacawa ibáyawanáwa mamáalàacata, yácata Satanás yàasu wenàiwica, yái wàuwíde Satanás, icháawàidéerica waináwaná ìwali, Satanás imànicáináté ibáyawanáwa mamáalàacata èeri ipíchawáiseté àta siùca nacáide mamáalàacata àniwa. Ináté Dios Iiri yàanàaca imáalàidacaténá macáita yái Satanás imàníirica.

⁹ Básícalí Dios yéenibeca wíá, néese càmita wamànipiná wabáyawanáwa mamáalàacata, wadènìacáiná Dios líwitáise. Càmita wáalimá wamànica wàacawa wabáyawanáwa mamáalàacata, básícalí Dios yéenibeca wíá.

¹⁰ Càita wáalíacawa càiyéinácalí níái Dios yéenibeca, càiyéinácalí nacái Satanás yéenibeca. Cawinácalí càmíiyéica imàni cayábéeri, níá nacái báawéeyéica iicáca áibanái wenàiwica, níacata càmíiyéica Dios yéenibe. Quéwa cawinácalí imàníiyéica cayábéeri, níá nacái cayábéeyéica iicáca áibanái wenàiwica, níacata Dios yéenibeca.

Amémonos unos a otros

¹¹ Yái idàbáanéeri tàacáisi péemièricatécuéra madécaná yàawiría íimaca walí: “Cáininácué piicáyacacawa”, íimaca.

¹² Picácué wamàni càide iyúwa Caín imàníináté, yái báawéeri Satanás yàasu wenàiwicaca, inuéricaté meedá iméeréeriwa. ¿Píalíasícuéwa cánáté

yéewa Caín inúaca iméeréeriwa? Calúacainátē Caín iicáca yéenásàiri íiwitáisewa, yéenásàiricainá imànicaté cayábéeri, quéwa Caín imànicáita meedá ibáyawanáwa.

¹³ Píacué nuénánáica, iwàwacutácué piwàwalica báawáanápiná naicáca pía nái èeri mìnánái càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái.

¹⁴ Bàaluité wàyaca càide iyúwa yéetéeyéimiwa, canácainá wacáuca càmíiri imáalàawa. Néeseté Dios yàaca wacáuca càmíiri imáalàawa. Cáininácalí waicáca áibanái, yásí wáalíacawa Dios idéca yàaca wacáuca càmíiri imáalàawa. Cawinácalí càmíirica cáininá iicáca áibanái, iyaca mamáalàacata càide iyúwa yéetéerimiwa canéerica icáuca càmíiri imáalàawa.

¹⁵ Cawinácalí báawéerica iicáca áibanái, Dios iicáca càinide iyúwa inuérica wenàiwica. Píalíacué nacáiwa cawinácalí inuérica meedá wenàiwica, canáca icáuca càmíiri imáalàawa.

¹⁶ Jesucristo idéca yéewáidaca wía càinácalí iwàwacutáaná cáinináca waicáca áibanái, Jesucristo imàacacainátē icáucawa imànicaténá walí cayábéeri. Càita nacái iwàwacutá wamàacaca wílawawa áibanái irípináwa yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

¹⁷ Pidènìacaalí cayába pìasuwa, píalíacaalí nacáiwa áibanái càmita nadènìa yái namáapuèrica, néese càmicaalí piyúudàa nía, yásí wáalíacawa càmita cáininá piicáca Dios báisíiri iyú.

¹⁸ Píacué nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, picácué wacàlidacáita meedá waináwanáwa canéeri iwèni iyú. Picácué wacàlidacáita meedá cáininácaswa waicáca áibanái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néese wayúudàacué nía wáasáidacaténá cáinináca waicáca nía báisíiri iyú.

Confianza delante de Dios

¹⁹ Wamànicaalí cài, yásí wáalíacawa weebáidaca báisíiri tàacáisi, wàyaca nacái Dios iicápiná mabáiniíri iyú, macàaluínináwaca nacái.

²⁰ Achúmacaalí wáináidaca wawàwawa wabáywawaná ìwaliwa, iwàwacutá wawàwalica cálífacáica wáicha Dios, yáaliéri nacái macáita wawàsi ìwali.

²¹ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, càmicaalí Dios imàaca achúmaca wáináidaca wawàwawa wawàwalicuíssewa, yásí manuícá wáináidaca wawàwawa mabáinináwaca Dios iicápiná.

²² Néese Dios yàapiná walí macáita wasutéerica íicha, wamànicainá càide iyúwa ichùulìaná wía, wamàni nacái yái casímáirica Dios iicáca.

²³ Dios ichùulìa weebáidáanápiná Iiri itàacáiwa, yái Jesucristoca. Ichùulìa nacái cáinináanápiná waicáyacacawa càide iyúwa ichùulìaná wía.

²⁴ Cawinácalí imàniyyéica càide iyúwa Dios ichùulìaná, níacata iyéeyéica abédanamata Dios yáapicha. Dios iyaca nacái náapicha. Espíritu Santo nacái imàacaca wáalíacawa Dios iyaca wáapicha, yái Espíritu Dios ibànuèricaté walí yàcacawéeridacaténá wía.

4

El Espíritu de Dios y el espíritu del enemigo de Cristo

¹ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, manùbéeyéi náimaca nacàlidacasa tàacáisi Dios inùmalicuísse. Picácué peebáida caquialéta natàacáí macáita. Néese píináidacuéwa cálíacáiri iyú nàasu tàacáisi ìwali quéechacáwa píalíacaténácuéwa asáisí báisícalí natàaníca Dios inùmalicuísse. Nàyacáiná chái èeri irícu madécaná cachìwéeyéica icàlidéeyéicasa tàacáisi Dios inùmalicuísse.

² Píalíacuéwa càiyéinácalí níai icàlidéeyéica tàacáisi báisíiri iyú Espíritu Santo inùmalicuísse nacàlidacainá Jesús iináwaná ìwali, Mesíascani, yái Wacuèrinásàiri Dios ibànuèricaté walí iyúwa asìali.

3 Cawinácaalí càmíiri cài icàlidaca tàacáisi, canáca irí Espíritu Santo. Iyaca irí Cristo yùuwíde íwitáise. Pidécuéca péemìaca iináwaná ìwali, yàanàanápiná yáara Cristo yùuwídeca íwitáise. Siùca idéca yàanàaca wàatalé aléi èeri irìculé, yái Cristo yùuwídeca íwitáise.

4 Píatacué quéwa nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, Dios yéenibecuéca pía. Pidécuéca pimawèniadaca píchawa níara cachìwéeyéica, càmicáinácué peebáida nàasu tàacáisi cachìwéeri, iyacáinácué piwàwalícu Dios íwitáise, máníiri cachàinica íwitáise Satanás íicha, yái Satanás ichùulièrica èeri mìnánáí íwitáise, càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái.

5 Níara cachìwéeyéica càmita neebáida Jesucristo itàacái. Chái èeri irìcuíri náwitáise meedá, íná nacàlidaca tàacáisi èeri yàasu wawàsi ìwali meedá, íná yéewa èeri mìnánáí yeebáca natàacái, níái càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái.

6 Quéwa wíata Dios yéenibeca. Cawinácaalí yáaliérica Dios ìwali, yéemìaca wàasu tàacáisi. Aibanáí quéwa càmíiyéica Dios yéenibe, càmita néemìa walí. Càita wáalíacawa càiyéinácaalí níái icàlidéeyéica tàacáisi Espíritu Santo inùmalícuíse báisíiri iyú, càiyéinácaalí nacái níái icàlidéeyéica ichìwawa Cristo yùuwíde íwitáise iyú.

Dios es amor

7 Píacué nuénánáí cáininéeyéica nuicáca, iwàwacutá cáinináca waicáyacacawa, cáininácainá Dios iicáca wía. Cawinácaalí cáininéerica iicáca áibanáí wenàiwica, yácatá Dios isùmàireca, yáalía nacái Dios ìwali.

8 Cawinácaalí càmíirica cáininá iicáca áibanáí, càmitàacá yáalía Dios ìwali, cáininácainá Dios iicáca wenàiwica.

9 Dios quéwa idéca yáasáidaca walí cáinináca iicáca wía, ibànùacáináté Iiriwa, yái abéerita Iirica aléi èeri irìculé, yéewanápiná wadènìaca wacáucawa càmíri imáalàawa, Dios Iiri yéetácáinátéwa wáichawalíná.

10 Siùcata càmita nutànàacué nùyaca pirí ìwali, yái cáinináanáca waicáca Dios. Néese nuwàwacué píalíacawa cáinináca Dios iicáca wía manuísíwata báisíiri iyú, íná ibànùacaté Iiriwa imàacacaténá icáucawa iyúwa sacrificio, yéewanápiná Dios imàacaca iwàwawa wabáyananá íicha.

11 Píacué nuénánáí cáininéeyéica nuicáca, cáinináca Dios iicáca wía manuísíwata, càide iyúwacué núumáaná pirí, íná nacái iwàwacutá macái cáinináca waicáyacacawa.

12 Canácatáita áiba èeri mìnali iicácaté Dios. Quéwa, cáininácaalí waicáyacacawa, yásí Dios iyaca wawàwalícu, yàacawéerida nacái wía, yásí wadàbaca wàyaca càide iyúwa Dios iyáaná, yái cáininéerica iicáca wía.

13 Dios idéca ibànùaca walí Espíritu Santo. Espíritu imàacaca wáalíacawa báisíiri iyú wàyaca Dios yáapicha, wáalíaca nacáiwa Dios iyaca wawàwalícu, yàacawéeridaca nacái wía.

14 Wía nacái apóstolca wadéca waicáidaca Jesucristo irí watuí iyúwa íná yéewa wacàlidaca áibanáí iríni Wáaniri Dios idéca ibànùaca Iiriwa Jesucristo iwasàacaténá èeri mìnánáí Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, macáita yeebáidéeyéica itàacái.

15 Cawinácaalí icàlidéerica Jesús ìwali Dios Iiricani, Dios iyaca iwàwalícu, yàacawéeridacani nacái. Yái wenàiwicaca iyaca nacái Dios yáapicha.

16 Iná wáalíacawa, weebáida nacái cáinináca Dios iicáca wía. Cáinináca Dios iicáca wenàiwica. Cawinácaalí cáininéerica iicáca áibanáí wenàiwica, iyaca Dios yáapicha. Dios iyaca nacái iwàwalícu, yàacawéeridacani nacái.

17 Càita nacái wadàbaca wàyaca càide iyúwa Dios iyáaná, yái cáininéerica iicáca áibanáí, yéewanápiná manuícá wáináidaca wawàwawa mabáiníiri iyú áibaalípiná

Dios yùuwichàidacaalípiná báawéeyéi wenàiwica, wàyacáiná chái èeri irìcu càide iyúwa Jesucristo iyáaná.

¹⁸ Básícaalí cáinináca waicáca Dios, áibanái nacái, càmita iwàwacutá cálaluca wía Dios íicha, wenàiwicanái íicha nacái. Néese àniwa, manuísíwacaalí cáinináca waicáca Dios, áibanái nacái, yá canácata cálaluíri waicáca, canásíwa. Quéwa, cálalucaalí wía, yásí yái cálalucáica yùuwichàidaca wíawa. Iná, cálalucaalí wía, yásí wáalíacawa càmitàacá cáininá waicáca Dios manuísíwata, áibanái nacái.

¹⁹ Cáinináca waicáca Dios, yácainá Dios cáininácaté iicáca wía ipíchawáiseté cáinináca waicácani.

²⁰ Aibacaalí cài íimaca, “Cáinináca nuicáca Dios”, cài íimacaalí, quéwa meedá báawaca iicáca áibanái, yácata cachìwéeri meedá. Càmicaalí wáalimá cáinináca waicáca áibanái wenàiwica waiquéeyéica watuí iyúwa chái èeri irìcu, néese càmita wadé cáinináca waicáca Dios yái càmíircáwaca waicá watuí iyúwa.

²¹ Jesucristo idéca ichùulìaca wía cài: Cawinácaalí icàlidéeyéica cáininácasnaicáca Dios, iwàwacutá cáinináca naicáca áibanái wenàiwica nacái.

5

Nuestra victoria sobre el mundo

¹ Macáita cawinácaalí yeebáidéeyéica Mesíascani, yái Jesúsca, yái Wacuèrinásàiri Dios ibànuèrica walí, Dios yéenibeca nía. Cawinácaalí cáininéeyéica iicáca Wáaniri Dios, cáinináca nacái naicáca Dios yéenibe.

² Cáininácaalí waicáca Dios, wamànicaalí nacái càide iyúwa ichùulìaná wía, yásí wáalíacawa cáinináca waicáca Dios yéenibe nacái.

³ Wamànicaalí càide iyúwa Dios ichùulìaná wía, yásí wáasáidaca cáinináca waicáca Dios. Càmírita máníi càulenáca wáicha wamànínápiná càide iyúwa Dios ichùulìaná wía.

⁴ Macáita wía Dios yéenibeca, wáalimá wamànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, wáalimá wamàacaca wáichawa wabáyawanáwa yái báawéerica wamànírira chái èeri irìcu, weebáidacáiná Jesucristo itàacái.

⁵ Wía yeebáidéeyéica Dios Iiricani, yái Jesúsca, wíawamita yáaliméeyéica imàacaca íchawa ibáyawanáwa, yái báawéerica wamànírira chái èeri irìcu.

El testimonio acerca del Hijo de Dios

⁶ Jesucristo yàanàacaté aléi èeri irìculé, yá imàacacaté wáalíacawa Dios Iiricani, ibautizácaalítewa úni yáculé, néese àniwa nacái íiraná imusúacaalítewa icháuná irìcuísewa cruz ìwali. Iná idéca imàacaca wáalíacawa Dios Iiricani úni iyú, íiraná iyú nacáwa.

⁷ Espíritu Santo icàlidaca nacái Jesucristo iináwaná ìwali, Dios Iiricani, Espíritu icàlidacáiná báisíri iyúni.

⁸ Nàyaca másiba chènuniré icàlidéeyéica walíni, yái Wáaniri Diosca, yá nacái Dios Iirica, yá nacái Espíritu Santo. Ewita másibacáaníta nía, càicáaníta abéericata nía, abédanama náiwitáise náapichawáaca. Másiba nacái níái icàlidéeyéica Jesucristo iináwaná ìwali, Dios Iiricani, chái èeri irìcu, yái Espíritu Santoca, yái única nacái, yái íiranáca nacái. Níái másibaca abédanamata náiwitáise nacàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali, Dios Iiricani.

⁹ Aibaalí wéemìaca wenàiwica icàlidáanáca walí. Quéwa, yái Dios icàlidáanáca, cawènírira cachàini manuísíwatani, Dios icàlidacáiná walí Jesús iináwaná ìwali, Dios Iiricani.

¹⁰ Cawinácaalí yeebáidéerica Dios Iiri itàacái, yáalíacawa báisíri iyú iwàwalícuísewa Dios Iiricani. Dios idéca icàlidaca Iiri ìwaliwa Dios Iiricani. Cawinácaalí wenàiwica càmírira yeebáidani iicáca Dios càiride iyúwa cachìwéeri, càmicáiná yeebáida tàacáisi Dios icàlidéerica Iiri ìwaliwa.

11 Yácata tàacáisi Dios icàlidéerica walí: Dios idéca yàaca wacáuca càmíri imáalàawa, wía yeebáidéeyéica Dios Iiri itàacái.

12 Cawinácalí yeebáidéerica Dios Iiri itàacái, yácata yáaliérica Dios Iiri ìwali báisíri iyú, idènìa nacái icáucawa càmíri imáalàawa. Quéwa cawinácalí càmírica yeebáida Dios Iiri itàacái, càmita yáalía Dios Iiri ìwali báisíri iyú, yá canáca irí icáuca càmíri imáalàawa.

Conclusión y consejos finales

13 Nudéca nutànàacuéca pirí yái cuyàlutaca píacué yeebáidéeyéica Dios Iiri itàacái píalífacaténacuéwa pidènìaca picáucawa càmíri imáalàawa.

14 Manuíca wáináidaca wawàwawa Dios ìwali, wáalíacáináwa wasutácalí íicha wawàsi Dios iwàwéerica wadènìaca, yásí yeebáidaca walí.

15 Càide iyúwa wáalíanáwa Dios yéemìaca wasutáaná íicha, càita nacái wáalía nacáwiwa Dios yàapiná walí yái wasutéerica íicha.

16 Piicácalícué wenàiwica yeebáidéeri Jesucristo itàacái imànica ìyaca ibáyawanáwa, quéwa càmírica Dios inúa wía ìwalíise, iwàwacutácué pisutáca Dios íicha irípiná. Yásí Dios icáucàidaca yái yeebáidéerica Jesucristo itàacái càmicaalí imàni ibáyawanáwa Dios inuérica wía ìwalíise. Iyaca áiba wabáyawaná íwitáaná Dios inuéricuéca wía ìwalíise. Càmita nuchùulìacué pisutáca Dios íicha nalípiná namànicaalí cài.

17 Macáita yái báawéerica wamànírica, yácata wabáyawanáca, quéwa, ìyaca wabáyawaná íwitáaná càmírica Dios inúa wía ìwalíise.

18 Wáalíacawa Dios yéenibe càmita namàni nàacawa nabáyawanáwa mamáalàacata, Dios Iiri icùacáiná nía, ína báawéeri Satanás càmita yáalimá íibàaca nía.

19 Wáalíacawa Dios yéenibeca wía. Wáalía nacáwiwa Satanás ichùulìaca macáita èeri mìnánai íwitáise, càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái.

20 Wáalía nacáwiwa Dios Iiri idéca yàanàaca aléi èeri irìculé. Yá imàacaca cáalíacáica wía, wáalíacaténá Dios ìwali, yái báisísíwéeri Diosca. Wàyaca yáapicha yái báisísíwéerica, yáapicha nacái yái Iirica, yái Jesúscia, Dios ibànuèricaté. Yácata abéerita báisísíwéeri Dios, yèerica wacáuca càmíri imáalàawa.

21 Píacué nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, picácué pìa cuwáinái icàaluíniná.

2 SAN JUAN

La verdad y el amor

¹ Núa Juan, ancianoca núa, nubànùacué pirí cuyàluta. Nuwàwalicué pía manuísíwata, píacué ìwacáidáyaquéeyéicawa aléera, Dios yeedéeyéica yàasu wenàiwicapináwa. Nuwàwalicué nacái níái píapichéeyéicuéca. Cáininácué nuicáca pía báisíiri iyú. Macáita nacái yáaliéyéica báisíiri tàacáisi, cáininácuéca naicáca pía.

² Cáininácué nuicáca pía weebáidacáiná báisíiri tàacáisi, yái tàacáisi ìyéerica walí càiripináta èeri càmíiri imáalàawa.

³ Wáaniri Dios, Jesucristo nacái, yái Wáaniri Iirica, namànipinácué pirí cayábéeriwa, naicápinácué píawa catúulécanéeri iyú nacái, namàacapinácué matuúbanáica píwitáise nacái, peebáidacáinácué mamáalàacata báisíiri tàacáisi, cáininácainácué nacái piicáyacacawa.

⁴ Casímáica nuwàwa manuísíwata nùanàacáiná abénaméeyéi péenácué píapichéeyéica machacàníiri iyú càide iyúwa báisíiri tàacáisi íimáaná, càide iyúwa Wáaniri Dios ichùullaná wàyaca.

⁵ Siùcade, píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, nusutácué píicha wawàsi manuísíwata, cáininácué waicáyacacawa. Yái tàacáisi nutànericuéca pirí càmírita wàlisài ichùullacanási. Yácata idàbáanéeri tàacáisica Jesucristo ichùulièricaté weebáidáanápiná: Iwàwacutá cáinináca waicáyacacawa.

⁶ Cáininácalí waicáca Dios, yásí wamàni càide iyúwa ichùullaná wía. Bàaluité piwènúadacaalítécué píwitáisewa Jesucristo irípiná, yátē péemìacatécué Dios ichùullaca cáinináanápinácué piicáyacacawa.

Los engañadores

⁷ Nàyacáiná manùbéeyéi iwàwéeyéica ichìwáidaca wía chái èeri irìcu. Càmita nacàlida Jesús iináwaná ìwali Mesíascani, yái Wacuèrinásàiri Dios ibànuèricaté aléi iyúwa asìali. Cawinácalí icàlidéeri cài ichìwawa, yácata ichìwáidéerica wía, Cristo yùuwidecani nacái.

⁸ Cayábacué, ipíchanácué piúcaca píbaidacaléwa, yái pimànírica Dios irípiná. Píbaidacué cayába Dios irípiná, pimáalàidacué nacái pimànicá yái pimànírica Dios irípiná yéewanápinácué peedáca piríwa macáita pìasú cawèníriwa Dios iwàwéericuéca yàaca pirí ìwaliná, yái píbaidáanácuéca irípiná.

⁹ Aibacaalí yeebáidéeri áibanái yàasu tàacáisi méetàuculéeri Jesús itàacái íicha, yácata càmírica yáalíawa Dios ìwali. Quéwa, cawinácalí yeebáidéerica mamáalàacata Jesúis itàacái, yácata yáaliériwa Wáaniri Dios ìwali, ìwali nacái yái Dios Iirica.

¹⁰⁻¹¹ Nàanàacaalícué píatalé áibanái yéewáidéeyéipinácué pía cachìwéeri tàacáisi iyú Jesúis itàacái íicha, picácué pimàaca nawàlùacawa picapèe irìculé. Picácué pitàida níia. Pitàidacaalícué níia, yásícué píacawéeyéináca pimànicá níawa, níara imàniyéica ibáywawanáwa meedá.

Palabras finales

¹² Nuwàwacué nucàlidaca pirí manùba tàacáisi mamáalàacata, quéwa càmita nuwàwa nutànàaca cuyàluta irìcuni. Nucùa àta núalimácatlépináta nùacawa nupáchiacuéca píawa, yéewanápiná casímáica wawàwa manuísíwata.

¹³ Níái píacawéeyéináca ìwacáidáyaquéeyéicawa chábài, Dios yeedéeyéica nacái yàasu wenàiwicapináwa, nawàwalicuéca pía.

3 SAN JUAN

Alabanzas a Gayo

¹ Núa Juan, ancianoca núa, nubànùa pirí cuyàluta, pía Gayo nùacawéerináca, cáininéerica nuicáca báisíiri iyú.

² Pía nuénásàiri cáininéerica nuicáca, nusutáca Dios íicha imànínápiná pirí cayábéeri ìwalíise, yái macáita pimànírica. Nusutáca Dios íicha nacái imàcacaténá máuláicaca pía. Núalíacawa cachàinica píwitáise Dios ìwali.

³ Casíímáica nuwàwa manuísíwata nàanàacáiná nùatalé táquicha tàacáwa abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yá nacàlidaca nulí piináwaná peebáidaca mamáalàacata báisíiri tàacáisi.

⁴ Canácata áiba tàacáisi càiri isíimáidéeri núa càide iyúwa casíimáiná nuwàwa nuémìacaalí nuéwáidacalénai iináwanáwa neebáidaca báisíiri tàacáisi machacàníri iyú.

⁵ Pía nuénásàiri cáininéerica nuicáca, cayábéericani yái píbaidacaléca pimànírica Dios irípiná, yái cayábéerica pimànírica áibanái irí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, éwita déecuíséeyéicáaníta nía, càmíiyéicawaca píalía piicáca.

⁶ Táquicha tàacáwa wàwacáidáyacacaalíwa chábài, wamànicaténá culto, yá nacàlidacaté walí piináwaná ìwali, náimaca cáinináca piicáca nía. Siùcade, pimàni nulí cayábéeri, piyúudàa nía nàasu àyapu ìwalipiná, càide iyúwa casíimáinápiná Dios iicáca wamànica.

⁷ Nadéca nadàbaca nèepunícawa náibaidacaténá Jesucristo irípiná, càmita nacái needá nalíwa wawàsi áibanái íicha càmíiyéica yeebáida Jesús itàacái.

⁸ Iná iwàwacutá wía yeebáidéeyéica Jesús itàacái weedáca wàataléwa nía, wàacawéridacaténá nía, níái icàlidéeyéica yèepunícawa báisíiri tàacáisi.

La mala conducta de Diótrefes y el buen ejemplo de Demetrio

⁹ Nudéca nutànàaca nalí abéeri cuyàluta, níara ìwacáidáyaquéeyéicawa aléera. Quéwa, Diótrefes càmita iwàwa yeebáidaca nutàacái, mánícainá iwàwa ichùuliaca nía macáita.

¹⁰ Yá nùacaalípináwa néré, yásí nutàaníca yáapichawa ìwali yái càmíináca iwàwa yeebáidaca nutàacái, icháawàacáiná yèepunícawa wía máiwitáiséeri iyú, báawéeri iyú nacái. Néeseca, iwàwaca imànica áiba wawàsi mamáalàacata, iná càmita yeedá yàataléwa wenàiwica wabànuéyéica néré yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néese, áibanáicalí péenácué nawàwacaalí natàidaca nía, Diótrefes càmita ibatàa needáca nàataléwa nía, yúuca nacái nía pèewíise, píacué ìwacáidáyaquéeyéicawa néenibàa.

¹¹ Pía nuénásàiri cáininéerica nuicáca, pimàni cayábéeri càide iyúwa cayábéeyéi íwitáise imàníná. Picá pimàni pibáywawanáwa iyúwa báawéyéi íwitáise imàníná. Cawinácalí imànírica cayábéeri, yácatá Dios isùmàireca. Quéwa, cawinácalí imànírica ibáywawanáwa, càmita yáalía Dios ìwali.

¹² Macáita wenàiwica, báisíiri tàacáisi nacái, nacàlidaca nàyaca cayábéeri iyú Demetrio ìwali. Wía nacái wacàlidaca cayábéeri iyú Demetrio ìwali. Píalía nacáiwá nutàaníca báisíiri iyú.

Palabras finales

¹³⁻¹⁴ Nudènia bàwina madécaná tàacáisi nucàlidéeripináca pirí, càmita quéwa nuwàwa nutànàaca cuyàluta irícuni, nuwàwacáiná nuicáca pía aquialéta, nutàanícaténá píapichawa.

15 Nusutáca Dios íicha imàacáanápiná matuíbanáica pía. Níái wàacawéeyéináca ìyéeyéica chái nawàwalica pía. Pimàni nulí cayábéeri, picàlida nalíni nuwàwalica níá macáita ìyéeyéica néenibàà, níara wàacawéeyéináca.

SAN JUDAS

Saludo

¹ Núa Judas, Jesucristo yàasu wenàiwica íibaideerica irípiná, Santiago yéenásairica nacái núa, nubànuacué pirí cuyàluta píacué cáininéeyéica Wáaniri Dios iicáca, Dios imáidéeyéica yàasunáipináwa, píatacué nacái Jesucristo icuèyéica.

² Nusutácué Wáaniri Dios íicha pirípinácué iicáanápinácué pipualé manuísíwata, yéewanápinácué nacái matuíbanáica pía, yéewanápinácué nacái cáinináca piicáyacacawa macái piwàwalícuísewa.

Los que enseñan mentiras

³ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, nuwàwacatécué máiní nutànàaca pirí cuyàluta ìwali yái Jesucristo iwasàanáca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Siùcata quéwa iwàwacutácué nutànàaca pirí tàacáisi nusutácaténácué pícha wawàsi manuísíwata. Iwàwacutácué píalàaca nía cachàiníri iyú, níara cachìwéeyéica, ipíchaná nawènúadaca yái báisíri tàacáisica Dios imàaquéericaté abé yàawiríaté yàasu wenàiwicanái iríwa.

⁴ Péewáidacué wenàiwica macàaluínináta báisíri tàacáisi iyú, níacáiná cachìwéeyéi nadéca nawàlùacawa ibàacanéeri iyú pèewiré. Bàaluité Dios itàacái icàlidacaté naináwaná ìwali, níai cachìwéeyéica, càinácaalí iyú Dios yùuwichàidáanápiná níawa. Báawaca naicáca Dios. Nacàlidaca nachìwawa báawéeri iyú, náimaca cayábacasa waimáca manùbéeyéi yáapicha báawéeri iyú, Dioscáná imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha, càita nacàlidaca nachìwawa. Náasáidaca càmita nawàwa Jesucristo Náiwacalipináwa, yái abéerita Wáiwacalica, Wacuérinásàiri nacái.

⁵ Ewitacué píalíacáanítawa yái tàacáisi ìwali macáita, càicáaníta nuwàwa nucàlidacuéca pirí àniwani, piwàwalicaténácuéni. Bàaluité Dios imusúada israelitanái Egipto yàasu cálí íicha. Ewitaté Dios itécáaníta macáita nía Egipto yàasu cálí íicha, càicáanítaté imáalàidaca macáita néená càmíiyéicaté yeebáida itàacái.

⁶ Nía nacái ángelnái imàaquéeyéicaté íichawa íibaídacaléwa Dios imàaquéericaté nalí, níara imàaquéeyéicaté lyacatáiwa chènuniré, yá níaqueí Dios idacùacaté, presoíyéica imànicá nía, catéeri irìculé càiripináitawa, àta áibaalípiná Dios icàlidacatalépináta nabáyawaná iináwaná ìwali, yùuwichàidacaténá níawa.

⁷ Càide iyúwaté ángelnái lyáaná, càita nacái nàyatcaté yàcalé mìnánáimi, pucháiba yàcalémi, Sodoma, Gomorra nacái, áiba nacái yàcalémi lyéeyéicaté mawiénita nalí, máiní naimácaté manùbéeyéi yáapicha mamáalàacata càmíiyéica nàacawéeyéi. Nía nacái asìanái naimácaté nanacáiri yáapichawa namànicaténá yái càmíirica Dios ibatàa wenàiwica imànicá. Ináté Dios yùuwichàidaca nía quichái iyú, yái quichái càmíirica ichacàwa, càiripinérita iyaca. Càita Dios imàacaca Wáalíacawa yùuwichàidáanápiná macáita imàniyéica ibáyawanáwa.

⁸ Càita nacái níara yéewáidéeyéica wenàiwica chìwái iyú, éwita náalíacáanítawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ìwali, càicáaníta namànicá nacái báawéeri. Néewáidaca wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú néemièricasa náamacani irìcuísewa, namànicaténá nainá iyúwa yái càmíirica Dios ibatàa wenàiwica imànicá; càmita nacái neebáida Wáiwacali itàacái; natàaní nacái báawéeri iyú ángelnái ìwali.

9 Quéwa ángelnái íiwacali íipidenéerica Miguel càmitaté itàaní báawéeri iyú ángelnái ìwali. Miguel itàanícaté chàinisíri iyú Satanás yáapicha càiríinácalí náicha yeedéeripinácaté Moisés ichéecami, yáté Miguel yáalíacawa canácaté yéewaná icuísaca íichawa Satanás báawéeri iyú. Inátè Miguel íimacáita Satanás irí: “¡Nusutáca Wáiwacali íicha yàalàanápiná pía cachàiníri iyú!” íimaca yái Miguelca.

10 Níata quéwa cachìwéeyéica aslanái natàaníca báawéeri iyú ángelnái ìwali, éwita càmicáaníta náliawa cayába ángelnái iináwaná ìwali. Namànica meedá macáita càiríinácalí nawàwa namànica càide iyúwa cuwèesiná imàníiná. Iná namáalàidaca nacáucawa Dios íicha.

11 ¡Dios yùuwichàidapiná níawa!, nàyacáiná báawéeri iyú càide iyúwaté Caín iyáaná. Nawènúadaca náiwitáisewa néewáidacaténá wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú, needácaténá nalíwa plata, càide iyúwaté Balaam imàníiná. Namànica nacái ùwicái nacuérinánáí íipunitawa càide iyúwaté Coré imàníiná. Iná néetápiná nacáifa méetàculé Dios íicha càiripináta nabáywawaná ichùulìacawa.

12 Níai cachìwéeyéica nàyaca càide iyúwa casaquèeri wawàsi, níacáiná mabáiníri iyú namànica nabáywawanáwa pèewi piwacáidáyacacaalícuéwa piyáacaténácué piyáacaléwa Santa Cena ipíchawáise. Casímáiri iyúta nayáaca nayácaléwa manuíri, nàiraca nacái macàaluínináta. Iiwacanánáí báawéeyéica meedá níara, camùnica níia nacái iyéeyéica iríwa meedá yàacàsi cadénama. Canéeyéica iwèni níara càide iyúwa acalèe canéerica irí unía yèepuníiricawa cáuli iyú. Canéeyéica iwèni níara càide iyúwa àicu màyanéerica yàasu èeri yàanàacaalí, iná wenàiwica iwatàaca àicu cáli yèewíise, yásí àicu yéetácawa báisíri iyú.

13 Níai cachìwéeyéica imàníiyéica máiní yáaséeri nabáywawanáwa áibanái wenàiwica yàacuéssemi, nàyaca càide iyúwa manuíri màladàca. Cachàiníri cáuli ipùacaalí manuíri úni, yásí màladàca namichàidaca báawéeri úni icàli càina iinatalépiná. Níai cachìwéeyéica naméeràidaca áibanái, nàyacáiná càide iyúwa dùlupùta iméerèeyéicawa, càmíiyéica icàna cayába wáapunálícubàa. Iná Dios ichùulìapiná nàyáanápiná càiripináta catéeri irícu máinícataléca cùulica catá.

14 Bàaluité Enoc iyaca, yái sietéená Adán itaquérinámi waléerica iináwaná ìwali. Enoc icàlidacaté tàacáisi Dios inùmalícué cachìwéeyéi ìwali càinácalí iyú Dios yùuwichàidáanápiná níawa. Enoc íimacaté: “Péemìacué cayába, nudéca nuicáca Wáiwacali yàanéeripináwa náapicha níái yàasu manùbéeyéi mil namùbaca ángelnáica mabáywawanéeyéica.

15 Yàanàapiná yéemìacaténá naináwaná ìwali canánama, yáasáidacaténá nacái cabáywawanáca macáita báawéeyéica íwitáise, ìwalíse macáita báawéerica namàníirica, ìwalíse nacái yái báawéeri tàacáisi náiméerica Dios ìwali, níái báawéeyéica íwitáise imàníiyéica ibáywawanáwa”, íimacaté yái Enoc.

16 Níai cachìwéeyéica natàaníca ibàacanéeri iyú nacuérinánáí ìwaliwa. Báawaca naicáca macái wenàiwica. Máiní nawàwa namànica càinácalí báawéeri isímáidéeri níawawa. Máiníiyéi canùmaséeca níia, cachàiníiyéica iicáca yáawawa. Natàaníca cayábéeri iyú áibanái irí, needácaténá náicha wawàsi meedá.

Amonestaciones a los creyentes

17 Quéwa píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, piwàwalicué yái tàacáisi Wáiwacali Jesucristo yàasu apóstolnái icàlidéericatecúé pirí, íiméerica càinácalí ichàbáanápináwa wapíchalécáwa.

18 Náimacatécué pirí: “Aibaalípiná maléená èeri ipíchawáise èeri imáalàacawa, yásí abénaméeyéi wenàiwica naicáanípinácué piquíniná peebáidacáinácué

Jesucristo itàacái. Namànipiná nabáyawanáwa càide iyúwa nawàwáaná”, náimacatécué pirí níái apóstolca.

¹⁹ Quéwa níara cachìwéeyéica, nawènúadaca áibanái íwitáise báawáanápiná naicáyacacawa. Náináidacáita meedá irìcu èeriquéi. Canáca nalí Espíritu Santo.

²⁰ Quéwacué pía nuénánái cáininéeyéica nuicáca, peebáidacué tài íméeri iyú Dios itàacái mabáyawanéerica, yéewanápinácué cachàinica píiwitáise. Pimàcacué Espíritu Santo yéewáidaca pía, pisutáanápinácué píawawa Dios íicha.

²¹ Picácué piwènúada píiwitáisewa méetàuculé Dios íicha, yái cáininéerica iicáca wía. Néese manuícué píináidaca piwàwawa picùacaténá Wáiwacali Jesucristo yàaca wacáuca càmíri imáalàawa, iicácainá wapualé.

²² Piicácué natúulécaná pìalàanápinácué níawa, cawinácalí iwàwéeyéica iwènúadaca íwitáisewa méetàuculé Dios íicha.

²³ Níái iwàwéeyéica iwènúadaca íwitáisewa méetàuculé Dios íicha, càica níade iyúwa wenàiwica yúuwàacaalí yàacawa quichái irìculé, nawàwacáiná nacaláacawa Dios íicha namànicaténá nabáyawanáwa. Pìalàacué nía, peedácué nía ráunamáita Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, càide iyúwa weedácalí wenàiwica quichái íicha. Aibanái wenàiwica namànica nàacawa nabáyawanáwa manuísíwata. Báawacué piicá yái báawéerica namànírica, quéwa piicácué natúulécaná níái wenàiwicaca. Pìalàacué nía cachàiníri iyú, namàacáanápiná náichawa yái báawéerica namànírica, quéwa piicácué píichawa cayába, ipíchanácué cayábaca piicáca yái báawéerica namànírica nainá iyúwa. Picácué pimàni náapicha pibáyawanáwa.

Alabanza final

²⁴⁻²⁵ Yái abérera Diosca, iwasèerica wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, yáta yáalimácué icùaca pía ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa. Dios yáalimácué nacái itéca píawa chènuniré ibàlùadacaténácué pía íipunitawa mabáyawanéeyéica, máinícuéca nacái casíímáica piwàwawa, Dios iyacàle chènuníiséeri irìcu, icànéerica mèlumèluwaca Dios icamaláná iyú. Wàacué Dios irí cayábéeri ìwalíise yái cayábéerica Wáiwacali Jesucristo imànírica walípiná, máinícainá cachàinírica Dios íwitáise, máiní cámiétacanéeri Wacuèriná nacáicani, icuèrica nacái macáita, cachàinírica náicha canánama, bàaluitésíwa èeri ipíchawáiseté, siùca nacáide, càiripináta nacáifa, èeri càmíri imáalàawa. Básíta, amén.

EL APOCALIPSIS

La revelación de Jesucristo

¹ Yái cuyàlutaca icàlidaca walí tàacáisi ìwali Dios imàaquéericaté Jesucristo yáalíacawa ìwali ibàacanéeri iyú áibanái íicha, yéewanápiná Jesucristo yásáidacani Dios yàasu wenàiwicanái irí náalíacaténáwa càinácaalí iwàwacutáanápiná ichàbacawa caquialéta. Jesucristo ibànùacaté yàasu ángelwa yásáidacaténá yái tàacáisica Juan irí, yái Juan, Jesucristo yàasu wenàiwicaca.

² Juan itànàacaté báisíiri iyúni cuyàluta irìcu macáita yái Dios itàacái Juan yéemièrica, yá nacái Jesucristo yàasu báisíiri tàacáisica, idécanáamíté Juan iicáca macáita tàacáisi yéenáwanási nacáiri irìcuíse.

³ Casímáica iwàwa cawinácaalí iléerica nalíni, yái cuyàlutaca, culto irìcu, yái tàacáisi icàlidéerica walí càinácaalí ichàbáanápináwa. Casímáica nacái nawàwa cawinácaalí yeebeyéica yái tàacáisica Juan itànèerica chái cuyàluta irìcu, mesúnamáipinácaináta iwàwacutá ichàbacawa.

Juan escribe a las siete iglesias

⁴ Núa Juan nutànàacuéca pirí cuyàluta, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, píacué iyéeyéica siete namanùbaca yàcalé Asia yàasu cáli ínata. Nusutácué Dios íicha pirípinácué, Espíritu Santo nacái, Jesucristo nacái, namàníinápinácué pirí cayábéeri, namàacáanápiná nacái matuíbanáicuéca pía. Dios iyacaté bàaluité, siùca nacáide, iyéeripiná càiripináta, càmíiri imáalàawa. Yái Espíritu Santoca máiníiri cayábaca iyaca Dios yàasu yàalubáisi íipunita.

⁵ Jesucristo itàaníca báisíiri iyú, imànica macáita machacàníri iyú càide iyúwa íimáaná, icàlidacaté báisíiri tàacáisi éwitaté nanúacáanítani. Yái Jesucristo, yácata idàbáanéerica wenàiwica imichéericatéwa yéetáními yéewíise, idènièri iináwa càmíiri imáalàawa. Jesucristo ichùulìaca macái cáli icuèrinánái. Cáinináca Jesucristo iicáca wía. Jesucristo iíraná imusúacatéwa icháuná irìcuíse cruz ìwali àta yéetácatelétawa wáichawalíná. Jesucristo yéetácainátewa wáichawalíná, iná Dios idéca imàacaca iwàwawa wabáyananá íicha.

⁶ Jesucristo idéca imàacaca yàasu wenàiwicaca wía. Imàacaca nacái wáibaidaca irípiná iyúwa sacerdotenái, wasutácaténá Dios íicha wenàiwicanái irípiná, yái Dios Jesucristo Yáanirica. Máiní nuwàwaca macái wenàiwica yàaca cayábéeri Jesucristo irí, nuwàwa nacái Jesucristo icùaca wenàiwicanái canánama càiripináta èeri càmíiri imáalàawa. Básíta, amén.

⁷ ¡Jesucristo yàapináwa néese acaléè yéewíisewa! Macáita wenàiwica naiquéeripináni, nía nacái inuéyéicaténi, naiquéeripináwa. Macáita èeri minanái càmíiyéica yeebáida itàacái náicháanípiná nacalùniwa naicápinácaalí yàanàaca, cálucáiná naicácani. Básíta, amén.

⁸ Wacuèriná Dios cachàiníri náicha canánama, iyacaté bàaluité, siùca nacáide, iyapiná càiripináta, càmíiri imáalàawa. Wacuèriná Dios íimaca walí: “Núacata yái idàbéericaté macáita, núacata nacái yái imáalàidéeripináca macáita. Iná núacata càiride iyúwa las letras alfa y omega”, cài íimaca walí yái Wacuèriná Diosca.

Una visión del Cristo glorioso

⁹ Núa Juan, péenásàiricué, nùuwichàacawa píapichacué Jesús irípiná weebáidacáiná itàacái, Weebáidaca itàacái, iná wacùapiná macáita Jesús yáapichawa. Abédanamata nacái wáiwitáise Jesús yáapicha wàidenìacaténá wàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú. Yáté presocaté núa Patmos yàasu iwàwata íinata nucàlidacáináté Dios itàacái áibanái irí, nucàlidacáináté nacái Jesús iináwaná ìwali.

10 Néseté áiba domingomi, Espíritu Santo icùacaté nuíwitáise. Yá nuémìacaté tàacáisi nuínatawáisewa, yái cachàiníiri tàacáisi càiride iyúwa wéemìaná trompeta isàna.

11 Yá íimaca nulí: “Pitànàa cuyàluta, picàlidacaténá nalíni càinácalí piicáaná. Néese pibànùa nalíni níara yeebáidéeyéica nutàacái iyéeyéica siete namanùbaca yàcalé Asia yàasu calí íinata. Níai yàcaléca náipidená: Efeso iyacàlená, Esmirna iyacàlená nacái, Pérgamo iyacàlená nacái, Tiatira iyacàlená nacái, Sardis iyacàlená nacái, Filadelfia iyacàlená nacái, Laodicea iyacàlená nacái”, íimaca nulí.

12 Yá nuwènúa nuicáidaca nuínataléwa nuicácaténá yái itàanírica nulí. Yá nuicáca siete namanùbaca cáaléeyéi lámpara oroíyéi.

13 Néese nuicá nèewibàa níai siete namanùbaca lámparaca cài iicácanáwade iyúwa asiali. Idènìaca ináawaniwa cáaléeri àta yàabàli ipùata néré. Idènìa nacái cáucuíri iwaalíbapi oroíri yùucutalícubàawa.

14 Cabalèeri íwita ibáná càide iyúwa waicáaná cabalèeri lana, nieve nacáiri áiba. Ituí nacái nàya càide iyúwa waicáaná quichái ipérùa.

15 Yá mèlumèluíyéi yàabàli càide iyúwa waicáaná naquéesìerica bronce nacáirica nawasèerica ùuléeri iyú quéechacáwa manuíri quichái irìcu ipíchawáise naquéesìacaní. Cachàinicà itàacái càide iyúwa wéemìaná manuíri inanába isàna yúuwèericawa íba yèewibàa.

16 Idènìa siete namanùbaca dùlupùta icáapi irìcuwa yéewápuwáisériwa. Itàacái iyaca càide iyúwa espada machete nacáiri báipunitácanaméeri caserúnica. Inàni nacái icànaca iyúwa èeri icànáaná mèlumèluíri iyú cachàiniwaca machacànicaalí èeri.

17 Nuicácanacáitani, yá núuwàa nulìacawa nunùmáawawa nucalùniwa yàabàli idaní càide iyúwa yéetéerimiwa. Quéwa imàacacà icáapiwa yéewápuwáisewa nùwali. Yá íimaca nulí: “Picá cáalu pía nuícha. Núacata yái idàbéericaté macáita. Núacata nacái yái imáalàidéeripináca macáita.

18 Núacata yái Cáurica. Nuétácatéwa quéwa, péemìa cayába, siùcáisede nùyaca càiripináta. Núacata imàaquéerica wenàiwica yéetácwàa néenáwaná yàanàacatáita néetácatáipinátawa; nucùa nacái infierno, yáara báawéeyéimi íwitáise yùuwichàacatalécawa íipidenáctataléca infierno.

19 Iná pitànàa macáita yái núasáidéeripináca piicá. Pitànàa nacái yái ichàbéericawa siùcade, yá nacái ichàbéeripinácawa áiba èeriwa wapíchalécawa.

20 Siùcade nucàlida piríni càinácalí ímáaná níai siete namanùbaca dùlupùta piiquéeyéica nucáapi irìcu. Nucàlida nacái pirí càinácalí ímáaná níai siete namanùbaca cáaléeyéica lámpara oroíyéica. Níai siete namanùbaca dùlupùta, ímáanáca càicanide iyúwa siete namanùbaca nacuèrinánái icuèyéica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái siete namanùbaca yàcalé mìnánái. Níai siete namanùbaca lámpara cáaléeyéica, ímáanáca càicanide iyúwa siete namanùbaca náapichéeyéi ìwacáidáyaqueyéicawa yáapichawáaca yeebáidéeyéica nutàacái”, íimaca nulí yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

2

Mensajes a las siete iglesias

El mensaje a Efeso

1 Néese Wáiwacali íimaca nulí àniwa: “Pitànàa yái tàacáisica irí yáara nacuèrinásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái Efeso iyacàlená irìcu: ‘Cài núumacuéca pirí, núa idènièrica siete namanùbaca dùlupùta nucáapi irìcuwa nuéwápuwáisewa, núa yèepuníricawa nèewibàa níai siete namanùbaca cáaléeyéi lámpara oroíyéica:

² Núalíacawa macáitacué pìwali yái pimàníricuéra; núalíacawa píbaidacuéra nulípiná cachàiníri iyú; núalíacawa pìidenìacuéra piùwichàanáwa nacái matuúbanári iyú; núalíacawa báawacuéra piicáca náiwitáise níara báawéeyéra wenàiwicaca. Núalíaca nacáiwa píalimáidacuéra piicáwa nàasu tàacáisi níara icàlidéeyéra iináwaná ìwaliwa apóstolcasa nía, quéwa nachìwa meedá. Pidécuéra píasáidaca cachìwéeyéra meedá nía.

³ Núalíacawa pìidenìacuéra piùwichàanáwa mamáalàacata. Núalíaca nacáiwa piùwichàacuérca nulípiná manuísíwata nuípidená ìwali peebáidacáinácuéra nutàacái. Càmitacuéra nacái chamàle píwitáise píbaidáanápinácuéra nulí.

⁴ Quéwa nuicácuéra pìwali abéeri wawàsi báawéeri. Càmitacuéra caininá piicáca áibanái càide iyúwaté cainináaná piicáca nía quéechatécáwa.

⁵ Iná píñáidacuéra ìwali yái quéechéeri píwitáise cayábéerica piúquéericatécuéra píchawa. Piwènúadacuéra píwitáisewa machacàníri iyú, pimànicaténácuéra cayábéerica áibanái irí càide iyúwacuéra pimànínaté quéechatécáwa. Càmicaalícuéra cài pimànica, yásí nùacawa caquialéta píatalécuéra, yá nuedácuéra pícha pìasu lámpara ìyacatái íchawa, càmicaalícuéra piwènúada píwitáisewa.

⁶ Quéwa ìyacuéra pirí yái cayábéerica. Báawacuéra piicáca yái báawéerica nicolaítanái imànírica càide iyúwa nacái báawáaná nuicáca yái namànírica.

⁷ Néese, càuwíiyéicalícuéra pía, péemìacuéra cayába yái tàacáisica Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanái irí yeebáidéeyéra nutàacái, iyéeyéra yàcalé imanùbaca. Macáita cawinácaalí imawènìadéeyéra báawéeri, numàacapiná nayáaca nayáacaléwa àicu ìyacanáca yèerica nacáuca càmíri imáalàawa, yái àicu iyéerica paraíso néeni, Dios ìyacàle irícu', cài pitànàaca nalí cuyàluta", íimaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

El mensaje a Esmirna

⁸ Néese Wáiwacali íimaca nulí àniwa: "Pitànàa yái tàacáisica irí yáara nacuérinásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéra nutàacái Esmirna ìyacàlená irícu': 'Cài nùumacuéra pirí, núa idàbéericate macáita, núa imáalàidéeripináca macáita nacái, núa yéetéericatéwa, néeseté yèepùaca nucáucàacawa:

⁹ Núalíacawa piùwichàacuérca pìyaca. Núalíacawa catúulécanácuéra pía, quéwacuéra nuicáca pía càiyéide iyúwa càasuýéi. Núalíaca nacáiwa càinácaalí iyú nacháwàanácuéra piináwaná ìwali báawéeri iyú, níara icàlidéeyéra iináwanáwa judíocasa nía, quéwa càmíyéi judío nía nawàwalícuíssewa, càmicaíná neebáida nutàacái. Báawéeri Satanás yéewáidacaléwa meedá nía.

¹⁰ Picácuéra cálalu piicáca yái piùwichàanápinácuérca. Péemìacuéra cayába, mesúnamáita Satanás yúuca abénaméeyéi péenácuéra presoíyéi ibànalículé yáalimáidacaténácuéra iicáwa pía macáita, piwènúadáanápiná píwitáisewa nuícha. Yá piùwichàapinácuéra diez èeri. Quéwa cachàinícuéra píwitáise mamáalàacata, éwitacuéra nanúacaalí pía, yásí nùacuéra piríwa picáuca càmíri imáalàawa càide iyúwa nàacaalí corona wenàiwicanái irí imawènìadéeyéra áibanái.

¹¹ Càuwíiyéicalícuéra pía, péemìacuéra cayába yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanái irí yeebáidéeyéra nutàacái, iyéeyéra yàcalé imanùbaca. Cawinácaalí imawènìadéeyéra báawéeri, canácatáita yéewanáwa pucháiba yàawiriéi yéetácaisi íibàaca níawa, canásíwa', cài pitànàaca nalí cuyàluta", íimaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

El mensaje a Pérgamo

¹² Néese Wáiwacali íimaca nulí àniwa: "Pitànàa yái tàacáisica irí yáara nacuérinásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéra nutàacái Pérgamo

ìyacàlená irìcu: ‘Cài nuchùulìacuéra pía, núa idènièrica espada machete nacáiri báipunitácanaméeri caserùnica:

13 Núalíacawa macáita ìwali yái pimànlíricuéra. Núalía nacáira piyacuéra aléera yàcalé Satanás icùacataléra. Núalíacawa peebáidacuéra nutàacái mamáalàacata tài ímáeri iyú. Càmitacuér piméyáa peebáidaca nutàacái éwitaté nanúacáaná Antipas, yái nanuéricté yeebáidacáiná nutàacái pèewi, píacuér iyéeyéica yàcalé Satanás icùacataléra.

14 Quéwa nuicácuér píwali másibáwanáita báawéeri wawàsi, yái càmírica cayába nuicáca: Pidènìacuér píapichawa abénaméeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica càide iyúwaté Balaam yéewáidáaná wenàiwica. Bàaluité Balaam yàalàacaté Balac yáalimáidáanápiná israelitaná namànicaténá nabáyawanáwa. Ichùulìacaté nayáanápiná iinási nanuérírica iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo icàaluíniná, cuwáinái yéenáiwana. Ichùulìaté naimáca áibanái inanái yáapicha càmíiyéica náinusíwa.

15 Càita nacái, ìyacuér pèewibàa abénaméeyéi yeebáidéeyéica nicolaítanái yàasu cachìwéeri tàacáisi.

16 Iná piwènúadacuér píwitáisewa báawéeri íicha. Càmicaalícuér cài pimànica, yásí nùacuéra piatalé caquialéta. Yá numànipiná úwi náipunitawa nutàacái iyúwa, càide iyúwa wenàiwica namànicaalí úwi espada machete nacáiri iyú.

17 Càuwíiyéicalícuér pía, péemìacuér cayába yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidérica wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica nutàacái, iyéeyéica yàcalé imanùbaca. Cawinácaalí imawènìadérica báawéeri, nùaca iyáapiná maná, yái pan nacáirica ibàacanáta áibanái wenàiwica íicha. Nùa nacái irí cabalèeri íba natànèrica ìwali wàlisài íipidenápiná. Abéerita yái idènièrica yàasu íbawa, yáalí ìwali yái íipidenápináca wàlisài, canáca áibanái yáaliériwa ìwali’, cài pitànàaca nalí cuyàluta”, íimaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

El mensaje a Tiatira

18 Néese Wáiwacali íimaca nulí àniwa: “Pitànàa yái tàacáisica irí yáara nacuérinásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái Tiatira ìyacàlená irìcu: ‘Cài núumacuéra pirí, núa Dios Iirica, núa idènièrica ituíwa càide iyúwa quicháí ipèrùa iyáaná, núa idènièrica nacái yàabàliwa càide iyúwa naquéesièrica bronce nacáirica iicácanáwa.

19 Núalíacawa ìwali yái pimànlíricuéra. Núalíacawa cáininácuéra piicáca áibanái, núalíacawa peebáidacuéra nutàacái. Núalía nacáira piyúudàacuéra áibanái, pidènìacuéra piùwichàanáwa nacái matuíbanáiri iyú. Núalíacawa pimànicuéra cayábéeri cachàiníwanái íicha yái pimànlíricatéqué queécha, pidàbacaalítécuér peebáidaca nutàacái.

20 Quéwa nuicácuér píwali áiba wawàsi quiríta. Pidécuéra pimàcacaca ùyaca matuíbanáita pèewibàa, úái inanáica Jezabelca. Nacàlidaca uináwaná utàanícasa Dios inùmalícué, quéwa uéwáidaca wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú meedá uchìwáidacaténá nùasú wenàiwica naimáanápiná áiba yáapicha càmíchúaca náinusíwa, càmírica nacái nanìrisíwa, nayáanápiná nayáacaléwa nacái iinási nanuérica ídolo irí nàacaténá cuwáinái yéenáiwana icàaluíniná.

21 Nudéca nùalàaca úa cachàiníri iyú uwènúadáanápiná uíwitáisewa ubáyawaná íichawa, quéwa càmita uebá uwènúadáanápiná uíwitáisewa íicha, yái uimáanáca manùbéeyéi yáapicha.

22 Siùcade, péemìacuér cayába, nùuwichàidapiná úa uláicái iyúwa, macáita nacái iiméyéica úapicha, nùucapiná níawa manuíri yùuwichàacáisi irìculéwa, càmicaalí nawènúada náiwitáisewa nabáyawaná íichawa, yái báawérica namànírica úapicha.

23 Nunúapiná nacái uénibe yéetácáisi iyú. Néese macáita yeebáidéeyéica nutàacái yàcalé imanùbaca, néemìapinácaalí uináwaná ìwali, yásí náalíacawa núacata yái iiquéerica náwitáise, nawàwa nacái. Yásí numànicuéra pirí cayábéeriwa, nùuwichàidapiná nacáiwa píalimáwanama càide iyúwa imanuicanamacué pimànica cayábéeri, báawéeri áibata.

24 Néese píacué Tiatira iyacàlená mìnánai càmíiyéica yeebáida Jezabel itàacái, càmíiyéi nacái yéewáidawa tàacáisi ìwali yáara námerica ìwali Satanás yàasú íwitáise ibàacanéeriwa. Núumacué pirí, iyaca quirítá abéeri wawàsi iwàwacutéeri nuchùullapinácué pimànica.

25 Peebáidacué mamáalàacata nutàacái càide iyúwacué peebáidáaná siùca àta nùanàacatalépináta.

26 Cawinácaalí imawènìadéeyéica báawéeri, imàníiyéi nacái mamáalàacata càide iyúwa nuwàwáaná àta néetácatalétawa, numàacaca nacùaca núapicha macái èeri mìnánai.

27 Càide iyúwa Núaniri Dios imàacáaná nucùaca èeri mìnánai Dios íwitáise iyúwa, càita nacái nùasu wenàiwica nacùapiná èeri mìnánai cachàiniiri iyú, nàuwichàidapiná nacái macáita wenàiwica càmíiyéica yeebáida nutàacái, càide iyúwa hierro ibaquíadacaalí catùa achúmáanamata yéemáanáami.

28 Numàaca nacái nàyaca nucamaláná irìcu, yái nucamaláná icànéerica càide iyúwa dùlupùta icànaaná waiquéerica mapisáisíwata.

29 Càuwíiyéicalícué pía, péemìacué cayába yái tàacáisica Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica nutàacái, iyéeyéica yàcalé imanùbaca', cài pitànàaca nalí cuyàluta", íimaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

3

El mensaje a Sardis

1 Néese Wáiwacali íimaca nulí àniwa: "Pitànàa yái tàacáisica irí yáara nacuérinásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái Sardis iyacàlená irìcu: 'Cài núumacuéca pirí, núa iyéerica yáapicha yái Espíritu Santoca máiníri cayábaca, núa idènièrica nacái siete namanùbaca dùlupùta: Núalíacawa ìwali macáita píibaidacalécuéca. Nuémìacué piináwaná ìwali cáucasacué pía, quéwa nuicácuéca pía càiyéide iyúwa yéetéeyéimiwa.

2 Pimichàidacué píwitáisewa, pichàiniadacué píwitáise cayábéeriwa iyéericuéca pirí quirítá, iwàwéerica ichàbacawa píicha, nuicácainá yái pimàníricuéca càmíirica cayába Nucuériná Dios iicáca.

3 Iná píináidacuéwa ìwali yái tàacáisi péemìericatecué, peebáidéericatecué nacái quéechacáwa. Pimànicué mamáalàacata cayábéeri càide iyúwa yái tàacáisi íimáaná. Piwènùadacué píwitáisewa pibáyawaná íichawa. Càmicaalícué pimichàida píwitáisewa, yásí nùanàacué píatálé càide iyúwa cayéedéeri yàanàacaalí càmicatáita wenàiwica icùa nùanàaca, càmitacué nacái píatálawa chàcaalínácalí nuénáwaná yàanàa nùanàcatáipinácué píatálé.

4 Quéwa abénaméeyéicué péená Sardis iyacàlená mìnánai càmita nàya cabáyawanéeri iyú. Càide iyúwa wenàiwica icùacaalí masacàata ibàlewa, càita nacái abénaméeyéi péenácué nacùaca níawawa masaquèeri iyú, báawéeri íicha. Yá áiba èeripiná nèepunícwá nùapichawa nabàle cabalèeri yáapichawa namànicainá cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná chái èeri irìcu.

5 Cawinácaalí imawènìadéeyéica báawéeri, nadènìapiná nabàlewa cabalèeri. Càmita nacái nutunúa náipidená cuyàluta irìcuíse yái cuyàlutaca idènièrica náipidená macáita cáuyéica càmíiyéica imáalàawa. Yá nucàlidapiná naináwaná ìwaliwa nùasunáica nía Núaniri Dios iríwa, yàasú ángelnái irí nacái.

6 Càuwíiyéicalícué pía, péemìacué cayába yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica nutàacái yàcalé imanùbaca', cài pitànàaca nalí cuyàluta", íimaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

El mensaje a Filadelfia

7 Néese Wáiwacali íimaca nulí àniwa: "Pitànàa yái tàacáisica irí yáara nacuèrinásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái Filadelfia iyacàlená irìcu: 'Cài núumacuéca pirí, núa Mabáyawanéerica, núa yái Báisíirica, núa rey David itaquérinámica, imàquéerica nacái wenàiwica iwàlùacawa Dios iyacàle irìculé, Dios icùacataléca macáita. Nùacùacaalí nalíni, yá canáta yáaliméeri ibàllaca náichani. Néese nubàllacaalí náichani, canácata nacái yáaliméeri yàacùaca nalíni. Péemìacué:

8 Cayábaca nuicáca yái pimàníricuéca. Péemìacué cayába, numàacacué picàlidaca nuináwaná iwali áibanái irí, càmitacué nacái yéewa nasàiwicaca pirí wawàsi, peebáidacainácué nutàacái, càmitacué nacái piwènúada píwitáisewa nuícha, éwitacué càmicáaníta máiní cachàinica pía.

9 Péemìacué cayába. Nàyaca piyacàle néeni abénaméeyéi judío icàlidéeyéica iináwaná ìwaliwa judíosíwacasa nía, quéwa nachìwa meedá, càmicáiná neebáida nutàacái báisíri iyú. Satanás yéewáidacaléca nía meedá. Mesúnamáita numàacapiná nabàlùacawa nàulu ipùata iyúwa pípunitacuéwa nàacaténácué picàaluíniná. Yásí náalíacawa cáininácuéca nuicáca pía.

10 Pidécuéca peebáidaca nutàacái piidenìacaténácué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú, íná nucùapinácué píawa áibaalípiná yùuwichàacáisi yàanàapinácaalí macái cáli ìwali, yùuwichàidacaténá èeri minanái.

11 Nùacawa néese caquialéta. Peebáidacué tài íméri iyú yái peebáidéericuéca; picácué pimàaca áibanái iwènúadacuéca nuícha píwitáise ipíchanácué piúcaca píchawa pìas cawèníri coronawa Dios iwàwéericuéca yàaca pirí áiba èeriwa.

12 Cawinácaalí imawèniadéeyéica báawéeri, numàacapiná nàyaca Nucuèriná Dios yáapicha càiripináta, càide iyúwa àicu íricusi ibàluèriwa càiripináta Dios yàasu templo irìcuírica. Canácatáita nàawa Dios íicha. Nutànàapiná nacái Nucuèriná Dios íipidenáwa nàwali yái Nucuèriná Dios iyacàle íipidenáwa nacái, yái yàcalé íipidenéerica Wàlisài Jerusalén, iricuèripináca chènuníise Nucuèriná Dios yàatanáise. Nutànàapiná nacái nuípidená wàlisàiwa nàwali.

13 Càuwíiyéicalícué pía, péemìacué cayába yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica nutàacái yàcalé imanùbaca', cài pitànàaca nalí cuyàluta", íimaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

El mensaje a Laodicea

14 Néese Wáiwacali íimaca nulí àniwa: "Pitànàa yái tàacáisica irí yáara nacuèrinásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái Laodicea iyacàlená irìcu: 'Cài núumacuéca pirí, núa íipidenéerica Báisíri, càmírica ichìwáida wenàiwica, núa icàlidéerica báisíri iyúni, núa idàbéericate macáita Dios irípiná chái èeri irìcu:

15 Núalíacawa ìwali yái macáita pimàníricuéca. Núalíacawa càmitacué máiní piwènúadaca nuícha píwitáisewa, càmitacué nacái máiní pimichàida píwitáisewa peebáidacaténá cayába nutàacái. Iwàwacutácué píñaidacawa càinácaalí pimàníinápiná. ¿Piwènúadapinásciué nuícha píwitáisewa? ¿Néeni, pimichàidapinásciué píwitáisewa? ¿Càinásciué pimànipiná?

16 Néese, càmicáinácué peebáida cayába nutàacái macái piwàwalícuísewa, íná núucapinácué nuíchawa pía.

17 Picàlidacainácué cài pìwaliwa: "Càasuíyéica wía, máiní nacái cayábaca wía. Wadéca weedáca walíwa manùba wàasupináwa. Càmita wawàwacutá Dios

iyúudàaca wía”, càicué píimaca pìwaliwa. ¿Cánácué càmita píalíawa cáuláicaca píiwitáise pibáyawaná iyúwa? Dios iicácuéca pía càiyéide iyúwa catúulecanéeyéi, màasuýéi nacái. Matuýéicué nacái píiwitáise, báica nacáicué pía pibáyawaná ìwaliwa iyúwa mabáléeri wenàiwica.

18 Iná nùalàacué pía pimàacáanápíncué numànica pirí cayábéeri manuísíwata càide iyúwa wenàiwica iwéndacaalí áiba wenàiwica irí cayábéeri oro masaquèericaté namànica quichái irícu. Néese idécanáami numànicuéca pirí cayábéeri, yásí báisícata càasuyéicuéca pía chènuníiséeri cawèníiri iyú. Peedácué nacái nuícha píiwitáisepiná mabáyawanéeri càide iyúwacué pibàlepiná cabalèeri, ipíchanácué báica pía pibáyawaná ìwaliwa. Pimàacacué nuchùnlaca píiwitáise matuírica càide iyúwa natuí idàbená ichùnlacaalí wenàiwica itui, catuícátenácué píiwitáise, píalíacátenácuéwa nùwali.

19 Nùalàaca nùasunái cachàiníiri iyú, macáita wenàiwica cáininéeyéica nuicáca. Nùuwichàidaca nía nacái. Iná pimichàidacué píiwitáisewa càiripináta, piwènúadacué nacái píiwitáisewa pibáyawaná íchawa.

20 Péemìacué cayába, mesúnamáita nùacawa néese, càide iyúwa wenàiwica ibàlùacaalíwa capìi íipunita imáidacaténá wenàiwica iyéeyéica capìirícu. Cawinácaalí yéemièyéica nutàacái, nawàwacaalí neebáidaca nutàacái, yá càica níade iyúwa wenàiwica yàacùacaalí icapée inùmawa áiba irí, yeedácaténá yàataléwani. Néese cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái, yásí nùyaca náapicha, nàyaca nacái núapicha, càide iyúwa wenàiwica iwàlùacaalíwa capìirículé iyáacaténá iyáacaléwa yéenánái yáapichawa.

21 Cawinácaalí imawènìadéeyéica báawéeri, numàacapiná náawinacawa núapicha nùalubái ínatalé, nacùacaténá macáita núapicha, càitatéde iyúwa numawènìadáanáté báawéeri, néese nùawinacatéwa Núaniri Dios yáapichawa, yàalubái ínatalé nucùacaténá macáita yáapicha.

22 Càuwíiyéicalícué pía, péemìacué cayába yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica nutàacái yàcalé imanùbaca’, cài pitànàaca nalí cuyàluta”, íimaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

4

La adoración en el cielo

1 Néeseté idécanáami Wáiwacali cài íimaca nulí, yáté nuicáidaca chènuniré, yá péemìacué cayába, nuicáca abéeri capìi inùma yàacùacanéerica. Néese idàbáanéeri tàacáisi nuémièricaté itàaníca nulí iyúwa cachàiníiri trompeta isàna, yácata tàacáisi íimaca nulí àniwa: “Pimichàawa sísaara. Yá nùasáidaca pirí càinácaalí ichàbáanápíncawa áibaalípiná”, íimaca nulí.

2 Aquialénamata Espíritu Santo icùaca nuíwitáise manuísíwata, péemìacué cayába, Espíritu Santo imàacaca nuicáca cayábéeri yàalubáisi ibàluèricawa chènunibàa. Nuicáca abéeri yáawinéerica yàalubáisi íinata icùacaténá macáita.

3 Yái yáawinéerica yàalubáisi íinata càiride iyúwa waicáaná cuniéri íba cabalèeri íipidenéeri jaspe, iyúwa nacái waicáaná íba íipidenéeri cornalina quíreeri, cuniéri nacái. Yá mèlumèluwaca àrawàli icànaca yàalubáisi itéese càide iyúwa waicáaná cuniéri íba esmeralda ipuléeri.

4 Nàyaca yàalubáisi itéesebàá áiba veinticuatro namanùbaca yàalubáisi. Náawinacawa yàalubáisi íinata veinticuatro namanùbaca nacuèrinánái. Idènièyéi cabalèeri ibàlewa. Nadènìa nacái nàasu coronawa yáawami orota náiwita ìwaliwa.

5 Yái yáawinéerica yàalubáisi íinata icànaca mamáalàacata iyúwa énu icànáaná, itàaníca nacái càide iyúwa wéemìaná cachàiníiri énu isàna tiríricaalí.

Nàyaca yàalubáisi íipunita siete namanùbaca lámpara nacáiyéi idènièyéica ica-maláwa, quichái ipérùa nacáiri. Yái quicháica, yácata máiníri cayábaca Espíritu Santoca.

⁶ Iyaca nacái calìsa nacáiri yàalubáisi íipunita, abéeri calìsa càiride iyúwa vidrio máiníri cuníaca. Yàalubáisi itéesebàa nàyacaté báinúaca cáuyéi ángel madécanéyéi ituí naicácaténá napíchaléwa, naicácaténá nacái náinataléwa.

⁷ Yái idàbáanéeri ángel cáurica càiride iyúwa león iicácanáwa. Pucháibáaná cáuri ángel àniwa càiride iyúwa toro iicácanáwa. Máisibáaná cáuri ángel àniwa càiri inànidé iyúwa asìali. Bánúacáaná cáuri ángel àniwa càiride iyúwa áwa iicácanáwa idècunitàacá yáalaníicawa.

⁸ Níai báinúaca ángel cáuyéica nadènìaca seis namanùbaca nàanabáiwána náalimáwanama. Macái cáuyéi ipuniéyéiwa natuí iyúwa náinatabàawa, nalícuísewa nacái. Yá cài náimaca èeríapinama, táiyápinama mamáalàacata: “¡Mabáyawanéericani, mabáyawanéericani, mabáyawanéericani, yái Wacuériná Dios cachàinírica náicha canánama, yái iyéericté, iyéerica nacái siùcade, iyéeripiná nacái càiripináta, càmíri imáalàawa!” cài náimaca.

⁹⁻¹⁰ Néese idècunitàacá cáuyéi ángel nàaca icàaluíniná, nàaca nacái iyéininá, nàaca nacái irí cayábéeri, yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata, iyéerica càiripináta èeri càmíri imáalàawa, yá veinticuatro namanùbaca nacuérinánái náuwàa nalíacawa nanùmáawawa irí, yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata, nàacaténá icàaluíniná, yái iyéerica càiripináta èeri càmíri imáalàawa. Yá nalìadaca nàasu coronawa yàalubáisi yàabàli idaní náasáidacaténá Dios yàasu wenàiwicaca nía. Yá náimaca irí:

¹¹ “Máiní cayábéeri píiwitáise, pía Wacuériná Wáiwacali Dios, íná wàaca picàaluíniná, wàaca nacái píimiétacaná, wáalíaca nacáiwáma máiní cachàinírica pía, pidàbacáinátē macáita, yá nàyacaté píiwitáise iyú, pidàbacáinátē nía”, cài náimaca nacántàaca.

5

El rollo escrito y el Cordero

¹ Néeseté nuicáca cuyàluta iwawanèeriwa icáapirícu yéewápuwáise, yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata. Yái cuyàluta iwawanèericawa idènìaca tàacáisi irìculéwa, íinatawáise nacáiwáma. Yái cuyàluta nadacuérifica cayába siete namanùbaca nadacuérifica iyúni.

² Néese nuicáca áiba ángel cachàiníri. Yá isutáca yéemìawa nía macáita. Iimaca cachàiníri iyú: “¿Cawinásica wenàiwica Dios ibatèeripiná iwasàaca yái nadacùanácani, yàacùacaténá yái cuyàluta?” íimaca yái ángelca.

³ Quéwa canáca náicha níái chènuníséeyéica, nía nacái iyéeyéica chái èeri irícu, nía nacái yéetéeyéimicawa, canácata yáaliméeri yàacùaca cuyàluta, iléecaténátáni.

⁴ Yá nuicháaníca manuísíwata canácainá nàanèeri wenàiwica Dios ibatèeripiná yàacùaca cuyàluta, iléecaténáni.

⁵ Néese abéeri néená níái nacuérinánáica íimaca nulí: “Picá píicháaní quirínama. Piicáida irí cayába, yái israelita icuérinásàiri, rey David itaquérinámica, idéca imawènìadaca báawéeri, yéewacaténá iwasàaca siete namanùbaca nadacùanáca, yàacùeripiná nacái cuyàluta”, íimaca nulí.

⁶ Néese nuicáca Cordero ibàluèricawa nèewi yái yàalubáisica, nía nacái báinúaca ángel cáuyéica, nía nacái nacuérinánáica. Yái Cordero idènìaca icháunáwa bàaluitécainá nanúacani iyúwa sacrificio. Idènìa nacái siete namanùbaca ichàlewa, siete namanùbaca nacái ituíwa. Níai siete ituí íimáanáca càicanide iyúwa máiníri cayába Espíritu Santo Dios ibànuèrica macái cálí íinalté.

⁷ Néese Cordero yàaca yeedáca cuyàluta icáapi yéewápuwáise íicha, yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata.

⁸ Néese Cordero idécanáami yeedáca cuyàluta, yá báinúaca ángel cáuyéica, nía naçái veinticuatro namanùbaca nacuèrinánáica náuwàa nalìacawa nanùmáawawa Cordero irí nàacaténá icàaluíniná. Nacuèrinánái náalimáwanama nadènìaca arpa, nadènìa nacái bacàa níawami orota ipuniéyéwa pumèníri isàni iyú. Yái pumèníri isàni íimáanáca càicanide iyúwa nasutáaná Dios íicha, macáita Dios yàasu wenàiwicaca.

⁹ Yá nacántàaca wàlisài canción Cordero irí. Náima nacántàaca cài: “Dios imàacaca peedáca yái cuyàlutaca, piwasàanápìná nadacùanácani, pimàacacáinátē nanúaca pía iyúwa sacrificio, yá piwènìacaté wenàiwicanái píiranámi iyúwa Dios irípiná nèewíise macái yàawiría, macái itàaníiyéica áiba tàacáisi iyú nacái, macái wenàiwica nacái, macái calí néeséeyéi nacái.

¹⁰ Pidéca pimàacaca Dios yàasu wenàiwicaca nía, icuèyéipiná macáita píapicha, isutéeyéipiná nacái Dios íicha wenàiwicanái irípiná, yá nacùapiná macái calí”, náimaca nacántàaca.

¹¹ Yáté nuicáidaca néré, yá nuémìaca madécaná ángel isàna ibàluèyéicawa natéesebà yái yàalubáisica, nía nacái báinúaca ángel cáuyéica, nía nacái nacuèrinánáica. Nuicáca madécaná millones namanùbaca ángel, càmíiyéi wenàiwica yáalimá inputàaca nía, càisimalénácalí nía.

¹² Yá náimaca cachàiníri iyú: “¡Wàacué Cordero icàaluíniná, yái Corderoca imàaquéeritaté nanúacani iyúwa sacrificio, yácainá Dios idéca imàacaca Cordero icùanápìná canánama, idéca imàacaca càasuíricani, yái Corderoca! ¡Máiní cálíacáiricaní yái Corderoca, cachàiníri nacái íwitáise! ¡Cayábaca waicácaní, wàacué nacái icàaluíniná, wàacué nacái irí cayábéeri!” cài náimaca níái ángelca.

¹³ Nuémìa nacái macáita Dios idàbéyéica náimaca irí, macái iyéeyéica chènuniré, calí ínatéeyéica nacái, nía nacái yéetéeyéimicawa, úni irícuýéica nacái, macáisíwa canánama náimaca Dios irí. Cài náimaca:

“¡Wàaca cayábéeri irí yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata, irí nacái yái Corderoca! ¡Cáimiétaquéeri iyú waicáca nía, wàaca nacái nacàaluíniná! ¡Máiní cachàinicá náiwitáise càiripináta, èeri càmííri imáalàawa!” náimaca.

¹⁴ Néese báinúaca ángel cáuyéica náimaca: “¡Básíta, amén, càita nacái wáimaca!” cài náimaca. Níái veinticuatro namanùbaca nacuèrinánái nabàlùacawa nàuluì iyúwa nàacaténá icàaluíniná, yái iyéerica càiripináta, càmírica imáalàawa.

6

Los siete sellos

¹ Néeseté nuicáca Cordero iwasàaca idàbáanéeri néená níái siete namanùbaca nadacùanáca cuyàluta iwawanèericawa. Yá nuémìaca abéeri néená níái ángel cáuyéica íimaca cachàiníri iyú càide iyúwa tiríricaalí: “¡Aquilé, pìa piicáca!” cài íimaca.

² Néeseté nuicáidaca néré. Yá, péemìacué cayába, nuicáca cabalèeri caballo. Yái asìali yáawinéericawa caballo íinata idènìaca demápu imàníripiná iyú ùwicái. Yá náawináidaca corona íwita ìwali. Néese imawènìadaca yàacawa imawènìadacaténá mamáalàacata áibanái.

³ Néese Cordero iwasàaca pucháibáaná nadacùanáca cuyàluta, yá nuémìaca pucháibáaná cáuri ángel íimaca: “¡Aquilé, pìa piicáca!” cài íimaca.

⁴ Yá áiba caballo imusúacawa, máiní quíréeri quéwa, càide iyúwa waicáaná irái. Nuicáca wenàiwica yáawinéericawa caballo íinata. Yá namàacaca imànínápiná ùwicái chái èeri irícu, ipíchaná wenàiwicanái nàyaca matuíbanáiri

iyú, imàacáanápiná nacái wenàiwicanái inúayacacawa. Yá nàaca irí cáaléeri espada machete nacáiri báipunitácanaméeri caserùnica.

⁵ Néese Cordero iwasàaca másibáaná nadacùaná cuyàluta, yá nuémìaca másibáaná cáuri ángel íimaca: “¡Aquilé, pìa piicáca!” cài íimaca. Yátē nuicáidaca nérē. Yá, péemìacué cayába, nuicáca cùulíiri caballo. Yái yáawinéericawa caballo íinata idènìaca abéeri wapésáidáaná imiéri.

⁶ Néese nuémìaca tàacáisi nacáiri cáuyéi ángel yèewibàa, yá íimaca: “Abéeri kilo trigo ituíná iwèníiri abéeri denario, yái abé èeri iwènicatáica. Másiba kilo nacái cebada ituíná iwèníiri abéeri denario, picá quéwa pimàni báawéeri olivo inàlimaná irí, uva ibànacalená irí nacái”, cài íimaca.

⁷ Néese Cordero iwasàaca bainúacáaná nadacùaná cuyàluta, yá nuémìaca bainúacáaná cáuri ángel íimaca: “¡Aquilé, pìa piicácal!” cài íimaca.

⁸ Néese nuicáidaca nérē, yá péemìacué cayába, nuicáca áiba caballo éewéeri nacáiri. Yái yáawinéericawa caballo íinata íipidená Yéetácáisi. Aiba íipidenéericá Infierno yàacawa Yéetácáisi yáapicha. Namàacaca Yéetácáisi, Infierno nacái nanúanápiná madécaná èeri mìnánai. Macái néená níái bainúaqueeyéica wenàiwicaca, abéeri néená yéetácawa. Yá nanúaca wenàiwicanái ùwicái iyú, máapicái iyú nacái, uláicái iyú nacái. Nachùulà nacái caluéyéi cuwëesi nanúanápiná wenàiwica.

⁹ Néese Cordero iwasàaca cinconá imanùbaca nadacùaná cuyàluta, yátē nuicáca nacáucami altar yáapiré, níái Dios yàasu wenàiwicaca nanuéyéicaté neebáidacáináté Dios itàacái, íwalíise nacái yái tàacáisi báisíirica nacàlidéericaté wenàiwicanái irí.

¹⁰ Néese náimaca cachàiníiri iyú: “Wacuériná Dios mabáyawanéeri, wáalíacawa pimànica macáita càide iyúwa píimáaná machìwéeri iyú. ¿Chácalínápinácalí piùwichàidapiná èeri mìnánai íwalíise yái nanúanáca wíá?” cài náimaca.

¹¹ Néese yàaca nalí cáaléeri nanáawanipiná cabalèeri. Yá ichùulìaca nacùanápiná achúmáanata èeri quirítá àta nanacáiyéi yéetacatalétawa íbaidéeyéica Náiwacali irípiná, nía nacái néenánáica iwàwacutéeyéica yéetácawa càide iyúwaté néetáanáwa.

¹² Néese Cordero iwasàaca seisná imanùbaca nadacùaná cuyàluta, yátē nuicáidaca nérē, péemìacué cayába, nuicáca cáli icusúacawa cachàiníiri iyú, yá catáca èeri càide iyúwa waicáaná cùulíiri wáluma. Yá nacái macàpucuícalí quéerica, quíracá úa càide iyúwa waicáaná irái.

¹³ Dùlupùta nacái nacaláacawa cáli ínatale càide iyúwa higuera yéetaná imàacacaalí icaláacawa iyacanáca eemírica cachàinicáiná cáuli ipùaca lwalí.

¹⁴ Yá capìraléeri cáli icacanáacawa chènuníise càide iyúwa wáluma ica-canácaalíwa. Néese iwawanàacawa abéemàalé, abéemàa néese nacái càide iyúwa cuyàluta ibáiná iwawanàacaalíwa. Yá canáca capìraléeri cálímica. Yá macái dúli manuínaméeyéi, macáita nacái iwàwata nachacàacawa nàyatcatái íichawa.

¹⁵ Néese macáita èeri mìnánai nabàacawa íba yéecalícuòàa, íba isabàlìcuòàa nacái. Macáita nabàacawa, níái èeri mìnánai icuérinánáica, nía nacái wenàiwica íiwacanánáica, nía nacái úwi íiwacanánáica, nía nacái càasuyéica, nía nacái cachàiníiyéica úwica, macáita èeri mìnánai canánama, nía nacái íibaidéeyéica mawèníiri iyú áibanái irí, nía nacái yèepuníiyéica máiwacalináwaca.

¹⁶⁻¹⁷ Yá náimaca manuínaméeyéi dúli irí, manuínaméeyéi íba irí nacái: “¡Picaláacuéwa wáinatabàa, pibàacué wía ituí lícha, yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata, lícha nacái Cordero yàasu yùuwichàacáisi ibànuèripináca wàwali! Idéa yàanàaca wéenáíwaná nàuwichàidacatáipináta wía, yá canácata wéená yáaliméeri lidenìaca nàasu yùuwichàacáisica”, cài náimaca.

7

Los señalados de las tribus de Israel

¹ Idécanáamité nuicáca cài, yá nuicácaté áiba yéenáwanási nacáiri, yá nuicáca báinúaca ángel ibàluèyéicawa chènuniré, iwicáubàa yái èeriquéi macáirica. Yá náibàaca macái cáuli ipíchaná cáuli ipùaca cáli ìwali, manuíri úni ìwali nacái, aicunái ìwali nacái canánama.

² Néeseté nuicáca áiba ángel imichàacawa cáli íinatáise èeri imusúacatáisecawa. Yá ángel idènìaca cáuri Dios yàasu néenáwanápiná. Angel icàlidaca nalíni cachàiníri iyú, níái báinúaca ángel Dios yèeyéicaté ichàinipiná nàuwichàidacaténá cáli, manuíri úni nacái. Yá íimaca nalí:

³ “¡Picácué piùwichàida cáli, manuíri úni nacái, aicunái nacái càmicaalícá wachanàida Dios yàasu néenáwanápiná napùdàlìcu, níái Wacuèriná Dios yàasu wenàiwica íibaidéeyéica irípiná!” cài íimaca yái ángelca.

⁴ Néese nuémìaca càisimalénácalí nía idènièyéica Dios yàasu néenáwanápiná napùdàlìcu. Namanùbaca nàyaca ciento cuarenta y cuatro mil namanùbaca israelitanái, nèewíise macáita israelita yàawirianáica.

⁵ Doce mil namanùbaca Judá itaquénainámi idènièyéica Dios yàasu néenáwanápiná napùdàlìcu. Càita nacái doce mil namanùbaca Rubén itaquénainámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Gad itaquénainámi.

⁶ Càita nacái doce mil namanùbaca Aser itaquénainámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Neftalí itaquénainámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Manasés itaquénainámi.

⁷ Càita nacái doce mil namanùbaca Simeón itaquénainámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Leví itaquénainámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Isacar itaquénainámi.

⁸ Càita nacái doce mil namanùbaca Zabulón itaquénainámi. Càita nacái doce mil José itaquénainámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Benjamín itaquénainámi.

La multitud vestida de blanco

⁹ Idécanáamité nuicáca cài, yá nuicáca áiba yéenáwanási nacáiri, péemìacué cayába, yá nuicáca chínamái wenàiwica canáca yáaliméeri iputàaca nía, macái íwitáaná cáli néeséeyéi yéenáca, macái yàawiría yéená nacái, macái wenàiwica íwitáaná yéená nacái, macái itàaníiyéica áiba tàacáisi iyú íwitáaná yéená nacái. Yá nabàlùacawa yàalubáisi íipunita, Cordero íipunita nacái. Nadènìaca cáaléeri nanáawani cabalèeriwa. Nadènìa wisìri nacáiri ibáiná nacáapi irìcuwa.

¹⁰ Macáita náimaca cachàiníri iyú:
“¡Wacuèriná Dios, yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata, Cordero nacái, nadéca nawasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha!” cài náimaca.

¹¹ Néese macáita ángel ibàluèyéicawa yàalubáisi itéese, nacuèrinánái itéese nacái, báinúaca cáuyéi ángel itéese nacái, náuwàa nalìacawa nanùmáawawa yàalubáisi íipunita nàacaténá Dios icàaluíniná.

¹² Yá náimaca:
“¡Báisíta, amén! ¡Wacàlidacué Wacuèriná Dios iináwaná ìwaliwa cayábéericani, wàacué nacái icàaluíniná! ¡Máiní cálacáica Wacuèriná Dios, wàacué irí cayábéeri, cáimiétaquéeri iyúcué waicácani, máiníri cachàinicá íiwitáise càiripináta èeri càmíiri imáalàawa! ¡Báisíta, amén!” cài náimaca.

¹³ Néeseté abéeri néená níái nacuèrinánáica isutáca yéemiawa núua. Yá íimaca nulí: “¿Píalíasica cawinácalí níái idènièyéica cáléeri nanáawani cabalèeriwa, sísáanácalí nacái nàanàa?” cài íimaca nulí.

¹⁴ Néese núumaca irí: “Càmita núalíawa. Pimàni nulí cayábéeri, picàlidá nulíni”, núumaca irí. Néese íimaca nulí: “Nadéca namusúacawa manuíri

yùuwichàacáisi íicha. Dios idéca imàacaca iwàwawa nabáyananá íicha, neebáidacáiná Cordero itàacái, yái Cordero yéetéericatéwa nabáyananá ìwalíise.

15 “Iná yéewa nàyaca Dios yàasu yàalubáisi íipunita. Náibaida irípiná táiyápinama, èeríapinama nacái yàasu templo chènuníséeri irìcu. Yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata iyaca náapicha icùacaténá nía.

16 Càmita quirínama máapica nía, càmita quirínama macàla nawàwa nacái. Càmita èeri yeemá níawa. Uuléeri nacáwià càmita íisa nía quirínama.

17 Yái Cordero iyéerica yàalubáisi íipunita icùapiná níawa càide iyúwa pastor icùacaalí ipíranáí ovejawa caininéeri iyú. Yá Cordero imàacaca nàiraca úni yèerica nacáuca càmíiri imáalàawa. Dios nacái itunúapiná náicha natuýáa”, cài íimaca nulí.

8

El séptimo sello y el incensario de oro

1 Néese nuicácaté Cordero iwasàaca cuyàluta íichani, yái sietená namanùbaca nadacùanácani, yá masànaca macáita chènuniré cawàwanáta media hora.

2 Néese nuicáca siete namanùbaca ángel ibàluèyéicawa Dios íipunita. Yàaca nalí siete namanùbaca trompeta.

3 Néese áiba ángel yàanàaca. Idènìaca quichái yàalu oro yáawamíirica. Yá ángel ibàluacawa altar íipunita. Nàaca irí manùba pumèníiri isàni. Yèewìadaca pumèníiri isàni nèewi níái nasutáanáca Dios íicha, macáita Dios yàasu wenàiwicaca. Néese ángel yeemáca pumèníiri isàni altar íinata, yái altar oro yáawamíirica ibàluèricawa yàalubáisi íipunita.

4 Càita pumèníiri íisalená imichàacawa ángel icáapi íicha chènuniré Dios íipunita, yáapicha yái nasutáanáca Dios íicha, níái Dios yàasu wenàiwicaca.

5 Néese ángel yeedáca quichái yàaluca, yá ipuníadaca yàalu quichái iyú altar ínatáiséeri quicháica. Néese ángel yúucaca quichái yàalu chènuníise cálí ínatalépiná. Yá nuémìaca madécaná énu isàna, madécaná tàacáisi nacái. Nuicáca madécaná énu icànaca mèlumèluwaca. Cálí nacái icusúacawa.

Las trompetas

6 Néese níái siete namanùbaca ángel idèniyéica siete namanùbaca trompeta nabàlùacawa napùlìacaténá nàasu trumpetawa.

7 Yái idàbáanéerica ángel ipùlìaca yàasu trumpetawa. Yá granizo íba nacáiyéi yúuwàacawa cálí ínatale quichái yáapicha yèewìerica irái iyú. Yá yeemáca madécaná cálí. Macái néená níái másibéeyéica cálíca, abéeri néená yeemáca. Yeemáca nacái manùbéeyéi àicu. Macái néená níái másibéeyéica àicuca, abéeri néená yeemáca. Yeemáca nacáwià macáita masicái iyéerica cálí ínata.

8 Néese pucháibáaná ángel ipùlìaca yàasu trumpetawa. Yá áiba wawàsi yúuwàacawa manuíri úni yáaculé, yái wawàsi manuírica duli nacáiri iicácanáwa, yeeméericawa quichái iyú.

9 Néese madécaná manuíri úni nachacamàacawa irái iyú. Macái néená níái másibéeyéica manuíri única, abéeri néená ichacamàacawa irái iyú. Manùbéeyéi néetáacawa iyéeyéica manuíri úni yáaculé. Ata alénácalí manuíri úni ichacamàacawa irái iyú, yá macáita néetáacawa iyéeyéica úni yáaculé, caita nacái manùbéeyéi nave imáalàacawa, lancha nacáiyéica yèeyéicawa úni yáacubàa. Macái néená níái másibéeyéica naveca, abéeri néená imáalàacawa náicha.

10 Néese másibáaná ángel ipùlìaca yàasu trumpetawa. Yá manuíri dùlupùta nacáiri yúuwàacawa chènuníise yeeméericawa cachàiníiri quichái iyú. Yá dùlupùta nacáiri yúuwàacawa madécaná inanába yáaculé, únibàa nacái, úni imusúacatáisecawa cálí irìcuíse nacái.

11 Yái dùlupùta íipidenéeri Ipisíiri. Yá macái néená níái másibéeyéica única, abéeri néená ichacamàacawa ipisíiri iyú. Yá madécaná wenàiwica néetácawa úni iyú, ipislíricaináni.

12 Néese báinúacáaná ángel ipùliaca yàasu trompetawa. Yá imáalàacawa másibáaná néená èeri icamalánáca, másibáaná yéená nacái quéeri icamalánáca, másibáaná néená nacái níái dùlupùta nacamalánáca. Càita catáca másibáaná néená nacamalánáca. Càmita nacái nacàna másibáaná néená èeríapi, táiyápi nacái.

13 Néeseté nuicáidaca néré, yá nuémìaca áiba ángel áwa nacáiri imáidaca cachàiníri iyú idècunitàacá yáalanícawa cálí iwicáubàa machacànita. Yá íimaca: “¡Máinícué piuwichàapináacawa, píacué èeri mìnánáica báawéeyéica íiwitáise, casànapinácalí áiba trompeta mamáalàacata, áiba másiba ángel ipùlièyéipináca mesúnamáita!” cài íimaca.

9

1 Néeseté nuémìaca cinconá imanùbaca ángel ipùliaca yàasu trompetawa. Yá nuicáca áiba ángel dùlupùta nacáiri iicácanáwa iricuèricatéwa chènuníise cálí íinaltépiná. Nàaca irí llave yàacùacaténá utàwi inùma yái máinírica depuíwaca.

2 Néese ángel yàacùaca utàwi inùma máinírica depuíwaca. Yá ísa imichàacawa utàwi inùma iricuise càide iyúwa yùucanìasi íisalená. Yái ísa utàwi iricuíséerica catáca imànica èeri icamaláná, macái cáuli nacái.

3 Néese wirìichu nacáiyéi namusúacawa ísa yèewíise, yá nàacawa cálí íinatabàa. Níái wirìichu nacáiyéica nadènìaca náiwia náucacaténá wenàiwica càide iyúwa chália yúucáaná wía.

4 Iwàwacutápiná càmita nàuwichàida masicái idàwinèericawa cálí íinata, macái bàncalé nacái, macái àicu nacái canánama. Abéta iwàwacutápiná nàuwichàidaca wenàiwica canéeyéica irí Dios íipidená napùdàlicu.

5 Iwàwacutápiná nàuwichàidaca wenàiwica cinco imanùbaca quéeripiná, càmita quéwa ibatàa wirìichu inúaca wenàiwica. Yái icáicha caiwica wenàiwica iríni càide iyúwa chália yúucáaná wía.

6 Néenialípiná wenàiwica nacutáca néetácataénáwa quéwa càmita nálimápiná néetácawa. Máiní nawàwapiná néetácawa, quéwa yéetácáisi cámíripiná íibàa níá.

7 Níái wirìichu càica níade iyúwa caballonái úwinái ichùnièyéica namànicaténá ùwicái. Nadènìa corona oro yáawamíiri náiwita ìwaliwa. Wirìichunái càiyéi inànide iyúwa wenàiwica inàni.

8 Nadènìaca nacái náiwita ibáináwa càide iyúwa inanái íiwita ibáiná. Nadènìa nacái nayéiwa càide iyúwa león cháwi nacáiri iyéi.

9 Nadènìaca náimamiwa càide iyúwa hierro nàucutalìcuwa, ipíchaná áibanái isutàaca níá. Casànaca nàanabái idècunitàacá náalanícawa càide iyúwa wéemianá manùbéeyéi caballo yàabàli isàna ipìacawa itéeyéica madécaná carro ùwicái nérépiná.

10 Nadènìaca nacái nasìpiwa càide iyúwa chália íiwi. Náwi idènièrica icáichawa yùuwichàidacaténá wenàiwica cinco quéeripiná.

11 Níái wirìichu nadènìaca náiwacaliwa, yái ángel icuèrica utàwi máinírica depuíwaca. Angel íipidená Abadón hebreo itàacái iyú, Apolión griego itàacái iyú, íimáanáca “Imáalàidéeri wía”.

12 Yácatá idàbáanéeri yùuwichàacáisi manuírica yàanèeripináca èeri mìnánái ìwali. Péemìacué cayába, nàyaca pucháiba yùuwichàacáisi mamáalàacata yàanèeyéipiná mesúnamáita.

13 Néese seisná ángel ipùliaca yàasu trompetawa. Yá nuémìacaté tàacáisi imusuéricawa nèewíise níái altar iculuwí báinúaca, yái altar oro yáawamírica, iyéerica Dios íipunita.

14 Yái tàacáisi íimaca seisná ángel irí ipùlièrica yàasu trompetawa: “Piwasàa báinúaca ángel idacuèyéicawa manuíri ìnanába néenibàa íipidenéeri Eufrates”, cài íimaca.

15 Yá iwasàaca báinúaca ángel nanúacaténá madécaná èeri mìnánai. Macái néená níái másibéeyéica wenàiwicaca abéeri néená yéetápinácawa náicha. Níái báinúaca ángelca Dios idacuacaté nía iwasàacaténá nía áiba èeripiná. Abéerita Dios yáaliéricawa càinácaalí horapiná, èeripiná nacái, quéeripiná nacái.

16 Nuémìaca càisimalénácaalí úwinái níái yèeyéipinácawa caballo íinata. Nàacawa doscientos millones namanùbaca úwináica.

17 Nuicáca cài níái caballoca yéenáwanási nacáiri irìcuíse. Níái yèeyéicawa caballo íinata nadènìaca nabàle dàaléeriwa nàucutabàawa, yá dàaléeri bàlesica quíréeri, capìraléeri nacái, éewéeri nacái. Caballonái nadènìaca náwitawa cài ide iyúwa león cháwi nacáiri íwita. Imusúacawa caballonái inùmalícuíse; quichái, ísa nacái, azufre nacái, yáí éewéeri íba yeeméericawa máiní ùuléeri iyú.

18 Yásí madécaná èeri mìnánai néetápináwa, iyú yái imusuéricawa caballonái inùmalícuíse, yáí quichái, ísa nacái, azufre nacái.

19 Níái caballoca nadènìaca nachàiniwa nanùma irìcuísewa, nasìpi néeni nacáwa. Nasìpi ipùata cài ri iicácanawade iyúwa àapi íwita. Nasìpi iyúwa nanúapiná wenàiwica.

20 Quéwa níái wenàiwicaca iyéeyéicáwaca mamáalàacata, càmíiyéicáwaca caballonái inúaca, càmita nawènúadapiná náwitáisewa íicha yái báawéerica namàníirica. Càmita nayamáida nàaca demonio icàaluíniná, ídolo icàaluíniná nacái, yáí cuwainá yéenáwaná oroírica, platéeri nacái, broncéeri nacái, ibéeri nacái, àicuíri nacái. Níara ídoloca càmita nálimá naicáca, càmita nacái néemìa, càmita nacái nèepuníwa.

21 Càmita èeri mìnánai iwènúada íwitáisewa íicha yái nanúanáca wenàiwica, namàníináca nacái namàliyéidewa, nayéedùaná nacái, naimáaná nacái áiba yáapicha càmíchúaca náinusíwa, càmírica nacái nanìrisíwa.

10

El ángel con el rollito escrito

1 Néeseté nuicáca áiba cachàiníiri ángel iricuèricawa chènuníise. Yá yéepuèriwa acalée iyú, idènìaca àrawàli íwita itéesebàawa. Inàni icànaca cài ide iyúwa èeri icànáaná. Càri icàwade iyúwa waicáaná quichái.

2 Idènìaca cuyàluta icáapi irìcuwa, abéeri cuyàluta achúmérína yàacuacanéerica. Yá ángel ibàlùadaca yàabàli yéewápuwáisewa manuíri úni yáculé. Yá ibàlùadaca abéemàa yàabàli apáuwáisewa chuìtaliré.

3 Néese imáidaca cachàiníiri iyú cài ide iyúwa león cháwi nacáiri íichacaalí. Idécanáami imáidaca, yá siete namanùbaca énu natàaníca nasàna iyúwa.

4 Idécanáami casànaca énunái, yá nuínáidacawa nutànàanápináté énunái itàacái, quéwa nuémìaca tàacáisi chènuníiséeri. Yá íimaca nulí: “Pibàa tàacáisi áibanáí íicha, yáí tàacáisi siete namanùbaca énu náiméerica ìwali. Picá pitànàa yáí náiméerica ìwali”, cài íimaca nulí.

5 Néese yái ángel nuiquéerica ibàluèricawa manuíri úni yáculé, chuìtaliré nacái, yá imichàidaca icáapi yéewápuwáisewa chènuniré.

6 Yá icàlidaca Dios yàasu tàacáisi cáimiétacanéeri iyú, yáí Dios iyéerica càiripináta èeri càmíiri imáalàawa, yáí idàbéeritaté capìraléeri cálí, níá nacái chènuníiséyéi cálí, níá nacái iyéeyéica chái èeri irìcu, manuíri úni nacái, níá nacái iyéeyéica úni yáculé. Yá íimaca: “Càmita quirínama Dios idècunìawa.

7 Yá yàanàapinácaalí sietená ángel yéenáwaná idàbacatáipináta ipùllaca yàasu trompetawa, yásí Dios imáalàaidapiná imànicani, yáí ibéeritaté wenàiwicanái

íicha, càide iyúwa icàlidáanátē yàasu wenàiwicanái iríwa, níái profetaca”, cài íimaca.

⁸ Néeseté nuémìaca àniwani yái tàacáisi chènuníséerica. Itàaníca núapicha àniwa, íimaca nulí: “Pìa peedáca cuyàluta yàacùacanéerica icáapirìcu yái ángel ibàluèricawa manuíri úni yáaculé, chuìtaliré nacái”, cài íimaca nulí.

⁹ Néese nùacawa ángel yàatalé, yá nusutáca íichani yái cuyàluta achúmérerínaca. Yá yàaca nulíni. Iimaca nulí: “Peedáni, piyáani. Idècunitàacá piyáacani, yá puchìchacani pinùma irìcu càide iyúwa mába ituní, quéwa piyapicúa irìcu, yásí ipisícani”, íimaca nulí.

¹⁰ Néese nuedáca achúmérerína cuyàluta ángel icáapi irìcuíse. Yá nuyáacani. Puchìchacani nunùma irìcu, quéwa idécanáami nuwetúacani, yá ipisícani nudèrìcuíse.

¹¹ Néese náimaca nulí: “Iwàwacutá picàlidaca tàacáisi àniwa Dios inùmalìcuíse manùbéeyéi wenàiwica ìwali, manùbéeyéi cáli néeséeyéi ìwali nacái, nàwali nacái itàaníiyéica áiba tàacáisi iyú, nacuèrinánái ìwali nacái”, náimaca nulí.

11

Los dos testigos

¹ Néeseté nàaca nulí cáaléeri metro sitùa nacáiri. Yá nuémìacaté tàacáisi ímérerica nulí: “Aquilaé, píalimáida Dios yàasu templo, nasutácàalu Dios íicha; píalimáida altar nacái, càisimaléná metrocaalí nadènìaca. Piputàa nacái càisimalénácaalí wenàiwica yèeyéica Dios icàaluíniná néenibàa.

² Picá quéwa píalimáida templo ibàacháwalená, néese pimàacani. Nadéca nàaca templo ibàacháwalená càmíyéi judío irí. Yá nabawàidapináni nàabàli yáapiréwa yái yàcalé mabáyawanéerica Jerusalén ìyacàlená, idècunitàacá nacùapinácani cuarenta y dos quéeriwa.

³ Yá nubànùapiná pucháiba nùasu wenàiwicawa nacàlidacaténá nutàacái nunùmalìcuíse mil doscientos sesenta èeri. Nadènìapiná nabàlewa cùulíri wáluma cáucuíri, iyúwa nabàle ìyáaná níái íicháaníiyéica yéetéeyéimiwa ìwali”, íimaca nulí.

⁴ Níái pucháiba icàlidéeyéipináca tàacáisi Dios inùmalìcuíse, níacata pucháiba olivo yéetaná, níacata nacái pucháiba lámpara ibàluèyéicawa Dios íipunita, yái icuèrica canánama.

⁵ Aibacaalí iwàwa imànica nalí báawéeri níái pucháibaca, yásí quichái imusúacawa nanùmalìcuíse, níái pucháibaca, yá neemápináca macáita nàuwidenáwi. Càita iwàwacutá yéetácawa cawinácaalí iwàwéerica imànica nalí báawéeri.

⁶ Níái pucháiba nadènìapiná nachàiniwa nabàlìacaténá capìraléeri cáli ipíchaná unía yúuwàacawa néenialípiná idècunitàacá nacàlidaca tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Nadènìa nachàiniwa nacái nawènúadacaténá úni irái iyú. Yá náalimá nabànùaca macái íiwitáaná yùuwichàacáisica cáli ìwali iyúwata nawàwáaná.

⁷ Néese idécanáami namáalàidaca nacàlidaca tàacáisi Dios inùmalìcuíse, yásí caluéri cuwèesi imusuéripináacawa utàwi depuíwéeri irìcuíse imànipiná ùwicái náipunita. Imawènìadapiná níawa, yásí inúaca níá.

⁸ Yá nachéecami irìlapináwa carretera irìcubàa manuíri yàcalé irìcu, Jerusalén ìyacàlená, áibanáimi itàtìacatalécaté Náiwacali cruz ìwali. Espíritu Santo imàacaca wáalíacawa Jerusalén ìyacàlená mìnánai nàyaca càide iyúwaté Sodoma ìyacàlená mìnánáimi ìyáanátē, iyúwa nacái Egipto yàasu cáli néeséeyéi ìyáaná.

⁹ Néese másiba èeri y mediopiná manùbéeyéi wenàiwica macái cáli néeséeyéi naicáidapiná nachéecami irí, níái icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Càmita nabatàapiná áibanái ibàlìaca níá.

10 Casíimáipináca èeri mìnanái iwàwa néetácanáamiwa níái icàlidéeyéimica. Casíimáica èeri mìnanái iwàwa íná nàapiná nalíwáaca cawèníri, níacainá pucháiba profetamica yùuwichàidaca èeri mìnanái.

11 Quéwa másiba èeri y medio idénáami, yásí Dios icáucàidapiná nía àniwa, yásí namichàapiná nabàlùacawa, yá máiní cáalupináca èeri mìnanái iicáca níái pucháibaca.

12 Néese néemìapiná cachàiníri tàacáisi chènuníiséerica. Yá íimapiná pucháiba irí: “¡Pimichàacuéra! síisaara!” càipiná íimaca nalí. Yásí namichàapinácawa chènuniré acalèe yèewiré nàuwidenái yèewíisewa.

13 Yáta cáli icusúapináwa máiní cachàiníri iyú Jerusalén ìyacàlená néenibàa, yá manùbéeyéi capii náuwàapináwa. Macái néená níái diéyéica capìica, abéeri néená yúuwàapináwa. Yá siete mil namanùbaca Jerusalén ìyacàlená mìnanái néetápináwa cáli icusúacái iyú. Yá máiní cáalupináca wenàiwica ìyéeyéica mamáalàacata. Yá nàapiná Dios icàaluíniná yái ìyéerica chènuniré.

14 Yácta pucháibáaná yùuwichàacáisi manuíri yàanèeripináca èeri mìnanái ìwali, quéwa yàanàapiná caquialéta yáara másibáaná yùuwichàacáisica.

La séptima trompeta

15 Néese sietená ángel ipùllaca yàasu trompetawa, yáté nuémìaca cachàiníri tàacáisi chènuniré. Yá náimaca:

“Wáiwacali Dios icùapiná macái èeri mìnanái Cristo yáapichawa, yái Cristo Dios imàaquéerica icùaca canánama. Yá icùaca macáita cairipináta, èeri càmíri imáalàawa”, cài náimaca.

16 Néese veinticuatro namanùbaca nacuérinánái yáawinéeyéicawa yàalubái ínatawa Dios íipunita náuwàa naliacawa nanùmáawawa Dios irí nàacaténá icàaluíniná.

17 Yá náimaca:

“Wàaca pirí cayábéeri, pía Wáiwacali Dios cachàinírica náicha canánama, pía ìyéericate báaluité, ìyéerica nacái siùcade, ìyéeripiná cairipináta. Wàaca pirí cayábéeri cachàinicáiná píwitáise. Pidéca pidàbaca picùaca macáita.

18 Calúaca píapicha níái èeri mìnanáica, quéwa báawaca piicáca yái namànírica. Idéca yàanàaca néenáwaná piùwichàidacatáipináta yéetéeyéimiwa báawéeyéi íwitáise, piacaténá nacái cawèníri nalí, níái íibaidéeyéica pirípiná, níá nacái profeta icàlidéeyéica tàacáisi pinùmalìcuíse, níá nacái pìasu wenàiwicaca, níá nacái yéeyéica picàaluíniná, sùmanái nacái, béeyéi nacái. Idéca yàanàaca néenáwaná pímalàidacatáipináta macáita cawinácalí báawéeyéica imànica èeri mìnanái íwitáise”, cài náimaca.

19 Néeseté nuicáca Dios yàasu templo chènuníiséri yàacùacawa, yá naicáca Dios yàasu yàalusi nacáiri templo irìcuírica, yái yàalusica imàaquéerica nawàwalica Dios imànicaté wawàsi israelita yàawirináimi yáapicha icùanápinátē níá. Néese manùba énu icànaca, néemìaca manùba tàacáisi, énu isàna manùba nacái, cáli icusúa nacáiwa, granizo manuínáméeyéi íba nacáiyéi yúuwàacawa cáli ínatalé nacái.

12

La mujer y el dragón

1 Néeseté nuicáca manuíri yéenáwanási nacáiri chènuniré, abéechúa inanái yéepuèchúawa èeri icamaláná iyú. Udènìaca quéeri ùabàli yáapíise. Udènìa nacái corona uíwita ìwaliwa, abéeri corona doce namanùbaca dùlupùta ìyaca ìwali.

2 Idéerìcuichúacáwa úái inanáica. Yá uícháaníca caiwicáiná ulíni umusúadacaténá iicá èeri.

3 Néese nuicáca áiba wawàsi chènuniré, péemìacué cayába, nuicáca manuíri màanu quíiréeri quéwa. Idènlaca siete namanùbaca íwitawa, diez ichàle imanùbaca nacái. Idènlaca corona íwita ìwaliwa yáalimáwanama.

4 Yái màanu íbàaca manùbeyéi dùlupùta isìpi iyúwa. Yúucaca nía cálí íninalépiná. Macái néená níái másibéyéica dùlupùtaca, abéeri néená icaláacawa cálí íninalé. Yái màanuca ibàlùacawa inanái íipunita. Màanu icùaca iyáacaténá uìri idécanacáita imusúacawa.

5 Uái inanái umusúadaca iicá èeri yái asìali icuèripináca macái èeri mìnánai cachàiníri iyú. Néeseta quéwa Dios yeedáca uìri chènuniré, ímáanáca Wáiwacali, yá Dios itéca yàataléwani yàalubái ínataléwa.

6 Uái inanái upiacawa manacúali yùuculé, chuiìri cálí nérépiná, canácatlé wenàiwica. Aléera iyaca ulí ùyacatalépiná, Dios ichùnièricaté ulípiná. Néré nàapiná uyáapináwa mil doscientos sesenta èripiná.

7-8 Néese nuicáca namànica ùwicái chènuniré. Yái ángel íwacaliná íipidenéeri Miguel, yàasu ángelnái nacái namànica ùwicái màanu íipunita. Yái màanuca, nía nacái yàasu ángelnáica, namànica ùwicái Miguelnái íipunita, quéwa Miguelnái imawènìadaca nía, íná màanunái càmita quirínama náalimá nàyaca chènuniré.

9 Càita náucacani chènuníise yái manuíri màanuca, yái bàaluitéeri àapica íipidenéeri Diablo, ímáanáca “Icháawàidéeri waináwaná ìwali”, íipidenéeri nacái Satanás, ímáanáca “Wàuwidesàiri”, yái ichìwáidéerica macái èeri mìnánai. Yácata náuquéeri chènuníise cálí ínatalépiná, yàasu ángelnái nacái náucacawa yáapicha chènuníise.

10 Néese nuémìaca cachàiníri tàacáisi chènuníise. Yá íimaca:
“Wacuèriná Dios idéca iwasàaca wía. Dios idéca yásáidaca íiwitáise cachàiníriwa icùacaténá macáita. Dios imàacapiná Cristo icùaca yáapicha macáita, yái Cristo Dios ibànuèricaté. Idéca Wàuwidesàiri yúucacawa chènuníise, yái icháawàidéerica wéenánái iináwaná ìwali, icháawàidéerica naináwaná ìwali Wacuèriná Dios irí èeríapinama, táiyápinama nacái, icháawàaca naináwaná ìwali.

11 Wéenánái nadéca namawènìadaca Wàuwidesàiri neebáidacáiná Cordero itàacái, yái Cordero yéetéericatéwa wáichawalíná, nacàlidacáiná nacái naináwaná ìwaliwa Jesucristo yàasunáica nía, càmicáiná nacái nawènúadaca náwitáisewa Jesucristo íicha éwita áibanái inúacáaníta nía.

12 ¡Casimáicué piwàwawa, píacué iyéeyéica chènuniré! ¡Quéwa píacué èeri mìnánáica, máinícué piùwichàapináacawa, yácainá Diablo icháawàidéerica waináwaná ìwali, idéca iricùacawa chènuníise piatalécué máiníri calúaca íiwitáise, yáalíacáináwa iyaca irí maléená èeri!” cài náimaca.

13 Néese yái màanuca yáalíacáináwa náucacaténi chènuníise cálí ínatalé, yá ipiacawa úami úái inanái imusúadéechúaca iicá èeri.

14 Quéwa nàaca ulí pucháiba ùanabáipiná manuínaméeyéi úái inanáica, càide iyúwa áwa yàanabái, yéewanápiná úalacawa màanu íicha chuiìri cálí nérépiná, canácatlé wenàiwica alé ùyacatalépiná, nàacatalépiná uyáapiná másiba camuí y medio piná.

15 Yá màanu imusúadaca úni inùmalìcuísewa inanái yáamiváisepiná, càide iyúwa inanába, isicùmáidacaténá úa yéesacái iyú, úái inanáica.

16 Cálita quéwa iyúudàaca úa, yá yàacùacawa inùmasi nacáiri cálí yèewiré iwetúacaténá inanába màanu imusúadéerica inùmalìcuísewa.

17 Néese máiní calúaca yái màanuca inanái yáapicha. Yá yàacawa imànicaténá úwi náipunita níái uénibeca áibanái, yeebáidéeyéica càide iyúwa Dios ichùulìaná nía, icàlidéeyéica nacái naináwaná ìwaliwa Jesús yàasunáica nía.

13

Los dos monstruos

¹ Néeseté nuicáca màanu ibàlùacawa manuíri úni icàinalená ínata, yá nuicáca cachàiníri cuwèesi caluéri nacái imusúacawa manuíri úniacuise. Yái cuwèesi idènìaca siete namanùbaca íwitawa, diez namanùbaca nacái ichàle. Idènìaca corona ichàle ìwaliwa yáalimáwanama. Macái íwita imanùbaca idènìaca íipidenáwa itàaníiyéica casaquèeri iyú Dios ìwali, icàlidéeyéica Dioscasa yái cuwèesica.

² Yái cuwèesi càiride iyúwa cháwi iicácanáwa. Idènìaca yàabàliwa càide iyúwa sálú yàabàli. Idènìaca nacái inùmawa càide iyúwa león cháwi quiiréeri nacáiri. Néese màanu imàacaca íwitáise cachàiníriwa cuwèesi irí, yéewacaténá caluéri cuwèesi ichùullaca manùbéeyéi wenàiwica cachàiníri iyú.

³ Abéeri néená níái caluéri cuwèesi íwitaca idènìaca icháuná báawéeriwa imàaqueeritaté íwita yéetácawa, quéwa cháunási ichùnìacawa, yá íwita icáucàacawa àniwa. Yá macáita èeri mìnánái máiní náináidacawa naicáidaca caluéri cuwèesi irí, neebáida nacái càide iyúwa ichùullaná níá.

⁴ Yá wenàiwica nàaca màanu icàaluíniná yácainá màanu imàacaca caluéri cuwèesi icùaca èeri mìnánái. Nàaca nacái cuwèesi icàaluíniná. Náimaca: “Máiní cachàiníri náicha canánama yái caluéri cuwèesica. ¡Canácata yáaliméerica ipéliacani!” cài náimaca.

⁵ Màanu imàaca nacái canùmaséecani, yái caluéri cuwèesica, itàanícaténá casaquèeri iyú Dios ìwali. Yá imàacaca cuwèesi ichùullaca èeri mìnánái cachàiníri iyú cuarenta y dos quéeri.

⁶ Cuwèesi itàaníca casaquèeri iyú Dios ìwali, itàaníca nacái báawéeri iyú Dios íipidená ìwali, itàaníca nacái báawéeri iyú Dios iyacàle ìwali, nàwali nacái níái iyéeyéica chènuniré.

⁷ Màanu imàaca nacái caluéri cuwèesi imànica úwi Dios yàasu wenàiwicanáí íipunita. Yá cuwèesi imawèniadaca níá. Màanu imàacaca cuwèesi ichùullaca macái èeri mìnánái.

⁸ Macái èeri mìnánái nàapiná caluéri cuwèesi icàaluíniná, cawinácalí càmíiyéica idènìa íipidená ichanèericawa Cordero yàasu cuyàluta irìcu èeri ipíchawáiseté, yái cuyàluta idènìerica náipidená macái wenàiwicaca Cordero yéeyéica icáuca càmíiri imáalàawa, yái Cordero nanuéricaté.

⁹ Càuwíiyéicalícué pía, péemìacué cayába yái tàacáisi núuméeripinácuéca pirí:
¹⁰ “Iwàwacutácalícué náibàaca pía, yásí náibàacué píawa; iwàwacutácalícué

nanúaca pía espada machete nacáiri iyú, yásí nanúacué pía espada iyúwa”, càicué núumaca pirí.

Iná iwàwacutácué piidenìaca piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú, peebáidacué mamáalàacata, píacué Dios yàasu wenàiwicaca.

¹¹ Néese nuicáca áiba caluéri cuwèesi imusúacawa cálí irìcuise. Idènìaca pucháiba ichàlewa càide iyúwa oveja ichàle, quéwa itàanírica càide iyúwa màanu itàaníiná.

¹² Idènìaca íwitáise cachàiníriwa imànicaténá macáita càide iyúwa idàbáanéeri cuwèesi imànína idècunitàacá iyaca caluéri cuwèesi yáapicha. Yá ichùullaca macáita èeri mìnánái nàaca idàbáanéeri cuwèesi icàaluíniná, yái imichèericawa yéetácáisi íicha.

¹³ Imàni yàacawa nacái madécaná yái càmíirica áiba idé imànica, ichùullaca nacái quichái yúuwàacawa chènuníise wenàiwicanáí iicápiná.

¹⁴ Yái idàbáanéeri caluéri cuwèesi imàacaca pucháibáaná cuwèesi imànica yáapicha yái càmíirica wenàiwica idé imànica, ichìwáidacaténá èeri mìnánái. Yá pucháibáaná cuwèesi ichùullaca namànica caluéri cuwèesi yéenáwaná yái idàbáanéerica cuwèesica idènìerica icháunáwa espada machete nacáiri yáami quéwa iyaca quirítá, cáucani.

15 Namàacaca pucháibáaná cuwèesi yàaca idàbáanéeri cuwèesi yéenáwaná icáucapiná. Yá ichàiniadaca yéenáwanási yéewanápiná itàaníca, ichùulìcaténá nacái nanúaca macái wenàiwica càmíiyéica yàa icàaluíniná, yái idàbáanéerica cuwèesi yéenáwanáca.

16 Ichùulìaca nacái natànàanápiná cuwèesi yéenáwaná macái wenàiwica icáapi yéewápuwáise ìwali, càmicaalí nacáapi, néese napùdàlìcu áibata, macái sùmanái, béyéi nacái, càasuýéi nacái, catúulécanéeyéi nacái, nía nacái yèepuníiyéicawa máiwacalinawaca, nía nacái íbaidéeyéica mawèníri iyú áibanái irí.

17 Iná canáca yáaliméeri iwènìaca, iwéndáanápiná nacái canácalí irí yái cuwèesi yéenáwanáca, yái cuwèesi íipidenáca, càmicaalí íipidená, néese íipidená yàasu número áibata.

18 Iná iwàwacutá cáalíacáica wía. Péemìacaalícué càinácalí íimáaná, yá iwàwacutácué píalíacawa cuwèesi yàasu número ìwali, wenàiwica yàasu númerocaináni. Yácata yái númeroca, seiscientos sesenta y seis namanùbaca.

14

El canto de los 144,000

1 Néeseté, péemìacué cayába, nuicáca Cordero ibàlùacawa Sión yàasu dúli íinata. Nàyaca yáapicha ciento cuarenta y cuatro mil namanùbaca wenàiwica catànèeyéi ipùdàlìcu Cordero íipidená iyú, Yániri Dios íipidená iyú nacái.

2 Néese nuémìaca manuíri tàacáisi chènunlíséeri càide iyúwa wéemìaná madécaná inanába isàna, cài nacáide iyúwa wéemìaná cachàiníri énu isàna tiríricaalí, cài nacáide iyúwa wéemìaná madécaná inuéyéica yàasu arpawa namànicaténá música.

3 Yá nacántàaca wàlisài canción yàalubáisi néenibàa, nàacuéssemi nacái níái báinúaca cáuyéi ángel, nacuérinánai yàacuéssemi nacái. Canáca áibanái yáaliméeri yéewáidacawa nacántàanápináquéi canciónca, níawamita ciento cuarenta y cuatro mil namanùbaca èeri mìnanái, Dios iwasèeyéica chái èeri irìcuíse.

4 Níacata càmíiyéica iimá inanái yáapicha. Nàacawa Cordero yáapicha àta alénácalí yàawa. Níacata Dios iwasèeyéica irípináwa càide iyúwa idàbáanéeri ofrenda èeri mìnanái yèewíise, Cordero irípiná nacái.

5 Càmíiyéita cachìwa masacàacáiná náwitáise.

Los mensajes de los tres ángeles

6 Néese nuicáca áiba ángel yàalaníacawa cáli iwicáubàa machacànita, idèniéri cayábéeri tàacáisi càmíiri imáalàawa icàlidacaténáni èeri mìnanái irí, macái cáli néeseyéi irí nacái, macái yàawiría irí nacái, macái wenàiwica itàaníiyéica áiba tàacáisi iyú, macái wenàiwica iwitáaná irí nacái.

7 Yá iimaca cachàiníri iyú: “Peebáidacué Dios itàacáí. Piàcué nacái irí cayábéeri, máinícáinácué mawiénica péenáwaná Dios icàlidacatáipináta èeri mìnanái iináwaná ìwali, yùuwichàidacaténá nía nabáyawaná ìwalíisewa. Iná piàcué Dios icàaluíniná, yái idàbéeritaté capíraléeri cáli, yái cálida nacái, puìwéeri úni nacái, úni càmíiri puìwa nacái”, cài iimaca.

8 Néese áiba ángel yàacawa idàbáanéeri ángel yáamiwáise. Yá iimaca: “Idéca imáalàacawa yái manuíri yàcaléca, Babilonia iyacàlená, idéca imáalàacawa. Babilonia iyacàlená mìnanáimi nálimáidacaté macái cáli néeseyéi namàníinápiná náapicha nabáyawanáwa máiní báawéeri”, cài iimaca.

9-10 Néese áiba ángel yàacawa náamiwáise. Yá iimaca cachàiníri iyú: “Aibacaalí yàaca caluéri cuwèesi icàaluíniná, yéenáwanási icàaluíniná nacái, áibanáicalí imàaca natànàaca caluéri cuwèesi íipidená napùdàlìcu, nacáapi ìwali áibata, yá

Dios yùuwichàidapiná níawa báawanama máiní báawéeri yùuwichàacáisi iyú. Dios yùuwichàidapiná níawa quichái ùuléeri béecaná iyú, íipidenéeri azufre, Dios yàasu ángelnái yàacuéssemi, Cordero iicápiná nacáiwa.

11 Yái quichái íisalená imichàacawa càiripináta èeri càmíiri imáalàawa, yái quichái yùuwichàidéerica nía. Canácatáita nayamáidawa nàuwichàacái íichawa, èeríapi, tayıyápi nacái, cawinácaalí yéeyéica caluéri cuwèesi icàaluíniná, yéenáwanási icàaluíniná nacái, nía nacái imàaquéeyéica natànàaca nàwali caluéri cuwèesi íipidená”, cài íimaca.

12 Iná iwàwacutácué cachàinicá píwitáise, píacué Dios yàasu wenàiwicaca, pídenìacaténácué piùwicheanáwa matuíbanáiri iyú, píacué yeebáidéeyéica càide iyúwa Dios ichùulianá, yeebáidéeyéica nacái Jesús itàacái.

13 Néese nuémìaca áiba tàacáisi chènuníiséeri. Yá íimaca nulí: “Pitànàa yái tàacáisica: ‘Casímáica cawinácaalí yéetéeyéipinácawa siùcáisede yeebáidéeyéica mamáalàacata Wáiwacali itàacái’, cài pitànàaca”, íimaca yái tàacáisica. Néese Espíritu Santo íimaca: “¡Básicata, casímáica nía, nayamáidapináwa nàuwichàacái íichawa, yácainá yái cayábéerica namàníiricaté áibanái irí yàapinácawa náapicha!” cài íimaca yái Espíritu Santoca.

La cosecha de la tierra

14 Néeseté, péemìacué cayába, nuicácaté cabalèeri acalèe. Yá nuicáca abéeri yáawinéericawa acalèe íinata càiride iyúwa asìali iicácanáwa. Idènìaca oroíri corona íwita ìwaliwa. Idènìa nacái macàpucuíri wisuanási yéecuacanéeri.

15 Yá áiba ángel imusúacawa Dios yàasu templo chènuníiséeri íicha, yá imáidaca cachàiníri iyú irí yái yáawinéericawa acalèe íinata. Iimaca irí: “Pisiaca pìas wihsuanási macàpucuíri iyúwa, peedácaténá ituíná lyacaná. Idéca yàanàaca yàasu èeri weedácaténáni, mísicáináni, yái ituínásica lyéerica cáli íinata”, cài íimaca.

16 Néese yái yáawinéericawa acalèe íinata islaca yàasu macàpucuíri wihsuanási iyúwa cáli ìwalibàa, yá yeedáca ituínási cáli íicha.

17 Néese áiba ángel imusúacawa Dios yàasu templo irìcuíse chènuníiséeri, idènìericá nacái macàpucuíri wihsuanási yéecuacanéeri.

18 Yá áiba ángel yàacawa altar íicha, yái ángel icuèrica quichái. Yá imáidaca cachàiníri iyú irí yái ángel idènìericá macàpucuíri wihsuanási yéecuacanéeri. Yá íimaca irí: “Piwichùa nía pìas wihsuanási macàpucuíri iyúwa, peedá uva lyacaná abéyéeri uva yéetaná íicha lyéerica cáli íinata, quiíracáiná níái lyacanáca uvaca”, cài íimaca.

19 Néese ángel iwichùaca nía yàasu macàpucuíri wihsuanási iyúwa, yá yeedáca uva lyacaná cáli íicha. Yá yúucaca uva lyacaná manuíri yàalusi irìculé napisúacatalépiná uva ituní. Yái yàalusi íimáanáca càicanide iyúwa Dios yàasu yùuwichàacáisi, yùuwichàidacatalépináta báawéeyéi wenàiwica.

20 Yá napisúaca uva lyacaná méetàuculé yàcalé íicha. Yá madécaná irái imusúacawa yàalusi íicha. Yái irái yéesáidaca àta caballo yàasu freno néenibàa idepuíwaca. Trescientos namanùbaca kilómetros idècuni imusúacawa yàalusi íichawa yái iráica.

15

Los ángeles con las siete últimas calamidades

1 Néeseté nuicáca chènuniré áiba manuíri yéenáwanási nacáiri icalùadéerica nuicáca: siete namanùbaca ángelnái idènìeyéica siete namanùbaca yùuwichàacáisi manuíri. Níacata namáalàidáanáca macáita. Idécanáami siete namanùbaca yùuwichàacáisi yàanàaca èeri mìnanáí ìwali, yásí imáalàacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi chái èeri irìcuírica.

2 Nuicá nacái càiride iicácanáwa iyúwa manuíri úni asáiri yáaculé càide iyúwa waicáaná vidrio yèewìadéeriwa quichái yèewi. Nuicáca wenàiwica imawènìadéeyéica caluéri cuwëesi, càmicáiná nàa icàaluíniná, yàasu yéenáwanási nacái. Càmita nacái namàaca natànàaca nàwali caluéri cuwëesi ípidená yàasu número. Yá nabàlùacawa idùlepi yái manuíri úni asáirica yáaculé, nadènìaca arpa Dios yèerica nalí.

3 Yá nacántàaca Moisés yàasu canción, yái Dios yàasu wenàiwica íibaidéericaté Dios irípiná. Nacántàa nacái Cordero yàasu canción. Yái canción íiméerica cài: “¡Máiníri cayábaca macáita yái pimànírica càmírica wadé wamànica, pía Wacuèriná Dios, cachàiníri náicha canánama! Píacata icuéri macáita machacàníri iyú, báisíri iyú nacái, pía icuèrica macái cáli néeséyéi.

4 Macáita nàapiná pímiétacanáwa, cálalucáiná naicáca pía. Macáita nacái nàapiná pirí cayábéeriwa, pía Wáiwalacalica. Píacainá abéerita mabáyawanéeri. Macái cáli néeséyéi nàanàapiná piataléwa, yá nàapináca picàaluínináwa naicácainá picùaca macáita machacàníri iyú”, cài náimaca.

5 Néeseté nuicáca yàacùacawa yái templo ìyéerica chènuniré, yái templo mabáyawanéeri Dios ìyéerica irícu.

6 Yá siete namanùbaca ángel namusúacawa templo irícuíse idènièyéica siete namanùbaca yùuwichàacáisi manuíri. Lino yáawamica nabàle masaquèeri mèlumèluíri nacái. Nadènìa nacái nàwalàbabàawa cáucuíri cinturón oroíri nàucutalìcubàawa.

7 Néese abéeri néená níái báinúaca cáuyéi ángel yàaca náalimáwanama abéechúa bacàa yáawami oroíchúata, níái siete ángelca. Níái bacàa ipuniéyéira Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú, yái Dios ìyéerica càiripináta, èeri càmíri imáalàawa.

8 Yái templo chènuníséerica ipuníacawa ísa iyú, imusuéricawa Dios yàatanáise, yái Dios ìyéerica icamaláná mèlumèluíri irícuwa, yái Dios máiníri cachàinicá iwitáise. Yá canáca yáaliméeripiná iwàlùacawa templo irículé àta namáalàacatalétawa níái siete namanùbaca yùuwichàacáisica siete namanùbaca ángel idènièyéica.

16

Las copas del castigo

1 Néese nuémìaca cachàiníri tàacáisi templo irícuíséeri, yái templo ìyéerica chènuniré. Yá íimaca nalí níái siete namanùbaca ángelca: “Pìacuéwa, picasáaca yùuwichàacáisi cáli íinalalé, yái Dios yàasu yùuwichàacáisi ìyéerica siete namanùbaca bacàa irícu”, cài íimaca nalí.

2 Iná idàbáanéeri ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa íisawa cáli iwér. Yá cacháunáca èeri mìnánai idènièyéica caluéri cuwëesi yéenáwaná napùdàlicu, macái wenàiwica yéeyéica cuwëesi yàasu yéenáwanási icàaluíniná. Báawéeri cháunási imusúacawa nàwalíise, yásaca imànica nasàni.

3 Néese pucháibáaná ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa íisawa manuíri úni yáaculé. Yá macái manuíri úni ichacamàacawa yéetáními íiranámi iyú. Yá macáita néetácawa ìyéeyéica manuíri úni yáaculé.

4 Néese másibáaná ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa íisawa macái inanába yáaculé, macái úni yáaculé nacái, úni imusúcatáisecawa cáli irícuíse. Yá nachacamàacawa irái iyú.

5 Néese nuémìaca ángel yái icuèrica úni, íimaca Dios irí: “Pidéca piùwichàidaca nía machacàníri iyú, pía Dios mabáyawanéerica, ìyéerica siùcade, ìyéerica nacái bàaluité. Cayábacata piùwichàidaca nía.”

6 Nadéca nanúaca pìasu wenàiwica, pìasu profetanái nacái. Siùca pidéca placa nàirapiná irái. Cayábacata piùwichàidaca nía cài, néetácaténawa, nanúacánaté pìasu wenàiwica”, íimaca.

7 Néese nuémìa nacái áiba tàacáisi altar irìcuíséri, yá íimaca: “¡Báisícata, Wacuèriná Dios, cachàiníri náicha canánama! ¡Pidéca pimànica càide iyúwaté pílmáaná! ¡Yácata nabáyawaná iwèni! ¡Pidéca piùwichàidaca nía machacàníri iyú!” cài íimaca.

8 Néese báinúacáaná ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa íisawa èeri ìwali. Yá yèepùacawa mání ùuléerica yái èeri icamalánáca. Yá èeri icamalánáca yeemáca wenàiwica càide iyúwa quichái yeemáaná wía.

9 Yá wenàiwicanái yeemácawa ùuléeri iyú báawanama, yá nacuísá náichawa Dios báawéeri iyú, yái Dios ibànuérira nàwali yùuwichàacáisi, càmita nacái nawènúada náwitáisewa neebáidáanápiná càide iyúwa Dios ichùulìaná nía.

10 Néese cinconá ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa íisawa caluéri cuwèesi yàalubái íinalté. Yá catáca èeri, caluéri cuwèesi yàasu cáli icùacataléca wenàiwica. Néese yàasu wenàiwica naamíadaca nanènewa yùuwichàacáisi iyú.

11 Nacuísaca Dios báawéeri iyú, yái Dios chènuníiséerica yùuwichàidacáiná nía caiwíiri iyú, cháunási iyú nacái. Càmita nacái nawènúada náwitáisewa nabáyawaná íichawa.

12 Néese seisná ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa íisawa manuíri inanába yáculé íipidenéeri Eufrates. Yá chuìca yái inanába yéewacaténá nachàbacawa chuìri cáli íinatabàa, níara icuèyerica cáli iyéerica èeri imusúacatáisewa.

13 Néeseté nuicáca másiba demonio casaquèeyéi íwitáise. Abéeri demonio imusúacawa mánau inùmalícuíse, áiba demonio imusúacawa caluéri cuwèesi inùmalícuíse, áiba demonio nacái imusúacawa cachìwéeri iwigùlidéeri inùmalícuíse. Níái demonio casaquèeyéi íwitáise càiyéide iyúwa balùta iicácanáwa.

14 Demoniocáiná nía yáliméeyéica imànica yái càmírica wenàiwica yálimá imànica. Néese demonionái nàacawa macái èeri mìnánái icuèrinánái yàatalé, nàwacáidacaténá nacuèrinánái namànníinápiná ùwicái Dios íipunita áibaalípiná Dios yàasu èeripiná máiníri caiyéinináca, yái Dios cachàinírica náicha canánama.

15 Wáiwacali íimaca walí: “Péemìacué cayába, nùapináacawa néese àniwa isicúasíwata càide iyúwa cayéedéeri yàanàacaalí càmicatáipináta wenàiwicanái icùa nùanàaca. Casíímáica iwàwa cawináacaalí icuèrica nùanàanápiná, íibaidéeri nacái nulípiná àta nùanàacataléta, ipíchaná ibáiniacawa nuwéré ibáyawaná ìwalíisewa”, cài íimaca Wáiwacali.

16 Néese demonio casaquèeyéica íwitáise nàwacáidacámacái èeri mìnánái icuèrinánái alé íipidenácatléca Armagedón hebreo itàacái iyú.

17 Néese sietená ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa íisawa cáuli irìcubàa. Yá nuémìaca cachàiníri tàacáisi imusúacawa chènuníiséeri templo irìcuíse yàalubáisi yèewíise. Yá íimaca: “¡Yácata imanùbaca!” cài íimaca.

18 Néese énu icànaca mèlumèluíri iyú, nuémìa nacái manùba tàacáisi, casànaca nacái énu madécaná. Yá cáli icusúaca nacáwa máiní cachàiníri iyú, máiní cachàiníri náicha macái cáli icusúacái waiquéerica chái èeri irìcu.

19 Néese manuíri yàcalé iseríaca yèewiwa másibawaca, cálicáiná yàacùacawa cáli icusúacái iyú. Yá namáalàacawa níái yàcaléca macái cáli íinatéeyéica iyaca. Néese Dios iwàwalica manuíri yàcalé Babilonia, yùuwichàidacaténáni manuísíwata.

20 Macái iwàwata nasawíacawa manuíri úni yáculé. Manuínaméeyéi dúli nacái namáalàacawa canánama.

21 Granizo yúuwàa nacáwa chènuníise wenàiwica ìwali, yái granizo manuínaméeyéi íba nacáiyéi cuarenta namanùbaca kilonaméeri cawàwaná imíaca, àta wenàiwicanái icuísacataléta líchawa Dios báawéeri iyú, ìwalíse yái yùuwichàacáisica granizo yúuwèericawa nàwali, mánícainá báawacani.

17

Condenación de la gran prostituta

1 Néeseté nuicáca abéeri néená níái siete namanùbaca ángel idènièyéica siete namanùbaca bacàa. Yá íimaca nulí: “Aquilaé, núsaidaca piicá yùuwichàacáis yaanèeripináca ùwali úái iiméechúaca manùbeyéi aslanái yáapicha plata ìwalinápiná yáawinéechúacawa manùbeyéi úni inàniacubàa.

2 Macái cáli icuérinánái chái èeri irìcuýéica nadéca naimáca úapicha nàcacawéeyéi líchawa. Nía nacái èeri mìnánái nadéca nacàmaca ùasu iiracalési ipuíri iyú, umàaquéerica nalí naimácaténá úapicha”, íimaca nulí.

3 Néese yái ángel itéca núa manacúali yùuculé, càináwàiri, canácatalé wenàiwica. Yá nuicáca inanái yáawinéechúawa quíréeri cuwèesi íinata. Cuwèesi íipidená madécaná ichanàacawa cuwèesi ìwalíse, yái íipidená íiméerica “Dioscata núa”. Idèniaca siete namanùbaca íwitawa, diez nacái namanùbaca ichàle.

4 Uái inanáica udèniaca ubàlewa capìralesíwéeri iicácanáwa, quíréeri nacái. Udènià nacái madécaná tòliquìchi, oroíri, cawèníichúa íba nacái, cawèníichúa perla nacái. Udènià nacái bacàa ucáapirìcuwa, abéechúa bacàa oro yáawamíichúa ipuniéechúawa iyú ubáyawaná umàníirica manuísíwata Dios iiquéerica mání báawéeri iyú, yái uimáanáca manùbeyéi yáapicha casaquèeri iyú ùacaténá cuwáinái yéenáwaná icàaluíniná, níái ídoloca.

5 Udènià uípidenáwa ibàacanáta upùdàlìcuwa: “Manuíri Babilonia ìyacàlená, úái náatúaca macái inanái iiméeyéica aslanái yáapicha plata ìwalinápiná, náatúa nacái macái èeri mìnánáica imàníiyéica ibáyawanáwa nàacaténá cuwáinái icàaluíniná, níái ídoloca”, cài íimáanáca yái uípidenáca.

6 Yáté nuicáca ucàmaca úái inanáica uìracainá náiranámi, níái Dios yàasu wenàiwicamica, náiranámi nacái níái nanuéyéica neebáidacainá Jesú斯 itàacái. Nudécanáami nuicáca úa, yá mání nuínáidacawa manuísíwata nuicáidaca ulí, càmicainátē náulíawa càinácaalí iimáaná yái yéenáwanási nacáirica.

7 Néese ángel íimaca nulí: “¿Cáná yéewa mání càulenáca píichani? Yáca numàacapiná píalíacawéera càinácaalí iimáaná, úái inanáica, càinácaalí iimáaná nacái yái caluéri cuwèesi itéerica úa, idènièrica siete namanùbaca íwitawa, diez namanùbaca nacái ichàle.

8 Yái caluéri cuwèesi piiquéerica ìyacaté, quéwa càmíiri ìya siùca. Néese imusúapináwa depuíwéeri utàwi irìcuíse, néesecáwa imáalàapináwa. Eeri mìnánái yàapiná caluéri cuwèesi icàaluínináwa, macáita canéeyéica íipidená ichanàacawa cuyàluta irìcu èeri ipíchawáiseté, yái cuyàluta idènièrica náipidená macái wenàiwicaca Dios yèeyéica icáuca càmíiri imáalàawa. Quéwa èeri mìnánái máníiripiná cayábaca naicáca yái caluéri cuwèesi ìyéerica bàaluité, néese yéetácatéwa, quéwa yèepuèripináwa cárca àniwa.

9 “Siùcade péemìacué cayába, píacué cálacáiyéica, píalíacaténácuéwa càinácaalí iimáaná: Níái siete namanùbaca íwitaca iimáanáca càicanide iyúwa siete namanùbaca dúli, inanái yáawinéechúacawa íinata.

10 Iimáanáca càicanide iyúwa nacái siete namanùbaca nacuérinánái icuèyéica wenàiwica néenibàa. Cinco namanùbaca nacuérinánái nadéca nacaláacawa, yá nadéca néetáacawa. Abéeri néená icùaca wenàiwica siùca. Aiba yàanàapináwa icùacaténá wenàiwica. Quéwa yàanàapinácaalí, yá icùapiná wenàiwica maléená èeri.

11 Yái caluéri cuwèesica ìyaca bàaluité, néese yéetácatéwa, yácata ochonáca nacuérinásàiri, quéwa abéeri néenácani, níái siete namanùbacaca, yá nacái imáalàapináwa.

12 “Níái diez namanùbacca ichàle piiquéeyéica íimáanáca càicanide iyúwa diez namanùbacca nacuérinánai càmíiyéicáwa idàba icùaca wenàiwica. Quéwa nacùapiná níawa maléená èeriwa yáapicha yái caluéri cuwèesica.

13 Yá abédanamata náiwitáise níái diez namanùbacca nacuérinánai náibaidáanápiná caluéri cuwèesi irí, namànicaténá càide iyúwa iwàwáaná, namàacáanápiná nacái caluéri cuwèesi icùaca nàasu cáli néeseyéi.

14 Yá namànipiná ùwicái Cordero íipunitawa quéwa Cordero imawènìadapiná níawa, cachàiníricaináni náicha canánama èeri mìnánai icuérinánáica. Níacainá nacái Cordero yáapichéeyéica, Cordero idéca imáidaca nía, idéca nacái yeedáca nía yàasu wenàiwic平náwa, nadéca nacái neebáidaca itàacái éwita nàuwichàacáanítawa”, cài íimaca nulí yái ángelca.

15 Yái ángel íimaca nulí àniwa: “Pidéca piicáca úai iiméechúaca manùbéeyéi aslanáni yáapicha plata ìwalinápiná, yáawinéechúawa manuínaméeyéi úni inànlacubàa. Níái manuínaméeyéi úni íimáanáca càicanide iyúwa macái íiwitáaná wenàiwica namanùbacca, macái cáli néeseyéi nacái, macái wenàiwica itàaníiyéica áiba tàacáisi iyú nacái chái èeri irìcuýéica.

16 Níái diez namanùbacca ichàle piiquéeyéica, íimáanáca càicanide iyúwa nacuérinánai ìyéeyéica caluéri cuwèesi yáapicha. Mání báawaca naicápiná úai iiméechúaca asianáni yáapicha plata ìwalinápiná. Yá náucaca úa abéechúata, mabàleta. Néese nayáapiná uinámi, yá neemápiná uchéecami quichái iyú.

17 Dioscainá idéca imàacaca náináidacawa namànínápiná càide iyúwa iwàwáaná namànicá, íná níái diez namanùbacca icuèyéica cáliquéi, abédanamapináta náiwitáise náapichawáaca neebáidáanápiná caluéri cuwèesi itàacái, namàacáanápiná nacái icùaca nàasu cáli néeseyéi, àta ichàbacatalétawa macáita càide iyúwa Dios icàlidáanáté.

18 Uái inanápi piiquéechúaca, yácata manuíri yàcaléca ichùulièrica macái cáli icuérinánai”, cài íimaca nulí yái ángelca.

18

La caída de Babilonia

1 Néeseté àniwa nuicáca áiba ángel iricùacawa chènuníise. Yá cachàinírica íiwitáise. Cáli icànaca iyú yái ángel icamaláná cayábéerica.

2 Yá íimaca máiní cachàiníri iyú:

“¡Idéca imáalàacawa yái manuíri yàcalémica Babilonia ìyacàlená, idéca imáalàacawa! ¡Yá demonionái ìyaca néenibàa! ¡Macái íiwitáaná báawéeyéi demonio icùacani yái yàcalémica! ¡Macái íiwitáaná báawéeyéi màsibèe, casaquèeyéi cuipíra nacái nadéca namànicá nabànawa néenibàa, namùlubè nacáiwa!”

3 Níacainá macái èeri mìnánai nadéca nacàmaca ùasu ìiracalési ipuíri iyú, imàaquéechúaca yáawawa nalí naimácaténá úapicha. Níái icuèyéica cáli canánama chái èeri irìcuýéica nadéca naimáca úapicha, úai càmíichúaca náinusíwa. Nía nacái cacharreroca chái èeri irìcuýéica nadéca càasuca nía úapicha, ùyacainá máiní càasuíri iyú umànicaténá ubáyawanáwa máaléquéeri iyú”, cài íimaca.

4 Néese nuémiaca áiba tàacáisi chènuníiséeri. Yá íimaca: “Pimusúacuéwa yàcalé lícha, píacué cáininéeyéica nuicáca, ipíchanácué pimànicá pibáyawanáwa úapicha, ipíchanácué nacái nùuwichàidaca pía úapicha.”

5 Mánicainá manuírica ubáyawaná, íná iwàwacutá Dios yùuwichàidaca úa. Dios yáalíacawa ìwali, yái ubáyawanáca.

- 6** Piùwichàida úa ìwalíise yái báawéerica umànírica áibanái irí, yá piùwichàida úa cachàiníri iyú pucháiba yàawiriéricatái yáwanái íicha yái báawéerica umànírica áibanái irí.
- 7** Càide iyúwa cachàiníná uicáca úawawa, uedáaná nacái ulíwa macái cawèniíri, càita nacái piùwichàida úa, pimàaca uicháaníca. Uumacáiná uwàwalícuísewa: ‘Núacata icuèchúaca macái wenàiwica. Canácatáita nuicháaníwa càide iyúwa manìrlichúami íicháaníná’, úumaca uínáidacawa ulíwa.
- 8** Iná yéewa abé èeri irìcu yàanàapiná ùwali yái ùuwichàanápincawa, yásí uicháanícawa umáapicawa, yá uétápiná nacáwa. Néese uemápinácawa quichái iyú macáita, cachàinicáiná Wacuériná Dios íwitáise, yái yùuwichàidéeripináca úa”, íimaca.
- 9** Néese níai icuèyéica cáliquéi, iiméeyéica úapicha cámichúaca náinusíwa, níai iyéeyéicaté càasuíri iyú úapicha, yá náicháanípiná caiwíiri iyú ùwali, naicácainá uemamicawa.
- 10** Yá nabàlùapinácawa déeculé uícha, cáalucáiná naicáca ùuwichàanácawa. Yá náimaca nalíwáaca:
“¡Catúulécanáca waicáca pía, pía yàcalé manuírica Babilonia, yái yàcaléca cachàiníirimica! Aquialénamata abé hora irìcu, Dios idéca yùuwichàidaca pía”, càipiná náimaca.
- 11** Nía nacái cacharreroa chái èeri irìcuíyéica, náicháanípiná nacái ùwali. Yá máiní achúmaca nawàwa nacái cámicaná quirínama wenàiwica iwènìa náicha nàasu natéerica.
- 12** Natécaté néré oro, quirameníri plata nacái, cawèníiyéi íba nacái, perla nacái, cayábéeri wáluma lino nacái, wáluma capíralesíwéeri iicácanáwa nacái, wáluma seda nacái, quiréeri nacái, macái íwitáaná àicu pumèníri isàni nacái, macái wawàsi nacái namànírica marfil imànicaná, macái wawàsi nacái namànírica cawèníri àicu imànicaná, bronce imànicaná nacái, hierro imànicaná nacái, cawèníri íba mármol imànicaná nacái.
- 13** Natécaté nacái canela, casàníri nacái, incienso pumèníri isàni nacái, pumèníri mirra nacái, perfume nacái, uva ituní ipuíri nacái, séenási nacái, cayábéeri harina nacái, trigo ituíná nacái. Natécaté nawéndacaténá nacái napíranáwa pacá, oveja nacái, caballo nacái, carro nacái, wenàiwicaná nacái nawéndacaténá níia yàcalé mìnanái irí.
- 14** Cacharreronái náimapiná yàcalé irí:
“¡Canáca pirí iyacanási cawènírica, caséericate piyáaca! ¡Idéca yúucacawa píicha cairipináta pìasu cawèníri yàacàsica, macái pìasu cayábéeri wáluma nacái! ¡Canácatáita pìanàa níia àniwa!” náimaca.
- 15** Níai iwéndéeyéicaté càiri wawàsi yàcalé mìnanái irí, yeedéeyéicaté nacái nalíwa plata yàcalé mìnanái íicha, nabàlùapináwa déeculé yàcalemi íicha, cáalucáiná naicáca yàcalemi yùuwichàanáwa. Yá náicháanípiná cachàiníri iyú, máiní achúmaca nawàwa.
- 16** Yá náimapiná nalíwáaca:
“¡Catúulécanáca waicáca yái manuíri yàcalémica! Yàcalé mìnanáimi nadènìacaté nabàlewa cayábéeri lino, wáluma capíralesíwéeri iicácanáwa nacái, quiréeri nacái. Cachìlanáca níia nacái oro iyú, cawèníri íba iyú nacái, perla iyú nacái.
- 17** ¡Yá abéerícuíseta, abéeri minuto irìcu, idéca imáalàacawa macáita nàasumi cawènírica!” náimaca.
- Macáita idèniyéica nave lancha nacáiri, níia nacái cacharreroa yèeyéicawa nave irìcu, níia nacái íbaidéeyéica nave irìcu, yèeyéicawa manuíri úni yáacubàa, nabàlùapináwa déeculé yàcalemi íicha.

18 Naicápiná yàcalémi íisalená imichàacawa yàcalémi íicha, yásí náimaca náicháaníca cachàiníiri iyú: “¡Canácata áiba manuíri yàcalé càide iyúwa yái yàcalé cayábéeriqué!” náimaca.

19 Yá namutúapiná cáli ichùmalé náiwita ínatabàawa, càide iyúwa náiwitáise iyáaná máinícáiná achúmaca nawàwa. Yá náicháanípináca cachàiníiri nasàna iyúwa. Yá náima:

“¡Catúulécanáca waicáca yái yàcalé manuírimica! Yàcalé yàasu cawèníirimi iyú nadéca càasuka namànica níawawa, níái idèniyéica yàasu navewa lancha nacáiri manuíri úni yáacubàa. Aquialénamata abéeri hora irìcu idéca imáalàacawa macái yái yàcalémica”, náimaca.

20 Quéwa casíimáicué piwàwa yàcalémi ìwali, píacué iyéeyéica chènuniré, píacué nacái Dios yàasu wenàiwicaca, píacué nacái apóstolca, píacué nacái profetaca, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalícuíse. Casíimáicué piwàwa Dioscainá idéca yùuwichàidaca yái yàcalémica ìwalíise macáita yái báawéerica umàníricatécué pirí.

21 Néese nuicáca áiba cachàiníiri ángel imichàidaca manuíri íba macàpucuíri. Yá manuíca yái íbaca càide iyúwa manuíri íba nàulùanápiná iyú trigo ituíná. Néese ángel yúucaca yái manuíri íbaca manuíri úni yáculé. Yá íimaca:

“Càita nacái piúcapináacawa, pimáalàacawa ráunamáita, pía yàcalé manuírica Babilonia iyacàlená. Yá canáca náalimáaná nèepùa nàanàaca pía àniwa.

22 Càmita nacái néemìapiná nasàna pìasu calle irìcubàa, níái inuéyéica sànsi arpa iyú, nía nacái icántèeyéica, nía nacái ipùliyéica íwa, trompeta nacái. Canáca nacái íbaidéeyéi néenibàa canácainá náibaidéeripiná. Càmita nacái nàulùapiná ituínási.

23 Càmita napucúadapiná lámpara néenibàawa. Càmita nacái namànipiná matrimonio, máinícáinátē cachàiníiri naicáca níawawa níái yàcalémi yàasu cacharrero, nía nacái yàcalé mìnánáimi naméeràidacaté canánama èeri mìnánái Dios íicha nàasu mìlìacáisi iyúwa.

24 Nanúacaté Dios yàasunái profetamica icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalícuíse, nía nacái Dios yàasu wenàiwicamica, nía nacái canánama nanuéyéicaté neebáidacainá Dios itàacái, chái èeri irìcu”, íimaca yái ángelca.

19

1 Néeseté àniwa nuémìaca cachàiníiri tàacáisi nacáiri, càide iyúwa wéemìaná manùbéeyéi wenàiwica itàacái iyéeyéica chènuniré. Yá náimaca cachàiníiri iyú:

“¡Aleluya! Wàacué Wacuériná Dios iríwa cayábéeri Dioscainá idéca iwasàaca wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, wàacué icàaluíniná, máiní cachàiníiri íwitáise Wacuériná Diosca.

2 Yácainá Dios yùuwichàidaca báawéeyéi wenàiwica machacàníiri iyú. Idéca yùuwichàidaca úái inanái iiméechúacaté asìanái yáapicha plata ìwalinápiná, úái iwènúadéechúacaté macái èeri mìnánái íwitáise namànicaténá báawéeri naimácainátē úapicha càmíichúaca náinusíwa. Dios idéca imáalàidaca úa unúacainátē wenàiwica íbaidéeyéica Dios irípiná”, náimaca.

3 Néese náimaca àniwa:
“¡Aleluya! Wàacué Dios irí cayábéeri. Yái uísalená imichàacawa càiripináta, èeri càmíiri imáalàawa”, náimaca.

4 Néese níái veinticuatro namanùbaca nacuérinánáica, nía nacái báinúaca cáuyéi ángel náuwàa naliacawa nanùmáawawa Dios lípunita nàacaténá icàaluíniná, yái yáawinéericawa yàalubái íinatawa. Yá náimaca: “¡Báisita, amén! ¡Aleluya, wàacué Dios irí cayábéeri!” náimaca.

5 Néese nuémìaca cachàiníiri tàacáisi yàalubáisi néeséeri. Yá íimaca:

“¡Pìacué irí cayábéeri, yái Wacuèriná Diosca, macáitacué pía íibaidéeyéica irípiná, píacué nacái yèeyéica Dios icàaluíniná, píacué sùmanái, béeyéi nacái canánama!” cài límaca.

La fiesta de las bodas del Cordero

⁶ Néese nuémìaca nacái áiba tàacáisi nacáiri càide iyúwa wéemìaná madécaná wenàiwica imáidáaná, càide iyúwa nacái wéemìaná manùbéeri màladàca isàna, càide iyúwa nacái wéemìaná casànéeyéi énu manuýéi tiríricaalí. Yá náimaca:

“¡Aleluya, wàacué cayábéeri Wacuèriná Dios cachàiníri iríwa, yái cachàinírica náicha canánama, idàbacáiná icùaca macáita!

⁷ Yá casímáicué wía, wayanídacuéwa manuísíwata. Wàacué Dios irí cayábéeri. Idéca Cordero yéenáwaná yàanàaca yeedácatáipináta iríwa yàacawéetúapináwa. Uái yàacawéetúapiná udéca uchùniaca úawawa.

⁸ Idéca imàacaca ùwalica ubàlewa cayábéeri lino, masaquèeri nacái, mèlumèluíri nacái. Yái cayábéeri wáluma lino íimáanáca càicanide iyúwa yái cayábéerica Dios yàasu wenàiwicanái imànírica”, cài náimaca.

⁹ Néese ángel íimaca nulí: “Pitànàani: ‘Casíímáica níái wenàiwicaca Dios imáidéeyéica Cordero yàasu matrimonio nérépiná, yeedápinácalí iríwa yàacawéetúapináwa’, cài pitànàacani”, íimaca nulí. Néese íimaca nulí àniwa: “Yái tàacáisi nucàlidéerica pirí, báisíri tàacáisicani Dios inùmalìcuíséerica”, íimaca nulí.

¹⁰ Yá nubàlùacawa nùuluì ipùata iyúwa ángel irí nùacaténá icàaluíniná, quéwa ángel íimaca nulí: “Picá pimàni cài. Núacata íibaidéeri Dios irípiná càide iyúwa pía, nía nacái péenánái icàlidéeyéica mamáalàacata naináwaná ìwaliwa Jesú斯 yàasunáica nía. Pìa Dios icàaluíniná”, íimaca nulí. Yácainá Espíritu Santo imàaquéericate profetanái icàlidaca tàacáisi Dios inùmalìcuíse, yácatá Espíritu imàaquéerica Jesú斯 yàasu wenàiwica icàlidaca iináwaná ìwali.

El jinete del caballo blanco

¹¹ Néseté nuicáca capìraléeri cáli yàacùacanéerica chènuníise, Dios lìyacàle nacái, yá péemìacué cayába, nuicáca cabalèeri caballo. Yái wenàiwica yáwinéerica caballo ínata, yácatá Wáiwacali, íipidenéeri Cayábéeri íwitáise, Machìwéeri nacái. Machacàníri iyú yùuwichàidaca báawéeyéi wenàiwica, imànicá nacái náipunita ùwicái.

¹² Yá mèlumèluíri ituí càide iyúwa waicáaná quichái ipèrùa. Idènìaca madécaná corona íiwita ìwaliwa. Idènìaca íipidenáwa ìwaliwa, quéwa abéerita Wáiwacali yáalíawa càinácalí íimáaná yái íipidenáca.

¹³ Wáiwacali ináawani idéca yáapúacawa irái yáaculé, yá idènìaca íipidenáwa, Dios itàacái.

¹⁴ Chènuníiséeyéi úwi nàacawa yáamiwáise. Nadènìaca nabàlewa cayábéeri wáluma lino cabalèeri, masaquèeri nacái. Nàacawa nálimáwanama cabalèeri caballo ínata.

¹⁵ Wáiwacali yùuwichàidapiná èeri mìnánái itàacái cachàiníri iyúwa, macái cáli néeseyéi càmíiyéica yeebáida itàacái. Yùuwichàidapiná níawa cachàiníri iyú. Yá imáalàidapiná wenàiwica imàníiyéica ibáyawanáwa máiníri báawaca Dios iicáca, yái Dios cachàinírica náicha canánama. Imáalàidapiná níawa càide iyúwa wenàiwica ibawàidacaalí uva lìyacaná ipisùacaténá uva ituní.

¹⁶ Idènìaca íipidenáwa ináawani ìwaliwa, icuuchuí ìwaliwa nacái: “Nacuèrinásàiri, níái macái cáli icuèrinánáica. Náiwacali nacái níái macái èeri mìnánái íiwacanánáica”.

¹⁷⁻¹⁸ Néese nuicáca áiba ángel ibàluèricawa èeri ituí irìcu. Yá íimaca cachàiníri iyú wáchulinái irí yáalaníiyécawa chènunibàa: “Caquialécué, piwacáidáyacacuéwa piyáacaténácué piyáacaléwa cadénama yái yàacàsi Dios

ichùnièripinácué pirí. Piyáacaténácué piyáacaléwa nainámi níái ichùulièyéicaté wenàiwica, nía nacái úwi íiwacanánáimica, nía nacái wenàiwicanáimi cachàiníiyéica, nía nacái caballomica, nía nacái yèeyéimicawa caballomi ínata, nía nacái macái wenàiwicamica, nía nacái íibaídéeyéimica mawèníiri iyú áibanái irí, nía nacái yèepuníiyéimicawa máiwacalíiyéimica, nía nacái súmanáimica, békayéimica nacái”, cài fímaca yái ángelca wáchulinái irí.

¹⁹ Néese nuicáca yái caluéri cuwèesi, nía nacái ichùulièyéica èeri mìnánái. Nuicá nacái náapicha nàasu úwinái ìwacáidáyaquéeyéicawa namànicaténá ùwicái Wáiwacali íipunita yái yáawinéericawa cabalèri caballo ínata, náipunita nacái yàasu úwinái yèeyéicawa yáapicha chènuníise.

²⁰ Yá náibàaca caluéri cuwèesi. Náibàaca nacái cachìwéeri iwicùlidéerica, imàníirica yái càmíirica wenàiwica idé imànica idècunitàacá lyaca caluéri cuwèesi yáapicha, ichìwáidacaténá wenàiwica imàaquéeyéica nachanàidaca caluéri cuwèesi íipidená nàwali, nía nacái yèeyéica cuwèesi yéenáwaná icàaluíniná. Yá náucaca caluéri cuwèesi quichái irìculé icáuca yáapichatawa, yàasu cachìwéeri iwicùlidéerica yáapichawa manuíri quichái irìculé, yáara manuíri yàawa nacáirica ipucuéricawa mamáalàacata cachàiníiri azufre iyú, cairipinéerita lyaca.

²¹ Néese yái Wáiwacali yáawinéericawa caballo ínata inúaca cuwèesi yàasu úwináimi macáita. Inúaca nía itàacái iyúwa imusuéricawa inùmalícuíse. Yá macáita wáchuli nayáaca nayáacaléwa cadénama úwinái ichéecami yéetéeyéimicawa àta cadécataléta níái wáchulica.

20

Los mil años

¹ Néeseté nuicáca ángel iricùacawa chènuníise. Idènìaca llave icáapi irìcuwa yàacuèripiná iyú depuíwéeri utàwi inùma. Idènìa nacái manuíri cadena icáapi irìcuwa.

² Néese ángel íibàaca màanu, yái bàaluitéeri àapica, idènìrica íipidenáwa cài: Diablo, íimáanáca “Icháwàidéeri waináwaná ìwali”, Satanás nacái, íimáanáca “Wàuwidesàiri”. Angel idacùaca màanu cadena iyú mil camuí piná.

³ Néese ángel yúucaca màanu depuíwéeri utàwi irìculé. Yá ángel ibàllaca utàwi inùma. Ibàllaca utàwi inùma cachàiníiri iyú màanu iwicáu àta imáalàacatalétawa yái mil camuíca, ipíchaná màanu ichìwáidaca èeri mìnánái. Néese mil camuí idénáami, yá iwàwacutápiná nawasàaca màanu àniwa maléená èeripináta.

⁴ Néese nuicáca madécaná yàalubáisi. Níái yáawinéeyéicawa yàalubáisi ínata nacùapiná wenàiwica nàuwichàidacaténá cawinácaalí imàníiyéica ibáywawanáwa. Nuicá nacái wenàiwica yéetéeyéimicawa nawichuèyéicaté íicha íiwita nacàlidacaináté Jesús iináwaná ìwali, nacàlidaca nacái Dios itàacái áibanái irí. Càmíiyéicaté yàa caluéri cuwèesi icàaluíniná, yàasu yéenáwanási nacái. Càmitaté namàaca áibanái nachanàidaca caluéri cuwèesi íipidená napùdàlicu, nacáapi ìwali áiba. Yá nèepùapináwa cárca àniwa, yá nacùapiná wenàiwicanári Cristo yáapicha mil camuípiná.

⁵⁻⁶ Yácata idàbáanéeri namichàanáicawa. Casíimáica nía, mabáywawanéeyéica nía nacái, níái imichèeyéipináicawa yéetácáisi íicha idàbáanéerica namichàanáicawa. Yá machàinica náicha yáara pucháibáaná yéetácáisica. Sacerdotepináca níawa íibaídéeyéica Dios irípiná, Cristo irí nacái. Yá nacùapiná wenàiwicanári Cristo yáapicha mil camuípiná. Quéwa áibanái yéetéeyéimicawa càmitatéacá namichàapináwa yéetácáisi íicha àta imáalàacatalétawa yái mil camuíca.

Derrota del diablo

⁷ Néese mil camuí idénáami, yásí ángelnái namusúadapiná Satanás irìcuíse yái nadacùacatalécani.

⁸ Yá imusúapináwa ichìwáidacaténá macái èeri mìnánái, nía nacái íipidenéeyéica Gog, Magog nacái. Yá ìwacáidapiná nía namànicaténá ùwicái. Chínamáipináca níái úwica càide iyúwa càina ituíná.

⁹ Yá nàapináwa namanùbaca iyúwa chínamáinama níái úwica, Israel yàasu cálí ínatalé, yá nabàlùapináwa itéesebàa yái Dios yàasu wenàiwica iyacàleca, yái yàcalé cáininéerica Dios iicáca. Néeseta quéwa Dios ibànùapiná quichái chènuniise, yásí yeemáca macáita níái úwináimica.

¹⁰ Néese Diablo, yái Satanás icháwàidéerica waináwaná ìwali, yái ichìwáidéerica wenàiwica, Dios yúucapináni quichái irìculé, yáara manuíri yàawa nacáirica ipucuéricawa iyaca mamáalàacata cachàiníiri azufre iyú, alé iyacatalépináca yái caluéri cuwèsica, yá nacái yàasu cachìwéeri iwicùlidéerica. Yá nàuwichàapináwa càiripináta èeríapinama, táiyápinama nacái, èeri càmíiri imáalàawa.

El juicio ante el gran trono blanco

¹¹ Néeseté nuicáca manuíri yàalubáisi cabalèeri. Nuicá nacái yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata. Yá cáliquéi, yá nacái capìraléeri cálí chènuniisérera nachalíacawa, yá canáca nía quirínama, Dios imáalàidacáiná nía, yái Dios yáawinéericawa yàalubáisi íinata.

¹² Néese nuicá níái yéetéeyéimicawa canánama, níái manuínaméeyéica, nía nacái púubéeyéica. Yá nabàlùacawa yàalubáisi íipunita. Néese cuyàluta nàacùacawa. Yàacùacawa nacái áiba cuyàluta idènièrica wenàiwicanáí íipidená idènièyéica icáucawa càmíiri imáalàawa. Néese icàlidaca naináwaná ìwali níái yéetéeyéimicawa, càide iyúwa naléená cuyàluta irìcuíse naináwaná, càinácaalíté namàníiná idècunitàacá cárca nía.

¹³ Macái wenàiwica yéetéeyéicatéwa manuíri úni yáaculé namusúacawa úni yáacuíse, yá nabàlùacawa Dios íipunita. Macáita nacái yéetéeyéimiwa nàanàaca yéetácáisi íicha, càliculi íicha nacái, síisáanácaalíté néetácawa. Yá icàlidapiná naináwaná ìwali canánama càinácaalíté namàníiná idècunitàacá cárca nía.

¹⁴ Néese yúucaca yéetácáisi quichái irìculé; yúucaca infierno quichái irìculé nacái, yái infierno báawéeyéimi íiwitáise yùuwichàacatalécawa. Yúucaca nía quichái irìculé, yái manuíri yàawa nacáirica ipucuéricawa iyaca mamáalàacata quichái iyú. Yácata pucháibáaná yéetácáisisca, yái manuíri yàawa nacáirica ipucuéricawa quichái iyú càiripinéerita iyaca.

¹⁵ Yá macáita wenàiwica canéeyéica íipidená ichanàacawa cuyàluta irìcu, yásí yúucaca nía quichái irìculé, yái manuíri yàawa nacáirica ipucuéricawa mamáalàacata quichái iyú, canácainá náipidená cuyàluta irìcu, yái cuyàluta idènièrica wenàiwicanáí íipidená idènièyéica icáucawa càmíiri imáalàawa.

21

El cielo nuevo y la tierra nueva

¹ Néeseté, núa Juan, nuicáca wàlisài capìraléeri cálí, nuicá nacái wàlisài chái cálí, imáalàapinácaínáwa yáara idàbáanéerimica capìraléeri cálíca, chái idàbáanéerimica cálíca nacái. Canácata quéwa manuíri úni.

² Néese nuicáca mabáyawanéeri yàcalé, yái wàlisài Jerusalénca. Iricùacawa chènuniise Dios yàatanáise. Cayábéerica yái yàcaléca Dios ichùnièrica cayába. Cayábéerica iicácanáwa càiride iyúwa inanái iicácanáwa udécanáami ùwalica ubàle cawènúiriwa ùacawéeri irípináwa, ipíchawáise umànica matrimonio yáapicha.

³⁻⁴ Néeseté nuémìaca cachàiníiri tàacáisis Dios yàalubáí irìcuíséeri, yái yàalubáisi Dios yáawinacatáicawa, icùacaténá canánama. Yá cài fímaca: “Péemìa cayábani,

siùcáisede Dios ìyaca èeri mìnanái yáapicha. Yèepunípináwa náapicha, icùapiná nacái níawa. Dioscata yàacawéeridapiná nía, Nacuérinápiná nacáicani. Dios itunúapiná náicha natuýyáa macáita. Canáca yéetácáisi néré. Càmíiyéipiná iicháaní néenibàa. Càmita achúma nawàwa. Canáca cáiwíiri yácainá idéca imáalàacawa càiripináta canánama yáara quéechéerimicaté ìyaca”, íimaca nulí.

⁵ Néese Dios, yái yáawinéericawa manuíri yàalubáisi íinata, icùacaténá canánama, íimaca: “Péemìa cayába, numànica nùyaca macáita wàlisàita àniwa”, íimaca. Néese íima nulí àniwa: “Pitànàacani, càide iyúwa núumáaná pirí, báisíricáiná nutàacáica íná píalimá peebáidacani”, íimaca nulí yái Diosca.

⁶ Yá íimaca nulí nutànàacaténá tàacáisi: “Nudéca numáalàidaca numànicani. Núacata yái iyéericate èeri ipíchawáiseté, núacata nacái yái namáalàidáaná canánama càide iyúwa las letras alfa y omega. Cawinácalí macáléerica iwàwa, nùaca iirawa úni yéeri icáuca càmíiri imáalàawa, mawèníiri iyú quéwa nùaca iirani”, íimaca nulí nutànàacaténáni.

⁷ Yá íimaca nulí àniwa yái Diosca: “Cawinácalí imawènìadéeyéica báawéeri, nùaca nalí macáita yái cawènlírica mawènlíri iyú, níái nuénibeca. Núacata nacuérinápináwa. Níacata nuénibepiná nacáifa”, íimaca nulí nutànàacaténáni.

⁸ Néese íimaca nulí àniwa yái Diosca: “Quéwa cawinácalí níái càmíiyéica yeebáida nutàacái cálucáiná nàuwichàacawa nulípiná, nía nacái iwènúadéeyéica nuícha íwitáisewa, nía nacái càmíiyéica yeebáida nutàacái, nía nacái casaquèeyéica íwitáise, nía nacái inuéyéica wenàiwica meedá, nía nacái iiméyéica áiba yáapicha càmíichúaca náinusíwa, càmíirica nacái nanìrisíwa, nía nacái camàliquéeyéica, nía nacái yéeyéica ídolo cuwainái yéenáwaná icàaluíniná, nía nacái macáita cachìwéeyéica, iwàwacutápiná nàacawa manuíri quichái irículé yái manuíri yàawa nacáirica ipucuérericawa mamáalàacata azufre iyú, máiníiri üuleca, càiripinéerita ìyaca. Yái quichái íipidenéeri ‘Pucháiba yàawiriéri yéetácáisica’”, íimaca nulí yái Diosca.

La nueva Jerusalén

⁹ Néeseté áiba ángel yàanàaca nùatalé, abéeri néená níái siete namanùbaca ángelca idènièyéicaté siete namanùbaca bacàa ipuniéyicawa iyú yái siete namanùbaca yùuwichàacáisi Dios ibànuèripináca namáalàidáaná canánama yùuwichàacáisica chái èeri irícuírica. Yái ángel íimaca nulí: “Aquilé, núsáidacaténá piicá úara Cordero yàacawéetúapináca”, íimaca nulí yái ángelca.

¹⁰ Néese Espíritu Santo imàacaca nuicáca ángel itéca núa, yéenáwanási nacáiri iyúta quéwa, alé chènuníiri díli ínatalé. Néese ángel yáasáida nuicáca Cordero yàacawéetúa, yái cayábéeri yàcalé mabáyanéerica, íipidenéeri Jerusalén, irícuérericawa chènuníise Dios yàatanáise.

¹¹ Yái yàcaléca mèlumèluíricani Dios icamaláná iyú. Mèlumèluíri càide iyúwa cawènlíri íba cabaléeri íipidenéeri jaspe, cuniéri quéwa iyúwa cayábéeri vidrio.

¹² Yái yàcalé idèniaca itéesewa iwaináwa chènunírica, manuíri nacái. Yái iwainá idèniaca doce namanùbaca inùmwawa. Macái inùmata abéeri ángel ibàlùaca icùacani. Macái inùmata náipidená ichanàacawa doce namanùbaca yàawiría Israel itaquénainámica.

¹³ Nuicáca másiba inùma iwainá iwalí este iwéré, másiba nacái inùma nàyaca norte iwéré, másiba nacái inùma nàyaca sur iwéré, másiba nacái inùma nàyaca oeste iwérécata.

¹⁴ Yái yàcalé iwainá doce namanùbaca íba yáapíiséeyéi náalimáwanama náipidená ichanàacawa níái doce namanùbaca apóstol yèepuníiyéicatéwa Cordero yáapicha.

¹⁵ Yái ángel itàanírica nùapicha idèniaca oroíri metro yáalimáidacaténá yàcalé, ibàlìai néeséeri iwainá nacái, inùma nacái.

16 Yái yàcaléca abédanamérira ibàlìa icáalaca. Néese ángel yáalimáidaca metro iyúni yái yàcaléca. Dos mil doscientos namanùbaca kilómetros icáalaca, càita nacái icáalaca ichènunica, càita nacái icàcumà icáalaca. Abédanamata icáalaca yái yàcaléca.

17 Néese ángel yáalimáidaca iwáiná yàcalé itéesérica. Sesenta y cinco namanùbaca metros ichènunica càide iyúwa èeri mìnánai yáalimáidáaná wawàsi.

18 Yái iwáináca yáawami cabalèeri íba cawèníiri íipidenéerica jaspe. Yái yàcaléca yáawami orota càide iyúwa masaquèeri vidrio.

19-20 Doce namanùbaca manuínaméyéi íba iwáiná yáapíise. Iba imanùbaca ichanèerica ìwali abéeri íiwitáaná cawèníiri íba: jaspe, cabalèeri íba; zafiro, capìraléeri, cuniéri íba; ágata, capìraléeri erúamàwaca, samànéeri íba; esmeralda, ipuléerisíwa, cuniéri íba; ónice, éewéeri, samànéeri íba; cornalina, quíreeri, cuniéri íba; crisólito, éewéeri, cuniéri íba; berilo, ipuléeri, cuniéri íba; topacio, éewéeri, cuniéri íba; crisoprasa, éewaca nacáiri, samànéeri íba; jacinto, chubénaméeri, cuniéri íba; amatista, capìralesíwéeri, cuniéri íba;

21 Níai yàcalé inùmaca doce namanùbaca yáawami perlata, cabalèeri íba cawèníirica. Inùma imanùbaca imàníri abéeri perla íicha, iwáiná inùmapiná. Yái yàcalé yàasu manuíri carretera yáawami orota, cuniéri vidrio nacáiri.

22 Canácata templo yàcalé irìcu nasutácalupináca Dios íicha. Yàcalé imanuícata nàaca Dios icàaluíniná, yái cachainírica náicha canánama, nàaca Cordero icàaluíniná nacái.

23 Càmita iwàwacutá èeri icànaca yàcalé ìwali, quéeri nacái, icànacáiná ìwali yái Dios, Cordero nacái nacamalánáca.

24 Macái cáli néeséeyéi yèepunícawa yàcalé icamalá irìcu. Wenàiwica íwacanánai natéca nàasu cawèníiriwa yàcalé irìculé.

25 Yàcalé inùmaca canánama canácatáita ibàlìawa èeríapi. Canáca catá néré.

26 Natéeripiná nàasu cawèníiriwa néré yàcalérìculé, níái macái èeri mìnánai càasuíyéica.

27 Quéwa báawéyéi íiwitáise canácatáita yéewaná nawàlùacawa néré. Cawinácaalí iiméeyéica áiba yáapicha càmírica nanìrisíwa, càmíchúaca nacái náinusíwa, níá nacái cachìwéyéica, canácata yéewanápiná nawàlùacawa néré. Níawamita idènièyéica íipidenáwa ichanàacawa Cordero yàasu cuyàluta irìcu, yái cuyàlutaca idènièrica náipidená canánama níái Dios yèeyéica icáuca càmíri imáalàawa.

22

1 Néeseté ángel yáasáida nuicáca masaquèeri inanába, yèeri wacáuca càmíri imáalàawa. Asáiri yáaculé manuísíwata càide iyúwa waicáaná vidrio. Yái inanába imusúacawa Dios yàalubái yèewíise, yái yáawinacatáicawa Cordero yáapicha, nacùacaténá canánama.

2 Yái inanába iwatáicawa bamuchúamibàa yàcalé yàasu manuíri carretera yèewibàa. Aicu nabàlùacawa carretera idùlepibàa, càita nacái abéemàawáise nabàlùata nacáiwa néenibàa. Yái àicu, yácata yèerica wacáuca càmíri imáalàawa. Idèniaca iyacanáwa, doce yàawiría yàaca iyacanáwa macái camuítia. Quéeri imanùbacata càyacanácani. Yái àicu ibáináca cayábéeri dabéca ichùnièrica macái èeri mìnánai.

3 Yàcalé irìcu, canácatáita ìya wawàsi Dios iiquéerica iyúwa báawéeri. Dios, Cordero yáapicha, íipidenéerica Jesucristo, nacùapiná èeri mìnánai néenibàa. Nàasu wenàiwicanái yàaca nacàaluíniná.

4 Naicáwa Dios inàni néréwa. Nadènìlapiná Dios íipidená napùdàlicuwa.

5 Canáca néré catéeriwa. Níái iyéeyéipináca néenibàawa càmita iwàwacutá napucúadaca lámpara, càmita nacái iwàwacutá èeri icànaca nàwali. Wáiwacali

Diosta icànapiná nàwali. Nacùapiná macáita Dios yáapicha càiripináta, èeri càmíri imáalàawa.

La venida de Jesucristo está cerca

6 Néseté ángel íimaca nulí: “Básíricata yái tàacáisica, íná yéewa píalimá peebáidacani macái piwàwalícuísewa. Yá nacái Wáiwacali Dios, yái imàaqueérica profetanái icàlidaca tàacáisi inùmalícuíse, idéca ibànùaca yàasu ángelwa yáasáidacaténá yàasu wenàiwicanái irí càinácalí ichàbáanápináwa mesúnamáita”, íimaca nulí yái ángelca.

7 Wáiwacali íimaca walí: “¡Péemìacué cayábani, nùanàapiná mesúnamáita! ¡Casímáica nawàwa cawinácalí yeebáidéeyéica yái tàacáisica Juan itànèerica cuyàluta irìcu, yái icàlidéerica càinácalí ichàbáanápináwa!” cài íimaca yái Wáiwacalica.

8 Núa Juan, núacata yái yéemièrica, iiquéerica nacái macáita yái tàacáisica. Idécanáami nuémìacani, nuicácani nacái yái wawàsica, yá nubàlùacawa nùuluì ipùata iyúwa ángel irí nùacaténá icàaluíniná, yái yáasáidéerica nulí yái tàacáisica.

9 Quéwa ángel íimaca nulí: “Picá pimàni cài. Núacata pìacawéeriná íbaidéerica Dios irípiná píapicha, péenánai yáapicha nacái níái profetaca icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalícuíse, náapicha nacái níái yeebáidéeyéica tàacáisi pitànèerica chái cuyàluta irìcu. Pìaca abérera Dios icàaluíniná”, íimaca nulí.

10 Néese íimaca nulí àniwa: “Picá pibàani áibanái íicha yái tàacáisi pitànèerica chái cuyàluta irìcu, icàlidéerica càinácalí ichàbáanápináwa, mawiénicainá yái èerica”, íimaca.

11 Cawinácalí imàníiyéica ibáywawanáwa, nía nacái casaquèeyéica íwitáise, iwàwacutá nawènúadaca náwitáisewa nabáywawaná íichawa caquialéta. Cawinácalí nacái cayábéeyéica íwitáise iwàwacutá namànica cayábéeri mamáalàacata, nía nacái masaquèeyéica íwitáise iwàwacutá nèepunícawa mamáalàacata mabáywawanéeri iyú”, íimaca.

12-13 Wáiwacali íimaca walí: “¡Péemìacué cayábani, nùanàapiná mesúnamáita! Yásí nutéca cawèníri, yá nacái yùuwichàacáisica numàaqueéripináca macáita wenàiwica irí nálimáwanama càiide iyúwa imanuícama nadéca namànica cayábéeri, báawéeri áibata. Núacata yái iyéericaté èeri ipíchawáiseté; núacata nacái yái namáalàidáaná canánama càiide iyúwa las letras alfa y omega. Núacata yái idàbéericaté macáita, imáalàidéeripiná nacáiwa macáita”, íimaca.

14 Casímáica cawinácalí masaquèeyéica imànica íwitáisewa báawéeri íicha yéewacaténá nayáaca nayáacaléwa yái àicu iyacaná yèerica nacáuca càmíri imáalàawa, yéewanápiná nacái nawàlùacawa iwáiná inùma irìcubàa wàlisài Jerusalén iyacàlená irìculé.

15 Décué yàcalé íicha nàyaca níara casaquèeyéica íwitáise, nía nacái camàliquéeyéica, nía nacái iiméeyéica áiba yáapicha càmíchúaca náinusíwa, càmírica nacái nanìrisíwa, nía nacái inuéyéica wenàiwica meedá, nía nacái yèeyéica ídolo cuwáiná yéenáiwana icàaluíniná, macáita nía nacái casímáiyéica ichiwáidaca áibanái wenàiwica.

16 “Núa, Jesús, nudéca nubànùaca nùasu ángelwa icàlidacaténácué pirí yái tàacáisica, nalípiná macáita yeebáidéeyéica nutàacáí, iwcáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca. Núacata yái rey David itaquérinámica. Núacata nacái idàbéeripináca Dios yàasu èeri máiní cayábéeri càride iyúwa mèlumèluíri dùlupùta ichanèericawa mèlumèluwaca mapisáisíwata èeri imanùbaca”, íimaca yái Jesúsca.

17 Yái Espíritu Santo, úa nacái Cordero yàacawéetúapiná náimaca Jesús irí: “¡Aquilé!” cài náimaca Jesús irí. Macáitacué pía yéemièyéica yái tàacáisica, “¡Aquilé!” cài pímacué Jesús irí. Macáitacué pía nacái iwàwéeyéica icáucawa

càmíiri imáalàawa, aquialécué, peedácué piríwani mawèníiri iyú, càide iyúwa macàléeyéi iwàwa iwàwáaná liraca úni.

18 Yá nùalàacué pía cachàiníiri iyú macáitacué pía yéemièyéica yái tàacáisi Juan itànèerica chái cuyàluta irìcu, icàlidéerica càinácaalí ichàbáanápináwa. Aibacaalí itùculìada néeni áiba tàacáisi àniwa, Dios yùuwichàidapiná yái wenàiwica yùuwichàacáisi iyú, yái yùuwichàacáisi Juan itànèerica ìwali chái cuyàluta irìcu.

19 Aibacaalí yúucaca tàacáisi cuyàluta irìcuíseta yái icàlidéerica càinácaalí ichàbáanápináwa, càmita Dios imàaca iyáaca iyácaléwa àicu ìyakaná yèeri wacáuca càmíiri imáalàawa, càmita nacái Dios imàaca ìyaca mabáyawanéeri yàcalé irìcu, yái àicuca, yái yàcaléca nacái waléeyéica ìwali chái cuyàlutaca irìcu.

20 Yái Wáiwacali Jesús icàlidéerica walíni yái tàacáisica íimaca: “Báisíta, nùanàapiná mesúnamáita”, cài íimaca yái Wáiwacalica.

21 Nusutácué Wáiwacali Jesús íicha pirípinácué imàníinápinácué pirí cayábéeri.